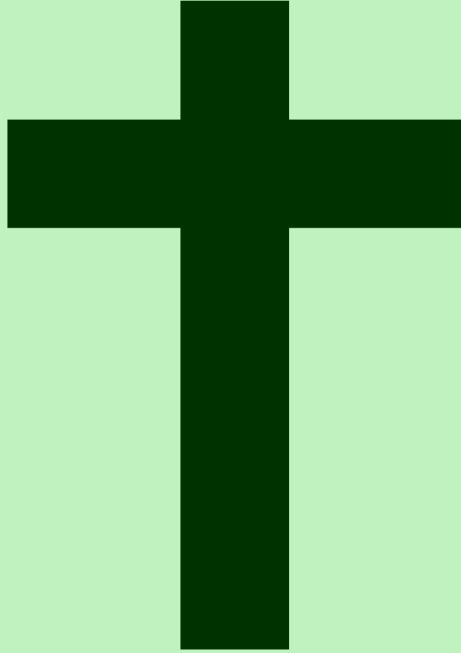

Gelulg Glusuaqan:
Gisiteget
Agnutmugsi'gw

Mi'kmaq; Mi'kmaq New Testament New Testament only

Gelulg Glusuaqan: Gisiteget Agnutmugsi'gw
Mi'kmaq: Mi'kmaq New Testament New Testament only

copyright © 2003 Canadian Bible Society

Language: Mi'kmaq

Translation by: Canadian Bible Society

Mi'kmaq New Testament

About Mi'kmaq

Mi'kmaq is an Eastern Algonquian language, spoken by the Mi'kmaq First Nations people indigenous to Canada's Maritime Provinces and the Gaspé Peninsula of Quebec, with some dialects extending into Maine in the U.S. The nation has a population of about 40,000, of whom nearly 11,000 speak the Mi'kmaq language. Once written in Mi'kmaq hieroglyphic writing, it is now written using mostly letters of the standard Latin alphabet.

About This Translation

This is a translation of the New Testament in the Mi'kmaq dialect spoken in Quebec. The translation was coordinated under the auspices of the North American Branch of the Summer Institute of Linguistics. If you are interested in obtaining a printed copy of this Bible, please contact the Canadian Bible Society at <http://www.biblescanada.com>.

Copyright Information

The New Testament in Mi'kmaq © 1998 Canadian Bible Society

The text of the New Testament in Mi'kmaq that appears in this electronic format or website is for personal use only.

Up to five hundred (500) verses of the Bible text in any form (written, visual, electronic or audio) may be quoted without permission. The quoted verses may not be more than 50% of a complete book of the Bible, or more than 25% of the total text of the work in which they are quoted. Prior written permission must be obtained for any other use of the text. Copyright acknowledgement must in all cases appear on the title or copyright page.

For more information on copyright conditions or to apply, visit <http://www.biblesociety.ca/copyright>

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

01b2c1f8-15e5-5274-84ee-867154576051

Contents

Matiw	1
Malg	56
Lu'g	89
Sa'n	142
Paqalaiwaqann	181
Lo'mewaq	229
1 Golintewaq	257
2 Golintewaq	280
Galetiaewaq	296
Epesusewaq	306
Pilippiewaq	316
Golosiewaq	324
1 Tessaloniaewaq	331
2 Tessaloniaewaq	336
1 Timoti	340
2 Timoti	347
Taitus	352
Piliman	356
Gisi Mgnaji Mimajuinu'g	358
Ji'mej	377
1 Pie'l	384
2 Pie'l	392
1 Sa'n	397
2 Sa'n	403
3 Sa'n	405
Ju't	407
Ugtejgewe'l	410

Na gelu'lg agnutmaqan ta'n Matiw ewi'g'g'p Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Matiw na nujintutmap g'pnno'lewei suliewei. Naqt'g'p ugtlgowaqan ugjit majul-gwalan Se'susal. Ula wi'gatign ewi'g'g'p tlimugsinenu ta'n goqwei Se'sus tela'tegep aq ta'n goqwei teluep.

Nisgam teplumapni ugmimajuinung petgitmuatal Nujiugs'tawi'welitl. Matiw telimugsi'gw na Se'sus ta'n Nisgam teplumugsi'gup petgimatal ugs'tqamug. Ewi'g'g'p ula wi'gatign ugjit tlimugsinenu pugwelgl ta'n goqwe'l sa'qawe'gi'g getlams'tasultipnig na teliaqal ge's Se'sus eig'p ugs'tqamug. Negla mimajuinugi'g ewi'g'mi'tipnn na sa'qawei wi'gatignn teluisig "Sa'qawei Teplumtingewei." Matiw wet wi'g'g'p ula wi'gatign musga'tugsinenu Se'sus na negm ta'n petgimut ugjit ugs'tawian Nisgam ugmimajuinung.

Matiw ewi'g'g'p ula wi'gatign tlimugsinenu amujpa tla'taqatigw ta'n Nisgam tel puatg. Se'sus apjiw jigs'tuapnn ujil ge's eigeg ugs'tqamug. Ta'n tujiw sign'tuteg na telimapnn Sa'nal, "Ge' tla'taqatinej ta'n Nisgam tel puatg." Nisgam pewalaji ugmimajuinung jigs'tuanew aq mu listuanew. Se'sus gis musga'tugsi'gw ta'n gis tla'taqatitesnu glaman majulgwanej Se'sus aq Nisgam ul'ta'sitew.

Matiw telimugsi'gw ta'n Se'sus teluep aq ta'n telgi'g'p ml'gigno'ti gi's tla'tegen paqalawaqann. Telimugsi'gw ta'n Se'sus ta'n tel gujjiewto's'p aq ta'n tel apaji mimajit.

Matiw na Lesui'p aq pewalaji Lesui'pa gtlams'tasultinew Se'suseg. Na nenuapnn Se'susal pginis ugjit ugs'tawianew Lesui'pa aq elt mimajuinu' tleiwultiliji ms't tami ugs'tqamug. Na enmi giaspiaq ula wi'gatign (pemaepsig ta'puisgaq jel ugumuljin) Matiw wesgutg ta'n Se'sus poqjigimapni unaqapemg ta'n telgi'g ugs'tqamug ugjit tli-manew ms't mimajuinu' na gelu'lg agnutmaqan. Gtlams'tasultinej ula gelu'lg agnutmaqan aq Se'sus ugs'tawugsinenu.

Ta'n goqwei ew'gas'g ula wi'gatignigtug

Se'sus wettaqiet aq ta'n teli ugs'tqamuip (1.1–2.23)

Na agnutmaqan Sa'n Nutsign'tuet pestung'p (3.1-12)

Ta'n Se'sus sign'tuteg aq wet nu'gwaluteg Gjimm'tu'l (3.13–4.11)

Ta'n goqwei Se'sus tela'tegep Galiliewa'gig (4.12–18.35)

Ta'n Se'sus wejieteg Galiliewa'gig glapis Selusalemg (19.1–20.34)

Ta'n Se'sus tela'tegep aq etl gina'muep Selusalemg (21.1–25.46)

Se'sus goqgwa'lut'p aq ilsumut'p npmn (26.1–27.66)

Se'sus apaji minunsip (28.1-20)

Ta'n Se'sus wetapegsit

(Lu'g 3.23-38)

¹ Na ula wi'gatign telimugsioq ta'n wetapegsij Se'sus Westaulg. Wetapegsit Ta'piteg, aq Ta'pito'q wetapegsip Aplameg.

² Na ula telteg, Aplamo'q na Isaqo'q ujt'pnn. Isaqo'q na Je'gopo'q ujt'pnn. Je'gopo'q na Jutao'q aq Jutao'q wijig'titgi'g ujjuat'pni. ³ Jutao'q na Peleso'q aq Selao'q ujjuat'pni. Na uggwijual teluisilipnn Te'mal. Peleso'q na Eslono'q ujt'pnn. Eslono'q na Alamo'q ujt'pnn. ⁴ Alamo'q na Aminatapo'q ujt'pnn. Aminatapo'q na Ne'sono'q ujt'pnn. Ne'sono'q na Salamano'q ujt'pnn. ⁵ Salamano'q na Poaso'q ujt'pnn aq Poaso'q uggwitl teluisilipnn Leia'p. Poaso'q na Opeto'q ujt'pnn. Opeto'q uggwitl teluisilipnn Lutti. Opeto'q na Jessio'q ujt'pnn. ⁶ Jessio'q na Ta'pito'q ujt'pnn.

Ta'pito'q na elege'witewip aq na Salamano'q ujt'pnn. Salamano'q uggwitl gis malie'wipni Ulaiaal ge's mu weltesguagweg Ta'pito'q. ⁷ Salamano'q na Leopo'amo'q ujt'pnn. Leopo'amo'q na Apaijao'q ujt'pnn. Apaijao'q na E'sao'q ujt'pnn. ⁸ E'sao'q na Jeiasapato'q ujt'pnn. Jeiasapato'q na Jolamo'q ujt'pnn. Jolamo'q na Usaiao'q ujt'pnn. ⁹ Usaiao'q na Jottamo'q ujt'pnn. Jottamo'q na Eiaso'q ujt'pnn. Eiaso'q na Esegaiiao'q ujt'pnn. ¹⁰ Esegaiiao'q na Manassao'q ujt'pnn. Manassao'q na E'moso'q ujt'pnn. E'moso'q na Josaiiao'q ujt'pnn. ¹¹ Josaiiao'q na Jeggonaiao'q aq wijig'titgi'g ujuat'pni, na tujiw Lesui'paqi'g elo'lutipnig Papilane'gatig.

¹² Ge's eimu'ti'titeg Papilane'gatig, Jeggonaiao'q na geggunapnn Sialtielal. Sialtielo'q na Selupapelo'q ujt'pnn. Na tujiw Lesui'paqi'g apajita'pnaq Lesui'pewa'gig. ¹³ Selupapelo'q na Apaiuto'q ujt'pnn. Apaiuto'q na Ilaigimo'q ujt'pnn. Ilaigimo'q na E'solo'q ujt'pnn. ¹⁴ E'solo'q na Sataqo'q ujt'pnn. Sataqo'q na Aggimo'q ujt'pnn. Aggimo'q na Elioto'q ujt'pnn. ¹⁵ Elioto'q na Elie'salo'q ujt'pnn. Elie'salo'q na Mattano'q ujt'pnn. Mattano'q na Je'gopo'q ujt'pnn. ¹⁶ Je'gopo'q na So'sep ujt'pnn. So'sep na Mali ugji'nmuml aq Mali na Se'sus uggwitl. Se'sus na tel wi'tut Westaulg.

¹⁷ Na glaman newtisgegsijig jel ne'w ji'nmug aq uggwisua angua'lujig wetapegsultijig weja'tegemg Aplameg glapis Ta'piteg ugs'tqamuiteg. Na newtisgegsijig jel ne'w ji'nmug aq uggwisua angua'lujig wetapegsultijig weja'tegemg Ta'piteg glapis na tujiw Lesui'paqi'g elo'lu'titeg Papilane'gatig. Na newtisgegsijig jel ne'w ji'nmug aq uggwisua angua'lujig wetapegsultijig weja'tegemg na tujiw Lesui'paqi'g eimu'titeg Papilane'gati glapis Nujiugs'tawi'wet petgimut ugs'tqamug.

*Ansale'wit telimatl So'sepal,
"Ugsua'l Mali ugjit gte'pitemin"
(Lu'g 2.1-7)*

¹⁸ Na ula telteg ta'n Se'sus Westaulg teli ugs'tqamuip. Uggwitl Malial getu' malie'wi'titl So'sepal gatu ge's mu malie'wi'tigweg Mali gi's getu' un'janit. Wejuli Nisgam ignmuapnn tle'lin. ¹⁹ So'sep getu' malie'wijig Malial gatu mo gesatmug ta'n goqwei gis tliaq. Apjiw getu' tetapua'teget glaman gisita'sit ma' nugu malie'winew gatu mo wenn telimagul, muta mo getu' ntaqo'qona'lagul Malial. ²⁰ Ge's elisingeg, etli angite'tg ula. Na nepaj pewiatl Gisiteget ugtansale'witeml telimtl, "So'sep, gi'l ta'n wetapegsit Ta'piteg, mut naqamasiw ugsua'lan Mali ugjit gte'pitemin. Getu' un'janit gatu Wejuli Nisgam ignmuapnn tle'lin. ²¹ Lpa'tujuitew aq tl wi'tates Se'sus muta ugs'tawiata ugtmimajuinung aq apigsigtmuata ugtlue'utiwal."

²² Gi's nige' sa'q Gisiteget telimapnn niganigjitegewinu'l ula ta'n goqwei tliatew. Na niganigjitegewinuaq wijei ewi'g'g'p. ²³ Tel wi'g'g'p, "Na e'pite's ta'n menaq wipemagul ji'nmul na tle'tew aq uggwisitew. Uggwisl tl wi'taten Imanuel."

(Na ugtli'sutiow na wisun Imanuel telueg, "Gjinisgam wijitgweiugsi'gw.")

²⁴ Ta'n tujiw So'sep tugwieteg na tela'teget ta'n Gisiteget ugtansale'witeml gis tlimtl. Na malie'wijig Malial. ²⁵ Gatu mu ne'gaw sama'lagul Malial ta'n teli pgiji tle'lij. Na Mali uggwisl ugs'tqamuiliteg So'sep tel wisungewatl Se'sus.

2

Ji'nmug majulgwala'titl gloqowejl

¹ Ge's Elot elege'witewij, Se'sus etli ugs'tqamuip utan teluisig Petliem, Jutiaewa'gig. Tel'gne'ge'l ta'sijig ji'nmug ta'n wel nenua'tiji telpulti'tij gloqowejg weita'jig ugjipenug aq peita'jig Selusalemg. ² Pipanigesultijig, "Tami eig na mijua'ji'j gisi usgijinuip ugjit

elege'witewin Lesui'paq? Gloqowej neia'sip ta'n tujiw wesgijinuiteg aq nemi'g'tt'p ta'n tujiw neia'siteg ugjipenug. Majulgwalg'tt tet. Nige' getu' emtoqwalg'tt ula mijua'ji'j.”

³ Elege'wit Elot nutmateg no'q welmaita'sit aq maw ms't ta'n telgi'g Selusalemg. ⁴ Na mawa'laji ms't niganpugultiliji patlia'sg aq nujigina'mua'tiliji Mowisewei tplutaqan aq pipanimaji, “Tami tet tli ugs'tqamuitew na mijua'ji'j ta'n tluisitew Nujiugs'tawi'wet?”

⁵ Telima'titl Elotal, “Tli ugs'tqamuitew Petliemg Jutiaewa'gi. Na st'ge' ula ta'n niganigjitegewinuaq ewi'g'g'p:

⁶ Gjinisgam teluep,
‘Gilew tleiaawultioq Petliem,
Jutiaewa'gi,
mimajuinu'g gepmite'lmugsitoqs'p
muta na newte'jit ta'n te'sioq
mgna's ugjit niganpuguin
aq angweiwata ntmimajuinumg
na Lesui'paq.’ ”

⁷ Elot wigumaji emittugwe'winu'g tleiaawultiliji ugjipenug ugjit gimi ultesgatultinew. Telimji ta'n giasgiw tele'g'p na gloqowej neia'siteg. ⁸ Telimaji, “Lta'gw aq menaqa gwilug na mijua'ji'j. Ta'n tujiw we'jioq, apaita'toqs'p ni'neg. Gnua'tuitoqs'p, glaman elg ni'n gis naji emtoqwala's.”

Na tujiw elgimaji Petliemg. ⁹ Na maita'jig aq na wije'i gloqowej ta'n neia'sip ugjipenug niganapti'gmua'ji glapis etli naqa'sit musigisg'tug g'p'taq ta'n mijua'ji'j eig. ¹⁰ Emittugwe'winu'g no'q wel'ta'sultijig ta'n tujiw nemia'titeg gloqowej naqa'silitl. ¹¹ Pisgwita'jig na wen'ji'guom aq nemia'titl mijua'ji'jl maw uggwitl Malial. Nutgulpita'jig aq emtoqwala'titl mijua'ji'jl. Neia'tu'titl ta'n goqwe'l pegisitua'tipnn aq ignmua'titl wisaw suliewei, weljema'gewei aq amjaqto'suti.

¹² Na wela'gweg emittugwe'winu'g pewia'titl Nisgaml telimgwi'titl mu apaita'new Eloteg. Ta'n tujiw tugwia'tijig teli apaita'tij umutgiwaq, na piluei awti wesua'tu'tij.

So'sep aq Mali ela'la'titl mijua'ji'jl Ijipte'gatig

¹³ Ta'n tujiw emittugwe'winu'g weji maita'tijig, Gisiteget ugtansale'witeml neia'silitl So'sepal ge's etl puitegelitl aq telimatl,

“Mn'ja'si, ugsua'l mijua'ji'j aq gte'pitem aq la'l Ijipte'gatig. Siaw i'mu'tigw na'te'l glapis ap gnua'tulan. Elot apugjig lgimata ta'siliji sma'gnisg gwiluanew mijua'ji'jl ugjit ne'po'qsilin.”

¹⁴ Na tujiw So'sep menja'sit aq ilajit. Na wije'i wela'gw So'sep, Mali aq mijua'ji'j maita'jig. El'ta'jig Ijipte'gatig. ¹⁵ Wesgowita'jig na'te'l glapis Elotal neplij. Ta'n goqwei teliaq na st'ge' ta'n goqwei gi's sa'q Gisiteget telimapnn niganigjitegewinu'l, “Natgimg'p ngwis Ijipte'gatig.”

Sma'gnisg ne'pa'la'tiji mijua'ji'jg Petliemg

¹⁶ Ta'n tujiw Elot geitoq emittugwe'winu' ma' apoqonmagugwi, na ma'muniw uggwaig. Elgimaji sma'gnisg Petliemg aq igtigl utanji'jl ta'n etegl gigjiw Petliemg. Telsuteget ugjit ne'po'qsin ms't te'siliji lpa'tuji'jg ta'puipuno'ltiliji weja'tegemg glapis aq me' maljewe'jultiliji. Ula Elot tela'teget muta emittugwe'winu'g gis tlimgwi'tipnn na gloqowej amgwes neia'siteg ta'puipunqegeg.

¹⁷ Ta'n goqwei Elot teli ilsutegep na gisa'toq tlian st'ge' na niganigjitegewinu Jelamaia gis teluep,

¹⁸ “Nutaq nat wen ma'muni atgitemit
na utan teluisig La'ma.
Na Le'jl etltemit.
Mo wen gisi apgnualgugul

muta un'jangi'g gis ne'po'tupni.”

So'sep aq wi'gma maita'jig Ijipte'gatig

¹⁹ Ta'n tujiw Elotaq gisi np'geg, na So'sep me' eig Ijipte'gatig. Newtejgeg wela'gw pewiatl Gisiteget ugtansale'witeml ap gelultl. ²⁰ Telimtl, “Mn'ja'si, la'l mijua'ji'j aq gte'pitem Lesui'pe'gatig, muta ta'n getu' ne'pa'tipnn mijua'ji'jl gaqi npmu'titgi'g.” ²¹ Na menja'sit, ilajit aq apaja'laji mijua'ji'jl aq Malial Lesui'pe'gatig.

²² Na'te'l So'sep nutg Elot uggwisl ta'n teluisilitl Algeleias elege'witewilitl Jutiaewa'gig. So'sep jipasit aq mo sapite'tmug na'te'l liwsin. Ap Gjinisgam telimatl ge's etl puitegelij, “Liws Galaliewa'gig.” Toqo ela'tijig Galaliewa'gig. ²³ Na'te'l siawqatmu'tijig gjigan teluisig Nasalet. Teliq ta'n teluepnig niganigjitegewinugi'g muta wesguma'tipnn Se'susal. Teluepnig, “Tl wi'ta'tital Nasaletgewa'j.”

3

Sa'n Nutsign'tuet pestunmuaji mimajuinu'
(Malg 1.1-8; Lu'g 3.1-18; Sa'n 1.19-28)

¹ Teli pgije'g Sa'n Nutsign'tuet eliet ta'n mu wen wigigw Jutiaewa'gig. Na'te'l pugwelgig mimajuinu'g peita'jig aq Sa'n pestunmuaji. ² Telimaji, “Gawasgita'sultigw aq jiglita'gw elue'utigtug muta ma' pgije'nug tel'gne'g Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'.” ³ Na niganigjitegewinuaq ta'n teluisitaq Aiseia wesgumapnn Sa'nal. Teluep, “Nat wen gesigawewistog paqtaqamigtug.

Teluet, ‘Gisiteget wejgu'et.

Ms't ta'n te'sioq

gisgajo'ltigw ugjit negm.’ ”

⁴ Na Sa'n ugtaligaml wejitas'gl melgwlejit usapunn aq nasguatl m'gegne'l ugtispisunn. Malqomaji apsoqongewji aq nipugtugewei amu apu. ⁵ Na mimajuinu'g ta'n el'ta'jig Sa'neg tleiwaltijig Selusalem, Jutiaewa'gi aq na utann ta'n etegl gigjiw na sipu teluisig Jol'tan. ⁶ Paqapuguatmi'titl ugltue'utiwal aq Sa'nal sign'taji na Jol'tanewei sipu.

⁷ Sa'n nemiaj pugwenniji Palasiaq aq Satusiaq peita'liji ugjit sign'tasultinew, telimaji, “Gjinisgam wegaig aq getu' ilsumugsioq. Gilew pa na wije' aq mtesgmug. Pewalioq sign'tulinew muta tel'ta'sultioq na Gjinisgam ma' ilsumugsiwoq pa na sign'tasultioqos.

⁸ Tlo'ltigw aq tla'taqatigw ta'n goqwei musga'tuanew igtigig lpa gawasgita'sultioq aq ejiglita'ioq elue'utigtug. ⁹ Tluetogs'p wetapegsultioq Aplameg gatue telimuloq, Gjinisgam gis ugsua'toqol wegla gun'tal aq gisa'tuta mimajuinualanew ta'n wetapegsultiliji Aplameg. ¹⁰ Gilew pa na wije' aq miti's ta'n mo wel minigw aq Gjinisgam gisgaje'g ilsumugsinew nige'. Iga'taqewinu gisgaje'g tmta'n miti'sl ta'n mu wel mininugul gigjiw gjip'sgigtug aq nu'gwa'lan. Gjinisgam ilsumatal te'silitl mimajuinu'l ta'n pata'tegelitl st'ge' na iga'taqewinu getu' tla'laji miti'sg. ¹¹ Sign'tuloq samqwanigtug ugjit musga'tun gis gawasgita'sultioq aq ejiglita'ioq elue'utigtug. Gatue negm ta'n jugu'etew me' espe'g aq ni'n. Mu tepawti jel we'gaw pma'tuan umugsng. Ta'n tujiw sign'tugsitoqs'p na e'wte'w pugtew aq ignmugsitesnu Wejuli Nisgaml. ¹² Wejgu'et, na ilsumata ms't mimajuinu' aq nigtua'lata ta'n tetapua'taqatiliji aq ta'n pata'taqatiliji. Ta'n gelu'sultiliji la'lata wa'so'q st'ge' iga'taqewinu tepgiso'toqol glumgl aq pisqo'toqol uglaqalansmg. Ta'ni mu gelu'sultligwi pija'lata na pugtew ta'n mo naqa'suenug st'ge' iga'taqewinu mawo'toqol siguaqs'te'ggn aq nu'gwa'toqol.”

Se'sus sign'tut

(Malg 1.9-11; Lu'g 3.21,22)

¹³ Na tujiw Se'sus wet maja'sit Galaliewa'gig aq eliet sipu ta'n teluisig Jol'tan. Pegising Sa'neg ugjit sign'tagun. ¹⁴ Sa'n weje'watl ugjit sa'se'wita'silin. Telimatl, “Ni'n tmg gi'l sign'tuigg. Tal gis pipanimin ugjit sign'tulin?”

¹⁵ Se'sus telimatl, “Ul'te'lmi. Ge' tla'taqatinej ta'n Gjinisgam tel puatg.” Na Sa'n wel'te'tg aq sign'tuatl.

¹⁶ Se'sus gis sign'tuteg, weji natqa'sit na samqwanigtug. Na wa'so'q pana's'g aq Wejuli Nisgam nemu't wejgwi nisa'sit Se'sus un'jig. Nisa'sit st'ge' ples nisaq'sing. ¹⁷ Na wa'so'q nat wen teluet, “Ula na ngwis ta'n mawi gsalg aq gisa'lit mawi ul'ta'sin.”

4

Se'sus wet nu'gwatl Gjinn'tu'l

(Malg 1.12,13; Lu'g 4.1-13)

¹ Na tujiw Wejuli Nisgam ela'latl Se'susal paqtaqamigtug. Gjinn'tu pegising aq wet nu'gwatl Se'susal. ² Se'sus eig na'te'l ne'wisgegiguna'q aq mo mijjigw. Na toqo gewising. ³ Na Gjinn'tu eliet Se'suseg aq telimatl, “Pa na gi'l na Gjinisgam uggwisin, gisa'tu ula gun'tal ugjit pipnaqanin.”

⁴ Se'sus telimatl, “Moqwa', ma' tela'tegew muta Gjinisgam ugtwi'gatignigtug ewi'gas'g, ‘Mimajuinu ma' iapjiw gisi ugji mimajigw mijipjeweigtug, gatu amujpa majulgwatg ta'n goqwei Gjinnisgam teluet.’ ”

⁵ Na tujiw Gjinn'tu ela'latl Se'susal Selusalemg. Na teluisig sape'wig gjigan. Na'te'l pemgopa'latl ta'n etl mawi esp'teg gjia'sutuo'guomg. ⁶ Telimatl, “Pa na gi'l na Gjinisgam uggwisin, nisaqalsi, muta Gjinisgam ugtwi'gatignigtug ewi'gas'g ‘Gjinisgam tlimata ugtansale'witemg angweiulinew. Msnultaq aq unaqa'lultaq ugpitnuaq glaman ma' jile'nugul ggatl gun'tewigtug.’ ”

⁷ Se'sus telimatl, “Moqwa', mu tela'tegew muta mo teltenug. Gjinisgam ugtwi'gatignigtug elg ewi'gas'g, ‘Mo teltenug ugtu'gwalan Gisiteget na Gjinisgam ta'n emtoqwalg'tt.’ ”

⁸ Na tujiw Gjinn'tu ela'latl Se'susal ta'n esp'plitl gm'tn aq musga'tuatl ms't elege'witewa'gi'l ugs'tqamug aq ta'n tel mujgajewe'l. ⁹ Telimatl, “Ula ms't na ignmultes pa na nutgul'pa'sin aq emtoqwalin.”

¹⁰ Se'sus telimatl, “Gjinn'tu se'g lia. ma' tela'tegew muta Gjinisgam ugtwi'gatignigtug ewi'gas'g, ‘Emtoqwalates Gisiteget na Gjinisgam aq pas'g lugow.’ ”

¹¹ Na tujiw Gjinn'tu naqalatl Se'susal, aq ansale'wijig peita'jig aq apoqonmua'titl Se'susal.

Se'sus poqji gina'muet

(Malg 1.14,15; Lu'g 4.14,15)

¹² Ta'n tujiw Se'sus nutg Sa'n pija'lut laplusang, naqt'g aq eliet Galaliewa'gig. ¹³ Mo eliwsigw Nasaletg, gatu eliet aq eliwsit na utan Gapelniam. Ula utan eteg tajigtug na qospem ta'n teluisig Galali. Gi's sa'q na mimajuinugi'g ta'n wetapegsultipnig Sepulano'q aq Naptalio'q gisi ignmut'pnig na maqamigew gigjiw ta'n Gapelniam eteg. ¹⁴ Ta'n Se'sus wesgowa'sit na'te'l na gisa'toq tlian ta'n goqwei na niganigjitegewinuaq teluisipnaq Aiseia teluepnaq,

15 “Jigs'tuigw na gilew
ta'n tleiwultioq Sepulane'gati
aq Naptalie'gati,
gilew ta'n wigultioq gigjiw qospemg
aq ta'n wigultioq gigjiw sipu
ta'n teluisig Jol'tan
aq maw na mimajuinu'g
ta'n mu Lesui'peulti'gw Galaliewa'gig.

16 Gilew ta'n pegiji pata'taqatioq
na musga'tugsitoqs'p msnmnew
iapjiwewei mimajuagan.

Gilew ta'nig mo gejiawoq Gjinisgam,
na na'gwegl wejgu'aqal ta'n gji'jiatoqs'p.”

17 Weja'tegemg na tujiw Se'sus poqji pestung aq teluet, “Gawasgita'sultigw aq jiglita'gw elue'utigtug muta Gjinisgam poqji ilgwenaji mimajuinu' nige'.”

Se'sus wigumaji ne'wiliji usgewinu'
(Malg 1.12,13; Lu'g 4.1-13)

18 Se'sus pem tajiga'sij na qospem ta'n teluisig Galali, nemiaji ta'pusiliji usgewinu'. Na Simon ta'n tel wi'tut Pie'l aq ugjignaml Antle'. Etl usgejig aq e'wa'titl a'pi'l. 19 Se'sus telimaji, “Wije'wigw aq gnu'tmultoqs'p aq gisa'lultoqs'p jugwo'lanew mimajuinu'g Nisgamewigtug.” 20 Na smtug elege'tiji ugta'pimua aq wije'wa'titl.

21 Na Se'sus siawa'sit aq nemiaji igtigi ta'pusiliji wijig'tiliji. Na Sepeti ugghwisg ta'n teluisiliji Ji'mej aq Sa'n. Pemgopijig ugtuluaq maw ujjual aq etl gisgaja'la'tiji ugta'pimua. Se'sus wigumaji Ji'mejal aq Sa'nal. 22 Smtug gepta'sijig ugtuluaq, naqala'titl ujjual, aq wije'wa'titl Se'susal.

Se'sus gegina'muet Galaliewa'gi
(Lu'g 6.17-19)

23 Se'sus eliet ms't tami Galaliewa'gi aq etl gina'muet a'sutuo'guoml. Pestung na gelu'lg agnutmaqan ta'n Gjinisgam getu' ilgwenaji mimajuinu'g. Nepilaji mimajuinu' ta'n geggumilij gaqaisg milamu'gl gsnugowaqann. 24 Na agnutmaqan ta'n Se'sus gis tela'tegep gnegg el se'sa's'g na ta'n telgi'g Siliae'gati. Etna ugjit mimajuinu'g pegisitua'tiji gsnugowinu' Se'suseg. Ta'sijig geggumitij gaqaisg milamu'gl gsnugowaqann, ta'sijig welmajo'ltijig, ta'sijig etli ugjipulgutijig, ta'sijig mo gis maita'ti'gw aq ta'sijig na mn'tu' pitu'gwi'liji. Se'sus ms't nepilaji. 25 Pugwelgig mimajuinu'g majulgwala'titl Se'susal. Alt tleiwultijig Galaliewa'gig aq na newtiswa'qal utann ta'n teluisigl “Newtiswa'qal utanji'jl.” Alt tleiwultijig Selusalemg aq Jutiaewa'gig. Alt tleiwultijig qame'g na sipu ta'n teluisig Jol'tan.

5

Se'sus eginamuaji mimajuinu'g gm'tnigtug

1 Se'sus nemiaj pugwenniji mimajuinu' ta'n majulgwalgwi'titl, na so'qwiet gm'tnigtug aq pemgopa'sit. Na unaqapemg mawita'liji gigjiw ta'n Se'sus eig. 2 Na tujiw Se'sus eginamuaji ms't ta'n eimu'tiliji na'te'l.

Wen welgwijig
(Lu'g 6.20-23)

3 Teluet, “Mimajuinu'g ta'nig elita'suala'titl Nisgaml ugjit ms't goqwei, welgwijultijig muta Gjinisgam ilgwenaji aq ignmuaji e'wmanew ta'n goqwei geggung. 4 Mimajuinu'g ta'nig welmajita'sultijig na welgwijultijig muta Gjinisgam ulgwijimata. 5 Mimajuinu'g ta'nig mu espitel'sulti'gw welgwijultijig muta msntaq ugs'tqamu aq ta'n goqwei

Gjinisgam teplumapni. ⁶ Mimajuinu'g ta'nig me' getu' tetapua'la'titl Nisgaml jel mu ta'n pas'g goqwei, welgwijultijig muta Gjinisgam tetapua'lata. ⁷ Mimajuinu'g ta'nig ewlite'lma'tiji igtigi, welgwijultijig muta Gjinisgam ewlite'lmata. ⁸ Mimajuinu'g ta'nig apjiw getu' tetapu tlgwitmi'tij uggamlamunual, welgwijultijig muta nmia'tital Gjinisgaml. ⁹ Mimajuinu'g ta'nig gisa'la'tiji igtigi punimtultinew aq ta'n apoqonmua'tiji witapewultinew, welgwijultijig muta tel wi'tujig Gjinisgam un'jang. ¹⁰ Mimajuinu'g ta'nig emegweiujig muta majulgwala'titl Nisgaml aq tetapua'taqatijig, welgwijultijig muta Gjinisgam ilgwenaji aq ignmuaji e'wmanew ta'n goqwei geggung. ¹¹ Welgwijultioq gilew ta'n tujiw mimajuinu'g penoqite'lmugsioq, emegweiugsioq aq egsuaqanimugsioq muta gilew na nnaqapemg. ¹² Gilew wije emegweiugsitoqs'p st'ge' mimajuinugi'g ta'n mimajultipnig gi's sa'q emegwei'wa'tipni niganigjitegewinugi'g. Pajiji ulgwijultigw muta Gjinisgam ignmugsitoqs'p pugwelgl ta'n goqwe'l geggungl wa'so'q.”

Se'sus wesgutg salawei aq wasoqweg
(Malg 9.50; Lu'g 14.34,35)

¹³ “Alt mijipjewe'l wigapu'gl ta'n tujiw salawa'tas'gl aq wius ma' sugul'gaqtnug ta'n tujiw salawa'tug. Pa na salawei mo telimanug st'ge' salawei na tujiw mo gelu'lgtnug ugjit gilunaq. Na nugu tewegemg aq etug mimajuinu'g ewjipuguetataq. Ginu pa na wije aq salawei. Amujpa tetapu mimajultigw aq ms't goqwe'l tetapua'taqatigw ugjit gisa'tunew wantaqo'ti. Na tujiw mimajuinu'g ulgwijultitaq ta'n tujiw eimu'tijig gileweg.

¹⁴ “E'wmu'g wasoqweg ta'n tujiw oqonitpa'q. Na wasoqweg wetatenmugsi'gw. Ginu na wije aq wasoqweg muta Gjinisgam pewatmugsi'gw musga'tuanew ms't mima-juinu'g na gelu'lg awti. Na gjigan ta'n eteg g'p'taq gm'tnigtug ma' gisigatm'g. ¹⁵ Mo wen wasoqwa'tug wasoqonmaqan ugjit pija'tun ligpenignigtug, gatu awna tepa'tutew patawutigtug glaman ms't wen ugtatenmatew. ¹⁶ Amujpa tla'taqatigw ta'n goqwei wel'te'tg Gjinisgam aq musga'tugg mimajuinu'g wije. Ta'n tujiw gis nmitu'tital ta'n goqwe'l gelu'lg gis tla'taqati'gw na tujiw miwatmua'tital aq emtoqwala'tital gujjinal ta'n eimlitl wa'so'q.”

Se'sus wesgutg Mowisewei tplutaqan

¹⁷ “Etug tel'te'tmoq ta'n pegisinap ugs'tqamug ugjit puna'tun Mowisewei tplutaqann gisna ta'n goqwe'l niganigjitegewinugi'g gegina'mua'tipnig. Mo weji pginu ugjit puna'tun na tplutaqann, gatu weji pginu ugjit tla'tegen ta'n goqwei gis ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng. ¹⁸ Migwite'tmug ula. Ta'n mawi apje'ji'jg Mowisewei tplutaqan ma' jigla'tug glapis wa'so'q aq ugs'tqamu gaqiatew. Ms't ta'n ewi'gas'g'p amujpa tliatew. ¹⁹ Na ta'n getu wen elist'g na mawi apje'ji'jg Mowisewei tplutaqan aq ptigisei gegnu'tmuaji igtigi wije tla'taqatinew, na mo me'gite'lmam'g ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'. Gatu ta'n getu wen tela'teget ula tplutaqan, aq gegina'muaji igtigi wije tla'taqatinew, negm na me'gite'lmaten ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'. ²⁰ Amujpa me' gtlamia'tigw jel mu na mimajuinu'g ta'n nujigina'mua'tijig Mowisewei tplutaqan gisna Palasiaq. Na telimuloq, pa na mo tla'taqatiwoqos na Gjinisgam ma' gisi ilgwenugsioq.”

Se'sus wesgutg uggwaiuti

²¹ “Nutmaioqop na mimajuinugi'g telimut'pnig, ‘Mut ne'pa'tegew. Ta'n wen ne'pa'teget ugsua'laten aq ilsumaten.’ ²² Gatu telimuloq, ta'n getu wen wegaiugtuatl igtigl ta'n wije getlams'tasilitl, na ilsumaten. Ta'n getu wen pepsite'lmatl igtigl ta'n wije getlams'tasilitl, na la'laten nigantug nutsutaqatijig. Ta'n getu wen pisuite'lmatl igtigl ta'n wije getlams'tasilitl, na lgimugsin ulmaje'n Mn'tua'gig ta'n pugtew ma' nqa'suenug. ²³ Getu' ignmuaj Gjinisgam nat goqwei a'sutuo'guomg gatu migwite'tmn igtig wegaiug-tas'g. ²⁴ Ge's mu ignmuawj ignmatingewei, smtug lia ta'n wen wegaiugtas'g aq tla'tega

ta'n goqwei gisa'lugsioq apaji witapewinew. Na tujiw apsgwa'si a'sutuo'guomg aq ignmuates Gjinisgam nat goqwei getu' ignmuaj.

²⁵ “Pa na nat wen getu' elsutmasg's nat goqwei nigantug tplutaqanigtug, lia negmeg aq ul'te'ltigw ge's mu ela'lulug nutsutaqatijig. Pa na mu tla'tegews'p, na la'lultew nigantug nuji ilsuteget. Na nuji ilsuteget ilsumultew ugsua'lugsin nujiugsua'taqatijig aq negmow pija'lultaq laplusang. ²⁶ Laplusang siawqattes, glapis gaqi apangitmn ta'n telgi'g gisi ilsumul.”

Se'sus wesgumaji mimajuinu' ta'n sespo'taqatiliji

²⁷ “Nutmaioqop mimajuinugi'g telimut'pnig, ‘Mut sespo'tegew.’ ²⁸ Gatu telimuloq, ta'n getu wen angamatl e'pilitl aq pewalatl wipeman na gis sespe'watl angita'suaqanigtug aq gis pata'teget. ²⁹ Pa na jigla'sin Nisgamewigtug ta'n tujiw angaptmn nat goqwei gisna nat wen, na pun pata'tega gisna amuj mna'tutes gpugugul. Me' gelu'lg nepapigwa'n aq pun pata'tegen je mu elgimulten Mn'tua'gig ge's me' nemitegen. ³⁰ Pa na e'wmu's'p gpitnn pata'tegen, pun pata'tega gisna amuj temte'mnn gpitnn. Me' gelu'lg mo geggunmunn gpitnn aq pun pata'tegen je mu elgimulten Mn'tua'gig muta siaw e'wmnn gpitnn ugjit gis pata'tegen.”

Se'sus wesgumatl mimajuinu'l ta'n elui'tmasilitl
(Matiw 19.9; Malg 10.11,12; Lu'g 16.18)

³¹ “Mimajuinu'g teluepnig, ‘Ta'n getu wen nigtua'latl ugte'piteml amuj ewi'g'g ula ta'n tel puna'laj.’ ³² Gatu telimuloq, pa na ji'nm puna'lass ugte'piteml, gatu ugte'piteml mo sespo'tegeligupnn, na gisa'latl e'pilitl sespo'tegelin ta'n tujiw ap malie'wijig igtigl ji'nmul. Na ji'nm ta'n malie'wi'titl ula e'pilitl elg sespo'teget.”

Se'sus wesgumatl mimajuinu'l ta'n elui'tmasilitl

³³ “Nutmaioqop na mimajuinugi'g telimut'pnig, ‘Ta'n tujiw teplumsin, mut suisga'tu ta'n tel wi'tmasi't'p. Amuj tla'tega ta'n goqwei teplumt'p Gisiteget.’ ³⁴ Gatu pipanimuloq mu lui'tmasultinew ta'n pa tujiw. Mu gisi lui'tmatmuoq wa'so'q, muta Gjinisgam ugt'pun eteg wa'so'q aq assutg ms't goqwei na'te'l. ³⁵ Mu gisi lui'tmatmuoq ugs'tqamu, muta Gjinisgam assutg aq nemitoq ms't goqwe'l na'te'l. Mu gisi lui'tmatmuoq Selusalem, muta Gjinisgam na Gjielege'wit assutg na gjigan. ³⁶ Mu gisi lui'tmatmuoq gun'jiwal muta Gjinisgam ignmugsioq gtmimajuaqanmual aq ma' gisa'tuoq jel newte' sapun wapa's'gtn gisna mqatawa's'gtn. ³⁷ Ta'n tujiw teplumsin pas'g thua, ‘E'e, tla'tega's.’ gis na, ‘Moqwa’, mo gis tela'tegew.’ Mn'tu pewalul tl'te'tmn nat goqwei lui'tmatmn apoqonmuan gi'l tela'tegen ta'n goqwei teplumatmn.”

Se'sus wesgumaji mimajuinu' ta'n getu' asita'taqatiliji
(Lu'g 6.29,30)

³⁸ “Nutmaioqop mimajuinugi'g telimut'pnig, ‘Pa na gi'l gisa'lin ngutaqigwan na ni'n gis gisa'lultes ngutaqigwates. Pa na gi'l gisi mn'te'muin nipit na ni'n gisi mn'te'multes gipit.’ ³⁹ Gatu telimuloq, mut asita'law wen tlia wina'l'sg. Pa na wen paqtne'ite'sg inaqa nei gijinuan, mut asita'law jel tlia paqtne'ite'sg elg patatujei gijinuan. ⁴⁰ Pa na wen la'l'sg tplutaqanigtug ugjit ugsua'tulin gtatla'iml, mut asita'law gatu ignmu ugsua'lulin maw ggotm. ⁴¹ Pa na sma'gnisg gisa'l'sg pma'latmuan utapsun na'tami se'g, na pma'latmuan ta'n tel puatg aq jel me'. ⁴² Pa na wen pipanimasg's ignmuan nat goqwei, ignmu ta'n goqwei nuta'mat. Pa na wen gtu' mqata'sg's nat goqwei, mqatu.”

Se'sus telimugsi'gw gsalug ta'n wen getanugsi'gw
(Lu'g 6.27,28,32-36)

⁴³ “Nutmaioqop mimajuinugi'g telimut'pnig, ‘Gsal gitapaq, gatu masgelm ta'nig getan'sgig.’ ⁴⁴ Gatu telimuloq, Gsal ta'n getan'sgig, aq a'sutmessew ta'nig emegweiasgig. ⁴⁵ Ta'n tujiw gesaloq mimajuinu'g aq a'sutmessewoq na telo'ltioq st'ge' gujuow ta'n

eig wa'so'q aq tel wi'tugsitoqs'p un'jang. Gjinisgam gisa'latl na'gu'selitr lasenin ta'n eimu'tijig gitg gelu'sultijig aq wininultijig. Ignmuetoq gigpesan ta'n eimu'tijig gitg teta-pua'taqatijig aq mo tetapua'taqati'gw. ⁴⁶ Geituoq Gjinisgam ma' ignmugsiwoq gelu'lg nat goqwe'l muta gesaloq ta'nig gesalugsioqig. Na ta'nig nujintutma'tijig suliewei gesala'tiji ta'ni gesalgwi'tiji. ⁴⁷ Pa na pas'g geluloqos gitapuaq, mo piltu tla'taqatiwoq jel mu igtigig ta'n mu Lesui'peulti'gw muta gelula'tiji witapua. ⁴⁸ Amuj tetapua'taqatioq aq telo'tijig st'ge' Gujjinu ta'n eig wa'so'q muta iapjiw tel tetapua'teget.”

6

Se'sus wesgutg ta'n goqwei gelu'lg

¹ “Tla'taqatigw ta'n goqwei wel'te'tg Gjinisgam aq mut me'gita'new. Pa na tla'taqatioqos ta'n goqwe'l gelu'lg ugjit gtu' uli ewistutmu'tinew, na gujjinu ta'n eig wa'so'q ma' ul'te'lmugsiwoq aq ma' ignmugsiwoq goqwei. ² Ta'n tujiw ignmuoq ewle'juinu'g nat goqwe'l, mut me'gita'new muta pewalugsioq ms't wen nmugsinew. Mut tla'taqatinew st'ge' wesgijiangamgusit muta pipanimatl nat wenn pipugwen ta'n tujiw apoqonmuaj ewle'juinu'l a'sutuo'guomg gisna awtigtug. Na pewalaji mimajuinu'g me'gite'lman. Migwite'tmug ula. Etug mimajuinu'g gepmite'lma'tital gatu Gjinisgam ma' goqwei ignmuagul. ³ Ta'n tujiw nat goqwei ignmuoq ewle'juinu'g, tli apoqonmug jel we'gaw gitapuaq ma' gji'tu'ti'gw ta'n goqwei gis tela'taqatioqop. ⁴ Pa na tela'taqatioq st'ge' na, lpa mo wen geitug. Gatu gujjinu ta'n eig wa'so'q nemitoq ta'n goqwei tela'taqatioq aq nat goqwei gelu'lg ignmugsitoqs'p.”

A'sutmaqan ta'n Se'sus egina'muapni unaqapemg (Lu'g 11.2-4)

⁵ “Ta'n a'sutma'tioq mut tla'taqatinew st'ge' wesgijiangamgusultijig. Wegla gesatmi'tij alpugultijig aq a'sutma'tijig a'sutuo'guomg gisna tajigawtigtug muta pewala'tiji igtigi nmianew ta'n tujiw a'sutma'tijig. Migwite'tmug ula. Etug mimajuinu'g gepmite'lma'tita gatu Gjinisgam mo goqwei ignmuagwi. ⁶ Ta'n tujiw getu' a'sutma'tioq, lta'gw giguowal, g'p'soqwa'tug ga'qann aq a'sutma'tigw ta'n mu wen gis nmu'luoq. Gujjinu eig wa'so'q gatu te'sioq nmu'ltew ta'n teli a'sutman aq ignmultew nat goqwei ta'n tel nuta'man.

⁷ “Ta'n tujiw a'sutma'tioq, mut e'wmu'tinew pugwelgl glusuaqann ta'n mo wen nestmugl, st'ge' na mimajuinu'g ta'n mo Lesui'peulti'gw. Na tel'ta'sultijig Nisgam ul nutuata ta'n tujiw pegiji a'sutma'ti'tij. ⁸ Mut a'sutma'tinew st'ge' negmow. Gujjinu ta'n eig wa'so'q gi's geitoq ta'n goqwei nuta'ma'tioq gesgmnaq pipanimawoq. ⁹ Na tli a'sutma'titoqs'p, 'Nujjinen ta'n wa'so'q eimn, gepmite'tmuleg sape'wig gtwisunm. ¹⁰ Pipanimuleg ilgwenan mimajuinu'g glaman majulgwaltaq. Ta'n te's'g goqwei tel'te'tmn na tliaj ugs'tqamug st'ge' ta'n tel tliaq wa'so'q. ¹¹ Etamuleg ignmuinen gisgug ta'n goqwei nuta'maieg. ¹² Apigsigtuinen ntlue'utinal st'ge' ta'n teli apigsigtaqatijig ta'nig opal'lugsieg. ¹³ Mut ignmuin lta'nen winjigigtug, awna jigla'lin elue'utigtug. (Pewatmeg gtelege'wa'gim ms't tami aq iapjiw mawignan. Apjiw getu' gepmite'luleg. Na tliaj.)’

¹⁴ “Pa na apigsigtuoqos igtigig ta'n opal'lugsioq, Gujjinu ta'n eig wa'so'q elg apigsigtugsitoqs'p. ¹⁵ Pa na ma' apigsigtuawoqos igtigig ta'n opal'lugsioq, Gujjinu ta'n eig wa'so'q ma' apigsigtugsiwoq ta'n pata'taqatioqop.”

Se'sus wesgutg sune'wi

¹⁶ “Ta'n tujiw sune'wultioq, mut ali ewlapewultinew st'ge' wesgijiangamgusultijig. Al tlapewultijig st'ge' pestmo'ltijig muta pewala'titr ms't wen gji'tu'tinew sune'wultiliji. Migwite'tmug ula. Etug mimajuinu'g gepmite'lma'tita wegla mimajuinu' gatu Gjinisgam ma' ignmuagwi goqwei. ¹⁷ Ta'n sune'wultioq, gasigwa'sultigw aq nugwaltugo'sultigw. ¹⁸ Na mo wen nenugsioq sune'wultinew gatu Gujjinu wa'so'q geitoq ta'n tela'taqatioqop, aq nat goqwei gelu'lg ignmugsitew.”

Milesuaqan ta'n eteg wa'so'q
(Lu'g 12.33,34)

¹⁹ “Mut mawo'tasultinew milesuaqan ugs'tqamug aq nat goqwe'l mego'tigl ugjit pas'g gilew. Etug juji'jg malqotmi'titl ta'n goqwe'l mego'tigl aq alt jijua'qiatew. Etug gmutnesg ugsua'tultaq gmilesuaqanmual. ²⁰ Awna tetapu mimajultigw muta Gjinisgam getu' ignmugsitoqs'p milesuaqann wa'so'q. Na'te'l juji'jg ma' malqotmi'ti'gw ta'n goqwe'l mego'tigl. Milesuaqan ma' jijua'qianug wa'so'q aq gmutnesg ma' gisi ugsua'tu'ti'gw gtmilesuaqanmual wa'so'q. ²¹ Tli angita'sultitoqs'p ta'n etegl gtmilesuaqanmual.”

Gpugugul pa na wije aq wasoqweg ugjit gi'l
(Lu'g 11.34-36)

²² “Gis nmitaqatioqs'p muta ugpugugultioq. Ta'n gpugugual tajigo'ltigl na wel nmitaqatioq aq weli ns'tasultioq. ²³ Gatu pa na gpugugual mo tajigo'ltinugl na mo welapultiwoq tla'taqatinew ta'n pas'g goqwei. Pa na npapigwo'ltioq na mo goqwei nmitutoqs'p. Pa na elt mo ns'tasultiwoq na mawi mtue'g ugjit gilew.”

Se'sus wesgutg suliewei
(Lu'g 16.13; 12.22-31)

²⁴ “Ma gis lugowawjig tapusijig assusijig newtsiniw. Na me' tetapua'lates newte'jit jel mu igtig. Na me' gsalates newte'jit jel mu igtig. Amujpa ignmat Gjinisgam assumulin aq mu ignmuawt milesuaqan assumulin.”

Se'sus wesgumaji ta'ni sespeta'ltiliji

²⁵ “Na ula telimuloq, mut sespeta'sultinew ugjit mijipjewe gisna aligew ta'n wet-mite'tmoq muta gmimajuaqanmual me' gesite'lma'tas'gl jel mu ta'n pas'g goqwei pe-watmoq. Gjinisgam me' piamite'tgl gtmimajuaqanmual jel mu mijipjewe gisna aligal. ²⁶ Ge' angamug sisipg. Mo iga'taqu'ti'gw, mo mena'taqu'ti'gw aq mo menuege'tigul laqlansigtug. Gujjinu ta'n eig wa'so'q esmaji. Me' piamite'lmugsi'gw je mu sisipg. ²⁷ Ma' aji piami pgitawsultiwoq je tlia tel sespeta'sultioq.

²⁸ “Amujpa mo sespeta'tmuoq ugjit gugunmnew tepiaq aligew. Angite'tmug ta'n teligwegl wasuegl nipugtug. Mo elugutinugul aq mo elita'sultinugul aligal. ²⁹ Telimuloq, na milesipnaq elege'witaq ta'n teluisitaq Salaman mo geggungupnn tetuji glu'lg aligal ta'n weliantgamgug'pnn st'ge' wegla wasuegl ta'n nigwegl nipugtug. ³⁰ Gjinisgam na gisa'toqopnn msigu'l uligwenew, gatu sapo'nug etugjel nu'gwa'tuten ugjit epsmn nat goqwei. Pa na sespeta'sultioq na mo piami gtlams'tmu'tiwoq Gjinisgam ignmugsitoqs'p aligal ta'n menuegetuoqol.

³¹ “Mut sespeta'tmnew je tlia na na'gweg iga'qt'tew ta'n ma' geggunmuoq mijipjewe gisna nat goqwei samqwanew. Mut sespeta'tmnew jel tlia na'gweg iga'qt'tew ta'n menuegeioqol aligal. ³² (Na mimajuinu'g ta'n mo Lesui'peulti'gw iapji sespeta'tmi'tij ugjit mijipjewe aq aligal. Na Gujjinu ta'n wa'so'q eig gejugsioq ta'n goqwe'l menuegetuoqol.) ³³ Tmg ignmug Gjinisgam ilgwenugsinew glapis gisa'lugsioq tetapua'taqatinew st'ge' negm. Na tujiw ignmugsitoqs'p ms't ta'n goqwe'l menuegetuoqol. ³⁴ Mut sespeta'tmnew ugjit goqwei menuegetoqs'p sapo'nug. Sapo'nug ignmultoqs'p ta'n goqwe'l menuegetoqs'pnn na tujiw. Tepiaq tla'taqatigw ta'n goqwei getu' tla'taqatitoqs'p gisgug.”

7

Se'sus mu pewalugsigw ilsuman igtig
(Lu'g 6.37,38,41,42)

¹ “Mut ilsumanew igtigig, glaman ma' Gjinisgam ilsumugsioq. ² Gjinisgam wije tli ilsumugsitoqs'p gilew ta'n teli ilsumoq igtigig. Ignmugsitoqs'p st'ge' ta'n goqwe'l tel ignmuoq igtigig. ³ Ta'n wen ilsumatli igtig na negm pa na wije aq ji'nm getu' tualqa'laj

siguaqs'te'gn'ji' ta'n piteg witapal ugpugugw ge's gmuj piteg ugpugugw. Wigue'g sespete'tg na siguaqs'te'gn'ji' ta'n piteg witapal ugpugugw gatu mu wesgut mug na gmuj ta'n piteg ugpugugw. ⁴ Ge's na gmuj me' piteg ugpugugw, mu tetapu tlimatl witapal, 'Nitap ge' apoqnmultes na siguaqs'te'gn'ji' ta'n piteg gpugug.' ⁵ Na mimajuinu ta'n ula tela'teget na wesgjiangamugsit. Tmg amujpa tualqa'toq na gmuj ta'n piteg ugpugugw glaman ulapitew aq gis tualqa'tutew na siguaqs'te'gn'ji' ta'n piteg witapal ugpugugw. ⁶ Mut ignmuaw 'nmu'jig ta'n goqwei gepme'g muta gawasgita'taq aq matnultaq. Mut ignmuaw tm'tmue'l waiopsgul gulgwi'sg muta alpastesg'taq."

*Se'sus telimugsi'gw pipaniman Gjinisgam
ugjit ta'n goqwe'l nuta'ma'ti'gul
(Lu'g 11.9-13)*

⁷ "Pipanigesultigw aq ignmugsitoqs'p, gwilmug aq we'jittoqs'p, mtete'gatigw aq Gjinisgam pana'tutew na ga'qan ugjit gilew. ⁸ Ta'n getu wen pipanigesit na msntew, Ta'n getu wen gwiluasit na we'jittew, aq na ga'qan pana'tuaten ugjit negm ta'n metete'get. ⁹ Gilew ta'n te'sioq geggunatl uggwisl ta'n tujiw pipanigesilij pipnaqan ma' ignmuawt gun'tew. ¹⁰ Ta'n tujiw pipanigesij nme'jl ma' ignmuawt mtesgmul. ¹¹ Na geituoq ta'n tli ula'latoqs'p gn'januaq aq ignmatoqs'p gelu'lgil goqwe'l je tlia tel lue'ultioq. Ta'n tujiw pipanigesultioq gujjinu ta'n eig wa'so'q me' ignmugsitoqs'p ta's'gl gelu'lgil je mu ta'n goqwei ignmuoq gn'januaq. ¹² Tla'taqatigw ugjit igtigig st'ge' ta'n tel puatmoq tla'taqatinew ugjit gilew. Ula Mowiso'q aq niganigjitegewinugi'g gegina'mua'tipnig."

*Se'sus wesgutg apsisqe'g ga'qana'tas'g
aq maqisqe'g ga'qana'tas'g
(Lu'g 13.24)*

¹³ "Ugji pisgwita'gw apsisqe'g ga'qana'tas'g ta'n pisgwa'mg wa'so'q, muta na ga'qana'tas'g ta'n pisgwa'mg Mn'tua'gig no'q gesge'g aq na awti ta'n eliaq na'te'l naqamase'g. Pugwelgig mimajuinu'g pemita'jig na awti. ¹⁴ Ga'qana'tas'g apsisqe'g ta'n pisgwita'toqs'p ugjit msnmnew iapjiw mimajuaqan. Na metue'g lta'new awti ta'n pisgwa'mg wa'so'q. Tegle'ji'g mimajuinu ta'n we'jitoq na awti."

*Se'sus wesgumaji egsu gina'mua'tiliji
(Lu'g 6.43,44)*

¹⁵ "Angweiasultigw muta alt niganigjitegewinu'g na nujiugsugina'mua'tijig. Wesgjiangamusultijig muta pewala'tiji igtigi teli angita'sultinew na wantaqamigsultijig st'ge' jii'gluewjig gatu awna pisoqqowiegsultijig st'ge' paqtesmug. ¹⁶ Tl nenuatoqs'p ta'n telqamigsultijig. Aloqomann mo nigwenugl goqominaqsigtug. Mo megnawjig jijjawignejg na ginigwejiuaqsigtug. ¹⁷ Gelu'sit miti's na gelu'lgil minijgl wel minigl gatu ewligwet miti's ewliminit aq minijgl mo gelu'lgtnug. ¹⁸ Gelu'sit miti's ma' gisi ewliminigw aq na miti's ta'n mo gelu'sigw ma' gisi ul minigw. ¹⁹ Ta'n tegen miti's mo wel minigw na temto't aq elegemg pugtewigtug. ²⁰ Na glaman tl nenuatoqs'p na egsugina'mua'tijig ta'n tela'taqati'tij."

*Se'sus wesgutg ta'n Gjinisgam ilsumata ms't wenn
(Lu'g 13.25-27)*

²¹ "Mimajuinu'g tel wi'tijig, 'Gjisaqamaw' aq jigs'tuitaq gatu mu tla'taqati'gw ta'n goqwei nujj tel puatg. Telimuloq, ma' ignmuam'tijig pisgwita'new ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'. Ta'n getu wen tela'teget ta'n nujj tel puatg, na ignmut pisgwa'n wa'so'q. ²² Ta'n na na'gweg iga'qt'tew ugjit Gjinisgam ilsumata ms't mimajuinu', pugwelgig tlimitaq, 'Gjisaqamaw, telimg'tt'pnig mimajuinu'g ta'n goqwei Gjinisgam teluet, ejiglt'esgaqatt'pnig pugwelgig mn'tu'g aq tela'taqatieg'pnn pugwelgl paqalaiuti'l

muta ignmuieg'p ml'gigno'ti tla'taqatinew wegla goqwe'l.' ²³ Na tujiw tlimultes, 'Mo ne'gaw nenu'luoq. Gilew mo tela'taqatiwoq ta'n nujj tel puatg, jiglita'gw ni'neg.' ”

*Se'sus wesgumaji tapusiliji ta'n ewi'ga'tiliji
(Lu'g 6.47-49)*

²⁴ “Ta'n wen jigs'tgl ntglusuaqanml aq mu elistmugl na tetapua'teget. Negm pa wije'i aq na ji'nm ta'n epitoq wiguow gun'tewigtug. ²⁵ Ula ji'nm gis tetapua'teget muta ta'n teto'qolaq, sipu'l mespo'qwegl aq ugju'sn melgignewa's'g na wiguow ma' gis maja's'gtnug muta epitas'g gun'tewigtug. ²⁶ Ta'n wen jigs'tgl ntglusuaqanml gatu elist'gl na mo tetapua'tegegw. Ula mimajuinu na elue'winu aq pa wije'i aq ji'nm ta'n epitoq wiguow t'pgwanigtug. ²⁷ Ula ji'nm mo gis tetapua'tegegw muta ta'n teto'qolaq, sipu'l mespo'qegl aq ugju'sn melgignewa's'g na wiguow nisiatq'tew. Ma'muni nisiaqap.”

Mimajuinu'g paqalaiultijig ta'n tel gina'muelij Se'susal

²⁸ Ta'n Se'sus gaqewistoq ula agnutmaqan na mimajuinu'g paqalaiultijig ta'n tel gina'muelij. ²⁹ Gaqi gji'toq ta'n goqwei Gisitegelitl tel puatmitl. Mu tel gina'muegw st'ge' nujjigina'muelitl tplutaqan muta geggung ml'gigno'ti ugjit tl gina'muen.

8

*Se'sus nepilatl ji'nmul ta'n geggungmilitl lepsi
(Malg 1.40-45; Lu'g 5.12-16)*

¹ Ta'n tujiw Se'sus metoqiet gm'tnigtug na pugwenniji mimajuinu' majulgwalgwi'tiji. ² Na ji'nm ta'n geggung gsnugowaqan teluisig lepsi eliet Se'suseg. Nutgul'pa'sit aq etawaqtmuatl, “Gjisaqamaw, gisi npilites pa na tli ul'te'tmn.” ³ Se'sus elisga'sit aq sama'latl. Telimatl, “Getu tla'tegei. Nige' gisi npilul.” Na smtug gisi npiluj na ji'nm. ⁴ Na tujiw Se'sus telimatl, “Mut wen tlimaw, gatu nat nmiates patlia's aq angamulij. Ta'n tujiw geitoq gisi npisin, na ignmuates ta'n goqwei Mowiso'q teluepnaq nat wen ta'n gisi npisit amujpa ignmuatl patlia'sl. Na tujiw mimajuinu'g gji'tutaq ta'n teli ila'sin.”

*Se'sus nepilatl ji'nmul ta'n elugowtl na Lo'mewei sma'gnis
(Lu'g 7.1-10)*

⁵ Se'sus pisgwa'j na gjigan ta'n teluisig Gapelniam, na weltesguatl Lo'mewei sma'gnis. Na sma'gnis etawaqtmuatl, ⁶ “Saqamaw, ntlugowinum elising nignaq. Me' gatu gesnugwat, mo gis maja'sigw aq ma'muni ulmaje'g.”

⁷ Se'sus telimatl, “Wije'ultes aq npila's.”

⁸ Sma'gnis teluet, “Saqamaw, mu tetujiw glu'siw ugjit gi'l mittugwen nignaq. Gi'l na assusin. Pas'g thua ugjit ntlugowinum npilan aq na tujiw gisi npilut. ⁹ Na ta'sijig sma'gnisg assumijig, aq ta'sijig sma'gnisg assumgig. Ta'n tujiw newte'jit telimg, ‘Lia.’ na lietew. Igtig telimg, ‘Jugu'a.’ na jugu'etew. Telimg lugowinu, ‘Ula tla'tega.’ na tla'tegetew.”

¹⁰ Se'sus paqalaig ta'n ula nutg muta na sma'gnisl melgi gtlams'tasilitl. Telimaji ta'ni wije'waji, “Telimuloq, lpa Lesui'pe'gatig menaq wen mo gejiaq ta'n tel ml'gi gtlams'tasit st'ge' ula sma'gnis. ¹¹ Teplumuloq, pugwelgig mimajuinu'g ta'n mu Lesui'peulti'gw weita'taq ugjipenug aq tg'snug aq mawi pmgopita'taq ugjit ulatalultinew wa'so'qewei pestie'umg. Mijjultitaq maw Aplamal, Isaqal aq Je'gopal ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu' wa'so'q. ¹² Gatu pugwelgig ta'n Lesui'peultijig tualqa'laten gujmug wa'so'q ta'n etl oqonitpa'q. Na'te'l titemultitaq aq seggapitasultitaq wipituaq muta ma'muni ulmajo'ltitaq.” ¹³ Na tujiw Se'sus telimatl sma'gnisl, “Nige' gisi nmiates giguaq muta ta'n goqwei getlams'tasin na gis tliaq.”

Ge's Se'sus gelulatl sma'gnisl na sma'gnis ugtlugowinuml gisi npilutaq.

Se'sus nepilaji pugwenniji mimajuinu'
(Malg 1.29-34; Lu'g 4.38-41)

¹⁴ Se'sus eliet Pie'l wiguaq aq nemituatl Pie'l ugjugwiji'tl. Elisinnitl un'po'qoneg aq epsimgeweia'silitl muta gesnugwalitl. ¹⁵ Se'sus wesua'tuatl ugpitn aq nepilat. Epsimgewei gaq jigla's'geg. Smtug e'pit esmatl Se'susal.

¹⁶ Wijei wela'gw, mimajuinu'g Se'suseg pejo'la'tiji pugwenniji ta'n mn'tu'g wesgweiagwi'tiji. Se'sus gelulaji mn'tu'g aq getaqqatesguaji. Na elg nepilaji pugwenniji gsnugowinu'. ¹⁷ Na ula Se'sus tela'tegej gisa'toq tlian ta'n niganigjitegewinuaq teluisitaq Aiseia teluepnaq,

“Ejigla'tugsieg gsnugowaqanminal aq gisi npilugsieg ta'n tel milipna'tieg.”

Tapusijig teluejig gtu' majulgwalanew Se'susal
(Lu'g 9.57-62)

¹⁸ Ge's Se'sus eig tajigtug qospemg nemiaji pugwenniji mimajuinu' gigjiw gigo'qopugutugwi'titl. Na tujiw telimaji unaqapemg, “Asoqomita'nej qospemg.”

¹⁹ Na nujigina'muet Mowisewei tplutaqan eliet Se'suseg. Na telimatl, “Nujigina'muet, gisgaje'i wije'ulin ta'n getu tami elien.”

²⁰ Se'sus telimatl, “Wowgwisg geggunmi'titl elmalqe'l ta'n loqosma'sultitaq aq sisipji'jg geggunmi'titl ugtwisse'mual ta'n tli atlasmultitaq, gatu mo geggunmu ta'n tli atlasmites je tlia ni'n na mimajuinualsiap.”

²¹ Na igtig Se'sus unaqapeml tlimtl, “Saqamaw, Getu' naji utqutalg nujaq ta'n tujiw gisi np'g'pnaq. Na tujiw gisgaje'tes wije'ulin.”

²² Se'sus telimatl, “Majulgwali aq ignmu ta'n wen mu majulgwaligw utqutalan ta'n nepmlitl.”

Se'sus mtugunotg naqa'toq
(Malg 4.35-41; Lu'g 8.22-25)

²³ Se'sus tepa'sit ugtuluwaq aq unaqapemg wijeia'gwitil. Na poqji taqamoqosugultijig qospemg. ²⁴ Na jiniw mesgi'g mtugunotg iga'q na qospemg aq ugtuluow suel getapaqtoqweg. Gatu Se'sus nepat. ²⁵ Na unaqapemg tugwa'lgwi'titl aq telimgwi'titl. “Gjisaqaugs'tawinen ge's mu samqwanigtug nepu'tiweg.”

²⁶ Se'sus telimaji, “Goqwei ta jipatmoq? Gesi apje'ji' na getlams'tasultioq.” Na tujiw menja'sit aq ilsutg ugjit nqa's'g ugju'sn aq tgu'g. Smtug ms't goqwei wantaqa's'g.

²⁷ Unaqapemg paqalaiultiliji aq telueliji, “Gwastalei, wen ta ula ji'nm jel we'gaw ugju'sn aq tgu'g tela'taqatijig ta'n goqwei teluelitl.”

Se'sus nepilaji tapusilij ji'nmu ta'n pitu'gwi'tiji mn'tu'g
(Malg 5.1-20; Lu'g 8.26-39)

²⁸ Se'sus aq unaqapemg peita'jig qame'g qospemg ta'n teluisig Gatalenewa'gi. Na'te'l weltesgua'tiji tapusiliji ji'nmu ta'n wesgowa'siliji utqutaqane'gatig. Wet tua'tijig elmalqe'g utqutaqane'gatig. Wegla ji'nmu pitu'gwi'tiji mn'tu'g. Na nsano'qonijig, lpa mo wen pemiegw na awti ta'n pemiaq gigjiw na utqutaqane'gatig muta jipala'tiji wegla ji'nmug. ²⁹ Smtug na poqji sesgwala'titl Se'susal, “Gi'l na Gjinisgam uggwisl, goqwei getu' tla'lieg nige'? Peji ugtapulieg ge's mu na na'gweg iga'qt'tew ta'n ugtap'titesnen?”

³⁰ Na mu gnegtnug pugwelgig gulgwi'sg etl jigniga'tijig. ³¹ Na mn'tu'g etama'titl Se'susal, “Pa na gtu' tuaqtesguieg, lgiminen pitu'gwinew na ala gulgwi'suigtug.”

³² Se'sus telimaji, “Lta'gw na'te'l.” Na glaman tewalqita'jig ji'nmug aq el'ta'jig gulgwi'suigtug. Na ms't gulgwi'sg jaqal nisitugwi'tij paqse'g aq paqasui naqia'tijig samqwanigtug aq etli npu'tijig na'te'l.

³³ Na ji'nmug ta'n angweiwa'tiji gulgwi'sgi'g wesmultijig aq el'ta'jig gjigan ta'n gigjiw na'te'l. Agnutmi'tij ta'n gis tliaq aq wesguma'tiji na ji'nmu pitu'gwipni mn'tu'g. ³⁴ Na glaman, ms't wen ta'n eimu'tijig na gjigan naji ultesgua'titl Se'susal. Ta'n tujiw nemia'tij etama'titl jigla'sin umutgiwal.

9

Se'sus nepilatl ji'nmul ta'n mu maja'siligul (Malg 2.1-12; Lu'g 5.17-26)

¹ Se'sus aq unaqapemg tepita'jig ugtuluag aq asoqomita'jig qospemg. Peita'jig na gjigan ta'n Se'sus wigit. ² Ta'sijig ji'nmug ela'la'titl witapual Se'suseg ge's elsma'silitl pismuti'gtug muta mu maja'siligul. Getlams'tua'titl Se'susal npilan. Na Se'sus geitoq ta'n teli gtlams'tmlj aq telimatl ji'nmul, “Gwi's, ul'ta'si. Gtlue'uti'l apigsigtmulan.”

³ Ta'sijig nujigina'mua'tijig Mowisewei tplutaqan telimtultijig, “Ula ji'nm tel'te'tg negm na Gjinisgam muta pas'g Gjinisgam gisi apigsigtmuatal ji'nmul ugtlue'uti'l.”

⁴ Se'sus gejaiaji ta'n teli angita'sultiliji aq telimaji, “Goqwei weji angite'tmoq na ta'n goqwei mo gelu'lgtnug? ⁵ Tegen me' nqamase'tew ni'n tla'tegen na apigsigtmaqal ula ji'nm ugtlue'uti'l gisna gisa'l'g mn'ja'sin aq pmien? ⁶ Ni'n na mimajuinualsiap aq nige' musga'tultoqs'p geggunm ml'gigno'ti ugs'tqamug ugjit apigsigtman lue'uti'l.” Na tujiw telimatl na ji'nmul ta'n mu maja'siligul, “Mn'ja'si aq mgne'n pismuti. Nige' gisi nmiates.”

⁷ Na ji'nm wenaqa'sit aq enmiet. ⁸ Ta'n tujiw mimajuinu'g nemia'tij ta'n goqwei Se'sus gis tla'tegep, jipaqita'jig, gatu gepmite'lma'titl Gjinisgam ta'n tel ignmuaj mimajuinu ula paqalaiwaqan.

Se'sus pipanimatl Matiwal majulgwalan (Malg 2.13-17; Lu'g 5.27-32)

⁹ Se'sus ejigla'sit na'te'l aq ge's pemiej nemiatl nujintutmalitl suliewei teluisilitl Matiwal. Ula ji'nm pengopit ta'n etl lugwet. Se'sus telimatl, “Majulgwali.” Na gaqama'sit aq majulgwalatl Se'susal.

¹⁰ Ge's Se'sus etlatalg Matiwal wiguaq, pugwelgig nujintutma'tijig suliewei aq igtigig lue'winu'g peita'jig. Mawgopita'jig patawutigtug maw Se'susal aq unaqapemg aq mawatalultijig. ¹¹ Ta'sijig Palasiaq nemia'tiji Se'susal aq unaqapemg. Pipanima'tiji Se'sus unaqapemg, “Goqwei ugjit na nujigina'muet etl mawatalultijig nujintutma'tijig aq lue'winu'g?”

¹² Se'sus nutuaji ta'n goqwei Palasiaq gis telueliji aq telimaji, “Mimajuinu'g ta'n tajigo'ltijig mo menuege'tigul mal'pale'wilitl, gatu pas'g wegla ta'n gesnugu'tijig. ¹³ Tali ns'tmoq ta'n goqwei Gjinisgam teluet ugtwi'gatigng, ‘Me' pewalgig mimajuinu'g ulm'tu'tinew je mu ms't goqwei gtu' ignmuitaq.’

“Mu weji pginu ugjit pipaniman mimajuinu'g ta'n getlamia'tijig majulgwalinew. Awna weji pginu ugjit pipaniman lue'winu'g majulgwalinew.”

Wen sune'wit (Malg 2.18-22; Lu'g 5.33-39)

¹⁴ Sa'n Nutsign'tuet unaqapemg peita'jig Se'suseg aq pipanima'titl, “Ninen aq Palasiaq jijuaga sune'wultieg gatu tal gis gnaqapemg lpa mo sune'wulti'gw?”

¹⁵ Se'sus telimaji, “Na mimajuinu'g wigumujig ta'n wesgowa's'g malie'wimg mu ewlita'sulti'gw ta'n tujiw qase'g wijitgweiwa'titl witapual ta'n getu' malie'wilitl. Ge's eimu'tijig maw witapual ma' sune'wulti'gw gatu ta'n tujiw jigla'lut na tujiw sune'wultitaq.”

¹⁶ “Ta'n sa'qawei utapsun pasgine'g, mo wen e'wmug pilei atla'wegn ugjit pgwi'sign muta ta'n tujiw na utapsun gesistaqanut na pgwi'sign apsiaq aq utapsun ap pasgina'sitew. ¹⁷ Mu wen guta'tug pilei moqopa'q na sa'qawei m'gegnei moqopa'qo'q muta ta'n tujiw moqopa'q pemignaq na pasgina'sitew m'gegnei moqopa'qo'q aq na moqopa'q tli alijuitew. Awna amujpa guta'tu pilei moqopa'q na pilei m'gegnei moqopa'qo'q muta na m'gegnei moqopa'qo'q siptaqa's'gt'tew ta'n tujiw na moqopa'q pemignaq.”

Se'sus nepilat e'pilitl aq minua'latl e'pite'sl

(Malg 5.21-43; Lu'g 8.40-56)

¹⁸ Ge's Se'sus etlewo'gwej, na Lesui'pewei niganpuguit pegising aq nutgulpit nigantug Se'susal. Telimatl, “Ntusaq pas'g gisi np'gaq. Wije'wi nignaq aq iga'tunn gpitnn un'jigtug glaman mimajitew.”

¹⁹ Na Se'sus wenaqa'sit aq wije'watl. Unaqapemg majulgwala'tiji.

²⁰ Pemita'tij na e'pit ta'n gis mal'tewiet metlasipunqeg je ta'pu, ugtejg pemiet. Etepnatl Se'susal aq sama'tuatl wesg'plij ugpitu'gunml. ²¹ Telimsit, “Pas'g gis sama'taq utapsun, na ila'sites.”

²² Se'sus naqa'sit aq gigto'qopugua'sit. Nemiaj e'pilitl telimatl, “Tu's, mut jipaqa'siw muta teli gtlams'tasin na weji npisin.” Na tujiw na e'pit gisi npisitaq. ²³ Na to'q Se'sus siawa'sit aq pisgwa't na Lesui'pewei niganpuguilatl wiguaq. Nemiaj nujintutiliji ta'n gis peita'liji ugjit na utqutamg aq igtigi ta'n sespo'ltiliji, ²⁴ telimaji, “Gis tuita'toqs'p ta'n te'sioq. Ula e'pite'ji'j mo nepmug, pas'g nepat.”

Na mimajuinu'g ta'n eimu'tijig wesgewe'wa'titl Se'susal. ²⁵ Ta'n qase'g ms't mima'juinu'g gaq tuita'tij, Se'sus eliet ta'n e'pite'ji'tl elisinnitl aq wesua'tuatl ugpitn. Smtug na e'pite'ji'j menja'sit. ²⁶ Na mimajuinu'g ta'n esgma'tijig gujmug nutmi'tij ta'n goqwei gis tliaq na naqtm'i'tij na'te'l aq telima'tiji igtigi. Tel'gne'ge'l pugwelg mimajuinu'g gis geitu'tij ta'n goqwei gis tliaq.

Se'sus nepilaji tapusiliji ji'nmu ta'n nepapigwa'liji

²⁷ Se'sus maja'sit na'te'l. Ge's pemiej tapusiliji ji'nmu ta'n nepapigwa'liji majulgwal'gwi'titl. Na sesgwala'titl Se'susal, “Geitueg gi'l na teplutasin ta'n wetapegsin Ta'piteg. Ewlite'lminen.”

²⁸ Se'sus pisgwa't na wen'ji'guom. Na tapusijig nepapigwa'jig pegisingig. Se'sus pipan'imaji, “Getlamite'tmoqos ni'n geggunm ml'gigno'ti ugjit gisi npilulinew?” Telimgwi'titl, “E'e, saqamaw.”

²⁹ Na tujiw Se'sus sama'tuaji ugpugugual aq teluet, “Na to'q tliaq ta'n teli gtlams'tmoq.”

³⁰ Smtug gis nemitegejig. Se'sus melgimaji, “Mut tlimanew wen.”

³¹ Gatu na maja'tijig aq ms't tami na'te'l telima'tiji pugwenniji mimajuinu' ta'n wen gisa'lujig apaji ulapinew.

Se'sus nepilatl ji'nmul ta'n mu gis glusiligul

³² Ge's maita'tij, ta'sijig mimajuinu'g pegisita'itl Se'suseg na ji'nmul ta'n mo gis glusiligul. Na mn'tu'l pitu'gwitl. ³³ Ta'n Se'sus gis ejigltesguatl mn'tu'l, smtug na ji'nm poqtewo'gwet. Ms't wen ta'n eimu'tijig paqalauultijig. Teluejig, “Menaq nemitueg paqalauaqan st'ge' ula Lesui'pe'gatig.”

³⁴ Gatu na Palasiaq teluejig, “Tel'te'lmeq Gjimm'tu ignmuatl Se'susal ml'gigno'ti ugjit gtaqqatesguanew mn'tu'g.”

Se'sus ewlite'lmaji mimajuinu' ms't tami

(Malg 2.1-12; Lu'g 5.17-26)

³⁵ Se'sus al mittugwatgl gjigann aq utann. Etl gina'muet te's a'sutuo'guoml aq pestung na gelu'lg agnutmaqan. Telimaji mimajuinu', “Na Gjinsgam gis ilgwenaji mimajuinu'.” Nepilaji mimajuinu' ta'n geggunmi'tij milamu'gl gsnugowaqann. ³⁶ Ta'n nemiaj pugwenniji mimajuinu', ewlite'lmaji, muta sespeta'sultijig aq mu tami mo wen

apoqonmuagwi. Wegla mimajuinu'g pa wije aq jiggluewjig ta'n mu gegguna'tigul ta'n wenn nuje'wa'gwi'tital. ³⁷ Na glaman Se'sus telimaji unaqapemg, "Pugwelgig mima-juinu'g ta'n getu' majulgwala'titl Nisgaml, gatu mu piam pugwelu'g mimajuinu'g ugjit tlimanew ta'n tel majulgwala'tital Nisgaml. ³⁸ A'sutma'tigw aq pipanimug Gisiteget lgi-manew pugwenniji ugjit tlimanew igtigi na gelu'lg agnutmaqan glapis majulgwalanew Nisgaml."

10

Se'sus wigumaji apostale'wiliji (Malg 3.13-19; Lu'g 6.12-16)

¹ Se'sus wigumaji unaqapemg ta'n newtisgegsiliji jel ta'pu. Te'siliji ignmuaji ml'gigno'ti ugjit jigltesuaten mn'tu'g aq npitmuaten ta'n te'siliji gesnugu'tiliji. ² Se'sus ugapostale'witemg na Simonal ta'n teluisilitl Pie'l aq Antle'al na Pie'l ugjignaml. Igtigig na Sepeti ugguwisg ta'n teluisiliji Ji'mej aq Sa'n. ³ Igtigig na Pilip, Paltolomiw, Tuma aq Mati'w ta'n nujintutmat suliewei. Igtigig na Tatias aq Alpius ugguwisl ta'n teluisilitl Ji'mej. ⁴ Esgwia'tijig na Simon na Genanewa'j, aq Suta Isgalio't ta'n ntu'isgalatal Se'susal.

Ta'n goqwei Se'sus ugtapostale'witemg tela'taqatilita (Malg 6.7-13; Lu'g 9.1-6)

⁵ Se'sus elgimaji newtisgegsiliji je ta'pu ugtapostale'witemg aq telimaji, "Mut emit-tugwalanew mimajuinu'g ta'n mu Lesui'peulti'gw aq mut lta'new Samaliae'gati. ⁶ Pas'g lta'gw na mimajuinu'g tleiawultijig Lesui'pewa'gi muta wegla mimajuinu'g menuega'tijig nat wen musga'tunew ta'n majulgwala'tital Nisgaml st'ge' jiggluewjig menuega'tijig nat wenn musga'tuanew ta'n eteg gelu'lg msigu. ⁷ Lta'gw aq pestunmu'tigw. Telimug, 'Nige' Gjinisgam getu' ilgwenaji mimajuinu'.' ⁸ Npilug mimajuinu'g ta'n gesnugu'tijig aq ta'n geggunmi'tij na gsnugowaqan teluisig leplsi. Minua'lug npuinu'g. Jigltesmug mn'tu'g. Ignmuloq ml'gigno'ti ugjit tla'taqatinew mesgi'gl goqwe'l aq mo pipanimuloq apangituin. Nige' pewaluloq ignmuanew igtigig ta'n goqwei nuta'ma'tijig aq ma' pipanimuloq apangitugsinew. ⁹ Mut nespnmnew suliewei gisna wisaw suliewei. ¹⁰ Mut nespnmnew salitewimgewei mun'ti, igtig atla'i, igtigig mg'sng gisna aptun. Pas'g lta'gw ta'n teloqsultioq. Ta'n tujiw ignmuatoqs'p igtigig ta'n goqwei nuta'ma'tijig na tujiw ignmugsitoqs'p ta'n goqwei menuega'tioq."

¹¹ "Ta'n peita'ioq utan gisna utanji'j, pisgwita'gw aq gwilug ugjit ta'n wen ul'ta'sitew ultesgugsitoqs'p. Pipanimug 'Gt'gunitesnen wiguaq?' Usgowita'toqs'p wiguaq glapis maita'ioq. ¹² Ta'n pisgwa'tioq na wiguaq, tlimug mimajuinu'g ta'n wigultijig na'te'l, 'Etaweieg Gjinisgam gepmite'lmugsinew.' ¹³ Pa na mimajuinu'g ta'n wigultijig na'te'l wel'ta'sultisnig ultesgugsinew, tlimug, 'Pipanimatesnen Gjinisgam ignmugsinew wanta'qo'ti ggamlamunuaq.' Pa na mimajuinu'g mu weltesgugsiwoq, mut pipanimaw Gjinisgam ignmugsinew wanta'qo'ti uggamlamunuaq. ¹⁴ Pa na ta'sijig mimajuinu'g gisna ms't wen ta'n wigit na utanji'j mo pewalugsiwoq gisna mo jigs'tugsiwoq, na naqtmug na'te'l aq puaqtestug ggatual. Ta'n tujiw pewaqtestuoq ggatual na musga'tutoqs'p Gjinisgam mu wel'te'lmagwi. ¹⁵ Migwite'tmug ula. Na na'gweg iga'qt'tew ta'n Gjinisgam ilsumata ms't mimajuinu', na me' ewlite'lmata lue'winu' tleiawultiliji na gjigann ta'n teluisigl Satm aq Gamola je mu na mimajuinu'g ta'n mu weltesgugsiwoq wiguaq gisna utan."

Se'sus telimaji ugtapostale'witemg ta'n ta'sijig mimajuinu'g getangwi'tiji (Malg 13.9-13; Lu'g 21.12-17)

¹⁶ "Jigs'tmug. Elgimuloq ta'n mimajuinu'g matnugsitoqs'p st'ge' paqtesmug matna'tiji jiggluewji. Tli angweiasultigw st'ge' na mtesgm angweiasit muta ms't

wen getangwi'titl. Mut matnaqqa'tinew, awna ms't goqwei sangewa'tug st'ge' plesg sangewo'ltijig. ¹⁷ Ango'tmug, muta mimajuinu'g ilsumugsitoqs'p aq wisqapaqto'ltaq ughta'sutuo'guomuag. ¹⁸ Wegla mimajuinu'g la'lugsitoqs'p ugjit ilsumugsinew g'pnno'laq gisna elege'wiliji muta elugowioq ni'n. Na gelu'lg agnutmaqan tlimatoqs'p wegla mimajuinu'g ta'n ilsumugsioqig aq igtigig ta'n mu Lesui'peulti'gw. ¹⁹ Ta'n tujiw ela'lugsioq ilsumugsinew, mut sespete'tmnew ta'n goqwei tluetoqs'p gisna ta'n tlewistutoqs'p. Ta'n tujiw ula tliatew, Gjinisgam tlimugsitoqs'p ta'n goqwei tluetoqs'p. ²⁰ Na glusuaqann ta'n tluetoqs'p ma' gilewewe'l. Gujuuow ta'n eig wa'so'q ignmugsitoqs'p na Wejuli Nisgam ugjit tlimugsinew na glusuaqann tluetoqs'p.

²¹ “Ta'sijig mimajuinu'g la'la'tital wijig'tultiliji tplutaqanigtug ugjit ne'po'qsinew. Ta'sijig mimajuinu'g wijei tla'la'tita un'janua. Ta'sijig mimajuinu'g gtana'tita ungi'gua aq gisa'la'tita ne'po'qsinew. ²² Pugwelgig mimajuinu'g masgelmugsitoqs'p muta gilew na nnaqapemg. Gatu na ta'n wen siawi gtlams'tmuitew ta'n teli pgitawsit, na ugs'tawiaten. ²³ Ta'n tujiw amasgipnugsioq newte' utan, ugsmultigw igtig. ma' gaqa'tuoq gtlugowaqanmuow aq ma' gisi emittugwatmoq ms't gjigan, utann aq utanji'jl Lesui'pe'gatig ge's mu apaja'sia's. Telimuloq, ni'n na mimajuinu'alsiap.

²⁴ “Ta'n wen gegina'masit ma' gepmite'lmamug je mu na nujigina'muet. Na lugowinu ma' gepmite'lmamug je mu na assusit. ²⁵ Tepiaq ta'n tujiw ta'n wen gegina'masit gji'tutew st'ge' na nujigina'muet ta'n eginamatl. Tepiaq ta'n tujiw lugowinu tel assutg st'ge' assusit. Pa na niganpuguit tl wi'tuj Gjimm'tu, na wi'gma me' aji mil wi'taten.”

*Ta'n wen me' amuj jipalugg
(Lu'g 12.2-7)*

²⁶ “Mut jipalanew mimajuinu'g ta'n getanugsioq. Ta'n getu goqwei mimajuinu'g gim tla'taqatijig na musga'sgt'tew. Ta'n getu goqwei mimajuinu'g mimugwa'tu'tip na neia'sgt'tew. ²⁷ Ta'n goqwei gina'muloqop oqonitpa'qigtug pewaluloq agnutmuanew ms't wen miaw na'gweg. Ta'n goqwei gim agnutmultoqs'p amuj gesigaw agnutmug ms't wen. ²⁸ Mut jipalanew mimajuinu'g ta'n getu' ne'po'qsioq. Etug ne'po'qsitoqs'p gatu gjijaqamijual me' siaw mimajultijig. Awna jipalug Gjinisgam muta gis gisa'lata mimajuinu'g lta'new Mn'tua'gig. ²⁹ Gisi ugja'lates tapusijig sisipji'jg ugjit newte' maqtawe'g suliewei gatu Gujjinu ta'n eig wa'so'q gisi gji'tutew ta'n newte'jilitl nplij. ³⁰ Me' Gjinisgam gaqi gji'tutoqs'p. Geitoq ta'n te's'gl sapunn gun'jiwaq. ³¹ Glaman mut jipasultinew muta Gjinisgam me' me'gite'lmugsioq je mu pugwelgig sisipji'jg.”

*Se'sus unaqapemg amujpa telimaji igtigi,
“Ninen na Se'sus unaqapemg”
(Lu'g 12.8,9)*

³² “Ta'n getu wen majulgwalit ni'n aq mu jipasigw tliman igtigi na getlams'tuit aq majulgwalit, na tlimates nujj ta'n eig wa'so'q, ‘Ni'n na nnaqapem.’ ³³ Gatu ta'n getu wen alua'lit aq telimaji igtigi ta'n negm mu na nnaqapemg, na tujiw tlimates nujj ta'n eig wa'so'q, ‘Ni'n na mu nnaqapemuigw.’ ”

*Mimajuinu'g mu wel'te'lma'tigul ta'n wenn Se'susal
(Lu'g 12.51-53; 14.26,27)*

³⁴ “Pa na tel'ta'sultioqs'p weji pginis ugjit neia'tun wantaqo'ti ugs'tqamug. Mo gisa'laqig mimajuinu'g ul'te'lminew, gatu awna gisa'lates mimajuinu'g gi'gajita'new aq matntultinew muta mu wel'te'lmi'gw ta'n weni ni'n. ³⁵ Ta'n weji pginisap na gisa'lanew jinnmug aq uggwisua mo wel'te'tmi'ti'gw ta'n weni ni'n. Ta'n tela'tegep na gisa'lan jinnm mu wel'te'lmagul ujjl, Ta'n weji pginisap na gisa'lan e'pit mu wel'te'lmagwi uggwitl aq ugtlu'suesgmual. ³⁶ Na gigmaq me' masgelm'sgig je mu igtigig mimajuinu'g muta majulgwalioq.

³⁷ “Ta'n getu wen me' gesalatl ujjl gisna uggwitl je mu ni'n, na mu gisgaje'ug majulgwalin. Ta'n getu wen me' gesalatl uggwisl gisna ugtusl je mu ni'n, na mu gisgaje'ug majulgwalin. ³⁸ Ta'n getu wen mo majulgwalgw je tlia ulmaje'tew st'ge' ta'n tli ulmaje'tes na mu gisgaje'ug majulgwalin. ³⁹ Ta'n getu wen tela'teget pas'g ta'n tel puatg lpa ma' gugunmug iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q. Gatu ta'n getu wen tela'teget ta'n goqwei pewatm jel tlia ne'po't muta majulgwalit na guguntew iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q.”

Ta'n getu wen wel'ta'sit ugjit ultesguan igtigl
(Malg 9.41)

⁴⁰ “Ta'n getu wen wel'ta'sit ultesgugsinew, na wije'i ul'ta'sitew ultesguin ni'n. Ta'n getu wen wel'ta'sit, ultesguin na wije'i ul'ta'sitew ultesguan ta'n wen gis petgimip ugs'tqamug. ⁴¹ Na mimajuinu ta'n gepmite'lmatl niganigjitegewinu'l muta napewo'qwelitl ta'n goqwei Gjinisgam gis tlimtl, na msntew wije'i aq ta'n goqwei Gjinisgam ignmuatal niganigjitegewinu'l. Ta'n getu wen wel'ta'sit ultesgulan igtigl gelu'silitl muta eta gelu'silitl, na msntew wije'i aq ta'n goqwei Gjinisgam ignmuatal ta'n wenn gelu'silitl. ⁴² Migwite'tmug ula. Ta'n getu wen tegpa'q samqwan ignmuaj ta'n mawi ewle'jilitl nnaqapeml muta eta nnaqapem, na getlewei msntew ta'n goqwei Gjinisgam teplumatl mimajuinu'l ta'n wel'te'lmatl.”

11

Sa'n Nutsign'tuet unaqapemg
(Lu'g 7.18-35)

¹ Ta'n Se'sus gaqi gina'muaji unaqapemg ta'n tla'taqatilita, na ejigla'sit na'te'l aq siawa'sit igtigl utann tepaw na'te'l. Getu' gina'muaji mimajuinu' tleiauwutiliji wegla gjigann.

² Sa'n Nutsign'tuet pisit laplusang. Ta'n tujiw nutg ta'n goqwei Nujiugs'tawi'welitl tel lugwelij, na elgimaji unaqapemg mittugwalan. ³ Telima'titl Se'susal, “Gi'l na negm ta'n Sa'n telimugsi'gup wejiep wa'so'q? Pa na gi'l mu na negm, na esgmalatesnen ap igtig.”

⁴ Se'sus telimaji, “Apajita'gw aq tlimug Sa'n ta'n te's'g goqwei nutmoq aq ta'n goqwei nemituoq. ⁵ Tlimug na nepapigwo'ltipnig gis nmitaqatijig, na asgajo'ltipnig gis ul pmita'jig, wegla ta'n geggunmi'tip gsnugowaqan teluisig leplsi gisi npilujig, gepistaqana'tipnig wel nutmu'tijig, npuinu'g minua'lujig aq na ewle'juinu'g nutmi'tij na gelu'lg agnutmaqan. ⁶ Tetuji ulgwijintew ta'n wen mo megtuigw.”

⁷ Ge's Sa'n unaqapemg peminmita'lij, Se'sus wesgumatl Sa'nal. Telimaji na mimajuinu' ta'n eimu'tiliji na'te'l, “Ta'n tujiw el'ta'ioq Sa'neg paqtaqamigtug, goqwei getu' nmituoqos na'te'l? Mo getu' nmiwoqop menaqanat ji'nm st'ge' msigu'l asua's'g'pnn ugju'snigtug. ⁸ Mu el'ta'woq na'te'l ugjit nmianew na ji'nm gegnesit mego'tig aligew. Mimajuinu'g ta'n gegnesultijig mego'tigl aligal wigultijig elege'wituo'guoml. ⁹ Geji't ta'n wen nat nmianew paqtaqamigtug. Negm na niganigjitegewinu. Telimuloq, nemioqop negm ta'n me' espe'g jel mu niganigjitegewinu. ¹⁰ Gjinisgam wesgumapnn aq teluep, ‘Ge' jigs'tui. Nigangima's ntagnutmewinum ugjit gisgaja'tun ta'n gi'l lietes.’

Ula tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatignigtug. ¹¹ Telimuloq, Sa'n Nutsign'tuet me' gepme'g aq ms't mimajuinugi'g ta'n gis mimajultipnig. Gatu wen me' ewle'jit ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'g na me' gepme'g aq Sa'n gepmite'lmut ugs'tqamug. ¹² Weja'tegemgeg Sa'n poqji pestungeg glapis nige' mimajuinu'g ta'n getantaqatijig gisapsgnmi'tij pisgwa'new ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'. ¹³ Mowiso'q aq ms't niganigjitegewinugi'g ta'n mimajultipnig ge's mu Sa'n pegisingeg, wesgutmi'tip ula wije'i agnutmaqan. ¹⁴ Pa na getlams'tmoqs'p ta'n goqwei wegla mimajuinugi'g gis

teluepnig, gejioq Sa'n na Ilaija. Negm na ji'nm ta'n niganigjitegewinugi'g teluepnig pgisintew. ¹⁵ Ango'tmug ta'n goqwei gis telimuloq.

¹⁶ “Na mimajuinu'g ta'n wigultijig gisgug mu tetapuute'tmi'ti'gw muta pa wije'i aq mijua'ji'g ta'n gaqamultijig gujmug magasan. Mu wel'te'tmulti'gw aq newte'jit telimaji esgwia'tilij, ¹⁷ ‘Etl'te'muleg'pnn malie'wimgewe'l gtapegiaqann, gatu mo amalgaltiwoqop. Etlintutieg'pnn utqutamgewe'l gtapegiaqann, gatu mo atgitemultiwoqop.’ ¹⁸ Ta'n tujiw Sa'n pegisingeg, na sune'wip aq mo newtmgwanegup moqopa'q. Ta'sijig mimajuinu'g mu wel'te'lma'tigul Sa'nal aq teluejig, ‘Mn'tu pitu'gwi'tl na ji'nmul.’ ¹⁹ Ni'n na mimajuinualsiap. Ta'n tujiw pegisineg, na mijjiap aq esamqwap. Na wije'i mimajuinu'g mu wel'te'lmi'gw aq teluejig, ‘Ge' angamug ala ji'nm. Na pusgi ugsamatalg aq negm na gtigiewinu. Witapa na nujintutma'tiliji suliewei aq lue'winu.’ Gjinisgam ugtas'tuo'qonm musga'tas'g ta'n goqwei Gjinisgam gis tla'tegep na teliaqewei.”

*Se'sus gelulaji mimajuinu' ta'n mu getlams'tmagwi'tigul
(Lu'g 10.13-15)*

²⁰ Se'sus mu wel'te'lmagwi mimajuinu' tleiwultiliji na gjigann aq utann ta'n gis tla'tegepnn pugwelgl paqalaiuti'l. Nemitu'tipnn wegla paqalaiuti'l gatu mo gawasgita'sulti'gw aq mu ejiglita'gw elue'utigtug. Majiaqa'laji, ²¹ “Na pajiji mtue'tew ugjit gilew tleiwultioq na gjigann ta'n teluisigl Golasin aq Petse'ta. Gis nmituoq pugwelgl paqalaiuti'l ta'n gi's tela'tegeiap gatu me' siaw pata'taqatioq. Na mimajuinugi'g tleiwultipnig na gjigann ta'n teluisigl Tail aq Saiton lue'ultipnig. Pa na nemitu'tisnn wije'l paqalaiuti'l, na smtug sa'se'wita'sulti'tisoq aq pun pata'taqati'tisoq. Gi's nige' sa'q nasgmi'tisoq maqtawamu'gl aligal aq amalsulti'tisoq wisgipg ugjit musga'tunew mesgo'ltipnig ta'n teli pata'taqatipnig. ²² Migwite'tmug ula. Ta'n tujiw na na'gweg iga'qt'tew ta'n Gjinisgam ilsumata ms't mimajuinu', na me' ewlite'lmata mimajuinu' tleiwultiliji Tail aq Saiton je mu gilew tleiwultioq Golasin aq Petse'ta. ²³ Gilew tleiwultioq Gapelniam, pewatmi'tij me' espite'lsultijig st'ge' ansale'wiliji, gatu awna lta'toqs'p ta'n npuinu'g eimu'tijig. Pa na mimajuinugi'g tleiwultipnig na gjigan ta'n teluisig Satm nemitu'tisnn wije'l paqalaiuti'l ta'n etl tla'tas'g'pnn gm'tgiwow, na wegla mimajuinugi'g mesgo'ltipnig aq Gjinisgam mo gisi nu'gwa'toqop na gjiganeg. Me' i'ttesoq gisgug. ²⁴ Migwite'tmug ula, ta'n tujiw na na'gweg iga'qt'tew ta'n Gjinisgam ilsumata ms't mimajuinu', Gjinisgam me' ewlite'lmata na mimajuinu' tleiwultilipni Satm je mu gilew tleiwultioq Gapelniam.”

*Se'sus gelulatl ujjl ta'n eimlitl wa'so'q
(Lu'g 10.21,22)*

²⁵ Na tujiw Se'sus a'sutmat, “Gisiteget, gi'l na nujj aq assutmn wa'so'q aq ugs'tqamu. Miwa'lul muta ula teliaqewei musga'tajig na mimajuinu'g ta'nig mo geggunmi'ti'gw gina'masuti. Gatu wije'i mu musga'tuawjig mimajuinu'g ta'nig nestmi'tij pugwelgl goqwe'l. ²⁶ E'e, Nujj, welm'tun ta'n tujiw tela'tegen ta'n tel puatmn.”

²⁷ Na tujiw Se'sus telimaji mimajuinu', “Nujj ta'n eig wa'so'q gis ignmuj ms't goqwei. Ni'n na Gjinisgam ugguwisl aq mo wen nenuigw st'ge' Nujj ta'n eig wa'so'q gis nenuit aq mo wen nenuagul Nujj st'ge' ni'n ta'n tel nenaq. Na mimajuinu'g ta'nig musga'tuaqig na gis nenua'titl ta'n wenit Gjinisgam.

²⁸ “Jugwita'gw ta'n te'sioq gispna'tioq aq ta'n sespete'tmoq muta pugwelgl ta'n goqwe'l amsala's'gl aq ignmultoqs'p atlasmultinew. ²⁹ Gina'masultigw ta'n goqwei egina'muloq aq mut listuinew. Welm'tu aq mu emegweiuluoq. Majulgwali aq we'jittoqs'p atlasming. ³⁰ Ta'n goqwei gis gina'muloq mu metue'gtug ns'tmnew aq ta'n goqwei pipanimuloq tla'taqatinew mu metue'gtug gis tla'taqatinew.”

12

Ta'n goqwei gelu'lg ugjit tla'taqatinenu atlasmutigisg'g (Malg 2.23-28; Lu'g 6.1-5)

¹ Newte' atlasmutigisg'g, Se'sus aq unaqapemg saputita'jig iga'taqann ta'n glumgl etl nigwegl. Unaqapemg gewisultiliji na glaman tematpo'tu'tilitl na glumgl aq malqotmi'tilitl. ² Na ta'sijig Palasiaq migwama'tiji. Tel'te'tmi'tij opla'taqatnew tematpo'tuten glumgl atlasmutigisg'g. Smtug telima'titl Se'susal, “Gis nemitu's'p ta'n goqwei gnaqapemg tela'taqatij. Na suisga'tu'tij tplutaqan muta mo teltenug ugjit ta'n goqwei tla'taqatinew atlasmutigisg'g.”

³ Se'sus telimaji, “Geju'loq gis gitmoq ta'n goqwei Ta'pito'q tela'tegepnaq ta'n tujiw gewisinteg maw unaqapemg. ⁴ Pisgwa'pnaq a'sutuo'guomg aq patlia'saq ignmugwi'tipnna na pipnaqan ta'n gisi ignmut'p Gjinisgam. Na telgitas'g ginuewe'i tplutaqanigtug pas'g patlia'sg gisi malqotmi'tij ala pipnaqan gatu Ta'pito'q aq unaqapemg malqotmi'tip. ⁵ Geju'loq gis gitmuoq na patlia'sg we'gaw sewisga'tu'tij Mowisewe'i tplutaqan te's atlasmutigisg'g ta'n elugowa'titl Nisgaml gjia'sutuo'guomg gatu mo goqwei opla'tu'ti'gup. ⁶ Telimuloq na wesgutm ta'n me' gepmite'tas'g je mu na gjia'sutuo'guom. ⁷ Ta'n goqwei Gjinisgam teluet ewi'gas'g ugtwi'gatigng. Ula na Gjinisgam teluep, ‘Na me' pewalgig mimajuinu'g ule'wanew igtigi je mu ignmuigw wi'sisg ta'n gis ne'pa'la'tipni.’ Pa na ula gji'tuoqs'pnn na mu ilsumawoq mimajuinu'g ta'n mo goqwei opla'tu'ti'gw. ⁸ Ni'n na mimajuinualsiap aq gis tlima's mimajuinu'g ta'n gis tla'taqatitaq atlasmutigisg'g muta assutm.”

Se'sus nepilat na ji'nmul ta'n geggunmilij malig ugpitn (Malg 3.1-6; Lu'g 6.6-11)

⁹ Se'sus naqt'g na'te'l aq eliet a'sutuo'guomg. ¹⁰ Eig na'te'l na ji'nm ta'n geggun malig ugpitn. Na Palasiaq getu' pilsuiw ilsutmua'titl Se'susal glaman pipanima'titl, “Mowisewe'i tplutaqan gis ignmugsi'guss npitegen atlasmutigisg'g?”

¹¹ Se'sus telimaji, “Pa na wen gilew te'sioq ta'n geggunasnn jijgluewjl aq piji elisinnitl espulqeg elmalqe'g atlasmutigisg'g. Na lietes aq gisi tualqa'lates. ¹² Telimuloq te's mimajuinu me' gepme'g aq na jijgluewj. Na glaman tplutaqan telimugsi'gw gisi apoqonmuan nat wen atlasmutigisg'g.” ¹³ Na tujiw telimatl ji'nmul ta'n geggunmlitl malig ugpitn, “Ge' sipisga'tu gpitn.”

Na ji'nm elasqa'tuaj ugpitn aq smtug etli ila's'geg, tel gelu'lg pa wijei aq igtig. ¹⁴ Na Palasiaq ejiglitajig aq poqji maw agnutma'tijig ta'n tl ne'pa'ten Se'susal.

Nisgaml gisi mgnatl Se'susal

¹⁵ Na ta'n tujiw Se'sus nutuateg ta'n goqwei Palasiaq pewatmi'tij na ejigla'sit na'te'l. Pugwelgig mimajuinu'g wije'wa'titl aq Se'sus nepilaji ta'n te'siliji gsnugowinu'. ¹⁶ Telimaji mimajuinu', “Mut tlimanew igtigi ta'n goqwei gis tla'tegei.” ¹⁷ Ta'n goqwei Se'sus gis tla'teget na gisa'toq tlian ta'n goqwei na niganigjitegewinuaq ta'n teluisipnaq Aiseia gis ewi'g'g'p,

¹⁸ Gjinisgam teluep,

“Ula na ntlugowinum

ta'n gisi mgng'p.

Mawi gsalg aq gesite'lm'g.

Ignmua's Wejuli Nisgam

aq tlimata ms't mimajuinu'g

ta'n goqwei ni'n teluei tetapua'sn

ugjit mimajuinu'g

ta'n mo Lesui'peulti'gw.

¹⁹ Gatu ma' gi'gaja'sigw
aq ma' al sesgwegw.

Ma' al pestunmug awtigtug.

²⁰ Ulm'tutew ta'n tujiw ultesguatal
ta'n wenn aq ewlite'lmatal.

Ma' emegwei'wagul

ta'n wenn menaqana'litl.

Siaw lugwetew glapis ms't tami

nenas'g ta'n goqwei Gjinisgam teluet
na tetapua's'g ugjit ms't mimajuinu'g.

²¹ Ta'n te'sit milapegsultijig
mimajuinu'g ta'n mu Lesui'peulti'gw
lita'sualatal.”

Se'sus aq Gjmn'tu

(Malg 3.20-30; Lu'g 11.14-23)

²² Nige' ta'sijig mimajuinu'g pegisitua'titl Se'suseg na ji'nmul ta'n mn'tu pitu'gwitl. Na mn'tu gisa'latl ji'nmul mo gis glusiligul aq npapigwa'lin. Se'sus nepilatl ji'nmul. Lpa gisa'latl nmitegelin aq gisewo'gwelin. ²³ Na mimajuinu'g ta'n eimu'tijig na'te'l paqalaiultijig aq teluejig, “Tel'te'tmeg ula ji'nm wetapegsit Ta'piteg.”

²⁴ Palasiaq nutma'tiji ta'n goqwei mimajuinu' gis tlueliji aq teluejig, “Ula ji'nm ejigltesguatl mn'tu'l ta'n pitu'gwitl mimajuinu' muta na Gjmn'tu ignmuatl ml'gigno'ti ugjit gis tla'tegelin.”

²⁵ Se'sus gejiaji ta'n goqwei Palasiaq teli angita'sutiliji aq telimaji, “Ta'n tegegenig mimajuinu'g tleiawultijig newte' umutgi nasgwiejig aq matntultijig, na ma' gisi pgijo'lti'gw. Ta'n tegegenig mimajuinu'g tleiawultijig newte' gjigan nasgwiejig aq matntultijig, na ma' pgijo'lti'gw. Na wije'i tliatew ugjit newte' wi'gmaq ta'n tujiw nasgwiejig aq matntultijig, na ma' saputawsulti'gw. ²⁶ Pa na Gjmn'tu matnaji mn'tu'g, na gis nasgwiejig aq apugjig sioqwia'titaq. ²⁷ Telueioq ni'n ejiglgimgig mn'tu'g muta Gjmn'tu gisi ignmuj ml'gigno'ti ugjit jigltesguanew mn'tu'g. Tami weja'toq na ml'gigno'ti gnaqapemuaq e'wmi'tij ugjit jigltesguanew mn'tu'g. Ta'n goqwei gnaqapemuaq gis tla'taqatijig musga's'g oplite'lmioq. ²⁸ Telimuloq, na Wejuli Nisgam gis ignmuj ula ml'gigno'ti aq e'wm ugjit jigltesguanew mn'tu'g. Ula musga'tugsioq Gjinisgam ilgwenugsioq.

²⁹ “Ma' gis gim pisgwa'wn ta'n wigit melgignat ji'nm aq ma' gisi jigla'tuawj ta'n goqwe'l negmewe'l glapis tmg goqqwa'l't aq gelpilt. Na tujiw gisi ugsua'tuates.

³⁰ “Ta'n wen mo wel'te'tmug ta'n goqwei tela'tegei na lpa giasgiwewei getanit. Ta'n wen mo apoqonmuigw ugjit lugwen na ejiglgimaji mimajuinu' Nisgameg. ³¹ Etna ugjit ula telimuloq na mimajuinu gisi apigsigtuaten ugjit ta'n gis pata'teget gisna ta'n tegegen winjig teluet, gatu ma' apigsigtuam'g ta'n penoqite'lmatl Wejuli Nisgaml. ³² Ni'n na mimajuinualsiap aq ta'n wen mo gegnuimigw na gisi apigsigtuaten, gatu ta'n wen mo gegnuimagul Wejuli Nisgaml ma' apigsigtuam'g, mu nige' gisna iapjiw.”

Se'sus gelulaji wesgijiangamusutiliji

(Lu'g 6.43-45)

³³ “Iga'taqug gelu'lg miti's aq guguntoqs'p gelu'lg minijgl muta ewle'jgl minijgl wejiaqal ewle'jit miti's. Ta'n tujiw angamoq na minijgl ta'n gisigwegl miti'sigtug na tujiw gis geituoq ta'n tegegenit na miti's. ³⁴ Gilew pa na wije'i aq mtesgmug. Pawatmoq mimajuinu'g tl'te'tmnew gelu'sultioq gatu lpa elue'wa'loq mimajuinu'g. Ta'n goqwei telueioq musga's'g ta'n goqwei giwnaqa angite'tmoq aq gesite'tmoq. ³⁵ Gelu'sit mimajuinu tel'te'tg nat goqwei gelu'lg, na teluet wije'i. Gatu na winjig mimajuinu tel'te'tg nat goqwei winjig na glaman teluet wije'i ta'n tel'te'tg.

³⁶ “Telimuloq, na na'gweg iga'qt'tew ta'n Gjnisgam ilsumata ms't wen. Na tujiw mimajuinu'g amujpa tlima'tital Nisgaml tal gis gis tluep te's'g glusuaqan ta'n mo gelu'lgtnug. ³⁷ Gglusuaqanmual na e'wmulten ilsumulg giasgiwowe na getlamia'tijig mimajuinu'g gisna winita'jig mimajuinu'g.”

Se'sus ilsumaji wesgjiangamusultiliji
(Malg 8.11,12; Lu'g 11.29-32)

³⁸ Na tujiw ta'sijig Palasiaq aq nujigina'mua'tijig Mowisewei tplutaqan telima'titl Se'susal, “Nujigina'muet, getu' nmu'leg lugwatmn paqalaiwaqan.”

³⁹ Telimaji, “Me' gatu na mimajuinu'g ta'n wigultijig gisgug winsultijig aq awan'ta'suala'titl Nisgaml gatu me' pewatmi'titl paqalaiwaqann. Pipanimioq ugjit tla'tegen paqalaiwaqan gatu mu tela'tegew. Awna Gjnisgam ignmugsitoqs'p na wije paqalaiwaqan ta'n gisa'toqop ugjit Jonao'q. ⁴⁰ Na ta'n Jonao'q telqatg'p mesginntl nme'jl ugtlaminug nesuguna'q, na wije ni'n ta'n mimajuinu'alsiap na igtigig utqatalitaq aq i'ttes na'te'l nesuguna'q. ⁴¹ Ta'n tujiw na na'gweg iga'qt'tew ta'n Gjnisgam ilsumata ms't wenn, na mimajuinugi'g tleiwultipnig na gjigan teluisig Ninapa qamultitaq aq ilsutmugsitoqs'p gilew ta'n wigultioq gisgug, muta gawasgita'sultipnig aq pun pata'taqatipnig ta'n nutua'titeg Jonaal pestunmliteg. Telimuloq, gis nutmoqop na agnutmaqan ta'n me' espe'g je mu na agnutmaqan ta'n Jonao'q pestung'p. ⁴² Na tujiw elege'wi'sgw tleiwit T'p'te'snug na qama'sitew aq ilsutmugsitoqs'p gilew ta'n wigultioq gisgug, muta wejiep me' gnegg ugjit jigs'tuan Salamano'q ta'n elege'witewip Isle'lewa'gig. Salamano'q ma'muni ntawe'g'p gatu telimuloq gis nutmoqop na gina'masuti ta'n me' espe'g je mu nat goqwei Salamanewei ns'tuo'qon.”

Se'sus telimugsi'gw ta'nig gitnm'tijig gisgug
(Lu'g 11.24-26)

⁴³ “Mn'tu tewatqa'sij mimajuinu'l ugtinneg, na saputa'sit glapis pegising ta'n mo goqwei nigwenug. Na'te'l al gwilg ta'n usgowa'sitew. Pa na mu we'jitug, ⁴⁴ na tlimsitew, ‘Etug apaja'si ta'n wejieiap’. Na apsgwa'sit ta'n wigip aq nemitoq sigue'g na'te'l. Ms't waqame'g aq gaqi ilugwa'tas'g. ⁴⁵ Na tujiw maja'sit aq nemisguaji llaigneg te'siliji mn'tu'g ta'n me' winjultiliji aq negm. Ms't pisgwita'jig aq wigultijig na'te'l. Na mimajuinu ta'n pitu'gwiji wegla mn'tu'g me' gitnme'wit aq amgweseweieg ta'n tujiw pas'g newte'jilitl mn'tu'l pitu'gwiteg. Na wije tliatew ugjit na winjultijig mimajuinu'g ta'n wigultijig gisgug.”

Ta'n wenn na Se'sus wi'gmatl
(Malg 3.31-35; Lu'g 8.19-21)

⁴⁶ Se'sus me' etl glulaji mimajuinu' ta'n tujiw uggwitl aq ugjignama peita'liji. Gujmug pe' gaqamultijig aq telima'titl nat wenn gtu' glulanew Se'susal. ⁴⁷ Ula mimajuinu eliet Se'suseg aq telimatl, “Ggij aq gjignamg gujmug eimu'tijig aq getu' glul'sgig.”

⁴⁸ Se'sus telimatl, “Teliaq nigmaq eimu'tijig gujmug. Gatu musga'tuloq ta'n wen pa na wije aq nigmaq ta'n Gjnisgam ilgwenaji mimajuinu'g.” ⁴⁹ Na tujiw elu'gwalaji unaqapemg aq teluet, “Angamug nnaqapemg. Wegla na st'ge' ngij aq njignamg. ⁵⁰ Muta ta'n getu wen tla'tegej ta'n nuji eig wa'so'q tel puatg, na negm wije aq njignam, ngwe'ji'j gisna ngij.”

13

A'tugwaqanji'j ta'n iga'taqewinu eljio'toqol sginminn
(Malg 4.1-9; Lu'g 8.4-8)

¹ Na wije na'gweg Se'sus naqt'g na wen'ji'guom aq eliet qospemg. Na'te'l pemgopa'sit ugjit gina'muen. ² Na pugwelgig mimajuinu'g peita'jig Se'suseg. Na Se'sus tepa'sit

unaqapemg ugtuluwaq gatu mimajuinu'g me' eimu'tijig sitmug. ³ Pugwelgl ta'n goqwe'l egina'muaji aq telimaji gina'masutiewei a'tugwaqan. Teluet,

“Newtejegeg na'gweg nuji iga'taqug naji se'sijio'toqol sginminn. ⁴ Ge's etl se'sijio'toqol sginminn, ta's'gl eljo'ltigl tajigawti'jigtug aq sisipg peita'jig aq malqotmi'titl. ⁵ Ta's'gl eljo'ltigl maqamigew ta'n wesgijigweg mtasoqigtug. Mo temigtug maqamigew na'te'l aq sginminn jaqal poqjigwegl. ⁶ Jijuaqa na'gu'set neia'sit, lpa ma'muni p'teg gun'tewaqaqamigtug aq nat goqwei nigwegl na'te'l nistaqaluas'gl aq toqo nepgl. ⁷ Ta's'gl sginminn eljo'ltigl ta'n ginigwejjuaqsigtug. Na ginigwejjuaqsi'g wel nigwejig aq wis-suignemgwi'tiji wegla glumgl. Na gisa'tu'titl glumgl ewligwegl. ⁸ Gatu ta's'gl sginminn eljo'ltigl gelu'lg maqamigeg. Na sginminn weligwegl aq wel minigl. Alt ta'n wel lastegl na mesngl gasgiptnaqan te's'gl pile'gl sginminn, alt asugom te'sisga'qal pile'gl sginminn wel lastegl aq alt nesisga'qal sginminn wel lastegl.”

⁹ Na glaman Se'sus telimaji, “Angite'tmug ta'n goqwei gis tlimuloq.”

*Se'sus telimaji unaqapemg
tal gi's e'w'gl gina'masutiewei a'tugwaqann
(Malg 4.10-12; Lu'g 8.9,10)*

¹⁰ Na tujiw unaqapemg pipanimji, “Goqwei ugjit e'wmnn gina'masutiewei a'tugwaqann ta'n tujiw pestunmaj mimajuinu'g?”

¹¹ Se'sus telimaji, “Gjinisgam gisi ignmugsioq ns'tmu'tinew ta'n goqwei mo nestmi'ti'gw ta'n teli ilgwenaji mimajuinu'. Mo ignmuagwi igtigi ns'tmu'tinew ula. ¹² Ta'n getu wen tetapua'toq ta'n goqwei gis gina'muei na ignmuaten ns'tmn me'. Gatu ta'n getu wen mu getu' ns'tmug ta'n goqwei egina'muei na ugsua'tuaten ta'n goqwei nest'g nige'. ¹³ Etna ugjit na weji e'wmann gina'masutiewei a'tugwaqann ta'n tujiw mimajuinu'g pestunmaqig. Angamijig gatu mo getu' nmitu'ti'gw ta'n goqwei gis tla'tegeiap. Jigs'tuijig gatu mo getu' ns'tmu'ti'gw ta'n goqwei gis tluieiap. ¹⁴ Aiseiao'q wesgumapni wegla mimajuinu' aq ta'n goqwei teluepnaq teliaq ugjit negmow. Ula teluepnaq,

‘Gjinisgam teluet,

Wegla mimajuinu'g jigs'tmu'titaq

aq ap jigs'tmu'titaq

gatu ma' ns'tmu'ti'gw.

Angaptmi'titaq aq ap angaptmi'titaq

gatu ma' nenmi'ti'gw.

¹⁵ Wegla mimajuinu'g

mo getu' angite'tmi'ti'gw ta'n telimuj.

Awna ta'n goqwei telimgig

mo getu' nutmi'ti'gw

aq ta'n goqwei tela'tegei

mo getu' nmitu'ti'gw.

Pa na nmitu'tiss aq jigs'tmi'tiss,

na ns'tmu'tita

aq etugjel lita'sulti'tiss ni'neg

aq ni'n npila's.’

¹⁶ “Na me' gatu Gjinisgam wela'lugsioq muta wel nenmu'tioq ta'n goqwei gis nemituoqop aq weli ns'tmu'tioq ta'n goqwei gi's telueiap. ¹⁷ Telimuloq, pugwelg'pnig niganigjitegewinugi'g aq pugwelg'pnig mimajuinugi'g ta'n tetapu mimajultipnig ma'muni gsatmi'tipnig gis nmitunew ta'n goqwei gis nemitu'tioq nige' gatu mo nemitu'tigupnig. Ma'muni gsatmi'tipnig gis nutmnew ta'n goqwei gis nutmu'tioq nige' gatu mu nutmi'tigupnig.”

*Se'sus telimaji unaqapemg ta'n telueg na a'tugwaqan
(Malg 4.13-20; Lu'g 8.11-15)*

¹⁸ “Na nige' jigs'tmug aq tlimultoqs'p ta'n telueg a'tugwaqan na ji'nm ta'n iga'taqug.
¹⁹ Ta'sijig mimajuinu'g nutmi'tij na gelu'lg agnutmaqan ta'n Gjinisgam ilgwenaji mima-
juinu' mo nestasulti'ti'gw. Wegla mimajuinu'g pa wije' aq sginminn ta'n eljio'tas'gl taji-
gawtigtug. Na Mn'tu pegising aq gisa'laji awan'ta'suanew na gelu'lg agnutmaqan st'ge'
sisipg peita'tipnig aq malqotmi'tipnn sginminn ta'n etegl tajigawtigtug. ²⁰ Ta'sijig mima-
juinu'g wel jigs'tua'ti'tij na gelu'lg agnutmaqan aq wel'ta'suatmi'tij ta'n gase'g nutmi'tij.
Wegla mimajuinu'g pa na wije' aq na sginminn ta'n eljio'tas'gl gun'tewaqaamigtug. ²¹ Mo
tetapu majulgwatmi'ti'gw ta'n goqwei gis nutmi'tip. Gatu ta'n gase'g goqwei amsala's'g
gisna emegweuijig muta poqji majulgwatmi'tij ula agnutmaqan smtug ejigla'tu'tij na
gelu'lg agnutmaqan. ²² Ta'sijig mimajuinu'g ta'n nutmi'tij na gelu'lg agnutmaqan, me'
piamite'tmi'tij ula mimajuaqan aq suliewei. Na awan'ta'suatmi'tij na gelu'lg agnut-
maqan aq mo tela'taqati'gw ta'n goqwei Gjinisgam tel puatg. Wegla mimajuinu'g pa
na wije' aq na sginminn ta'n eljo'ltig'pnn ta'n ginigwejjuaqsi'g nigwejjig. ²³ Ta'sijig
mimajuinu'g wel nutmi'tij na gelu'lg agnutmaqan na nestmi'tij aq wel'te'tmi'tij. Wegla
mimajuinu'g pa na wije' aq na sginminn ta'n ji'nm al se'so'toqol gelu'lg maqamigeg. Na
mimajuinu'g tela'taqatijig pugwelgl ta'n goqwe'l Gjinisgam wel'te'tgl. Alt tela'taqatijig
gasgiptnaqann nat goqwe'l Gjinisgam wel'te'tgl wije' aq sginminn ta'n gisigwegl
aq lastegl gasgiptnaqann pile'gl sginminn. Alt mimajuinu'g tela'taqatijig asugom
te'sisga'qal ta'n goqwe'l Gjinisgam wel'te'tgl aq alt mimajuinu'g tela'taqatijig nesisga'qal
ta'n goqwe'l Gjinisgam wel'te'tgl.”

*A'tugwaqan na nat wen al se'so'toqol sginminn
ta'n mo gelu'lgtnugl*

²⁴ Se'sus ap telimaji a'tugwaqan. Teluet, “Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'. Na
tujiw pa wije' aq ji'nm ta'n iga'taqug'p gelu'lg sginminn ugtiga'taqang. ²⁵ Newtejgeg
wela'gweg ge's ms't wen nepaj, nat wen piluitelget eliet aq al se'so'toqol sginminn ta'n
mo gelu'lgtnugl na wije' iga'taqang. Na tujiw wesmugwat. ²⁶ Na glumgl nigwegl aq poqji
lastegl, Na sginminn ta'n mo gelu'lgtnugl nigwegl aq poqji lastegl elt. ²⁷ Lugowinu'g
pipanima'titl assusilitl, ‘Gelu'lg'pnn sginminn iga'tugupnn iga'taqang, tami ta u't jiga-
jewe'l wejiaqal?’ ²⁸ Telimaji, ‘Na ta'n wen getanugsi'gw gis tla'teget.’ Lugowinu'g pi-
panima'titl, ‘Pewalieg mno'tunen jigajewe'l?’ ²⁹ Telimaji, ‘Moqwa', mu pe'l, tel'te'tm peji
mno'tunew na glumgl ge's meno'tuoqol jigajewe'l. ³⁰ Pe' tli alte'j. Ignmatmug toqjigwegl
glumgl aq jigajewe'l glapis gisigwegl. Tmg jigajewe'l mno'tutoqs'p, mawpilotqs'p aq
nu'gwa'tutoqs'p. Toqo tujiw glumgl tms'tesnu aq la'tutoqs'pnn laqlansigtug.’ ”

*A'tugwaqan na ji'nm iga'taqug apje'jg sginmin
(Malg 4.30-32; Lu'g 13.18,19)*

³¹ Se'sus a'tugwaqan ap telimaji mimajuinu'. Telimaji, “Ta'n Gjinisgam ilgwenaji
mimajuinu' na wije' aq na ji'nm ta'n apje'jg sginmin ta'n teluisig mustate' iga'taqug
ugtiga'taqang. ³² Apje'jg sginmin pa na wije' aq wen'ju'sugapunei sginmin. Ta'n
tujiw gisigweg na me' mesgi'g je esgwiaqal ta'n nigwegl iga'taqang. Siawigweg glapis
miti'suig. Na sisipji'g peita'jig aq ewi'ga'tijig ugtwisse'mual na miti'sigtug.”

*A'tugwaqan na e'pit e'w'g apita'taqan
(Lu'g 13.20,21)*

³³ Se'sus ap telimaji a'tugwaqan. Teluet, “Ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'
na wije' aq apita'taqan. Na e'pit wesua'toq ms't wapejgl ta'n etegl mun'tigtug aq
mawa'toqol maw apita'taqan. Na tujiw mawlusgng ms't. Toqo tujiw ms't gaqi apitaq.”

*Se'sus apjiw telimaji mimajuinu' a'tugwaqann
ta'n tujiw getu' gina'muej
(Malg 4.33,34)*

³⁴ Se'sus telimaji pugwenniji mimajuinu' a'tugwaqann ta'n tujiw nat goqwei getu' gina'muej. Apjiw telimaji mimajuinu' a'tugwaqann ta'n tujiw egina'muaji. ³⁵ Ula tela'teget ugjit gisa'tun tlian ta'n goqwei niganigjitegewinuaq teluepnaq, “Tlimultes a'tugwaqann ta'n tujiw gelululoq. Agnutmua's ta'n goqwei mo geitas'gtugup weja'tegemg ugs'tqamu gisita's'geg.”

*Se'sus telimaji unaqapemg ta'n telueg a'tugwaqan
na wen eljio'toqol jigajewei sginminn*

³⁶ Na tujiw Se'sus naqalaji mimajuinu' aq pisgwa't wen'ji'guomg. Unaqapemg pisg-wita'jig na'te'l aq pipanima'titl, “Tal gis telimjig igtigig a'tugwaqan na wen eljio'toqol jigajewei sginminn?”

³⁷ Se'sus telimaji, “Na ji'nm ta'n iga'toqopnn gelu'lg'l sginminn pa na wije'i aq ni'n na mimajuinualsiap. ³⁸ Iga'taqan pa na wije'i aq ugs'tqamu. Na gelu'lg'l sginminn pa na wije'i aq mimajuinu'g ta'n Nisgaml ilgwenji. Jigajewei sginminn pa na wije'i aq mimajuinu'g ta'n majulgwala'titl Gjimm'tu'l. ³⁹ Na piluitelget ta'n iga'toqopnn jigajewei sginminn na Gjimm'tu. Ta'n tujiw meniga'tas'gt'tal na tujiw ugs'tqamu gaqiaq, aq meniga'taqu'tijig na ansale'wijig. ⁴⁰ Ta'n tujiw ugs'tqamu gaqiaq na wije'tew tli-atew ugjit mimajuinu'g ta'n majulgwala'titl Gjimm'tu'l st'ge' jigajewe'l meno'tmgl aq nu'gwa'tmgl. ⁴¹ Ni'n na mimajuinualsiap. Ta'n tujiw i'ma's wa'so'q lgimates ansale'wijig ugs'tqamug. Na mawa'la'tita ms't ta'n winsultiliji aq negla ta'n gisa'la'tipni igtigi pata'taqatinew. ⁴² Ansale'wijig pijjio'la'tita pugtewig tug ta'n tltemultitaq aq seggapita-sultitaq wipitua'l muta ulmajo'ltitaq na'te'l. ⁴³ Gatu getlamia'tijig mimajuinu'g i'mu'titaq wa'so'q ta'n ujjual eig. Neia'sultitaq st'ge' na'gu'selitl neia'silitl musigisg'tug. Pewaluloq angite'tmnew ta'n goqwei gis telimuloq.”

A'tugwaqan na ji'nm we'jitoq nat goqwei mawi mgo'tig

⁴⁴ “Ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu' na wije'i aq nat goqwei ta'n mawi mgo'tig etliga'tas'g iga'taqang. Na ji'nm ge's tel gesgmsing we'jitoq na milesuaqan, gatu apaji angune'g. Teli ul'ta'sit. Na enmiet aq netuisgetoq ms't goqwei ta'n assutg. Toqo apsgwa'sit aq pegwatelg na iga'taqan.”

A'tugwaqan na ji'nm ali pgwatelg mego'tigewei waiopsgw

⁴⁵ “Elg ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu' wije'i aq na ji'nm ali pgwatelg tm'tmue'l waiopsgul. ⁴⁶ Ta'n tujiw we'jitoq mujgajewei waiopsgw, ms't goqwei netuisgetoq ugjit pgwatelmn mego'tigewei waiopsgw.”

A'tugwaqan na usgewinu'g

⁴⁷ “Ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu' pa na wije'i aq ji'nmug ta'n a'pia'tijig aq mesna'tiji gaqaisg milamugsiliji nme'ji. ⁴⁸ Ta'n tujiw ughta'pimual waju'elij, na usgewinu'g wetna'titl aq nigtuo'la'tiji nme'ji. Ta'n gelu'sit menugegmg gatu ta'n mu gelu'sigw el jiglo'la'tiji. ⁴⁹ Na wije'i tliatew ta'n tujiw ugs'tqamu gaqiaq. Ansale'wijig peita'taq ugs'tqamug aq nigtuo'la'tita mimajuinu'. Tepgiso'lujig pata'tegewinu'g aq tepgiso'lujig gelu'sultijig mimajuinu'g. ⁵⁰ Ansale'wijig eljio'la'tita pata'tegewinu'g pugtewig tug. Tltemultitaq aq seggapitasultitaq wipitua'l muta welmajo'ltitaq na'te'l.”

*Ta'n goqwei pilei aq ta'n goqwei sa'qawei
(Malg 4.1-9; Lu'g 8.4-8)*

⁵¹ Se'sus pipanimaji unaqapemg, “Nestmoqol ula ta'n goqwe'l gis telimuloq?”
Telimgwi'titl, “E'e.”

⁵² Na glaman Se'sus telimaji, “Na nujigina'mua'tijig Mowisewei tplutaqan gegnu'tmujig tl gina'muanew igtigi ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'. Na negmow pa na wije aq assusit ta'n tewo'toqol pile'l aq sa'qawe'l ugtaligaml ta'n masgo'toqopnn.”

Mimajuinu'g tleiawultijig Nasaletg alua'la'titl Se'susal
(Malg 6.1-6; Lu'g 4.16-30)

⁵³ Ta'n tujiw Se'sus gaq agnutgl a'tugwaqann naqt'g na'te'l. ⁵⁴ Apaja'sit umutgig. Etl gina'muet a'sutuo'guom na'te'l. Ta'nig nutua'titl paqalaiultijig. Telimultijig, “Tami weja'toq telgi'g gina'masuti? Tal gisa'toqol negla mesgi'gl paqalaiuti'l? ⁵⁵ Negm na aluse'wit uggwisl. Negm na Malial uggwisl, aq wijig'tultijig na Ji'mejal, So'sepal, Simonal aq Sutaal? ⁵⁶ Na ms't uggwe'ji'g wigultiliji tet. Tami wej gina'masit ula ms't?”
⁵⁷ A' na glapis alua'la'titl.

Se'sus telimaji, “Lpa ms't wen gepmite'lmatl niganigjitegewinu'l gatu na wigma aq ta'ni tleiawultiliji ta'n negm wigit ma' gepmite'lm'gwi'tigul.” ⁵⁸ Mo tela'tegegw pugwelgtug paqalaiuti'l na'te'l muta mimajuinu'g mo getlams'tasulti'gw.

14

Sa'n Nutsign'tuet ne'po't
(Malg 6.14-29; Lu'g 9.7-9)

¹ Na tujiw Elot, ta'n niganpuguit Galaliewa'gi, nutmat ta'n goqwei Se'susal gi's tela'teglipnn. ² Telimaji uglugowinumg, “Ula na Sa'n Nutsign'tuepnaq aq apajipet. Etna na ugjit geggung ml'gigno'ti tla'tegepnn paqalaiwaqann.”

³ Elot migwite'tg ta'n gisa'toqop ne'po'qsin Sa'n Nutsign'tuepnaq. Na gisa'lapni ugsma'gnismg ugsua'lan Sa'no'q, laqpa'lan aq pija'lan laplusang muta Sa'nal telimtl gisi pata'tegen. Elot gis pata'tegep ta'n tujiw malie'wipnig na e'pilitl ta'n teluisilitl Elotias. Na Elotias gis malie'wip. Ugji'nmumt'p na Elot ugjignaml ta'n teluisilitl Pilip. ⁴ Sa'no'q munsal tlimapnn Elotal, “Mo na teltenug gi'l malie'winew ugjignaml ugte'piteml.” ⁵ Elot migwite'tg ta'n getu' ne'pa'pna Sa'nal gatu jipalapni Lesui'pa muta Lesui'paq tel'te'lma'tipnn Sa'nal na niganigjitegewinu.

⁶ Elot ajipuna'teg, maw witapa pestie'ultipnig. Na tujiw Elotias ugtusl amalgalipnn ugjit ta'n te'si'tij eimu'tipnig na'te'l. Na Elot teli ul'ta'sualapnn na e'pite'sl. ⁷ Teplumapnn e'pite'sl, “Elui'tmasi na ni'n ignmultes ta'n getu goqwei pewatmn.”

⁸ Na Elotias telimapnn ugtusl ta'n goqwei tluen. Glaman na e'pite'sl telimatl Elotal, “Ignmui Sa'n Nutsign'tuet un'ji tepteg eptaqanigtug.”

⁹ Elot mesge'g'p muta geitoqop ta'n goqwei Elotias ugtusl pewatmlipnn. Gatu gisi tplumapnn niganitug wegla witapua aq na amuj tla'tegep ta'n goqwei na e'pite's tel puatg'p. ¹⁰ Na glaman elgimapni sma'gnisg aq temgweta'tipnn Sa'nal. ¹¹ Na un'ji pegisitia'tipnn tepteg eptaqanigtug aq ignmua'tipnn na e'pite'sl aq na e'pite's ignmuapnn uggwitl. ¹² Na Sa'no'q unaqapemg peita'lipni laplusang. Wesua'la'tipnn Sa'nal aq utqutala'tipnn. Na tujiw el'ta'pnig Se'suseg aq agnutmua'tipnn ta'n gis tliaq.

Se'sus esmaji pugwenniji mimajuinu'
(Malg 6.30-44; Lu'g 9.10-17; Sa'n 6.1-14)

¹³ Ta'n tujiw Se'sus nutmaj Sa'no'q nepg'pnaq na maw unaqapemg elisugultijig ta'n mu wen wigigw Galaliewa'gig. Na mimajuinu'g tel nutma'tij ta'n Se'susal lielita, naqtm'i'titl wiguowal aq el'ta'jig ta'n Se'sus eliet. ¹⁴ Ta'n tujiw Se'sus pem na'taqama'sij na nemiaji wegla mimajuinu' etli esgmalgwi'titl. Ewlite'lmaji, gepta'sit ugtulg aq nepilaji ta'n gesnugu'tiliji.

¹⁵ Ge's mu oqonitpaqiaq, unaqapemg telima'titl Se'susal, "Eimuti'gw paqtaqamigtug. Apugjig oqonitpaqiaq. Amase'ji'jg ta'n utann etegl. Lgimaq na mimajuinu'g utang ugjit nattelmanew mijipjewe ge's mu oqonitpaqianug."

¹⁶ Se'sus telimaji, "Mut wen tami lgimanew. Ignmug nat goqwei malqotmnew."

¹⁷ Gatu telimgwi'titl, "Geggunmeg pas'g na'nagl pipnaqann aq tapusijig nme'ji'jg."

¹⁸ Se'sus telimaji. "Ge' jugwa'tuigw." ¹⁹ Na tujiw mimajuinu' telimaji, "Pewaluloq pmgopita'new ta'n etli msiguig."

Na wesua'toqol pipnaqann aq nme'ji'jg. Elapa'sit wa'so'q aq a'sutmat. Miwatmuatl Gjinisgaml ugjit na mijipjewe. Nigtua'toqol pipnaqann aq nme'ji'jg aq ignmuaji unaqapemg ugjit smanew mimajuinu'g. ²⁰ Ms't g'satalulti'tij, Se'sus unaqapemg gis mawo'tu'tij ta'n goqwei piamiaq aq wajua'tu'titl newtiswa'qal je ta'pu ligpenignn.

²¹ Panaemg na'n pituipntnaqanijig ji'nmug gis smujig aq pugwelgig e'pijig aq mijua'ji'jg.

Se'sus wesgit pmiet samqwanigtug

(Malg 6.45-52; Sa'n 6.15-21)

²² Ta'n tujiw Se'sus gis smaj mimajuinu', na telimaji unaqapemg tepita'new ugtuluuq aq asoqomgita'new qospeing. Esgwia'tilij mimajuinu' enmigimaji. ²³ Newtugwa'lugwey na gm'tnigtug so'qwiet, naji a'sutmat. Siawqatg na'te'l ta'n gi's oqonitpa'q. ²⁴ Ge's Se'sus eig gm'tnigtug, na unaqapemg siaw elisugultiliji qospeing. Gitnm'tijig muta asugwetnma'tijig aq maqatgwig.

²⁵ Na wejgwapniaq, na'tami ne'w ajiej, Se'sus eliet ta'n unaqapemg eimu'tijig. Wesgit pmiet samqwanigtug. ²⁶ Ta'n tujiw unaqapemg nemia'titl Se'susal wesgit pmielitl samqwanigtug, na tujiw jipaqita'jig aq pogji sesgu'tijig. Telimtultijig, "Emlsigtma'ti'gw."

²⁷ Se'sus smtug gelulaji, "Pun jipasultigw, ni'n na. Ml'gito'ltigw."

²⁸ Na Pie'l telimatl, "Gjisaqamaw, pa na gi'l na Se'susewin, ge' wigumi aq gisa'li usgit pmien samqwanigtug."

²⁹ Se'sus telimatl, "Na to'q jugu'a." Na Pie'l geptapugua'sit ugtuluow aq wesgit pmiet samqwanigtug. Natguatl Se'susal. ³⁰ Gatu ta'n tujiw mi'gusit ta'n teli ugju's'g aq ta'n teli maqatgwig smtug pogji gtapa't. Sesgwet, "Gjisaqamaw, ugs'tawi."

³¹ Smtug Se'sus elisga'sit aq goqqwa'latl. Telimatl, "Me' ewligtlams'tasin. Goqwei weji megtuin?"

³² Ela'latl Pie'lal aq tepa'tijig ugtuluuq. Na tujiw ugju'sn jena's'g. ³³ Ge's eimu'tijig ugtuluuq na unaqapemg emtoqwalgwi'titl aq telimgwi'titl, "Getloqo gi'l na Gjinisgam uggwisl."

Se'sus nepilaji ta'n tleiauwultiliji Genesalete'wa'gig

(Malg 6.53-56)

³⁴ Na siawi asoqomita'jig na qospeing aq oqwa'jig Genesalete'wa'gig. ³⁵ Na'te'l mimajuinu'g nenua'titl Se'susal aq nat gima'tiji ta'n te'siliji gsnugowinu' umutgiwaq aq pegisitua'tiji Se'suseg. ³⁶ Etama'titl Se'susal je we'gaw gsnugowinu'g sama'tuanew ugpitu'gunml. Ta'n te'sijig sama'tua'titl Se'susal ugpitu'gunml na gisi npilujig.

15

Tplutaqann ta'n mimajuinugi'g gegina'matmi'tipnn

(Malg 7.1-13)

¹ Ta'sijig Palasiaq aq nujigina'mua'tijig Mowisewei tplutaqan weita'jig Selusalemg. Peita'jig Se'suseg aq pipanima'titl, ² "Tal gi's gnaqapemg elistmi'tij tplutaqann ta'n wejiaqal wetapegsultieg. Mo tetapu gsispa'tu'tigul ugpitnual ge's mu mijjulti'gw?"

³ Se'sus pipanimaji, "Tal gi's elistmu'tioq ta'n goqwei Gjinisgam telimugsi'gw gatu awna tela'taqatioq ta'n telueg gilewewei tplutaqann?" ⁴ Gjinisgam teluet,

"'Gepmite'lm gujj aq ggij.'

Elg teluet, 'Ta'n wen penoqite'lmaji ungi'gu, amuj ne'po'qsin.'

⁵ "Mo tetapu gina'muawoq ta'n getu wen geggungl goqwe'l ta'n e'wmi'titaq apoqonmuanew ujl gisna uggwitl. Muta gegina'muoq tluen, 'Nat goqwei e'wtes ugjit apoqonmulinew na gisi ignmuap Gjinisgam.' Na tujiw ma' amuj apoqonmuata ungi'gu.

⁶ Telueioq ula mimajuinu mo amuj gepmite'lmagwi ujl aq uggwitl. Etna ugjit gisa'loq mimajuinu elistmn Gjinisgam ugtwi'gatign muta pewaloq tla'tegen ta'n goqwei telueg gilewewei tplutaqan. ⁷ Me' gatu wesgijiangamgusultioq. Aiseiao'q ewi'g'g'p ta'n goqwei Gjinisgam wesgumugsioqop.

⁸ Na tujiw Gjinisgam teluep, 'Wegla mimajuinu'g telimijig gtu' gepmite'lmin.

Gatu lpa mo nugu angite'tmi'ti'gw aq mo tela'taqati'gw ta'n goqwei gis telimg'pnig.

⁹ Ta'n tujiw emtoqwalijig na mu tepawtinug, muta telimaji igtigi me' tla'taqatinew mimajuinue'l tplutaqann jel mu ni'newe'l tplutaqann.' "

*Ta'n goqwei gisa'lujig mimajuinu'g pata'taqatinew
(Malg 7.14-23)*

¹⁰ Se'sus wigumaji mimajuinu' aq telimaji, "Jigs'tmu'tigw aq ns'tmu'tigw ta'n goqwei tlimultoqs'p. ¹¹ Na mijipjewe nat wen malqotg, na ma' gisa'lugug ula mimajuinu mo glu'sin. Gatu ta's'gl glusuaqann ta'n teluet gisa'lugutal mo glu'sin."

¹² Na unaqapemg peita'jig Se'suseg aq telimgwi'titl, "Geitu's'p na Palasiaq mo piami gsatmi'tigup ta'n gis tluen?"

¹³ Se'sus telimaji, "Nujj ta'n eig wa'so'q na mno'total ta'n te's'gl goqwe'l mo wel'te'tmug st'ge' na iga'taqewinu mniugtnas'gt'tal ta'n te's'gl goqwe'l mo iga'taqug'p. ¹⁴ Mut sespete'tmug na ta'n goqwe'l wegla mimajuinu'g eginamua'tijig muta negmow pa na wije aq nepapigwo'ltiliji. Ta'n tujiw ji'nm ta'n nepapigwa't ilgwenatl igtigl nepapigwa'litl, gitg pitja'taq elmalqe'g".

¹⁵ Pie'l telimatl, "Mo nestmulueg a'tugwaqan. Tlimigw ta'n goqwei gis telue't'p."

¹⁶ Se'sus telimaji unaqapemg, "Mu piami ns'tmu'tiwoq st'ge' igtig mo nestmu'ti'gw. ¹⁷ Geitu gilew ns'tmu'tinew ta'n getu goqwei mimajuinu malqotg na eliaq ugtlaminug aq toqo wet siaw tuiaq. ¹⁸ Gatu mimajuinu telgwitg uggamlamun aq teluet na goqwei tel'te'tg. Na ta's'gl glusuaqann ta'n teluet na gisa'lugutal mo glu'sin. ¹⁹ Ta's'gl goqwe'l ta'n mimajuinu tel'te'tgl gisa'lugutal mo gelu'silin. Alt ta'n goqwe'l telgwitg uggamlamun etug gisa'lan ne'pa'tegen. Alt ta'n goqwei tel'te'tg etug gisa'lan sespe'wan igtigl aq sespo'tegelitl. Alt angita'suaqann etug gisa'lugutal gmutnen. Alt angita'suaqann etug gisa'lugutal pisui agnutman igtigi gisna pisuiman. ²⁰ Ta's'gl goqwe'l mimajuinu tel'te'tgl gisa'lugutal mo gelu'sin. Gatu pa na mimajuinu malqotg'ss nat goqwei aq mu gis gesispa'tegegw na ma' gisa'lnug mo gelu'sin."

*E'pit ta'n melgi gtlams'tg
(Malg 7.24-30)*

²¹ Se'sus maja'sit na'te'l aq eliet tepaw gjigann teluisigl Tail aq Saiton. ²² Na e'pit ta'n tleiawit Genanewa'gig toqo nige' wigit gigjiw Tail aq Saiton eliet Se'suseg. Gesigaw tlimatl, "Gjisaqamaw, geitu gi'l na teplutasin ta'n wetapegsin Ta'piteg. Ewlite'lmi. Ntus ma'muni gitnmat muta mn'tu pitu'gwitl."

²³ Gatu Se'sus mo nimjimuagul. Se'sus unaqapemg telimji, “Jiglgim muta, wesam sespe'g aq alulgwalugsieg.”

²⁴ Se'sus telimaji, “Petgimimg ugjit pas'g na Lesui'paq muta mo gegguna'tigul nat wenn ugjit ilgwenagun st'ge' jijgluewjig ta'n gesgo'ltijig.”

²⁵ Na jiniw e'pit nutgul'pa'sit Se'suseg aq etamatl, “Gjisaqamaw apoqonmui.”

²⁶ Se'sus telimatl, “Mo teltenug sman 'nmu'jig na mijua'ji'jg wiluowal.”

²⁷ Na e'pit telimatl Se'susal, “Gjisaqamaw, teliaq ta'n teluen, gatu we'gaw 'nmu'jig malqotmi'tij nat goqwe'l weji nisiaqal patawutigtug ta'n eteg assusit wiguaq.”

²⁸ Na glaman Se'sus telimatl, “Tu's melgi gtlams'tmn. Ta'n goqwei pewatmn msntes.” Na smtug ugtusl nepilmutl.

Se'sus nepilaji pugwenniji mimajuinu'

²⁹ Se'sus maja'sit na'te'l aq tajiga'sit qospem teluisig Galali. Na toqjua't wenaqqamigeg aq pemgopa'sit. ³⁰ Pugwelgig mimajuinu'g el'ta'jig Se'suseg. Pegisula'tiji mimajuinu' ta'n gesnugu'tiliji gigjiw Se'suseg. Alt asgajo'ltijig aq alt sawiptna'tijig. Alt nepapigwo'ltijig, alt mo gis glusulti'gw aq alt milipna'tijig. Se'sus nepilaji te'siliji. ³¹ Mimajuinu'g paqalaiultijig ta'n tujiw nutua'tij ta'ni mo gis glusultiligupni na gelusultiliji aq nemia'tij asgajo'ltiliji aq sawiptna'tiliji na jajigo'ltilij aq nepapigwo'ltilipni nemitaqatiliji. Na miwatmua'titl Gjnisgaml ta'n Lesui'paq tel miwatmuala'titl.

Se'sus esmaji ne'w pituipntnaqaniliji ji'nmug (Malg 8.1-10)

³² Se'sus wigumaji unaqapemg aq telimaji, “Ewlite'lm'gig wegla mimajuinu'g muta ne'gaw nesuguna'q wijitgweiwijig. Nige' mo piamianug goqwei malqottaq. Mo getu' pipanimaqig 'nmita'new muta jijuaqa nat wen oqonitpaqietew awtigtug. Getu' smgig ula tet.”

³³ Unaqapemg pipanimji, “Tami tet ula paqtaqamigtug ugji we'jittesnen tepiaq mijipjewe' ugjit te'sit mimajuinu? Pugwelgig mimajuinu'g eimu'tijig tet.”

³⁴ Se'sus pipanimaji, “Ta's'gl pipnaqann geggunmoqol?”

Telimgwi'titl, “Lluigneg te's'gl pipnaqann aq ta'sijig nme'ji'jg.”

³⁵ Se'sus telimaji mimajuinu' pmgopita'new. ³⁶ Na tujiw wesua'toqol na pipnaqann aq nme'ji'jg aq miwatmuatl Nisgaml. Nigtua'toqol aq ignmuaji unaqapemg ugjit smanew mimajuinu'. ³⁷ Ta'n tujiw ms't wel g'satalulti'tij, Se'sus unaqapemg megnmi'tij piwiaqal mijipjewe'l aq wajua'tu'titl llaigneg ligpenignn. ³⁸ Ne'w pituipntnaqan te'sijig ji'nmug esmujig aq pugwelgig e'pijig aq mijua'ji'jg.

³⁹ Na Se'sus pipanimaji mimajuinu' ugjit 'nmita'new. Na tujiw poqjinmita'ti'tij Se'sus aq unaqapemg. Pisultijig ugtuluaq aq elaqtaqatjig ta'n teluisig Maqatan.

16

Palasiaq pipanima'titl Se'susal tla'tegelin paqalaiwaqan (Malg 8.11-13; Lu'g 12.54-56)

¹ Ta'sijig Palasiaq aq Satusiaq el'ta'jig Se'suseg. Getu' gistesgua'titl, muta mo getlams'tua'tigul. Na glaman pipanima'titl tla'tegelin paqalaiwaqan ugjit neia'tuanew ugml'gigno'tim wejiaq wa'so'q. ² Gatu Se'sus telimaji, “Ta'n tujiw na'gu'set pemgalqwasiej, gilew thuetoqs'p, ‘Sapo'nug ul gisgnma'titesnu muta musigisg'tug megwe'g.’

³ Gatu igtig na'gweg ta'n tujiw wejgu segewa't thuetoqs'p, ‘Gigpesatew muta ugjipenug megwe'g aq poqji alugwiaq nige.’ Ta'n angaptmoq musigisg'tug geituoqop pa na gigpesaq's gisna weligisg'g's. Gis nmituoq aq gis nutmoq ta'n goqwe'l ni'n gis tla'tegeiapnn gatu mo nestmu'tiwoq ta'n goqwei apugjig Gjnisgam tla'tegetew. ⁴ Me' gatu mimajuinu'g gisgug winjultijig aq mo piami angite'lma'tigul Nisgaml. Gilew telo'ltioq st'ge' negmow muta pipanimioq ugjit tla'tegen paqalaiwaqan. Moqwa' mu

tela'tegew paqalaiwaqan. Mu musga'tuluoq ta'n goqwei pewatmoq gatu Gjinisgam musga'tultoqs'p na wije paqalaiwaqan st'ge' ta'n apoqonmuapnn Jonaal. Ala na pas'g paqalaiwaqan nmitu'titoqs'p.”

Na glaman maja'sit aq eliet na'tami se'g.

*Mut jigs'tmuanew ta'n goqwe'l
Palasiaq aq Satusiaq gina'mua'ti'tij
(Malg 8.14-21)*

⁵ Ta'n Se'sus aq unaqapemg gis asoqomita'jig qospem, na unaqapemg awan'ta'sultiliji jugwa'tunew pipnaqann. ⁶ Se'sus telimaji, “Angweiasultigw aq mut e'wmu'tinew na apita'taqan ta'n Palasiaq aq Satusiaq e'wmi'tij.”

⁷ Unaqapemg wesgutmi'tilij ta'n goqwei Se'sus gi's teluet telimtultijig, “Na ula wet tluet muta mo pegisitugg pipnaqann.”

⁸ Se'sus gejaiaji ta'n goqwei wesgutmi'tij aq telimaji, “Me' gatu mo piami gt-lams'tmu'tioq ignmuinew ta'n goqwei nuta'ma'tioq. Goqwei weji usgutmoq ta'n mo pipnaqann geggunmuoqol? ⁹ Mnaq nestasultiwoq. Mo migwite'tmuoq na tujiw nasgwa'tuapnn na'ngl pipnaqann aq esmg'pnig na'n pituipnnaqanijig ji'nmug. Awan'ta'sultioq ta's'gl ligpenignn waju'pega'tuoqopnn. ¹⁰ Mo migwite'tmuoq na tujiw nasgwa'tuapnn llaigneg te's'gl pipnaqann aq esmg'pnig ne'w pituipnnaqanijig ji'nmug. Awan'ta'sultioq ta's'gl ligpenignn waju'pega'tuoqopnn na tujiw. ¹¹ Tal gi's mo nestmu'tiwoq mu na pipnaqan wesgutmuap ta'n tujiw telimuloqop ugjit angweiat-ultinew aq mo e'wmu'tinew na apita'taqan ta'n Palasiaq aq Satusiaq e'wmi'tij.”

¹² Na tujiw unaqapemg nestmi'tij Se'sus mu telimagwi mo e'wmanew apita'taqan gatu lpa telimaji ugjit angweiasultinew aq mu jigs'tuanew ta'n tel gina'mua'ti'tij Palasiaq aq Satusiaq.

*Pie'l teluet Se'sus na Nujiugs'tawi'wet
(Malg 8.27-30; Lu'g 9.18-21)*

¹³ Se'sus aq unaqapemg peita'jig gigjiw na gjigan teluisig Sesalia Pilippai. Na pipanimaji unaqapemg, “Ni'n na mimajuinualsiap gatu tal'tasultijig mimajuinu'g weni ta ni'n?”

¹⁴ Unaqapemg telimgwi'titl, “Alt tel wi't'sgig Sa'n Nutsign'tuet. Alt tel wi't'sgig na Ilaija, aq igtigig tel wi't'sgig Jelamaia gisna igtig niganigjitegewinu.”

¹⁵ Na Se'sus pipanimaji, “Gatu gilew, tal'ta'sultioq weni ta ni'n?”

¹⁶ Simon Pie'l telimatl, “Gi'l na Nujiugs'tawi'wet. Gi'l na Gjinisgam uggwisl.”

¹⁷ Se'sus telimatl, “Simon, gi'l na Jona uggwisl aq wel'te'lmulq. Mu wen ugs'tqamug telimulgupnig ta'n goqwei gis tl wi'tin gatu nujj ta'n eig wa'so'q gis tlim'sg'p. ¹⁸ Simon nige' tel wisunalul Pie'l. (Na wisun Pie'l telueg gun'tew ugthi'sutiuow.) Mawa'lgig ntmimajuinung gi'leg aq maw nnaqapemg. Mawa'latesnu mimajuinu'g st'ge' aluse'wit mawa'toqol gun'tal ugjit el'tun a'sutuo'guom. Ta'n goqwei tla'tega's ma' nugu wis-suignetmug aq npuaqan ma' nugu wissuignemagwi na mimajuinu'g ta'n mawa'latesnu. ¹⁹ Ignmultes na apt'sqi'ggn ta'n e'wmnn ugjit apt'sqa'mn gisna pansaqamn ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'. Ta'n goqwei wetqo'loqig mimajuinu'g tla'taqatinew ugs'tqamug na ugt'qoltas'gt'tew wa'so'q aq ta'n goqwei wel'te'lmuoqig mimajuinu'g tla'taqatinew ugs'tqamug ul'te'tas'gt'tew wa'so'q.”

²⁰ Na tujiw Se'sus telimaji unaqapemg mut wenn tlimanew negm na Nujiugs'tawi'wet.

*Se'sus wesgutg ta'n ulmaje'tew aq ta'n tli np'tew
(Malg 8.31—9.1; Lu'g 9.22-27)*

²¹ Na weja'tegemgeg tujiw Se'sus menaqa telimaji unaqapemg, “Amuj eliei Selusalemg aq na'te'l na Lesui'paq ta'n niganpugultijig, niganpugultijig patlia'sg aq

nujigina'mua'tijig Mowisewei tplutaqan gisa'litaq ma'muniw ulmaje'n. Ne'pa'iten, aq gisi nesuguna'q minunsia's."

²² Pie'l ela'latl ta'n esgwia'tiliji unaqapemg mu eimu'tiligwi. Wetqo'latl aq telimatl, "Gjisaqamaw, na Gjnisgam ma' ignmatmug tlian. Ula amujpa ma' gis tlianug ugjit gi'l."

²³ Se'sus gigto'qopugua'sit aq telimatl Pie'lal, "Gi'l tel glusin st'ge' Gjmn'tu. Jigla'si ni'neg. Gi'l etegjenin, muta tel'ta'sin st'ge' mimajuinu'g, mu st'ge' ta'n Gjnisgam tel'ta'sit."

²⁴ Na tujiw Se'sus telimaji unaqapemg, "Ta'n getu wen getu' wije'wiji, amuj awan'ta'sualsit aq tla'tegetew ta'n Gjnisgaml tel puatmlitl. Amuj wel'te'tg majulgwalin ni'n je tlia npuaqan ugjiaq. Na tujiw gisi majulgwalitew. ²⁵ Muta ta'n getu wen getu' ugs'tawi'sij na awna np'tew. Gatu na mimajuinu ta'n awan'ta'sualsit muta getu' majulgwalit ni'n je tlia ne'po'qsin na negm msntew iapjiwewei mimajuaqan. ²⁶ Etug na mimajuinu gis assutg ugs'tqamu gatu mo geggunmug iapjiwewei mimajuaqan. Na giasgiw mo goqwei ganie'wigw. Mo eigtnug ta'n goqwei ganie'wit pegwatelmn ugjit iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q. ²⁷ Ni'n na mimajuinualsiap. Na apaja'sia's maw ansale'wijig. Guguntes mesgi'g ml'gigno'ti. Nujj ta'n eig wa'so'q ma'muni gepmite'lmitew. Ignmuatal te's mimajuinu'l ms't goqwei ugjit ge's giasgiw ta'n gis tla'teglipnn ugs'tqamug. ²⁸ Migwite'tmug ula. Eimu'tioq ta'sioq ula tet ta'n ma' npu'tiwoq glapis gisi nmia's wa'so'q aq apaja'sia's. Ni'n na mimajuinualsiap aq ta'n tujiw apaja'sia's na tujiw ni'n elege'witewites."

17

Se'sus sa'se'wamugwa'sit (Malg 9.2-13; Lu'g 9.28-36)

¹ Ta'n tujiw gaqiaql asugom te'suguna'q Se'sus so'qwiet ta'n etli esp'teg gm'tnigtug. Na'te'l ela'laji pas'g Pie'lal aq Ji'mejal aq Ji'mej ugjignaml ta'n teluisilitl Sa'n. ² Na'te'l Se'sus sa'se'wamugwa'sit. Na ugsisgw pitiata's'g st'ge' na'gu'set, aq utapsunn tli gsi wape'gl st'ge' waseteg. ³ Na unaqapemg nemia'tiji Mowisal aq Ilaijaal pegisingig aq poqji glula'titl Se'susal. ⁴ Pie'l telimatl Se'susal, "Gjisaqamaw, na maw glu'lg tet eimu'tieg, pa na pewatmn ltua's nesisgl anapjetegewe'l, newte' ugjit gi'l, aq te's newte' ugjit Mowis aq Ilaija." ⁵ Ge's Pie'l etlewo'gwej, jiniw na gesateg alug naqa's'g tetpaqiw ta'n gaqamultijig. Nat wen ta'n eig alugwigwug teluet, "Ula na ngwis ta'n mawi gsalg. Jigs'tug negm."

⁶ Ta'n tujiw unaqapemg nutmi'tij ula jipaqita'jig aq getgugjesmita'jig maqamigeg. ⁷ Se'sus eliet aq sama'tuaji un'jiwaq aq telimaji, "Qamultigw. Mut jipasultinew." ⁸ Ta'n tujiw toqjuapita'jig mo wenn nemia'tigul, pas'g Se'susal.

⁹ Ge's pem nisita'tij gm'tnigtug, Se'sus telimaji unaqapemg, "Ni'n na mimajuinualsiap. Mut wen tlimanew ta'n goqwei gis nmituoq glapis minunsian."

¹⁰ Na unaqapemg pipanima'titl, "Tal gi's nujigina'mua'tijig Mowisewei tplutaqan teluejig Ilaija amujpa tmg pgisintew?"

¹¹ Se'sus telimaji, "Ilaija amuj nigani pgising ugjit gisgaja'tun ms't goqwei. ¹² Gatu telimuloq, Ilaija gis pegising aq mimajuinu'g mo nenua'tigul. Ta'n pas'g goqwei getu' tla'la'tipnn na gi's tela'taqatipnig. Ni'n na mimajuinualsiap aq wije'i emegweiwitaq st'ge' ta'n pas'g getu' tle'wijig."

¹³ Na tujiw unaqapemg nestmi'tij Se'sus wesgumatl Sa'n Nutsign'tuelitl ta'n tujiw ewi'tapnn Ilaijaal.

Se'sus nepilat'l lpa'tujl ta'n mn'tu pitu'gwitl (Malg 9.14-29; Lu'g 9.37-43a)

¹⁴ Ta'n tujiw apaita'jig ta'n mimajuinu'g eimu'tijig na ji'nm eliet Se'suseg aq nutgul'pa'sit. ¹⁵ Telimatl, "Saqamaw, ewlite'lm ngwis. Wejipulgwet aq tel gitnmat gaqaisg

nisiet pugtewigtug gisna paqasiet samqwanigtug. ¹⁶ Ela'l'g'p gnaqapemg aq pipan-
img'pnig npilan gatu mo gisi npila'tigupnn.”

¹⁷ Se'sus teluet, “Me' gatu gilew ta'n wigultijig gisgug mo getlams'tasultiwoq aq
ewnasa'tuoqop ta'n goqwei gis gina'muloq. Me' gatu tali pgitgalultoqs'p? Tali pgiji
gina'multoqs'p glapis getlams'tmu'tioq.” Na tujiw telimatl ji'nmul, “Jugwa'li na lpa'tuj.”

¹⁸ Se'sus telimatl mn'tu'l tualqa'sin lpa'tuj ugtinneg aq tawalqa'silitl. Smtug gisi npilut.

¹⁹ Se'sus unaqapemg peita'jig Se'suseg ta'n tujiw newtugwa'lugwelitl aq pipanima'titl,
“Tal gi's mo gis tualqa'luaqatt na mn'tu?”

²⁰ Se'sus telimaji, “Mo gis tla'taqatiwoq muta mu piami gtlams'tmu'tiwoq.
Migwite'tmug ula. Ta'n tujiw gtlams'tuaqanmuow na telgi'g st'ge' mustate' sginmin, na
gis tlimatoqs'p gm'tn, ‘Tet ugji maja'si aq ala tet lia.’ aq lietew. Mo goqwei etenug ta'n
mu gis tala'taqatiwoq. ²¹ Gis tualqatesguoqs'p mn'tu ta'n tujiw gis uli a'sutma'tioq aq
ta'n tujiw gis sune'wultioq.”

Se'sus wesgutg ta'n mimajuinu'g tel ne'po'taq
(Malg 9.30-32; Lu'g 9.43b-45)

²² Ta'n tujiw Se'sus unaqapemg gis mawita'tij Galaliewa'gi, Se'sus telimaji, “Ni'n na mi-
majuinualsiap gatu mimajuinu'g ugsua'litaq aq ignmuitaq igtigig assumin. ²³ Ne'pa'itaq
gatu nesuguna'q iga'qt'tew na minunsia's.” Ta'n tujiw unaqapemg nutmi'tij ta'n goqwei
Se'sus gi's teluet na me' gatu mo welg wijulti'gw.

Pie'l we'jitoq suliewei nme'j ugtung

²⁴ Na Se'sus aq unaqapemg peita'jig na gjigan teluisig Gapelniamg. Ge's eimu'tijig
na'te'l, mimajuinu'g ta'n nujintutmi'tij suliewei ugjit a'sutuo'guom, el'ta'jig Pie'leg aq
pipanima'titl, “Na gilewewei nujigina'muet ignmuatg na suliewei ta'n Mowisewei
tplutaqan telueg te's mimajuinu'g ela'toq a'sutuo'guomg te's newtipunqeg?”

²⁵ Pie'l telimaji, “Tal ma.”

Pie'l pisgwa'j ta'n Se'sus wesgowa'sit. Se'sus pipanimatl, “Simon, tal'te'tmn? Na
elege'wit elgimaji nujintutma'tiliji suliewei ugjit mawo'tu'tilita na suliewei. Wen
apangitmuatl suliewei ta'n elege'wit pewatg, na elege'wit un'jang gisna igtigig?”

²⁶ Pie'l telimatl, “Igtigig.”

Se'sus teluet, “Na teliaq, Mo teltenug ugjit elege'wit un'jang apangitmnew na suliewei
ta'n elege'wit pewatg. ²⁷ Gatu ginu mo getu' gisa'luggw nujintutma'tijig suliewei
oplite'lmugsinew. Na glaman qospemg lia, naji usga. Amgwesewei nme'j pe'tult,
na ugtung we'jituates tepiaq suliewei ugjit ni'n aq gi'l. Na ugsua'tu aq ignmuaten
mimajuinu'g ta'n nujintutma'tij suliewei.”

18

Wen me' gepme'g ta'n getu tami
Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'
(Malg 9.33-37; Lu'g 9.46-48)

¹ Na tujiw unaqapemg el'ta'jig Se'suseg aq pipanimgwi'titl, “Ta'n getu tami Gjinisgam
ilgwenaji mimajuinu'g wen me' gepme'g na'te'l?”

² Se'sus wigumatl mijua'ji'jl aq gaqama'latl nigantug unaqapemg. ³ Na telimaji,
“Migwite'tmug ula. Amujpa sa'se'wita'sultioq aq getlams'tmu'tioq st'ge' mijua'ji'jg. Pa
na mo tla'taqatiwoq ma' pisgwita'woq ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'. ⁴ Ta'n
wen mu espitelisigw aq elita'sualatl Nisgaml st'ge' ula mijua'ji'j elita'sualaji ungi'gu, na
negm mawi gepme'g ta'n getu tami Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'. ⁵ Ta'n getu wen
ulasua'latal mijua'ji'jl st'ge' ula mijua'ji'j muta tel puatm, na ulasua'litew ni'n.”

*Mo gelu'lgtnug ta'n tujiw nat wen
gisa'latl igtigl pata'tegelitl
(Malg 9.42-48; Lu'g 17.1,2)*

⁶ “Mo gelu'lgtnug ta'n tujiw nat wen gisa'latl pata'tegen newte'jilitl mijua'ji'jl ta'n getlams'tuilitl. Me' glu'lgtesoq na ugjitaqaneg gelpilaj mulinewei gi'taqane'l aq ejiglpega'lut gta'nug je mu gisa'latl mijua'ji'jl pata'tegen. ⁷ Ma'muni mtue'g muta na pugwelgl ta'n goqwe'l gisa'lugwi'tiji mimajuinu'g pata'taqatinew. Wegla amuj tliatal gatu me' pajiji mtue'tew ugjit na mimajuinu'g ta'n pegwatu'titl.

⁸ “Pa na e'wmnn gpitnn gisna ggatl ugjit pata'tegen amujpa pun tla'tegen je tlia temte'mn gpitn gisna ggat. Muta me' gelu'lg'tss siaw mimajin aq mu gisi pata'tegen ta'n mo geggunmun gpitn gisna ggat je mu elaqalulden ta'n pugtew iapjiw eteg. ⁹ Pa na angaptnm nat goqwei aq ula gisa'l'sg pata'tegen, na me' gelu'lg ugjit mna'tutes gpugugul aq jiglegetes je mu siaw pata'tegen. Me' gelu'lg gis lien wa'so'q ta'n tujiw nepapigwa'n je mu ta'n tujiw me' nemitegen na elgimimg pugtewigtug Mn'tua'gig ta'n pugtew iapjiw eteg.”

*A'tugwaqan ta'n jijgluewj gesga'taq
(Lu'g 15.3-7)*

¹⁰ “Ango'tmug mu gtanan na mimajuinu ta'n elita'sualin ni'n st'ge' ula mijua'ji'j elita'sualin. Telimuloq na ansale'wit ta'n angweiwatl na apjiw i'mlitl ta'n Nujj eig wa'so'q. ¹¹ Ni'n na mimajuinualsiap aq pegisinap ugjit ugs'tawian ta'n gesgo'ltijig.

¹² “Tal'ta'sultioq? Tala'teges na ji'nm geggunaji gasgiptnnaqaniliji jijgluewji toqo newte'jilitl gesga'litl? Na naqalaji pesgunateg te'sisgegsiliji je pesgunateg ta'n etl pesgwatalulitiliji wenaqqamigeg aq naji gwiluatal ta'n gesga'litl. ¹³ Telimuloq ta'n tujiw we'jiaj, na me' wel'ta'sit ugjit ula newte'jilitl je mu esgwia'tiliji ta'n mo gesgo'ltligupni. ¹⁴ Na nujj ta'n eig wa'so'q wije mo pewalagwi gs'go'ltinew wegla mimajuinu' ta'n majulgwalin ni'n.”

Ta'n tujiw gitap opla'l'sg

¹⁵ “Pa na nat wen ta'n getlams'tuatl Nisgaml st'ge' gi'l, na opla'l'sg, lia negmeg aq tlim ta'n tela'tegen. Gatu pas'g tlim, mu wen piluei. Pa na wel'te'tg ta'n goqwei gis tlimt, na gilew apaji ul'te'ltulitoqs'p. ¹⁶ Pa na mu wel'te'lmulug, lia aq pipanim gitap gisna gitapaq wije'ulin. Na gji'tu'titaq ta'n te's'gl goqwe'l elsutmasgl aq ta'n goqwei tlimultew. ¹⁷ Pa na mu jigs'tmagwi gitapg, na tujiw tlim mimajuinu'g ta'nig getlams'tmi'titl Nisgaml. Pa na me' mu jigs'tmugsiwoq gilew ta'n tego'tmoq, na tujiw geituoq negm pa wije aq nat wen ta'n mu getlams'tmug gisna ta'nig nujintutma'tijig suliewei.”

Ta'n goqwei eliamoq mimajuinu'g tla'taqatinew

¹⁸ “Telimuloq, ta'n goqwei wetqo'loq mimajuinu tla'tegen ugs'tqamug na ugtoqolutedew wa'so'q. Ta'n goqwei wel'te'tmoq ugs'tqamug ul'te'tas'gt'tew wa'so'q.

¹⁹ “Me' telimuloq nat goqwei. Ta'n getu tujiw tapusioq wel'te'tmoq aq wije etamoq Gjinisgam, na Nujj ta'n eig wa'so'q na tla'lugsitoqs'p. ²⁰ Muta ta'n getu tami mawita'tij tapusijig gisna je me' ta'nig getlams'tmu'tijig, na ni'n eim miawe'g.”

Amujpa apigsigtaqatjig igtigig

²¹ Na tujiw Pie'l eliet Se'suseg aq telimatl, “Gjisaqamaw, etug nitap tela'lit nat goqwei wins'g. Na opla'lit aq lluignegl wije'l siaw tla'litew. Ta'sisga'q siaw apigsigtaq, na lluigneg te's'gl?”

²² Se'sus telimatl, “Moqwa', mu na lluigneg te's'gl, gatu amujpa apigsigtu me' pugwelgl glapis apigsigtaq ne'w gasgiptnnaqan te'sisga'q jel pesgunateg te'sisga'q. ²³ Muta ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'g na negm pa na wije aq na elege'wit ta'n getu' mawa'toq ta'n tel tettuj uglugowinumg. ²⁴ Ge's angapt'g na wi'gatign, nemitoq tel

wi'gas'g ugjit te's lugowinu tettugwi'titl. Na tujiw pisgwa'lut lugowinu ta'n tettuatl newtisga'qal pitu' pituipnnaqana'igl. ²⁵ Ula lugowinu mo geggunmug tepiaq suliewei ugjit gisi apangituan na elege'wilitl tettuo'qon. Na glaman tujiw assusit pipanimatl igtigi pgwatelgwi'tiji na lugowinu'l maw ugte'piteml aq un'janua. Na elege'wit guguntew alt suliewei ugjit na tettuo'qon. ²⁶ Na lugowinu nutgul'pa'sit aq etamatl elege'wilitl, 'Saqamaw, etamul mu uggwaiugtu'liw. Pe'l gijga esgmali glaman gisi apat apangitultes ta'n telgi'g tettul.' ²⁷ Na tujiw elege'wit ewlite'lmatl uglugowinuml. Apigsigtuatl aq telimatl, 'Mo goqwei tettuin.'

²⁸ "Na ula lugowinu maja'sit aq weltesguatl igtigl toqo lugwepnig ta'n tettal gas-giptnnaqana'igl. Goqqwa'latl aq poqji gestuna'latl. Telimatl, 'Apangitui smtug ta'n telgi'g tettuin.'" ²⁹ Na igtig lugowinu nutgul'pa'sit aq etamatl, 'Pe'l esgmali aq apat apangitultes ta'n telgi'g tettul.'" ³⁰ Gatu mo esgmalagul, awna gisa'latl pija'lugsilin laplusang glapis gisi apangitmlij. ³¹ Ta'n tujiw igtigig maw lugutijig nemitu'ti'tij ta'n gis tliaq, mo welgwijulti'gw aq naji tlima'titl assusilitl ta'n goqwei gis tliaq. ³² Na assusit natgimatl na lugowinu'l aq telimatl, 'Gi'l gis winsin, mo tali ugtapsuniwn. Apigsigtulap aq telimulap, mo goqwei tettuin muta pipanimi't'p ewlite'lulin. ³³ Amujpa ewlite'lmat na gitap st'ge' ni'n ta'n teli ewlite'lmulap.'" ³⁴ Assusit ma'muni uggwaig aq lugowinu'l ilsumatl laplusang glapis gisi apangitmlij ta'n te's'g tettuelij."

³⁵ Se'sus telimaji unaqapemg, "Pa na mu wel'te'lmuoq apigsigtuan igtigig ta'n tujiw opla'l'sg'pnig, nujj ta'n eig wa'so'q ma' apigsigtuluoq. Nujj tle'wultew st'ge' gilew tele'woq igtigig."

19

Se'sus egina'muet na Gjinisgam mu pewalagwi mimajuinu' puna'ltultinew (Malg 10.1-12)

¹ Ta'n tujiw Se'sus gaqewistoaq ula agnutmaqan, na maja'sit Galaliewa'gig aq eliet game'g sipu ta'n teluisig Jol'tan Jutiaewa'gig. ² Pugwelgig mimajuinu'g majulgwala'titl na'te'l. Se'sus nepilaji ms't wen ta'n gesnugu'tiliji.

³ Ta'sijig Palasiaq el'tajig Se'suseg. Wejo'tmi'tij gistesguanew. Na pipanima'titl, "Gt'tplutaqanminu telteg na ji'nm gis nigtua'latl ugte'piteml ugjit ta'n pas'g goqwei pewatg?"

⁴ Se'sus telimaji, "Geituoq ta'n goqwei gis ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign. Geituoq ta'n goqwei Gisiteget tela'tegep ta'n tujiw gisitoqop ugs'tqamug. Gisiapni ji'nmul aq e'pilitl. ⁵ Gjinisgam telimapnn ji'nmul amuj nqalatal ujjl aq uggwitl aq toqwa'jig ugte'piteml. Na tujiw na tapusijig toqwa'lujig st'ge' newte'jit mimajuinu. ⁶ Glaman mo nugu tapusi'gw, gatu st'ge' pas'g newte'jit mimajuinu. Ma' wen nigtua'lagwi wegla tapusiliji ta'n Gjinisgam gisi tgwa'laji."

⁷ Palasiaq pipanima'titl, "Goqwei ugjit Mowiso'q e'w'g'p tplutaqan ta'n telueg na ji'nm ta'n getu' nigtua'latl ugte'piteml amujpa ewi'g'g ta'n goqwei getu' tla'teget aq ignmuatal ugte'piteml, na tujiw jigla'latal ugte'piteml?"

⁸ Se'sus telimaji, "Mowiso'q eliamugsioqop gis nigtua'latoqs'p gte'pitemuaq muta we-sam ml'gatpa'tioq. Ta'n tujiw Gisiteget el'toqop ugs'tqamu mo ignmuagupni mimajuinu' punaltultinew. ⁹ Telimuloq, na ji'nm sespo'teget ta'n tujiw na puna'latl ugte'piteml ta'n mu sespo'tegeligul aq malie'wijig igtigl e'pilitl."

¹⁰ Se'sus unaqapemg telimgwi'titl, "Pa na ula telteg ugjit e'pit aq ji'nm, me' glu'lgtesoq mu malie'wigusnn."

¹¹ Se'sus telimaji, "Eimu'tijig mimajuinu'g mu wel'te'tmi'ti'gw ula gina'muaqan gatu Gjinisgam ignmuaji igtigi ul'te'tmu'tinew. ¹² Teliag na eimu'tijig ji'nmug ta'n ma' gisi malie'ulti'gw. Alt ta'n tujiw ugs'tqamultigusnig na nat goqwei teliaqap aq ma' gisi

malie'ulti'gw. Alt gis mensasultipnig aq nige' mu gisi malie'ulti'gw. Alt mu malie'ulti'gw muta tel'te'tmi'tij ta'n tujiw mnaq malie'wulti'gw na me' gelu'lg pisgwita'new ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu' je mu igtigi ta'n gis malie'wiliji. Ta'n getu wen ul'te't'tew ula gina'muaqan gis tla'tegetew st'ge' ta'n tel'te'tg.”

*Se'sus a'sutmessewaji mijua'ji'jg
(Malg 10.13-16; Lu'g 18.15-17)*

¹³ Te'sijig mimajuinu'g pegisitua'tiji mijua'ji'jg Se'suseg ugjit gegupa'tun ugpitnn un'jiwa aq a'sutmessewan. Gatu Se'sus unaqapemg majiaqa'la'tiji mimajuinu'. ¹⁴ Se'sus teluet, “Ignmug mijua'ji'jg jugwita'new ni'neg. Mut wetqo'lanew, muta Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu' ta'n getlams'tasultiliji st'ge' wegla mijua'ji'jg.”

¹⁵ Se'sus iga'toqol ugpitnn un'jiwaq aq a'sutmessewaji. Na tujiw naqt'g na'te'l aq siawa'sit.

*Na milesit ji'nm ta'n emittugwalatl Se'susal
(Malg 10.17-31; Lu'g 18.18-30)*

¹⁶ Newtejgeg na'gweg na milesit ji'nm eliet Se'suseg aq pipanimatl, “Nujigina'muet, goqwei gelu'lg gis tla'tega's ugjit msnmn iapjiwewei mimajuaqan?”

¹⁷ Se'sus telimatl, “Goqwei weji pipanimin ugjit ta'n goqwei gelu'lg? Pas'g Gjinisgam na mawi glu'sit. Majulgwate'n Nisgamewe'l tplutaqann aq guguntes iapjiwewei mimajuaqan.”

¹⁸ Milesit ji'nm pipanimatl, “Tegenn tplutaqann amujpa majulgwattes?”

Se'sus telimatl, “Mut ne'pa'tegew, mut sespo'tegew, mut gmutnew aq mut pisui agniman igtigig. ¹⁹ Gepmite'lm gujj aq ggij, aq tli gsal igtigig st'ge' ta'n teli gsalsin.”

²⁰ Ula ji'nm na me' maljewe'juj. Telimatl Se'susal, “Weja'tegemgeg maljewe'juianeg na majulgwatman ta'n te's'gl tplutaqann. Ap goqwei eteg ta'n tla'tega's?”

²¹ Se'sus telimatl, “Pa na ma'muni glu'sin, maja'sites aq ntuisgetutes ta'n te's'g goqwei geggunmn aq gsulieweim ignmuates ewle'jultijig. Na guguntes milesuaqan wa'so'q. Na tujiw jugu'etes aq majulgwawalites.”

²² Ta'n tujiw ji'nm nutg ula, ejigla'sit. Ewlgwijing muta me' pugwelgl milesuaqann geggungl.

²³ Se'sus telimaji unaqapemg, “Telimuloq mtue'tew ugjit milesuinu pisgwa'n ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'g. ²⁴ Ap telimuloq, me' metue'g ugjit milesuinu pisgwa'n ta'n Gjinisgam ilgwentl je mu ta'n melgawlejit tel saputa'siss apje'jg sapalqe'g saqati'gtug.”

²⁵ Ta'n tujiw unaqapemg ula nutmi'tij, sigti paqalauultijig aq pipanima'titl, “Gatu wen gisi ugs'tawiaten?”

²⁶ Se'sus angamaji aq telimaji, “Ula na ma' gis tla'taqati'gw mimajuinu'g, gatu Gjinisgam ms't goqwei gis tla'teget.”

²⁷ Na Pie'l telimatl, “Gjisaqamaw, ms't goqweieg gis naqtmeg'pneg aq nige' majulgwawaluleg. Goqwei msntesnen?”

²⁸ Se'sus telimaji unaqapemg, “Teliaq na telimuloq, ni'n na mimajuinualsiap. Ta'n tujiw pmgopia's elege'witewei nt'pun na ni'neg gigto'qi pmgopultitoqs'p newtisa'qal je ta'pu elege'witewel mutputi'l. Na'te'l assumtoqs'p newtisgegsijig je ta'pu piltu nemigsijig mimajuinu'g tleiwultijig Lesui'pe'gatig. ²⁹ Ta'n te'sit wen naqt'g'pnn wiguowal aq ugtiga'taqanmual ugjit majulgwawalin ni'n guguntew me' pugwelgl jel mu ta'n goqwei naqt'g'p. Ta'n te'sit wen naqalapni wijig'tiliji, un'jang aq ungi'gu ugjit majulgwawalin ni'n, na me' gugunata pugwelgig jel mu ta'n naqalapni. Ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu' ignmuaten iapjiwewei mimajuaqan. ³⁰ Ugs'tqamug na pugwelgig ta'n nige' niganpugultijig gatu ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu' na ugtejgewa'jultitaq. Na pugwelgig ta'n nige' na ugtejgewa'jultijig gatu ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu' na amgwesewa'ju'ltitaq.”

20

A'tugwaqan na lugowinu'g iga'taqanigtug

¹ “Ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu' pa na wijej aq na ji'nm assutg mesgi'g iga'taqan ta'n nigwejjig aloqomanaqsi'g. Gisapniaq maja'sit aq naji agase'walaji ta'siliji ji'nmu ugjit lugowilita iga'taqanigtug. ² Ta'n tujiw agase'walaji lugowinu' na wel'te'tg apangituan te'silitl lugowinu'l newta'ig ugjit te's newte' na'gweg. Na tujiw elgimaji naji lugutineu ugtiga'taqang. ³ Ta'n tujiw pesgunateg ajiej assusit ap eliet utang aq nemiaji ta'siliji ji'nmu alpugutiliji gujmug magasan. Mo tal lugutili'gw. ⁴ Na telimaji, ‘Getu lugutioq ntiga'taqang. Apangituloqs'p ta'n goqwei telteg.’ Ta'sijig wel'te'tmi'tij aq nat lugutijig iga'taqanigtug. ⁵ Na assusit ap eliet utang ta'n tujiw mewlia'gwej aq agase'walaji igtigi lugowinu'. Ta'n tujiw si'st ajiej na wijej tela'teget. ⁶ Suel na'n ajiej ap eliet utang aq ap nemiaji igtigi ji'nmu alpugutiliji. Pipanimaji, ‘Mo goqwei tel lugutiwoq gisgug aq nige' geget na'gweg gaqiaq. Tal gi's mo elugutiwoq gisgug?’ ⁷ Teluejjig, ‘Mo wen agase'walugsiweg.’ Na assusit telimaji, ‘Na to'q wije'wigw aq lugowigw.’ Ta'sijig wel'te'tmi'tij aq nat lugutijig iga'taqanigtug.

⁸ “Ta'n tujiw gis asugom ajiet aq je me', assusit telimatl na nigani lugowinu'l, ‘Wigum lugowinu'g aq apangitu. Tmg apangitu ta'n ugtejjig weji agase'wal'g'pnig aq ugtejjig apangitu ta'n amgwesewei agase'wal'g'pnig.’ ⁹ Te'sit ji'nm ta'n poqt lugwep na'n ajieteg apangitug newta'ig. ¹⁰ Na ji'nmug ta'nig gesi egsitpu'g pojji lugutipnig tel'ta'sultijig me' gaqi apangitujig je mu esgwielij. Gatu te'sit elg apangitug newta'ig. ¹¹ Na suliewei wesua'tu'tij gatu pilsima'titl assusilitl. ¹² Na lugowinu telimatl assusilitl, ‘Alt ji'nmug pas'g elugutipnig gijga'ji'g gatu elugutieg'p newtigis'g. Wesgowita'ieg me'si p'teg na'gu'setewigtug. Gi'l wijej teli apangitajig ta'nig ugtejjigewei pojji lugutipnig st'ge' ninen.’

¹³ “Na assusit telimatl, ‘Nitap, mu opla'lulun muta wel'te'tmu't'p apangitulin newta'ig ugjit lugwen newtigis'g. ¹⁴ Nige' ugsua'tu gsulieweim aq nmiates. Getu' apangitmaq na ji'nm ta'n ugtejjig weji agase'wal'g'p wijej st'ge' gi'l. ¹⁵ Telteg tla'tun ntsulieweim ta'n tel puatm? Etug gi'l wisguen ta'n ni'n teli ulm'tu.’ ”

¹⁶ Se'sus telimaji ta'ni eimu'tiliji na'te'l, “Ta'n wen ugtejjig eig na niganpuguitew, aq ta'n wen niganpuguit na ugtejjig i'ttew.”

Se'sus wesgutg ta'n tli np'tew (Malg 10.32-34; Lu'g 18.31-34)

¹⁷ Ge's Se'sus aq unaqapemg el'ta'jig Selusalemg, gmetug ela'laji pas'g unaqapemg aq gelulaji. ¹⁸ Telimaji, “Jigs'tuigw. Ni'n na mimajuinualsiap. Nige' el'ta'igw Selusalemg, Na'te'l niganpugultijig patlia'sg aq nujjigina'mua'tijig Mowisewei tplutaqan la'litaq aq ilsumitaq npmn. ¹⁹ Na tujiw ignmuitaq ta'nig mu Lesui'peulti'gw ugsua'linew. Wegla mimajuinu'g maligmitaq, nipispaqante'itaq aq gujjiewte'itaq. Utqotalitaq gatu na nesuguna'q iga'qt'tew minunsia's.”

Na e'pit ta'n pewalaji uggwisg *gigjiw pmgopita'liji Se'suseg* (Malg 10.35-45)

²⁰ Na e'pit ela'laji uggwisg Se'suseg. Ula e'pit na Sepeti ugte'piteml. Nutgul'pa'sit aq pipanimatl Se'susal ugjit ul'te'lman.

²¹ Se'sus pipanimatl, “Goqwei pewatmn?”

Telimatl, “Teplumi't'p na ngwis pmgopitew gtinaqanmg aq igtig pmgopitew gpatatujmg ta'n tujiw elege'witewin.”

²² Se'sus telimaji e'pit uggwisg, “Mo geituoq ta'n goqwei pipanigesioq. Getu' ulmajeioqos st'ge' ulmajeia's.”

Telima'titl Se'susal, “E'e gis tla'tegetesnen.”

²³ Se'sus telimaji, “E'e, na ulmaje'toqs'p gatu mo telgita'siw ta'n wen pmgopitew ntinaqanmg gisna ntpatatumg. Na nujj ta'n eig wa'so'q gis gisgaja'toqopnn negla ugt'punual aq ignmuata ta'ni mgnmanew.”

²⁴ Ta'n tujiw newtisgegsiliji unaqapemg nutma'titeg, na wegaiugtua'tiji na tapusiliji ji'nmu. ²⁵ Na glaman Se'sus wigumaji ms't unaqapemg aq telimaji, “Geituoq na niganpugultijig ta'n mu Lesui'peulti'gw na assumat'iji ugmimajuinu'. Na espo'ltijig niganpugultijig ilsuma'tiji aq telima'tiji esgwia'tiliji ta'n goqwei tla'taqatinew. ²⁶ Gatu ma' tla'taqatiwoq st'ge' wegla niganpugultijig. Pa na ta'n getu wen te'sioq gtu' gugung ml'gigno'ti, amujpa na elugowaji esgwia'tiliji. ²⁷ Pa na ta'n getu wen te'sioq gtu' niganpuguij, amujpa na gistejuit ms't ta'n te'siliji. ²⁸ Amujpa tla'tegetew pa na wijej aq tela'tegei. Ni'n na mimajuinu'alsiap gatu mu weji pginap ugjit lugowugsin, awna weji pginap lugowan igtigig aq ne'po'qsin ugjit ugs'tawian pugwelgig mimajuinu'g.”

Se'sus nepilaji tapusiliji ta'n nepapigwa'liji
(Malg 10.46-52; Lu'g 18.35-43)

²⁹ Se'sus aq unaqapemg pemi nqatmi'tij Jeligo pugwelgig mimajuinu'g majulgwala'titl Se'susal. ³⁰ Na tapusijig ji'nmu ta'n nepapigwa'jig pemgopijig gmetug awtigtug. Telimujig Se'susal pemieltl aq na glaman poqji sesgwejig, “Saqaqamaw, geitueg na wetapegsin Ta'piteg. Ewllite'lminen.”

³¹ Na mimajuinu'g telima'tiji puntoqsigw. Gatu na tapusijig me' aji sespe'gig, “Gjisaqamaw, geitueg wetapegsin Ta'piteg. Ewllite'lminen!”

³² Se'sus naqa'sit aq pipanimaji, “Goqwei pewalioq tla'tegen ugjit gilew?”

³³ Teluejig, “Gjisaqamaw, gsatmugeg welapieg's.”

³⁴ Se'sus ewllite'lmaji aq sama'tuaji ugpgugual. Smtug wel nmitegejig, aq majulgwala'titl Se'susal.

21

Se'sus pigwi'pullet Selusalemg
(Malg 11.1-11; Lu'g 19.28-40; Sa'n 12.12-19)

¹ Pemitat'ij gigiw Selusalemg, peita'jig na utanji'j teluisig Petpage', ta'n eteg na gm'tn teluisit Olipet. Se'sus wigumaji tapusiliji unaqapemg. ² Telimaji, “La'tigw utanji'j nigantug aq smtug nmiatoqs'p te'sipow gelpisit na'te'l aq maw un'jann. Apgwa'lug aq jugwa'lug ni'neg. ³ Pa na nat wen pipanimugsioq nat goqwei, tlimatoqs'p, 'Gjisaqamaw pewalaji.' Na smtug iga'lata wegla te'sipowa.”

⁴ Ta'n goqwei niganigjitegewinuaq teluepnaq na giasgiw tliatew. Na st'ge' gis ewl'gas'g,

⁵ “Naji tlimug mimajuinu'g
tleiawultijig Selusalemg,
'Nige' gtelege'witemuow wejgu'et,
Welm'toq aq wejgwi'pullet.
Pemi'pullet te'sipowji'j un'jann.’ ”

⁶ Na unaqapemg nigana'tijig aq tela'tegejig ta'n Se'susal gis telimji. ⁷ Jugwa'la'tiji na te'sipowl aq un'jann Se'suseg. Ugpitu'gunmua elegetua'tiji ugpaqamuaq aq Se'sus tepa'sit te'sipowji'j un'jann. ⁸ Na pugwelgig mimajuinu'g niganita'jig awtigtug aq siplamgo'la'tiji ugpiitu'gunmua awtigtug. Igtigig temsmi'titl nipispaqann aq eloqotu'titl awtigtug. ⁹ Na te'sijig mimajuinu'g niganita'jig aq te'sijig majulgwala'titl ta'n Se'sus eli'pullet. Poqji sesgu'tijig, “Emtoqwalanej Ta'pito'q uggwisl. Gemite'lmanej muta Gisiteget pajiji gepmite'lmatl. Pipanimg'tjig ms't wen wa'so'q emtoqwalan.”

¹⁰ Se'sus pigwa'j Selusalemg, pugwelgig mimajuinu'g ta'n eimu'tijig ma'muni sespenma'tijig. Ta'sijig pipanigesultijig, “Wen ta net?”

¹¹ Alt mimajuinu'g ta'n majulgwala'titl Se'susal teluejig, “Ula na niganigjitegewinu Se'sus. Tleiwit na gjigan Nasaletg, ta'n eteg Galaliewa'gi.”

Se'sus emittugwet gjia'sutuo'guomg
(Malg 11.15-19; Lu'g 19.45-48; Sa'n 2.13-22)

¹² Se'sus pisgwa't gjia'sutuo'guomg aq tewaqtsguaji ta'n te'siliji etli pgwateligatiliji aq etli ntuisga'tiliji. Aputasgejio'toqol na patawuti'l ta'n mimajuinu'g sa'se'wa'taqatiliji suliewei aq na mutputi'l ta'n mimajuinu'g pemgopultijig aq netuisgela'tiji plesg. ¹³ Telimaji wegla mimajuinu', “Ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatignigtug ta'n goqwei Gjinsgam teluep,

‘Nignen tluisitew gjia'sutuo'guom,
gatu e'wmuoq ugjit gmutnesg wiguow.’ ”

¹⁴ Na nepapigwo'ltijig aq asgajo'ltijig el'ta'jig Se'suseg ge's eimliti gjia'sutuo'guom aq nepilujig ms't. ¹⁵ Na niganpugultijig patlia'sg aq nujigina'mua'tijig Mowisewei tplutaqan wegaiultijig ta'n tujiw nemitu'tij gelu'lgil paqalaiwaqann. Ap wegaiultijig ta'n tujiw nutma'tiji ta'n goqwei mijua'ji'jg al sesgu'tiliji gjia'sutuo'guomg muta mijua'ji'jg teluejig, “Emtoqwalanej Ta'pito'q uggwisl!” ¹⁶ Na glapis Se'susal telimgwi'titl, “Mo nutuawjig ta'n mijua'ji'jg teluejig?”

Se'sus telimaji, “E'e, nutaqig. Geitu gilew gis gitmuoqop Gjinisgam ugtwi'gatign ta'n ewi'gas'g,
‘Gis gina'muoqig mijua'ji'jg aq gopisung ugjit tetapu emtoqwalanew Nisgaml.’ ”

¹⁷ Na Se'sus naqalaji wegla mimajuinu' aq ejigla'sit na gjigan. Eliet Pettani aq getgunit na'te'l.

Se'sus gisa'latl miti'sl gispasilin
(Malg 11.12-14,20-24)

¹⁸ Na gisi egsitpu'geg ge's Se'sus apaja'sij gjigang na gewising. ¹⁹ Nemiatl miti'sl ta'n teluisilitl pi'gmenaqsi. Eliet na miti'seg gatu mo goqwei lastenug, pas'g eta nipi'g. Na tujiw teluet, “Ma nugu nigwenug ula miti's.” Smtug na miti's gaqi gispasit.

²⁰ Se'sus unaqapemg nemitu'tij ma'muni paqalaiultijig. Pipanima'titl, “Tal gi's tel jaqal gispasit ula miti's?”

²¹ Se'sus telimaji, “Migwite'tmug ula. Pa na uli gtlams'tasultioq aq mu megtmuoq, gilew elg wije gis tla'latoqs'p. Pa na gtlams'tasultioq na gisa'latoqs'p st'ge' ni'n aq na gisa'latoqs'p gm'tn maja'sitew aq gtapa'sitew gta'nug. ²² Pa na gtlams'tasultioq, msntoqs'p ta'n getu goqwei pipanigesultioq ta'n tujiw a'sutma'tioq.”

Tami weja'toq Se'sus ugml'gigno'tim
(Malg 11.27-33; Lu'g 20.1-8)

²³ Se'sus apaja'sit Gjia'sutuo'guomg. Ge's etl gina'muet, niganpugultijig patlia'sg aq igtig mawagnutmewinu'g peita'jig aq pipanima'titl, “Tal gis tla'tegen weget? Wen ignmasg assusuti ugjit tla'tegen wegla ta'n goqwe'l?”

²⁴ Se'sus telimaji, “Elg pipanimuloq nat goqwei, aq ta'n gisi tlimioq ta'n goqwei pipanimultes, na tujiw tlimultoqs'p ta'n weja'tas'g na ntassusutim. ²⁵ Wen ignmuapnn Sa'n Nutsign'tuet assusuti ugjit sign'tuan mimajuinu', Na Gjinisgam gisna mimajuinu'g?”

Na poqji sespagnutma'tijig. Nat wen teluet, “Taluetsnu? Pa na blueigw, ‘Gjinisgam petgimappn,’ na tujiw pipanimugsitesnu, ‘Goqwei ugjit mo getlams'tuawoqop Sa'n?’ ”

²⁶ Gatu igtig teluet, “Pa na blueigw, ‘Mimajuinu'g ignmua'tipnn ml'gigno'ti,’ na jipasultitesnu ta'n mimajuinu'g tla'taqatitaq muta tel'te'lma'titl Sa'nal na niganigjitegewinu.”

²⁷ Awna Se'susal telima'titl, “Mo geitueg.”

Na Se'sus telimaji, “Elg ni'n ma' tlimuluoq ta'n weja'tu ntml'gigno'tim ugjit gis tla'tegen wegla ta'n goqwe'l.”

A'tugwaqan na tapusijig ji'nmji'jg

²⁸ “Tal'te'tmoq? Na ji'nm geggunaji ta'pusiliji uggwisg. Telimatl uggwisl ta'n maw gisiguitl, 'Gwi's, pewalul lien aq tl lugwen ntiga'taqang gisgug.’ ²⁹ Na ji'nmji'j telimatl ujjl, 'Mo getu' liew,' gatu tel'gne'ge'l sa'se'wita'sit aq eliet naji lugwet iga'taqanigtug. ³⁰ Na ji'nm eliet igtigl uggwisl aq wijej pipanimatl. Uggwisl telimtl, 'E'e lia's,' gatu mo eliegup. ³¹ Na tegen tela'tegess ta'n ujjl pipanimj?”

Na niganpugultijig patlia'sg teluejig, “Maw gisiguit tela'teget ta'n ujjl telimj.”

Se'sus telimaji, “Telimuloq, ta'nig nujintutma'tijig suliewei aq e'pijig ta'n netuisgalsultijig ignmua'tital Gjinisgam ilgwenan gesgmnaq gilew ignmuawoq Gjinisgam ilgwenugsinew. ³² Sa'n Nutsign'tuet gis pegising'p ugjit musga'tugsinew na gelu'lg awti ta'n pmita'toqs'p. Mo getlams'tmuoq ta'n goqwei gis tlimugsioqop, gatu na nujintutma'tijig suliewei aq e'pijig ta'n netuisgalsultijig getlams'tua'tipnn. Ta'n gisi gji'tuoq ula mu gawasgita'sultiwoq, mu ejiglita'woq lue'utigtug aq mu getlams'tmuoq ta'n goqwei Sa'no'q telimugsioqop?”

*Gina'masutiewei a'tugwaqan na ji'nmug
ta'n ango'tmi'tij aloqomane'gati
(Malg 12.1-12; Lu'g 20.9-19)*

³³ “Jigs'tuigw aq tlimultoqs'p igtig gina'masutiewei a'tugwaqan. Newtejgeg na'gweg na ji'nm assutg maqamigew. Na iga'taqaliji aloqomanaqsi'g. Llutaqana'toq na maqamigew aq mulqatg elmalqei ugjit ta'n tl pepgijo'tutal aloqomann. Na el'toq na espapiteg wen'ji'guom ta'n tl al gigto'qwapitew. Na tujiw emqatuaji ta'siliji nuji iga'taqu'tiliji ugjit ugapangitueweim. Toqo tujiw eliet na'tami se'g. ³⁴ Ta'n tujiw aloqomann gaqigwegl, na ji'nmug ta'n e'wmi'titl aloqomanaqsi'l mawo'tu'titl. Toqo tujiw assusit elgimaji uglugowinumg na'te'l ugjit gugunmnew ugsulieweim. ³⁵ Ta'n tujiw assusit uglugowinumg peita'jig na'te'l, na ji'nmug ta'n e'wmi'titl aloqomanaqsi'l goqqwa'la'tiji. Newte'jilitl matta'titl, igtigl ne'pa'titl aq igtigl gun'tewta'titl. ³⁶ Na assusit ap elgimaji igtigi lugowinu', me' pugwenniji aq amgweseweieq. Na ji'nmug ta'n ango'tmi'titl aloqomanaqsi'l wijej tele'wa'tiji negla lugowinu'. ³⁷ Na tujiw assusit elgimatl uggwisl na'te'l. Teluet, 'Negla ji'nmug ta'n e'wmi'tij aloqomane'gati gepmite'lma'tital ngwisl.' ³⁸ Gatu ta'n tujiw nemitua'titl uggwisl na teluejig, 'Ula na assusit uggwisl. Ge' ne'pa'nej aq na tujiw ula iga'taqan ginuewe'tew.' ³⁹ Na goqqwa'la'titl, tewege'titl gujmug iga'taqanigtug aq ne'pa'titl.” ⁴⁰ Na tujiw Se'sus pipanimaji na mimajuinu' ta'n jigs'tugwi'titl, “Ta'n tujiw na assusit apaja'sit wiguaq, tala'lata negla ji'nmug ta'n e'wmi'tlij aloqomane'gati?” ⁴¹ Alt telima'titl, “Amujpa mu ewlite'lmagwi negla ne'pa'tegewinu'g aq ne'pa'ta. Na tujiw pipanimata igtigi e'wmi'tinew ugmaqamigem. Negla mimajuinu'g ul'te'tmi'titaq ignmuan assusilitl aloqomann gisna suliewei ta'n tujiw gaqigwegl aloqomann.” ⁴² Se'sus telimaji, “Gis gitmoq Gisiteget ugtwi'gatign ta'n tel wi'gas'g, 'Na gun'tew ta'n nujitaqatijig mo pewatmi'tip na me' gepme'tas'g je mu esgwiaqal gun'tal aq mawn'g ms't goqwei wen'ji'guomigtug. Ula Gjinisgam gisite'tg aq tela'teget. Me' gatu ula we'gwi ula's'g.’

⁴³ “Telimuloq, Gjinisgam ma' ignmugsiwoq pisgwita'new ta'n ilgwenaji mimajuinu'. Na ignmuata igtigi mimajuinu'. Wegla mimajuinu'g teta'pua'taqatijig ms't goqwei ugjit Gjinisgam. ⁴⁴ Ta'n getu wen nisietew ula gun'tewigtug, paqsi'pge'tesintew aq ta'n tujiw na ula gun'tew gegujaq nat wen, na paqsi'pge'toqwetew.”

⁴⁵ Na niganpugultijig patlia'sg aq Palasiaq nutua'tij a'tugwaqan ta'n Se'susal gi's teluelitl, mo welgwijulti'gw muta geitu'tij Se'susal wesgumgwi'titl. ⁴⁶ Na getu' ug-sua'la'titl, gatu mu tela'taqati'gw muta jipala'tiji mimajuinu' ta'n majulgwala'titl. Wegla mimajuinu'g tel'te'lma'titl Se'susal na niganigjitegewinu.

22

*A'tugwaqan ta'n Gjinisgam wigumaji mimajuinu'
ugjit mesgi'g pestie'waqan wa'so'q
(Lu'g 14.15-24)*

¹ Se'sus ap telimaji mimajuinu' a'tugwaqan ugjit gina'muanew nat goqwei. ² Teluet, "Ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu' na pa wije'i aq elege'wit ta'n gisgaja'toq mesgi'g pestie'waqan ta'n tujiw uggwisl getu' malie'wilitig. ³ Elgimaji uglugowinumg ugjit jugwita'new pestie'waqan negla mimajuinu' ta'n pewalaji eimu'tinew na pestie'waqan. Gatu mo wen getu' liegw. ⁴ Na tujiw elgimaji igtigi lugowinu' aq telimaji Ita'new aq tlimanew wegla mimajuinu'g ta'n gis wigumgig, 'Jugwita'gw, ms't goqwei gisgatteg. Gi's ne'po'jig wen'jitia'mug aq mawi glu'sijig wen'jitia'm'ji'jg. Ms't goqwei gisgatteg. Jugwita'gw muta ngwis getu' malie'wit.' ⁵ Gatu na ta'n wigumujig mo jigs'tmi'ti'gw. Pas'g siaw tel lugutijig. Newte'jit ugtiga'taqan eliet aq igtig magasan naji pana'toq. ⁶ Me' igtigig goqqwa'la'tij na elege'wit uglugowinumg. Emegwei'wa'tiji aq ne'pa'tiji. ⁷ Na elege'wit wegaig, aq elgimaji ugsma'gnismg ugjit ne'pa'new negla ne'pa'tegewinu' aq elg nu'gwa'tu'tij gjigan ta'n ne'pa'tegewinu'g wigultijig. ⁸ Na tujiw elege'wit wigumaji igtigi uglugowinumg aq telimaji, 'Malie'wimgewei pestie'waqan gisgatteg. Gatu wegla mimajuinu'g ta'nig wigumg'pnig mo tepawtulti'gw ugjit jugwita'new pestie'waqan. ⁹ Nige' Ita'gw utane'l awti'l aq wigumug ta'n te'sit wen nemioq!' ¹⁰ Na glaman lugowinu'g el'ta'jig utane'l awti'l aq wiguma'tiji pugwenniji mimajuinu. Ela'la'tiji pestie'waqan gitg gelu'sultiliji aq ta'ni mu gelu'sultligwi. Na wejgwa'la'tiji pugwenniji ta'n wesgowa's'g pestie'waqan.

¹¹ "Na elege'wit pisgwa't aq alapit. Nemiatl ji'nmul ta'n mo tetapu gnesiligul. Ula ji'nm mo nasguagul na aligal ta'n te'sit wen ignmut ugjit na malie'waqan pestie'umg. ¹² Elege'wit pipanimatl, 'Nitap, tal gi's mo nasgmun na aligal ta'n pewalul nasgmn?' Na ji'nm mo goqwei teluegw. ¹³ Na tujiw elege'wit telimaji uglugowinumg, 'Ugsua'lug ula ji'nm aq gl'pilu uggwat aq ugpitn. Tua'l gujmug ta'n oqonitpa'q. Na'te'l atgitemitew aq wipitl seggapitasitew muta ulmaje'tew.'

¹⁴ "Gjinisgam wigumaji pugwenniji mimajuinu' gatu megnaji tegle'ji'jg ugjit pisg-wita'new mesgi'g pestie'waqan wa'so'q."

*Wen apangitg suliewei g'pnno'lewa'jg
(Malg 12.13-17; Lu'g 20.20-26)*

¹⁵ Na tujiw Palasiaq naqala'titl Se'susal aq mawita'jig na'tami se'g. Agnutma'tijig ta'n tl gistesguanew Se'susal. ¹⁶ Na glaman elgimaji unaqapemua aq Elot unaqapemg Se'suseg. Wegla ji'nmg telima'titl Se'susal, "Nujigina'muet, geju'leg apjiw teluen ta'n goqwei teliaqewei. Tetapu gina'muen ta'n Gjinisgam tel pualaji gji'tunew mimajuinu'. Mo sespete'tmun ta'n goqwei mimajuinu'g luetaq. Gepmite'lm't ta'n wen ewle'jit st'ge' gepmite'lm't ta'n wen milesit. ¹⁷ Gatu tal'te'tmn, tliminen, tetapua'taqatieg apan-gitmnen Lo'mewei elege'wit na suliewei ta'n pipanimatl apangituan te's mimajuinu'l tleiawilitl Lo'mewa'gig gisna moqwa'?"

¹⁸ Gatu Se'sus geji'aji ugjigistesguanew aq telimaji, "Wesgiji'angamgusultioq, pas'g get-uapsgnioq. ¹⁹ Ge' musga'tuigw na suliewei ta'n mimajuinu'g apangitmuanew Lo'mewei elege'wilitl."

Smtug na newte' pegisitua'titl. ²⁰ Pipanimaji, "Wen ugsisgw aq ugwisunm ewi'gas'gl na sulieweigtug?"

²¹ Telima'titl, "Na Lo'mewei elege'wit."

Na glaman Se'sus telimaji, "Na to'q, apangitug na g'pnno'lewa'jg ta'n goqwei g'pnno'lewa'jg ignmugsioq e'wmnew aq ignmug Gjinisgam ta'n goqwei ignmugsioq e'wmnew."

²² Ta'n tujiw nutmi'tij ta'n goqwei Se'sus gi's teluet, paqalauultijig aq naqala'titl.

Mimajuinugi'g siawi emittugwala'titl Nisgaml wa'so'q
(Malg 12.18-27; Lu'g 20.27-40)

²³ Na wije na'gweg ta'sijig Satusiaq peita'jig Se'suseg. Getlams'tmi'tij na ma' nugu minunsulti'gw mimajuinugi'g ta'n npu'ti'tij. Telima'titl, ²⁴ “Nujigina'muet, Mowiso'q teluep,

‘Pa na ji'nm nepg's ta'n tujiw mo un'janigw, ugjignaml amujpa malie'witaq sigu'sgwal glaman gisi gugunata mijua'ji'g ugjit na nepg'pnaq ji'nmaq.’

²⁵ “Jijuaqato'q na llaigneg te'sijig wijig'tultijig ji'nmug. Mujga gisiguitaq malie'wipnaq gatu nepg'pnaq aq mo geggunagupni mijua'ji'g. Na glaman ta'puewa'j malie'wi'tipna sigu'sgwa. ²⁶ Na wije ap teliaq ugjit na ta'puewa'j, aq nepg'pnaq. Si'stewa'j wije tla'tegepnaq glapis ms't llaigneg te'si'tipni wije gis tla'taqatipnig. ²⁷ Na togo ugte'jgeweieg na e'pitaq nepg'pnaq. ²⁸ Nige' tlimigw, ta'n tujiw Gjinisgam minua'laj npuinu', wen ugte'pitemital na e'pilitl? Na llaigneg te'sipnaq gis malie'ulti'tipnn na wije'l e'pilipna.”

²⁹ Se'sus telimaji, “Me' gatu oplite'tmoq. Mo geituoq Gjinisgam ugtwi'gatign aq mo geituoq ta'n Gjinisgam telignaj. ³⁰ Ta'n tujiw na npuinu'g minunsultitaq, ma' nugu malie'ulti'gw. Na tlo'ltitaq st'ge' ansale'wiliji wa'so'q. ³¹ Awan'ta'sultioq ta'n goqwei Gjinisgam teluet ta'n tujiw wesgutg'p na minunsing. Ula ewi'gas'g,

³² ‘Ni'n na Gjinisgam ta'n Aplam me' emtoqwalit. Elg Isaq me' emtoqwalit aq elg Je'gop me' emtoqwalit.’

“Mimajuinu'g ta'n me' mimajultijig emtoqwala'titl Gjinisgaml, mu na npuinu'g.”

³³ Ta'n tujiw mimajuinu'g nutmi'tij, paqalauultijig ta'n Se'sus tel gina'muelij.

Na mawi gepme'g tplutaqan
(Malg 12.28-34; Lu'g 10.25-28)

³⁴ Ta'n tujiw Palasiaq nutma'tij ta'n Se'sus gis magnimapni na Satusiaq, na Palasiaq mawita'jig Se'suseg. ³⁵ Newte'jit na nutagnutmewinu aq getu' weje'watl Se'susal. Wejo'tg gistesguan. ³⁶ Pipanimatl, “Nujigina'muet, tegan mawi gepme'g tplutaqan?”

³⁷ Se'sus telimatl, “Amujpa pajiji gsal Gisiteget na Gjinisgam ta'n emtoqwalt. Amujpa me' gesalt Gjinisgam je mu ta'n teli gsalj mimajuinu'g. Ta'n tujiw tela'tegen ta'n pas'g goqwei amujpa e'we'n ms't gml'gigno'tim musga'tun me' gesalt je mu mimajuinu'g. Ta'n tujiw angite'tmn ta'n pas'g goqwei amujpa me' gepmite'lm't je mu gepmite'lmawjig mimajuinu'g. ³⁸ Ula na mawi espe'g aq mawi gepme'g tplutaqan. ³⁹ Na ta'puewei ta'n mawi gepme'g na, amuj igtigig mimajuinu'g teli gsalt st'ge' ta'n gi'l teli gsalsin. ⁴⁰ Ms't tplutaqann ta'n Mowiso'q aq niganigjitegewinugi'g gis ewi'gmi'tipnn telueg wije st'ge' wegla tapu'gl tplutaqann.”

Wen ta Nujiugs'tawi'wet
(Malg 12.35-37; Lu'g 20.41-44)

⁴¹ Ge's na Palasiaq me' eimu'tijig Se'suseg na pipanimaji, ⁴² “Tal'ta'sioq ugjit na negm ta'n tel wi'tut Nujiugs'tawi'wet? Tami wetapegsit negm?”

Telimgwi'titl, “Ta'pitemeg wetapegsit.”

⁴³ Se'sus pipanimaji, “Tal gis na Wejuli Nisgam gisa'lapnn Ta'pital tel wi'tapnn Wa'so'qewe' Gjisaqamaw muta Ta'pito'q teluep,

⁴⁴ ‘Gisiteget telimatl na Wa'so'qewe'l Gjisaqamawl ta'n emtogwalgl, “Pa'si tet ntinaqanmg glapis wissuignemaqig ta'nig getan'sgig aq gisa'l'gig gepmite'lmulinew?”’

⁴⁵ Pa na Ta'pito'q tl wi'taj 'Wa'so'qewei Gjisaqamaw,' tal gis Gjisaqamaw ugtapegsitew Ta'piteg?"

⁴⁶ Lpa mo wen gisi talimagul Se'susal ta'n goqwei gis pipanigesilitl. Na weja'tegemgeg tujiw mo wen nugu tewjita'qw pipaniman ugjit nat goqwei. Ms't wen jipaqa'sit ugjit pipaniman Se'susal agnutgl nat goqwe'l.

23

*Se'sus telimaji mimajuinu' mu tla'taqatinew
st'ge' Palasiaq gi's tela'taqatipnig
(Malg 12.38,39; Lu'g 11.43,46; 20.45,46)*

¹ Na tujiw Se'sus gelulaji mimajuinu' aq unaqapemg. ² Teluet, "Na nujigina'mua'tijig Mowisewei tplutaqan aq Palasiaq nessutmalsewugsi'gw ta'n telueg Mowisewei tplutaqann. ³ Na amuj mu elistmuoq ta'n telimugsioq gatu mut tla'taqatigw st'ge' ta'n tela'taqati'tij muta ta'n goqwei pestunmi'tij na mo majulgwatmi'ti'gw. ⁴ Pipanima'tiji igtig mimajuinu' tla'taqatinew ta'n goqwe'l metue'gl gatu mo nugu apoqonma'tigwi. Negmow pa na wije'i aq na ji'nm ta'n tepo'toqol gesguggl goqwe'l igtigl ugpaqamg gatu ma' nugu apoqonmagul pma'latmn. ⁵ Ms't goqwei tela'taqati'tij na pewala'tiji mimajuinu' angamanew aq gesite'lmanew. Ewi'gmi'tij Nisgamewei tplutaqan m'gegnigtug aq nasgmi'tij na m'gegne'l ugtugwejanual aq ugpitnual. Nat goqwe'l milamu'gl aq weli angamgugl nisaqiaqal uggotmua. ⁶ Gesatmi'tij pemgopulti'tij ta'n mimajuinu' gepmite'lmugwi'tiji pestie'umg. A'sutuo'guomg gesatmi'tij pemgopulti'tij nigantug muta pewatmi'tij ms't wen nmianew. ⁷ Gesatmi'tij gepmite'lmuj magasang aq awtigtug. Pewatmi'tij tl wi'tugsinew, 'Nujigina'muet.' ⁸ Gilew pa na wije'i aq mimajuinu'g ta'n wiji'g'tultijig. Mut ignmanew igtigig tl wi'tugsinew nujigina'mua'tijig muta pas'g newte'jit ta'n petgimut gina'mugsinew ms't goqwei. ⁹ Mut tl wi'tanew niganpuguit, 'Nujjinen' muta pas'g newte'jit ta'n gujjuinu wa'so'q. ¹⁰ Mut ignmanew igtigig tl wi'tugsinew assusultijig muta ni'n na Nujiugs'tawi'wet petgimimg ugjit niganpuguin. ¹¹ Ta'n getu wen mawi espe'g te'sioq na amujpa elugowaji ms't igtigi. ¹² Ta'n getu wen getu' espite'lsit na Gjinisgam mu gepmite'lmagul. Ta'n getu wen mu espite'lsigw na Gjinisgam gepmite'lmatal."

*Se'sus gelulaji mimajuinu'g ta'n wesgijiangamgusultiliji
(Malg 12.40; Lu'g 11.39-42,44,52; 20.47)*

¹³ "Tetuji mtue'tew ugjit gilew ta'n gegina'mua'tioq Mowisewei tplutaqan aq gilew ta'n teluisultioq Palasiaq muta wesgijiangamgusultioq. Mu getlams'tmuoq na agnutmaqan ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu' aq mu ignmuoq igtigi gtlams'tmnew aq majulgwalanew Gjinisgaml. ¹⁴ Tetuji mtue'tew ugjit gilew ta'n gegina'mua'tioq Mowisewei tplutaqan aq gilew ta'n teluisultioq Palasiaq muta wesgijiangamgusultioq. Sigu'sgwaq weli gluloqig gatu gemutmoq ugtaligamual. Gesatmu'tioq ugjit mimajuinu'g ul'te'lmugsinew ta'n tujiw pegiji a'sutma'tioq. Me' Gjinisgam ma'muniw ugtapulugsitogs'p je mu igtigig mimajuinu'g.

¹⁵ "Tetuji mtue'tew ugjit gilew ta'n gegina'mua'tioq Mowisewei tplutaqan aq gilew ta'n teluisultioq Palasiaq muta wesgijiangamgusultioq. Gaqi peggwita'ioq gta'nug aq pugwelgl maqamigal ugjit gisa'loq newte'jit mimajuinu majulgwalinew. Ta'n tujiw majulgwalugsioq, gisa'loq pilui awti lien. Me' wele'g'p ge's mu weltesgugsiwoq. Gisa'loq ma'muniw ugtapulan Mn'tua'gig je mu gilew ta'n tli gtapu'titoqs'p.

¹⁶ "Tetuji mtue'tew ugjit gilew ta'n getu' nigani ilgwenog igtigig muta pa na wije'i aq nepapigwo'ltijig. Ula tel gina'mua'tioq, 'Pa na ta'n getu wen elui'tmasit gjia'sutuo'guom ta'n tujiw teplutgl tla'tegen nat goqwei ugjit Nisgam, na mu amujpa tela'tegegw. Gatu ta'n getu wen elui'tmasit suliewei ta'n eteg na gjia'sutuo'guom ta'n tujiw teplumatl

Nisgaml tla'tegen nat goqwei na amujpa tela'teget ta'n goqwei teplutg.' ¹⁷ Telimuloq, gilew pa na wije aq nepapigwo'ltijig mimajuinu'g aq mo nestmu'tioq ta'n goqwei Gjinisgam tel puatg. Ggia'sutuo'guom me' gepme'g je mu na suliewei ta'n eteg na a'sutuo'guomg. Na suliewei gepme'g muta gis ignmatas'g'p gjia'sutuo'guomg. ¹⁸ Elg gegina'mua'tioq, 'Ta'n getu wen elui'tmasit patgulmesigaqan ta'n tujiw teplutg nat goqwei, mu na amujpa tela'tegegw ta'n goqwei teplutg. Gatu ta'n getu wen elui'tmasit nat goqwei ignmuatl Nisgaml na amujpa tela'teget ta'n goqwei teplumatl Nisgaml.' ¹⁹ Me' gatu gilew pa na wije aq nepapigwo'tijig. Mo nestmutiwoq ta'n goqwei Gjinisgam tel puatg. Na patgulmesigaqan me' gepme'g je mu na ignmatimgewei ta'n eteg na'te'l. Na ignmatimgewei gepme'g muta gis eteg na patgulmesigaqanigtug. ²⁰ Na glaman, ta'n getu wen elui'tmasit na patgulmesigaqan, na elui'tmasit patgulmesigaqan maw ta'n goqwei tepteg na'te'l. ²¹ Ta'n getu wen tel wi't'g a'sutuo'guom ta'n tujiw teplumatl Nisgaml nat goqwei na elui'tmasit na gjia'sutuo'guom aq maw Gjinisgam ta'n eig na'te'l. ²² Ta'n getu wen elui'tmasit Gjinisgam umutgi wa'so'q ta'n tujiw teplumatl Gjinisgaml nat goqwei, na elui'tmasit Gjinisgam ugt'pun aq maw elg Gjinisgam ta'n pemgopit na'te'l.

²³ "Tetuji mtue'tew ugjit gilew ta'n gegina'mua'tioq tplutaqan aq gilew ta'n teluisultioq Palasiaq muta wesgijiangamgusultioq. Gis ignmuoq Gjinisgam weljema'gewe'l ta'n tel wi'tmi'tij, mint, til aq gamn. Te's newtisa'qal weljema'gewe'l ganie'ultioq na newte' ignmuoq Gjinisgam gatu mo tela'taqatiwoq ta'n goqwei gepme'gl tplutaqann teluegl. Mo tetapu tla'taqatiwoq, mo ewlite'lmawoq igtigig aq mo getlams'tmuawoq Gjinisgam. Amujpa tela'taqatioq wegla aq maw ta'n goqwei gis tela'taqatioq. ²⁴ Gilew pa na wije aq nigani ilgwentegget ta'n nepapigwa't. Ta'n tujiw menaqa ignmuoq Gjinisgam weljema'gewe'l na gilew pa na wije aq ta'n wen mo gesatmug esamqwan p'tewei ta'n tujiw u'j pitjapij. Gatu ta'n tujiw mu majulgwatmoqol gepme'gl tplutaqann na gilew pa na wije aq na ji'nm ta'n mesa'latl melgwlejilitl aq mo geitug na gis tla'teget.

²⁵ "Tetuji mtue'tew ugjit gilew ta'n gegina'mua'tioq tplutaqan aq gilew ta'n teluisultioq Palasiaq muta wesgijiangamgusultioq. Menaqa waqama'loq gulaqanmuaq aq ggapji'jmuaq aq pijo'tuoq mijipjewe ta'n gi'gaji gisa'loqig igtigig ignmugsinew muta niganite'lsultioq. ²⁶ Gilew ta'n tel wi'tugsioq Palasiaq na pa na wije aq ta'n wen nepapigwa't. Mo nestmutiwoq ta'n goqwei Gjinisgam tel puatg. Tmg tetapuita'sultigw aq tetapua'lug igtigig aq na tujiw tetapugamigsultitoqs'p.

²⁷ "Tetuji mtue'tew ugjit gilew ta'n gegina'mua'tioq tplutaqan aq gilew ta'n teluisultioq Palasiaq muta wesgijiangamgusultioq. Gilew pa wije aq npuinue'l gun'tal. Waqame'g aq gesi wape'g gatu ta'n npuinu elising lame'g maqamigew na pas'g waqan'tal aq ta'n goqwei sugul'gaq. ²⁸ Mimajuinu'g tel'te'lmi'tij apjiw tela'taqatioq ta'n goqwei Gjinisgam tel puatg, gatu ggamlamunuaq wajua'tioq egsuo'qonn aq pata'taqann."

*Mimajuinu'g ta'n wesgijiangamgusultijig na msnmi'titaq
ta'n goqwei te'pmi'tij
(Lu'g 11.47-51)*

²⁹ "Tetuji mtue'tew ugjit gilew ta'n gegina'mua'tioq tplutaqan aq gilew ta'n teluisultioq Palasiaq muta wesgijiangamgusultioq. Gelu'lgil aq weli angamgugl gun'tal gaqama'toqol ta'n na niganigjitegewinugi'g elisultijig aq wel'gna'tuoqol gun'tal ta'n gelu'sultipnig mimajuinu'g gisi utqutalut'pnig. ³⁰ Telueioq, 'Pa na mimajultiegs'p na tujiw sa'q, mu wije tela'taqatigegpnn st'ge' nngi'gunaqi'g ta'n ne'pa'titeg negla niganigjitegewinugi'g.' ³¹ Gatu telimuloq ilsumsultioq ta'n tujiw neia'tuoq wetapeg-sultioq na mimajuinugi'g ta'n ne'pa'tipni na niganigjitegewinugi'. ³² Na glaman nige' siawa'tuoq ta'n goqwei gn'gi'gunaqi'g tela'taqatipnig. ³³ Gilew pa na wije aq mtesgmug aq mtesgmug un'janua. Tal gi's tel'ta'sultioq mo te'pmuoq pijo'lugsinew Mn'tua'gig? ³⁴ Na glaman telimuloq, Petgitmultoqs'p niganigjitegewinu'g, ne'tata'sultijig mimajuinu'g aq nujigina'mua'tijig tplutaqan. Alt ne'pa'toqs'p aq alt gujjiewta'toqs'p. Igtigig

nipispaqaneiaten a'sutuo'guoml aq igtigig tuaqtesguaten na ms't utann. ³⁵ Gjinisgam ilsumugsitoqs'p gilew aq gn'gi'gugi'g. Msntoqs'p ta'n goqwei te'pmoq muta na gelu'sultipnig mimajuinugi'g ne'po'qopnig. E'pelo'q na amgwesewa'juipnaq ta'n ne'po't'pnaq aq Saglaiao'q na Palatjiaoq uggwisal ugtejgewa'juipnaq ta'n ne'po't'pnaq. Saglaiao'q etl ne'po't'pnaq nigantug a'sutuo'guomg aq ugtejg na patgulmesigaqan ta'n nu'gwa'tas'g wius. ³⁶ Telimuloq, teliaq na Gjinisgam ilsumugsitoqs'p ms't te'sioq ta'n mimajultioq gisgug aq msntoqs'p ta'n goqwei te'pmoq.”

*Se'sus ewlite'lmaji mimajuinu' tleiwultilij Selusalemg
(Lu'g 13.34,35)*

³⁷ “Gilew ta'n tleiwultioq Selusalemg, me' gatu ewlite'lmuloq muta niganigjitegewinugi'g ne'po'qopnig aq wegla ta'n Gjinisgam petgimapni ula gjigang gun'tewtoqopnig. Gaqaisg getu' mawa'luloq ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu' pa wije'i aq goqoli'gwej teli mawo'laj un'jang gatu gilew mo ne'gaw pewaliwoq tla'tegen. ³⁸ Na glaman Gjinisgam naqt'tew gta'sutuo'guomuow aq maja'sitew. ³⁹ Telimuloq, ma' nugu ap nmiwoq glapis tluetoqs'p, ‘Gepmite'lmanej na newte'jit ta'n gis petgimut ugjit tla'tegen ta'n goqwei Gisteget tel puatg.’ ”

24

*Se'sus teluet na gjia'sutuo'guom seioqta's'gt'tew
(Malg 13.1,2; Lu'g 21.5,6)*

¹ Se'sus naqt'g na gjia'sutuo'guomg aq unaqapemg gigto'qopugutugwi'titl. Na gelu'lgwi'titl ta'n tel ml'gita's'g na gjia'sutuo'guom. ² Se'sus telimaji, “Ge' angaptmug na gun'tal ta'n nasegnas'gl na gjia'sutuo'guom. Telimuloq wejgu'aqal na na'gwegl ta'n ula gjia'sutuo'guom seioqta's'gt'tew. Te's gun'tew ta'n nasegnas'g na'te'l maja'tas'gt'tew. Ms't nitjioqta's'gt'tal.”

*Se'sus wesgutg ta'n goqwei tliatew
ge's mu ugs'tqamu gespaqami'g
(Malg 13.3-13; Lu'g 21.7-19)*

³ Ge's Se'sus pemgopit gm'tn ta'n teluisit Olipet, unaqapemg peita'liji negmeg. Pas'g negmow eimu'tijig na'te'l glaman unaqapemg pipaningwi'titl, “Ge' tliminen ta'n tujiw giasgiw ula ms't tliatew. Tliminen ta'n goqwei tliatew ugjit musga'tun gi'l apaja'sin aq ugs'tqamu gespaqami'gt'tew.”

⁴ Se'sus telimaji, “Angweiasultigw aq mut ignmuanew wen lue'wa'lugsinew. ⁵ Pugwelgig mimajuinu'g peita'taq aq tluetaq, ‘Ni'n na Nujiugs'tawi'wet.’ Lue'wa'lata pugwenniji mimajuinu'. ⁶ Nutmatoqs'p matntimg tepaw aq nutmatoqs'p igtigl matntimgl na'tami se'g, gatu mut we'gwata'sultinew. Ula amuj tliatew, gatu mo teltenug giaspiaq ugs'tqamu. ⁷ Mimajuinu'g tleiwultijig pilue'l umutgiwal matntultitaq. Ms't tami gaqaisg milapegsultijig mimajuinu'g ma' gtunenatulti'gw aq me' matntiten. Pestmo'qon i't'tew aq maqamigew maja's'gt'tew ms't tami. ⁸ Ta'n tujiw wegla gis tliatal na tujiw gji'jutoqs'p nat goqwei me' metue'g jugu'atew.

⁹ “Na tujiw laplusang ta'sioq pijo'lugsitoqs'p aq ta'sioq amasgipnugsitoqs'p aq je we'gaw ta'sioq ne'po'qsitoqs'p. Gaqaisg mimajuinu'g tleiwultijig pilue'l umutgiwal masgelmugsitoqs'p muta majulgwaliwoq ni'n. ¹⁰ Pugwelgig ma' ul'te'lmig'gw aq puni gtlams'tasulti'gw. Wegla mimajuinu'g ilsutmuatultitaq aq masgeltultitaq. ¹¹ Toqo tujiw pugwelgig nujiugsua'tijig niganigjitegewinu'g ne'ita'taq aq pugwelgig elue'wa'laten. ¹² Na tl pugwelgt'tal lue'uti'l ugs'tqamug. Lpa me' pugwelgig mimajuinu'g puni gsalata igtigi. ¹³ Gatu na mimajuinu ta'n siawi gtlams'tuitew ta'n teli pgitawsij na ugs'tawiaten. ¹⁴ Na gelu'lg agnutmaqan ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu' amujpa

pestunmas'gt'tew ta'n telgi'g ugs'tqamu, Ta'n tujiw gaqaisg mimajuinu'g tleiwultijig pilue'l umutgiwal gisi gji'tu'tij ula gelu'lg agnutmaqan na tujiw giaspiatew ms't goqwei."

Se'sus wesgutg nat goqwei ta'n ma'muniw wina'tas'g
(Malg 13.14-23; Lu'g 21.20-24)

¹⁵ "Na niganigjitegewinuaq ta'n teluisipnaq Taniel wesgutg'pnaq nat goqwei ta'n metu angamgug. Na winjig nmitutoqs'p gaqamig gjia'sutuo'guomg." (Pewaluloq ns'tmu'tinew ula.) ¹⁶ "Ta'n tujiw ula tliatew na mimajuinu'g ta'n eimu'tijig Jutiaewa'gig amujpa lsumultitaq gm'tnigtug. ¹⁷ Na tujiw na mimajuinu eig's gujmug wiguaq na mut pisgwa'wij wiguaq nmisgmn nat goqwei. ¹⁸ Na mimajuinu ta'n eig's iga'taqanigtug ma' apaja'sigw wiguaq ugjit ugputu'gunml. ¹⁹ Ta'n tujiw ula tliatew ma'muniw mtue'tew ugjit e'prijig ta'n getu' un'janultijig aq e'prijig ta'nig apje'ji'julitiji mijua'ji'jg gegguna'tiji. ²⁰ Pipanimug Gjinisgam ma' ugsmultigw miawipug gisna atlasmutigisg'g. ²¹ Na ta'n tliatew me' tetuji mtue'tew je weja'tegemg ugs'tqamu gisita's'geg glapis gisgug. Ap ma' nugu tlianug. ²² Gatu Gjinisgam welm'toq aq pas'g ta's'gl na'gwegl iga'total ugjit nat goqwei ma'muniw mtue'g muta teli gsalaji na mimajuinu' ta'n gisi mgnapni. Pa na Gjinisgam iga'toqol pugwelgl na'gwegl ugjit nat goqwei ma'muniw mtue'g, ma' wen ugs'tawugsi'gw.

²³ "Pa na wen telim'sg, 'Ge' lapa'si, ula na tet na Nujiugs'tawi'wet,' gisna nat wen telim'sg, 'Gis neia'sit na'te'l,' mut gtlams'tuaw. ²⁴ Pugwelitaq nujiugsua'tijig niganigjitegewinu'g ne'ita'taq aq te'sijig tluetaq, 'Ni'n na Nujiugs'tawi'wet.' Tla'taqatitaq gaqaisg milamu'gl paqalawaiwaqann muta ne'gaw getu' lue'wa'la'tita na mimajuinu' ta'n Gjinisgam gisi mgnapni. ²⁵ Jigs'tuigw muta ula gis nigani tlimuloq ge's mu tliatew.

²⁶ "Pa na alt mimajuinu'g tlimultaq, 'Ge' lapa'si, negm ta'n ilgwenaji mimajuinu' eig paqtaqamigtug,' mut liew na'te'l. Pa na tlimultaq, 'Jugu'a, ula tet, negm eig wen'ji'guomigtug,' mut gtlams'tuaw. ²⁷ Ni'n na mimajuinualsiap. Ta'n tujiw pgisintes na neia'sites st'ge' na wasoqotesg neia's'g ugjipenug aq pitiata's'g musigisg weja'tegemg ugjipenug glapis tg'snug. Na ms't wen nmi'tew.

²⁸ "Gji'tutoqs'p ta'n nepg wi'sis epij na ga'qaqujg mawita'taq na'te'l."

Ta'n goqwei tliatew ta'n tujiw Se'sus pegising
(Malg 13.24-27; Lu'g 21.25-28)

²⁹ "Tel'gne'nug ta'n tujiw tetuji mtue'tew na na'gu'set mqatawamugsitew aq tepgun'set ma' nmiqawi. Gloqowejg ugji nisita'titaq musigisg'tug aq elg ta'n te's'g goqwei musigisg'tug ewnasiaatew. ³⁰ Na tujiw nat goqwei neia's'gt'tew musigisg'tug ugjit musga'tugsinew na ni'n ta'n mimajuinualsiap na jugu'a's. Na tujiw gaqaisg mimajuinu'g ugs'tqamug atgitemultitaq ta'n tujiw nmi'taq ni'n ta'n mimajuinualsiap wa'so'q wejgwi nisa'sia's alugwigug. Na tujiw mawigna's aq Gjinisgam ma'muni gepmite'lmitew. ³¹ Mesgi'g pipugwaqan mtetaqt'tew. Pqotgima's ntansale'witemg ta'n telgi'g ugs'tqamu. Mawo'lata ms't Gjinisgam ugmimajuinumg ta'n gisi mgnapni. Wegla mimajuinu'g eimu'tijig ms't tami ugs'tqamug aq wa'so'q."

Se'sus wesgumatl minijgewei miti'sl
(Malg 13.28-31; Lu'g 21.29-33)

³² "Wesgumg na miti's ta'n teluisit pi'gmenaqs'i muta getu' gina'muloq nat goqwei. Ta'n tujiw na miti's pogji nipijua'ti'tij, na tujiw geituoq gigjiw nipg iga'q. ³³ Na wije'i ta'n tujiw nmituoqol ms't goqwe'l ma'muniw mtue'gl ta'n gis tlimuloq ne'ita'tal, na tujiw gji'tutoqs'p apugjig apaja'sia's. ³⁴ Migwite'tmug ula. Ta'n goqwe'l gis tlimuloq tliatal ge's mu alt mimajuinu'g ta'n gisgug mimajultijig npu'titaq. ³⁵ Ta'n goqwe'l etegl musigisg'tug na gaqiatal aq ugs'tqamu gaqiatew, gatu ta'n goqwei gis tluetiap na amujpa tliatew."

*Mo wen geitug ta'n ugs'tqamu gaqiatew
(Malg 13.32-37; Lu'g 17.26-30,34-36)*

³⁶ “Mo wen geitoq giasgiw ta'n tliatew ms't goqwei ta'n gis tlimuloq. Na wa'so'q ansale'wijig mu geitu'ti'gw aq ni'n na Gjinisgam uggwisl mu geitu, pas'g nujj geitoq. ³⁷ Ni'n na mimajuinualsiap aq ta'n tujiw apaji pgisintes na ms't wije tliatew st'ge' ta'n goqwei teliaqap ta'n tujiw mimajiteg Noao'q. ³⁸ Assma na na'gwegl ge's mu mespo'qegup ugs'tqamu, mimajuinugi'g siaw tlo'ltipnig st'ge' nige' mimajuinu'g tela'taqatijig. Mi-jjultipnig, malie'ultipnig aq je me', glapis na wije na'gweg ta'n tujiw Noao'q tepa'siteg ugtuluaq. ³⁹ Wegla mimajuinugi'g mo geitu'tigupnig ta'n goqwei iga'qt'tew glapis ugs'tqamu mespo'qeg. Na tujiw wegla nepmu'tipnig samqwanigtug. Na wije'tew ta'n ni'n na mimajuinualsiap apaja'sia's. Mimajuinu'g ma' gji'tu'ti'gw ta'n tujiw pgisintes glapis ni'n i'ttes ugs'tqamug. ⁴⁰ Na tujiw tapusijig ji'n mug tl lugwetaq iga'taqanigtug. Newte'jit ugsua'laten aq igtig nqalaten. ⁴¹ Tapusijig e'pijig muling etl nugwa'gittutaq glumgl. Newte'jit ugsua'laten aq igtig nqalaten.

⁴² “Na to'q, ango'tmug muta mo geituoq na na'gweg ta'n ni'n na Gjisaqamaw pgisintes. ⁴³ Geitoq na assusit gejasn ta'n tujiw gmutnesl wejgu'elitel tepgig, na ma' ignmuagul gmutnesl pisgwa'lin wiguaq. ⁴⁴ Na iapji gisgajo'ltigw muta ni'n na mimajuinualsiap aq etujel pgisintes ta'n tujiw mo etlite'lmiwoq.”

*Lugowinu ta'n wel lugwet
(Lu'g 12.41-48)*

⁴⁵ “Na lugowinu ta'n gis lita'sualut aq natawe'g tetapua'latl assusilitl. Na iga'lut'p niganpuguin esgwielijug lugowinu' aq smata ta'n tujiw gewisultilij. ⁴⁶ Ula lugowinu no'q ul'ta'sitew ta'n tujiw assusilitl pgisinnij muta geitoq ugflugowaqan tetapua'toqop. ⁴⁷ Na miamuj telimuloq, na assusit ignmuatal ugflugowinuml niganpugutmlin ta'n telgi'g assutg. ⁴⁸ Gatu na igtig lugowinu ta'n mo gelu'sigw na tlutew, 'Pgije'tew na assusit ta'n tujiw pegising.' ⁴⁹ Na nqana'matew, gise'tew aq je we'gaw emegwei'wata igtigi lugowinu'. ⁵⁰ Na assusit apaja'sitew ta'n tujiw ula lugowinu'l mu etlite'l magugul aq mu esgmalagugul. ⁵¹ Na ulmaji ilsumatal aq tla'latal ta'n tla'luj na wesgjiangamgusultijig. Tli atgitemitew aq seggapitasitew muta ma'muniw welmaje'g na tujiw.”

25

A'tugwaqan na newtisgegsijig e'pite'sg

¹ “Ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu', na wije aq newtisgegsijig e'pite'sg ta'n nesp-nmi'titl wasoqwegl aq a'sugua'titl ji'n mul. Ula ji'nm eliet ta'n etl malie'witew. ² Na'nijig e'pite'sg piluasultijig, gatu esgwia'tijig geitmo'ltijig. ³ Na piluasultijig nespnm'i'titl wasoqwegl gatu mo mimei nespnm'i'tigul. ⁴ Na geitmo'ltijig nespnm'i'titl wasoqwegl aq mimeio'qig ta'n waju'pega'tijig mimei. ⁵ Na ji'nm pegije'g pegising. Na e'pite'sg siawi esgmala'titl glapis getugsultijig. Toqo nep'tijig.

⁶ “Na gisgattpa'q we'gaw nat wen telimaji e'pite'sg, 'Na ji'nm pegising. Jugwita'gw aq ultesgug.' ⁷ Na newtisgegsijig e'pite'sg menjita'jig aq gisgaja'tu'titl wasoqwegl. ⁸ Na piluasultijig e'pite'sg pipanima'tiji geitmo'ltijig, 'Ge' ta's'g mimei mqtatueg. Geget naqa'suegl.' ⁹ Na geitmo'ltijig e'pite'sg telima'tiji, 'Moqwa', mo tepianug ugjit ta'n te'si'gw. Magasang lta'gw aq nattel mug ta's'g ugjit gilewewe'l.' ¹⁰ Na glaman wegla piluasultijig e'pite'sg maita'jig nattelmi'tij mimei. Ta'n tujiw gisi maita'jig na ji'nm aq ugte'piteml pisgwa'tijig ta'n mijjuaqan wesgowa's'g. Na geitmo'ltijig gisgajo'ltijig. Wije'wa'tiji na wen'ji'guomigtug aq nat wen gepsoqwa'toq ga'qan.

¹¹ “Tel'gne'geg na igtig e'pite'sg apaita'jig wen'ji'guomg aq teluejig, 'Saqamaw pana'tuinen na ga'qan.' ¹² Telingwi'titl, 'Moqwa'. Telimuloq, mu nenu'luoq.' ”

¹³ Na tujiw Se'sus telimaji mimajuinu', "Ango'tmug, muta mo geituoq ta'n tegen na'gweg apaja'sia's ugs'tqamug."

A'tugwaqan nesisijig lugowinu'g
(Lu'g 19.11-27)

¹⁴ "Ta'n getu tami Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu' na tliatew pa wijei aq ta'n goqwei teliaq ula a'tugwaqan. Na ji'nm ilajit muta getu' liet na'tami se'g. Na wigumaji uglugowinumg aq niganpugua'laji ango'tmnew ta'n goqwei assutg. ¹⁵ Te's newte'jilitl telgi'g suliewei ignmuaj ta'n tli gji ango'ttew ugsulieweiml. Ignmuatl newte'jilitl na'n pituiptnnaqana'igl. Ignmuatl igtigl ta'pu pituiptnnaqana'igl aq ignmuatl ap igtigl pas'g pituiptnnaqana'igl. Na tujiw maja'sipnaq. ¹⁶ Na ji'nm ta'n ignmut'p na'n pituiptnnaqana'igl, poqji lugwet aq e'w'g na suliewei ugjit me' ganie'win suliewei. Wel lugwet lpa ganie'wit ap igtig na'n pituiptnnaqana'igl. ¹⁷ Na ji'nm ta'n ignmut'p ta'pu pituiptnnaqana'igl na wijei tela'teget. Ganie'wit igtig ta'pu pituiptnnaqana'igl. ¹⁸ Gatu na ji'nm ta'n ignmut'pnn pituiptnnaqana'igl awna mulqatg maqamigeg aq na suliewei ta'n wejiaq ugtassusiteml iga'toq elmalqei'tgug.

¹⁹ "Gis pmiaq na assusit apaja'sit aq pipanimaji ugflugowinumg, 'Tali e'wmoqs'p na suliewei.' ²⁰ Na ji'nm ta'n ganie'wipnn na'n pituiptnnaqana'igl ignmuatl assusilitl ms't suliewei aq teluet, 'Saqamaw, ignmui't'p na'n pituiptnnaqana'igl aq e'wmap ugjit ganie'win ap igtig na'n pituiptnnaqana'igl.' ²¹ Assusit telimatl, 'Me'gite'lmul. Wel lugwen aq gelu'sin lugowinu. Na tetapua'tege't'p ta'n tel puatm. Teli ntawo'tmn apje'jg suliewei na nige' iga'lul me' aji ms'gi'g ango'tmn. Pisgwa'tinej aq mawatalultinej.'

²² "Na ji'nm ta'n ganie'wipnn ta'pu pituiptnnaqana'igl pegising aq elg ignmuatl assusilitl ms't suliewei. Teluet, 'Saqamaw, ignmui't'p ta'pu pituiptnnaqana'igl aq e'wmap ugjit ganie'win ap igtig ta'pu pituiptnnaqana'igl.' ²³ Na assusit telimatl, 'Me'gite'lmul. Wel lugwen aq gelu'sin lugowinu. Na tetapua'tege't'p ta'n tel puatm. Teli ntawo'tmn apje'jg suliewei na nige' iga'lul me' aji ango'tmn. Pisgwa'tinej aq mawatalultinej.'

²⁴ "Na ji'nm ta'n ignmut'pnn pituiptnnaqana'igl pegising aq telimatl assusilitl, 'Saqamaw na metue'g ta'n tel lugowul. Getu' ganie'win je we'gaw ta'n mo iga'taqu't'p. Pewatmn apangituaqan ta'n mu te'pmun. ²⁵ Jipalul aq na glaman mimugwa'tuap gsulieweim maqamigeg. Ula nige' pegisitul.'

²⁶ "Na assusit telimatl, 'Malein aq mo tali ugtapsuniwn. Geitu'n na ganie'wi je we'gaw ta'n mo iga'taquap aq pewatm apangituaqan ta'n mu te'pmu. ²⁷ Gatu goqwei ugjit ntsulieweim e'wmu's'p ugjit me' ganie'win ta's'g suliewei? Nige' gi'l ignmuigg ntsulieweim aq je me'.' ²⁸ Na tujiw assusit telimaji igtigi lugowinu', 'Ugsua'tug pituiptnnaqana'igl aq ignmug na ji'nm ta'n metlas pituiptnnaqana'igl geggungl. ²⁹ Ta'n wen geggungl ta's'gl, me' pugwelg ignmuaten glapis pa na ul tepiej. Gatu na negm ta'n apje'jg geggung, me' ms't ugsua'tuaten. ³⁰ Ula lugowinu ta'n mo wetapsunigw tua'lug aq ltesgug ta'n etl oqonitpa'q. Na'te'l tltemitew aq seggapitasitew wipitl muta ulmaje'tew.' "

Se'sus wesgutg ta'n Gjinisgam ilsumata mimajuinu'

³¹ "Ni'n na mimajuinualsiap aq apaja'sia's ugs'tqamug ugjit mimajuinu'g gepmite'lmnew. Ms't ansale'wijig wijewitaq. Pmgopa'sia's nt'pung ta'n wijei aq elege'wit ugt'pun. ³² Gaqaisg mimajuinu'g tleiwultijig pilue'l umutgiwal ugs'tqamu tl mawita'taq na'te'l. Na tujiw nigtuo'la's ta'pu nemigsijig, pa wijei aq ji'nm ta'n angwewaji ugtue'mg tel nigtuo'laji jijgluewji aq te'plji. ³³ Na mimajuinu'g pa na wijei aq jijgluewji na igo'la's ntinaqanmg aq na mimajuinu'g pa na wijei aq te'pljig na igo'la's ntpatatujmg. ³⁴ Ni'n ta'n elege'witewi tlima's mimajuinu ntinaqanmg, 'Gjinisgam na nujj. Gilew ta'n nujj getu' gepmite'lmugsioq jugwita'gw ni'neg. Ignmugsitoqs'p ms't goqwe'l na negmewe'l ta'n gisitoqop ugjit gilew weja'tegemgeg ugs'tqamu gisita's'geg. ³⁵ Gewisinap aq esmioqop, getu' samqwaiap aq esamqwo'ltioqop. Emittugwe'winuiap

aq wigumioqop giguowal. ³⁶ Waqqaj gegnesiap aq gegno'tlioqop. Gesnugwaiap aq angweiwioqop. Laplusang eimap aq emittugwalioqop.'

³⁷ "Na tujiw mimajuinu'g ta'n gis tla'taqatijig ta'n goqwei Gjinisgam pewatg pipanimitaq, 'Gjisaqamaw, ta'n tet etl guisinu't'p aq esmuleg'p, gisna getu' samqwa't'p aq esamqwo'ltieg'p? ³⁸ Ta'n tet etl nmu'leg'p emittugwe'winui't'p aq wigumuleg'p nignaq, gisna waqqaj gegnesi't'p aq gegno'tuleg'p? ³⁹ Ta'n tet etli gsnugwa't'p gisna laplusang pisi't'p toqo ap mittugwaluleg'p?" ⁴⁰ Na tujiw ni'n na elege'wit tlima's, 'Na ni'n gisi apoqonmuioq te's tujiw apoqonmuoq ntmimajuinumg je tlia ewle'jultijig.'

⁴¹ "Na tujiw mimajuinu'g ta'n eimu'tijig ntpatatumg tlima's, 'Jiglita'gw ni'neg, Gjinisgam ilsumugsitoqs'p ta'n goqwei te'pmoq. El'toqop pugtew ta'n iapjiw naqa'sueg. Pija'lata Gjimm'tu'l aq unaqapemg na'te'l. Nige' pewaluloq lta'new na'te'l. ⁴² Gewisinap gatu mo esmiwoqop, getu' samqwaiap gatu mo samqwan ignmuiwoqop. ⁴³ Emittugwe'winuiap gatu mo pewaliwoqop pisgwa'n giguowal. Waqqaj gegnesi gatu mo goqwei ignmuiwoqop. Gesnugwaiap aq laplusang eimap gatu mo apoqonmuiwoqop.'

⁴⁴ "Na wegla mimajuinu'g pipanimitaq, 'Gjisaqamaw, ta'n tet mo apoqonmulueg'p ta'n tujiw gewisineg, gisna getu' samqwaneg, gisna emittugwe'winuineg, gisna ewl-gmneg, gisna gesnugwaneg gisna laplusang pisineg?" ⁴⁵ Na tlima's, 'Telimuloq, na te's tujiw mo gisi apoqonmuawoqop ntmimajuinumg je tlia ewle'jultijig, na geitu mo getu' apoqonmuiwoqop.' ⁴⁶ Na wegla mimajuinu'g lgimaten ta'n iapjiw ulmajo'ltitaq gatu mimajuinu'g ta'n eimu'titaq ntinaqaneg lta'taq wa'so'q ugjit msnmnew iapjiwewei mimajuaqan."

26

Niganpugultijig wesgutmi'tij ta'n tl gimi ugsua'la'tital
Se'susal ugjit ne'pa'new

(Malg 14.1,2; Lu'g 22.1,2; Sa'n 11.45-53)

¹ Ta'n tujiw Se'sus gaq gina'muet wegla ta'n goqwe'l, na telimaji unaqapemg, ² "Ni'n na mimajuinualsiap. Na Siawa'tingewei Pestie'umg pmietew tapuguna'qt'tew. Na tujiw nat wen ignmuitew ta'nig masgelmijig aq gujjiewte'itaq."

³ Na tujiw niganpugultijig patlia'sg aq igtigig mawagnutmewinu'g weltesgatultijig Gaiapasal wiguaq. Negm na espe'g patlia's. ⁴ Wesgutmi'tij maw Gaiapas ta'n tl gimi ugsua'la'tital Se'susal ugjit ne'pa'new. ⁵ Teluejig, "Ma gis tla'taqatiwggw pestie'umg ta'n tujiw pugwelgig mimajuinu'g eimu'tijig tet. Jijuaqa ms'gi'gt'tew goqwei pegwatu'tij."

Se'sus emittugwet Pettani

(Malg 14.3-9; Sa'n 12.1-8)

⁶ Se'sus emittugwet Pettani. Na'te'l pisgwa't Simonal wiguaq. Simon na ji'nm ta'n geggung'p na gsnugowaqan ta'n teluisig leplsi. ⁷ Na e'pit pegising. Ela'latl pu'taiji'tl. Ula na gun'tewe'get ta'n teluisig alapastl. Waju'pelitl mego'tigewei amjaqto'suti. Na e'pit guta'tuatl Se'susal un'jig ula amjaqto'suti, ge's Se'susal etlatannitl. ⁸ Na Se'sus unaqapemg nemitu'tij, na wegaiultijig. Teluejig, "Me' gatu pisuo'tg na amjaqto'suti. ⁹ Na ntuisgetmg gisi guguntesnu mesgi'g suliewei aq gisi ignmuanes ewle'juinu'g."

¹⁰ Se'sus gejiaji telueliji aq telimaji, "Mut lugowaqana'law na e'pit. Gisi ula'teget ugjit ni'n. ¹¹ Iapji pugwelgig ewle'juinu'g wijitgweiugsitoqs'p gatu ma' iapjiw gis wijitgweiuluoq. ¹² Ta'n tujiw guta'tuij amjaqto'suti nun'jieg, na pas'g gisgaja'lit ugjit utqutaling. ¹³ Telimuloq, ta'n ula e'pit gis tla'tegej na ugji migwite'lmaten, ta'n getu tami na gelu'lg agnutmaqan pestunten ta'n telgi'g ugs'tqamu."

Se'sus unaqapeml netuisgal'tl ugjit ne'pa'ten

(Malg 14.10,11; Lu'g 22.3-6)

¹⁴ Na tujiw Se'sus unaqapeml ta'n teluisilitl Suta Isgaliot, elielitl ta'n niganpugultijig patlia'sg eimu'tijig. ¹⁵ Pipanimaji, “Goqwei ignmuitoqs'p apoqonmulinew ta'n tl gisaps-gnatesnu Se'sus?”

Na glaman wel'te'tmi'tij aq nesisga'qal suliewe'l ignmua'titl Sutaal. ¹⁶ Na weja'tegemgeg tujiw Suta gwilg ta'n tl ntuisgalatal Se'susal ugjit ugsua'lugin.

*Se'sus aq unaqapemg mawatalultijig
Siawa'timgewei Pestie'umg*

(Malg 14.12-21; Lu'g 22.7-13,21-23; Sa'n 13.21-30)

¹⁷ Na tujiw iga'q na amgwesewei na'gweg mimajuinu'g e'wmi'tij pipnaqan ta'n mo apita'tas'gtnug, Se'sus unaqapemg pipaningwi'titl, “Tami tet pewalieg gisgaja'tunen wela'gewei ugjit Siawa'timgewei Pestie'umg?”

¹⁸ Se'sus telimaji, “Lta'gw na ji'nm ta'n ultesguanew na gjigang aq tlimug, Nujig-ina'muet teluet, ‘Ta'n goqwei weji pginap, getu' tliaq ula na'gweg. Ula na wela'gewei ugjit Siawa'timgewei Pestie'umg, ni'n aq nnaqapemg getu' tlatalultieg giguag.’ ” ¹⁹ Na Se'sus unaqapemg maita'liji aq gisgaja'tu'tilij Siawa'timgewei wela'gewei. ²⁰ Na wijei wela'gw, Se'sus aq unaqapemg pemgopita'jig ugjit wela'gewei. ²¹ Ge's etlatalulti'tij, Se'sus telimaji, “Na telimuloq, nat wen te'sioq ntuisgalitew.”

²² Na unaqapemg we'gwi ms'go'ltijig aq ingute'jit pipanimatl, “Gjisaqamaw, mu ta gatu wesgumiwn ni'n?”

²³ Se'sus telimaji, “Gtapegwija'tutew pipnaqan wijei eptaqanigtug maw ni'n, na negm ntuisgalitew. ²⁴ Ni'n na mimajuinualsiap. Amujpa np'tes st'ge' ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng. Gatu mawi mtue'tew ugjit na ji'nm ta'n ntuisgalitew. Etug me' glu'lgtesoq ugjit na ji'nm mu ugs'tqamuigusnn.”

²⁵ Na tujiw Suta, ta'n getu' ntuisgalatal Se'susal, teluet, “Nujigina'muet mu ta gatu wesgumiwn ni'n?”

Se'sus telimatl, “Gi'l na teluen.”

*Ugtejgewei ta'n Se'sus aq unaqapemg mawatalultijig
(Malg 14.22-26; Lu'g 22.14-20; 1 Golintewa'q 11.23-25)*

²⁶ Na ge's Se'sus aq unaqapemg etlatalulti'tij, Se'sus wesua'toq pipnaqan aq miwatmuatl Nisgaml. Na tujiw nasgwa'toq pipnaqan aq ignmuaji unaqapemg. Na telimaji, “Ula na na'qi, ms't ta'n te'sioq ugsua'tug aq malqotmug.”

²⁷ Na tujiw wesua'latl nqanipsmun aq miwatmuatl Nisgaml. Ignmuaji unaqapemg aq telimaji, “Ugsua'tug ta'n te'sioq aq wet samqwoltigw. ²⁸ Ula na nmal'tem. Gjinisgam teplumasit apigsigtmuanew pugwelgig mimajuinu'g ugtlue'utiwal ta'n tujiw lita'sualitaq ni'neg. Teplumaji tla'tegen, muta nmal'tem guta'sgt'tew ta'n np'tes gujjieweigtug. ²⁹ Ula telimuloq, ma' nugu samqwaw moqopa'q glapis na na'gweg tli ultesgatultitesnu nujj ugtelege'wa'gim'g wa'so'q. Na'te'l ap samqwoltitesnu.”

³⁰ Na gis tlimateg, a'sutmaqanewintu'tijig aq tewita'jig. El'ta'jig na gm'tnigtug teluisit Olipet.

*Se'sus gejiaji Pie'lal aq igtigi unaqapemg naqalguta
(Malg 14.27-31; Lu'g 22.31-34; Sa'n 13.36-38)*

³¹ Se'sus telimaji unaqapemg, “Ula wijei ulo'nug, ta'n te'sioq naqalitoqs'p aq ugsmul-titoqs'p. Gjinisgam ugtwi'gatign tel wi'gas'g, Gjinisgam teluet,

‘Ne'pa's nujiangweiwaji ugtue'mg aq jijgluewjig se'so'togu'titaq.’

³² Gatu gis minunsian, na lia's Galaliewa'gi ge's mu peita'woq na'te'l.”

³³ Pie'l telimatl, “Etug ms't mimajuinu naqalultaq, gatu lpa ma' naqalulnu.”

³⁴ Se'sus telimatl Pie'lal. “Telimul ula. Ge's mu napew getu'g egsitpu'nug, si'st tluetes mo nenuiwn.”

³⁵ Pie'l telimatl, “Lpa ma' tluew mo nenu'lu, je tlia npman maw gi'l.”
Ms't Se'sus unaqapemg teluejig wije'i st'ge' Pie'l.

Se'sus naji a'sutmat ta'n teluisig Getsemani
(Malg 14.32-42; Lu'g 22.39-46)

³⁶ Ta'n tuijw Se'sus aq unaqapemg peita'titeg na gm'tng, el'ta'jig ta'n eteg iga'taqan teluisig Getsemani. Na telimaji, “Pe'l tet pita'qw, ala tet eliei, naji a'sutmai.” ³⁷ Na nespna'ji Pie'lal aq tapusiliji Sepeti uggwisg. Se'sus ma'muniw ewlgwijing aq ma'muni ulmajita'sit. ³⁸ Telimaji unaqapemg, “Ma'muni ewlgwijin. Sigtu ulmajita'si. Siaw i'mu'tigw tet. Mut nep'tinew aq a'sutmessewigw.”

³⁹ Na me' naqajijge'le'l eliet. Nutgul'paqjetesing maqamigeg muta tetuji gitnmat. A'sutmat, “Gjinisgam gi'l na nu'jj, etawaqtmul jigla'tui ula ulmajo'qon ta'n wejgu'aq. Gatu na tliaj st'ge' ta'n gi'l tel puatmn, mu na ta'n ni'n tel puatm.”

⁴⁰ Na tel'gne'geg na apsgwa'sit ta'n nesisiliji unaqapemg eimu'tiliji aq nemiaji nep'tiliji. Tugwa'latl Pie'lal aq telimatl, “Tal gis gilew mo gis alapultiwoq ge's etli a'sutmai?” ⁴¹ Angaptmu'tigw aq a'sutma'tigw glaman ma' mn'tu gisa'lugsiwoq tla'taqatinew lue'uti'l. Getu' tla'taqatioq pas'g mo gis tla'taqatiwoq muta wesami gtugsultioq.”

⁴² Ap na ta'puewei Se'sus naji a'sutmat, “Gjinisgam gi'l na nu'jj, pa na ula ulmajo'qon ma' gisi jigla's'gtug aq amujpa ulmaje'tes, na tliaj st'ge' ta'n gi'l tel puatmn.” ⁴³ Na ap apsgwa'sit aq ap nemiaji unaqapemg nep'tiliji. Me' gatu tetuji gtugsultijig.

⁴⁴ Na ap Se'sus naqalaji aq ap si'stewei wije'i teli a'sutmat. ⁴⁵ Na tuijw eliet ta'n unaqapemg eimu'tiliji aq telimaji, “Me' nep'tioq aq etli atlasmultioq. Ni'n na mimajuin-ualsiap aq nige' gi's iga'q ugjit iga'limg na lue'winu'g ugpitnuaq. ⁴⁶ Mn'jita'qw, maita'nej. Ge' lapita'gw, na ji'nm ta'n gisi ntuiscalit pegising.”

Mimajuinu'g goqqwa'la'titl Se'susal
(Malg 14.1,2; Lu'g 22.1,2; Sa'n 11.45-53)

⁴⁷ Me' Se'sus etlewistoq na tuijw Suta, newte'jilitl unaqapeml pegisinnitl. Pugwelgig mimajuinu'g pema'tu'titl espo'qwas'gl aq petgute'gne'l peji wije'wa'titl Sutaal. Nigan-pugultijig patlia'sg aq natawo'ltijig ji'nmug elgima'tiji wegla mimajuinu' na'te'l. ⁴⁸ Na Suta gis telimaji na mimajuinu', “Ta'n tegan ji'nm wesgaqalm'g na negm ta'n pewaloq. Ugsua'lug.”

⁴⁹ Eliet Se'suseg aq teluet, “Nujigina'muet, me' taliasgig?” Na tuijw wesgaqalmatl.

⁵⁰ Se'sus telimatl, “Smtug lugwaten gtlugowaqan!”

Na igtigig goqqwa'la'titl Se'susal aq melgigna'titl. ⁵¹ Se'sus unaqapeml wesua'toq espo'qwas'g aq taqamatl espe'g patlia'sl ugtlugowinuml. Lpa mente'muatl ugs'tuaqan.

⁵² Gatu Se'sus telimatl, “Masgwa'l na tlawo'q, muta ta'n wen e'watl tlawo'qol na ugji np'tew. ⁵³ Geituoq apoqonmatimg puatma's, pas'g glula's nu'jj aq smtug petgimata llaigneg te'sisgegsiliji je ta'pu pituipnnaqaniliji ansale'wiliji ugjit apoqonmuin?”

⁵⁴ Gatu ta'n goqwei tliatew amujpa teliaq st'ge' ta'n goqwei gis ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng.”

⁵⁵ Na tuijw Se'sus telimaji na mimajuinu', “Pegisuloqiq espo'qwasijig aq petgute'gne'l muta getu' goqqwa'lioq. Tel'te'lmioq na pa wije'i aq nat wen gmutnesg. Te'sigisg'g etl gina'muap gia'sutuo'guomg gatu mo tala'liwoqop na'te'l. ⁵⁶ Gatu ula gis tliaq ugjit gisa'tun tlian ta'n goqwei ta'n niganigjitegewinugi'g ewi'gmi'tip.”

Na tuijw ms't unaqapemg naqalgwi'titl aq wesmultiliji.

Nuji ilsutaqatijig ilsuma'titl Se'susal ne'po'qsilin
(Malg 14.53-65; Lu'g 22.54,55,63-71; Sa'n 18.13,14,19-24)

⁵⁷ Na wegla ta'n gisi goqqwa'la'titl Se'susal ela'la'titl Gaiapas wiguaq aq pisgwa'la'titl. Na nujigina'mua'tijig tplutaqan aq igtigig ta'n niganpugultijig etl mawita'tij maw Gaiapasal na espe'litl patlia'sl. ⁵⁸ Na gnegg ugtejge'l Pie'l majulgwala'ji aq pisgwa't iga'taqanigtug ta'n espe'litl patlia'sl wen'ji'guoml gigto'qwagwegl. Na epa'sit maw ta'nig ango'tmi'tij gjia'sutuo'guom. Na'te'l etli esgmatg ta'n tliatew. ⁵⁹ Na lamguomg Gaiapas wiguaq, niganpugultijig patlia'sg aq nuji ilsutaqatijig maw agnutma'tijig nat goqwei ta'n pisui ilsutmuan Se'susal ugjit ne'po'qsilin. ⁶⁰ Gatu lpa mo na we'jitua'ti'gw goqwei, we'gaw pugwelgig pisui agnima'titl aq egsuaqanima'titl Se'susal. Na tujiw tapusijig ji'nmug gaqamijig ⁶¹ aq teluejig, "Ula ji'nm nutaqatt'p teluep, 'Ni'n gis suisgo'tutes na gjia'sutuo'guom aq nesuguna'q gisi ilitutes.' "

⁶² Na espe'g patlia's gaqama'sit aq pipanimatl Se'susal, "Getu asitemjig wegla ji'nmug? Goqwei getu' tluen?" ⁶³ Gatu Se'sus mo gelusigw. Ap Gaiapas gelulatl, "Lui'tmasi Nisgameg aq tliminen pa na gi'l na Nujiugs'tawi'wet. Tliminen pa na gi'l na Gjinisgam uggwisl."

⁶⁴ Na tujiw Se'sus telimatl, "Gi'l na teluen. Ni'n na mimajuinu'alsiap, gatu nige' telimuloq, nmioqs'p pmgopia's Gjinisgam ta'n mawignat ugtinaqanmg aq wejgwi nisa'sites alugwigug."

⁶⁵ Ta'n tujiw espe'g patlia's ula nutuateg, na we'gwi uggwaig aq ugpitu'gunml sewisgina'latl. Teluet, "Ula ji'nm anmimatl Nisgam. Mu amujpa nujo'teget telimugsi'gw ula ji'nm gesapuguet muta gis nutmugg ta'n tujiw anmimatl Gisitegelitl. ⁶⁶ Tal'te'tmoq nige' muta gis nutuoq ta'n tujiw gesapuguet?"

Mimajuinu'g na'te'l telima'titl, "Teliaq, ula ji'nm ma'muni pata'teget aq amujpa ne'po't."

⁶⁷ Na tujiw elusguma'titl aq taqama'titl. Alt paqtne'ita'titl ⁶⁸ aq telima'titl, "Pa na gi'l na Nujiugs'tawi'wet, tliminen na ta'nig gisi tqam'sgig!"

Pie'l teluet mo nenuaqul Se'susal

(Malg 14.66-72; Lu'g 22.56-62; Sa'n 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Pie'l me' pemgopit gujmug. Na e'pite's ta'n elugowatl gjipatia'sl eliet Pie'leg aq telimatl, "Gi'l na elg wijitgweia't'p na Se'sus ta'n tleiawit Galaliewa'gi."

⁷⁰ Gatu Pie'l petgwasit aq telimatl, "Lpa mo geju'lu ta'n goqwei wesgutmn."

Na mimajuinu'g ta'n eimu'tijig na'te'l nutua'titl ta'n goqwei Pie'lal teluelitl. ⁷¹ Pie'l gaqama'sit aq eliet ta'n eteg na ga'qana'tas'g. Na tujiw igtig e'pit nemiatl aq telimaji mimajuinu'g ta'n alpugultiliji na'te'l, "Ula ji'nm al wije'wapnn na Se'susal ta'n Nasalet tleiawilitl."

⁷² Ap Pie'l petgwasit aq teluet, "Elui'tmasi, mo nenuaq na ji'nm ta'n wesgumt."

⁷³ Na tel gnegg ta'sijig ji'nmug ta'n alpugultijig tlima'titl Pie'lal, "Talma gi'l wijitgweia't'p muta ta'n teli'sin geju'leg ta'n wejien."

⁷⁴ Na tujiw Pie'l elui'tmasit aq teluet, "Gjinisgam gisi ugtapulitew pa na tli egsueian. Mo nenuaq na ji'nm."

Giasgiw na tujiw napew getu'g. ⁷⁵ Pie'l mi'gusit ta'n Se'susal gisi tlimtl, "Ge's mu napew getu'g na si'st tluetes mo nenuiwn."

Na tujiw Pie'l maja'sit aq sigt'temit.

27

Lesui'paq ela'la'titl Se'susal Piloteg

(Malg 15.1; Lu'g 23.1,2; Sa'n 18.28-32)

¹ Ta'n tujiw gisapniaq, ms't niganpugultijig patlia'sg aq igtigig niganpugultijig mawita'jig aq agnutmi'tij ta'n tl ne'pa'ten Se'susal. ² Alt gelpila'titl Se'susal aq ela'la'titl Piloteg. Pilot na niganpuguit g'pnno'lewigtug.

*Sutao'q ne'pa'sipnaq
(Paqalaiwaqann 1.18,19)*

³ Na Suta ta'n netuisgelapnn Se'susal gejiatl ne'po'qsital. Na mesge'g. Wesua'toq na nesisga'qal suliewe'l aq apaji ignmuaji na niganpugultiliji patlia'sg aq natawo'ltijig.

⁴ Telimaji, “Gisi pata'tegei muta pisui opla'laq. Na ji'nm ta'n mo goqwei opla'tegegup aq nige' elg pisui ne'pa'ten.”

Na telima'titl Sutaal, “Mu sespetalsultiweg. Gi'l na gta'taqan, mu ninen.”

⁵ Suta paqiatgweitestoqol na suliewe'l epsaqaqtug gjia'sutuo'guomg. Maja'sit aq gestunepilsit.

⁶ Na niganpugultijig patlia'sg megnmi'tij na suliewe'i aq teluejig, “Ula suliewe'i na gis apangita'tas'g'p ugjit ne'po'qsin na ji'nm. Gt'tplutaqanminu telueg mo teltenug ugjit ginu e'wmnew ula suliewe'i a'sutuo'guomg.” ⁷ Na wel'te'tmi'tij e'wmnew suliewe'i ugjit pegwatelmnew iga'taqan. Na ji'nm ta'n etl gisiaj wowg na netuisgmaji gjipatia'sg ugtiga'taqanm. Na gjipatia'sg e'wmi'tij iga'taqan ugjit utqutaqane'gati. Mimajuinu'g ta'n mu Lesui'peulti'gw utqutalujig na'te'l. ⁸ Nige' gisgug na iga'taqan me' tel wi'tas'g na mal'tewig maqamigew. ⁹ Na niganigjitegewinuaq ta'n teluisipnaq Jelamaia teluepnaq ula na gis teliaqap. Na teluep,

“Ta'sijig Lesui'paq wel'te'tmi'tij e'wmanew nesisga'qal suliewe'l ugjit apangitman newte'jit ji'nm. Ula suliewe'i ugsua'tu'titl,

¹⁰ aq apangitua'titl na ji'nmul ta'n etliaji wowg ugjit ugtiga'taqanm. Na gis tliatew giasgiw st'ge' ta'n goqwei Gisiteget telimip.”

*Pilot gelulatl Se'susal
(Malg 15.2-5; Lu'g 23.3-5; Sa'n 18.33-38)*

¹¹ Na tujiw Se'sus gaqama'lut Piloteg muta Pilot niganpuguit ugjit Lo'mewei g'pnno'l. Pilot pipanimatl Se'susal, “Gi'l na Lesui'paq ugtelege'witemual?”

Se'sus telimatl, “Gi'l na teluen.” ¹² Na niganpugultijig patlia'sg aq natawo'ltijig gelula'titl Pilot aq pisui elsutmua'tital Se'susal gatu Se'sus mo goqwei teluegw.

¹³ Na tujiw Pilot pipanimatl Se'susal, “Mo nutmun ta'n goqwei gis elsutmasgig?”

¹⁴ Lpa Se'sus mu gelusigw, na tujiw Pilot pajiji paqalaig.

*Pilot ilsumatl Se'susal ugjit ne'po'qsin
(Malg 15.6-15; Lu'g 23.13-25; Sa'n 18.39—19.16)*

¹⁵ Te's Siawa'timgewei pestie'umg na Lo'mewei niganpuguit ta'n eig Selusalemg tewa'qalatal newte'jilitl ta'n laplusang pisilitl. Tewa'qalatal ta'n tegenn na mima-juinu'g wel'te'lma'titl ugjit tu'elin. ¹⁶ Na tujiw pisit laplusang na ji'nm ta'n teluisit Se'sus Palapas. Na wel nenut. ¹⁷ Ta'n tujiw mimajuinu'g gisi mawita'ti'tij, Pilot pipanimaji, “Tegen pewalioq tualqa'lan, Se'sus Palapas gisna Se'sus ta'n mimajuinu'g tel wi'ta'titl Nujiugs'tawi'wet?” ¹⁸ Pilot gis geitoq na niganpugultijig wesua'la'tipnn Se'susal muta wisgua'la'titl.

¹⁹ Ge's Pilot pemgopij ta'n etli ilsutegej, ugte'piteml petgitmlij agnutmaqan ta'n telueg, “Mut nasalsiw goqwei ula ji'nm muta gelu'sit. Wela'gweg pewi'g'p. Welmajita'sip aq me' nige' jipaqa'si.”

²⁰ Na niganpugultijig patlia'sg aq mawagnutmewinu'g munsaiwa'tiji mimajuinu' pipanimanew Pilot aq tualqa'lan Palapasal aq ne'po'qsilin Se'susal. ²¹ Pilot ap pipanimaji, “Tegen wegla tapusijig pewalioq iga'lan?”

Telimgwi'titl, “Iga'l Palapas.”

²² Pilot pipanimaji, “Gatu nige' tala'lates Se'sus ta'n tel wi'tut Nujiugs'tawi'wet?”

Ms't teluejig, “Gujjiewta'nej!”

²³ Gatu Pilot pipanimaji, “Goqwei gisi pata'toq?”

Na mimajuinu'g ma'muni sesgu'tijig, “Gujjiewta'nej!”

²⁴ Na tujiw Pilot nest'g mo wetapsuninug ugjit siawi glulaji muta ma'muni uggwaiul-tiliji. Na ugpitnn gesispa'toqol aq telimaji mimajuinu', "Mu ni'n tela'tegew ula ji'nm npuaqan. Gilew ula gisi pgwa'tuoq!"

²⁵ Ms't mimajuinu'g telima'titl, "Ninen aq nn'janinaq gisi pgwatutesnen ugjit ula ji'nm npmn."

²⁶ Na tujiw Pilot tela'teget ta'n goqwei mimajuinu'g pewatmli'tij, na iga'latl Palapasal aq pipanimaji ugsma'gnismg wisqapaqtan Se'susal. Ta'n tujiw Se'sus gisi wisqapaqto'teg, na Pilotal elgimtl ugjit gujjiewto'qsin.

Sma'gnisg maligima'titl aq amasgipnna'titl Se'susal
(Malg 15.16-20; Sa'n 19.2,3)

²⁷ Na tujiw sma'gnisg pegisula'titl Se'susal na g'pnno'lo'guomg. Na ms't sma'gnisg mawita'jig na'te'l. ²⁸ Se'susal utapsun menina'tua'titl aq pitu'gwala'titl, e'wmi'titl megwe'litl pitu'gunn muta getu' maligima'titl. ²⁹ Goqominaqsie'l na gigto'qopito'tu'tij aq nasa'tua'titl Se'susal un'jig. Gmu'j ignmut ugpitn inaqaanei. Na tujiw gigto'qi nutgulpita'jig aq maligima'titl. Teluejig, "Pgitawsi muta elege'witewin ugjit Lesui'paq."

³⁰ Na elusguma'titl aq nat wen wesua'toq na gmu'j ta'n ignmatl Se'susal. E'wmi'tij ula gmu'j aq matta'titl un'jig. ³¹ Ta'n tujiw siwi maligima'titl mena'tua'titl na pitu'gunn aq apaji nasa'tua'titl utapsunn. Na ela'la'titl ta'n tl gujjiewta'tital.

Se'sus gujjiewto't
(Malg 15.21-32; Lu'g 23.26-43; Sa'n 19.17-27)

³² Ge's maita'jig gjigang, na weltesgua'titl ji'nmul teluisilitl Simon, tleiwilitl Sailin. Na sma'gnisg gisa'la'titl Simonal pmapinmilin gujjiewei ugjit Se'sus. ³³ Na el'ta'jig ta'n teluisig Golgota. Ula wisun telueg waqan'tewatpat. ³⁴ Na'te'l ignmua'titl Se'susal moqopa'q ta'n wiaqpega'tas'g nat goqwei wisqe'g. Ta'n tujiw Se'sus wett'g, mu esamqwagw.

³⁵ Na gujjiewta'titl aq utapsunn elegetu'tij ta'n wen ugtete'tal. ³⁶ Na tujiw pemgopita'jig na'te'l aq angama'titl. ³⁷ Sma'gnis ewi'g'g agnutmaqan. Ula telueg ta'n Se'sus ilsumut gujjiewto'qsin. G'p'taq Se'sus un'ji nastmi'tij na agnutmaqan. Telueg, "Ula na Se'sus, na elege'wit ugjit Lesui'paq." ³⁸ Na sma'gnisg tapusiliji gmutnesg gujjiewta'tiji etuiw Se'suseg, newte'jit uginaqanmg aq igtig ugpatatujmg.

³⁹ Mimajuinu'g ta'n el'ta'jig gjigang gisna maita'jig na'te'l naqita'jig aq angama'titl Se'susal. Un'jiwal pepuegetitl aq maligima'titl. ⁴⁰ Alt telima'titl, "Gi'l getu' seioqte'mu't'p gjia'sutuo'guom aq getu' ilitu't'p pas'g nesuguna'q. Mo gis tla'tegewn. Pa na gi'l na Gjinisgam uggwisin, ugs'tawi'si aq nisalsi na gujjieweigtug!"

⁴¹ Na niganpugultijig patlia'g, nujigina'mua'tijig Mowisewei tplutaqan aq mawag-nutmewinu'g na maligima'titl Se'susal. ⁴² Teluejig, "Gisi ugs'tawiapni igtigi, gatu mo gisi ugs'tawi'sigw? Teluep negm na elege'witewit ugjit Lesui'paq. Pa na nige' gisi ugji nisa'sij na gujjieweigtug, na gtlams'tuatesnen. ⁴³ Elita'sualatl Gjinisgam aq teluet negm na Gjinisgam uggwisl. Na to'q, ge' angamlj etugjel Gjinisgam ugs'tawian!"

⁴⁴ Je we'gaw na gmutnesg ta'n mawi gujjiewta'sijig elg wijei tel maligima'titl.

Se'sus nepg
(Malg 15.33-41; Lu'g 23.44-49; Sa'n 19.28-30)

⁴⁵ Na mewlia'gwej, ta'n telgi'g na umutgiwaq oqonitpaqamugwa's'g. Me' oqonitpa'q glapis si'st ajiej. ⁴⁶ Na'tami si'st ajiej, Se'sus gesigaw sesgwet, "Eloi, Eloi, lama sabachthani?" ta'n telueg, "Ntnisgamum, Ntnisgamum, tal gis puna'lin ni'n?"

⁴⁷ Ta'sijig ta'n gaqamultijig na'te'l nutua'titl aq teluejig, "Wigumatl Ilaijaal."
⁴⁸ Newte'jit na'te'l eliputauj spanj waju'peg moqopa'q. Naspilas'g gmu'jigtug aq elasqa'tuaj ugjit Se'susal samqwalin.

⁴⁹ Gatu na igtigig awna teluejig, "Pe'l angamanej, etugjel Ilaija jugu'etew aq ugs'tawiatl!"

⁵⁰ Se'sus ap sesgwet aq nepgaq.

⁵¹ Na tujiw na mesgi'g elaqpilaqan ta'n gaqapitg gjia'sutuo'guom pasgina'sg g'p'taq glapis epune'g. Maqamigew gesigaw maja'sg aq lpa gun'tal pasgine'tesgl. ⁵² We'gaw na maqamigew ta'n eteg utqutaqane'gati pasgina'sg, aq pugwelgig gisi npu'tijig minua'lujig. Wegla na Gjinsgam ugmimajuinung. ⁵³ Ta'n tujiw Se'sus gis minunsitew wegla mimajuinu'g naqtm'i'tij utqutaqane'gati aq pisgwita'jig sape'wig gjigang. Pugwelgig mimajuinu'g nemia'tiji.

⁵⁴ Na niganpuguit sma'gnis aq igtigi sma'gnisg angama'titl Se'susal npmlin Na nemitu'ti'tij maqamigew maja'sg aq ms't goqwei gi's tliaq, sig'ta'sultijig aq teluejig, “Negmaq giasgiw Gjinsgam Uggwisl.”

⁵⁵ Na pugwelgig e'pijig gnegg eimu'tijig aq angaptmi'tij ta'n goqwei gis tliaq. Peji majulgwala'tipnn Se'susal weja'tegemg Galaliewa'gi glapis Selusalemg aq apoqon-mua'tipnn. ⁵⁶ Newte'jit teluisit Mal Matle'n aq igtig teluisit Mali na Ji'mej aq So'sep uggwijual. Negm na Sepeti ugte'piteml.

Se'sus utqatalut

(Malg 15.42-47; Lu'g 23.50-56; Sa'n 19.38-42)

⁵⁷ Ge's mu na'gu'set galqwasiegw, wejgu'et milesuinu ta'n teluisit So'sep, Na tleiawit Alamatia. Negm na Se'sus unaqapeml. ⁵⁸ Eliet Piloteg aq pipanimatl ignmagun Se'susal muta gis nepmlita. Pilot telimatl sma'gnisl, “Ignmuatmu So'sep na Se'suso'q.” ⁵⁹ So'sep wesua'latl Se'susal aq oqonisgwa'latl pilei atla'wegnigtug. ⁶⁰ Ge's mu Se'sus nepmugweg So'sep gisi pempujeteg mesgi'g elmalqei gun'tewigtug. So'sep gisgaja'toqop ula elmalqei ugjit ta'n Isma'laten. Na nige' jugwa'latl Se'susal aq elsma'latl ula elmalqei. Wesua'toq mesgi'g gun'tew aq te't'pja'toq ta'n weji pisgwa'timg elmalqeigtug. Na tujiw maja'sit. ⁶¹ Gigjiw ta'n Se'sus elisinnij pemgopijig Mal Matle'n aq na igtig Mali.

Sma'gnisg gelig'tijig ta'n Se'sus utqatalut

⁶² Na igtig na'gweg na atlasmutigisg'g. Na tujiw niganpugultijig patlia'sg aq Palasiaq el'ta'jig Piloteg. ⁶³ Telima'titl Pilotal, “Saqamaw, migwite'tmeg na glusqapoq gesgmnaq nepmugweg teluepnaq, ‘Minunsia's gisi nsuguna'q.’” ⁶⁴ Nige' pewaluleg ango'tmn na utqutaqane'gati nesuguna'q. Mut wen ignmuaw pisgwa'n ta'n ji'nmaq elisinnij. Na tujiw unaqapemg ma' gisi gmutnala'tigul Se'susal aq na tujiw tluetaq, ‘Minunsitaq.’ Na ula me' ms'gi'gt'tew egsuo'qon je mu esgwiaq ta'n ji'nmaq teluepnaq.” ⁶⁵ Pilot telimaji, “Ugsua'lug ta'sijig sma'gnisg aq tlimug ango'tmu'tinew na utqutaqane'gati. Mut wen ignmuow pana'tun na elmalqei.” ⁶⁶ Na gji patlia'sg aq Palasiaq el'ta'jig utqutaqane'gati aq nasa'tu'tij agnutmaqan na gun'tewigtug te't'pja'tas'g'p ta'n etl pisgwa'timg utqutaqan ta'n Se'sus elisinnij. Ula agnutmaqan telueg, “Mut wen te't'pja'tuij ula gun'tew.” Na tujiw iga'la'tiji sma'gnisg ango'tmnew utqutaqane'gati.

28

Se'sus minunsit

(Malg 16.1-10; Lu'g 24.1-12; Sa'n 20.1-10)

¹ Na atlasmutigisg'g gaqiaq. Wejgwapniaq aqan'tie'umg, Mal Matle'n aq igtig Mali ela'tijig naji angaptmi'tij ta'n Se'sus elisinnij. ² Na jiniw maqamigew gesigaw maja'sg. Gisiteget ugtansale'witeml wet neia'silitl wa'so'q. Ansale'wit pegising aq ejigli te't'pja'toq na gun'tew ta'n nigantug elmalqei. Wesgitgopa'sit ula gun'tewigtug. ³ Na telaset pa wije'i aq wasoqotesg aq utapsun teli gsi wape'g pa wije'i aq wastew. ⁴ Na sma'gnisg ta'nig eimu'tijig na'te'l ma'muniw jipaqita'jig aq neng'tesultijig ta'n tujiw nemia'titl ansale'wilitl. Mesqanatesultijig maqamigeg.

⁵ Ta'n tujiw e'pijig pegisini'tij, na ansale'wit telimaji, “Mut jipasinew. Geju'loq al gwiluoq Se'sus ta'n gujjiewto't'p. ⁶ Mu tet eimug. Na negm gis minunsit st'ge' ta'n teluep.

Jugwa'tigw aq angaptmug ta'n elising'p.” ⁷ Ta'n tujiw e'pijig pisgulapa'ti'tij elmalqe'g, na ansale'wit siawewistoq, “Na nige' la'tigw, nat tlimug unaqapemg, ‘Se'sus gis minunsit.’ Nigan lietew Galaliewa'gig. Na'te'l tl nmiatoqs'p. Mut awan'ta'sinew ta'n gis tlimuloq.”

⁸ Na smtug e'pijig naqtmi'tij utqutaqane'gati. Jaqalita'jig naji agnutmuanew Se'sus unaqapemg ta'n goqwei gis tliaq. Jipaqa'sipnig ta'n tujiw nemia'titl ansale'wilitl gatw welgwijingig muta Se'sus gis minunsit.

⁹ Ge's e'pijig ela'tijig ta'n Se'sus unaqapemg eimu'tiliji, Se'sus asuguaji aq telimaji, “Gjinisgam wel'te'lmugsioq.” Na e'pijig ela'tijig Se'suseg aq sama'tua'titl uggwatl. Emtoqwala'titl. ¹⁰ Se'sus telimaji, “Mut jipasultinew. Siawa'tigw aq tlimug nnaqapemg lta'new Galaliewa'gi ta'n tl nmi'taq.”

*Sma'gnisg agnutma'tijig gjipatia'sg
ta'n goqwei gis tliaq*

¹¹ Ge's na e'pijig siawa'tijig ta'n Se'sus unaqapemg eimu'tiliji, na sma'gnisg ta'n ango'tmi'tij utqutaqane'gati apaita'jig gjigang aq agnutmua'tiji niganpugultiliji patlia'sg ta'n goqwei gis tliaq. ¹² Na gjipatia'sg aq mawagnutmewinu'g agnutma'tijig ta'n goqwei gis teliaqap. Mo pewalagwi mimajuinu'g gji'tunew ta'n goqwei gis teliaqap, glaman ignmua'tiji sma'gnisg mesgi'g suliewei. ¹³ Telima'tiji, “Pewaluleg tliman mimajuinu'g na ji'nmaq unaqapemg peita'lipni miawitpa'q aq gemutnala'tipnn ge's nep'tioq. ¹⁴ Pa na niganpuguit g'pnno'lewigtug nutmaj ula, ignmuatesnen suliewei aq ma' ilsumugsiwoq.”

¹⁵ Na sma'gnisg wel'te'tmi'tij, wesua'tu'tij suliewei aq teluejig ta'n goqwei Lesui'paq gis telima'tipni. Na nige' gisgug me' Lesui'paq teluejig, “Se'sus unaqapemg gemutnala'tipnn npuinu'l.”

*Se'sus telimaji unaqapemg, “Naji pestunmu'tigw”
(Malg 16.14-18; Lu'g 24.36-49; Sa'n 20.19-23; Paqalawaiqaann 1.6-8)*

¹⁶ Na newtisgegsiliji je newt unaqapemg el'taliji na gm'tng Galaliewa'gig ta'n Se'sus telimapni lta'new. ¹⁷ Nemia'tij Se'susal emtoqwala'titl jel tlia alt megtmu'tijig. ¹⁸ Na Se'sus gigja'siji unaqapemg aq na telimaji, “Gisi ignmuimg assusuti ta'n telgi'g wa'so'q aq ugs'tqamug. ¹⁹ Nige' lta'gw ta'n telgi'g ugs'tqamug aq gina'mug mimajuinu'g ta'n goqwei gis gina'muloq. Tla'taqatigw glapis na ta'n tel gaqaisg mimajuinu'g tleiwultijig pilue'l umutgiwal na nnaqapemultinew. Sign'tug ms't nnaqapemg. Te's sign'tuoq tlimug, ‘Na Gjinisgam ta'n teluisit Wegwisit Nisgam aq Ewjit Nisgam aq Wejuli Nisgam petgimugsieg sign'tunen ginu.’ ²⁰ Gegnu'tmug majulgwatmnew ta'n te's'g goqwei gis gina'muloq. Na iapjiw wijitgweiultoqs'p ula ugs'tqamug aq maw wa'so'q.”

Na gelu'lg agnutmaqan ta'n Malg gis wi'g'g Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Ula na wi'gatign ta'n Malg ewi'gig'p ugjit na Gelu'lg Agnutmaqan. Na mawi apje'j newgul wi'gatign ta'n ewi'gas'gl ugjit Westaulg ta'n wesgowa'sit ugs'tqamug. Na teli pqotamgiaq ula glusuaqan, “Ula na gelu'lg agnutmaqan ugjit Westaulg na Gjinisgam Gisiteget uggwisl.”

Malg musga'tugsi'gw na ji'nm Se'sus, negm na Westaulg. Mesgi'g goqwei tela'teget aq gegnu'tmuaji mimajuinu'g ml'gigno'tigtug. Getaqqatesguaji mn'tu'g, ta'nig gesnugu'tijig gisi npilaji, aq apigsigtuaji mimajuinu'g ugtlue'utiwal. Telui'tusit, “Ni'n na newgte'ji ta'n mimajuinu'alsiap.” Teluet, “Teli pgsinaneg ula ugs'tqamug ugjit jigla'lanew mima-juinu'g ta'n lue'uti assumanew.”

Amgwes Malg telimugsi'gw ta'n Sa'n Sapatis sign'tuatl Westaulgl. Togo ta'n mn'tu wetnu'gwalatl. Togo pogji agnutg ta'n Westaulg teli npilaji pugwenniji mimajuinu'g aq ta'n tel gina'muaji.

Naqsa'sijig tepgunsejig aq unaqapemg pemi ns'tmi'tij tal gis pegising aq na lugowaqan ta'n etl lugwatg. Gatu ta'nig getana'titl pogji nunmaqultijig aq gisite'tmi'tij ne'pa'new. Maw agnutg ugtejgewei aqantiewti ta'n mimajit ula ugs'tqamug aq ta'n tel gujjiewto'tg aq ta'n tel minunsit.

Me' gatu na glusuaqann ta'n Malg ewi'gig'p ugjit Westaulg gisa'l'sg tel'ta'sin i'mn maw Westaulg aq nemitegen ta'n elugwatg.

Ta'n goqwei ew'gas'g ula wi'gatignigtug

Ta'n teli pqotamgiaq na gelu'lg agnutmaqan ugjit Westaulg aq Sa'n Nutsign'tuet ta'n tel pestung (1.1-8)

Sa'n sign'tuatl Westaulgl aq mn'tu wet nu'gwalatl (1.9-13)

Westaulg mesgi'g paqalaiwaqan tela'teget Galilie'gati (1.14–9.50)

Wejiet Galili glapis Selusalemg (10.1-52)

Ta'n goqwei gis tliaq Selusalemg aq awiw na ugtejgewei aqantiewti. Wesua'lut, ilsumut, aq ne'po'tg (11.1–15.47)

Westaulg ta'n tel minunsit (16.1-8)

Westaulg musgalsit unaqapemg aq ta'n teli ela'lut wa'so'q (16.9-20)

*Sa'n Nutsign'tuet pestunmuaji mimajuinu'g
(Matiw 3.1-12; Lu'g 3.1-18; Sa'n 1.19-28)*

¹ Ula na gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'suguli na Gjinisgam Gisiteget uggwisl. Na teli pqotamgiaq 'st'ge' gis wi'g'g'p Gjinisgam wi'gatignigtug. ² Gisna nige' sa'q iganigjitegewinuaq Aiseiao'q gi's wi'g'g'p ta'n Gjinisgam uggwisl telimapnn, “Ge' jigs'tui.

Igangima's ntagnutmewinum ugjit gisgaja'tun ta'n gi'l lietes.”

³ “Nat wen gesigawewistoq paqtaqamigtug, teluet, ‘Gjisaqamaw wejgu'et. 'Ms't ta'n te'sioq gisgajo'ltigw!’ ”

⁴⁻⁵ Etna na teliaqas, na ji'nm teluisisnaq Sa'n neia'siteg paqtaqamigtug. Pugwelgig mimajuinu'g ta'n tleiaultijig Jutia aq na 'gjigan teluisig Selusalemg naji jigs'tua'titl Sa'nal. Pestunmuaji aq telimaji mimajuinu'g, “Gawasgita'sultigw aq jiglita'gw elue'utigtug aq

sign'tasultigw! Na toqo tujiw Gjinisgam apigsigtmugsitoqs'p ta'n te's'gl 'gtlue'utimual." Na mimajuinu'g, ingute'jit teluejig, "Ni'n na elue'winui," aq Sa'nal sign'taji sipug Jol'tan.

⁶ Sa'n nasg'gl aligal wejitas'gl melgawlejit usapun. M'gegne'l ugtispisunn nasguatl. Malqomaji apsoqongewji aq amu apu. ⁷ Telimaji mimajuinu'g, "Na ji'nm ta'n 'pgis-intew, me' espe'g aq ni'n. Mo tepawgtiw we'gaw golomgwaqwa'sin aq apgwa'tuan umugsnapi'l. ⁸ Samqwan e'wm sign'tuloq gatu negm sign'tugsitoqs'p, e'watal Wejuli Nisgaml." Na teluet Sa'n.

Sa'n sign'tuatl Se'susal

(Matiw 3.13—4.11; Lu'g 3.21,22; 4.1-13)

⁹ Etna na tujiw Se'sus weji maja'sit Nasaletg. Ula gutanji'j eteg Galaliewa'gig. Se'sus eliet Sa'neg aq Sa'n sign'tuatl sipug Jol'tan. ¹⁰ Ta'n Se'sus weji natga'siteg samqwanigtug, nemitoq wa'so'q panta's'g aq na Wejuli Nisgaml nisa'silitl st'ge' ples. ¹¹ Gjinisgam metewistoq wa'so'q aq teluet. "Gi'l na newgti pistai 'ngwis aq mawi gsalul. No'q tetapua'lin gi'l."

¹² Smtug Wejuli Nisgam tela'latl lielin 'ngutugwa'lugwelin paqtaqamigtug. ¹³ Na wi'sisg eimu'tijig na'te'l. Se'sus eig na'te'l ne'wisgegiguna'q aq Gjimm'tu wet nu'gwalatl. Na ansale'wijig peita'jig aq apoqonmua'titl Se'susal.

Se'sus wigumaji ne'wiliji nujiugs'gewinu'g

(Matiw 4.12-22; Lu'g 4.14,15; 5.1-11)

¹⁴ Toqosip Sa'n gis pija'luteg laplusang, Se'sus eliet Galalieg aq gegnu'tmuaji na gelu'lg agnutmaqan, ta'n wejiaq Gjinisgamewigtug. ¹⁵ Telimaji, "Glapis gatu nige' iga'q tetaputesg, Gjinisgam getu' musga'tugsioq ta'n teli elege'witewit. 'Gtlams'tmu'tigw na gelu'lg agnutmaqan aq gawasgita'sultigw aq jiglita'gw elue'utigtug!"

¹⁶ Ge's Se'sus pemieteg gigjiw qospemg Galali nemiaji tapusiliji usgewinu'g, na Simon aq ugjignaml Antle'al, etlia'piejig na qospemg. ¹⁷ Se'sus telimaji, "Nige' pas'g gilew usgewinu'g. Wije'wigw ni'n aq gnu'tmultoqs'p aq gisa'lultoqs'p jugwo'lanew mimajuinu'g Nisgamewigtug." ¹⁸ Smtug naqala'tiji ugtapimuaq aq wije'wa'titl.

¹⁹ Naqajijge'le'l siawa'sit sitmug aq nemiaji igtigi tapusiliji wijigatiliji, Ji'mejal aq Sa'nal, teputiliji ugtuluaq maw ujjual, Sepetial. Etli msni'sna'tiji ugtapimuaq. ²⁰ Se'sus nemiateg na smtug wigumaji. Na naqala'titl ujjual Sepetial maw lugowinu'g ugtuluaq aq wije'wa'titl Se'susal. Peita'jig gutanji'j teluisig Gapelniam.

Ji'nm ta'n mn'tu'l eimlitl ugtinneg

(Lu'g 4.31-37)

²¹ Ta'n teli nqase'g iga'q atlasmutigis'g, Se'sus eliet a'sutuo'guomg aq poqji gina'muet. ²² Mimajuinu'g ta'n nutua'titeg, paqalaitijig ta'n tel gina'muelij muta mo tele'ligupnn 'st'ge' nujigina'mua'tijig 'tplutaqan. Awna ta'n tel geitoq aq ta'n goqwei wesgutg, na tel gina'muet.

²³ Na tujiw ji'nm ta'n mn'tu'l ugtinneg eimlitl pegising na a'sutuo'guomg aq sesgwet. ²⁴ "Talugegieg ninen, Se'sus, gi'l tleiwain Nasalet? Weji pginu's'p ugjit seioqwa'linen? Nenu'l ta gi'l wenin, gi'l na sape'winuin, Gjinisgam uggwisl."

²⁵ Se'sus melgimatl na mn'tu'l, "Wantaqa'si aq gettaqa'si na ji'nmuigtug!"

²⁶ Na mn'tu gisa'latl na ji'nmul wejipulgwelitl. Na mn'tu ma'muniw sesgwet aq getaqa'sit ji'nmuigtug. ²⁷ Na 'ms't mimajuinu'g tetuji paqalaitijig aq pipanimultijig, "Tal gis tliaq ula na? Tal gina'muet ta u't? Amuj na ji'nm mesgi'g ml'gigno'ti geggung, we'gaw mn'tu'g gisi assumaji. Na mn'tu'g gi's tla'taqatiliji ta'n negm teli gsatg aq jigs'taji!"

²⁸ Smtug na agnutmaqan ta'n Se'sus gis tela'teg'p se'sa's'g ta'n telgi'g Galaliewa'gig.

*Se'sus nepilaji pugwenniji mimajuinu'g
(Matiw 8.14-17; Lu'g 4.38-41)*

²⁹ Ta'n tujiw naqtmij a'sutuo'guom, el'ta'jig na Simon aq Antle' wiguaq. Ji'mej aq Sa'n wije'wa'tiji. ³⁰ Simon ugjugwiji'tl gesnugwalitl. Epsimgeweia'silitl aq 'npo'qonigtug elisinnitl. Se'sus elieteg na'te'l, telimut na gisigui'sgwal gesnugwalitl. ³¹ Se'sus nat nmi-atl aq ugpitn wesua'tuaj aq apoqonmuatl gama'silin. Smtug na epsimgewei ejigla's'geg aq gisigui'sgw poqji lugowaji.

³² Ta'n tujiw na'gu'set gi's galgwasieteg aq atlasmutigisg'g gaqiaq, etna na tujiw mimajuinu'g Se'suseg pegisula'tiji ta'n te'geni gesnugutiliji aq ta'n te'sijig mn'tu'g wes-gweiagwi'tiji. ³³ Na 'ms't mimajuinu'g gutang tle'g etl mawiejig igantug wen'ji'guomg. ³⁴ Se'sus nepilaji pugwenniji aq ta'n mn'tu'g wesgweiagwi'tiji na Se'sus getaqqatesguaji mn'tu'g. Mo mn'tu'g ignmuagwi glusultinew muta nena'tipnn Se'sus ta'n wenin.

*Se'sus al pestunmuaji mimajuinu'g Galaliewa'gi
(Lu'g 4.42-44)*

³⁵ Na ge'sg egsitpu'g, ge's mu gisapnianug, Se'sus menja'sit aq naqt'g, naji a'sutmat ta'n taqawatteg. ³⁶ Tel gneg Simon ap igtigig musuala'titl Se'susal aq poqji gwilua'titl. ³⁷ Ta'n tujiw we'jia'titeg, Se'susal telima'titl, "Ms't wen al gwilasg."

³⁸ Gatu Se'sus asitemaji, "Ge' el'ta'nej igtigl gutanji'tl ta'n tepaw etegl. Amujpa naji gina'muei elg na'te'l, muta etna na ugjit weji pginap."

³⁹ Na nugu ala'sit ta'n telgi'g Galali al gina'muet ta'n te's'gl a'sutuo'guoml aq mn'tu'g getaqqatesguaji.

*Se'sus nepilatl leplsiewinu'jl
(Matiw 8.1-4; Lu'g 5.12-16)*

[Leplsi na melgignaq ugsnugowaqan ta'n pilsiet mimajuinu aq mimajuinu sugulgat.]

⁴⁰ Etna na ula ji'nm, geggung melgignaq 'gsnugowaqan, teluisig leplsi. Ula ji'nm elietl Se'susal, el nutgul'pa'sitl, aq etawaqtmuatl Se'susal apoqonmagun. Teluet, "Ge' gisi npilites gi'l tli ul'te'tmn."

⁴¹ Se'sus ewlitematl aq sama'latl. Asitematl, "E'e getu npilul, gisi npilul nige'!"

⁴² Smtug, ejigla's'g 'gsnugowaqan ula ji'nm ugtinneg, aq smtug gisi npisitaq. ⁴³ Se'sus melgimatl ta'n tla'tegelital. ⁴⁴ Telimatl, "Jigs'tui, mut wen tlimaw. Smtug lia nat nmi patlia'sg. Negm angamulij, aq ignmu ta'n goqwe'l Mowiso'q gelug'p 'tplutaqanigtug glaman mimajuinu'g 'gji'tutaq, ta'n teli ila'sin nige'."

⁴⁵ Gatu ji'nm ejigla'sit aq se'sa'toq na agnutmaqan 'ms't tami. Tetuji ma'muniw usgutg, ula ji'nm, ta'n teli ila'sij, na Se'sus mo gisi pisgwa'wg gutang mimajuinuigtug muta pugwelgig mimajuinu'g peita'liji. Awna eig ta'n taqawatteg. 'Ms't tami pugwelgig mimajuinu'g weita'jig ta'n negm eig.

2

*Se'sus nepilatl ji'nmul ta'n mo gisi maja'siligul
(Matiw 9.1-8; Lu'g 5.17-26)*

¹ Ta'suguna'gweg Se'sus apaja'sit umutgig teluisig Gapelniam. Na glusuaqan se'sa's'g. Teluejig, "Se'sus pegising." ² Pugwelgig mimajuinu'g peita'jig newgtsiniw Se'suseg. Na wajuignetesg wen'ji'guom aq je me' gaqamultijig gujmug ga'qanigtug. Na Se'sus mima-juinu'g gegina'muaji ugjit Nisgamal. ³ Ta'sijig mimajuinu'g peita'jig, pegisula'titl ji'nmul mo gis maja'siligul. Ne'wijig negmow pemapila'titl, elisilitl a'su'nightug. ⁴ Na wegla ji'nmug mo gis gigjita'gwi'gw Se'suseg muta 'nnim pugwelg mimajuinu'g. Soqwita'jig g'p'taq wen'ji'guom aq pewja'tu'tij mesgi'g elmalqei. Na tujiw wet nispila'titl ji'nmul ta'n elisinnij a'su'nightug tegpaqiw epune'g na ta'n Se'sus eig. ⁵ Se'sus nemituaj ta'n tel melgi gtlams'tasultilij, telimatl na ji'nmul gesnugwalitl, "Gwi's, apigsigtmulan 'gtlue'uti'l."

⁶ Etna na na'te'l ta'sijig nujigina'mua'tijig 'tplutaqan pemgopultijig. Teli angita'sultijig uggamlamunuaq. ⁷ “Mu na tlewistuis na ula ji'nm muta telewistoq 'st'ge' Gjinisgam. Mo eimu'ti'gw mimajuinu'g ta'n gisi apigsigtaltal 'gtlue'uti'l, pas'g newgte'jit, na negm Gjinisgam, apigsigtaltal 'gtlue'uti'l.”

⁸ Smtug Se'sus geitoqop ta'n teli angita'sultilij aq telimaji, “Taltegl ta gilew 'gtan-gita'suaqamual? ⁹ Etna naqamase'g telimg na ji'nm gesnugwat, “Gtlue'uti'l apigsigtmulan,' muta mo nemituoq gis tlian. Pas'g me' metue'g telimg, ‘Mnja'si, 'gsua'tu 'gta'su'nm aq pmia.’ Muta nemituoq gis tliaq. ¹⁰ Ni'n musga'tultoqs'p na tujiw ni'n na ula ji'nm ta'n mimajuinu'alsip. Ml'gigno'ti geggunm ugs'tqamu gisi apigsigtmn elue'uti'l.” Telimatl na gesnugwalitl ji'nmul mo gisi maja'siligw, ¹¹ “Telimul gi'l, mnja'si, unaqa'tu 'gta'su'nm aq nige' gisinmietet!”

¹² Na smtug na ji'nm tela'teget ta'n Se'susal telimtl. Ge's mimajuinu'g elapulti'tij ji'nmul wenaqa'silitl aq weji maja'silitaq. Na 'ms't nemia'titl sigta paqalaitijig aq miwatmua'titl Gjinisgaml, teluejig. “Menaq goqwei nemitu'tiwgw na teliaq 'st'ge' nige'.”

Se'sus wigumatl Li'paial
(Matiw 9.9-13; Lu'g 5.27-32)

¹³ Tel'gne'g Se'sus ap pem tajiga'sit sitmug qospem teluisig Galali. Na pugwelgig mima-juinu'g peita'jig aq gegina'muaji. ¹⁴ Na tujiw Se'sus weji maja'siteg, ge's pem siawa'sit nemiatl ji'nmul teluisilitl Li'pai, na Alpius uggwisl aq nujintutmalitl g'pnno'lewei suliewei. Li'pai pemgopit ta'n i' tl lugwet. Se'sus telimatl, “Majulgwali ni'n.” Li'pai wenaqa'sit aq smtug majulgwalatl.

¹⁵ Na teliaq Li'pai pipanimatl Se'susal mawatalultinew wiguaq aq maw unaqapemg. Etna na pugwelgig ta'nig alulgwala'tipnn Se'susal, nujintutma'tijig aq maw elue'winu'g, aq mawatalultijig Se'susal Li'pai wiguaq. ¹⁶ Ta'sijig nujigina'mua'tijig 'tplutaqan, na Palasiaq, nemia'titl Se'susal mawatalultiliji nujintutma'tiliji aq elue'winu'g. Na tujiw pipanima'tiji Se'sus unaqapemg, “Tal gis Se'sus mawatalultilijig na nujintutma'tiliji aq elue'winu'g?”

¹⁷ Se'sus nutuateg aq teli asitemaji, “Na mimajuinu'g ta'nig tajigo'ltijig mo puala'tigul malpale'wilitl pas'g wegla gesnugu'tijig. Weji pgisinap pas'g tliman elue'winu'g, ‘Gawas-gita'sultigw aq jiglita'qw elue'utigug,’ mo ta'nig tel'ta'sultijig getlamia'tijig.”

Pipanima'titl sune'win
(Matiw 9.14-17; Lu'g 5.33-39)

¹⁸ Na newgtejgeg Sa'n Nutsign'tuet aq Palasiaq unaqapemuaq newgt sune'ultijig. Alt mimajuinu'g el'ta'jig Se'suseg aq pipanima'titl, “Sa'n Nutsign'tuet aq Palasiaq unaqapemuaq sune'ultijig. Goqwei ugjit gnaqapemg mo gis sune'ulti'gw?”

¹⁹ Se'sus asita'puguet, “Mo tel'ta'siwn elien malie'uti, ma mijjuaqan pmianug. Mo gis tlianug na! Ta'n ji'nm malie'wit eig na'te'l, ma sune'ulti'gw. ²⁰ Gatu na'gweg iga'q ta'n tujiw ji'nm malie'wit ejigla'luj na'te'l. Etna na na'gweg iga'q ta'n suneultitaq.

²¹ “Mo wen e'wmug pilegn ugjit 'msni'smn sa'qawe'l utapsunn. Pa na wen tla'tege's'p toqo pilegn seiogwa'toq me' 'ms'gi'gt'tew elmalqei. ²² Mo wen elguta'tug's pilei moqopa'q, ta'n piwie'wasit m'gegnei moqopa'qo'q. Pa na tla'tege's'p, na moqopa'q, ta'n pa tujiw atejoqoq poqtapu'teg suisga's'gt'tew m'gegnei moqopa'qo'q, aq na moqopa'q gutajuitew aq m'gegnei mo tali ugtapsuniw. Moqwa, ma' gis tlianug! Pilei moqopa'q ta'n atejoqoq poqtapu'teg, amujpa e'watal pile'l m'gegne'l moqopa'qo'q!”

Na atlasmutigisg'g
(Matiw 12.1-8; Lu'g 6.1-5)

²³ Na teliaqas atlasmutigisg'g Se'sus aq unaqapemg pemita'jig awgti'jigtug aq wet saputita'jig ta'n gulungl etl nigwegl. Na unaqapemg gulungl poqji tematpo'tu'titl

aq malqotmi'titl. ²⁴ Na Palasiaq nemia'titeg, telima'titl Se'susal, "Ge' lapa'si, negla gnaqapemg sewisga'tu'tij ginu 'tplutaqanminu. Mu na tla'taqatiwi'tis atlasmutigisg'g!"

²⁵ Se'sus asita'puguet, "Amuj gis gilew egitmoq ta'n Ta'pito'q tela'tegepnaq ta'n Apiataloq na espe'g patlia's. Etna na tujiw Ta'pit aq unaqapemg gewisulti'titeg aq nuta'ma'titeg, mo geggunmi'tigup ta'n goqwei malqottaq. ²⁶ Na pisgwita'pnig wen'ji'guom Nisgamewei aq Apiatalal ignmapni na pipnaqan gisi ignmut'p Gjinisgam. Na ta'n telgitas'g ula ginuweui tplutaqan pas'g na patlia'sg gis malqotmi'tij ula pipnaqan, gatu Ta'pit malqotg's aq we'gaw ignmuasni unaqapemg."

²⁷ Se'sus teluet, "Gjinisgam telimapni mimajuinu'g ta'n goqwei tela'taqatilita atlasmutigisg'g, glaman mimajuinu'g ma luguti'gw pas'g atlasmultitaq aq emtoqwalataq Nisgaml. Mo wet tlimugsi'gup ugjit pugwelgl 'tplutaqann iga'tun gisna gitnme'ugsinenu."

²⁸ Se'sus teluet, "Ni'n assusuti geggunm aq gis tlima's mimajuinu'g ta'n gis tla'taqatitaq we'gaw atlasmutigisg'g."

3

Na ji'nm ta'n malig ugpitn (Matiw 12.9-14; Lu'g 6.6-11)

¹ Na tujiw Se'sus apaja'sit a'sutuo'guomg. Na'te'l eig's ji'nm malig ugpitn. ² Maw eig'snig na'te'l mimajuinu'g teluisultijig Palasiaq, ta'nig getu pisui ilsutmua'titl Se'susal opla'tegelin. Na gigjipugutua'titl etug 'npilatal wenn atlasmutigisg'g. ³ Se'sus telimatl ji'nmul malig ugpitn, "Ula lia tet igantug!" ⁴ Na tujiw pipanimaji mimajuinu'g na Palasiaq, "Talamu'g 'tplutaqanminu ula atlasmutigisg'g? Awna apoqonmuan wen, gisna asgaiwan, awna ugs'tawian mimajuinu, gisna ne'pa'n?"

Na negmow 'lpa mo gis talue'gw. ⁵ Se'sus angamaji aq taqala'laji aq asgaiaji muta melgasultiliji aq opla'taqatiliji pas'g na ap ewlite'lmuaaji. Na tujiw telimatl ji'nmul, "Jugwasga'tu 'gpitn." Na ji'nm elasga'toq ugpitn aq smtug apaji ila's'geg ap. ⁶ Na Palasiaq naqtm'i'tij a'sutuo'guom aq smtug mawagnutma'tijig Elot unaqapemg. Ilsutaqatijig ta'n tla'lataq Se'susal ta'n tl ne'pa'taq.

Pugwelgig mimajuinu'g peita'jig Se'suseg gigjiw qospem teluisig Galali

⁷ Se'sus aq unaqapemg naqtm'i'tij aq el'ta'jig qospem teluisig Galali, aq pugwelgig mimajuinu'g majulgwajli. Weita'jig Galali, Jutia, ⁸ Selusalem, Itumia, qame'g sipug Jol'tan, Tail, aq Saiton. Nat nemia'titl Se'susal muta gis nutmajig ta'n goqwei gis tla'tegelitl aq ta'n tel pugwenniji mimajuinu'g gisi npilaji. ⁹ Tel pugwelg'snig mimajuinu'g Se'sus telimaji unaqapemg, "Iga'tug 'gtulnu gigjiw sitmug. Tel pugwelg'snig mimajuinu'g etug jel ugsmguitaq. Na ta'n tujiw ugsmgui'tij tepa'sites 'gtulnaq." ¹⁰ Se'sus gisi npilaji pugwenniji mimajuinu'g aq 'ms't ta'n te'sijig getu npisultijig, amujpa na gi'gajigji'jita'jig mimajuinuigtug glaman Se'susal gis sama'lata. ¹¹ Ta'n tujiw mimajuinu ta'n mn'tu ugtinneg eimlij pegising Se'suseg mn'tu nisegetl ta'n gaqamilij aq sesgwet, "Gi'l na Gjinisgam uggwisl!"

¹² Te's newgte'jilitl, Se'sus melgimatl wegla mn'tu'l, "Mut wen tlimaw ta'n weni ni'n!"

Se'sus megnaji newgtisgegsiliji je ta'pu (Matiw 10.1-4; Lu'g 6.12-16)

¹³ Na Se'sus eliet soqoqamigeg aq wigumaji ta'n weni pualaji majulgwalgun aq tepgisita'jig igtigig mimajuinu'g. ¹⁴ Na tujiw newgtisgegsiliji je ta'pu megnaji. Na wisungewaji, ugtapostale'witemg. Aq telimaji, "Ni'n megnuloqop ugjit wijitgweiwinew. Pojigimultoqs'p ugjit al gina'mua'tinew, ¹⁵ aq ignmultoqs'p ml'gigno'ti ugjit 'gtaqqates-guanew mn'tu'g."

¹⁶ Etna na wegla newgtisgegsiliji je ta'pu gisi mgnaji: Simonal, Se'sus wisungewatl Pie'l, ¹⁷ Ji'mejal aq Sa'nal na wijigatijig gitg na Sepeti uggwisg. Se'sus wisungewaji Poanelgis. Na telueg tel jaqali uggwain aq teli gsigawen pa na wije aq gaqtugwaq. ¹⁸ Ala igtigi na Antle'al, Pilipal, Pattolomiwal, Matiwal, Tumaal, Ji'mejal, na Alpius uggwisl, Tatiasal aq Simonal na Genaewa'j, ¹⁹ aq Sutaal Isgaliotal, etna na negm me' enmiaq 'ntuisgetutal Se'susal aq ne'po'qsilital.

Se'sus aq Pe'lsepal

(Matiw 12.22-32; Lu'g 11.14-23; 12.10)

²⁰ Na tujiw Se'sus pisgwa't ta'n i' tli usgowa'sij. Na pugwelgig mimajuinu'g mawita'jig aq ap gigo'qopitua'titl Se'susal, glaman Se'sus aq unaqapemg mu gis mijjulti'gw. ²¹ Na Se'sus wigumaq tels'tma'tiliji, "Se'sus elue'wiet.", aq el'ta'jig aq getu nemisgua'titl Se'susal.

²² Eimu'tijig na'te'l alt nujigina'mua'tijig tplutaqan ta'nig weita'jig Selusalemg. Wegla teluejig, "Na Gjimm'tu teluisit Pe'lsepal pitu'gwitl Se'susal." Igtigig tel agnima'tipnn Se'susal, "Na iganpuguit mn'tu ignmuatl Se'susal ml'gigno'ti 'gtaqqatesguan igtigig mn'tu'g."

²³ Se'sus wigumaji mimajuinu'g aq gegnua'tuaji, "Tal gisi gtaqqatesga'sitew Gjimm'tu?" ²⁴ Etug elege'witewa'gi nasgwiaq, tepgisita'tij aq matntulti'tij ala wen ap igtig. Na toqo tujiw na elege'witewa'gi seioqwietew aq nigtua's'gt'tew. ²⁵ Gatu etug wigumaq nasgwie'tij, tepgisita'tij aq matntulti'tij ala wen ap igtig. Na mimajuinu'g apugjig seioqwia'titaq. ²⁶ Toqosip pa na wije Gjimm'tu ugtelege'wa'ging tepgisita'tij aq matntulti'tis ma 'pgitpuguinug amujpa seioqwia'titaq aq na tl gaqietew na'te'l.

²⁷ "Ma wen gis gi'gattesguagul melgigna'litl ji'nmul wiguaq aq jigla'tuagul ta'n goqwe'l negmewe'l. Amujpa gelpilat melgign'alitl ji'nmul tmg glaman ta'n goqwe'l etegl wiguaq gis gmutnattew.

²⁸ "Migwite'tmug ula! Gjnisgam apigsigtuatal mimajuinu'l ta'n tel gaqaisg milamu'gl ugtlue'uti'l aq winjigl ta'n goqwe'l teluelitl. ²⁹ Pas'g na mimajuinu ta'n teluej winjigl ta'n goqwe'l getanatl Wejuli Nisgaml, na telamu'g elue'uti mo gisi apigsigtas'gtnug. Me' negm na ma'muniw opla'teget, iapjiwewei elue'uti." (³⁰ Se'sus telimaji muta alt teluelipni, "Mn'tu'l pitu'gwitl.")

Se'sus uggwitl aq ugjignamg

(Matiw 12.46-50; Lu'g 8.19-21)

³¹ Na tujiw Se'sus uggwitl aq ugjignamg peita'liji. Na etli esgmala'titl gujmug ula wi'g ta'n Se'susal eimlitl, aq elgitmi'tij glusuaqan ugjit Se'susal tu'elin. ³² Pugwelgig mimajuinu'g gigo'qopitua'titl aq telima'titl, "Ge' lapa'si, 'ggij aq wijigumjig gujmug eigig. Pual'sgig."

³³ Se'sus telimaji, "Gnua'tultoqs'p ta'n wen ni'n 'ngij aq 'njignamg." ³⁴ Se'sus gigo'qoapa'sit ta'nig mimajuinu'g pemgopultiliji aq telimaji, "Ge' lapita'gw, pa wije aq nige' gilew na 'ngij aq 'njignamg. ³⁵ Ta'n pas'g tegen mimajuinu tela'teget ta'n Gjnisgam tel pualaj na negm pa wije aq wijigumjig aq 'ngij."

4

Na a'tugwaqan ugjit nuji iga'taqug

(Matiw 13.1-9; Lu'g 8.4-8)

¹ Se'sus ap poqji gina'muet gigjiw qospemg teluisig Galali. 'Nnim pugwelgig mimajuinu'g gigo'qopugutaji glapis Se'sus eliet ugtuluwaq aq tepa'sit. Na gijga mnawa'sit aq siaw gina'muet. Na mimajuinu'g siawqatmu'tijig sitmug. ² Tel gina'muaji pugwelgl ta'n goqwe'l, a'tugwaqann e'w'gl. Na tel gina'muaji aq telimaji,

³“Jigs'tmu'tigw! Nuji iga'taqug eig'p ta'n se'sijio'toqol 'sginminn. ⁴Ge's etl se'sijio'toqol 'sginminn, eljo'ltigl awgti'jigtug, sisipji'jg peita'jig aq malgotmi'titl. ⁵Alt 'sginminn eljo'ltigl na maqamigew ta'n wesgijigweg 'mtasoqigtug. Na maqamigew jaqal p'teg aq 'sginminn jaqali sgaliaqal aq jaqal ne'igwegl. ⁶Na na'gu'set mesp'siteg, ta'n wejgwisgali-aqul na gaqs'gl, muta na ugjip'sgl mo gis piam teminugul, ta'n teli iga'taqug, glaman na 'sginminn gispategl. ⁷Alt 'sginminn eljo'ltigl ginigwejjuaqsigtug. Me' gesigaw nigwejjig ginigwejjuaqsi'g, je mu gulumgl ta'n tel nigwegl. Na gulumgl mo wel nigwenugl, aq mo mininugul. ⁸Ap igtigl 'sginminn eljo'ltigl gelu'lg maqamigew. Na weli sgaliaqal aq wel nigwegl aq wel minigl, pugwelgl ugjit newgte' 'sginmin. Alt eimu'tigl nesisga'qal ugjit newgte' 'sginmin, aq alt eimu'tigl asugomtesisga'qal ugjit newgte' 'sginmin, ap igtigl gasgiptnnaqanigl ugjit newgte'.”

⁹Se'sus teluet, “Gs'tuaqanultioq ugjit nutmu'tinew na jigs'tmu'tigw.”

*Se'sus telimaji unaqapemg
tal gis e'w'gl gina'masutiwe'l a'tugwaqann
(Matiw 13.10-17; Lu'g 8.9,10)*

¹⁰Na Se'sus newgtamsiteg, na newgtisgegsiliji je ta'pu unaqapemg aq maw igtigi majulgwalgwi'titl Se'sus, peita'liji aq pipanimji, “Ge' gnua'tuin giasgiwewei ta'n telueg na a'tugwaqan.” ¹¹Se'sus asitemaji, “Gjinisgam nige' gilew gisi musga'tugsioq ta'n goqwei sa'q mo geitas'gtugup aq mo nestasultiwoqop ta'n goqwe'l Nisgamewe'l. Pas'g ta'nig igtigig nutmataq amujpa negmow a'tugowaten. ¹²Glaman ta'n goqwei Gjinisgam ugtwi'gatigng ewi'gas'g na tliatew,
'Elapultijig. Gaqaisg nemitu'tij
pas'g mo goqwei geitu'ti'gw
ta'n goqwei nemitu'tij.
Nutmi'tij pas'g mo nestasulti'gw
ta'n goqwei nutmi'tij.
Pa na 'gji'tu'tij
aq ns'tmu'ti'tij
na tujiw gtlams'tasultitaq,
gawasgita'sultitaq aq 'lta'taq Nisgamewigtug.
Na tujiw Gjinisgam
apigsigtmuata ugtlue'utiwal.’ ”

*Se'sus gegnua'tuaji unaqapemg a'tugwaqan nuji iga'taqulitl
(Matiw 13.18-23; Lu'g 8.11-15)*

¹³Na tujiw Se'sus pipanimaji, “Mo ns'tasultiwoq ula a'tugwaqan? Etug jel ma 'ns'tasultiwoq ta'n pas'g tegen a'tugwaqan. ¹⁴Ula nuji iga'taqug pa na wije'i aq ta'n wen se'sa'toq Gjinisgam ugglusuwaqanm mimajuinuigtug. ¹⁵Na alt mimajuinu'g, pa na wije'i aq awgti'j, ta'n 'sginminn eljaqal. Na Gjinisgam ugglusuwaqanm eljaq. Ula mimajuinu'g nutmi'titeg ula gelu'lg glusuaqan, na smtug Gjinn'tu gisa'laji mimajuinu'g awan'ta'sultinew gelu'lg glusuaqan, gis nutmi'titeg. ¹⁶Igtigig mimajuinu'g 'st'ge' na maqamigew ta'n wesgijigweg 'mtasoqigtug ta'n 'sginminn eljaqal. Ta'n tujiw nutmi'titeg wel'ta'suatmi'tij aq getlams'tmi'tij. ¹⁷Melgugtmi'tip mujga amgwes pas'g mo gisi pgiji gugunmi'tigup. Teli ul lugutipnig pas'g ta'n tujiw metue'g wel-gmi'titeg ugjit Gjinisgam ugglusuwaqanm newgtsiniw elege'tij. ¹⁸Igtigig mimajuinu'g 'st'ge' na maqamigew ta'n 'sginminn eljaqal ginigwejjuaqsigtug. Ula mimajuinu'g nutmi'tij gelu'lg glusuaqan. ¹⁹Pas'g te'sigisg'g ta'n tel mimajij aq me' piamite'tmi'tij suliewei aq pugwelgl ta'n goqwe'l pewatmi'titl, tel piamite'tmi'tij 'ms't goqwei, je mu migwite'tmi'ti'gw Gjinisgam ugglusuwaqanm. Glaman mo tela'taqati'gw ta'n goqwei

Gjinisgam tel puatg. ²⁰ Pas'g igtigig mimajuinu'g 'st'ge' na gelu'lg maqamigew ta'n 'sginminn eljaqal. Negmow nutmi'titeg gelu'lg glusuaqan aq gennmi'tij uggamlamunuaq. Tela'taqatijig ta'n Gjinisgam ugglusuaqanm telueg. Ta'n tel piam tla'taqati'tij Gjinisgam ugglusuaqanm tel piam se'sa's'g aq me' pugwelg mimajuinu'g getlams'tasultijig. We'gaw, alt nesisgegsiliji, alt asugomte'sisgegsiliji, ap igtigig we'gaw gasgiptnaqaniliji.”

*Na lamp lame'g ligpenignigtug
(Lu'g 8.16-18)*

²¹ Na Se'sus siawewistoq, “Etug nat wen wesua'toq lamp aq iga'toq lame'g ligpenignigtug, gisna lame'g 'npo'qonigtug? Moqwa! Amujpa na iga'toq p'ta'utigtug glaman 'ms't wen gis nmitegetew. ²² Ta'n goqwei mimgwa'tas'g amujpa neia's'gt'tew aq ta'n goqwei anguna's'g amujpa panwijgatas'gt'tew. ²³ 'Gs'tuaqanultioq ugjit nutmu'tinew. Na jigs'tmu'tigw.”

²⁴ Na tujiw telimaji, “Gnamug ggamlamunuaq ta'n goqwei gis tlimuloq. Mut awan'ta'sultinew tla'taqatitoqs'p ta'n goqwei gis nutmu'tioq ta'n tel piam tela'taqatioq na tl piam 'ns'tasultitoqs'p, ta'n goqwei telimuloqop. ²⁵ Na mimajuinu ta'n tela'teget ta'n gis tlimg, na toqo tujiw me' uli ns'tasitew gatu mu tla'tegegw, gaq awantasuattew ta'n goqwei nutg'p.”

Na a'tugwaqan 'sginminn ta'n nigwegl

²⁶ Se'sus teluet, “Ula na igtig a'tugwaqan wije teli angamgug Gjinisgam ugtelege'wa'gimg 'st'ge' nige' ula. Na ji'nm se'sijio'toqol 'sginminn iga'taqanigtug. ²⁷ Geitoq na siawigwegl tlia mu negm i'mug, piluei lugowaqan elugwatg, na'gweg aq wela'gw nepat. Pa na wije ula 'sginminn teli uli sgaliaqal, poqjigwegl aq wel nigwegl. Ula ji'nm mo nestasigw ta'n Gjinisgam tel'te'tg tli uligwen. ²⁸ Na maqamigew gisa'toqol 'sginminn nigwen. Amgwesewei weli sgaliaqal aq poqji ne'igwegl aq tetuji uligwegl. Na ula gulumgl wel gis lastegl aq wel minigl. ²⁹ Ta'n tujiw gulumgl gaqigweg, ji'nm poqji tms'gl 'psgwesoqonigtug muta mena'taqug.”

*Na a'tugwaqan ugjit na mustate' 'sginmin
ta'n etl nigwegl Jutia
(Matiw 13.31,32,34; Lu'g 13.18,19)*

³⁰ Se'sus siawewistoq, “Gnua'tultoqs'p ta'n telamu'g Gjinisgam ugtelege'witewa'gimg. ³¹ Pa na wije aq mustate' sginmin ta'n ji'nm iga'taqatg maqamigewigtug, na mawi apje'ji'j 'sginmin ugs'tqamug. ³² Na tujiw 'sginmin wejgu ne'igweg aq enmigweg glapis pitoqigweg. Na ta'n mawgi'g te's'g mijipjewe, etna na ula. Ta'n tel piami uligweg, ula mustate' 'sginmin, we'gaw, sisipji'jg gisi iga'tu'titl ugwis'e'jmual nipispaqanigtug, etliaqjigateg.”

³³ Na Se'sus tel gina'muaji mimajuinu'g na gelu'lg glusuaqan. Pugwelgl a'tugwaqan e'w'gl 'st'ge' wegla. Telimaji ta'n te's'gl negmow gisi ns'tmi'tij. ³⁴ Mo gelulagwi glapis e'w'g a'tugwaqan, gatu ta'n tujiw newgtamsulti'titeg, maw unaqapemg, negmow gegnua'tuaji 'ms't goqwei.

*Ugju'sn aq 'tgu'g jigs'tua'titl Se'susal
(Matiw 8.23-27; Lu'g 8.22-25)*

³⁵ Na enmiula'qweg Se'sus telimaji unaqapemg, “Asoqomita'nej qospem.” ³⁶ Na unaqapemg naqala'tiji pugwenniji mimajuinu'g aq tepita'jig ugtuluaq ta'n Se'sus gis tep-pip. Smtug poqji asoqomisugultiji aq igtigl ugtulual wije'wa'tiji. ³⁷⁻³⁸ Se'sus ugte'jg eig, nepat un'ji ge'guteg tu'gwesmunigtug. Ugju'sn poqji ml'gignewa's'g aq poqji mqatgwig. 'Tgu'g poqji tepapaqtesingig ugtuluaq. Poqji mamuni pega's'g ugtuluow. Unaqapemg

jipaqita'liji, Se'susal tugwa'la'titl, aq telima'titl, “Nujigina'muet, mo tali el'telmiweg? Getu' geget getapaqto'gu'ti'gw?”

³⁹ Se'sus gaqama'sit aq telimatl ugju'sn, “Wantaqa'si!” aq telimaji 'tgu'g, “Wantaqita'qw!” Na smtug ugju'sn wantaqa's'g aq 'tgu'g wantaqita'jig aq weli ewipgeg.

⁴⁰ Se'sus pipanimaji, “Goqwei ta gilew jipatmoq? Ta gilew me' mu sangewite'lmiwoq?”

⁴¹ Paqsipgi jipaqita'jig, suel sigtata'sultijig aq poqji pipanimtultijig, “Wen ta u't ji'nm, tetuji piam jigs'taji ugju'sn aq tgu'g?”

5

Se'sus nepilatl ji'nmul ta'n mn'tu'g wesgweiagwi'titl

(Matiw 8.28-34; Lu'g 8.26-39)

¹ Se'sus aq unaqapemg oqwa'jig ase'g qospem ta'n wigultijig Gelasiewaq. (Negla mimajuinu'g gun'tew sapaq'e'g lame'g etli utqutala'tiji npuinu'g.) ² Etna na ula ji'nm ta'n mn'tu pitu'gwitl. ³ Wigit ula i' tli utqutala'tiji gun'tew sapaq'e'g. Mu nugu gis gltaqpila'tigul tlia pisgataqanapi'l e'wmi'tij. ⁴ Gaqaisg uggwatl aq ugpitn gelpimutl, pas'g na te's pasga'to'qol pisgataqanapi'l aq pasga'to'qol gasawo'qol na uggwatg. Tetuji melgignat, mo gis gna'tigul na ji'nmul. ⁵ Tepgig aq na'gweg ala'sit utqutaqane'gati aq siawa'sit soqoqamigeg. Alisewet aq gun'tal ginigwegl e'w'gl, sewissusij.

⁶ Na ji'nm gneg wetamatl Se'susal. Na el'tugwi'g aq el nutgul'pa'sitl Se'susal ta'n tujiw gisi pta'siliteg ugtuluaq. ⁷ I' sesgwet, “Se'sus, gi'l, na uggwisl ta'n mawi espe'g Gjinisgam, getu tala'lin ni'n? Gjinisgam ewlite'lmi! Se'sus, etawaqtmul mut ugtapuliw ni'n!” (⁸ Wet tlues na muta Se'sus etl tlimatl, “Mn'tu, 'gtaqqa'si na ji'nm!”)

⁹ Toqo Se'sus pipanimatl, “Taluisin?” Na ji'nm asita'puguet, “Teluisi Lijion, muta tel pugweleg.” (Lijion na telueg, na'tami asugom pituipntnaqanijig.) ¹⁰ Siaw tawaqtmuatl Se'susal ugjit mu mn'tu'g jiglgimugsinew na'te'l na maqamigew.

¹¹ Pugwelgig eig'snig gulgwi'sg gigjiw na'te'l. Etl jiganiga'tijig soqoqamigeg. ¹² Na mn'tu'g etawaqtmua'titl Se'susal, “Petgiminen ninen negla gulgwi'sg ta'n wesgowita'tij. Ignmuinen na'te'l Ita'nen.” ¹³ Na ignmuaji. Mn'tu'g getaqqita'la'titl ji'nmul, aq el'ta'jig gulgwi'suigtug pijitalijig. Na ta'n te'sijig gulgwi'sg panaemg ta'pu pituipntnaqanijig maw 'ms't paqatugultijig paqse'g, aq egwijia'tijig aq getmentgi'g.

¹⁴ Na ji'nmug ta'nig etli angweiwatipni gulgwi'sg, poqt'tugu'ltijig se'sa'tu'tij agnut-maqan gutanji'tl aq 'ms't tami ta'n el'ta'tij. Na mimajuinu'g ta'n nutma'ti'tij, nat nemitu'tij ta'n gis tliaq. ¹⁵ Peita'jig ta'n Se'susal eimlij aq nat nemia'titl na ji'nmul ta'n i' pitu'gwipni mn'tu'g. Negm pemgopit na'te'l gegnesit aq apaji ns'tuesnaq. 'Ms't ta'n te'sijig jipasultijig. ¹⁶ Na ji'nmug, ta'n tujiw gis nemia'tipnn ji'nmul, ta'n gisi npisilipnn, aq gis nemia'tipni gulgwi'sg, paqasutugultipni, aq getmenepnig, telima'tiji mimajuinu'g, ta'n goqwei gis tliaq.

¹⁷ Na tujiw wegla mimajuinu'g etawaqtmua'titl Se'susal jigla'silin uggutanmuaq.

¹⁸ Ge's Se'sus pem tepa'siteg ugtuluaq na ji'nmul ta'n eimu'tilipni mn'tu'g etawaqtmuatl Se'susal, “Ge' ignmui wije'ulin.”

¹⁹ Pas'g na Se'sus mo ignmuagul, awna telimatl, “Apaja'si giguaq, aq gigmaq, aq tlim ta'n teli ula'l'sg's na Saqamaw, aq ta'n teli ulm'toqos ugjit gi'l.”

²⁰ Na tujiw ji'nm naqt'g, aq eliet 'ms't ta'n te's'gl newgtisga'qal gutanji'tl, telimaji ta'n Se'sus tela'l'pnn ugjit negm, aq ta'n te'sit wen nutg, paqalaig.

Na Jailus ugtusl aq na e'pit ta'n sama'tuaj Se'susal utapsun

(Matiw 9.18-26; Lu'g 8.40-56)

²¹ Se'sus apaji asoqoma'sit qospem. Na'te'l pugwelgig mimajuinu'g gigto'qopugutua'titl sitmug. ²² Jailus, newgte'jit iganpuguit na Lesui'pewei

a'sutuo'guom negmow uggutanmuoq. Pegising aq ta'n tujiw Se'susal nemiatl nutgul'pa'sitl Se'susal uggwatg. ²³ Aq etawaqtmuatl ta'n telgi'g pegwatoq, “Ni'n 'ntusji'j mawi gsnugwat geget nepg. Ewlistui! Jugu'a! Wije'wi nigraq aq iga'tug gitg 'gpitnn 'ntusg glaman ila'sitew aq siaw mimajitew.”

²⁴ Toqo Se'sus wije'watl. Maw pugwelgig mimajuinu'g wije'wa'titl aq aligisma'la'titl Se'susal.

²⁵ Ula e'pit eig's pejuije'wa'pni. Pegiji ulmaje'g's aq metuipnes ta'n metlasipunqeg je ta'pu, na teli pgiji msigwet ugsngowaqanm. ²⁶ Pugwelgig mal'pale'wijig mo gisi 'npila'tigul. Ta'n te's'g ugsulieweim gaqi e'w'g pas'g na mo aji mewiewigw awna me' aji gsnugwat. ²⁷ Na nutmatl Se'susal aq elietl maw wije'waji mimajuinu'g. Nige' gaqamit ugtejg Se'suseg. ²⁸ Telimsit, “Pas'g ni'n gis sama'taq utapsun, na ni'n ila'sites.”

²⁹ Gis sama'tuateg utapsun aq smtug nenga's'g ta'n teli msigwap ugsngowaqanmeg aq negm geitoq gis ila'sit aq gisi npisitaq ta'n sa'q 'lgowaqana'l'tpneg. ³⁰ Smtug Se'sus geitoq ml'gigno'ti ta'n teli ila'silij ejigla's'g negmeg aq gawasg'pugua'sit aq telimaji ula mimajuinu'g, “Wen gis sama'toqol nutapsunn.”

³¹ Unaqapemg telima'titl, “Nemi'jig na mimajuinu'g gigto'qopugutasgig! Tal gis pipanigesin, ta'n wen gis sama'l'sg?”

³² Gatu Se'sus tel gigtoqopa'sit wet nemiatl ta'n wenn gis tela'tegelitl. ³³ Na e'pit geitoq ta'n gis tliaq ugjit negm. Smtug jipaqa'sit aq neng'tesing. El nutgul'pa'sitl Se'susal uggwatg aq telimatl 'ms't ta'n gigwajiaqewei gis tliaq ugjit negm. ³⁴ Se'sus telimatl e'pilitl, “Tu's, gi'l ta'n teli gtlams'tasin, na wej gisi npisin. Gisinmietes nige', muta ila'sineg. Ejigla's'geg ta'n tel gitnma't'p.”

³⁵ Ge's Se'sus etlewistoaq na ji'nmug pegisingig weja'tijig Jailus wiguaq aq telima'titl, “Jailus, 'gtusaq nepgaq. Mut nugu 'lgowaqana'law nujigina'muet.”

³⁶ Se'sus gsgustua'ji ta'n telueliji, telimatl iganpuguilitl a'sutuo'guomg, “Mut jipasiw pas'g 'gtlams'tasi! Sangewitelmi!” ³⁷ Mo ignmuagul wenn wije'ugun pas'g Pie'lal, Ji'mejal aq Sa'nal, na Ji'mej wijigati'titl. ³⁸ Peita'jig iganpuguilitl wi'g. Se'sus nemiaji pugwenniji sespo'ltiliji aq atgitemultiliji. ³⁹ Na Se'sus pisgwa't pipanimaji, “Goqwei tal gis sespena'q aq atgitemultioq? E'pite'ji'j mo nepmug pas'g nepat.”

⁴⁰ Na mimajuinu'g poqji wiguama'titl Se'susal gatu gaqtuaqqimaji. Na tujiw wesua'latl na e'pite'ji'j ujil aq uggwitl aq ta'n weni nesisiliji ta'n wije'ujig aq el'ta'jig ase'g ta'n e'pite'ji'j' t' eimlij. ⁴¹ Se'sus wesua'tuaq ugpitn aq telimatl, “Tu'si mnja'si!”

⁴² Ula e'pite'ji'j metlasipuna't je ta'pu. Se'sus gisi npilatl aq smtug ula e'pite'ji'j wenaqa'sit aq poqji ala'sit. Ta'n tujiw na gis tliaq mawi paqsipgi paqalaiultijig mimajuinu'g. ⁴³ Se'sus maw melgimaji na, “Mut wen tlimanew.” Aq telimaji, “Smug na e'pite'ji'j!”

6

Mo menuege'tigul Se'susal Nasaletg (Matiw 13.53-58; Lu'g 4.16-30)

¹ Se'sus naqt'g na gutan aq apaja'sit umutgig maw unaqapemg. ² Na atlasmutigisgug Se'sus etl gina'muet a'sutuo'guomg. Pugwelgig eimu'tipnig mimajuinu'g. 'Ms't gaq paqalaiultijig nutua'titeg. Pipanimtultijig, “Tami weja'toq telgi'g gina'masuti aq tetuji ns'tuewistoaq ta'n tel gina'muej? Tal gis tli milinpiteget aq talgi'g tela'tegetl pugwelgl ta'n menaq goqwe'l nemitu'ti'gw na telianug 'st'ge' nige'? ³ Pas'g na aluse'witewinu na Mali uggwisl! Ugjignamg etna na ula Ji'mej, Josi, Suta, aq Simon. Uggwe'ji'j'g wigultiliji ula tet.” Na smtug mo menuege'tigul Se'susal.

⁴ Se'sus telimaji, “Lpa 'ms't tami gepmite'lmuet iganigjitegewinu pas'g mo puatasigw umutgig we'gaw wo'qomaq aq witapaq.”

⁵⁻⁶ Mesgi'g's ta'n tel paqalai'g muta mimajuinu'g na'te'l mo getlams'tua'tigusnn. Mo gis tla'tegegusnn ta'n goqwe'l wejiaqal Nisgamewigtug na'te'l, pas'g iga'toqosn ugpitn ta'siliji mimajuinu'g gesnugu'tiliji. Negla nepilasni.

Se'sus poqjigimaji unaqapemg

Na Se'sus eliet ta'n te's'gl gutanji'tl aq egina'muet. ⁷ Newgtsiniw na wigumaji unaqapemg. Na tujiw i' tapusiliji tewaqqimaji. Ml'gigno'ti ignmuaji ugjit 'gtaqqatesguanew mn'tu'g. ⁸ Se'sus melgimaji, “Lpa na mut goqwei nespnmnew. Mut pipnaqan nespnmnew aq mut salitewimgewei mun'ti, aq mut suliewei gugunmnew ugtaposmuaq pas'g ugtaptunmual. ⁹ Nasoqtesgug gmugsnuaq, pas'g mut nespnmnew piamiaqal gutapsunual.” ¹⁰ Se'sus me' telimaji, “Ta'n pas'g tegen te's'gl gutanji'tl pisgwa'tioq, ta'nig mimajuinu'g wigumugsioq ugjit i'mnew wiguaq, siawqatmug ula newgte' wen'ji'guom glapis naqtmog na'te'l. ¹¹ Toqosip pisgwa'tioq gutanji'tl, ta'nig mimajuinu'g mo pualugsiwoq gisna mu jigs'tugsiwoq, na tujiw naqtmug na gutan aq puaqte'mug 'gpitnual. Ta'n tujiw na gis tla'tegeioq musga'tuoq, mu nugu tali el'telmawoq. Aniapsuattaq ugtlue'utiwal.”

¹² Na unaqapemg maita'jig aq gegnu'tmua'tiji mimajuinu'g, “Gawasgita'gw aq jiglita'gw elue'utigug.” ¹³ Pugwenniji getaqqatesgua'tiji mn'tu'g aq pugwenniji gesnugu'tiliji mimajuinu'g, mimei amjaqta'tiji ugtugwejanuaq aq gisi npila'tiji.

Sa'n ta'n tel ne'po's'pnaq
(Matiw 14.1-12; Lu'g 9.7-9)

¹⁴ Na tujiw nutmateg elege'wit Elot ta'n goqwei Se'susal ta'n tela'tegelij, se'sa'gnutas'g 'ms't tami. Alt mimajuinu'g teluejig, “Sa'n Nutsign'tuet gisi apaji mimaju'et. Etna na ugjit wegla ml'gigno'ti'l wet sapu tl lugwegl negmeg.”

¹⁵ Igtigig teluejig, “Negm na Ilaija.” Ap igtigig teluejig, “Negm na iganigjitegewinu 'st'ge' negla sa'qawe'gi'g iganigjitegewinugi'g.”

¹⁶ Elege'wit Elot nutmateg teluet, “Lpa negm na Sa'n Nutsign'tuet. Ni'n telimg'p 'ntsma'gnismg temgweto'q Sa'n pas'g gisi apaji mimajuepnaq.” ¹⁷⁻¹⁸ Elot toqonasijig ugjignaml Pilipal ugte'piteml na teluisilitl Elotias. Sa'n gaqaisg telimasnn Elotal, “Mo weltenug malie'winew ugjignam ugte'piteml!” Elot tewatgitg's glusuaqan ugjit ugsma'gnismg ugsua'lug Sa'n aq pija'lanew laplusang muta Sa'n gaqaisg majiaqa'lasn Elotal.

¹⁹ Ne'gaw Elotias getanatl Sa'nal aq ne'gaw gisi pgwatoq ne'po'qsilis pas'g mo gis tela'tegegw muta ugji'nmuml Elot wetqottl. ²⁰ Elot jipaquitelmatl Sa'nal muta geitoq Sa'n getlamiet ji'nm aq sape'wit. Etna na ugjit ne'gaw iga'latl Sa'nal. Elot wels'tuatl Sa'nal, ta'n tel gina'muelij gatu gaqaisg ma'muniw 'lgowaqana'latl te's nutuaj.

²¹ Glapis Elotias gisapsgnatl ta'n tujiw Elot ajipuna't. Na tujiw Elot iga'toq mesgi'g mijjuaqan. Wigumaji espo'ltiliji g'pnno'lewaq, espo'ltiliji sma'gnisg, aq iganpugultiliji mimajuinu'g Galaliewa'gig tle'g. ²² Elotias ugtusl pisgwa'litl aq amalgalitl. Tetapua'laji Elot aq maw 'ms't ta'nig wigumapni. Toqo Elot telimatl e'pite'sl, “Goqwei puatmn? Ni'n ignmultes ta'n pas'g goqwei gi'l puatmn.” ²³ Gaqaisg teplumatl aq telimatl e'pite'sl, “Ni'n teplumul, ignmultes ta'n pas'g goqwei glutmn we'gaw aqataig 'ntelege'wa'gim.”

²⁴ Toqo na e'pite's tewiet aq pipanimatl uggitl, “Etug goqwei glultes?” Na uggitl teli asitemtl, “Sa'n Nutsign'tuet un'ji.”

Na tujiw gjitmi gi'toq Sa'n gisi npmu't'p
aq mu nugu taluegw ugjit Elotias aq Elot

²⁵ Na smtug e'pite's nenaqi apaja'sit elege'wilil aq telimatl, “Ni'n pewalul ignmuin nige' Sa'n Nutsign'tuet un'ji eptaqanigtug!”

²⁶ Na ula elege'wit ewlgwija'sit gatu mo goqwei gisi ugs'geltmuaq muta gis ma'muni tplumsit aq pugwenniji mimajuinu'g nutagwi'tipnn. ²⁷ Na smtug elege'wit poqjigimatl

sma'gnisl. Melgimatl jugwa'tagun Sa'nal un'ji. Na sma'gnis naqt'g aq eliet laplusang aq Sa'nal temgweta'tl. ²⁸ Tel gne'g pegisituaj Sa'nal un'ji eptaqanigtug aq ignmuatl e'pite'sl ta'n siaw ignmuatl uggwitl. ²⁹ Sa'n unaqapemg nutagwi'titeg, peita'liji. Wesua'tua'tij wa'qi aq utqutala'titl.

Se'sus esmaji na'n pituipntnaqanijig ji'nmug aq maw ugte'pitemuaq aq mijua'ji'jg
(Matiw 14.13-21; Lu'g 9.10-17; Sa'n 6.1-14)

³⁰ Ugtapostale'witemg apaita'liteg aq telimgwi'titl Se'sus ta'n te's'g goqwei gis tela'taqati'tij aq ta'n tel gina'mua'ti'tij. ³¹ Te'sijig mimajuinu'g peita'jig aq ejiglita'jig Se'suseg glapis Se'sus aq unaqapemg mo gis mijjultigupnig. Toqo Se'sus telimaji, "Ge' na'tami 'lta'nej pas'g ginu glaman gilew gijga'ji'j atlasmultitoqs'p." ³² Na tujiw tepita'jig ugtuluwaq pas'g negmow aq el'ta'jig ta'n etl taqawatteg.

³³ Gatu pugwelgig mimajuinu'g gesgwiamatiteg maita'liteg aq smtug nenua'tiji ta'nig weni. Na naqtm'i'tij uggutanmuoq aq pemptesgmi'titl igtigl gutanji'tl aq me' pem pugweliejig igantugu'ltijig. Igan iga'jig ta'n Se'sus aq unaqapemg pemi lta'pnig. ³⁴ Ta'n tujiw Se'sus gepta'siteg ugtuluwaq nemiaji pugwenniji mimajuinu'g, aq na tujiw ewlitelmaji muta mimajuinu'g al se'sialta'liji 'st'ge' jijgluewji'jg ta'n tujiw mo wenn nuje'wagwi. Se'sus poqji gnua'tuaji pugwelgl ta'n goqwe'l. ³⁵ Ta'n tujiw poqji piluamugwiaq, unaqapemg peita'liji negmeg aq telimji, "Gis nige' wel piluamugwiaq aq ula tet wel taqawatteg. ³⁶ Ge' jiglgim mimajuinu'g glaman lta'taq tepaw nuji iga'taqug aq tepaw gutanji'tl aq nat goqwei p'gwatelma'titaq ta'n tl malqottaq."

³⁷ Toqo Se'sus asitemaji, "Ignmu nat goqwei ta'n malqottaq." Na unaqapemg pipanima'titl, "Pualieg aji p'gwatelmuanen ta'pu gasgiptnaqana'igl tepawgtigl pipnaqann ta'n smatesnu?"

³⁸ Toqo Se'sus pipanimaji, "Ta's'g ta pipnaqann geggunmoq? Ge' naji gji'tug." Ta'n tujiw gisi gji'toq telimtl, "Pas'g na'n'gl pipnaqann etegl aq tapusijig nme'ji'jg epijig."

³⁹ Na tujiw Se'sus telimaji unaqapemg, "Tlim mimajuinu'g, tepgisita'gw nasgwa'sultigw aq pita'gw ta'n etli uli msiguig." ⁴⁰ Na smtug mimajuinu'g pengopita'jig i' na'nisgegsijig aq alt i' gasgiptnaqanijig i' mawpultijig. ⁴¹ Se'sus wesua'toqol pipnaqann aq nme'ji'jg, wa'so'q elapa'sit aq miwatmuatl ujl Gjinisgam. Toqo pasgina'toqol pipnaqann aq ignmuaji unaqapemg se'si ignmuetunew mimajuinuigtug. Nasgwa'laji tapusiliji nme'ji'jg. Tepisultijig ula negmow te'si'tij. ⁴² 'Ms't wej g'satalultijig. ⁴³ Na tujiw unaqapemg wajua'tu'tijig newgtisga'qal je ta'pu ligpenignn ta'n wejpiamiaqal na pipnaqan aq nme'ji'jg. ⁴⁴ Na'n pituipntnaqanijig ji'nmug wej g'satalultipnig maw ugte'pitemuaq aq mijua'ji'jg.

Se'sus wesgit pmiet samqwanigtug
(Matiw 14.22-33; Sa'n 6.15-21)

⁴⁵ Se'sus na smtug melgimaji unaqapemg tepita'new ugtuluwaq aq igani asoqomita'new glapis na gutan Petse'ta, pe' negm enmigimaji mimajuinu'g. ⁴⁶ Na tel gneg Se'sus naqalaji unaqapemg aq eliet soqoqamigeg naji a'sutmat. ⁴⁷ Atel wela'gwe'le'l Se'sus na'taqamtug gaqamit aq gneg wetamaji unaqapemg apaqtug ugtuluwaq. ⁴⁸ Ge's Se'sus nemiaji unaqapemg gitnm'tiliji ta'n tel jimatmli'tij ugtuluow muta ugju'sn asugwetnma'tijig. Nige' na'tami si'st ajiet gisna asugom ajiet egsitpu'g, Se'sus eliej wesgit pmiet samqwanigtug aq getu siaw 'gtesguasni. ⁴⁹ 'Ms't unaqapemg nemia'titl wesgit pmielitl samqwanigtug aq jipasita'jig. Tel'ta'sijig 'sg'te'gmutl aq sesgu'tijig. ⁵⁰ Smtug Se'sus gelulaji, "Mut nugu jipasultinew! Ni'n na Se'sus! Ulgwijita'gw!" ⁵¹ Na tujiw tepa'sit ugtuluwaq maw unaqapemg aq ugju'sn wantaqa's'g. Na unaqapemg sigti paqalauultiliji aq 'st'ge' ulita'tij. ⁵² Gatu negmow mo nestmi'tigup Se'sus ugml'gigno'tim ta'n tel gis smaj e'w'gl na'n'gl pipnaqann aq tapusiliji 'nme'ji'jg.

*Se'sus nepilaj ugsnugowinu'g Genesaletg
(Matiw 14.34-36)*

⁵³ Siawi asoqomita'jig aq oqwa'jig Genesaletg aq gelpilmi'tij ugtluow. ⁵⁴ Ge's pemi p'tita'tij ugtuluwaq na mimajuinu'g smtug angam nenua'titl Se'susal. ⁵⁵ Toqo mima-juinu'g teli altugultijig ta'n telgi'g gutanji'tl aq pegisula'tiji 'gsnugowinu'g elisultiliji ugta'su'nmuwaq ta'n nutma'tij Se'susal eimlij. ⁵⁶ 'Ms't tami Se'sus eliet gutang gisna ta'n nuji iga'taqu'tilij wigultilij, na mimajuinu'g nespna'tiji gsnugowinu'g ta'n i' tli ntuisga'ti'tij aq etawaqtmua'titl Se'susal gsnugowinu'g sama'tuan utapsunm aq 'ms't ta'nig sama'tua'titl smtug ilita'jig.

7

*Na gina'masuti wejiaq ujjuaqi'g
(Matiw 15.1-9)*

¹ Ta'sijig nujigina'mua'tijig 'tplutaqan weita'pnig Selusalemg. Na tujiw wije'wa'tiji Palasiaq aq gigto'qopugutua'titl Se'susal. ² Na migwama'tiji te'siliji unaqapemg etlatalultiliji gatmo gesispa'tu'tigul ugpitnual, 'st'ge' Palasiewaq tela'taqati'tij.

(³ Na Palasiaq aq esgwia'tijig Lesui'paq majulgwatmi'tij ta'n tel gina'muj aq e'wmi'tij ta'n teloqtisni ujjuaqi'g. Mo mijjulti'gw glapis gisi gsispa'tu'tis ugpitnual menaqqajewei. ⁴ Mo malqotmi'ti'gw ta'n goqwei wejiaq etlintuisgetmg mijipjewei. Amujpa na tmg gesispa'toq aq majulgwatmi'tisnn pugwelgl ta'n goqwe'l tel gnu'tmuj ujjuaqi'g st'ge' ta'n tel lapala'tis me' na ulaqanmua, wowg, eptaqang, aq ugtuomua.)

⁵ Na Palasiaq aq nujigina'mua'tijig tplutaqan telima'titl Se'susal, “Ge' angam, gnaqapemg etlatalultijig, je mu gesispa'tu'tigul ugpitnual. Mo teltenug na tla'taqatinew!”

⁶ Se'sus asitemaji na teluet, “Teliaqasneg Aiseiao'q iganigji'-toqosneg ugjit gilew wesgijiangamgusultioq, 'st'ge' ta'n tel wi'gas'g, Gjinisgam teluet,

‘Ula mimajuinu'g
gepmite'lmijig glusuaqanigtug
pas'g uggamlamunual amastegl ni'neg.

⁷ Mo tali ugtapsuninug
ugjit negmow emtoqwalinew
muta tel gina'mujig ji'nm ugt'tplutaqanm
pa na wije'wa'tiji
'st'ge' Gjinisgam gissutg.’ ”

⁸ Na Se'sus teluet, “Gmetug iga'tuoqol Gjinisgam ugt'tplutaqanm aq jigs'tmoqol ji'nm ugt'tplutaqanm.”

⁹ Se'sus siawewistoaq, “Na we'gwi ntawo'ltioq, ejigla'tuoq Gjinisgam ugt'tplutaqanm ugjit majulgwatmnew ji'nm ugt'tplutaqanml! ¹⁰ Mowiso'q teluepnaq, ‘Gepmite'lm gujj aq 'ggij!’ Ta'n wen teluet ugtanan ujil gisna uggwitl, amujpa na negm ne'po't. ¹¹ Pas'g na tel gina'muoq ta'n mimajuinu geggung goqwei ta'n gisi apoqonmuas ujil gisna uggwitl pas'g toqosip na teluet, ‘Ula na Golpan’ (na telueg, Gjinisgam ugtaligam). ¹² Na toqo tujiw, mo na tale'nug mo gisi apoqonmuawj ujil aq uggwitl. ¹³ Mo jigs'tmuoqol Gjinisgam ugglusuaqanml aq gisa'loqig igtigim mimajuinu'g mu jigs'tmnew, aq me' pugwelgl igtigl ta'n goqwe'l tela'taqatioq!” ¹⁴ Na Se'sus ap wigumaji pugwenniji mimajuinu'g aq telimaji, “Jigs'tuigw ta'n te'sioq aq ns'tmu'tigw. ¹⁵ Ta'n goqwei mimajuinu malqotg, ma gisa'lugug piam gelu'sin. Etna ta'n teli angita'sin aq ta'n teluen gisa'lug mu gelu'sin, mu na ta'n goqwei malqotmn. [¹⁶ 'Gs'tuaqanin na nute'n!]”

¹⁷ Se'sus mimajuinu'g naqalaji aq pisgwa't wen'ji'guom. Na tujiw unaqapemg pipanimji gnuatagunew ta'n goqwei wesgutg'p. ¹⁸ Se'sus pipanimaji, “Mu aji ns'tuo'ltiwoq aq ala igtigig, mo gilew nestasultiwoq. 'Lpa ta'n goqwei mimajuinu malqotg ma

gisa'lugug piam gelu'sit. ¹⁹ Muta mijipjewe mu gigja'sgtug ugtangita'suaqanmual pas'g ugtlaminug aq wet siaw tu'aq wa'qi." (Ta'n teluep ula Se'sus gegnu'tmuapni ta'n te's'g mijipjewe na telgitas'g malqota's'gtn.)

²⁰ Na Se'sus siawewistoq, "Ta'n mimajuinu teli angita'sit gisa'latal mo gelu'sinin.

²¹ Wejiaq mimajuinu uggamlamung aq ugtangita'suaqanm winjigl, aq winsmuin, gmutnen, aq ne'pa'tegen. ²² Wejiaq uggamlamung sespo'tegen, ta'n te's'g goqwei puatg ta'n igtig mimajuinu ugtaligam, pugwelgl ta'n goqwe'l winjigl tela'taqati'titl, egsuo'qon, winatuet, penoqweig, piluitelgaqan, pisui agnimulg, emtesguaqan, aq wini angita'sit. ²³ Na ta'n te's'gl winjigl goqwe'l wejiaqal ugtangita'suaqanmuaq aq gisa'lg mo gelu'sin."

*Na e'pit ta'n teli gtlams'tasij
(Matiw 15.21-28)*

²⁴ Na Se'sus naqt'g aq ejigla'sit Galaliewa'gi. Eliet gutanji'tl gigjiw 'gjigan teluisig Tail. Na pisgwa't wen'ji'guomg aq mu puatmug wen gji'jigun pas'g na mo gisi gasigw. ²⁵ Etna na ula e'pit ugtusl mn'tu'l eimliti ugtinneg. Nutmatl Se'susal aq pegising ta'n eimlij aq smtug mesganatesingl uggwatg. ²⁶ Ula e'pit, mo Lesui'pewi'sgw. Etli ugs'tqamuis Ponisiae'gati. Na gutanji'j eteg Silia. E'pit etawaqtmuatl Se'susal getaqqatesgmuan mn'tu'l ugtusl. ²⁷ Gatu Se'sus asitematl, "Mo weltenug ugjit ni'n liaman 'ntmimajuinumg aq apoqonmulinew gilew se'g tleiaultioq pa na wije aq ugsua'tutaq nn'jang wilual aq ignmuan 'nmu'jig."

²⁸ Na e'pit asitematl, "Saqamaw, teliaq teluen, pas'g we'gaw 'nmu'jig, lame'g p'tautigtug, malqotmi'tij ta'n mijua'ji'jg piwgtmi'tij."

²⁹ Na Se'sus telimatl e'pilitl, "Geju'l gi'l getlams'tasin, ta'n nige' gis tluep. Nige' gisinmietet. Na mn'tuaq gaqi gtaqqa'silitaq ugtusg ugtinneg."

³⁰ Na e'pit apaja'sit aq we'jiatl ugtusl elisinnitl 'npo'qonigtug. 'Lpa mn'tu gaqi gtaqqa'silitl ugtinneg.

³¹ Se'sus naqt'g gutanji'tl gigjiw Tail aq siawa'sit Saitonigtug aq maw na maqamigew teluisig, "Newgtisga'qal Gutanji'tl." ³² Alt mimajuinu'g pegisita'titl ji'nmul gepistaqanalitl aq waqqaj gis glusilitl. Na etawaqtmuat'itl Se'susal iga'tun upitn na ji'nmul. ³³ Toqo Se'sus tmg wesua'latl sitatug, ejigla'latl ta'n pugwenniji mimajuinu'g eimu'tilij. Iga'toq ugtluignn ula ji'nmul ugs'tuaqaneg, elusgwat ugtluign, aq sama'tuaj na ji'nmul winnu. ³⁴ Se'sus soqwapa'sit wa'so'q, elgomigtuatl Nisgaml, aq nespipetoqsit. Telimatl ula ji'nmul, "Eppata!" na telueg, "Pana'tu, aq nute'n!"

³⁵ Na smtug na ji'nm ugs'tuaqann pana'tigl aq winnu iltata's'g aq smtug weliewistoq.

³⁶ Se'sus 'ms't melgimaji, "Mut wen goqwei tluep!" Pas'g ta'n tel piam melgimaj me' na aji gsigaw agnutmu'tijig. ³⁷ 'Ms't ta'n te's'ijig nutmajig na sigta paqalaitijig. Teluejig, "Ta'n teli ula'tegej ta'n te's'g goqwei gis tla'tegej, we'gaw gisa'latl gepistaqanalitl nutmililitl aq mo netaweligul gelusilitl."

8

*Se'sus esmaji ne'w pituipnnaqanijig mimajuinu'g
(Matiw 15.32-39)*

¹ Ta'suguna'gweg pugwelgig mimajuinu'g elnutua'titl Se'susal. Ta'n tujiw mo geggunmi'tigup ta'n goqwei malqottaq, Se'sus wigumaji unaqapemg aq telimaji, ² "Ewlite'lm'gig ula mimajuinu'g muta ne'gaw nesuguna'q wijitgweiwijig aq nige' mo piamianug goqwei ta'n malqottaq. ³ Toqosip ula enmigimg'snig aq mo mijipjewe'mi'gw, na toqo tujiw 'lpa pugwelgig oqonitpaqia'titaq ta'n tujiw enmita'tij. Pugwelgig amaseg weita'jig negmow."

⁴ Na unaqapemg pipanima'titl, "Tal gis we'jituresnu paqtaqamigtug te's'g mijipjewei ta'n tl smatesnu wegla mimajuinu'g."

⁵ Se'sus pipanimaji, "Ta's'gl pipnaqanu'tl geggunmoqol?" Teli asitema'titl, "Lluigneg te's'gl pipnaqanu'tl."

⁶ Toqo Se'sus telimaji mimajuinu'g, "Pita'gw maqamigeg." Se'sus wesua'toq llaigneg te's'gl pipnaqanu'tl aq miwatmuatl Nisgaml. Na tujiw sewisgino'toqol pipnaqanu'tl aq ignmuaji unaqapemg se'si ignmuetunew mimajuinu'g. Na unaqapemg tela'taqatiliji.

⁷ Na unaqapemg gegguna'tisni ta'siliji nme'ji'jg. Se'sus wesua'laji nme'ji'jg aq miwatmuatl Nisgaml aq telimaji unaqapemg se'si ignmuetunew ula nme'ji'jg. ⁸ 'Ms't wej g'satalultijig. Etna na'te'l na'tami ne'w pituiptnnaqanijig mimajuinu'g. ⁹ Na tujiw unaqapemg ta'n wej piamiaqal wajua'tu'titl llaigneg te's'gl ligpenignn. Na tujiw Se'sus eji'lgimaji mimajuinu'g. ¹⁰ Smtug tepita'jig ugtuluaq maw unaqapemg aq elaqtaqatijig aq oqwa'jig na gutan, teluisig, "Talmanutta."

Palasiaq pipanima'titl musga'tagunew paqalaiwaqan wejiaq Nisgamewigtug

(Matiw 16.1-4)

¹¹ Etna na'te'l alt Palasiaq peita'ji aq poqji gi'gajasuala'titl Se'susal, getu gistesgua'titl. Na pipanima'titl, "Ge' nat goqwei Nisgamewei musga'tuin. Na tujiw 'gtlams'tultesnen Nisgamewigtug ugijen." ¹² Na tujiw Se'sus ma'muniw wejjelamit aq teluet, "Goqwei gilew mimajuinuutioq wej pualioq tla'tegen ta'n goqwei Nisgamewei? Telimuloq, moqwa! Ma musga'tuluoq gilew mimajuinuultioq ta'n goqwei Nisgamewei. Na!"

¹³ Smtug Se'sus aq unaqapemg naqala'tiji aq apat tepita'jig ugtuluaq aq poqji asoqomita'jig qospemg.

Ugtapita'taqanmuoq Palasiaq aq Elot

(Matiw 16.5-12)

¹⁴ Na unaqapemg awan'ta'sulti'tij jugwa'tunew pipnaqan, pas'g newgte' geggunmi'tis ugtuluaq. ¹⁵ Se'sus gegnua'tuaji, "Ango'tmug, aq uli angweiasultigw ugjit na ugtapita'taqanmuoq Palasiaq aq Elot." (Se'sus etl gnua'tuaji ta'n tel gina'mua'tilij Palasiaq aq Elot.)

¹⁶ Na poqji mil agnutma'tijig, "Wet tluet muta mo ginu pipnaqann geggunmug."

¹⁷ Se'sus geitoq ta'n goqwei wesgutmi'tij. Geitoq mo nestua'tigul negm wesgumapni ta'n goqwei Palasiaq aq Elot gegina'mua'ti'tij. Na tujiw pipanimaji, ¹⁸ "Gilew 'gpugugultioq pas'g mo getu nmitaqatiwoq aq 'gs'tuaqanultioq pas'g mo getu nutmu'tiwoq. Mo nestmu'tiwoq muta mo migwite'tmutiwoq ta'n gis tliaq. ¹⁹ Ta'n tujiw sewisgino'tuaneg na'n'gl pipnaqanu'tl ugjit ula na'n pituiptnnaqanijig mimajuinu'g, ta's'gsn ligpenignn ta'n wejpiamiaqal wajua'tuoqs'pnn?" Teli asitema'titl, "Newgtisga'qal jel ta'pu te's'g'pnn."

²⁰ Se'sus pipanigesit, "Ta'n tujiw sewisgino'tuaneg llaigneg te's'gl pipnaqanu'tl ugjit ne'w pituiptnnaqanijig mimajuinu'g, ta's'gsn ligpenignn ta'n wejpiamiaqal wajua'tuoqs'pnn?" Teli asitema'titl, "Lluigneg te's'g'pnn."

²¹ Na Se'sus ap pipanimaji, "Me' mo nestasultiwoq?"

Se'sus nepilat' nepapigwa'litl ji'nmul tle' na gutan Petse'ta

²² Peita'jig Petse'ta aq alt mimajuinu'g pegisula'titl nepapigwa'litl ji'nmul Se'suseg etawaqtmua'titl ugjit sama'lan. ²³ Se'sus wesua'latl ji'nmul ugpitn aq tewglisgenatl sitatug gutanji'j, tel gne'g elusgwatmuatl ji'nmul ugpugugul, Se'sus iga'toq ugpitn ji'nmul ugpugugw aq pipanimatl, "Nemitun goqwei?"

²⁴ Na ji'n'nm wapa'sit aq teluet, "Nemi'gig ji'n'mug al gigto'qwita'jig, pas'g na teli angamgusultijig st'ge' miti'g."

²⁵ Se'sus ap iga'toqol ugpitn ula ji'nmul ugpugugul aq telimatl, “Unaqapa'si.” Na tujiw ji'nm siaw wapa'sit aq me' pem ulapit aq 'ms't goqwei wel nemitog. ²⁶ Se'sus telimatl, “Mut apaja'siw ula gutanji'jg pas'g 'nmia giguaq.”

*Ta'n goqwei Pie'l teluet ugjit Se'sus
(Matiw 16.13-20; Lu'g 9.18-21)*

²⁷ Na Se'sus aq unaqapemg ejiglita'titeg aq pemi lta'jig igtigl gutanji'tl tle'l Sesalia Pilippaieg. Ge's pemi lta'titeg na pipanimaji, “Tlimigw ni'n, tal'ta'sultijig mimajuinu'g wenin ta ni'n.”

²⁸ Na teli asitema'titl, “Alt teluejig, ‘Gi'l na Sa'n Nutsign'tuet.’ Igtigig teluejig, ‘Gi'l na Ilaija’ gatu igtigig teluejig, ‘Gi'l na iganigjitegewinu.’ ”

²⁹ Se'sus tel pipanimaji, “Gatu gilew, tal'ta'sultioq weni ta ni'n?” Pie'l asitematl, “Gi'l na Nujiugs'tawi'wet ta'n Gjinisgam petgimapnn ugjit ilgwenan ugtmimajuinumg.”

³⁰ Se'sus melgimaji, “Mut wen tlimanew ta'n weni ni'n.”

*Se'sus wesgutg ta'n tli ulmaje'tew ge's mu nepug
(Matiw 16.21-28; Lu'g 9.22-27)*

³¹ Na Se'sus poqji gina'muaji unaqapemg, “Ni'n na newgte'ji ta'n mimajuinualsiap. Amujpa na ma'muniw ulmaje'tes. Iganpugultijig patlia'sg aq nujigina'mua'tijig tplutaqan aq natawo'ltijig ji'nmug ma menuaqali'gw aq ilsumitaq ta'n tl ne'pa'itaq. Na toqo tujiw nesuguna'q apaji mimaju'as.” ³² Se'sus melgima'sni ugjit uli ns'tmu'tinew. Na Pie'l sitatug Se'susal ela'latl aq majiaqa'latl. ³³ Se'sus gigtoqopugua'sit, angamaji unaqapemg, aq majiaqa'latl Pie'lal, “Jigla'si ni'neg Gjinn'tu. Teli angita'sin 'st'ge' ji'nm, mo teli angita'siwn ta'n Gjinisgam tel pual'sg!”

³⁴ Na tujiw Se'sus wigumaji mimajuinu'g maw unaqapemg, telimaji, “Ta'n wen getu wije'wit ni'n, amujpa na ma gis tla'tegegw ta'n teli gsatg, pas'g Gjinisgam ta'n tel puatg. Na tujiw gis majulgwalit ni'n. ³⁵ Na mimajuinu tela'teget ta'n teli gsatg Mn'tua'gig lietew. Gatu mimajuinu tela'teget ni'n ta'n tel pualg, 'msntew iapjiwewei mimajuaqan. ³⁶ Ge's ula ugs'tqamu eig, pas'g na 'ms't goqwei gisi assutmu's'p ta'n telgi'g ugs'tqamu, na toqotesip e'nmu's'p iapjiwewei ugmimajuaqanm wa'so'q. Goqwei gelu'lg ugja'jutes? 'Lpa pe'gaj mo goqwei! ³⁷ 'Lpa mo eigtnug ta'n mimajuinu gisi ignmuetew ugjit gis tli apaja'lan iapjiwewei ugmimajuaqanm wa'so'q. ³⁸ Mut netaqite'lmiw ta'n tel gina'muen. Mut tlimaw lue'winu'g aq ta'nig mo geja'tigul Nisgaml, ‘Mu ni'n teli gtlams'tasiw Se'sus.’ Pa na tla'tegen na, ni'n, na ula ji'nm ta'n Gjinisgam petgimapnn, jiglapasualultesg ta'n tujiw apaja'sian nujj uggepmite'lgaqanm aq maw sape'ultijig ansale'wijig.”

9

¹ Se'sus siawewistoq, “Migwite'tmug ula! Eimu'tijig ula tet ta'nig ma 'npu'ti'gw glapis nemia'tij Gjinisgaml ta'n ilsutegelitl e'w'g ugml'gigno'tim.”

*Sa'se'wamugwa'siteg
(Matiw 17.1-13; Lu'g 9.28-36)*

² Gisi asugom tesuguna'q, Se'sus maja'laji Pie'lal, Ji'mejal aq Sa'nal. Ela'laji pas'g negmow etli espapit gm'tn. Ge'sg elapulti'tij etl sa'se'wamugwasilitl Se'susal. ³ Utapsun ma'mun pitiata'tigl aq poqtaqi wapa'tigl. Mo eigtnug ugs'tqamug suspanign gis tl wapa'toqol st'ge' nige' weget je mu ewnejgewei. ⁴ Na toqo tujiw negla nesisijig unaqapemg nemia'tiji Ilaijaal aq Mowisal. Etl agnutma'ti'titl Se'susal. ⁵ Pie'l gelusit aq telimatl Se'susal, “Nujigina'muet, na maw gelu'lg tet i'mnen. Ge' nesisgl anapjetegewe'l 'ltutesnen, newgte' ugjit gi'l, newgte' ugjit Mowis, ap igtig ugjit Ilaija.” ⁶ Pie'l aq igtigig sigtata'sultijig aq mo geitu'ti'gw ta'n tluetis.

⁷ Jiniw alug neia'sg tetpaqiw ta'n gaqamulti'tij aq nutua'titl Nisgaml alugwig tug teluelitl, "Etna na ula Se'sus newgti pistai 'ngwis ta'n mawi gsalg. Jigs'tug negm!" ⁸ Jaqal gigoqopetesultijig pas'g mo wenn nemia'tigul pas'g Se'susal ta'n wijitgweiagwi'titl.

⁹ Ge's pem nisita'titeg gm'tnigtug Se'sus melgimaji, "Mut wen tlimanew ta'n goqwei gis nemituoq glapis, ni'n, na ula ji'nm ta'n Gjinisgam petgimapnn, gisi npman aq gisi apaji minunsian."

¹⁰ Jigs'tua'titl ta'n gis tlimaj pas'g negmow poqji apaji usgutmi'tij, "Goqwei ta na ula wesgutg, ula gisi npman aq gisi apaji minunsian?" ¹¹ Glapis pipanima'titl Se'susal, "Tal gis nujigina'mua'tijig wet tluiejig 'amujpa Ilaija tmg pegising?" "

¹² Teli asitemaji, "Lpa Ilaija tmg pegising aq 'ms't goqwei weji gisgaja'toq, gatu tal gis Gjinisgam ugtwi'gatign gis tl wi'gas'g, 'Na ula ji'nm ta'n Gjinisgam petgimapnn amujpa na ma'muniw ulmaje'tew aq ma'munuaqtasigw.'" ¹³ Telimuloq, 'lpa Ilaija gis pegising aq mimajuinu'g tela'la'tipnn ta'n getu tla'la'tij pa na wije Gjinisgam ugtwi'gatign telueg ugjit negm."

Se'sus nepilat 'lpa'tujl ta'n mn'tu wesgweiatl
(Matiw 17.14-21; Lu'g 9.37-43a)

¹⁴ Ge's Se'sus, Pie'l, Sa'n, aq Ji'mej weita'titeg gm'tnigtug aq nemia'titeg esg-wia'tiliji unaqapemg aq pugwenniji mimajuinu'g. Alt nujigina'mua'tijig tplutaqan etl gi'gaja'suala'tiji Se'sus unaqapemg. ¹⁵ Ta'n teli nqase'g mimajuinu'g nemia'titeg Se'susal na we'gwi ms'gi'gs paqalaiwaqan. El'tugultijig aq wel'ta'suala'titl. ¹⁶ Se'sus pipanimaji unaqapemg, "Goqwei ta gilew wej gi'gaita'ioq?"

¹⁷ Na te'si'tij mimajuinu'g newgte'jit ji'nm asita'puguet, "Nujigina'muet, 'ngwis pegisi-tulap muta mn'tu'l geggunatl ugtinneg, etna na ugjit mo gisi ntawe'g. ¹⁸ Mn'tu te's pesu'gwatuaj 'lpa'tujl aq mesganatesimatl maqamigeg. Pisewiaq ugtun metewigjetgl wipitl aq pem meji'giet. Na pipanim'pnig unaqapemg 'gtaqqatesguanew na mn'tu'l pas'g mo gis tala'la'tigul."

¹⁹ Na Se'sus telimaji, "Tali pgitgalultoqs'p aq tali pgijia's ni'n glapis 'gtlams'tmu'tioq? Ge' jugwa'tui na lpa'tuj." ²⁰ Na tujiw pegisula'titl Se'suseg. Ta'n teli nqase'g mn'tu nemiateg Se'susal, smtug gisa'latl 'lpa'tujl wejipulgwelitl aq nisegetl maqamigeg lpa'tujl aq te't'pja'silitl aq waju'paqtesg ugtun pisew. ²¹ Se'sus pipanimatl ujil, "Ta tujiw sa'q na tele'g?" Ji'nm teluet, "Gis ta'n tujiw mijua'ji'juiteg. ²² Gaqaisg mn'tu wejo'tg ne'pa'n ula ngwisl. We'gaw gisa'latl elja'lan pugtewigtug aq we'gaw eligsmegetl samqwanigtug. Ewlite'lmieg aq apoqonmuieg, etug gis tla'tegetes na."

²³ Se'sus asitematl, "Goqwei wet tlua'n etug gis tla'tegetes na? Ta'n tujiw getlams'tmn ta'n pas'g goqwei gis tliatew ugjit gi'l."

²⁴ Smtug 'lpa'tujl ujil gesigawwelitl, "Gjisaqamaw, getlams'tasi pas'g mo tepianug ta'n teli gtlams'tasi, apoqonmui me' ma'muni gtlams'tasin."

²⁵ Se'sus nemiaji mimajuinu' poqji gigjita'liji, na smtug melgimatl mn'tu'l, telimatl, "Na gi'l mn'tu ta'n gisa'l't ula 'lpa'tujl gepistaqanan aq mo 'ntawen. Mn'tu, telimul, 'gtaqqa'si na 'lpa'tujl aq mut apaja'siw nugu."

²⁶ Ula mn'tu sesgwet aq gisa'latl 'lpa'tujl wejipulgwelitl aq getaqqa'sitl. Na 'lpa'tujl teli angamgusit 'st'ge' 'npuinu. Na 'ms't wen teluet, "Nepgaq." ²⁷ Gatu Se'sus wesua'tuaj ugpitn aq apoqonmuatl unaqa'silin aq 'lpa'tujl gaqama'sit.

²⁸ Ta'n tujiw Se'sus gis pisgwa'teg wen'ji'guom newgtugwa'luguti'titeg unaqapemg pipanima'titl, "Tal gis ninen mn'tu mo gisi gtaqqatesguaqat?"

²⁹ Se'sus asitemaji, "Pas'g a'sutman aq sune'win gisi gtaqqatesguaten na telamugsit mn'tu aq mo goqwei piluei."

Se'sus ap wesgutg unpuaqan
(Matiw 17.22,23; Lu'g 9.43b-45)

³⁰ Na naqt'g na'te'l aq siawita'jig Galali. Se'sus mo puatmugup wenn gji'tun ta'n eimu'tijig muta etl gina'muasnig unaqapemg. ³¹ Telimaji, “Ni'n, na ula ji'nm ta'n Gjinisgam petgimapnn, iga'liten mimajuinu'g ugpitnuaq ugjit ne'po'qsin. Na gisi nsugunaq apaji minunsites.”

³² Mo negmow nestua'tigul ta'n goqwei gegina'muaji pas'g jipasultijig pipanimanew.

Ta'n wen mawi espe'g

(Matiw 18.1-5; Lu'g 9.46-48)

³³ Peita'jig Gapelniam aq ta'n tujiw gis pisgwita'titeg wen'ji'guomg Se'sus pipanimaji unaqapemg, “Goqwei ta na etl gi'gaita'ioqos wejgwita'gweg awgtigtug?” ³⁴ Pas'g na mo getu asitema'tigul muta wejgwita'titeg awgtigtug gi'gaita'pnig ta'n wen me' espe'g te'si'tij. ³⁵ Se'sus epa'sit aq wigumaji newgtisgegsiliji je ta'pu, telimaji, “Ta'n wen getu iganpuguij amujpa igalsit ugtejgewa'juin aq lugowata 'ms't wiguma.” ³⁶ Na Se'sus nemisguatl mijua'ji'tl, ugplaqaneg tepa'latl aq gegulusgwa'latl. Na tujiw telimaji unaqapemg, ³⁷ “Na mimajuinu ta'n 'nwisunmg wele'watl mijua'ji'tl pa na wije'i aq ni'n ta'n teli ule'wij, aq ta'n wen wele'wit ni'n mo pas'g ni'n wele'wigw pas'g maw na newgte'jit ta'n ni'n petgimip.”

Ta'n wen mo getanugsiw gw na negm igalugsigw

(Lu'g 9.49,50)

³⁸ Sa'n telimatl, “Nujigina'muet, nemi'g'tt'p ji'nm mn'tu'g getaqqatesguaji mima'juinuigtug, 'gwisunm e'wm'sg, pas'g mo majulgwalugsi'gw ginu. Na telimg'tt'p, 'Naqa'si smtug muta mo majulgwalugsi'gw.’ ”

³⁹ Se'sus teli asitemaji, “Mut naqa'lanew, muta ta'n pas'g wen nepiteget gisna mn'tu'g getaqqatesguaji 'nwisunmg, negm ma 'nqasaiw gisi mil agnimigw. ⁴⁰ Ta'n wen mo getanugsiw gw na igalugsi'gw. ⁴¹ Migwite'tmug ula! Ta'n wen samqotl'sg samqwan muta tleiwain Se'suguliewigtug, amujpa na 'msntew ugtapangitueweim.”

Mut pata'tegen

(Matiw 18.6-9; Lu'g 17.1,2)

⁴² “Pa na mimajuinu gisa'laj newgte'jilitl mijua'ji'tl, ta'nig getlams'tasilitl, oplawtigmuaj, ap me' pajiji mtue'tew ugjit na mimajuinu. Me' glu'lgtesoq, na mimajuinu mesgi'g gun'tew gelpilmuj ugjitaqaneg aq paqatjiegemg 'gta'nug. ⁴³ Toqo pa na gisa'l'sg ula 'gpitn opla'tegen, ugsua'tu tmse'n, me' glu'lgtes 'msnmn iapjiwewei mimajuaqan pas'g newgte' 'gpitn, awna je mu gitg 'gpitnn aq Mn'tua'gig lien ta'n pugtew ma 'nqa'suenug. ⁴⁴ Na'te'l iapjiw mimajites aq iapjiw amasgipnnetesg. ⁴⁵ Pa na 'ggat gisa'l'sg ejigla'sin Nisgamewigtug, ugsua'tu tmse'n muta me' glu'lgtes 'msnmn iapjiwewei mimajuaqan pas'g newgtigatan awna je mu tapuigatan Mn'tua'gig lien. ⁴⁶ Na'te'l iapjiw mimajites aq iapjiw amasgipnnetesg. ⁴⁷ Pa na 'gpugug gisa'l'sg jigla'sin Nisgamewigtug ugtaqa'tu. Me' glu'lgtes pisgwa'n Gjinisgam ugtelege'wa'gimg pas'g newgt taqqigwan je mu siaw gugunmn gitg 'gpugugul aq Mn'tua'gig lien. ⁴⁸ Na'te'l iapjiw mimajites aq iapjiw amasgipnnetesg.

⁴⁹ “Ta'n tujiw ugs'tqamu eig, amujpa na wen gijga'ji'j gitnmat aq welmaje'g.

⁵⁰ “Wigapu'g ta'n goqwei wel salawa'tas'g. Gatu mo iga'tun salawei mijipjeweigtug, ma wigapu'gtnug. 'Gsal igtigig 'st'ge' ta'n Gjinisgam teli gsal'sg. Ignmu Wejuli Nisgam ilgwenmulin, na tujiw, tle'n gi'l st'ge' na mijipjewe'i ta'n wel sala'watas'g glaman ul mawo'ltitoqs'p igtigig mimajuinu'g.”

10

*Se'sus gegina'muaji ugjit ji'nm mo
nigtua'tinew ugte'piteml
(Matiw 19.1-12; Lu'g 16.18)*

¹ Na Se'sus naqt'g na'te'l, siawa'sit Jutia, aq siawi asoqoma'sit sipug teluisig Jol'tan. Ap igtigig pugwelgig mimajuinu'g peita'jig ta'n eimlij. Na negm egnutmuaji 'st'ge' ta'n i' tla'tegej.

² Alt Palasiaq peita'jig aq wet nu'gwala'titl ta'n tel pipanigesultijig, “Nujigina'muet, ge' tliminen, etug 'gt'tplutaqanminu ignmuaj ji'nmul nigtua'tinew ugte'piteml.”

³ Se'sus teli asita'puguet aq pipanimaji, “Talamugusnn 'tplutaqann Mowiso'q gis ignmugsioqol?”

⁴ Teli asitema'titl, “Mowiso'q ignmuapnn ji'nmul ewi'gas'g wi'gatignigtug ugjit nig-tua'tinew ugte'piteml aq jigla'silin.”

⁵ Se'sus telimaji, “Mowiso'q ewi'g'g'p na ula telamu'g 'tplutaqan ugjit gilew muta metua'taqatioqop aq melge'gl 'ggamlamunual. ⁶ Mujga amgweseweieg ugs'tqamu el'ta's'geg, na teluep, ‘Gjinisgam eliapni ji'nmul aq e'pilitl.’ ⁷ Etna na ugjit ji'nm naqalaji ujil aq uggwitl aq toqwa'tijig ugte'piteml. ⁸ Na wegla tapusijig negmow ngute'jitaq, mu nugu tapusi'gw pas'g 'ngute'jitew. ⁹ Ta'n weni Gjinisgam gisitgwalaji, ma wen gis nigtua'lagwi.”

¹⁰ Na ta'n tujiw apaji pisgwa'teg wen'ji'guomg, unaqapemg pipanima'titl Se'susal ta'n goqwei ugjit gelutmlitl. ¹¹ Telimaji, “Ta'n ji'nm puna'latl ugte'piteml aq malie'wi'tij igtigl e'pilitl, sespo'teget aq opla'latl ugte'piteml. ¹² Pa na wijej, e'pit nigtua'ti'tij ugji'nmuml aq malie'wi'tij igtigl ji'nmul, na sespo'teget aq opla'latl ugji'nmuml.”

Se'sus ewlite'lmaji mijua'ji'g

(Matiw 19.13-15; Lu'g 18.15-17)

¹³ Alt mimajuinu'g pegisitua'tiji un'januaq Se'suseg ugjit negm sama'lan. Pas'g na unaqapemg majiaqa'la'tiji negla mimajuinu'g. ¹⁴ Se'sus gejaaj na smtug wegaig, aq telimaji unaqapemg, “Ignmu na mijua'ji'g jugwita'new ni'neg. Mut wetqo'lanew muta na mimajuinu'g ta'n sangewitel mijig st'ge' wegla mijua'ji'g Gjinisgam ugtelege'wa'gim tleiaultijig. ¹⁵ Migwite'tmug ula! Amujpa na ignmat Gjinisgam iganpuguin, pa wijej aq wegla mijua'ji'g, muta ma Gjinisgam gisi ilgwenulug, glapis na tla'tegen.” ¹⁶ Se'sus te's mijua'ji'tl wesua'latl, epa'latl ugplaqaneg aq gegulusgwa'latl. Ugtugwejan ugpitn iga'toq aq a'sutmessewatl te's ingute'jilij.

Milesit ji'nm

(Matiw 19.16-30; Lu'g 18.18-30)

¹⁷ Mjit ap newgt Se'sus poqtamga'sit. Na tujiw ji'nm el'tugwi'gl, el nutgul'pa'sitl Se'susal aq pipanimatl, “Welm'tun nujigina'muet, tala'tega's ni'n gisi msnmn iapji-wewei mimajuaqan.”

¹⁸ Se'sus pipanimatl, “Goqwei ugjit telui'tin ni'n welm'tu? Mo wen welm'tug pas'g Gjinisgam newgte'jit. ¹⁹ Geju'l gi'l geitu'n 'tplutaqan: Mut ne'pa'tegew, aq mut sespo'tegew, mut gmutnew, mut egsuew, aq mut gmutnesuintuisgew, gepmite'lm gujj aq 'ggij.”

²⁰ Na ji'nm teluet, “Nujigina'muet, weja'tegemgeg maljewe'juianeg ne'gaw majul-gwatmn ta'n te's'gl 'tplutaqan.”

²¹ Se'sus tetpaqi angamatl, ewlitelmatl, aq gesalatl ula ji'nmul. Na telimatl, “Mjit newgte' nat goqwei tla'tegen. Maja'si aq 'ntuisgetu ta'n te's'g goqwei geggunmn, na suliewei ignmu ewle'juinu'g aq milesuaqan guguntes wa'so'q. Gis tla'tegen na, jugu'etesg aq majulgwalites ni'n.” ²² Ta'n tujiw ji'nm nutgeg ula, ewlapewa'sit, ewl-gwija's'g uggamlamun, aq ejigli ewlitoq muta we'gwi milesit.

²³ Se'sus gigo'qopa'sit unaqapemg aq telimaji, “Na tetuji mtue'g ugjit milesit mima-juinu pisgwa'n Gjinisgam ugtelege'wa'gimg.”

²⁴ Na unaqapemg sigtatesgagwi'tij wegla ugglusuaqanml pas'g Se'sus siawewistog, “Nn'jantut mawi mtue'g ta'n tel pisgwa'timg Gjinisgam ugtelege'wa'gimg negmow ta'n

elita'sulti'tij milesuaqan ugjit pisgwa'tunew Gjinisgam ugtelege'wa'gimg. ²⁵ Tetuji mtue'g milesit mimajuinu lien Gjinisgam ugtelege'wa'gimg pa na wije'i aq nige' mel-gawlejit mo eigtnug, gis saputa'sin saqati ugpugugw.”

²⁶ Na tujiw unaqapemg ap me' aji paqalauultijig aq pipanimtultiji, “Tal gisi ugs'tatew wen?”

²⁷ Se'sus tet paqi angamaji aq asitemaji, “Ula ma mimajuinu'g gis tlataqati'gw pas'g Gjinisgam 'ms't goqwei gis tla'teget.”

²⁸ Na Pie'l gelusit, “Ninen gatu, 'ms't goqwei naqtmegupneg aq majulgwaleg'p.”

²⁹ Se'sus telimaji, “E'e, ap wije'i telimuloq. Menaq wen pisuiw naqtmug wiguow gisna ugjignamg, uggwe'ji'g uggwitl, ujjl, un'jang, aq maw ugtiga'taqan ugjit ni'n aq ugjit na gelu'lg agnutmaqan. ³⁰ Negm 'msntew nige' ula ugs'tqamu me' aq gasgiptnnaqanigl ugjit te's newgte'jit ta'n naqt'g, wiguow, ugjignamg uggwe'ji'g, uggwitl, un'jang, ugtiga'taqan, maw gitnmaten aq amasgipnaten. Me' enmi'gnig 'msntew iapjiwewei mimajuaqan. ³¹ Maw pugwelgtaq, nige' amgwesewe'gig, na negmow ugtejgewe'taq, aq pugwelgig ta'n ugtejgewe't'pnig, na negla amgwesewe'taq.”

*Gis nige' si'st wesgutg Se'sus ta'n tli np'tew
(Matiw 20.17-19; Lu'g 18.31-34)*

³² Na nige' pemi lta'jig Selusalemg. Se'sus igana'sit aq unaqapemg ugtejg jipasultijig aq ta'nig mimajuinu'g majulgwalegwi'tiji wegwata'sultiliji. 'Mjit ap newgt Se'sus newgtisgegsiliji je ta'pu unaqapemg sitatug ela'laji aq wesgutg ta'n te's'g goqwei tliatew ugjit negm. ³³ Se'sus telimaji, “Jigs'tuigw! Telimuloq ta'n tliatew ugjit ni'n. Nige' el'ta'igw Selusalemg aq ni'n, na ula ji'nm ta'n Gjinisgam petgimapnn, iga'tasites iganpugultijig patlia'sg aq nujigina'mua'tijig tplutaqan. Etna negla ilsumitaq ugjit ni'n 'npmn aq iga'liten ta'nig mo Lesui'peulti'gw. ³⁴ Wegla maligimitaq, lusgomitaq, nipispaqante'taq, aq ne'pa'itaq aq gisi nsugunaq Gjinisgam apaji minua'litew.”

*Nat goqwei tla'tegelin Se'susal ugjit negmow Ji'mej aq Sa'n
(Matiw 20.20-28)*

³⁵ Na Ji'mej aq Sa'n, Sepeti uggwisg Se'suseg pegisingig. Teluejig, “Nujigina'muet, nat goqwei pewatmuleg tla'tegen ugjit ninen.”

³⁶ Se'sus pipanimaji, “Goqwei pualioq tla'tegen ugjit gilew.”

³⁷ Se'susal teli asitema'titl, “Ta'n tujiw poqji ilsutegen ugtelege'wa'gimg ta'n me' espe'g aq igtigl, pualuleg maw pultinenu newgte'jit 'gtinaqanmg aq newgte'jit 'gpatatujmg.”

³⁸ Se'sus telimaji, “Mu geituoq ta'n goqwei pipanigesioq. Gisi ugt samqwatoqs'p st'ge' amujpa ni'n ta'n ugt samqwa's. Gis tli ulmaje'toqs'p st'ge' amujpa ni'n ta'n tli ulmaje'tes? Gis saputita'toqs'p st'ge' amujpa ni'n ta'n 'gjisaputasites?”

³⁹ Teli asitema'titl, “E'e! gis tla'tegetesnen.” Se'sus telimaji, “E'e, na tliatew, ugt samqwatoqs'p st'ge' amujpa ni'n gtu' samqwa's. 'Lpa tli ulmaje'toqs'p st'ge' amujpa ni'n tli ulmaje'tes, aq 'lpa saputita'toqs'p st'ge' amujpa ni'n ta'n ugji saputa'sites. ⁴⁰ Pas'g na mo ni'n telgita'siw 'mgnmulinew ta'n wen pitew 'ntinaqanmg gisna 'npatatujmg. Negm na Gjinisgam ignmuataq ugt'punual ta'n gisgattegl ugjit negmow.”

⁴¹ Ta'n tujiw igtigig newgtisgegsijig unaqapemg nutma'titeg wegaiugtua'tiji Sa'nal aq Ji'mejal. ⁴² Gatu Se'sus wigumaji aq teluet, “Assumgwi'tiji g'pno'lewaq ta'nig mo Lesui'peulti'gw aq gegguna'tiji, ap igtigig ilsuma'tiji mimajuinu'g ta'n tla'taqatilitaq aq gilew geituoq. ⁴³ Mut na tl pmita'new. Pa na nat wen newgte'jit te'sioq gtu' gugung ml'gigno'ti amujpa na negm elugowaji esgwia'tiliji, ⁴⁴ aq wen newgte'jit gtu' iganpuguij amujpa na gistejuit 'ms't ta'n te'siliji. ⁴⁵ Pa na wije'i ni'n, na ula ji'nm ta'n Gjinisgam petgimapnn, mo weji pginuap ugjit lugougsin, weji pginap lugowan aq iga'tun 'ntmimajuaqanm ugjit ugs'tawian pugwelgig mimajuinu'g.”

*Se'sus nepilat nepapigwa'litl ji'nmul Paltimeas
(Matiw 20.29-34; Lu'g 18.35-43)*

⁴⁶ Na tujiw peita'jig Jeligo. Ge's Se'sus pem jiglita'tij aq maw unaqapemg, pugwelgig mimajuinu'g mawia'tijig. Na nepapigwa't ji'nm teluisit Paltimeas, ujjl teluisilitl Timeus, pemgopit aq etl tawaqmat gmetug awgtigtug. ⁴⁷ Ta'n tujiw nutmateg ula Se'sus tleiawit Nasalet gis pegising, poqji sesgwet, "Se'sus! Ntelege'witeminen, Ta'pitemeg wetagutmn, ewlitemli!"

⁴⁸ Pugwelgig majiaqa'la'titl aq telima'titl, "Wantaqa'si!" pas'g na me' aji gsigawet, "Ta'pit uggwisl! Ge' ewlitemli!"

⁴⁹ Se'sus nenga'sit aq teluet, "Wigumug!" Na wiguma'titl nepapigwa'litl ji'nmul aq teluejig, "Ulgwija'si, unaqa'si, muta wigum'sg."

⁵⁰ Smtug menegetl ugputu'gunml. Jiniw gaqametesing aq elietl Se'susal.

⁵¹ Se'sus pipanimatl, "Goqwei pualin tla'tegen ugjit gi'l?" Nepapigwa't teli asitematl, "Nujigina'muet, ap getu nemitegei!"

⁵² Se'sus telimatl, "Ta'n teli gtlams'tasin na weji gisi npisin nige', gis maja'sites." Smtug ula ji'nm gis nemiteget aq majulgwalatl Se'susal awgtigtug.

11

*Gepmite'lma'titl Se'susal ta'n tujiw pisgwa'nnij Selusalemg
(Matiw 21.1-11; Lu'g 19.28-40; Sa'n 12.12-19)*

¹ Se'sus aq unaqapemg pemi lta'jig gigjiw Selusalem. Tmg el'ta'jig Pettani toqosip Petpaqe'. Ula gutanji'tl suel toqtegsn etegl nunmaqamigeg Olipet gm'tnigtug. Se'sus tapusiliji unaqapemg igan gnua'tuaji ta'n tla'tegelitaq, aq igangimajig. ² "La'tigw ula gutanji'j me' naqajijge'l. Ta'n tujiw iga'ioq na'te'l we'jiaatoqs'p te'sipowji'j gelpilasit. 'Lpa menaq e'wa'sigw. Apgwa'latoqs'p aq apat gl'taqana'toqs'p. ³ Pa na wen pipanimugsioq, 'Goqwei wet tla'tegeioq na?' tlimatoqs'p, 'Gjisaqamaw pualatl, smtug apaja'tultal gaqiewaj.' "

⁴ Na maja'tijig aq we'jia'titl te'sipowji'tl gmetug awgtigtug. Wej gl'pisilitl ga'qanigtug wen'ji'guom. Ge's etli apgwa'la'tij, ⁵ ta'nig gigjiw gaqamultijig pipanimgwi'tiji, "Tal lugweioq ta u't etli apgwa'loq te'sipowji'j?"

⁶ Teli asitema'tiji st'ge' ta'n Se'sus telimapni. Na smtug ji'nmug iga'la'tiji. ⁷ Apat gl'taqana'titl te'sipowji'tl Se'suseg, ugputu'gunmuaq ugpaqamg ge'gwistaqatua'titl wi'sisl aq smtug Se'sus tepa'sitl. ⁸ Na pugwelgig mimajuinu'g siplamgo'la'tiji ugputu'gunmuaq awgtigtug, gatu igtigig miti'sigtug weji mn'te'mi'titl nipispaqan iga'taqanigtug aq siplamgo'tu'titl awgtigtug. ⁹⁻¹⁰ Na mimajuinu'g ta'n iganita'jig aq ta'n ugtejg wejgu'ita'jig na poqji sesgu'tijig,

"Allelulia Gjnisgam gepmite'lmatl ula newgte'jit wejgu'et ugwisunmg. Gjnisgam gepmite'lmatl ula newgte'jit wejgu'et ginu gtelege'witemitesnu st'ge' Ta'pito'q. Allelulia Gjnisgam ta'n mawi espe'g. Gjnisgam westaugsi'gw nige'."

¹¹ Se'sus iga't Selusalem aq pem liet 'gjia'sutuo'guom. Pisgwa't aq teli alapa'sit 'ms't tami. Na tujiw naqt'g aq apaja'sit Pettani maw newgtisgegsiliji je ta'pu unaqapemg muta gis pem gaqiaq na'gweg.

*Se'sus aq pi'gmenaqsi
(Matiw 21.18,19)*

¹² Na igtig na'gweg pemi apaita'titeg, Pettani, Se'sus gewising. ¹³ Gneg nemiatl pi'gmenaqsi'l, waju'elitl nipi'g. Se'sus eliet ta'n tet gaqamilij aq aji angamatl ugjit gis we'jitun pi'gl me' i'ttn. Ta'n tujiw gigja'siteg pas'g nipi' we'jiaji, mo tami nemi-tugul gaqapitnugl pi'gl, muta mo tetaputestnug nigwen pi'gl. ¹⁴ Se'sus telimatl na pi'gmenaqsi'l. "Ma wen nugu pi'gl ugtatalug gi'leg!" Aq unaqapemg nutua'titl.

*Se'sus eliet 'gja'sutuo'guom**(Matiw 21.12-17; Lu'g 19.45-48; Sa'n 2.13-22)*

¹⁵ Ta'n tujiw peita'titeg Selusalemg Se'sus pisgwa't tusati 'gja'sutuo'guom. Pojji tuattesguaji 'ms't ta'n te'siliji etli pgwateligatiliji aq etli ntuisga'tiliji a'sutuo'guom aq aputasgejio'toqol ugpatautimual nut sa'se'wa'tu'tij suliewei aq ugmuputimual ta'nig netuisgetu'tiji plesg. ¹⁶ Mo ignmuagul wenn pma'tilin ta'n pas'g goqwei 'gja'sutuo'guomei iga'taqan. ¹⁷ Na tujiw tel gnu'tmuaji mimajuinu'g, "Na'te'l ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign, ta'n goqwei Gjinisgam teluep, 'Ni'n nignen na tluisitew ta'n i' tli a'sutma'timg ugjit 'ms't mimajuinu'g.' Pas'g gilew gawasga'tuoq gmutnes i' tligasulti'tij."

¹⁸ Na iganpugultijig patlia'sg aq nujigina'mua'tijig tplutaqan nutmi'titeg aq na pojji gwilmi'tij ta'n tl ne'pa'taq Se'susal pas'g na jipala'titl muta pugwelgig mimajuinu'g wesam jigs'tua'titl ta'n tel gina'muelij.

¹⁹ Na wela'gwele'l iga'q Se'sus aq unaqapemg naqtm'i'tij na 'gjigan.

*Pi'gmenaqsio'q nepg'snaq**(Matiw 21.20-22)*

²⁰ Ge'sg egsitpu'g pemi lta'tij awgtigtug nemia'titl pi'gmenaqsio'q gaq gispasisnaq glapis ugjip'sgigtug. ²¹ Pie'l migwite'tg ta'n gis tliaqap ulagu, aq telimatl Se'susal, "Nujigina'muet, ge'lapa'si, na pi'gmenaqsio'q ta'n gelult'p ulagu, nepg'snaq."

²² Se'sus asitapuguet aq telimaji, "Migwite'tmug ula! Lita'sultigw Gjinisgam! ²³ Na tujiw gis tlimatoqs'p gm'tnji', 'Unaqa'si aq eljiaqalsi 'gta'nug.' Gatu mo megtamutiwoq, ggamlamunuaq, awna 'gtlams'tasultioq ta'n goqwei telueioq tliatew, aq na tla's'gt'tew ugjit gilew. ²⁴ Etna na ugjit wet tlimuloq, ta'n tujiw a'sutman aq etawaqtman goqwei 'gtlams'tasi, na gis mesnmneg, aq 'ms't goqwei msntes. ²⁵ Ta'n te's a'sutman apigsigtu ta'n wen getan'sg glaman gujj wa'so'q apigsigtmultal 'gtlue'uti'l. ²⁶ Gatu mo apigsigtuawj igtigig pa na wijej Gujj wa'so'q ma apigsigtmulugul 'gtlue'uti'l."

*Pipanima'titl Se'susal ta'n weja'toq ugtassusutim**(Matiw 21.23-27; Lu'g 20.1-8)*

²⁷ Na tujiw apajita'jig Selusalemg. Aq pisgwita'jig 'gja'sutuo'guomg. Ge's Se'sus ala'sit na iganpugultijig patlia'sg, nujigina'mua'tijig, aq me' natawo'ltijig ji'nmug peita'jig negmeg, ²⁸ aq pipanima'titl, "Tal gis tla'tegen weget aq wen ignmasg's ugtassusutim ugtla'tegen?"

²⁹ Se'sus asitemaji, "Nige' pipanimuloq pas'g newgte' glusuaqan, aq gisi ignmuioq ula glusuaqan. Na ni'n gis tlimultoqs'p ntassusutim ta'n tel gis tla'tegei. ³⁰ Ge' tlimigw, Wen Sa'nal petgimasnn ugjit sign'tuan mimajuinu'g? Gjinisgam gisna mimajuinu'g?"

³¹ Pas'g na negmow pojji sespagnutma'tiji, "Nige' taluetesnu? Na tli asitemug wejiaq Nisgamewigtug, tluetew, 'Goqwei ugjit mo getlams'tuawoqos Sa'n?' ³² Gatu awna ula mimajuinu'g gepmite'lma'titl Sa'nal. Ma gis tluwegw wejiaq mimajuinuigtug," muta jipala'tiji mimajuinu'g. 'Ms't wen gtlamite'lmatipnaq Sa'no'q iganigjitegewinuaq. Iganpugultijig jipala'tiji mimajuinu'g. ³³ Na teli asitema'titl Se'susal, "Mo geitueg!" aq Se'sus telimaji, "Pa na wijej, ma tlimuluoq ta'n weja'tuan ntassusutim ugjit ta'n tel gis tla'tegeian."

12*Se'sus a'tugowaji na ji'nm ta'n assutg iga'taqan**(Matiw 21.33-46; Lu'g 20.9-19)*

¹ Na Se'sus pojji a'tugowaji, "Etna na ula ji'nm gle'pmenaqsig etli iga'taqalaji aq llutaqan gigo'qolut toqo mulqatg elmalqei ugjit ta'n tl pepgijo'tutal gle'pl aq el'toq wen'ji'guomji'j ta'n tel gisi al gigo'qwapitew. Na tujiw maqatugetoq ugtiga'taqan aq

wiguow naqt'g aq poqtamga'sit. ² Ta'n tujiw mena'taquting gle'pl iga'q elgimatl ugtlugowinuml ugjit ignmugsin ta'n telgi'g tettuj na iga'taqanigtug wegla nuji iga'taqu'tijig. ³ Na nuji iga'taqu'tijig goqqwa'la'titl na lugowinu'l tl matta'titl aq apat gima'titl. Mo goqwei pe'gaj pegisitug. ⁴ Na assusit igtigl lugowinu'l poqjigimatl, ta'n eimu'tijig nuji iga'taqu'tijig. Matna'titl aq taqama'titl un'jig, me' gesita'titl je mu amgwesewe'l. ⁵ Na assusit elgimatl igtigl ugtlugowinuml aq ne'pa'titl aq ewlumua'tiji pugwenniji igtigi wijej tela'laji. Matta'tiji ta'sijig aq siaw ne'pa'tiji igtigi. ⁶ Na nige' pas'g newgte'jilitl esgwielitl ta'n apgotgimaten, assusit newgtunatl uggwisl. Na nugu ugtejgewei elgimatl uggwisl, ta'n eimu'tijig nuji iga'taqu'tijig. Teluet, 'Amuj na gepmitelma'tital ngwisl.' ⁷ Pas'g na nuji iga'taqu'tijig telimultijig, 'Ula na assusit uggwisl. Jugwita'gw aq ge' ne'pa'nej glaman ula iga'taqan ginuwe'tew.' ⁸ Na wesua'la'titl uggwisl aq ne'pa'titl aq tewajiaqtua'tij wa'qi sitatug iga'taqanigtug."

⁹ Se'sus pipanigesit, "Tala'tegetew nige, na ji'nm ta'n assutg iga'taqan? Jugu'etew aq ne'pa'taq wegla ji'nmug aq se'g eli mqatuigetog ugtiga'taqan igtigi nuji iga'taqu'tiliji.

¹⁰ Amuj gis egitmoq Gjinisgam ugtwi'gatign ta'n tel wi'gas'g?

'Na gun'tew ta'n nujitaqatijig mo puatmi'tigup.

Etna na ula gun'tew

ta'n 'ms't goqwei mawn'g.

¹¹ Na Gjisaqamaw gisite'tg'p

ta'n gis tliaq, na we'gwi ula's'g.' "

¹² Na Lesui'paq iganpugultijig wejo'tmi'tij gisi ugsua'la'new Se'susal muta geitu'tij ta'n tel agnutmlitl, wesgumujig negmow. Pas'g jipala'tiji mimajuinu'g. Etna na ugjit naqala'titl aq ejiglita'jig.

Pipanima'titl ugjit apangitmnew g'pnno'lewei suliewei
(Matiw 22.15-22; Lu'g 20.20-26)

¹³ Na tujiw Lesui'paq iganpugultijig elgima'tiji te'siliji Palasiaq aq te'siliji Elot un-aqapemg ugjit Se'susal gistesguanew ta'n tl mil pipanimataq. ¹⁴ Na peita'liji aq telueliji, "Nujigina'muet, geitueg gi'l maw tetapu'en ji'nmuin. Geju'leg gi'l mo wen wessimawt ta'n teli angangusij awna ta'n telgwig uggamlamun. Gegina'muen teliaqeweigtug ta'n Gjinisgam tel puatg ugjit mimajuinu'g tla'taqatinew. Tliminen etug tetapu'eieg apangitmnen g'pnno'lewei suliewei. Amujpa apangitme'gl gisna moqwa'?"

¹⁵ Pas'g Se'sus saputamaji ta'n getu tela'luj aq asitemaji, "Goqwei na gilew wet tla'taqatioq? Getu' gis te'sguioq? Ge' jugwa'tui na suliewei. Ge' angaptmug."

¹⁶ Na pegisita'tij newgte' aq pipanimaji, "Wen ugsisgw aq ugwisunm wegla?" Teli asitema'titl, "G'pnno'l."

¹⁷ Na Se'sus teluet, "Na apangitmug g'pnno'l ta'n goqwei, g'pnno'lewei, aq apangitmug Gjinisgam ta'n goqwei Nisgamewei." 'Ms't paqalagwi'titl.

Pipanigesultijig ta'n tel minunsitew ta'n tujiw gisi np'g
(Matiw 22.23-33; Lu'g 20.27-40)

¹⁸ Na tujiw alt Satusiaq peita'liji Se'suseg. Etna na negmow teluejig, "Ta'n tujiw mimajuinu gisi np'g ma' minunsigw." ¹⁹ Telima'titl, "Nujigina'muet, Mowiso'q gis wi'g'g'pneg tplutaqan ugjit ginu, 'Ta'n tujiw ji'nm nepg aq naqalatl ugte'piteml toqo mo mijua'ji'j gegguna'tigwi na ji'nma ugjignaml amujpa malie'wi'titl na sigu'sgwal glaman gisi gugunataq mijua'ji'j ugjit na nepg'pnaq ji'nmaq.' ²⁰ Jijuaqato'q etna na ula llaigneg te'sipnig wijigatultijig ji'nmug. Mujga gisiguit malie'wit, mo pegitawsigwaq, nepgaq, aq mo mijua'ji'j gis guguna'tigwi. ²¹ Toqo ap igtig malie'wititl na sigu'sgwal aq mu mijua'ji'j gis guguna'tigwi nutaiw nepg. Ap wijej teliaq si'stewe'l ugjignamual. ²² Maw esgwia'tijig glapis llaigneg te'sijig wijigatultijig malie'wi'titl na e'pilitl. Gaqi npu'tijig

aq mo mijua'ji'g gegguna'tigwi. Na ugtejgewei na e'pit nepg. ²³ Ta'n tujiw Gjinisgam apaji minua'laj npuinu'g maw ula ji'nmug aq e'pit aq mimajultitaq wa'so'q wen etug ugte'pitemital? 'Ms't llaigneg te'sijig malie'ulti'tipnn.”

²⁴ Se'sus asitemaji, “Pa na pe'gaj mo tetapua'tiwoq aq mo geituoq ta'n goqwei ugjit! Mo geituoq Gjinisgam ugtwi'gatign aq Gjinisgam ugml'gigno'tim. ²⁵ Ta'n tujiw Gjinisgam apaji minua'laj ta'nig nepu'tilipni tlo'ltitaq 'st'ge' ansale'wijing wa'so'q. Ji'nmug aq e'pijing ma malie'ulti'gw. ²⁶ Pa na pipanigesi's'p ta'nig nepu'tipni minua'lujig, amuj na egitmoq Gjinisgam ugtwi'gatign ta'n tel wi'gas'g ta'n Mowiso'q gis wi'g'g'p ugjit na nipispaqan etlamglegl aq mo taloqtenugul. Na na'te'l ewi'gas'g ta'n Gjinisgam telimateg Mowiso'q, 'Ni'n na Gjinisgam ugjit Aplam, ni'n na Gjinisgam ugjit Isaq, ap ni'n Gjinisgam ugjit Je'gop.’ ²⁷ Na ula telueg, Negm na Gjinisgam ugjit ta'nig mimajultijig. Na telueg, ta'nig getlams'tasultipnig aq nepu'titgi'g, apaji mimajultijig wa'so'q. 'Lpa gilew ma'muniw oplia'tioq.”

*Na mawi ms'gi'g tplutaqan
(Matiw 22.34-40; Lu'g 10.25-28)*

²⁸ Na na'te'l eig's nujigina'muet tplutaqan, nutg's ta'n goqwei wesgutmlitij. Nemiasnn Se'susal ignmuateg Satusiaq gelu'lg glusuaqan aq smtug eliet negmeg aq pipanimatl, “Tegen tplutaqan mawi espe'g te's'g?”

²⁹ Se'sus asitematl, “Etna na ula mawi espe'g. Nutmu'tigw Isle'lewioq, Gjisaqamaw Gnismaminu pas'g negm Gjinisgam. ³⁰ Te's gamlamin amujpa gesalt Gnisgaminu Gjisaqamaw ta'n telgi'g ggamlamun, ta'n telgi'g 'gjijaqamij, ta'n telgi'g 'gtangita'suaqanm, aq ta'n telgi'g 'gml'gigno'tim. ³¹ Na ula tapuewei ta'n mawi espe'g tplutaqan, etna na ula, amujpa gesaljig gigmaq st'ge' ta'n gi'l teli gsalsin. Mo eigtnug ap piluei 'tplutaqan teli espe'g st'ge' wegla tapu'gl.”

³² Na nujigina'muet 'tplutaqan telimatl Se'susal, “Wel tetapuewistun, nujigina'muet. Teliaq ta'n teluen, pas'g Gjisaqamaw negm na Gjinisgam. Mo piluei igtig eimug pas'g negm. ³³ Amujpa na mimajuinu te's gamlamij gesatl Nisgaml ta'n telgi'g uggamlamun aq ta'n telgi'g ugtangita'suaqanm aq ta'n telgi'g ugml'gigno'tim aq amujpa gesalaji wigumaq 'st'ge' negm ta'n teli gsalsij. Gelu'sit wi'sis ela'l'j aq nu'gwa'lanew patgulmesigaqanigtug ugjit ignmugsin Gjinisgam aq ta'n te's'gl goqwe'l ignmatimgewei ugjit Gjinisgam, pas'g me' glultes 'gsalug.”

³⁴ Se'sus pegene'watl ta'n teli ns'tuewistulij ta'n tujiw teli asita'puguelij aq telimatl, “Geget gisgaje'in ugjit Gjinisgam ilgwenmin.” Na toqo tujiw mo wen nugu tewjitagw pipaniman nugu Se'susal.

*Pipanigesin ugjit na ji'nm ta'n Gjinisgam megnapnn
ilgwenataq ugtmimajuinung
(Matiw 22.41-46; Lu'g 20.41-44)*

³⁵ Ge's Se'sus etl gina'muej 'gjia'sutuo'guomg na etl pipanigesit, “Tal gis nujigina'mua'tijig 'tplutaqan gis teluejig, 'Na newte'jilitl, ta'n Gjinisgam megnapnn ilgwenanew ugtmimajuinung, wetagutmlitl Ta'piteg?”

³⁶ Na Wejuli Nisgam gisa'lapnn Ta'pito'q ta'n tluelin, 'Gnisgaminu telimatl 'Ntnisgamum, Pa'si tet ntinaqanmg, glapis gisi iga'laqaj ta'nig getan'sgig, 'gpitng.’

³⁷ Ta'pit na negm telui'tapnn, “Ntnisgamum,’ tal gisi ugtaquttew Ta'piteg?”

Se'sus gegnuwa'tuaji mimajuinu'g ula nujigina'mua'tijig 'tplutaqan
(Matiw 23.1-36; Lu'g 20.45-47)

Na pugwelgig mimajuinu'g nutua'titl Se'susal aq wels'tua'titl. ³⁸ Ge's etli wesgumuj telimaji, “Angweiug wegla nujigina'mua'tijig 'tplutaqan! Al'ta'jig i' tli ntuisga'ti'tij, tel gnesultijig me' na mimajuinu'g nmia'titaq aq gepmite'lma'titaq. ³⁹ Gisgatnmu'jig mujgajewe'l mutputi'l ugjit negmow aq mujgajewe'l ugt'punual pestie'ulti'tij. ⁴⁰ Wegla pep-sitelma'tiji sigu'sgwaq aq wesua'tua'tiji pugwelgl ta'n goqwe'l sigu'sgwaq geggunmi'titl. Na tujiw pegiji a'sutma'tijig ugjit nmugsinew aq uli angamgusultinew. Ulmajo'ltitaq ta'n tujiw ilsumaj.”

Sigu'sgwaq ta'n tel pegisitoq ignmatimgewei
(Lu'g 21.1-4)

⁴¹ Se'sus pemgopit 'gjia'sutuo'guomg ta'n tepaw i' tepege'tij suliewei. Na pugwelgig milesultijig mimajuinu'g pugwelg suliewei tepo'tu'tij. ⁴² Na ewle'jit sigu'sgwaq pegising aq tepegetl tapu'gl suliewe'ji'tl pas'g tel tepawgti newgte' sent. ⁴³ Na Se'sus wigumaji unaqapemg aq mawa'laji aq telimaji, “Telimuloq ula ewle'jit sigu'sgwaq me' pugwelg gis tepeget je mu 'ms't ala igtigig. ⁴⁴ Muta ala igtigig gisi iga'tu'titl aq me' piamie'tij mile-suaqan. Negmow milesultijig, pas'g negm ewle'jit. Gaqtepegeteg ta'n te's'g goqweieg ta'n negm ugji mimajisoq.”

13

Se'sus wesgutg ta'n tel suisga'tas'gt'tew 'gjia'sutuo'guomg
(Matiw 24.1,2; Lu'g 21.5,6)

¹ Ge's Se'sus pem jigla'sij 'gjia'sutuo'guomg newgte'jilitl unaqapeml teluelitl, “Nujigina'muet, ge' lapa'si! Ge' teli uli angamgugl wegla gun'tal aq tetuji gelu'lg wen'ji'guoml.”

² Se'sus asita'puguet, “Nemituoqol wegla mesgi'gl wen'ji'guoml. Je ma newgte' gun'tew esgwianug ugt'pung muta 'ms't ta'n te's'gl gaq nista's'gt'tal.”

Gitnmo'qon aq ulmajo'qon
(Matiw 24.3-14; Lu'g 21.7-19)

³ Tel gne'g Se'sus pemgopit gm'tnji'j teluisilitl Olipet, tetpaqiw 'gjia'sutuo'guomg. Na Pie'l, Ji'mej, Sa'n, aq Antle' ge's newgtamsiliteg peita'jig Se'suseg, ⁴ aq pipanima'titl, “Ge' tliminen ta'n tujiw na tliatew aq tliminen na gnugwaqan musga'tuin giasgiwewei iga'q ugjit wegla ta'n goqwe'l tliatal.”

⁵ Se'sus poqji tlimaji, “Ango'tmug, mut wen lue'wa'lugsinew. ⁶ Muta pugwel-gtaq mimajuinu'g nwisunmg, wejgwita'taq. Tluetaq, 'Ni'n na ula ji'nm, ta'n Gjinis-gam megnapnn ilgwenataq ugtmimajuinumg, aq pugwennitaq mimajuinu'g ma'mun lue'wa'la'tiji.’ ⁷ Mut sespete'tmnew ta'n tujiw nutmoq matntimgl tepaw gisna amaseg. Amujpa na teliaq pas'g na mo tl'ta'sultinew getu gaqiaq ugs'tqamu. ⁸ Etna na tujiw newgte' 'gjigan matntultitaq igtig 'gjigan. Aq newgte' elege'wagi matntultitaq ap igtig elege'wagi aq 'ms't tami matntultitaq. Ugs'tqamu el maja's'gt'tew 'ms't tami aq iga'tew pestmo'qon. Ta'n tujiw wegla tliaq, na tujiw gilew 'gji'tutoqs'p geget gespaqami'g.

⁹ “Amujpa gilew angweiasultioq muta ugsua'lugsitoqs'p aq ilsumugsitoqs'p ta'n i' tli ilsumuj. Tl mattoqsitoqs'p a'sutuo'guoml. Na toqo tujiw tli ilsumugsitoqs'p nuji iganpugultijig aq elege'wijig muta majulgwaliog ni'n glaman gis tlimatoqs'p negmow gelu'lg agnutmaqan. ¹⁰ Amujpa na gelu'lg glusuaqan amgwesewei gegnuwa'tujig ta'n tel mil agnutmu'tijig mimajuinu'g, ta'n telgi'g ugs'tqamug. ¹¹ Ta'n tujiw ugsua'lugsioq, aq pija'lugsioq, aq ilsumugsioq, mut igan sespeta'sultinew ugjit ta'n tlua'titoqs'p. Ta'n tujiw tetaputesg iga'q Gjinisgam ignmugsitoqs'p na tujiw ta'n tlua'titoqs'p. Ma gilew e'wmuoq 'gglusuaqanmual. Wejuli Nisgam, 'gtinnewaq eig, tl ewistutew ugjit gilew. ¹² Mimajuinu

gisa'latal wijigumatl ne'po'qsilin. Aq ujjuaq wijei tla'lataq un'januaq, un'januaq mas-gelma'titaq ungi'guaq aq gisa'lataq ne'po'qsilin. ¹³ 'Ms't wen masgelmugsitoqs'p muta ni'neg tleiaultioq. Ta'n tegen mimajuinu gisipugutg glapis ugtejgewei. Na negm Gjinisgam ugs'tawiatal.”

*Nmitutoqs'p tliatew ta'n iganigjitegewinuaq
Tanielo'q teluepnaq
(Matiw 24.15-28; Lu'g 21.20-24)*

¹⁴ “Nmitutoqs'p metu angamgusit gaqamit ta'n mo teltenug 'lpa pe'gaj i'mn. (Ta'n wen egitg 'ns'tasij ta'n goqwei telueg.) Na toqo tujiw ta'n wenig eimu'tijig Jutia amujpa elsumultijig soqoqamigeg. ¹⁵ Pa na wen wiguaq gujmug eig's, toqo na tliaq, mut pis-gwa'iwij lamguomg nemisgmn nat goqwei. ¹⁶ Pa na mimajuinu eig's iga'taqanigtug, mut apsgwa'siwij wiguaq, aq tua'tuij utapsun. Amujpa na smtug nangamisgoqia. ¹⁷ Mawi mtue'tew na na'gwegl ugjit e'pijig ta'nig getu un'janultijig (wenig mijua'ji'jue'gatijig) aq ugjit e'pijig ta'nig apje'ji'jultiliji mijua'ji'jg gegguna'tiji ta'n tl pma'lataq. ¹⁸ Gjinisgam tawaqtmug ugjit mo tlian miawipug. ¹⁹ Mawi mtue'tew negla na'gwegl me' ap aji mtue'tal ta'n menaq ugs'tqamu teli gji'tas'gtnug's ap ma nugu tlianug. ²⁰ Gatu Gjisaaqamaw gisita'sit toqwaqji'ja'tun negla na'gwegl je mu 'ngute'jiwisoq westa'taq. Etna na ugjit ta'nig gisi mgnaji mimajuinu'g, wet tla'teges na.

²¹ “Pa na wen telimugsioqs'p, ‘Ula tet eig Nujiugs'tawi'wet, ta'n Gjinisgam petgimapnn ugjit ilgwenan Nisgam ugtmimajuinumg!’ gisna, ‘Ala eig!’ Mut 'gtlams'tmu'tinew!
²² Ne'ita'taq nujiegsupugua'taqatijig tluetaq, ‘Ni'n na ula ji'nm ta'n Gjinisgam meg-napnn ilgwenataq ugtmimajuinumg,’ aq nujiegsupugua'taqatijig iganigjitegewinu'g. Uggugwaqanmual aq paqalaiwaqann gis tla'taqatijig getu gistesgua'tiji Gjinisgam ugtmimajuinumg. ²³ Angweiasultigw! Gis igan tlimuloqop.”

*Na na'gweg Se'sus na ji'nm ta'n Gjinisgam
petgimapnn apaja'sitew
(Matiw 24.29-31; Lu'g 21.25-28)*

²⁴ “Ta'n tujiw metue'gl na'gwegl gaqiaq, na na'gu'set 'mgatawa'sitew aq tepgun'set ma piam wasoqwegw. ²⁵ Gjinisgam pepuetestutew 'ms't goqwei musigis'gug aq gloqowejg ma wijei tl pmita'gwig. ²⁶ Na tujiw ni'n, na ula ji'nm ta'n Gjinisgam petgimapnn, alug-wigtug jugu' neia'sites. Ntmlgigno'tim aq ntgepmite'lgaqanm guguntes aq paqtasites. ²⁷ 'Pgotgima's 'ntansale'witemg ta'n telgi'g ugs'tqamu aq mawo'lataq ta'n Gjinisgam gisi mgenaji ugtmimajuinumg, ta'n telgi'g ugs'tqamu.”

*Gjigina'masi ula pi'gmenaqsu
(Matiw 24.32-35; Lu'g 21.29-33)*

²⁸ “Ignmu gina'mulin ula pi'gmenaqsu. Ta'n tujiw nipispaqan nigwegl aq menajejgl poqji nipi'juaq, na gji'jituog geget nipg. ²⁹ Pa na wijei ta'n tujiw nemituoq wegla goqwe'l tliaq. Na tujiw gji'tutoqs'p tepaw eig aq ugs'tqamu gaqian. ³⁰ Migwite'tmu'tigw ula! Mimajuinu'g ta'nig nige' mimajultijig ma nepu'ti'gw glapis ula 'ms't gaq tliaq. ³¹ Wa'so'q aq ugs'tqamu gaqiatew gatu ni'n 'nglusuaqanml 'lpa iapjiw ma gaqianugl.”

*Mo wen geitug ta'n tujiw tliatew
(Matiw 24.36-44)*

³² “Gatu mo wen geitug na na'gweg gisna ajiet ta'n tliatew, je mu ansale'wijig wa'so'q, je mu ni'n Gjinisgam uggwisl, pas'g nujj geitog. ³³ Ango'tmug aq jigo'tmug muta mo geituoq ta'n tujiw tliatew. ³⁴ Pa na wijei aq ji'nm ta'n ejigla'sit wiguaq aq iga'laji ugtlugowinumg iganpugultinew, ala wen newgte'jit ugtlgowaqan elugwatg, aq telimatl ga'qan nujo'tg, ‘Siaw wapi!’ ³⁵ Pa na wijei telimuloq, ‘Gisgajo'ltigw aq ango'tmug muta mo geituoq ta'n tujiw Gjisaaqamaw 'pgisintew etug jel wela'gewe'le'l, gisna aqtatpa'q

gisna ge's wejgwapniaq gisna wejgu segewa't na'gu'set. ³⁶ Gatu jiniw pgisintew, mut we'jugsinew nep'tioq!' ³⁷ Ta'n goqwei telimuloq 'ms't telimgig, 'Siaw lugutigw aq ango'tmug.' ”

14

*Iganpugultijig patlia'sg aq nujigina'mua'tijig
'tplutaqan gisita'sultijig ne'pa'new Se'susal
(Matiw 26.1-5; Lu'g 22.1,2; Sa'n 11.45-53)*

¹ Etna na tapugunaqt'tew pestie'umg ugjit Siawa'timgewei ta'n e'wmi'tij pipnaqan mo apita'tas'gtnug. Iganpugultijig patlia'sg aq nujigina'mua'tijig 'tplutaqan gwilmi'tij ta'n tl gimiw ugsua'lataq Se'susal aq ta'n tl ne'pa'taq. ² Telimtultijig, “Ma gis tla'taqati'gw pestie'umg, ta'n tujiw pugwelgig mimajuinu'g tet 'gjigan eigig. Jijuaqa 'ms'gi'gt'tew goqwei pegwatu'tij.”

*Se'sus un'jig elguta'tuj amjaqto'suti Simon wiguaq
(Matiw 26.6-13; Sa'n 12.1-8)*

[Simon maliguitut leplsiewinu'j muta melgigna'g sngugowaqan geggung's teluisig, 'leplsi.” Na pilsiet mimajuinu aq mimajuinu sugul'gat pas'g gisi npisit.]

³ Se'sus Simon wiguaq eig's Pettanieg. Simon tel maliguitut, “Leplsiewinu'j,” pas'g gisi npisit. Ge's Se'sus etlatalg, e'pit pishwa'latl gun'teweie'l pu'taiji'tl waju'pelitl ta'n mawi mgo'tig amjaqto'suti. Wejitas'g poqtaqiaq nalt. Na panta'latl pu'taiji'tl aq guta'tuaj amjaqto'suti Se'susal un'jig. ⁴ Alt mimajuinu'g wegaiultijig aq telimtultijig, “Goqwei weji e'wmaj aq goqwei wet tl pisuo'tg gelu'lg amjaqto'suti? ⁵ Gisi ntuisgetas'gt'soq ugjit panaemg tepawgti newgtipunqegewei suliewei ganie'wisog aq suliewei ignmuanes ewle'juinu'g!” Majiaqta'titl ma'muniw na e'pilitl.

⁶ Gatu Se'sus teluet, “Punajimug na e'pit! Goqwei weji ulgowaqana'loq? Maw gelu'lg ta'n tela'tegej ugjit ni'n. ⁷ Iapjiw ewle'jultijig mimajuinu'g wijitgweiugsitoqs'p aq ta'n pa tujiw gisi apoqonmuatoqs'p. Gatu ma ni'n iapjiw gis wijitgweiul. ⁸ Ula e'pit tela'teget ta'n tel we'gwisipgwatoq. Gis guta'toq amjaqto'suti nun'jig gisgaja'tuij ta'n tli utquta'liten ugjit me' enmina'gweg. ⁹ Nige' migwite'tmug ula! Ta'n tet tami gelu'lg agnutmaqan etl wi'tas'g ta'n telgi'g ugs'tqamu, na e'pit ta'n gis tla'teget ugjit ni'n, migwite'lmaten ugjit negm.”

*Suta netuisgetoqol Se'susal
(Matiw 26.14-16; Lu'g 22.3-6)*

¹⁰ Na smtug Suta, newgte'jit wegla newgtisgegsiliji je ta'pu unaqapemg elieji iganpugultijig patlia'sg aq telimaji, “Ni'n apoqonmultoqs'p ta'n teli ugsua'loq Se'sus.” ¹¹ Wel'ta'suala'titl ta'n tel nutua'tij teluelij aq tepluma'titl ignmuanew suliewei. Toqo poqji angapteg ta'n tli ugsua'latal Se'susal.

*Na Se'sus mawatalultijig unaqapemg
(Matiw 26.17-25; Lu'g 22.7-14,21-23; Sa'n 13.21-30)*

¹² Na amgwesewei na'gweg pestie'watmi'tij ta'n e'wmi'tij mo apita'tas'gtnug pipnaqan, ula na na'gweg jijgluewji'ig ne'po'jig ugjit na pestie'umg. Se'sus unaqapemg pipanima'titl, “Tami pualieg 'lta'nen aq gisgaja'tunen ta'n tli uloqotalultitesnu?”

¹³ Na Se'sus tapusiliji poqjigimaji aq telimaji ta'n tla'tegelitaq. “La'tigw gutang aq ji'nm pemapilat' mesgilitl samqwano'qol waju'pelitl, ultesgugsitoqs'p. ¹⁴ Majulgwalatoqs'p na wen'ji'guom aq pishwa'j. Tlimatoqs'p assusit na wen'ji'guomg, 'Nujigina'muet teluet, Tami tet gisgatteg ta'n nnaqapemg aq ni'n tli uloqotalultitesnen Siawa'timgewei? ¹⁵ Musga'tugsitoqs'p ge'gweg ta'n mesgi'g newgtse'g weli gisgaja'tas'g. Na'te'l gisgaja'tutoqs'p ta'n tli uloqotalultitesnu.”

¹⁶ Na unaqapemg maja'tiliji, ela'tiliji gutang aq 'ms't goqwei we'jitu'tilij ta'n Se'sus telimapni aq gisgaja'tu'tilij Siawa'tingewei wela'gewei.

¹⁷ Na wela'gw Se'sus pegising aq unaqapemg. ¹⁸ Ge's p'tautigtug etlatalulti'tij, Se'sus teluet, “Ni'n telimuloq, newgte'jit te'sioq ta'n mawatalultieg gegnugwalitew ni'n.”

¹⁹ Toqo unaqapemg mo welgwijultiligwi aq poqji pipanimgwi'titl ala wen ap igtig, “Etug ni'n?”

²⁰ Se'sus asita'puguet, “Etna na newgte'jit te'sioq, newgtisgegsioq je ta'pu, ta'n mawatalultieg aq getapegwija'toq ugpipnaqanm wije eptaqan. ²¹ Ni'n, na ula ji'nm ta'n Gjinisgam petgimapnn, amujpa na 'np'tes st'ge' nige' ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng na tliatew, gatu mawi mtue'tew ugjit na ji'nm ta'n getu 'ntuisgalitew ni'n, na ula ji'nm ta'n Gjinisgam petgimapnn. Me' etug gelu'lgtesoq ugjit na ji'nm pa mu ugs'tqamuigusnn.”

Na Gjisaqamaw ugwela'gewe'm

(Matiw 26.26-30; Lu'g 22.14-20; 1 Golintewaq 11.23-25)

²² Ge's etlatalulti'tij Se'sus wesua'toq pipnaqan, a'sutmat aq miwatmuatl Nisgaml. Sewisgina'toq pipnaqan aq ignmuaji unaqapemg. Teluet, “Ula na na'qi. Ugsua'tug aq malqotmug.”

²³ Wesua'latl gupji'tl aq miwatmuatl Nisgaml. Elasnmuaji aq 'ms't wije wet samqwo'tiliji. ²⁴ Se'sus teluet, “Ula na nmal'tem. Ta'n tl gaqigunia's ugjit pugwelgig, musga'tutew ta'n Gjinisgam teli tplumapni mimajuinu'g, na tliatew. ²⁵ Ni'n telimuloq, 'lpa ap nugu ma samqwaw ula moqopa'q, glapis na na'gweg samqwa's na pilei moqopa'q ta'n Gjinisgam etli elege'witewit.”

²⁶ Na tujiw a'sutmewintu'tijig. Tewita'jig aq el'ta'jig gm'tnigtug teluisig Olipet.

Se'sus igan gnuatuatl Pie'lal ta'n thuelital mo nenagun

(Matiw 26.31-35; Lu'g 22.31-34; Sa'n 13.36-38)

²⁷ Ge's pemita'tij, Se'sus telimaji, “Ms't gilew ugsumultitoqs'p aq 'nqalitoqs'p. Geitu na tliatew muta gis tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng, ‘Gjinisgam ne'pa'tal newgte'jilitl ta'n jijgluewjig nuji angwe'waji aq jijgluewjig se's'tesguaten.’ ²⁸ Ta'n tujiw Gjinisgam gis minua'lij ni'n, igan lia's Galali.”

²⁹ Pie'l asita'puguet, “Ma ni'n puna'lu tlia esgwia'tijig puna'l'sgig.”

³⁰ Se'sus telimatl Pie'lal, “Migwite'te'n ula! Na ge's mu napew ta'pu getu'gw, gis-gatatpa'q, gi's gi'l si'st thuetes mo nenuiwn ni'n.”

³¹ Pie'l asita'puguet aq naji ml'gapuguet, “Mo eigtnug tluen ni'n mu nenu'lu je tlia 'npman maw gi'l.”

Na 'ms't unaqapemg wije telua'tiliji.

Se'sus etli a'sutmat Getsemani

(Matiw 26.36-46; Lu'g 22.39-46)

³² Na peita'jig na'te'l telui'tmi'tij Getsemani aq Se'sus telimaji unaqapemg, “Pita'gw tet gijga ta'n teli pgiji a'sutmai.” ³³ Na tujiw wije'waji Pie'lal, Ji'mejal, aq Sa'nal. Na poqji ewlgwijing aq welmajigwetutg. ³⁴ Telimaji, “Lpa teli ewlgwija'si 'lpa telo'tm geget gaqsuisga'si. Na ula tet i'mu'tigw aq ango'tmug.”

³⁵ Me' naqajijge'le'l eliet aq mesganaqalsit maqamigeg. A'sutmat etug jel ma 'gji saputa'sigw wegla 'lmajo'qon. ³⁶ Na eli a'sutmatl, “Nu', Tata't! 'Ms't goqwe'l mo metue'gtnugl ugjit gi'l. Pipanimul jigla'tuin ulmajo'qon. Gatu mut tla'tegew ni'n ta'n tel puatm, pas'g gi'l ta'n tel puatmn.”

³⁷ Ta'n tujiw apaja'sij we'jiaji nesisiliji unaqapemg nep'tiliji aq telimatl Simon Pie'lal, “Simon me' nepan? Mo gisi ala'piwn newgte' ajiet?” ³⁸ Se'sus telimaji, “Angaptmu'tigw aq a'sutma'tigw glaman ma 'l nisia'tiwoq elue'utigtug. Getu' tla'taqatioq pas'g mo gis tla'taqatiwoq muta wesami gtugsultioq.”

³⁹ Mjit ap newgt Se'sus naji a'sutmat teluetl wije'l glusuaqan. ⁴⁰ Ta'n tujiw apaja'sit unaqapemg we'jiaji nep'tiliji. Na tetuji gtugsultijig je mu ugpugugual gis pantenmi'tigul. Ta'n tujiw tugwia'tiliji mo geitu'ti'gw ta'n tlima'tisnn. Se'sus ap naji a'sutmat.

⁴¹ Ta'n tujiw ap si'stewei apaja'siteg na telimaji, "Tepiaq ta'n teli atlasmultioq. Na ajiet iga'q aq ni'n, na ula ji'nm ta'n Gjinisgam petgimapnn, iga'ling lue'winu'g ugpitnuaq.

⁴² Mn'jita'gw aq maita'nej! Na ji'nm ta'n gisi ntuisgalit pegising!"

Na wesua'la'titl Se'susal

(Matiw 26.47-56; Lu'g 22.47-53; Sa'n 18.3-12)

⁴³ Me' Se'sus etlewistoaq ta'n tujiw Sutaal, newgte'jilitl unaqapeml, pegisinnitl. Pugwenniji mimajuinu'g pema'tu'tilitl espo'qwas'gl aq petgute'gne'l pejuwije'wa'titl Sutaal. Iganpugultijig patlia'sg nujigina'mua'tijig patlia'sg, aq natawo'ltijig ji'nmug petgima'tiji.

⁴⁴ Suta igan gnua'tuapni mimajuinu'g gnugwaqan. "Ta'n tegen ji'nm wesaaqanm'g, etna na negm pualoaq. Ugsua'lug aq jigla'lug melgigleiuq."

⁴⁵ Ta'n teli nqase'g Suta pegising elietl Se'susal aq teluet, "Nujigina'muet," aq wesaaqanmatl. ⁴⁶ Smtug wesua'la'titl Se'susal aq melgigle'wa'titl. ⁴⁷ Na newgte'jit te'sijig gaqamultijig na gettaqa'toaq espo'qwas'g aq taqamatl espe'g patlia's ugtlugowinuml mente'muaj ugs'tuaqan. ⁴⁸ Na Se'sus gelusit aq telimaji, "Amujpa na gilew te'sisgegsioq wejgwita'ioq ta'n espo'qwas'gl aq petgute'gne'l ta'n teli ugsua'lioq ni'n 'st'ge' na ni'n na nuji opla'teget. ⁴⁹ Te'sigisg'g ni'n wijitgweiuloqop. Pas'g ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign, amujpa na teliaq."

⁵⁰ Toqo 'ms't unaqapemg naqalgwi'titl aq wesumultiliji.

⁵¹ Etna na newgte'jit maljewe'j ji'nm ta'n tel gnesij pas'g poqtaqasgegl wape'gl aligal. Majulgwalasnn Se'susal aq negla getu gisapsna'titl. ⁵² Pas'g na wesumugwalitl enmisge'litl, naqtmlitl aligal ugtejg.

Se'sus pegisulut iganpugultiliji

(Matiw 26.57-68; Lu'g 22.54,55,63-71; Sa'n 18.13,14,19-24)

⁵³ Toqo Se'susal ela'la'titl na espe'g patlia's wiguaq. Na'te'l ta'nig iganpugultijig patlia'sg, natawo'ltijig ji'nmug, aq nujigina'mua'tijig 'tplutaqan etl mawia'tijig.

⁵⁴ Pie'l gneg ugtejg pem majulgwalatl aq pisgwa't ugtiga'taqang ta'n espe'litl patlia'sl wen'ji'guoml gigto'qwagwegl. ⁵⁵ Iganpugultijig patlia'sg aq 'ms't ilsutaqatijig getu we'jitua'tisnn ta'n goqwei ugtangutew Se'susal. 'Lpa mo goqwei we'jitua'ti'gw ta'n tli ilsutmuataq aq ta'n tl ne'pa'taq. ⁵⁶ Pugwelgig pisui agnima'titl aq egsuaqanima'titl Se'susal. Pas'g mo wije'i tel agnutmu'ti'gw.

⁵⁷ Na tujiw ta'sijig ji'nmug gaqamita'jig aq egsuaqanima'titl Se'susal. ⁵⁸ "Nutaqatt'p teluep, 'Suisgo'tutes ula 'gja'sutuo'guom ta'n ji'nmug gisitu'tij aq gisi nsuguna'q ltutes newgte' ta'n mu ji'nmug gisitu'ti'gw.' " ⁵⁹ Je mu negmow mo wije'i tel agnutma'ti'gw.

⁶⁰ Na espe'g patlia's gaqama'sit ta'n te'siliji eimu'tiliji aq mil pipanimatl Se'susal, "Gis taluetes nige', ta'n tel pisuisu't'mulg?"

⁶¹ Gatu Se'sus mo me'tegw aq 'lpa mo gelusigw. Espe'g patlia's ap mil pipanimatl, "Gi'l na Nujiugs'tawi'wet ta'n Gjinisgam petgimapnn ugjit ilgwenan ugtmimajuinumg, sape'wit Gjinisgam ugwisl?"

⁶² Se'sus teli asitematl, "E'e ni'n na. 'Ms't gilew nmiatoqs'p, ni'n na ula ji'nm ta'n Gjinisgam petgimapnn, ugt'pites ugtinaqanmg Gjinisgam ta'n mawignat aq nmitoqs'p alugwigug wejgu nisa'si wa'so'q wejiei."

⁶³ Na espe'g patlia's tel'ta'sit Se'susal alm'getmlitl Nisgaml. Mo wels'tmug aq smtug sewisgino'toqol utapsun. Teluet, "Gis tepiaq we'jitueg. Mu nugu wen puatasigw.

⁶⁴ Nutuoq ta'n tel lue'wigl ugglusuaqanml. Tal'te'lmoq?" Smtug ilsuma'titl ugjit ne'po'qsilin.

⁶⁵ Ta'sijig eimu'tijig poqji lusgoma'titl Se'susal aq gep'joqpinmua'titl ugpugugul aq taqama'titl. Telua'tijig, “Ugji tetapuata ta'n wen gisi tqam'sg?” Sma'gnis paqtne'ita'titl aq matna'titl.

Pie'l petgwasitl Se'susal

(Matiw 26.69-75; Lu'g 22.56-62; Sa'n 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Pie'l me' eig iga'taqanigtug ta'n wen'ji'guoml gigto'qwagwegl ta'n tujiw na espe'g patlia's ugnugtoqtejgwejml newgte'jilitl pemiellitl. ⁶⁷ Ta'n tujiw etli u'siliteg tetpaqi angamatl aq teluet, “Gi'l elg wijitgweia't'p Se'sus ta'n Nasalet tleiawit.”

⁶⁸ Pas'g Pie'l petgwasit aq teli asita'puguet, “Lpa mo geju'lu ta'n goqwei wesgutmn.” Na tujiw tewiet aq gaqamit gigjiw ga'qana'tas'g. Na tujiw napew getu'g.

⁶⁹ Na nugtoqtejgwej nemiatl na'te'l aq poqji minu tlimaji wije'l glusuaqan weget gaqamultiliji, “Negm na ala.” ⁷⁰ Pie'l ap petgwasit.

Na tel gne'g ula gaqamultijig ap Pie'lal elsutmua'titl, “Gi'l ma gisi megtamun muta gi'l na negla te'sioq newgte'jin muta gi'l tleiawin Galali.”

⁷¹ Na tujiw Pie'l teluet, “Ugtapulij Gjinisgam egsuen! Mo nenuaq na ji'nm ta'n wesgumoq.”

⁷² Na smtug ap tapuewei napew getu'g. Na Pie'l migwite'tg ta'n Se'susal telimt'pnn, “Ge's mu napew ta'pu getu'g, gi's gi'l si'st luetes ‘mo nenuiwn.’ ” Ta'n tujiw angite'tgeg, na atgitemit.

15

Pilot mil pipanimatl Se'susal

(Matiw 27.1,2,11-14; Lu'g 23.1-5; Sa'n 18.28-38)

¹ Ge'sg egsitpu'g iganpugultijig patlia'sg mawa'laji esgwia'tiliji iganpugultiliji il-sutmi'tij ta'n tla'lataq Se'susal. Smtug gelpila'titl ejigla'la'titl aq ignmua'titl Pilotal. ² Pilot pipanimatl, “Gi'l na Lesui'paq ugtelege'witemual?” Se'sus asitematl, “Gi'l na teliaq teluen.”

³ Iganpugultijig patlia'sg elsutmua'titl Se'susal pugwelgl ta'n goqwe'l, pas'g Se'sus mo goqwei teluegw. ⁴ Pilot ap mil pipanimatl, “Mo getu asita'pugueun? Nutman ta'n te's'gl goqwe'l gisi elsutmulgl.”

⁵ Se'sus mu nugu goqwei teluegw. Na Pilot sigta paqalaig.

Se'sus ilsutasit ne'po'qsin

(Matiw 27.15-26; Lu'g 23.13-25; Sa'n 18.39—19.16)

⁶ Te's pestie'umg Siawa'timgewei Pilot iga'latl newgte'jilitl laplusang pisilitl ta'n tegen mimajuinu'g gluma'titl. ⁷ Na tujiw newgte'jit ji'nm, teluisit Palapas, laplusang pisit, maw igtigig wijitgweibasng. Negmow maw lugutipnig ta'n tel matna'tij iganpugultiliji aq ne'pa'tisni mimajuinu'g. ⁸ Ta'n tujiw pugwelgig mawita'jig aq poqji pipanima'titl Pilotal ugjit tela'tegelin ta'n i' tla'tegelij. ⁹ Pilot pipanimaji, “Pualioq iga'lan Lesui'paq ugtelege'witemual ugjit gilew?” ¹⁰ Pilot weli gji'toq iganpugultijig patlia'sg Se'susal ugpitnuaq iga'tua'tipnn muta gi's sa'q wisgua'la'titl.

¹¹ Pas'g na iganpugultijig patlia'sg munsaiwa'tiji mimajuinu'g ugjit pipanigesultinew Pilotal iga'lan Palapasal ugjit negmow. ¹² Pilot ap gelulaji mimajuinu'g, “Gatu tal pualioq tala'lan newgte'jit telui'toq, ‘Lesui'paq ugtelege'witemual?’ ”

¹³ Na apaji sesgu'tijig, “Gujjiewto'q!”

¹⁴ Pilot pipanimaji, “Gatu goqweieg ta opla'toqosneg?” Me' naji gsigawa'tijig, “Gujjiewto'q!”

¹⁵ Pilot getu tetapua'laji mimajuinu'g. Na iga'latl Palapasal ugjit negmow. Iga'latl Se'susal sma'gnisg ugpitnuaq ugjit mattoqsilin aq gujjiewto'qsilin.

*Sma'gnisg maligitelma'titl Se'susal
(Matiw 27.27-31; Sa'n 19.2,3)*

¹⁶ Sma'gnisg ela'la'titl Se'susal iga'taqanigtug, ta'n g'pnno'lewei wen'ji'guom gigo'qwapaqteg. Na esgwia'tijig sma'gnisg wigumaji aq mawita'jig. ¹⁷ Sma'gnisg Se'susal nasa'tua'titl megwi ewne'litl pitu'gunn pitoqsilitl. Goqominaqsiei el'tu'tij piptugwaqig aq nasa'tua'titl un'jig. ¹⁸ Na poqji gaqametesultijig aq matgwetua'titl. Telima'titl, “Wel'ta'si ta'n tel nemu'l Lesui'paq ugtelege'witemual!” ¹⁹ Taqama'titl un'jig gmu'j, elusguma'titl, nutgul'pa'sultijig aq emtoqwala'titl. ²⁰ Na ta'n tujiw maligima'titeg menatua'titl megwi ewne'litl pitu'gunn, apaji nasa'tua'titl utapsunn. Na tujiw ela'la'titl ta'n tl gujjiewta'taq.

*Se'sus gujjieweigtug nasapaqtotg
(Matiw 27.32-44; Lu'g 23.26-43; Sa'n 19.17-27)*

²¹ Ge's pemita'tij asugua'titl ji'nmul, teluisilitl Simon, tleiawilitl Sailin. Uggwisg na Alegsantel aq Megwatpat. Pem lielitl 'g'gigang. Gi'gaja'la'titl pma'pinmilin Se'susal uggujiewe'm. ²² Se'susal pegisula'titl ta'n teluisig Golgota na telueg, “Teli angamgug 'st'ge' waqan'tewatpat.” ²³ Se'susal getu ignmua'tipnn moqopa'q wiaqa'tas'g 'mpisun teluisig mul, mu tli ulmaje'n, gatu Se'sus mo esamqawwgup. ²⁴ Na tujiw sma'gnisg gujjieweigtug nasta'titl. Toqo wesua'tua'titl utapsun te's i' newgte' elaqatijig nmitunew ta'n wen ingutei ugtete'tew. Etna na tel nasgwa'tatultisnig. ²⁵ Panaemg pesgunateg ajiet egsitpu'g ta'n tujiw gujjiewta'titeg. ²⁶ Ula na gnugwaqan ta'n tel pisuimuj nasa'tua'tij uggujiewe'm, ewi'gas'g, “Lesui'paq ugtelege'witemual.” ²⁷ Tapusijig gmutnesg gujjiewto'jig maw Se'susal, newgte'jit inaqaneg aq igtig patatujg. ²⁸ Na teliaq ta'n Gjinisgam ugtwi'gatign tel wi'gas'g'p, “Mawa'lut maw gmutnesg.”

²⁹ Na mimajuinu'g pemita'jig pepuegetitl un'jiwal aq maligima'titl Se'susal. “Na! Gi'l getu seioqte'mu's'p 'g'gia'sutuo'guom aq gisi apaji 'ltutes nesuguna'q. ³⁰ Ge' nisa'si nige' na gujjieweigtug. Ugs'tawi'si gi'l.”

³¹ Pa na wije'i iganpugultijig patlia'sg aq nujigina'mua'tijig 'tplutaqan maligima'titl Se'susal, telimtultijig. “Gisi ugs'tawiaji igtigig, pas'g negm mo gisi ugs'tawi'sigw. ³² Ge' angamanej, Isle'lewaq ugtelege'witemual, Nujiugs'tawi'wet. Nisa'si gujjieweigtug nige'. Na tujiw 'gtlams'tultesnen.” Na ula tapusijig, gujjiewto't'pnig maw Se'susal, elg maligima'titl aq ewnasima'titl.

*Se'sus ta'n teli np'gs
(Matiw 27.45-56; Lu'g 23.44-49; Sa'n 19.28-30)*

³³ Ta'n tujiw mewlia'gweg iga'q ta'n telgi'g ugs'tqamu oqonitpaqamugwa's'g nesisgl ajietl. ³⁴ Na tujiw Se'sus sesgwet aq teluet, “Eloi, Eloi lama sabachthani?” Na telueg, “Ntnisgamum, 'ntnisgamum, tal gis puna'lin ni'n?”

³⁵ Te'sijig mimajuinu'g eimu'tijig nutua'titeg teluejig, “Ge' jigs'tug, wigumatl Ilaijaal.” ³⁶ Newgte'jit ta'n 'spanj gisi gwija'toq moqopa'qigtug aq gis iga'toq pita'q gmu'jigtug elasa'g'ua'j Se'susal ugtung. Teluet, “Pe'l angamanej Ilaija jugu'en aq nisa'lan gujjieweigtug.”

³⁷ Na Se'sus gesigawwet aq nepgaq.

³⁸ Etna na ula gesgug atla'wegn tmsaqign 'g'gia'sutuo'guomg gaqapitg. Na telgi'g's asugom te'sisga'q leppie aq nesisga'q leppie tel pita'q. Nasgwa'toq ta'n eteg 'g'jisape'uti. Ta'n tujiw Se'sus nepgeg weji p'qoji suisgina's'g g'p'taq glapis epune'g. ³⁹ Na igantug gujjieweigtug sma'gnis iganpugutuaji gaqamit, nemiateg Se'susal ta'n tujiw gesigaw sesgweliteg aq nepliteg. Teluet, “Ula ji'nm teliaq Gjinisgam uggwisaq.”

⁴⁰ Eimu'tijig pugwelgig e'pijig, ta'n gneg wetama'titl Se'susal nepliteg. Wijitg-weiwa'tiji Salom, Mal Matle'n, aq Mali ta'n uggwisg, na maw maljewe'juit Ji'mej aq

Josi. ⁴¹ Majulgwala'tisnn Se'susal ge'sg eimliteg Galali aq apoqonmua'tipnn. Pugwelgig igtigig eimu'tijig ta'nig el wije'wa'tisnn Selusalemg.

Utqotala'titl Se'susal

(Matiw 27.57-61; Lu'g 23.50-56; Sa'n 19.38-42)

⁴² Etna na na'gweg ta'n ilajugtmi'tij atlasmutigisg'g. Pemi ula'gewe'le'l ta'n So'sep Ali-matiaewaj pegising. ⁴³ Maw gtlamite'lmud ula iganpuguit. Ne'gaw esgmalatl na na'gweg ta'n tujiw Nisgaml 'pgisinnital aq ugtmimajuinung ilgwenataq. So'sep melgita'sit, elietl Pilotal naji glutmuatl Se'susal wa'qi. ⁴⁴ Pilot paqalaig ta'n tujiw nutg Se'susal gisi npilin. Na wigumatl sma'gnisl iganpuguilitl aq pipanimatl, “Na teli nqa'si 'np'gaq Se'suso'q?” ⁴⁵ Ta'n tujiw nutg iganpuguilitl ta'n teluelij, Pilot telimatl So'sepal, “Gisi ugsua'tuates wa'qi.” ⁴⁶ So'sep pegwatelg wape'g atla'wegn. Nisa'tuaj wa'qi aq atla'wegnigtug te'tepjepilat. Pisgwapilat elmalqe'g ta'n gisitu'tip gun'tewigtug aq na'te'l elsma'latl. El'te't'pja'toq mesgi'g gun'tew gep'joqwa'tmn ta'n weji pisgwa'lut'p. ⁴⁷ Tapusijig e'pijig eli angama'titl ta'n Se'susal elisilij. Mal Matle'n aq Mali ta'n uggwisg Josial aq Ji'mejal.

16

Se'sus minunsit

(Matiw 28.1-8; Lu'g 24.1-12; Sa'n 20.1-10)

¹ Ta'n tujiw gi's galgwasiyet, na atlasmutigisgug gaqiaq, Mal Matle'n, Salom, aq Mali na Ji'mej aq Josi uggwijuaq pegwatelmi'tij weljema'gewei, ta'n guto'tuataq Se'susal wa'qig.

² Ge'sg egsitpu'g aqantie'umg, na'gu'set pemsegewa'j, el'ta'jig ta'n Se'sus etli utquta'lut'p.

³ Ge's pemita'tij telimultijig, “Wen te't'pja'tutew na gun'tew ugjit ginu weji pisgwa'timg ta'n etli utquta'lut'p?” ⁴ Na mawi ms'gi'g gun'tew. Na ta'n tujiw nepsapati'tij nemitu'tij gun'tewe'g gis jigla'tas'gs'pneg. ⁵ Pem pisgwa'tijig ta'n etli utquta'lut'p. Nemiatitl na'te'l maljewe'j ji'nm epilitl inaqaneg. Nasg'gl wape'gl aligal aq maw we'gwata'sultijig.

⁶ Telimaji, “Mut we'gwata'sultinew. Al gwiluoq Se'sus, Nasaletgewa'j, ta'n gujjiewto't'pnaq. Mo tet eimug gis minunsitaq! Angaptmug! Ula tet elising'pnaq. ⁷ 'Lta'gw gna'tug unaqapemg maw Pie'l, Se'sus igan lietew Galali. Na'te'l tl nmiatoqs'p 'st'ge' ta'n telimugsioqop.”

⁸ Na tewita'jig aq ejiigtugultijig ta'n etli utquta'lut'p muta tel jipaqita'jig aq we'gwata'sultijig. Mo wenn telima'tigul goqwei muta tel jipasultijig.

Se'sus neia'sitl Mal Matle'n

(Matiw 28.9,10; Sa'n 20.11-18)

⁹ Ge'sg egsitpu'g aqantie'umg Se'sus minunsiteg, tmg neia'sitl Mal Matle'n, ta'n llaigneg te'siliji mn'tu'g tewaqtessguapni. ¹⁰ Mal Matle'n eliet ta'n Se'sus unaqapemg eimu'tijig ta'n etl ewlgwijultijig aq etltemultijig. Telimaji negm nemiapnn Se'susal. ¹¹ Ta'n tujiw nutua'titeg telueliteg Se'sus mimajit aq negm nemiapnn, mu getlams'tua'tigul.

Se'sus neialsit tapusiliji unaqapemg

(Lu'g 24.13-35)

¹² Tel gne'g ge's pemla'tilij gutang, tapusiliji unaqapemg Se'sus ap piltu neialsit aq mo nenagwi'tigul. Amgwesewei nemia'titeg pas'g tel gne'g sapama'titl. ¹³ Ula apaja'tijig aq telima'tiji igtigig, pas'g na igtigig mo getlams'tmi'ti'gw.

Se'sus neialsit wegla newgtisgegsiliji je newgt

(Matiw 28.16-20; Lu'g 24.36-49; Sa'n 20.19-23; Paqalaiwaqann 1.6-8)

¹⁴ Glapis ugtejgewei Se'sus neialsit wegla newgtisgegsiliji jel newgt unaqapemg ge's etlatalulti'tij. Majiaqa'laji muta mu getlams'tmu'ti'gw aq melgasultijig. Mu getu jigs'tmu'ti'gw ta'nig nemia'tipnn mimajilitl. ¹⁵ Telimaji, “Lta'gw ta'n telgi'g ugs'tqamu,

ta'n te'sit mimajuinu'g se'sa'tug gelu'lg agnutmaqan. ¹⁶ Ta'n wen getlams'tg aq sign'tasij. Gjinisgam ugs'tawiatal. Ta'n wen mu getlams'tmug, ulmaji ilsutasitew. ¹⁷ Ta'nig getlams'tmu'tijig tla'taqatitaq wegla melgignaqaq paqalaiwaqann: wegla 'gtaqqatesguataq mn'tu'g 'nwisunm aq piltui'sultitaq. ¹⁸ Pa na gis unaqa'la'tij 'mtesgmu gisna samqwoltijig ta'n goqwei ne'pa'gutaq, ma tala'lugwi'ti'gw. Iga'tuataq ugpitnual gesnugu'tiliji na ilita'taq.”

Se'sus ela'lut wa'so'q

(Lu'g 24.50-53; Paqalaiwaqann 1.9-11)

¹⁹ Ta'n tujiw Gjisaqamaw Se'sus gis glulateg, wa'so'q ela'lut. Pengopa'sit ugtinaqaneg Gjinisgaml. ²⁰ Na unaqapemg maita'liji aq gina'mua'tijig 'ms't tami. Gjisaqamaw Se'sus maw lugutijig, neia'tuanew ta'n tel gina'mua'ti'tij teliaqewei ta'n teli ignmuaj ml'gigno'ti gis tla'taqatijig mesgi'gl ta'n goqwe'l.

Na gelu'lg agnutmaqan ta'n Lu'g ewi'g'g'p Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Lu'g ewi'gmuapnn ula wi'gatign Tiaplusal. Telimatl ta'n Se'sus pegising'p ugs'tqamug ugs'tawian lue'winu'g. Lu'g pewalatl gji'tun Nisgam gesalaji milapegsultiliji mimajuinu'. Ta's'gl a'tugwaqann pugwelgig mimajuinu'g geitu'tij ewi'gas'gl ula wi'gatignigtug. Ta's'gl na Samaliaewa'j ta'n welm'toq (10.25-37), Jijgluewj ta'n gesga't (15.1-7) aq Na ji'nm ta'n apjiw gesalatl uggwisl.

Lu'g telimapnn Tiaplusal ta'n Se'sus wesgutg ugtlgowaqan ugs'tqamug, (4.18-19; 7.22-23). Se'sus gesalaji mimajuinu' ta'n igtigi mo gesalgwi'tigwi. Gesalaji ewle'jultiliji mimajuinu'. Se'sus telmaji mimajuinu' na a'tugwaqan ta'n Nisgam gesalatl Lasalasal. Lasalas ewle'jit aq gesnugwat, (16.19-31). Se'sus telimaji unaqapemg, 'Ntuisgetu ta'n te's'g goqwei geggunmug aq ignmamug na suliewei ta'ni ewle'jultijig,' (12.23). Na apoqnmuaji ewle'jultilij, gesnugu'tiliji aq ta'ni mo apoqnmasultili'gw. Lu'g pewalatl Tiaplusal gji'tulin Se'sus na mujgajewei mimajuinu.

Lu'g telimatl Tiaplusal na Wejuli Nisgam apjiw ne'gaw apoqnmuatl Se'susal aq ne'gaw ilgwenatl. Telimatl na Se'sus gaqaisg a'sutmat. A'sutmap ta'n gis sign'tuteg (3.21) ge's gmnaq megnagweg unaqapemg (6.12) aq ta'n tujiw gaqapijinged gujjieweigtug (23.34,46). Se'sus telimapni mimajuinu' nesisgl a'tugwaqann ta'n wesgutg a'sutmaqan (11.1-9; 18.1-8 aq 18.9-14).

Lu'g ap igtig wi'gatign ewi'g'g'p. Na igtig wi'gatign teluisig, Ta'n I' Tla'taqatipnig Apustale'wijig.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Lu'g ewi'gmuatl Tiaplusal (1.1-4)

Ta'n Sa'n Nutsign'tuet aq Se'sus teli ugs'tqamuipnig (1.5-2.52)

Na agnutmaqan ta'n Sa'n Nutsign'tuet pestung'p (3.1-20)

Ta'n Se'sus sign'tuteg aq ta'n wet nu'gwalut (3.21-4.13)

Ta'n Se'sus tela'tegep aq gegnu'tmuapni mimajuinu' Galiliewa'gig (4.14-9.50)

Ta'n Se'sus tela'tegep aq teluep ta'n tujiw wejiep Galiliewa'gig glapis Selusalemg (9.51-19.27)

Ta'n Se'sus tela'tegep aq teluep ge's etl mittugweteg Selusalemg (19.28-22.46)

Se'sus wesua'lut'p, isutasip ugjit npmn aq gujjiewto'sip (22.47-23.56)

Se'sus minunsiteg, al neia'sip mimajuinueg aq wenaqalsit'p wa'so'q (24.1-53)

Ta'n goqwei Lu'g telimatl Tiopilusal

¹ Nitap Tiopilus, pugwelgig mimajuinu'g wejo'tmi'tip wi'gmnew agnutmaqan ta'n goqwe'l gis tliaqapnn tepaw ta'n eimu'tieg. ² Ewi'gmi'tipnn ta'n goqwe'l igtigi telimugsieg'pnn. Negla nemitu'tilipnn ta'n goqwe'l teliaqapnn weja'tegemgeg Sa'n Nutsign'tuet ugs'tqamuip glapis nige' aq telimugsieg'p ula gelu'lg agnutmaqan. ³ Saqamaw, gis sangew gina'masiapnn wegla ta'n goqwe'l teliaqapnn weja'tegemgeg na tujiw glapis nige'. Tel'te'tm gi'l getu' gji'tun glaman pemgopi aq ewi'gmul ula agnutmaqan. ⁴ Ula wet tla'tegei glaman 'gji'tutes giasgiwowej wegla ta'n goqwe'l gegnu'tmugsipnn.

Ansale'wit telimatl Saglaiaa uggwisuin

⁵ Na ge's Elot elege'witewip Jutiaewa'gig, na tujiw Saglaia na patlia'suit. Wetapegsit na patlia'saq ta'n teluisipnaq Apaija. Ugte'piteml teluisilitl El'sapet. Ula e'pit wetapegsit

Alano'q. ⁶ Gitg apjiw tela'tegejig ta'n Gisiteget tel puatg. Getlamiejig aq apjiw getlams'tmi'tij Nisgamewei tplutaqan. ⁷ Mo mijua'ji'jg gegguna'tigupni muta El'sapet mo gisi un'janigup. Nige' gitg wel gisiguijig.

⁸ Newtejgeg na'gweg ge's Apaijaewa'jg elugowa'titl Gjinisgaml a'sutuo'guomg, na tujiw Saglaia nigani a'sutmat. ⁹ Na patlia's ta'n nigani a'sutmat ignmut nu'gwa'tun weljema'gewei patgulmesigaqanigtug. Glaman Saglaia megnut aq eliet gjia'sutuo'guomg ta'n Gisitegelitl emtoqwala'titl, ugjit weljema'gewei nu'gwa'tun. ¹⁰ Na gujmug mimajuinu'g etli a'sutma'tijig ge's Saglaia etl nu'gwa'toq weljema'gewei.

¹¹ Na Gisiteget ugtansale'witeml neia'silitl aq gaqamilitl inaqaneg patgulmesigaqanigtug ta'n nu'gwa'tas'g weljema'gewei. ¹² Ta'n tujiw Saglaia nemiaj sespeta'sit aq jipasit. ¹³ Gatu na ansale'wilitl telimtl, "Saglaia, mut jipasiw. Gjinisgam gis nutmasg gta'sutmaqanm. Gte'pitem, El'sapet, gugunatal lpa'tujl aq tl wi'tatoqs'p Sa'n. ¹⁴ Na tujiw ul'ta'sites aq no'q ulgwijintes. Pugwelgig mimajuinu'g ul'ta'sultitaq ta'n tujiw ugs'tqamulitew. ¹⁵ Gisiteget gepmite'lmatal. Ma esamqwagw moqopa'q gisna pugtewijg. Weja'tegemg ugs'tqamulitew gugunatal Wejuli Nisgaml. ¹⁶ Gisa'lata pugwenniji mimajuinu' Lesui'pe'gatig lita'sualanew Gisitegelitl na Gjinisgaml ta'n emtoqwala'titl. ¹⁷ Lietew aq pestuntew ge's mu Gjisaqamawl poqji pestunmlitl. Msntew na ml'gigno'ti ta'n wejiaq wa'so'q aq ml'gignatew st'ge' na niganigjitegewinuaq teluisipnaq Ilaija. Gisa'lata mimajuinu'g apaji gsalata un'janua. Gisa'lata na mimajuinu'g ta'n mo getlams'tua'tigul Gisitegelitl gtlams'tuanew aq tla'taqatinew ta'n gigwajiaq. Gisa'lata mimajuinu' gisgajo'ltinew ugjit ta'n tujiw Gjisaqamaw pgising."

¹⁸ Saglaia telimatl ansale'wilitl, "Tali gji'tu ms't ula tlian. Gisigui aq nte'pitem na gisigui'sgw."

¹⁹ Ansale'wit telimatl, "Teluisi Gapriel. Ni'n na Gjinisgam uglugowinumml aq petgimit ugjit tlimulin ula gelu'lg agnutmaqan. ²⁰ Mo getlams'tmun ula ta'n gis tlimul. Na ma gisi glusiwn glapis na na'gweg iga'q ta'n ms't gaqiatew st'ge' teli tplumulap."

²¹ Na mimajuinu'g ta'n eimu'tijig gujmug etli esgmala'titl Saglaiaaal. Angita'sultijig tal gis teli pgitgatg na gjia'sutuo'guomg. ²² Ta'n tujiw tewiej mo gis glulagwi. Na mimajuinu'g gejia'titl na gis nmitulipnn nat goqwei gjia'sutuo'guomg. Saglaia amujpa ugpitnn e'w'gl ugjit gnua'tuan, muta mo gis ewistugw. ²³ Ta'n tujiw ugtlugowaqan gaqiaq a'sutuo'guomg Saglaia enmiet wiguaq.

²⁴ Na tel'gne'geg ugte'piteml tele'litl. Mo naqtmiligw wiguow na'nijig tepgun'seliji. ²⁵ El'sapet teluet, "Gisiteget gisi apoqonmuit aq wel'te'limit. Na ejigla'tuit ntaqo'qonmeg."

Ansale'wit telimatl Malial, "Un'janites"

²⁶ Asugom tepgun'sejig El'sapet gis tele'g'p, na tujiw Gjinisgaml elgimatl ansale'wilitl teluisilitl Gapriel na gjigan teluisig Nasalet, ta'n eteg Galaliewa'gi. ²⁷ Na agnutmaqan pegisitoq ugjit e'pite'sl teluisilitl Mali. Mali gisi tplumtijig malie'winew ji'nmul teluisilitl So'sep. Na ji'nm wetagutg na elege'witaq teluisipnaq Ta'pit. ²⁸ Na tujiw neia'sit ansale'wit aq telimatl Malial, "E'pite's, telimul gelu'lg agnutmaqan muta Gisiteget wijitgweiasg aq maw gepmite'tasin."

²⁹ Mali sespeta'sit ta'n ansale'wilitl gis tlimtl muta mu nestmug na agnutmaqan. ³⁰ Na ansale'wit telimatl, "Mali, mut jipasiw muta Gjinisgaml gepmite'lm'sg. ³¹ Tle'tes aq ugs'tqamua'lates mijua'ji'j. Tl wi'tates Se'sus. ³² Gepme'tew aq tl wi'taten na Gjinisgaml uggwisl. Gjinisgaml na Gisiteget ignmuatal elege'witewilin st'ge' Ta'pito'q ta'n negm wetapegsit. ³³ Iapjiw niganpugutuata ta'ni wetapegsultiliji Je'gopo'q. Iapjiw elege'witewitew aq ugtelege'wa'gim iapjiwtetew."

³⁴ Mali pipanimatl ansale'wilitl, "Tal gis ula tliatew, menaq tepqatmu?"

³⁵ Ansale'wit telimatl, "Wejuli Nisgam nisa'sitew gi'leg. Na mawi espe'g Gjinisgam ugml'gigno'tim guguntes aq gisa'lulten tle'n. Na mijua'ji'j sape'witew aq tl wi'taten Gjinisgam uggwisl. ³⁶ Teluemg'p na go'gumaw, El'sapet, ma gis gugunagwi mijua'ji'jg. Gatu telimul, na asugom te'sijig tepgun'sejig gi's tele'g aq gugunatal lpa'tujl, je tlia tel gisiguij. ³⁷ Muta mo eigtnug goqwei ta'n Gjinisgam mo gis tla'tegegw."

³⁸ Mali teluet, "Ni'n na Gisiteget elugowg. Tliaj ni'neg ta'n gis thuen."
Na tujiw ansale'wilatl naqatl.

Mali emittugwalatl wo'gumal, El'sapetal

³⁹ Na tel'gne'ge'l Mali ilajit aq smtug eliet na gjigan ta'n etl milqamigeg Jutiaewa'gi. ⁴⁰ Pisgwa't Saglaia aq El'sapet wiguow aq gelulatl El'sapetal. ⁴¹ Na El'sapet tel nutuaj Malial, na mijua'ji'jl jiniw maja'silitl ugtlaminug. Na tujiw Wejuli Nisgam pija'sit El'sapeteg. ⁴² El'sapet gesigawwet, "Gjinisgam me' wel'te'lm'sg je mu igtigig e'pijig aq pajiji ul'te'lmute'w na mijua'ji'j ta'n gugunates. ⁴³ No'q gelu'lg ta'n teliaq Gjisaqamaw uggwitl peji mittugwalit. ⁴⁴ Nqasaiw nutu'laneg, nn'jan maja'sip ntlaminug muta wel'ta'sit. ⁴⁵ No'q wel'ta'sin muta getlams'tmn ta'n goqwei Gisiteget teplum'sg'p na tliatew."

Mali emtoqwalatl Nisgaml

⁴⁶ Mali teluet, "Ngamlamun welgwitg aq me'gite'lm'g Gisiteget, ⁴⁷ Pajiji ul'ta'si muta Gjinisgam na Nujiugs'tawi'wet ta'n gisi ugs'tawi't. ⁴⁸ Angite'lmit aq ewle'jit ni'n na uglugowinu'sguml. Nige' weja'tegemg ms't wen tl wi'titew pajiji ul'te'lmute'w e'pit. ⁴⁹ Na Gisiteget gisi ignmuit nat goqwei pajiji glu'lg. Lpa na sape'wit. ⁵⁰ Ewllite'lmaji ta'ni gepmite'lm'gwi'titl. Ula tla'tegetew ugjit mimajuinu'g aq un'janua iapjiw. ⁵¹ Mesgi'gl ta'n goqwe'l gis tla'tegelitl. Gisa'laji ta'n espitel'sultiliji ugsmultinew aq gisa'laji naqa'tnew ta'n getu' tla'taqatili'tij. ⁵² Mena'lapni elege'wiliji ta'n melgigno'ltliji umutgiwal aq wele'wapni ewle'juinu'g. ⁵³ Esmapni gewisultiliji gelu'lg mijipjewe'i. Gatu enmigimapni milesuinu' aq mo goqwei ignmuagupni. ⁵⁴ Ta'n goqwei teli tplumapni gn'gi'guagi'g na tela'tegep. Apoqonmuapni uglugowinumg na Lesui'pa. ⁵⁵ Migwite'tg ta'n gelulapni gn'gi'gunaqi'g. Na ewllite'lmaji Aplamal aq Aplamal un'janua iapjiw."

⁵⁶ Na Mali emittugwalatl El'sapetal na'tami nesisijig tepgun'sejig aq na tujiw apajinmiet.

Sa'n Nutsign'tuet ugs'tqamuit

⁵⁷ Na pesgunateg te'sisgegsijig tepgun'sejig gisi iga'jig El'sapet ugs'tqamua'latl uggwisl. ⁵⁸ Mawi ul'ta'sit. Ta'n tujiw witapesgwa aq wo'guma nutma'tilij Gisiteget teli ula'latl El'sapetal na mawi ul'ta'sultiliji.

⁵⁹ Ta'n tujiw mijua'ji'j aqan'tie'uti tewje'geg, mimajuinu'g peita'jig ugjit lugwalanew. Getu' tl wi'ta'titl Saglaia, st'ge' ujjl. ⁶⁰ Gatu uggwitl teluelitl, "Moqwa', thuisitew Sa'n."

⁶¹ Na telima'titl, "Mo geggunawjig ta'n talagumjig wije'i geggunmi'tij ula wisun." ⁶² Na tujiw ugpitnual weji glula'titl ujjl aq pipanima'titl ta'n getu' tl wi'taj uggwisl.

⁶³ Saglaia pipanigesit wi'gatign aq ewi'g'g, "Thuisitew Sa'n." Mimajuinu'g sigti paqalailitijig. ⁶⁴ Na smtug Saglaia gis glusit, aq poqji gepmite'lmatl Gjinisgaml. ⁶⁵ Na mimajuinu'g ta'n wigultijig gigjiw Saglaia wiguow jipasultijig. Me' tel'gne'g ms't wen ta'n wigit na milqamigeg Jutiaewa'gi siaw agnutma'tijig ula ta'n goqwei gis tliaq. ⁶⁶ Ta'n te'sit wen nutg ula agnutmaqan angite'lma'titl, "Wenitew u't mijua'ji'j gisigwej?" muta geitu'tij Gisiteget apoqonmuatl.

Saglaia ugtagnutmaqanm

⁶⁷ Na Wejuli Nisgam nisa'sit Saglaiaeg na Sa'n Nutsign'tuet ujjl. Na tujiw Saglaia teluet glusuaqanm ta'n wejiaqal Nisgameg,

⁶⁸ “Me'gite'lmanej Gisiteget na Gjinisgam ugjit Lesui'paq. Pegising'p ugjit apoqon-muanew ugmimajuinung aq ugs'tawianew. ⁶⁹ Petgitmugsi'gw Nujiugs'tawi'welitl ta'n melgigna'litl. Ula Westaulg wetapegsit Ta'piteg, na Gjinisgam uglugowinuml. ⁷⁰ Gi's nige' sa'q Gjinisgam gisa'lapni niganigjitegewinugi' tluenew ula. ⁷¹ Teplumugsi'gup weji ugs'tawugsinenu ta'nig getanugsi'gwig. Teplumugsi'gup angweiugsinenu glaman ta'nig masgelmugsi'gwig ma jile'ugsiggwig. ⁷² Teluep ewlite'lmata gn'gi'gunaqi'g aq apjiw migwite'ttew ta'n goqwei teplumsip. ⁷³ Tla'tegetew wegla goqwe'l teplumapnn Aplamal, ta'n wetapegsulti'gw. ⁷⁴ Teplumsip weji ugs'tawugsinenu ta'nig masgelmugsi'gwig aq igalugsinenu glaman lugutitesnu ugjit negm aq ma jipasultiggw. ⁷⁵ Ugs'tawugsitesnu glaman sape'ultitesnu aq tetapua'taqatitesnu ta'n teli pgitawsulti'gw. ⁷⁶ Ngwis, tl wi'tulten niganigjitegewinu ugjit espe'g Gjinisgam. Ta'n tujiw Gjisaqamaw pgis-intew, nigana'sites ilajugtmuates ta'n goqwe'l ugjit negm. ⁷⁷ Tlimates ugmimajuinung na ugs'tawiaten ta'n tujiw ugpata'taqanmual apigsigtuj. ⁷⁸ Gjinisgam ta'n emtoqwalugg na gesaluet aq ewlite'lmugsi'gw. Na na'gweg iga'tutew ta'n ugs'tawugsitesnu. ⁷⁹ Ugs'tawiata na mimajuinu' ta'n pata'tegewinu' aq ta'n pemi npu'tijig. Ilgwenugsitesnu mimajultinenu wantaqo'ti'gtug.”

⁸⁰ Na lpa'tuj, Sa'n, pemigwet, pemi ntawe'g aq melgi gtlams'tuatl Nisgaml. Ta'n tujiw gisigwet na eliet usgowa'sin paqtaqamigtug glapis poqji pestunmuaji Lesui'pa.

2

Se'sus ugs'tqamuit (Matiw 1.18-25)

¹ Na teliaqap ge's Agustus elege'witewip Lo'mewa'gi tewatgitg tplutaqan ta'n telgi'g Lo'mewa'gi. Pewalaji ms't mimajuinu'g pishui'gusultinew ta'n wetagutmu'ti'tij. ² Ula na amgweseweieg mimajuinu'g pishui'gusulti'tij ge's Gwilinius g'pnno'lewiteg Siliae'gatig. ³ Na tujiw ms't wen eliet aq pishui'gusit na gjigan ta'n wetagutg.

⁴ Na So'sep weji maja'sit gjigan teluisig Nasalet Galaliewa'gig. Eliet na utan teluisig Petliem Jutiaewa'gig. Petliem na utan ta'n Ta'pito'q na elege'witaq etli ugs'tqamui. So'sep wet liet na'te'l muta wetapegsit Ta'piteg. ⁵ Naji pishui'gusijig ugte'piteml, Malial ta'n gi's getu' un'janilitl. ⁶ Na teliaq ge's eimi'tij Petliemg, tetaputesg Mali un'janin. ⁷ Amgwesewe'l uggwisl ugs'tqamua'latl aq ewnisgwega'latl atla'wegnigtug. Elsma'latl msigu ta'n wi'sisg esma'titen. Mali tela'teget muta mo we'jitu'tigupni getgunimgewei.

Ansale'wit gegnua'tuaji nujo'taqatilij na gelu'lg agnutmaqan

⁸ Na wije'i wela'gweg gigjiw Petliemg m'gegtug eimu'tijig ji'nmgug ta'n nujiangweiwa'tiji jijgluewji. ⁹ Gisiteget ugtansale'witeml neia'silitl aq pitiata'sg ta'n ji'nmgug eimu'ti'tij. Gesateg wejiaq wa'so'q. Ji'nmgug ma'muni jipaqita'jig. ¹⁰ Ansale'wit telimaji, “Mut jipaqita'new. Weji pginin ugjit tlimulinew gelu'lg agnutmaqan. Ula agnutmaqan gisa'lata ms't mimajuinu'g ugs'tqamug ul'ta'sultinew. ¹¹ Ula wela'gw na Gjisaqamaw ta'n teluisit Nujiugs'tawi'wet ugs'tqamui. Eig na gjigan ta'n Ta'pito'q wetagutg'p. ¹² Telimuloq ta'n tl nenuatoqs'p. Na mijua'ji'j nmiatoqs'p ewnisgwega'tasit atla'wegnigtug aq elising msiguigtug.”

¹³ Jiniw pugwelgig ansale'wijig ne'ita'jig ta'n igtigl ansale'wilitl eimlitl. Etli gtapegia'tijig ta'n tel gepmite'lma'tij Gjinisgaml. Teluejig,

¹⁴ “Miwa'lanej Gjinisgam ta'n mawi espe'g wa'so'q. Wantaqo'ti i'tt'j ugs'tqamug ugjit mimajuinu'g ta'n wel'te'lmaji.”

¹⁵ Ta'n tujiw ansale'wijig apaita'titeg wa'so'q, na nujiangweiwa'tiji jijgluewji telimtul-tijig, “Ge' lta'nej Petliemg aq nat nmitunej ta'n goqwei gis tliaq aq ta'n goqwei Gisiteget gis gnua'tugsi'gw.”

16 Na smtug el'ta'jig aq nemia'tiji Malial, So'sepal aq na mijua'ji'jl ta'n elisinnitl msiguigtug. 17 Angama'titl mijua'ji'jl aq telima'tiji Malial aq igtigi ta'n ansale'wilitl telimgwi'tipnn ugjit na mijua'ji'jl. 18 Igtigig mimajuinu'g paqalaiultijig ta'n tujiw nutua'ti'tij ta'n goqwei ji'nmu ta'n angweigwi'tiji jijgluewjig gis agnutmli'tij. 19 Mali migwite'tgl ms't ta'n goqwe'l nutmapnn aq melgi angite'tgl. 20 Na ji'nmu'g ta'n angweiwa'tiji jijgluewji enmi gtapegia'tijig aq emtoqwala'titl Gjinisgaml ugjit ta'n te's'g gis nutmi'tij aq ta'n goqwei gis nemitu'tij. Lpa na teliaqap st'ge' ta'n ansale'wit teluep.

Se'sus tel wisungewut

21 Ta'n tujiw ugumuljin te'suguna'q iga'q ugjit na lpa'tuj elugwa'-tasin, tel wisungewa-toqs'p Se'sus st'ge' ta'n ansale'wit tel wisungewapnn ge's mu Mali tele'gweg.

Mali aq So'sep ela'la'titl Se'susal gjia'sutuo'guomg

22 Na na'gweg ta'n waqama'lugsijig tetaputesg, na tujiw Mali aq So'sep ela'tijig gjia'sutuo'guomg tla'tegenew ta'n goqwei Mowisewei tplutaqan telueg. Ela'la'titl mijua'ji'jl gjia'sutuo'guomg Selusalemg ugjit neia'tuanew Gisitegelitl. 23 Ula na tel wi'gas'g Gisitegetewei tplutaqan, "Ta'n amgwesewei na e'pit un'janit aq na lpa'tujuit na tujiw ula lpa'tuj apaji ignmuatl Gisitegelitl ugjit lugowan." 24 Na wejgwa'la'tiji tapusiliji plesg aq ignmua'titl Gjinisgaml. Ula elg tel wi'gas'g Gisiteget ugt'plutaqanm, "Jugwa'l tapusijig plesg gisna tapusijig sisipg ta'n telgilgig aq ignmu Gisiteget."

25 Na ji'nm ta'n teluisit Simion wigit Selusalemg. Gelu'sit aq emtoqwalatl Nisgaml. Etli esgmalatl Nujiugs'tawi'welitl pgisinnin Lesui'pe'gatig. Wejuli Nisgam gis nisa'sit negmeg. 26 Wejuli Nisgam gis tlimatl, "Ma npmun glapis nmiates Nujiugs'tawi'welitl ta'n Gisiteget petgimatal ugs'tqamug." 27 Simion ilgwentl Wejuli Nisgaml pisgwa'n na gjia'sutuo'guomg. Na tujiw Mali aq So'sep pisgwa'la'titl Se'susal na'te'l ugjit tla'tegenew ta'n telteg tplutaqan. 28 Simion wesua'latl na mijua'ji'jl aq miwatmuatl Gjinisgaml. Teluet,

29 "Gisiteget, ni'n na gtlugowinum.

Etawei gisa'tun ta'n teli tplumi't'p.
Geggunm wantaqo'ti ngamlamun
aq nige' gisgaje'i mittugwalulin wa'so'q.

30 Gis nmi'g Nujiugs'tawi'wet.

31 Petgimt ugs'tqamug
ugjit ms't mimajuinu'g nmian.

32 Negm na pa wije' aq waseteg.

Musga'tuata mimajuinu'
ta'n mu Lesui'peultiligwi
ta'n goqwei pewatmn.

Gepmite'lmata gmimajuinumg na Lesui'paq."

33 So'sep aq Mali paqalaigig ta'n Simion tel usgumapnn Se'susal. 34 Simion a'sutmessewaji aq telimatl Malial, "Ula mijua'ji'j gisa'lata pugwenniji mimajuinu'g Lesui'pe'gatig gtlams'tuanew. Na tujiw ugs'tawiata gatu pugwelgig ma gtlams'tua'tigul. Wegla ma ugs'tawiagwi. Negm na agnutmewinu ta'n gis wejiet wa'so'q aq ta'sijig mima-juinu'g ma uli usguma'tigul. 35 Neia'tu'titaq ta'n goqwei telgwija's'gl uggamlamunuaq. Ulmajita'suaqan gisa'lultew ulmaje'n pa wije' aq wa'qan ta'n gi'g gisi gsigsultew."

36 Na eig niganigjitegewinu'sgw teluisit Anna gjia'sutuo'guomg. Ujil teluisilitl Panuel. Na ujil wetapegsilitl A'sloq. Na Tepqatg'p pas'g llaigneg te'sipunqeg. Gi's sa'q ugji'nmuma nepmlipna. 37 Na sigu'sgw ugumuljin te'sisgegipunqeg je ne'w. Te's na'gweg tego'tg gjia'sutuo'guomg. Tepgig aq na'gweg emtoqwalatl Nisgaml. Ne'gaw a'sutmat aq sune'wit. 38 Na tujiw pegising ta'n mijua'ji'jl eimlitl aq miwatmuatl Nisgaml.

Wesgumatl na mijua'ji'jl aq gelulaji na mimajuinu'g ta'n esgma'tiliji ugjit Gjinisgam ugs'tawianew mimajuinu' tleiauwulitiliji Selusalemg.

So'sep enma'laji Malial aq Se'susal

³⁹ Ta'n tujiw gaqa'tu'tij ta'n telueg Gisiteget ugt'tplutaqanm, na tujiw apaita'jig Galaliewa'gig. Ula gjigan teluisit Nasaletg ta'n wigultijig. ⁴⁰ Na mijua'ji'j pemigwet. Melgignat aq natawe'g. Gjinisgam wel'te'lmatl.

Se'sus lpa'tujuiteg tego'tg gjia'sutuo'guomg

⁴¹ Te'sipunqeg Se'sus ungi'gu ela'tiliji Selusalemg ugjit Siawa'timgewei Pestie'umg. ⁴² Ta'n tujiw Se'sus metlasipuna't je ta'pu ap ela'tijig Selusalemg ugjit Pestie'umg st'ge' ta'n tela'tegejig te's newtipunqeg aq Se'sus nespnut. ⁴³ Eimu'tijig na'te'l glapis gaqiaq pestie'umg. Na tujiw ungi'gu apajinma'tijig gat u Se'sus siawqatg Selusalemg. Ungi'gu mo gejigugwi. ⁴⁴ Tel'ta'sijig Se'sus pem wije'waji wo'gumawa gisna witapua. Newtigisg'g pema'tijig aq na tujiw gwilua'titl. ⁴⁵ Mo we'jia'tigul tami. Na smtug apaja'tijig Selusalemg aq gwilua'titl na'te'l. ⁴⁶ Na gi's gisi nesuguna'q we'jia'titl gjia'sutuo'guomg. Na pemgopit maw nujigina'mua'tiliji. Etl jigs'tuaji aq mil pipanimaji. ⁴⁷ Ms't ta'n te'sijig nutua'titl paqalauitijig ta'n teli ns'tuewistulij aq ta'n goqwei telimgwi'titl. ⁴⁸ Ta'n tujiw ungi'gu nemigwi'titl na paqalailiji. Uggwitl telimtl, "Gwi's, goqwei wet tla'tegen u't? Gujj aq ni'n sespete'lmuleg'p aq peggwi al gwiluleg'p."

⁴⁹ Se'sus telimaji, "Goqwei ta weji gwiluioq? Mo geituoqs'p amujpa tela'tegei ta'n nujj tel pualij?" ⁵⁰ Ungi'gu mu nestua'gugwi ta'n goqwei Se'sus gis tluet.

⁵¹ Na tujiw Se'sus apaji wije'waji Nasaletg aq ne'gaw mu elistuagwi ungi'gu. Mali mu ne'gaw awan'ta'sigw ta'n te's'g goqwei gis tliaq aq gaqaisg angite'g. ⁵² Se'sus pem pitoqwiet aq me' pemi ns'tue'g. Tetapua'latl Gjinisgam aq mimajuinu' ta'n gejigwi'titl.

3

Sa'n Nutsign'tuet pestung gigjiw na sipu teluisig Jol'tan
(Matiw 3.1-12; Malg 1.1-8; Sa'n 1.19-28)

¹ Taipilius gisi elegewitewip Lo'mewa'gig metlasipunqeg je na'n, na tujiw Pons Pilot g'pnno'lewit Jutiaewa'gig, Elot niganpuguit Galaliewa'gig, Pilip ta'n wijigmatl Elotal niganpuguit Ituliaewa'gig aq Tlajonitise'gig aq Lisianas niganpuguit Apilenewa'gig.

² Na tujiw Annas aq Gaiapas espe'gig patlia'sg. Na Gjinisgam telimatl Sa'n Nutsign'tuelitl na agnutmaqan ta'n pewalatl pestunmlin. Sa'n na Saglaia uggwisl, aq wesgowa'sit paqtaqamigtug. ³ Sa'n pitawa'sit aq papga'sit na sipu ta'n teluisit Jol'tan. Pestung, "Gawasgita'sultigw, jiglita'gw lue'utigtug aq sign'tasultigw, na tujiw Gjinisgam apigsigt-mugsitoqs'p gtlue'utiwal." ⁴ Na niganigjitegewinuaq teluisipnaq Aiseia wesgumapnn Sa'nal ta'n gis wi'g'g'pnn ula,

"Nat wen gesigawewistoq paqtaqamigtug.

Teluet, 'Gisiteget wejgu'et.

Ms't ta'n te'sioq gisgajo'ltigw ugjit negm.

Gisgaja'tug gelu'lg awti ta'n lien.

Ltug tegpaqteg awti ugjit negm.

⁵ Ta'n te's'gl walqwamigegl amujpa na wajua'tmgl.

Ta'n te's'gl soqoqamigegl amujpa na gesaqqamigegl.

Na waqjutaqtegl awti'l amujpa na siwnoqqwa'tas'gl.

Na winjigl awtijl amujpa na ilugwa'tas'gl

aq pitgma'tas'gl.

⁶ Na tujiw ms't mimajuinu'g nmia'tital

na Nujiugs'tawi'welitl ta'n Gjinisgam petgimatal.' "

⁷ Pugwelgig mimajuinu'g el'ta'jig Sa'neg ugjit sign'tasultinew. Sa'n telimaji, “Gjinisgam wegaig aq getu' ilsumugsiog. Gilew pa na wije aq mtesgmug. Pewalioq sign'tulinew muta tel'ta'sultioq na Gjinisgam ma ilsumugsiwoq pa na sign'tasultioqos. ⁸ Tlo'ltigw aq tla'taqatigw ta'n goqwei neia'tuanew igtigig gawasgita'sultioq aq ejiglita'ioq lue'utigtug. Tluetoqs'p wetapegsultioq Aplameg gatu telimuloq, Gjinisgam gis ugsua'toqol wegla gun'tal aq gisa'tutal mimajuinualanew ta'n wetapegsultiliji Aplameg. ⁹ Gilew pa wije aq miti's ta'n mo wel minigw aq Gjinisgam gisgaje'g ilsumugsinew nige'. Iga'taqewinu gisgaje'g tmta'n miti'sl ta'n mu wel mininugul gigjiw gjip'sgigtug aq nu'gwa'lan. Gjinisgam ilsumatal te'silitl mimajuinu'l ta'n pata'tegelitl st'ge' na iga'taqewinu getu' tla'laji miti'sg.”

¹⁰ Mimajuinu'g pipanima'titl, “Gatu nige' tala'taqatitesnen?”

¹¹ Sa'n telimaji, “Ta'n wen geggunaji tapusiliji atla'ig amujpa ignmuatal newte'jilitl na ji'nmul ta'n mo geggunagul atla'il. Ta'n wen mijipjewe'mit amujpa ta'sg smuetutew na mimajuinu'l ta'n mo geggunmiligul mijipjewe'.”

¹² Ta'sijig nujintutma'tijig g'pnno'lewei suliewei peita'jig ugjit sign'tasultinew aq pipanima'titl Sa'nal, “Nujigina'muet, tala'taqatitesnen?”

¹³ Telimaji, “Mut piami ugsua'tunew ta'n telteg tplutaqan.”

¹⁴ Ta'sijig sma'gnisg pipanima'titl, “Gatu ninen tala'taqatitesnen?”

Sa'n telimaji, “Mut pisuimanew igtigig aq mut gi'gaji ugsua'tuaw wen ugsulieweim.”

¹⁵ Mimajuinu'g poqji ul'ta'sultijig muta tel'ta'sultijig Sa'nal etugjel negm na Nuji-ugs'tawi'wet. ¹⁶ Na tujiw Sa'n telimaji, “Sign'tuloq samqwanigtug gatu wejgu'et negm ta'n me' espe'g aq ni'n. Mu tepawtiw je we'gaw apgwa'tuan umugsnapil. Ta'n tujiw sign'tugsitoqs'p na e'wtew pugtew aq ignmugsitesnu Wejuli Nisgam. ¹⁷ Wejgu'et, na ilsumata ms't mimajuinu' aq nigtua'lata ta'n tetapua'taqatiliji aq ta'n pata'taqatiliji. Ta'ni gelu'sultiliji la'lata wa'so'q st'ge' iga'taqewinu tepgiso'toqol glumgl aq pisqo'toqol uglaqalansmg. Ta'ni mu gelu'sultligwi pija'lata na pugtew ta'n mo naqa'suenug st'ge' iga'taqewinu mawo'toqol siguaqs'te'ggn aq nu'gwa'toqol.”

¹⁸ Sa'n mil gnuat'ujaji mimajuinu' ge's pestung na gelu'lg agnutmaqan. ¹⁹ Na telimatl niganpuguilitl ta'n teluisilitl Elot pata'tegen ta'n tujiw malie'wiliji Elotiasal muta ula e'pit gisi tepqatg'p Elot ugjignaml. Sa'n ewi'tmuatl Elotal igtigl lue'uti'l gisa'tulitl. ²⁰ Gatu Elot me' ma'muniw pata'teget ta'n tujiw pija'laten Sa'nal laplusang.

Se'sus sign'tut

(Matiw 3.13-17; Malg 1.9-11)

²¹ Ta'n tujiw ms't mimajuinu'g ta'n jigs'tua'tipnn Sa'nal gi's sign'tujig, Se'sus pegising aq sign'tuaten. Ge's Se'sus etl a'sutmat na'te'l, wa'so'q pana's'g. ²² Wejuli Nisgam el nisiet Se'susal un'jig. Na teliangangusit st'ge' ples. Nat wen weji glusit wa'so'q. Teluet, “Gi'l na ngwis. Mawi gsalg aq mawi ul'te'lmul.”

Se'sus wetapegsit Ataal

(Matiw 1.1-17)

²³ Se'sus na'tami nesisgegipuna'p na tujiw poqji pestung. Mimajuinu'g tel'ta'sultijig negm na So'sep ugguwisl, aq So'sep na I'lai ugguwisl. ²⁴ I'lai na Mattat ugguwisl, Mattat na Li'pai ugguwisl, Li'pai na Melji ugguwisl, Melji na Jannai ugguwisl, Jannai na igtig So'sep ugguwisl. ²⁵ Ula So'sep na Mattatias ugguwisl, Mattatias na E'mos ugguwisl, E'mos na Ne'um ugguwisl, Ne'um na Esli ugguwisl, Esli na Na'ggai ugguwisl. ²⁶ Na'ggai na Ma't ugguwisl, Ma't na igtig Mattatias ugguwisl. Ula Mattatias na Semein ugguwisl, Semein na Jo'seg ugguwisl, Jo'seg na Jo'ta ugguwisl. ²⁷ Jo'ta na Joalan ugguwisl, Joalan na Lesa ugguwisl, Lesa na Selupapel ugguwisl, Selupapel na Sialtiel ugguwisl, Sialtiel na Ne'li ugguwisl. ²⁸ Ne'li na igtig Melji ugguwisl, ula Melji na Ati ugguwisl, Ati na Gosam ugguwisl, Gosam na Elmatam ugguwisl, Elmatam na El ugguwisl. ²⁹ El na Ja'sua ugguwisl, Ja'sua na Eliesel ugguwisl, Eliesel

na Jolim uggwisl, Jolim na igtig Mattat uggwisl, ula Mattat na Li'pai uggwisl. ³⁰ Li'pai na Simion uggwisl, Simion na Juta uggwisl, Juta na igtig So'sep uggwisl, ula So'sep na Jonam uggwisl, Jonam na Ilaiagim uggwisl. ³¹ Eliagim na Meleia uggwisl, Meleia na Menna uggwisl, Menna na Mattata uggwisl, Mattata na Ne'tan uggwisl, Ne'tan na Ta'pit uggwisl. ³² Ta'pit na Jessi uggwisl, Jessi na Opet uggwisl, Opet na Poas uggwisl, Poas na Salaman uggwisl, Salaman na Ne'son uggwisl. ³³ Ne'son na Aminata'p uggwisl, Aminata'p na Atmin uggwisl, Atmin na Alni uggwisl, Alni na Eslon uggwisl, Eslon na Peles uggwisl, Peles na Juta uggwisl. ³⁴ Juta na Je'gop uggwisl, Je'gop na Isaq uggwisl, Isaq na Aplam uggwisl, Aplam na Tela uggwisl, Tela na Nei'ol uggwisl. ³⁵ Nei'ol na Selug uggwisl, Selug na Lagew uggwisl, Lagew na Peleg uggwisl, Peleg na Ipel uggwisl, Ipel na Sela uggwisl. ³⁶ Sela na Gainan uggwisl, Gainan na Alpasat uggwisl, Alpasat na Sem uggwisl, Sem na Noa uggwisl, Noa na Lameg uggwisl. ³⁷ Lameg na Metusela uggwisl, Metusela na Inaq uggwisl, Inaq na Jalet uggwisl, Jalet na Maia'le'l uggwisl, Maia'le'l na igtig Gainan uggwisl. ³⁸ Gainan na I'nos uggwisl, I'nos na Set uggwisl, Set na Ata uggwisl, Ata na Gjinisgam uggwisl muta Gjinisgam gisiapnn.

4

Gjinn'tu wet nu'gwalatl Se'susal pata'tegelin (Matiw 4.1-11; Malg 1.12,13)

¹ Se'sus weji apaja'sit Jol'tanewei sipu. Wejuli Nisgaml eimlitl Se'suseg. Na ela'latl Se'susal paqtaqamigtug. ² Na'te'l wet nu'gwalatl Gjinn'tu'l glapis ne'wisgegiguna'q. Ne'gaw mo goqwei malqotmug aq no'q gewising ta'n tujiw ne'wisgegiguna'q gaqiaq.

³ Gjinn'tu'l telimtl, "Pa na gi'l na Gjinisgam uggwisin na gisa'tu ula gun'tew pip-naqanin."

⁴ Se'sus telimatl, "Moqwa', ma tela'tegew muta Nisgam ugtwi'gatignigtug ewi'gas'g, 'Mimajuinu ma iapjiw gisi ugji mimajigw mijipjeweigtug.' "

⁵ Na tujiw Gjinn'tu so'qwa'latl Se'susal gm'tnigtug aq jaqal musga'tuatl ms't elege'witewa'gi'l ugs'tqamug. ⁶ Gjinn'tu telimatl, "Ignmultes ms't ta'n te's'g ml'gigno'ti aq ta'n te's'g milesuaqan ula nemitun. Ms't ta'n te's'g goqwei gaqi ignmuing aq ignmua's ta'n wen pewalg. ⁷ Ms't ula gi'lewe'tew ta'n tujiw jugu'en emtoqwalin aq nutgul'pa'sua'lin."

⁸ Se'sus telimatl, "Ma tela'tegew muta Nisgam ugtwi'gatignigtug ewi'gas'g, 'Emtoqwalates Gisiteget na Gjinisgam ta'n gepmite'lm't aq pas'g negm lugow.' "

⁹ Na tujiw Gjinn'tu ela'latl Se'susal Selusalemg aq tepa'latl ta'n etl mawi esp'teg gjia'sutuo'guomg. Telimatl, "Pa na gi'l na Gjinisgam uggwisin, nisaqalsi. ¹⁰ Muta Nisgam ugtwi'gatignigtug ewi'gas'g, 'Gjinisgam tlimata ugtansale'witemg angweiulinew.' ¹¹ Elg telueg, 'Msnultaq aq unaqa'lultaq ugpitnuaq glaman jel ma jile'nugul ggwatl gun'tewigtug.' "

¹² Se'sus telimatl, "Nisgamewei wi'gatign telueg, 'Mut ugt nu'gwalaw Gisiteget na Gjinisgam ta'n emtoqwalt.' "

¹³ Ta'n tujiw Gjinn'tu we'gisipgwatoq na tujiw pun ugt nu'gwalatl Se'susal aq pe'l punaje'watl ta'suguna'q.

Se'sus eliet Galaliewa'gig (Matiw 4.12-17; Malg 1.14,15)

¹⁴ Se'sus apaja'sit Galaliewa'gig. Geggung ml'gigno'ti ta'n wejiaq Wejuli Nisgamewigtug. Pugwelgig mimajuinu'g geitu'tij Se'sus eig na'te'l muta mimajuinu'g wesguma'titl.

¹⁵ Etl pestung na a'sutuo'guoml na'te'l aq ms't wen gepmite'lmatl.

*Mimajuinu'g tleiwultijig Nasaletg
wegaiugtua'titl Se'susal
(Matiw 13.53-58; Malg 6.1-6)*

¹⁶ Na tujiw Se'sus eliet Nasaletg ta'n etl neps'tgwa'tasip. Atlasmutigisg'g eliet a'sutuo'guomg ta'n gis sipeliw tla'teget. Gaqama'sit ugjit gitmn Nisgamewei wi'gatign.

¹⁷ Elasnmut na wi'gatign ta'n Aiseiao'q gis wi'g'g'p. Se'sus apgwa'toq ula wi'gatign glapis we'jitoq ta'n tegen getu' gitg. Egitg ula,

¹⁸ “Gisi ignmuimg na Wejuli Nisgam.

Megnmit aq elgimit gnua'tuan
na gelu'lg agnutmaqan ugjit ewle'jultijig.

Elg petgimit ugjit gnua'tuan
wegla ta'n pisultijig iga'lanew
aq wegla ta'n nepapigwo'ltijig nmitaqatinew.
Petgimit ugjit iga'lanew ta'nig emegweiujig.

¹⁹ Petgimit ugjit tliman mimajuinu'g
iga'q na na'gweg

ta'n Gisiteget tli ugs'tawiata mimajuinu'.”

²⁰ Se'sus ilita'toq na wi'gatign aq apaji ignmuatl na ji'nmul ta'n ango'tmlitl aq epa'sit. Ms't mimajuinu'g a'sutuo'guomg angama'titl. ²¹ Na tujiw telimaji, “Wegla glusuaqann ta'n ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign na gis tliaqal gisgug ge's pem gitmuloq.”

²² Na mimajuinu'g wels'tua'titl aq paqalaitijig ta'n telewistulij. Pipanimtultijig, “Ula na So'sep uggwisl?”

²³ Telimaji, “Geju'loq nasplutuatoqs'p ta'n goqwei nat wen gis teluep aq tlimitoqs'p ula, ‘Pa na mal'pale'witewi's'p aq pilue'g gisi npilj, nige' npilsi,’ gisna tlimitoqs'p ula, ‘Wije' tla'tega ula tet gm'tginaq ta'n tel nutmaieg'p gis tla'tege't'p Gapelniamg.’ ”

²⁴ Se'sus siawewistog, “Telimuloq na niganigjitegewinu'g mo menuegem'gig umutgi-waq. ²⁵ Jigs'tuigw. Ta'n tujiw Ilajiao'q mimajiteg, na tujiw pugwelg'pnig sigu'sgwaq eimu'tipnig Lesui'pe'gatig. Na tujiw mo gigpesanugup nesipunqeg je aqataig aq na tujiw mesgi'g'p pestmo'qon gm'tginaq. ²⁶ Gatu Ilajiao'q mo elgimam'g'p ugjit apoqonmuan je newte'jilitl sigu'sgwal tleiwilitl Lesui'pewa'gig gatu awna elgimut'p ugjit apoqonmuan igtigl sigu'sgwal tleiwilitl na gjigan Salepat ta'n eteg Saitonewa'gig. ²⁷ Ta'n tujiw Ilaisao'q na niganigjitegewinu'g mimajiteg, pugwelgig mimajuinu'g geggunmi'tip na 'gsnugowaqan teluisig leplsi Lesui'pe'gatig. Lpa mo wen gisi npilam'g'p gm'tginaq, gatu awna na ji'nm teluisit Nemn na nepilut'p. Negm tleiwip Siliae'gatig.”

²⁸ Na mimajuinu'g ta'n eimu'tijig a'sutuo'guomg wegaiultijig ta'n tujiw ula nutmi'tij.

²⁹ Na ms't gaqamita'jig aq tewa'la'titl Se'susal na a'sutuo'guomg. Ela'la'titl ta'n etl paqse'g gigjiw na gjigang. Getu' paqage'titl. ³⁰ Gatu Se'sus naqalaji aq smtug ejigla'sit na gjigan.

*Ji'nm pitu'gwitl mn'tu'l
(Malg 1.21-28)*

³¹ Se'sus eliet na gjigan Gapelniam ta'n eteg Galaliewa'gig. Na'te'l etl pestung atlasmutigisg'g. ³² Ms't paqalaitijig ta'n tel gina'muej muta geitoq ta'n goqwei wesgutg aq geggung ml'gigno'ti. ³³ Eig a'sutuo'guomg ji'nm ta'n mn'tu'l pitu'gwitl. Sesgwalatl Se'susal. ³⁴ “Se'sus gi'l tleiwawin Nasaletg, taluegeieg? Weji pginu's'p ugjit seioqwa'linen? Nenu'l ta'n wenin. Gi'l na sape'wit ta'n Gjinisgaml petgimtl.”

³⁵ Se'sus mn'tu'l telimatl, “Wantaqa'si, aq getaqa'si na ji'nmuigtug.” Ge's mn'tu naqalatl na ji'nmul na gisa'latl nisielin nigantug Se'suseg gatu mo jile'wagul.

³⁶ Na mimajuinu'g paqalaitijig aq teluejig, “Me' gatu melgi glusuaqanmit. Geggung ml'gigno'ti aq assusuti ugjit mn'tu'g tewita'ji.” ³⁷ Ula agnutmaqan ta'n Se'sus gis tla'teget se'sa's'g ms't tami gigjiw Gapelniamg.

Se'sus nepilaji pugwenniji mimajuinu'
(Matiw 8.14-17; Malg 1.29-34)

³⁸ Se'sus naqt'g a'sutuo'guom aq pisgwa't Simon wiguaq. Simon ugjugwiji'jl gesnugwalitl muta mesnmlitl epsimgewei. Na agnutmua'titl Se'susal ugjit apoqonmuan na e'pilitl. ³⁹ Se'sus eliet gigjiw ta'n elisinnij aq gisa'toq na epsimgewei jigla'sitn na e'pit. Smtug menja'sit aq poqji lugowaji.

⁴⁰ Galqwasiej, pugwelgig mimajuinu'g pejo'la'tiji Se'suseg witapua aq wo'guma ta'n milipna'tiliji. Sama'laji aq ms't gisi npisultijig. ⁴¹ We'gaw Se'sus mn'tu' ejiglgimaji mimajuinueg. Ge's tewatgimaji mimajuinu' ugtinnewa'q sesgu'tijig, "Gi'l na Gjinisgam uggwisl."

Na mn'tu'g ge'jia'titl Se'susal na Nujiugs'tawi'welitl. Se'sus melgimaji, "Mut glusultinew."

Se'sus al pestung pugwelgig a'sutuo'guoml
(Malg 1.35-39)

⁴² Ta'n tujiw wejgwapniaq, Se'sus naqt'g na utan aq eliet ta'n mo mimajuinu'g wigulti'gw. Ta'sijig mimajuinu'g poqji gwilua'titl aq ta'n tujiw we'jia'titeg na pipanima'titl mu naqtmlin umutgiwaq. ⁴³ Gatu telimaji, "Amujpa pestunmaqig mimajuinu'g tleiwaltijig igtigl gjigann aq utann. Gjinisgam weji petgimit ugjit tliman na gelu'lg agnutmaqan ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'."

⁴⁴ Na tujiw Se'sus eliet aq al pestungl igtigl a'sutuo'guoml Jutiaewa'gig.

5

Nesisijig usgewinu'g majulgwala'titl Se'susal
(Matiw 4.18-22; Malg 1.16-20)

¹ Newtejgeg na'gweg Se'sus eig tajigtug na qospem teluisig Genesalet. Ge's gaqamij na'te'l pugwelgig mimajuinu'g etl mawita'jig Se'suseg muta getu' jigs'tua'titl tlimanew Gjinisgam ugtwi'gatign. ² Se'sus nemitoqol tapu'gl gajigajgl na'taqamtegl. Na usgewinu'g gis gepta'sijig ugtuluow aq waqama'la'tiji uga'pimua. ³ Se'sus tepa'sit Simon ugtul aq pipanimatl ugjit gijga mlawigsmegen. Na pemgopit na'te'l aq weji pestunmuaji na mimajuinu' ta'n eimu'tiliji na tajigtug.

⁴ Ta'n tujiw gaqewistoq telimatl Simonal, "Me' gijga mnawi gsma'tu gtul etl tmig glaman gi'l aq gitapaq gisi a'pia'titoqs'p."

⁵ Simon telimatl, "Saqamaw, gi'l na assusit, gis attignita'ieg newtitpa'q aq mo goqwei ne'pa'tueg, gatu tla'taqatitesnen ta'n teluen."

⁶ Ta'n tujiw egwija'la'titl uga'pimual na mesna'tiji pugwenniji nme'ji. Te'suta'tiji nme'ji na suel pewja'silitl uga'pimual. ⁷ Wiguma'tiji witapewa ta'n teppultiliji ugtulual ugjit apoqonmugsinew. Peita'liji aq apoqonmua'tiji. Na petgimatmi'titl gitg ugtulual glapis suel getapugwegl. ⁸ Ta'n tujiw Simon Pie'l gis nmitoq ta'n gis tliaq eliet Se'suseg aq el nutgul'pa'sit aq telimatl, "Saqamaw, pewalul jigla'sin ni'neg muta pata'tegewinui."

⁹ Simon aq witapa ta'n eimu'tiliji ugtulg paqalau'ltijig ta'n tel ma'muni pe'tla'tiji tel pugwenniji nme'ji. ¹⁰ Simon witapa ta'n teppiliji ugtulual elg paqalau'agwi'tiji. Na Ji'mej aq Sa'n, Sepeti uggwisg. Se'sus telimatl Simonal, "Mut jipasiw, muta nige' weja'tegemg jugwo'lates mimajuinu'g Nisgamewigtug."

¹¹ Na tujiw Simon aq witapa na'taqama'tu'titl ugtulual. Naqtmi'tij ms't goqwei na'te'l aq majulgwala'titl Se'susal.

Se'sus nepilat'ji'nmul ta'n geggunmlitl
gsnugowaqan teluisig lepsi
(Matiw 8.1-4; Malg 1.40-45)

¹² Newtejgeg na'gweg ge's Se'sus eig gjigan weltesguatl ji'nmul ta'n geggunmilij 'gsnugowaqan teluisig lepsi. Ta'n tujiw ula ji'nm nemiatl Se'susal el nutgul'pa'silitl aq etawaqtmuatl, "Gjisaqamaw, gisi npilites pa na tli ul'te'tmn."

¹³ Se'sus sipisga'sit aq sama'latl. Telimatl, "Getu tla'tegei. Nige' gisi npilul!" Na smtug gisi npiluj na ji'nm. ¹⁴ Telimatl, "Mut wen tlimaw, gatu nat nmiates patlia's aq angamulij. Ta'n tujiw geitoq gisi npisin na ignmuates ta'n goqwei Mowiso'q teluepnaq nat wen ta'n amujpa gisi ignmuatl patlia'sl. Na tujiw mimajuinu'g gji'tutaq ta'n teli ila'sin nige'."

¹⁵ Gatu na agnutmaqan ta'n Se'sus gis tla'teget me' ma'muni peggwa'sg, aq pugwelgig mimajuinu'g peita'jig Se'suseg. Getu' jigs'tua'titl aq pewala'titl gisi npisultinew gsnugowaqan. ¹⁶ Gatu Se'sus eliet ta'n etl wantaqteg naji a'sutmat.

*Se'sus nepilatl ji'nmul ta'n mu gis maja'siligul
(Matiw 9.1-8; Malg 2.1-12)*

¹⁷ Newtejgeg na'gweg Se'sus etl gina'muet wen'ji'guomg ta'n etl mawita'jig pugwelgig niganpugultijig. Ta'sijig Palasiaq aq ta'sijig nujigina'mua'tijig Mowisewei tplutaqan eimu'tijig na'te'l. Weita'jig pugwelgl utann Galaliewa'gig aq Jutiaewa'gig, aq na gjigan teluisig Selusalemg. Na Gisiteget gisi ignmuatl Se'susal ml'gigno'ti ugjit gisi npilan gsnugowinu'. ¹⁸ Na ta'sijig ji'nmug peita'pila'titl witapal na'te'l. Witapal elisinnitl a'su'nightug muta mu gisi maja'siligul. ¹⁹ Na me'si pisgwapila'titl ta'n Se'sus eig muta wesam pugwelgig mimajuinu'g eimu'tijig na'te'l. Gujmug wetteg lgsuaqan. Na weji so'qwapila'titl g'p'taq wen'ji'guom. Na'te'l anguna'tas'gl gun'tal. Meno'tu'titl tepiaqal gun'tal ta'n tel nispila'tital ji'nmul. Wet nispila'titl na witapual ta'n gaqamilij Se'susal. ²⁰ Melgi gtlams'tmi'tij Se'sus gisi npilatal witapual. Se'sus geitoq ta'n tel'ta'sultiliji wegla ji'nmug. Telimatl ji'nmul ta'n mu maja'siligul, "Nitap, gtlue'uti'l apigsigtmulan."

²¹ Na tujiw Palasiaq aq nujigina'mua'tijig tplutaqan poqji maw agnutma'tijig. Teluejig, "Wen ta u't ji'nm ta'n tel'te'lsit negm na Gjnisgam? Mo eimug mimajuinu ta'n gisi apigsigt'gl lue'uti'l, pas'g newte'jit, na negm Gjnisgam."

²² Se'sus gejaaji ta'n goqwei etli angite'tmi'tij aq pipanimaji, "Tal gis teli angita'sultioq? ²³ Tegen me' nqamase'tew ni'n tla'tegen, apigsigmaqal ula ji'nm ugtlue'uti'l gisna gisa'lg mn'ja'sin aq pmien? ²⁴ Ni'n na mimajuinualsiap aq nige' musga'tultoqs'p geggunm ml'gigno'ti ugs'tqamug ugjit apigsigtmuan lue'uti'l." Telimatl ji'nmul ta'n mu gisi maja'siligul, "Telimul, mn'ja'si, mgne'n gta'su'nm aq nige' gisi nmiates."

²⁵ Ge's mimajuinu'g etli angama'tij na ji'nm wenaqa'sit, wesua'toq na ugta'su'nm aq enmi emtoqwalatl Gjnisgam. ²⁶ Na mimajuinu'g ta'n eimu'tijig gaqi paqalawaji aq emtoqwala'titl Gjnisgam. Jipaqita'jig aq teluejig, "Na mesgi'g paqalawaqan gis nmitu'g gisgug!"

*Se'sus pipanimatl Li'paial majulgwalin
(Matiw 9.9-13; Malg 2.13-17)*

²⁷ Na tujiw Se'sus tewiet aq nemiatl ji'nmul ta'n teluisilitl Li'pai. Ula ji'nm na nujintutmewinu suliewei aq pemgopit ta'n etl lugwej g'pnno'lewei. Se'sus telimatl, "Majulgwali." ²⁸ Na Li'pai wenaqa'sit, naqt'g ms't goqwei aq majulgwalatl Se'susal.

²⁹ Tel'gne'geg Li'pai iga'toq mesgi'g pestie'umg wiguaq ugjit Se'susal. Li'pai wigumaji pugwenniji nujintutma'tiliji suliewei aq igtigi mimajuinu' mawatalultinew maw negmow. ³⁰ Na ta'sijig Palasiaq aq ta'sijig nujigina'mua'tijig tplutaqan mo weli usguma'tigul Se'susal. Pipanima'tiji Se'susal aq unaqapemg, "Goqwei weji mawatalultioq nujintutma'tijig suliewei aq igtigig lue'winu'g?"

³¹ Se'sus telimaji, "Na mimajuinu'g ta'n tajigo'ltijig mo menuege'tigul mal'pale'wilitl, gatu pas'g negla ta'n gesnugu'tijig. ³² Mo weji pgisinu ugjit pipaniman mimajuinu'g ta'n getlamia'tijig majulgwalinew. Awna weji pgisin ugjit pipaniman elue'winu'g gawasgita'sultinew aq jiglita'new lue'utigug."

*Wen sune'wit
(Matiw 9.14-17; Malg 2.18-22)*

³³ Alt mimajuinu'g telima'titl Se'susal, “Sa'n unaqapemg sipeliw sune'wultiliji aq a'sutma'tliji, aq Palasiaq unaqapemua wije'i tela'taqatiliji gatu gnaqapemg mijjultijig te'sigisg'g.”

³⁴ Se'sus telimaji, “Etug tel'ta'sioq na mimajuinu'g wigumujig ta'n wesgowa's'g malie'wimg ma sune'wulti'gw. Ge's wijitgweiwa'titl witapual ta'n getu' malie'wilitl getletug na mijjultijig. ³⁵ Gatu na na'gweg iga'qt'tew ta'n tujiw ji'nm malie'wij ejigla'luj. Etna na na'gwegl ta'n tujiw witapa sune'wultilita.”

³⁶ Se'sus elg telimaji ula a'tugwaqanji'j, “Mo wen menina'tug mussew pilei aligewigtug ugjit si'smn sa'qawei aligew. Pa na tla'tege's'p na suisgina'tutew pilei aligew aq na mussew ma wije'i tlamugtnug st'ge' sa'qawei aligew. ³⁷ Mo wen elguta'tug pilei moqopa'q sa'qawe'l m'gegne'l mun'ti'l. Pa na tla'tege's'p na pilei moqopa'q pasgugt'tal na sa'qawe'l mun'ti'l. Na moqopa'q tuijuitew aq na mun'ti'l ma tali ugtapsuninugl. ³⁸ Awna pilei moqopa'q amujpa elguto'tun pile'l mun'ti'l. ³⁹ Mo wen pewatmug pilei moqopa'q ta'n tujiw gi's samqwaj sa'qawei moqopa'q. Tluetew, ‘Sa'qawei moqopa'q me' gne'g wigapu'g.’”

6

*Se'sus assutg atlasmutigis'g
(Matiw 12.1-8; Malg 2.23-28)*

¹ Na atlasmutigis'g Se'sus aq unaqapemg pem saputita'jig ta'n glumgl etl nigwegl. Alt unaqapemg tematpo'tu'tilitl na glumgl. Pemaqs'te'mi'titl ugpitnuaq aq malqotmi'titl. ² Ta'sijig Palasiaq nemia'tiji aq telima'tiji, “Gis geituoq mo teltenug mgnmnew glumgl atlasmutigis'g. Goqwei wet tla'taqatioq ta'n tplutaqanminu telueg ma gis tla'taqatiwoq atlasmutigis'g?”

³ Se'sus telimaji, “Gis egitmoq ta'n Ta'pito'q aq unaqapemg tela'taqatipnig ta'n gewisulti'titeg. ⁴ Ta'pito'q pisgwa'p a'sutuo'guomg aq wesua'toqopnn pipnaqann ta'n gisi ignmut'p Gjinisgam. Na telgitas'g ginuwei tplutaqanigtug pas'g patlia'sg gis malqotmi'tij ala pipnaqan. Malqotg'p aq ignmuapni witapa elg malqotmnew.”

⁵ Elt telimaji, “Ni'n na mimajuinu'g aq gis tlima's mimajuinu'g ta'n gis tla'taqatitaq atlasmutigis'g muta assutm.”

*Ta'n goqwei tela'taqati'gw atlasmutigis'g
(Matiw 12.9-14; Malg 3.1-6)*

⁶ Na igtig atlasmutigis'g Se'sus pisgwa't a'sutuo'guomg aq etl gina'muet. Na'te'l eig na ji'nm ta'n inaqanei ugpitn malig. ⁷ Na nujigina'mua'tijig Mowisewei tplutaqan aq Palasiaq gwilmi'tij ta'n gisi ilsutmua'titl Se'susal. Pa na Se'sus nepilatw wenn atlasmutigis'g na tujiw pisui ilsuma'tital Se'susal. ⁸ Se'sus geituaji ugtangita'suaqanmual aq telimatl na ji'nmul ta'n ugpitn malig, “Qama'si aq jugu'a gmetug ni'neg.” Na ji'nm tela'teget ta'n telimuj. ⁹ Na tujiw Se'sus pipanimaji nujigina'mua'tiliji Mowisewei tplutaqan aq Palasiaq, “Nige' pipanimuloq, na tplutaqanminu telimugsi'gw apoqonmuan mimajuinu gisna emegweian atlasmutigis'g? Telueg ugs'tawian ji'nm gisna ne'pa'n?” ¹⁰ Se'sus gigto'qopa'sit aq ms't angamaji. Telimatl na ji'nmul ta'n ugpitn malig, “Sipisga'tu gpitn.” Na ji'nm tela'teget aq smtug ugpitn ila's'g.

¹¹ Palasiaq aq tplutaqanei nujigina'mua'tijig wegaiultijig aq wesgutmi'tij ta'n tla'la'tis Se'susal.

*Se'sus megnaji apostale'wiliji
(Matiw 10.1-4; Malg 3.13-19)*

¹² Newte' wela'gw Se'sus eliet soqoqamigeg naji a'sutmat. Na'te'l wesgowa'sit newtitpa'q etawaqtmuatl Gjinisgaml apoqonmuan aq ilgwenan. ¹³ Ta'n tujiw gisapniaq, Se'sus wigumaji unaqapemg. Na megnaji newtisgegsiliji je ta'pu ta'n tel wi'taji Apostale'wijig. ¹⁴ Megnatl Simonal, ta'n tel wisungewatl Pie'l, aq Pie'l ugjignaml teluisilitl Antle'. Elt megnaji Ji'mejal, Sa'nal, Pilipal, Paltolomiwal, ¹⁵ Matiwal, Tumaal aq Ji'mejal, na Alpius uggwisl, Simonal ta'n me'gite'tg umutgi. ¹⁶ Megnaji Sutaal na igtig Ji'mej uggwisl aq Suta Isgaliotal, ta'n ntuisgalguta Se'sus.

Se'sus egina'muaji mimajuinu'
(Matiw 4.23-25)

¹⁷ Se'sus aq apostale'wijig apat nisita'jig soqoqamigeg aq naqita'jig tetpaqamigeg. Pugwenniji unaqapemg aq pugwelgig mimajuinu'g peita'jig na'te'l muta getu' jigs'tua'titl. Na tleiwultijig Jutiaewa'gig, na gjigan Selusalem aq tapu'gl gjigann, Tail aq Saiton ta'n etegl apaqtugewei sitm. Alt mimajuinu'g ta'n gesnugu'tijig pewala'titl npilgunew. ¹⁸ Alt ta'n mn'tu'g wesgweiagwi'tiji nepilujig. ¹⁹ Pugwelgig mimajuinu'g wejo'tmi'tij gis sama'lanew Se'susal muta ml'gigno'ti wejiaq negmeg nepilugsinew.

Ul'ta'suaqan aq ewlgwija'suaqan
(Matiw 5.1-12)

²⁰ Se'sus angamaji unaqapemg aq telimaji, “Gilew ta'n elita'sualoq Gjinisgam ugjit ms't goqwei ulgwijultigw muta Gjinisgam ilgwenugsioq aq ignmugsioq e'wmanew ta'n goqwei geggung. ²¹ Gilew ta'n getu' tetapua'loq Gjinisgam je mu ta'n pas'g goqwei, ulgwijultigw, muta Gjinisgam tetapua'lugsioqs'p. Gilew ta'n welmaita'sultioq nige' ulgwijultigw, muta ul'ta'sultitoqs'p aq usgewo'ltitoqs'p.

²² “Gilew ta'n getlams'tmuioq na ta'sijig mimajuinu'g alua'lugsioq, penoqite'lmugsioq, masgelmugsioq aq egsuaqanimugsioq muta majulgwaliq ni'n na mimajuinualsiap. ²³ Ulgwijultigw muta wije'i tela'lgwi'tisni niganigjitegewinugi' st'ge' na mimajuinu'g ta'n masgelmugsioq. Pewaluloq ulgwijultinew aq amalgalinew ta'n tujiw tela'lugsioq muta Gjinisgam ignmugsitoqs'p pugwelgl ta'n goqwe'l geggungl wa'so'q.

²⁴ “Gatu no'q mtue'tew ugjit gilew ta'n milesultioq muta gi's gugunmoq na naqamajej mimajuaqan. ²⁵ No'q mtue'tew ugjit gilew ta'n mo goqwei nuta'mawoq muta guisulti-toqs'p me' enmiaq. No'q mtue'tew ugjit gilew ta'n wesgewo'ltioq ewlgwijultitoqs'p aq gaqiemtmutoqs'p.

²⁶ “No'q mtue'tew ugjit gilew ta'n tujiw ms't mimajuinu'g weli usgumugsioq muta ujjuaqi'ga wije'i weli usgumgwi'tisni nujiagsua'tijig niganigjitegewinugi'g.”

Gsalug ta'nig getanugsioqig
(Matiw 5.38-48; 7.12a)

²⁷ “Gatu telimuloq gilew ta'n jigs'tuioq, gsalug ta'nig getanugsioqig aq ula'lug ta'nig masgelmugsioq. ²⁸ Pipanimug Gjinisgam ugjit ule'wan ta'nig anmimugsioqig aq a'sutmessewug ta'nig emegweiugsioq. ²⁹ Pa na wen paqtne'ite'sg's ignmu etuiw paqtne'ituln. Pa na wen wesua'tasg'snn ggotml, etl ignmu ugsua'tulin gatatla'iml. ³⁰ Pa na wen nat goqwei pipanimasg's na ignmu aq pa na wen goqwei gi'lewei ugsua'tultew, mut ugio'tmu apaji ugsua'tun. ³¹ Tla'tega ugjit igtigig st'ge' ta'n tel puatmn tla'taqatinew ugjit gi'l.

³² “Pa na pas'g gsalj mimajuinu'g ta'n gesal'sgig, mut tl'ta'siw na Gjinisgam me' ule'ultew je mu igtigig, muta we'gaw pata'tegewinu'g gesala'tiji ta'n gesalgwi'tiji. ³³ Pa na pas'g tetapua'l'j ta'n tetapua'l'sgig, mut tl'ta'siw Gjinisgam me' ule'ultew je mu igtigig mimajuinu'g. We'gaw pata'tegewinu'g tela'taqati'tij wije'i aq gi'l. ³⁴ Pa na pas'g mqataj ta'n wen elita'sin apaji msnmoq ta'n goqwei mqata't'p, mut tl'ta'siw Gjinisgam me' ule'ultew je mu igtigig mimajuinu'g. We'gaw pata'tegewinu'g emgata'tiji igtigi

pata'tegewinu' ugjit apaji msnmnew wije te's'g. ³⁵ Gatu gsal ta'nig getan'sgig aq tetapu ule'ul. Mqatuiga aq mut goqwei apajite'tmu. No'q ms'gi'gt'tew apangituewei apaji msnmoq, aq tl wi'tugsitoqs'p espe'g Gjinisgam un'jang, muta Gjinisgam me' welm'toq ugjit ta'n wenn mo miwatmligw ta'n goqwei gelu'lg aq ta'n wen newtite'lsit. ³⁶ Ewlite'lg aq st'ge' ta'n gujuow teli ewlite'lgej.”

Gjinisgam tela'l'sg st'ge' tela'l'jig igtigig
(Matiw 7.1-5)

³⁷ “Mut ilsumaw igtigig aq Gjinisgam ma ilsumulug. Mut alua'l igtigig aq Gjinisgam ma alua'lulug. Apigsigtu igtigig aq Gjinisgam apigsigtultew. ³⁸ Ignmu igtigig ta'n goqwei nuta'tij aq Gjinisgam ignmultew ta'n goqwei nuta'man. Gjinisgam ta'n no'q ulm'tutew ignmultew ta'n te's'g goqwei gisi ignmuetu'n aq je me'. Gjinisgam ignmultal st'ge' ta'n goqwe'l tel ignmat'pnig igtigig.”

³⁹ Se'sus telimaji ula a'tugwaqanji', “Nepapigwa't ma gisi ala'lagul igtigl nepapigwa'litl. Pa na wejo'tg's ala'lan gitg nepapigwa'jig pijiataq na'tami elmalqe'g. ⁴⁰ Ta'n wen gegina'masit ma gepmite'lmamug je mu na nujigina'muelitl gatu ta'n tujiw gaqi gina'masij wije tli gji'teget st'ge' na nujigina'muelitl.

⁴¹ “Ta'n wen ilsumatl igtigl na wije aq ji'nm getu' tualqa'laj siguaqs'te'gn'ji' ta'n piteg witapal ugpugugw ge's gmuj' piteg ugpugugw. Wigie'g sespete'tg na siguaqs'te'gn'ji' ta'n piteg witapal ugpugugw gatu mu wesgutlug na gmuj' ta'n piteg ugpugugw. ⁴² Ge's na gmuj' me' piteg ugpugugw, mu tetapu tlimatl witapal, ‘Nitap, ge' apoqonmultes tualqa'tun na siguaqs'te'gn'ji' ta'n piteg gpugugw.’ Na mimajuinu ta'n ula tela'teget na wesgijiangamgusit. Tmg amujpa tualqa'toq gmuj' ta'n piteg ugpugugw glaman ulapitew aq gis tualqa'tutew siguaqs'te'gn'ji' ta'n piteg witapal ugpugugw.”

Tla'tegetes ta'n goqwei telgwig ggamlamun
(Matiw 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ “Na gelu'sit miti's wel minitew, gatu na miti's ta'n mo gelu'sigw ma ul minigw. ⁴⁴ Te's miti's weji gji'jut ta'n goqwe'l minigl. Ma ugja'tun wen'ju'su'n goqominaqsigtug, gisna ma ugja'tun nipmann ginigwejiuaqsigtug. ⁴⁵ Na ta'n wen gelu'sit tela'teget ta'n goqwei gelu'lg muta ula uggamlamun telgwig. Ta'n wen mo gelu'sigw tela'teget ta'n goqwei mo gelu'lgtnug muta ula na uggamlamun wije telgwig. Te's mimajuinu wesgutg ta'n goqwei uggamlamung telgwig.”

Tapusijig ta'n ewi'gajig
(Matiw 7.24-27)

⁴⁶ “Goqwei wet tl wi'tin Gjisaqamaw, gatu mo tela'tegewn ta'n goqwei gis tlimulap? ⁴⁷ Ta'n te'sit wen wejgu'et ni'neg aq tela'teget ta'n goqwei gis thuei, na tlimultes st'ge' ta'n wenij. ⁴⁸ Na st'ge' ji'nm ta'n el'toqop wiguow. Tmg tel mulqej temig elmalqei aq mesqana'toq epqanataqan. Na laqqap eteg gun'tewigtug. Ta'n tujiw sipu mespo'qeg na wen'ji'guom mo maja's'gtugup muta welita's'g. ⁴⁹ Gatu na mimajuinu ta'n nutmuitl ntglusuaqanml aq mo tela'tegegw ta'n telimg, negm st'ge' na ji'nm ta'n el'toqop wiguow t'pgwanigtug toqo mo epqanitungup tami. Ta'n tujiw sipu mespo'qeg na wen'ji'guom gegtugjalugweg aq gaq suisga'lugweg.”

7

Se'sus nepilat'l sma'gnis uglugowinuml
(Matiw 8.5-13)

¹ Ta'n tujiw Se'sus gaq tlimaji na mimajuinu'g ta'n goqwei tel puatg na pisgwa'j na gjigan ta'n teluisig Gapelniam. ² Na'te'l wigit Lo'mewa'juut, na niganpuguit sma'gnis. Geggunatl lugowinu'l ta'n gesite'lmatl. Ula lugowinu pajiji gsnugwat aq pemi np'g. ³ Ta'n tujiw sma'gnis nutg Se'susal eimlitl na gjigan, elgimaji ta'siliji Lesui'pewe'g

gisigu mawagnutmewinu' Se'suseg, ugjit pipaninan jugu'elin aq npilan uglugowinuml.
⁴ Na Lesui'paq el'ta'jig Se'suseg aq etawaqtmua'titl apoqonmuguslin sma'gnisl. Te-
 lima'titl, "Ula sma'gnis te'p'g ugjit apoqonmuan ⁵ Muta gesalaji Lesui'pa aq gisitoqop
 a'sutuo'guom ugjit ninen."

⁶ Se'sus wije'waji gatu ta'n tujiw mo amasegtnug sma'gnis wiguow weltesgua'tiji igtigi
 ta'n sma'gnis elgimaji Se'suseg. Wegla telimaji, "Saqamaw, na sma'gnis teluet, Mut
 lgowaqana'lsiw. Mu tetujiw glu'siw ugjit gi'l mittugwen nignaq. ⁷ We'gaw mo tepawtiw
 jugu'en gi'leg. Pas'g tlua na glusuaqan aq ntlugowinum ila'sitew. ⁸ Na ta'sijig sma'gnisg
 assumijig aq ta'sijig sma'gnisg assumgig. Ta'n tujiw newte'jit telimg, 'Lia!' na eliet. Igtig
 telimg, 'Jugu'a!' na jugu'etew. Telimg lugowinu, 'Ula tla'tega!' na tla'tegetew."

⁹ Se'sus paqalaig ta'n tujiw nutg ula. Gigto'qopugua'sit aq telimaji ta'ni majulgwaw-
 gwi'titl, "Telimuloq, lpa Lesui'pe'gatig menaq wen mo gejaq ta'n tel ml'gi gtlams'tasit
 st'ge' ula sma'gnis."

¹⁰ Ta'n tujiw na nutagnutmewinu'g apaita'jig sma'gnis wiguow nemia'titl sma'gnis
 lugowinu'l gisi ila'silitl.

Se'sus wenaqa'latl sigu'sgw uggwisl

¹¹ Na tel'gne'geg Se'sus eliet gjigan teluisig Nein. Unaqapemg aq pugwelgig mima-
 juinu'g wije'wa'titl. ¹² Ta'n tujiw Se'sus iga'j ga'qana'tas'g ula gjigan, na mimajuinu'g
 pemapila'titl npuinu'l naji utqutamg. Ula npuinu na sigu'sgw newtipistatlg uggwisl.
 Pugwelgig mimajuinu'g ta'n tleiwultijig na utan wijitgweiwa'titl ula sigu'sgwal. ¹³ Ta'n
 tujiw Gjisaqamaw nemiaj sigu'sgwal ewlite'lmatl aq telimatl, "Mut gaqiemtmu." ¹⁴ Na
 tujiw Se'sus eliet pemapilaqanei aq sama'toq. Pema'taqatijig naqita'jig. Se'sus teluet,
 "Maljewe'j ji'nm, telimul pmgopa'si." ¹⁵ Na ji'nm wenaqqopa'sit aq poqtewo'gwet.
 Se'sus apaji ignmuatl uggwitl.

¹⁶ Ms't wen jipaqita'jig aq smtug emtoqwala'titl Gjinisgaml. Telimtultijig, "No'q
 gepme'g niganigitegewinu gisi neia'sit ginueg!" aq "Gjinisgam pegising ugs'tawian
 ugmimajuinumg."

¹⁷ Ula agnutmaqan se'sa's'g ta'n telgi'g Jutiaewa'gig aq igtigl umutgiwal.

Sa'n Nutsign'tuet elgimaji unaqapemg Se'suseg (Matiw 11.2-19)

¹⁸ Sa'n unaqapemg telimji wegla ta'n goqwe'l Se'susal tela'tegelpnn. Na tujiw Sa'n
 tapusiliji unaqapemg wigumaji. ¹⁹ Elgimaji Gjisaqamaweg ugjit pipaninan, "Gi'l na
 negm ta'n Sa'n teluet wejgu'ep wa'so'q? Pa na gi'l mu na negm, na esgmalatesnen ap
 igtig."

²⁰ Ta'n tujiw pegisingig Se'suseg na telima'titl, "Sa'n Nutsign'tuet petgimugsieg pipan-
 imulin, 'Gi'l na negm ta'n telteggisin gisna nat wen piluei esgmalatesnen?" "

²¹ Ge's emittugwala'titl Se'susal na nepilaji pugwenniji mimajuinu'g. Alt ges-
 nugu'tipnig, alt mesnmi'tipn milamu'gl gsnugowaqann aq alt nepapigwo'ltipnig.
 Se'sus ejigla'tuaji mn'tu'g ta'n pitu'gwiliji mimajuinu'g. ²² Na tujiw Se'sus telimaji Sa'n
 unaqapemg, "Apajita'gw aq tlimug Sa'n ta'n goqwe'l nemituoqol aq ta'n goqwei gis
 nutmoq. Nepapigwo'ltipnig nige' gis nmitaqatijig, wegla ta'n asgajo'ltipnig nige' gis ul
 pmita'jig, wegla ta'n geggunmi'tip 'gsnugowaqan teluisig leplsi gisi npilujig, wegla ta'n
 gepistaqana'tipnig nige' wel nutmu'tijig, npuinu'g nige' minua'lujig aq na ewle'juinu'g
 nutmi'tij na gelu'lg agnutmaqan. ²³ Tetuji ulgwijintew ta'n wen mo megtuigw."

²⁴ Ta'n tujiw Sa'n unaqapemg gis apaita'tij Sa'neg, Se'sus gelulaji mimajuinu'. Wes-
 gumatl Sa'nal aq teluet, "Ta'n tujiw el'ta'ioqop Sa'neg paqtaqamigtug, goqwei getu'
 nmituoqos na'te'l? Mo getu' nmiwoqop menaqanat ji'nm st'ge' msigu'l asua's'g'pnn
 ugju'snigtug? ²⁵ Goqwei nat nmituoqos na'te'l? Getu' nmioqos ji'nm ta'n gegnesit
 mego'tigl aligal. Wegla mimajuinu'g ta'n wel'gnesultijig aq milesultijig wigultijig

elege'wituo'guoml. ²⁶ Tlimigw ta'n goqwei esgmatmoqos nmitunew na'te'l? Getu' nmioqos niganigjitegewinu. Telimuloq nemioqop ji'nm me' espe'g jel mu niganigjitegewinu. ²⁷ Sa'n na negm ta'n Gjinisgam nigani usgumapnn. Tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign, 'Ge' jigs'tui.

Ningangima's ntagnutmewinum ugjit gisgaja'tun ta'n lietes.' ”

²⁸ Se'sus siawewistoaq, “Telimuloq, Menaq wen tetuji gepme'g ugs'tqamu eig st'ge' Sa'n. Gatu ta'n wen me' ewle'jit ta'n Gjinisgam etli ilgwenaji mimajuinu'g me' gepme'g aq negm.”

²⁹ Ta'n tujiw mimajuinu'g maw nujintutma'tijig nutua'titl ta'n goqwei Se'susal gis tluelitl wel'te'lma'titl Gjinisgaml aq teluejig Gjinisgam tetapua'tegelitl. Wegla mimajuinu'g gis ignmua'tipnn Sa'nal sign'tuanew. ³⁰ Gatu na Palasiaq aq nutagnutmewinu'g mo getlams'tasultigupnig ta'n Gjinisgam tel puatg ugjit negmow, muta mo ignmua'tigupnn Sa'nal sign'tagunew.

³¹ Se'sus siaw gluaji, “Wenig talo'ltijig st'ge' mimajuinu'g gisgug? Telimuloq telo'ltijig mimajuinu'g gisgug. ³² Telo'ltijig st'ge' mijua'ji'g ta'n pemgopultili'tij gujmug magasan. Ta'sijig gesigaw tlima'tiji igtigi,

'Etl'te'tmuleg'pnn malie'wimgewe'l gtapegiaqann gatu mo amalgalitiwoqop.

Etlintueg'pnn utqutamgewe'l gtapegiaqann

gatu mo atgitemultiwoqop.’

³³ Sa'n Nutsign'tuet pegising'p, sune'wip aq mo esamqwagup moqopa'q gatu gilew telueioq, 'Mn'tu pitu'gwitl na ji'nmul.' ³⁴ Ni'n na mimajuinu'alsiap. Ta'n tujiw pegisineg na mijjiap aq esamqwap na tujiw telueioq, 'Ge' angamug u't ji'nm. Pusgi ugsamatalg aq negm na gtigiewinu. Witapa na nujintutma'tiliji suliewei aq lue'winu.' ³⁵ Gatu na mimajuinu'g ta'n getlams'tmi'tij Gjinisgam ugtns'tuo'qonm na musga'tu'ti'tij ta'n goqwei Gjinisgam gis tla'tegep na teliaqewei.”

Se'sus emittugwalatl Palasial ta'n teluisilitl Simon

³⁶ Newte'jit Palasi pipanimatl Se'susal tgwatalnew. Toqo Se'sus eliet wiguaq aq epa'sit ugjit mijjin. ³⁷ Eig pata'tegewinu'sgw na gjigan ta'n Se'susal eimlitl. Ta'n tujiw nutg na Se'sus etlatalg Palasi wiguaq, na'te'l enma'latl gun'teweie'l pu'tai'l ta'n wejitasit alapastl. Waju'pelitl amjaqto'suti. ³⁸ Pisgwa't aq gaqamit gigjiw Se'susal uggwatl. Etlfemit aq ugsaqpigunn saqapa'toqol Se'susal uggwatl. Usapunn e'w'gl ta'n tel niwa'tuaj uggwatl. Wesgaqaltmuatl uggwatl aq guta'tuatl weljema'gewei. ³⁹ Ta'n tujiw Palasi ta'n wigumapnn Se'susal wiguaq nemitoq ula na telimsij, “Pa na ula ji'nm na niganigjitegewinuwis na gji'jialat ula e'pilitl ta'n sama'ltl na pata'tegewinu'sgw.”

⁴⁰ Na tujiw Se'sus telimatl, “Simon nat goqwei getu' tlimul.”

Simon teluet, “Nujigina'muet goqwei getu' tlimi?”

⁴¹ Se'sus teluet, “Eig'pnig tapusijig ji'nmug ta'n tettua'tipnn nujimqatuigelitl suliewei. Newte'jit tettuatl na'n gasgiptnnaqana'igl aq igtig na'nisgega'igl. ⁴² Ta'n tujiw tapusijig mo gisi apangitua'tigweg na tujiw nujimqatuiget gitg apigsigtuaji. Tegen ji'nm me' gsalatal na nujimqatuigelitl?”

⁴³ Simon telimatl, “Amuj na ji'nm ta'n me' ma'muni tettupann.”

Se'sus teluet, “Teliaq teluen.” ⁴⁴ Na tujiw Se'sus elapa'sitl e'pilitl aq telimatl Simon, “Angam ta'n goqwei ula e'pit gis tla'tegep. Ta'n tujiw pisgwa'ianeg giguaq mo ignmuiwt'p samqwan ta'n tli gsispa'tutes ngatl. Gatu ula e'pit gesispa'tuipnn ngatl, e'w'g'pnn ugsaqpigunn. Gispasmuipnn ngatl, e'w'g'pnn usapunn. ⁴⁵ Mo wesgaqalmiwt'p gatu ula e'pit menaq puni gsalgaltmuigul ngatl weja'tegemg ta'n pisgwa'iap. ⁴⁶ Mo ignmuiwt'p mimei ugjit nun'ji gatu ula e'pit guta'tuit weljema'gewei ngatl. ⁴⁷ Nige' telimul. Na teliaq ms't ugpa'ta'qaanml gaqi apigsigta's'gl muta mawi gsalit. Ta'n getu wen apsi apigsigtut apsi gsaluetew.”

⁴⁸ Se'sus telimatl e'pilitl, "Gpata'taqanml apigsigta's'gl."

⁴⁹ Igtigig mimajuinu'g ta'n pemgopultijig na'te'l telimtultijig, "Wen ta u't ta'n apigsigt'gl pata'taqann?"

⁵⁰ Gatu Se'sus telimatl e'pilitl, "Westawugsin muta getlams'tasin. Nige' wantaqo'ti eteg ggamlamun."

8

Na e'pijig ta'n wije'wa'titl Se'susal

¹ Na tel gne'geg Se'sus mittugwatgl gjigann aq utann. Na pestung na gelu'lg agnutmaqan ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'. Unaqapemg ta'n newtisgegsiliji je ta'pu wije'wa'titl. ² Ta'sijig e'pijig elt wije'wa'titl Se'susal. Na gisi npilut'pnig milamu'gl gsnugowaqann aq mn'tu'g ejigla'tupnig ugtinnewaq. Newte'jit na Mal Matle'n ta'n Se'sus ejigla'tuapni llaigneg te'siliji mn'tu'g negmeg. ³ Igtig na Joana ta'n tepqatgig Gusaal. Na Gusa elugowatl Elotal aq niganpugua'laji sma'gnisg. Igtig e'pit na Susa'na aq pugwelgig igtigig e'pijig. E'wmi'tij ugsulieweimual aq ugtaligamual apoqonmuanew Se'susal aq unaqapemg.

Na a'tugwaqan ta'n iga'taqewinu eljio'toqol sginminn (Matiw 13.1-9; Malg 4.1-9)

⁴ Pugwelgig mimajuinu'g ta'n tleiwultijig pugwelgl utann el'ta'jig Se'suseg. Ta'n tujiw ma'muniw pugwelgig mimajuinu'g eimu'tijig Se'suseg na telimaji a'tugwaqan,

⁵ "Newtejgeg na'gweg ji'nm naji se'sijio'toqol sginminn. Ge's etl se'sijio'toqol sginminn, ta's'gl eljo'ltigl tajigawti'jigtug. Mimajuinu'g pastesgmi'titl aq sisipg malqotmi'titl.

⁶ Ta's'gl eljo'ltigl gun'tewaqaamigeg. Ta'n tujiw sginminn poqjigwegl, gispatewa'tigl muta maqamigew gispateg. ⁷ Ta's'gl sginminn eljo'ltigl ginigwejiuaqsigtug. Na ginigwejiuaqsi'g wel nigwejiq aq wissuignemgwi'titl glumgl. Na gisa'tu'titl glumgl ewligwegl.

⁸ Ta's'gl sginminn eljo'ltigl gelu'lg maqamigew aq wel nigwegl na'te'l. Na wel minijgl. Newt gasgiptnaqan sginminn wejiaqal alt glumgl."

Na tujiw telimaji, "Ango'tmug. Jigs'tmutigw ta'n goqwei gis telimuloq."

Ta'n goqwei Se'sus getu' gina'muet ta'n tujiw e'w'gl gina'masutiewe'l a'tugwaqann (Matiw 13.10-17; Malg 4.10-12)

⁹ Unaqapemg pipanima'titl ta'n goqwei getu' gina'muet ta'n tujiw e'w'g'p na a'tugwaqan. ¹⁰ Se'sus telimaji, "Gjinisgam gisi ignmugsioq ns'tmu'tinew ta'n goqwei mo geitas'gtugup aq pugwelgig mo nestmi'ti'gw ta'n ilgwenanew mimajuinu'. Pas'g gis nutmi'tip a'tugwaqan. Na jigs'tuipnig gatu mo nestmu'ti'gw na ta'n goqwei gis tluai."

Se'sus gegnua'tuaji unaqapemg na a'tugwaqan ta'n iga'taqewinu eljio'toqol sginminn (Matiw 13.18-23; Malg 4.13-20)

¹¹ "A'tugwaqan ula na telueg. Na sginminn pa na wije' aq Gjinisgam ugtwi'gatign.

¹² Ta'n tujiw sginminn eljo'ltig'pnn tajigawti'jigtug na pa na wije' aq mimajuinu'g ta'n nutmua'tij Nisgaml ugglusuaqanml aq smtug Gjinn'tu gisa'laji awan'ta'sultinew na gelu'lg glusuaqann. Negla mimajuinu'g ma gtlams'tasulti'gw aq Nisgaml ma gisi ugs'tawigwi'tigul. ¹³ Ta'n tujiw sginminn eljo'ltig'pnn gun'tewaqaamigeg na pa na wije' aq mimajuinu'g ta'n wel'ta'suatmi'tij ta'n gase'g nutmi'tij gatu mo tetapu majulgwatmi'ti'gw. Poqji gtlams'tasultijig gatu ta'n tujiw nat goqwei amsala's'g ejigli unaqita'jig. Na tujiw puni gtlams'tasulti'tij na gelu'lg agnutmaqan. ¹⁴ Ta'n tujiw sginminn eljo'ltig'pnn ginigwejiuaqsigtug na pa na wije' aq wegla mimajuinu'g ta'n nutmi'tij gelu'lg agnutmaqan gatu wesam sespete'tmi'tij milesuaqan, giso'qon aq ta'n te's'g goqwei gisa'lgwi'tiji ulgwijultinew. Na awan'ta'suala'titl Gjinisgam aq mo goqwei

tela'taqati'gw ugjit negm. ¹⁵ Ta'n tujiw sginminn eljo'ltig'pnn gelu'lg maqamigew na pa na wije aq mimajuinu'g ta'n nutmi'tij gelu'lg agnutmaqan aq weli gsua'tu'tij. Welgwijultijig uggamlamunual je mu atigna'sultijig aq siaw tla'taqatijig ta'n Gjinisgam tel puatg. Ta'n goqwei tela'taqati'tij pa na wije aq glumgl ta'n teli ul minigl.”

Gtlams'tuaqan na gepme'g
(Malg 4.21-25)

¹⁶ “Mo wen wasoqwa'tug wasoqonmaqan aq oqonisgwa'tug lataqsunigtug gisna iga'tug lame'g npo'qonigtug. Awna gegupa'toq patawutigtug glaman mimajuinu'g nmitaqatitaq ta'n tujiw pisgwita'tij.

¹⁷ “Ta'n goqwei mimugwa'tas'g na neia'tas'gt'tew aq ta'n goqwei anguna'tas'g na pa na wijga'tas'gt'tew.

¹⁸ “Na to'q ango'te'n ta'n tel jigs'tmn na gelu'lg glusuaqan. Ta'n wen geggung Nisgamewei gtlams'tuaqan me' ignmuaten aq ta'n wen mo geggungmug gtlams'tuaqan gatu tl'ta'sij geggung na tujiw jigla'tuaten na apje'jg gtlams'tuaqan geggung.”

Se'sus uggwitl aq ugjignamg
(Matiw 12.46-50; Malg 3.31-35)

¹⁹ Se'sus uggwitl aq ugjignamg peita'jig negmeg gatu mo gis gigjita'gwig muta wesam pugwelgig mimajuinu'g eimu'tijig na'te'l. ²⁰ Nat wen telimatl, “Ggij aq gjignamg eimu'tijig gujmug. Getu' glul'sgig.”

²¹ Se'sus telimaji mimajuinu', “Ms't ta'nig nutmi'tij Gjinisgam ugtwi'gatign aq mo elistmi'ti'gw na negmow st'ge' ngij aq njignamg.”

Se'sus naqa'toq mtugunotg
(Matiw 8.23-27; Malg 4.35-41)

²² Newtejgeg na'gweg Se'sus telimaji unaqapemg, “Ge' asoqomita'nej qospemg.” Tepita'jig ugtuluuq aq pusijig. ²³ Ge's pemaqtaqati'tij Se'sus nepat. Na tel gne'geg mtugunotg iga'q. Ma'muniw ugju's'g aq tgu'g tepjo'ltijig. Ugtuluow poqji ugjupaqtoqweg. Ms't eimu'tijig nsano'qonigtug. ²⁴ Unaqapemg el'ta'jig Se'suseg aq tugwa'la'titl. Telima'titl, “Saqamaw, gi'l na assusit, apoqnmuien ge's mu samqwanigtug nepu'tiweg.”

Se'sus menja'sit aq ilsutg ugju'sn aq tgu'g ugjit wantaqa's'gtn. Ugju'sn naqa's'g aq tgu'g wantaqita'jig. Na tujiw qospem weli ewipg. ²⁵ Na tujiw pipanimaji unaqapemg, “Tali gtlams'tasultioq?”

Na toqo tujiw paqalaiultijig aq jipaqita'jig. Telimtultijig. “Wen ta u't ji'nm tetuji piam melgimaji ugju'sn aq samqwan.”

Ji'nm nepilut ta'n mn'tu'l wesgweiagwitl
(Matiw 8.28-34; Malg 5.1-20)

²⁶ Na siawaqtaqatijig aq oqwa'jig Gelasiewa'gi ta'n eteg tegpaqiw qame'g Galaliewa'gig. ²⁷ Na Se'sus na'taqampugua'sij weltesguatl ji'nmul tleiwilitl gjigan Gelasa. Ula ji'nm wesgweiagwi'titl mn'tu'g. Gi's sa'q mo goqwei nasgmug. Mo wiguaq wesgewa'sigw gatu awna wesgowa'sit utqutaqane'gatig. ²⁸ Ta'n tujiw nemiatl Se'susal eliet aq nutgul'pa'sit ta'n gaqamilij. Sesgwalatl, “Se'sus, gi'l na espe'g Gjinisgam uggwisl. Goqwei getu' tla'lin? Etamul, mut ugtapuliw.” ²⁹ Ula teluet muta Se'sus gis telimaji mn'tu'g tualqa'sinew na ji'nmeg. Me' gatu gaqaisg mn'tu'g assumatipnn. Na tujiw mimajuinu'g gelpila'tipnn aq pija'la'tipnn laplusang gatu ula ji'nm temeg'pnn ta'n gelpiteg'pnn uggwatl aq ugpitnn, aq wesmugwap paqtaqamigtug. Nige' wigit utqutaqane'gatig.

³⁰ Se'sus pipanimatl, “Taluisin?”

Negm teluet, “Ni'n teluisi Pugwelgig.” Ula teluet muta pugwenniji mn'tu'g pitu'gwi'titl. ³¹ Mn'tu'g etawaqtmua'titl Se'susal, ugjit mu lgimugsinew na ma'muniw temig elmalqe'g.

³² Gigjiw na'te'l eimu'tijig pugwelgig gulgwi'sg ta'n etl jigniga'tijig soqoqamigeg. Mn'tu'g etawaqtmua'titl Se'susal ugjit lgimugsinew gulgwi'sg ugtinneg. Na ignmuaji tla'taqatinew. ³³ Smtug mn'tu'g ejiglita'jig na ji'nmul aq el'ta'jig gulgwi'sg ugtinneg. Na ms't gulgwi'sg pem'tugu'ltijig pemse'g aq nitjo'ltijig samqwanigtug. Ms't getmenetgi'g samqwanigtug.

³⁴ Ta'n tujiw ji'n mug ta'n angweiwa'tipni gulgwi'sgi'g nemitu'tij ta'n gis tliaq smtug maita'jig aq se'sa'tu'tij agnutmaqan gjigan aq ms't ta'n tami el'ta'tij. ³⁵ Mimajuinu'g naji angaptmi'tij ta'n goqwei gis tliaq. Ta'n tujiw peita'tij Se'suseg nemia'titl na ji'nmul ta'n mn'tu'g wesgweiat'pnig. Ula ji'n pemgopit gigjiw Se'suseg. Gegnesit aq tetapu angita'sit. Na mimajuinu'g jipaqita'jig. ³⁶ Na ji'n mug ta'n nuje'wa'tipni gulgwi'sgi'g telima'tiji esgwia'tiliji ta'n ji'n teli npisip. ³⁷ Na tujiw mimajuinu'g tleiwultijig Gelasiewa'gig pipanima'titl Se'susal ugjit jigla'silin muta jipaqita'jig. Na tujiw Se'sus aq unaqapemg tepita'jig ugtuluag aq poqji pusijig. ³⁸ Na ji'n ta'n gisi npilut'p etawaqtmuatl Se'susal, “Ignmui wije'ulin.”

Gatu Se'sus telimatl, ³⁹ “Apaja'si giguag aq tlim gigmaq ta'n Gjnisgam gis tla'l'sg.”

Na ji'n getloqo eliet ta'n telgi'g gjigan aq telimaji pugwenniji mimajuinu' ta'n Se'susal gis tla'lt'pnn.

Se'sus nepilat' e'pilit' aq minua'lat' e'pite'sl
(*Matiw 9.18-26; Malg 5.21-43*)

⁴⁰ Ta'n tujiw Se'sus apaja'sit qame'g qospemg pugwelgig mimajuinu'g wel'ta'suala'titl nmianew muta etli esgmala'tipnn. ⁴¹ Na tujiw ji'n teluisit Jailus pegising Se'suseg. Niganpuguit a'sutuo'guomg ta'n eteg na'te'l. Smtug nutgul'paqjetesing ta'n Se'susal gaqamilij aq etawaqtmuatl lielin wiguaq. ⁴² Wipsgunatl ugtusl ta'n metlasipuna'litl je ta'pu pemi nplitl.

Ge's Se'sus pemiej pugwelgig mimajuinu'g gigjiw wije'wa'titl. ⁴³ Na e'pit na'te'l wije'waji. Metlasipunqeg je ta'pu pusgi mal'tewiet aq gaqotg ugsulieweim mal'pale'wiliji gatu lpa mo wenn gisi npiligugul. ⁴⁴ Na etepnatl Se'susal aq sama'tuatl ugpisan pitu'gunn. Smtug naqa'sg ta'n tel mal'tewiep. ⁴⁵ Se'sus pipanimapni, “Wen gi's sama'lit?”

Ms't wen petgwasit aq Pie'l telimatl, “Saqamaw, gi'l na assusit, pugwelgig mimajuinu'g gigjipugasig. Etug nat wen pet samtesgasg.”

⁴⁶ Gatu Se'sus teluet, “Geji'g nat wen sama'lip muta ml'gigno'tim tewiaqap ni'neg.” ⁴⁷ Na e'pit geitoq ma gisigasigw ta'n tel gisi npisip. Na tujiw poqji neng'tesing. Eliet Se'suseg aq nutgul'pa'sit. Telimatl Se'susal aq igtigi tal gi's wet sama'lin aq smtug gisi npisit. ⁴⁸ Se'sus telimatl, “Tu's ta'n teli gtlams'tmn na weji npisin. Nige' lietes wantaqo'ti'gtug.”

⁴⁹ Ge's Se'sus etlewistoq na pegising ji'n na'te'l. Wejiet Jailus wiguaq. Telimatl Jailusal, “Gtusaq nepgaq. Mut lgowaqana'law nujigina'muet.”

⁵⁰ Gatu Se'sus nutg aq telimatl Jailusal, “Mut jipasiw. Pas'g gtlams'tasi aq gtus ila'sitew.”

⁵¹ Ta'n tujiw Se'sus pegising Jailus wiguaq mo wenn ignmuagul pisgwa'lin pas'g Pie'lal, Sa'nal, Ji'mejal aq mijua'ji'j ungi'gug. ⁵² Na mimajuinu'g ta'n eimu'tijig Jailusal wiguaq atgitemultijig aq mesgo'ltijig ugjit mijua'ji'jl. Se'sus telimaji, “Mut gaqiemtmutinew, na mijua'ji'j mo nepmug pas'g nepat.”

⁵³ Na ms't wesgewe'wa'titl muta geja'titl mijua'ji'jl nepmlita. ⁵⁴ Se'sus wesua'latl mijua'ji'jl ugpitng aq telimatl, “Mijua'ji'j, mn'ja'si.” ⁵⁵ Na mijua'ji'j apaji mimaju'et aq

smtug menja'sit. Se'sus igtigi telimaji nat goqwei smug. ⁵⁶ Ungi'gug sigti paqalailiji gatu Se'sus telimaji, “Mut tlimanew wenn ta'n gis tliaq.”

9

Se'sus poqjigimaji unaqapemg (Matiw 10.5-15; Malg 6.7-13)

¹ Se'sus mawa'laji newtisgegsiliji je ta'pu unaqapemg aq ignmuaji ml'gigno'ti ugjit tuaqtesguanew mn'tu'g aq gisi npitmnew milamu'gl gsnugowaqann. ² Na gisgaja'laji ugjit npilanew gesnugu'tiliji, al pestunmnew aq tlimgwi'tinew mimajuinu' na Gjinisgam apugjig ilgwenata mimajuinu'. ³ Telimaji, “Lpa ta'n tel mili al'ta'ioq, mut goqwei nespnmnew. Mo aptun, mo salitewingewei mun'ti, mo mijipjewe gisna suliewei, je mu piamiet atla'i. ⁴ Ta'n etl pisgwigimugsioq utang, siaw i'mug wije wen'ji'guomg glapis ta'n tujiw naqtmog na utan. ⁵ Te's tami pisgwita'ioq utanji'j aq mimajuinu'g mo pewalugsiwoq i'mu'tinew nqatmug na utan aq puaqtestug ggatual. Tla'taqatigw ugjit musga'tuanew na Gjinisgam mu wel'te'lmagwi.”

⁶ Na unaqapemg naqtmij ta'n Se'sus eig aq el'ta'jig pugwelgl utann. Al pestunmi'tij na gelu'lg agnutmaqan aq nepila'tiji mimajuinu' ms't tami.

Elot mo nenuaqusnn ta'n wenin Se'susal (Matiw 14.1-12; Malg 6.14-29)

⁷ Ta'n tujiw Elot ta'n niganpugutg Galaliewa'gig nutg ta'n goqwei Se'susal gis tla'tegelipnn mo geitug ta'n tli angita'sitew, muta alt mimajuinu'g teluejig, “Sa'n Nutsign'tuet apaji minunsit.” ⁸ Ta'sijig mimajuinu'g teluejig Ilaija apaji neia'sit aq igtigig teluejig gisiguaq niganigjitegewinuaq ta'n gi's sa'q mimajipnaq apaji mimaju'et. ⁹ Elot teluet, “Gisa'lg'pnaq Sa'n Nutsign'tueto'q temgwetoqsin gatu wen ta u't ji'nm ta'n mimajuinu'g agningwi'titl?” Na weja'tegemg wejo'tg nmian Se'susal.

Se'sus esmaji na'n pituipnnaqan te'sisgegsiliji ji'nmug (Matiw 14.13-21; Malg 6.30-44; Sa'n 6.1-14)

¹⁰ Na apostale'wijig apaita'jig Se'suseg aq telima'titl ta'n goqwe'l gis tla'taqatipnn. Na tujiw Se'sus ela'laji pas'g negmowa na gjigan ta'n teluisig Petse'ta. ¹¹ Ta'n tujiw mimajuinu'g nutma'titl Se'susal i'mlin Petse'taeg, pugwelgig majulgwala'titl na'te'l. Se'sus wel'ta'sit nmianew aq telimaji ta'n Gjinisgam apugjig ilgwenata mimajuinu'. Nepilaji ta'ni gesnugu'tiliji.

¹² Ta'n tujiw poqji galqwasiet, unaqapemg telimgwi'titl, “Jiglgim mimajuinu'g glaman gisi Ita'taq utann aq nuji iga'taqu'tijig tepaw. Na'te'l msntaq mijipjewe aq ta'n i' tli gt'gunultimg. Eimu'ti'gw ta'n etl taqawatteg.”

¹³ Gatu Se'sus telimaji, “Ignmug nat goqwei malqotmnew.”

Telima'titl, “Pas'g na'nngl pipnaqann geggunme'gl aq tapusijig nme'jig. Pewalieg lta'nen magasang ugjit pgwatelminen mijipjewe ugjit ta'n te'sijig.” ¹⁴ (Eimu'tijig na'te'l panaemg na'n pituipnnaqan te'sisgegsijig ji'nmug.)

Se'sus telimaji unaqapemg, “Gisa'lug mimajuinu'g pmgopita'new te's na'nisgegsijig.”

¹⁵ Unaqapemg gisa'lgwi'tiji mimajuinu'g pmgopita'new maqamigeg te's na'nisgegsijig. ¹⁶ Na tujiw Se'sus wesua'toqol na'nngl pipnaqann aq tapusiliji nme'ji aq elapa'sit wa'so'q. Miwatmuatl Nisgaml ugjit ula mijipjewe. Nasgwa'toqol aq ignmuaji unaqapemg ugjit ms't wen msnmnew. ¹⁷ Ms't ta'n te'sijig g'satalultijig. Na tujiw unaqapemg megnmi'titl mijipjewe ta'n piamiaq aq newtiswa'qal jel ta'pu ligpeniggn wajua'tu'titl.

Pie'l teluet Se'sus na Nujiugs'tawi'wet (Matiw 16.13-19; Malg 8.27-29)

¹⁸ Newtejgeg na'gweg ge's Se'sus newti a'sutmateg, unaqapemg peita'liji. Na tujiw Se'sus pipanimaji, “Tal'ta'sultijig mimajuinu'g wenin ta ni'n?”

¹⁹ Telima'titl, “Alt mimajuinu'g teluejig gi'l na Sa'n Nutsign'tuet aq igtigig mimajuinu'g teluejig gi'l na Ilaija aq ap igtigig teluejig gi'l na newte'jitaq niganigjitegewinuaq ta'n gi's sa'q nepg'pnaq gatu nige' apaji mimaju'et.”

²⁰ Se'sus pipanimaji, “Tal'ta'sultioq weni ta ni'n?”

Pie'l telimatl, “Gi'l na Nujiugs'tawi'wet aq wejien Gjinisgameg.”

Se'sus wesgutg ta'n tli np'tew

(Matiw 16.20-28; Malg 8.30—9.1)

²¹ Se'sus melgimaji ugjit mu wenn tlimanew. ²² Elt teluet, “Ni'n na mimajuinualsiap aq amujpa ma'muni ulmajeia's. Niganpugultijig a'sutuo'guomg, niganpugultijig patlia'sg aq elg nujigina'mua'tijig tplutaqan masgelmitaq. Gisa'litaq ne'po'qsin aq gisi nesug-una'q apaji minunsites.”

²³ Telimaji ms't ta'n te'siliji, “Ta'n getu wen getu' wije'wij amujpa awan'ta'sualsit aq tla'teget ta'n Gjinisgaml tel puatmlitl. Amujpa gisgaje'g ulmaje'n te'sigis'g. Na tujiw gisi majulgwalitew. ²⁴ Na mimajuinu ta'n getu' ugs'tawi'sit na ma gugunmug iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q, gatu na mimajuinu tela'teget ta'n goqwei pewatm je tlia ne'po't muta majulgwalit na ugs'tawia's. ²⁵ Tali ugtapsunig na ji'nm te's'g goqwei assutg ta'n telgi'g ugs'tqamu gatu mo gugunmug iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q?. ²⁶ Ta'n wen netaqite'lmit aq netaqite'tg ta'n goqwei tel gina'muei na ta'n tujiw apaja'sia's tlimates nujj na ala mimajuinu mu na ninenewei nnaqapemenen, muta ni'n na mimajuinu-alsiap. Ta'n tujiw apaja'sia's maw sape'ultijig ansale'wijig na tujiw gepmite'lmimg aq emtoqwalimg st'ge' nujj gepmite'lmur aq emtoqwalut nige'. ²⁷ Migwite'tmug ula. Eimu'tioq ta'sioq ula tet ta'n ma npu'tiwoq glapis nemitu'tioq ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'g.”

Ta'n tujiw Se'sus ugsisgw paqtasa'sit

(Matiw 17.1-8; Malg 9.2-8)

²⁸ Na pesgunateg te'sisga'qal na'gwegl gis iga'qal, Se'sus so'qwiet gm'tng naji a'sutmat. Ela'laji Pie'lal, Sa'nal aq Ji'mejal. ²⁹ Ge's etli a'sutmaj ugsisgw paqtata's'g aq utapsunn gesi wapa'tigl aq paqtata'tigl. ³⁰ Na tapusijig ji'nmug neia'tijig aq etl glula'titl Se'susal. Wegla na Mowiso'q aq Ilaijao'q. ³¹ Utapsunual gesigaw wapa'tigl aq paqtata'tigl aq ugsisgual paqtata's'gl. Na etl agnutmua'titl Se'susal. Wesgutmi'tij ta'n tl ne'pa'ten Se'sus Selusalemg. ³² Ge's ula teliaq, Pie'l aq witapa gis gepsgia'tijig. Na jiniw tugwia'tijig aq nemia'titl Se'susal paqtata'silitl aq tapusiliji ji'nmug gaqamiliji negmeg. ³³ Mowis aq Ilaija pemi nqala'tij Se'suseg, Pie'l telimatl, “Saqamaw, gi'l na assusit, na mawi glu'lg tet eimu'tieg. Ge' nesisgl anapjetegewe'l ltutesnen, newte' ugjit gi'l, newte' ugjit Mowis aq igtig ugjit Ilaija.” (Na Pie'l mu nestmug ta'n goqwei wesgutg.)

³⁴ Ge's Pie'l etlewistoq na alug neia's'g aq tetpaqiw naqa's'g ta'n gaqamultijig. Na tujiw unaqapemg we'gwata'sultilij. ³⁵ Nat wen metewistoq alugwigug. Teluet, “Ula na ngwis ta'n mawi gsalg. Jigs'tug negm.”

³⁶ Ta'n tujiw gaqewistoq na pas'g Se'sus aq unaqapemg eimu'tijig na'te'l. Toqo nisita'jig gatu weli pgije'g we'gaw unaqapemg telimji wenn ta'n goqwei gis nmitu'tip gm'tnigtug.

Se'sus nepilat lpa'tujl ta'n pitu'gwitl mn'tu

(Matiw 17.14-18; Malg 9.14-27)

³⁷ Na igtig na'gweg Se'sus aq unaqapemg nisita'jig, aq na pugwelgig mimajuinu'g naji ultesgua'titl Se'susal. ³⁸ Na ji'nm ta'n eig na'te'l sesgwalatl Se'susal, “Nujigina'muet etawaqtmul ge' angam wipsgung ngwis. ³⁹ Lpa jiniw mn'tu'l pesu'gwataatl aq smtug lpa'tuj gesigaw sesgwet. Na mn'tu gisa'latl ugjipulgwelin aq ugtun pisewiaq. Siawi asgawatl aq lpa mo getu' punaje'wagugul. ⁴⁰ Etawaqtmagapnig gnaqapemg jigla'tuinew mn'tu gatu mo gis tla'taqati'gw!”

⁴¹ Se'sus teluet, “Gilew ta'n mimajultioq gisgug mo getlams'tmu'tiwoq aq mo teta-pua'taqatiwoq. Me' gatu tali pgitgalultoqs'p? Tali pgiji gina'multoqs'p glapis getlams'tmu'tioq?” Na tujiw telimatl ji'nmul, “Jugwa'l ggwis ula tet.”

⁴² Ge's wejgwa'laj lpa'tujl na mn'tu mesganegatl maqamigeg aq smtug poqji ugjip-ulgwelitl. Smtug Se'sus ejigla'tuatl mn'tu'l ugtinneg. Na ila'silitl lpa'tujl aq apaja'lut ujjeg. ⁴³ Ms't mimajuinu'g sigti paqalaiultijig muta nemitu'tij ta'n telgi'g Gjinisgamewei ml'gigno'ti.

Se'sus wesgutg ta'n tel ne'pa'ten
(Matiw 17.22,23; Malg 9.30-32)

Na mimajuinu'g me' paqalaiultijig ugjit ta'n Se'sus gis tla'tegep, na tujiw Se'sus telimaji unaqapemg, ⁴⁴ “Mut awan'ta'sinew ula ta'n goqwei telimuloq. Ni'n na mimajuinu'alsiap aq Gjinisgam ignmuata mimajuinu'g na ml'gigno'ti ugjit tla'lin ta'n tel puatmi'tij.” ⁴⁵ Unaqapemg mo nestua'tigul Se'susal ta'n gisi usgutmlij. Mimugwa'tas'g ugjit mo nestmi'ti'gw. Jipaqita'jig pipaniman ta'n gis teluelij.

Se'sus unaqapemg getu' gji'tu'tilij
ta'n wen me' espe'g te'si'tij
(Matiw 18.1-5; Malg 9.33-37)

⁴⁶ Se'sus unaqapemg gi'gaita'liji. Getu' gji'tu'tilij ta'n wen me' espe'g te'si'tij. ⁴⁷ Se'sus gejjaji ta'n goqwei angite'tmi'tij. Na tujiw wesua'latl mijua'ji'jl, aq gaqama'latl gmetug negmeg. ⁴⁸ Telimaji unaqapemg, “Ta'n getu wen weligsua'latl ula mijua'ji'jl muta gisi ignmaq'p ml'gigno'ti ugjit tla'tegen na uligsua'litew. Ta'n getu wen weli msnit na elg uligsua'latal ta'n wen petgimit. Ta'n wen tel'te'lsit mo me'gite'lmam'g na negm mawi gepme'g.”

Ta'n wen mo getanugsiw gw na apoqonmugsigw
(Malg 9.38-40)

⁴⁹ Sa'n telimatl Se'susal, “Saqamaw, gi'l na assusit, nemi'g'tt'p ji'nm ta'n ejigla'lapni mn'tu'g aq teluet e'w'g ml'gigno'tim ta'n gis ignmat'p. Telimg'tt'p naqa'sin muta mo wijitgweiugsiweg.”

⁵⁰ Se'sus telimatl, “Mut naqa'lan, Ta'n getu wen mo getanugsiw gw na apoqonmugsi'gw.”

Na mimajuinu'g Samaliaewei utang
mo pewala'tigul Se'susal mittugwalgunew

⁵¹ Ge's na na'gwegl poqji iga'qt'tew ta'n Se'sus lietew wa'so'q, na gisita'sit lien Selusalemg. ⁵² Nigangimaji agnutmewinu' Samaliaewei utan. Na'te'l ms't goqwei getu' gisgaja'tu'titaq ugjit Se'sus aq unaqapemg gt'gunultinew. ⁵³ Gatu mimajuinu'g mo pewala'tigul Se'susal pisgwa'lin na utan muta gis gejjatitl na gisita'silitl lielin Selusalemg. ⁵⁴ Na tujiw tapusiliji unaqapemg teluisiliji Ji'mej aq Sa'n ula nutmi'tilij pipanimgwi'titl Se'sus, “Gjisaqamaw, pewalieg pipaniman nat wen nisgitmn pugtew ta'n wa'so'q tleiawig aq ne'pa'nen ta'n te'sijig eimu'tijig ula utan?”

⁵⁵ Se'sus gigo'qopugua'sit aq majiaqa'laji. ⁵⁶ Na tujiw Se'sus aq unaqapemg se'g utan siawita'jig.

Alt mimajuinu'g teluejig gtu' majulgwalan Se'susal
(Matiw 10.5-15; Malg 6.7-13)

⁵⁷ Ge's Se'sus aq unaqapemg pemitatij awtigtug na ji'nm telimatl Se'susal, “Gisgaje'i wije'ulin ta'n getu tami elien.”

⁵⁸ Se'sus telimatl, “Wowgwis geggung elmalqei ta'n loqosma'sitew aq sisipji'jg geggunmi'titl ugtwisse'mual ta'n tli atlasmultitaq gatu mo geggunmu ta'n tli atlasmites je tlia ni'n na mimajuinu'alsiap.”

⁵⁹ Se'sus igtigl ji'nmul telimatl, "Majulgwali ni'n."

Na telimtl, "Saqamaw Getu' naji utqutalg nujjaq ta'n tujiw gisi np'g'pnaq. Na tujiw gisgaje'tes wije'ulin."

⁶⁰ Se'sus telimatl, "Ignmu ta'n wen ma majulgwalgw utqutalan ta'n nepmlitl, gatu gi'l lia aq naji pestunen ta'n Gjinisgam getu' ilgwenaji mimajuinu'g."

⁶¹ Ap igtig teluet, "Saqamaw, majulgwaltuldes gatu tmg ignmui lien aq tliman nigmaq, 'Naqaluloq ugjit lugowan Gjinisgam.'"

⁶² Se'sus telimatl, "Ta'n wen getu' majulgwaltit aq getu' apjinmiet wiguaq na mo tepawtigw ugjit pestunmn ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu' muta negm na pa wije' aq na ji'nm ta'n elgesawet aq iapsgulapit."

10

Se'sus megnaji llaigneg te'sisgegsiliji je ta'pu mimajuinu'

¹ Na tel gne'geg Gjisaqamaw megnaji llaigneg te'sisgegsiliji je ta'pu mimajuinu'g ugjit toqwanqapulnew. Te's toqo lugwejig i' tapusiliji. Getu' nigangimaji ugjit la'tinew utan gisna na'tami se'g ta'n getu' naji mittugwej. ² Ge's mu elgimaji, na telimaji, "Pugwelgig mimajuinu'g ta'n getu' majulgwala'titl Nisgaml, gatu mu piam pugwelu'g mimajuinu'g ugjit tlimanew ta'n tel majulgwala'titl Nisgaml. A'sutma'tigw aq pipanimug Gisiteget ugs'tqamug lgimanew pugwenniji ugjit tlimanew na gelu'lg agnutmaqan glapis majulgwalan Nisgaml. ³ Lta'qw ta'n getu' naji mittugwei. Gilew pa wije' aq jijgluewji'jg gatu nige' elgimuloq ta'n eimu'tijig mimajuinu'g pa wije' aq paqtesmug. ⁴ Mut nespanew gpo'jmuaq, mijipjewe' mun'ti gisna piamiejig mg'sng. Mut naqita'new maw agnutma'tinew wen ultesguatoqs'p awtigtug. ⁵ Ta'n tujiw pisgwita'ioq ta'n wen wiguaq, tmg tluwegw. 'Pipanimg Gjinisgam ignmugsinew wantaqo'ti ggamlamunuaq.' ⁶ Pa na mimajuinu ta'n gesatg wantaqo'ti wigij na'te'l Gjinisgam ignmuatal ta'n goqwei pipanigesultioq gatu pa na mimajuinu ta'n mo gesatmug wantaqo'ti wigij na'te'l mut pipanimaw Gjinisgam ignmuan wantaqo'ti. ⁷ Siaw i'mug na wije' wen'ji'guomg aq malqotmug ta'n goqwei esmugsioq. Mut i'mnew igtigi se'g wen'ji'guoml. Mijjigw ta'n goqwei esmuj muta na ji'nm ta'n pestung mu netaqe'gw ugjit mijjin ta'n goqwei esmuj. ⁸ Ta'n tujiw pisgwa'tioq utan aq wen pipanimugsioq gisi i'mnew wiguaq, malqotmug ta'n goqwei esmugsioq. ⁹ Npilug gesnugu'tijig ta'n eimu'tijig na'te'l aq mimajuinu'g tlimug, 'Nige' Gjinisgam poqji ilgwenugsioq.' ¹⁰ Ta'n tujiw pisgwa'tioq utan aq mo wen pewalugsiwoq mittugwalanew, la'tigw awtigtug aq tlimug, ¹¹ 'Pewaqtetemeg mjegei ta'n nasteg nmugsninaq. Ula tela'tegeieg muta getu' musga'tuleg Gjinisgam mo gesatmug ta'n tela'taqatioq. Gatu migwite'tmug ula, Gjinisgam getu' ilgwenugsioq nige' gatu mo ignmugsioq tla'tegen.' " ¹² Na tujiw Se'sus telimaji unaqapemg, "Telimuloq, ta'n tujiw Gjinisgam ilsumata ms't mimajuinu'g, me' ewlite'lmata na mimajuinu' tleiwultilipni na gjigan ta'n teluisig Satm je mu na mimajuinu'g tleiwultijig ala utan."

Se'sus wesgumaji mimajuinu' tleiwultiliji Golasin aq Petse'ta (Matiw 11.20-24)

¹³ "No'q mtue'tew ugjit wegla mimajuinu'g ta'n tleiwultijig na utann ta'n teluisigl Golasin aq Petse'ta muta gis nmitu'tipnn pugwelgl paqalaiuti'l ta'n gis tla'tas'g'pnn gatu siaw pata'taqatijig. Na mimajuinugi'g tleiwultipnig na utann teluisigl Tail aq Saiton na lue'ultipnig. Pa na nmitu'tisnn wije'l paqalaiuti'l, na smtug sa'se'wita'sulti'tisoq aq pun pata'taqati'tisoq. Gi's nige' sa'q nasgmi'tisoq maqtawamu'gl aligal aq amal-sulti'tisoq wisgipg ugjit musga'tunew mesgo'ltipnig ta'n tel pata'taqatipnig. ¹⁴ Ta'n tujiw Gjinisgam naji ilsumaj ms't mimajuinu ugs'tqamu, me' ewlite'lmata na mimajuinu' tleiwultilipni na gjigann Tail aq Saiton je mu na mimajuinu'g tleiwultijig na gjigann

Golasin aq Petse'ta. ¹⁵ Na mimajuinu'g tleiawultijig na gjigan Gapelniam pewatmi'tij me' espite'lsultijig st'ge' ansale'wiliji wa'so'q gatu awna la'lata ta'n npuinu' eimu'tiliji.”

¹⁶ Se'sus telimaji na mimajuinu' ta'n gis mgnapni, “Ta'n getu wen jigs'tugsioq na jigs'tuites. Ta'n wen alua'lugsioq na alua'litew. Ta'n getu wen alua'lit, alua'latl ta'n wen petgimip.”

*Na llaigneg te'sisgegsijig
je ta'pu mimajuinu'g apaita'jig Se'suseg*

¹⁷ Ula llaigneg te'sisgegsijig je ta'pu mimajuinu'g gis tela'taqatipnig ta'n goqwei Se'sus pewatg aq apaita'jig Se'suseg. Ma'muniw ul'ta'sultijig aq telima'titl, “Gjisaqamaw, we'gaw mn'tu'g tela'taqatipnig ta'n goqwei telimg'tt'pnig muta gis ignmuieg'p ml'gigno'ti ugjit gis tla'taqatitesnen.”

¹⁸ Se'sus telimaji, “Nemi'g'p Gjimm'tu nisiet wa'so'q pa wije aq wasoqotesg. ¹⁹ Jigs'tuigw. Ignmuloqop ml'gigno'ti ugjit wissuignemanew Gjimm'tu st'ge' gisi ewtapuguitatoqs'p mtesgmug aq juji'g teluisultijig sqolpiang. Mo eigtnug ta'n goqwei jile'ugsitoqs'p. ²⁰ Pas'g mut ul'ta'sultinew ta'n tujiw mn'tu'g tela'taqatipnig st'ge' tel pualanew, awna ul'ta'sultigw muta gtwisunmual gis ewi'gas'gl Gjinsigam ugtwi'gatign ta'n eteg wa'so'q.”

*Se'sus no'q welgwijing
(Matiw 11.25-27; 13.16,17)*

²¹ Na tujiw Wejuli Nisgam gisa'latl Se'susal no'q ulgwijinin. Se'sus teli a'sutmat, “Gi'l na nujj aq na assutmn wa'so'q aq ugs'tqamu. Miwatmul muta ta'nig mo geggunmi'ti'gw gina'masuti musga'tajig ula teliaqewei gatu wije mo musga'tuawjig ta'nig nestmi'tij pugwelgl goqwe'l. Teliaq, gi'l na nujj aq welm'tun ta'n tujiw tela'tegen ta'n tel puatmn.”

²² Se'sus telimaji mimajuinu', “Nujj ta'n eig wa'so'q gisi ignmuj ms't goqwei. Ni'n na Gjinsigam uggwisl aq mo wen nenuigw st'ge' nujj. Mo wen tel nenuagul nujjl st'ge' ni'n ta'n tel nenaq. Na mimajuinu'g ta'n musga'taqig na gis nenua'titl ta'n wenit Gjinsigam.”

²³ Na tujiw Se'sus gigto'qopuguit aq pas'g unaqapemg telimaji, “Na mimajuinu'g ulgwijultitaq ta'n tujiw nemitu'tij aq nestmi'tij ta'n goqwei gis nmituoq aq gisi ns'tmoq.

²⁴ Telimuloq, pugwelg'pnig niganigjitegewinugi'g aq pugwelg'pnig elege'witgi'g getu' nmitu'tipnigl ta'n goqwe'l gis nmituoqol gatu mo gis nmitu'tigupnigl. Getu' nutmi'tipnigl ta'n goqwe'l gis nutmoqol gatu mo gis nutmi'tigul.”

A'tugwaqan na Samaliaewa'j ta'n ewlite'lmatl igtig'ji'nmul

²⁵ Na nutagnutmewinu pegising muta getu' we'gwamuatl Se'susal. Pipanimatl, “Nu-jigina'muet, tali msntes iapjiwewei mimajuaqan?” ²⁶ Se'sus pipanimatl, “Tal wi'gas'g Gjinsigam ugtwi'gatign? Tali ns'tasin?” ²⁷ Na ji'nm telimatl, “Tel wi'gas'g, 'Pajiji gsal Gisiteget na Gjinsigam ta'n emtoqwalugg. Amujpa me' gesalt je mu mimajuinu'g. Ta'n tujiw tela'tegen ta'n pas'g goqwei amujpa e'we'n ms't gml'gigno'tim musga'tu me' gesalt je mu mimajuinu'g. Ta'n tujiw angite'tmn ta'n pas'g goqwei amujpa me' gepmite'lm't je mu gepmite'lmawjig mimajuinu'g. Amujpa tli gsal igtig' st'ge' ta'n teli gsalsin.’ ”

²⁸ Se'sus teluet, “Teliaq ta'n teluen. Pa na tla'tegen, guguntes iapjiwewei mimajuaqan.”

²⁹ Gatu na ji'nm pewalatl ms't wenn tl'ta'silin negm geitoq ta'n goqwei wesgutg. Glaman pipanimatl Se'susal, “Gjinsigam pewalit wenn gsalan?”

³⁰ Se'sus telimatl, “Newtejgeg na'gweg ji'nm tleiawit Selusalemg pem liet Jeligoq. Ge's pemiej ji'nmug matna'titl aq gemutma'titl ms't goqwei geggunmilij. Wesmultijig aq naqala'titl aqati npilitl. ³¹ Na gis tliaq, patlia's pemiet ula wije awti. Pas'g angamatl aq siawa'sit awtigtug. ³² Tel'gne'g igtig'ji'nm pemiet. Negm na nujiapoqonmuet a'sutuo'guom pemiet. Angamatl ula ji'nmul aq asoqoma'sit awti aq siawa'sit. ³³ Ap igtig'ji'nm ta'n tleiawit Samalia pemiet. Tel nmiaj ji'nmul ewlite'lmatl aq elietl. ³⁴ Elguta'toq gijga'ji'j moqopa'q ugl'aqanml Mima'tuatl aq ajijgopilmuatl. Tapa'latl ugtue'mg aq

ela'latl na wen'ji'guomg ta'n i' tli gt'gunulting. Angweiwatl na'te'l. ³⁵ Na igtig na'gweg, ignmuatl assusilitl ula wen'ji'guom ugtapangitueweim. Telimatl, 'Etamul angweiwatl ula ji'nm aq ta'n tujiw apaja'sian apangitultes ta'n telgi'g tettul.' ”

³⁶ Na tujiw Se'sus pipanimatl nujigina'muelitl tplutaqan, “Tal'ta'sin? Nesisijig ji'nmug nemia'titl ji'nmul ta'n gmutnesg matna'tipnn awtigtug. Tegen me' gesalatl na ji'nmul?”

³⁷ Na ji'nm ta'n nujigina'matg tplutaqan teluet, “Ta'n wen wele'wapnn na ji'nmul.” Se'sus telimatl, “Lia aq wijei tla'tega st'ge' negm.”

Se'sus emittugwalaji Maltaal aq Malial

³⁸ Ge's Se'sus aq unaqapemg pemitajig peitajig utan ta'n wigilitl na e'pilitl teluisilitl Malta. Ula e'pit pipanimatl Se'susal pisgwa'n wiguaq. ³⁹ Malta uggwe'ji'tl teluisilitl Mali. Mali pemgopa'sit gigjiw Gjisaqamawl uggwatg ge's pemgopilitl wiguaq aq jigs'tuatl ta'n tel gina'muelij. ⁴⁰ Malta elugwet pugwelg lgowaqan ta'n geggung aq sespete'tg. Eliet Se'suseg aq pipanimatl, “Gjisaqamaw, tel'tasin na gelu'lg ta'n tujiw ngwe'ji'j mo apoqonmuigw? Pas'g ni'n elugwei. Tlim, apoqonmuij!”

⁴¹ Gjisaqamaw telimatl, “Malta, wesam sespete'tmnn pugwelgl ta'n goqwe'l. ⁴² Gatu pas'g newte' ta'n goqwei menuagetun. Mali getu' tetapua'tegen ta'n tujiw jigs'tuin. Mo pewalaq nat wen naqa'lan.”

11

Se'sus eginamuaji unaqapemg a'sutma'tinew (Matiw 6.9-13; 7.7-11)

¹ Newtejgeg na'gweg Se'sus etli a'sutmap na'tami. Ta'n tujiw gisi a'sutmateg, unaqapeml telimtl, “Gjisaqamaw, gnu'tmuieg ta'n teli a'sutmamg st'ge' ta'n Sa'n Nut-sign'tuet tel gina'muapni unaqapemg.”

² Se'sus telimaji unaqapemg, “Ta'n tujiw a'sutma'tioq tlugew:

“ ‘Nujjinen, ta'n wa'so'q eim, gepmite'lmuleg sape'wig gtwisunm. Pipanimuleg ilgwenan mimajuinu'g glaman majulgwalultaq. ³ Etamuleg ignmuinen te'sigisg'g ta'n goqwei nuta'ma'tieg. ⁴ Apigsigtuinen ntlue'utinal, st'ge' apigsigtaqatt ms't wen ta'n tel pata'lugsieg. Mut ignmuinen lta'nen winjigigtug.’ ”

⁵ Na tujiw Se'sus telimapni unaqapemg, “Nantawa's'g'p nat wen gilew eliess gitapaq aqtatpa'q aq pipanigesiss, ‘Nitap, ge' m'qatui nesisgl pipnaqann. ⁶ Igtig nitap peji mittugwalit aq mo goqwei geggunmu ta'n sma's.’ ⁷ Etugjel na gitap ta'n me' lamguomg meteweng, ‘Punaje'wi. Ntga'qanm gis apt'sqa's'g. Ninen aq nn'janinaq gis nep'tieg, aq ma gisi mn'ja'siw ugjit goqwei ignmulin.’ ⁸ Telimuloq na ji'nm ma mn'ja'sigw aq ma ignmulug na pipnaqann je tlia ta'n tel gitapewioq, gatu amujpa mn'ja'sitew aq ignmultew ms't goqwei gelutmn muta mo netaqe'wn ta'n tel siaw pipanigesin.

⁹ “Glamen wet tlimuloq, Pipanigesultigw aq ignmugsitoqs'p. Gwilmug, aq we'jittoqs'p. Mtete'gatiq, aq Gjinisgam pana'tutew na ga'qan ugjit gilew. ¹⁰ Ta'n getu wen pipanigesit na msntew. Ta'n getu wen gwiluasit na we'jittew, aq na ga'qan pana'tuaten ugjit negm ta'n metete'get. ¹¹ Nat wen ta'n te'sioq un'januit ma ignmuagul uggwisl mtesgmul pipanigesij nme'jl. ¹² Ma ignmuagul mesgilg go'qweji'j ta'n tujiw pewatmlj wa'w. ¹³ Geituoq ta'n tli ula'latoqs'p gn'januaq aq ignmatoqs'p gelu'lg goqwe'l je tlia tel lue'ultioq. Na elg wijei gujjinu ta'n eig wa'so'q me' ignmuatal Wejuli Nisgaml ta'n wen pipanigesilitl.”

Se'sus aq Gjimm'tu (Matiw 12.22-30; Malg 3.20-27)

¹⁴ Na'te'l eig na ji'nm ta'n mu gis glusigw muta mn'tu'l pitu'gwitl. Se'sus tuaqtesguatl mn'tu'l ta'n mo gis glusiligul aq na ji'nm poqtewo'gwet. Mimajuinu'g ta'n eimu'tijig

paqalaiultijig. ¹⁵ Gatu ta'sijig teluejig, “Na Gjimm'tu ignmuaj Se'susal ml'gigno'ti ugjit tuaqtesguanew igtigig mn'tu'g.”

¹⁶ Igtigig wejo'tmi'tij gistesguanew, na glaman pipanima'titl tla'tegelin igtig paqalai-waqan ta'n musga'tutew Gjinsgam no'q wel'te'imatl. ¹⁷ Se'sus geituaji ugtan-gita'suaqanmual aq telimaji, “Ta'n tegen mimajuinu'g getu' nasgwita'jig aq matntultijig ma gisi pgitawsulti'gw. Nantawa's'g wi'gmaq nasgwa'tijig aq matntultijig na tel'gne'g ms't goqwe'l ta'n negmewe'l siaw seioqwietaq. ¹⁸ Na glaman mn'tu'g nasgwiejig tali pgijietaq Gjimm'tu ugtelege'wa'gim? Gilew telueioq ni'n gis ignmuj Gjimm'tu ugml'gigno'tim. ¹⁹ Telueioq ejigltesuaqig mn'tu'g muta Gjimm'tu gisi ignmuj ml'gigno'ti ugjit jigltsguan. Tami weja'toq na ml'gigno'ti gnaqapemuaq e'wmi'tij ugjit jigltsguanew mn'tu'g?. Ta'n goqwei gnaqapemuaq gis tla'taqatipnig musga'tas'g oplite'lmioq. ²⁰ Awna e'wm ml'gigno'ti ta'n wejiaq Nisgamewigtug ugjit tuaqtesguan mn'tu'g. Na ula musga'tas'g Gjinsgam ilgwenugsioq.

²¹ “Ta'n tujiw melgignat ji'nm geggungl tepiaqal upgugumaqanml ugjit geligetog wiguaq na ms't goqwei welmasgute'gl. ²² Gatu ta'n tujiw igtig ta'n me' ml'gignaj matnaj na tujiw wissuignematal. Ugsua'tuatal ms't upgugumaqanml ala ji'nmul elita'suatgl. Na me' melgignat ji'nm jigla'tutal ms't goqwei aq nasgwa'tatultitaq maw witapaq.

²³ “Ta'n getu wen mo gesatmug ta'n tela'tegei, na matnit. Ta'n getu wen mo apoqon-muigw mawa'lanew mimajuinu'g lpa se'so'laji mimajuinu'.”

*Mn'tu aq lluigneg te'siliji witapa
pisgwita'jig ji'nmul ugtinneg*

(Matiw 12.43-45)

²⁴ “Na mn'tu winsmuit aq ta'n tujiw tawatqa'sij mimajuinu'l ugtinneg, na saputa'sit glapis pegising ta'n mo goqwei nigwenug. Na gwilg ta'n ap usgowa'sitew, gatu mu we'jitug. Na telimsit, ‘Etug apaja'sia's ta'n wejeiap.’ ²⁵ Glaman na apsgwa'sit aq nemitoq ta'n gis eig'p na waqame'g aq welo'tas'g. ²⁶ Na tujiw maja'sit aq nemisguaji lluigneg te'siliji mn'tu'g me' winjultiliji aq negm. Ms't pisgwita'jig aq wigultijig na'te'l. Nige' na mimajuinu ta'n pitu'gwiji wegla mn'tu'g me' gitnme'wit aq amgweseweieg ta'n tujiw pas'g newte'jilitl mn'tu'l pitu'gwiteg.”

*Mimajuinu ta'n tela'teget
ta'n goqwei ewi'gas'g Nisgamewei wi'gatign na ulgwjintew*

²⁷ Ge's Se'sus etlewistog na e'pit ta'n eig na'te'l aq nutg ta'n goqwei Se'susal gi's teluelipnn, telimatl, “Ggij amujpa welgwijing muta negm na ggij aq gisi neps'tgwa'l'sg'p.”

²⁸ Gatu Se'sus telimatl, “Teliaq na. Gatu wel'ta'sultijig na mimajuinu'g ta'n nutmi'tij Gjinsgam ugtwi'gatign aq tela'taqatijig ta'n goqwei ewi'gas'g na'te'l.”

Mimajuinu'g pewala'titl Se'susal tla'tegen paqalaiwaqan

(Matiw 12.38-42)

²⁹ Ge's pugwelgig mimajuinu'g mawita'jig Se'suseg na telimaji, “Na mimajuinu'g ta'n mimajultijig nige' na no'q pata'taqatijig. Pewalijig tla'tegen paqalaiwaqan ugjit gisi gji'tunew Gjinsgam na petgimip. Telimuloq ma newte' tla'tega's, pas'g tli-atew na wije' aq ta'n tela'lut'p Jonao'q. ³⁰ Gjinsgam e'w'g'p ta'n goqwei tela'lut'p Jonao'q ugjit musga'tuanew na mimajuinugi' tleiwultilipni Ninapa na pewalapni pun pata'taqatinew. Ni'n na mimajuinu'g aq Gjinsgam e'wtew ta'n goqwei tla'liten ugjit musga'tuanew mimajuinu'g ta'n mimajultijig nige' pewalaji pun pata'taqatinew.

³¹ Na na'gweg ta'n tujiw Nisgam ilsumata ms't mimajuinu'g, na elege'wi'sgwaq tleiwit Tp'te'snug qama'sitew aq ilsutmuata na mimajuinu'g ta'n wigultiliji gisgug. Wejeipnaq me' gnegg ugjit jigs'tuan Salamano'q. Telimuloq, Salamano'q ne'tata'sipnaq gatu na mimajuinu'g ta'n mimajultijig gisgug gis nutmi'tip ns'tuo'qon ta'n je me' espe'g aq

Salamanewei ns'tuo'qon. ³² Na na'gweg ta'n tujiw Nisgam ilsumata ms't mimajuinu', na mimajuinugi' tleiawutilipni Ninapa qamultitaq aq ilsutmua'tita na mimajuinu' ta'n mimajultiliji gisgug. Ninapaewa'jg gawasgita'sultipnig aq pun pata'taqatipnig ta'n tujiw nutua'titeg Jonaal pestunmliteg. Telimuloq na mimajuinu'g ta'n mimajultijig gisgug gis nutmi'tipnn agnutmaqann ta'n me' espe'gl aq ta'n goqwei Jonao'q pestung'p."

Nemitaqatieg muta geggunmeg npuguginal
(*Matiw 5.15; 6.22,23*)

³³ "Mo wen wasoqwa'tug wasoqonmaqan togo tujiw mimugwa'tuoq gisna angotmn lataqsunigtug. Awna patawutigtug tepa'toq glaman ms't wen ulate'lmatew ta'n tujiw pisgwa'j. ³⁴ Gis nmitaqatioqs'p muta upgugugultioq aq gpuguguinal pa na wije' aq wasoqwegl. Ta'n gpugugual tajigo'ltigl na wel nmitaqatioq aq weli ns'tasultioq. Gatu pa na gpugugual mo tajigo'ltinugl na mo welapultiwoq tla'taqatinew ta'n pas'g goqwei. ³⁵ Pa na npapigwo'ltioq na mo goqwei nmitutoqs'p. Pa na elt mo ns'tasultiwoq na mawi mtue'g ugjit gilew. Angotmug tetapu ns'tmnew glaman ma tla'taqatiwoq ta'n goqwei mo gelu'lgtnug. ³⁶ Pa na gis geggunmoq ns'tuo'qon na tujiw natawo'ltioq aq ilajo'ltioq ugjit mimajuaqan ugs'tqamug aq wa'so'q st'ge' wel nmituoq ms't ta'n eteg gijiw waseteg."

Palasiewa'j paqalaig ta'n tujiw Se'susal
mu gesispa'tuligul uppitnn
(*Matiw 23.1-36; Malg 12.38-40*)

³⁷ Ta'n tujiw Se'sus gaqewo'gwet, na Palasi pipanimatl mawatalutine'w. Se'sus eliet aq mawatalultijig Palasi wiguaq. ³⁸ Na Palasi paqalaig ta'n tujiw nemiaj Se'susal mu gesispa'tuligul uppitnn ge's mu mijjiligw. ³⁹ Na tujiw Gjisaqamaw telimatl, "Gilew ta'n teluisultioq Palasiaq gesispa'loqig gapji'jg aq eptaqann gatu ggamlamunuaq me' angite'tmoq nat goqwe'l winjigl aq me' pisoqqowiegsultioq. ⁴⁰ Ewnasita'ioq. Gisiteget gisitoqop ula ms't ta'n nemituoq aq elt gisitoqop ggamlamunuaq. ⁴¹ Ignmug ewle'juinu'g nat goqwei, amuj ewlite'lmoq aq esmoq ta'n iga'tuoqop eptaqanigtug, aq na tujiw gji'tutoqs'p Gjinisgam waqama'tutew ms't goqwe'l gilewewe'l.

⁴² "Tetuji mtue'tew ugjit gilew ta'n Palasiaq. Na mawo'loq weljema'gewe'g nipi'g ta'n teluisultijig mint, lu aq igtigig pa na wije' aq nepitegemgwe'g. Te's newtisgegsijig nipi'g ganie'ultioq na newte'jit ignmuoq Gjinisgam, gatu mo tetapua'lawoq mimajuinu'g aq mo gesalawoq Gjinisgam. Amuj wegla tla'taqatigw aq siaw ignmuoq Gjinisgam goqwe'l st'ge' gis ignmuoqopnn.

⁴³ "Tetuji mtue'tew ugjit gilew ta'n Palasiaq. Gesatmoq pmgopultine'w mujga-jewe'l mutputi'l a'sutuo'guomg aq pewaloq mimajuinu'g gepmite'lmugsine'w magasang. ⁴⁴ Tetuji mtue'tew muta gilew pa wije' aq npuinue'gati ta'n mo gaqamin-ugul npuinue'l gun'tal. Mimajuinu'g pemitajig npuinue'gatig gatu mo geitu'ti'gw gegupuguine'w ta'n npuinu elising."

⁴⁵ Na nutagnutmewinu telimatl, "Nujigina'muet, ta'n tujiw ula teluen elg emegwei'wieg."

⁴⁶ Se'sus telimatl, "Tetuji mtue'tew ugjit gilew na nutagnutmewinu'g. Gisa'loq mimajuinu'g lugwatmnew metue'gl gatu gilew mo eigtnug wen apoqonmuanew. ⁴⁷ Tetuji mtue'tew ugjit gilew. El'tuoqol gelu'lg' npuinue'l gun'tal aq gaqama'toqol ta'n elisultijig niganigjitegewinugi'g ta'n gujjuaqi'g ne'pa'tipni. ⁴⁸ Na ula ta'n tela'taqatioq musga'tas'g wel'te'tmoq ta'n gujjuaqi'g gis tla'taqatipnig, muta nige' gaqama'toqol npuinue'l gun'tal ta'n niganigjitegewinugi'g elisultijig. ⁴⁹ Etna Nisgamewei ns'tuo'qon teluet, 'Lgima's niganigjitegewinu'g aq ntapostale'witemg ugjit agnutmuanew ntmimajuinung. Alt ne'pa'ten aq alt emegwei'waten.' ⁵⁰ Na mimajuinu'g ta'n mimajultijig nige' ulmaji ilsumuten ugjit ta'n tel ne'pa'tisni negla niganigjitegewinugi'g te'sitgi'g

weja'tegemg ugs'tqamu gisita'sgeg. ⁵¹ Wesgumgig ms't niganigjitegewinugi'g ta'n ne'pa'tisni weja'tegemg E'pelo'q glapis Saglailao'q ta'n etl ne'po'qs'pnaq miawe'g na gjia'sutuo'guomg aq ta'n eteg patgulmesigaqan. Teliq ta'n telimuloq. Na mimajuinu'g ta'n mimajultijig nige' gisa'laten ulmajo'ltinew.

⁵² “Tetuji mtue'tew ugjit gilew na nutagnutmewinu'g. Geggunmoq na apt'sqi'gn ta'n pana'toq na ga'qan ta'n ns'tuo'qon eteg. Gatu mo pisgwita'woq aq mo ignmuawoq wen piluei pisgwa'n.”

⁵³ Ta'n tujiw Se'sus naqa'sij na'te'l, wegla Palasiaq aq nuji'gina'mua'tijig tplutaqan wije'wa'titl aq pipanima'titl pugwelgl goqwe'l aq pisuima'titl. ⁵⁴ Wejo'tmi'tij gisapsg-nanew aq gisa'lan oplewistulitl.

12

Se'sus wesgumaji wesgijiangamgusultiliji (Matiw 10.26,27)

¹ Ge's ta'sijig pituipntnaqanijig mimajuinu'g mawita'tijig ugjit jigs'tuanew Se'susal, lpa tetuji mawpugua'tijig na we'gaw pas'g matntulti'titl uggwatual. Na tujiw Se'sus telimaji unaqapemg, “Ango'tmug aq mut e'wmu'tinew na Palasiewei apita'taqan. Lpa mut jigs'tuanew ta'n Palasiaq tel gina'matmi'tij muta wesgijiangamgusultijig. ² Ta'n te's'g goqwei mimugwa'tas'g neia's'gt'tew aq ta'n te's'g gim agnutas'g na gji'tas'gt'tew. ³ Na glaman, ta'n goqwei telueioqop oqonitpa'qigtug gji'tas'gt'tew miaw na'gweg. Ta'n goqwei gim tlueioqop apt'sqa's'gl wen'ji'guoml na paqtaqawa'tew g'p'taq wen'ji'guomg.”

Jipalug Gjinisgam (Matiw 10.28-31)

⁴ “Nitaptut, telimuloq, mut jipalanew ta'n wen gis ne'po'ltew gatu na tujiw mo goqwei ma gis piama'lugsiwoq. ⁵ Telimuloq na ta'n wen jipalaqoq. Na jipalug Gjinisgam, muta gi's ne'po'ltew jel gi's lgimultew Mn'tua'gig. Telimuloq, no'q jipalug negm.

⁶ “Geituoq na'nijig sisipji'jg netuisgelmujig ugjit pas'g tapu'gl maqtawe'gl suliewe'l, gatu Gjinisgam ma awan'ta'sualagul je newte'jilitl. ⁷ Gjinisgam geituoq ta'n te's'gl gusapunual gun'jiwaq, na glaman mut jipasultinew ta'n goqwei tliatew. Me' me'gite'lmugsioq je mu pugwelgig sisipji'j.”

Getu' majulgwalt Se'sus gisna moqwa' (Matiw 10.32,33; 12.32; 10.19,20)

⁸ “Telimuloq, ni'n na mimajuinu'alsiap aq tlima's Gjinisgam ugtansale'witemg negm na nnaqapem ta'n mu jipasigw tliman igtigi na getlams'tuit aq majulgwalit. ⁹ Gatu ta'n wen alua'lit aq telimaji igtigi ta'n mu na nnaqapem, na tlima's Gjinisgam ug-tansale'witemg na negm mu na nnaqapem.

¹⁰ “Ta'n wen pisui agnimit ni'n ta'n mimajuinu'alsiap na gisi apigsigtuatn, gatu ta'n wen penoqite'lmatl Wejuli Nisgaml ma apigsigtuam'g.

¹¹ “Ta'n tujiw la'lugusioq a'sutuo'guomg ugjit ilsumugsinew, gisna nigantug g'pnno'lewaq gisna ta'nig niganpugultijig, mut sespete'tmnew ta'n tluetoqs'p. ¹² Na Wejuli Nisgam gnu'tmugsitoqs'p ta'n tluetoqs'p na tujiw.”

Na milesit ji'nm ta'n mo nataweiug

¹³ Na ji'nm ta'n gaqamit maw igtigi telimatl Se'susal, “Nujigina'muet, ge' tlim nsis ugjit nasgwa'tatinen na ta'n goqwei nuji'gina'naq naqtmugsieg'p.”

¹⁴ Se'sus telimatl, “Ji'nm, mo wen ignmuigup na nuji' ilsutegemg gisna assutegemg ugjit gis nasgwa'tun ta'n goqwei gujuowaq naqtmugsioqop.” ¹⁵ Na tujiw Se'sus telimaji ms'twen, “Angweiasultigw aq mut puatmnew ta'n goqwei igtig mimajuinu' assutg, muta ta'n goqwe'l assutmultioq ma gisa'lugsiwoq siaw mimajultinew.”

¹⁶ Se'sus telimaji ula a'tugwaqan, "Jijuaqa to'q, eig'p na milesit ji'nm ta'n assutgl iga'taqann. Na'te'l weligwegl glumgl aq wel minijgl. ¹⁷ Na tujiw etli angita'sit, 'Mo tepianugul nlaqalansml ugjit ta'n te's'gt'tal glumgl. Tala'tega's nige' ugjit ula?' ¹⁸ Na telimsit, 'Amuj seioqte'tes nlaqalansml aq me' mesgi'gl ltutes. Na me' mesgi'gl laqlansl gis lo'tutes ms't glumgl aq elg ta'n te's'gl goqwe'l assutman.' ¹⁹ Ta'n tujiw gis tela'teget na telimsit, 'Me' gatu ni'n natawe'i. Gaq tepesi ta'n te's'g goqwei ugjit pugwelipunqeg. Nige' ule'tes, ulataltes aq no'q ulawsites gise'tes.' ²⁰ Gatu Gjinisgam telimatl, 'Mo natawe'wn. Ulo'nug np'tes, aq wen ulapettew wegla ta'n goqwe'l gis masgo'tu't'pnn?"

²¹ "Ula na tliatew ugjit ta'n pas'g wen masgo'taj milesuaqan ugs'tqamug gatu Gjinisgam geitoq ula mimajuinu'l mo milesiligul wa'so'q."

Lita'sualanej Gjinisgam (Matiw 6.25-34)

²² Na tujiw Se'sus telimaji unaqapemg, "Na ula telimuloq, mut sespete'tmnew ugjit mijipjewe'i gisna aligal ta'n wetmite'tmoq. ²³ Gjinisgam me' piamite'tgl gtmimajuaqanmual je mu mijipjewe'i gisna aligal. ²⁴ Ge' angamug ga'qaqujg muta mo iga'taqu'ti'gw gisna mo mena'taqu'ti'gw. Mo menuegetu'tigul laqlansl muta Gjinisgam esmaji. Gjinisgam me' piamite'lmugsioq je mu sisipg. ²⁵ Ma aji piami pgitawsultiwoq, je tlia tel sespeta'sultioq. ²⁶ Mu gis tla'taqatiwoq ula ta'n goqwei teli apje'jg, na mo tepawtinug ugjit sespete'tmnew igtigl goqwe'l. ²⁷ Angite'tmug ta'n teligwegl wasuegl nipugtug. Mo elugutinugul aq mo elita'sultinugul aligal. Telimuloq, na milesitaq elege'witaq ta'n teluisitaq Salaman mo geggungupnn tetuji glu'lg' aligal ta'n weli angamgug'pnn st'ge' wegla wasuegl ta'n nigwegl nipugtug. ²⁸ Gjinisgam na gisa'toqopnn msigu'l uligwenew, gatu sapo'nug etugjel nu'gwa'tuten ugjit epsmn nat goqwei. Pa na sespeta'sultioq na mo piami gtlams'tmu'tioq Gjinisgam ignmugsitoqs'p aligal ta'n menuegetuoqol.

²⁹ "Mut sespete'tmnew ta'n goqwei malqottoqs'p gisna ta'n goqwei samqwoltitoqs'p. ³⁰ (Gaqaig mimajuinu'g tleiawultijig pilue'l umutgiwal ugs'tqamu pas'g iapji gwilmi'tij ula ta'n goqwe'l. Gujjuinu ta'n wa'so'q eig, gejugsioq ta'n goqwei menuegetuoq.) ³¹ Tmg ignmug Gjinisgam ilgwenugsinew glapis gisa'lugsioq tetapua'taqatinew st'ge' negm. Na tujiw ignmugsitoqs'p ms't ta'n goqwe'l menuegetuoqol."

Wa'so'qewei milesuaqan (Matiw 6.19-21)

³² "Nn'jantut, mut jipasultinew, muta gujuow ta'n wa'so'q eig uli ignmugsitoqs'p e'wmnew ms't goqwei assutg. ³³ Ntuisgetug ta'n goqwe'l geggunmoqol aq ignmug suliewei ewle'juinu'g. Na tujiw guguntoqs'p milesuaqan ta'n wa'so'q ulo'tas'gt'tew. Ta'n tujiw ula tla'taqatitoqs'p ignmugsitoqs'p milesuaqan tleiawig wa'so'q ta'n ma gaqapegsinug. Ma gmutnesg gisapsgnmi'tigul aq milesuaqane'l aligal gaplanji'jg ma gis suistmi'ti'gw. ³⁴ Tli angita'sultitoqs'p ta'n etegl gtmilesuaqanmual."

Gisgajo'ltigw ugjit ta'n pas'g goqwei

³⁵ "Gisgajo'ltigw ugjit ta'n pas'g goqwei. Gnesultigw aq maw wasoqonmaqan wasoqwej. ³⁶ Gisgajo'ltigw st'ge' na lugowinu'g ta'n esgmala'titl assusilitl ta'n wejelitl malie'uti. Ta'n tujiw pegisinnij aq metete'gelitl smtug pana'tua'titl ga'qan. ³⁷ Lugowinu'g ta'n gisgajo'ltijig na no'q ul'ta'sultitaq ta'n tujiw assusilitl pegisinnij. Telimuloq, na laqpisutia'sitew aq tlimata pmgopita'new. Na tujiw smata. ³⁸ No'q ul'ta'sultitaq muta tel gisgajo'lti'tij ta'n tujiw assusilitl pegisinnij, je tlia aqtatpa'q gisna me' gisgattpa'q. ³⁹ Geituoq na assusit gejasnn ta'n tujiw gmutnesl wejgu'elitl, ma ignmuagul pisgwa'lin wiguaq. ⁴⁰ Na iapji gisgajo'ltigw, muta ni'n ta'n mimajuinualsiap aq etugjel pgisintes ta'n tujiw mo etlite'lmiwoq."

*Tegen mimajuinu na tel'te'lm't natawe'g
aq gis ul'ta'sua'lates*

(Matiw 24.45-51)

⁴¹ Pie'l pipanimatl, “Gjisaqamaw, agnutmaqan weji agnutmuieg ugjit pas'g ninen gisna ugjit ms't wen?”

⁴² Gjisaqamaw telimatl, “Telimul ta'n tegegen lugowinu na natawe'g aq gi'l gis lita'sualates. Negm na iga'laten assusitew na wen'ji'guom aq ignmuata igtigi lugowinu wiluow ta'n tujiw telteg mijjultinew. ⁴³ Ula lugowinu no'q ul'ta'sitew ta'n tujiw assusilitl pgisinnij muta geitoq ugtlugowaqan tetapua'toqop. ⁴⁴ Na miamuj telimuloq, na assusit ignmuatal ugtlugowinuml niganpugutmlin ta'n telgi'g assutg. ⁴⁵ Gatu pa na awna na lugowinu tlimsij, ‘Na assusit ma pe'l apaja'sigw,’ na poqji matnaj igtigi lugowinu' aq lugowinu'sgwa. Toqo etlatalg aq gt'giej. ⁴⁶ Na assusit apaja'sitew ta'n tujiw ula lugowinu'l mu etlite'lmagugul aq mu esgmalagugul. Na ulmaji ilsumatal aq tla'latal ta'n tela'luj ta'nig mo getlams'tmu'ti'gw.”

⁴⁷ “Na lugowinu ta'n geitoq goqwei ugtassusiteml pewalatl tla'tegen gatu mo ilajugt-mug gisna mo tela'tegegw, na ulmaji ilsumaten aq wisqapaqtaten. ⁴⁸ Gatu na lugowinu ta'n mo geitug goqwei ugtassusiteml pewalatl toqo emegwo'tegej, na ulmaji ilsumaten gatu ma tl ma'muni gsapaqta'm't. Ta'n wen pugwelg ignmuj na telteg negm pugwela'tegen, aq ta'n wen me' aji pugwelg ignmuj na telteg negm me' aji pugwela'tegen.”

Mimajuinu'g mo wel'te'lmaltulti'gw ta'n wenitl Se'susal

(Matiw 10.34-36)

⁴⁹ “Pegisinap ugs'tqamug ugjit musga'tuan mimajuinu'g ta'n Gjinisgam tli ilsumata. Na tujiw tetuji ulmajo'ltitaq st'ge' ta'n tujiw nu'gwo'ltitaq. Na gsattes ta'n tujiw ula gis tliaq. ⁵⁰ Amujpajiji ugji ugje'win aq ulmajita'sites glapis gis tliaq. ⁵¹ Tel'ta'sioq weji pginap ugjit neia'tun wantaqo'ti ugs'tqamug? Moqwa', mimajuinu'g ma wijei tl'te'lmi'gw. Mo wel'te'ltulti'gw ta'n weni ni'n. ⁵² Nige' weja'tegemg, alt wi'gmaq nig-tuo'laten. Na na'nijig wijig'tultijig nasgwita'taq, nesisijig ma wel'te'lma'tigwi tapusiliji aq na tapusiliji mo wel'te'lmigwi'tigwi nesisijig. ⁵³ Na ji'nm etoqwalata uggwisg aq negla ji'nmji'g etoqwala'tital ujjual. Na e'pit piltui angita'sitew aq ugtusg aq negla e'pite'sg piltuita'sultitaq aq mo wel'te'lmagwi uggwijual aq ugflu'suesgmual.”

Amujpa geituoq ta'n Gjinisgam tel pualugsioq tla'taqatinew

(Matiw 16.2,3)

⁵⁴ Se'sus siaw glulaji mimajuinu'. Telimaji, “Ta'n tujiw nemioq alug weita'jig tg'snug, smtug telueioq gigpesatew aq na tliatew. ⁵⁵ Ta'n tujiw tp'te'snug wett'g tluetops'p p'tetew. Giwnaqa tliatew. ⁵⁶ Wesgjiangamgusultioq. Niganigji'tuoq ta'n tli gisg'gt'tew muta angapmoq maqamigew aq musigisg gatu tal gis mo geituoq ta'n Gjinisgam tel puatg gisgug gisna goqwei ugjit mo nemituoq ta'n gis tliaqap ginueg.”

Ugjo'tmug ul'te'ltultinew ta'nig getanugsioq

(Matiw 5.25,26)

⁵⁷ “Tal gi's mo nenmuoq ta'n goqwei tetaputeg tla'taqatigoq? ⁵⁸ Nantawa's'g ji'nm getu' elsutmasg's nat goqwei aq getu' la'l'sg's tplutaqanigtug. Ugjo'te'n gi's tetapua'lan aq gigwaja'tu na ta'n goqwei ge's mu ela'lulug ilsumugsin, muta na ilsuteget tlimata nujiugsua'taqatiliji jigla'lul. Na tujiw pija'lulataq laplusang. ⁵⁹ Telimuloq, amujpa siawqattes laplusang glapis gaqi apangitmn ms't gtettuaqanml.”

13

Pun pata'tega aq gi'l siaw mimajites

¹ Na tujiw ta'sijig mimajuinu'g eimu'tijig Se'suseg aq agnutmua'titl ta'n Pilot gi's ne'pa'pni Galaliewa'gi ge's etli a'sutma'ti'titeg aq etli ignmua'ti'titeg ignmatimgewe'l

Nisgaml. ² Se'sus telimaji, "Ta'n wegla Galaliewa'gig tel ne'po't'pnig na mo musga'tuagwi negmow me' pata'tegewinu'g je mu igtigig Galaliewaq. ³ A' na moqwa' mo telianug, Telimuloq, pa na mu gawasgita'sutiwoq aq mu ejiglita'woq lue'utigtug na elt tli npu'titoqs'p. ⁴ Newtisgegsipnig je ugumuljin etl sigto'qutipnig Sailoamg ta'n tujiw nisiaqeg espiganig. Tel'ta'sultioq wegla mimajuinugi'g me' pata'tegewinu'g jel mu esgwia'tijig mimajuinu'g ta'n eimu'tijig Selusalemg? ⁵ A' na moqwa' mo telianug. Telimuloq, pa na mu gawasgita'sultiwoq aq mu ejigilita'woq lue'utigtug na elt npu'titoqs'p."

Na a'tugwaqan na minijgei miti's

⁶ Na tujiw Se'sus telimaji ula a'tugwaqan, "Jijuaqa to'q, ji'nm geggunatl minijgei miti'sl etligwelitl iga'taqanigtug. Eliet ula miti'sl ugjit mgnmn minijgl gatu mo we'jitugl. ⁷ Glaman telimatl uglugowinuml, 'Gis nige' nesipunqeg ta'n eliei aq gwilmann minijgl gatu mo we'jituann. Tmta na miti's muta mu wel awtigw iga'taqanigtug.' ⁸ Na iga'taqanej telimatl, 'Saqamaw, siawigwej glapis ap igtig newtipunqeg. Gigto'qwi mulqala's aq iga'tua's eppenign. ⁹ Nantawa'sg minij wejgwipunqeg na glu'igt'tew, gatu pa na mu minigw, na tujiw ni'n tmta'tes.' "

Se'sus nepilat e'pilitl atlasmutigisg'g

¹⁰ Newtejgeg atlasmutigisg'g Se'sus etl gina'muet a'sutuo'guomg. ¹¹ Eig na'te'l na e'pit ta'n waqjuijing gis nige' metlasipunqeg je ugumuljin. Mo gisi pegoqopugua'sigw muta mn'tu'l gisa'ltl gsnugwan. ¹² Ta'n tujiw Se'sus nemiaj, telimatl, "E'pit, 'gsnugowaqan puna'lulij." ¹³ Ugpitnn ge'gwa'toqol e'pit ugtlmaqaneg aq smtug pegoqopugua'silitl. Na tujiw e'pit emtoqwalatl Gjinisgaml.

¹⁴ Na niganpuguit a'sutuo'guom no'q wegaig ta'n Se'sus teli npilalij e'pilitl atlasmutigisg'g. Telimaji mimajuinu' ta'n eimu'tiliji, "Te's aqan'tie'uti, asugom te's'gl na'gwegl ugjit elugwemg. Naji npisultigw na tujiw, gatu mu atlasmutigisg'g."

¹⁵ Gjisaqamaw teluet, "Na wesgijiangamusultioq. Ms't ta'n te'sioq geggunatl wen'jitia'mul gisna te'sipowji'tl na apgwa'latal aq nat smqwo'tlatal te's atlasmutigisg'g. ¹⁶ Na ula e'pit wetapegsit Aplameg aq na Gjimm'tu'l gis pitu'gwipnn metlasipunqeg je ugumuljin. No'q gelu'lg ugjit na gisi npisin ula atlasmutigisg'g." ¹⁷ Ta'n goqwei Se'sus teluet, gisa'laji ta'ni getanji ntaqtelsultinew gatu igtigig wel'ta'sultijig Se'sus gis tla'tegej gelu'lg ta'n goqwe'l.

A'tugwaqan na mawi apje'jg mustate' sginmin (Matiw 13.31,32; Malg 4.30-32)

¹⁸ Se'sus teluet, "Getu telimuloq goqwei teliaq ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'. Ugs'tqamug eteg goqwei wijei aq ta'n teliaq Gjinisgam ugtelege'wa'gimg. ¹⁹ Na wijei aq mawi apje'jg mustate' sginmin ta'n ji'nm iga'taqug. Ula apje'jg sginmin nigweg glapis miti'suig. Na tujiw sisipg el'tu'titl ugtwisse'ml na miti'sigtug."

A'tugwaqan na apita'taqan (Matiw 13.33)

²⁰ Se'sus telimaji, "Ugs'tqamug eteg alt goqwei wijei aq ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'. ²¹ Na pa na wijei aq apita'taqan ta'n e'pit wiaqa'toqol pugwelgl wapejgl ta'n etegl mun'tigtug. Toqo tujiw ms't gaqi apitaq."

Ta'n wen pisgwa'tew Gjinisgam Ugtelege'wa'gim (Matiw 7.13,14,21-23)

²² Ge's Se'sus pem liet Selusalemg, el saputa'sit utann aq utanji'jl aq egina'muaji mima-juinu'. ²³ Nat wen pipanimatl, "Gjisaqamaw, pas'g tegle'ji'jg mimajuinu'g ugs'tawiaten?"

²⁴ Se'sus telimaji ms't mimajuinu', "Tla'taqatigw ugjit pisgwita'new na jijigwej ga'qan. Telimuloq, pugwelgig mimajuinu'g wejo'tmi'tij gisi pisgwita'new gatu ma gisi pisgwita'gwig. ²⁵ Na assusit lietew aq g'p'soqwa'tutew ga'qan wiguaq gatu gilew qa-multitoqs'p gujmug aq mtete'gatitoqs'p. Na tujiw tluetoqs'p, 'Saqamaw pana'tuinen na ga'qan.' Na tlimugsitoqs'p, 'Mo geju'luoq ta'n weita'ioq.' ²⁶ Tlimatoqs'p, 'To-qwatalulti'gup aq tel gina'mue't'p na ngtutanminaq.' ²⁷ Na tluetew, 'Mo geju'luoq ta'n weita'ioq. Gilew na nujipata'taqatioq. Jiglita'gw ni'neg!' ²⁸ Gaqiemtmutoqs'p aq gipituaq seggapitasultitoqs'p ta'n tujiw nmitoqs'p Aplam, Isaq, Je'gop aq ms't niganigjitegewinu'g wije'wa'titl Gjinisgaml ta'n ilgwenji mimajuinu'g. gatu gilew ma ignmugsiwoq pisgwita'new wa'so'q. ²⁹ Mimajuinu'g ugjita'taq ugjipenug aq tg'snug, aq elg ugjita'taq oqwatnug aq tp'te'snug. Na nat pisgwita'taq Gjinisgaml wiguaq aq pmgopita'taq ulatalultinew ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'. ³⁰ Telimuloq, ta'nig mu gepmo'lti'gw ugs'tqamug na me' gepma'laten na'te'l aq ta'nig espitel'sultijig nige' ma tl gepmo'lti'gw na'te'l."

Se'sus mawi gsalaji mimajuinu' tleiawultiliji Selusalemg
(Matiw 23.37-39)

³¹ Na tujiw ta'sijig Palasiaq peita'jig Se'suseg aq telima'titl, "Amujpa ejigla'sin tet aq liates na'tami se'g muta Elot getu' ne'pe'sg."

³² Se'sus telimaji, "A' na negm elue'wa'teget pa na wije' aq paqtesm. Pewaluloq Ita'new aq tliman na ejigltesgaqig mn'tu'g aq elg nepilgig mimajuinu'g gisgug aq sapo'nug. Na igtig sapo'nug gaqa'tutes ntlugowaqanm. ³³ Amujpa siaw lugwei gisgug, sapo'nug aq igtigi sapo'nug. Mo gelu'lgtnug tl ne'po'qsin niganigjitegewinu na'tami se'g, pas'g Selusalemg.

³⁴ "Gilew ta'n tleiawultioq Selusalemg ne'po'qopnig niganigjitegewinugi'g aq gun'tewtoqig nujignua'taqatipnig ta'n Gjinisgam petgitmugsiwoqopnig. Sipeliw getu' ge'gulusgwa'luloqop aq telimuloq ta'n Gjinisgam mawi gsalugsiwoq aq getu' ugs'tawugsitoqs'p. Getu' mawa'luloq st'ge' goqoli'gwej tel mawa'laj un'janua gatu mo pewaliwoqop tla'tegen. ³⁵ Telimuloq, Gjinisgam jigla'sitew gjia'sutuo'guomg. Ma ap nmiwoq glapis tluetoqs'p, 'Megite'lmut ta'n pegising muta elgimut tlimugsinenu ta'n Gisiteget tel puatg.' "

14

Se'sus nepilat'ji'nmul ta'n uggwat' aq ugpitnn moqpegl

¹ Newtejgeg atlasmutigisg'g Se'sus natatalg ta'n wigilitl niganpuguiltil na Palasi'l. Ta'sijig mimajuinu'g etli angama'titl. ² Jiniw na ji'nm ta'n uggwat' aq ugpitnn moqpegl pegising Se'suseg. ³ Na tujiw Se'sus pipanimaji na nutagnutmewinu' aq Palasiaq, "Tal'te'tmoq tplutaqanminu telueg nat wen gisi npitegen atlasmutigisg'g gisna moqwa' mu tela'tegewn."

⁴ Gatu mo goqwei telue'gw, glaman Se'sus nepilat' na ji'nmul aq ignmuatl 'nmien. ⁵ Na tujiw Se'sus telimaji, "Nantawa's'g atlasmutigisg'g aq ggwis gisna gtue'm egwijies nqano'patigtug, smtug tualqa'loq je tlia atlasmutigisg'g?"

⁶ Ap mo goqwei telue'gw muta geitoq ta'n goqwei ewi'gas'g tplutaqanigtug.

A'tugwaqan ta'n mimajuinu megn'g
ta'n maw mujgajewei pmgopitew

⁷ Se'sus nemiaj alt mimajuinu'g megnmi'titl ta'n maw mujgajewei pmgopita'tita, na tujiw telimaji a'tugwaqan, ⁸ "Ta'n tujiw nat wen pipanimasg wijitgweiwin na malie'waqan pestie'umg, mut pa'siw ta'n mujgajewei mutputi eteg. Etugjel nat wen me' espe'g je mu gi'l pgisintew aq gtu' pa'siss na'te'l. ⁹ Na mimajuinu ta'n pipanimasg'p

wijitgweiwin na malie'waqan, jugu'etew gi'leg aq tlimultew, 'Ula mimajuinu ignmu pa'sin ta'n gi'l pemgopin.' Na ntaqa'sites aq amujpa pa'sites mutputi ta'n me' gmetug eteg. ¹⁰ Awna ta'n tujiw wigumulg ugjit wijitgweiwin na malie'waqan pestie'umg, pisgwa' aq pa'si mutputi'gtug ta'n me' gnegg wetteg weja'tegemg wegla ta'nig gis malie'wijig wet pi'tij. Na tujiw assusit tlimultew, 'Jugu'a, nitap, aq gigjepa'si.' Na gepmite'lmultew aq igtigig mimajuinu'g ta'n eimu'tijig na'te'l gi'jitaq tla'tegen. ¹¹ Na mimajuinu espitel'sij na gisa'laten mo tetuji espeiug aq na mimajuinu mo espitel'sigw na gisa'laten me' me'gite'tasitew."

¹² Na tujiw Se'sus telimatl niganpuguilitl, "Ta'n tujiw iga'tun mijjuaqan mut wigumaw gitapaq, wijig'tioq, go'gumaq gisna milesuinu'g, muta wigumultaq natatalultinew wiguaq aq na tli asita'lultaq. ¹³ Ta'n tujiw iga'tun mijjuaqan, pipanim ewle'juinu'g, sawiptna'tijig, asgajo'ltijig, aq nepapigwo'ltijig. ¹⁴ Pa na tla'tegen, na negmow ma gisi wigumulug natatalultinew wiguaq st'ge' gi'l ta'n gis tla'l'j gatu me' me'gite'tasites aq Gjinisgam gepmite'lmultew ta'n tujiw gelu'sultijig mimajuinu'g minua'laj."

*A'tugwaqan na mesgi'g mijjuaqan
(Matiw 22.1-10)*

¹⁵ Na ji'nm ta'n pemgopij na patawutigtug aq etli jigs'tg ta'n goqwei Se'susal teluelitl, telimatl Se'susal, "Ulgwijultitaq na mimajuinu'g ta'n pmgopultitaq patawutigtug Gjinisgam wiguaq ta'n ilgwenaji mimajuinu' wa'so'q."

¹⁶ Se'sus telimatl, "Newtejgeg na'gweg ji'nm getu' iga'toq mesgi'g mijjuaqan aq pugwenniji mimajuinu' wigumaji. ¹⁷ Ta'n tujiw ms't goqwei gisgatteg, elgimatl lugowinu'l gnuat'uan ta'n wigumapni ugjit jugwita'new. Nat tlimaji, 'Ms't goqwei gisgatteg. Jugwita'gw.' ¹⁸ Ms't teluejig, 'Ma gis liew.' Newte'jit teluet, 'Iga'taqan gisi pgwatelm aq amujpa naji angaptn nige'. Mesge'i, ma gis liew gi'leg.' ¹⁹ Igtig teluet, 'Gisi pgwatelaqapnig na'nunemigsijig wen'jitia'mug aq pem liei ugie'wan ta'n tel glu'sulti'tij lgowaqanigtug. Mesge'i, ma gis liew gi'leg.' ²⁰ Ap igtig teluet, 'Na tel gis malie'wi na ugjit ma gis liew gi'leg. Mesge'i.' ²¹ Lugowinu apajinmiet aq agnutmuatl assusilitl. Na assusit no'q wegaig aq telimatl lugowinu'l, 'Tetaqa'si aq wigum mimajuinu'g ms't gjigan aq jugwo'l ewle'juinu'g, nepapigwo'ltijig, sawiptna'tijig aq asgajo'ltijig.' ²² Na tujiw lugowinu ula tela'teget aq telimatl assusilitl, 'Gi's tla'tegei ta'n telimi't'p saqamaw, gatu me' gisi pugweli'tisoq.' ²³ Na assusit telimatl, 'Tu'etes na gjigan aq jugwo'l negla mimajuinu'g ultesguates awtigtug gisna awtijigtug glaman nat wen pmgopitew te's'g mutputi'gtug nignen. ²⁴ Telimuloq, ms't wegla mimajuinu'g ta'n amgwesewei wigumut'pnig ma msnmi'ti'gw goqwei.' "

*Amujpa awan'ta'sit ta'n goqwei pewatmn
ta'n tujiw majulgwalt Se'sus
(Matiw 10.37,38)*

²⁵ Pugwelgig mimajuinu'g pem wije'wa'titl Se'susal, na tujiw naqa'sit aq telimaji, ²⁶ "Ta'n wen wejgu'et ni'neg, ma gisi nnaqapemuigw glapis me' gesalij ni'n je mu ujl gisna uggwitl, ugte'piteml gisna un'jang, gisna wijig'tijig, aq je we'gaw negm. ²⁷ Ta'n wen mo getu' majulgwalgw je tlia ulmaje'tew st'ge' ta'n tli ulmaje'tes na negm ma gis nnaqapemuigw.

²⁸ "Ge' newte'jioq getu' iga'ioq wen'ji'guom, tmg ugjo'ttew gis mawgitmn ta'n tl tepawtitew. ²⁹ Nantawa's'g poqji'gass ge's mu geitug ta'n tlawtitew, ma gis gaqianug pas'g gisitutew epganaqataqan. Ta'n wen nemitoq goqwei ula ji'nmul gis tla'tegelitl na maligimatal. ³⁰ Tluetaq, 'Ula ji'nm poqji'gap gatu mo gis gaqa'tugup ugtlu-gowaqanm.' ³¹ Nantawa's'g elege'wit matnting eliet, aq ggeggunaji newtisga'q pitu-iptnaqan te'sisgegsiliji sma'gnisg gatu ultesguata, igtigl elege'wilitl maw tapuisga'q

pituiptnnaqan te'sisgegsiliji sma'gnisg. Tmg angite'tg me' tepignan ugjit wissuigne-manew. ³² Pa na mo tepignaguss amujpa lgimatal nuttugwi'mliti ugjit nmian igtigl elege'wilitl ge's gnegg amaseg eimliti. Na nuttugwi'g pipanimatew igtigl elege'wilitl ta'n goqwei puatmlitew ugjit mu nugu matnugun." ³³ Na tujiw Se'sus tel gaqewo'gwet, "Ma wen gilew gisi nnaqapemuigw glapis gisita'sij puna'tun ms't goqwei ta'n assutg."

Salawei

(Matiw 5.13; Malg 9.50)

³⁴ "Wigapu'g ta'n goqwei wel salawa'tas'g. Na salaweiei gun'tew gelu'lg, gatu ta'n tujiw mo salawei wetaputenug, na tujiw gun'tew ma nugu gelu'lgtnug. ³⁵ Mo gelu'lgtnug ugjit iga'tun maqamigeg gisna mo gelu'lgtnug eimun ugjit epgenign. Amujpa ejigla'tas'g. Jigs'tmug ta'n goqwei telimuloq."

15

A'tugwaqan na jijgluewj ta'n gesga't

(Matiw 18.12-14)

¹ Newtejgeg na'gweg, pugwelgig nujintutma'tijig suliewei aq pata'tegewinu'g mawita'jig ugjit jigs'tuanew Se'susal. ² Na Palasiaq aq nujigina'mua'tijig Mowisewei tplutaqan mu weli usguma'tigul Se'susal. Telimtultijig, "Ula ji'nm nilaje'waji lue'winu' aq je we'gaw mawatalultijig." ³ Toqo Se'sus agnutmuaji na a'tugwaqan. Teluet,

⁴ "Na ji'nm geggunasni gasgiptnnaqaniliji jijgluewji. Newte'jit gesga't. Pa na gtue'm gesga'ss, tla'tegetes st'ge' ula ji'nm. Na naqalaji pesgunateg te'sisgegsiliji je pesgunateg m'gegtug aq naji gwiluatl glapis we'jiaj. ⁵ Ta'n tujiw we'jiaj wel'ta'sit. Na ugtlmaqaneg tepa'latl, ⁶ aq apaja'latl. Na wigumaji wi'gma aq witapa aq telimaji, 'We'ji'g na ntue'm ta'n gesga'p. Ul'ta'sultinej.' Tel'te'tm gilew wije' tla'taqatioqs'p. ⁷ Telimuloq, ta'nig wa'so'q eimu'tijig me' aji ul'ta'sultitaq ta'n tujiw lue'winu'l gawasgita'silitl aq pun pata'tegeliti je mu pesgunateg te'sisgegsijig je pesgunateg mimajuinu'g ta'n mu tel'te'tmi'ti'gw ugjit amujpa gawasgita'sultinew aq jiglita'new lue'utigug."

A'tugwaqan na suliewei ta'n gesga'q

⁸ "Nantawa's'g na e'pit geggung'snn newtiswa'qal suliewe'l toqosip newte' entoqos. Na wasoqonmaqan wasoqwa'toq aq pewa'q wiguow. Na melgi gwiluasi ms't tami glapis we'jitoq. ⁹ Ta'n tujiw we'jitoq, smtug wigumaji wi'gma aq witapesgwa aq telimaji, 'Mawi ul'ta'sultinej muta we'jitu na suliewei ta'n gesga'q.' ¹⁰ Telimuloq na mesgi'g ul'ta'suaqan eteg wa'so'q muta Gjinisgam ugtansale'witemg wel'ta'sultiliji ta'n tujiw lue'winu' gawasgita'sit aq pun pata'teget."

A'tugwaqan na ji'nmji'j ta'n gaq ewnaso'tg ugsulieweim

¹¹ Se'sus agnutmuaji, "Na ji'nm tapusiliji uggwisg geggunaji. ¹² Na maw maljewe'j telimatl ujjl, 'Tata't, pewalul ignmuin ta'n goqwei tel'ta'sin ignmuin ta'n tujiw gi'l n'pmn.' Na ji'nm wel'te'tg'ss aq nasgwa'tuaji uggwisg ta'n telgi'g assutg. ¹³ Na tel gne'ge'l maljewe'j ilpilg ta'n goqwei assutg aq maja'sit. Se'g eliet. Na'te'l etl gaqi ewnaso'tg ugsulieweim. ¹⁴ Ta'n tujiw mo suliewei geggunmug na pestmo'qonig na'te'l. Na mu geggunmug ta'n goqwei malqottew. ¹⁵ Amujpa elugowatl igtigl ji'nmul aq elgimtl angweiwan gulgwi'sg. ¹⁶ Tetuji guising je we'gaw malqotg'ss gulgwi'sg wiluow, muta mo wenn esmagul. ¹⁷ Na glapis nestu'et aq telimsit, 'Me' nujj uglugowinumg welatalultijig. Ula tet eim aq geget pestmai. ¹⁸ Nige' maja'sia's aq nmia's. Nuju tlima's: Gisi pata'luloq gi'l aq Gjinisgam. ¹⁹ Gisi ntaqo'qona'lul. Mu tepi glu'siw ugjit uggwisite'lmin aq weja'tegemg nige' tla'li st'ge' tela'l'jig gtlugowinum.' ²⁰ Na maja'sit aq poqjinmiet ujjeg.

"Ge's wejgu'et awtigtug na me' eig weli amaseg ta'n tujiw ujjl nemitl. Na ji'nm me' ewlamatl aq el'tugwi'g uggwiseg. Naji a'suguatl aq wesgaqalmatl. ²¹ Na maljewe'j telimatl ujjl, 'Tata't, gisi pata'luloq gi'l aq Gjinisgam. Mu tepi glu'siw ugjit uggwisite'lmin.'

²² Gatu ji'nm wigumaji uglugowinumg aq telimaji, 'Ge' nmisgmug gelu'lg aligew aq apoqonmug nasa'toq. Nasoqwa'taqan ignmug aq pile'g mg'sng. ²³ Nmisgug wen'jitia'm'ji'j aq wissugwalug. Pestie'ultinej nige'. ²⁴ Tel'ta'siap ngwis nepg gatu nige' geji'g me' mimajit. Tel'ta'siap gesga't gatu nige' ula eig.' Na tujiw pestie'ultijig.

²⁵ "Na igtigl uggwisl ta'n maw gisiguitl etl lugwelitl iga'taqanigtug. Na peminmiej nutgl gtapegiaqann aq nemiaji mimajuinu' amalgaltiliji. ²⁶ Na lugowinu'l wigumatl aq pipanimatl, 'Taliaq ta u't?' ²⁷ Lugowinu telimatl, 'Gjignam pegising aq gujj ela'lugsieg'p ne'pa'nen maw glu'sit wen'jitia'm'ji'j.' ²⁸ Na ula ji'nm wegaig aq mu pisgwa'gw ta'n wesgowita'lij. Na ujjl tewielitl. Na munsaiwatl uggwisl pisgwa'lin. ²⁹ Gatu asitematl ujjl, 'Te'sipunqeg melgi lugowul st'ge' gtlugowinum aq ne'gaw menaq elistulu. Menaq ignmuiwn je te'pl'ji'j ugjit ta'n tel mawatalultiteg nitapaq. ³⁰ Gatu ggwis gaqi ewnaso'tg'p ugsulieweim maw winsultiliji e'piliji. Tal gis ta'n tujiw apsgwa'sit pestie'wa'loq. Goqwei weji ne'po'q ta'n maw glu'sit wen'jitia'm'ji'j ugjit negm?' ³¹ Na ujjl telimtl, 'Gwi's, geju'l iapjiw eimn ta'n eim aq ta'n te's'g goqwei geggunm na gi'lewei. ³² Gatu amujpa wel'ta'sulti'gw aq pestie'ulti'gw, muta tel'ta'si'gup gjignam nepg gatu nige' me' mimajit. Tel'ta'si'gup gesga't gatu nige' eig ula tet.' "

16

Lugowinu ta'n mu apoqonmuagul ugtassusiteml

¹ Se'sus telimaji unaqapemg, "Na eig'p milesit ji'nm ta'n geggunapnn nigan lugwelitl. Na milesit ji'nm telimut na nigan lugwelitl ewnaso'tualij ugsulieweim. ² Na wigumatl aq telimatl, 'Taliaq ta u't ta'n goqwei nutmai ugjit gi'l? Pewalul wi'gmn ms't ta'n teli e'wmu't'p ntsulieweim muta ma gis siaw lugwewiwn nugu.' ³ Ula nigan lugowinu telimsit, 'Na assusit getu' ilgitmuit. Tala'tega's nige'? Mo tepignaw ugjit mulqatmn elmalqe'l aq netaqei' ugjit altawen ta'n goqwei pewatm. ⁴ Geitu ta'n tla'tega's glaman ta'n tujiw ntlugowaqanm gaqiaq, nitapaq ignmuitaq i'mn wiguaq aq smitaq.' ⁵ Na tujiw wigumaji ms't mimajuinu'g ta'n tettua'titl assusilitl. Pipanimatl newte'jilitl, 'Talgi'g tettaj gtassusiteminu?' ⁶ Telimtl, 'Tettaq gasgiptnnaqaniji malige'wg ta'n wajuijig olipei mimei.' Na nigan lugowinu telimatl, 'Ula gtettuaqanm, nige' sa'se'wa'tu aq wi'ge'n pas'g tettuen na'nisgegsijig malige'wg.' ⁷ Igtigl pipanimatl, 'Talgi'g tettuen?' Telimut, 'Tettuei pituiptnnaqana'igl mun'ti'l glumgl.' Na nigan lugowinu telimatl, 'Ula gtettuaqanm, nige' sa'se'wa'tu aq wi'ge'n ugumuljin gasgiptnnaqann mun'ti'l.' ⁸ Ta'n tujiw assusit ula nutgeg, wel'ta'sualatl na nigan lugowinu'l muta teli ntawe'litl. Na mimajuinu'g ta'n mo getlams'tasulti'tigul Nisgaml me' natawo'ltijig je mu ta'nig majulgwala'titl."

⁹ Se'sus siaewistoq, "Telimuloq, e'wmug gtmilesuaqanmual apoqonmuan igtigig glaman gugunatoqs'p gitapuaq aq ta'n tujiw gtmilesuaqanmual gaqiaql na iapjiw gugunatoqs'p gitapuaq ta'n wel'ta'sultitaq mittugwalanew. ¹⁰ Ta'n wen gi'gwajiet ugjit apje'jgl goqwe'l gi'gwajietew ugjit mesgi'gl goqwe'l. Ta'n wen waqjuigit ugjit apje'jgl goqwe'l na waqjuigitew ugjit mesgi'gl goqwe'l. ¹¹ Pa na mu gisi ulo'tmun milesuaqan ugs'tqamug ma gisi ulo'tmun milesuaqan ta'n wejiaq Nisgameg. ¹² Pa na mu gisi ulo'tmun ta'n goqwei nat wen pipanimasg ango'tmn, mo wen ignmulug gi'lewei ta'n wejiaq wa'so'q.

¹³ "Ma gis lugowawjig tapusijig assusijig newtsiniw. Na me' tetapua'lates newte'jit je mu igtig. Na me' gsalates newte'jit je mu igtig. Amujpa ignmat Gjnisgam assumulin aq ma ignmuawt suliewei assumulin."

Ta's'gl goqwe'l Se'sus eginamuet

(Matiw 11.12,13; 5.31,32; Malg 10.11,12)

¹⁴ Ta'n tujiw Palasiaq nutmi'tij ta'n Se'susal teluet na maligima'titl muta gesatmi'tij suliewei. ¹⁵ Se'sus telimaji, "Wejo'tmoq musga'tuanew mimajuinu'g ta'n tel nata'

mimajultioq, gatu Gjinisgam giasgiw gejugsiog ta'n telqamigsultioq aq ta'n tegwitgl ggamlamunual. Ta'n goqwei mimajuinu'g angite'tmi'tij no'q espe'g na Gjinisgam tel'te'tg mo talawtinug ugjit goqwei.

¹⁶ “Ta'n goqwe'l Mowiso'q aq niganigjitegewinugi'g ewi'gmi'tipnn na mimajuinu'g majulgwatmi'tipnn glapis Sa'n Nutsign'tuet poqji pestung'p. Weja'tegemg na'tami mimajuinu'g wesgutmi'tij na gelu'lg agnutmaqan ta'n Gjinisgam ilgwenaji mimajuinu'. Nige' ms't wen getu' gi'gaji pisgwa't na'te'l. ¹⁷ Me' nqamase'gt's ugjit ugs'tqamu aq wegla ta'n goqwe'l musigisg'tug gs'ga'sgt'n je na apje'ji'jgl goqwe'l ta'n ewi'gas'gl Nisgamewei tplutaqanigtug mo e'wa's'gt'nugupnn.

¹⁸ “Na ji'nm ta'n puna'latl ugte'piteml aq igtigl malie'wijig, na sespo'teget. Na ji'nm ta'n malie'wi'titl na e'pilitl ta'n puna'tasilitl na negm sespo'teget.”

Lasalas aq milesit ji'nm

¹⁹ Se'sus agnutg, “Eig'p milesit ji'nm ta'n nasg'g'pnn mego'tigl aligal aq welawsip te'sigisg'g. ²⁰ Na eig's ewle'juinu ta'n gesnugwat muta ta'n telgi'g wa'qi wejgiaq. Teluisit Lasalas. Na jijuaqa ela'lut gmetug milesuinu'l wiguaq. ²¹ Mawatalultitaq maw 'nmu'jig ta'n milesuinu'l esmaji. We'gaw 'nmu'jig musgwatmua'titl ta'n wejgiaql.

²² “Na ewle'juinu nepg aq ansale'wijig ela'la'titl wa'so'q aq epa'la'titl gigiw Aplameg. Na milesuinu elg nepg aq utqatalut. ²³ Elgimut ta'n npuinu'g eimu'tijig. Ge's welmaje'g, wenaqapa'sit aq nemiatl Aplamal gnegg eimlitl aq maw Lasalas. ²⁴ Sesgwalatl, ‘Aplam, gi'l na nujj. Ewlite'lmi aq lgim Lasalas ni'neg. Pewalg jugwa'tuin samqwan glaman ntun ul newattew muta no'q etli ulmaje'i tet ta'n etlamgleg.’

²⁵ “Aplam telimatl, ‘Gwi's ma gisi ignmulueg. Migwite'te'n ge's mimajineg pugwelgl ta'n goqwe'l gelu'lg mesnmu't'pnn, gatu Lasalas mesng'pnn ewle'jgl ta'n goqwe'l. Nige' welawsit tet ge's gi'l etli ulmaje'n na'te'l. ²⁶ Eteg mesgi'g elmalqei etoqwalugsi'gw. Ta'n wen getu' asoqoma'sit tet glapis gi'leg, ma gis liegw aq elg ta'n wen getu' asoqoma'sit gi'leg weja'tegemg ta'n gaqami ma gis liegw.’ ²⁷ Na milesuinu telimatl, ‘Aplam gi'l na nujj. Etawaqtmul aq lgim Lasalas nujj wiguaq. ²⁸ Na'nijig wijigmgig eimu'tijig na'te'l. Lgim gnua'tuanew ta'n eim glaman ma lta'gw tet ta'n etl ulmaje'i.’

²⁹ “Aplam telimatl, ‘Ma gis tla'tegeweg. Gjignamg gis gitmi'tij ta'n goqwei Mowiso'q aq niganigjitegewinugi'g gis wi'gmi'tip. Gjignamg gis jigs'tmi'tij ta'n goqwei gis wi'gas'g.’ ³⁰ Na milesuinu teluet, ‘Aplam, wetapegi gi'leg. Mo tepianug. Nantawa's'g nat wen weji apaja'sis npuaqanigtug aq lietew negmoweg na tujiw gawasgita'sultisnig aq ejiglita'snig lue'utigtug.’ ³¹ Aplam telimatl, ‘Ge's mu jigs'tua'ti'gw ta'n goqwei Mowiso'q aq niganigjitegewinugi'g gis wi'gmi'tip na ma jigs'tua'tigul wenn je tlia nmia'tij apajipelij.’ ”

17

Pata'taqann

(Matiw 18.6,7,21,22; Malg 9.42)

¹ Se'sus telimaji unaqapemg, “Wegla ta'n goqwe'l gisa'laji mimajuinu'g pata'taqatinew apjiw i'gt'tal, gatu no'q mtue'tew ugjit na mimajuinu ta'n gisa'laji igtigi pata'taqatinew.

² Me' glu'igt'soq ugjit ula mimajuinu gl'pilan ugjitaqaneg na mulinewei gi'taqanei aq ejiglpega'lut gta'nug, jel mu gisa'lan na mimajuinu'l ta'n poqji gtlams'tasilitl pata'tegelin.

³ Ango'tmug ta'n goqwei getu tla'taqatitoqs'p.

“Pa na na gitap pata'tegej tlim gis pata'teget. Pa na pun tla'tegess na apigsigtu.

⁴ Nantawa's'g nat wen opla'l'sg aq wijej goqwei na llaigneg tela'l'sg na wijej na'gweg. Te's pegising gi'leg aq teluet, ‘Mesgei' ta'n tel tla'tegei,’ na amuj apigsigtuates.”

Gtlams'tuaqan

⁵ Apostale'wijig telima'titl Gjisaqamawl, “Gtlams'tuaqanminen gisa'tu me' ml'gignan.”

⁶ Gjisaqamaw telimaji, “Ta'n tujiw gtlams'tuaqanmuow telgi'g st'ge' mustate' sginmin, mo eigtnug goqwei ta'n wesami mtue'g. Nantawa's'g telimoq miti's, 'Mna'qigwalsi aq igalsi gta'nug.' na miti's jigs'tugsitoqs'p aq tla'tegetew.”

Ta'n goqwei lugowinu amujpa tetapu tla'teget

⁷ “Nantawa's'g newte'jioq geggunmuoqos lugowinu ta'n etl'gesewet gisna angweiwaj jijgluewjig. Ta'n tujiw wejiej iga'taqanigtug, etugjel telimatl, ‘Smtug pisgwa' aq mijjin.’
⁸ Awna tlimates, ‘Ntwela'geweim gisgaja'tu tmg. Toqosip laqpisutia'si aq lugowi, ge's etli uloqotal. Ta'n tujiw gaqatalan, na gis mijjites.’
⁹ Mo miwatmuawt na lugowinu ugjit ta'n goqwei pas'g ugtlugowaqan. ¹⁰ Lpa wijej gilew ta'n gisa'tuoq gtlugowaqanmuow pas'g tluwegw, ‘Mo te'pmueg miwa'lugsin, pas'g gis tla'taqatieg ta'n telteg tla'taqatinen. Ninen pas'g lugowinu'g aq pas'g gisa'tueg ntlugowaqanminen.’ ”

Se'sus nepilaji newtisgegsiliji ji'nmug

¹¹ Ge's Se'sus eliej Selusalemg saputa'sit miawe'g Samaliae'gati aq Galaliewa'gi. ¹² Ge's pem pisgwa'j utan newtisgegsiliji ji'nmug weltesguaji. Wegla ji'nmug geggunmi'tij 'gsnugowaqan teluisig leplsi. Gnegge'l gaqamultijig. ¹³ Na sesgwala'titl, “Se'sus, gi'l na assusit, ewlite'lminen!”

¹⁴ Se'sus angamaji aq telimaji, “Lta'gw patlia'seg angamugsitoqs'p.”

Ge's el'ta'jig patlia'sewigtug nepilujig. ¹⁵ Newte'jit ta'n tujiw geitoq gisi npisit, apaja'sit Se'suseg aq gesigaw miwatmuatl Gjnisgaml. ¹⁶ Nutgulpioqolomgwa'sit Se'suseg aq miwatmuatl. Ula ji'nm tleiawit Samaliae'gatig. ¹⁷ Se'sus teluet, “Newtisgegsipnig ta'n gisi npilut'pnig, gatu talitatgi'g igtigig pesgunateg te'sijig? ¹⁸ Tal gi's pas'g newte'jit apaja'sit ugjit miwatmuan Gjnisgaml aq ula ji'nm se'g tleiawit?” ¹⁹ Na tujiw telimatl, “Qama'sites aq 'nmiates. Gtlams'tuaqan gisi npil'sg.”

*Gjnisgam ugtelege'wa'gim iga'qt'tew ugs'tqamug
(Matiw 24.23-28,37-41)*

²⁰ Ta'sijig Palasiaq pipanima'titl Se'susal, “Ta'nug Gjnisgam ilgwenata mimajuinu' ugs'tqamug?” Telimaji, “Mo wen nemitoq ta'n tujiw Gjnisgam poqji ilgwenaji mima-juinu' muta ta'n goqwei Gjnisgam gisa'toq tlian na ma wenn gis nmituligul. ²¹ Ma wen tluwegw, ‘Angaptmug ula iga'q!’ gisna ‘Ala eteg!’ muta ta'n goqwei Gjnisgam tla'tegetew na usgowa's'gt'tew na gisi ilgwenaji mimajuinu' gileweg.”

²² Na tujiw telimaji unaqapemg, “Ni'n na mimajuinu'alsiap aq wejgu'aqal na'gwegl ta'n gsattoqs'p mimajultinew ta'n tujiw gis apaja'si aq assutm ms't goqwei ugs'tqamug, gatu ma usgowa's'gt'nug st'ge' pewatmoq. ²³ Iga'qt'tal na na'gwegl ta'n mimajuinu'g tlimugsitoqs'p, ‘Jugwa'tigw! Angamug negm! Ula tet eig!’ gisna ‘Ala tet eig!’ Mut majulgwalug. ²⁴ Wasoqotesg pitiata's'g musigisg, weja'tegemg ugjipenug glapis tg'snug. Na ta'n tujiw apaja'sia's ugs'tqamug, tl jaqali pgisintes pa wijej aq wasoqotesg muta ni'n na mimajuinu'alsiap. ²⁵ Gatu tmg amuj ulmaje'tes aq na pugwelgig mimajuinu'g ta'n nige' wigultijig ma menuaqaligw. ²⁶ Ni'n na mimajuinu'alsiap aq ta'n tujiw apaja'sia's mimajuinu'g tla'taqatitaq aq tlo'ltitaq st'ge' na mimajuinugi'g mimajultipnig ta'n tujiw Noao'q mimajiteg. ²⁷ Ms't mimajuinu'g siawatalultipnig. Ta'sijig malie'ultipnig na wijej na'gweg ta'n tujiw Noao'q tepa'siteg ugtuluag. Na tujiw gespaqami'g'p aq ms't wen nepg'pnaq samqwanigtug. ²⁸ Ta'n tujiw apaja'sia's mimajuinu'g tla'taqatitaq aq tlo'ltitaq st'ge' na mimajuinugi'g mimajultipnig ta'n tujiw La'to'q mimajiteg. Wijej tel siaw mimajultipnig. Mijjultipnig, pegwateliga'tipnig, netuisga'tipnig, iga'taqu'tipnig aq ewi'ga'tipnig. ²⁹ Ta'n tujiw La't naqt'geg Satmg, Gjnisgam gisa'toqop pugtew aq supliei ugji nisian musigisg'tug aq ms't wenig nepu'tipnig Satmg. ³⁰ Na st'ge' ta'n teliaqap na wijej tliatew ta'n tujiw ni'n na mimajuinu'alsiap ap pgisintes.

³¹ “Na mimajuinu ta'n i'ttew gujmug wiguaq na ma pisgwa'gw wiguaq ugjit tuo'tun utapsun. Na wije'tew ugjit na mimajuinu ta'n iga'taqanigtug i'ttew, na ma apaja'sigw

wiguaq. ³² Migwite'lmug La't ugte'piteml. ³³ Ta'n wen wejo'tg ugs'tawi'sin na np'tew, gatu ta'n wen gisgaje'g ugjit ntun ms't goqwei je we'gaw ugmimajuaqanm na ugs'tatew. ³⁴ Telimuloq, tapusijig mimajuinu'g npataq wije' npo'qonigtug, newte'jit ugsua'laten aq igtig nqalaten. ³⁵ Tapusijig e'pijig tl nugwa'gittutaq glumgl, newte'jit ugsua'laten aq igtig nqalaten. [³⁶ Tapusijig ji'nmug i'ttaq iga'taqanigtug, newte'jit ugsua'laten aq igtig nqalaten.]”

³⁷ Na apostale'wijig pipanima'titl, “Gjisaqamaw tami tet wegla tliatal?”
Telimaji, “Ta'n eig wi'sis nepg, ga'qaqujg mawia'titaq na'te'l.”

18

A'tugwaqan na sigu'sgw aq nuji ilsuteget

¹ Na tujiw Se'sus telimaji a'tugwaqan unaqapemg muta pewalaji ne'gaw a'sutma'tinew aq mu musguajita'sultinew. ² Teluet, “Nuji ilsuteget eig'p gjigang. Mo jipalagul Gjnisgam aq mo wen gepmite'lmagul. ³ Elg eig sigu'sgw ula wije' gjigan ta'n pusgi naji nmiatl na nuji ilsutegetitl aq etawaqtmatl. Telimatl, ‘Apoqonmui wissuigneman ta'n wen getanit.’ ⁴ Lpa wel sa'q ula nuji ilsuteget mo getu apoqonmuagul glapis giaspi tlmsit, ‘Tlia to'q mo gepmite'lmaqig mimajuinu'g aq mo jipalaq Gjnisgam, ⁵ amuj apoqonmaq ula sigu'sgw. Me' gatu gitme'wit aq ma punajimigw glapis gaqatejimitew.’ ”

⁶ Na tujiw Gjisaqamaw teluet, “Ge' jigs'tug ta'n goqwei nuji ilsuteget teluej je tlia mo tetapua'tegegup. ⁷ Gjnisgam tetapua'lata ugmimajuinung ta'n gisi mgnapni. Smtug apoqonmuata muta etawaqtmagwi'titl apoqonmuanew tepgig aq na'gweg. ⁸ Telimuloq, ilsutegetew ugjit negmow aq smtug tla'tegetew. Ni'n na mimajuinualsiap aq ta'n tujiw apaja'sia's ugs'tqamug etug mimajuinu'g me' lita'sualitaq.”

A'tugwaqan na tapusijig ji'nmug ta'n a'sutmajig

⁹ Se'sus a'tugwaqan telimaji ta'siliji mimajuinu' ta'n espitel'sultiliji. Tel'te'tmi'tij na igtigi mu tel glu'sulti'gw st'ge' negmow aq penoqite'lma'tiji. ¹⁰ Teluet, “Tapusijig ji'nmug naji a'sutmajig gjia'sutuo'guomg. Newte'jit na Palasi aq igtig na nujintutmat suliewei. ¹¹ Na Palasiewa'j newtapuguit aq a'sutmat. Teluet, ‘Gjnisgam miwatmul mo telqamigsiw st'ge' igtigig. Mo na gmutnes, mo nata' egsuew, mo sespo'tegew. Miwatmul mu tele'w st'ge' nujintutmat ta'n eig ugtejg. ¹² Te's aqan'tie'uti tapuguna'q teli pgiji sune'wi aq ignmul newta'ig ta'n te's metlasa'igl ganie'wi.’ ¹³ Gatu na nujintutmat gaqamit ugtejg a'sutuo'guomg. Tetuji ms'ge'g ta'n tel gis pata'tegej aq ugpugun matte'g. Naqatgelsit aq a'sutmat. Teluet, ‘Gjnisgam, ewlite'lmi. Ni'n gisi pata'tegei.’ ” ¹⁴ Se'sus teluet, “Telimuloq, ta'n tujiw wegla ji'nmug gi's maja'titeg, Gjnisgam wel'te'lmatl na nujintutmalitl gatu mu wel'te'lmagul na niganpuguilitl muta espitel'sililitl. Gjnisgam mu gepmite'lmagul ta'n wenn newtite'lsilitl gatu gepmite'lmatl ta'n wenn mu espitel'siligul.”

Se'sus gesalaji mijua'ji'jg (Matiw 19.13-15; Malg 10.13-16)

¹⁵ Te'sijig mimajuinu'g pegisula'tiji un'janua Se'suseg muta pewala'titl gegupa'tunn ugpitnn un'jiwaq aq a'sutmessewan. Ta'n tujiw Se'sus unaqapemg nemitu'tilij ta'n goqwei teliaq na majiaqa'la'tiji mimajuinu'. ¹⁶ Gatu Se'sus wigumaji mijua'ji'jg aq teluet, “Ignmug mijua'ji'jg jugwita'new ni'neg. Mut wetqo'lanew, muta Gjnisgam ilgwenaji mimajuinu' ta'n getlams'tasultiliji ni'neg st'ge' wegla mijua'ji'jg. ¹⁷ Migwite'tmug ula. Ta'n wen mo getlams'tasigul Nisgam st'ge' wegla mijua'ji'jg ma gis pisgwa'gw ta'n Gjnisgam etli ilgwenaji mimajuinu'.”

*Na milesit ji'nm ta'n getu' msng iapjiwewei mimajuaqan
(Matiw 19.16-30; Malg 10.17-31)*

¹⁸ Na niganpuguit Lesui'p pipanimatl Se'susal, "Nujigina'muet gi'l na gelu'sin. Tala'tega's ugjit msnmn iapjiwewei mimajuaqan?"

¹⁹ Se'sus pipanimatl, "Tal gi's teluen ni'n na gelu'si? Mo wen gelu'sigw pas'g Gjinisgam.

²⁰ Geitu'n Nisgamewe'l tplutaqann: 'Mut sespo'tegew, mut ne'pa'tegew, mut gmutnew, mut pisui agniman igtigig aq gepmite'lm gujj aq ggij.' "

²¹ Na ji'nm teluet, "Weja'tegemgeg maljewe'juianeg, na majulgwatman ta'n te's'gl tplutaqann."

²² Ta'n tujiw Se'sus nutgeg na teluet, "Na newte' goqwei amujpa tla'tegetes. Ntuisgetu ta'n te's'g goqwei geggunmn aq na suliewei ignmu ewle'juinu'g. Na tujiw jugu'ates aq majulgwawalites aq milesuaqan guguntes wa'so'q." ²³ Ta'n tujiw na ji'nm nutgeg ula, na no'q ewlgwijing muta no'q milesit.

²⁴ Se'sus nemiatl ewlgwijilitl aq teluet, "Na tetuji mtue'g ugjit milesit mimajuinu pisgwa'n ta'n Gjinisgam etli ilgwenaji mimajuinu'. ²⁵ Me' metue'g ugjit milesuinu ignmuan Gjinisgam ilgwentl, je mu melgwlejit tel saputa'siss sapalqe'g saqati'gtug."

²⁶ Na mimajuinu'g ta'n nutua'titl Se'susal pipanima'titl, "Wen gisi ugs'tawiaten?"

²⁷ Se'sus teluet, "Ta'n goqwei mimajuinu mu gis tla'tegegw, naqamase'g ugjit Gjinisgam tla'tegen."

²⁸ Na tujiw Pie'l teluet, "Telimul, gis naqtmeg'pnn nignal ugjit wije'ulin."

²⁹ Se'sus telimaji, "Teliaq na, gatu telimuloq na ta'n wen naqalatl ugte'piteml gisna wiguow, wijig'tiliji, ungi'gug, gisna un'jang, ugjit lugowan Gjinisgam aq tliman igtigi ta'n Gjinisgam getu' ilgwenaji, ³⁰ me' ms'gi'gt'tew ta'n goqwei mesng nige' aq msntew iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q."

*Se'sus telimaji unaqapemg ta'n tli np'tew
(Matiw 20.17-19; Malg 10.32-34)*

³¹ Se'sus gmetug ela'laji unaqapemg aq telimaji, "Jigs'tuigw! Ni'n na mimajuinual-siap aq niganigjitegewinugi'g nigani wi'gmi'tipnn Gjinisgam ugtwi'gatigng ta'n goqwe'l mimajuinu'g tla'litaq. Selusalemg el'ta'igw aq ms't goqwe'l gis wi'gmi'tipnn na tliatal na'te'l. ³² Na ignmuitaq ta'nig mo Lesui'peulti'gw. Na maligmitaq, emegwei'witaq aq elusgomitaq. ³³ Nipispaqante'itaq aq ne'pa'itaq. Utqotalitaq gatu nesuguna'q iga'qt'tew na tujiw minunsia's."

³⁴ Unaqapemg mo nestmi'ti'gw wegla goqwe'l. Mo nestmi'ti'gw ta'n goqwe'l wesgutgl glaman mo geitu'ti'gw ta'n Se'sus getu' tlimaji.

*Se'sus nepilat nepapigwa'litl ji'nmul
(Matiw 20.29-34; Malg 10.46-52)*

³⁵ Ge's Se'sus pem pisgwa'j na utanji'j teluisig Jeligo, na ji'nm pengopit gigjiw awtigtug. Nepapigwa't aq etl'tawaqtmat. ³⁶ Nutuaji mimajuinu'g pemita'liji awtigtug aq pipanigesit, "Taliaq?"

³⁷ Telimut, "Se'sus, na ji'nm tleiawit Nasaletg pemiet."

³⁸ Sesgwet, "Se'sus. geitu wetapegsin Ta'piteg, ewlite'lmi."

³⁹ Na mimajuinu'g ta'n niganita'jig majiaqa'la'titl aq telima'titl wantaqien, gatu me' aji gsigawwet, "Geitu wetapegsin Ta'piteg, ewlite'lmi."

⁴⁰ Se'sus naqa'sit aq pipanimaji alt mimajuinu'g jugwa'lanew na nepapigwa'litl. Ta'n tujiw na ji'nmul gigja'silij, Se'sus pipanimatl, ⁴¹ "Goqwei pewalin tla'tegen ugjit gi'l."

Telimatl Se'susal, "Saqamaw getu nmitegei ap."

⁴² Se'sus telimatl, "Nmitega, muta teli gtlams'tasin na weji npisin."

⁴³ Smtug gisi nmiteget aq majulgwawalatl Se'susal aq miwatmuatl Gjinisgam. Ta'n tujiw mimajuinu'g nemitu'tij ta'n gis tliaq, ms't miwatmua'titl Gjinisgam.

19

Apje'jit ji'nm getu' nmiatl Se'susal

¹ Se'sus pegising Jeligo aq pem saputa'sit. ² Na nujintutmat suliewei teluisit Saggi'us wigit na'te'l. Milesit muta assumaji igtigi nujintutma'tilij. ³ Naji nmiatl Se'susal muta getu' gji'jiatl ta'n wenn. Me' pugwelgig mimajuinu'g wije'watl Se'susal. Saggi'us mu gis nmiagul muta mu tepianug ta'n tel pitoqsij. ⁴ Nigan'tugwi'g awtigtug aq toqjugusuet miti'sigtug ta'n tel wi'tut sigmol. ⁵ Se'sus pegising na'te'l aq toqjuapa'sit miti'sigtug. Telimatl Saggi'usal, "Tetaqi nisa'si muta getu' liei giguag gisgug."

⁶ Saggi'us tetaqi nisa'sit aq Se'susal enma'latl wiguaq. Wel'ta'sualatl ta'n Se'susal tel mittugwalj. ⁷ Ta'sijig mimajuinu'g ta'n pem wije'wa'titl Se'susal mu weli usguma'tigul. Telimtultijig, "Se'sus wije'watl pata'tegewinu'l aq we'gaw pisgwa't pata'tegewinu wiguaq." ⁸ Tel'gne'ge'l Saggi'us gaqama'sit aq telimatl Gjisaqamawl, "Gjisaqamaw, jigs'tui, na aqataig ta'n assutm ignmua's ewle'juinu'g. Pa na ta'n wen wesamintut-maqapnig na apaji ignmua's ne'wa'igl ugjit te's newta'ig ta'n wesamintutmaqap." ⁹ Se'sus telimatl, "Gisgug gi'l aq gigmaq westawultioq." Telimaji esgwia'tiliji ta'n eimu'tiliji na'te'l, "Geitu ula ji'nm wetapegsit Aplameg. ¹⁰ Ni'n na mimajuinu'alsiap aq weji pginap ugs'tqamug ugjit gwiluan pata'tegewinu'g glaman ugs'tawia's."

A'tugwaqan na wisaw suliewe'l

(Matiw 25.14-30)

¹¹ Ge's na mimajuinu'g jigs'tua'titl Se'susal na tel'te'tmi'tij Gjinisgam smtug ilgwenaji ms't mimajuinu' Lesui'pe'gati muta Se'susal gigjiw eimlitl Selusalemg. Na tujiw Se'sus telimaji a'tugwaqan. ¹² Teluet, "Eig'p na niganpuguit ta'n pemiet gnegg. Na'te'l tli elege'wa'laten je mu apaja'sigw wiguaq. ¹³ Ge's mu naqtmugw wiguow wigumaji na newtisgegsiliji uglugowinumg, aq te's newte'jilitl ignmuatl wisaw suliewei. Telimaji, 'E'wmug ula suliewei ugjit ganie'winen igtig suliewei ge's mo eimu tet.' Na tujiw ejigla'sit. ¹⁴ Na mimajuinu'g ta'n tleiawultijig umutgi masgelma'titl aq elgima'tiji nutag-nutmewinu'g ta'n eliej ugjit tluenew, 'Mo pewalaqatt ula ji'nm ugjit ilgwenugsinen.'

¹⁵ "Gatu elege'wa'lut aq apaja'sit umutig. Wigumaji uglugowinumg ta'n suliewei ignmuapni muta getu' gji'toqop ta'n telgi'g gis ganie'ultipnig. ¹⁶ Na amgwesewei teluet, 'Saqamaw, gisi ganie'wian newtisa'qal suliewe'l ugjit na newte' ta'n ignmuit'p.' ¹⁷ Elege'wit teluet, 'Wel lugwen. Gelu'sin lugowinu muta tetapua'tege't'p ugjit apje'jgwei lugowaqan aq nige' iga'lul niganpuguassutmn newtisa'qal gjigann.' ¹⁸ Na ta'puewei lugowinu teluet, 'Saqamaw, gisi ganie'wian na'ngl suliewe'l ugjit na newte' ta'n ignmuit'p.' ¹⁹ Elege'wit talimapnn, 'Gi'l assusites na'ngl gjigann.'

²⁰ "Igtig lugowinu telimatl elege'wilitl, 'Saqamaw, ula na gsulieweim. Ne'gaw mingwa'tuap musue'igtug. ²¹ Jipalul muta melge'g ggamlamun. Wesua'tun ta'n goqwei mo ganie'wiwt'p aq mawo'tun ta'n goqwei mo iga'taqatmugt'p.' ²² Elege'wit telimatl, 'Mo gelu'siwn lugowinu. E'wmultes gglusuaqanml ugjit tli ilsumulin. Geitu'n melge'g ntgamlamun muta wesua'tu ta'n goqwei mo ganie'wiwap aq elg mawo'tu ta'n goqwei mo iga'taqu'tmuap. ²³ Goqwei ugjit ntsulieweim mo iga'tuiws'p sulieweio'guomg glaman apji mawo'tutes ntsulieweim aq je me'?" ²⁴ Na telimaji ta'siliji ta'n alpugul-tiliji, 'Ugsua'tug na suliewei ta'n ula ji'nm geggung aq ignmug negm ta'n geggungl newtisa'qal suliewe'l.' ²⁵ Telima'titl, 'Saqamaw, ula ji'nm gi's geggungl newtisa'qal suliewe'l.' ²⁶ Elege'wit telimaji, 'Telimuloq, ta'n wen getu' tetapua'toq ta'n goqwei gina'muei na ignmuaten ns'tmn me' igtigl, gatu ta'n wen mo getu' ns'tmug ta'n egina'muei na ta'n goqwei geggung ugsua'tuaten. ²⁷ Nige' wegla ta'n getanijig aq mo pewaligwig elege'witewin, jugwa'lug ni'neg aq sigto'q.' "

Se'sus pisgwi'puluat Selusalemg

(Matiw 21.1-11; Malg 11.1-11; Sa'n 12.12-19)

²⁸ Ula Se'sus gis tluet aq siawa'sit Selusalemg. Pugwelgig mimajuinu'g majulgwala'titl. ²⁹ Pem tepawa'sij na tapu'gl utanji'jl teluisigl Petpage' aq Pettani ta'n etegl na gm'tn teluisit Olipet. Tapusiliji unaqapemg wigumaji. ³⁰ Telimaji, "La'tigw na utanji'j nigantug. Ta'n tujiw pisgwa'tioq nmiatoqs'p te'sipowji'j ta'n gelpilasit. Mnaq wen ali'puluegul. Apgwa'lug aq jugwa'lug tet. ³¹ Pa na wen pipanimugisoq, 'Goqwei weji apgwa'loq?' na tlimug, 'Gjisaqamaw pewalatl.' " ³² Na tapusijig ela'tijig utanji'jg aq na te'sipowji'j eig gelpisit st'ge' ta'n Se'sus telimapni. ³³ Ge's etli apgwa'la'tij, na ta'n wenig ugtue'mual pipanimgwi'tiji, "Goqwei weji apgwa'loq ntue'minen?"

³⁴ Apostale'wijig telima'tiji, "Gjisaqamaw pewalatl." ³⁵ Ela'la'titl te'sipowji'tl Se'suseg. Ge'gwa'tua'titl utapsunual na te'sipowji'tl ugpaqamg aq apoqonmua'titl Se'susal tepa'silin. ³⁶ Ge's pemi'puluej, mimajuinu'g siplamgo'la'tiji ugpitu'gunmua awtigtug ta'n eliej na te'sipowji'j.

³⁷ Ta'n tujiw pem nisi'pullet na gm'tn Olipet ta'n tepaw Selusalemg, na pugwenniji unaqapemg majulgwalgwi'titl. Welgwijultijig aq gepmite'lma'titl Gjinisgaml ugjit ms't paqalaiuti'l gis nemitu'ti'tipnn. Gesigaw tlima'titl Se'susal, ³⁸ "Gisiteget pajiji gepmite'lmatl. Gi'l na elege'wit ta'n petgimapnn ugs'tqamug. Geitueg wantaqo'ti eteg wa'so'q aq emtoqwalg'tt Gjnisgam nige'." ³⁹ Alt Palasiaq ta'n eimu'tijig na'te'l, telima'titl Se'susal, "Nujigina'muet, tlim gnaqapemg mu tluenew ta'n goqwei teluejig." ⁴⁰ Se'sus telimaji, "Telimuloq, pa na punewo'gutijig, na gun'tal sesgu'tital."

Se'sus atgitemit ta'n tujiw angapt'g Selusalemg

⁴¹ Ta'n tujiw gigjiw eig Selusalemg na angapt'g aq atgitemit. ⁴² Tluet, "Gilew tleiaawultioq ula gjigan pa na gisi gjitu'oq ta'n tel gisi ignmugsioq wantaqo'ti ggamlamunuaq gatu mu nestasultiwoq ta'n goqwei menuega'tioq. ⁴³ Na wejgu'aqal na'gwegl na mimajuinu'g ta'n getanugsioqig gigo'totesgmu'titaq ula gjigan. Ma ignmua'tigwi ta'n wen tuita'new. Jugwa'total matntingewe'l aq poqji gisgajo'ltitaq matntultinew. ⁴⁴ Suiste'taq na gjigan, gtmegete'tal gigual aq ne'po'qsisoqs'p. Gjigang ma i'ttnug gun'tew ta'n ma maja'tas'gtug, muta ma geitu'tiwoqop ta'n tujiw Gjnisgam pegising'p ugjit ugs'tawugsinew."

Se'sus eliet na gjia'sutuo'guomg

(Matiw 21.12-17; Malg 11.15-19; Sa'n 2.13-22)

⁴⁵ Na tujiw pisgwa't gjigang aq pisgwa't gjia'sutuo'guomg. Poqji tuaqtesguaji ntu-isge'winu'. ⁴⁶ Telimaji, "Ewi'gas'g Gjnisgam ugtwi'gatigng ta'n Gjnisgam teluep, 'Nignen na tluisitew gjia'sutuo'guom, gatu e'wmuoq ugjit gmutnesg wiguow.' "

⁴⁷ Na Se'sus etl gina'muet gjia'sutuo'guomg te'sigisg'g, gatu na niganpugultijig patlia'sg, nujigina'mua'tijig tplutaqan aq igtigig niganpugultijig getu' ne'pa'titl. ⁴⁸ Gatu mo geitu'ti'gw ta'n gis tla'taqatijig muta pugwelgig mimajuinu'g wijitgweiwa'titl aq jigs'tua'titl ta'n etl gina'muet.

20

Se'sus pipanimut ta'n weja'toq ugml'gigno'tim

(Matiw 21.23-27; Malg 11.27-33)

¹ Newtejgeg na'gweg ge's Se'sus etl pestungeg gjia'sutuo'guomg aq etl gina'muet na gelu'lg agnutmaqan, na niganpugultijig patlia'sg, nujigina'mua'tijig Mowisewei tplutaqan aq igtigig niganpugultijig peita'liji. ² Telima'titl, "Ge' tliminen, tal gis tla'tegen weget? Wen ignmasg assusuti ugjit tla'tegen wegla ta'n goqwe'l?"

³ Se'sus telimaji, "Elg pipanimuloq nat goqwei. Tlimigw, ⁴ Wen petgimasnn Sa'nal ugjit sign'tuan mimajuinu', Gjnisgam gisna mimajuinu'g?"

⁵ Wesgutmi'tij ta'n goqwei Se'susal pipanimji aq gi'gaita'jig. Alt teluejig, "Pa na thueigw na Gjinsgam petgimt'pnn, na tujiw thuetew, 'Goqwei ugjit mo getlams'tuawoqoss Sa'n?' ⁶ Pa na thueigw mimajuinu'g petgimapnn, na mimajuinu'g ta'n eimu'tijig lpa gun'tewtoqsitesnu muta getlams'tasultijig Sa'nal na niganigjitegewinu'l." ⁷ Na glaman telima'titl Se'susal, "Mo gejaqatt ta'n wen petgimapnn Sa'nal."

⁸ Na tujiw Se'sus telimaji, "Elg ni'n ma tlimuluoq ta'n weja'tu ntml'gigno'tim ugjit gis tla'tegen wegla ta'n goqwe'l."

*Gina'muaqanei a'tugwaqan
na lugowinu'g elugwejig aloqomane'gatig
(Matiw 21.33-46; Malg 12.1-12)*

⁹ Na tujiw Se'sus agnutmuaji mimajuinu' ula a'tugwaqan, "Na ji'nm ugtiga'taqang iga'taqaliji aloqomanaqsi'g Na tujiw ugtiga'taqanm emgatuaji ta'siliji nuji iga'taqatiliji ugjit apangituewei aq eliet na'tami se'g pegije'g. ¹⁰ Ta'n tujiw mena'taqutimig iga'q na aloqomann, na elgimatl lugowinu'l ugjit mgnmnin ta'n goqwei wejgu'aqamij. Na iga'taqewinu'g awna matta'titl ula lugowinu'l. Mo goqwei ignmua'tigul aq ejiglgima'titl. ¹¹ Na ap assusit elgimatl igtigl lugowinu'l aq ap na nuji iga'taqu'tijig elg matta'titl. No'q gesita'titl, ejiglgima'titl aq mo goqwei ignmua'tigul. ¹² Na si'stewei lugowinu' elgimut. Na nuji iga'taqu'tijig emegwei'wa'titl aq ejigltesua'titl iga'taqanigtug. ¹³ Na assusit teluet, 'Tala'tega's nige'? Etug elgimg ngwis ta'n mawi gsite'lm'g, amuj gepmite'lmata negla.' ¹⁴ Ta'n tujiw nuji iga'taqu'tijig nemitua'titl uggwisl telimtultijig, 'Ula na assusit uggwisl. Ge' ne'pa'nej aq ula iga'taqan na ginuwe'tew.' ¹⁵ Glaman ejigltesua'titl iga'taqanigtug aq ne'pa'titl."

Na tujiw Se'sus telimaji mimajuinu', "Etug nige' na assusit tala'lata nuji iga'taqu'tiliji. ¹⁶ Telimuloq, jugu'etew aq ne'pa'ta nuji iga'taqu'tiliji. Na igtigi mqatuata na maqamigew."

Na mimajuinu'g ta'n etl jigs'tuaji mo weli ns'tmi'ti'gw ula aq teluejig, "Moqwa', mo eigtnug tlian."

¹⁷ Se'sus angamaji aq pipanimaji, "Ge' tlimigw. Tali ns'tmoq ula ta'n ewi'gas'g Gjinsgam ugtwi'gatigng?

'Na gun'tew ta'n nujitaqatijig mo pewatmi'tip
na me' gepme'tas'g je mu esgwiaqal
aq mawn'g ms't gun'tew wen'ji'guomigtug.'

¹⁸ Pa na wen nisiej ula gun'tewigtug, na sigtesintew aq pa na wen pasto'gwej na gun'tew, lpa sigto'qwetew."

*Wen tettua'ji suliewei na g'p'nnolewa'jg
(Matiw 22.15-22; Malg 12.13-17)*

¹⁹ Na nujigina'mua'tijig tplutaqan aq niganpugultijig patlia'sg wejo'tmi'tij ugsua'lan Se'susal muta mo gesatmi'ti'gw ula a'tugwaqan. Tel'ta'sultijig wesgumgwi'titl ta'n tujiw etlewistulij gatu pe'l jipala'tiji mimajuinu'g. ²⁰ Na esgmatmi'tij tetaputes'tn ugjit assumanew Se'susal. Ta'siliji ji'nmu ignmua'tiji suliewei ugjit egsua'tinew aq gistesguanew Se'susal ge's mil pipanima'tij. Etug gisa'latl Se'susal opla'tegen aq na tujiw nujigina'mua'tijig aq gjipatlia'sg la'lataw Lo'mewei niganpuguit ugjit ilsuman. ²¹ Wegla ji'nmug telima'titl Se'susal, "Nujigina'muet, geitueg ta'n teluen aq goqwei gegina'muen na tetapu'en. Geju'leg mo aji gsite'lmawt newte'jit mimajuinu' je mu igtig. Tetapu gina'muen ta'n Gjinsgam tel pualaji ugjit mimajuinu' gji'tunew. ²² Giasgiw tliminen ta'n tplutaqanminu telueg. Amujpa apangitmnenu suliewei na Lo'mewei elege'wit gisna moqwa'?"

²³ Gatu Se'sus geja'ji ta'n tel lugutilij aq telimaji, ²⁴ "Ge' neia'tuigw ta's'g suliewei. Wen ugsisgw aq ugwisunm nastegl na'te'l?"

Telima'titl, "Elege'witewei."

²⁵ Na tujiw Se'sus telimaji, "Na to'q, apangitmug g'pnno'l ta'n goqwei g'pnno'lewei aq ignmug Gjinisgam ta'n goqwei Nisgamewei."

²⁶ Ge's Se'sus gelulaji na esgwia'tiliji mimajuinu', lpa mo gisapsngngwi'tigul. Awna paqalaiultiliji ta'n teluej. Mu goqwei pipanima'tigul nugu.

*Na mimajuinugi'g ta'n nepmu'tipnig na gis minunsitaq
(Matiw 22.23-33; Malg 12.18-27)*

²⁷ Ta'sijig Satusiaq el'ta'jig Se'suseg. Na tel'ta'sultijig ma nugu npuinu'g minunsulti'gw glaman pipanima'titl, ²⁸ "Nujigina'muet, Mowiso'q ewi'gmugsieg'p tplutaqanminu. Newte' telueg, 'Pa na ji'nm nepg's ta'n tepqatg toqo mo un'janigw, na ugjignaml amujpa malie'witaq na sigu'sgwal glaman gisi gugunata mijua'ji'jg ugjit na ji'nmaq nepg'pnaq.' ²⁹ Jijuaqa na lluigneg te'sijig wijig'tultijig ji'nmug. Na mujga gisiguitaq malie'wipnaq. Nutaiw nepgaq ge's mu ugte'piteml gisi tle'ligul. ³⁰ Na tujiw ta'puewa'j malie'wi'titl sigu'sgwal, nutaiw nepg's ge's mu gisi un'jan i'gw. ³¹ Na tujiw si'stewa'j malie'wilitl sigu'sgwal gatu nepg's ge's mu un'jani'gw. Lpa wije'i te'sijig tela'teget aq ms't nepu'tijig ge's mu mijua'ji'jg gegguna'tigwi. ³² Toqo na na sigu'sgw nepg. ³³ Ta'n tujiw Gjinisgam minua'laj npuinu'g, wen na ugte'pitemital muta lluigneg te'sipnaq gis malie'ulti'tipnn wije'l e'pilitl?"

³⁴ Se'sus telimaji Satusiaq, "Na ji'nmug aq e'pijig ugs'tqamug siaw malie'ultitaq glapis ugtejgewei na'gweg. ³⁵ Gatu na mimajuinu'g ta'n Nisgam ilsumji glu'sultinew na minua'lutaq aq apaji mimajultitaq wa'so'q. Na ma malie'ulti'gw ta'n tujiw minu mi-majulti'tij. ³⁶ Wegla mimajuinu'g tlo'ltitaq pa wije'i aq ansale'wijig aq ma gisi npu'ti'gw. Negmow na Gjinisgam un'jang muta Gjinisgaml gisa'lguta minua'lanew aq apaji mi-majultinew. ³⁷ Mowiso'q giasgiw neia'toqop na ta'n nepu'tijig minua'laten. Ta'n tujiw na miti'sji'j etlamgleteg paqtaqamigtug Mowiso'q teli usgumatl Gisitegelitl aq teluep, 'Aplamo'q, Isaqo'q aq Je'gopo'q me' emtoqwala'titl Gjinisgaml wa'so'q.' ³⁸ Mimajuinu'g ta'n mimajultijig emtoqwala'titl Gjinisgaml, mu na npuinu'g. Gjinisgam gisa'laji ms't mimajuinu' me' mimajultinew je tlia gis nepu'tlisni."

³⁹ Alt nujigina'mua'tijig tplutaqan telima'titl, "Nujigina'muet wele'wistun!"
⁴⁰ Weja'tegemg na tujiw mo wen nugu pipanimagul igtigl goqwe'l.

*Wen ta Nujiugs'tawi'wet
(Matiw 22.41-46; Malg 12.35-37)*

⁴¹ Se'sus telimaji, "Tal gis alt mimajuinu'g teluejig na Nujiugs'tawi'wet wetapegsit Ta'piteg? ⁴² Na ewi'gas'g ta'n goqwei Ta'pito'q teluet na gtapegiaqane'i wi'gatignigtug. Na'te'l eteg ula,

'Na Gisiteget telimatl Wa'so'qewe'l Gjisaqamawl
ta'n emtoqwalgl, Pa'si tet ntinaqanmg

⁴³ glapis gisi wissuignemgig
ta'nig getan'sgig aq gisa'l'gig gepmite'lmulinew.'

⁴⁴ Tal gis Gjisaqamaw wetapegsit Ta'piteg muta Ta'pito'q tel wi'tapnn Wa'so'qewe'i Gjisaqamaw."

*Mut tlo'ltinew st'ge' wesgijiangamgusultijig
(Matiw 23.1-36; Malg 12.38-40)*

⁴⁵ Ge's ta'n te'siliji etl jigs'ta'titl, na Se'sus telimaji unaqapemg, ⁴⁶ "Ango'tmug, mut tlo'ltinew st'ge' nujigina'mua'tijig tplutaqan. Gesatmi'tij nasgmi'titew mego'tigl aligal aq wesami gsatmi'tij gepmite'lmuj magasang. Megnmi'titl na mujgajewe'l mutputi'l a'sutuo'guomg aq wije'i te's tami pestie'umg. ⁴⁷ Gesputua'tiji sigu'sgwa aq wesua'tua'tiji pugwelgl ta'n goqwe'l sigu'sgwa gugunmli'titl. Na pegiji a'sutma'tijig muta pewala'tiji

mimajuinu' nmugsinew. Me' ma'muni mtue'tew ta'n tujiw Gjinisgam ilsumaj muta me' ma'muni ugtapulaten je mu esgwia'tijig.”

21

Sigu'sgw ms't suliewei ignmuatl Nisgaml
(Malg 12.41-44)

¹ Ge's Se'sus alapij nemiaji milesuinu' tepege'tili'tij suliewei metiaqatestaqaanigtug. ² Elg nemiatl ewle'jilitl sigu'sgwal tepegelital tapu'gl apje'ji'jgl suliewe'l. ³ Teluet, “Telimu-loq, ula ewle'jit sigu'sgw me' mesgi'g gi's tepegej je mu igtigig. ⁴ Milesuinu'g tepege'tij ta'n goqwei piamiaq gatu ula sigu'sgw tepeget ms't suliewei je tlia ewle'jit.”

Se'sus wesgutg na gjia'sutuo'guom
ta'n tel suisga's'gt'tew
(Matiw 24.1,2; Malg 13.1,2)

⁵ Ta'sijig mimajuinu'g teli usgutmi'tij ta'n weli angamgug na gjia'sutuo'guom, na mego'tigl gun'tal nesegna's'gl na gjia'sutuo'guomg aq ta'n gelu'lgil goqwe'l mimajuinu'g ignmua'tipnn Nisgaml. ⁶ Se'sus telimaji, “Na na'gweg wejgu'aq ms't gun'tal nemituoq jigla'tas'gt'tal ula tet. Te's gun'tew ta'n nesegna's'gl na gjia'sutuo'guomg nisa'lugta's'gt'tew.”

Gitnmo'qon aq ulmajo'qon
(Matiw 24.3-14; Malg 13.3-13)

⁷ Pipanima'titl Se'susal, “Nujigina'muet ta'nug wegla ta'n goqwe'l tliatal? Tali gji'tutesnen ta'n tujiw gtu' tliaq?”

⁸ Telimaji, “Ango'tmug. Mut lue'wa'lugsinew ta'n goqwe'l nutmaq. Pugwelgig peita'taq aq tluetaq, ‘Ni'n na negm!’ aq ‘Na na'gweg iga'q!’ Mut majulgwalanew. ⁹ Mut jipasultinew ta'n tujiw nutmaioq ugjit matntimigl aq mimajuinu'g assumatiji aq tuaqtesgua'tiji g'pno'lewa'jg. Wegla amujpa tmg tliatal, gatu na ugtejgewe'l na'gwegl ma smtug tlianugl.”

¹⁰ Se'sus siawewo'qwet, “Newt nemigsijig mimajuinu'g matna'titaq igtigi mimajuinu. Milapegsultijig mimajuinu'g getana'titaq igtigi mimajuinu' tleiawultiliji igtig umutg-wow. ¹¹ Maqamigew maja's'gt'tew ms't tami. Na pestmo'qonn aq gsnugowaqann i'tt'tal ms't tami. Musigisg'tug ugjiatal mesgi'gl metue'gl ta'n jipala'tita pugwenniji mimajuinu'. ¹² Ge's mu wegla telianugl, na ugsua'lugsitoqs'p aq emegweiugsitoqs'p. Isumugsitoqs'p a'sutuo'guomg aq pija'lugsitoqs'p laplusang. Amujpa neia'tugsitoqs'p nigantug elege'wijig aq g'pno'lewa'jg muta getlams'tuioq ni'n. ¹³ Ta'n tujiw ula tliatew gis tlimatoqs'p na gelu'lg agnutmaqan ta'n wejiaq Nisgameg. ¹⁴ Mut sespete'tmnew ta'n tli apoqonmasultitoqs'p ge's igalsultitoqs'p aq agnutmatoqs'p wegla mimajuinu'g. ¹⁵ Ignmultoqs'p gelu'lgil glusuaqann aq ns'tuo'qon glaman ta'nig getan'sgig ma gisi apsgwa'guguegw gisna ma we'gwamulug ta'n telueioq. ¹⁶ Gn'gi'guaq, wijig'tultioq, go'gumaq gisna gitapuaq gisa'lugsitoqs'p ugsua'lugsinew aq ta'sioq ne'po'qsitoqs'p. ¹⁷ Pugwelgig mimajuinu'g masgelmugsitoqs'p muta getlams'tuioq. ¹⁸ Angweiultoqs'p we'gaw anqo'tas'gt'tal te's'gl usapunn gun'jiwaq. ¹⁹ Mut punita'tinew aq siaw ml'gigna'tigw, na tujiw ugs'ta'titoqs'p.”

Se'sus wesgutg Selusalemg ta'n tel suisga'tas'gt'tew
(Matiw 24.15-21; Malg 13.14-19)

²⁰ “Ta'n tujiw nmitoqs'p pugwelgig sma'gnisg gigto'qopugutmi'tij Selusalemg, gji'tutoqs'p gjigan apugjig suisga'tas'gt'tew. ²¹ Na tujiw ta'nig eimu'tijig Jutiaewa'gig amujpa lsumultitaq gm'tnigtug. Ta'nig eimu'tijig gjigang amujpa jiglsmultitaq. Ta'nig eimu'tijig gujmug gjigang mut pisgwita'new. ²² Etna negla na'gwegl ta'n tujiw Gjinisgam

ugtapulata pugwenniji mimajuinu'. Tliatew muta Gjinisgam ugtwi'gatign telueg. ²³ Ta'n tujiw wegla na'gwegl iga'qt'tew no'q mtue'tew ugjit e'pijig ta'n getu' un'janultijig aq e'pijig ta'n apje'ji'jultiliji mijua'ji'jg gegguna'tiji. Pugwelgt'tew ulmajo'qon ugs'tqamu muta Gjinisgam uggwaiugtuata mimajuinu' tleiawultiliji ula gjigan. ²⁴ Ta'sijig ne'pa'taq ge's etl matnuj. Pugwelgig ugsuo'laten aq se'g lgimaten ta'n eimu'tijig gaqaisg mimajuinu'g tleiawultijig pilue'l umutgiwal ugs'tqamu. Mimajuinu'g ta'n mo Lesui'peulti'gw niganpugutmi'titaq Selusalem glapis ta'n tujiw ugml'gigno'timuow apajigsua'tuj."

Ta'n tujiw mimajuinualsiap apaja'sitew
(*Matiw 24.29-31; Malg 13.24-27*)

²⁵ "Nmituoqs'p wigue'gl tliatal na'gu'setigtug, tepgun'setigtug aq gloqowejigtug. Ugs'tqamug gaqaisg mimajuinu'g tleiawultijig pilue'l umutgiwal ewlita'sultitaq aq we'gwata'sultitaq. Ma gji'tu'ti'gw ta'n apoqonmuanew. Na jipaqita'taq ta'n tujiw nutua'tita gta'nugewei tgu'g ta'n ma'muni maqatgultijig. ²⁶ Mimajuinu'g wigwia'titaq aq we'gwata'sultitaq ge's esgmatmi'tij ta'n goqwei wejgu'aq ugs'tqamug. Na na'gu'set ma liegw ta'n etl segewa'j. Na wije'i tla'taqatitaq na tepgun'set aq gloqowejg. ²⁷ Na tujiw ni'n ta'n mimajuinualsiap neia'sia's alugwigug. No'q mawigna's aq no'q gepmite'lmites. ²⁸ Ta'n tujiw wegla tliaqal qamultigw aq musigisg'tug lapultigw muta Gjinisgam apugjig ugs'tawultew."

Gina'masuti ta'n minijgewei miti's
(*Matiw 24.32-35; Malg 13.28-31*)

²⁹ Na tujiw Se'sus a'tugwaqan telimaji, "Angite'lmug na miti's ta'n teluisit pi'gmenaqsia aq igtigig miti'sg. ³⁰ Ta'n tujiw nemioq na nipi'g poqji ne'ita'jig na geituoq nipg pem tepawiaq. ³¹ Lpa na wije'i ta'n tujiw nmitutoqs'p wegla tliatal, gji'tutoqs'p Gjinisgam poqji ilgwenaji mimajuinu' ugs'tqamu.

³² "Migwite'tmug ms't wegla ta'n wesgutmann na tliatal gesgmnaq mu nepu'ti'gw mimajuinu'g ta'n nige' mimajultijig. ³³ Ta'n goqwe'l etegl musigisg'tug na gaqiatat aq elg ugs'tqamu gaqiatew gatu ntglusuaqanml iapjiw teliaqal."

Amujpa angweiasultigw

³⁴ "Angweiasultigw. Mut pas'g tl'te'tmug mijjulting aq mut sespete'tmnew ta'n tlo'ltitoqs'p muta na na'gweg ta'n pgisintes ap jaqali iga'qt'tew aq gilew ma gisgajo'ltiwoq ultesguinew. ³⁵ Ms't mimajuinu'g paqalailultitaq ugs'tqamug muta ula na'gweg tl jaqala'sgt'tew pa wije'i aq loqte'gn jaqal goqqwa'latl wi'sisl. ³⁶ Ni'n na mimajuinualsiap. Ta'n tujiw apaja'sia's apji gisgajo'ltigw aq a'sutma'tigw ugjit gugunmnew ml'gigno'ti aq saputita'toqs'p ta'n metue'gl getu' tliaqal."

³⁷ Te'sigisg'g Se'sus gegina'muaji mimajuinu' gjia'sutuo'guomg. Te's wela'gw eliet gm'tnn ta'n tel wi'tut Olipet aq getgunit na'te'l. ³⁸ Pugwelgig mimajuinu'g peita'jig gjia'sutuo'guomg te's egsitpu'g ugjit jigs'tuanew.

22

Gim agnutma'tijig ta'n tla'lata Se'susal
(*Matiw 26.1-5; Malg 14.1,2; Sa'n 11.45-53*)

¹ Na pem tepawa's'gl na'gwegl ta'n tujiw Lesui'paq malqotmi'tij pipnaqan ta'n mo apita'tas'gtngug. Ula pestie'umg tel wi'tas'g na Siawa'tingewei Pestie'umg. ² Na tujiw niganpugultijig patlia'sg aq na nujigina'mua'tijig tplutaqan pewala'titl Se'susal ne'po'qsilin. Na gwilmi'tij ta'n tl gim ne'pa'taq muta jipaquite'lma'tiji na mimajuinu'g.

Suta wel'te'tg ntuisgalan Se'susal
(*Matiw 26.14-16; Malg 14.10,11*)

³ Na tujiw Gjinn'tu wesgweiatl Suta Isgaliotal. Suta na Se'sus unaqapeml. ⁴ Eliet ugjit maw agnutma'tinew niganpugultiliji patlia'sg aq ta'nig gjia'sutuo'guom ango'tmi'tij. Wesgutmi'tij ta'n Suta gis tla'tegetew ta'n tl ntuisgalatal Se'susal ugsua'lugsilin. ⁵ Me' gatu wel'ta'suala'titl Sutaal aq tepluma'titl apangituanew. ⁶ Wel'te'tg aq poqji angite'tg ta'n tl ntuisgalatal Se'susal ugjit gimi ugsua'lugsilital aq ma wen gji'tug.

Siawa'timgewei Pestie'umg gisgaja'tas'g
(Matiw 26.17-25; Malg 14.12-21; Sa'n 13.21-30)

⁷ Na na'gweg iga'q ta'n ms't mimajuinu'g malqotmi'titaq pipnaqan ta'n mu apita'tas'gtnug. Na tujiw wesgowa's'g na Siawa'timgewei Pestie'umg ta'n tujiw ne'pa'tij jijgluewji'g. ⁸ Se'sus telimaji Pie'lal aq Sa'nal, "La'tigw aq gisgaja'tug Siawa'timgewei mijjuaqan ugjit ginu."

⁹ Pipanima'titl, "Tami tet pewalieg gisgaja'tunen?"

¹⁰ Telimaji, "Ge's pem pisgwa'tioq gjigang na ji'nm ultesguatoqs'p. Pemapilat samqwan'o'q lamaqan ugtlmaqaneg. Majulgwalug aq pisgwa'tigw na wen'ji'guomg ta'n tel pisgwa'j. ¹¹ Tlimug na ji'nm ta'n etli assusit wen'ji'guom, 'Nujigina'muet petgimugsieg ugjit pipanimulinen, tami eteg ta'n negm aq unaqapemg tlatalultitaq na Siawa'timgewei Mijjuaqan?' ¹² Na musga'tugsitoqs'p mesgi'g i' tlatalutimg ge'gwe'g. Na'te'l tli ilajugtatoqs'p wela'gewei."

¹³ Na apostale'wijing maja'tijig aq getloqo ms't goqwei eteg st'ge' ta'n telimut'pnig. Na tujiw gisgaja'tu'tij Siawa'timgewei wela'gewei.

Se'sus maw unaqapemg mawatalultijig
(Matiw 26.26-30; Malg 14.22-26; 1 Golintewaq 11.23-25)

¹⁴ Ta'n tujiw ms't gisgatteg, Se'sus eliet aq epa'sit ugt'pung maw apostale'wijing. ¹⁵ Na telimaji, "Mawi puatmap mawatalultitesnu Siawa'timgewei wela'gewei ge's mu welmaje'w. ¹⁶ Telimuloq, ma nugu ap malqotmu igtig Siawa'timgewei wela'gewei maw gilew glapis Gjnisgam ilgwenata ms't mimajuinu'. Na tujiw giasgiw gji'tutoqs'p ta'n goqwei teplutg tliatew."

¹⁷ Na wesua'latl nqani'psmunn aq miwatmuatl Nisgaml. Telimaji unaqapemg, "Ug-sua'lug ula aq ta'n te'sioq wet samqwoltigw. ¹⁸ Telimuloq, ma nugu samqwaw moqopa'q glapis Gjnisgam pgsintew ugjit ilgwenanew ms't mimajuinu'."

¹⁹ Pipnaqan wesua'toq aq miwatmuatl Gjnisgaml. Na tujiw nasgwa'toq aq ignmuaji unaqapemg. Teluet, "Ula na ntinin ta'n ignmuloq. Ula siaw tla'taqatigw ta'n goqwei musga'tuloq aq te's migwite'lmigw." ²⁰ G'satalultijig Se'sus ap wesgumaji na nqani'psmunn. Teluet, "Ula nqanipsmun neia'toq Gjnisgam ignmugsioq pilei teplumtimgewei. Pqoji tliatew ta'n tujiw nmal'tem guta's'gt'tew aq npma's gujjieweigtug ugjit apigsigtmulin gtlue'utiwal."

²¹ "Gatu ge' jigs'tigw, nat wen ntuisgalitew maw pultieg patawutigtug. ²² Ni'n na mimajuinu'alsiap aq npma's st'ge' ta'n Gjnisgam tel gisite'tg'p gatu mawi mtue'tew ugjit na ji'nm ta'n tel gisite'tg ntuisgalin."

²³ Na apostale'wijing pipanimultijig ta'n wenitew tla'tegetew.

Tegen apostale'wit me' gepmite'lmugsin je mu igtigi

²⁴ Tel'gne'geg apostale'wijing gi'gaita'jig ta'n tegen me' gepmite'lmugsin je mu igtigi. ²⁵ Se'sus nestuimaji, "Elege'wijing geggunmi'tij ml'gigno'ti aq assumatiji na mimajuinu' ta'n mu Lesui'peultiligwi. Ugs'tqamug niganpugultijig tel wi'tujig, 'mimajuinu'g wita-pua.' ²⁶ Gatu gilew mu tlo'litiwoq st'ge' negmow. Awna ta'n wen gilew pewalsit me' gepme'g je mu igtigi na amujpa elugowaji esgwia'tiliji. Ta'n wen gilew pewalsit niganpuguin amujpa tel lugwet st'ge' na lugowinu ta'n getu' apoqonmuaji igtigi. ²⁷ Wen me' espe'g, ta'n wen epa'sit mijjin gisna ta'n wen mijipjewe pejo'toq? Tel'ta'sioq ta'n

wen epa'sit mijjin me' gepme'g je mu ta'n wen mijipjewe'i pejo'toq. Gatu weji pginap ugjit lugowinuin.

²⁸ “Gilew gis wijitgweiwioq ta'n te's'g metue'gl. ²⁹ Wijei tli ignmultoqs'p assusultinew st'ge' nu'jj gis ignmuip assusin. ³⁰ Mawpultitoqs'p ntp'tawutimg wa'so'q, Elg pmgopulti-toqs'p elege'witewe'l mutputi'l aq assumatoqs'p Lesui'paq ta'n wetapegsultijig Je'gopo'q uggwisg na newtisgegsiliji je ta'pu piltu nemigsultiliji.”

*Gjimm'tu getu' nigtuo'laji Se'sus unaqapemg
(Matiw 26.31-35; Malg 14.27-31; Sa'n 13.36-38)*

³¹ Se'sus telimatl Pie'lal, “Simon, jigs'tui. Na Gjimm'tu etawet ugtnu'gwalugsinew ta'n te'sioq. Getu' nigtuo'lugsioq, lpa wijei ta'n nu'ji iga'taqug tel tepgiso'toqol glumgl aq siguaqs'te'ggn. ³² Gatu a'sutmessewulap ugjit siawi gtlams'tasin ni'neg. Ta'n tujiw apaji lita'sualites, pewalul apoqonmuan gitapaq siawi gtlams'tasultinew ni'neg.”

³³ Pie'l telimatl, “Gjisaqamaw, gisgaje'i wij'e'ulin laplusang aq mawi nprmn maw gi'l.”

³⁴ Gatu Se'sus telimatl, “Pie'l, telimul, gisgug gesgmnaq napew getu'g, gi'l si'st petgwa-sites.”

Amuj nespnmug gpo'jmuaq, mijipjewe'i mun'ti aq tlawo'q

³⁵ Na tujiw Se'sus pipanimaji unaqapemg, “Ta'n tujiw elgimuloqop na telimuloqop mo nespnanew gpo'jmuaq, mijipjewe'i mun'ti gisna piamiejig mg'sng, mo goqwei nuta'mawoqop?”

Telima'titl, “Moqwa', lpa mo goqwei nuta'maweg'p.”

³⁶ Se'sus teluet, “Gatu nige', ta'n wen geggungl ugpo'jm gisna mijipjewe'i mun'ti nespntal. Ta'n wen mo tlawo'qomigw amujpa netuisgelatl uggotml ugjit pgwateluan.

³⁷ Telimuloq, Gjinisgam ugtwi'gatign telueg,

‘Mimajuinu'g tle'watal st'ge' lue'winu.’ Ula amujpa tliatew.

Ta'n goqwei tla'litaq gis ewi'gas'g'p

Gjinisgam ugtwi'gatignigtug aq nige' pem tliaq.”

³⁸ Unaqapemg telima'titl, “Gjisaqamaw geggung'tjig tapusijig tlawo'q.”

Se'sus telimaji, “Tepiejig negla.”

*Se'sus a'sutmat na gm'tn teluisit Olipet
(Matiw 26.1-5; Malg 14.1,2; Sa'n 11.45-53)*

³⁹ Na tujiw Se'sus naqt'g gjigan aq eliet na gm'tn tel wi'tut Olipet st'ge' gaqaisg sipeliw tla'teget. Unaqapemg wijeiuji. ⁴⁰ Ta'n tujiw na'te'l peita'jig, telimaji, “A'sutma'tigw ugjit Mn'tu mu gisa'lugsioq pata'taqatinew.”

⁴¹ Naqalaji unaqapemg aq eliet naqajijge'le'l. Na'te'l nutgul'pa'sit aq a'sutmat.

⁴² “Gisiteget gi'l na nu'jj, mu ignmuidn ulmaje'n. Gatu mut tla'tegew ta'n tel puatm, awna tla'tega ta'n tel puatmn.” ⁴³ Ansale'wit wejiet wa'so'q aq apoqonmuatl ugjit ml'gigna'lin.

⁴⁴ Se'sus no'q ulmajita'sij me' aji a'sutmat glapis mal'tewitgniet. Tegnet maw mal'tew aq nitjaquntesgl maqamigeg.

⁴⁵ Ta'n tujiw gaqi a'sutmat apaja'sit ta'n unaqapemg eimu'tiliji. Nep'tiliji, muta tetuji ulmajita'sultiliji. ⁴⁶ Na telimaji, “Goqwei ugjit wet nep'tioq? Mn'jita'qw aq me' a'sutma'tigw ugjit mu pata'taqatinew.”

*Se'sus wesua'lut
(Matiw 26.47-56; Malg 14.43-50; Sa'n 18.3-11)*

⁴⁷ Me' etlewistoq ta'n tujiw pugwenniji mimajuinu' peita'liji. Suta na Se'sus unaqapeml ilgwenaji. Na eliet Se'suseg ugjit usgaqalman. ⁴⁸ Se'sus telimatl, “Ni'n na mimajuinu'alsiap. Getu' ugsaqanmin ugjit musga'lanew wegla mimajuinu'g ni'n na negm ta'n netuisgalit?”

⁴⁹ Ta'siliji Se'sus unaqapemg gigjiw eimu'tiliji. Nemitu'tij ta'n getu' tliaq, pipanima'titl, "Gjisaqamaw, pewalieg matnanew aq e'wmanew tlawo'q?" ⁵⁰ Na newte'jit taqamatl espe'g patlia's uglugowinuml aq mente'muatl inaqanei ugs'tuaqan.

⁵¹ Se'sus telimaji, "Punintultigw!" Na tujiw ugs'tuaqan apat nasa'tuaj aq smtug gisi npitmuaj.

⁵² Se'sus gelulaji na niganpugultiliji patlia'sg, a'sutuo'guomewei sma'gnisg aq igtigi niganpugultiliji muta peita'liji ugsua'lan. Na telimaji, "Nespmoqol pugumaqann aq espo'qwas'gig. Tal gis peji ugsua'lioq st'ge' ni'n na gmutnes?" ⁵³ Te'sigisg'g wijitgweiuloqop gjia'sutuo'guomg gatu mo wesua'liwoqop na'te'l. Gatu nige' gisi ignmugsioq ml'gigno'ti ugjit tla'taqatinew ta'n teli gsatmoq."

Pie'l petgwasilitl Se'susal

(Matiw 26.57,58,69-75; Malg 14.53,54,66-72; Sa'n 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Na wesua'la'titl Se'susal aq ela'la'titl espe'g patlia's wiguaq. Pie'l ugtejge'l majulgwajaji. ⁵⁵ Nat wen pugtew gisitoqos iga'taqang na gigjiw espe'g patlia's wiguaq. Pie'l eliet na'te'l ta'n mimajuinu'g gigo'qopugultijig pugtewigtug. ⁵⁶ Ge's pemgopij gigjiw na pugtew na maljewe'j lugowinu'sgw nemiatl Pie'lal aq migwamatl. Na telimaji igtigi, "Ula ji'nm wijitgweiwapnn Se'susal."

⁵⁷ Pie'l petgwasit aq teluet, "E'pit, mo nenuaq negm!"

⁵⁸ Tel'gne'geg igtig elg migwite'lmatl aq telimatl, "Gi'l na majulgwalt ala ji'nm."

Pie'l teluet, "Ji'nm, ni'n mu na unaqapeml!"

⁵⁹ Ap tel'gne'ge'l igtig melgi tluet, "Na teliaq, ula ji'nm wijitgweiwapnn Se'susal muta negm na Galaliewa'j."

⁶⁰ Gatu Pie'l teluet, "Ji'nm, mo geitu ta'n goqwei wesgutmn!"

Na jiniw ge's etlewo'gwet, napew getu'g. ⁶¹ Gjisaqamaw gigo'qopugua'sit aq angamatl Pie'lal. Na tujiw Pie'l migwite'tg ta'n gi's teluelipnn muta telimut'pnn, "Ge's mu napew getu'g egsitpu'g, si'st tluetes mo nenuiwn." ⁶² Pie'l nige' tewiet aq gesimt'g muta no'q mesge'g.

Se'sus emegweiut

(Matiw 26.67,68; Malg 14.65)

⁶³ Na ji'nmug ta'n gegguna'titl Se'susal penoqite'lma'titl aq matta'titl.

⁶⁴ Oqonisgwepilmua'titl ugpugugul aq pipanima'titl, "Wen taqam'sg's? Tliminen."

⁶⁵ Aq siaw penoqite'lma'titl aq siawi almima'titl.

Se'sus pisgwa'lut gjipatia'sl wiguaq ugjit ilsuman

(Matiw 26.59-66; Malg 14.55-64; Sa'n 18.19-24)

⁶⁶ Ta'n tujiw gisapniaq, na niganpugultijig, niganpugultijig patlia'sg aq nujigina'mua'tijig tplutaqan mawita'jig aq Se'susal pegisula'titl ta'n etl mawia'tijig.

⁶⁷ Pipanima'titl, "Ge' tliminen, gi'l na giasgiw Nujiugs'tawi'wet?"

Se'sus teluet, "Pa na tlimuloq ma gtlams'tuiwoq. ⁶⁸ Lpa goqwei pipanimultoqs'p, ma goqwei tlimiwoq. ⁶⁹ Ni'n na mimajuinualsiap aq nige' weja'tegemg pmgopites Gjinisgam ta'n mawignat ugtinaqanmg."

⁷⁰ Na pugwelgig pipanima'titl, "Na to'q, gi'l na Gjinisgam Uggwisl?"

Telimaji, "Ms't gilew telueioq ni'n na negm."

⁷¹ Na tujiw teluejig, "Mo nugu tal wegaqqwig pilue'g el wi'tmasultijig getu' nutmueg ta'n igtigig teluejig muta gis nutaqatt ta'n teluet."

23

Se'sus ela'lut Piloteg

(Matiw 27.1,2,11-14; Malg 15.1-5; Sa'n 18.28-38)

¹ Na tujiw ms't maita'jig aq Se'susal ela'la'titl ugjit qamin nigantug Lo'mewa'j g'pnno'lewit teluisit Pilot, ² Na poqji elsutmua'titl aq teluejig, “Nutaqatt'p ula ji'nm opl gina'muapni mimajuinu' tleiawultiliji nm'tginen. Na telimapni, ‘Mut ignmuanew suliewei na elege'wit.’ Teluet negm na Lo'mewei elege'wit ta'n teluisit Nuji-ugs'tawi'wet.”

³ Pilot pipanimatl, “Gi'l na Lesui'paq ugtelege'witemual?”
Se'sus telimatl, “Na teliaq teluen.”

⁴ Na tujiw Pilot telimaji niganpugultiliji patlia'sg aq mimajuinu'g ta'n eimu'tiliji na'te'l, “Mo geitu goqwei amsalteg ula ji'nm. Ma gisi ilsuma'q.”

⁵ Gatu patlia'sg aq mimajuinu'g ma'munsaiwa'titl Pilotal, “Ilsun Se'sus ta'n goqwei gegina'muaj mimajuinu' aq ta'n gisa'laji matntultinew. Poqji gina'muep Galaliewa'gig aq gigo'qwa'sip ta'n telgi'g Jutiaewa'gig aq nige' pegising tet ugjit gina'muen.”

Se'sus petgimut Eloteg

⁶ Ta'n tujiw Pilot nutuaj ta'n goqwei telueliji, pipanimaji, “Ula ji'nm na Galaliewa'juit?”
⁷ Ta'n tujiw geitoq Se'sus tleiawit ta'n Elot etl niganpuguij, na elgimatl Se'susal Eloteg, muta Elot etl mittugwet Selusalemg. ⁸ Elot no'q wel'ta'sit ta'n tujiw nemiaj Se'susal. Nutg'p ta'n tela'tegelpnn aq getu' nmiapnn Se'susal gi's sa'q. Getu' nmiatl npilan nat wenn gisna tla'tegelin paqalaiwaqan. ⁹ Glaman Elot pipanimatl pugwelgl ta'n goqwe'l gatu Se'sus mo goqwei teluegw. ¹⁰ Na niganpugultijig patlia'sg aq ta'ni nujigina'mua'tijig tplutaqan gaqamultijig aq gesigawi elsutmua'titl Se'susal. ¹¹ Elot aq ugsma'gnismg naso'tula'titl Se'susal elege'wamug aligew, penoqite'lma'titl aq emegwei'wa'titl. Na tujiw Elot apatgimatl Piloteg. ¹² Pilot aq Elot masgeltipnig gatu nige' gisaqanmajig witapewijig.

Se'sus ilsumut ne'po'qsin

(Matiw 27.15-26; Malg 15.6-15; Sa'n 18.39—19.16)

¹³ Pilot wigumaji niganpugultiliji patlia'sg, igtigi niganpugultiliji aq igtigi mimajuinu.
¹⁴ Telimaji, “Pegisituoq ula ji'nm aq telueioq opl gina'muaji mimajuinu'. Gigji pipaning'p ge's gaqamultioq tet aq mo eigtnug goqwei ta'n opla'teget aq mo telianug ta'n goqwei elsutmua'titl. ¹⁵ Elot mo geitug goqwei opla'tegelin muta apatgimapnn nineneg. Mo goqwei eigtnug ta'n amsalteg we'gaw ugjit ne'po'qsin. ¹⁶ Gatu gisa'la's wisqapaqtoqsin aq na tujiw iga'la's.” [¹⁷ Te's Siawa'tingewei na'gweg Pilot apjiw pipanimut ugjit iga'lan newte'jilitl.]

¹⁸ Gatu ms't sesgu'tijig, “Ne'po'q ula ji'nm! Laplusang tualqa'l Palapas!” ¹⁹ Palapas weji pija'lut laplusang muta pegwatoqop matnaqqewaqaan gjigang aq ilsutmut'p muta ne'pa'lapnn mimajuinu'l.

²⁰ Pilot getu' iga'latl Se'susal glaman gelulaji mimajuinu ap. ²¹ Awna asitepugua'titl, “Amujpa gujjiewto't! Gujjiewta'nej!”

²² Pilot gelulaji mimajuinu' si'stewei ap. Pipanimaji, “Tali opla'tegep? Mo geitu ta'n goqwei opla'toqop. Mo te'pmug npuaqaan. Gisa'la's wisqapaqtoqsin aq iga'la's.”

²³ Gatu mimajuinu'g siaw ml'gi sesgu'tijig, “Amujpa gujjiewto't!” Na tujiw mesnmi'tij ta'n tel puatmi'tij. ²⁴ Pilot ignmuaji ta'n goqwei pipanigesultiliji, na ilsumatl Se'susal ne'po'qsilin. ²⁵ Na tujiw iga'latl na ji'nmul ta'n pija'lut'p muta gisa'toqop matnaqqewaqaan aq ne'pa'taqan. Na ilsumatl Se'susal ugjit gujjiewto'qslin st'ge' ta'n mimajuinu'g tel puatmi'tij.

Se'sus pema'lut ge'gutnug ta'n ne'po'qsin

(Matiw 27.32-44; Malg 15.21-32; Sa'n 19.17-27)

²⁶ Ge's sma'gnisg ejigla'la'titl Se'susal gjigang, na a'sugua'titl ji'nmul ta'n wejgu'elitl. Ula ji'nm teluisit Simon aq tleiawit Sailin. Na sma'gnisg goqqwa'la'titl aq gisa'la'titl pemapilmilitl gujjiewei ugte'j Se'susal.

²⁷ Pugwelgig mimajuinu'g pemulgwala'titl Se'susal. Eimu'tijig e'pijig pemulgwala'tij aq nesp'temultijig. Wel maita'sultijig ugjit Se'susal. ²⁸ Se'sus naqa'sit aq telimaji, "E'pijig, tleiwaultioq Selusalemg, mut atgitemultinew ugjit ni'n. Atgitemultigw ugjit gilew aq gn'januaq. ²⁹ Wejgu'aqal na'gwegl ta'n tujiw mimajuinu'g tluetaq, 'Tetuji ulo'ltijig e'pijig ta'nig menaq un'janulti'gw, gisna menaq angweiwa'tigwi mijua'ji'g gisna menaq wet sma'tigwi ugpusgunuaq.' ³⁰ Na tujiw mimajuinu'g tluetaq, 'Pajiji gitnm'titesnu. Uliatew gm'tng nisa'lugwia'tij ta'n eimu'ti'gw aq soqoqamigegl oqonitgwetoqsi'gw.' ³¹ Pa na mimajuinu'g tla'li'tij ni'n ta'n mo goqwei opla'tu, tala'lultaq gilew ta'n opla'taqatioq?"

Se'sus etli gujjiewto't

³² Tapusijig ji'nmug, na gitg gmutnesg, pem gl'taqana'tiji ugjit ne'po'qsilin maw Se'susal. ³³ Ta'n tujiw peita'tij ge'gutnug tel wi'tmi'tij, "Waqan'tewatpat," na etl gujjiewto't Se'sus maw tapusijig gmutnesg, newte'jit ugtinaqanmg aq igtig ugpatatujmg. ³⁴ Se'sus teluet, "Gisiteget, gi'l na nujj, apigsigtug wegla mimajuinu'g muta mo geitu'ti'gw ta'n tela'taqati'tij."

Na sma'gnisg elegetua'titl Se'susal utapsun toqo pas'g tepitultijig. ³⁵ Na mimajuinu'g angaptmi'tij ms't ta'n teliaq ge's Lesui'paq niganpugultijig maligima'titl Se'susal. Teluejig, "Gisi ugs'tawiapni igtigi. Pa na negmewiss na Nujiugs'tawi'wet ta'n Gjinisgaml megnpnn, ugs'tawi'sij."

³⁶ Sma'gnisg na elg penoqite'lma'titl Se'susal. Ela'tua'tij anawtigewei moqopa'q aq pewala'titl samqwalin. ³⁷ Telima'titl, "Ugs'tawi'si, pa na elege'witewi's'p ugjit Lesui'paq."

³⁸ Na g'p'taq ta'n Se'sus gaqapijing ewi'gas'gl wegla glusuaqann, "Lesui'paq ugtelege'witemual."

³⁹ Newte'jit na gmutnesg ta'n gmetug gaqapijing anmimatl Se'susal. Telimatl, "Pa na gi'l na Nujiugs'tawi'wet, ugs'tawi'si aq maw ninen?"

⁴⁰ Gatu na igtig gmutnes mo gesatmug ta'n gis tluelitl, aq telimatl, "Mu jipalawt Gjinisgam. Wijei telsumulg'p st'ge' negm. ⁴¹ Tetapusutasi'gw, muta mesnmug ta'n tel te'pmu'g, gatu negm mo goqwei opla'tugup." ⁴² Na tujiw telimatl Se'susal, "Se'sus, migwite'lmites, ta'n tujiw pginis gtelege'wa'gimg."

⁴³ Se'sus telimatl, "Teplumul, gisgug wijitgweiwites wa'so'q."

Se'sus negg

(Matiw 27.45-56; Malg 15.33-41; Sa'n 19.28-30)

⁴⁴ Na panaemg mewlia'gweg, oqonitpaqiaq ta'n telgi'g umutgiwaq glapis si'st ajiej. ⁴⁵ Ge's soqqwat, na mesgi'g elaqpilaqan tmsaqign ta'n gaqapitg gjia'sutuo'guomg pasgina's'g g'p'taq glapis epune'g. ⁴⁶ Se'sus gesigawwet aq teluet, "Gisiteget gi'l na nujj, njijaqamij iga'l'g gpitng." Ula na gis tluej, na negg.

⁴⁷ Ta'n tujiw niganpuguit sma'gnis nemitog ta'n gis tliaq, gepmite'lmatl Gjinisgaml. Teluet, "Getloqo na getlamiesnaq ji'nmaq."

⁴⁸ Pugwelgig mimajuinu'g mawiepnig gatu nige' apajinmita'jig ta'n tujiw gis nemitu'tij ta'n goqwei gis tliaq. Ugpusgunual pem matte'mi'titl muta ulmajita'sultijig. ⁴⁹ Gatu Se'sus witapa aq witapesgwa ta'n peji wije'wa'tipnn weja'tegemg Galaliewa'gig, gmetug gaqamultijig. Esgmatmi'tij nmituanew ta'n goqwei tliatew.

Se'sus utqutalut

(Matiw 27.57-61; Malg 15.42-47; Sa'n 19.38-42)

⁵⁰ Na eig na'te'l ji'nm ta'n teluisit So'sep. Tleiwit Lesui'pewei utan teluisig Almatia. Gelu'sit aq ms't wenn gepmite'lmatl. Na niganpugutuaji ta'siliji Lesui'pa.

⁵¹ Mo wel'te'tmug'p ta'n telsutmi'tip ugjit Se'susal gujjiewto'qslin. Pewalatl Gjinis-gaml pgisinnin aq ilgwenanew ms't mimajuinu'g ugs'tqamug. ⁵² Eliet Piloteg aq pipanigesit gis utqutalan Se'susal. ⁵³ Nisa'latl Se'susal gujjieweigtug aq oqonisgwa'latl atla'wegnigtug. Iga'latl elmalqeigtug ta'n gun'tew pitu' mulqata's'g'p. Na utqutaqan me' mnaq e'wa's'gtnug. ⁵⁴ Na na'gweg ta'n ilajugtmi'tij atlasmutigisg'g gaqiaq aq atlasmutigisg'g poqtamgiaq.

⁵⁵ Na e'pijig ta'n peji wije'wa'tipnn Se'susal weja'tegemg Galaliewa'gig wije'wa'titl So'sepal utqutaqane'gatig aq angama'titl ge's Se'susal utqutalut. ⁵⁶ Na tujiw enmita'jig aq gisgaja'tu'titl weljema'gewe'l aq welima'qal mime'l ugjit mima'lanew Se'susal. Atlasmultijig atlasmutigisgug st'ge' ta'n ewi'gas'g Nisgamewei tplutaqan.

24

Se'sus minua'lut

(Matiw 28.1-10; Malg 16.1-8; Sa'n 20.1-10)

¹ Aqan'tie'umg no'q gesi egsitpu'g e'pijig el'ta'jig npuinue'gatig. Nespnmi'titl weljema'gewe'l ta'n gisgaja'tu'tipnn. ² Nemitu'tij na gun'tew ejigl te't'pja'tas'g na ta'n elmalqei gep'joqwa's'g'p. ³ Glaman pisgwita'jig gatu mo we'jia'tigul Se'susal. ⁴ Mo geitu'ti'gw ta'n gis tliaq. Na jiniw tapusijig ji'nmug gesi wape'gna'qig gaqamijig gmetug negmoweg. ⁵ Me' gatu na e'pijig gesigaw jipaqita'jig aq nutgulgita'jig. Na ji'nmug telimgwi'tiji, “Goqwei ugjit utqutaqane'gatig al gwiluoq negm ta'n mimajit? ⁶ Mo eimug tet. Gis minunsit. Migwite'tmug ta'n telimugsioqop ge's me' eimu'tioqop Galaliewa'gig. ⁷ Teluep, ‘Ni'n na mimajuinualsiap aq amujpa ignmueta'sia's ugjit pata'tegewinu'g gujjiewte'ite'n gatu minunsites si'stewei na'gweg.’ ”

⁸ Na tujiw e'pijig migwite'tmua'titl ugglusuaqanml. ⁹ Apaita'jig gjigang aq telima'tiji na newtisgegsiliji je newt apostale'wiliji aq igtigi Se'sus unaqapemg. ¹⁰ Negla e'pijig na Mal Matle'n, Joana, Mali ta'n ugglu'wisl teluisilitl Ji'mej. Negmow aq igtigig e'pijig telima'tiji ms't apostale'wiliji ta'n goqwe'l gi's nemitu'tipnn. ¹¹ Gatu apostale'wijig tel'ta'sultijig e'piliji papewistultiliji aq mo getlams'tua'tigwi. ¹² Na tujiw Pie'l maja'sit aq eliet na npuinue'gatig. Golongwa'sit aq pisgwapa'sit gatu mo wenn nemiagul. Pas'g nemitoq utqutamgewe'l aligal. Paqalaig, enmiet wiguaq aq angite'tg ta'n gis tliaq.

Tapusiliji Se'sus unaqapemg enma'tijig

(Malg 16.12,13)

¹³ Na wije' na'gweg tapusiliji Se'sus unaqapemg ela'tiliji na utanji'j teluisig Eme'us. Eteg na'tami newtisga'qal je newt gilam'tl weja'tegemg Selusalemg. ¹⁴ Na etli agnutmajig ta'n goqwe'l gis tliaqal Selusalemg. ¹⁵ Ge's pem agnutma'tij, na Se'sus etepnaji aq na tujiw pem wije'waji. ¹⁶ Na nemia'titl pas'g mu nenua'tigul. ¹⁷ Se'sus pipanimaji, “Goqwei wesgutmoq ge's pema'tioq?”

Na tapusijig naqapugua'tijig aq no'q ewlapewijig. ¹⁸ Na newte'jit teluisit Gliopas telimatl, “Etug gi'l pas'g emittugwe'winu Selusalemg aq mu eimu't'p ta'n wegla gis tliaqal na enmigiaspiaqal na'gwegl?”

¹⁹ Se'sus pipanimaji, “U't ta taliaq?”

Telima'titl, “Wesgutmeg ta'n goqwe'l gis tliaqal ugjit na Se'suso'q, Nasaletg tleiaw-ipnaq. Ula ji'nmaq na niganigjitegewinuaq. Melgigna'qal ugglusuaqanml aq mesgi'gl lugowaqann elugwatg'pnn. Tetapua'lapnn Gjinisgaml. Pugwenniji mimajuinu'g wel'te'tmua'tipnn. ²⁰ Na niganpugultijig patlia'sg aq nuji ilsutaqatijig ugjit Lesui'paq ilsuma'tipnn ugjit ne'po'qsilin aq na tujiw gujjiewto't'pnaq. ²¹ Na elita'sualg'tt'p negm na newte'jisoq ta'n gisi ugs'tawiata Lesui'paq. Na nige' gisi nsuguna'q ula gis tliaq. ²² Alt e'pijig, ta'nig getlams'tua'titl Se'susal, paqalaiugsieg'pnig. Na gisapniaq, el'ta'pnig ta'n elisnnpnn, ²³ gatu mo tami we'jia'tigupnn. Na apaja'tipnig ta'n eimu'tieg aq

telimugsieg'pnig, 'Ta'n elisinnaq nemi'g'tt'pnig ansale'wijig ta'n telimugsiegig Se'sus mimajit.' ²⁴ Na ta'siliji Se'sus unaqapemg el'ta'lipni na'te'l. Tel nmitu'tip st'ge' ta'n e'pijig teluepnig. Telteg gatu mo wen nemiagupnn Se'susal."

²⁵ Na tujiw Se'sus telimaji, "Ewle'jioq aq mo getlams'tmuoq ta'n gis tliaq. Na tel gesguggl ggamlamunual, mu gisi ns'tmu'tiwoq ta'n niganigjitegewinugi'g gis tluetipnig.

²⁶ Getloqo Nujiugs'tawi'wet amujpa ma'muni ulmaje'g aq na tujiw pisgwa't wa'so'q ta'n etl gepmite'lmuj." ²⁷ Na tujiw Se'sus gegnua'tuaji ta'n goqwe'l ewi'gas'gl Gjinisgam ugtwi'gatigng ugjit ta'n tela'luj. Gegnua'tuaji ms't goqwe'l ta'n Mowiso'q aq niganigjitegewinugi'g ewi'gmi'tipnn ugjit ta'n tela'luj.

²⁸ Na glapis pem tepawita'tijig na utanji'j ta'n tapusijig pem la'tijig, na tel'te'lma'titl Se'susal siawa'silin. ²⁹ Toqo munsaiwa'titl naqa'silin. Telima'titl, "Wijitgweiwinen aq tli gt'guni tet. Geget wela'gw aq poqji oqonitpaqiaq." Na glaman siaw wije'waji aq pisgwa't wiguaq. ³⁰ Ta'n tujiw na wela'gewei gisgatteg, pemgopita'jig aq Se'sus wesua'toq pipnaqan aq miwatmuatl Nisgaml. Temina'toq pipnaqan aq ignmuaji. ³¹ Na tujiw nenua'titl, gatu smtug Se'susal etli gs'ga'silitaq. ³² Telimtijig, "A' na migwite'te'n ta'n pema'tieg'p awtigtug teli ulgwijinu'gup. Etl gelulugsi'gup aq gegnua'tugsi'gup Gjinisgam ugtwi'gatign."

³³ Na smtug apsgwa'tijig Selusalemg naji agnutmua'tiji newtisgegsiliji je newt Se'sus unaqapemg aq igtigi mimajuinu' ta'ni etl mawia'tiliji maw Se'sus unaqapemg. ³⁴ Ta'n tujiw pisgwa'tij, telimujig, "Gjisaqamaw gis minunsit. Simon gi's nemiatl."

³⁵ Na tapusijig agnutmi'tij ta'n goqwei teliaqap awtigtug aq ta'n tel nenua'tipnn Se'susal ge's temina'tuliteg pipnaqan.

Se'sus neia'sit ta'n apostale'wiliji eimu'tiliji

(Matiw 28.16-20; Malg 16.14-18; Sa'n 20.19-23; Paqalawaiwaqann 1.6-8)

³⁶ Ge's wegla etl agnutmi'tij, jiniw Se'sus neia'sit aq gaqamit maw negmow. Telimaji, "Gjinisgam gis ignmugsioq wantaqo'ti ggamlamunuaq."

³⁷ No'q paqalaiultijig aq jipaqita'jig muta tel'ta'sultijig sg'te'gmujl nemia'titl.

³⁸ Pipanimaji, "Goqwei ugjit welmajita'sultioq? Goqwei ugjit weji megtmoq?"

³⁹ Angaptmug npitnn aq ngatl aq nmitutoqs'p ni'n na. Sama'ligw aq gji'toqs'p muta sg'te'gmuj mo wa'qigw gisna waqan'tewigw st'ge' ni'n."

⁴⁰ Ge's ula etl tlimaji, neia'tuaji ugpitnn aq uggwatl. ⁴¹ Paqalaiultijig aq elt wel'ta'sultijig gatu me' megtmi'tij na glaman Se'sus pipanimaji, "Geggunmoq goqwei mijjuaqan tet?" ⁴² Ignmua'titl mussew nme'juei ta'n gissilitl. ⁴³ Malqotg ge's etli angama'tij.

⁴⁴ Na tujiw telimaji, "Ge's wijitgweiuloqop, na gis nigan tlimuloqop wegla ta'n gis tliaq. Mowiso'q, niganigjitegewinugi'g aq negmow ta'n gis wi'gmi'tip na gtapegiaqanei wi'gatign gis wi'gmi'tipnn wegla ta'n tela'ling'p ni'n aq ms't giasgiw wet tliaq."

⁴⁵ Na tujiw gisa'laji gisi ns'tmnew ta'n goqwe'l ewi'gas'gl Gjinisgam ugtwi'gatigng.

⁴⁶ Na telimaji, "Ula na tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng, 'Na Nujiugs'tawi'wet amujpa ulmaje'tew aq np'tew. Na utqatalutew aq ugji minunsitew nesuguna'q iga'qt'tew.

⁴⁷ Ignmuata unaqapemg assusuti ugjit 'lta'new ta'n telgi'g ugs'tqamug aq tlimanew ms't mimajuinu' na gelu'lg agnutmaqan. Ula agnutmaqan na Gjinisgam tli apigsigtuata mimajuinu' ta'n gawasgita'sultiliji aq jiglita'tiliji lue'utigug. Tmg ula agnutmaqan amujpa agnutma'tas'g Selusalemg.' ⁴⁸ Gilew gi's nemituoqopnn ta'n tliaqapnn. ⁴⁹ Telimuloq elgitmultoqs'p na Wejuli Nisgam ta'n nujj teplumugsioqop ignmugsinew. Gatu amujpa pe'l esgma'tioq ula gjigang glapis ignmultoqs'p ula ml'gigno'ti ta'n wejiaq wa'so'q."

Se'sus wenaqa'lut wa'so'q

(Malg 16.19,20; Paqalawaiwaqann 1.9-11)

⁵⁰ Na tujiw naqtmu'tijig na gjigang, Se'sus ela'laji unaqapemg tepaw Pettani. Na'te'l wenaqa'toqol ugpitnn aq a'sutmessewaji unaqapemg. ⁵¹ Ge's etli a'sutmessewaji ejigla'lut aq wenaqa'lut wa'so'q. ⁵² Na unaqapemg apaita'jig Selusalemg. Me' gatu tetuji ulgwigultijig. ⁵³ Giwnaqa wesgowita'jig gjia'sutuo'guomg. Miwa'la'titl Gjinisgaml aq emtoqwala'titl ugjit ms't goqwei gis tliaq. Na ms't.

Na gelu'lg agnutmaqan ta'n Sa'n ewi'g'g'p Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Ula na gelu'lg agnutmaqan ta'n Sa'n gis wi'gig'p ugjit Nujiugs'tawi'wet ta'n teluisit Westaulg. Ewi'gig'p ugtejg ula wi'gatign, “Ula gelu'lg agnutmaqan ewi'gas'g glaman mimajuinu ta'n nutg gisna egitg gisi gtlams'tuatal Westaulgl ta'n Gjinisgam Gisiteget uggwisl. Na tujiw guguntew iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q.”

Gatu wen ta na Nujiugs'tawi'wet ta'n telui'tut “Westaulg”? Sa'n telimugsi'gw, Westaulg telui'tut na Gjiglusuaqan ta'n apji mimajit. Na negm gisitoqop ms't goqwei aq gisa'latl ms't wen mimajilin. Mimajuinualsip aq siawqatg ula ugs'tqamug ta'sipunqeg. Sa'n Sapatis wesgumatl Westaulgl, “Ula na Gjinisgam ugjiigluewji'jml ta'n ejigla'toqol mimajuinu'g ugtlue'utiwal.” Pilip ta'n tujiw weltesguateg Westaulgl telimatl Natanielal, “Negm na newgte'jilitl ta'n Mowis aq iganigjitegewinu'g wesguma'tipnn.” Nataniel teluet, “Negm na Gjinisgam Gisiteget uggwisl na Lesui'paq ugtelege'witemual.”

Na tujiw Sa'n telimugsi'gw na mesgi'gl lugowaqann aq paqalaiwaqann ta'n Westaulg elugwatg'pnn. Na tel musga'tugsi'gw 'gjitmei na Nujiugs'tawi'wet ta'n Gjinisgaml petgimtl. Tleiawit na 'Nnu'g ta'n teluisultijig Lesui'paq. Wo'gumaq na Jutaewa'q.

Ula wi'gatignigtug ewi'gas'g ta'n Se'sus na Westaulg teluep aq gis tla'teget mima-juinuigtug. Gisi gji'tutoqsp negm ta'n wenij pas'g jigs'tmn gisna egitmn ula wi'gatign.

Etna na Samaliaewi'gwal ta'n Westaulg ignmuatl samqwan ta'n mimajulugutal. Elt na e'pit ta'n wesua'lut etl sespo'teget. Elt ewi'gas'g ugjit Westaulg witapal Lasalas. Nepg'pnaq gatu Westaulg minua'lapnn. Elg na unagapeml Tuma ta'n megt'g na Westaulg apaji minunsit.

Me' pugwelg agnutg Sa'n ugjit Se'susal na Westaulgl je mu ala igtigig. Wesgutg ta'n Gjinisgam pualatl tla'tegen. Agnutmugsi'gw na Westaulg na newgte'jit ta'n gis la'lultesnu wa'so'q aq teliaq telimugsi'gw aq gis sespete'lmatesnu. Iapjiwewei mima-juaqan wa'so'q gisi ignmugsitesnu.

Sa'n telimugsi'gw pugwelgig mimajuinu'g poqji gtlams'tua'titl Westaulgl na Nujiugs'tawi'wet aq pem majulgwala'titl gatu alt getana'titl. Ewi'gas'g ta'n goqwe'l gis tliaq ta'n tujiw Westaulg aq unaqapemg mawatalultijig Siawa'tingewei Wela'gewe'l, ta'n getu ajipjuluaji, ta'n goqwe'l telimaji, aq ta'n a'sutmessewaji gesgmnaq wessua'lut.

Sa'n ewi'giget ta'n ilsumut aq gujjiewto'tg aq utqatalut. Gatu jiniw minunsit aq unaqapemg maw e'pijig nemia'titl.

Sa'n telimugsi'gw na wej wi'giget ula wi'gatign glaman gisi gtlams'tasulti'gw Se'susewigutug aq gisi ugs'tawiatesnu.

Gatu tal tliaqt'tew? Westaulg asita'puguet ta'n tujiw telimatl Nigotimasal, Sa'n 3.16:

“Gjinisgam na tetuji gsalaji mimajuinu'g, petgimapnn newgtunatl uggwisl nplin ugjit ugtlue'utiwal glaman ms't wen getlams'tuatal ma mn'tua'gig liegw gatu awna iapjiwewei mimajuaqan guguntew wa'so'q.”

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Westaulg ta'n telui'tut na Gjiglusuaqan (1.1-18)

Sa'n Sapatis ta'n etl pestung (1.19-34)

Westaulg megnapni newgtisgegsiliji je ta'pu unagapemg (1.35-51)

Na llaigneg te's'gl paqalaiwaqan ta'n Westaulg elugwatgl (2.1-12.50)

Ugtejgewe'l na'gwegl Westaulg siawqatg awiw Selusalemg. Wesua'lut, ilsumut, aq ne'po'tg (13.1-19.42)

Westaulg ta'n tel minunsit (20.1-10)

Westaulg ap musgalsit ta'n unaqapemg eimu'tijig (20.11-25)

Westaulg ta'n telui'tut na Glusuaqan

[Westaulg elg telui'tut na Waseteg muta pas'g negm gisa'lataq mimajuinu'g gisi ns'tmi'tij teliaqewei ugjit Gjinisgam.]

¹ Gesgmnaq ugs'tqamu gisita's'gtugweg, negm ta'n telui'tut na Gjiglusuaqan gis eig'p, na Westaulg. Toqqwatg'pnig Gjinisgaml aq negm Gjinisgamewit. Na. ² Mujga mawi amgweseweieg, Westaulg ta'n telui'tut na Gjiglusuaqan, toqqwatg'pnig Gjinisgaml. ³ Gisitoqop 'ms't goqwei negm. Mo na goqwei gisita's'gtuisoq mo negm gisitugs'pn. ⁴ Etna na negm ta'n telui'tut na Gjiglusuaqan, gisa'toqop 'ms't goqwei mimajigtn aq gisi ignmuataq mimajuinu'g iapjiwewei mimajuqaan. Negmow ta'n gisi msnmi'tij ula iapjiwewei mimajuqaan guguntaq Gjinisgam Ugtwasetegm ilgwengutaq pa na wijeie aq waseteg oqonitpa'qigtug. ⁵ Ula Waseteg siaw elaseg oqonitpa'qigtug aq na oqonitpa'q ma gisi nqa'suatug gatu gis siaw wasetetew. ⁶ Na ta'n tujiw tetaputesg iga'q, Gjinisgam petgimappn ugtagnutmewinum na ji'nm teluisit Sa'n. ⁷ Pegising ugjit tliman mimajuinu'g ugjit na waseteg, glaman 'ms't wen nuttaq na agnutmaqan aq 'gtlams'ttaq. ⁸ Mu na negm na ula waseteg, negm pas'g pegising tliman mimajuinu'g ugjit na waseteg. ⁹ Westaulg na ula teliaqewei waseteg ta'n wejiaq wa'so'q aq elaseg mimajuinu'g ula ugs'tqamug. Ilgwenaji mimajuinu'g glaman weji gji'tutaq teliaqewei ugjit Gjinisgam.

¹⁰ We'gaw negm ta'n telui'tut na Gjiglusuaqan gisitoqop ugs'tqamu, na ugs'tqamugewaq mo na nenua'ti'gw ta'n tujiw pegisinniteg. ¹¹ Je tlia ugmaqamigemg elieteg aq ugtmimajuinumg, na Lesui'paq, mo menuege'tigupnn. ¹² Gatu na ta'n wenig menuege'titl aq getlams'tua'titl ignmuaji ugjit Gjinisgam un'janin. ¹³ Ta'nig getlams'tasulti'tij minui ugs'tqamultijig, mu 'st'ge' ginu ta'n teli ugs'tqamulti'gw gn'gi'guinaq. Ta'n tel minui ugs'tqamultijig mo ji'nmul ta'n ujjult'pn gatu Gjinisgam negm ujjl. Gjinisgam gisa'laji un'janin. ¹⁴ Etna na negm ta'n telui'tut na Gjiglusuaqan mimajuinu'alsip aq eig'p ula ugs'tqamu ta'n wigulti'gw ta'sipunqeg. Apjiw uleiugsi'gw aq teliaqewei telimugsi'gw ugjit Nisgaml. Ta'sieg nemitueg'p uggepmite'lgaqanm aq ta'n paqtateg. Ula gepmitelgaqanm mesng'p muta pas'g negm na Wegwisit Nisgam newgte'jilitl un'jann.

¹⁵ Na Sa'n na wesgumatl. Gesigawwet, “Etna na ula negm ta'n wesgumg'p ta'n tujiw telueianeg, ‘Ugtejg ni'neg 'pgisintew ji'nm. Me' espe'g aq ni'n muta igan i'g'p gesgmnaq ni'n ugs'tqamuiwaneg. Aq nige' neialsit. Se'sus na.’ ” Na teluet Sa'n ugjit Se'sus. ¹⁶ Na 'ms't welapetmu'g ta'n pugwelgl goqwe'l ignmugsi'gw gelu'lg aq tetuji pugwelgt'tal muta maw muni gsalugsi'gw Se'sus. Ma gis maw gitmun aq ma gaqianugl. ¹⁷ Gjinisgam ignmugsi'gup mimajuinu'g na 'tplutaqan wet sapu tl lugwet Mowiso'q aq amujpa gaq jigs'tmugul gisna ugtap'titesnu. Gatu ignmugsi'gw ugt'gsaltuaqanm aq apigsigtugsi'gw wet sapu tl lugwet Se'sugulial aq gegina'mugsi'gw teliaqewei. ¹⁸ Menaq wen nemiagul Nisgaml gatu newgte'jilitl un'jann na uggwisl nemitl. Negm Nisgamewit aq e'taqatijig ujjl aq telimugsi'gup ugjit negm.

Sa'n Nutsign'tuet ugtagnutmaqanm

(Matiw 3.1-12; Malg 1.1-8; Lu'g 3.1-18)

¹⁹ Na tujiw na Lesui'paq iganpugultijig ta'nig eimu'tijig Selusalemg elgima'tiji patlia'sg aq alt ta'nig apoqonmua'tiji 'gjia'sutuo'guomg na Sa'neg, ugjit pipanimanew, “Wenin ta gi'l? Tali ugsualsin Nujiugs'tawi'wetewin, ta'n Gjinisgam petgimatal ugjit ilgwenan ugmimajuinumg?” ²⁰ Sa'n na megt'g aq angam tlimaji, “Moqwa', mu na ni'n Nujiugs'tawi'wetewiw.” ²¹ Pipanima'titl, “Gatu gi'l wenin? Gi'l ta iganigjitegewinu Ilaija?”

Asitemaji, “Moqwa' mu na ni'n.”

Pipanima'titl, “Gi'l ta iganigjitegewinu ta'n Mowiso'q wesgutg'p?”

Asitemaji, “Moqwa'.”

²² Telima'titl, "Tlimieg ta'n wenin. Amujpa na apaja'tueg glusuaqan ugjit ta'n wenig petgimugsieg'pnig. Gatu gi'l taltelsin?"

²³ Sa'n na teli asitemaji,
 "Teli ugsualsi ni'n
 na ta'n wen gesigawewistoaq
 paqtaqamigtug.
 'Gjisaqamaw wejgu'et.
 'Ms't ta'n te'sioq gisgajo'ltigw!
 Etna na ula ta'n iganigjitegewinuo'q
 Aiseiao'q teluepnaq."

²⁴ Na tujiw negmow ta'nig elgimut'pnig Palasiaq ²⁵ pipanima'titl, "Gatu gi'l mo Nujiugs'tawi'wetewiwn gisna Ilaija gisna iganigjitegewinu ta'n Mowiso'q wesgutg'p, goqwei wet sign'tuen?" ²⁶ Sa'n asitemaji, "Samqwan e'wm ta'n tel sign'tuei. Gatu mawpugua'tioq na newgte'jit ta'n gilew mo nenuawoq. ²⁷ Nige' toqosip poqji gji'jioq. Negm no'q espe'g aq ni'n. Mo tepawgtiw je we'gaw oqolomgwaqwa'sin aq apgwa'tuan umugsnapil'." ²⁸ Na ula 'ms't teliaqap na gutan Pettani ta'n eteg qame'g na sipu Jol'tan, ugjipenug. Sa'n etl sign'tuet na'te'l.

Gjinisgam ugijgluewji'jml

²⁹ Na wapgeg Sa'n nemiatl Se'susal wejgu'elitl negmeg aq teluet, "Ge' lapita'gw, ula na Gjinisgam ugijgluewji'jml ta'n ejigla'toqol mimajuinu'g ugtlue'utiwal. ³⁰ Etna na ula negm wesgumg'p ta'n tujiw telueianeg, 'Ji'nm ugji pgisintew, me' espe'g aq ni'n muta igan i'g'p gesgmnaq ni'n ugs'tqamuiwaneg.' ³¹ Mo gejaqap ta'n wenitew. Gatu pegisinap ugjit nut sign'tuan samqwanigtug glaman 'ms't Lesui'paq gisi gji'jiataq." ³² Na tujiw Sa'n telimaji, "Nemi'g'p Wejuli Nisgam nisa'sit pa wije' aq ples wejiet wa'so'q aq eig Se'suseg Westaulgeg. ³³ Gesgmnaq telianugweg mu nenuaqap gatu Gjinisgam ta'n petgimip ugjit sign'tuan samqwanigtug telimip, 'Gi'l nmiates Wejuli Nisgam nisa'sitew aq i'ttew na ji'nmul. Etna na negm ta'n sign'tuetew e'watal Wejuli Nisgaml.'" ³⁴ Sa'n siaw tluet, "Ni'n nemituap tlian aq nige' telimuloq na negm na Gjinisgam ugglwisl."

Amgwesewieeg na unaqapemg ta'n majulgwala'titl Se'susal

³⁵ Na wapgeg Sa'n ap eig'p na'te'l na sipug Jol'tan ugjipenug maw tapusiliji unaqapemg. ³⁶ Ta'n tujiw nemiateg Se'susal pemielij, teluet, "Ula na Gjinisgam ugijgluewji'jml."

³⁷ Tapusiliji unaqapemg nuta'ti'titeg teluet ula aq wije'wa'titl Se'susal. ³⁸ Se'sus gawasg'pugua'sit aq nemiaji pem majulgwali aq pipanimaji, "Goqwei puatmoq?" Teli asitema'titl, "Tami wigin, Lapai?" (Na glusuaqan Lapai telueg, "Nujigina'muet.") ³⁹ Asitemaji, "Wije'wi aq nat nmitug." (Na'tami ne'w ajiet gis mewlia'gweg.) Na wije'wa'titl aq nemitu'titl ta'n wigilij aq siaw wijitgweiwa'titl esgwiaq na'gweg. ⁴⁰ Newgte'jit na ula ji'nmug teluisit Antle', Simon Pie'l wijigatijig. ⁴¹ Smtug Antle' gwiluatl wijigumatl Simon Pie'lal aq telimatl, "Gisi weltesgaqat na Nujiugs'tawi'wet ta'n Gjinisgam megnatl ilgwenan ugtmimajuinumg." ⁴² Na tujiw pegisulatl Simonal Se'suseg. Se'sus angamatl aq teluet, "Gi'l na Simon, Sa'n gujj, tlitulten 'Sipas.'" (Na ula wisun pa wije' aq Pie'l, telueg, "gun'tew.")

Na Se'sus wigumaji Pilipal aq Natanielal

⁴³ Na wapg Se'sus gisita'sit lien Galaliewa'gig. Weltesguatl na Pilipal aq telimatl, "Jugu'a, wije'wi." (⁴⁴ Na Pilip tleiawit na gutan Petse'ta ta'n Antle' aq Pie'l tleiawijig.)

⁴⁵ Na tujiw Pilip gwiluatl Natanielal aq telimatl, "We'jig'tt'p na Nujiugs'tawi'wet ta'n Mowis ewi'gig'p na wi'gatign 'tplutaqanei aq na ta'nig iganigjitegewinugi'g ewi'gmi'tip. Negm na Se'sus, So'sepal ujjl, Nasaletgewa'j." ⁴⁶ Nataniel na teli asita'puguet, "Nat wen etug ugjietew Nasaletg ta'n gelu'sit?"

Pilip asitematl, “Wije'wi aq naji angam.” Na tujiw wije'watl Pilipal.

⁴⁷ Ta'n tujiw Se'sus nemiateg Natanielal wejgu'elitr negmeg, na ula teluet ugjit negm, “Ula wejgu'et tetapu'et Isle'lewa'j ta'n sangewite'lmuet. Getmite'tg 'ms't goqwei. Gegnu pmiet ji'nm.”

⁴⁸ Nataniel na pipanimatl, “Tal gisi nenuin?”

Se'sus asitematl, “Nemu'lap ta'n tujiw eimneg pi'gmenaqsigtug gesgmnaq Pilip wigumugweg.” ⁴⁹ Nataniel asitematl, “Nujigina'muet, gi'l na Gjinisgam uggwisl, na Isle'laq ugtelege'witemual.”

⁵⁰ Se'sus teluet, “Etugjel weji gtlams'tmn muta pas'g gis tlimul nemu'lap ta'n tujiw eimneg na pi'gmenaqsigtug? Teliq na telimul, me' 'ms'gi'gt'tew ta'n goqwei nemitun je mu ula.” ⁵¹ Na tujiw telimaji, “Telimuloq, nmittoqs'p wa'so'q pana's'g aq Gjinisgam ugtansale'witemg toqjuitaliji aq wejgu nisita'liji ni'neg ta'n mimajuinualsiap. Teliq na telimuloq.”

2

Na malie'uti gutanji'j teluisig Gena

¹ Na gis tapuguna'gweg, malie'uti wesgowa's'g gutanji'j teluisig, Gena, Galaliewa'gig aq Se'sus uggwitl eimlitr. ² Aq Se'sus maw unaqapemg wigumut'pnig na malie'uti. ³ Na ta'n tujiw moqopa'q gaq samqwolti'tij, na toqotesip Se'sus uggwitl teliml, “Ga'qanma'titeg na moqopa'q.”

⁴ Se'sus na teli asitematl, “Giju', me' menaq tetaputestnug ugjit mesgi'gl goqwe'l tla'tegen gatu mut sespete'tmu.”

⁵ Mali telimaji na lugowinu'g, “Tla'taqatigw ta'n Se'sus telimugsioq!” ⁶ Na na'te'l epultijig asugom te'sijig samqwano'q gun'teweie'g. Te's newgte'jit samqwano'q tel pisoqol aqataig malige'w. Wegla samqwano'q e'wmi'tij ta'n tel gisapa'tu'titr ugpiptual mijjulti'tij aq gesispa'laji aq ta'n pas'g goqwei ta'n telteg Lesui'pewei 'tplutaqan. ⁷ Na tujiw Se'sus telimaji lugowinu'g, “Ugjupego'lug negla samqwano'q samqwan.” Na tujiw tetpepego'la'tiji. ⁸ Na toqo tujiw Se'sus telimaji, “Nige' 'nqana'mug samqwan aq la'tug na ji'nm ta'n iganpuguit malie'waqan.” Toqo negmow ela'tua'tij. ⁹ Na iganpuguit wett'g ula samqwan ta'n gis gawasga'tas'g moqopa'qigtug. Mo geitug's ta'n ula moqopa'q wejiaq (pas'g na lugowinu'g ta'n gisi nqanigmi'tij na samqwan, na negmow geitu'tij). Na tujiw iganpuguit wigumatl na ji'nmul ta'n atel gis malie'wilitl. ¹⁰ Telimatl, “Tmg 'ms't wen gis lugoug mujgajewei moqopa'q toqo ta'n tujiw ul samqwolti'tij lugoug anawgtig moqopa'q. Gatu geggunmn gi'l mujgajewei moqopa'q glapis ugtejgewei.” ¹¹ Se'sus gaqa lugwatg amgwesewei ta'n mawi ms'gi'g 'lgowaqan na gutan Gena, Galaliewa'gig. Na na'te'l musga'toq ugml'gigno'tim aq unaqapemg getlams'tua'titr.

¹² Na malie'waqan gaqiaq, Se'sus aq uggwitl, ugjignamg, aq unaqapemg el'ta'jig Gapeiniamg aq eimu'tijig na'te'l ta'suguna'q.

Se'sus eliet Gjia'sutuo'guomg

(Matiw 21.12,13; Malg 11.15-17; Lu'g 19.45,46)

¹³ Na tujiw Se'sus eliet Selusalemg muta pem gigja's'g Lesui'paq ugpestiewtimuow teluisig, “Siawa'timgewei.” ¹⁴ Na'te'l 'gjia'sutuo'guomg nemiaji ji'nmug etli ntuisgelatiji wen'jitia'mug, jijgluewji'jg, aq plesg, aq maw nut sa'se'wa'taqatijig suliewei, pemgopultijig ugpaatimuaq. ¹⁵ Se'sus na pugumaqan el'toq apapiei aq ejiglt'esguaji 'ms't wi'sisg 'gjia'sutuo'guomg, gitg jijgluewji'jg aq wen'jitia'mug. Aputasgate'gl ugpaatimual aq ugsulieweimual se'sa'tegl. ¹⁶ Aq telimaji ji'nmug etli ntuisga'tiliji plesg, “Tuo'lug negla. Mut nujj wiguow tli e'wmuanew 'st'ge' etli ntuisga'timg.” ¹⁷ Na tujiw unaqapemg

migwite'tmi'tij ta'n sa'q tel wi'gas'g'pneq Gjinisgam ugtwi'gatign, “Ntnisgamum gesatmul giguow aq ta'n tela'taqati'tij giguoaq mawi asgawijig. Tetuji ugguwai pa wije aq sisuei.”

¹⁸ Na Se'sus ula gis tla'tegej na Lesui'paq iganpugultijig pipanima'titl Se'susal, “Wen gi'l ignmasg iganpuguin? Goqwei mesgi'g gis tla'tegen ta'n gis musga'tuitesnen telteg ugjit gis tla'tegen na?”

¹⁹ Se'sus na teli asitemaji, “Gis gaqsuisga'tuoq ula a'sutuo'guom, nesuguna'q gisi apajitutes.” ²⁰ Telima'titl, “Ne'wisgegipunqeg'pnn jel asugom we'gaw gaq gisitu'titeg ula a'sutuo'guom na gi'l tl'te'tmn gisi apajitutes ula a'sutuo'guomg nesuguna'q?” Aq sigti paqalaitijig.

²¹ Gatu na ula a'sutuo'guomg ta'n Se'sus wesgutg'p na negm wa'qi. ²² Ta'n tujiw nepliteg aq apaji minunsiteg, unaqapemg migwite'tmi'tij ula na teluelis aq getlams'tmi'tij Gjinisgam ugtwi'gatign aq Se'sus ugglusuaqanml.

Se'sus gaqi gji'tuaji mimajuinu'g ugtangita'suaqanmual

²³ Na ge's eigeg Selusalemg Siawa'tingewei pestie'umg, wesgo'tmi'tip aqantie'uti, pugwelg'pnig getlams'tua'titl ta'n tujiw nemitua'titeg ta'n goqwe'l Se'susal gis tla'tegelij.

²⁴ Gatu Se'sus mo ignmuagwi assumgun muta weli gji'jiaji 'ms't mimajuinu'g. ²⁵ 'Lpa mo puatas'gnug wen tlingun ugjit mimajuinu'g muta gis gaqi gji'tuaji mimajuinu'g ugtangita'suaqanmual.

3

Se'sus aq Nigotimus

¹ Etna na ula ji'nm teluisit Nigotimus. Negm newgte'jit wegla ta'n iganpugutuaji Lesui'paq na, teluisultijig Palasiaq. ² Newgtejgeg wela'gweg elietl Se'suseg aq telimatl, “Lapai, nujigina'muet, 'ms't wen geitoq Gjinisgam petgim'sg ugjit gina'muen. Mo wen gis tla'tegegw mesgi'gl 'lgowaqan ta'n gi'l gis tla'tege't'p glapis Gjinisgam i'mlij ugtinneg.”

³ Se'sus asita'puguet, “Ge' jigs'tui. Ma wen gisi ilgwengun Nisgaml glapis minui ugs'tqamuij. Teliq na telimul.”

⁴ Nigotimus teluet, “Tal gis minui ugs'tqamuitew mimajuinu, ta'n tujiw gisigwet? 'Lpa mo eigtnug gisi apaji pija'sin ugguwitl usgupn aq apaji ugs'tqamuin.”

⁵ Se'sus apaji asitematl, “Mo eimug wen gis lien Gjinisgam ugtelege'wa'gimg glapis ugs'tqamuit samqwanigtug aq Wejuli Nisgamewigtug. ⁶ Mimajuinu'g weji ugs'tqamultijig ungi'guaq. Weja'tug na'te'l mimajuaqan ula ugs'tqamugewei. Pa na wije ta'n tujiw weji ugs'tqamultijig Wejuli Nisgamewigtug. Weja'tug na'te'l iapjiwewei mimajuaqan. ⁷ Mut paqalaiw ta'n telimul, ‘Ta'n te'sit wen amujpa minui ugs'tqamuit.’

⁸ Nutmn ugju'sn aq ma gis tluewn ta'n wejiaq gisna ta'n liatew. Mo geitun ugju'sn ta'n tujiw gawasg'tniatew. Pa na wije mo geitug ta'n wen minui ugs'tqamuitew Wejuli Nisgamewigtug. Teliq ta'n telimul.”

⁹ Nigotimus pipanigesit, “Tal gis tliaq na?”

¹⁰ Se'sus asitematl, “Paqalaiwin gi'l mo geitu'n ula, toqo gi'l nujigina'muen Lesui'paq.

¹¹ Geitu ta'n goqwei wesgutm aq telimul ta'n goqwei nemituap gatu mo getlams'tuiwn.

¹² Ta'n tujiw telimulaneg ta'n teliq ugs'tqamug aq mo getlams'tuiwn, tal gisi getlams'tuites ta'n tujiw tlimulan ta'n goqwe'l wa'so'qewe'l? ¹³ 'Lpa menaq wen eliegw wa'so'q pas'g ni'n na newgte'jit ta'n Gjinisgam petgimip. Ni'n na negm wet nisa'siap wa'so'q aq ta'n mimajuinualsiap. Teliq na telimul.”

¹⁴ Ta'n tujiw Isle'laq eimu'ti'titeg paqtaqamigtug, mo wels'tua'tigul Nisgaml. Gjinisgam elgimaji 'mtesgmug aq Isle'laq paqa'lugwi'tiji. Mowiso'q gi'gamgo'nigtug wenaqa'lapnaq gisitaqane'l 'mtesgmaq aq ta'n pas'g wen angamatl gisi 'npisitew. Pa na wije ni'n ta'n mimajuinualsiap ula ugs'tqamug amujpa na unaqa'liten. ¹⁵ Glaman 'ms't

wen ta'n getlams'tuit 'msntew iapjiwewei mimajuaqan. ¹⁶ Gjinisgam na tetuji gsalaji mimajuinu'g, petgimapnn newgtunatl uggwisl nplin ugjit ugtlue'utiwal glaman ms't wen getlams'tuatl ma mn'tua'gig liegw gatu awna iapjiwewei mimajuaqan guguntew wa'so'q. ¹⁷ Gjinisgam wej petgimapnn uggwisl mimajuinuigtug ugjit ugs'tawian mima-juinu'g aq wa'so'q la'lan mo ugjit ilsuman aq ugtapulan.

¹⁸ 'Ms't wen ta'n getlams'tuit ni'n, Gjinisgam uggwisl, mu negm ilsutasigw. Gatu ta'n wen mo getlams'tuigw gis negm ilsutasit na muta mo getlams'tuigw ni'n, na Gjinisgam newgtunatl uggwisl. ¹⁹ Ni'n Se'sus, na waseteg, wa'so'q wet nisa'siap ugs'tqamug, gatu mimajuinu'g me' gesatmi'tij oqonitpa'q je mu waseteg muta pata'taqatijig. Etna na ugjit ilsumujig na. ²⁰ Ta'n pas'g wen siaw pata'tegej masgelt'g waseteg aq ma liegw wasetegigtug muta mo puatmug ta'n tel tla'tegej musga's'gtn. ²¹ Gatu ta'n wen gigwaji tela'tegej, ta'n Nisgaml tel puatmlj aq jigs'tuatl, eliet wasetegigtug glaman na waseteg musga'tutew ta'n tel jigs'tuatl Nisgaml.

Se'sus me' espe'g aq Sa'n Nutsign'tuet

²² Na ula gis tliaq, Se'sus aq unaqapemg el'ta'jig Jutiaewa'gig. Pe' na'te'l siawqatmu'tijig ta'suguna'q aq sign'tuaji mimajuinu'g. ²³ Na Sa'n elg sign'tuet na'te'l Aenong, mo piam amasenug Selem. Etl sign'tuet na'te'l muta gaq tepiaqas samqwan. Na mimajuinu'g el'ta'jig Sa'neg aq etl sign'tuaji. (²⁴ Sa'n me' menaq laplusang pija'lam'g'p.)

²⁵ Na alt Sa'n unaqapemg pojji gi'gaja'suala'titl newgte'jilitl Lesui'pal iganpuguiltil ugjit ta'n mimajuiniu'g tl waqamo'ltitaq Nisgamewigtug. ²⁶ Na el'ta'jig Sa'neg aq telima'titl, "Nujigina'muet, migwite'lm't na ji'nm ta'n wijitgweiasg'p qame'g Jol'tan, ta'n wesgumt'p? Etna na negm etl sign'tuet nige', aq 'ms't mimajuinu'g el'ta'liji."

²⁷ Sa'n asita'puguet, "Ma wen goqwei gis gugunmug glapis Gjinisgam ignmuaj. Mimajuinu mo goqwei gis assutg glapis Gjinisgam ignmuaj. ²⁸ 'Ms't tel nutuiog ta'n telueiap, 'Mu na ni'n na Nujiugs'tawi'wet, ta'n Gjinisgam petgimapnn ilgwenan ugtmimajuinumg,' pas'g na ni'n igangimugsi ugjit negm. ²⁹ Pa na wijei aq ula. Pugwelgig mimajuinu'g el'ta'jig malie'uti, gatu pas'g na ji'nm ta'n getu malie'wit na 'msnatal na e'pilitl. Witapaq welgwijultijig. Na witapal ta'n ango'tmlj 'ms't goqwei ugjit na ji'nm ta'n getu malie'wit, esg'maltl aq jigistaqana'litl. Mawi ulgwijilitl ta'n tujiw nutua'litl na ji'nm, getu malie'wit, wejgu'et. Se'sus na pa wijei aq na ji'nm malie'wit aq ni'n na witapal. Etna na ugjit mawi ulgwijin maw negm. ³⁰ Amujpa na negm me' pmi espe'tew je mu ni'n."

Negm ta'n wejiet wa'so'q

³¹ Negm ta'n wejiet wa'so'q me' espe'g je mu 'ms't wen. Ta'n wen ugs'tqamug tleiawit pas'g wesgutg ta'n goqwei ugs'tqamugewei. Na newgte'jit ta'n wejiet wa'so'q me' espe'g je mu ta'n pas'g wen. ³² Etna na negm wesgutg ta'n te's'g goqwei nemitoqop aq nutg'p, pas'g mo wen jigs'tuagul. ³³ Gatu ta'n wen jigs'tuatl Se'susal ugglusuaqanml, musga'toq ta'n teli gtlams'tasitl Gjinisgaml ugglusuaqanml teliaqewe'l. ³⁴ Na Ewjilitl Nisgaml ta'n Gjinisgam petgimapnn, wesgutgl Gjinisgam ugglusuaqanml aq Gjinisgam ignmuatl Wejuli Nisgaml aq iapjiw gugunatal. ³⁵ Gjinisgam tetuji gsalatl uggwisl aq 'ms't goqwei iga'tuaj ugpitng. ³⁶ Ta'n wen jigs'tuatl Ewjilitl Nisgaml msntew iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q gatu ta'n wen elistuatl Ewjilitl Nisgaml na ma msnmug iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q gatu awna Gjinisgam ilsumatal aq ugtapulatal iapjiw.

4

Se'sus aq na Samaliaewi'sgw

¹ Na Palasiaq nutma'tijig me' pugwelgig el'ta'liji Se'suseg je mu Sa'neg ugjit sign'tugsinew aq majulgwalanew. (² Pas'g Se'sus negm mo sign'tuagupnig gatu unaqapemg sign'tua'tiji.) ³ Na ta'n tujiw Se'sus geitoq, naqt'g Jutiaewa'gig aq pemi apaja'sit

Galaliewa'gig maw unaqapemg. ⁴ Amujpa wet saputa'sit Samaliaewa'gig ta'n tel liej na'te'l.

⁵ Na pegising na gutanji'j teluisig, Saigal, Samaliaewa'gig. Mo piami amasenug na iga'taqan ta'n Je'gop ignmuapnn uggwisl So'sepaq. ⁶ Na Je'gop ugnqano'patim na'te'l eteg. Na Se'sus weji gispnet ta'n tel pegiji pmiej ta'n wejiet. Na gigjiw epa'sit nqano'pati. Na'tami mewlia'gwet. ⁷ Etna na ula Smaliaewi'sgw pegising, naji nqana'pet. Se'sus na etawaqtmat, "Tatuji ulm'tun, ge' samqo'tliji'ji." (⁸ Unaqapemg gis el'ta'pni gutang apgwatelmanew mijipjewe.)

⁹ Na ula Samaliaewi'sgw paqalaig. Asitematl, "Gi'l na Lesui'pewin aq ni'n Samaliaewi'sgw. Tal gis glutmuin ni'n samqwan?" (Lesui'paq penoqite'lma'tiji Samaliaewa'g aq mo e'wa'tigul wije'l eptaqang ta'n Samaliaewa'g e'wa'tiji.)

¹⁰ Na Se'sus asitematl, "Pa na gji'tun ta'n goqwei Gjinisgam ignmultew aq ta'n weni ni'n pipanimul samqwan, na gi'l pipanimin aq ignmuligapnn samqwan ta'n iapjiw mimajulultew."

¹¹ Na e'pit teluet, "Saqamaw, je mu gi'l lataqsun aq na 'nqano'pati temig. Tami ugja'lates lataqsun ugjit ula samqwan ta'n iapjiw mimaju'litew? ¹² Ninen nujjine-naq Je'gopal sa'q ignmugsieg'p ula 'nqano'pati. Negm aq un'jang aq ugtue'mg i' tl samqo'tlipni na'te'l. Mu ta gi'l tel'ta'siwn me' espe'n je mu Je'gopal?"

¹³ Se'sus na teli asitematl, "Ms't wen esamqwat ula samqwan ap 'gtu samqwatew. ¹⁴ Gatu ta'n wen esamqwat ta'n ni'n ignmua's ap ma nugu 'gtu' samqwawgw. Ula samqwan ta'n ni'n ignmua's tqapo'q i'gt'tew. Ignmagutew samqwan ta'n iapjiw mima-julultew."

¹⁵ Ula e'pit etamatl, "Saqamaw, ge' ignmui ula samqwan glaman ma nugu 'gtu' samqwaw gisna ma nugu ula tet jugu'ew aq ugja'tu samqwan."

¹⁶ Se'sus telimatl, "Ge' wigum gji'nmum aq apaja'si ula tet."

¹⁷ E'pit teluet, "Pas'g na ni'n mo nji'nmumiw."

Se'sus nestuatl aq telimatl, "Teliaq na teluen ta'n tujiw telueneg mo gji'nmumiwn. ¹⁸ Gis na'n tepqatmn aq ula ji'nm ta'n toqwatmoq nige' mu na menaqqajewei 'gji'nmum. Na maw tliaq ta'n teluen."

¹⁹ Na e'pit asitapuguet, "Saqamaw, amuj na gi'l iganigjitegewinuin. ²⁰ Nujjinaqi'g Samaliaewa'g tli emtoqwala'tipnn Nisgaml ula gm'tnigtug, gatu tal gis gilew Lesui'peultioq telueioq ala Selusalemg na mawgi'g aq na'te'l etli emtoqwalanes Gjinisgam?"

²¹ Se'sus asitematl, "Saqama'sgw, tetaputest'tew iga'q ta'n tujiw mimajuinu'g mu ula gm'tnigtug gisna Selusalemg tli emtoqwala'tital Gisitegelitl. ²² Gilew, Samaliaewa'g, mo gejiawoq ta'n wen emtoqwaloq. Ninen Lesui'peweieg geji'g't ta'n wen emto-qwalg't muta nujiugs'tawi'wet wejiet na Lesui'pewigtug. ²³ Gatu na'gweg iga'qt'tew aq getletug gis nige' iga'q ta'n tujiw mimajuinu'g emtoqwala'titl Wegwisilitl Nisgaml teliaqeweigtug. Na Wejuli Nisgam ta'n ugtinnewaq eig ilgwenmuaji aq ignmuaji na ml'gigno'ti, na tla'taqatinew. Etna na negmow Wegwisit Nisgam pua'laji emtoqwal-gunew. ²⁴ Pas'g na Wejuli Nisgam gis musga'tuaji mimajuinu'g ta'n tli emtoqwala'titl Gjinisgaml teliaqeweigtug, muta negm wejiet Nisgamewigtug. Gjinisgam ta'n ignmuaji mimajuinu'g ugji'jaqamijuaq. Na Wejuli Nisgam ilgwenugsi'gw aq ignmugsi'gw na ml'gigno'ti ugjit tla'taqatinenu."

²⁵ Na e'pit telimatl, "Geitu Gjinisgam petgimatal na Nujiugs'tawi'welitl ugjit ilgwenan ugtmimajuinung. 'Pgising tlimugsitesnu 'ms't goqwei."

²⁶ Se'sus asitematl, "Ni'n na Nujiugs'tawi'wet ta'n etl agnutmul." ²⁷ Assma na tujiw Se'sus unaqapemg apaita'niji. Na we'gwi ms'gi'g's ta'n tel paqalauulti'tij ta'n tujiw nemia'titeg etli agnutmajig Samaliaewi'sgwal. Pas'g na mo wen telimagul e'pilitl, "Goqwei puatmn?" gisna mo pipanima'tigul Se'susal, "Goqwei na weji agnutmaioq?"

²⁸ Na e'pit naqalatl ugsamqwano'qoml aq apaja'sit umutgig aq telimaji mimajuinu'g na'te'l, ²⁹ “Jugwita'gw aq nat nmug ji'nm ta'n gis tlimit 'ms't goqwei ta'n tela'tegeiap. Etug jel na ula Nujiugs'tawi'wet.” ³⁰ Na tujiw mimajuinu'g naqtmij gutan aq el'ta'jig Se'suseg.

³¹ Ta'n teli nqase'g na e'pit naqalateg, unaqapemg munsaiwa'titl Se'susal, “Nujig-ina'muet, nat goqwei malqottes.”

³² Gatu Se'sus asita'puguet, “Ni'n geggum mijipjewe ta'n gilew mo geituoq.”

³³ Na unaqapemg poqji mawagnutma'tijig, “Etug nat wen 'pgisituatug mijipjewe.”

³⁴ Na tujiw Se'sus telimaji, “Ni'n jigs'taq nujj aq tela'tegen ta'n nujj tel petgimip aq gaqa'tun na ugtlgoawaqan ta'n ignmuip tla'tegen. Etna na ula ta'n ulapettes pa wije aq gelu'lg mijipjewe.”

[Se'sus wesgumaji ta'nig gisgajo'ltijig ugjit 'lgwenugsultinew Nisgamewigtug.]

³⁵ “Gilew tluetioq 'mjit ne'wijig tepgunsejig na mena'taqutten. Gatu telimuloq, uli angaptmug iga'taqan muta gaq gisigwet aq nige' gisi mena'taqutten. Wesgumgig ta'nig gis gisgajo'ltijig ugjit 'lgwenugsultinew Nisgamewigtug. ³⁶ Na mimajuinu'g ta'n mena'taqu'tijig aq na ula poqtatultijig aq mawo'tu'tij ta'n goqwei gisigweg apangitugsultitaq. Pa na wije mimajuinu'g ta'nig mawo'la'titaq igtigig ugjit 'msnmnew na iapjiwewe mimajuaqan wa'so'q na apangitugsultitaq aq na tujiw ulgwijultitaq. Na tujiw newgte'jit ta'n iga'taqug aq na igtig ta'n mena'taqug, gitg ulgwijintaq. ³⁷ Na ula ta'n i' tluenpign na teliaq, ‘Newgte'jit iga'taqug aq ap igtig mena'taqug.’ ³⁸ Elgimuloq mena'taqu'tinew iga'taqan ta'n menaq etl lugutiwoq. Igtigig etl lugutipnig na'te'l aq welapetmu'tioq ula ugtlgoawaqanmuoq. Na gatu ta'n tujiw mimajuinu'g 'lgwenugsultinew Nisgamewigtug, na tujiw ulgwijultitaq maw ginua.”

³⁹ Na ta'n tujiw na e'pit apaja'sit umutgig pugwelgig na gutan getlams'tua'titl Se'susal muta gis tluet, “Telimip 'ms't goqwei ta'n tela'tega'p.” ⁴⁰ Na toqo tujiw Samaliaewa'q naqtmij gutan aq peita'jig Se'suseg. Munsaiwa'titl i'mlin, aq Se'sus eig'p na'te'l tapuguna'q.

⁴¹ Me' pugwelgig getlams'tua'titl ugjit ta'n goqwei teluelij. ⁴² Telima'titl na e'pilitl, “Nige' getlams'tmu'tieg. Mu na pas'g ta'n gi'l gis tluen gatu ninen elt gis nutaqatt aq geitueg na negm Nujiugs'tawi'wet ugjit ta'n te'sijig mimajuinu'g.”

Se'sus nepilatlganpuguilitl uggwisl

⁴³ Tapuguna'gweg Se'sus naqt'g na'te'l aq eliet Galaliewa'gig. ⁴⁴ Se'sus gis tluet, “Iganigjitegewinu ma gepmite'lgwi'tigul ugtmimajuinumg.” Mo menuegemg'g umutgig. ⁴⁵ Ta'n tujiw iga'teg Galaliewa'gig na mimajuinu'g mawi ul'ta'suala'titl muta negmow gis eimu'tipnig Selusalemg ugjit pestie'uti Siawa'timgewe aq nemia'tipnn ta'n tel mila'toqopnn mesgi'gl 'lgowaqan ta'n tel pita'q pestie'uti.

⁴⁶ Ge's eigeg Galaliewa'gig, 'mjit newgt apaja'sit na gutan teluisig Gena. Na'te'l etl sa'se'wa'toqop samqwan moqopa'qigtug. Galaliewa'gig eig g'pno'lewei iganpuguit, ta'n uggwisl gesnugwa'litl. Wesgowa'sijig na gutan teluisig Gapelniamg. ⁴⁷ Ta'n tujiw nutmateg Se'susal gis wejelipnn Jutiaewa'gig glapis Galaliewa'gig, eliet negmeg. Pipanimatl ugjit lien Gapelniamg aq 'npitmuan uggwisl ta'n pemi nplitl. ⁴⁸ Se'sus telimaji mimajuinu'g, “Ma wen gilew te'sioq 'gtlams'tmun glapis nemitun mesgi'gl 'lgowaqan tela'tegeian aq paqalaiti'l.”

⁴⁹ Iganpuguit etawaqtmuatl, “Saqamaw wije'wi gesgmnaq nn'jan nepug.”

⁵⁰ Se'sus telimatl, “Ggwis siaw mimajitew. Gisinmietet nige'.” Na ji'nm getlams'tuatl Se'susal aq maja'sit. ⁵¹ Na peminmieteg, ugtlugowinumg as'g'jig aq telimjig ula agnutmaqan, “Gtlpa'tu'jm siaw mimajitew.”

⁵² Pipanimaji, “Tale'g's ta'n tujiw 'ngwis ila'siteg?” Telima'titl, “Ulagu gis mewlia'gweg ta'n tujiw na epsimgewe eji'gla's'geg.” ⁵³ Na tujiw na ji'nm migwite'tg. Etna na wije

ajiet ta'n tujiw Se'susal telimteg, “Ggwis siaw mimajitew.” Etna na ugjit negm aq 'ms't wi'gmaq getlams'tmu'tijig.

⁵⁴ Etna na ula tapuewei mesgi'gl 'lgowaqan ta'n Se'sus tela'tegepnn ta'n tujiw naqt'geg Jutiaewa'gig aq elieteg Galaliewa'gig.

5

Na ji'nmul ta'n Se'sus nepilat Petse'taeg

¹ Wegla gis tliaq Lesui'peweiei pestie'uti pem iga'q aq Se'sus eliet Selusalemg. ² Etna na 'gigang, na ga'qana'tas'g teluisig, “Ta'n etl guguna'tij jijgluewjig.” Gigjiw ula ga'qana'tas'g eteg's temig samqwan walgopaqteg. Na'ngl tusati'l gigto'qotegl. Lesui'paq ugtli'sutumuaq telui'tmi'tis Petse'ta. ³ Na pugwelielpnig mimajuinu'g ta'n gesnugu'tijig alismia'tijig tusatigtug. Nepapigwo'ltijig, ta'nig mo gisi al'ta'gwig aq ta'nig mo gisi majita'gwig, etli esgmatmi'tip ugjit na samqwan maja's'gtn. ⁴ Jijuaqa Gjinisgam ug-tansale'witeml i' nisa'silitl samqwanigtug aq se'sapaqte'g samqwan. Na tmg gesnugwat mimajuinu gisi gwija'sij samqwanigtug ta'n tujiw na samqwan gis se'sapaqte'g gisi npisit ta'n telipnej. ⁵ Etna na ula ji'nm na'te'l ta'n gesnugwateg nesisgegipunqeg jel ugumuljin. ⁶ Se'sus nemiatl na'te'l elisinnitl, aq gejiatl ta'n etli pgiji gsnugwalij. Na tujiw pipanimatl, “Getu ila'sin?”

⁷ Na gesnugwat ji'nm asitematl, “Saqamaw, mo wen geggunaq tet ta'n gwija'litew samqwanigtug ta'n tujiw gis se'sapaqte'g. Gatu ta'n tujiw wejo'tm gis gwija'sin, nat wen piluei tmg gis gwija'sit.”

⁸ Se'sus telimatl, “Unaqa'si, 'mgne'n 'gpismutim aq pmia.” ⁹ Na smtug ji'nm gisi npisit. Wesua'toq ugpismutim aq poqji ala'sit. Ula na'gweg na teliaq na atlasmutigisg'g. ¹⁰ Etna na ugjit Lesui'paq iganpugultijig telima'titl na ji'nmul ta'n gisi nplipnn, “Ula na atlasmutigisg'g. Mo teltenug ugjit gi'l pema'tun 'gpismutim. Etl suisga'tun 'gt'tplutaqanminal ta'n tujiw pema'tun.”

¹¹ Asitemaji, “Na ji'nm ta'n gisi npilip telimip, 'Mgne'n 'gpismutim aq pmia.”

¹² Pipanima'titl, “Wen ta u't ji'nm ta'n telim'sg'p, ‘Mgne'n 'gpismutim aq pmia’?”

¹³ Gatu na ji'nm ta'n gisi npilut'p mu gejiagul ta'n wenilij muta Se'sus etli gs'ga'sis ta'n etl mawie'tij.

¹⁴ Weli pgije'geg na wije na'gweg Se'sus we'jiatl 'gjia'sutuo'guomg aq teluet, “Ge' angapte'n, gisi npisineg. Pun pata'tega gisna me' mesgi'g nat goqwei tliatew gi'leg.”

¹⁵ Na tujiw na ji'nm naqalatl aq telimaji Lesui'paq iganpugultijig, etna na Se'sus ta'n gisi npilip. ¹⁶ Etna na ula ugjit poqji gitnme'wa'titl Se'sugulial muta nepilapnn ji'nmul atlasmutigisg'geg. ¹⁷ Gatu Se'sus telimaji, “Apjiw Nujj elugwet tlia atlasmutigisg'g aq amujpa ni'n elugwei.”

¹⁸ Ula ta'n goqwei teluep gisa'laji Lesui'paq iganpugultijig wejo'tmi'tijig ta'n tel gisi pgwatu'tij, ne'pa'new. Mo na pas'g ta'n tel suisga'toq atlasmutigisgugewei 'tplutaqan gatu elt teluet negm Nisgaml ujt'pnn. Ta'n tel tlueteg na musga'tuaji ta'n teli ugsualsit negm 'st'ge' e'taguatl tegpaqtesguatl Nisgaml.

Nisgamewigtug wejiaq uggwisl ugml'gigno'tim

¹⁹ Etna na ugjit Se'suguli telimaji na mimajuinu'g, “Telimuloq, ma gisi nguti tla'tegew goqwei. Pas'g tela'tegei ta'n tel nemi'g Nujj tela'teget. Ta'n goqwei Nujj tela'teget ni'n na uggwisl wije tela'tegei, ²⁰ Muta Nujj gesalit aq musga'tuij ta'n goqwei tel mila'tegej. Musga'tuitew me' mesgi'gl goqwe'l je mu wegla gis tla'tegei, aq 'ms't paqalaititoqs'p. ²¹ Etna na Gjinisgam Nujj ta'n gisi unaqa'lataq ta'nig nepu'tijig aq ignmuataq mimajuqaan. Na wije ni'n ignmua's iapjiwewei mimajuqaan ta'n tegepig pewalgig. ²² Mo Nujj wenn ilsumagul. Gaqi ignmuip ni'n uggwisl ugml'gigno'tim ugjit ilsutegen. ²³ Glaman 'ms't wen gepmitelmitew ni'n na uggwisl ta'n tel gepmitelma'tij

Nujjl. Ta'n wenig mo gepmitelmi'gw ma gis gepmitelma'tigul Nujjl ta'n petgimip. Teliq na telimuloq.

²⁴ “Ta'n wen jigs'tmuitl 'ntglusuaqanml aq getlams'tuatl Nisgaml ta'n petgimip, gegung iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q. Ma ilsutmuam'gl ugtlue'uti'l aq ma mn'tua'gig 'lgimam'g gatu gis gegung iapjiwewei mimajuaqan. Na teliaq telimuloq. ²⁵ Na na'gweg iga'qt'tew aq gis nige' iga'q ta'n tujiw 'ms't wenig gis nepu'tijig na nutuitaq ni'n na Gjinisgam uggwisl aq ta'nig nutuijig aq jigs'tuijig iapjiw mimajultitaq. ²⁶ Nujj na Wegwisit Nisgam ta'n gisa'toq 'ms't goqwei mimajigtn gis gisa'lataq mimajuinu'g iapjiw mimajultinew, pa na wije i'gnmuip ni'n uggwisl wije gis tla'tegen, gisa'lan mimajuinu'g apjiw mimajultinew. ²⁷ Ignmuip ni'n na uggwisl ml'gigno'ti gisi ilsuman mimajuinu'g muta ni'n na newgte'ji ta'n mimajuinu'alsiap. Teliq ta'n telimuloq.” ²⁸ Telimaji, “Mut ula paqalaiugsinew muta na'gweg wejgu'aq ta'nig nepu'tipnig nutuitaq. ²⁹ Ugji mn'jita'taq utqutaqane'gatig. Ta'nig wela'taqatipnig unaqita'taq aq apjiw mimajultitaq wa'so'q. Ta'nig opla'taqatipnig unaqita'taq aq 'lgimaten mn'tua'gig. Na teliaq telimuloq.”

Ta'n wenig wesguma'titl Se'susal

³⁰ “Pas'g ilsutm ta'n goqwei Gjinisgam telimij. Tetapu ilsutegei muta mo wejo'tm tela'tegen ni'n ta'n tel puatm gatu pas'g ta'n wen petgimip tel puatg. Ma goqwei gisi nguti tla'tegew.”

³¹ Se'sus siawewistog, “Ma tli ugsua'tuoq ta'n tujiw wesgumsian ta'n weni aq ta'n gis tla'tegei. ³² Gatu nat wen igtig piluei eig ta'n wesgumit, etna na Nujj aq geitu ta'n negm teluet ugjit ni'n na teliaq. ³³ Gilew elgimoqopnig mimajuinu'g ta'n Sa'n Nutsign'tuet eig ugjit jigs'tuanew ta'n etl pestung. Negm teli usgumip teliaqeweigtug. ³⁴⁻³⁵ Mo taluega'q ji'nm usgumin gatu migwimuloq ta'n teli usgumip Sa'n glaman 'gtlams'tuitoqs'p aq ugs'ta'titoqs'p. Ta'n teli usgumip pa wije aq wasoqonmaqan ta'n wasoqweg aq paqteteg'p aq wel'te'tmu'tioqop ugjit gijga'jig jigs'tuanew. ³⁶ Gatu me' mesgi'g ta'n tel musga's'g ta'n weni je mu ta'n Sa'n Nutsign'tuet teli usgumip. Na mesgi'gl 'lgowaqann ta'n tela'tuanl, nujj ignmuipnn ugjit tla'tegen. Etna na wegla musga's'gl ta'n weni aq tel nemituoqol aq musga'tig'pnn ta'n Nujj tel petgimip. ³⁷ Nujj ta'n petgimip elt negm wesgumip. Menaq nutuawoq aq menaq nemituawoq ugsisgw. ³⁸ Mo geggunmuawoqol ugglusuaqanml 'ggamlamunuaq muta mo getu jigs'tuiwoq aq mo 'gtlams'tuiwoq ni'n ta'n petgimimg'p. ³⁹ Gegina'masultioq Gjinisgam ugtwi'gatign muta tel'ta'sultioq na'te'l wejittoqs'p iapjiwewei mimajuaqan. Gegna'tugsioqopnn ugjit ni'n. ⁴⁰ Gatu me' menaq gisita'sultiwoq jugwita'new ni'neg glaman gisi ignmultoqs'p iapjiwewei mimajuaqan.

⁴¹ “Mo algwilmu gepmitelgaqan mimajuinuigtug. ⁴² Gatu geju'loq. Geitu gilew mo gesalawoq Gjinisgam 'ggamlamunuaq. ⁴³ Gjinisgam nujj ugwisunmg weji pgisinap gatu gilew mo wel'te'lmiwoq. Gatu awna wen piluei 'pgising negm ugwisunmg, mo negm Gjinisgam petgimagul, na ul'telmatoqs'p. ⁴⁴ Gesatmoq gepmite'ltultioq gatu mo tali el'te'tmuoq Gjinisgam gepmite'lmugsinew. Getl ta mo gisi gtlams'tmu'tiwoq. ⁴⁵ Mut tl'ta'sultinew ni'n elsutmultoqs'p nujjeg. Etna na Mowis 'lsutmugsitoqs'p. Negm ta'n ugt'tplutaqanml elita'suatmoqop ugjit la'lugsinew wa'so'q. ⁴⁶ Gatu 'gtlams'tmoqosn ta'n Mowiso'q tel wi'gig'pnn, na tujiw 'gtlams'tuigoqpn ni'n muta negm wesgumip ta'n tujiw ewi'gigeg. ⁴⁷ Gatu mo getlams'tmuawoqop Mowiso'q ta'n goqwei gis wi'gig'p, getl ta mo getlams'tmu'tiwoq 'ntglusuaqanml.”

6

*Se'sus essmaji na'n pituiptnnaqanijig ji'nmug
maw ugte'pitemuaq aq mijua'ji'g
(Matiw 14.13-21; Malg 6.30-44; Lu'g 9.10-17)*

[Se'sus maw unaqapemg apa'ita'jig Galaliewa'gig.]

¹⁻⁴ Na pugjitew iga'q na Siawa'timgewei Pestie'uti. Se'sus maw unaqapemg pusijig aq asoqomitajig na qospem teluisig Galali. (Elt telui'tmi'tij Taipilias.) Pugwelg'pnig mimajuinu'g majulgwala'titl Se'susal. Nemitua'tipnn mesgi'g lugowaqan tela'tegelij ta'n teli npilapnig gesnugu'tijig. Na Se'sus maw unaqapemg oqwa'jig aq soqwita'jig gm'tnigtug aq epita'jig. ⁵ Tel gne'geg Se'sus nisapa'sit gm'tnigtug. Elapit aq nemiaji pugwenniji mimajuinu'g pemi sgoqita'jig. Algwilua'titl. Gigto'qopugua'sit aq pipanimatl Pilipal, "Pilip, tami tet gisi ugjattesnu mijipjewe ta'n tl smatesnu ula mimajuinu'g?" (⁶ Se'sus getu gji'jiatl ta'n Pilipal tluelital. Gis geitoq ta'n tla'tegetew.)

⁷ Na Pilip asitematl, "Ta'n goqwei wen ne'pa'toq ugumuljin te'sijig tepgunsejig, ma tepianug ugjit gijga gis sman na te'sijig mimajuinu'g."

⁸ Gatu ap igtig unaqapeml Antle', Simon Pie'l wijigumatl teluet, ⁹ "Ula eig lpa'tuj ta'n geggungl na'ngl pipnaqanu'tl, wejitas'g pallieweigtug, aq tapusiliji nme'ji'jig. Gatu mo eigtnug tepian gis smanenu na te'sijig mimajuinu'g."

¹⁰ Se'sus telimaji, "Tlimug na mimajuinu'g pita'tij ta'n etli msiguig." (Na tujiw mimajuinu'g epita'jig.) Eimu'tijig na'tami na'n pituiptnnaqanijig ji'nmug aq maw e'pijig aq mijua'ji'jig. ¹¹ Toqo Se'sus wesua'toq pipnaqan aq miwatmuatl Nisgaml aq tepiaji mimajuinu'g ta'n pemgopultijig. Na wije'i tela'laji nme'ji'jig aq 'ms't wen tepiaq ta'n telatalg. Na. ¹² Ta'n tujiw g'satalulti'titeg telimaji unaqapemg, "Mgnmug ta'n goqwei esgwiaq glaman ma goqwei 'gs'gaqtnug." ¹³ Ta'n tujiw gaqi mgnmi'titeg wajua'tu'titl newgtisga'qal jel ta'pu ligpenignn ta'n wej piamiaqal na'ngl pipnaqanu'tl ta'n weji esgutmi'titl mimajuinu'g.

¹⁴ Na mimajuinu'g nemitu'titeg ta'n tel mesgi'g Se'sus gis tla'teget, teluejig, "Na ula ji'nm na iganigjitegewinu ta'n esgmalulg'p. Getleweigtug teluepnig ugjit 'pgisin ugs'tqamug ta'n esgmalulg'p." ¹⁵ Se'sus gejiaji jugwita'linew aq 'gtu gi'gaji elege'walanew. Gatu mo ignmuagwi awna naqalaji aq siawi nguti sgoqiet.

*Se'sus wesgiji pmiet samqwanigtug
(Matiw 14.22-33; Malg 6.45-52)*

¹⁶ Na ta'n tujiw poqji piluamugwiaq na unaqapemg nisita'jig qospemg. ¹⁷ Tepita'jig ugtuluuq aq pusijig. Poqji apaji asoqomisugultijig na qospem. Pesu'gwatmu'tijig na gutan Gapelniam. Na tel gne'ge'l, wel oqonitpaqiaq aq Se'sus menaq pegisinugweg. ¹⁸ Na jiniw ugju'sn poqji melgignewa's'g aq poqji mquatgwig. ¹⁹ Ta'n tujiw na unaqapemg elisugultijig na'tami nesisgl gisna neggul loqtn, na jiniw nemia'titl Se'susal wesgit pmielitl samqwanigtug. Siaw pem gigja'silitl ugtuluuq. 'Ms't sigteta'sultijig. ²⁰ Se'sus telimaji, "Mut jipaqita'new! Ni'n na pas'g." ²¹ Na tujiw wel'te'tmi'tij tepa'lanew ugtuluuq. Ta'n tujiw teppit ugtuluuq smtug iga'jig ta'n getu 'lta'pnig aq oqwa'jig.

Na mimajuinu'g gwilua'titl Se'susal

²² Na wapp, na mimajuinu'g, ta'n siawqatmu'tijig ta'n Se'sus etl smapnig, migwite'tmi'tij pas'g newgte' unaqapemg ugtuluow eteg'p. Geitu'tij Se'sus mo wije'wa'qupni unaqapemg ugtuluuq, gatu unaqapemg poqjisugultipnig aq mo negm teppigup. Na tujiw peminmita'jig. ²³ Na igtigig mimajuinu'g weita'jig gutan Taipilias ugtuluuq. Oqwa'jig gigjiw na'te'l, ta'n Gjsaqamaw etl miwatmuapnn Nisgaml ugjit na mijipjewe aq mimajuinu'g etlatalultipnig. ²⁴ Toqo ta'n tujiw mimajuinu'g nemitu'tij mo Se'susal eimligul aq unaqapemg asoqomisugultipnig, tepita'jig ugtuluuq aq pusijig. Asoqomisugultijig glapis Gapelniam, ugjit gwiluanew.

*Mijipjewe gisa'lultew siaw mimajin ula ugs'tqamug
aq pa na wije'i Se'sus gisa'lultew mimajin Nisgamewigtug*

[Se'sus wesgutg ta'n 'np'tew gujjieweigtug aq gaqigunietew ugjit 'gtlue'utiwal gatu mimajuinu'g mo gisi ns'tmi'ti'gw. Elg wesgutg ta'n gmnieultitesnu.]

²⁵ Ta'n tujiw we'jia'titeg Se'sus na'te'l, pipanima'titl, "Nujigina'muet, ta'n pegisinu's'p?"

²⁶ Se'sus asitemaji, "Telimuloq. Na algwiluioqop mo ugjit ta'n teli gtlams'tuioq gisna ta'n tel nemituoqop mesgi'gl ta'n goqwe'l tela'tegeiap gatu ta'n essmuloqop aq g'satalultioq. ²⁷ Telimuloq, mut pas'g lugutinew ta'n goqwei gaqiatew 'st'ge' mijipjewe'i gatu awna sespete'tmug aq gwilmug iapjiwewei mimajuaqan ta'n gisi ignmultoqs'p ni'n na newgte'jit ta'n mimajuinualsiap. Gjinisgam, gujjinu megnip aq ignmuip ml'gigno'ti na tla'tegen. Teliq na telimuloq."

²⁸ Na tujiw pipanima'titl, "Tala'taqatitesnen ugjit lugwatmu'tinen na 'lgoawaqan ta'n Gjinisgam pualugsieg?" ²⁹ Se'sus asitemaji, "Etna na ula ta'n Gjinisgam tel puatg tla'taqatinew, Pewalugsioq 'gtlams'tuine'w ni'n ta'n petgimip." ³⁰ Na teli asitema'titl, "Amujpa na tela'tegen me' mesgi'g paqalaiti pewalie'g 'gtlams'tmu'tinen gi'l na newgte'jin ta'n petgimulg ugjit ugs'tawian Gjinisgam ugtmimajuinung. Goqwei elugwatmn? ³¹ Gujji'naqi'g malqotmi'tip na mijipjewe'i teluisig manna paqtaqamigtug ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign, 'Mowiso'q ignmuapni pipnaqan, wa'so'q wejiaq.' "

³² Se'sus teluet, "Telimuloq, na pipnaqan ta'n Mowiso'q ignmuapni wa'so'q wejiaqap gatu mo na 'gjitmei wa'so'qewei pipnaqan. Etna na Gjinisgam nu'jj nige' ignmugsitoqs'p na 'gjitmei wa'so'qewei pipnaqan. ³³ Na 'gji'tmei wa'so'qewei pipnaqan ta'n Gjinisgam ignmugsioq, na negm ta'n weji nisa'sit wa'so'q ugjit ignmugsinew mimajuinu'g iapjiwewei mimajuaqan. Na teliq telimuloq."

³⁴ Etama'titl, "Saqamaw te'sigisg'g ignmuieg ula pipnaqan."

³⁵ Se'sus na teli asitemaji, "Ni'n na newgte'ji ta'n gisa'lultoqs'p siaw mimajultinew Nisgamewigtug pa wije'i aq pipnaqan gisa'lugsitoqs'p siaw mimajultinew ula ugs'tqamu. Ta'n wen wejgu'et ni'neg ma guisinug. Ta'n wen getlams'tuit ma 'gtu samqwawgw. ³⁶ Gatu gis telimuloqop ta'n weni aq gis nemioq aq me' wije'i mo teli gtlams'tmu'tiwoq. ³⁷ Ta'n te'silitl wen Nu'jj ignmu'itl jugwita'taq ni'neg. Ma jiglapasualaqig ta'n pas'g wenig jugu'elin ni'neg. Iapjiw i'ttew ta'n eim. ³⁸ Weji nisa'siap wa'so'q mo ugjit lugwatmn ni'n ta'n tel puatm gatu ta'n tel puatg Gjinisgam ta'n petgimip. ³⁹ Etna na ula Nisgam ta'n petgimip pualit tla'tegen, ma e'nagig ta'n wenig gisi ignmuipnig je mu newgte'jit gatu awna unaqala's aq ignmua's iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q, ugte'jgewei na'gweg. ⁴⁰ Nu'jj tel puatg ta'n wenig telita'sualijig ni'n uggwisl aq getlams'tuijig, iapjiw mimajultitaq wa'so'q. Unaqala's aq ignmua's iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q ugte'jgewei na'gweg. Etna na ula ta'n Nu'jj tel puatg."

⁴¹ Na tujiw Lesui'paq poqji nunmaqultijig ugjit Se'susal muta teluelitl, "Ni'n na newgte'jit ta'n wet nisa'siap wa'so'q. Gisa'lultoqs'p siaw mimajultinew Nisgamewigtug, pa wije'i aq pipnaqan gisa'lugsitoqs'p siaw mimajultinew ula ugs'tqamug."

⁴² Telimultijig, "Mu ta ula ji'nm Se'sus, So'sep uggwisl? Amuj na! E'e! Nenuggig ujjl aq uggwitl. Tal gis nige' tluet weji nisa'sip wa'so'q?"

⁴³ Se'sus na asitemaji, "Pun nunmaqultigw gilew te'sioq. ⁴⁴ Ma wen gis jugu'egw ni'neg glapis Nu'jj ta'n petgimip jugwa'gitmu'ij aq unaqala's ugte'jgewei na'gweg. Iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q ignmua's. ⁴⁵ Na iganigjitegewinugi'g ewi'gmi'tipneg, "Ms't mimajuinu'g Gjinisgam gina'muataq.' 'Ms't wen ta'n nutuaj Nu'jjl aq jigs'tuaj na jugu'etew ni'neg. ⁴⁶ Je tlia mimajuinu nutuaj Nisgaml, menaq wen nemiagul pas'g ni'n ta'n Nisgamewigtug wejia'p. Pas'g ni'n nemi'g'p. ⁴⁷ Telimuloq ta'n wen getlams'tuit 'msntew iapjiwewei mimajuaqan. ⁴⁸ Ni'n na newgte'jit ta'n gisa'lultes siaw mimajultinew wa'so'q pa wije'i aq pipnaqan gisa'lugsitoqs'p siaw mimajultinew ula ugs'tqamu. ⁴⁹ Gu'jjuaqi'g malqotmi'tip manna, eimu'tipnig paqtaqamigtug aq nepu'tipnig. ⁵⁰ Gatu na wa'so'qewei pipnaqan gisa'lataq ta'n wenig malqotmi'tij ma 'npu'ti'gw. ⁵¹ Ni'n na wa'so'qewei pipnaqan, wet nisa'siap wa'so'q. Ta'n wenig malqotmi'tij ula pipnaqan iapjiw mimajultitaq, aq ula pipnaqan ta'n ignmu'itesg na na'qi. Iga'tutes glaman 'ms't mimajuinu'g gisi mimajultitaq. Na teliq telimuloq."

⁵² Na ula ta'n Se'sus gis tluet gisa'laji uggwaiultinew aq gi'gaita'new. Pipanimtultijig, “Tal gis ula ji'nm gisi ignmugsitesnu wa'qi malqotmnenu?”

⁵³ Se'sus telimaji, “Ni'n ta'n mimajuinualsiap. Mo malqotmuiwoq na'qi aq samq-woltiwoq nmal'tem, ma iapjiwewei mimajuaqan gugunmuoq. ⁵⁴ Ta'n wen malqotg na'qi aq samqwaj nmal'tem iapjiwewei mimajuaqan geggung, aq ta'n tujiw gespaqami'g iga'q na apaji unaqa'la's utqutaqane'gati aq iapjiw mimajitew wa'so'q ta'n eim. ⁵⁵ Ni'n na'qi na 'gjitmei mijipjewe aq na nmal'tem 'gjitmei ta'n esamqwoltioq. ⁵⁶ Ta'n wen malqotg na'qi aq esamqwaj nmal'tem ni'neg eig aq ni'n eim negmeg, ⁵⁷ Gjinisgam Nujj ta'n iapji mimajit, petgimip. Ignmuip iapjiwewei mimajuaqan aq pa na wije ta'n malqotg na'qi ignmua's iapjiwewei mimajuaqan. ⁵⁸ Etna na ula pipnaqan ta'n wejiaqap wa'so'q. Gujjuaqi'g pipnaqan malqotmi'tip aq gaqi npu'tipnig. Gatu awna ta'n wen 'gjitmei wa'so'qewei pipnaqan malqotg iapjiw mimajitew. Ma npu'ti'gw pa wije aq ta'n gujjuaqi'g teli npu'tipnig. Teli na telimuloq.”

⁵⁹ Se'sus ula teluep ta'n tujiw egina'muateg a'sutuo'guomg na 'gjigan Gapelniam.

Na glusuaqan ta'n ignmugsitoqs'p iapjiwewei mimajuaqan

⁶⁰ Na pugwenniji unaqapemg nutmi'tip ula, telueliji, “Ula gina'masuti wesami mtue'g. Wen ta'n gis jigs'ttew?”

⁶¹ Gesgmnaq telimam'g Se'sus gejaaji unaqapemg nunmaqultijig ugjit ula. Na tujiw pipanimaji, “Na ula gisa'lugsioq 'gtu punia'tinew? ⁶² Tal'ta'sultigoq nige' ta'n tujiw nemioq ni'n ta'n mimajuinualsiap apaja'sin wa'so'q ta'n wejia'p. ⁶³ Mimajuinu ma gisa'tug iapjiw mimajin. Pas'g Wejuli Nisgam gisa'lultew iapjiw mimajin. Ta'nig pas'g newgti ugs'tqamulti'tij ma gisi msnmi'tigw iapjiwewei mimajuaqan. 'Gtlams'tasultioq na glusuaqann ta'n wesgutmulooqopnn, gisa'luloq 'msnmnew na Wejuli Nisgam aq iapjiwewei mimajuaqan. ⁶⁴ Gatu alt gilew mo getlams'tuiwoq.” (Se'sus geitoqop mawi amgweseweieg ta'nig ma 'gtlams'tagugwig aq ta'n wen 'ntuisgalgatal.) ⁶⁵ Na tujiw angua'toq, “Etna na ugjit wet tlimuloqop. Ma wen gis jugu'egw ni'neg glapis Nujj na iga'tuaj uggamlamung.” Na.

⁶⁶ Ta'n tel tlimapni na pugwenniji ta'nig majulgwala'tipnn, gawasgita'jig aq ma nugu wije'wa'tigul. ⁶⁷ Etna na ugjit Se'sus pipanimaji newgtisgegsiliji jel ta'pu unaqapemg, “Gatu gilew getu maita'ioq?”

⁶⁸ Simon Pie'l asitematl, “Gjisaqamaw, tami 'lta'tesnen? Gi'l geggunmn na agnut-maqan ta'n ignmugsitesnen iapjiwewei mimajuaqan. ⁶⁹ Aq nige' getlams'tasultieg aq geitueg gi'l na newgti sape'win wejien Gjinisgamewigtug.”

⁷⁰ Se'sus na telimaji, “Megnuloqop newgtisgegsioq je ta'pu aq newgte'jit gilew mn'tuit.” ⁷¹ Na wesgumatl Sutaal, Simon Isgaliot, uggwisl. Newgte'jilitl unaqapemg ta'n newgtisgegsiliji je ta'pu ta'n 'ntuisgalgatal.

7

Se'sus ugjignamg mo getlams'tua'tigul

¹ Weli pgije'geg Se'suguli al mittugwet Galaliewa'gig. Mo getu liegw Jutiaewa'gig muta Lesui'paq iganpugultijig getu ne'pa'tipnn. ² Na pemi iga'q Lesui'pewei pestie'uti ta'n teluisig, “Gaq mena'taquting.” ³ Na Se'sus ugjignamg pipanimaji, “Mo liewn Jutiaewa'gig ugjit na pestie'uti glaman gnaqapemg nmituldaq lugowaqan ta'n lugwattes? ⁴ Mo wen mingwa'tug ta'n goqwei tela'tegej ta'n tujiw puatg nenugsin. Tl'ta'sin teli ms'gin na musga'tu ugs'tqamug.” (⁵ Je we'gaw ugjignamg mo getlams'tagupnig.)

⁶ Na Se'sus telimaji, “Menaq tetaputestnug ugjit ni'n lien. Gatu gilew gisi 'lta'toqs'p ta'n pa tujiw. ⁷ Mimajuinu'g ta'n mo getlams'tui'gw mo masgelmugsiwoq gatu ni'n masgelmijig muta apji tlingig ta'n teli opla'taqati'tij. ⁸ Gilew 'lta'gw na pestie'uti. Mo

ni'n eliew nige' muta menaq tetaputestnug iga'q ugjit ni'n lien.” ⁹ Na telimapni ula aq siawqatg'p Galaliewa'gig.

*Se'sus pestung na Lesui'peweiei pestie'uti ta'n teluisig,
“Gaq Mena'taqutmi'tij”*

¹⁰ Ta'n tujiw ugjignamg el'ta'titeg pestie'umg, na tujiw elg Se'sus eliet. Mo wije'wagwi mimajuinu'g gatu awna gim liet. ¹¹ Etna na ugjit Lesui'paq iganpugultijig algwilua'titl, pestie'utigtug. Pipanigesultijig, “Tami eig? Gis wen nemiapnn?”

¹² Ta'n pugwelgig mimajuinu'g etl mawita'jig na'te'l gimewistu'tiji. Alt teluejig, “Maw ulm'toq na ji'nm.” Aq igtigig teluejig, “Moqwa', apji elue'wa'laji mimajuinu'g.”

¹³ Pas'g mo wen tetujita'ugw usguman mimajuinuigtug muta jipala'tiji ta'ni Lesui'paq iganpugultijig.

¹⁴ Na gis suel aqataig gaqiaq pestie'uti ta'n tujiw Se'sus eliet 'gja'sutuo'guomg aq poqji gnu'tmuaji na mimajuinu'g. ¹⁵ Na Lesui'paq iganpugultijig paqalauitijig aq teluejig, “Tal gis ula ji'nm telgi'g geitoq ta'n tujiw mu geggumug gina'masuti?”

¹⁶ Se'sus asitemaji, “Ta'n goqwei gegina'man mo 'ntglusuaqanml, gatu wejiaq Nisgamewigtug ta'n petgimip. ¹⁷ Ta'n wen wel'te'tg tla'tegen ta'n goqwei Gjinisgam tel puatg, 'gji'tutew ta'n goqwei gegina'matm wejiaq Nisgamewigtug gisna pas'g tl gina'mueian 'ntml'gigno'timg. ¹⁸ Gisi gji'jit ta'n wen puatg gepmitelmugsin ta'n etl ewo'qwet muta pas'g wesgumsit aq wesgutg ta'n etli angita'sit. Aq gisi gji'jit mimajuinu ta'n getu gepmitelmatl igtigl ta'n petgimtl ta'n etl ewo'qwet. Pas'g wesgumatl ta'n wen petgimtl aq wesgutg ta'n negm puatmlij. Gis sangewitelmatogs'p, mo egsuegw.

¹⁹ Mowiso'q ignmugsioqop 'tplutaqan gatu mo wen te'sioq gaqi majulgwatmugup. Gatu gilew mo gis gaq majulgwatmu'titoqs'p Mowis ugt'tplutaqanm, goqwei wej gwilmuioq amsalteg ta'n tel suisga'tu ni'n. Goqwei weji 'gtu ne'pa'ioq ugjit wegla?”

²⁰ Na mimajuinu'g asitema'titl, “Elue'wien ta gi'l. Wen ta gi'l getu ne'pe'sg?”

²¹ Se'sus na teli asitemaji, “Paqalauaqan elugwa'p atlasmutigisg'gigtug. Nepilg'p ji'nm aq 'ms't paqalauitioq. ²² Gatu lugwatasultitaq 'ggwisuaq ta'n tujiw aqantie'uti gis tetuje'g je tlia atlasmutigisg'g, muta Mowiso'q na telimugsioqop. (Gesgmnaq Mowis ugs'tqamuigweg gujuaqi'g i' tla'taqatipni'g.) ²³ Lpa'tuj elugwasij atlasmutigisg'g glaman Mowiso'q ugt'tplutaqanm ma suisga'tas'gtug. Gatu goqwei weji uggwaiugtuioq ni'n muta gaq nepilg'p ji'nm atlasmutigisg'gigtug? ²⁴ Menaqqajewei angite'tmug ta'n goqwei gis tliaq aq na tujiw gis gigwaji ilsutaqatioq. Nmittoqs'p tela'tegei ta'n goqwei tetapu'aq.”

*Pipanimtultijig ugjit Se'sugulial na newgte'jilitl ta'n
Gjinisgam petgimapnn ugjit ugs'tawian ugtmimajuinumg*

²⁵ Alt mimajuinu'g ta'n wigultijig Selusalemg teluejig, “Mu na ula ji'nm ta'n wejo'tmi'tij ne'pa'new. ²⁶ Ge' angamug. Etlewistoq mimajuinuigtug aq mo wen goqwei gis tlimagw. Etug jel iganpugultijig geja'titl negm menaq na Nujiugs'tawi'wet, ta'n Gjinisgam petgimapnn ugjit ilgwenan ugtmimajuinumg. ²⁷ Gatu ta'n tujiw negm 'pgising ma wen 'gji'jiagul ta'n wejelij aq 'ms't geji'gw ta'n ula ji'nm wejiej.”

²⁸ Na Se'sus gegina'muet 'gja'sutuo'guomg aq gesigawwet, “Tel'ta'sultioq menaqqajewei nenuioq aq gejioq ta'n wejiei. E'e nenuioq aq ap ta'n etli neps'tgwa'tasiap. Gatu ni'n pas'g na nutagnutmewinu ugjit ta'n wen mo gejiawoq aq negm na teliaqewei.

²⁹ Gatu ni'n geji'g muta ni'n wejiei negmeg aq negm petgimip.”

³⁰ Na tujiw wejo'tmi'tij ugsua'lanew pas'g mo gis tala'la'tigupnn muta me' menaq tetaputestnugup. ³¹ Gatu pugwelgig ta'n etl mawie'tij na getlams'tua'titl aq teluejig, “Na ji'nm ta'n Gjinisgam petgimaj ugjit ugs'tawian ugtmimajuinumg, ma aji 'ms'gi'gtugul 'lgowaqann gis tla'tegetal aq ula ji'nm ta'n gis tla'tegej. Amuj na ula ji'nm.”

Sma'gnisg elgima'tiji ugjit ugsua'lanew Se'susal

³² Na Palasiaq nutmajig mimajuinu'g gim mawagnutma'tijig wegla ugjit negm. Etna na ugjit negmow aq iganpugultijig patlia'sg elgima'tipnig alt sma'gnisg ugjit ug-sua'lanew Se'susal. ³³ Ta'n tujiw peita'titeg, Se'sus etl tlimaji mimajuinu'g, "Wijitgweiultoqs'p me' gijga'ji'g, na tujiw 'nqalultoqs'p aq lia's ta'n wen petgimip. ³⁴ Gwiluitoqs'p gatu ma we'ji'woq muta ta'n i'ttes ma gilew gisi 'lta'woq."

³⁵ Na Lesui'paq iganpugultijig telimtultijig, "Tami ta getu liet ta'n ma ginu we'jia'gw? Lietew Gli'gewaq ugjiganmuaq ta'n Lesui'paq wigulti'tij aq gina'muataq aq we'gaw ta'nig mo Lesui'peulti'gw? ³⁶ Teluet, 'Gwiluitoqs'p gatu ma we'ji'woq aq ma gisi 'lta'woq ta'n eliei.' Goqwei etug getu tlimugsi'gw?"

Na samqwan ta'n ignmugsitesnu iapjiwewei mimajuaqan

³⁷ Ugtejgewei na'gweg na pestie'uti na mawi espe'g. Na na'gweg Se'sus gaqama'sit aq gesigawewistog, "Ta'n wen getu samqwat, jugu'ej ni'neg aq ni'n ignmua's ta'n tl samqwatew. ³⁸ Ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng ugjit ni'n, 'Ta'n wen getlams'tasit ni'neg geggung iapjiwewei mimajuaqan aq gis tlimaji igtigig ta'n tl samqwataq glaman guguntaq iapjiwewei mimajuaqan. Pa na wije aq tqapo'q ta'n ma niwianug gatu sipuji'jl wet neia's'gl.' " ³⁹ Se'sus wesgumapnn na Wejuli Nisgaml, ta'nig getlams'tasultijig 'msnataq. Etna na tujiw na Wejuli Nisgaml menaq mesna'tigusnn muta Se'suguli menaq wenagiegus ugjit apaji gepmite'lmugin wa'so'q.

Nasgwia'tiji mimajuinu'g ugjit ta'n wenit Se'sus

⁴⁰ Alt eimu'tijig mimajuinu'g nutua'titl teluelitl aq teluejig, "Ula ji'nm na menaqqa-jewei iganigjitegewinu ta'n 'pgisintew gesgmnaq Nujiugs'tawi'wet!"

⁴¹ Gatu igtigig teluejig, "Negm na Nujiugs'tawi'wet ta'n Gjinisgam petgimapnn ugjit ilgwenan mimajuinu'g!" Gatu ala igtigig teluejig, "Gatu na Nujiugs'tawi'wet ma negm ugjiegw Galaliewa'gig. ⁴² Gis ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng, 'Nujiugs'tawi'wet ugtaquttew Ta'piteg aq ugs'tqamuitew Petliemg ta'n Ta'pit wigip.' " Na toqo mo wije tel'te'tmi'tij ta'n wenit Se'sus. ⁴³ Na tujiw na mimajuinu'g nasgwia'tijig ugjit negma. ⁴⁴ Alt getu ugsua'la'titl pas'g mo wen gis tala'lagul.

Na Lesui'paq iganpugultijig mo getlams'tasultigupnig

⁴⁵ Na sma'gnisg apaita'jig iganpugultijig patlia'sg ta'n eimu'tijig. Pipanimgwi'tiji, "Goqwei ugjit mo wejgwa'lawoqos?"

⁴⁶ Na sma'gnisg asitema'tiji, "Menaq wen telewistug 'st'ge' ula ji'nm."

⁴⁷ Na Palasiaq pipanima'tijig, "Gis lue'wa'lugsioq elt gilew? ⁴⁸ Mu wen ta'nig iganpugultijig gisna Palasiaq getlams'tasulti'gw Westaulgewilin. ⁴⁹ Gatu wegla mimajuinu'g ta'n mo geitua'tigul Mowisal ugt'tplutaqanm ulmaji ilsumaten."

⁵⁰ Nigotimus, ta'n gis elieteg Se'suseg aq nat nmiteg, newgte'jit negmow te'si'tij Palasiaq. Na telimaji, ⁵¹ "Ta'n telteg 'gt'tplutaqanminu, ma gisi ilsumam'g ji'nm, gesgmnaq gis nutmuam'g ta'n gis tla'tegej."

⁵² Negmow gigtoqopita'jig aq na teli asitema'titl, "A' na gi'l elg wejie's'p Galaliewa'gig? Gwile'n aq gigji angapte'n ta'n goqwei ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng. Gji'tutes ma iganigjitegewinu ugjiegw Galaliewa'gig na."

Na e'pit mesnut ta'n etl sespo'teget

⁵³ [Na tujiw 'ms't wen enmiet wiguaq.

8

¹ Gatu Se'sus eliet na gm'tn teluisig Olipet. ² Na wapniaq Se'sus apsgwa'sit 'gjia'sutuo'guomg. Na pugwelgig mimajuinu'g mawita'jig gigjiw ta'n eimlij aq negm epa'sit aq poqji gina'muaji. ³ Na nujigina'mua'tijig tplutaqan aq Palasiaq pegisula'titl e'pilitl ta'n mesna'tipnn ta'n etli sespo'tegelitl aq miawe'g gaqama'la'titl glaman

'ms't wen nmiatal. ⁴ Telima'titl Se'susal, "Nujigina'muet, ula e'pit mesng't assma tl sespo'tegen. ⁵ 'Gt'tplutaqanminaq Mowis telimugsi'gup na telamugsit e'pit amujpa gun'tewto'q glapis 'np'g. Nige', taluen?" ⁶ Na wet tluiejig ugjit gistesguanew, glaman gisi lsutmua'tital. Gatu na Se'sus waqjupa'sit aq ewi'giget t'pgwanigtug, ugtluign e'w'g.

⁷ Ge's gaqamulti'tij na'te'l etl mil pipanigesultijig, tegpaqpa'sit aq teliman, "Ta'n wen gilew te'sioq me' menaq pata'tegegw na gisi tqamatal na amgwesewei gun'tew." ⁸ Na tujiw ap waqjupa'sit ap ewi'giget t'pgwanigtug. ⁹ Ta'n tujiw nutmi'titeg ula, ingute'jijig jiglita'jig ta'n gisiguultijig tmg. Se'sus pas'g esgwiet aq maw na e'pit ta'n gaqamit. ¹⁰ Tegpaqpa'sit aq telimatl, "E'pit, tami eimu'tijig ta'nig getu 'lsutmasg'pnig. Je mu newgte'jit ta'n 'lsutmultew?"

¹¹ Na teli asitematl, "Saqamaw mo wen eimug." Se'sus asitematl, "Aq mo ni'n elsutmulu. Gisinmietes nige'. Gatu mut piam pata'tegegw!"

*Se'sus na waseteg ugjit mimajuinu'g
aq musga'tuaji mimajuinu'g ta'n tel gegnu pmitataq*

¹² Ta'n tujiw Se'sus ap gelulateg mimajuinu'g, telimaji, "Ni'n na waseteg ugjit mimajuinu'g ula ugs'tqamug. Gisi ignmuataq iapijwewei mimajuaqan. Ta'n wen majulgwalit ma oqonitpa'qigtug pmiegw gatu awna guguntew na waseteg ugmimajuaqanmg aq 'gjitutew ta'n gegnu mimajit."

¹³ Na Palasiaq telima'titl, "Nige' pas'g etl ginualsin aq etli egsuen. Ta'n goqwei etl tluen mo tali ugtapsuninug."

¹⁴ Se'sus asitemaji, "Moqwa', je tlia tl ginualsian, ta'n goqwei teluei na teliaq, muta geitu ta'n wejia'p aq ta'n eliei. Mo gilew geituoq ta'n wejia'p aq ta'n eliei. ¹⁵ Teli ilsutaqatioq ta'n tel nemituoq. Mo wen ni'n ilsuma. ¹⁶ Gatu ilsutaqan, tetapu ilsutega's. Ntilsutaqanm tetapu'atew muta mu newgtugwa'lugow. Nujj ta'n petgimip wijitgweiwit. ¹⁷ Ewi'gas'g 'gt'tplutaqanmuaq, ta'n tujiw tapusijig gis nemi'tij nat goqwei tliaq aq nuji ilsuteget ingutiw mil pipanima'gugit na aq wije' teluetij na tujiw geitu'g teliaq teluejig. ¹⁸ Etlewistu ta'n weni aq nujj ta'n petgimip elt etlewistoaq ugjit ni'n."

¹⁹ Pipanima'titl, "Tami eig gujj?" Se'sus asitemaji, "Gilew mo nenuiwoq aq mo nenuawoq Nujj. Gatu nenuioq nenuaqoq elg Nujj."

²⁰ Se'sus na 'ms't teluetl ge's etl gina'muej 'gja'sutuo'guomg ta'n i' tepege'tij suliewei. Mo wen gisi ugsua'lagul muta menaq tetaputestnug iga'q.

Ma gisi 'lta'woq ta'n ni'n eliei

²¹ Se'sus ap telimaji, "Jigla'sites aq gwiluitoqs'p ma gisi 'lta'woq ta'n eliei. 'Nputititoqs'p aq 'gtlue'utiwal ma apigsigtmugsiwoq."

²² Na tujiw Lesui'paq iganpugultijig pipanimtultijig, "Etug getu ne'pa'sit? Etna na ugjit wet tluet ma gisi 'lta'gw ta'n negm eliej."

²³ Se'sus na telimaji, "Ni'n tleiawi wa'so'q gatu gilew tleiaultioq ula ugs'tqamug gatu ni'n mo tet tleiawiw. ²⁴ Etna na ugjit wet tlimuloq gilew 'npu'titoqs'p aq 'gtlue'utiwal ma apigsigtmugsiwoq glapis 'gtlams'tasultioq ni'n na newgte'ji ta'n Gjinisgam petgimip. Mu 'gtlams'tasultiwoq na tujiw gilew 'nputititoqs'p 'gtlue'utiwaq ma apigsigtuam'gig."

²⁵ Pipanima'titl, "Wenin ta gi'l?" Se'sus asitemaji, "Ni'n na ta'n wen gis tlimuloq mujga mawi amgwesewieig. ²⁶ Gisi ilsutmultoqs'p pugwelg ta'n goqweightug aq elg gisi pugwe'l gina'multoqs'p, gatu ma tla'tegew muta pas'g teluei ta'n goqwei telimimg'p ta'n wen petgimip aq negm teliaq teluej."

²⁷ Mo geja'tigul tli usgumalin ujjl. ²⁸ Glaman Se'sus telimaji, "Ta'n tujiw ni'n ta'n mimajuinualsiap unaqa'liaoq gujjieweigtug, na tujiw 'gjittoqs'p ni'n na newgte'ji ta'n Nisgam petgimip. Mo etli tlimuluoq ni'n ta'n tel'ta'si gatu pas'g wesgutm ta'n goqwei Nujj gis gina'muip. ²⁹ Aq ta'n wen petgimip wijitgweiwit aq menaq naqaligw ugjit ngutugwa'lugwen muta apjiw tela'tegei ta'n goqwei tetapua'l'j."

³⁰ Pugwelgig ta'n nutua'titl Se'susal etl tluelitl wegla goqwe'l, getlams'tua'titl.

Assumsultijig mimajuinu'g aq gisteju'g

³¹ Na tujiw Se'sus telimaji Lesui'paq ta'nig getlams'tua'titl, "Pa na jigs'tmuioq ta'n tel gina'muei na gilew menaqqajewei nnaqapemg. ³² Gjitutoqs'p teliaqewei ugjit Gjinisgam aq na teliaqewei gisa'lugsitoqs'p mu nugu gistejuultinew."

³³ Teli asitema'titl, "Ninen wetagutmu'tieg Aplameg aq mo wen uggestejumultiweg. Goqwei wesgutmn ta'n tujiw teluen, 'Mu nugu gistejuultinew'?"

³⁴ Se'sus telimaji, "Telimuloq, ta'n te'sit wen pata'teget na assumgwi'tij lue'uti, pa wije'i aq gisteju. ³⁵ Gisteju pas'g elugwet ugjit assusit mo ugtaligam ta'n pas'g goqwei ugtassusilitl gatu assusit uggwisl ugtaligam aq assutmljij 'ms't goqwei. ³⁶ Ni'n Gjinisgam uggwisl jigla'luloq ta'n teli assumugsioq lue'uti. Na tujiw menaqqajewei assumulti-toqs'p. ³⁷ Geju'loq Aplameg wetagu'tmu'tioq, gatu alt te'sioq getu ne'pa'ioq, muta mo wel'te'tmuiwoq ta'n tel gina'muei. ³⁸ Wesgutmap ta'n goqwei Nujj musga'tuip gatu gilew tela'taqatioq ta'n gujjuoq telimugsioq. Na teliaq telimuloq."

³⁹ Na teli asitema'titl, "Nujjinen na Aplam." Se'sus asitemaji, "Aplam un'janultioqosn tla'taqatigoq na wije'i 'lgowaqann ta'n negm tela'tegepnigl. ⁴⁰ Gatu wejo'tmoq gis ne'pa'ine'w aq pas'g ta'n goqwei tela'tega'p. Na telimuloqop teliaqewei ta'n nutmap Nisgamewigtug. Aplamoq mo na tela'tegegupneg. ⁴¹ Tela'taqatioq ta'n gujjuoq tela'tegep." Teli asitema'titl, "Pas'g newgtungt nujjinen, Gjinisgam negm."

⁴² Se'sus na teli asitemaji, "Gjinisgam menaqqajewei gujjiewig'sn, 'gsaligoqpn muta ni'n wejiei Nisgamewigtug aq nige' tet eim. Petgimip mo wet jugu'ewap ugjit ni'n gatu negm petgimip. ⁴³ Goqwei ugjit mo nestmu'tiwoq ta'n goqwei wesgutm? Etna na ugjit gisite'tmuoq mo jigs'tmuine'w 'ntglusuaqanml. ⁴⁴ Mn'tu na gujjuoq. Ta'n goqwei gujjuoq tela'tegej na gilew tla'taqatitoqs'p. Na mawi amgweseweie'g nut ne'pa'tegep aq menaq eimug teliaqeweigtug, muta mo teliaqewei ugtinneg eigtnug. Ta'n tujiw egsuej, tela'teget ta'n tele'g, muta negm nuji'egsuet aq negmow na ujjual ta'nig nata' egsua'tijig. 'Ms't egsuo'qon wejiaq negmeg. ⁴⁵ Gatu ni'n telimuloq teliaqewei, etna na ugjit mo getlams'tuiwn." ⁴⁶ Se'sus siawewistog, "Wen eig ta'n gisi musga'tuitew gis ni'n pata'tegei? Pa na mo gis tla'tegewn, goqwei ugjit mo 'gtlams'tuiwoq? Lpa pas'g teliaqewei telimuloq. ⁴⁷ Ta'n wen tleiawit Nisgamewigtug, jigs'tuatl Nisgaml ugglusuaqanml. Gatu gilew mo jigs'tmu'tiwoq muta mo tleiaultiwoq Nisgamewigtug, etna na ugjit."

Se'sus me' espe'g aq Aplamoq

⁴⁸ Na Lesui'paq iganpugultijig na teli asita'pugua'titl Se'susal, "Gigwajiatieg ta'n tujiw telueieg gi'l na Samaliaewa'j aq mn'tu pitu'gwin. Amuj na Samaliaewa'juin aq mn'tu pitu'gwin."

⁴⁹ Se'sus asitemaji, "Mo mn'tu pitu'gwigw ni'neg. Ni'n gepmite'lm'g nujj, gatu gilew mo gepmite'lmiwoq. ⁵⁰ Mo algwilmu gepmitelgaqan ugjit ni'newe'n gatu Gjinisgam pualit gepmitelmugsin aq negm tetapu ilsuteget. ⁵¹ Telimuloq ta'n wen jigs'tmu'ij 'ntagnutmaqanml, ma' 'npmug iapjiw. Na teliaq telimuloq."

⁵² Na telima'titl, "Nige' geju'leg 'gjitm mn'tu pitu'gwin 'gtinneg. Aplamo'q nepg'pnaq aq iganigjitegewinugi'g nepu'tipnig. Gatu gi'l tlue'w, 'Ta'n wen jigs'tmu'ij 'ntagnutmaqanml ma' 'npmug iapjiw.' ⁵³ Gi'l tel'ta'sin me' espe'n je mu nujjinenaq Aplamo'q ta'n nepg'pnaq aq me' espe'n je mu iganigjitegewinugi'g ta'n elt nepu'tipnig? Tal'ta'sin ta gi'l wenin?"

⁵⁴ Na tujiw Se'sus asitemaji, "Pa na gepmite'lsian 'ntgepmitelgaqanm 'lpa ma tepawgtinug. Gatu na newgte'jit ta'n gepmitelmit na negm Nujj. Na mawi ingute't ta'n gilew telui'toq Gnismemuoq. ⁵⁵ Gilew menaq tami tl nenuawoq gatu ni'n nenaq. Pa na jijuaqa tlue'w ni'n ma nenuaq negm na tli nta egsua's pa wije'i aq gilew. Gatu ni'n nenaq

aq ni'n jigs'tmagal ugglusuaqanml. ⁵⁶ Gujuoq Aplamo'q welgwijing'p pas'g tel'ta'siteg nmituital 'ntna'gwegm. Geitoqopneg wejgu'ei aq wel'ta'sipnaq.”

⁵⁷ Na Lesui'paq iganpugultijig telima'titl, “Gi'l je menaq na'nisgegipuna'wn aq gis nenuit Aplamo'q?”

⁵⁸ Se'sus asitemaji, “Telimuloq, teliaqewei. Gesgmnaq Aplamo'q ugs'tqamuigweg gis i'map.”

⁵⁹ Na tujiw megnmi'titl gun'tal ugjit gun'tewta'new aq ne'pa'new. Gatu Se'sus mimg-wasit aq naqt'g 'gjia'sutuo'guomg.

9

Se'sus nepilat na ji'nmul ta'n teli ugs'tqamuilipnn nepapigwa'litl

¹ Ge's Se'sus pemiej, nemiatl ji'nmul ta'n teli ugs'tqamuip nepapigwa'p. ² Unaqapemg pipanimjig, “Nujigina'muet, wen ugtlue'uti gisa'laj ugjit negm tli ugs'tqamuin nepapigwa't. Negm gisna ungi'gug ugtlue'utiwoq?”

³ Se'sus asitemaji, “Ugtlue'uti'l gisna ungi'gug ugtlue'utiwal mo gisa'la'tigupnn nepapigwa'lin. Weji npapigwa't glaman Gjnisgam ugml'gigno'tim gis musga'tuaten negmeg.

⁴ Ge's waseteg, amujpa siaw tla'taqati'gw Nisgamewei 'lgowaqan Gjnisgam ta'n petgimip. Oqonitpa'q wejgu'aq aq ma wen gis lugweg. ⁵ Ge's ugs'tqamug eim, gisa'laqig mimajuinu'g 'ns'tmi'tij teliaqewei ugjit Gjnisgam. Etna na ugjit telui'timg na Waseteg.”

⁶ Ta'n tujiw gis thuej ula, Se'sus elusgatamit maqamigeg aq sisgu el'toq uglusgatignm e'w'g. Na tujiw amiputuaj ji'nmul upugugul. ⁷ Telimatl, “Naji gsispa'tu 'gpugugul na tetp'peg samqwan teluisig Sailoam.” (Ula glusuaqan Sailoam ta'n teli'sulti'tij pa wijej aq “petgimtl”.) Na tujiw na ji'nm eliet naji gsispa'toq upugugul. Apaja'ij, na wejgwi nemiteget.

⁸ Wi'gmaq aq na mimajuinu'g ta'nig nemia'tipnn tl tawaqtmalipnn, pipanigesultijig, “Mu na ula ji'nm ta'n i' pmgopip aq i' tawaqtmapp?”

⁹ Alt teluejig, “Negm na.” Gatu igtigig teluejig, “Moqwa', mu na negm. Pas'g wijej telapewijig.” Na tujiw na ji'nm teluet, “Ni'n na ji'nm.”

¹⁰ Pipanima'titl, “Tal gis nemitegen?”

¹¹ Asitemaji, “Na ji'nm teluisit Se'sus eltoqop sisgu aq ama'tuip 'npugugul aq telimip, 'Lia samqwanigtug teluisig Sailoam aq 'gsispa'tu 'gpugugul. Elia'p aji gsispa'tuan 'npugugul aq ta'n teli nqase'g gesispa'tuaneg 'npugugul, weji ulapianeg.’ ”

¹² Pipanigesultijig, “Tami eig?” Teli asitemaji, “Mo geitu.”

Palasiaq mil pipanima'titl ta'n teli npisip

¹³ Na tujiw ela'la'titl na ji'nmul ta'n i' nepapigwa'lipnn ta'n Palasiaq eimu'ti'tij. ¹⁴ Na na'gweg ta'n Se'sus el'toqop sisgu aq pana'tuapnn ji'nmul upugugul atlasmutigisg'g'p.

¹⁵ Na Palasiaq pipanima'titl na ji'nmul ta'n tel gis nemitegelij. Telimaji, “Iga'toqop sisgu 'npugug aq ni'n gesispa'tuap 'npugugul aq nige' nemitegei.”

¹⁶ Alt Palasiaq teluejig, “Na ji'nm ta'n gis tla'teget na, mu gisi ugjieg Nisgamewigtug muta mo negm jigs'tmug atlasmutigisg'gewei 'tplutaqan.” Gatu awna igtigig teluejig, “Tal gis na ji'nm ta'n elue'winuij gis tla'total paqalaiwaqan pa wijej aq ulaal?” Etna na ugjit alt nigtuaita'jig.

¹⁷ Na Palasiaq 'mjit newgt pipanima'titl na ji'nmul, “Gi'l teluen negm 'gpugugul pana'tas'g'pnn, gatu gi'l tal'ta'sin negm wen?” Na teli asitemaji, “Negm na iganigjitegewinu.”

¹⁸ Na Lesui'paq iganpugultijig me' mu getu 'gtlams'tua'tigul ugjit negm 'npapigwa'lin aq nige' gis nemitegen glapis natgima'tiji na ji'nm ungi'gug, ¹⁹ aq pipanima'tiji, “Ula na gilew 'ggwisuow? Teli ugs'tqamuis nepapigwa'n? Gatu nige' tal gis nemiteget.”

²⁰ Ungi'gug na teli asita'puguejig, "Geji'g't negm 'ngwisinen aq geitueg teli ugs'tqamuip nepapigwa't, ²¹ gatu mo gejiaqat ta'n tel gis nemitegej gisna mo gejiaqat ta'n wen gis pana'tuatl ugugugul. Pipanimug. Gis tepipuna't, gisi asitemugsitoqs'p negm." ²² Ungi'gug ula teluejig muta jipala'tiji Lesui'paq. Muta Lesui'paq iganpugultijig gis wel'te'tmi'tip tuattesguaten a'sutuo'guomg ta'n wen teluet Se'sus na Nujiugs'tawi'wet. Gjinisgam petgimapnn ugjit ilgwenan ugtmimajuinung. ²³ Etna na ugjit ungi'gug teluepnig, "Negm gis tepipuna't, pipanimug."

²⁴ Na ta'puewei na iganpugultijig ap natgima'titl na ji'nmul ta'n ugs'tqamuilipnn nepapigwa'p aq telima'titl. "Gepmite'lm Gjinisgam ta'n teli npisin. Mut gepmite'lm Se'sus. Gejig't lue'winuin."

²⁵ Na ji'nm asitemaji, "Mu tali gji'jiaq lue'winuin gisna mu. Newgte' ta'n goqwei geitu nepapigwa'iap aq nige' nemitegei."

²⁶ Pipanima'titl, "Gatu tala'lusg's? Tal gisi npitamas'g'sn 'gpugugul."

²⁷ Na teli asita'puguet, "Gi's gis tlimuloq aq mo gilew jigs'tmutiwoqop. Goqwei weji 'gtu nutmoqop ap? Etug gilew getu unaqapemultioq?"

²⁸ Anmima'titl aq teluejig, "Gi'l eta negm unaqapeml, gatu ninen na Mowiso'q unaqapemg. ²⁹ Gejig't Gjinisgam gelulapnn Mowisal gatu ugjit na ji'nm, Se'sus, mo tali gji'jiaqat negm ta'n wenij."

³⁰ Na ji'nm asitemaji, "We'gwi wigue'g gisi npilajig nepapigwo'ltijig mimajuinu'g gatu mo gejiawoq ta'n wenij. We'gwi paqalawioq. ³¹ Gejig't Gjinisgam mu jigs'tuagwig lue'winu'g gatu jigs'tuajig mimajuinu'g ta'n gepmitelm'jig aq tela'taqatijig ta'n negm tel puatg. ³² Ta'n tujiw ugs'tqamu gisita's'geg glapis nige' menaq nutmam't wen gisa'lan na mimajuinu'l, ugs'tqamuilipnn nepapigwa'litl, nemitegelin. ³³ Mo ula ji'nm ugjiegw Nisgamewigtug ma gis tla'tegegw."

³⁴ Sesgwala'titl aq miluita'titl, aq telima'titl, "We'gaw gisi ugs'tqamuites, elue'winui't'p aq ali gtu gina'mueig ta ninen?" Toqo tewege'titl we'gaw a'sutuo'guomg.

Ta'nig mo getlams'tmi'ti'gw Gjinisgam ugglusuaqanm pa wije aq nepapigwo'lti'tij

³⁵ Se'sus nutmateg ta'n tel tuege'tij, gwiluatl aq ta'n tujiw we'jiateg, teluet, "Gi'l getlams'tasin ta ji'nm ta'n Gjinisgam petgimapnn?"

³⁶ Ji'nm asitematl, "Tlimi ta'n wenij saqamaw, glaman gisi gtlams'tasites."

³⁷ Se'sus telimatl, "Gis nemi't'p gi'l aq na ni'n ta'n etl agnutmaigw."

³⁸ Na ji'nm teluet, "Gjisaqamaw, getlams'tm." Aq nutgul'pa'sit Se'sugulieg.

³⁹ Se'sus teluet, "Weji pgisinap ula ugs'tqamug ugjit ignmuan ns'tuo'ti Nisgamewei ta'nig mo nestasulti'gw pa wije aq gisa'lan nepapigwo'ltijig nmitaqatinew, aq musga'tuan ta'nig tel'ta'sultijig nestasultijig ta'n goqwe'l Nisgamewei mo nestasulti'gw aq mo goqwei nemitu'tiwgw pa wije aq nepapigwo'ltijig."

⁴⁰ Alt Palasiaq ta'nig eimu'tipnig nutua'tipnn teluejig ula aq pipanima'titl, "Etl tluen ninen na nepapigwo'ltieg?"

⁴¹ Se'sus asitemaji, "Pa na mo ns'tasultiwoq ta'n goqwe'l Nisgamewe'l ma wen gisi ilsumugsuwoq. Gatu telueioq gisi ns'tasultioq ta'n goqwe'l Nisgamewei gatu mo getlams'tuiwoq na tujiw ilsumugsitoqs'p ta'n tel pata'taqatioq."

10

Na a'tugwaqan ta'n jijgluewjig nuji angweiwaji

¹ Se'sus teluet, "Telimuloq, na mimajuinu'g ta'n mo e'wmug ga'qana'tas'g gatu asisapegit na 'llutaqan ugjit gim pisgwa'n ta'n jijgluewjig eimu'tilij, negm na gmutnes. ² Na ji'nm ta'n weji pisgwa'j ga'qana'tas'g na negm nuji angwe'waji jijgluewjig. ³ Nujisgaqanet pana'tuaj na ga'qana'tas'g ugjit negm. Na jijgluewjig nutua'titl ta'n tujiw wigumaj

aq ugjiigluewjmg el'ta'jig negmeg. Majulgwala'titl, ewi'tmuaj ugjiigluewjmg ugwisun-muaq aq tewo'lajig. ⁴ Igana'sit aq ugjiigluewjmg majulgwajig muta nestua'titl. ⁵ Ma majulgwala'tigul wen pilue'l gatu awna ugsmugtua'tital muta mu nestua'tigul. Teliag na telimuloq."

⁶ Se'sus mimajuinu'g telimaji ula a'tugwaqan, gatu mo nestua'tigul ta'n goqwei etl tlingwi'tij.

Se'sus na negm ta'n nuji angwe'waji jijgluewjig aq wele'waji

⁷ Se'sus ap teluet, "Telimuloq, ni'n pa wije i aq na ga'qana'tas'g ugjit na jijgluewjig ta'n i' tli angweiatiji wela'gw. ⁸ Igtigig igan peita'pnig gesgmnaq ni'n. Negmow gmutnesg gatu na jijgluewjig mo jigs'tua'tigupni."

[Na mimajuinu ta'n getu pisgwa't wa'so'q, amujpa weji pisgwa't ni'neg.]

⁹ "Ni'n pa wije i aq na ga'qana'tas'g aq na mimajuinu'g pa wije i aq jijgluewjig. Ta'n wen getu pisgwa't wa'so'q amujpa weji pisgwa't ni'neg. Na ugs'tatew, pisgwa'tew aq tu'etew aq ul smaten. Pa na wije i aq jijgluewjig asuita'jig ga'qana'tas'g aq uls'maten. pa na wije i ni'n na ga'qana'tas'g ugjit mimajuinu'g wa'so'q aq weli angweiaqig aq ugs'tawia's. ¹⁰ Gmutnes pegising ugjit gmutnen, ne'pa'tegen aq seioqwa'tegen. Ni'n weji pgisinap glaman gisi msnmu'titoqs'p iapijwewei mimajuaqan aq ula mimajuaqan mujgajewei wajui guguntoqs'p. Na teliaq telimuloq.

¹¹ "Ni'n na menaqqajewei nuji angweiaqig jijgluewjig. Gelu'sit nuji angwe'waji jijgluewjig ul'te'tutew iga'tun ugmimajuaqanm ugjit ugjiigluewjmg. Etna na ula ta'n ni'n wel'te'tm tla'tegen. ¹² 'Lgowinuj ugsmugwatew ta'n tujiw nemiaj paqtesml wejgu'elij aq nqalataq jijgluewjig muta mo negmeweg aq negm angweiwaji jijgluewjig ugjit pas'g apangitugsin. Etna na ugjit weji ugsmugwat. Na tujiw paqtesm wenaqietuajig aq se's'tesgua'jig jijgluewjig. ¹³ 'Lgowinuj ugsmugwatew muta pas'g negm 'lgowinuj aq mo tali el'te'lmagwig jijgluewjig. ¹⁴⁻¹⁵ Ni'n na mujgajewei nuji angweiaqig jijgluewjig. Ta'n tel nenuij Nujj, aq ni'n ta'n tel nenaq na wije i nenaqig ntjijgluojmg. Negmow nenuijig, aq ni'n wel'te'tm iga'tun ntmimajuaqanm ugjit negmow. ¹⁶ Ap eimu'tijig jijgluewjig ta'n ni'newe'g gatu mu eimu'ti'gw ula tet. Amujpa ni'n jugwo'la's. Negmow jigs'tuitaq. 'Ms't maw mawo'la's aq ni'n nuji angweiw'a's.

¹⁷ "Nujj gesalit muta wel'te'tm iga'tun ntmimajuaqanm ugjit negmow glaman ntmimajuaqanm gisi apaji msntes. ¹⁸ Mo wen gisi ugsua'tuigw ntmimajuaqanm glapis ni'n tli ul'te'tman. Iga'tutes ntmimajuaqanm muta ni'n 'lpa na tel puatm. Geggunm ml'gigno'ti ugjit iga'tun aq geggunm ml'gigno'ti ugjit ugsua'tun. Nujj gisi ignmuip ml'gigno'ti ugjit na ula gis tla'tegen. Maw gigwajiaq telimuloq."

¹⁹ Ta'n tujiw wegla gis tlueteg na Lesui'paq ap nigtuita'jig ugjit ugglusuaqanml. ²⁰ Pugwelgig teluejig, "Negm mn'tu'l geggunatl! Elue'wiet! Goqwei wet jigs'tuoq?"

²¹ Gatu igtigig teluejig, "Ji'nm mn'tu'l ugtinneg pisilij ma gis tlewistu 'st'ge' ula! Ma mn'tu gisa'laqul nepapigwa'litl ji'nmul nemitegelin." Mo wije i teli angita'sultijig. Etna na ugjit nigtuita'jig.

Ta'n tujiw Se'susal mo menuege'tigul 'gjia'sutuo'guomg Selusalemg

²² Na miawipug Se'sus eig'p Selusalemg ugjit na pestie'umg 'gjia'sutuo'guomei Selusalemg. Ula pestie'umg migwite'tmi'tij ta'n tujiw ujjuaqi'g ili tepgisa'tu'tipnig 'gjia'sutuo'guomg ugjit Gjinisgam. ²³ Newgt na'gweg ala'sit 'gjia'sutuo'guomg, na'te'l Salamano'q ugtusatimg. ²⁴ Na Lesui'paq mawita'titl ta'n eimlij aq maw gigtoqop-ugutua'titl. Teluejig, "Tali pgije'tew we'gaw elugwalieg? Telimieg ta'n wenin. Pa na gi'l na Nujiugs'tawi'wet ta'n Gjinisgam petgim'sg ugjit ilgwenan ugmimajuinung, na menaqqajewei tlimieg!"

²⁵ Se'sus asitemaji, “Gis tlimuloqop gatu mo getlams'tuiwoqop. Ta'n goqwei tela'tegei Nujj ugwisunmg musga'sgt'tal ta'n weni. ²⁶ Gatu gilew ma 'gtlams'tmu'tiwoq muta gilew mo ntijjgluewjmg. ²⁷ 'Ntjijgluewjmg nutuijig aq nenaqig aq negmow majulgwaltitaq. ²⁸ Ignmaqig iapjiwewei mimajuaqan aq ma' 'lta'gwig mn'tua'gig. Ma wen gisi ugsua'tuigwigw. ²⁹ Muta Nujj gisi ignmuipnig aq negm me' espe'g je mu ta'n pas'g wen. Ma wen gisi ugsua'tuigwigw muta nujj ugpitng epultilijig. ³⁰ Ni'n aq Nujj newgte'jieg.”

³¹ Mjit newgt na Lesui'paq megnmi'titl gun'tal ugjit gun'teugta'new. ³² Na tujiw Se'sus telimaji, “Gis tela'tega'pnn pugwelgl 'lgowaqann 'gsisguaq ta'n Nujj ignmuip tla'tegen. Goqwei weji 'gtu gun'teugte'ioq ugjit ula ta'n tela'tega'pn?”

³³ Na Lesui'paq asitema'titl, “Mo getu gun'tewto'lueg ta'n tel tla'tege't'p gelu'lg 'lgowaqan gatu ugjit ta'n teli egsuaqanimt Gjinisgam aq anmima'mt aq mo gepmite'lmawt. Gi'l na pas'g ji'nm gatu teli ugsualsin 'st'ge' Nisgamewin.”

³⁴ Se'sus asitemaji, “Ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign ta'n Gjinisgam teluet, 'Nisgameultioq.' ³⁵ Geitu'g ta'n Gjinisgam ugtwi'gatign telueg na teliaq iapjiwewei. Gjinisgam telui'tapni, 'nisgameultijig' na mimajuinu' ta'n ignmuapni ugtagnutmaqanm. ³⁶ Gatu ugjit ni'n, Nujj megnip aq petgimip ula ugs'tqamug. Tal gis gilew tlueioq egsuaqanimt Gjinisgam muta ni'n telueiap ni'n na Gjinisgam uggwisl? ³⁷ Mut 'gtlams'tuineu, mo tla'tegewan nujj ugtlgowaqann. ³⁸ Gatu tla'tegeian, je tlia mo 'gtlams'tuiwoq, 'gtlams'tmugoq ntlgowaqann glaman 'gji'tutoq nujj ni'neg eig aq ni'n eim negmeg. Na tujiw me' uli gji'tugoq.”

³⁹ 'Mjit newgt wejo'tmi'tij ugsua'lanew. Pas'g mo gis tla'taqati'gw muta ejigla'sit aq naqalaji.

⁴⁰ Na tujiw Se'sus ap apaji asoqoma'sit na sipu teluisig Jol'tan, ta'n Sapatis i' tl sign'tuep aq siawqatg na'te'l. ⁴¹ Pugwelgig mimajuinu'g peita'jig negmeg, telimultijig, “Sa'n mo tela'tegegupnn mesgi'gl 'lgowaqann, gatu ta'n te's'g goqwei teluep ugjit ula ji'nm na teliaq.” ⁴² Aq pugwelgig mimajuinu'g na'te'l getlams'tua'titl.

11

Lasalas nepg

¹ Etna na ula ji'nm teluisit Lasalas, gesnugwat. Wigit na gutanji'j teluisig Pettani. Mali aq umisl Malta na Lasalas wijigatijig. Mawgatmu'tijig. (² Me' enmiaq na ula Mali guta'tuatew amjaqto'suti Se'susal uggwatg aq ga'smuatl uggwatl usapun e'w'g. Etna na ugjignaml Lasalasal ta'n gesnugwalitl.) ³ Na wijig'tijig e'pijig elgitmua'tij Se'susal ula agnutmaqan, “Gjisaqamaw, na gitap ta'n gesalt mawi gsnugwat.”

⁴ Ta'n tujiw Se'sus nutgeg ula agnutmaqan na teluet, “Ta'n teli gsnugwaj wet tliaqap ugjit Gjinisgam uggepmitelgaqanm. Musga'sgt'n glaman Gjinisgam uggwisl 'gjigepmitelmaten. Etna na ugjit mo Lasalas etl gaqiegw na'te'l.”

⁵ Na Se'sus gesalaji Maltaal, uggwe'ji'tl aq Lasalasal. ⁶ Gatu ta'n tujiw mesngeg agnutmaqan Lasalas 'gsnugwan, me' siawqatg ta'n eig tapuguna'q. ⁷ Na tujiw unaqapemg telimaji, “Apaita'nej Jutiaewa'gig.”

⁸ Unaqapemg asitema'titl, “Nujigina'muet, gejigew Lesui'paq iganpugultijig getu gun'teugtesg'pnig aq ap nige' gisita'sin apaja'sin na'te'l?”

⁹ Se'sus telimaji, “Te's na'gweg newgtisga'q jel ta'pu ajietl etegl ta'n waseteg. Pa na ji'nm ala'sij miaw na'gweg ma ali pjitaqamagw muta waseteg. ¹⁰ Gatu ta'n tujiw ala'sij tepgig 'pjitaqamatew muta oqonitpa'q. Mo gis nemitegegaw. Amujpa ala'si aq elugwatm 'ntlugowaqanm ge's gis tla'tega's.” ¹¹ Ula na Se'sus telimaji. Toqo ap angu tluet, “Gitapinu Lasalas nepat gatu ni'n lia's aq tugwa'la's.”

¹² Unaqapemg asitema'titl, “Amuj pem ila'sit, na tli uli npaj.”

¹³ Getloqo Se'sus wesgutg'p ugjit Lasalas 'npmn gatu negmow tel'ta'sultijig pas'g 'npanin. ¹⁴ Etna na ugjit menaqqajewei telimaji, “Lasalas nepgaq. ¹⁵ Ugjit gilew wel'ta'si

mo eimu ta'n tujiw nepgeg glaman 'gtlams'tmuitoqs'p ta'n tujiw nemituoq ta'n tliatew. Gatu nige' 'lta'nej negmeg.”

¹⁶ Na Tuma (ta'n telui'tut, 'Tqope'j), telimaji ap igtigig unaqapemg “Wije'wanej nujigina'muet glaman mawi 'npu'titesnu maw negm.” Na tujiw naqtmij.

Se'sus na negm ta'n apaji unaqo'lata mimajuinu'g aq mimajuaqan ignmuataq

¹⁷ Ta'n tujiw Se'sus pegisingeg Pettani telima'titl, Gis ne'wguna'q Lasalas gis utqutalugsin. ¹⁸ Weja'tegemg Selusalemg glapis Pettani maw suel tapu'gl loqttn. ¹⁹ Aq pugwelgig Lesui'paq gis peita'pnig ugjit nat nmianew Maltaal aq Malial. Getu' apgnua'lanew ta'n teli nplij ugjignamual.

²⁰ Ta'n tujiw Malta nutgeg Se'susal wejgu'elitl, tewiet aq naji a'suguatl, gatu Mali siawqatg wiguaq. ²¹ Malta telimatl Se'susal, “Gjisaqamaw, I'mu's'p 'njignamaq mo 'npmuisoq. ²² Gatu geitu, je tlia nige', Gjnisgam ignmultew ta'n goqwei pipanimj.”

²³ Se'sus telimatl, “Gjignam apaji unaqa'sitew utqutaqane'gati aq apaji minunsitew. Geitu'n?”

²⁴ Malta teli asitematl, “Geitu minunsitew ugtejgewei na'gweg ta'n tujiw Gjnisgam apaji minua'laj mimajuinu'g.”

²⁵ Se'sus telimatl, “Ni'n na ta'n gisi apaji unaqo'la's mimajuinu'g aq ignmua's iapjiwewei mimajuaqan. Ta'n wen getlams'tasit ni'neg, mimajitew je tlia np'g. ²⁶ Ta'n wen mimajit aq getlams'tasij ni'neg, ugtejgewei na'gweg iga'q aq apaja'sian, ma 'npug. Ula getlams'tasin?”

²⁷ Teli asitematl, “Gjisaqamaw, teliaq teluen. Getlams'tasi gi'l na Nujiugs'tawi'wet ta'n Gjnisgam petgimappn ugjit ilgwenan ugtmimajuinumg, Gjnisgam uggwisl ta'n wen sa'q esgmal'g't.”

Se'sus eliet Lasalas utqutaqanmg aq atgitemit

²⁸ Ta'n tujiw Malta gis tlueteg ula na apaja'sit aq apsgwa'sit wiguaq aq gim wigumatl uggwe'ji'tl Malial. Gimewistoq aq telimatl, “Nujigina'muet pegising aq getu nmi'sg.”

²⁹ Ta'n tujiw Mali nutgeg ula, smtug tewiet aq naji a'suguatl Se'susal. (³⁰ Se'sus menaq iga'qus na gutanji'j gatu me' eig'p ta'n Maltaal etli ultesguapnn.) ³¹ Na Lesui'paq ta'n eimu'ti'tij na wen'ji'guomg maw Mali etli apgnua'la'titl Malial. Ta'n tujiw nemia'titeg wenaqa'silitl aq jaqal tu'elitl na majulgwala'titl. Tel'ta'sultijig elielitl utqutaqanmg naji gsigawtemilitl.

³² Mali pegising ta'n Se'susal eimlij. Nemiaj na el nutgul'pa'sua'latl aq na teluet, “Gjisaqamaw i'mu's'p ula tet mu 'njignamaq 'npmuisoq!”

³³ Se'sus nemiatl etli gsigawtemilitl aq na Lesui'paq ta'n pejuwije'wa'titl gesigawtemultijig. Na tujiw ewlgwija's'g uggamlamun aq ewlite'lmaji. ³⁴ Pipanimaji, “Tami tet etli utqutaloqos?” Na teli asitema'titl, “Gjisaqamaw jugu'a aq nat nmitu ugtutqutaqanmg.”

³⁵ Na tujiw Se'sus ugsagpigunml guta'tigul. ³⁶ Etna na ugjit Lesui'paq teluejig, “Nemituoq ta'n tetuji gsalaj.”

³⁷ Gatu alt teluejig, “Gisa'lapnn nepapigwa'litl ji'nmul nemitegelin. Goqwei ugjit mo gisa'laqusnn Lasalasal mu 'nplin?”

Lasalas apaji mimajua'lut

³⁸ Ula telueliteg, Se'sus me' piam ewlgwija's'g uggamlamun. Eliet ugtutqutaqanmg ta'n gun'tew sapaq'g, 'npuinu lame'g elising. Mesgi'g gun'tew gep'joqteg ta'n weji pisgwita'mg. ³⁹ Se'sus melgimaji, “Jigla'tug na gun'tew!” Malta ta'n ugjignaml neplipna, teli asitematl, “Gjisaqamaw gis ne'wiguna'q gisi utqutalut. Gis poqji sugul'gat aq wejima't.”

⁴⁰ Se'sus telimatl, “Migwite'te'n na ula telimulap! Nmitutes Gjnisgam ugml'gigno'tim, 'gtlams'tmn.” ⁴¹ Na tujiw ejigl te't'pja'tu'tij gun'tew. Se'sus wenaqapa'sit aq teluet, “Nujj

miwatmul ta'n tel jigs'tuin. ⁴² Geitu apjiw jigs'tuin gatu wet thuei ugjit na mimajuinu'g ta'n eimu'tijig, glaman 'gtlams'tmu'titaq gi'l petgimip.” ⁴³ Ta'n tujiw ula gis thueteg, gesigaw wigumatl, “Lasalas 'gtaqqa'si!” ⁴⁴ Na ji'nm ta'n nepg'p getaqqa'sit. Te'tepjepilasit ta'n telgi'g wape'g atla'wegn. Ugpitnn aq uggwatl tepgisi ajijgopitegl atla'wegnigtug aq atla'wegn ajijgopiteg ugsisug. Se'sus telimaji, “Apgwa'lug aq iga'lug.”

*Lesui'paq iganpugultijig
gisita'sultijig ne'pa'new Se'susal
(Matiw 26.1-5; Malg 14.1,2; Lu'g 22.1,2)*

⁴⁵ Pugwelgig Lesui'paq ta'n peji mittugwala'titl Malial ugjit apgnua'lanew nemitu'tij ta'n Se'sus tela'teget aq getlams'tua'titl. ⁴⁶ Gatu alt apaita'jig ta'n Palasiaq eimu'tilij aq telima'tiji ta'n Se'sus gis tla'tegej. ⁴⁷ Na tujiw Palasiaq aq iganpugultijig patlia'sg mawi ultesgatultijig. Pipanimtultijig, “Tala'taqatitesnu? Ula ji'nm 'lpa tela'tegetl pugwelgl paqalaiwaqann. ⁴⁸ Siawi ignmug tla'tegen ula paqalaiwaqann 'ms't wen 'gtlams'tuataq aq majulgwataq. Na tujiw Lo'mewa'q assusultijig peita'taq aq gaq seioqwattaq 'gja'sutuo'guomg aq seioqwa'lataq ta'n te'sijig 'gmimajuinuminag.”

⁴⁹ Newgte'jit negmow teluisit Gaiapas, na espe'g patlia's na newgtipunqeg, teluet, “Elue'wia'tioq! Mo goqwei geituoq? ⁵⁰ Me' gelu'igt'tew ugjit ginu pas'g newgte'jit ji'nm 'np'g ugjit mimajuinu'g je mu 'ms't mimajuinu'g gaq seioqwa'toq.” ⁵¹ Mo negm gisite'tmug'p ta'n tel thuej. Negm na espe'g patlia's na newgtipunqeg. Igan gnu'a'teget ta'n Se'sus tli np'tew ugjit Lesui'paq ⁵² Aq mo pas'g ugjit negmow gatu elg ugjit mawo'lan Gjinisgam ugtmimajuinung ta'n al se's'ga'tmu'tijig ula ugs'tqamug.

⁵³ Weja'tegemgeg na na'gweg na Lesui'paq assusultijig angite'tmi'tij ta'n tl ne'pa'new Se'susal. ⁵⁴ Se'sus puni ala'sit mimajuinigtug aq naqt'g Selusalemg. Mo ala'sigw Jutiaewa'gig gatu eliet na gutanji'j teluisit Eplaim ta'n gigjiw eteg paqtaqamigtug. Aq na'te'l wijitgweiwaji unaqapemg.

⁵⁵ Tel gne'ji'j na Lesui'paq ugpestiewtimuoq Siawa'tingewei pem gigja's'g aq pugwelgig mimajuinu'g weita'jig ta'n telgi'g Lesui'pewa'gig. El'ta'jig Selusalemg ugjit tla'taqatinew ta'n telteg 'tplutaqan. Amujpa waqama'sultitaq Nisgamewigtug, gesgmnaq na pestie'uti iga'qtnug. ⁵⁶ Getu' nemia'titl Se'susal aq ge's al mawita'tij 'gja'sutuo'guomg na pipanimtultijig. “Tal'ta'sioq? Ma ta 'pgisinug ula pestie'umg?” ⁵⁷ Na iganpugultijig patlia'sg aq Palasiaq tewaggitmi'tij na glusuaqan ugjit ta'n wen gejiatl ta'n Se'susal eimlij amujpa gegnu'a'teget glaman ugsua'lataq.

12

*Mali ta'n guta'tuap amjaqto'suti Se'susal uggwatg
(Matiw 26.6-13; Malg 14.3-9)*

¹ Na asugomtesuguna'q gesgmnaq Siawa'tingewei iga'qtnug, Se'sus eliet Pettani, ta'n Lasalas wigip. Negm na ji'nm ta'n Se'sus apaji minua'lapnn. ² Mijjuaqan ignmua'tipnn ugjit negm na'te'l. Malta etli apoqonmuet p'ta'utigtug aq Lasalas pemgopit p'ta'utigtug maw Se'susal. ³ Na tujiw Mali pegisulatl pu'taiji'tl waju'pelitl ta'n mawi mgo'tig amjaqto'suti. Wejitas'g poqtaqiaq nalt. Newgt 'ngatign te's'g pijiguta'tas'g pu'taiji'jigtug. Guta'tuaj amjaqto'suti Se'susal uggwatg aq ga'sumuatl usapun e'w'g. Na weljemaq amjaqto'suti se'so'qweg wen'ji'guomg. ⁴ Na tujiw newgte'jilitl Se'sus unaqapeml teluisilitl Suta Isgaliot, ta'n 'ntuisgalatal Se'susal, teluet, ⁵ “Goqwei ugjit ula amjaqto'suti mo netuisgetas'gtnugus. Tepawgtig na suliewei ta'n ne'pa'tun newgtipunqeg, aq na suliewei gisi ignmuanesog na ewle'jultijig?” ⁶ Na ula wet thuet muta gmutnesuip. Ango'tg'p suliewei aqi' tli apoqonmasip. Mu gis thuet ta'n tali el'telmagupni ewle'juinu'g.

⁷ Gatu Se'sus teluet, “Punaje'w. Na wet tla'tegep ugjit gisgajugtmuin ta'n tli utqutaliten. ⁸ Apjiw gugunatoqs'p ewle'jultijig mimajuinu'g, gatu ni'n ma iapjiw i'mu ta'n eimoq. Na maw gigwajiaq telimuloq.”

*Na tujiw iganpugultijig patlia'sg
gisita'sultijig ne'pa'new Lasalasal*

⁹ Pugwelgig Lesui'paq nutmajig Se'susal i'mlin Pettani aq el'ta'jig na'te'l. El'ta'jig mu pas'g ugjit Se'susal gatu elt getu nmianew Lasalasal ta'n Se'sus apaji minua'lapnn. ¹⁰ Na tujiw iganpugultijig patlia'sg gisita'sultijig elt ne'pa'new Lasalasal. ¹¹ Muta pugwelgig Lesui'paq puna'la'tiji iganpugua'tliji awna getlams'tua'titl Se'susal ugjit ta'n goqwei teliaqap Lasalasal.

*Mimajuinu'g a'sugua'titl Se'susal
wejgu pisgwa'lij Selusalemg*

(Matiw 21.1-11; Malg 11.1-11; Lu'g 19.28-40)

¹² Na wapg pugwelgig ta'n peita'pnig ugjit na Siawa'tingewei Pestie'uti nutma'tij Se'susal jugu'elin Selusalemg. ¹³ Na tujiw weji tmsmi'titl 'psetgun temasgo'tu'titl miti'sigtug teluisit palm aq tewita'jig naji a'suguanew Se'susal. Sesgu'tijig, “Miwatmuanej Gjinisgam aq emtoqwalanej. Gjinisgam gepmitelmaj ta'n wen wejgu'elitl ugwisunmg. Gjinisgam gepmitelmaj Isle'laq ugtelege'witemual!”

¹⁴ Se'sus pem wejgu teppitl te'sipowji'tl ta'n we'jia'tipnn, ta'n telueg Gjinisgam ugtwi'gatign,

¹⁵ “Mimajuinutut! Saianewaq!

Mut jipalanew! Angaptmug!

Ta'n wen 'gtelege'witemultitoqs'p

wejgu'et wantaqo'tigtug.

Wejgu teppitl te'sipowji'tl.”

¹⁶ Unaqapemg mo nestmu'tigupnig na tujiw. Gatu ta'n tujiw Se'sus gisi unagieteg aq elieteg wa'so'q na tujiw migwite'tmi'tij ta'n telueg'p Gjinisgam ugtwi'gatign ugjit ula. Aq migwite'tmi'tij ta'n wet tla'taqati'tij ugjit negm.

¹⁷ Na mimajuinu'g, ta'n wijitgweiwatipnn Se'susal ta'n wigumateg Lasalasal ug-tutqutaqanmg aq apaji mimajua'lapnn siaw teluepnig ta'n goqwei gis nemitu'tij. ¹⁸ Etna na ugjit mimajuinu'g a'sugua'titl muta nutma'tipnig ta'n gis lugwatg'pnn mesgi'gl 'lgo-waqann. ¹⁹ Na tujiw Palasiaq telimultijig, “Angaptmug, nentu'gweg! Mo un'ji el'ta'gw! 'Ms't ta'n te'sijig elue'wia'tijig aq majulgwala'titl.” Na wegla teluepnig.

Na ta'sijig Gli'gewaq gwilua'titl Se'susal

[El'ta'jig Pilipeg. Negm tleiawit Petse'taeg ta'n gigjiw wigultijig ta'nig mo Lesui'peulti'gw Pilip aq Antle' Gli'gewei ugwisunmual.]

²⁰ Etna na na'te'l alt Gli'gewaq mawi 'lta'pnig Selusalemg ugjit na Siawa'tingewei pestie'uti ugjit emtoqwalanew Nisgaml. ²¹ El'ta'jig Pilipeg negm ta'n tleiawit na gutan Petse'ta Galaliewa'gig. Teluejig, “Saqamaw getu nemi'g'tt Se'sus.”

²² El'ta'jig maw Pilip aq nat tlimatl Antle'al aq na tujiw el'ta'jig nat tlima'titl Se'susal.

²³ Se'sus asitemaji, “Tetaputesg iga'q ugjit ni'n na ji'nm ta'n Gjinisgam petgimip aq mimajuinualsiap mawi gepmite'lmugsin. ²⁴ Teliq telimuloq, amujpa 'np'tes. Pa na wijej aq gulungwei 'sginmin na glapis iga'taqatmg maqamigeg aq 'np'g, pas'g newgte' 'sginmin. Gatu ta'n tujiw saqaliaq na tujiw nigweg aq minitew aq me' pugwelgt'tew. Pa wijej aq ula 'sginmin amujpa ni'n 'np'tes. Na teliaq telimuloq.”

Se'sus telimaji na Gli'gewaq aq maw 'ms't wen

²⁵ “Na mimajuinu ta'n tela'toq ugmimajuaqanm ta'n tel puatg, na 'n'tutew, gatu awna na mimajuinu tela'toq ugmimajuaqanm ta'n Gjinisgam tel puatg, 'msntew iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q. ²⁶ Getu wen 'gtu nnaqapemij, tlimug jugwita'tij aq majulgwali'tij ni'n glaman 'ntlugowinumg i'muttaq ta'n ni'n eim. Nujj gepmitelmataq ta'n wenig elugowijig. Teliq na telimuloq.”

Se'sus wesgut'p ta'n teli np'tew

²⁷ “Nige' 'ngamlamun ewlgwija's'g aq etug talua's? Etug tlueg, ‘Nujj ugs'tawi, ta'n goqwei getu tliaq glaman ma tlianug ni'neg. Gatu etna na ugjit wet jugu'a'p ugjit saputa'sin ula ulmajo'qon. ²⁸ Glaman tlua's, ‘Nujj, gisa'tu 'gwisunm gepmite'tas'gtn.’ ”

Na tujiw Gjinisgam metewistoq wa'so'q teluet, “Gis gepmite'tmap aq ap gepmite'ttes.”

²⁹ Na mimajuinu'g ta'n alpugua'tiji, nutua'titl aq teluejig, “Gaqtugwaqig.” Igtigig teluejig, “Ansale'wit gelulatl.”

³⁰ Gatu Se'sus telimaji, “Wet nutuoqop Nujj mo ugjit ni'n gatu ugjit gilew 'gtlams'tuinew. ³¹ Tetaputesg iga'q ugjit na mimajuinu'g ula ugs'tqamug ilsutasultinew aq na iganpuguit ula ugs'tqamu, na mn'tu, pegwato'tg. ³² Ta'n tujiw unaqa'liten gujjiweigtug pugwelgtaq mimajuinu'g pejo'l'gig ni'neg.” (³³ Wet tluet ula ugjit musga'tuanew ta'n tli amasgipnnaten ta'n tli np'tew.)

³⁴ Na mimajuinu'g asita'pugua'titl, “Gjinisgam ugtwi'gatign telimugsieg Nujiugs'tawi'wet ta'n Gjinisgam petgimapnn ugjit ilgwenan ugmimajuinumg iapjiw mimajitew. Tal gis tluen na ji'nm ta'n mimajuinu'alsip amujpa unaqa'laten gujjiweigtug aq 'np'tew. Wen ta u't ji'nm ta'n mimajuinu'alsip? Tel'ta'sultieg negm na Nujiugs'tawi'wet.”

³⁵ Se'sus asitemaji, “Amujpa na siawi 'lta'gw ta'n pemi lta'ioq ge's waseteg glaman mo oqonitpaqianug gesgmnaq peita'woq ta'n el'ta'ioq. Ta'n wen pemiet oqonitpa'qigtug ma nmitug ta'n eliej. Ni'n na ta'n wen ignmuloq waseteg aq musga'tuloq ta'n 'lta'goq Nisgamewigtug pas'g me' gijga'ji'j wasetew ugjit gilew. ³⁶ Glaman 'gtlams'tasultigw ni'neg ge's eim ta'n eimoq. Na tujiw gugunmuitoqs'p 'ntwasetegm 'gtinnewaq.”

Lesui'paq mo getlams'tua'tigul

Na ta'n tujiw tlueteg ula, maja'sit aq mimgwas'gtuaji ali gasigtuaji. ³⁷ Je tlia gis lugwatg ta'n te's'gl mesgi'gl 'lgowaqan ugsisgwaq, mo getlams'tua'tigul. ³⁸ Glaman ta'n iganigjitegewinu Aiseiao'q gis tluet, na tliatew,

“Gjisaqamaw, wen ta'n getlams'tg

'gtagnutmaqanminen?

Gjisaqamaw musga'tuaji

mesgi'gl 'lgowaqan,

gatu wen ta'n gisi gji'jiatl

Gjisaqamawul ugml'gigno'tim?”

³⁹ Etna na ugjit mo wen gisi gtlams'tmug aq Aiseiao'q ap teluep,

⁴⁰ “Mo getu 'ns'tasulti'gw

aq Gjinisgam gisa'laji melgatpa'tinew

aq ilta'tuaji ugtangita'suaqanmual

glaman mo gisi ns'tasulti'gw.

Teluet,

‘Mo getu 'lta'gw ni'neg

ugjit 'npilan.

Na gis tliaq

muta mo getu 'gtlams'tuigw.’ ”

⁴¹ Aiseiao'q ula teluepnaq aq wesgumapnn muta nemituap Se'susal gep-mite'lm'gwi'tital ta'n tujiw westaugsi'gweg. Wesgumapnn na ji'nmul ta'n Gjinisgam petgimatl ugjit ugs'tawian ugtmimajuinung aq ta'n tel gepmitelmut.

⁴² We'gaw tlia pugwelgig Lesui'paq iganpugua'tiji getlams'tua'titl Se'susal, gatu mo wesgutmi'ti'gw mimajuinugtug muta jipala'tiji Palasiaq ta'n teluepnig, “Tuege'tital wen 'gja'sutuo'guomg ta'n getlams'tg negmeg.” ⁴³ Me' gesatmi'tip mimajuinu'g ul'te'lmugsinew je mu ul'te'lmugsinew Nisgamewigtug.

Se'sus ugglusuaqanml ilsumgutaq mimajuinu'g

⁴⁴ Na Se'sus gesigawewistog, “Ta'n wen getlams'tuit mo pas'g ni'n getlams'tuit gatu elt negm ta'n petgimip. ⁴⁵ Ta'n wen nemi't, elt nemiatl ta'n wen petgimip. ⁴⁶ Ni'n na ta'n ignmaqig waseteg mimajuinu'g. Wejgu'eiap ugs'tqamug pa wije aq waseteg ta'n wen getlams'tasit ma oqonitpa'qigtug i'mug. ⁴⁷ Ta'n wen nutmuj 'ntglusuaqanm aq mo jigs'tmug ma ilsumaq. Weji pginap ugjit ugs'tawian mimajuinu'g mo ilsuman. ⁴⁸ Ta'n wen mo menuaqalig ni'n aq mo wesua'tuig 'ntglusuaqanm eig newgte'jit ta'n ilsumatal. Na glusuaqan ta'n wesgutmap, ilsumgutaq ugtejgewei na'gweg. ⁴⁹ Ula tliatew muta wegla mo ni'n 'ntangita'suaqanm't'pn gatu Nujj ta'n petgimip telimip 'ms't goqwei ta'n telimuloq. ⁵⁰ Geitu ta'n goqwei telimip 'pgisitugsitoqs'p iapjiwewei mimajuanaq. Ta'n goqwei telimuloqop na Nujj telimip ugjit tlimulinew. Na teliaq telimuloq. Geji'g ta'n wen Nujjl jigs'tuatl na apji mimajitew.”

13

Se'sus gesispa'tuaji unaqapemg uggwatual

[Etna na ta'n gisteju i' tla'teget. Nasoqtesgmegewe'g 'mg'sng al nasgua'tiji aq 'mjega'tutal uggwatuaq.]

¹ Na ugtejgewe't'p na'gweg glapis na pestie'uti Siawa'timgewei. Se'sus geitoq tetaputesg iga'q ugjit negm 'nqatmn ula ugs'tqamu aq lien ujjeg. Apjiw gesalajig ta'nig negmewe'g ula ugs'tqamug aq enmi gsalaji aq glapis ugtejgewei.

² Negm aq unaqapemg etl uloqotalultijig. Na tujiw mn'tu wet nu'gwalatl Sutaal, Simon Isgaliot uggwisl, ugjit 'ntuisgetun Se'susal. ³ Se'sus geitoq ujjl ignmat'p ml'gigno'ti ugjit 'ms't goqwei assutmn. Geitoq Nisgamewigtug wejiet aq ap apaja'sitew Nisgamewigtug.

⁴ Se'sus weji unaqasit p'ta'utigtug. Mena'latl uggotmual aq gigtoqopilg gasigo'suti negm ugtassuign. ⁵ Na tujiw ta's'g samqwan guta'toq nuji ugsispasutio'qigtug aq poqji gsispa'tuajig unaqapemg uggwatuaq aq ga'sumuaji e'w'g na gasigo'suti gigtoqopisij.

⁶ Iga't Simon Pie'leg ta'n telimtl, “Gjisaqamaw getu 'gsispa'tuin 'ngatl?” ⁷ Se'sus asitematl, “Mo geitu'n nige' ta'n etl tla'tegei gatu me' enmiaq ns'tasites.”

⁸ Pie'l na teluet, “Ma ignmulu 'gsispa'tuin 'ngatl, nige' gisna ta'n pa tujiw!” Se'sus asitematl, “Mo 'gsispa'tuluan 'ggatl ma nugu gis nnaqapemiun.”

⁹ Simon Pie'l na teli asitematl, “Gjisaqamaw, mut pas'g 'gsispa'tuin 'ngatl. Elg 'gsispa'tui 'npitnn aq nun'ji.”

¹⁰ Se'sus teluet, “Ta'n wen gis gisapalsit aq ala'sij, pas'g puatg uggatl 'gsispa'tugsin ugjit waqame'n. 'Ms't waqamo'ltioq pas'g newgte'jit.” (¹¹ Na gis geitoqop ta'n wen 'ntuisgalgatal. Etna na ugjit na wet tluet, “Ms't waqamo'ltioq Nisgamewigtug pas'g newgte'jit.”)

¹² Ta'n tujiw uggwatual gaqapa'tuateg, Se'sus apat nasa'latl pitoqsilitl uggotm aq apaja'sit ta'n epip p'ta'utigtug. Pipanimaji, “Nestmu'tioq ta'n gis tla'tegei ugjit gilew? ¹³ Telui'tioq nujigina'muet aq Gjisaqamaw, na tetapui'tioq aq tetapua'taqatioq muta ni'n na. ¹⁴ Gisapa'tuloqol 'ggatual ni'n ta'n Gjisaqamaw aq nujigina'muet gilew 'gsispa'tatultigoq 'ggatual aq mawi apoqonmatultigoq ta'n tel lugutioq. ¹⁵ Gis musga'tuloqop ta'n tla'tagatitoqs'p glaman gilew tla'tagattoqs'p ta'n ni'n tela'tega'p ugjit

gilew. ¹⁶ Telimuloq, 'Lugowinu mu aji espeiugw je mu ugtassusiteml aq nutagnut-mewinu mu aji espeiug je mu ta'n wen petgimtl.' Teliq na telimuloq. ¹⁷ Nige' geituoq ula teliaqewe'l. Pa na tla'taqatioq Gjinisgam ul'te'lmugsitoqs'p.

¹⁸ "Mo 'ms't wesgumuluoq, geji'gig ta'nig gisi mgngig. Gatu amujpa na tliatew ta'n Gjinisgam ugtwi'gatign telueg, 'Newgte'jit ji'nm ta'n toqwataleg 'gtanitew.' ¹⁹ Nige' ula telimuloq gesgmnaq telianug glaman ta'n tujiw tliaq 'gtlams'ttoqs'p ni'n na newgte' ta'n apjiw eim. Gesgmnaq ugs'tqamu gisita's'gtugweg eimap, nige' eim, aq apjiw i'ttes. ²⁰ Ta'n wen wel'ta'sualatl ta'n pas'g wen ni'n elgimg, elg wel'ta'sualit ni'n ta'n Gjinisgam petgimip. Aq ta'n wen wel'ta'sualit ni'n wel'ta'sualatl Nujjl ta'n wen petgimip. Teliq na telimuloq."

Se'sus wesgumatl ta'n wen 'ntuisgalgatal
(Matiw 26.20-25; Malg 14.17-21; Lu'g 22.21-23)

²¹ Ta'n tujiw Se'sus gis thueteg ula mawi ewlgwija's'g uggamlamun aq teluet, "Telimuloq teliaqewe'i newgte'jit te'sioq 'ntuisgalitew."

²² Unaqapemg angamtultijig aq mo geja'tigul ta'n wen wesgumatl. ²³ Newgte'jilitl unaqapeml ta'n Se'sus gesalatl pengopilitl gigjiw Se'suseg. ²⁴ Simon Pie'l matgwetuatl aq telimatl, "Pipanim ta'n wen wesgumatl."

²⁵ Na tujiw na unaqapeml gigja'silitl Se'sus aq pipanimtl, "Wen ta na Gjisaqamaw?"

²⁶ Se'sus asita'puguet, "Gtaqqapa'tua's na pipnaqan p'tewapuigtug aq ignmua's, na negmewitew." Na tujiw wesua'toq pipnaqanji'j wetgapa'toq aq ignmuaj Sutaal, Simon Isgaliot uggwisl. ²⁷ Ta'n teli nqase'g Suta wesua'toq pipnaqanji'j Gjimm'tu pija'sitl ugtinneg, Se'sus telimatl, "Tetaga'tega ta'n getu tla'tegen!" ²⁸ Gatu ta'n wenig p'ta'utigtug pengopultijig mo nestua'tigul ta'n goqwei wesgutmilij muta ta'n tujiw na mimajuinu ignmugsit na wetgapa'tas'g pipnaqan. Na etl gepmite'lmul. ²⁹ Suta ango'tg'p na suliewei. Alt unaqapemg tel'ta'sultijig Se'sus telimatl ugjit nattelmlin ta'n goqwei nuta'ma'tij ugjit na pestie'umg, gisna ugjit ignmuan nat goqwei ewle'juinu'g.

³⁰ Na ta'n tujiw Suta wesua'toq na pipnaqan na smtug tewiet. Na nige' gis tepgig.

Na pilei 'tplutaqan

³¹ Na ta'n tujiw Suta maja'siteg, Se'sus na teluet, "Nige' Gjinisgam gepmitelmit ni'n na ji'nm ta'n petgimip aq Gjinisgam miwatmuaten aq emtoqwalaten ugjit ta'n te's'g goqwei teliaq ni'neg. ³² Ta'n tujiw Gjinisgam miwatmuaten aq emtoqwalaten ugjit ta'n goqwei teliaq ni'neg na tujiw gepmitelmugsites aq ula na tliatew apugjig. ³³ Nn'jantut, mawi gsaluloq. Wijitgweiultoqs'p pas'g gijga'jig. Gwiluitoqs'p gatu nige' telimuloq ta'n telimg'pnig igtigig, 'Ma gisi lta'woq ta'n eliei.' ³⁴ Pilei 'tplutaqan ignmuloq. "Gsaltultigw ta'n ni'n teli gsaluloq. Amujpa na gesaltultioq.' ³⁵ 'Ms't mimajuinu'g 'gjittaq gilew nnaqapemg 'gsaltultioq."

Se'sus igani usgutg ta'n Pie'l thuetew mo nenuan Se'susal
(Matiw 26.31-35; Malg 14.27-31; Lu'g 22.31-34)

³⁶ Simon Pie'l pipanimatl, "Gjisaqamaw tami elien?" Se'sus asitematl, "Ma gis majulgwaliwn nige' ta'n eliei. Gatu me' enmiaq majulgwalites."

³⁷ Pie'l pipanimatl, "Gjisaqamaw, goqwei ugjit ma gisi majulgwalulu nige? Gisgaje'i 'nprmn ugjit gi'l aq iga'tun 'ntmimajuaqanm."

³⁸ Se'sus na teli asitematl, "Tel'ta'sin gisgaje'in 'nprmn ugjit ni'n. Telimul teliaqewe'i. Gesgmnaq napew getu'g gi'l si'st thuetes mo nenuiwn." Na.

14

Se'sus na negm ta'n la'lugsitesnu wa'so'q
[Se'sus wesgutg ta'n teli np'tew, na tujiw unaqapemg sespetelma'titl aq ewlgwijultiji.]

¹ Se'sus telimaji, “Mut ignmatmnew 'ggamlamunual ewlgwija's'gtn. Lita'sualug Gjinisgam aq elg lita'sualig ni'n. ² Pugwelgl wen'ji'guoml etegl ta'n nujj wigij aq eliei nat gisgaja'tuloqol ugjit gilew. Mo gis tlimuliwoq ula mo tlianug. ³ Ta'n tujiw lia'n aq nat gisgaja'tuloqol ta'n i'mu'titoqs'p, apaja'sites aq la'lultoqs'p ugjit i'mu'tinew ta'n eim. ⁴ Geituoq ta'n eliei aq ta'n tli 'lta'toqs'p.”

⁵ Tuma telimatl, “Gjisaqamaw, mo geju'lueg ta'n elien. Tali gjitutesnen ta'n tli 'lta'tesnen?”

⁶ Se'sus asitematl, “Ni'n pas'g newgte'ji ta'n gis la'lultoqs'p nujjeg aq ma wen piluei. Ni'n telimuloq teliaqewei aq gis lita'sualitoqs'p. Ni'n na ta'n ignmultoqs'p iapjiwewei mimajuaqan. Ma wen gis liegw Nujjeg glapis ni'n la'l'g. ⁷ Nige' gilew gi's gis nenuioq. Gatu menaqqajewei nenuioqosn, nenuaqoqpnn elg nujj. Nige' weja'tegemg gejioq aq gis gis nemioq.”

⁸ Pilip telimatl, “Gjisaqamaw musga'tuieg Gujj, na pas'g tel puatmeg.”

⁹ Se'sus asitematl, “Pilip, menaq ta nenuiwn, je tlia gis teli pgiji wijitgweiuloq? Ta'n wen nemi'p, nemiapnn nujjl. Goqwei wet tluen, ‘Musga'tuin Gujj’? ¹⁰ Mo ta getlams'tmun, Pilip, ni'n eim Nujjeg, aq Nuju eig ntinneg? Na glusuaqann ta'n gisi usgutmuloqopnn mo wejianugupnn 'ntangita'suaqanm. Nuju ta'n eig ntinneg ugtlgo-waqan elugwatg. ¹¹ 'Gtlams'tmu'tigw ni'n eim Nujjeg aq Nuju eig ntinneg. Gatu ma gisi gtlams'tmu'tiwoq ugjit ta'n gis tlimuloq na tujiw 'gtlams'tuigw muta mesgi'gl ta'n goqwe'l gis lugwatman. ¹² Ta'n wen getlams'tasit ni'neg, na 'lgowaqan tla'tegetal ta'n ni'n gis tla'tega'p. Tla'tegetal me' mesgi'gl 'lgowaqan muta ni'n eliei Nujjeg. Teliaq telimuloq. ¹³ Ta'n goqwei Nuju gelutmat, 'ntwisunmg e'wman, ni'n tla'tega's, glaman ni'n na uggwisl gepmitelma's Nuju. ¹⁴ Glutmuin ta'n pas'g goqwei 'ntwisunmg, na tla'tega's, na teliaq telimuloq.”

Se'sus teplumaji petgitmuanew na Wejuli Nisgaml

¹⁵ “Pa na 'gsalioq jigs'tmuitoqs'p ta'n ni'n telimuloqol glaman mimajuinu'g emto-qwalataq Gjinisgam. ¹⁶ Pipanima's nuju aq negm ignmugsitoqs'p ap igtigl nuju apo-qonmuelitl ta'n wijitgweiugsitoqs'p iapjiw. Ma 'nqalugsiwoq. ¹⁷ Etna na negm Wejuli Nisgam ta'n musga'tugsitoqs'p teliaqewei. Na mimajuinu'g ta'nig mo getlams'tasulti'gw ni'neg ma gisi menuege'tigul muta mo gwilua'tigul aq mo nenua'tigul gatu gilew nenu'luoq aq nige' Wejuli Nisgam maw mimajultioq aq ma 'pgije'nug 'gtinnewaq i'ttew.

¹⁸ “Ma 'nqaluloq newgtugwa'lugutioq pa wije aq mijua'ji'g ta'n mo ungi'gwig ta'n angweiagutaq. Apaja'sites gilew ta'n eimu'tioq. ¹⁹ Apugjige'l na mimajuinu'g ula ugs'tqamug ma nugu nemi'gwig gatu gilew nmitoqs'p, muta me' apaji wijitgweiultoqs'p. Apaji minunsites. Elt apaji minua'lultoqs'p gilew. ²⁰ Ta'n tujiw na na'gweg iga'qt'tew ta'n tujiw minunsian, ugjigji'tutoqs'p na ni'n eim Nujjeg aq gilew eimu'tioq 'ntinneg aq ni'n eim 'gtinnewaq.

²¹ “Ta'n wen wesua'tuitl 'nt'tplutagnml aq jigs'tmuitl na negm ta'n gesalit. Nuju 'gsalatal ta'n wen gesalit, ni'n 'gsala's aq musgalsites negmeg.”

²² Na tujiw Suta (mu Suta Isgaliot) teluet, “Gjisaqamaw, tal gis musgalsites pas'g ninen aq ma nmu'lu'g igtigig mimajuinu'g?”

²³ Se'sus asitematl, “Ta'n wen gesalit 'ntglusuaqanml, jigs'tmuitl, aq nuju 'gsalatal. Ni'n aq nuju lattesen ugtinneg aq wigitesnen. ²⁴ Ta'n wen mo jigs'tmuigul 'nt-glusuaqanml, mo gesaligw. Na agnutmaqan ta'n telimuloqop mo wejianugup 'ntan-gita'suaqanm gatu wejiaqap Nujjewigtug ta'n petgimip.

²⁵ “Wegla wet tlimuloq ge's wijitgweiuloq. ²⁶ Gatu ta'n tujiw nqalultoqs'p Nuju petgimatal nuju apoqo'nmuellitl na Gjinisgam ugtottml na Wejuli Nisgaml 'ntwisunmg. Wejuli Nisgam gina'mugsitoqs'p 'ms't goqwei aq gisa'lugsitoqs'p migwite'tmnew ta'n te's'g goqwei gis tlimuloqop.

²⁷ “Naqtmuloq ignmatingewei. Ignmultoqs'p wantaqo'ti 'gtangita'suaqanm aq 'ggamlamunuaq aq iapjiwtetew. Mo teli ignmuluoq ta'n mimajuinu'g teli ignmug-sioq. Mut ignmatmnew 'ggamlamunuaq ewlgwija's'gtn gisna sespeta's'gtn aq mut jipa-sultinew. ²⁸ Nutuioqop telimuloq, “Nqaluloq gatu ap apaja'sites gilew ta'n eimu'tioq.’ ‘Gsaliq ul'ta'sultigoq ta'n tel liei Nujjeg muta negm me' espe'g aq ni'n. ²⁹ Nige' wet tlimuloq wegla gesgmnaq tlianug glaman ta'n tujiw tliaq 'gtlams'tuitoqs'p. ³⁰ Ma piam mamun glululoq muta mn'tu ta'n iganpuguit ula ugs'tqamu wejgu'et. Gatu ma gis tala'ligw. Mo telgi'g ml'gigno'ti geggunmug 'st'ge' ni'n. ³¹ Tla'tega's ta'n pas'g goqwei Nujj tel puatg glaman na mimajuinu'g 'gjitta'q ta'n tetuji gsalj Nujja. Jugwita'gw, maita'nej.”

15

*Se'sus na negm ta'n gisa'laji mimajuinu'g mimajultlin
aq Nisgamewigtug ligutilin
gatu amujpa siawqatmu'tijig negmeg*

¹ “Etna na ni'n Se'sus ta'n gisa'lgig mimajuinu'g mimajultinew aq ligutinew Nisgamewigtug, pa wije' aq gle'pmenaqsi gisa'toqol nipispaqan nigwen. Nuji iga'taqug gigji angot'g gle'pmenaqsi aq pa na wije' nujj gigji angweiwaji ugtmimajuinumg. ² Nujj jigla'toqol ta'n goqwe'l mo gelu'lgtnugl ugmimajuaqanmuaq glaman ulataqatitaq ta'n tel mimajultijig Nisgamewigtug. Pa wije' aq nuji iga'taqug temo'toqol nipispaqanji'j ta'n mo gle'pl el nigwenugl aq wegla ta'n wel minigl waqama'toqol glaman me' pugwelgt'tal gle'pl ta'n minigt'tal. Ni'n mimajuinu'g ignmaqig iapjiwewei mimajuaqan. Pa wije' aq nuji iga'taqug waqamo'toqol nipispaqan, Nujj waqama'tuaj ugmimajuaqanmuaq aq nige' ligutinew Nisgamewigtug. ³ Pa wije' aq nuji iga'taqug temo'toqol nipispaqanji'jl ta'n mo gle'pl el nigwenugl aq wegla ta'n wel minigl waqama'toqol glaman me' pugwelgt'tal gle'pl minigt'tal. Na agnutmaqan ta'n telimuloqop gis gisa'lugsioq waqamo'ltinew Nisgamewigtug. ⁴ Na nipispaqan ta'n gis tmta's'g gle'pmenaqsi ma gis nigwenug goqwei glapis siaw nasteg gle'pmenaqsigtug. Pa na wije' gilew ma gis tla'taqatiwoq ta'n Gjinisgam tel puatg glapis siawqatmu'tioq ni'neg. Siaw mawgatmu'tigw ni'neg aq ni'n siaw wijitgweiultoqs'p.

⁵ “Ni'n na pa wije' aq gle'pmenaqsi aq gilew pa wije' aq nipispaqann. Ta'n wen siawqatg ni'neg aq ni'n negmeg etna na negm ta'n pugwelgt'tal tla'tegetal ugjit ni'n. Pa na ni'n mo eimu 'gtinnewa'q aq mo ni'n apoqonmuluoq ta'n goqwei tela'taqatioq ma tepawgtinug Nisgamewigtug. ⁶ Ta'n wen mo siawqatmug ni'neg ejigla'lut, pa wije' aq nipispaqan ta'n weji tmta's'g gle'pmenaqsigtug aq gaqi gispateg. Wegla nipispaqann mawo'tas'gl aq elo'tas'gl pugtewigtug ugjit nu'gwa'tas'gtn. ⁷ Siawqatmu'tioq ni'neg aq 'ntglusuaqanml siaw jigs'tmuigw aq majulgwatmui na tujiw pipanigesultioq ta'n tel puatmoq aq 'msntoqs'p.

⁸ “Etna na ula Nujj gepmite'lmaten ta'n tujiw tela'taqatioq ta'n tel puatg aq pejo'loq igtigig Nisgamewigtug. Na tla'taqatitioqs'p tel musgalsultioq nnaqapemultinew. ⁹ Teli gsaluloq ta'n Nujj teli gsalij. Migwite'tmug ta'n teli gsaluloq aq na tl mimajultigw. ¹⁰ Jigs'tmuioq ta'n telimuloq, na tl siawqatmultoqs'p 'ntgsaltuaqanm aq siawi gsalultoqs'p. Pa na wije' aq ni'n ta'n tel jigs'taq Nujj ta'n telimij aq na tl siawqatmugt'gsaltuaqanm aq negm siawi gsalit.

¹¹ “Wet tlimuloq ula glaman ulgwijultitoqs'p ta'n ni'n teli ulgwijin. 'Ntwelgwijuaqanm ignmultoqs'p 'ggamlamunual glaman 'ggamlamunual pajiji ulgwitt'tal. ¹² Etna na ula ta'n telimuloq. ‘Gsaltultigw ta'n ni'n teli gsaluloq.’ ¹³ Ta'n mawi ms'gi'g ugsaltuaqan mimajuinu gis neia'tuataq witapaq na iga'tutew ugmimajuaqanm ugjit negmow. Ma gis piami gsalugsiwoq wen st'ge' ula. ¹⁴ Aq gilew na nitapaq, tla'taqatioq ta'n telimuloq. ¹⁵ Nige' gisgug mu nugu telui'tuluoq 'ntlugowinumg muta lugowinu mo geitug ta'n ugtassusiteml getu tla'tegelij. Gatu awna telui'tuloq nitapaq muta gaq tlimuloqol ta'n

te'sg goqwei nutmap Nujjewigtug. ¹⁶ Mo gilew megniwoqop. Ni'n megnuloqop aq iga'luloqop ugjit munso'ltinew tla'taqatinew ta'n tel pualuloq aq gina'mug mimajuinu'g ugjit majulgwalinew. Na tujiw iapjiwewei mimajuaqan guguntaq aq iapjiw majulgwalityaq. Tla'taqatioq na Nujj ignmugsitoqs'p ta'n pas'g goqwei gelutmuoq 'nwisunmg. ¹⁷ Etna na ula ta'n melgimuloq, "Gsaltultigw!"

Wegla mimajuinu'g ta'n mo tleiaulti'gw Nisgamewigtug masgelmugsitoqs'p

¹⁸ "Pa na mimajuinu'g ta'n mo tleiaulti'gw Nisgamewigtug masgelmugsioq, amujpa migwite'tmoq, tmg ni'n masgelmipnig. ¹⁹ Gatu ni'n weji mgnuloqop ula ugs'tqamu ta'n mimajuinu'g eimu'tijig aq mu nugu tleiaultiwoq. Etna na ugjit ula mimajuinu'g masgelmugsioq. Gatu tleiaultioq ula mimajuinuigtug, na tujiw ula mimajuinu'g 'gsalugsitoqs'p ta'n teli gsala'tiji un'januaq. ²⁰ Migwite'tmug ta'n telimuloqop. Mo na gisteju me' espeiug aq ugtassusiteml. Ta'n teleiwipnig na wije gilew tleiugsitoqs'p. Amasgipnippnig ni'n aq elt gilew amasgipnugsitoqs'p. Jigs'tmui'tisnn 'ntglusuaqanml, jigs'tugsitoqs'p elt gilew 'gglusuaqanmual. ²¹ Gilew tleiaultioq ni'neg, etna na ugjit tla'lugsitoqs'p ula ta'n te'sgl goqwe'l muta mo nenua'tigul nujjl ta'n petgimip. ²² Ma ilsumam'gig ta'n tel pata'taqati'tij ta'n mo menuaqaligupnig mo jugu'ewasn aq gluluaqasn. Gatu nige' wejgu'eiap aq gelu'lg'pnig aq nige' geitu'tij ta'n tel pata'taqati'tij aq ma nugu gisi iga'tu'titl ugtlue'utiwal. ²³ Ta'n wen masgelmit masgelmatl elt nujjl. ²⁴ Weji pginis ugjit mesgi'g lugowaqan lugwatmn ta'n menaq wen pa tela'tegegw. Nemi'pnig ta'n gis tla'tegei pas'g mo jigs'tuigupni awna masgelmipnig aq maw Nujjl. Etna na ugjit tli ilsumaten. ²⁵ Amujpa na wet tliaq glaman ta'n goqwei ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign tliatew, 'Mo goqwei geggunmi'ti'gw ta'n tel masgelmi'tij.' Pisuiw masgelmijig.

²⁶ "Nujjeg ugji petgima's Nuji apoqonmuet na Wejuli Nisgam. Ta'n tujiw 'pgising gina'mugsitoqs'p teliaqewei ugjit Gjinisgam aq usgumitew. ²⁷ Aq elt gilew usgumitoqs'p, muta wijitgweioq mawi amgweseweieg al gina'muaneg."

16

¹ Se'sus siawewistoaq, "Na ula gis tlimuloq glaman ma se's'toqutiwoq. ² Tuaqtesgugsitoqs'p ugta'sutuo'guomuaq. Iga'qt'tew na'gweg ta'n tujiw wen ne'po'qsioq tl'ta'sitew etl lugowatl Nisgaml. ³ Na wegla tla'lugsitoqs'p muta mo nenua'tigul Nujjl gisna ni'n. ⁴ Gatu ula gis igan gnuat'uloq glaman iga'q na'gweg ugjit negmow tla'taqatinew, wegla migwite'ttoqs'p ta'n telimuloqop."

Wejuli Nisgam ugtlgowaqanm

"Amgweseweieg mo telimuloqopnn wegla muta me' pem siaw wijitgweiluloqop. ⁵ Gatu nige' gis tlimuloq muta eliei negmeg ta'n petgimip. Gatu mo wen te'sioq pipanimip, "Tami elien?" ⁶ Muta nige' ta'n gis tlimuloq 'ggamlamunual ewlgwitgl. ⁷ Gatu telimuloq teliaqewei me' glu'lg'tew ugjit gilew na ni'n jigla'sia's. Gatu mo jigla'wan na nujiapoqonmuet ta'n teluisit na Wejuli Nisgam ma 'pgisinug gileweg. Gatu jigla'sia's na tujiw Wejuli Nisgam petgimultoqs'p ni'n. Teliaq na telimuloq. ⁸ Ta'n tujiw 'pgising negm musga'tuataq mimajuinu'g ugs'tqamug, ta'n tel lue'winuulti'tij, aq ta'n tel pata'tegewinuulti'tij. Musga'tuataq na Gjinisgam uggelu'lgm eteg ugjit apoqonmuan aq gisi jiglo'lataq ta'n tli ilsumaten. Musga'tuataq oplita'sultijig ugjit ta'n goqwei tetapu'aq aq ta'n Gjinisgam tli ilsutegetew. ⁹ Musga'tuataq ta'n tel lue'winuulti'tij muta mo getlams'tuigupnig. ¹⁰ Musga'tuataq ta'n tli oplita'sultijig ugjit ta'n goqwei tetapu'aq Nisgamewigtug muta eliei Nujjeg aq gilew ma nugu nemi'woq. ¹¹ Musga'tuataq ta'n tli oplita'sultijig ugjit Gjinisgam ugtilsutaqanm muta iganpuguit ula ugs'tqamu na mn'tu gis gisi ilsumut.

¹² “A' na me' pugwelg ta'n goqwei getu tlimuloq, gatu nige' ugsami ms'gi'gt'tew ugjit gilew gisipugutmnew. ¹³ Gatu ta'n tujiw na Wejuli Nisgam ta'n musga'tugsitoqs'p teliaqewei ugjit Gjinisgam 'pgising negm ilgwenugsitoqs'p teliaqewegtug. Ma usgut-mug ta'n goqwei gisite'tg pas'g usguttew ta'n goqwei gis nutg aq tlimugsitoqs'p ta'n goqwei tliatew. ¹⁴ Ugsua'tutew ta'n goqwei ni'newei aq musga'tugsitoqs'p aq ignmugsitoqs'p na tl gepmite'lmitew. Nutuij ta'n usgutma's na agnutmugsitoqs'p. ¹⁵ Ta'n te's'g goqwei nujj gegung ni'newei. Etna na ugjit wet tluei Wejuli Nisgam ugsua'tutew ta'n goqwei ignmaq aq musga'tugsitoqs'p. Na.”

Ewlgwijuaqan aq welgwijuaqan

¹⁶ “Apugjig jigla'sites aq ma gis nemi'woq, aq na tujiw apugjige'l ap nmitoqs'p.”

¹⁷ Alt unaqapemg telimultijig, “Etl 'gtu talimugsi'gw? Telimugsi'gw, ‘Apugjig ma nmi'woq aq na tujiw ap apugjige'l nmitoqs'p.’ Elt teluet, ‘Eliei nujjeg.’ ” ¹⁸ Etna na ugjit pipanimultijig, “Etl 'gtu talimugsi'gw ta'n tujiw teluet, ‘Apugjige'l?’ Mo geitug ginu ta'n goqwei wesgutg.”

¹⁹ Se'sus gejjaji getu pipanima'titl, glaman telimaji, “Teluei, ‘Apugjige'l ma nmi'woq aq na apugjige'l nmitoqs'p.’ Etna na ula pipanimultioq? ²⁰ Atgitemultitoqs'p aq ewlgwijultitoqs'p. Gatu igtigig mimajuinu'g ta'nig mo getlams'tmu'ti'gw ul'ta'sultitaq ta'n ni'n tla'liten. Ewlgwijultitoqs'p gatu ta'n teli atgitemultitoqs'p jensi sa'se'wa's'gt'tew aq pajiji ulgwijultitoqs'p. Teliaq na telimuloq. ²¹ Ta'n tujiw e'pit getu un'janit geitoq na poqjipnej. Gatu ta'n tujiw un'jan gisi ugs'tqamuilij. Nige' welgwijing muta un'jan gisi ugs'tqamuilitl. ²² Assma nige' wijej ugjit gilew. Nige' ewlgwijultioq gatu ap nmultoqs'p, 'ggamlamunual pajiji ulgwitt'tal aq ma wen gis jigla'tugsiwoq ula ulgwijuaqan.

²³ “Ta'n tujiw na na'gweg iga'q, gilew ma pipanimiwoq pas'g goqwei, muta nujj ignmugsitoqs'p ta'n pas'g goqwei glutmu'tioq nwisunmg. Teliaq na telimuloq. ²⁴ Glapis nige' me' menaq goqwei pipanigesultiwoq 'nwisunmg. Glutmug 'nwisunmg aq 'msntoqs'p, glaman 'ggamlamunual tetuji ulgwitt'tal.”

Se'sus telimaji, “Ni'n wissuignemg'p na iganpuguit ula ugs'tqamu”

²⁵ “A'tugwaqann e'wmapnn ta'n tel tlimuloq wegla. Gatu tetaputesg iga'q ta'n ma nugu e'wmuan a'tugwaqann. Menaqqajewei usgutmultoqs'p nujj. ²⁶ Ta'n tujiw na na'gweg iga'q, pipanimatoqs'p negm 'nwisunmg. Mo etl tluew pipanimass negm ugjit gilew. ²⁷ Muta Nujj gesalugsioq muta gilew gesalioq aq getlams'tmoq wejia'p negmeg. ²⁸ Ni'n wejia'p Nujjewigtug, aq ugs'tqamug pegisinap; aq ap nige' naqt'tes ugs'tqamu aq eliei Nujjeg.”

²⁹ Na tujiw unaqapemg telima'titl, “A' na nige' menaqqajewei tlewistun aq mo e'wmun a'tugwaqan. ³⁰ Nige' gejituleg 'ms't goqwei geitu'n. Aq goqwei ugjit mil pipanimultesnen ugjit 'gji'tunen ta'n goqwei geitu'n. Wegla gisa'lugsieg'pnn 'gtlams'tulinen gi'l wejien Nisgamewigtug.”

³¹ Se'sus asitemaji, “Nige' tel'ta'sultioq getlams'tuioq? ³² Na na'gweg iga'q aq nige' gis iga'q ta'n tujiw 'ms't gilew gaq se'sa'to'qutitoqs'p. 'Ms't wen apaja'sitew wiguaq aq ni'n 'ngutugwa'lugwa's. Gatu mo menaqqajewei newgtugwa'lugow muta Nujj wijitgweiwit. ³³ Ula ugs'tqamug mimajuinu'g gitnm'titoqs'p gatu ml'gito'ltigw! Wissuignemg'p na iganpuguit ula ugs'tqamu. Na ula wet tlimuloq glaman i'mu'tioq ni'neg aq guguntoqs'p wantaqo'ti 'ggamlamunuaq aq 'gtangita'suaqanmuaq.”

17

Se'sus a'sutmessewajig unaqapemg

¹ Ta'n tujiw Se'sus gaqewistoqeg, elapa'sit wa'so'q aq teluet, “Nu' (Tata't), na ajiet iga'q. Pipanimul gepmitelmi 'ggwis, glaman ni'n 'ggwis gis gepmitelmultes. ² Ignmui't'p

assuman 'ms't mimajuinu'g glaman gisi ignmua's iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q ta'nig ignmui't'pnig. ³ Negmow ta'n nenu'linew newgti tetapu'en Gjinisgam aq nenuinew ni'n Se'suguli ta'n petgimi't'p. Etna na ula ignmuates iapjiwewei mimajuaqan. ⁴ Mimajuinuigtug gepmite'lmulap ula ugs'tqamug, gaqa'tuapneg ula 'lgowaqan ta'n ignmuip tla'tegen. ⁵ Nu' (Tata't), nige' gepmitelmi aq ignmui wijitgweiulin 'st'ge' ta'n tel gepmitelmi't'p gesgmnaq ugs'tqamu gisita's'gtugweg.

⁶ “Telimg'pnig ula mimajuinu'g ugjit gi'l. Tleiaultijig ula ugs'tqamu gatu ignmui't'pnig. Gi'lewe't'pnig aq gi'l ignmui't'pnig aq jigs'tmasg'pni 'gglusuaqanm. ⁷ Aq nige' geitu'tij ta'n te's'g goqwei ignmui't'p wejiaq gi'leg. ⁸ Ignmaqapnig agnutmaqan ta'n ignmui't'p aq wesua'tu'tip. Gjitm geitu'tij na ula teliaq aq na wejia'p gi'leg, aq negmow getlams'tmi'tij gi'l petgimi't'p.

⁹ “A'sutmessewulgig ula mimajuinu'g ta'n ignmui't'pnig muta gileweg. Mu a'sutmessewaqig igtigig ta'n mo getlams'tmi'ti'gw. ¹⁰ Ta'n te'sijig 'ntmimajuinumg na gi'lewei aq ta'n te'sijig 'gmimajuinumg na ni'newei. 'Ntgepmitelgaqanm weji musga's'g ula mimajuinuigtug. ¹¹ Nige' naqtm ula ugs'tqamu aq eliei gi'leg gatu negmow naqalgig ugs'tqamug. Nu' (Tata't), 'gjisape'win, angweiu aq iga'l. e'wmn 'gml'gigno'timg na wijei ml'gigno'ti ta'n ignmui't'p. Glaman 'ms't siawi i'mu'titaq ni'neg aq ni'n i'm ugtinnewaqaq glaman 'ngute'jultitaq ta'n ginu teli 'ngute'ji'gw. ¹² Ta'n teli pgiji wijitgweiagig iga'lg'pnig 'gml'gigno'timg. Na ml'gigno'ti ta'n ignmui't'p. Iga'lg'pnig aq mo wen te'si'tij gesga'gup, pas'g na ji'nm ta'n gis gissutasit lien mn'tua'gig. Na tliatew glaman ta'n goqwei gis wi'gas'g 'gtwi'gatigng tliatew. ¹³ Aq nige' eliei gi'leg. Telimg'pnig wegla ge's eimaneg ugs'tqamu glaman ulgwijultitaq pa wijei aq ni'n. Ignmua's uggamlamunual pajiji ulgwitt'tal. ¹⁴ Ignmaqapnig nnaqapemg 'gtagnutmaqanm, aq masgelmujig ta'nig mo getlams'tmu'tligwi muta ni'n aq nnaqapemg piltu angita'sultieg aq negmow. ¹⁵ Nu', mo pipanimulu jigla'lan ugs'tqamug gatu awna pipanimul nnaqapemg ugs'tawian mn'tu ugml'gigno'timg. ¹⁶ Pa na wijei aq ni'n mo tleiauiw ugs'tqamu nige' elt negmow nnaqapemg mo tleiaulti'gw ula ugs'tqamug. ¹⁷ Ignmu sape'ultinew aq gmetug iga'l ugjit gi'l, ta'n tel gina'masulti'tij 'gglusuaqanml. 'Gglusuaqanml teliaq teluegl. ¹⁸ Elgimgig mimajuinuigtug ula ugs'tqamug pa wijei aq gi'l ta'n teli elgimi't'p mimajuinuigtug. ¹⁹ Gmetug igalsi ugjit gi'l glaman negmow ulapettaq glaman elt negmow menaqqajewei igalsultitaq ugjit gi'l.

²⁰ “A'sutmessewulgig nnaqapemg aq maw ugjit ta'nig 'gtlams'tuitaq muta negmow usgumitaq. ²¹ Nu' (Tata't), a'sutmessewulgig glaman 'ngute'jitaq. Etamul newgte' tli angita'sultinew aq wijei uggamlamunual tl gwittetal Nisgamewigtug pa wijei aq gi'l nujj aq ni'n. Pa wijei aq gi'l tet i'mn ni'neg aq ni'n gi'leg. Pa wijei 'gtinnenaaq i'mu'titaq glaman na mimajuinu'g ula ugs'tqamu 'gtlams'tmultaq gi'l petgimi't'p. ²² Gepmitelm'gig ta'n gis gi'l tel gepmitelmin glaman gisi ngute'jitaq pa wijei aq ni'n aq gi'l teli ngute'ji'gw. ²³ Ni'n ugtinnewaqaq eim aq gi'l eimn ntinneg. Na tujiw gis gisi ngute'jitaq glaman na mimajuinu'g ula ugs'tqamug 'gji'tutaq gi'l petgimi't'p aq gesaljig ta'n teli gsalin.

²⁴ “Nu' (Tata't), gi'l ignmui't'pnig aq pualgig negmow i'mu'tinew wa'so'q ta'n ni'n i'ttes. Na tujiw gis nmituitaq 'ntgepmitelgaqanm, ta'n ignmui't'p muta gesali't'p gesgmnaq ugs'tqamu gisita's'gtugweg. ²⁵ Nu' (Tata't), ta'n maw getlamien aq tetapu'en, na mimajuinu'g ula ugs'tqamu mo nenu'lu'g gatu ni'n nenu'l aq wegla ta'n wijitgweiwijig geitu'tij gi'l petgimi't'p. ²⁶ Telimg'pnig ula mimajuinu'g ugjit gi'l aq me' siaw tla'tega's glaman 'gsala'titaq igtigig ta'n teli gsalin gi'l aq ni'n ugtinnewaqaq i'ttes. Na tliaj.”

18

Se'sus wesua'lut
(*Matiw 26.47-56; Malg 14.43-50; Lu'g 22.47-53*)

¹ Ta'n tujiw Se'sus gisi a'sutmateg, maja'sit maw unaqapemg aq asoqoma'it sipuji'j teluisig Gitlon. Na'te'l eteg iga'taqanji'j. Se'sus aq unaqapemg el'ta'jig. ² Na Suta, ta'n netuisga'lapnn Se'susal, geitoq ta'n eteg, muta gaqaisg Se'sus i' tli ultesguaji unaqapemg. ³ Etna na ugjit Suta na'te'l eliet maw sma'gnisg aq nuji ugsua'taqatijig, na ta'nig iganpugultijig patlia'sg aq Palasiaq ignmua'titl, ugjit wije'wanew. Ela'laji iga'taqanigtug. Pema'tu'titl wasoqwaluejgewe'l aq petasenma'tiji aq espo'qwas'gl aq petgute'gne'l. ⁴ Se'sus geitoqop 'ms't goqwei ta'n tliatew ugjit negm. Igana'sit aq pipanimaji, “Wen ta gilew al gwiluoq?”

⁵ Asitema'titl, “Se'sus na Nasaletgewa'j.” Telimaji, “Ni'n na.” Suta ta'n netuisga'lapnn Se'susal, gaqamis maw igtigig. ⁶ Ta'n tujiw Se'sus telimateg, “Ni'n na.” Esetepuguita'jig aq smtug aputasg nisiatijig maqamigeg. ⁷ Tel gneg apaj qamita'jig ap Se'sus pipanimaji, “Wen ta gilew al gwiluoq?” Teli asitema'titl, “Se'sus na Nasaletgewa'j.”

⁸ Se'sus teluet, “Gi's gis tlimuloq ni'n na. Ni'n al gwiluoq, mut ugsua'lanew ala igtigig.” (⁹ Wet thuep ula glaman ta'n goqwei teluep gis tliatew, “Nujj je mu newgte'jit gesga'qup ta'n ignmui'tpnig.”)

¹⁰ Simon Pie'l geggunatl espo'qwas'gl. Gettaqa'toq aq taqamatl espe'g patlia's uggistejuml, mente'muaj inaqa'nei ugs'tuaqan. Na gisteju teluisit Malgus. ¹¹ Se'sus telimatl Pie'lal, “Apaji pija'l 'gtespo'qwas'gm ta'n tleiawig. Gi'l ta tel'ta'sin ma wet saputa'siw metue'gl ta'n Nujj tel'te'tg'p? Ni'n wel'te'tm na tla'tegen. Amujpa wet samqwai na cupji'j ta'n Nujj ignmuit.”

Ela'la'titl Se'susal Annas ugsisgug

¹² Na sma'gnisg maw iganpuguit sma'gnis aq na Lesui'paq nuji ugsua'taqatijig, wesua'la'titl Se'susal gelpila'titl. ¹³ Toqo ela'la'titl tmg Annaseg muta Annas na ugjilj Gaiapas. Gaiapas iganpuguit patlia's ula newgtipunqeg. ¹⁴ Etna na Gaiapas ta'n telimapni Lesui'paq, “Me' gelu'igt'tew newgte'jit ji'nm 'np'g ugjit 'ms't mimajuinu'g.”

Pie'l megteg nenuan Se'susal

(Matiw 26.69,70; Malg 14.66-68; Lu'g 22.55-57)

¹⁵ Simon Pie'l aq ap igtig unaqapeml, ugpaqamuaq majulgwala'titl Se'susal. Na espe'g patlia's wel nenuapnn igtigl unaqapeml. Negm wije'watl Se'susal iga'taqanigtug ta'n espe'g patlia's wiguow gigoqopaqteg. ¹⁶ Pie'l gaqamit gujmug gigjiw ga'qana'tas'gigtug. Igtigl unaqapeml ta'n espe'g patlia's wel nenuatl, apat tu'et, gelulatl gistejui'sgwetl, ta'n nuji ango'tg ga'qana'tas'g, aq pisgwa'latl Pie'lal. ¹⁷ Na gistejui'sgwej pipanimatl Pie'lal, “Ma ta gi'l newgte'jin Se'sus unaqapeml?” Pie'l asitematl, “Moqwa' mu na ni'n.”

¹⁸ Tege'g'p aq gisteju'g aq nuji ugsua'taqatijig gisitu'tip pugtew aq al gigo'qopugua'tijig etli ulp'susultijig. Pie'l eliet maw negmow aq apu'susit.

Espe'g patlia's mil pipanimatl Se'susal

(Matiw 26.59-66; Malg 14.55-64; Lu'g 22.66-71)

¹⁹ Na toqotesip na espe'g patlia's mil pipanimatl Se'susal ugjit unaqapemg aq ta'n tel gina'muej. ²⁰ Se'sus asitematl, “Apjiw etlewistuap mimajuinuigtug. Apjiw etl gina'muap a'sutuo'guomg aq 'gjia'sutuo'guomg ta'n 'ms't Lesui'paq etli ultesgatulti'tij. Mo goqwei mingwa'tuaqapni ta'n tel gina'maqig. ²¹ Goqwei nige' tel mil pipanimin? Pipanim na mimajuinu'g ta'n nutuipni. Pipanim negmow ta'n telimg'pnig. Amuj na geitu'tij ta'n telueiap.”

²² Ta'n tujiw Se'sus gis thueteg ula, newgte'jit sma'gnis paqtne'ita'tl aq teluet, “Mu na tel glulam'g na espe'g patlia's!”

²³ Se'sus asitematl, “Goqwei mo tetaputenug thua'n, tlim 'ms't wen ula tet ta'n goqwe't'p. Gatu tetapu ewistuan, goqwei weji tqamin?”

²⁴ Na tujiw Annas elgimatl Se'susal, me' gelpisilitl, Gaiapaseg na espe'g patlia's.

Pie'l ap megteg nenuan Se'susal
(*Matiw 26.71-75; Malg 14.69-72; Lu'g 22.58-62*)

²⁵ Gatu na Pie'l me' gaqamit etli apu'susit. Igtigig telima'titl, "Amuj na gi'l newgte'jit Se'sus unaqapeml?"

Gatu Pie'l megt'g. Teluet, "Moqwa', mu na ni'n."

²⁶ Newgte'jit espe'g patlia's uggistejuml wo'qomal na ji'nm ta'n Pie'l mente'muap ugs'tuaqan, gelusit aq pipanimatl Pie'lal, "Mu ta nemu'lap maw negm iga'taqanigtug?"

²⁷ Pie'l ap teluet, "Moqwa'!" Na smtug napew getu'g.

Se'sus gaqamit Pilot ugsisgug
(*Matiw 27.1,2,11-14; Malg 15.1-5; Lu'g 23.1-5*)

²⁸ Gatu na tujiw mawi egsitpu'g Lesui'paq iganpugultijig ejigla'la'titl Se'susal Gaia-paseg wiguaq aq ela'la'titl Lo'mewei g'pnno'l ugtelege'wituo'guomg. G'pnno'l teluisit Pilot. Na Lesui'paq iganpugultijig mo pisgwita'gwig muta ta'n negmow telo'lti'tij, pa na pisgwita'snig ta'n mo Lesui'peulti'gw, na tujiw ma waqamo'lti'gw aq ma gis mawatalulti'gw na Siawa'tingewei pestie'umg. ²⁹ Etna na ugjit Pilot naji ultesguaji gujmug aq pipanimaji, "Tali 'lsutmuoq ula ji'nm?"

³⁰ Asitema'titl, "Mo jugwa'laqatt'pn gi'leg mo opla'tegegusnn."

³¹ Pilot telimaji, "Gilew ugsua'lug aq ilsumug ta'n telteg 'gt'tplutaqanmuoq."

Lesui'paq iganpugultijig teluejig, "Gilew Lo'meultioq, mo ignmuiweg wen ne'pa'nen."
(³² Ula wet tliaqap ugjit tlian ta'n Se'sus teluep ugjit ta'n tli np'tew.)

³³ Na Pilot apaji pisgwa't elege'wituo'guomg aq negmeg wigumatl Se'susal aq pipanimatl, "Gi'l na Lesui'paq ugtelege'witemual?"

³⁴ Se'sus asitematl, "Gi'l pipanimin, gisna ala igtigig gis tlim'sgi'g ugjit ni'n?"

³⁵ Pilot na teli asitematl, "Tel'ta'sin ni'n na Lesui'p. 'Gtmimajuinung aq negmow iganpugultijig ugpatria'smuoq iga'l'sg'pni 'npitnn. Goqwei ta opla'tu'sp?"

³⁶ Se'sus teluet, "Ntelege'witewa'gim mo tet tleiawinug ugs'tqamug. 'Ntelege'witewa'gim tleiawign ula ugs'tqamu nnaqapemg matnaqq'ti'tisoq. Na tujiw mo iga'linesoq Lesui'paq ugpitnuaq. A' na moqwa'! Mo 'ntelege'witewa'gim tleiawinug ula ugs'tqamu."

³⁷ Pilot pipanimatl, "Mu na gi'l elege'wit?"

Se'sus asitematl, "E'e, na weji ugs'tqamuiap. Weji pginap ugjit 'pgisitun teliaqewei ula ugs'tqamug. Ta'n wen gesatg teliaqewei jigs'tuitew."

³⁸ Pilot pipanimatl. "Goqwei ta teliaqewei?"

Na tujiw Pilot apaja'sit gujmug ta'n Lesui'paq eimu'tijig aq telimaji, "Mo goqwei we'jituag amsalteg ugjit ilsuman ne'po'qsin. ³⁹ Siawa'tingewei pestie'uti iga'q, apjiw gettalqa'l'g newgte'jit ta'n pisit laplusang ugjit gilew ta'n i' tl pipanimioq ugjit tla'tegen. Pualioq iga'lan 'gtelege'witemuoq?"

⁴⁰ Apaji sesgwala'titl, "Moqwa', mu negm. Pualg't Palapas!" (Palapas na nuji gmutnet.)

19

Se'sus ilsumut ugjit ne'po'qsin

¹ Na tujiw Pilot ignmuaji ugsma'gnismg jigla'lanew Se'susal aq te'sipowmaqanta'new.

² Na sma'gnisg goqominaqsiei piptugwaqig elisgnuatmi'tij aq nasa'tua'titl un'jig. Megwi ewne'litl pitu'gunn pitoqsilitl nasa'tua'titl. ³ Asuita'jig. Elmatgwetua'titl aq teluejig, "Pgitawsi Lesui'paq ugtelege'witemuoq!" El'ta'jig aq paqtne'ita'titl.

⁴ Mjit newgt Pilot apat tu'et aq telimaji Lesui'paq, "Angamug. Apat tuatultoqs'p ugjit gilew gisi gji'tunew mo ni'n gisi we'jituag goqwei amsalteg ugjit ilsuman ne'po'qsin."

⁵ Na tujiw Se'sus tewiet, nasg'g goqominaqsiei piptugwaqig aq megwi ewne'litl pitu'gunn pitoqsilitl. Pilot telimaji, "Angamug, ula na ji'nm!"

⁶ Ta'n tujiw na iganpugultijig patlia'sg aq nujiugsua'taqatijig nemia'titeg, sesgu'tijig, "Gujjiewto'q, gujjiewto'q!" Pilot telimaji, "Na gilew ugsua'lug aq gujjiewto'q. Mo we'jituaq goqwei amsalteg ugjit ilsuman ne'po'qsin!"

⁷ Na Lesui'paq iganpugultijig asitema'titl, "Geggunmeg 'tplutaqan ta'n telueg, 'Amujpa nepeg, muta teli ugsualsit Gjinisgam uggwisin.' "

⁸ Ta'n tujiw Pilot nutuateg, na teluejig, me' aji jipaqa'sit. ⁹ Apaji pisgwa'latl Se'susal elege'wituo'guomg aq pipanimatl, "Tami tleiawin? Tami ta gi'l wejien?" Gatu mo Se'sus asitemagul. ¹⁰ Pilot ewlumuatl, "Mo getu geluliwn? Migwite'te'n ni'n ml'gigno'ti geggunm gisi iga'lulin gisna gujjiewto'qsin!"

¹¹ Se'sus asitematl, "Gi'l ml'gigno'ti geggunmn ugjit ni'n muta pas'g gisi ignmulg'p Nisgamewigtug. Mo geggunmun ml'gigno'ti ugjit ni'n glapis Gjinisgam ignmasg. Gatu na ji'nm ta'n iga'lip 'gpitng, me' mesgi'g ta'n teli pata'tegej."

¹² Ta'n tujiw Pilot ula nutgeg wejo'tg we'jitun ta'n tli iga'latal. Me' tetaqite'tg'p gisi iga'lan. Gatu na Lesui'paq apat sesgu'tijig, "Gatu gi'l iga'laj na ji'nm, mo gi'l Sisal witapal! Ta'n wen teli ugsualsit elege'witewin, negm getanatl Sisalal!"

[Sisal iganpugutuaji Lo'mewaq. Negmow ugtelege'witemual.]

¹³ Ta'n tujiw Pilot nutgeg ula glusuaqann, ela'la'titl Se'susal gujmug aq epa'sit nuji ilsuteget ugt'pung. Gun'teweiei 'msaqtaq ta'n ugt'pung eteg. (Lesui'pewigtug teluisig, "Gapata.") ¹⁴ Nige' ugtejegewei na'gweg gesg mnaq Siawa'tingewei atlasmutigisgug iga'nug. Mawi espe'g ula atlasmutigisgug. Na suel mewlia'gweg. Pilot telimaji Lesui'paq, "Ula na 'gtelege'witemuoq!"

¹⁵ Apaji sesgu'tijig, "Ne'po'q! Ne'po'q! Gujjiewto'q!"

Pilot pipanimaji, "Pualioq ni'n iga'lan 'gtelege'witemuoq ugjit gujjiewto'qsin?"

Iganpugultijig patlia'sg asitema'titl, "Pas'g newgte'jit elege'wit geggung't, na Sisal!"

¹⁶ Na tujiw Pilot iga'latl Se'susal ugpitnuaq ugjit gujjiewto'qsilin.

Se'sus gujjiewto't

(Matiw 27.32-44; Malg 15.21-32; Lu'g 23.26-43)

¹⁷ Glapis gisapsgna'titl. Na tujiw sma'gnisg nuje'wa'titl Se'susal. Tewa'la'titl 'gjigang pema'tulij uggujiewe'm. El'ta'jig glapis peita'jig na'te'l ta'n pempnigeg maqamigew teluisig, "Teliangamgug st'ge' waqan'tewatpat." (Teluisig, "Golgota" Lesui'pewigtug.)

¹⁸ Etna na na'te'l gujjiewta'titl aq tapusiliji ji'nmug gujjiewta'tiji maw negm. Newgte'jit inaqaaneg aq igtig patatujg aq negm Se'sus miawe'g. ¹⁹ Pilot ewi'gmu't'p gnugwaqan aq nasa'tut'p gujjieweigtug, "Se'sus Nasaletgewa'j, na Lesui'paq ugtelege'witemual." Etna na ula ta'n ewi'gmu't'p. ²⁰ Pugwelgig Lesui'paq egitmi'tip ula muta na'te'l ta'n Se'sus etl gujjiewto't mo gnegtnugup 'gjigang. Gnugwaqan ewi'gas'g'p Lesui'pewigtug, Latinewigtug ta'n Lo'mewaq teli'sulti'tij aq Gli'gewigtug. ²¹ Na Lesui'peweiei iganpugultijig patlia'sg telima'titl Pilot, "Mut wi'gmu, 'Lesui'paq ugtelege'witemual.' " Gatu ewi'gmu't'p, 'Ula ji'nm teluet, Ni'n na Lesui'paq ugtelege'witemual.' "

²² Pilot asitemaji, "Ta'n goqwei gis wi'gm siawtej."

²³ Ta'n tujiw sma'gnisg gisi gujjiewta'titeg Se'susal wesua'tua'tij utapsunn aq ne'w nasgwa'tatultijig, te's pugwei ugjit te's sma'gnis. Pas'g newgte' pugwei esgwiaq, na ugpitu'gunml pita'qal maqotl. Newgti mse'litl ta'n teli gnua'tasilij. ²⁴ Sma'gnisg telimultijig, "Tlia mu suisgina'tuaq, gatu laqatinej ugjit 'gji'jianenu ta'n wen 'msntew." Ula wet tliaqap ugjit tlian ta'n goqwei Gjinisgam ugtwi'gatigng gis wi'gas'g'p, "Tel nasgwa'tatulti'ni nutapsunn te's pugwei ugjit negmow aq elaqatipnig ugjit 'ntgotml ta'n newgtinse'g." Na ula sma'gnisg tela'taqatiji.

²⁵ Gaqamultijig gigjiw Se'sus uggujiewe'm, uggwitl, aq uggwitl wijigatijig e'pilitl, aq Mali, Gliopas ugte'piteml, aq Mal Matle'n. ²⁶ Se'sus nemiatl uggwitl aq na unaqapeml ta'n gesalatl, gaqamijig. Na tujiw telimatl uggwitl, "Giju' nige' weja'tegemg, tli ugsua'l nnaqapem st'ge' 'ggwis."

²⁷ Aq matgwetuatl unaqapeml aq telimatl, “Tli angweiw 'ngij 'st'ge' 'ggij.” Weja'tegemg na ajiet ji'nm enma'latl wiguaq, wigilin.

Se'sus ta'n teli np'g'p

(*Matiw 27.45-56; Malg 15.33-41; Lu'g 23.44-49*)

²⁸ Se'sus geitoq 'ms't goqwei nige' gaqa'toq, teluet, “Getu samqwai.” Glaman tliatew ta'n telueg'p Gjinisgam ugtwi'gatigng.

²⁹ Samqwano'q eteg'p waju'elitr wisqe'g moqopa'q. Wetgapa'tu'tij 'spanj moqopa'qigtug iga'tu'titr nipispaqanigtug wejiaq miti's teluisig isop aq elasga'tua'tij Se'sus ugtung. ³⁰ Ta'n tujiw Se'sus wett'geg na tujiw teluet, “Gaqa'tuaneg.” Matgwa'toq un'ji aq iga'latl ugjiqaqamitr aq apaja'litr Nisgamewigtug. Na nepg.

Se'susal uggamlamun gigjiw sapalgaita'tl

³¹ Etna na na'gweg ta'n ilajugtmi'tij atlasmutigisgug, na igtig na'gweg mawi espe'g atlasmutigisgug, Lesui'paq mo puatmi'tigup 'npuinu'g gaqapijulitlin gujjiweigtug na na'gweg. Etna na ugjit pipanima'titr Pilotal ignmuin ugsma'gnismg tmte'muanew na ji'nmug uggwatural glaman jaqali np'taq aq na tujiw 'npuinu'g nisa'lugsinew. ³² Toqo Pilot elgimaji ugsma'gnismg. Na sma'gnisg el'tajig aq temte'mua'titr amgwesewei ji'nmul uggwatl aq maw igtigl ji'nmul. gitg ta'nig gujjiwto't'pnig maw Se'susaq. ³³ Gatu ta'n tujiw iga'titeg Se'susal, nemia'titr gis neplitr aq mu temte'mua'tigul uggwatl. ³⁴ Gatu newgte'jit sma'gnis espo'qwas'g sapaqqata'tl Se'susal gigjiw uggamlamung ugtassuign aq na smtug mal'tew aq samqwan tewijuig. (³⁵ Ni'n nemituap ta'n tujiw gis tliaq aq giasgiwewei telimuloq glaman 'gtlams'tmultoqs'p. Geitu gigwaji agnutmuloq aq gis lita'sualitoqs'p.) ³⁶ Na ula wet tliaqap ugjit tlian ta'n goqwei gis wi'gas'g'p Gjinisgam ugtwi'gatigng: “Je ma newgte'gtn ugtwaqan'tem tmta'sgtug.” ³⁷ Ap igtig telueg Gjinisgam ugtwi'gatigng: “Na mimajuinu'g angama'tital negm ta'n sapaqqato't'p.”

Utqotala'titr Se'susal

(*Matiw 27.57-61; Malg 15.42-47; Lu'g 23.50-56*)

³⁸ Ta'n tujiw ula gaq tliaq, So'sep ta'n tleiwip na gutanji'j teluisig Alimatia, pipanimatl Pilotal, gisi ugsua'lan Se'susal. (So'sep getlams'tuatl Se'susal. Gatu mo al wije'wagupnn muta mo sangewite'l magwi Lesui'paq iganpugultijig.) Na Pilot telimatl gisi ugsua'tuatew wa'qi aq So'sep eliet aq ejigla'tuaj. ³⁹ Nigotimus na negm ta'n amgwesewiege nat nmiapnn Se'susal newgtejgeg wela'gweg, wije'watl So'sepal. Enma'toqol, weljema'gewei, wiaqiaqal mul aq alos. Na'tami teligsug gasgiptnnaqan 'ngatign. ⁴⁰ Na tapusijig ji'nmug wesua'la'tij Se'susal aq oqonisgwepilmua'tij atla'wegnigtug wejitas'g linen, maw weljema'gewei. Na Lesui'paq ula tela'taqatijig ugjit gisgaja'lanew npuinu'l utqutalugsin. ⁴¹ Eteg na'te'l, ta'n Se'sus etl ne'po't iga'taqan. Na na'te'l eteg pilei utqutaqan ta'n menaq wen el sma'lam'g. Gun'tew sapalqe'g i' tli utqutala'tiji. ⁴² Etna na na'gweg gesgmnaq atlasmutigisgug iga'nug, aq na utqutaqan gigjeteg'p. Etna na ugjit elsma'la'titr Se'susal na'te'l.

20

Na sigue'g utqutaqan

(*Matiw 28.1-8; Malg 16.1-8; Lu'g 24.1-12*)

¹ Na toqo tujiw aqantie'umg egsitpu'g, ge's me' oqonitpa'q, Mal Matle'n eliet utqutaqanigtug aq nemitoq na gun'tew gis jigla'tas'g ta'n weji pisgweta'n. Pisgwapa'sit aq mo nemitug Se'sus wa'qi tami. ² El'tugwi'g ugjit we'jian Simon Pie'l aq ni'n. Telimugsieg, “Gisi ugsua'la'titr Gjisaqamawul utqutaqanigtug aq mu gejiqiq ta'n iga'la'titeg!” Na.

³ Na tujiw Simon aq ni'n Sa'n el'tugwi'meg utqutaqanigtug nat nmitunen tlian.

⁴ Igantesgaq Pie'l aq tmg iga'i. ⁵ Waqjua'si aq pisgwapa'si aq nemitu atla'wegnn gatu

mo siaw pisgwa'w. ⁶ Ta'n tujiw Simon Pie'l iga'teg smtug siaw pisgwa't aq nemitoq atla'wegnn etegl. ⁷ Na atla'wegnn, ta'n ajiigopiteg'p Se'sus un'jig aq maw ugsisgug gigtoqopiteg'p gmetug ta'n igtigl atla'wegnn etegl. ⁸ Na tujiw elt ni'n pisgwa'si aq nemitu aq getlams'tm unagien. (⁹ Glapis na tujiw mo nestasiweg Gjinisgam ugtwi'gatign thuen apaji mimaju'etew.) ¹⁰ Na tujiw apajinmita'ieg.

Se'sus musgalsitl Mal Matle'nal
(Matiw 28.9,10; Malg 16.9-11)

¹¹ Gatu Mali eliet aq gaqama'sit gujmug utqutaqanigtug atgitemit. Me' etltemit oqolomgwa'sit aq pitapa'sit utqutaqanigtug. ¹² Na'te'l nemiaji tapusiliji ansale'wilijig wape'gna'miliji, pemgopiliji ta'n Se'sus wa'qi eteg'p. Ansale'wijig astugopijig. Newgte'jit epit ta'n un'jig eteg'p aq igtig ta'n uggwatl eteg'pnn. ¹³ Pipanima'titl, "E'pit, goqwei weji atgitemin?"

Asitemaji, "Gis jigla'la'titl Gjisaqamawul aq mo gejiaqig ta'n la'la'tital!"

¹⁴ Ta'n tujiw gaq thueteg ula, gawasgapugua'sit aq nemiati Se'susal gaqamilitl, gatu mo gejiagul negmewilin. ¹⁵ Se'sus pipanimatl, "Tu's, goqwei weji atgitemin? Wen ta gi'l agwilat?"

Mal Matle'n tel'ta'sit negm na nuji ango'tmlj iga'taqan. Na wet tlimatl, "Saqamaw, gatu gi'l gis jigla'lj, tlimi ta'n iga'l't'p aq ni'n nemisgua's."

¹⁶ Se'sus ewi'tmuaj ugwisunm teluet, "Mali!"

Smtug gigto'qopugua'sit aq tetpaqi angamatl aq teluet Lesui'pewigtug, "Laponi!" telueg, "Nujigina'muet."

¹⁷ Se'sus telimatl, "Mut sama'liw! muta menaq apaja'siw Nujjewigtug. Gatu lia nnaqapemg aq tlim ugjit ni'n, 'Apaja'si Nujjeg aq gilew Gujuow, Ntnisgamum aq Gnisgamemuq.'"

¹⁸ Na tujiw Mal Matle'n eliet aq telimaji Se'sus unaqapemg, "Gis nemi'g Gjisaqamaw." Na tujiw telimaji ta'n gis tlimt'pnn.

Se'sus neialsit unaqapemewigtug
(Matiw 28.16-20; Malg 16.14-18; Lu'g 24.36-49)

¹⁹ Aqantie'umg wela'gw unaqapemg mawtesgatultijig aq apt'sqa'mi'tipnn ga'qann muta jipala'tiji Lesui'paq iganpugultijig. Jiniw Se'sus gaqamit maw negmow. Teluet, "Wantaqo'ti i'tt'j 'ggamlamunuaq." ²⁰ Ta'n tujiw gis thueteg ula, musga'tuaji ugpitnn aq ugtassuign. Na tujiw unaqapemg welgwitgl uggamlamunual ta'n tel nemia'tij Gjisaqamawul. ²¹ Ap Se'sus telimaji, "Ignmuloq wantaqo'ti 'ggamlamunuaq. Ta'n Nujj petgimip, ap ni'n elgimuloq." ²² Na ula teluep aq putuomaji aq telimaji, "Ignmuloq Wejuli Nisgam. ²³ Apigsigtmuoq mimajuinu'g ugtlue'utiwaq na apigsigtas'gtetal. Gatu mo apigsigtuawoq, na ma apigsigtas'gtugul."

Se'sus aq Tuma

²⁴ Newgte'jit unaqapeml Tuma, (telui'tut na 'Tqope'j), mo eimu'gus ta'n tujiw Se'sus pegisingeg. ²⁵ Glaman igtigig unaqapemg telima'titl, "Nemi'gt't'p Gjisaqamaw!"

Tuma telimaji, "Mu nemituan ta'n eteg'pnn plegu'l ugpitng aq iga'tuan 'ntluign ta'n plegu'l eteg'pnn aq 'npitn ugtassuign, ma 'gtlams'tmu."

²⁶ Aqantie'uti gis pmiaq, unaqapemg ap mawtesgatultijig aq Tuma wijitgweiwaji. Na ga'qann apt'sqqa's'gl. Gatu Se'sus jiniw gaqamit aq teluet, "Ignmuloq wantaqo'ti 'ggamlamunuaq." ²⁷ Na tujiw telimatl Tumaal, "Tet iga'tu 'gtluign aq angaptmui 'npitnn. Jugwasga'tu 'gpitn aq iga'tu 'ntassuign. Pun megte'n aq 'gtlams'te'n!"

²⁸ Tuma telimatl, "Gjisaqamaw aq 'Ntnisgamum!"

²⁹ Se'sus telimatl, "Nige' getlams'tmn muta gis nemi'n. Gjinisgam gisa'lataq ulgwi-jultinew ta'nig getlams'tmu'tijig je we'gaw menaq nemi'gwig."

Etna na ula ugjit weji wi'gas'g ula wi'gatignigtug

³⁰ Se'sus pugwelgl 'lgowaqan mesgi'gl elugwatgl unaqapemg ugsisguaq ta'n mo ewi'gas'gtnugul ula wi'gatignigtug. ³¹ Wegla ewi'gas'gl glaman 'gtlams'tmultoqs'p na Se'sus Nujiugs'tawi'wet, ta'n Gjinisgam petgimapnn ugjit ilgwenan ugmimajuinumg, Gjinisgam uggwisl. Ta'n teli gtlams'tmoq ugwisunmg 'msntoqs'p iapjiwewei mima-juaqan wa'so'q.

21

Se'sus neialsit elui'gneg te'siliji unaqapemg

¹ Ta'n tujiw wegla gis tliaq Se'sus 'mjit newgt neialsit aq unaqapemg nemi'jig gigjiw na qospem teluisig Galali (Taipilias). Na tel neialsit. ² Na Simon Pie'l, Tuma (ta'n telui'tut, 'Tqope'j), Nataniel ta'n tlelawit na gutan Gena, Galaliewa'gig, Sepeti uggwisg, aq tapusijig igtigig Se'sus unaqapemg mawi ultesgatultieg'p ni'n aq 'nsis Ji'mej. ³ Simon Pie'l telimugsieg, "Naji usgei."

Telimg'tt, "Wije'ultesnen." El'ta'ieg aq tepita'ieg ugtuluow. Gatu ta'n tel pita'q wela'gw mo goqwei ne'pa'tueg. ⁴ Wejgwapniaq, Se'sus gaqamit gigjiw samqwanigtug. Nemi'g'tt ji'nm gaqamit jajigtug qospem gatu mo nenuaqatt ta'n wenij. ⁵ Sesgwalugsieg, "Nitaptut, Me' tali usg'tioq?"

Na teli asitemg't, "Lpa mo goqwei ne'pa'tueg."

⁶ Na tujiw teluet, "Iga'lug inaqaaneg 'gta'pimuoaq 'gtluaq aq pugwelgig 'msnatoqs'p." Na tela'taqatieg'p aq mo gis tepo'laqatt'p 'nta'piminen 'ntulnaq muta wesam pugwelgig nme'ji'jg.

⁷ Na tujiw telimg Pie'l, "Gjisaqamawminu na!" Ta'n tujiw nutgeg na Gjisaqamawilin, Pie'l nasa'latl ugtatla'im (pitu' pija'latl ugpita'qawe'l), paqasi unaqiet aq na'taqama'q. ⁸ Na esgwieieg siawqatmu'tieg 'ntulnaq, aq na'taqama'l'g't waju'et 'nta'piminen. Mo amasenugup sitmug pas'g na'tami si'st gasgiptnnaqan leppie. ⁹ Ta'n tujiw gis na'taqamita'ieg, nemitueg nugsaqatal me' pugtewigl aq nme'jig etloqsijig aq pipnaqann. ¹⁰ Se'sus telimugsieg, "Jugwa'lug alt nme'jig ta'n gisi msnoqopnig."

¹¹ Simon Pie'l eliet samqwanigtug aq na'taqama'tejimatl a'pi'l sitmug. Egimaji nme'jig ta'n mesginniji aq newgt gasgiptnnaqan jel na'nisga'q jel si'st te'silitl aq je mo 'nta'piminen sewisgina'sigup. ¹² Se'sus teluet, "Jugwita'gw aq egsitpu'gwatalultinej." Aq mo wen ta'n te'sieg gisite'tmug pipaniman ta'n wenij, muta geji'g'tt'p negm na Gjisaqamawin. ¹³ Na tujiw Se'sus ela'mugsieg pipnaqan aq nme'ji'jg aq 'ms't mawatalultieg.

¹⁴ Na ula si'stewei Se'sus neialsit aq nemi'g'tt ta'n tujiw gisi npliteg aq minunsiteg.

Se'sus aq Pie'l agnutmajig

¹⁵ Ta'n tujiw gaq g'satalultieg, Se'sus pipanimatl Simon Pie'lal, "Simon, Sa'n uggwisl, me' 'gjitmi gsalin je mu ula negmow ta'n teli gsalj?"

Asitematl, "E'e, Gjisaqamaw. Geitu'n gesalul."

Se'sus telimatl, "Ango'tmui 'ntijjgluewji'jmg." ¹⁶ Tapuewei Se'sus pipanimatl, "Simon, Sa'n uggwisl, gesalin?"

Asitematl, "E'e Gjisaqamaw, amuj geitu'n gesalul."

Se'sus asitematl, "Ilgwenmui 'ntmimajuinumg pa wije'i aq ta'n wen gigji angweiwaji ugji'gluewjmg." ¹⁷ Ap si'stewei Se'sus pipanimatl, "Simon Sa'n uggwisl, gesalin?" Pie'l ewlgwijig aq asgaiut'p ta'n tujiw ap Se'sus pipanimateg si'stewei, "Gesalin?" aq telimatl, "Gjisaqamaw geitu'n gi'l 'ms't goqwei. Geitu'n gi'l ta'n teli gsalul!" Se'sus telimatl, "Ango'tmui ntijjgluewjmg." ¹⁸ Ta'n tujiw maljewe'juineg gis tela'tege't'p ta'n teli gsatmu't'p aq elie't'p ta'n tel puatmn gatu ta'n tujiw gisigu'en lasgattes 'gpitnn aq nat wen piluei gl'pilmuatal aq la'lultaq ta'n mo getu liewn. Teli'q telimuloq. (¹⁹ Se'sus

na ula telimapnn ugjit gnua'tuan Pie'lal ta'n tli np'tew ugjit gepmitelman Nisgamal.) Na tujiw Se'sus telimatl, "Majulgwali ni'n."

Se'sus aq Sa'n

²⁰ Pie'l gigtoqopa'sit aq nemiatl 'gpaqamg igtigl gawasgulapa'sin unaqapeml ta'n Se'sus gesalatl, na negm ta'n elagwasipnn Se'susal ta'n etlatalultieg aq pipanimapnn, "Gjisaqamaw wen 'ntuisgalultew?" ²¹ Ta'n tujiw Pie'l nemi'teg pipanimatl Se'susal, "Gatu taliatew ugjit negm?"

²² Se'sus asitematl, "Jijuaqa pualg siawa'sin glapis apaja'sian. Mut sespete'tmu! Awna ango'te'n aq majulgwali ni'n!"

²³ Ula a'tugwaqan al se'sa's'g ta'nig majulgwala'titl Se'susal, na ula unaqapeml ma 'npligul. Gatu Se'sus mo teluegup ma negm npug. Teluep, "Pualg negm siawa'sin glapis apaja'sian, goqwei ali 'gtu 'gji'tun?"

²⁴ Ni'n na unaqapeml ta'n nemituap ta'n teliaq, aq ewi'gmapnn ula wi'gatignigtug. 'Ms't geitu'g ta'n tel wi'gmapnn, na teliaqap.

Ugtejgewe'l glusuaqann

²⁵ Se'sus pugwelg'pnn ta'n goqwe'l tela'teg'pn. Pa na 'ms't ewi'gas'gsn mo etlite'tmu 'ms't gis gugunas'gtn ula ugs'tqamu. Na 'ms't.

Paqalaiwaqann ta'n Apostale'wijing tla'taqatipnig

Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Pemapegsig ula wi'gatign ta'n goqwei Lu'g amgwesewei ewi'gas'g Tiopolus. (Na amgwesewei wi'gatign teluisig, Lu'g.) Lu'g getu gnu'alatl Tiopolusal ta'n Westaulg unaqapemg se'sa'gnutmua'tiliji mimajuinu'g ta'n telgi'g ugs'tqamu. Weja'tegemg Jutiae'gati aq Samaliae'gati aq glapis ta'n telgi'g ugs'tqamu mimajuinu'g pogji gt-lams'tua'titl Westaulgl.

Lu'g getu gegnualatl Tiopolusal na ta'nig melgi gtlams'tua'titl Westaulgl mo getana'tigul Lo'mewaq pas'g getu se'sa'tu'tij na gelu'lg glusuaqan Se'sus na negm Westaulg ta'n Gjinisgam Gisiteget petgimapnn ugjit iga'lanew mimajuinu'g ta'n lue'uti assumgwi'tigul. Pa na wije' aq iganigjitegewinu'g igan tlua'tipnig.

Nigtua'tegl "Paqalaiwaqan" nesisgl:

1. Amgwesewei ta'n Lesui'paq pogji gtlams'tuanew Selusalemg gis Westaulg minun-sip aq eliepnag wa'so'q.
2. Toqo glusuaqan pem se'sa's'g me' gneg Lesui'pe'gati.
3. Na tujiw awiw Lesui'pe'gati aq na Mesgi'g 'Gta'n aq glapis Lo'mg.

Ta'n goqwei mawi ms'gi'g ula wi'gatignigtug

Ula wi'gatign ewi'gas'g ta'n Wejuli Nisgam wet nisa'sit wa'so'q aq pogji tl ilgwenaji mimajuinu'g ta'nig getlams'tua'titl Westaulgl.

Ignmuaji mesgi'g ml'gigno'ti ugjit tla'taqatiliji ta'n Nisgam tel puatg. Siawi ilgwenaji aq melgigna'laji a'sutmewinu'g.

Ewi'gas'g ta'n Westaulg unaqapemg pestunmatmi'tij Gelu'lg Agnutmaqan ugjit Westaulgl aq ta'n ne'po't'p ugjit gtlue'utinal aq ugtejgewei wenaqalsip wa'so'q. Musga's'g ula wi'gatignigtug na ml'gigno'ti ta'n a'sutme'winu'g ignmujig ugjit gegnu pmita'new aq ta'n teli apoqonmatultinew.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Gesgmnaq wenagiet wa'so'q Westaulg melgimaji unaqapemg aq teplutg ignmuanew ml'gigno'ti (1.1-14)

Ta'n wen megnut ugjit wesua'tun Suta ugt'pung (1.15-26)

Wejuli Nisgam wet nisa'sit wa'so'q aq unaqapemg pestunmua'tiji na mimajuinu'g Selusalemg (2.1-8.3)

Na gelu'lg aqnutmaqan pem se'sa's'g Jutiae'gati aq Samaliae'gati (8.4-12.25)

Amgwesewei ta'n Poligap maw Pnnal me' gneg ela'tijig ugjit pestunmuanew (13.1-14.28)

Na mawio'mi Selusalemg (15.1-35)

Na ta'puewei ta'n Poligap maw Silas ela'tijig ugjit pestunmanew (15.36-18.22)

Na si'stewei ta'n Poligap gneg eliet ugjit pestunmn aq ajipjulan mimajuinu'g (18.23-21.16)

Poligap wesua'lut Selusalemg aq ta'n goqwei tliaq negmeg na gjigan Sesalia aq maw glapis Lo'mg (21.17-28.31)

¹ Nige' ni'n Lu'g epa'si nitap, Tiopilus, aq ap ewi'gmul wi'gatign. Ta'n tujiw ewi'gmulaneg, telimulap ta'n Se'sus pogji lugwatgeg ugtlgowaqan aq 'ms't ta'n te's'g goqwei tela'tegep aq ta'n tel gina'muasni. Telimulap ta'n tel ne'po'teg aq ta'n tel minunsiteg aq wenagieteg wa'so'q. ²⁻³ Gesgmnaq wenagieteg ne'wisgegiguna'qas al se'si

nemu't. Na apostale'wijing ta'n Se'sus gisi mgnapni gaqaisg nemia'tipnn. Pugwelg'snn ta'n goqwe'l tela'tegetl ugjit musga'tuan ta'n tel minunsit. Wesgutg'pnn ta'n goqwe'l tleiawigl Gjinisgam ugtelege'wa'gimg. Igan gnuwa'tuapni ta'n tel pualapni tla'taqatinew aq Wejuli Nisgam apoqonmuaji gisi ns'tmnew. ⁴ Ta'n tujiw mawo'lateg melgimaji, "Mut 'nqatmnew Selusalemg, gatu esgmalug Wejuli Nisgam ta'n Nujj teplumugsioqop. Migwite'tmoq ta'n telimuloqop ugjit negm. ⁵ Sa'n sign'tuapni e'w'g'p samqwan gatu ma 'pgije'nug, Gjinisgam sign'tugsitoqs'p e'watal Wejuli Nisgamal."

Se'sus wenagiet aq eliet wa'so'q

⁶ Ta'n tujiw apostale'wijing aq maw Se'sus weltesgatulti'titeg pipanima'titl Se'susal, "Gjisaqamaw, nige' apaji ignmuates ml'gigno'ti Lesui'paq?"

⁷ Se'sus telimaji, "Nujj gis gissutg'p na na'gweg ta'n tujiw na tliatew. Mu na teltenug gilew 'gji'tunew. ⁸ Gatu gilew ugjua'lugsitoqs'p Wejuli Nisgam aq ml'gigno'ti i'tt'tew 'gtinnewaq. Na tujiw mimajuinu'g tlimatoqs'p ta'n goqwei geituoq ugjit ni'n. Tlimatoqs'p mimajuinu'g ta'n eimu'tijig Selusalemg, Jutiaewa'gig, Samaliaewa'gig, aq ta'n telgi'g ugs'tqamug." ⁹ Na ula gis thuej, Se'sus poqji unagiet. Apostale'wijing tetpaqi angama'titl. Ge's elapulti'tij eliet wa'so'q. Eli gs'ga'sitaq alugwigtug.

¹⁰ Na ge's elapulti'tij musigisg'tug, telapa'sultijig tapusijig ji'nmug gaqamijig gmetug wape'gna'qig. ¹¹ Ula ji'nmug teluejig, "Gilew, ta'n tleiaultioq Galaliewa'gig, goqwei tet gaqamultioq aq elapultioq musigisg'tug? Ula Se'sus ta'n wenagiepnaq aq eliepnaq wa'so'q na negm tli apaja'sitew nige' ta'n tel nemioqop wenagiet." Na teluepniq ula ji'nmug.

Apostale'wijing apaita'jig Selusalemg

¹² Na toqo tujiw apostale'wijing nisita'jig gm'tnigtug teluisit Olipet aq apaita'jig Selusalemg. Mo piami amasenug, na'tami aqataig loqtn. ¹³ Na pisgwita'jig wen'ji'guomg aq toqjuita'jig ge'gwe'g ta'n siawqatmu'tijig. Etna na ula mimajuinu'g eimu'tijig: Pie'l, Sa'n, Ji'mej, Antle', Pilip, Tuma, Paltolomiw, Matiw, aq Ji'mej na Alpius uggwisl, aq Simon ta'n tleiawit "na mimajuinu'g ta'n pajiji gsatmi'tij umutgig," aq Suta na wiji-gati'titl Ji'mejal. ¹⁴ Maw e'pijig eig'snig aq Mali, Se'sus uggwitl ap maw Se'sus ugjignamg. Te'sigisg'g 'ms't ta'n te'sijig mawalsultijig aq gaqaisg mawi a'sutma'tijig.

Ta'n wen ugt'pun wesua'tuaj Sutaal ta'n ne'pa'sipnaq

¹⁵ Newgtejgeg na'gweg etna na na'te'l pugwelgig mawita'pnig, na'tami gasgiptnnaqanijig jel tapuisgegsijig. Etna na tujiw Pie'l gaqama'sit aq teluet, ¹⁶ "Nigmatut, amujpa na Gjinisgam ugtwi'gatign wet tliaq. Wejuli Nisgam e'wapnn Ta'pital ugjit ta'n tel glusipnaq aq iganigji'jiapna Suta'o'q. ¹⁷ Migwite'tmug! Suta'o'q mawo'ltieg'pnaq. Se'sus gisi mgnapnn i' maw lugutieg'pnaq. Gatu gisita'sipnaq ta'n tli ntuisgetutal Se'susal. Ela'lapni alt ji'nmug gegnuwa'tuapni ta'n tegan Se'susal, negla ji'nmug ta'n tli ugsua'lataq Se'susal."

[Na tujiw Suta gawasgita'sip aq apaja'toq suliewei patlia'sewigtug. Tewieteg etli espeteg eliet aq gestunepilsip. Gesipgetesing a'papi.]

¹⁸ (Suta pasgine'tesing aq uligsi'l getaqqaitesgl. Na tujiw pegwatelmi'tij maqamigew ta'n teli apangitus'p ta'n gisi ntuisgelateg Se'susal. ¹⁹ Ms't ta'n te'sijig mimajuinu'g wigul-tijig Selusalemg gaq nutma'tijig. Ta'n teli'sultijig telui'tmi'tij na iga'taqan "A'qeltama." Na telueg, "Iga'taqan ta'n weji p'gwatel's'g e'wmi'tij nepatua'gnei suliewei.")

²⁰ "Gis wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng ta'n teluisig "Gtapegiaqann A'sutmaqane'l' asugomtesisga'q jel pesgunategewei ta'n pemapegsit tapuisga'q jel na'n aq elg gas-giptnnaqan jel pesgunategewei ta'n pemapegsit ugumuljin: 'Na negm 'np'tew aq 'ms't goqwei negmewei naqt'tew' (nmitu 69.25). Ap na tel wi'gas'g, 'Na ta'n wen piluei wesua'tuaj ugt'pun ta'n negm i' tl lugwep' (nmitu 109.8).

21-22 “Etna na ugjit igtig ji'nm megnut ta'n apostale'witewitew. Amujpa na ji'nm gis wijiitgweiugsi'gw ta'n tujiw Sa'n sign'tuateg Se'susal aq ta'n tujiw Se'sus wijiitgweiugsi'gweg ta'n tel mili al'ta'igweg aq glapis Se'sus wenagieteg wa'so'q. Ula ji'nm gnua'tegetew ta'n minunsipnaq Se'sus.”

23 Telimultijig, “Gatu nige', tegenig 'mgnatesnu? Ula ji'nm teluisit So'sep Palsapas Justus gisna Mattaias?” 24 Na tel tawaqtmua'titl Nisgaml teluejig, “Gjisaqamaw, gi'l geitajig ta'n telgwiitgl mimajuinu'g uggamlamunual. Musga'tuin ta'n tegen wegla tapusijig gisi mgnt. 25 Negm wesua'tuateg Sutaal ugt'pung aq apostale'witewitew, muta Suta'o'q eliepnaq ta'n tleiawij.” 26 Elaqatijig aq elapugua'titl Mattaiasal. Maw negm nige' mawgimut newgtisgegsijig jel newgt apostale'wijig.

2

Na Wejuli Nisgaml pitu'gwi'titl ta'nig getlams'tasultijig

1 Na na'gweg teluisig Pentigast iga'q, 'ms't ta'n te'sijig getlams'tua'titl Se'susal na etl mawiejig. 2 Jiniw nutmi'tij sespena'q wejiaq musigisg'tug. Pa na wije'i aq melgignaq ugju'sn putueg. Na we'gwi ginta'q lamguomg ta'n epulti'tij aq maw gujm. 3 Na tujiw nemitu'titl teli angamgug 'st'ge' pugte'tl. Se'sita'qal 'ms't ta'n te'sijig aq sama'lugwi'titl. Wejuli Nisgaml na. 4 'Ms't ta'n te'sijig pitu'gwi'titl Wejuli Nisgaml aq mestatesgagwi'titl. Pojji piltui'sultijig. Wejuli Nisgam gisa'laji na tli'sultinew.

5 Etna na na'te'l Lesui'paq eimu'tijig Selusalemg ta'n gepmitelma'titl Nisgaml. Weita'jig ta'n telgi'g ugs'tqamu. 6 Ta'n tujiw nutmi'titeg ula sespena'l, na pugwelgig mawita'jig. Na tujiw ta'n te'sijig getlams'tmu'tijig tewita'jig. Na mimajuinu'g paqalaiultijig, muta ingute'jit nutua'titl newgte'jilitl teli'silij ta'n negmow teli'sulti'tij. 7 Na 'ms't ta'n te'sijig sigti paqalaiultijig aq telimultijig, “Wegla mimajuinu'g ta'n piltui'sultijig tleiaultijig Galaliewa'gig. 8 Tal gis tliaq teli'sultijig 'st'ge' ginu? 9 Ginu tleiaulti'gw na maqamigal Paltia, Mitia, Mesopotamia, Jutia, Gappatosia, Pontus, E'sia, 10 Pligia, Pampilia, we'gaw Ijpt aq ta'n telgi'g Lipia, aq gigiw Sailin. Alt tleiaultijig Lo'm, na mnigu teluisig Gelit, aq Alapia. 11 Ginu na Lesui'peulti'gw aq ta'nig gawasgita'jig ugjit Lesui'peultinew, gatu 'ms't ginu nutuggwig negmow teli'sultijig ta'n ginu teli'sulti'gw. Wesgutmi'tij ta'n goqwe'l telgi'gl Gjinisgam gis tla'tegetl.” 12 Na paqalaiultijig aq mo nestmi'ti'gw. Pipanimultijig, “Tal gis tliaq? Ula talueg?”

13 Pas'g igtigig maligima'tiji ta'nig getlams'tua'titl Se'susal aq teluejig, “Ula mima-juinu'g getgia'tijig!”

Pie'l ugtagnutmaqanm ta'n tel gina'muep

14 Na tujiw Pie'l gaqama'sit maw igtigig newgtisgegsijig jel newgt apostale'wijig. Toqo pojji gsigawet ta'n tel glulaj pugwelgig mimajuinu'g, “Nigmatut, aq ta'n te'sioq eimu'tioq Selusalemg, jigs'tuig ni'n. Agnutmaqan geggunm ta'n getu tlimuloq. 15 Tel'ta'sultioq ninen getgia'tieg, pas'g na mo telianug. Mo ninen getgia'tiweg. Atejoqoq pesgunateg ajiet egsitpu'g. Ma wen gisi gtigiegw na tetuji egsitpu'g. 16 Gatu awna, etna na ula ta'n iganigjitegewinuaq Joelo'q wesgutg'pneq aq ewi'gig'pneq 17 ta'n Gjinisgam gis tleup. Telimapni,

'Etna na ula ni'n Gjinisgam tla'tega's enmigaspiaqal na'gwegl.
Elgitmultoqs'p Wejuli Nisgam
aq ilgwenata 'ms't 'ntmimajuinumg.
I'ttew 'gtinnewaq.
Ggwisuaq aq 'gtusuaq iganigjitaqatitaq.
Maljew'e'jg aq gisigu'g pugwelgl
ta'n milaptaqatitaq Nisgamewe'l.

18 Na tliatew wegla na'gwegl,
elgitmua's Wejuli Nisgam 'ntlugowinumg,
gitg ji'n mug aq maw e'pijig.
Negmow iganigjitaqatitaq.

19 Tla'tega's paqalaiwaqan musigisg'tug
aq ugs'tqamug ugjit musga'tua's mimajuinu'g
'ntml'gigno'tim.

Na tujiw nmitutoqs'p mal'tew, pugtew, aq ntlutew.

20 Na na'gu'set 'mgatawa'sitew
aq tepgun'set 'mgwe'tew st'ge' mal'tew.

Etna na ula tliatal
ge'sg menaq mujgajewei na'gweg iga'nug
ta'n Gjisaqamaw 'pgisintew.

21 Gatu 'ms't wen ta'n etamatl Nisgaml ugs'tan,
na negm ugs'tatew.' Na.

22 “Nigmatut, ta'n tleiaultioq Isle'lewa'gig, jigs'tuigw! Amuj na geituoq Se'susal na Nasaletgewa'j gisi mgnapnn Gjnisgam ugjit tla'tegelipnn ta'n tel puatg. Gjnisgam na tel musga'tugsioqop ta'n pugwelgl goqwe'l tla'tegepnn paqalaiuti'l aq ta'n teli 'npitegej.

23 Gjnisgam gis gisite'tg'p ugjit Se'sus ignmugsinew. Negm gissutg'p aq geitooqop ge'sg menaq telianugweg. Gilew ne'po'qopnaq aq tela'taqatioq muta ignmuoqopnig ne'pa'naw.

24 Ta'n tujiw Se'sus gisi np'geg, Gjnisgam apaji minua'lapnn muta mu telgita'sigup utqutaqane'gatig tllaqann. 25 Ta'pito'q teli agnimapnaq ugjit Se'susal, 'Ni'n geitu iapjiw ni'neg Gjnisgam eig. Geji'g ni'n 'ntinaqaneg eig aq apoqonmuitew. 26 Etna na ugjit 'ngamlamun welgwitg aq miwatmaq Gjnisgam. Ni'n ta'n tel mimajuinui elita'si ta'n teli tplumi't'p. 27 Ma 'nqalagul ni'n 'njijaqamij utqutaqane'gatig aq ma ignmuawt ni'n na'qi tllaqann. 28 Ne'gaw musga'tuip ni'n ula awgti ta'n elgwenig iapjiwewei mimajuaqan. Ta'n tel gigje'win welgwitg 'ngamlamun.' Na teluep Ta'pito'q.

29 “Nigmatut, amujpa na giasgiwewei gegnua'tuloq ugjit gujjinuaq Ta'pito'q. Nepg'pnaq aq utqutalut'pnaq. Utqutaqanm eteg aq nemitu'g me' nige' gisgug.

30 Ta'pito'q iganigjitegewinuaq aq geitooqopneg Nisgaml ta'n teli tplumt'pnn. Teplumapnn, 'Newgte'jit ta'n wetapegsitew gi'leg elege'witewitew 'st'ge' gi'l.' Amujpa na na teliaq muta Gjnisgam teli tplumt'pnn.

31 Ta'pito'q iganigji'toqopneg ta'n Gjnisgam getu tla'tegetew aq wesgutg'p ugjit ta'n tli minunsilital na Nujiugs'tawi'welitl ta'n petgimatal ugjit ilgwenan ugtmimajuinumg. Telueteg, 'Negm mo 'nqatmug utqutaqane'gati, aq mo wa'qi etl gaqalaqanugupnig.'

32 Gjnisgam minua'lapnn ula Se'sus gisi npliteg aq ninen 'ms't nemitueg'p ta'n gis tliaqap. 33 Gjnisgam gisa'latl Se'susal mawi espe'lin wa'so'q aq pa'silin ugtinaqaneg. Se'sus ignmut'pnn Wejuli Nisgaml ta'n teli tplumt'pnn ujjl aq nige' Se'sus ignmugsi'gul Wejuli Nisgaml. Etna na ula ta'n nige' nemugsioq aq nutuoq.

34 Ta'pito'q nepg'pnaq aq utqutalut'pnaq. Pas'g ugjiqamitl wa'so'q eliepnaq mo wa'qiwal. Gatu agnimapnn Se'susal ta'n teluepnaq, 'Gjisaqamaw, na Wegwisit Nisgam,

telimatl ni'n Gjisaqamaw:

Pa'si tet 'ntinaqanmg ta'n gepmitelmulg.

35 Glapis pegwatesg't ta'n getan'sg

aq na tujiw gi'l iganpugutuates.' Na teluep Ta'pito'q.

36 “Etna na ugjit nige' ni'n Pie'l telimuloq 'ms't ta'n te'sioq tleiaultioq Isle'lewa'gig. Gjnisgam apaji minua'latl Se'susal aq gisa'latl Gjisaqamawilin aq iganpugutuan ta'n te'silitl wen. Etna na ula tel pualuloq gi'tunew tlian, ula na wije'i Se'sus ta'n gilew gujjiewto'qopnaq.”

³⁷ Na mimajuinu'g nutmi'titeg na mesgata'sultijig aq welmaita'-sultijig. Telima'titl Pie'lal aq igtigig apostale'wiliji, “Tala'taqatitesnen nige?”

³⁸ Pie'l telimaji, “Gawasgita'sultigw aq jiglita'gw elue'utigtug. 'Gtlams'tasultigw Se'susewigtug, aq Gjinisgam apigsigtugsitoqs'p 'gtlue'utiwal aq ignmugsitoqs'p Wejuli Nisgaml. Na tujiw sign'tasultigw Se'suguli ugwisunmg. ³⁹ Etna na ula Gjinisgam teli tplumugsioqop gilew aq gn'januaq aq maw ta'nig gneg eimu'tijig ugjit 'ms't ta'n te'siliji ta'n Gjisaqamaw Gnisgaminu wigumaji ugjit negm.”

⁴⁰ Pie'l ap angu tlimaji aq munsaiwaji, “Wa'so'q 'gtu 'lta'ioq, amujpa na ignmuoq Gjinisgam ugs'tawugsinew glaman ma 'lta'woq mn'tua'gig ta'n negla elue'ultijig mimajuinu'g i'ttaq.” ⁴¹ Pugwelgig negmow getlams'tmu'tijig gelu'lg agnutmaqan aq sign'tasultijig. Na na'gweg si'st pituipnnaqanijig mimajuinu'g angua'lutpni maw negmow. ⁴² Te'sigisg'g, 'ms't ta'nig getlams'tasultijig weltesgatultijig aq wej agnutmasultijig wegla apostale'wijig. Mawi emtoqwala'titl Nisgamal aq mawi a'sutma'tijig aq mawatalultijig Gjisaqamaw ugwela'gewe'm.

Ta'n telo'ltijig ta'nig getlams'tasultijig

⁴³ Gjinisgam ignmuaji apostale'wijig ml'gigno'ti ugjit lugwatmnew paqalaiuti'l aq gnugwaqann. Etna na ugjit 'ms't wen glamitelma'titl Nisgaml. ⁴⁴ 'Ms't ta'nig getlams'tmu'tijig gigjiatultijig aq tepi'sultijig ta'n goqwei geggunmi'tij. ⁴⁵ Ta'n tel nuta'ma'tij netuisgetu'titl ugmaqamigemual gisna nat goqwei ta'n ugtaligam aq ignmujig suliewei ta'n teli ugtmite'tmi'tij. ⁴⁶ Na te'sigisg'g weltesgatultijig 'gjia'sutuo'guomg aq mawatalultijig alt wiguowaq. Miwatmua'tij Nisgaml ta'n telatalulti'tij aq uggamlamunual welgwitgl. ⁴⁷ 'Ms't ta'n te'sijig getlams'tmu'tijig miwatmua'titl Nisgamal. Esgwia'tijig wel'te'imatiji. Te'sigisg'g Gjisaqamaw angua'laji mimajuinu'g ta'n westa'tiji. Na pem pugwelieji ta'nig getlams'tua'titl Se'susal.

3

Na ji'nm ta'n mo gisi ala'sigup

¹ Newgtejgeg na'gweg Pie'l aq Sa'n ela'tijig 'gjia'sutuo'guomg assma si'st ajiet gis mewlia'gweg. Na tele'g Lesui'paq a'sutma'tijig. ² Gmetug na ga'qana'tas'g teluisig “Weliangamgug Ga'qana'tas'g” eig'p na ji'nm ta'n mo gisi ala'sigup weja'tegemgeg ugs'tqamuiteg. Te'sigisg'g elapilut aq epa'lut gmetug ula ga'qana'tas'g. Suliewei etawaqtmuaji mimajuinu'g ta'nig el'ta'liji 'gjia'sutuo'guomg. ³ Ta'n tujiw nemiateg Pie'lal aq Sa'nal pem pisgwa'tilij, etawaqtmuaji nat goqwei ignmugsin. ⁴ Tegpaqiw angama'titl ugsisgug aq Pie'l teluet, “Ge' angamin ninen!” ⁵ Toqo negm angamaji. Etlitelmajiji nat goqwei ignmugsin. ⁶ Pie'l telimatl, “Lpa mo suliewei geggunmu pe'gaj! Gatu ignmultes ta'n goqwei geggunm. El sapu tl lugwei ugwisunmg Se'suguli tleiwit Nasaletg. Ugml'gigno'tim melgimul pmia!” ⁷ Na tujiw wesua'latl inaqaneg ugpitng aq apoqonmuatl unaqa'silin. Smtug na ji'nm uggwatl aq ugtatga'lamg melgignewa'tiliji. ⁸ Na weji unaqa'siet aq gaqama'sit. Na smtug poqji ala'sit, pisgwa't 'gjia'sutuo'guomg maw negmow. Pemi ala'sit aq pemi unaqiet, miwatmuatl aq emtoqwalatl Nisgaml. ⁹ Pugwelgig mimajuinu'g migwama'tipnn pemiellitl, pem miwatmuatl Nisgamal aq pemi emtoqwalatl. ¹⁰ Sapama'titeg na nuttawaqtmalipnn i' pmgopilipnn 'gjia'sutuo'guomg gmetug ga'qana'tas'g teluisig, “Weliangamgug.” Na 'ms't ta'n te'sijig sigti paqalaiultijig ta'n tel gis ula'tigl uggwatl.

Pie'l ugtagnutmaqan

¹¹ Ge's ula ji'nm gennaji Pie'lal aq Sa'nal 'ms't ta'n te'sijig mimajuinu'g el'tugultijig na'te'l Salamano'q ugtusatimg. We'gaw gaq paqalaiultijig ta'n nemitu'tij. ¹² Pie'l nemiateg mimajuinu'g telimaji, “Nigmatut, Isle'leultioq, tal gis tel paqalaiultioq nige' ugjit ula, aq tal gis 'gsigawi angamieg? Etug tel'ta'sultioq ninen na gis tla'tegeieg

e'wmeg ninen 'ntml'gigno'timinen gisna ta'n tel sape'wieg gisa'l'g'tt ula ji'nm pmien. ¹³ Gjinisgam Gisiteget ta'n Aplamo'q Isaqo'q aq Je'gopo'q emtoqwala'tipnn maw 'ms't gujjinaqi'g na Gjinisgam ignmuapnn 'g'igepmitelgaqanm uggwisl Se'susal ta'n ne'gaw i' lugowtl. Gilew ugpitnuaq iga'loqop ta'nig assusultijig aq gilew mo menuaqalawoqop Pilot ugsisgug. We'gaw Pilot gisita'siteg assumtilin. ¹⁴ Na negm sape'wit aq welm'toq pas'g gilew mo menuaqalawoqop awna gilew etamoqop Pilot ugjit iga'lan nut ne'pa'tegelitl. ¹⁵ Gilew ne'po'qopnaq na newgte'jit ta'n gis sa'q gisitoqop mimajuaqan, pas'g Gjinisgam weji unaqa'lapnn utqutaqane'gatig aq gis minua'latl. Getloqo ninen na tel nemitueg'p. ¹⁶ Etna na ml'gigno'ti Se'sus ugwisunmg eig aq ula ml'gigno'ti gisa'lapnn ula ji'nm uggwatl melgignewa'tuapnn. Ta'n goqwei nemituoq aq geituoq gis tliaq ta'n teli gtlams'tasij Se'sus ugwisunmg. Getlams'tasiteg Se'susal gisa'lapnn ji'nmul ila'silitl.

¹⁷ “Nigmatut, geitu ta'n goqwei gilew aq iganpugultijig gis tla'la'tipnn Se'susal, wet tla'taqatipnig muta mo gejiawoqop ta'n wen Se'sus. ¹⁸ Gjinisgam sa'q telimapni iganigjitegewinugi'g aq negmow telima'tipni mimajuinu'g. Ulmaje'tew na ula Nujiugs'tawi'wet. Na tujiw Nisgam teli iga'toqs'p na tlian. ¹⁹ Na nige' gawasgita'sultigw aq jiglita'qw lue'utigug. 'Lta'gw Nisgamewigtug aq siaw majulgwalug Gjinisgam glaman negm gasa'tugsitoqs'p 'gtlue'utiwal. ²⁰ Etna na tujiw Gjinisgam Gjisaqamaw apoqonmugsitesnu tla'taqatinenu ta'n tel tetapua'latesnu. Gjinisgam gaqaisg minua'lugsitesnu ugml'gigno'timg aq ml'gignewa'lugsitesnu ta'n teli gtlams'tasulti'gw aq apatgimatal Se'susal na Nujiugs'tawi'wet ta'n gisi mgnutg ugjit gilew. ²¹ Amujpa siawqatg negm wa'so'q glapis tetaputesg iga'q ta'n tujiw 'ms't goqwei pilei gis minui'tas'g. Gjinisgam sa'q gegnua'tuapni sape'winu'g iganigjitegewinugi'g aq na telima'tipni mimajuinu'g. ²² Mowiso'q teluepnaq, 'Na Gjisaqamaw, Gnisgamemuq petgitmugsitoqs'p iganigjitegewinu 'st'ge' ni'n, ugjietew ta'n gilew wettaqia'tioq. Amujpa na jigs'tuoq ta'n te's'g goqwei telimugsioq. ²³ Ta'n wen mu jigs'tuagul ta'n teluelij negla iganigjitegewinul tepgisa'laten Gjinisgam ugtmimajuinung aq 'gsega'tew, iapjiw ulmaje'tew mn'tua'gig.' ²⁴ Weja'tegemgeg Samuel aq igtigig iganigjitegewinugi'g glapis nige, 'ms't ta'n te'sijig wesgutmi'tipnn wegla na'gwegl. ²⁵ Gjinisgam teplumugsioqopnn ta'n goqwe'l ewi'gas'g ugtwi'gatignigtug ta'n tujiw gelulateg negmewe'g iganigjitegewinugi'g ugjit gilew. Gjinisgam mawa'lugsioq ta'n teli tplumapni gujjinaqi'g. Telimapna, Aplamo'q, 'Gi'l ta'n wettaqien, ni'n ignmua's ulapetmnew ta'n te'sijig mimajuinu'g ugs'tqamug.' ²⁶ Na Gjinisgam megnapnn uglugowinuml Se'susal aq gilew tmg elgitmugsioqol. Gjinisgam wel'telmugsioq. Gisa'lugsioq 'ms't ta'n te'sioq gawasgita'sultinew aq jiglita'new 'gtlue'utiwal.”

4

Pie'l aq Sa'n ela'lujig ta'nig iganpugultijig

¹ Pie'l aq Sa'n me' etl agnutma'tijig mimajuinu'g ta'n tujiw patlia'sg, nuje'waji 'gjia'sutuo'guomei sma'gnisg, aq Satusiaq peita'jig. ² Pem siwa'l'ji aq taqala'l'ji muta ula tapusilijig apostale'wiliji etl gina'magwi'tiji mimajuinu'g aq telueliji, “Se'sus nepg'pnaq aq apaji mimaju'ep. Ula musga'tugsi'gw ta'n nepu'tijig apaji unagita'taq aq apaji mimajua'titaq.” Na tel gina'mueliji. ³ Na tujiw wesua'lujig Pie'lo'q aq Sa'no'q aq pija'lujig laplusang glapis ap igtig na'gweg, muta gis wel piluamugwiaq. ⁴ Gatu na pugwelgig ta'n nutmi'titeg ula gelu'lg agnutmaqan getlams'tmi'tij. Ta'nig getlams'tua'titl Se'susal nige' eimu'tijig na'tami na'n pituiptnnaqanijig ji'nmug aq maw e'pijig aq mijua'ji'g.

⁵ Na wapg iganpugultijig Lesui'paq, natawo'ltijig ji'nmug, aq nujigina'mua'tijig ugt'plutaqanmuow mawagnutma'tijig Selusalemg. ⁶ Weltesgatultijig maw espe'litl patlia'sl Annasl, Gaiapasal, Sa'nal, Alegsantelal, aq igtigig ta'n tleiaultijig espe'litl patlia'sl wigumaq ugjit ilsumanew. ⁷ Pie'l aq Sa'n getaqa'lujig laplusang aq ela'lujig

ta'nig iganpugultijig. Pipanima'tiji, "Ta'n gis tla'tegeioq na, talamu'g ml'gigno'ti geggunmoq aq wen ugwisunm e'wmuoqs'p?"

⁸ Pie'l ilgwentl Wejuli Nisgaml asitemaji, "Saqamawtut, gilew ta'n iganpugutuog mimajuinu'g aq gilew ta'n natawo'ltioq. ⁹ Ge's piam mil pipanimieg gisgug ta'n tel goqwei gis tliaq ulagu ugjit ta'n tel ula'l'qat na ji'nm mo gis pmiegup aq ta'n tel gisi ila'sip. ¹⁰ Na nige' nat goqwei telimuloq 'ms't gilew aq 'ms't ta'n te'sijig 'ntmimajuinumg Isle'laq. Ula ji'nm gaqamit ta'n nemioq 'lpa gaqi ila'sit. Na gis tliaq wet sapu tl lugweg ml'gigno'ti ta'n eig ugwisunmg Se'sus Nasaletgewaj. Gujjiewto'qopnaq aq nepg'pnaq, gatu Gjinisgam wej minua'lapnn utqutaqane'gatig.

¹¹ "Etna na negm Se'sus ta'n gelu'lg wi'gatign wesgumj pa na wije'i aq gelu'lg gun'tew. Telueg,

'Na gun'tew ta'n nujitaqatijig mo puatmi'tigup.
Etna na ula maw gelu'lg gun'tew gejigiaqewei
aq 'ms't goqwei mawn'g.'

¹² Pas'g negm na Se'sus gisi ugs'tawiaji mimajuinu'g. Mo wen eimug ugs'tqamug ta'n gisi ugs'taultew, pas'g negm. Gjinisgam gisite'tg'p ta'n teli gtlams'tasulti'gw Se'sus na tli ugs'ta'titesnu."

¹³ Ta'n te'sijig iganpugultijig gaq paqalaiultijig ta'n tel melgita'lij Pie'lal aq Sa'nal. Gisi gji'jia'titeg maqatawe'gig ula ji'nmug aq mo gina'masuti geggunmi'tigw. Etna na tujiw migwite'tmi'titeg ta'n teli wijitgweiwa'tipnn Se'susal. ¹⁴ Na tujiw 'lpa mo gis talua'ti'gw muta nemia'titl ji'nmul gisi npisilitl gaqamilitl na'te'l maw Pie'l aq Sa'n. ¹⁵ Na tujiw telima'tiji, "Jigla'tigw ta'n i' tl mawaganutma'timg." Aq poqji il agnutma'tijig pas'g negmow. ¹⁶ Pipanimtultijig, "Tala'latesnug wegla ji'nmug? 'Ms't ta'n te'sijig wigultijig Selusalemg geitu'tij paqalaiuti'l gis tla'tegetij wejiaq Gjinisgamewigtug aq ginu iganpugua'ti'gw mo gisi megtmu'tigw. ¹⁷ Pas'g mo puatmi'ti'gw ta'n gis tliaq piam se'sa's'gtn mimajuinuigtug. Ge' gnuatuanej mut nugu usgutmui'tij Se'susal ugwisunm mimajuinuigtug."

¹⁸ Apaji wiguma'tiji Pie'lal aq Sa'nal aq telima'tiji, "Ta'n getu tliaq, mut wen wi'tmuanew gisna mut tal gina'muenew ula ji'nm teluisit Se'sus." ¹⁹ Pas'g Pie'l aq Sa'n asita'puejig, "Gilew telimieg, ta'n goqwei Gjinisgam wel'te'tg awna gilew jigs'tuleg gisna Gjinisgam jigs'taqatt? ²⁰ Ma gis punajo'tmug ta'n goqwei ninen gis nemitueg aq ta'n tel nutmeg." ²¹ Iganpugua'tijig melgi gnuatuatiji, na tujiw iga'la'tiji ugjit assumsinew. Mo goqwei we'jitu'ti'gw ta'n tli ugtapulataq. Ta'n te'sijig mimajuinu'g miwatmua'titl aq emtoqwala'titl Nisgaml ta'n goqwei gis tliaq. ²² Ula ji'nm ta'n gisi npilut'p me' aq ne'wisgegipuna't.

Pie'l maw igtigig a'sutma'tijig ugjit ulgwijimugsinew

²³ Ta'n teli nqase'g iga'luteg Pie'l aq Sa'n apaja'tijig ta'n wigumaq eimu'tilij aq telima'tiji ta'n telingwi'tij iganpugultijig patlia'sg aq natawo'ltijig ji'nmug. ²⁴ Nutmi'titeg smtug mawasultijig newgte' teli angita'sultijig aq eli a'sutma'titl Nisgaml na, "Gjisaqamaw, Gisiteget. Gis sa'q gisitoqop wa'so'q ugs'tqamu, 'gta'n, aq ta'n te's'g goqwei eig. ²⁵ Gjinisgam gi'l elsaputi glusint'p uglugowinumaq, nujjinenaq, Ta'pito'q. Wejuli Nisgam gisa'lapnn Ta'pito'q ewi'gmlipnn,

'Tal gis mimajuinu'g ta'nig mo Lesui'peulti'gw
tel melgita'jig aq getana'titl Nisgaml?
Mo tali ula'lugwi'ti'gw
ta'n teli igani ilsutaqati'tij
aq gisite'tmi'tij na mimajuinu'g.

²⁶ Na elege'wijig ugs'tqamug
gisgaja'sultijig ugjit matnaqqewaqaan.
Ilsutaqatijig mawtesgatultijig 'gtananew Nisgaml

aq na ji'nmul ta'n petgimapnn

ugjit ilgwenan aq ugs'tawian ugtmimajuinung.'

²⁷ 'Lpa we'gaw Elot aq Pons Pilot mawita'jig 'gjugang maw ta'nig mo Lesui'peulti'gw, aq Lesui'paq na mimajuinu'g ta'n teluisultijig Isle'laq. IIsutaqatiji 'gtananew Se'susal na gi'l sape'wit 'gtlugowinum. Etna na negm Nujiugs'tawi'wet ta'n gi'l gisi mgnt'p ugjit ilgwenan aq ugs'tawian ugtmimajuinung. ²⁸ Na gis mawasulti'titeg tla'taqatinew 'ms't goqwei ta'n gis igan iltutmu't'p na tlian. 'Gml'gigno'timg gis tliaq ta'n teli ul'te'tmu't'p. ²⁹ Gjisaqamaw, nemi't'pni negla ta'nig getu getanugsieg, nuta't'pnig ta'n telimugsieg'pnig aq ta'n getu tla'lugsieg. Etamuleg ignmuieg 'gtlugowinum ml'gito'ltinen ta'n tel pestunmu'tieg. ³⁰ Jugwasga'tu 'gpitn aq gisa'tuten paqalaiuti'l aq mili npitaqatinen 'lsaputas'gtn ugwisunmg sape'wit ugtlugowinum Se'sus. Na tliaj."

³¹ Ta'n tujiw gaqi a'sutma'titeg ta'n wesgowita'pnig mattesg'p. 'Ms't ilgwegwi'titl Wejuli Nisgam, aq poqji wesgutmi'tij Nisgam ugtagnutmaqann, melgito'ltijig ta'n teli usgutmi'tij.

A'sutme'winu'g tepi'sultijig ta'n te's'g goqwei geggunmi'tij

³² Ta'nig getlams'tmu'tipnig Se'susal, newgte' teli angita'sultijig. Mo wen teluegw ta'n goqwei ugtaligam negmewei pas'g 'ms't tepi'sultijig ta'n te's'g goqwei geggunmi'tij. ³³ Wejuli Nisgam gisa'laji 'ntawewistu'tinew aq tlimanew mimajuinu'g ta'n tel nemitu'tip Gjisaqamawl Se'susal ta'n tel minunsiliteg. Gjinisgam gisa'laji welgwitgl uggamlamunual ignmuaji ulapetmnew 'ms't goqwei. ³⁴⁻³⁵ Ta'nig assutmi'titl ugtiga'taqanual gisna wen'ji'guoml netuisgetu'titl aq pegisitu'tij suliewei. Aq ignmua'tij apostale'wiliji ugjit se'si ignmuetunew te's ingute'jit ta'n tel nuta'maj. Glaman mo wen eimu'gup je newgte'jit ta'n nuta'map.

³⁶ Na gis tliaq So'sep na Li'paiewa'j ta'n ugs'tqamuip Saipulus, apostale'wijig telui'ta'titl Pnnal, ('Nnuigtug Pnnal na tel glusuaqanig "ta'n wen nuji ulim'sg.") ³⁷ Ula ji'nm gisi ntuisgetoq newgte' ugtiga'taqan aq pegisitoq suliewei aq ignmuaj apostale'wiliji ugjit se'si ignmuetunew.

5

Ananias aq ugte'piteml Sapilaal

¹ Gat u ap igtig ji'nm teluisit Ananias, ugte'piteml teluisilitl Sapila, netuisgetu'tij ta'n goqwei negmow assutmi'tij. ² Gmetug iga'toq ta's'g suliewei ugjit negm, aq ugte'piteml geitulij. Na tujiw ignmua'tij esgwiaq suliewei apostale'wiliji 'st'ge' na 'ms't ignmuaj. ³ Pie'l pipanimatl, "Ananias, goqwei ugjit wet tliamj Gjimm'tu ilgwenmulin 'ggamlamun aq gisa'l'sg gi'l egs'pugua'lan Wejuli Nisgam ta'n tujiw gmetug iga'tun ta's'g na suliewei mesnmu't'p ugjit ta'n goqwe'l assutmu't'p? ⁴ Ge's mo netuisgetuneg ta'n goqwei assutmn, gi'lewe't'p aq gisi 'ntuisgetuneg. Na suliewei gi'lewe't'p. Talgwitg's 'ggamlamun ugjit na tla'tegen? Mo egs'pugua'lawt ji'nm awna egs'pugua'l't Gjinisgam." ⁵ Ta'n teli nqase'g Ananias nutgeg etli msaqaniet aq nepgaq. 'Ms't ta'n te'sijig nutmi'titeg, jipaqita'jig. ⁶ Maljewe'jg ji'nmug eig'pnig, oqonisgwa'tua'tij wa'qi aq tewa'la'titl aq nutqutala'titl.

⁷ Panaemg nesisgl ajietl, ugte'piteml pisgwa'litl aq mo geitug ta'n goqwei gis tliaq. ⁸ Pie'l pipanimatl, "Tlimi, ula na 'ms't suliewei gi'l aq 'gji'nmum mesnmoqop ta'n tujiw netuisgetuoq ta'n goqwei gilew assutmoqop?" Teli asitematl, "E'e 'lpa 'ms't waju'aq."

⁹ Pie'l telimatl, "Goqwei gi'l aq 'gji'nmum gisita'sioq iga'loq Wejuli Nisgam ugtnu'gwalanew? Ula ji'nmug ta'nig gisi utqutala'titl 'gji'nmuml eimu'tijig ga'qanigtug nige' aq negmow tewapilultaq gi'l." ¹⁰ Smtug eli msaqanielitl Pie'l uggwatg aq neplitaq. Ula maljewe'jg ji'nmug pisgwita'jig, nemia'titl e'pilitl neplitl. Na oqonisgwa'tua'tij

wa'qi, tewapila'titl aq nutqutala'titl gmetug ugji'nmuml. ¹¹ Ms't ta'n te'sijig nutmi'titeg a'sutme'winu'g aq maw igtigig ma'mun we'gwata'sultijig.

Pugwelgig mimajuinu'g mili npilujig

¹² Na apostale'wijig mili npitaqatijig mimajuinu'g aq tela'taqatijig paqalaiwaqan. Ms't ta'n te'sijig getlams'tasultijig Se'suseg i' weltesgatultijig Salaman ugtusating. ¹³ Ta'nig mo getlams'tasulti'gw mo tetujitolti'gw ugjit wijitgweiwanew, gatu weli usguma'tiji. ¹⁴ Aq pem pugwelie jig na mimajuinu'g ta'nig getlams'tasultijig Se'suseg. Pugwelgig ji'nmug aq maw e'pijig getlams'tasultijig aq wit toqwa'la'tiji. ¹⁵ Na apostale'wijig mili npitaqatijig aq pugwelgl wejiaqal Nisgamewigtug tela'taqatijig paqalaiwaqan. Na glaman gesnugu'tiliji mimajuinu'g tewapila'tiji awgtigtug aq iga'la'tiji a'su'nigtug, glaman ta'n tujiw Pie'l pmiej je tlia pas'g pmi ugjiyaqamiju'ej na, na gisi npisultitaq, na tel melgi gtlams'tasultijig. ¹⁶ Na pugwelgig mimajuinu'g weita'jig gutanji'jg ta'n telgi'g Selusalemg. Petapila'tiji ugsnugowinu'g aq ela'la'tiji ta'nig mn'tu'g wesgweiagwi'tiji aq 'ms't gisi npila'tiji.

Iganpugultijig Lesui'paq gitnme'wa'tiji apostale'wiliji

¹⁷ Na espe'g patlia's aq 'ms't unaqapemg maw na Satusiaq, ma'muniw wisgua'la'tiji apostale'wiliji. Na gisita'sultijig na tala'lanew. ¹⁸ Na wesua'la'tiji apostale'wiliji aq pijo'la'tiji laplusang. ¹⁹ Gatu na wela'gw Gjinisgam ugtansale'witeml pegisinnitl aq panta'toq laplusanei ga'qana'tas'g. Tewa'laji apostale'wiliji aq telimaji, ²⁰ “Lta'gw 'gjia'sutuo'guomg, pisgwita'gw aq tlimug mimajuinu'g, ‘Ta'n tujiw getlams'tasin Nisgamewigtug gawasga'sgt'tew ta'n tele'n. Na tujiw gegnu mimajites.’ ” ²¹ Apostale'wijig jigs'tgig aq ta'n tujiw wejgwapniaq, pisgwita'jig 'gjia'sutuo'guomg aq poqji gina'mua'tijig. Na espe'g patlia's aq unaqapemg wigumaji 'ms't Lesui'paq natawo'ltijig ji'nmug mawagnutma'tinew. Elgima'tiji ji'nmug laplusang ugjit ugjo'lanew apostale'wiliji. ²² Ta'n tujiw ji'nmug iga'titeg, mo we'jia'tigwi apostale'wiliji laplusang. Smtug apaita'jig iganpugultiliji aq gegnu'atqatijig. ²³ Teluejig, “Ta'n tujiw iga'ieg laplusang we'jitueg seggiapt'sga's'g aq ta'nig nujo'tmi'tij laplusang ango'tmi'tij ga'qana'tas'gl melgi pijo'qas'gl. Gatu ta'n tujiw pana'tue'g ga'qana'tas'gl mo tami we'jia'tigwi apostale'wiliji.” ²⁴ Ta'n tujiw nuje'waji 'gjia'sutuo'guomei sma'gnisg aq iganpugultijig patlia'sg nutmi'titeg paqalaiultijig ta'n imu'tigunig apostale'witgi'g. ²⁵ Na tujiw ji'nm pegising aq pisgwa't, telimaji, “Jigs'tuig! Wegla ji'nmug gilew pija'loqopnig laplusang eimu'tijig nige' 'gjia'sutuo'guomg. Etl gina'mua'tiji mimajuinu'g.” ²⁶ Na ji'nm ta'n nuje'waji sma'gnisg aq ugsma'gnismg maita'jig aq apaja'la'tiji apostale'wiliji. Mo gi'gaji ugsua'la'tigwi muta am jipasultijig ugjit mimajuinu'g jijuaqa gun'teugte'gutaq.

²⁷ Pegisula'tiji apostale'wiliji ta'n iganpugultijig eimi'tij aq espe'g patlia's mil pipanijamaji. ²⁸ Na tujiw telimaji, “Ninen melgimuleg'p mo nugu al gina'mua'tinew ula ji'nm teluisit Se'sus. Nemitun nige' ta'n gis tla'taqatioq. Gilew se'sa'tuoq ta'n tel gina'mua'tioq ta'n telgi'g Selusalem, aq gilew pualieg ninen getu su'tmuieg ta'n tel ne'po't'pnaq.”

²⁹ Pie'l aq igtigig apostale'wijig asitema'tiji, “Ma gis jigs'tuaqatijig ji'nmug. Amujpa na jigs'taqatt Gjinisgam. ³⁰ Nujjinaqi'g emtoqwala'tipnn Gjinisgaml Gisitegelitl. Nige' negm wenaqa'lapnn Se'susal gisi npliteg. Gilew na tel ne'po'qopnaq na gujjiewto'teg. ³¹ Ula Se'susal epa'lapnn ugtinaqanmg Gjinisgam ta'n mawi espe'g Gjielege'witewilin aq Nujiugs'tawi'welin, glaman mimajuinu'g Isle'lewaq gis gawasgita'sultitaq aq gis jiglita'taq elue'utigtug aq Gjinisgam apigsigtuataq ugtlue'utiwal. ³² Ninen tel nemitueg'p ta'n teliaqap aq ta'n nige' telimuleg'p goqwe'l Gjinisgam gis tla'tegetl, aq Wejuli Nisgam gegnu'tmugsioq ta'n goqwei Nisgamewei. Ta'n wen Nisgaml jigs'tuatl Gjinisgam petgimatl Wejuli Nisgaml apoqomagun.”

³³ Ta'n tujiw iganpugultijig nutmi'titeg tetuji ugqwaiultijig, smtug gisita'sultijig apostale'wiliji ne'po'qsineu. ³⁴ Pas'g na newgte'jit na Palasi teluisit Gamaliel nujigina'muet

'tplutaqan, aq espite'tasit, gaqama'sit. Telimaji sma'gnisg ugjit tua'lanew apostale'wiliji. ³⁵ Na tujiw telimaji igtigig iganpugultiliji, "Wijigatultioq, Isle'leultioq, ango'tmug ta'n getu tla'loq wegla ji'nmug. ³⁶ Te'sipunqe'g Teutas neia'sip. Tel'ta'sit negm nat wen mesgilg. Na na'tami ne'w gasiptnnaqaniji ji'nmug peji wije'wapni. Pas'g na ne'po'teg, ta'n te'siliji majulgwalt'pni gaq se'sa'toqotipnig. Etl gaqiaq na'te'l ta'n tel lugutipnig. ³⁷ Ap na Suta ta'n tleiawit Galali neia'sip ta'n tujiw al mawi'giget. Negm elt pugwenniji mimajuinu'g majulgwalt'pni. Negm elt ne'po't'pnaq aq ta'nig majulgwalt'pni gaq se'sa'toqotipnig. ³⁸ Pa na nige' wijej wegla ji'nmug, telimuloq mut tala'lanew! Punaje'wg! Pa na ula ji'nmug gisite'tmi'tij, ugs'ga's'gt'tew. ³⁹ Gatu ugjiaq Nisgamewigtug ma gis tla'taqatiwoq. Weji'sultitoqs'p Gjinisgam etl matnoq!"

Na iganpugultijig jigs'tua'titl Gamaliel ta'n teluelij. ⁴⁰ Apat gima'tiji apostale'wiliji, telima'tiji sma'gnisg ugjit matta'new. Na tujiw melgima'tiji, "Mut nugu usgumanew Se'sus." Na tujiw iga'la'tiji. ⁴¹ Apostale'wijig naqtm'i'tij ta'n iganpugultijig eimi'tij. Welgwijultijig muta Gjinisgam tetapuitelmaji 'ntaqo'qona'lugsinew ugjit Se'susal. ⁴² Te'sigisg'g 'gja'sutuo'guomg aq mimajuinu'g wiguaq siaw gina'mua'tiji aq siaw pestunmua'tiji gelu'lg agnutmaqan ugjit Nujiugs'tawi'welitl, na ji'nm ta'n Gjinisgam petgimapnn ugjit ilgwenan ugtmimajuinumg.

6

Lluigneg te'sijig apoqonmua'tiji

¹ Ta'sijig tepgun'set'pnig me' pem pugwelietiteg unaqapemg. Gi'gaita'jig ta'pu nemigsijig Lesui'paq. Newgte' uglti'sutiwow Lesui'peweiei gatu igtigig tapu'gl uglti'sutiwal Lesui'peweiei aq Gli'gewei. Lesui'paq ta'nig Gli'gewisultijig teluejig, "Gli'gewi'sgwaq sigu'sgwaq mo mesnmi'tigw suliewei ta'nig te'sigisg'g ignmuetu'tij."

² Na tujiw newgtisgegsijig je ta'pu apostale'wijig wiguma'tiji ta'nig getlams'tasultiji. Telima'tiji, "Mo weltenug ugjit ninen liaptmenen ta'n tel pestunmatmeg Gjinisgam ugglusuaqanm ugjit nujo'tmnen suliewei ugjit sigu'sgwaq. ³ Glaman, wijigatulti'gw, 'mgnug lluigneg te'sijig ji'nmug te'sioq ta'n wen gilew gejioq ilgwengwi'titl Wejuli Nisgaml aq ta'nig natawo'ltijig. Negmow ignmuatesnu 'lgowaqan nuje'wanew sigu'sgwaq. ⁴ Gatu ninen, gisi igalsultitesnen 'ms't 'ntlgowaqanminen a'sutmaqanigtug aq pestunmuaqanigtug."

⁵ Na 'ms't ta'n te'sijig wel'ta'sultijig ta'n apostale'wiliji teluelij. Na megna'tiji: Stipen (E'gia'n) ta'n melgi gtlams'tasit aq ilgwentl Wejuli Nisgaml, maw Pilip, Ploqolus, Niganal, Timon, Palmenas, aq Nigulas ta'n tleiawit Antioq, mo Lesui'pewigw, gatu majulgwatg Lesui'peweiei. ⁶ Na mimajuinu'g telima'tiji apostale'wiliji, "Etna na wegla gisi mgng'tjig." Na apostale'wijig a'sutmessewa'tiji aq ge'gwa'tua'tij ugipitnual te's ingute'jit. Na tel tepgisa'la'tiji ugjit ula lugowaqan.

⁷ Na te'sigisg'g pem pugweliejjig ta'n tel nutmi'tij Gjinisgam ugglusuaqanm aq getlams'tmi'tij Selusalemg. We'gaw maw pugwelgig patlia'sg getlams'tasultijig gelu'lg glusuaqan.

Stipen wesua'lut

⁸ Stipen melgi gtlams'tasit aq Gjinisgam e'watl. Ignmuaj ml'gigno'ti ugjit mesgi'gl tla'tegen aq mili npitegen mimajuinuigtug. ⁹ Na tujiw ta'sijig ji'nmug getana'titl. Naspultijig "Liptinewaqa" ta'nig gisteju'ltipnig gatu nige' assumultijig. Negmow tleiaultijig Silisia, aq Alegsantlia. Negmow aq maw igtigig Lesui'paq tleiaultijig, Silisia aq E'sia poqji gi'gaja'suala'titl Stipenal. ¹⁰ Gatu Wejuli Nisgam ignmuatl Stipenal ta'n teli ns'tuewistulij ta'n tujiw gelusij, na mo gis tali asitema'tigul. ¹¹ We'gaw na Liptinewaqa apangitua'tiji ta'siliji ji'nmug tluenew, "Ninen nutaqatt'p ta'n teli gtanaj Mowiso'q aq maw Nisgaml." ¹² Gisa'la'tiji mimajuinu'g maw natawo'ltijig ji'nmug aq nujigina'mua'tijig

'tplutaqan 'gtananew Stipenal. Peita'jig ta'n Stipen eig wesua'la'titl aq ela'la'titl ta'n iganpugultijig eimi'tij. ¹³ Pegisula'tiji ji'nmug ugjit ta'n tli egsuelitaq. Teluejig, "Ula ji'nm getantoq ta'n teli usgutg ginu gepme'g 'gjia'sutuo'guom aq 'tplutaqann Mowisewe'l. ¹⁴ Ninen nutaqatt'p telueteg, 'Ula Se'sus Nasaletgewa'j seioqte'tew 'gjia'sutuo'guom aq gawasga'tutal ginu ta'n telo'lti'gw ta'n Mowiso'q tel gnu'tmuapni gujjinaqi'g.' " ¹⁵ 'Ms't ta'n te'sijig pemgopultijig iganpugultijig, gesi angama'titl Stipenal, teli angamgug ugsisgw 'st'ge' ansale'wit.

7

Stipen pestunmuaji

¹ Na espe'g patlia's pipanimatl Stipenal, "Telialq na ula ta'n teluejig?"

² Stipen teluet, "Nigmatut, jigs'tuig! Gjinisgam ta'n gepme'g neialsiteg gujjinu Aplam ge's eigeg na maqamigew Mesopotamia ge'sg menaq natgatmugweg 'gjigan Qallan.

³ Na telimapnn, "Nqal gigmaq aq gm'tgig aq lia na maqamigew ta'n ni'n musga'tultes.'

⁴ A' na naqt'g na maqamigew teluisig Jaltia aq eliet natgatg gutan Qallan. Ta'n tujiw Aplamo'q ujjl nepliteg Gjinisgam gisa'lapnn jigla'silin aq lielin ta'n nige' ginu eimu'g.

⁵ Gjinisgam na tujiw mo ignmuagup Aplamal je talgi'g assutmn. Mu ignmuamug'p je 'mtijin. Gatu Gjinisgam teplumapnn ignmuan aq na tujiw, assuttew negm aq ta'n wettaqia'tijig. Ta'n tujiw Gjinisgam teplumateg Aplamal aq ugte'piteml mo mijua'ji'g gegguna'tigupni. ⁶ Etna na ula Gjinisgam telimapnn Aplamal, 'Gi'l aq 'gte'pitem ta'n wettaqieioq, wigultitaq na maqamigew ta'nig piluei iganpugultitaq ne'w gasgiptnnaqanipunqeg. Na'te'l gistejuultitaq aq emegwo'tasultitaq.'

⁷ Gjinisgam teluep, 'Ugtapula's na mimajuinu'g ta'nig gistejue'galugsioq. Na tujiw apaja'la's ula maqamigew aq tet tli emtoqwalitaq.' ⁸ Na tujiw Gjinisgam, telimapnn Aplamal, 'Ta'n te'sijig ji'nmug lugwatasultinew ugjit gnugwaqan ta'n teplung'pnig.' Elugwalapnn uggwisl Isaqal ugumuljinewei na'gweg gisi ugs'tqamuliteg. Isaq elugwalapnn uggwisl Je'gopal aq Je'gop elugwalapni newgtisgegsiliji je ta'pu uggwisg. Na 'Nnu'g ta'nig gujjinaqi'g.

⁹ "Gujjinaqi'g wisgualatipnn ugjignamual So'sepal aq netuisgela'tipnn tl gistejuilin Ijiptg. Gatu Gjinisgam ne'gaw wijitgweiwapnn, ¹⁰ aq saputa'lapnn 'nsano'qonigtug. Gjinisgam ne'gaw angweiwapnn we'gaw ta'n wen getu tala'laj. Ta'n tujiw So'sep neia'siteg Paloal, na elege'wilitl Ijiptg. Gjinisgam gisa'lapnn So'sepal nestuewistunin. We'gaw Paloal nemi'gun ta'n teli ns'tuowoqwej aq me'gitelmatl. Paloal ignmatl So'sep iganpuguin ta'n telgi'g Ijipt aq maw wiguow. ¹¹ Etna na tujiw iga'q pestmo'qon ta'n telgi'g Ijipt aq Genan ta'n So'sep ujjl wigilitl. Pugwelgig mimajuinu'g welmajo'ltijig. Gujjinaqi'g mo we'jitu'ti'gw tami mijipjewe'i. ¹² Toqo ta'n tujiw Je'gop nutmateg gulung eig Ijiptg gujjinaqi'g amgwesewe'i poqjigimaji. ¹³ Na ta'puewei peita'jig So'sep gegnualsit ta'n wenij newisgegsiliji ugsisg maw ugjignaml. Na tujiw Palo nenuaji So'sepal wigumaq. ¹⁴ Na tujiw So'sep elgitmuaj glusuaqan ujjl Je'gopal telimatl, 'Tata't, gi'l aq 'ms't ta'n te'sijig gigmaq jugwita'gw Ijipt.' Etna na llaigneg te'sisgegsiliji je na'n. ¹⁵ Na tujiw Je'gop aq wi'gmaq el'ta'jig Ijipteg. Eigig na'te'l aq na'te'l etli npu'titgi'g. ¹⁶ 'Npuinu'g ajolujig Segem, na'te'l etl utquta'lujig na maqamigew ta'n Aplamo'q pegwatelmuap E'mmol uggwisg.

¹⁷ "Ta'n tujiw tetaputesg gigjiw iga'q ta'n Gjinisgam genn'g'p ta'n teli tplumapnn Aplamal, na tujiw ta'n te'sijig mimajuinu'g gujjinaqi'g aq gugumijinaqi'g Ijipteg me' aji pugweliejig. ¹⁸ Na ugtejewe'i, piluei elege'wit ta'n mu nenuagul So'sepal, poqji iganpuguit Ijiptg. ¹⁹ Elue'wa'laji ginu gujjinaqi'g aq ewle'waji gujjinaqi'g aq gugumijinaqi'g. Gi'gaja'laji 'nqalanew gopisunn gujmug glaman 'npu'titaq. ²⁰ Assma na tujiw Mowis ugs'tqamuit. Maw gelu'sit mijua'ji'. Nesisiliji tepgunsejig teli pgiji iga'la'titl wiguaq. ²¹ Ta'n tujiw tewa'luteg wiguaq na Palo ugtusl wesua'lapnn aq gisigwenatl pa wije'i aq negm uggwisij. ²² Egnutmut 'ms't gelu'lg angita'suaqan aq 'ns'tuo'qon Ijiptewe'i. Mesgi'g

gina'masuti geggung. Melgignaqaq ugglusuaqanml aq ta'n tela'tegej. Gepmitelmut'p mimajuinuigtug.

²³ “Ta'n tujiw Mowis ne'wisgegipuna'teg, gisita'sit mittugwalan wigumaq Isle'laq. ²⁴ Negm nemiatl Ijiptewa'jl ewle'watl newgte'jilitl Isle'lal. Mowis apoqonmuatl wi'gmal aq asita'latl Ijiptewa'jl, ne'pa'tl. (²⁵ Tel'ta'sit negm, 'ugtmimajuinung 'ns'tmu'titaq na Gjinisgam getu e'wapnn ta'n tli assumstilitaq gatu negmow mo nestmi'ti'gw.) ²⁶ Na wapg, nemiaji tapusiliji Isle'laq etli ntinijig. Wejo'tg negm wantaqa'lan. Telimaji, 'Jigs'tuig ji'nmutut, gilew gitg Isle'lewioq, goqwei gilew weji ntioq.' ²⁷ Pas'g newgte'jit ta'n etl matnapnn igtigl gesemegetl Mowisal sitatug. Pipanimatl, 'Wen gi'l ignmasg ml'gigno'ti ilgweninen aq ilsuminen? ²⁸ Getu' ne'pe'in ap ni'n 'st'ge' ta'n tel ne'pe't'pnaq Ijiptewa'jaq ulagu?’ ²⁹ Ta'n tujiw Mowis nutgeg, ejigl smuqwat aq poqt'gatg maqamigew teluisig Mitian. Na na'te'l etl malie'wip aq tapusilipni uggwisg.

³⁰ “Ne'wisgegipunqeg gis pmtesgeg ansale'wiltil neia'silitl Mowis etlamglegl nipispaqan paqtaqamigtug, gigjiw gm'tn Sainai. ³¹ Mowis paqalaiaj ta'n goqwei nemitoq gigja'sit ula nipispaqan aq gigjaptegl. Awna nutuatl Nisgam etl ewistunitl. ³² Gjinisgam telimatl, 'Ni'n na Gjinisgam ta'n gujjuaqi'g emtoqwala'tipnn, na Gjinisgam ta'n Aplamo'q, Isaqo'q, aq Je'gopo'q emtoqwala'tipnn.' Mowis neng'tesing jipaqa'sit aq mo tetujitagw lapa'sin. ³³ Gjinisgam telimtl, 'Mna'l gmugsng, muta na'te'l ta'n gaqamin gepme'g maqamigew. ³⁴ Ni'n nemi'gig ta'n teli ulmajo'lti'tij 'ntmimajuinung Ijipteg aq ni'n nutaqig metew petoqsultijig aq nige' wa'so'q wet nisa'si ugjit apoqonmuan. Nige' ni'n elgimul Ijiptg.' Gjinisgam na ula telimapnn Mowisal.

³⁵ “Etna na ula Mowiso'q mo puatasigup ugtmimajuinung Isle'laq. Pipanima'tipnn, 'Wen gi'l ignmasg's ilgweninen aq ilsuminen?’ Na negm newgte'jit ta'n Gjinisgam petgimapnn iganpuguilin aq ugs'tawi'welin. Na ansale'wiltil Mowis nemiapnn nipispaqan etlamglegl apoqonmat'pnn na gis tla'tegen. ³⁶ Negm na Mowis tewa'lapni Ijiptg. Milamu'gl paqalaiuti'l tela'tegepnn Ijiptg na megwe'g 'gta'n aq ne'wisgegipunqeg eig'pnig paqtaqamigtug. ³⁷ Etna na negm Mowis ta'n telimapni mimajuinu'g Isle'laq, 'Gjinisgam petgitmugsitoqs'p iganigjitegewinu pa wije' aq ni'n ta'n tel petgimip.' ³⁸ Na negm newgte'jit ta'n wijitgweiwapni mimajuinu'g Isle'laq, mawo'ltipnig paqtaqamigtug. Na tujiw gm'tnigtug teluisit Sainai, ansale'wiltil gelult'pn, aq ignmut'pnn Gjinisgam iapjiwewe'l ugtagnutmaqanml ugjit ignmugsinen.

³⁹ “Pas'g na ninen gujjinaqi'g mo getu jigs'tmu'tigupnig awna mo menuege'tigupnn, aq gmetug eligsmala'tipnn je me' siawqatmugusn Ijiptg. ⁴⁰ Toqo telima'titl A'lanal, 'Ltuin 'nnuoqta'w ta'n igana'latesnen, muta mo geitueg ta'n tela'tegetaq negla Mowiso'q ta'n tewa'lugsieg'p Ijiptg.' ⁴¹ Etna na tujiw elia'titl 'nnuoqta'wl teligilitl 'st'ge' wen'jitia'muj ugjit gepmitelmanew. Ne'pa'tiji wi'sisg aq nu'gwo'la'tiji ugjit na 'nnuoqta'w. Pestie'ultijig aq emtoqwalanew ta'n goqwei negmow gisitu'tij. ⁴² Pas'g na Gjinisgam ejiglapasualapni aq emtoqwala'tiji gloqowe'g musigisg'tug st'ge' ta'n iganigjitegewinu tel wi'gmi'tip wi'gatignigtug,

'Isle'leultioq! Mo ugjit ni'n

gilew ne'po'qopnig aq nu'gwo'loqopnig wi'sisg
ne'wisgegipunqeg paqtaqamigtug.

⁴³ Alapinmoqop aq nespnmooqop wiguom Moloq

ta'n emtoqwaloqopnig 'st'ge' Gjinisgam

aq gloqowe'g 'nnuoqta'w gnisgamum teluisit Lipan.

Gilew elioqopnig wegla 'nnuoqta'wg ugjit emtoqwalanew.

Glanan nige' elgimuloq gneg sitatug Papilan.'

Etna na ula iganigjitegewinugi'g ewi'gmi'tipnig.”

⁴⁴ Stipen (E'gian) siaw tlimaji, “Gujjinaqi'g gegguna'tipnn na wi'g ta'n emtoqwala'tipnn Nisgaml paqtaqamigtug na wiguom na Gjinisgam ugnugwaqanm ugjit wijitgweiagunew. Telia'tipnn ta'n Gjinisgam musga'tuapnn Mowisal tli'an 'st'ge' ta'n tel gnu'tmuapnn. ⁴⁵ Gaqaisipunqeg gujjinaqi'g ta'n gisia'tipnn na wiguom Nisgamewei ignmua'tipnn un'januaq. Negmow nespna'tipnn ta'n tujiw wije'wa'titeg Ja'suaal. We-sua'tu'tip na maqamigew ta'n tujiw Gjinisgam getaqqatesguateg ala igtigig mima-juinu'g. Gis sa'q siawpultipnig na'te'l glapis tetaputesg ta'n tujiw Ta'pit pegisingeg. ⁴⁶ Negm tetapua'lapnn Nisgaml aq pipanimapnn ignmugsin 'ltuan wi'g ugjit Gjinisgam ta'n Je'gop gis emtoqwalapnn. ⁴⁷ Gatu awna na uggwisl teluisilitl Salaman el'tuap na 'gjia'sutuo'guom ugjit Nisgaml.

⁴⁸ “Pas'g na Gjinisgam ta'n mawi espe'g mo wigigw 'gjia'sutuo'guom gisna ta'n pas'g goqwei ji'nm gisitoq 'st'ge' ta'n iganigjitegewinu teluep,

⁴⁹ ‘Gjinisgam teluet: Wa'so'q ni'n 'ntupun aq ugs'tqamu ta'n weji ilsutegei.

Talamugt'tew nige' wen'ji'guom el'tuioq ugjit ni'n?

Tami 'ntupun ugjit ni'n ta'n tli atlasmites?

⁵⁰ Muta ni'n 'ms't wegla ta'n te's'gl gisituapnn.’

Etna na ula Gjinisgam teluep.”

⁵¹ Stipen siaw tlimaji, “Melgasultioq gilew! Pa na wije'i aq ta'nig Nisgaml mo puala'tigul aq mo jigs'tmuoq ugglusuaqanml. Gilew pa na wije'i aq gujjuaqi'g, me' ne'gaw mo jigs'tuawoq Wejuli Nisgam. ⁵² Je mu newgte'jit iganigjitegewinugi'g gujjinaqi'g mo gitnme'wawoqopnig aq welmaje'wawoqopni'g. Ne'pa'tipni Gjinisgam ugtagnutmewinu'g ta'n sa'q wesgutmi'tip ta'n tl jugu'elitel negla getlamielitel uglugowinuml. Aq nige' gilew iga'loqop ugjit ne'po'qsin. ⁵³ Gilew na mimajuinu'g ta'n mesnmoqopnn Gjinisgam ugt'tplutaqanml. Ansale'wijig wijitgweiwa'tipnn Nisgaml ta'n nisa'tugsioqop pas'g gilew ne'gaw mo jigs'tmu'tiwoqop.”

Stipen gun'tewto'teg

⁵⁴ Ta'nig iganpugultijig jigs'tua'titeg Stipenal, me' gatu asgaiagwi'titel ta'n goqwei teluelij. Na smtug we'gwi uggwaiugtua'titel. ⁵⁵ Gatu Stipen ilgwentl Wejuli Nisgaml elapa'sit wa'so'q aq nemituaj Gjinisgam aq uggepmite'lgaqanm paqtata's'g aq Se'susal gaqamilitl ugtinaqanmg Nisgaml. ⁵⁶ Teluet, “Angaptmug, nemitu wa'so'q pana's'g aq Se'sus ta'n Gjinisgam petgimappnn gaqamilitl ugtinaqanmg.”

⁵⁷ Sesgu'tijig aq gepsoqwa'tu'titel ugs'tuaqanual. Smtug el'tugultijig negmeg, ge's piam na newgte' tel'ta'sultipnig. ⁵⁸ Wesua'la'titel aq tewege'titel 'gjigan aq gun'tewta'titel. Ta'nig pisui egsua'tipnig naqtmua'tiji uggotmuaq ango'tmn maljewe'litel ji'nmul teluisilitl Sol. ⁵⁹ Negmow siaw gun'tewta'titel Stipenal. Negm elgomigtuatl Gjisaqamawul, “Gjisaqamaw Se'sus, ugsua'tui 'njijaqamij.” ⁶⁰ Nutgul'pa'sit aq sesgwet, “Se'sus mut migwite'tmuaw ula ugtlue'utiwal.” Na gis tlueteg, nepgaq.

8

1-2 Sol wel'te'tg's ta'n tel ne'po'j Stipenal. Na ji'nmug ta'n Nisgaml emtoqwala'titel nutqutala'titel Stipenal mewima'titel aq atgitemugtua'titel.

Sol gitnme'waji ta'nig getlams'tasultijig

Na wije'i na'gweg ta'n getlams'tmu'tijig Se'suseg Selusalemg eigig poqji ma'muniw ulmajeiujig aq gitnme'ujig. 'Ms't ta'n te'sijig getlams'tmu'tijig Se'suseg se'sita'jig ta'n telgi'g Jutia aq Samalia, pas'g mo apostale'wijig tami el'ta'gwig.

³ Na Sol, ta'n tel we'gwi gisi pgwatoq, wejo'tg ugtmenan ta'ni getlams'tua'titel Se'susal. Elietl te's wen'ji'guoml aq getaqqatejimaji ji'nmug aq maw e'pjjig, ta'nig getlams'tasultijig aq pijo'laji laplusang.

Gelu'lg agnutmaqan pestunmatmi'tij Samalia

⁴ Ta'nig getlams'tasultijig se'sita'jig aq peggwita'jig, pestunmi'tij gelu'lg agnutmaqan ta'n tel milita'tij. ⁵ Pilip eliet 'gjigan teluisig Samalia aq na'te'l telimaji mimajuinu'g ugjit Nujiugs'tawi'welitl. ⁶ Na pugwelgig mimajuinu'g melgi jigs'tua'titl ta'n Pilipal teluelij. 'Ms't nutua'titeg aq nemia'titeg ta'n tel mili npitegelij aq ta'n tela'tegelij paqalaiuti'l wejiaq Nisgamewigtug. ⁷ Mn'tu'g gesigawwita'jig ta'n tujiw getaqqita'titeg mimajuinuigtug. Pugwelgig gesnugu'tijig aq ta'nig mo gis maita'gwig aq alt ta'n waqqaj al'ta'jig negla gaqi npisultijig. ⁸ Na tujiw mimajuinu'g ta'n tleiaultijig Samalia wel'ta'sultijig.

⁹ Na 'gjigan wigit ula ji'nm teluisit Simon. Gis wel sa'q sigta paqalaiwaji Samaliaewa'q ta'n tel mila'tegej puowinuti e'w'g. Telimapni mimajuinu'g, "Ni'n espei, mesgi'g ml'gigno'ti geggunm." ¹⁰ 'Ms't ta'n te'sijig na 'gjigang weja'tegemg mawi espe'g glapis ta'n mawi ewle'jit gigji jigs'tua'titl. Teluejig nisgamitelma'titl Simonal. Ml'gigno'ti gugunmilin. ¹¹ Gis wel sa'q sigta paqalaiwaji mimajuinu'g ta'n tel mila'tegej puowinuti e'w'g glaman negmow jigs'tua'titl. ¹² Gatu ta'n tujiw getlams'tmu'ti'titeg gelu'lg agnutmaqan ta'n Pilipal teluelij ugjit Gjinisgam ilgwenaji ugmimajuinumg aq Se'suguli negm na Nujiugs'tawi'wet, na tujiw mimajuinu'g sign'tujig, ji'nmug aq maw e'pijig. ¹³ Glapis Simon getlams'tasit, aq ta'n tujiw gis sign'tuteg gigje'watl Pilipal. Ta'n nemitoql telgi'gl tela'tegelitl aq ta'n tel mili npitegelij, me' gatu paqalaiatl. Na.

¹⁴ Na tujiw apostale'wijig Selusalemg nutma'titeg Samaliaewa'q getlams'tasultijig Gjinisgam ugglusuaqanm, na elgima'tiji Pie'lal aq Sa'nal na'te'l. ¹⁵ Ta'n tujiw iga'titeg a'sutmessewa'tiji ta'nig getlams'tasultijig glaman Wejuli Nisgaml 'msnataq. ¹⁶ Wejuli Nisgam me' menaq nisa'sigweg Samaliaewa'q pas'g alt ta'nig gis getlams'tasultijig sign'tutupnig e'w'g Gjisaqamaw Se'sus ugwisunm. ¹⁷ Pie'l aq Sa'n ge'gwa'tua'tij ugpitnual un'jig te's newgte'jilitl. Na tujiw 'ms't ta'n te'sijig mesna'titl Wejuli Nisgaml.

¹⁸ Simon nemiatl Wejuli Nisgaml ignmut'pnig ta'n tujiw apostale'wijig ge'gwa'tua'tij ugpitnual un'jiwaq. Na tujiw Pie'lal aq Sa'nal getu apangituaji ¹⁹ aq telimaji, "Ignmui ni'n ml'gigno'ti glaman ta'n tujiw 'npitnn gegupa'taq wen un'jig 'msnatal Wejuli Nisgaml."

²⁰ Smtug Pie'l asitematl, "Gi'l aq 'gsulieweim mn'tua'gig la'titoqs'p, tl'ta'sin gi'l gisi pgwateltes Gjinisgam ugtignmatimgewe'm e'wmn suliewei. ²¹ Mo gi'l telgita'siwn maw lugutinenu muta Gjinisgam nemi'sg winjig ggamlamun. ²² Gawasgita'si aq jigla'si ta'n winjig gisite'tmn aq lia etawaqtmu Gjisaqamaw apigsigtulin ula ta'n teli angite'tmn. ²³ Geju'l gi'l tetuji wisguen aq elue'uti assum'sg. Mu gis jigla'siwn pa wije'i aq laplusang pisin."

²⁴ Simon telimaji Pie'lal aq Sa'nal, "Tetuji ulm'tuoq ge' a'sutemessewi glaman ta'n goqwe'l gis thueioqop ma tlianugl ni'neg."

²⁵ Na Pie'l aq Sa'n gegnua'tua'tiji mimajuinu'g ta'n teli ul nenua'tipnn Se'susal aq pestunmuaji gelu'lg agnutmaqan Nisgamewei. Na tujiw apaja'tijig Selusalemg. Ta'n tujiw pemi apsgwa'ti'titeg, nespi pestungig gelu'lg agnutmaqan pugwelgl gutanji'tl Samaliaewa'gig.

Pilip aq iganpugutuaji Itiopianewa'q

²⁶ Na Gjinisgam ugtansale'witeml gelulatl Pilipal, "Ilaji aq lia 'tp'te'snug na awgti wejiaq Selusalem glapis Ge'sa." (Ula awgti mo nugu e'wa'sgtnug.) ²⁷ Na smtug Pilip wenaqa'sit aq eliet. Na newgte'jit iganpugutuaji Itiopianewa'q pemi nmiet. Na ula ji'nm mawi espe'g iganpuguit. Nujo'tg Gantesi ugsulieweim aq ugmilesuaqanm. Gantesi na Itiopian elege'wi'sgw. Na ula ji'nm assma wejiet Selusalem api emtoqwalatl Nisgaml. ²⁸ Aq nige' pemi apaja'sit utepaqanigtug. Ge's pematejimgwej, pem gitg Gjinisgam ugtwi'gatign ta'n iganigjitegewinuaq Aiseiao'q gis wi'gig'p. ²⁹ Na Pilip, Wejuli Nisgaml

telimtl, “Siaw pmia gmetug utepaqan, gigjiw lia aq gigja'si.” ³⁰ Pilip el'tugwi'g smtug aq nutuatl etl gitmlij ugtwi'gatign ta'n iganigjitegewinuaq Aiseiao'q gis wi'gig'p. Na tujiw pipanimatl, “Nestasin ta'n goqwe'l etl gitmn?”

³¹ Na iganpuguit asita'puguet, “Tal gisi ns'tasites? Amujpa na nat wen gegnu'tmuit. Smtug tepa'si aq pa'si nutepaqan.” ³² Na ta'n pem gitg'p Gjinisgam gelu'lg ugtwi'gatign etna na ula,

“Ula ji'nm eliamsit pa na wije'i aq jijgluewj

ta'n tujiw wesua'luj getu ne'po'j.

Ula ji'nm mo goqwei teluegw

je mu newgte' glusuaqan pa na wije'i aq jijgluewji'j

pa mo me'tegw ta'n tujiw pesgwesuj.

³³ Ma'muni 'ntaqo'qona'lus

aq mo getlami ilsumamug's.

Mo wen gis taluegw ugjit un'jang muta nepg'pnaq

aq mo geggunagupni'gw.”

³⁴ Na iganpuguit pipanimatl Pilipal, “Tlimi, tegen ta wegla iganigjitegewinu wes-gumatl, Aiseiao'q gisna nat wen pilue'l?” ³⁵ Na Pilip poqji gnu'tmuatl na wije'i ta'n pem gitmlipnn aq me' igtigl musga'tuatl Gjinisgam ugtwi'gatigng. Telimatl gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'susal. ³⁶ Ge's pem nisatejingwe'tij na awgti na iga'jig ta'n eteg samqwan. Na iganpuguit teluet, “Ula eteg samqwan. Goqwei nige' naqa'litew mo gis sign'tasin?” ³⁷ Pilip telimatl, “Gis sign'tasites 'gtlams'tmn ta'n telgi'g 'ggamlamun.” Iganpuguit asita'puguet, “Ni'n melgi gtlams'tm Se'suguli na Gjinisgam uggwisl.”

³⁸ Iganpuguit melgimatl ugtlugowinuml, “Naqa'si tet!” Na gitg Pilip aq iganpuguit gepta'tijig aq nisa'tijig samqwanigtug. Na tujiw Pilip sign'tuatl iganpuguilitl. ³⁹ Ta'n tujiw apaji gtaalqa'siteg samqwanigtug, na tujiw Wejuli Nisgam gneg ejigla'latl Pilipal. Na iganpuguit mo nemiagwaq nugu, gatu negm siawa'sit aq no'q welgwitg uggamlamun. ⁴⁰ Jensi Pilip eig na gutan teluisig Asotus aq gaqpeggwa'sit gutanji'tl. Pestunmuaji mimajuinu'g gelu'lg agnutmaqan glapis iga'teg Sesaliaeg.

9

Sol poqji gtlams'tasitl Se'susal

(Paqalaiwaqann 22.6-16; 26.12-18)

¹ Me' negm Sol siaw tl lugwet ta'n tel gitnme'waji aq ewlumuaaji ne'pa'new ta'nig getlams'tasultijig Gjisaqamaw Se'suseg. Espe'litl patlia'sl elietl aq ² glutmuaj wi'gatign ta'n wenij negm aq ta'n tel lugwej ugjit iganpugultijig Lesui'pewei a'sutuo'guomg 'gjigan Tamasgus. Wet tla'tegep glaman ta'n tujiw na'te'l iga'j, we'jiaj weni ta'n majulgwatmli'tij ta'n Se'sus tel pmiep, na tujiw gisi ugsua'lataq aq apajo'lataq Selusalemg, ji'nmug aq maw e'pijig.

³ Ta'n tujiw gigjiw iga'teg 'gjigan Tamasgus jiniw paqtasa's'g ta'n negm eig. ⁴ Ugtue'ml weji peteja'litl. Nutuatl nat wenn telimtl, “Sol! Sol! Goqwei tel gitnme'win ni'n?”

⁵ Sol pipanimatl, “Wenin ta gi'l, Gjisaqamaw?” Na telimtl, “Ni'n na Se'sus ta'n gi'l getuant. ⁶ Gatu unaqa'si aq lia na 'gjigang. Na na'te'l tlimulten ta'n tla'tegetes.”

⁷ Gatu na ji'nmug ta'n wije'wa'titl Solal naqa'tipnig aq mu telueti'gw goqwei. Nutua'titl ta'n wen metewistunitl pas'g mo nemia'tigul wenn. ⁸ Na Sol wenaqa'sit maqamigeg aq pana'toqol ugpugugul pas'g mo goqwei nemitug. El glisgna'titl Tamasgus. ⁹ Nesuguna'gweg pa mo goqwei nemitugus aq ne'gaw mo mijigus, aq mo esamqwawgus pa goqwei.

¹⁰ Eig's na'te'l Tamasgus ji'nm teluisit Ananias negm Se'sus unaqapeml. Nisgaml gelut'pnn ta'n teli milaplgigwa't, “Ananias.” Teli asitematl, “Ula eim, Gjisaqamaw.”

¹¹ Gjisaqamaw telimatl, “Ilaji aq lia na awgti teluisig Tegpaqteg. Lia Suta wiguaq aq pipanigesi ula ji'nm teluisit Sol. Etlia a'sutmat. ¹² Negm telaplgligwa'p. Tet nemi-apnn ji'nmul teluisilitl Ananaias pisgwa'litl aq ugpitnn gegupa'tuatl un'jig glaman ap nmitegelita.”

¹³ Ananaias teli asitematl, “Gjisaqamaw, pugwelgig mimajuinu'g gis tlimijig ugjit na ji'nm, ta'n tel ma'muna'tegej aq ta'n gis tla'tegej ta'n teli gtanaj gtmimajuinumg Selusalemg, ¹⁴ aq nige' pegising'p tet Tamasgusg. Wi'gatign weja'toq iganpugultiliji patlia'sg ugsua'lan ta'n te'sit wen emtoqwal'sg.”

¹⁵ Gjisaqamaw telimtl, “Lia, muta ni'n gisi mgng lugowin ni'n. Usgumitew ta'nig mo Lesui'peulti'gw aq elege'wiliji aq maw mimajuinu'g Isle'lewaq. ¹⁶ Aq ni'n musga'tua's 'ms't goqwei ta'n tli ulmaje'tew ugjit ni'n!”

¹⁷ Na tujiw Ananaias eliet. Pisgwa't na wen'ji'guomg ta'n Sol wesgowa'sit aq gegupa'toqol ugpitn un'jig, teluet, “Njignam Sol, Gjinisgam petgimit. Negm Se'sus ta'n gi'l nemi't'p na awgtigtug ta'n tujiw wejgu'eneg ula tet. Petgimit ni'n glaman ap nmitegetes aq Wejuli Nisgam ilgwenultew.” ¹⁸ Na smtug ta'n goqwei elaqteg Sol ugpugugw, weji nisaaqal aq jiniw apat nemiteget. Gaqama'sit aq smtug sign'tut'p. ¹⁹ Ugml'gigno'tim apaja's'g, ta'n tujiw g'satalgeg.

Sol etl pestung Tamasgusg

Sol siawqatg pe' tasuguna'q Tamasgusg maw ta'nig getlams'tasultijig Se'suseg. ²⁰ Na smtug poqji al pestung't ta'n te's'gl a'sutuo'guoml ugjit Se'susal. Teluet, “Se'sus na Gjinisgam uggwisl.”

²¹ 'Ms't ta'n te'sijig nutua'titeg paqalaiultijig aq pipanigesultijig, “Mu na ula ji'nm ta'n Selusalemg eig'p, ne'pa'pni ta'nig emtoqwala'titl Se'susal? Weji pgising ula tet glaman gisi ugsua'lataq ta'nig getlams'tasultijig Se'susal aq apaja'lan iganpugultijig patlia'sg?”

²² Me' Sol naji ml'gignewa'tigl ugglusuaqanml ta'n tel pestunmuaji aq musga'tuaji Se'sus, na ji'nm ta'n Gjinisgam petgimapnn, negm na Nujiugs'tawi'wet. Tel ml'gignewa'tigl ugglusuaqanml na Lesui'paq ta'n wigultijig Tamasgusg mo gis asitema'tigul.

²³ Gaqaisugunaq gis pemiaq, na Lesui'paq mawita'jig aq il agnutma'tijig ne'pa'new Solal. ²⁴ Pas'g na negm gegnua'tut ta'n getu tla'luj. Gun'teweiei gigto'qosegenas'g ula 'gjigan. Tepgig aq na'gweg esgmala'titl 'gjiganei ga'qana'tas'g glaman gis ne'pa'taq. ²⁵ Newgtejgeg wela'gweg Sol ta'n majulgwali, wesua'laji aq nispila'titl ligpenignigtug. Wet saputa'la'titl tuopotigtug gun'teweiei ula gigtoqosegenas'g.

Sol apaja'sit Selusalemg

²⁶ Na nige' Sol apaja'sit Selusalemg aq wejo'tg wijitgweiwan Se'sus unaqapemg. Pas'g na mo negmow getlams'tua'tigul ugjit Solal 'gtlams'tasilin aq jipaqitelma'titl. ²⁷ Na tujiw Pnnal pegising aq apoqonmuatl. Ela'latl ta'n apostale'wiliji eimu'tilij. Negm gegnua'tuaji ta'n Sol awgtigtug tel nemiapnn Gjisaqamawul Se'susal, aq na Gjisaqamaw gelulasnn Solal. Siaw tlimaji ta'n tel melgita't Sol ta'n tujiw pestungeg ugjit Se'susal Tamasgusg. ²⁸ Na tujiw Sol siaw wijitgweiwaji aq peggwa'sit ta'n telgi'g Selusalemg. Wijei tel melgita't ta'n tel pestunmuaji ugjit Se'susal. ²⁹ We'gaw sespagnutma'tijig glapis gi'gaita'jig ta'nig Gli'gewi'sultijig Lesui'paq. Pas'g na negmow wejo'tmi'tij ne'pa'new. ³⁰ Ta'n tujiw itgig ta'nig getlams'tasultijig geitu'tij wij'e'wa'titl Solal na 'gjigan Sesalia aq ejjiglima'titl na 'gjigan Talsus.

³¹ Na tujiw ta'nig getlams'tua'titl Se'susal wantaqo'ti mesnmi'tij ta'n telgi'g Jutia, Galali, aq Samalia. Mu nugu jipasulti'gw. Elugutijig Nisgamewigtug aq Wejuli Nisgam apoqonmuateg. Na tujiw poqji pugweliejig aq ta'n tela'taqati'tij musga'tua'tij ta'n tel gepmitelma'tij Nisgaml.

Pie'l nepiteget na gutann Laita aq Joppa

³² Etna na tujiw Pie'l ala'sit 'ms't tami aq newgt eliet naji mittugwalaji Gjinisgam ugtmimajuinung wigultijig na gutan Laita. ³³ Na'te'l weltesguatl ji'nmul teluisilitl Anias. Mo gis maja'sigw. Un'poqonising ugumuljin te'sipunqeg. ³⁴ Pie'l telimatl, "Anias, Se'suguli gisa'l'sg ila'sin. Unaqa'si aq lugwaten gn'po'qon." Smtug Anias wenaqa'sit. ³⁵ 'Ms't ta'n te'sijig mimajuinu'g wigultiliji gutanji'tl Laita aq Salon nemia'titl. Smtug gawasgita'jig, ejiglita'jig elue'utigtug, aq getlams'tua'titl Gjisaqamawul Se'susal. ³⁶ Na eig's Joppa e'pit teluisit Ta'pita, ta'n getlams'tasit. (Ugwisunm Gli'gewigtug na Tolgas na tel glusuaqanig "Lentug.") Ne'gaw ta'n teli pgitawsij welm'toq aq apoqonmuaji ewle'juinu'g. ³⁷ Gatu na tujiw gesnugwat aq siawi np'gaq. Na mima'juinu'g gesispa'la'titl npuinu'l aq elsma'la'titl ge'gwe'g. ³⁸ Joppa mo piامي amasenug weja'tegemg Laita. Na unaqapemg eimu'tiliji Joppa nutma'tipnn Pie'lal i'mlin Litia, na poqjigimaji tapusiliji ji'nmug Pie'leg. Etawaqtmua'titl, "Tetaqa'si aq wije'win ninen, muta na e'pit teluisit Lentug nepg'pnaq." ³⁹ Na Pie'l ilajit aq wije'wapni. Ta'n tujiw iga'teg ela'lut ge'gwe'g. 'Ms't ta'n te'sijig sigu'sgwaq gigto'qopugutua'titl nespetemultijig. Musga'tua'titl atla'ig, ugpita'qewe'mual aq uggotmuaq ta'n Lentug gisiapni ge's mima'jiteg. ⁴⁰ Pie'l 'ms't tewaggimaji. Nutgul'pa'sit aq a'sutmat. Na toqo tujiw gawasga'sit ta'n 'npuinu'l elisinnij aq teluet, "Ta'pita, unaqa'si." Smtug pana'toqol ugpugugul aq ta'n tujiw nemiateg Pie'lal pemgopa'sit. ⁴¹ Pie'l elisga'sit aq apoqonmuatl ta'n teli unaqa'silij. Na tujiw wigumaji sigu'sgwaq aq igtig ta'nig getlams'tasultijig. Neia'tuaji e'pilitl mimajilitl. ⁴² Na se'sa'sg agnutmaqan ta'n telgi'g Joppaeg aq pugwelgig mimajuinu'g getlams'tua'titl Gjisaqamawul. ⁴³ Gaqaisugunaq Pie'l siawqatg Joppa, Simonal wiguaq ta'n nujo'tmlj m'gegn wi'sisueie'l.

10

Pie'l aq Gonilius

¹ Eig'snaq Sesalia na ji'nm teluisit Gonilius iganpugutuaji gasgiptnnaqanijig Lo'mewaqaq sma'gnisg. Negmow tleiaultijig ta'nig telu'tujig "Italiewaq sma'gnisg." ² Ula ji'nm gepmitelmatl aq emtoqwalatl Nisgaml aq maw wi'gma. Pugwelg'snn ta'n goqwe'l gis tla'tegetl ta'n teli apoqonmuasni Lesui'pewei ewle'jutiliji aq te'sigisg'g eli a'sutmuatl Nisgaml. ³ Na'tami si'st ajieteg newgtejgeg gis mewlia'gweg, telapulgigwa't. Teli ul nmia'tl Gjinisgam ugtansale'witeml wejgu'elitl aq telimtl, "Gonilius!" ⁴ Gonilius aptaplgigwetuatl ansale'wilitl. Nespi jipasit aq teluet, "Goqwei puatmn saqamaw?" Ansale'wit teli asitematl, "Gjinisgam gis nutmasgal 'gta'sutmaqanml aq gis nemi'sg ta'n teli ula'luj ugtmimajuinung aq nige' migwitelm'sg. ⁵ Nige' elgimgig ta'sijig ji'nmug Joppa ugjit wigumanew newgte'jilitl ji'nmul teluisilitl Simon Pie'l. ⁶ Siawqatg Simonal wiguaq wije' teluisilitl 'st'ge' negm, nujo'tmlitl wi'sisueie'l m'gegn. Gigjiw wigilitl 'gta'nug." ⁷ Na ansale'wit ta'n etlewistu'tipnn ejigla'sit. Gonilius wigumaji tapusiliji uglugowinung aq newgte'jilitl ugsma'gnisml. Na sma'gnis wel lugowatl aq emtoqwalatl Nisgaml. ⁸ Telimaji ta'n gis tliaq aq smtug elgimaji Joppa. ⁹ Na igtig na'gweg na'tami mewlia'gweg ula ji'nmug gigjiw iga'jig Joppa. Gatu nige' na ula Pie'l so'qwiet wen'ji'guom naji a'sutmat. ¹⁰ Na tujiw poqji guising aq getu mijjit. Ge's mijipjewe' etl gisgaja'tas'g na negm tetaplgigwa't. ¹¹ Nemitoq wa'so'q pana's'g aq nat goqwei wejgu nisa's'g. Teliangamgug 'st'ge' mesgilg naqsun aq me' pem nisa's'g ta'n negm eig. Naqsun uljaqat tetpaqanisa's'g newgul gejigiaqal. ¹² Gaqaisg milamugsijig wi'sisg, 'mtesgmug, taqtaloq 'sqoljig aq jipji'g pisultisnig. ¹³ Gjinisgam nutuatl telimtl, "Unaqa'si, Pie'l. Ne'pa' aq malqom!" ¹⁴ Pas'g na Pie'l teluet, "Moqwa', Gjisaqamaw. Mo ni'n malqotmu na! Menaq ni'n goqwei malqotmu ta'n mo gelu'lgtnug malqota's'gtn ta'n telteg Lesui'pewei 'tplutaqan." ¹⁵ Gjinisgam siawewistog, "Mut getgite'tmu ta'n goqwei ni'n Gjinisgam gis waqama'tu." ¹⁶ Si'st Nisgaml telimtl, na tujiw apaja's'geg wa'so'q.

¹⁷ Na Pie'l newgti angite'tg ta'n goqwei gis nemitog, amuimegteg. Mo nestasigw Pie'l ta'n goqwei Gjinisgam getu tlimaj. Na tujiw na ji'nmug, petgimapni Gonilius, we'jia'titl ta'n Simon wigit aq nige' gaqamijig igantug ga'qana'tas'g. ¹⁸ Gesigawwejig aq pipanigesijig, "Eig's ji'nm teluisit Simon Pie'l?"

¹⁹ Pie'l me' wejo'tg 'ns'tasin ta'n goqwei gis nemitog ta'n tujiw Wejuli Nisgaml telimtl, "Ge' jigs'te'n, nesisijig ji'nmug al gwilasgig. ²⁰ Glaman ilaji aq nisa'si. Mut 'mtuite'tmu wije'wan muta ni'n petgimgig." ²¹ Na toqo tujiw Pie'l nisa'sit aq telimaji ji'nmug, "Ni'n na ji'nm al gwiluoq, goqwei puatmn?"

²² Teli asitema'titl, "Iganpuguit Gonilius petgimugsieg. Negm na welm'toq ji'nm ta'n emtoqwalatl Nisgaml aq gepmitelmut ta'n te'sijig Lesui'paq. Gjinisgam ug-tansale'witeml telimt'pnn ugjit wigumulin wiguaq glaman gis nutu'ltew ta'n teluen."

²³ Pie'l pisgwegimaji ji'nmug aq getgunijig na'te'l wela'gw. Na igtig na'gweg menja'sit aq ilajit aq wije'waji. Ta'sijig ji'nmug ta'nig getlams'tasultijig na 'gjigan Joppa tle'g wije'wa'tiji. ²⁴ Aq igtig na'gweg iga'jig Sesalia, na'te'l Gonilius etli esgmalaji maw wo'gumaq, aq witapaq ta'nig wigumapni. ²⁵ Assma Pie'l getu pisgwa't ta'n tujiw Gonilius a'suguatl aq el nutgul'pa'sua'latl. ²⁶ Pas'g na Pie'l wenaqa'latl aq telimatl, "Gama'si, muta ni'n pas'g ji'nm!" ²⁷ Pie'l siaw agnutmuatl Goniliusal aq siaw pisgwa'tijig wen'ji'guomg. Na'te'l pugwelgig mimajuinu'g eig'snig. ²⁸ Pie'l telimaji, "Gilew weli gji'tuoq ta'n tel wi'gas'g Lesui'peweiei 'tplutaqan. Mo teltenug Lesui'p wijitgweiwan ta'nig mo Lesui'peulti'gw. Gatu ni'n Gjinisgam musga'tuit, ta'n telaplgigwa'iap, mo teltenug ta'n pas'g mimajuinu penoqitelman. ²⁹ Glaman na ta'n tujiw natgimineg angam jugu'a aq mo amsalewistuap. Nige' pipanimul goqwei wej natgimi's'p?"

³⁰ Gonilius telimatl, "Assma na tele'g'p wijei 'st'ge' nige' gisi nsuguna'qeg. Etli a'sutmap nigna'q assma sist ajiep gis mewlia'gweg. Na ji'nm jiniw neia'sit. Gesi wape'gl aq paqtategl utapsun. Gaqamit igantug ni'neg. ³¹ Aq teluet, 'Gonilius! Gjinisgam nutmasgl 'gta'sutmaqanml aq nemi'sg ta'n teli ula'l'j mimajuinu'g aq nige' migwitelm'sg. ³² 'Lgim nat wen Joppa ugjit wigumanew newgte'jilitl ji'nmul teluisilitl Simon Pie'l. Eig Simonal wiguaq. Wijei teluisilitl 'st'ge' negm ta'n nujo'tmlitl wi'sisueie'l m'gegn. Gigjiw wigilitl 'gta'nug.' ³³ Na smtug natgimulap aq gi'l tetuji ulm'tun jugu'en. Nige' 'ms't eimu'g aq Gjinisgam wijitgweiugsi'gw aq nige' getu nutuleg ta'n Gjinisgam gis tlim'sg tluen."

Pie'l etlewistoq

³⁴ Na tujiw Pie'l agnutmuaji, "Nige' ni'n geitu aq teliaq Gjinisgam 'ms't wen wijei tele'watl. ³⁵ Ta'n wen jipalatl Nisgaml aq tela'teget ta'n goqwei tetapu'aq na tetapua'latl Nisgaml ta'n getu tet tami wettaqien gisna ta'n tleiawin. ³⁶ Ula na wijei agnutmaqan Gjinisgam petgitmuapni Isle'laq gegnua'tuapni na gelu'lg agnutmaqan. Etna na Se'sus gisi ignmultew wantaqo'ti. Negm na Gjisaqamaw ta'n te'siliji mimajuinu'g, pas'g negm gisi ugs'tawiaji. ³⁷ Geituoq na Sapatiso'q tel pestung'pnaq ugjit gawasgita'new ugtlue'utiwal aq sign'tasultinew. Etna na tujiw mesgi'g'p ta'n teliaq ta'n telgi'g Juti-aewa'gig, weji p'qotamgiaqap Galaliewa'gig. ³⁸ Geituoq Gjinisgam gisi mgnapnn Se'susal aq wajua'lapnn Wejuli Nisgaml aq ml'gigno'ti. 'Ms't tami ala'sip aq wela'lapni mimajuinu'g aq nepilapni ta'nig mn'tu assumapni muta Gjinisgam tegwe'wapnn. ³⁹ 'Ms't ninen tel nemitueg'p ta'n te's'g goqwei tela'tegej Selusalemg aq esgwiaq Lesui'pewa'gig. Ne'pa'tipnaq gujjieweigtug. ⁴⁰ Pas'g na Gjinisgam apaji minua'lapnn gisi nsuguna'q aq gisa'lapnn al neia'silipnn. ⁴¹ Mu 'ms't mimajuinu'g nemia'tigupnn pas'g tel nemi'g'tt'p ninen ta'n Gjinisgam, gisi mgnugsieg'p. Mawatalultieg'p aq maw samqwoltieg'p ta'n tujiw Gjinisgam gis minua'lateg. ⁴² Melgimugsieg'p ugjit pestunmua'tinen aq gegnua'tua'tinen gelu'lg agnutmaqan mimajuinuigtug aq tliman igtigig, Se'susal na Gjinisgam gisi 'mgnapnn ugjit ilsuman mimajultijig aq nepu'tijig. ⁴³ 'Ms't ta'n te'sijig

iganigjitegewinugi'g wesguma'tipnn, Se'susal teluepnig, 'Na 'ms't ta'n te'sit wen getlams'tasij negmeg, apigsigtuaten ugthue'utiwal, wet sapu tl lugweg na ml'gigno'ti negm ugwisunmg.'”

Ta'nig mo Lesui'peulti'gw mesna'titl Wejuli Nisgaml

⁴⁴ Me' Pie'l etlewistog ta'n tujiw Wejuli Nisgaml nisa'silitl aq pisgwa'litl uggamlamunuaq aq ilgwengwi'titl 'ms't ta'n te'sijig etl jigs'tmi'tip gelu'lg agnutmaqan. ⁴⁵ Na Lesui'paq ta'nig getlams'tasultijig Se'susal weita'jig Joppa peji wije'wa'tipni maw Pie'lal, paqalaiultijig ta'n Gjinisgam teli ignmuaj Wejuli Nisgaml wegla ta'nig mo Lesui'peulti'gw. ⁴⁶ Nige' tel nutua'tiji piltui'sultiliji aq emtoqwalgwi'titl Nisgam teluejig, “Gjinisgam na mawi espe'g.” Pie'l gelusit, ⁴⁷ “Wegla mimajuinu'g gisi msna'titl Wejuli Nisgaml pa na wije' aq ginu. Gatu nige' mo wen gis naqa'lagwig sign'tasultinew samqwanigtug.” ⁴⁸ Melgimaji, “Sign'tasultigw ugwisunm Se'suguli.” Na tujiw pipanimji gis wijitgweiwanew ta'suguna'q.

11

Pie'l gegnua'tuaji ta'nig getlams'tasultijig Se'susal Selusalemg ta'n gis thiaq Sesalia

¹ Na apostale'wijig aq ta'n telgi'g Jutia nutma'tijig ta'nig mo Lesui'peulti'gw, elt mesnmi'tij glusuaqann Nisgamewei. ² Ta'n tujiw Pie'l elieteg Selusalemg ta'nig wel'telma'tiji elugwala'tiji ta'nig mo Lesui'peulti'gw, Pie'lal majiaqa'la'titl. Telima'titl, ³ “Gi'l eimu't'p wiguaq ta'nig wegla mo Lesui'peulti'gw aq mu elugwatasulti'gw aq we'gaw mawatalul-tioqopnig!” ⁴ Na tujiw Pie'l gaq gnu'tmuapni ta'n te's'g goqwei teliaqap.

⁵ Telimaji, “Gjigan Joppa, ni'n etli a'sutmap aq na telaplgi'gwa'iap. Nemitu ta'n goqwei wejgu nisa's'g wa'so'q teliangamgug 'st'ge' mesgilg naqsun. Uljaqa pem nispilsig newgul gejigiaqal. Etl naqa's'g ni'n gmetug ta'n gaqami. ⁶ Na gigjaptm lame'g aq nemi'gig ne'wigata'tijig wi'sisg aq taqtaloq, 'mtesgmug 'sqoljig aq jipj'l'g. ⁷ Na tujiw nutaq nat wen telimit, 'Unaqa'si, Pie'l. Ne'pa' aq malqom.’ ⁸ Pas'g na ni'n teluep, 'Moqwa', Gjisaqamaw. Menaq ni'n malqotmu ta'n goqwei mo tepawgtinug malqota's'gtn ta'n telteg Lesui'pewei 'tplutaqan.’ ⁹ Gjinisgam ap mjit newgt wej glusit wa'so'q, 'Mut getgite'tmu ta'n goqwei ni'n Gjinisgam gisi waqama'tu.’ ¹⁰ Na glapis sist na teliaqap aq glapis ta'n telgi'g apaja's'geg wa'so'q. ¹¹ Assma na tujiw nesisijig ji'nmug petgimujig Sesalia, peita'jig na wen'jiguom ta'n ni'n eimap. ¹² Wejuli Nisgam telimip, 'Lia wije'w aq mut 'mtu-ite'tmu.’ Na wegla asugomtesijig ta'nig getlams'tasultijig wije'wipnig Sesalia aq 'ms't el'ta'ieg'p Gonilius wiguaq. ¹³ Telimugsieg'p ta'n tel nmiasnn ansale'wilitl gaqamilitl wiguaq telims'pnn, “Lgim nat wen Joppa aq wigumatal na ji'nmul teluisilitl Simon Pie'l. ¹⁴ Tlimultew gi'l aq ta'n te'sijig gigmaq ta'n tli ugs'ta'titaq.’ ¹⁵ Ge's etlewistianeg, Wejuli Nisgaml nisa'siliteg aq pisgwa'nniteg uggamlamunuaq aq ilgwengwi'titeg. ¹⁶ Na tujiw migwite'tmap ta'n Gjisaqamaw teluepnaq, 'Sapatis e'w'g samqwan, sign'tuaji mimajuinu'g ta'nig gawasgita'sultipnig aq jiglita'pnig elue'utigtug aq el'ta'pnig Nisgamewigtug. Gatu gilew Gjinisgam sign'tugsitoqs'p e'watal Wejuli Nisgamal.’ ¹⁷ Teliaq na Gjinisgam ignmuapni wegla ta'nig mo Lesui'peulti'gw na wije' ignmatimgewei ta'n ginu ignmugsi'gup ta'n tujiw getlams'tasulti'gweg Gjisaqamaw Se'sus. Wenin ta ni'n, ugjo'tm naqa'lan Gjinisgam!”

¹⁸ Ta'n tujiw nutmi'titeg na smtug naqa'tu'tij ta'n tel majiaqa'la'tij. Na tujiw miwatmua'titl, gepmitelma'titl, aq emtoqwala'titl Nisgaml. Teluejig, “Gjinisgam elt ignmuapni wegla ta'nig mo Lesui'peulti'gw gawasgita'sultinew, jiglita'new lue'utigtug aq lta'new Nisgamewigtug ugjit ugs'ta'tinew. Iapjiw mimajuqaqan 'msnmnew.”

Mimajuinu'g Antioq poqji gtlams'tua'titl Se'susal

¹⁹ Ta'n tujiw Stipen gis ne'po'teg, ta'nig getlams'tasultijig gitnme'wipnig aq se'setoqutipnig. Na alt el'ta'jig gneg Ponisiaewa'gi aq alt na mnigu Saipulus ap igtig na 'gjigan Antioq el'ta'jig aq telima'tiji gelu'lg agnutmaqan pas'g Lesui'paq.
²⁰ Gatu ta'sijig ta'nig getlams'tasultipnig weita'jig Saipulus aq Sailin el'ta'jig Antioq. Ta'nig mo Lesui'peultiligwi telima'tiji gelu'lg agnutmaqan ugjit Gjisaqamaw Se'sus.
²¹ Gjinisgaml ma'muni apoqonmagwi'titl aq pugwelgig mimajuinu'g getlams'tasultijig aq el gawasgita'ji Gjisaqamawul.

²² Gaqpeggwa's'g agnutmaqan ugjit wegla, we'gaw ta'nig getlams'tasultijig Selusalemg, aq negmow Pnnalal elgima'titl Antioq. ²³ Ta'n tujiw Pnnal iga'teg aq nemiateg ta'n Gjinisgam teli ul'te'lmaji mimajuinu'g, wel'ta'sit aq munsaiwaji 'ms't ta'n te'sijig siaw majulgwalanew Gjisaqamawul aq siaw jigs'tua'tinew ta'n telgi'g uggamlamunual. ²⁴ Welm'toq ji'nm na Pnnal. Ilgwentl na Wejuli Nisgaml aq melgi gtlams'tg. Pem pugweliejig mimajuinu'g pejo'laji Gjisaqamawewigtug.

²⁵ Na toqo tujiw Pnnal eliet Talsus naji gwiluan Solal. ²⁶ Ta'n tujiw we'jiateg nespnatl Antioq. Newgtipunqeg na gitg tl mawtesgua'tiji mimajuinu'g ta'nig getlams'tasultiliji aq agnutmua'tiji pugwenniji. Etna na'te'l Antioq ta'nig majulgwala'titl Gjisaqamawl getlams'tasultijig amgwes telui'tupnig, "A'sutmewinu'g".

²⁷ Assma na tujiw ta'sijig iganigjitegewinu'g weita'jig Selusalemg aq el'ta'jig Antioq.
²⁸ Na newgte'jit teluisit Aqapus wenaqa'sit. Wejuli Nisgam wet sapu tl lugwet negmeg igan gnuatuaji ta'n tliatew. Na mesgi'g pestmo'qon getu jugu'aq ta'n telgi'g ugs'tqamu. (Na teliaqas ta'n tujiw Glatius iganpuguiteg.) ²⁹ Na unaqapemg gissutmi'tij na 'ms't wen ta'n te'si'tij elgitmua'tij suliewei te's ingute'jit ta'n telgi'g gisi pgwatoq. Lgitmua'tij suliewei ta'nig getlams'tasultiliji Jutiaewa'gig. ³⁰ Na tela'taqatipnig. Ignmua'tij suliewei Pnnalal aq Solal ugjit la'tuanew negla iganpugultiliji ta'nig getlams'tasultiliji eimu'tiliji Jutiaewa'gig.

12

Ta'nig getlams'tasultijig me' gitnme'ujig

¹ Assma na tujiw elege'wit Elot poqji gitnme'waji ta'siliji ta'ni getlams'tasultiliji Se'sus. ² Elot telimatl ugsma'gnisml, "Ne'pa' Ji'mej." Na tujiw ne'pa'titl Ji'mejal espo'qwas'gigtug. Ji'mej na ugjignaml Sa'nal. ³ Ta'n tujiw nemiateg Lesui'paq tetapua'laji mawi ugsua'lugsilitl Pie'lal. (Na ula teliaqas ta'n tujiw tetaputesg iga'q ugjit pestie'uti ta'n e'wmi'tij mo apita'tas'gtug pipnaqan.) ⁴ Ta'n tujiw gisi ugsua'luteg Pie'l aq pija'luteg laplusang, na tujiw iga'lut ta'nig nujo'tmi'tij laplusang, newgtisgegsijig jel asugom sma'gnisg i' ne'w nemigsijig i' sa'se'wita'jig. Elot gissutg ilsumugsilin mimajuinuigtug ta'n tujiw gaqiaq Siawa'tingewei. ⁵ Toqo Pie'l ne'gaw gennut laplusang gatu na mimajuinu'g ta'nig getlams'tasultijig ne'gaw melgi a'sutmessewa'titl Nisgamewigtug.

Pie'l getaqa'lut laplusang

⁶ Na wela'gweg ge'sg menaq Elot ilsumagweg Pie'lal mimajuinuigtug, Pie'l me' nepat gelpilas'gl ugpitnn etuiw tapusiliji sma'gnisg pisgataqanapigtug. Etna ap igtig sma'gnisg nujo'tmi'tij laplusanei ga'qana'tas'g. ⁷ Jiniw Gjinisgam ugtansale'witeml gaqamilitl na'te'l aq paqtata's'g laplusang. Na ansale'wit pepuegetl Pie'lal ugtlmaqaneg aq telimatl, "Tetaqa'si aq mn'ja'si!" Aq smtug pisgataqanapi'l menjaqal ugpitnn. ⁸ Na tujiw ansale'wit teluet, "Segitga'l ugtispisun aq gmugsng nasa'l." Pie'l smtug tela'teget aq ansale'wit telimtl, "Nasa'l 'ggotm aq wije'wi ni'n." ⁹ Pie'l tew majulgwalatl laplusang. Mo enmi gji'tug ta'n ansale'wilitl tela'tegelij tlian. Tel'ta'sit telaplgi'gwa't. ¹⁰ Na pemtesgua'tiji amgwesewe'g sma'gnisg aq glapis tapuewe'g aq ugtejgewe'g gasawo'qewei ga'qana'tas'g, el panta's'g 'gjigang. Na ga'qana'tas'g panta's'g ugjit negmow

'ngutugwaiw aq na'te'l wet tua'tijig. Siawa'tijig awgtigtug aq jiniw ansale'wit naqalatl Pie'lal.

¹¹ Na tujiw Pie'l geitoq ta'n gis tliaq negmeg aq teluet, “Nige' geitu Gjisaqamaw petgimatl ugtansale'witeml ugjit apoqonmuin ta'n teli ugs'tawi'j, aq gis wet jigla'lit Elotal ugml'gigno'tim aq wet jigla'lit ta'n Lesui'paq tel puatmi'tij tla'taqati'tisoq.”

¹² Ta'n tujiw geitoq ta'n gis tliaq, eliet Malial wiguaq. Mali uggwisl teluisilitl, Sa'n Malg. Na pugwelgig mimajuinu'g gis mawita'pnig na'te'l aq etli a'sutma'tijig. ¹³ Pie'l metete'get gujmug ga'qanigtug aq nugtoqtejgwej e'pite's teluisit, Lo'ta naji gji'jatl ta'n wen metete'gelitl. ¹⁴ Gegnustuatl Pie'lal ta'n teli'silij. Tetuji ul'ta'sit na apat pisgutugwi'g je mo pana'tuawg ga'qan aq nat gnua'teget, Pie'l gaqamit gujmug. ¹⁵ Telima'titl, “Elue'wien gi'!” Pas'g na munsat ugjit tlian. Na teli asitema'titl, “Etna na ugtansale'witeml.”

¹⁶ Tel gne'g aq me' Pie'l siawi metete'get glapis pana'tua'tij ga'qan aq ta'n tujiw nemia'titeg, paqsipgi paqalaiultijig. ¹⁷ Ugpitnn etlegetl aq telimaji, “Wantaqita'gw.” Na tujiw gegnua'tuaji ta'n Gjinisgam teli gtaqqa'lt'pnn laplusang aq telimaji, “Tlimatoqs'p Ji'mej aq esgwia'tijig ta'nig getlams'tasultijig.” Na tujiw naqt'g na'te'l aq na'tami se'g eliet.

¹⁸ Na ta'n tujiw egsitpu'g iga'q, sma'gnisg ta'n nuje'wa'tipnn Pie'lal jensi mu tami eimligw, na tujiw jipaqita'jig. Teluejig, “Talasitugunaq Pie'lo'q?” ¹⁹ Elot tewaggitg glusuaqan ugjit gwilugsin, pas'g na mo we'jia'tigul tami. Na tujiw sma'gnisg ta'n nuje'wa'tipnn Pie'lal pipanimujig aq tewaggitg glusuaqan ugjit ne'po'qsinew.

Na tujiw Elot naqt'g Jutia aq eliet glapis Sesalia aq gijga'ji'j pe'l getu siawqatg.

Ta'n teli np'gs Elot

²⁰ Elot ma'muni uggwaiugtuaji mimajuinu'g ta'n tle'g 'gjigann Tail aq Saiton. Mawal-sultijig nat nmianew Elotal. Tmg gisa'la'titl ji'nmul teluisilitl Plastus wit toqwa'lgunew. Negm, nujo'tg's elege'wituo'guom. Etna na wet gis pisgwita'jig. Na tujiw gis glula'tital Elotal. El'ta'jig aq pipanima'titl ugjit wantaqo'ti muta negm umutgig wejo'tu'tij mijip-jewei ugtelege'wa'gimig.

²¹ Etna na Elot gisi mgnt gegnue'g na'gweg, ta'n tujiw nasa'toqol elege'witewe'l aligal aq epa'sit ugt'pung. Na tujiw gelulaji mimajuinu'g. ²² Na tel sesgu'tijig, “Mu na ji'nm etlewistoq, gatu newgte'jit gnisgaminu!” ²³ Smtug Gjinisgam ugtansale'witeml gisa'latl Elotal gesnugwalitl muta ignmuaji mimajuinu'g emtoqwalgun ta'n tujiw pas'g telteg Gjinisgam gepmitelmugsin. Gesnugwapnaq aq wetigi'g ne'pa't'pniga.

²⁴ Na tujiw Gjinisgam ugglusuaqanm siawa's'g aq se'sa's'g. Pugwelgig mimajuinu'g nutmi'tij aq getlams'tasultijig Se'susal.

²⁵ Na Pnnal aq Sol ela'tu'tij na suliewei ta'n a'sutmewinu'g Antioq elgitmua'tij ugjit na a'sutmewinu'g Selusalemg. Gisi ignmua'titeg na suliewei negla iganpugultiliji naqtmi'tij Selusalemg pemi apaja'tijig Antioq. Nespna'titl Sa'n Malgal.

13

Pnnal aq Sol megnujig aq poqjigimujig

¹ Ta'nig getlams'tasultijig Antioq, eig'snig ta'sijig, ta'nig teluejig ta'n Gjinisgam telimgwi'tij aq ta'nig gegina'mua'tijig ta'n Gjinisgam tel puatg. Etna na wegla: Pnnal, Simion telui'tut “An'tagwej,” Lusius (tle' 'gjigan Sailin), Manien (negm toqwigwejjig Elot na g'pno'l, aq Sol). ² Ge's emtoqwala'tij Nisgaml aq suneultijig, Wejuli Nisgaml telimgwi'titl, “Tepgisa'l ugjit ni'n Pnnal aq Sol lugwatmnew 'lgowaqan ta'n tegen ni'n teli mgng'pnig.”

³ Ap suneultijig aq a'sutma'tijig. Na tujiw ge'gwa'tua'tiji ugpitnual un'jiwaq aq poqjigima'tiji.

Ta'n gis tliaq Saipulus

⁴ Pnnal aq Sol, elgimuteg Wejuli Nisgaml ela'tijig gutan Selu'sia aq weji pqotaqtegejig glapis na mnigu teluisig Saipulus. ⁵ Ta'n tujiw oqwa'titeg 'gjigan Salamis, ela'tijig Lesui'pewei a'sutuo'guomg aq pestunmatmi'tij Gjinisgam ugglusuaqann. Sa'n Malgal wije'wa'titl ugjit mawi apoqonmatultinew.

⁶ Siawi asoqomita'jig na mnigu glapis Papos. Etna na'te'l weltesgua'titl ula puowinal teluisilitl Pa'l Se'sus. Ula na Lesui'p etlitelsit iganigjitegewinuin. ⁷ Witapal iganpuguiltil na mnigu. Teluisilitl G'pno'l Selgius Polus, nestuelitl ji'nmul. Na g'pno'l wigumaji Pnnalal aq Solal negmeg, muta getu nutg's Gjinisgam ugglusuaqann. ⁸ Pas'g na negmow getangwi'titl puowinal Elimas. (Gli'gewigtug telui'tut, Elimas, Lesui'pewigtug na Pa'l Se'sus.) Negm wejo'tg jigla'lan g'pno'lal Sulgius Polus mo 'gtlams'tasilin. ⁹ Na tujiw Sol, na telui'tut Poligap, ilgwentl Wejuli Nisgaml angamatl tegpaqiw ugsisgug puowinal, ¹⁰ aq telimatl, "Gi'l na mn'tu uggsisl. Getantun 'ms't goqwei ta'n gelu'lg aq ta'n tel gaqaisg milamu'gl winjigl tela'tegen. Wejo'tmn gawasga'tuan Gjinisgam ugteliaqeweim ta'n teli egsuen. ¹¹ Gjinisgam nige' gi'l elapasual'sg aq ma nmitewegn, glapis Gjinisgam tli ul'te'lm'sg ulapin." Smtug Elimas mu gis nemitegeg nugu aq al gigto'qwa'sit. Wejo'tg nat wen we'jian ilgwengun gnamugsin ugipitn. ¹² Ta'n tujiw gis nemitoq ta'n gis tliaq, na tujiw g'pno'l getlams'tasitl Se'susal aq mesgi'g's ta'n tel paqalaig ta'n tel gina'muetij ugjit Gjisaqamawl.

Ta'n gis tliaq Antioq, Pisitia eteg

¹³ Poligap aq ta'ni wijitgweiaji weji pqotaqtaqatijig 'gjigan Papos aq oqwa'jig na gutan Pelga, Pampilia eteg. Etna na na'te'l Sa'n Malg naqalaji aq apaja'sit Selusalemg. ¹⁴ Gatu negmow weita'jig Pelga aq siawita'jig Antioq, Pisitia eteg. Na atlasmutigisg'g el'ta'jig a'sutuo'guomg, pisgwita'jig aq epita'jig. ¹⁵ Ta'n tujiw na iganpugultijig ala a'sutuo'guom wet gitmi'titeg 'tplutaqann Mowisewe'l aq ta'n gis wi'gas'g iganigjitegewinugi'g na elgitmua'tij glusuaqan, "Wijigatultigw, pualuloq glulanew mimajuinu'g, gugunmoq Gjinisgam ugglusuaqann ulgwijimanew negmow." ¹⁶ Poligap gaqamit. Ugipitn etlegej aq telimaji mimajuinu'g,

"Nisgamewei wantaqo'ti i'tt'j ggamlamunuaq. Nigmatut, Isle'lewultioq aq esgwia'tioq ta'nig emtoqwaloq Gjinisgam, nutuigw! ¹⁷ Na Gjinisgam ta'n Isle'lewaq emtoqwala'tipnn, gisi mgnapni gujjinaqi'g aq gisa'lapni mimajuinu'g tetuji pugweliepnig ta'n tujiw Ijpteg eimu'titeg. Na tujiw Gjinisgam tewo'lapni Ijpteg. E'w'g'p ugml'gigno'tim. ¹⁸ Ne'wisgegipunqeg teli pgiji gisipugutuaji paqtaqamigtug. ¹⁹ Gisa'lapni 'gtmenenew llaigneg te'sunemigsijig mimajuinu'g na maqamigew Genan, aq ignmuapni ugtmimajuinung assutmnew na maqamigew. ²⁰ Ne'w gasgiptnnaqanipunqeg je na'nisga'q, gis pmtesgug ta'n tujiw Gjinisgam gisi mgnateg. Na tujiw ignmuapni iganpugultijig ta'nig nuji ilsutaqatijig glapis tetaputesg iganigjitegewinu Samuel 'pgising. ²¹ Ta'n tujiw gluma'titeg elege'wilitl Gjinisgam ignmuapni Solal, wettaqielitl na 'Nnu'g teluisultijig Penjaminewa. Sol ujjl na Gissal, wettaqiet Penjamineg. Negm ugtelege'witemi'tipnn ne'wisgegipunqeg. ²² Gjinisgam mena'lapnn Solal na tujiw Ta'pital elege'witewa'latl. Etna na ula Gjinisgam teluet ugjit negm, 'Ula Ta'pit, Jessi uggsisl, na telamugsit ji'nm, gesalg. Etna na negm tla'tegetew ni'n ta'n tel pualg tla'tegen.' ²³ Etna na ula Se'sus, wettaqiet Ta'piteg, Gjinisgam gisa'lapnn nujiugs'tawi'welin ta'n te'sijig mimajuinu'g, Isle'laq, 'st'ge' ta'n teli tplumsip. ²⁴ Ge's mu Se'sus poqji lugwatmugweg ugtlgowaqan, pegisinugweg Sapatis. Pestunmuapni 'ms't mimajuinu'g Isle'laq, 'Gawasgita'sultinew aq jiglita'new elue'utigtug aq sign'tasultinew.' ²⁵ Ge'sg menaq, Sa'n gaqa'tugweg ugtlgowaqan, telimapni mimajuinu'g, 'Tal'ta'sultioq wenin ta ni'n? Mu na ni'n ta'n gilew esgmaloq. Gatu ma 'pgije'nug 'pgisintew negm aq ni'n mo tepawgtiw umugsng mena'tuan.' Na.

²⁶ "Wijigatulti'gw ta'n Aplameg wettaqia'tioq, aq esgwia'tioq ta'n elt emtoqwaloq Gjinisgam. Ula na agnutmaqan, petgitmugsi'gw, ugjit ginu ta'n te'si'gw, ta'n Gjinisgam tli

ugs'tawugsitesnu. ²⁷ Na mimajuinu'g wigultijig Selusalemg aq ta'nig iganpugutagwi'tiji, mo gejia'tigupnn Se'susal, nujiugs'tawi'welin. Mo nestasulti'gw ugglusuaqanmual iganigjitegewinugi'g ta'n i' gitmi'titeg te's atlasmutigisg'g. Gatu teliaqapneg ta'n tujiw ne'po'teg Se'susal ta'n iganigjitegewinugi'g igan thuepnig. ²⁸ Aq we'gaw mo goqwei we'jitua'ti'gw ugjit ilsuman ta'n tl ne'pa'new gatu pipanima'titl Pilotal ugjit Se'susal ne'po'qsilin. ²⁹ 'Ms't goqwei gis tla'taqati'titeg 'st'ge' ta'n tel wi'gas'g ugjit negm. Na tujiw weji nisa'lut gujjieweigtug aq etl utqutalut sapalqe'g gun'tew. ³⁰ 'Lpa nepg'pnaq pas'g na Gjinisgam apaji minua'lapnn aq wenaqa'lapnn. ³¹ Gaqaisugunaq nemu's'p ta'nig gis mawi al'ta'tipni weja'tegemg Galali glapis Selusalemg aq nige' negmow ta'n tel nemitu'tip, telima'tiji mimajuinu'g Isle'laq. ³²⁻³³ Nige' ninen pegisituleg gelu'lg agnutmaqan, ta'n Gjinisgam teplumapni Lesui'paq, na tla'tegetew. Nige' gis tla'tegetaq ugjit ninen ta'nig wettaqia'ti'gw aq maw gilew, ta'nig mo Lesui'peultiwoq. Na teliaqap ta'n tujiw Gjinisgam apaji minua'lapnn na Se'susal, 'st'ge' gis wi'gas'g tapuewei 'gtapegiaqan Gjinisgam ugtwi'gatign,

'Gi'l na 'ngwis aq nige' gisgug gepmitelmul.

Weja'tegemg nige' ilgwentes 'ms't goqwei ni'newei.'

³⁴ Etna na ula Gjinisgam igan thuep, ta'n tli unaqa'latal 'nplij je mu sugul'gan,

'Ignmultes ta'n goqwei gepme'g gelu'lg

aq sape'wit ta'n Ta'pit teli tplumg'p ignmuanew.'

³⁵ Getletug aq na'tami igtig ewi'gas'g ta'n teluet,

'Ma ignmuawt sape'wit uglugowinum sugul'gan.'

³⁶ Ta'pito'q tela'tegepnaq ta'n Gjinisgam tel pualapnn. Ta'n tujiw nepgeg nutqutalutpnaq gmetug ujjuaqi'g aq sugul'qapnaq. ³⁷ Pas'g na newgte'jit ta'n Gjinisgam wenaqa'lapnn, gisi npliteg mo negm sugul'gaqapnaq. ³⁸⁻³⁹ Wijigatulti'gw, 'ms't ta'n te'sioq, telteg 'gji'tunew na gelu'lg agnutmaqan, ta'n teli usgutmuloq gilew. Wet saputa's'g Se'susewigtug Gjinisgam apigsigtugsinenu 'gtlue'utinal, ta'n tujiw getlams'tasulti'gw Se'sugulieg. Telteg 'gji'tunew na Mowis ugt'plutaqanm mo gis jigla'lulugup lue'utigtug gatu ta'n wen getlams'tasit Se'suseg na gis jigla'lutew lue'utigtug. ⁴⁰ Ango'tmug, nige! Glaman ta'n teluepnig iganigjitegewinugi'g ma nugu tlianug gi'leg. ⁴¹ Teluepnig,

'Gilew ta'n maligmoq Gjinisgam!

Mo jigs'tmu'tiwoq gilew.

Getl ta na nepu'tioq aq mn'tua'gig lta'toqs'p.

Ma 'gtlams'tmu'tiwoq

ta'n goqwe'l gis tliaqal gilew gna'gwegmuaq

tlia pa wen sangew gnua'tugsinew ma jigs'tmu'tiwoq.' ”

Na tel pestung'p Poligap.

⁴² Ge's Poligap aq Pnnal pemi nqatmi'tij a'sutuo'guomg, na mimajuinu'g wiguma'tiji ugjit apaja'tinew igtig atlasmutigisg'g. Telima'tiji, “Me' tlimitesnen ugjit negla ta'n goqwe'l.” ⁴³ Ta'n tujiw mimajuinu'g naqtm'i'titeg ta'n i' tli ultesgatultipni, Poligap aq Pnnal majulgwalji pugwenniji Lesui'paq aq maw igtigig, ta'nig majulgwatmi'tij Lesui'peweiei. Na apostale'wijig wesguma'tiji aq welima'tiji ugjit negmow siaw tl mimajultinew aq siaw lita'sin ta'n teli ulm'toq Gjinisgam.

⁴⁴ Na igtig atlasmutigisg'g suel 'ms't wen na gutanji'j peita'jig ugjit nutmnew Gjinisgam ugglusuaqanml. ⁴⁵ Ta'n tujiw Lesui'paq iganpugultijig nemia'titeg pugwenniji mimajuinu'g, smtug wisgua'tijig, poqji gtana'titl ta'n Poligapal teluelij aq emegwi panta'tu'titl ugtunual. ⁴⁶ Pas'g na Poligap aq Pnnal me' na aji melgewistoqig, “Gilew na telgitasultioq tmg nutmnew Gjinisgam ugglusuaqanm. Gatu nige' gilew mo puatmuoq aq pegwatasultioq mo tepawgtiwoq ugjit iapjiw mimajuaqan. Na nige' ninen naqaluleg aq ela'tieg ta'nig mo Lesui'peulti'gw. ⁴⁷ Gjinisgam telgimugsieg na tla'taqatinen. Teluet, 'Ni'n iga'tuloq ugjit wasetenmuan negla

ta'nig mo Lesui'peulti'gw
 aq musga'tuan mimajuinu'g ta'n telgi'g ugs'tqamu,
 ta'n tli ugs'ta'titaq.' ” Na.

⁴⁸ Ta'n tujiw ta'nig mo Lesui'peulti'gw nutmi'titeg, wel'ta'sultijig, aq teluejig, “Gjinisgam ugglusuaqanml gelu'lg.” Miwatmua'titl Nisgaml muta tel'te'tmlig, “Na ta'n te'sit wen 'gtlams'tasij Se'suseg guguntew iapjiwewei mimajuaqan.” Ta'n te'sijig gisita'sultijig minui ugs'tqamultinew eligsugultijig Nisgamewigtug aq getlams'tasultijig aq ta'n te'sijig pewatmi'tij iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q.

⁴⁹ Gjinisgam ugglusuaqanm se'sa's'g ta'n te's'gl uggutanji'jmual Antioqe'gati. ⁵⁰ Pas'g na Lesui'paq iganpugultijig, gisa'laji gepmitelmujig ji'nmug na 'gjigan aq saqama'sgwaq ta'n emtoqwala'titl Nisgaml 'gtananew Poligapal aq Pnnalal. Poqji gitnme'wa'tiji aq tewaqqatesgugij uggutanmuaq. ⁵¹ Na apostale'wijig pewaqtetu'tij 'mjegei umugsnuaq na'te'l. Pa na wije' aq 'gpitnn pewaqtestoq. Na igan gnuatua'tiji ta'n goqwei tliatew, ugjit Antioqewajg ugmetue'gmuow. Na smtug siawa'tijig glapis Aigionium. ⁵² Ta'nig getlams'tasultijig eigig Antioq welgwitgl uggamlamunual aq ilgwenujig Wejuli Nisgaml.

14

Ta'n gis tliaq Aigioniumg

¹ Na wije' teliaq 'gjigan teluisig Aigionium. Poligap aq Pnnal ela'tijig Lesui'peweiei a'sutuo'guom aq pisgwa'tijig. Ta'n teli ulewistu'tij na pugwelgig Lesui'paq aq esgwia'tijig getlams'tasultijig Se'susal. ² Pas'g na Lesui'paq ta'nig mo getlams'tasulti'gw mesgi'g ta'n pegwatu'tij sespena'q ta'nig mo Lesui'peulti'gw, gawasgijultijig 'gtananew Poligapal aq Pnnalal. ³ Na apostale'wijig, pegitgatg'pnig na'te'l. Melgita'jig ta'n telewis-toqig ugjit Gjisaqamawul, musga'tuaji mimajuinu'g ta'n teluejig na teliaq. Musga'toq ta'n teli ul'te'lma'j na mimajuinu'g. Etna na ugjit Gjinisgam weji ignmuasni Poligapal aq Pnnalal ml'gigno'ti aq pugwelgl tla'tegen paqalaiuti'l aq ta'n tel mili npitege'tij. ⁴ Na mimajuinu'g 'gjigang nasgwia'tijig, ta'sijig wel'te'lma'tiji Lesui'paq aq igtigig wel'te'lma'tiji apostale'wiliji.

⁵ Na tujiw Lesui'paq aq na mimajuinu'g ta'n mu Lesui'peulti'gw mawalsultijig ta'nig iganpugultijig aq gissutmi'tij emegweiwane' apostale'wiliji aq gun'teugta'new. ⁶ Ta'n tujiw apostale'wijig nutma'titeg ugjit ta'n getu tla'luj jaqalsumsijig. Smtug ela'tijig na maqamigew Laigonia ta'n etegl gitg 'gjigann Listla aq Tel'pi. ⁷ Na'te'l pestunmi'tij na gelu'lg agnutmaqan.

Ta'n gis tliaq Listla aq Tel'pi

⁸ Etna na ula ji'nm wigit Listla uggwatl maliggl. 'Lpa na teli ugs'tqamu'iteg, pa na mo ne'gaw gisi ala'sigw. ⁹ Pengopis na'te'l, etl jigs'tuatl Poligapal. Poligap geitoq getlams'tasilin aq gisi npisilital. Gesi angamatl, ¹⁰ aq gesigawewistoq ta'n telimaj, “Gama'si aq siwnoqpugua'si!” Na ji'nm smtug wenaqiet aq poqji ala'sit. ¹¹ Ta'n tujiw mimajuinu'g nemia'titeg ta'n Poligapal gis tla'tegelij, na poqji sesgu'tijig ta'n negmow teli isulti'tij ugtli'sutiwow Laigonian, “Nisgamaq mimajuinu'alsijig aq wa'so'q wet nisa'tijig ugjit ginu.” ¹² Pnnalal teluisungewa'titl, “Su's,” aq Poligapal, negm na “Elmes” muta negm nutewistoqop. Su's na iganpuguit nisgam ugjit Gli'gewa'q aq Elmes nisgam ta'n nutewistoqop ugjit Su's. ¹³ Na a'sutuo'guom ugjit Su's eteg sitatug gutan. Na patlia's ta'n elugowatl Su'sal pegisulaji latto'laq aq wasuegl ga'qana'tas'gigtug. Negm aq pugwelgig mimajuinu'g getu ne'pa'tijig ula wi'sisg, getu musga'tua'tij apostale'wiliji ta'n tli emtoqwalataq.

¹⁴ Ta'n tujiw Pnnal aq Poligap nutma'titeg ta'n getu tla'taqatili' mo wel'te'tmi'ti'gw. Smtug el'tugwi'gig megwaig ta'n mimajuinu'g eimi'tij, gesigawwejig, ¹⁵ “Goqwei na wet tla'taqatioq, ji'nmnutut? Ninen pas'g ji'nmug, mimajuinu'ieg st'ge' gilew! Weji pgsine'p

ugjit tlimulinen gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'sus aq jigla'lulinen wegla ta'n goqwe'l emtoqwatmoqol mo gelu'lgtnugl aq gisa'luleg emtoqwalanew giasgiwewei Gjinisgam. Etna na negm ta'n iapji mimajit, gisitoq wa'so'q aq ugs'tqamu, 'gta'n aq ta'n te's'g goqwei etegl na'te'l. ¹⁶ Gis nige' sa'q eliamapni 'ms't mimajuinu'g tla'taqatinew ta'n tel puatmi'tij. ¹⁷ Pas'g ne'gaw musgalsit ta'n wenij negm ta'n goqwei gelu'lg tela'tegej. We'gaw ignmugsioq gigpesan wejiaq musigis'g tug glaman weligwegl 'gtiga'taqanmual. Ta'n tujiw tetaputesg iga'q, aq ignmugsioq mijipjewe' aq gisa'lugsioq uggamlamunual ulgwijultinew.” ¹⁸ We'gaw ta'n telewistociq apostale'wijig waqqaj gis naqa'la'tiji mima-juinu'g. Wegla getu tla'taqatipnig ne'pa'tinew wi'sisg musga'tua'tij apostale'wiliji ta'n tli emtoqwalataq.

¹⁹ Ta'sijig Lesui'paq weita'jig Antioq, na Pisitia eteg, aq Aigionium, negmow pegwala'tiji mimajuinu'g gun'teugta'new Poligapal aq na tujiw tewaqqatejima'titl uggutan-muaq. Tel'ta'sultijig ne'pnitaq. ²⁰ Pas'g na ta'nig getlams'tasultijig gigtoqopugutua'titl Poligapal negm wenaqa'sit aq apaji wije'wa'titl gutang. Na igtig na'gweg Poligap aq Pnnal ela'tijig gutan teluisig Tel'pi.

Apaja'tijig Antioq Silia eteg

²¹ Poligap aq Pnnal siaw gina'muatmi'tij na gelu'lg agnutmaqan ula gutan Telpi aq gisa'la'tiji pugwenniji mimajuinu'g majulgwalanew Se'susal. Ap nesutesgmegl 'gjigang Listla, toqo Aigionium, aq Antioq, Pisitia eteg. ²² Melgignewa'la'tiji ta'nig getlams'tmu'tiliji aq welgwijima'tiji ugjit siawi gtlams'tuanew Se'susal. Na tel gina'mua'tijig, “Lpa pugwelgl wet saputita'igul metue'gl gesgmnaq pisgwita'igw Gjinisgam ugtelege'wa'gimg wa'so'q.” ²³ Te's gutan ta'sijig ta'n getlams'tmu'tijig, megna'tiji ta'nig iganpugutuataq. A'sutmessewa'tiji aq suneultijig, na tujiw Nisgaml uppitng iga'tua'tiji mimajuinu' ta'n gis elita'sitipnn.

²⁴ Ta'n tujiw gis saputita'titeg ta'n telgi'g Pisitia, pegisingig na maqamigew teluisig Pampilia. ²⁵ Gelu'lg agnutmaqan pestunmua'tiji na mimajuinu'g tleiaultijig na gutan Pelga. Na tujiw el'ta'jig glapis na gutan Attalia. ²⁶ Na'te'l pem tepa'tijig lapuguanigtug aq apajaqtaqatijig Antioq. Etna na'te'l ta'nig getlams'tmu'tijig iga'tua'tipnn Poligapal aq Pnnalal Nisgaml uppitng glaman gisa'tutaq ula 'lgowaqan glapis gaqa'tu'tij aq nige' gaqa'tu'titeg.

²⁷ Ta'n tujiw iga'titeg Antioq, mawita'jig mimajuinu'g ta'nig getlams'tmu'tijig aq telima'tiji ta'n Gjinisgam teli apoqonmuapni aq wet sapu tl lugwep negmowigtug glaman na nige' ta'nig mo Lesui'peulti'gw gis tli gtlams'tasultitaq. ²⁸ Pegitgatmu'tijig na'te'l wijitgweiwa'tiji ta'ni wegla getlams'tasultiliji.

15

Etli ultesgatultijig Selusalemg

¹ Ta'sijig ji'nmug weita'jig Jutiaewa'gig glapis Antioq naji gina'mua'tiji ta'nig getlams'tua'titl Se'susal. Teluejig, “Ma gilew ugs'ta'tiwoq glapis lugwatasultioq 'st'ge' ta'n telteg 'tplutaqan Mowisewei.” ² Gatu Poligap aq Pnnal ma'mun gi'gaja'sualujig ula ji'nmug ugjit na. Ta'nig getlams'tua'titl Se'susal gissutmi'tij Poligap, Pnnal, aq ta'sijig igtigig tleiaultijig Antioq, 'lta'new Selusalemg nat nmianew apostale'wiliji aq iganpugultiliji ugjit na.

Ta'n etl mawita'jig Selusalemg

³ Na elgimujig. Ge's pemi lta'titeg Ponisiaewa'gig aq Samaliaewa'gig, agnutma'tijig wijigoma'tiji ta'n tel gawasgita'tij Nisgamewigtug ta'nig mo Lesui'peulti'gw. Ula agnutmaqan pegisitu'tij mesgi'g ul'ta'suaqan ugjit ta'n te'sijig wijigoma'tiji. ⁴ Ta'n tujiw iga'titeg Selusalemg wel'ta'sultijig ta'n teli ultesgatulti'tij apostale'wijig, iganpugultijig aq esgwia'tijig ta'nig getlams'tasultijig. Telima'tiji ta'n Gjinisgm wet sapu tl lugwep

negmow na Pnnaleg aq Poligapeg ugjit ta'nig mo Lesui'peulti'gw. ⁵ Gatu ta'sijig Palasiaq ta'nig getlams'tmu'tijig, gaqamita'jig aq teluejig, “Amujpa na ta'nig mo Lesui'peulti'gw elugwatasultijig aq telima'tiji jigs'tmug na 'tplutaqan Mowisewei.”

⁶ Na apostale'wijig aq iganpugultijig mawagnutma'tijig ugjit na. ⁷ Pegit agnutma'titeg, na tujiw Pie'l gaqama'sit aq teluet, “Wijigatulti'gw, gis nige' sa'q, gilew geituoq, Gjinisgam weji mgnip ni'n te'sioq ugjit gelu'lg agnutmaqan gina'muen ta'nig mo Lesui'peulti'gw, glaman negmow nuttaq aq 'gtlams'tasultitaq. ⁸ Aq Gjinisgam, ta'n gejjaji mimajuinu'g ta'n telgwijultilij uggamlamunuaq, musga'tuapni ta'n ul'te'tmnew ta'nig mo Lesui'peulti'gw. Ignmuapni Wejuli Nisgaml pa na wijej aq ginu ta'n teli ignmugsi'gup. ⁹ Mo tal piltua'lagupni ginu aq negmow, apigsigtmuapni ugtlue'utiwal muta getlams'tasultipnig. ¹⁰ 'Lpa 'gtu lugwaloq Gjinisgam? Pa na munsaiwaji wegla ta'nig mo Lesui'peulti'gw majulgwatmnew pugwelgl ta'n goqwe'l je mo ginu gujjinaqi'g gisotmi'tigupneg aq ginu mo gissotmug? ¹¹ Ginu weji ugs'ta'ti'gw ta'n teli gtlams'tmu'g Se'suseg ta'n ewlite'lgaqan pema'lugsi'gw. Pa na wijej negmow na teli ugs'ta'tij.” Na teluet Pie'l.

¹² Na tujiw tetuji jigteg ta'n tujiw Poligap aq Pnnal gegnua'tuateg 'ms't goqwe'l tel mili npitege'tij aq paqalaiultijig ta'n Gjinisgam tel mil lugwej e'waji ugjit ta'nig mo Lesui'peulti'gw. ¹³ Ta'n tujiw gaqewistu'titeg Ji'mej gelusit, “Jigs'tuigw, wijigatulti'gw. ¹⁴ Simion nige' gis gnua'tugsioqos ta'n Gjinisgam amgwes musga'tuaj ugjit ul'te'tmnew negmow ta'nig mo Lesui'peulti'gw. Weji ugsua'laji wegla ta'nig getlams'tasultijig ugjit negmewe'n. ¹⁵ Iganigjitegewinugi'g ugglusuaqanmual wijej telueg'p 'st'ge' nige' gis tliaq. Gjinisgam ugtwi'gatign, tel wi'gas'g. ¹⁶ Gjisaqamaw teluet,

'Ni'n apaja'sites aq tla'tega's
ta'n goqwei teli tplung'p Ta'pito'q.
Gisa'la's ta'n Ta'pit wetapegsit,
ilgwenan mimajuinu'g.

¹⁷ Toqo 'ms't ala igtigig mimajuinu'g
gwiluataq Gjisaqamawul.

'Ms't ta'n te'sijig mimajuinu'g
ta'n wigumgig ugjit ni'newe'new.

¹⁸ Na teluet Gjisaqamaw
ta'n ignmut'pnig gujjinaqi'g 'gji'tunew gis sa'q.’ ”

¹⁹ Ji'mej siawewistoq, “Ni'n telsutm mut piامي 'lgowaqana'lanew na mimajuinu'g ta'nig mo Lesui'peulti'gw, pem gawasgita'sultijig aq 'lta'jig Nisgamewigtug. ²⁰ Gatu awna wi'gmuanej wi'gatign tlimatesnu. 'Mut malqotmnew mijipjewei ta'n gisi em-toqwa's'g ugjit 'nnooqta'wg. Angweiasultigw, aq mut malqotmnew wi'sis ta'n gis gestunepilut, pa na wijej mal'tew mut malqotmnew. Ta'nig tepqatmutijig mut sespo'taqatinew, aq pa na wijej ta'nig newgtugwa'lugutijig.’ ²¹ Muta Mowiso'q ugt'plutaqanm gis nige' sa'q egi'tas'g a'sutuo'guomg te's atlasmutigis'g aq wegla glusuaqann pestunmi'tij te's gutan.”

*Na apostale'wijig aq iganpugultijig
elgitmua'tij wi'gatign negla ta'nig mo Lesui'peulti'gw*

²² Na tujiw apostale'wijig aq iganpugultijig maw 'ms't ta'nig getlams'tmu'tijig gisita'sultijig mgnanew ta'siliji ji'nmug na'te'l aq poqjigima'tiji Antioq maw Poligapal aq Pnnalal. Megna'tiji Sutaal, telui'tut, “Palsapas” aq Sailas tapusiliji ji'nmug ta'n maw gepmitelmujig. Ula na wi'gatign ta'n elgitmua'tij:

²³ “Wijigatulti'gw, ninen apostale'wieg aq iganpugultieg wel'ta'sualuleg gilew ta'nig mo Lesui'peultiwoq. Eimu'tioq 'gjigan Antioq, aq na maqamigal Silia aq Silisia.

²⁴ Gis nutmaieg alt ji'nmug te'sieg 'lta'pnig ta'n eimu'tioq aq gaqi ewnasimugsioq ta'n te's'g goqwei. 'Lpa mo ninen telimaqatt'pnig na tla'taqatinew. ²⁵ Etna na ugjit

mawalsieg'p aq 'ms't wel'te'tmeg'p mgnanen alt ji'nmug. Weji ugsua'l'g'tjig ula ninen te'sieg ugjit 'lgitmulinen. Wije'wataq wegla tapusijig nigmena'q Pnnal aq Poligap ta'n mawi gsalg'tjig. ²⁶ Iga'tu'tip negmow ugmimajuaqanmuow ta'n tel lugowa'tip Gjisaqamawminu Se'suguli. ²⁷ Nige' elgimg'tjig Suta aq Sailas. Negmow tlimultaq na wije'i ta'n gis wi'gmuleg. ²⁸ Wejuli Nisgam ilgwenugsieg ta'n telita'sultieg mo piam gitnm'tinew pas'g wegla ta'n telimulegl nige'. ²⁹ Mut malqotmnew mijipjewe'i ta'n gisi emtoqwa's'g ugjit 'nnuoqta'wg, mut malqotmnew mal'tew, mut malqomanew wi'sis ta'n gis gestunepilut. Ta'nig tepqatmu'tioq mut sespo'taqatinew aq pa na wije'i newgtugwa'lugutioq. 'Lpa na gis tla'taqatioq ula'taqatitoqs'p. Glapis nemitulti'gw. Na 'ms't.”

³⁰ Ignmua'tij wi'gatign ula tapusiliji ji'nmug Sailasal aq Sutaal aq elgima'tiji Antioq. Ta'n tujiw iga'titeg na'te'l, mawita'jig ta'nig getlams'tmu'tijig aq ignmua'tij wi'gatign. ³¹ Ta'n tujiw ula mimajuinu'g gis gitmi'titeg ula wi'gatign, na we'gwi ul'ta'sultijig ta'n ula wi'gatign telueg aq welgwijimgwi'tij. ³² Suta aq Sailas, na nutewistoqig ugjit Gjinisgam pegiji usguma'tiji weget ta'nig getlams'tmu'tijig, welgwijima'tiji aq melgignewa'la'tiji ta'n teli gtlams'tasulti'tij. ³³ Pegitgatmu'tijig na'te'l. Na tujiw ta'nig getlams'tmu'tijig enmigima'tiji wantaqo'tigtug. Apaita'jig ta'nig petgima'tipni. 'Ms't wen welgwijing'p. [³⁴ Gatu Sailas gissumsit siawqatmn na'te'l.]

³⁵ Poligap aq Pnnal pegitgatgig na'te'l Antioq. Negmow aq pugwelgig igtigig gegnu'tmua'tiji aq pestunmatmi'tij Gjinisgam ugglusuaqanm.

Poligap aq Pnnal nigtua'tijig

³⁶ Panaemg ta'sijig tepgunsejig, Poligap telimatl Pnnalal, “Ge' apaja'tinej aq naji mittugwalanej ta'nig getlams'tmu'tijig ta'n te's'gl gutanji'tl na'te'l ta'n pestunmu'g'p Gjinisgam ugglusuaqanm, aq gisi gji'jatesnu ta'n telo'lti'tij.” ³⁷ Pnnal getu nespnasn Sa'n Malgal, maw negmow. ³⁸ Pas'g na Poligap tel'ta'sis mo weltenug nespnan, muta mo wijitgweiwagupni glapis gaqa'tu'titeg ugglugowaqanuow. Awna apaja'sis aq naqalasni 'gjigan Pampilia. ³⁹ Mo wije'i tel'te'tmi'ti'gw ugjit Malgal aq mo gisi pegwatesguagupni. Na tujiw nigtua'tijig. Pnnal nespnatl Malgal, ⁴⁰ gatu Poligap megnatl Sailasal. Ta'nig getlams'tasultijig telima'tiji, “Iga'luleg Gjinisgam ugpitng aq negm angweiugsitoqs'p.” Na tujiw naqtm'i'tij na'te'l. Pnnal aq Malg elaqtegejig Saipulus, aq Poligap aq Sailas ⁴¹ wet saputa'tijig maqamigew teluisig Silia aq igtig Silisia. 'Mjit ap newgt ali apoqonmua'tiji ta'nig getlams'tmu'tijig.

16

Timoti wije'waji Poligapal aq Sailasal

¹ Poligap siawa'sit Tel'pi, na tujiw Listla. Etna na ula ji'nm teluisit Timoti ta'n wigit na'te'l. Getlams'tasit maw uggitl, negm Lesui'pewi'sgw, pas'g ujjl na Gli'gewa'j. ² 'Ms't ta'n te'sijig getlams'tasultijig wigultijig Listla aq Aigionium weli usguma'titl Timotial. ³ Poligap getu nespnasn Timotial. Etna na ugjit elugwalasn. Wet tla'teges na muta ta'n te'sijig Lesui'paq na'te'l geja'titl Timotial ujjl Gli'gewa'j. ⁴ Ge's pemi 'lta'tij gutan, telima'tiji ta'nig getlams'tmu'tiliji ta'n goqwe'l iganpugultijig aq apostale'wijig Selusalemg gissutmi'tij ugjit ta'nig mo Lesui'peulti'gw majulgwatmnew. Telima'tiji jigs'tmnew wegla 'tplutaqann. ⁵ Etna na ugjit wegla ta'nig getlams'tua'titl melgi gtlams'tasultijig aq pem pugweliejig te'sigis'g.

Ta'n telapuligwa's Poligap, Tloas

⁶ Na tujiw pem siawita'jig na maqamigew miawe'g Pligia aq Galetia. Mo Wejuli Nisgam ignmuagusni la'tinew na maqamigew teluisig E'sia ugjit pestunmnew gelu'lg agnutmaqan na'te'l. ⁷ Toqo siawita'jig glapis na maqamigew teluisig Misia. Ta'n tujiw iga'titeg na'te'l getu 'lta'snig na maqamigew teluisig Pitinia, pas'g na Se'sus ugji'jaqamitl,

na Wejuli Nisgaml mo ignmuaqupni 'lta'lin. ⁸ Na siawi angamita'jig Misiaewa'gig aq enminisgamigeg glapis Tloas. ⁹ Na wela'gw Poligap telapulgigwa'it. Nemiatl ji'nmul, Masetonia tle'l, gaqamilitl aq etawaqtmalitl, "Jugu'a ula Masetoniaewa'gig aq apoqon-muieg!" ¹⁰ Ta'n teli nqase'g Poligap telapulgigwa'it, na smtug ilajultieg aq naqtmeg na gjigan Tloas ugjit 'lta'nen Masetoniaewa'gig. Na Gjinisgam telimugsieg ugjit 'lta'nen gina'muan mimajuinu'g na'te'l na gelu'lg agnutmaqan.

Litia ta'n teli gtlams'tasij Pilippiieg

¹¹ Toqo weji pqotaqtaqatieg Tloas, aq wet siawaqtaqatieg tetpaqiw mnigu teluisig Samotle's. Igtig na'gweg siawi asoqomaqtaqatieg glapis Niapolis, aq na'te'l oqwa'ieg. ¹² Weja'tegemg na'te'l, el'ta'ieg na 'gjigan teluisig Pilippi eteg na amgwesewei maqamigew Masetoniaewa'gig, pugwelgig Lo'mewa'q wigultijig na'te'l. Eimu'tieg pe' ta'suguna'q na 'gjigan. ¹³ Na atlasmutigisg'g tewita'ieg na 'gjigan aq el'ta'ieg gigjiw sitmug. Tel'ta'sultieg i'tt'tew ta'n i' tli a'sutma'tijig Lesui'paq. Na epita'ieg maqamigeg aq agnutma'tieg na e'pijig ta'nig etl mawita'pnig na'te'l. ¹⁴ Na newgte'jit nutugsieg teluisis Litia, tleiwit na gutan Taiataila. Negm nuji ntuisgetoqol mego'tigl megwi ewne'gl amalegn. Ula e'pit emtoqwalatl Nisgamal, aq Gjisaqamaw pana'tua's ugtangita'suaqanm ugjit melgi jigs'tmn ta'n Poligapal teluelij. ¹⁵ Negm aq ta'n te'sijig mimajuinu'g eimu'tiliji wiguaq, 'ms't sign'tugsig. Na tujiw wigumugsieg 'lta'nen wiguaq aq i'mnen. Teluet, "Geituoq nige' ni'n getlams'tasi Gjisaqamaw Se'sus. Pualuloq jugwita'new nigna'q aq i'mu'tinew." Gisita'sultieg ugjit 'lta'nen wiguaq.

Poligap aq Sailas etl pija'lujig laplusang na 'gjigan teluisig Pilippiieg

¹⁶ Newgte'jit na'gweg pemi lta'ieg ta'n i' tli a'sutma'tieg, asugugsieg gistejui'sgwej geggunasn mn'tu'l, ta'n gisa'latl igani gjitun goqwei ta'n tliatew. Ta'n teli ugsigej megete'g suliewei ugjit negla ugtassusitemg. ¹⁷ Alulgwalgugsieg ta'n tel militaieg ninen aq Poligap, mimajuinu'g sesgwalaji, "Wegla ji'n mug elugowa'titl Gjinisgaml ta'n mawi espe'litl. Telimugsioq ta'n tli ugs'ta'titoqs'p." ¹⁸ Gaqaisugunaq tela'teget glapis Poligapal taqala'latl, gigto'qopugua'sit, aq telimatl na mn'tu'l, "Ugwisunm Se'suguli, ni'n telimul tualqa'sin na e'pite's." Smtug, na mn'tu gettaqa'sitl e'pite'sl.

¹⁹ Na wegla ugtassusitemg geitu'tij ntutaq ta'n telitu'tij suliewei goqqwa'la'tiji Poligapal aq Sailasal aq eltejima'tiji ta'n iganpugultijig eimi'tij ta'n i' tli usgowita'tij mimajuinu'g. ²⁰ Pegisula'tiji wegla ta'n assusijig Lo'mewa'q eigig, telua'tijig. "Wegla ji'n mug Lesui'paq aq mesgi'g sespena'q gisa'tu'tij 'ggutanminaq. ²¹ Gegnu'tmugsieg ta'n ginu 'tplutaqan telteg mu tla'taqatinenu. Ginu na Lo'mewa'q aq ma gis majulgwatmuggul ta'n telimugsi'gw." ²² Na pugwelgig mimajuinu'g witoqutijig aq pojji matna'tiji. Assusijig menina'tua'tiji utapsunual Poligapal aq Sailasal, melgima'tiji ugjit te'sipowmaqanta'new. ²³ Ta'n tujiw gis ma'muni ugsito'teg, na tujiw pijjaqalujig laplusang, aq nuji ango'tg laplusang telimut, "Ml'gi appusqa'inen!" ²⁴ Na gis tlimuteg laplusane'j pijegeji mujga lame'g laplusang aq mesgi'gl gmu'tl pitasgatuaji ugawatual aq seggapinmuaji.

²⁵ Na'tami gisgatatpa'q, Poligap aq Sailas metewi a'sutmajig aq etli gtapegiatmi'tiji Nisgamewei a'sutmewintoqig. Gatu na ula igtigig laplusang pisultijig etl jigs'tua'tiji. ²⁶ Na jiniw mesgi'g maja's'g ugs'tqamu aq pepuegej laplusang ta'n ge'guteg. Na smtug 'ms't ga'qann panteta'qal aq pisgataqanapi'l menjaqal ugawatuaq ta'n te'sijig pisultijig laplusang. ²⁷ Na nujo'tg laplusane'j tugwieteg, ta'n tujiw nemitoq ga'qann pantetegl tel'ta'sit ta'n te'sijig pisultipnig gaqsmultitigig. Na smtug wesua'toq espo'qwas'g aq getu ne'pa'sit. ²⁸ Pas'g na Poligap sesgwet ta'n tel we'gwisigawwej, "Mut na tla'tegew. 'Ms't ula eimu'tieg!"

²⁹ Na laplusane'j wigumatl ji'nmul ta'n nujo'tmlj wasoqonmaqan aq pegisitlij laplusane'j pisgutugwig aq nespi neng'tesing aq el nutgul'pa'sua'laji Poligapal aq Sailasal uggwatuq. ³⁰ Na tujiw tew wije'waji aq pipanimaji, “Tala'tega's, saqamawtut, ta'n tli ugs'ta's?”

³¹ Telima'titl, “Gtlams'tasi Gjisaqamaw Se'sus aq ugs'tates, maw gigmaq.”

³² Gegnu'tmua'tiji Gjnisgam ugglusuaqanml, negm aq 'ms't ta'n te'sijig wiguaq.

³³ Na wije te's ajiet na wela'gw na laplusane'j wesua'laji Poligapal aq Sailasal waqama'tuaji ta'n tel jilta'silij. Toqo negm aq 'ms't wi'gma smtug sign'tasultijig. ³⁴ Na laplusane'j enma'laji wiguaq aq essmaji. Negm aq wi'gma welgwijultijig muta nige' getlams'tasultijig Nisgamewigtug.

³⁵ Na wapg Lo'mewaqaq assusijig elgitmi'tij glusuaqan ugjit nujiugsua'tegejig teluejig, “Tua'lug negla ji'nmug!”

³⁶ Toqo na laplusane'j telimatl Poligapal, “Assusijig petgitmi'tij glusuaqan ugjit gi'l aq Sailas gis tua'titoqs'p aq sangew maja'tigw nige'.”

³⁷ Pas'g na Poligap telimaji nuji ugsua'taqatijig, “Menaq ninen goqwei opla'tueg aq mo sewisga'tueg ugt'tplutaqanmuow. We'gaw te'sipowmaqantoqsieg'p mimajuinuigtug. Ninen, Lo'mewaqaq, pa wije aq gilew! We'gaw pija'lugsieg laplusang aq nige' pualugsieg jigla'tinen aq mo pualiweg goqwei me'ta'tmnen! A' na moqwa! Amujpa na negmow Lo'mewaqaq assusijig wejgwa'tijig tet aq getaqa'lugsieg.”

³⁸ Na nuji ugsua'tegejig gegnua'tegejig Lo'mewaqaq assusijig. Ta'n tujiw geitu'titeg Poligap aq Sailas Lo'mewaqaq pa wije aq negmow na jipaqita'jig. ³⁹ Smtug ela'tijig aq telima'tiji ta'n teli ms'ge'tij. Na tujiw tewa'la'tiji laplusang aq etama'tiji, “Etug gilew teli ulm'tuoq jigla'tioq 'ngutanminaq.” ⁴⁰ Poligap aq Sailas naqtm'i'tij laplusang aq ela'tijig Litia wiguaq. Na'te'l weltesgua'tiji ta'ni getlams'tasultiliji. Agnutma'tijig aq welima'tiji. Na smtug naqtm'i'tij na 'gjigan.

17

Ta'n goqwei teliaq na 'gjigan Tesseloniga

¹ Na tujiw siawita'jig 'gjigan teluisig Ampipolis aq igtig teluisig Apollonia, aq peita'jig Tesseloniga. Na'te'l eteg's Lesui'pewei a'sutuo'guom. ² 'St'ge' ta'n i' tla'teget, Poligap naji tgo'tg. Ta'n teli pgitgatg, nesisgl atlasmutigisugl mimajuinu'g wesgumaji aq sespagnutma'tiji. Gjnisgam ugtwi'gatign e'w'g. ³ Gegnua'tuaji aq musga'tuaji amujpa na Nujiugs'tawi'wet teli ulmaje'g'p, nepg'p aq apaji minunsipnaq. Poligap telimaji, “Ula Se'sus, ta'n wesgumug, etna na negm Nujiugs'tawi'wet, ta'n Gjnisgam megnapnn ilgwenan ugtmimajuinumg.” ⁴ Alt jigs'tua'titl aq getlams'tmu'tijig ta'n goqwe'l Poligap teluet. Wit toqwa'la'tiji Poligapal aq Sailasal, maw pugwelg'snig Gli'gewaq ta'n emtoqwala'titl Nisgaml aq pugwelg'snig saqama'sgwaq.

⁵ Gatu na Lesui'paq wisgua'tijig aq amwa'la'tiji pugwenniji al'ta'winu'g. Na ta'n telgi'g 'gjigan mesgi'g gisa'tu'tij sespena'q. Ma'muna'taqatijig. Gi'gaj pisgwita'jig Jasoneg, al gwilua'tiji Poligapal aq Sailasal ugjit la'lanew mimajuinuigtug. ⁶ Pas'g na ta'n tujiw mo we'jia'tigweg tewaqtajima'titl Jasonal maw igtig ta'nig getlams'tasultijig. Ela'la'tiji 'gjigang ta'n etli assusi'tij aq sesgu'tijig, “Wegla ji'nmug gisa'tu'tij mesgi'g sespena'q 'ms't tami! Nige' peita'jig ginu 'ggutanminu ⁷ aq Jason geggunapni wiguaq. Ta'n te'sijig sewisga'tu'titl 'tplutaqan g'pno'lewe'l. Getana'titl Lo'mewe'i Gjielege'wilitl aq teluejig ap igtig elege'wit, me' espe'g teluisit Se'sus.” ⁸ Na gis thue'titeg mimajuinu'g me' naji sespo'ltijig maw iganpugultijig na 'gjigan aq me' sespena'q gisa'tu'tij. ⁹ Na assusijig telima'tiji Jasonal aq igtig, “Amujpa na apangitmoq ta'n telgi'g glutmugsioq!” Apangitmi'tij aq na tujiw iga'la'tiji.

Ta'n goqwei teliaq Plia gutan na maqamigew Masetonia

¹⁰ Ta'n teli nqase'g gis wel oqonitpaqiaq, ta'nig getlams'tasultijig elgima'tiji Poligapal aq Sailasal Plia. Ta'n tujiw iga'titeg na'te'l ela'tijig Lesui'pewei a'sutuo'guomg. ¹¹ Na mimajuinu'g na'te'l me' negmow naqamasi pana'tu'titl ugtangita'suaqanmual, je mu na mimajuinu'g tleiaultijig Tessaloniaeg. Jigs'tmu'tijig Gjinisgam ugtwi'gatign aq wels'tmi'tij. Te'sigisg'g gegina'masultijig na gelu'lg wi'gatign ugjit ta'n Poligap teluet getloqo tlian. ¹² Na ugjit pugwelgig getlams'tasultijig maw pugwelgig Gli'gewaqaq saqamawinu'g aq saqama'sgwaq. ¹³ Ta'n tujiw Lesui'paq tleiaultijig Tessaloniaeg, nutma'titeg, Poligap me' pestunmuaj Nisgaml ugglusuaqanm mimajuinu'g Peliaewaqaq, el'ta'jig na'te'l aq mesgi'g gisa'tu'tij sespena'q. ¹⁴ Smtug ta'nig getlams'tasultijig poqjigima'titl Poligapal maw igtigig ta'n tl tepita'taq lapuguanigtug. Gatu Sailas aq Timoti gitg siawqatgig Plia. ¹⁵ Na ji'nmug ta'nig Poligapal wije'wa'tipnn, el'ta'jig glapis Atens. Na tujiw apaita'jig Pelia. Poligap telimaji ugjit tlimanew Sailasal aq Timotial jugwa'tinew ta'n negm eig, ta'n teli nqase'g gis maja'ti'tij.

Poligap siawqatg na 'gjigan Atens

¹⁶ Ge's Poligap etli esgmalaji Sailasal aq Timotial, ewlgwijing's ta'n tujiw nemiateg pugwelgig 'nnooqta'wg ta'n i' tli emtoqwatmi'tij nisgamaq na 'gjigan. ¹⁷ A'sutuo'guomg sespagnutma'tijig Lesui'paq aq maw esgwia'tijig ta'n emtoqwala'titl Nisgaml. Te'sigisg'g sespagnutma'tijig ta'n i' tli ntuisga'ti'tij mimajuinu'g asuita'jig. ¹⁸ Etna na ula Epigulianaq aq Stoigaq nujigina'mua'tijig asuagnutma'tijig Poligapal. Alt teluejig, “Wen ta ula mo goqwei nenmug ali ewgsitoq? Goqwei getu tluet?”

Igtigig teluejig, “Ni'n ta'n teli angaptm wesgumaji se'g tle'g nisgamaq.” Wet tlesnig muta Poligap al gina'muet ugjit Se'susal aq ta'n tel minunsipnaq. ¹⁹ Na Poligapal wiguma'titl ta'n negmow i' tli ultesgatulti'tij teluisig “Na Alio'paqas” ta'n mawagnutma'ti'tij aq telima'titl, “Gsatmugeg gisi gji'tueg ula gi'l ta'n tel piltu gina'muen aq ta'n goqwei wesgutmn. ²⁰ Amgwes nutmeg ula piltue'g aq 'gsatmugeg gisi gji'tueg ta'n goqwei wesgutmn.” (²¹ Na mimajuinu'g Atenewaqaq aq esgwia'tijig wigultijig na'te'l 'gsatmi'tis mawita'new glaman gis tlimtultitaq ta'n goqwei gis nutmi'tij aq getu nutmi'tij me' goqwei piluei.)

²² Poligap gaqama'sit ta'n etl mawagnutma'tipnig Alio'paqaseg aq teluet, “Mimajuinutut, Atenewaqaq, ni'n tel nemitu gilew ta'n telo'ltioq Alio'paqas. Gepmitelmoqig pugwelgig nisgamaq, ²³ muta wejgu'eianeg 'gjiganmuwaq, angapmapnn ta'n te's'gl i' tli emtoqwaloq nisgamaq. Nemituap newgte'jit na ula ewi'gas'g, ‘ugjit mo geitasigw nisgam.’ Na newgte'jit ta'n emtoqwaloq gatu mo gejiawoq nige' telimuloq na ula Gjinisgam. ²⁴ Etna na ula Gjinisgam gisitoqop ugs'tqamu aq 'ms't goqwei ta'n eteg. Etna negm assutg wa'so'q aq ugs'tqamu, aq mu negm wigigw a'sutuo'guomg ta'n ji'nm gisitoq. ²⁵ 'Ms't goqwei gisitoq we'gaw mimajuinu'g gisiapni aq ignmuapni gamlamuti aq ugjiqaqamijuaq. Tal gis mimajuinu ignmuatew Nisgamal ta'n goqwei tel nuta'maj? ²⁶ Newgte'jilitl ji'nmul eliapnn aq newgte'jilitl e'pilitl, na na'te'l wetapegsijig ta'n tel milapegsultijig mimajuinu'g. Ignmuapni i'mnew ta'n telgi'g ugs'tqamu. Ge's mu eliaqweg gis gissutg'p giasgiwewei ta'n tet tami i'mnitaq. ²⁷ Na wet tla'teges glaman mimajuinu'g gwiluataq Nisgamal. Etug jel we'jiataq ge's gwilua'tij pa na wije' aq nige' alapenewet ta'n tujiw gwilg goqwei. Mo Gjinisgam gneg eimug, maw tepaw eig ta'n eimu'g. ²⁸ Muta negm gisa'lugsi'gw mimajultinenu, maita'nenu, aq nige' ta'n telo'lti'gw. 'St'ge' nige' nuji a'tugwa'tijig i' thuejig, ‘Ninen elt negm un'jang.’ ²⁹ Ginu nige' Gjinisgam un'jang, mut wen ginu tl'ta'siwij Gjinisgam 'st'ge' 'nnooqta'w wejitasit wisaw suliewei, aq suliewei, gisna gun'tew ji'nm gisi ila'qate'g. ³⁰ Mo Gjinisgam elapasualagupni na tujiw, muta mo goqwei geitu'ti'gup, gatu nige' telimaji, 'ms't mimajuinu'g 'ms't tami gawasgita'sultinew aq jiglita'new elue'utigtug. ³¹ Muta Gjinisgam gis tepgisa'toq na na'gweg ta'n tujiw giasgiwewei ilsumataq 'ms't ta'n te'sijig mimajuinu'g. Na tla'tegetew

wet sapu tl lugwet ula ji'nmul Se'susal ta'n gisi mgnapnn. Ta'n tujiw wenaqa'lateg ula ji'nmul gisi npliteg, musga'tugsi'gw na tliatew.”

³² Ta'n tujiw nutua'titeg Poligapal wesgumatl ji'nmul wenaqa'lut'pnaq gisi np'geg, ta'sijig negmow maligima'titl, gatu igtigig teluejig, “Getu nutu'leg etlewistun mjit newgt.” ³³ Ta'n tujiw Poligap naqt'g ta'n i' tli ultesgatulti'tiji, ³⁴ ta'sijig mimajuinu'g getlams'tasultijig Se'susal aq wit toqwa'la'titl Poligapal. Te'si'tij eig's Tionisius, negm na newgte'jit iganpugultijig na 'gjigan Atens aq e'pit teluisit Tamalis aq ta'sijig igtigig.

18

Ta'n goqwei teliaq Golint

¹ Gis tliaq, Poligap naqt'g Atens aq siawa'sit na 'gjigan Golint. ² Na'te'l weltesguatl Lesui'pal teluisitl Aguila, etli ugs'tqamuis maqamigew teluisig Pontus. Assma wejiet Italiewa'gig maw ugte'piteml teluisitl Plisilla. Na g'pnnol teluisit Glatius tewatgitg glusuaqan ugjit ta'n te'sijig Lesui'paq jiglita'new Lo'mg. Poligap eliet nat nemiaji. ³ Siawqatg aq maw lugutijig, muta ugmimajuqaqanm teli gtantoq nujiaji segi'gnignn, 'st'ge' negmow. ⁴ Na te's atlasmutigis'g, sespagnutma'tijig mimajuinu'g a'sutuo'guomg. Wejo'tg gisa'lan Lesui'paq aq Gli'gewa'g gtlams'tmnew Se'suseg.

⁵ Ta'n tujiw Sailas aq Timoti weja'ti'titeg Masetoniaewa'gig, Poligap pas'g na tel lugwet pestunmuaji mimajuinu'g gelu'lg agnutmaqan. Gegnua'tuaji Lesui'paq na Se'sus negm nujiugs'tawi'wet. ⁶ Ta'n tujiw mo jigs'tagugeg aq awna me' emegwi anmima'titl, pepueget un'ji pewaqttestoqol ugpitnn, musga'tuaji, mo wel'te'tmug. Siaw tlimaji, “Gtu 'lta'ioq mn'tua'gig, na ejela'luloq ni'n. Gilew telalsultioq aq ma ni'n pgwatuluoq. Nige' weja'tegemg lia's negla ta'nig mo Lesui'peulti'gw.” ⁷ Na tujiw naqalaji aq eliet natgatg wi'g na ji'nmul teluisitl, Taitius Justus. Negm mo na Lesui'p, gatu emtoqwalatl Nisgaml. Wi'g eteg gigiw Lesui'peweiei a'sutuo'guom. ⁸ Na iganpuguit a'sutuo'guom teluisit Glispus, getlams'tasitl Gjisaqamawul aq maw wigma. Me' pugwelgig mimajuinu'g Golint nutmi'titeg Gjinisgam ugglusuaqanm, 'gtlams'tmu'tijig aq sign'tutupnig.

⁹ Newgtejgeg wela'gweg, Poligap telapl'gigwa't aq Gjisaqamawul telimtl, “Mut jipasiw, siawewistu aq mut punajo'tmu. ¹⁰ Muta ni'n wijitgweiul. Ma wen gis tala'lulug, muta pugwelgig eigig 'ntmimajuinumg na 'gjigang.” ¹¹ Na Poligap siawqatg na'te'l newgtipunqeg jel aqataig. Gegina'muaji mimajuinu'g Gjinisgam ugglusuaqanml.

¹² Ta'n tujiw na Lo'mewa'q iganpugultijig iga'la'titl Galioal iganpuguilin Gli'gewa'gig, na tujiw Lesui'paq mawalsultijig, goqqwa'la'titl Poligapal, aq ela'la'titl ta'n wen i' tli ilsumuj. ¹³ Teluejig, “Ula ji'nm, wejo'tg gisa'lan mimajuinu'g emtoqwalanew Nisgamal 'st'ge' negm ta'n mo teltenug 'tplutaqanigtug. Pa na tli a'sutma'ti'tij sewisga'tutaq 'tplutaqanminen.”

¹⁴ Assma Poligap getu glusis ta'n tujiw Galio telimateg Lesui'paq, “Pa na nige' goqwei we'jitui'ioq mo tetapuaqtnug gisna winjig, opla'tegen, gisna gis gmutnen na me' tli angamugtes ni'n naqa'si aq jigs'tuloq ta'n te'sioq Lesui'pewioq. ¹⁵ Gatu pas'g gilew gi'gaita'ioqol glusuaqann aq wisunn aq 'gt'plutaqanmuoq amujpa na gilew ilsutmoq. Ma ni'n ilsutmug ta'n goqwe'l teli gsnugoqonewe'l.” ¹⁶ Na tewaqqatesguaji ta'n i' tli ilsumuj. ¹⁷ Ta'n te'sijig goqqwa'la'titl Sostenisal, iganpugutmlij na a'sutuo'guomg aq etl matta'titl igantug i' tli ilsutaqati'tij. Gatu na Galio mo tali elgowaqana'lugug je pe'gaj.

Poligap apaja'sit Antioq

¹⁸ Na Poligap pegitqatg Golint maw ta'nig getlams'tasultijig. Na tujiw naqalaji aq el'ta'jig na gutan teluisig Senjlia maw Plisilla aq ugji'nmuml Aquila. Etna na na'te'l pesgusmuj un'ji muta gis lui'tmasis. Tepita'jig lapuguanigtug elaqtaqatijig Siliaq. ¹⁹ Iga'jig 'gjigan Epesus. Etna ula tet Plisilla aq Aquila siawqatgig. Poligap eliet aq pisgwa't a'sutuo'guomg. Gelulaji Lesui'paq aq sespagnutma'tiji. ²⁰ Pipanima'titl gisi pgitgatmlin.

Pas'g negm mo wel'te'tmug. ²¹ Awna telimaji ge's mo naqalagweg, “Gjinisgam tl'te'tg apaja'sitesg.” Na tujiw naqalaji Epesusewaq aq maw wigumaq Plisillaal aq Aquilaal. Tapa'sit lapuguanigtug aq ejiglaqteget Epesuseg.

²² Ta'n tujiw Poligap iga'iteg 'gjigan Sesalia, na siawa'sit glapis Selusalemg. Naji gji'jiaji ta'n telo'ltilij negla ta'nig getlams'tasultijig aq ulgwijimaji, welgwijimaji aq wel'ta'sualaji. Na tujiw eliet Antioq. ²³ Pegitgatg's na'te'l, aq ta'n tujiw naqt'geg siawa'is ta'n telgi'g Galetiaewa'gig aq Pligiaewa'gig. Melgignewa'tuaj ta'n teli gtlams'tasultilij.

Apollos eliet Epesus

ta'n Plisilla aq Aquila wesgowa'tijig toqo Golint

²⁴ Etna na ula Lesui'p teluisit Apollos. Etli ugs'tqamuip na 'gjigan Alegsantlia. Na pegising Epesuseg. Nata' pestung aq weli gji'toq ta'n tel wigas'g Gjinisgam ugtwi'gatign. ²⁵ Gegnu'tmus giasgiwewei ta'n Gjisaqamaw musga'tuaji mimajuinu'g ta'n tli ugs'ta'titaq aq ta'n tlo'ltilitaq. Nata' gina'muet ta'n goqwei wesgutg, mawi uli ns'tua'titl ta'n te's etlewistulij. Giasgiwewei wesgumatl ugjit Se'susal, gatu pas'g geitoqop ta'n Sa'n gegina'muapni mimajuinu'g ta'n tel jiglita'taq lue'utigtug aq sign'tugsinew ugjit ula musga'tunew. ²⁶ Melgita't ta'n telewistoq a'sutuo'guomg. Plisilla aq Aquila nutua'titeg a'sutuo'guomg na enma'la'titl wiguaq. Sangew gegnua'tua'titl glaman 'gjitmi gji'tuoq ta'n Gjinisgam westawiaji mimajuinu'g aq ta'n tlo'ltilitaq. ²⁷ Na tujiw Apollos gisita'sit lien Gli'gewa'gig. Ta'nig getlams'tasultijig Epesuseg na teli apoqonmua'titl. Ewi'gmua'tiji ta'nig getlams'tasultijig na'te'l, Gli'gewa'gig. Munsaiwa'tiji ul'ta'sualanew aq jigs'tuanew. Ta'n tujiw iga'teg, mesgi'gs ta'n teli apoqonmuaji wegla ta'nig Gjinisgam wel'te'lma'pni aq getlams'tasultipnig Se'suseg. ²⁸ Ta'n tel melgewistoq, pegwatesguaji Lesui'paq mimajuinuigtug. E'w'g Gjinisgam ugtwi'gatign musga'tuaji na Se'sus na Nujiugs'tawi'wet.

19

Poligap eliet Epesuseg aq Gli'gewa'gig

¹ Ge's Apollos eigeg Golint, Poligap siawa'sit E'siaewa'gig, glapis iga't na 'gjigan Epesus. Etna na na'te'l weltesguaji ta'sijig ta'nig getlams'tasultijig. ² Pipanimaji, “Gis Wejuli Nisgam pisgwa't 'gtinnewaq aq poqji ilgwenugsioq ta'n 'gtlams'tasultioqop?” Na teli asitema'titl, “Je menaq ninen nutmaweg ta'n wen Wejuli Nisgam.”

³ Poligap pipanimaji, “Goqwei wej sign'tasultioqos?” Teli asitema'titl, “Wej sign'tugsieg'p muta Sa'n gis teluep.”

⁴ Poligap teluet, “Sa'n sign'tuapni mimajuinu'g ta'n gawasgita'sultilipni aq ejiglita'pni lue'utigtug aq telimapni Isle'laq, ‘Amujpa na gilew getlams'tasultioq ta'n wen wejgu'et ugtejg ni'neg. Etna negm na Se'sus!’ ”

⁵ Ta'n tujiw nutma'titeg na, smtug sign'tasultijig e'wmua'tij Gjisaqamaw Se'susal ugwisunm. ⁶ Poligap iga'toqol ugipitn un'jiwaq aq Wejuli Nisgam pisgwa'litl uggamlamunuaq aq ilgwengwi'titl. Poqji piltui'sultijig aq poqji usgutmi'tij Gjinisgam ugglusuaqanml. ⁷ Na'te'l eimu'tijig na'tami newgtisgegsiliji je ta'pu ji'nmug.

⁸ Nesisijig tepgunsejig, Poligap eliet a'sutuo'guomg te'sigisg'g aq gegina'muaji mimajuinu'g aq sespagnutma'tiji. Wejo'tg gisa'lan 'gtlams'tasutilin ta'n goqwei teluet teliaq ugjit ignmuan Gjinisgam ilgwengunew. ⁹ Pas'g na ta'sijig negmow melgasultijig aq mo getu 'gtlams'tmu'ti'gw. Mimajuinuigtug wini usgutmi'tij ta'n Gjisaqamaw musga'tuaji mimajuinu'g ta'n tli ugs'ta'titaq aq ta'n tlo'ltilitaq. Na tujiw Poligap eljiegeji aq nespnaji ta'nig getlams'tasultijig. Te'sigisg'g sespagnutmatiji ta'n i' tli agnutmamg Tailannuseg. ¹⁰ Na ne'gaw tapuipunqeg na telo'ltilijig. Ta'n te'sijig mimajuinu'g wigultijig ta'n telgi'g E'sia, gitg Lesui'paq aq esgwia'tijig, nutmi'titeg Gjinisgam ugglusuaqanml.

Na uggwisg Sgipa

¹¹ Gjinisgam ignmuatl Poligapal ml'gigno'ti ugjit tela'tegelin ta'n goqwe'l paqalaiuti'l aq melgignaqaq aq ta'n teli npitegej. ¹² We'gaw musue'ji'tl aq laqpisuti'l ta'n goqwe'l gisi e'w'gl wesua'toqol aq ela'tuaji ugsnugowinu'g. Negmow weji npisultijig aq tewaqqatesguji mn'tu'g. ¹³ Ta'sijig Lesui'paq, ta'nig al'ta'jig aq tewaqqatesgua'tiji mn'tu'g wejo'tmi'tij e'wmnew Gjisaqamaw Se'sus ugwisunm ta'n tel tla'taqati'tij. Telima'tiji na mn'tu'g, "Ninen telimuleg, getaqqai! Ugwisunmg Se'sus, ta'n Poligap i' pestunmuap." ¹⁴ Etna na tela'taqatijig ula llaigneg te'siliji uggwisg Lesui'pewei espe'g patlia's teluisit Sgipa.

¹⁵ Pas'g na mn'tu telimaji, "Geji'g ni'n Se'sus aq nenaq Poligap pas'g na wenin ta gilew?"

¹⁶ Na ji'nm ta'n mn'tu'l wesgweiatl tetuji ma'mun matnaji 'ms't pegwata'jig. Ma'mun jilewjig aq utapsunoq gaq pasgino'tuajig. Tewatsumultijig wiguaq emisqo'ltijig. ¹⁷ Na 'ms't Lesui'paq aq esgwia'tijig mimajuinu'g wigultijig Epesuseg nutma'titeg ugjit na. 'Ms't sigtata'sultijig aq me' mimajuinu'g naji gepmite'tmua'tij Se'susal ugwisunm. ¹⁸ Pugwelgig ta'nig getlams'tmu'tijig mawita'jig, gegnua'tua'tiji aq musga'tua'tiji ta'n gis tla'taqati'tij. ¹⁹ Pugwelgig ta'n goqwei sa'q puowinuei i' tla'taqatipnig pegisitu'titl ugtwi'gatignual aq etl nu'gwa'tu'titl ugsisguaq 'ms't ta'n te'sijig. Na maw gitmi'titl ta'n tel awgtigl ula wi'gatignn na telpettesgl na'nisga'q pituipntnaqana'igl. ²⁰ Ula ta'n te's'g goqwei gis tliaqap, gisa'laji mimajuinu'g Nisgaml 'gtlams'tuanew aq pem pugwelgig ta'n tel jigs'tmi'tij.

Epesusewaq sespeno'ltijig

²¹ Na wegla gis tliaq, Poligap gis gisita'siteg 'gtu maja'sin aq lien Masetoniaewa'gig aq Gli'gewa'gig aq siawa'sin glapis Selusalemg. Teluet, "Ta'n tujiw lia'n na'te'l, amujpa na ap nat nmitutes Lo'meg." ²² Na pojjigimaji tapusiliji apoqonmaji Timotial aq Elastasal, Masetoniaewa'gig. Pe'l gijga pegitgat na'te'l E'sia.

²³ Etna na tujiw Epesusewaq mesgi'g sespena'q gisa'tu'tij, ugjit ta'n goqwei tel gegina'mua'ti'tij ta'nig getlams'tasultijig. Etna na ula, Gjisaqamaw musga'tuaji mima-juinu'g ta'n tli ugs'ta'titaq aq ta'n tlo'ltitaq. ²⁴ Newgte'jit glaptan teluisit, "Temitlius" eliaji sulieweie'g nnuoqta'wg ugjit Gli'gewa'q ugnisgamewi'sgumual Altemas. Na negmow ta'n telamu'g ugtlgowaqanmuow welitu'tij suliewei ta'n tel luguti'tij. ²⁵ 'Ms't wigumaji maw ala igtigig tel lugutijig 'st'ge' negm, aq telimaji, "Ji'nmutut, geituoq welitu'g suliewei ta'n tel luguti'gw. ²⁶ Gilew nemituoqop aq nutuoqop ula Poligap ta'n tel lugwej. Teluet, 'Wegla nisgamaq, ji'nm gisia'tiji mo nisgamaq 'lpa.' Na gisa'laji pugwenniji mimajuinu'g Epesuseg aq suel ta'n telgi'g E'sia mo emtoqwala'tigwi. ²⁷ 'Nsano'qon ugjit ginu ta'n tel luguti'gw aq winjigt'tew wisun mesnmu'g. Mu na pas'g na. Ap na pa 'nsno'qon Altemas ta'n teli espe'g seioqwietew maw ugta'sutuogom. Etna na ula nisgamewi'sgw ta'n 'ms't wen emtoqwalatl E'siaewa'gig aq ta'n telgi'g ugs'tqamu."

²⁸ Ta'n tujiw mimajuinu'g nutmi'titeg wegla glusuaqann, na pojji uggwaiultijig aq pojji sesgu'tijig, "Espe'g na Altemas Epesusewi'sgw!" ²⁹ Na tujiw mesgi'g gisa'tu'tij sespena'q ta'n telgi'g 'gjigan. Na mimajuinu'g wesua'teja'la'tiji Geiusal aq Alistalgusal, gitg Masetoniaewa'q, al wije'wa'tipnn Poligapal, aq pisgweteja'la'tiji ta'n i' tli agnutmamg. ³⁰ Ta'n tujiw Poligap nutgeg getu liesnig pas'g na ta'nig getlams'tasultijig mo ignmua'tigul lielin. ³¹ Na ta'sijig E'siaewa'q iganpugultijig, Poligap witapaq, na negmow elgitmua'tij glusuaqan etawaqtmua'titl mo musgalsinin ta'n i' tli agnutmamg. ³² Pe' mimajuinu'g me' eig'pnig ta'n i' tli agnutmamg etlaqqisewa'tijig ala wen goqwei newgte' aq ala igtigig piluei, gatu suel 'ms't je mu geitu'ti'gw ta'n goqwei weji mawita'tij. ³³ Na Lesui'paq gisa'la'titl Alegsantelal lielin igantug. Alt mimajuinu'g gegnua'tua'titl ta'n goqwei gis tliaq. Na tujiw Alegsantel ugipitnn wenaqasga'toqol wejo'tg naqa'lan mima-juinu'g ugjit mo piam sespo'ltilin. Wejo'tg iga'toqsueman Lesui'paq ugtmimajuinung

aq maw negm apoqonmalsin. ³⁴ Ta'n tujiw gejjia'titeg, Lesui'pewilin, na newgtsiniw sesgu'tijig wije'l glusuaqann glapis ta'pu ajietl, "Espe'g na Altemas, Epesusewi'sgw!"

³⁵ Ta'n tujiw newgte'jit ji'nm iganpuguit na 'gjigan ugjit Lo'mewaq, gis wantaqa'lateg, na teluet, "Ji'nmutut, Epesusewaq, 'ms't geituoq ginu ta'n tleiaulti'gw na ula 'gjigan Epesuseg nujo'tmu'g ula ugta'sutuoguum Altemas ta'n teli espe'g aq gepme'g gun'tew wet nisaaqap wa'so'q. ³⁶ Ma wen gis megtmug wegla, glaman wantaqa'q ap puni ewnaso'ltigw. ³⁷ Gilew pegisuloqopnig wegla ji'nmug tet aq mo goqwei gmutnatmi'tigup a'sutuo'guomg aq menaq telue'gul goqwe'l winjigl ugjit ntnisgamewisgminu. ³⁸ Pa na Temetlius aq ugtlugowinumg gugunmi'tij ta'n tli ilsutmuataq ta'n pas'g wen, na eigl gegnue'gl na'gwegl ta'n nuji ilsutaqatijig eimi'tij. Na tujiw gisi ilsutmatultitaq. ³⁹ Pas'g me' ap goqwe'l pilue'l puatmoq, amujpa na tli ila'tas'gt'tew giasgiweweigtug, i' tli ultesgatulti'tij ta'nig mimajuinu'g tet i' tli agnutma'ti'tij. ⁴⁰ Gatu nige' 'nsano'qon jijuuaqa ugjit ginu. Na Lo'mewaq 'lsutmugsi'gw ta'n teliaqap gisgug, ta'n goqwei tel gisa'lu'g sespena'q. Mo goqwei geggunmu'g ta'n wet tla'taqati'gw. 'Lpa ma gis talimaqqwigw." ⁴¹ Ta'n tujiw gaqewistoq na enmigimaji mimajuinu'g.

20

Poligap eliet Masetoniaewa'gig aq Gli'gewa'gig

¹ Na ta'n tujiw sespena'q gaqiaq Poligap wigumaji ta'nig getlams'tasultiliji. Welgwi-jimaji ge's mo maja'sigweg. Na tujiw naqt'g aq eliet Masetoniaewa'gig. ² Petgwasit ta'n telgi'g na'te'l, aq welgwijimaji mimajuinu'g aq pestunmuaji. Na tujiw pegising Gli'gewa'gig. ³ Na'te'l eig'p nesisiliji tepgunselijig. Assma pem gisgaje'g'p ejiglaqtegen Gli'gewa'gig aq elaqtegen Silia ta'n tujiw nutmateg Lesui'paq gisita'sultijig ne'pa'new gis puslij Poligapal. Na tujiw piltusumsit awna apaja'sit aq wet saputa'sit Masetoniaewa'gig na pmiggwata'q. ⁴ Wegla mimajuinu'g wije'wa'titl Poligapal ta'n pem saputa'siliteg Masetoniaewa'gig. Sopatl, na ujjl Pailusal tle'l na gutan Pelia; Alistalgus aq Seguntus, Tessaloniaewa; Geius, Tel'piewa'; Timoti aq Tigigus aq Tlopmimus, E'siaewa. ⁵ Negmow iganita'pnig na gutan teluisig Tloas elaqtaqatijig. Etl esgmalugsieg'p na'te'l. ⁶ Weji pqotaqtaqatieg Pilippaieg, ta'n tujiw gaqiaq pestie'umg ta'n e'wmi'tij pipnaqan mo apita'tas'gtnug. Ge's na'nuguna'qeg weltesgatultieg igtigig Tloaseg. Na na'te'l eimu'tieg aqantie'uti.

Poligap ugtejgewei emittugwet Tloas

⁷ Gesp'teg wela'gw mawalsultieg aq mawatalultieg aq ugji gumnie'ultieg. Na tujiw Poligap gelulaji mimajuinu'g aq ne'gaw siawewistoq glapis aqtatpa'q muta negm 'nqalataq jugwapniaq. ⁸ Etl ultesgatultieg'p ge'gwe'g aq pugwelgl lampl wasoqweg'pnn. ⁹ Maljewe'j ji'nmji'j teluisit Iutigus ge'gwigjepit tuopotigtug. Poligap etlewistoq gatu na ula Iutigus poqji gtugsiet, me' pemittugsiet aq wet siawi npataq. Na tujiw wet nisiet sist eliganit. Na mimajuinu'g nistugultijig aq el'tugultijig ta'n elisinnij, aq ta'n tujiw gisi angama'titeg neplisna. Weji mgna'titl maqamigeg. ¹⁰ Poligap eliet ge'gulusgwa'latl aq apgna'latl. Telimaji, "Mut sespete'tmnew goqwei! Apaji mimajit nige'." ¹¹ Na tujiw apaji sqo'qita'ieg aq ap mijjultieg. Etl agnutma'tieg glapis wejgwapniaq. Na tujiw Poligap naqalaji. ¹² Negmow enma'la'titl maljewe'j ji'nmji'tl. Wel'ta'sultijig ta'n teli apaji mimaju'elij.

Poligap naqt'g Tloas aq eliet na gutan teluisig Mailitus

¹³ Ninen iganita'ieg lapuguanigtug aq elaqtaqatieg glapis na 'gjigan teluisig E'ssos. Etna na na'te'l Poligap ugji tepa'sitew. Telimugsieg'p ugjit tla'taqatinen, muta negm getu pmiggwata'q. ¹⁴ Ta'n tujiw weltesgatultieg E'ssos, na tujiw tepal'g't lapuguanigtug siawitaqtaqatieg na 'gjigan teluisig Mitilin. ¹⁵ Na weji pqotaqtaqatieg na'te'l aq na igtig na'gweg wejgwita'ieg na mnigu teluisig Jios. Ap newgtigisgug pemiaq, ta'n tujiw

pemtesgmeg na mnigu Samos aq igtig na'gweg oqwa'ieg Mailitus. ¹⁶ Poligap gisita'sip siawtesgmn na 'gjigan Epesus. Mo getu 'pgitgatmug E'siaewa'gig. Tetaqe'g's ta'n teli 'gtu iga'j Selusalemg ugjit teptesgmn na na'gweg teluisig pestie'umg Pentigast.

Poligap ugtejgewei pestunmuaji iganpugultiliji Epesuseg

¹⁷ Poligap elgitg glusuaqan Epesuseg ugjit ula iganpugultiliji ta'nig getlams'tasultilipni. Telimaji jugwita'new ta'n eig. ¹⁸ Ta'n tujiw peita'ioqteg telimaji, "Geituoq, ta'n tele'iap wijitgweiulo'q. Weja'tegemg na amgwesewei na'gweg iga'ianeg ula tet E'sia. ¹⁹ Mo me'ge'wap, wet saputa'siap gaqaisg metue'gl, ni'neg wejgwita'qal, getu e'wijig Lesui'paq, muta ni'n elugowg'p Gjinisgam. Gaqaisg 'nsaqpigunn guta'tipnn ge's elugwatm 'ntlgowaqan. ²⁰ Mo goqwei mingwa'tuluoqop ta'n apoqonmugsitoqs'p, geituoq. Pestunmuloqop aq gegnua'tuloqop mimajuinuigtug ta'n etl mawita'ioq aq ta'n te'sioq giguowaq. ²¹ Gegnua'taqapnig aq majiaqalg'pnig Lesui'paq aq igtigig mimajuinu'g. Melgimg'pnig ugjit gawasgita'sultinew, jiglita'new lue'utigtug, 'lta'new Nisgamewigtug aq 'gtlams'tasultinew Gjisaqamaw Se'sus. ²² Nige' jigs'taq Wejuli Nisgam aq eliei Selusalemg. Mo geitu goqwei ta'n tla'sgt'tew na'te'l ugjit ni'n. ²³ Pas'g geitu ta'n te's'g 'gjigan eliei, Wejuli Nisgam igan gnuatuit na mimajuinu'g pija'litaq laplusang aq gitnme'witaq. ²⁴ Mo sespete'lsiw ni'n tlia 'npman gisna mimajian. Me' sespete'tm ta'n tel lugwei elugowg Gjisaqamaw Se'sus ignmuip tla'tegen, na lugowaqan gnuatuan gelu'lg agnutmaqan ugjit Gjinisgam ta'n teli ulm'toq ugjit mimajuinu'g.

²⁵ "Gaqpeggwa'siap 'ms't ta'n te'sioq pestunmuloqop ugjit ignmuanew Gjinisgam ilgwenugsinew, aq nige' mawi ms'gei ma nugu nemi'woq. ²⁶ Nige' gisgug giasgiwewei gegnua'tuloq. 'Lpa na te'sioq wen liej Mn'tua'gig. Ma ni'n tla'tegew, gilew tlalsultitoqs'p. ²⁷ Mo goqwei mingwa'tuluoqop. Gaq gnuatuloqop ta'n Gjinisgam tel pualugsioq 'gji'tunew tla'taqatinew. ²⁸ Angweiasultigw gilew, aq uli angweiug ta'nig getlams'tasultijig Se'susal ta'n Wejuli Nisgam iga'tasg 'gpitng angweiwane pa wije' aq ta'n wen gigje'waji jijgluewji'g. Ignmug Wejuli Nisgam ilgwenugsinew ta'n teli angweiaj ugtmimajuinumg. Gjinisgam uggwisl gaqigunielipnaq. Etna na ugjit nige' ta'nig getlams'tasultijig gisi ugtmimajuinuitaq. ²⁹ Geitu ta'n tujiw 'nqaluloq, mimajuinu'g peita'taq ta'n ewnas gnu'tmugsitoqs'p. Elt gilew te'sioq 'gtlams'tmultoqs'p. Ma pua'lugsioq aq gisa'lugsitoqs'p se'sita'new pa wije' aq paqtesmug ne'pa'titaq alt jijgluewji'g aq igtigig se's'tesgua'titaq. ³⁰ Ta'sijig mimajuinu'g gilew te'sioq qamita'taq aq egs'pugua'lataq. Negmow gisa'lataq alt ta'nig getlams'tasultiliji 'gtlams'tagunew aq majulgwalgunew. ³¹ Ango'tmug aq angweiasultigw. Migwite'tmug tepgig aq na'gweg gegnua'tuloqop 'ms't ta'n te'sioq nesipunqeg. Telimuloqop ta'n teli opla'taqatio'q aq siaw gegnu'tmuloqop ta'n tl tetpua'taqatitoqs'p. Ma'mun gitnmaiap aq gaqaisg 'nsaqpigunn guta'tigl ugjit gilew.

³² "A' na nige' iga'luloq Gjinisgam ugpitng aq angweiugsitoqs'p aq gis gegnua'tuloqopnn ugglusuaqanml. Me' na 'gjigtoqs'p ta'n tla'taqatitoqs'p. Gjinisgam gisa'lugsitoqs'p ml'gi gtlams'tasultinew aq ignmugsitoqs'p ta'n goqwe'l gelu'lg geggunmuaj ugjit ugtmimajuinumg. ³³ Mo ne'gaw wisgua'tmuaqap ta'n pas'g wen ugsulieweimuow gisna utapsunuow. ³⁴ Geituoq wegla 'npitnn e'wman, tel lugwei ta'n teli gtantu ta'n tel nuta'ma'tieg 'ms't goqwei ni'n aq nigmaq. ³⁵ Musga'tuloqop 'ms't goqwei ta'n teli attignita'igw ta'n tel luguti'gw ugjit apoqonmuanenu wegla ta'nig gesnugu'tijig aq menaqana'tijig. Migwite'tmegl na glusuaqann ta'n Gjisaqamaw Se'sus teluep, 'Me' mesgi'g ul'ta'suaqan ignmaj wen goqwei, je mu ignmulg.' " Na.

³⁶ Ta'n tujiw Poligap gaqewistoaq 'ms't nutgulpita'jig mawi a'sutma'tijig. ³⁷ 'Ms't atgitemultijig aq mesgoqtua'titl. Gogqwa'la'titl aq wesgaqanma'titl aq atie'ugtua'titl. ³⁸ Wet tli ms'go'qtua'titl ta'n teluelij, "Ma nugu ap nemi'woq." Na tujiw el wije'wa'titl lapuguanigtug.

21

Poligap eliet Selusalemg

¹ Na tujiw atie'ultultieg aq tepita'ieg. Pusieg aq smtug angam tetpaqi aso-qomaqtaqatieg. Peita'ieg na mnigu teluisig Gos. Na wapg peita'ieg na mnigu teluisig Lo'tes, glapis na'te'l siawita'ieg na gutan teluisig Patala. ² Etna na na'te'l sa'se'tepita'ieg lapuguan pem liaq Ponisiaewa'gig. Ta'n tujiw gis tepita'ieg na siawaqtaqatieg. ³ Tepaptmeg Saipulus aq siawaqtaqatieg 'tp'te'snugwe'le'l Saipulus aq siawita'ieg ugjipenuge'le'l. El'ta'ieg na maqamigew Silia aq el na'taqamita'ieg na 'gjigan Tail aq oqwa'ieg. Etna na na'te'l lapuguan etl siguo'tas'g. ⁴ Na'te'l weltesgaqatjig ta'sijig getlams'tasultijig aq mawgatmu'tieg'pnig aqantie'uti. Wejuli Nisgam igan gnua'tuaji ta'n goqwei tliatew ugjit Poligapal. Telima'titl, "Mut lielin Selusalem." ⁵ Ta'n tujiw gaq mit-tugwalg'tteg naqalg'tjig aq siawita'ieg. 'Ms't ta'n te'sijig ji'nmug maw ugte'pitemuaq aq un'januaq wije'ugsieg etl gaqtaqteg 'gjigan. 'Ms't nutgulpita'ieg sitmug aq a'sutma'tieg. ⁶ Etna na tujiw atie'ultatultieg aq naqalg'tjig. Apat tepita'ieg lapuguanigtug aq negmow apajinmita'jig.

⁷ Na tujiw pusieg aq siawita'ieg weji pqoji siawaqtaqatieg Tail glapis Ptolemeis. Na'te'l naqita'ieg aq na'taqama'tieg. Weltesgaqatjig ta'nig getlams'tasultijig aq wijtgweiaqatjig newgtigisgug. ⁸ Na wapg, tepita'ieg aq elaqtaqatieg glapis iga'ieg na 'gjigan Sesalia. Na'te'l oqwa'ieg aq geptitaieg lapuguanigtug. El'ta'ieg Pilip wiguaq, aq wijtgweiaqat. Negm nuji al pestung ula Pilip. Negm na newgte'jit ta'n gisi mgnut'p Selusalem maw asugomtesijig ji'nmug. ⁹ Ne'wijig ugtusg e'pite'sg ta'n pestunmatmi'tij Nisgaml ugglusuaqanml. ¹⁰ Gis eimeg na'te'l gaqaisugunaq, ta'n tujiw iganigjitegewinu teluisit Aqapus pegising, wejiet Jutia. ¹¹ Pegising na wesua'tuatl Poligapal ugtispisun aq gelpilgl negm uggwatl aq ugpitnn aq teluet, "Ula na ta'n Wejuli Nisgam teluet, 'Ta'n wen assumatl wegla 'spisun, wije'i tl gl'pilaten Lesui'pewigtug Selusalemg aq iga'lataq ta'nig iganpugultijig igtigig mimajuinu'g.' "

¹² Na ta'n tujiw nutmaie'g, ninen aq igtigig mimajuinu'g etawaqtaqat Poligap mo liewn Selusalemg. ¹³ Pas'g na teli asitemugsieg, "Tala'taqatioq ta u't, na teli atgitemultioq sewisga'tuioq 'ngamlamun? Mu pas'g gisgaje'i gl'pilugsin Selusalemg, we'gaw 'npmn ugjit Gjisaqamaw Se'sus."

¹⁴ Mo gisa'l'g'tt gawasgita'sin. Ta'n wen telgwig uggamlamung na tela'teget. Smtug punajeiaqat aq telimg't, "Etamg't Gjinisgam, 'Apoqonmugsieg ul'te'tmulinen aq tla'taqatinen ta'n gi'l tel puatmn.' "

¹⁵ Pe'l eimeg na'te'l, ta'suguna'q, na tujiw ilajultieg aq naqtmeg Sesalia aq poqji 'lta'ieg Selusalemg. ¹⁶ Ta'sijig ta'nig getlams'tasultijig Sesalia tle'g wije'ugsieg'pnig aq ela'lugsieg wiguaq ji'nm teluisit Mason. Saipulus tle' gis sa'q negm getlams'tasit.

Poligap emittugwalatl Ji'mejal

¹⁷ Na ta'n tujiw iga'ieg Selusalemg, ta'nig getlams'tasultijig wel'ta'sualugsieg ta'n teli ultesgaqaj. ¹⁸ Na igtig na'gweg, Poligap wije'ugsieg nat nemi'g'tt Ji'mej, aq 'ms't iganpugultijig aq ta'nig getlams'tasultijig eimu'tipnig. ¹⁹ Poligap wel'ta'sualaji tela'tatultijig 'ms't ta'n te'sijig. Gaqi agnutmuaji 'ms't goqwei ta'n Gjinisgam gis tla'teget, ugjit ta'nig mo Lesui'peulti'gw ta'n tel sapu tl lugwep negmeg. ²⁰ Ta'n tujiw gis nutua'titeg, miwatmua'titl Nisgaml. Na tujiw telima'titl Poligapal, "Gis nige' pituipntnaqanijig aq pituipntnaqanijig aq je me' Lesui'paq ta'nig gisi gtlams'tasultijig aq 'ms't melgugtmi'titl Lesui'pewei 'tplutaqan. ²¹ Gis nutmajig gi'l ta'n tel gina'muen 'ms't ta'n te'sijig Lesui'paq wigultijig pilue'l maqamigal, ugjit punajo'tmnew Mowisewe'l tplutaqan. Telimapni negmow mut lugwatasultinew 'lpa'tujg aq mut majulgwatmnew Lesui'paq ta'n telo'lti'tij. Geitu'n? ²² Amuj nige' gis nutma'tij 'pgisin. Tala'tegetes nige? ²³ Tla'tega nige' ta'n telimuleg. Ne'wijig ji'nmug eimu'tijig, ta'n gis lui'tmasultijig ugjit Nisgaml.

²⁴ Wittoqwa'l aq ta'n telteg 'gt'tplutaqanminu, na tla'tega ugjit lui'tmasin Nisgamewigtug. Apangite'n 'ms't ta'n te's'gl goqwe'l telawgtig. Glaman gisi psgutue'muaten un'jiwal ta'n teli elui'tmasultipnig. Ta'n tujiw na tela'tegen 'ms't wen 'gji'tutaq mo telianug ta'n teli agnimulg, gatu gi'l tel mimajin ta'n telteg Mowisewei. ²⁵ Pas'g na ula ta'nig mo Lesui'peulti'gw gi's gisi gtlams'tasultipnig geitu'n gi's sa'q ta'n elgitmaqatt'p wi'gatign. Telimg't'pnig, 'Ninen gisita'sultieg ma gis malqotmuoq ta'n pas'g telamu'g mijipjewei gisi ignmuj 'nnuoqta'w, gisna mal'tew, gisna wi'sis ta'n pas'g tegen gestunepila'sit. Amujpa na tepqatmu'tijig mut gis sespo'taqatinew pa na wije'i ta'nig newgtugwa'lugutijig.' Na."

²⁶ Na igtig na'gweg Poligap wije'waji ji'nmug 'gja'sutuo'guomg. Na tujiw tela'taqatijig ta'n telgitas'g ugjit lui'tmasin Nisgamewigtug. Na tujiw pisgwa't 'gja'sutuo'guomg aq gegnualsit ta'n te'sugunaqt'tew gaqiaq ta'n tel lui'tmasultipnig, wegla ne'wijig ji'nmug. Ta'n tujiw na na'gweg iga'q wi'sis nu'gwa'lugsinew ugjit Gjinisgam.

Poligap wet tua'lut a'sutuo'guomg

²⁷ Pem giaspiaq llaigneg te'suguna'q, ta'sijig Lesui'paq, tle'g E'siaewa'gig, nemia'titeg Poligapal 'gja'sutuo'guomg. Na tujiw mesgi'g sespena'q gisa'tu'tij aq goqqwa'la'titl Poligapal. ²⁸ Sesgu'tijig, "Ji'nmulut, Isle'leultioq, apoqonmuin. Etna na ula ji'nm peggwa'sit aq egina'muaji 'ms't ta'n te'siliji 'gtanugsinenu ginu ta'n Isle'leulti'gw aq Mowiso'q ugt'tplutaqanm, aq ula 'gja'sutuo'guom. Aq nige' we'gaw pegisulaji ta'siliji mo Lesui'peulti'gw ta'n tel sape'wig 'gja'sutuo'guomg aq 'ntaqo'qonattaq." (²⁹ Wet tluepnig muta nemia'tipnn Tlopmusal tle'l Epesus maw Poligapal na 'gjiang aq tel'ta'sultipnig na Poligap pisgwa'lasnn 'gja'sutuo'guomg.)

³⁰ Na smtug mesgi'g sespena'q se'sa's'g na 'gjigan. Mimajuinu'g mawtugulti'gig, goqqwa'la'titl Poligapal aq tewattejima'titl 'gja'sutuo'guomg aq smtug ga'qann a'sutuo'guomg gepsoqwa'tu'titl. ³¹ Na mimajuinu'g wejo'tmi'tij ne'pa'new Poligapal ta'n tujiw gegnuatuteg na iganpugutuaji Lo'mewaq sma'gnisg, Ta'n telgi'g Selusalemg sespena'q. Sma'gnisuo'guomg gigjiw eteg 'gja'sutuo'guomg. ³² Na smtug iganpuguit wesua'laji wel pugwenniji sma'gnisg aq jaqali nisita'gig ta'n mimajuinu'g etl sespo'ltij. Ta'n tujiw mimajuinu'g nemia'titeg iganpuguitl maw sma'gnisg, na tujiw pun matta'titl Poligapal. ³³ Ta'n teli nqase'g iganpuguit iga'teg ta'n Poligap eig, wesua'latl. Telimaji sma'gnisg, "Gl'pilug pisgataqanapigtug!" Poligap wej gl'pisijig sma'gnisg. Na tujiw pipanigesit, "Wen ta u't ji'nm, aq tala'teges?" ³⁴ Na mimajuinu'g etlaq gise'wa'tijig ala wen goqwei newgte' ap ala igtigig piluei. Tetuji piam sespo'ltij na iganpuguit mo gisi gji'tug giasgiwewei ta'n teliaq. Telimaji sma'gnisg, Poligap la'lug ta'n etl melgita's'g wen'ji'guom, ta'n sma'gnisg wigulti'tij. ³⁵ Pegisula'titl glapis 'lgusuaqanigtug. Na tujiw sma'gnisg poqtafila'titl muta mimajuinu'g wesami ewnasita'gig. ³⁶ 'Ms't ta'n te'sijig nattesgua'titl aq sesgu'tijig, "Ne'po't!"

Poligap igatoqsuemsit

³⁷ Ge'sg menaq ela'la'tigweg Poligapal wen'ji'guom ta'n sma'gnisg wigulti'tij, etl gelu'latl iganpuguitl Gli'gewigtug. Pipanimatl, "Etug gis tlimultes nat goqwei?"

Iganpuguit telimatl Poligapal, "Gli'gewi'sip?" "E'e," teluet Poligap. ³⁸ Iganpuguit siawewistoq. "A' na gi'l mu na ji'nm Ijptewa'j mo piam sa'q gisa'toqop mesgi'g matntimg getana'tipnn Lo'mewaq. Negm iganpugutuaji ne'w pituipnaqaniliji sma'gnisg ta'n nut ne'pataqatiliji. Ela'lapni gneg paqtaqamigtug."

³⁹ Poligap asitematl, "Moqwa'. Ni'n na Lesui'pewi, etli ugs'tqamuiap na 'gjigan Talsus, Silisia eteg. Na'te'l tlelawi mesgi'g Lo'mewei 'gjigan. Ma gisi ignmuiwn glulan mimajuinu'g?"

⁴⁰ Na iganpuguit ignmuatl glusilin. Poligap gaqama'sit, 'lgusuaqanigtug. We-naqasga'toqol ugpitnn ugjit mimajuinu'g wantaqita'new. Ta'n tujiw wantaqita'titeg, Poligap Lesui'pewigtug gelulaji.

22

¹ Telimaji, "Ji'nmutut, ta'n tetpo'ltieg aq ta'nig me' gisiguultijig je mu ni'n, jigs'tuig ta'n tli igalsitesg." ² Ta'n tujiw nutua'titeg etlewistunitl Lesui'pewei ugtli'sutiwow, je me' ap naji wantaqita'jig. Aq Poligap siawewistoq,

³ "Ni'n Lesui'pewi, etli ugs'tqamuiap Talsus, Silisia eteg. Etl neps'tgwa'tasi ula Selusalemg Gamaliel gegina'muip. Melgi gina'muimg ugt'tplutaqanml gujjinaqi'g, aq melgi majulgwalg'p Gjinisgam 'st'ge' nige' gilew. ⁴ Gitnmeiaqapnig mimajuinu'g ta'nig getlams'tasultipnig ta'n Gjinisgam musga'tuaji ta'n tli ugs'ta'titaq aq ta'n tlo'ltilitaq, we'gaw pegwataqapnig ne'po'qsineu. Ji'n mug aq e'pijig pegwataqapnig pijo'lugsineu laplusang. ⁵ Na espe'g patlia's aq 'ms't iganpugultijig gis gnuat'ultaq na. Ni'n teliaq telimuloq. Ignmuipnig wi'gatignn ugjit Lesui'paq tle'g Tamasgus. Assma pem liap na'te'l ugsua'lan mimajuinu'g aq apaja'lan Selusalemg pisgataqanapigtug, ta'n tli ugtap'titaq."

Poligap telimaji ta'n Gjinisgam teluelipnn

(Paqalaiwaqann 9.1-19; 26.12-18)

⁶ "Na ge's pemia'neg aq pem gigjiw iga'ieg Tamasgus na'tami gis mewlia'gweg, na jiniw gesateg wasoqotesg wejiaq musigis'gug glapis ni'neg. ⁷ Weji peteja'i 'ntue'mg aq nutaq nat wen telimit, 'Sol, Sol, goqwei tel gitnme'win ni'n?' ⁸ Pipanimg, 'Wenin ta gi'l, Gjisaqamaw?' Teli asitemit, 'Ni'n na Se'sus, Nasaletgewa'j ta'n gi'l ma'mun gitnme'win.' ⁹ Na ji'n mug wijitgweiwipnig nemitu'tij na wasoqotesg pas'g mo nutua'tigul ta'n wen etl glulit ni'n. ¹⁰ Ni'n pipanimg, 'Tala'tega's nige' ni'n Gjisaqamaw?' Negm telimit ni'n, 'Unaqa'si aq lia Tamasgus aq na'te'l tlimulten 'ms't goqwei ta'n Gjinisgam tel pual'sg tla'tegen.' ¹¹ Nepapigwa'lig na wasoqotesg aq nigmaq wesua'lit 'npitn aq elglisgenit Tamasgus.

¹² "Na'te'l eig'p ji'nm teluisit Ananias, ta'n emtoqwalatl Nisgaml. Melgi gtlams'tgl ginu ugt'tplutaqanminal aq ma'mun gepmitelmus 'ms't ta'n te'sijig Lesui'paq wigultijig Tamasgus. ¹³ Ni'neg pegising'p, gmetug gaqama'sit aq telimit, 'Gwis, Sol, apat nemitega.' Na smtug nemitegei aq angamg negm. ¹⁴ Ananias teluet, 'Gjinisgam ta'n gujjinaqi'g emtoqwala'tipnn gisi mgn'sg gi'l 'gji'tun aq tla'tegen ta'n negm pual'sg, nmian getlamiet ugtlugowinuml Se'susal, aq nutuan etl ewistulitl. ¹⁵ Gi'l peggwa'sites aq gnuat'eteges igtigig ta'n goqwei nemitun aq nutmn ugjit Gjinisgam. ¹⁶ Aq nige' mut piami esgmaw! Unaqa'si, pipanim Gjinisgam ugs'ta'ulnin, aq 'gtlue'uti'l jigla's'gt'tal! Na tujiw sign'tasi.' "

Gjinisgam Poligapal elgimatl ta'nig mo Lesui'peulti'gw

¹⁷ "Na tujiw apaja'si Selusalemg, aq ge's etli a'sutmaianeg 'gjia'sutuo'guomg na tujiw telaplgi'gwa'i. ¹⁸ Nemi'g Gjisaqamaw aq na telimit. 'Tetaqa'si aq 'nqate'n Selusalemg, muta mimajuinu'g ula tet mo pualulug. Ma 'gtlams'tulu'g ta'n telimj ugjit ni'n.' ¹⁹ Teli asitemg, 'Gjisaqamaw, weli gji'jijig eliapnn ugta'sutuo'guomuaq aq pegwataqapnig ugsua'lugsineu, mattoqsineu ta'nig getlams'tasultijig gi'leg. ²⁰ Ta'n tujiw nut gnuat'tuet, Stipen, ne'po'teg ni'n eimap na'te'l. Wel'te'tmaqapnig ta'n tel ne'po'j aq ango'tmaqapni uggotmuaq wegla nujine'pa'taqatijig.' ²¹ Gjisaqamaw telimit, 'Maja'si muta ni'n gneg sitatug elgimul wegla ta'nig mo Lesui'peulti'gw.' "

²² Na mimajuinu'g jigs'tua'titl Poligapal glapis poqji wesgumaji ta'nig mo Lesui'peulti'gw, tel'ta'sultijig Poligap etl pisui agnimatl Nisgaml. Ap poqji sesgwa'utijig ta'n telaq wen ugsitun, "Jigla'lug, gisna ne'po't! Mo tepawgtigw mimajin." ²³ Me' naji gintoqsultijig aq me' pemi ugguaiultijig. Poqji menjiola'tiji uggotmuaq aq wenaqtesgmi'tij gun'tal, ugjit gun'tewta'new muta tel'ta'sultijig etl pisui agnimatl

Nisgaml. ²⁴ Na iganpuguit Lo'mewa'j telimaji ugsma'gnismg, “Pisgwa'lug Poligap ta'n sma'gnisg wigultijig. Mattoq ugjit 'g'jigji'tuanew ta'n goqwei Lesui'paq, wet sesgu'tijig aq weji gtana'tij.” ²⁵ Ta'n tujiw gis gl'pila'titeg, ugjit matta'new, Poligap pipanimatl sma'gnisl gaqamilitl na'te'l, “Telteg gilew 'gt'tplutaqanmuow matta'new Lo'mewa'j? Je me' menaq ilsumawoq, aq gisi gji'tuoq ta'n goqwei gisi opla'toq?”

²⁶ Ta'n tujiw sma'gnis nutgeg, elietl iganpuguilatl aq pipanimatl, “Tal lugwen ta u't? Ula ji'nm Lo'mewa'j!”

²⁷ Toqo na iganpuguit elietl Poligapal aq pipanimatl, “Tlimi, gi'l na Lo'mewa'j?”

Poligap teli asitematl, “E'e.”

²⁸ Iganpugutuaji sma'gnisg teluet, “Ni'n ta'n tel gis Lo'mewi apangitmap mesgi'g suliewei.”

Poligap teli asitematl, “Lpa ni'n teli ugs'tqamuiap!”

²⁹ Na smtug wegla sma'gnisg ta'n getu matta'tipnn essetita'jig negmeg. Na iganpuguit jipaqa'sit ta'n tujiw geitoq ula Poligapal Lo'mewatl aq gi's gis glpilatl pisgataqanapigtug.

Poligap igalsit iganpugultiliji ugsisguaq

³⁰ Na smtug telimaji ugsma'gnismg ugjit Poligap mena'tugsin pisgataqanapigtug. Getu' 'gji'toq giasgiwewei ta'n goqwei Lesui'paq elsutmua'titl Poligapal. Na igtig na'gweg telimaji iganpugultijig patlia'sg aq 'ms't iganpugultijig mawagnutma'tinew. Na tujiw ela'latl Poligapal ta'n eimu'ti'tij.

23

¹ Poligap tetpaqi angamaji iganpugultiliji aq telimaji, “Nigmatut, 'ntangita'suaqanm gelu'lg Nisgamewigtug, ta'n teli pgitawsi, we'gaw nige' gisgug.” ² Na espe'g patlia's, Ananias, telimaji ta'nig gmetug gaqamultipnig gigiw Poligapeg. “‘Tqatmu'g ugtun!” ³ Poligap telimatl, “‘Lpa Gjinisgam lugwalultew gi'l, wesgiji angamgusin. Gi'l pengopin na'te'l etli ilsumin ta'n telteg 'tplutaqan. To'q gatu gi'l sewisga'tun 'tplutaqan ta'n tujiw telimteg negmow, 'tqaminew ni'n.”

⁴ Na ji'nmug gigje'w eimu'tijig Poligapeg telua'tijig, “Etl penoqwimt Gjinisgam espe'litl ugpatlia'sml.”

⁵ Poligap teli asitemaji, “Nigmatut, mo gejiaqap negm espe'g patlia's. Gjinisgam ugtwi'gatign telueg, “Lpa mo teltenug miliman ta'n ilgwenaji mimajuinu'g.”

⁶ Ta'n tujiw Poligap nemiateg ta'siliji Satusiaq aq igtig Palasiaq, gesigawewistog, “Nigmatut, ni'n na Palasi, aq nngi'gug Palasiaq. Nige' ni'n etli ilsutasi, muta geitu Gjinisgam apaji unaqa'lataq ta'nig wegla nepu'tipnig aq sangew esgma'si ugjit negm tla'tegen.”

⁷ Ta'n teli nqase'g gis tlueteg na, na Palasiaq aq Satusiaq, poqji gi'glultultijig, aq smtug nasgwiejig. (⁸ Muta Satusiaq teluejig mimajuinu'g ma apaji minunsulti'gw ta'nig gisi npu'ti'tij, mo eimu'ti'gw ugjjiaqamijig aq mo eimu'ti'gw ansale'wijig, gatu Palasiaq getlams'tmu'tijig wegla.) ⁹ Ap me' naji gsigawa'tijig. Na tujiw ta'sijig nujigina'mua'tijig 'tplutaqan, na Palasiaq, gaqamita'jig melgi gi'gattesgua'tiji, “Mo goqwei we'jituatqat amsalteg ula ji'nm. Etug jel Wejuli Nisgam gisna ansale'wilitl glulgutugun, etna na weji gji'toq.”

¹⁰ Na ma'mun gi'gaita'jig. Ula iganpugutuaji sma'gnisg jipaqa'sit ugjit Poligapal gaqsuistoqsilin. Na smtug telimaji ugsma'gnismg, “Nisitaq na'te'l aq jila'lug Poligap aq la'lug wen'ji'guomg ta'n sma'gnisg wigultijig.”

¹¹ Na igtig wela'gw, Gjisaqamaw gaqamilitl gmetug Poligapeg aq teluet, “Mut puniew! Gis Selusalemg mimajuinu'g gis tlimjig ta'n weni ni'n. Amujpa na wijej tela'tegen elt Lo'mg.”

Lesui'paq getu ne'pa'titl Poligapal

¹² Na wapg alt Lesui'paq mawita'jig ugjit usgutmnew ta'n tla'taqatitaq. Elui'tmasultijig, mo mijjultinew gisna samqwoltinew glapis gis ne'po'j Poligapal. ¹³ Me' aq newisgegsipnig gissutmi'tij. ¹⁴ Na tujiw el'ta'titeg iganpugultiliji patlia'sg aq natawo'ltijig mimajuinu'g aq telima'tiji, “Ninen gis lui'tmasultieg, 'ms't ta'n te'sieg mo mijjultinew glapis gis ne'pe'g't Poligap. ¹⁵ Nige' gilew aq iganpugultioq, 'lgitmoq glusuaqan Lo'mewa'j iganpuguit aq pipanimug ugjit jugwa'lan Poligap, tlla'in 'st'ge' me' pugwelg giasgiwewei getu 'gji'tun ugjit negm. Gatu gisgajo'ltitesnen ne'pa'nen ge's mo pegisinug tet.”

¹⁶ Pas'g na Poligap uggwe'ji'tl uggwisl gaqa nutg 'ms't goqwei ta'n getu tla'la'tij Poligapal. Pisgwa't wen'ji'guomg ta'n sma'gnisg wigulti'tij aq na telimatl Poligapal. ¹⁷ Na smtug Poligap wigumatl newgte'jilitl sma'gnisl aq telimatl, “La'l ula ji'nmji'j ta'n eig iganpugutuaji sma'gnisg. Nat goqwei getu tlimatl.” ¹⁸ Na sma'gnis ela'latl iganpuguiteg aq teluet, “Na Poligap pisit laplusang, wigumip aq pipanimip jugwa'lan ula maljewe'j ji'nm gi'leg, muta nat goqwei getu tlim'sg.”

¹⁹ Na iganpuguit wesua'tuaj ugipitn, aq gijga gmetug ela'tijig pas'g negmow, aq pipanimatl, “Goqwei ta u't getu tlimi's'p?”

²⁰ Telimatl, “Na Lesui'paq assusultijig wel'te'tmi'tij pipanimulinew na sapo'nug ug-sua'lanew Poligap aq la'lanew iganpugultiliji 'st'ge' na to'q iganpugultijig me' pugwelg giasgiwewei getu 'gji'tu'tij ugjit Poligapal. ²¹ Pas'g na mut jigs'tuaw, muta me' aq ne'wisgegsijig ji'nmug tli igalsultitaq aq esgmalataq Poligapal. 'Ms't gis lui'tmasultijig mo mijjultinew aq mo samqwoltinew glapis gis ne'pa'tij. Nige' gisgajo'ltijig na tla'taqatinew aq teli esgma'tijig ta'n tluetes.”

²² Iganpuguit telimatl, “Mut wen tlimaw ta'n goqwei gis gnua'tuin ni'n.” Na tujiw maljewe'tl ji'nmji'tl ejiglgimatl.

Poligap elgimut g'pno'l Piligseg

²³ Na tujiw iganpuguit wigumaji tapusiliji sma'gnisg aq telimaji, “Gisgajo'lug ta'pu gasgiptnnaqaniji sma'gnisg maw lluigneg te'sisgegsijig ji'nmug ta'n natawipulua'tijig, aq ta'pu gasgiptnnaqaniji ji'nmug ta'nig mujgajewe'g espo'qwas'gl natawo'tmi'titl. Gisgajo'ltigw ugjit 'lta'new Sesalia, ulo'nug psgunateg ajiej. ²⁴ Gisgaja'tuatoqs'p ta'sijig te'sipowg ugjit Poligap ta'n tl pmi'puluwetew. Aq angweiwatoqs'p ta'n tel saputa'sij g'pno'l Piligseg.” ²⁵ Na tujiw iganpuguit ewi'g'g wi'gatign, aq na telteg's,

²⁶ “Nige' ni'n, Glatius Lisias, ewi'gmul ta'n mawi espe'n g'pno'l Piligs, wel'ta'sualul.

²⁷ Na Lesui'paq goqqwa'la'tipn wegla ji'nmul aq getu ne'pa'tipn. Nutmaiap negm Lo'mewa'j. Na elia'p aq 'ntsma'gnismg, apoqonmaqatt'p. ²⁸ Getu' gji'tuap ta'n goqwei weji esu'tmua'titl. Na ela'l'g'p ta'nig iganpugua'tiji Lesui'paq. ²⁹ Na tujiw gisi gji'tuaneg menaq pas'g goqwei tela'tegegw ugjit te'pmn ne'po'qsin gisna pija'lugsin laplusang. Elsutmut'p aq tel pipanimut'p, ugjit Lesui'pewei 'tplutaqan. ³⁰ Ta'n tujiw gegnua'tuimgeg na Lesui'paq gissutmi'tis ta'n tl ne'pa'taq na tujiw gisita'siap gi'l elgitmul. Telimg'pnig ta'nig elsutmua'titl 'lta'new ta'n eimn, aq na'te'l tli lsutmuanew. Nige' ilta'tu wi'gatign ugjit gi'l.”

³¹ Na sma'gnisg tela'taqatipnig ta'n telimgig. Na wela'gweg, wesua'la'titl Poligapal aq ela'la'titl glapis na 'gjigan teluisig Antipatlis. ³² Na igtig na'gweg sma'gnisg apaji pgwato'ltijig aq igtig siawipulua'tijig wije'wa'titl Poligapal. ³³ Ela'la'titl Sesalia aq ignmua'titl wi'gatign g'pno'lal aq iga'la'titl Poligapal. ³⁴ Na g'pno'l egitg wi'gatign aq pipanimatl Poligapal, “Tami tleiawin?” Ta'n tujiw gisi gji'toq tleiawilitl na maqamigew teluisig Silisia, ³⁵ telimatl, “Jigs'tultes ta'n tujiw ta'nig elsutmasg'pnig peita'tij.” Na tujiw tewatgitg glusuaqan Poligap gnnugsin Elotaq ugtelege'wituo'guomg.

24

Poligap pisui ilsutmut Lesui'paq

¹ Gis na'nuguna'q espe'g patlia's Ananaias eliet Sesaliaeg, maw ta'sijig natawo'ltijig ji'nmug nutagnutmewinu teluisit Teltullus. Nat nmia'titl G'pnno'l Piligsal, ugjit ta'n tel pisui ilsutmua'tij Poligapal aq iganimsima'titl. ² Teltullus wigumut, aq poqji ilsutmuatl Poligapal aq teluet,

“Saqamaw G'pnno'l, Piligs, mawi espe'n! Gis nige' sa'q wantaqteg muta ne'gaw weli angweiwieg. Pugwelgl ta'n goqwe'l gelu'lgil gisi ila'tun ugjit 'ntgelu'lgminen aq 'ngutanminen. ³ 'Lpa, wel'ta'suatmeg 'ms't goqwei ta'n pa tujiw, espitelmuleg aq miwatmuleg. ⁴ Mo getu piam 'lgowaqana'lulueg, gatu etawaqtmul, tli ulm'tun jigs'tuin gijga'ji'jg. ⁵ Ninen gejig't ula ji'nm 'nsano'qonit aq sespena'q gisa'toq ugjit Lesui'paq ta'n telgi'g ugs'tqamu, aq negm newgte'it iganpugultijig negla Nasaletgewa. ⁶ We'gaw wejo'tg 'ntaqo'qona'tun ninenewei 'gjia'sutuo'guom. Etna na weji ugsua'lg'tt'p. Ninen getu ilsumg'tt'p ta'n telteg 'nt'tplutagnminen. ⁷ Pas'g na Lo'mewa'j iganpuguit Lisias pegising, aq mesgi'g matnaqqewaqaan gisa'toq glapis wesua'tugsieg'p. ⁸ Na tujiw Lisias tewatgitg'p glusuaqaan ninen ta'n elsutmaqatg. Amujpa na wejgwita'ieg gi'leg. Pa na nige' gi'l pipanims'p ula ji'nm na gisi gji'tutes 'ms't ta'n te'sgl goqwei elsutmaqatg, na teliaq.” ⁹ Na Lesui'paq wittoqutijig ta'n tel pisui agnimuj aq teluejig ula na 'ms't goqwei teliaq.

Poligap igalsit g'pnno'l Piligsal

¹⁰ Na g'pnno'l ugpitn wenaqa'toq ugjit Poligapal glusilin. Na tujiw Poligap gelusit,

“Ni'n geju'l gi'l gis ne'gaw nuji ilsumjig ta'n te'sijig mimajuinu'g gaqaisipunqeg aq nige' wel'ta'si igalsi nige' gi'l 'gsisgug. ¹¹ G'pnno'l Piligs, gi'l gisi gji'tutes, mo piam sa'q aqantie'uti jel aqataig iga'iap Selusalem naji emtoqwalg'p Gjinisgam. ¹² Lesui'paq mo we'jitugupnig tl gi'gaja'sin ta'n pas'g wen 'gjia'sutuo'guomg aq mo we'jitugupnig gisa'tun sespena'q na'te'l na mimajuinu'g ughta'sutuo'guomuaq gisna ta'n pas'g tet tami se'g 'gjigang. ¹³ Aq ma nige' gisi musga'tulug ta'n goqwei pisuisu'tmui'tij tlian. ¹⁴ Gatu ni'n gis tlimultes ula, ni'n emtoqwalg Gjinisgam, ta'n ginu gujjinaqi'g emtoqwala'tipnn. Gatu Gjinisgam musga'tuaji mimajuinu'g 'lta'lin negmeg aq ta'n tlo'ltilitaq aq ni'n na tela'tegei. Pas'g negmow teluejig mo teltenug. 'Ngute' ni'n getlams'tm 'ms't ta'n te'sg goqwei ewi'gas'g Mowisewei 'tplutaqaan aq wi'gatignn gis wi'gmi'tipnn iganigjitegewin-ugi'g. ¹⁵ Ni'n wije'i elita'si Gjinisgam 'st'ge' negmow. Geitu Gjinisgam apaji unaqa'lataq gitg ta'nig getlamia'tijig aq ta'nig mo getlamia'ti'gw. ¹⁶ Etna na ugjit tela'tegei ta'n telgi'g pegwatu glu'gtn 'ntangita'suaqaanm ta'n tel lugowg Gjinisgam aq mimajuinu'g.

¹⁷ “Nige' gaqaisipunqeg jigla'sin Selusalemg. Gatu wet liap na'te'l la'tun suliewei ugjit 'ntmimajuinumg, aq wet liap 'gjia'sutuo'guomg elt la'tuan ignmatimge'w'e'l ugjit Gjinisgam. ¹⁸ Etna na tujiw na tel lugwa'p ta'n tujiw we'ji'teg 'gjia'sutuo'guomg. Na tujiw gaqa'tuaneg ta'n goqwei ewi'gas'g'p Mowisewei 'tplutaqaan ugjit mimajuinu glu'sin Nisgamewigtug. Mo pugwelugupnig mimajuinu'g ta'n wijitgwe'wipnig ni'n aq mo gisa'tuap sespena'q. ¹⁹ Pas'g na ta'sijig Lesui'paq tleiaultijig E'siaewa'gig, eig'pnig. Negmow telteg jugwita'new gi'leg aq 'ltunew ta'n goqwei elsutmui'tij, me' ta gatu gungunmi'tij nat goqwei ta'n teli gtani'tij. ²⁰ Gisna wegla ji'nmug eigig tlimuli'tij ta'n goqwei gisi opla'tu gisna me' goqwei gisi wejituti'tij, ta'n tujiw etli igalsianeg iganpugultijig ugsisguaq. ²¹ Assma pas'g newgte' ta'n ilsutmuijig, sesgweiap ta'n tujiw gaqamianeg na'te'l. Gesigawweiap, 'lsumin nige' gisgug ta'n teli gtlams'tasi ta'nig nepu'tipnig apaji unagita'taq.’ ”

²² Piligs gis gaqi gji'toq ta'n Gjinisgam musga'tuaji mimajuinu'g 'lta'lin negmeg aq ta'n tlo'ltilitaq. Na tujiw 'ms't goqwei naqa'toq. Telimaji, “Ta'n tujiw iganpugutuaji sma'gnisg Lisias 'pgising na tujiw gisita'sites ilsumulin.” ²³ Tewatgitg glusuaqaan ta'n iganpugutuatl

Poligapal, “Siaw nuje'iw. Ignmu gijga assumsin aq ignmug witapaq jugwa'tuanew ta'n tel nuta'maj.”

Poligap siaw nuje'atl sma'gnisl

²⁴ Ta'suguna'qeg Piligs pegisingig aq ugte'piteml teluisilitl Thusilla negm Lesui'pewi'sgw. Natgimatl Poligapal aq jigs'tuatl. Etlewistulij ugjit ta'n teli gtlams'tasiliy Se'sugulial. ²⁵ Pas'g na Poligap siawewistog, “Ta'n tli ulm'tutes, aq gis tla'tegen ta'n Gjinisgam tel puatg mu na ta'n gi'l tel puatmn, aq na na'gweg wejgu'aq enmigiaspiaq ta'n Gjinisgam ilsumaj mimajuinu'g.” Piligs jipaqa'sit aq teluet, “Jigla'si pe' nige'. Ap wigumultes ta'n tujiw gisgaje'ian.” ²⁶ Etlita'sit Poligapal ignmagun ta's'g suliewei. Etna na ugjit gaqaisg wigumatl aq agnutmajig.

²⁷ Tapuipunqeg pemptes'g Polgius Pestus, wesua'tuaj ugt'pun Piligs, aq negm g'pnno'lewit. Piligs pewatg'p ul'telmugsin Lesui'pewigtug. Na wet siaw naqalatl pisilitl Poligapal laplusang.

25

Poligap pipanigesit ugjit Lo'mewei Gjielege'wit ilsuman

¹ Gisi nsuguna'qeg Pestus iga'teg na'te'l na maqamigew aq weji maja'sit Sesalia glapis Selusalemg. ² Etna na na'te'l iganpugultijig patlia'sg aq esgwia'tijig Lesui'paq iganpugultijig telima'titl Pestusal, ta'n goqwei elsutmua'tij Poligapal. Etawaqtmua'titl Pestusal ³ ul'te'tmulin, jugwa'lugsilin Poligapal Selusalemg, gisi ilsutmi'tij ne'pa'new ta'n tujiw pmil'ta'tij. ⁴ Pestus teli asitemaji, “Poligap siaw gugunut laplusang Sesalia, aq ni'n ma 'pgije'nug apaja'sites. ⁵ Ignmug ta'nig iganpugultijig wije'winew Sesalia aq 'lsutmua'tij na ji'nm ta'n goqwei tel'ta'sultioq gisi opla'toq.”

⁶ Pestus siawqatg's na'te'l glapis pa na na'tami metlasuguna'q. Na tujiw eliet Sesalia aq maw Lesui'paq iganpugultijig. Na igtig na'gweg pemgopa'sit ta'n i' tli ilsumuj, aq tewatgitg glusuaqan Poligapal pisgwa'lugsilin. ⁷ Ta'n tujiw Poligap gisi pisgwa'luteg na Lesui'paq ta'n weita'pnig Selusalemg gigto'qopugutua'titl aq elsutmua'tij pugwelgl ta'n goqwe'l gisi opla'toqol. Pas'g mo goqwei gis neia'tu'ti'gw tlian. ⁸ Na tujiw Poligap igalsit, “Ni'n menaq goqwei opla'tu gisna 'gtantun 'tplutaqan Lesui'pewei gisna 'gjia'sutuo'guom gisna Lo'mewei 'gjielege'wit.”

⁹ Pestus pewatg's ul'te'lmugsin Lesui'pewigtug. Wej pipanimatl Poligapal, “Ul'te'tmug lien Selusalemg aq na'te'l ni'n tli ilsumulin?”

¹⁰ Poligap teli asitematl, “Nige' gaqami ta'n tli ilsumuj mimajuinu'g ugjit 'gjielege'wit aq tet telgitasi tli ilsumugsin. Menaq goqwei opla'tuaqig Lesui'paq aq gi'l weli gji'tun. ¹¹ Lpa sewisga'tua's 'tplutaqan aq tla'tega's nat goqwei togo te'pmas ne'po'qsin na tujiw gis ne'pa'itoqs'p. Pas'g 'lpa mo telianug ta'n teli gtani'tij Lesui'paq iganpugultijig. Ni'n Lo'mewa'j aq mo wen gisi iga'ligw na'te'l. Ni'n pipanigesit 'lgimugsin 'gjielege'witewigtug ilsumin.”

¹² Na tujiw Pestus gis mawagnutma'ti'titeg natawo'ltiliji ugtmimajuinung. Teli asitematl, “Gis pipanigesin 'gjielege'wit ilsumulin aq 'gjielege'wit ilsumultew.”

Poligap gelulaji Aglipaal aq ugte'piteml Plnisl

¹³ Na'tami ta'sijig tepgunsejig elege'wit Aglipaal aq Plnis pegisingig Sesaliaeg naji mittugwala'titl Pestusal aq wel'ta'suala'titl. ¹⁴ Ta'n tujiw eimi'titeg ta'suguna'q Pestus gegnua'tuatl elege'wilitl ta'n te's'g goqwei teliaqap ugjit Poligapal. Teluet, “Etna na ula ji'nm ta'n Piligs naqalapnn laplusang. ¹⁵ Ta'n tujiw elianeg Selusalemg, na Lesui'paq iganpugultijig aq natawo'ltijig ji'nmug peita'jig aq telimijig ta'n goqwei elsutmua'titl Poligapal, aq pipanimijig ni'n ilsuman ugjit ne'po'qsilin. ¹⁶ Pas'g na telimg'pnig, Lo'mewa'q mo telo'lti'gw igan iga'lanew ta'n pas'g tegen ji'nm elsutmuj opla'tegen. Amujpa na tmg nemiaji ta'nig elsutmaji glaman gisi igalsitew ugsisguaq. ¹⁷ Ta'n teli nqase'g

peita'titeg tet, na wapg, smtug epa'siap i' tli ilsumuj aq tewatgitmap glusuaqan ugjit na ji'nm pisgwa'lugsin. ¹⁸ Na ta'nig getant'pni gaqamita'pnig pas'g mo geggunmi'tigup ta'n goqwei ilsutmuataq gisi opla'tlin 'st'ge' ta'n tel'ta'siap. ¹⁹ Pas'g gijga gi'gaita'pnig ugjit ta'n negmow teli gtlams'tasulti'tij Nisgamewigtug aq na newgte'jit ji'nm teluisit Se'sus ta'n nepg'pnaq, gatu Poligap teluet apaji minunsipnaq. ²⁰ Me' menaq gisita'siw ta'n tli gji'tutes giasgiwewei ta'n teliaq. Etna na ugjit pipanimg Poligap ul'te'tmn lien Selusalemg na'te'l tli ilsumugsin ta'n goqwei elsutmuj. ²¹ Pas'g Poligap pipanigesip gugunugsin tet, aq ignmuan negm 'gjielege'wit ilsumgun. Na tujiw tewatgitmap glusuaqan ugjit negm gugunugsin glapis gisi 'lgim 'gjielege'witeg.”

²² Na tujiw Aglipa telimatl Pestusal, “Gsatmug ni'n gis nutaq na ji'nm.” Pestus asitematl, “Amuj nutuates sapo'nug.”

²³ Na igtig na'gweg Aglipa aq Pelnis pegisingig, ma'-muna'taqatiliji ta'n tel pugwen-niji mimajuinu'g gepmite'lgwi'tij. Pisgwa'tijig ta'n i' tli ultesgatulti'tij maw iganpugul-tiliji sma'gnisg aq iganpugultijig ji'nmug tle'g na 'gjigan. Na tujiw Pestus tewatgitg na glusuaqan ugjit Poligapal pisgwa'lugsilin. ²⁴ Pestus poqji glusit, “Elege'wit Aglipa, aq ta'n te'sioq eimu'tioq tet, ula na ji'nm ta'n Lesui'paq getana'tipnn aq milimsima'tipnn tet aq Selusalemg. Sesgu'tipnig, ‘Mo tepawgtigw nugu mimajin.’ ²⁵ Pas'g na ni'n mo we'jituq goqwei ta'n gis tla'tegej we'gaw te'pmn ne'po'qsin. Negm gis pipanigesit 'lgimugsin 'gjielege'wit. Gisita'siap 'lgiman. ²⁶ Pas'g na mo goqwei geggunmu ugjit negm ta'n tl wi'gmua's Lo'mewei Gjielege'wit. Etna na ugjit pegisulg tet gilew 'gsisgwaq. Pjiliw gi'l Elege'wit Aglipa, glaman munso'tmnej ta'n tel gwilmu'g, ta'n Poligap gis tla'teg'p glaman ni'n guguntes nat goqwei gis wi'g'tesg. ²⁷ Muta mo weltenug ugjit ni'n 'lgiman ji'nm aq mo gnua'tuan ta'n goqwei elsutmuj.”

26

Poligap igalsit Aglipaeg

¹ Aglipa telimatl Poligapal, “Nige' gi'l gis glusites.” Poligap poqtewistoq aq nespegetl ugpitn. Poqji igalsit,

² “Elege'wit Aglipa, wela's'g goqwei ta'n tele'i gisgug na gisi igalsi gi'leg ugjit ta'n te's'g goqwei na Lesui'paq ntmimajuinumg elsutmuijig. ³ Pjiliw, muta gi'l weli gji'tun ta'n Lesui'paq telo'lti'tij aq mil pipanigesultijig mo wije' teli gtlams'tasulti'gw. Nige' pipanimul ewlistui aq sangew jigs'tuin.

⁴ “Ta'n te'sijig Lesui'paq geitu'tij ne'gaw ta'n tel neps'tgwa'tasiap maljewe'juianeg. Geitu'tij mujga amgwes ne'gaw etligwei ni'n nmutgig aq Selusalemg. ⁵ Gis nige' geitu'tij pa na ugjo'tmi'tij gis tluetaq, mujga amgwes ne'gaw etligwei ta'n telo'lti'tij Palasiaq, melgoqtmi'tij ta'n teli emtoqwala'tij Nisgaml. ⁶ Aq nige' gaqami tet ilsumugsin muta elita'si ta'n Gjinisgam teli tplumapni gujjinaqi'g. ⁷ Ula na wije' teplumtingewe'um Gjinisgam gisituapni 'ms't ta'n te'sijig newgtisgegsijig je ta'pu inguti nemigsijig Lesui'paq, ginu 'gmimajuinuminaq. Elita'sultijig 'msnmnew ge's elugowala'titl Nisgaml tepgig aq na'gweg. Mawi espe'n Aglipa, nige' pisui elsutmuijig Lesui'paq muta elita'si Gjinisgam Gisiteget tla'tegetew ta'n teli tplumsip. ⁸ Goqwei gilew teli mtue'g 'gtlams'tasultinew Gjinisgam minua'lataq nepu'tiliji?

⁹ “Ni'n tel'ta'siap tla'tegen ta'n telgi'g pegwatu, tetuji gtang'p, Se'sus, Nasaletgewa'. ¹⁰ Etna na tela'tega'p Selusalemg. Iganpugultijig patlia'sg ignmuipni ml'gigno'ti, aq ni'n pugwelgig Gjinisgam ugtmimajuinumg pijo'l'g'pnig laplusang. Ta'n tujiw gissmuteg ne'po'qsineu, elt ni'n wel'te'tmap. ¹¹ Gaqaisg telimg'pnig ugjit mattoqsineu ta'n te's'gl a'sutuo'guoml aq wejo'tmap gisa'lanew puna'tunew ta'n teli gtlams'tmu'tij. Tetuji uggwaiugtaqapnig, we'gaw eliapnn 'gjigan se'g tle'g amasgipnn'g'pnig.”

*Poligap wesgutg ta'n teli ugs'tap
(Paqalaiwaqann 9.1-19; 22.6-16)*

¹² “Etna na ugjit wet lia'p Tamasgusg aq wi'gatign geggunmap weja'toq iganpugultijig patlia'sg ugjit na tla'tegen. ¹³ Mawi espe'n Aglippa, assma na mewlia'gweg'p, miawi awgtigtug, ta'n tujiw nemituaneg paqtasa'sg. Musigisg'tug wejiaq, me' naji gsateg je mu na'gu'set. Gigto'qwateg ni'neg aq negla ji'nmug pemitaleg'pnig. ¹⁴ 'Ms't ta'n te'sieg nisia'tieg maqamigeg. Nutaq nat wen metewistog, telimit Lesui'pewigtug, 'Sol, Sol, goqwei weji amasgipnnin ni'n? Asgaiasin gi'l ta'n tujiw getanin. Gi'gatgamigsin pa wije'i aq etlatpetesg gun'ji gun'tewigtug. Je'gas asgaiasit, ta'n tujiw mo tela'tegegw ta'n assusilitl tel puatmlj.' ¹⁵ Pipaniges, 'Wenin ta gi'l, Gjisaqamaw?' aq Gjisaqamaw teluet, 'Ni'n na Se'sus, ta'n gi'l amasgipnnet. ¹⁶ 'Lpa unaqa'si aq gama'si. Wet neia'siap ugjit gi'l 'mgnulin, ugjit 'nflugowinu'imin. Amujpa na gi'l tlimates igtigig ta'n tel nemi'n nige' gisgug aq ta'n goqwe'l musga'tultes ta'n tujiw apaji neia'sian. ¹⁷ Mo pas'g elgimulu, maw angweiultes ta'n tujiw negla mimajuinu'g Lesui'paq 'gtan'sg, maw 'ms't esgwia'tijig. Ma gis tala'lulug negmow, muta 'lgimultes aq angweiultes. ¹⁸ Gisa'lates mimajuinu'g jigla'lan ta'n Gjimm'tu teli assumaj aq la'lan Nisgamewigtug. Ta'n teli gtlams'tasi'tij ni'neg, apigsigtuaten ugtlue'utiwal. Pa na wije'i aq gisa'latesg nmitaqatinew ta'n teli npapigwo'lti'tij aq jigla'lan etli oqonitpa'qigtug aq la'lan ta'n etl waseteg. 'Msntaq ugt'punuo'q ta'n Gjinisgam gisi mgnmuaj ugtmimajuinumg.' ”

Poligap telimaji ta'n telamu'g ugtlgowaqan

¹⁹ Poligap siawewistog, “Na tujiw, Elege'wit Aglippa, mo elistmuap ta'n goqwei wejiaq wa'so'q ta'n tel aplgigwa'siap. ²⁰ Amgweseweieg Tamasgusg aq Selusalemg toqo ta'n telgi'g Jutia aq ta'n maw mo Lesui'peulti'gw na pestunmaqapnig. Amujpa na gawasgita'sultijig aq ejiglita'jig elue'utigtug aq el'ta'jig Nisgamewigtug. Amujpa na tela'taqati'tij ta'n goqwe'l musga'tunew ejiglitatgig elue'utigtug. Na. ²¹ Etna na ugjit Lesui'paq goqqwa'lipnig ta'n tujiw eimaneg 'gjia'sutuo'guomg aq wejo'tmi'tip ne'pa'inew. ²² Ne'gaw Gjinisgam apoqonmuit tlia pa nige' gisgug. Nige' gaqami ula tet wije'i telimuloq 'ms't ta'n te's'g goqwei gis tliaq, 'ms't ta'n te'sioq, iganpugultioq aq esgwia'tioq. Pas'g teluei ta'n iganigjitegewinugi'g aq Mowiso'q teluepnaq tliatew, ²³ 'Amujpa na Nujiugs'tawi'wet welmaje'g aq 'npmn. Amgwesewa'juitew apaji minunsit tgutaqane'gatigtug. Gnuat'uatag Lesui'paq aq esgwia'tijig ta'n tli ugs'ta'titaq pa wije'i aq waseteg wasoqweg oqonitpa'qigtug.’ ”

²⁴ Ge's Poligap etl igalsit ta'n gis tliej, Pestus sesgwalatl, “Poligap gi'l elue'wien! Ta'n telgi'g gina'masuti, geggunmn elue'wa'l'sg?”

²⁵ Poligap asitematl, “Mo ni'n elue'wiew, mawi espe'n Aglippa; ni'n ta'n telimul teliaq aq mo elue'wiew ta'n tel ewistu. ²⁶ Elege'wit Aglippa! Gis glulultes gi'l, aq mo naqatgenmulu muta gi'l weli gji'tun ta'n goqwei wesgutm. Geju'l gis gi'l geitu'n 'ms't ta'n te's'gl muta ta'n tel gis tliaq mu mimgwa'tas'gtug. ²⁷ Elege'wit Aglippa, getlams'tajig iganigjitegewinugi'g ta'n gis wi'gmi'tipneg? Geju'l 'gtlams'tmn.”

²⁸ Aglippa telimatl Poligapal, “Tel toqwaqji'g ta'n telewistun tel'ta'sin gis gawasga'litesg ugjit 'gtlams'tasin Se'susewigtug?”

²⁹ Poligap asita'puguet, “Nige' gisna aqantie'uti, je tlia metlasipunqeg nige' weja'tegemg, pas'g tla'tegen. Geitu'n Gjinisgam ni'n eli a'sutmai ugjit gi'l aq ta'n te'sioq esgwia'tioq etl jigs'tuioq nige' gisgug 'gtlams'tasultitoqs'p Se'suseg st'ge' ni'n ta'n teli gtlams'tasi pas'g mu ta'n pisgataqanapi'l nasgmnew.”

³⁰ Na tujiw elege'wit, na g'pno'l, Plnis aq igtigig wenagita'jig. ³¹ Ta'n tujiw gis jiglita'titeg telimultijig, “Ula ji'nm menaq goqwei opla'tug ugjit ne'po'qsin, gisna pija'lugsin laplusang.” ³² Aglippa telimatl Pestusal, “Ula ji'nm gisi iga'lanesog, mo glumagusn 'gjielege'wit ilsungun.”

27

Poligap ela'lut Lo'm

¹ Ta'n tujiw gissutmi'tij laqtaqatinen Italiewa'gig, iga'tua'titl Poligapal aq igtigig ta'n pisultipnig laplusang Julius ugpitng nuje'wan. Negm newgte'jit ta'nig iganpugutuajig Lo'mewaq sma'gnisg telui'tujig, “Lo'mewei Gjielege'wit ugsma'gnismg.” ² Na tepita'ieg, lapuguan wejiaq Antlamittium, gisgatteg maja's'gtn lian na maqamigew teluisig E'sia. Pusieg aq negina'qitaieg 'gjigann ta'n gigjiw etegl samqwanigtug. Alistalgus, Masetoni-aewa', tle' na 'gjigan Tessalonia, wijitgweiugsieg'p. ³ Na igtig na'gweg, oqwa'ieg Saiton. Julius wele'watl Poligapal aq ignmuatl lielin nat nmian witapaq, ugjit ignmugsin ta'n goqwei nuta'maj. ⁴ Tepita'ieg na wet siawita'ieg na'te'l, ugju'sn asugwetnma'tieg glaman eligtuapsultieg aq elaqtaqatieg a'quteg na mnigu teluisig Saipulus. ⁵ Siawaqtaqatieg aq pemptesgmeg na maqamigew teluisig Silisia aq Pampilia. Peita'ieg gutan teluisig Maila, Lisia eteg. Na tujiw oqwa'ieg aq geptitaieg. ⁶ Etna na'te'l igtig lapuguan wejiaq Alegsantlia. Gisgatteg pusin lien na maqamigew teluisig Itali. Iganpuguit sma'gnis aq ninen tepita'ieg aq pusieg.

⁷ Ta'suguna'q sangew alaqaqatieg aq maw muni gitnm'tieg glapis ta'n tujiw iga'ieg na gutan teluisig Snitus. Tetuji ml'gignewa's'g ugju'sn mo gis siawita'weg na'gweg ta'n getu 'lta'ieg'p. Toqo eligtuapsultieg aq elaqtaqatieg aguteg na mnigu teluisig Gelit, pemptesgmeg wesawei teluisig Salmoni. ⁸ Ne'gaw gigjetesgmeg aq gitnm'tieg peita'ieg na gutan teluisig, “Ta'n i' tli ango'tas'g ugtulual.” Mo piامي amasenug na gutan teluisig Lesia.

⁹ Pegitga'tmeg na'te'l, na tujiw wesami nsano'qonig siawita'nen muta gis nige' poqji tgwa'q aq gis gneg pemptesg'g ta'n teli alaqaqatimg, aq maw na pestie'umg ta'n tujiw migwite'tmn “Gjinisgam apigsigtmasgl 'gtlue'uti'l.” Na Poligap gegnua'tuaji, ¹⁰ “Ji'nmutut, iganigji'tu ta'n el'ta'igw mawi 'nsano'qonig, ta'n te's'g goqwei tepteg gaqi n'tutesnug maw 'gtulnu aq maw mimajuinu'g 'npu'titaq.” ¹¹ Gatu, iganpugutuaji sma'gnisg jigs'tuatl iganpuguiltil ta'n assutmlij ugtul teluelij, aq mo ta'n Poligapal teluelij. ¹² Na gutan ta'n teluisig “Ta'n tli ango'tas'g ugtulual” mo gesi gelu'lgtnug newgtipug i'mu'tinew. Pugwelgig ji'n mug wel'te'tmi'tij siawaqtaqatinenu wejo'tmi'tij iga'new Poenigs, gisi pgwatu'tij glaman i'ttaq na'te'l newgtipug. Na gutan Poenigs eteg na wijei mnigu Gelit. Ta'n i' ango'ta's'g ugtulual elasg'teg 'tg'snug aq oqwatnug.

Mesgi'g 'mtunoqt apaqtug

¹³ Uljaqa poqji ugju's'g 'tg'snug wett'g aq na ji'n mug tel'ta'sultijig gis tla'taqatijig ta'n telsu'taqatipnig. Gl'pisun wenaqa'tu'tij aq smtug tajigaqtaqatijig ta'n telgi'g pegwatu'tij gigjiw na mnigu Gelit. ¹⁴ Tel gne'g melgignaq ugju'sn telui'tmi'tij “Ewlamnsn” oqwatnigjipeg wet ne'itesg na mnigug. ¹⁵ Ugju'sn gisa'toq 'ntulnen mu nugu gisgwenmug, els'g ugju'snigtug aq siaw liaptmeg siawa'lugsinen ugju'snigtug. ¹⁶ Gijga mesnmeg aguteg ta'n tujiw gis pemptesgmeg apje'ji'j mniguji'j teluisig Gawta. Etna na na'te'l, gitnm'tieg ta'n tel gisapsnmg 'ntulji'jinen ta'n pemsewtaqatueg'p. ¹⁷ We'gaw gisapsnmg aq gelpilmeg 'ntulnaq ta'n tujiw gis tepa'tue'g aq gelpilmi'tij ta'n telgi'g lapuguanmuow 'ntulnen. Negmow jipasultijig jijuqa niwetasantitaq gmetug na maqamigew teluisig Lipia. Na tujiw nisa'la'tiji ugsegi'gnmuaq aq gelpila'tiji aq eliaqtmi'tij 'ntulnen ugju'sn pma'luginew. ¹⁸ Siawi gnawa's'g ugju'sn we'gaw igtig na'gweg, poqji paqatjio'tueg ta'n goqwei tepteg 'ntulnaq. ¹⁹ Aq na igtig na'gweg paqatjio'l'g'tjig ta'sijig segi'gng, a'papi'g, aq gi'gamgo'ng. ²⁰ Gaqaisugunaq mu gis nemiaqat na'gu'set gisna gloqowe'g aq na ugju'sn me' naji ma'mun putues, glapis ninen mu nugu elita'sultiweg ugs'ta'tinen.

²¹ Na ji'n mug mo mijjulti'gw gaqaisugunaq, Poligap gaqama'sit aq telimaji, “Ji'nmutut, jigs'tuigoqpn na aq mo weji pusigoqpn Gelit, glaman nige' mo te's'gtnuisoq ta'n goqwei

entu'g. ²² Pas'g nige', etawaqtmuloq ml'gito'ltigw. Mo eimu newgte'jit te'sioq ta'n 'ntutew ugmimajuaqanm pas'g 'gtulnu gaqseioqtoqwetew. ²³ Geitu muta wela'gweg, Gjinisgam ta'n ni'n tleiawi aq emtoqwalg, ugtansale'witeml pegising'p ni'neg. ²⁴ Aq telimip, 'Mut jipasiw, Poligap. Amujpa na qamites ilsumulin Lo'mewei Gjielege'wit. Gjinisgam ta'n teli ulm'toq, ugjit gi'l, weji ugs'tawiaji mimajuinu'g, ta'n wijitgweiasgig lapuguanigtug.' ²⁵ Glaman ji'nmutut, ml'gito'ltigw, muta ni'n elita'si Gjinisgam, geitu tliatew 'st'ge' negm ta'n telimip. ²⁶ Pas'g ginu na'taqamtogu'titesnu na'tami mnigug.”

²⁷ Gis ta'pu aqantie'uti, metugunaq, na wela'gw pemtoqu'tieg Mesgi'g 'Gta'n. Na'tami gisgatapa'q, na ji'nmug ta'nig nujo'tmi'tij 'ntulnen pegnotmi'tij pm gigjetesgmnen maqamigew. ²⁸ Angaptmi'tij ta'n tel temig samqwan, e'wa'titl a'papij 'sgolu'sgw gelpiteg. Na tujiw gisi gji'tu'tij ta'n tel temig samqwan, newgt gasgiptnnaqan je tapuisga'q leppie. Tel gne'ji'j ap wijej tela'taqatijig aq gi's gisi gji'tu'tij pesgunateg te'sisga'q leppie tel temig. ²⁹ Jipaqite'tmi'tij ugtuluow lian etl guntewig. Na tujiw nispilmi'titl newgul gl'pisun ugtejg aq a'sutma'tijig ugjit peitapnian. ³⁰ Na ji'nmug ta'nig nujo'tmi'tij 'ntulnen wejo'tmi'tij ugsmultinew. Nispilmi'tij apje'ji'j 'ntulji'jinen samqwanigtug 'st'ge' na to'q pmil'ta'new naji nispilmnew gl'pisun igantug lapuguan. ³¹ Pas'g na Poligap telimaji iganpuguiltil sma'gnisl aq ugsma'gnismg, “Pa na negla ji'nmug mo siaw teppulti'gw, 'lpa mo gilew gisi ugs'ta'tiwoq.” ³² Toqo sma'gnisg temsa'tiji a'papi'g wet gl'piteg apje'ji'j 'ntulji'jinen aq eliaptmi'tij.

³³ Pem gisapniaq, Poligap munsaiwaji 'ms't ta'n te'siliji gijga mijjultinew, “Gis nige' esgm'tioq metlasuguna'q jel ne'w aq ne'gaw mo goqwei malqotmuoq. ³⁴ Ewlistuigw gijga mijjultigw, puatmoq ta gatu siaw mimajultinew. Gatu je ma newgte' sapun gun'jiwaq ugsegaqtug.” ³⁵ Poligap, na gis tluetaq, wesua'toq pipnaqan, miwatmuatl Nisgamal ugsisgwaq, pasgino'toq pipnaqan, aq poqji mijjit. ³⁶ Welgwija'laji. Na tujiw 'ms't ta'n te'sijig poqji malqotmi'tij ta's'g mijipjewe. ³⁷ Ta'pu gasgiptnnaqan jel llaigneg te'sisgegsieg jel asugom tepultieg. ³⁸ Ta'n tujiw 'ms't wen gaq ul g'satalulti'titeg, na tujiw nenaqjijatu'tij 'ntulnen. Geptijio'tu'titl gulumgl ughta'nug.

Sewisto'gweg 'ntulnen

³⁹ Ta'n tujiw gisapniaq, na ji'nmug ta'nig nujo'tmi'tij 'ntulnen, mo nenmi'ti'gw na sitm. Na tujiw nemitu'tij mnigu ta'n mo gun'tewinu, gissutmi'tij gisi pgwatu'tij na'te'l tl niwetesultitaq 'ntulnen. ⁴⁰ Na tujiw pesipgwesa'tiji a'papi'g ta'n wej gl'pisijig gl'pisunigtug getapa'qal. Na wijej apgwa'la'tiji a'papi'g ta'n ilgweng 'ntulnen aq wenaqpila'titl segi'gn igantug, glaman 'ntulnen un'jig liatew ugju'snigtug ta'n tel na'taqama's'g. ⁴¹ Gatu 'ntulnen niwetesg. Igantug mo gis maja's'gtnug gatu na ugtejg gaqsuisto'qweg ta'n tel ml'gignewa'ti'tij 'tgu'g.

⁴² Na sma'gnisg gisita'sultijig ne'pa'new ta'nig gisi gtaqqola'tipni laplusang glaman je ma newgte'jit gis na'taqama'mu'ti'gw aq ma gisi ugsmulti'gw. ⁴³ Pas'g na iganpuguit sma'gnis mo puatmug Poligapal tala'lugsinen. Na tujiw naqa'laji ta'n getu tla'taqatipnig. Awna na telimaji 'ms't ji'nmug ta'nig natawamutiliji, paqasi unaqia'tinew tmg aq na'taqama'mu'tinew. ⁴⁴ Gatu esgwia'tijig majulgwalanew genna'tiji pase'gig lasgo'plaq ta'n weji mn'to'qotijig ntulnaq. Etna na 'ms't ta'n te'sieg na'te'l gis tl na'taqamita'ieg.

28

Ta'n goqwei gis tliaq Malta

¹ Ta'n tujiw gaq na'taqamita'ieg, na mimajuinu'g telimugsieg, “Ula mnigu teluisig Malta.” ² Na mimajuinu'g ta'n na'te'l tle'g weleiugsiegnig. Assma poqji gigpesaq aq poqji tge'g, na pugtew pasgesa'tu'tij ugjit ninen. ³ Na Poligap ali mngnl pugsugl aq gegupa'toqol pugtewigtug. Pisisnaq 'mtesgmaq lame'g aq getaqqi unaqiet muta wesam p'teg aq nastesingl Poligap ugipitn. ⁴ Ta'n tujiw na mimajuinu'g na'te'l tle'g nemia'titeg

'mtesgmul gaqapijinitl Poligap ugpitn telimultijig, “Amuj ula ji'nm nut ne'pateget. Etug aniamugwet aq mo ignmuamut siaw mimajin tlia nige' gissumugt'g 'gta'n mo getapaqto'qwegw.”⁵ Pas'g na Poligap etl mntesmatl 'mtesgmul pugtewigtug aq 'lpa ma tala'lugugl.⁶ Negmow esgmala'titl poqji moqpelin gisna jiniw nisielin aq 'nppm. Pas'g na me' pegiji esgmajig aq mo nemitu'ti'gw goqwei wiguas'gtug negm ugtinneg, na tujiw gawasgita'sultijig aq teluejig, “Etna na ula newgte'jit nisgamaq.”

⁷ Na ji'nm teluisit Puplius 'nnu saqamaw na mnigu. Assutgl iga'taqan aq nesuguna'q ne'gaw weleiugsieg aq ignmugsieg i'mnen wiguaq.⁸ Na Puplius ujjl 'npo'qonisilitl gesnugwalitl epsimgeweia'silitl aq ugplaqane'gelitl. Poligap eliet negmeg, a'sutmat aq ugpitn ge'gwa'tuatl ugtugwejang aq gisi npilat.⁹ Ta'n tujiw na gis tliaq, esgwia'tijig mijajuinu'g ta'n gesnugu'tijig, na mnigug, peita'jig aq gisi npilujig.¹⁰ Negmow ignmugsieg pugwelgl ta'n goqwe'l. Ta'n tujiw poqtaqtaqatieg tepo'tugsieg ta'n tel nuta'maieg ta'n tel maita'ieg.

Naqtmij Malta aq siawita'jig glapis Lo'mg

¹¹ Nesisijig tepgunsejig teli pgitgatmu'tieg. Na tujiw tepita'ieg lapuguan weja'tegemg Alesantlia teluisig, “Tqope'jg Nisgamaq.” Lapuguan na'tel newgtipug eteg'p na mnigug. Na se'g elaqtaqatieg.¹² Glapis iga'ieg na 'gjigan teluisig Silagius, eteg na mnigu Sisili. Eimeg'p na'tel nesuguna'q.¹³ Weji pqaqtaqatieg aq iga'ieg na 'gjigan teluisig Lejum, eteg Italie'gati. Na wapg ugu'sn poqji putueg wejiaq 'tp'tesnug. Tapuguna'q peita'ieg na gutan teluisig Puteoli. Naqtmeg na'tel lapuguan.¹⁴ Weltesgaqatjig ta'nig getlams'tasultijig Se'suseg na'tel. Pipanimugsieg'p siawqatmnenn na'tel aqantie'uti aq wet siawi 'lta'ieg Lo'mg.¹⁵ Ta'nig getlams'tasultijig wigultijig Lo'mg nutma'tijig ugjit ninen aq naqtmij ugjit asugugsinen. Ta'sijig we'gaw weita'jig glapis na gutan teluisig “Nesisgl ta'n i' tl nep'timg” aq igtigig me' na'gweg, glapis ta'n tli ntuisga'ti'tij na gutan teluisig Appius. Ta'n tujiw Poligap nemiateg, miwatmuatl Nisgaml aq welgwija'sit.

Peita'ieg na 'gjigan Lo'm

¹⁶ Ta'n tujiw iga'ieg Lo'mg Poligapal eliamatitl 'ngutamsilin aq newgte'jilitl sma'gnisml angweiaqun glaman ma gisi ugsmugwagw.

¹⁷ Gisi nsuguna'q Poligap wigumaji iganpugultijig Lesui'paq ta'nig wigultiliji na'tel ultesgatultinew. Ta'n tujiw gis mawita'titeg, Poligap telimaji, “Nigmatut, menaq ni'n goqwei tla'tegew 'gtanan 'gmimajuinumaq gisna ta'n telo'lti'tij wejiaq gujjinaqi'g. Awna pija'lipni lapusang Selusalemg aq iga'lipnig ugpitnuaq Lo'mewaq.¹⁸ Mil pipanimipnig aq getu iga'lipnig muta mo goqwei we'jituti'tigup ugjit te'pmm ne'po'qsin.¹⁹ Pas'g na Lesui'paq mo wel'te'tmi'tigup, gi'gaji pipanigesiap Lo'mewei Gjielege'wit ilsumin, we'gaw mo goqwei geggunmuap ugjit tli ilsumitaq 'ntmimajuinung.²⁰ Etna na ugjit getu nmu'linew aq agnutma'tinenu. Wegla pisgataqanapi'l wet nasgman ugjit Gjinisgam ta'n Isle'lewaq elita'suala'titl.”

²¹ Telima'titl, “Menaq ninen mesnmueg ta'n pas'g telamu'g wi'gatign ugjian Jutia ugjit gi'l aq menaq na'tel wen wejiegw ninen wijigatultijig ta'n pegisitoq agnutmaqan ugjit gi'l gisna win agnimugsin.²² Gatu 'gsatmugeg gis nutu'leg gi'l ta'n tel'ta'sin muta geitueg ta'n te'sijig mijajuinu'g wesguma'tiji aq getana'tiji ta'nig tleiaultijig pa wijei aq nige' gi'l.”

²³ Na gegnue'g na'gweg iga'tu'tij ugjit Poligapal gis nutuanew aq me' pugweliejjig peita'jig na na'gweg ta'n Poligap wesgowa'sij. Weja'tegemg egsitpu'g glapis wela'gw gegnua'tuaji aq telimaji gelu'lg agnutmaqan ugjit Gjinisgam ugtelege'wa'ging. Wejo'tg gisa'lan 'gtlams'tmu'tinew Se'susal. Gegnua'tuaji ta'n ugt'plutaqanm Mowis tel wi'gas'g'p aq ta'n tel wi'gmi'tisneg iganigjitegewinugi'g na teliaq.²⁴ Ta'sijig getlams'tmi'tij ta'n teluelij pas'g na igtigig mo getu 'gtlams'tmi'ti'gw.²⁵ Ge's mo maita'ti'gw

gi'gaita'jig negmow muta Poligap gisna teluet, “Tetapu ewo'qwes Wejuli Nisgam, wet sapu tl lugweteg iganigjitegewinuaq Aiseiao'q, ugjit gujjinaqi'g. ²⁶ Telimapnn,

Lia aq tlim ula mimajuinu'g,
'Gilew tetuji jigs'tmu'titoqs'p

pas'g ma 'ns'tasultiwoq.

Gaqaisg alapultitoqs'p pas'g ma nmitaqatiwoq.

²⁷ Ula mimajuinu'g metuatpa'tiji

etna na ugjit gepistaqana'tutitl ugs'tuaqanual

aq gepsoqwa'tu'titl ugpugugul.

Jijuaqa mo 'gpiqwa'tu'ti'gw ugpugugul na nmitaqattaq,

aq pana'tuoq ugs'tuaqanual na nutmi'titaq

aq ugtangita'suaqanmual 'ns'tasultitaq.

Na tliaq jugwita'taq ni'neg aq 'npila's negmow.' ”

Na teluet Gjinisgam.

²⁸ Poligap anguewistoq, “Gilew telteg gji'tunew Gjinisgam ugtagnutmaqanm ta'n elgimujig ta'nig mo Lesui'peulti'gw. Elt negmow gisi ugs'ta'titaq, 'lpa negmow jigsittaq.”

²⁹ Ta'n tujiw Poligap gaqewistoq, Lesui'paq maita'jig aq ma'mun gi'gaita'jig, suel mat-
ntultijig. ³⁰ Tapuipunqeg Poligap teli pgitqatg na'te'l apangitg ta'n eig. Weltesguaji ta'n
te'silitl wen pet nmitl. ³¹ Pestunmuaji ugjit Gjinisgam ugtelege'wa'gimg aq gegnua'tuaji
ugjit Gjisaqamaw Se'suguli. Melgita't ta'n telewistoq aq mo wen naqa'lagul ta'n tel
pestunmlij. Glapis ap nmu'ltes, Lu'g.

Poligap ewi'gmuaji Lo'mewaq Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Poligap ewi'gmuaji Lo'mewaq ugjit ilajugtmnew ta'n negm emittugwalaji. Gisite'tg lien aq maw lugutijig na a'sutmewinu'g na'te'l aq apoqonmuaji ta'n teli gtlams'tasultiliji Westaulgigtug. Ta'n tujiw lietew Espeine'gati negmow gisi apoqonmua'titl. Ewi'giget ula wi'gatignigtug ugjit gnua'tuanew ta'n Poligap teli gtlams'tuatl Se'susal na Westaulgl aq Gjinisgam Gisiteget na Wegwisit Nisgam. Ewi'giget ta'n goqwei Gisiteget pewalugsi'gw tla'taqatinenu.

Gis wel'ta'sualaji na mimajuinu'g ta'n melgi gtlams'tmi'tij Lo'mg. Telimaji ta'n teli a'sutmessewaji aq ta'n goqwei mawgi'g ula wi'gatignigtug.

Gelu'lg glusuaqan musga'tugsi'gw ta'n Gjinisgam Gisiteget teli apajo'laj mimajuinu'g negmeg aq gisa'lanew tetapua'tinew aq tetapua'taqatinew.

Weji pqtamgiaq ta'n poqji gtlams'tasulti'gw Westaulgeg aq ta'n siawi gtlams'tasulti'gw nige' aq glapis.

Ms't mimajuinu'g, gitg Lesui'paq aq maw ms't igtigig mo tetapuitelma'tigul Nisgaml muta pata'tegewinu'g na ginu aq lue'uti assumugsi'gw. Mo wen gissmugwagw ta'n tli ilsumugsitesnu. Gatu mimajuinu gis tetapuitelmatal Gisitegelitl ta'n melgi gtlams'tuatl aq majulgwalatl Westaulgl na Eujit Nisgam.

Gjinisgam ignmugsi'gw wantaqo'ti ggamlamuninaq muta sangewitelmug. Na Wejuli Nisgam ta'n Westaulg petgitmugsi'gw na ejigla'lugsi'gw ta'n lue'uti assumugsi'gup. Geitug Nisgam unaqa'lugsitesnu aq ignmugsitesnu iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q.

Na Lesui'paq mo menuege'tigul Westaulgl etna na ugjit na gelu'lg glusuaqan se'sa'sg ta'n telgi'g ugs'tqamu. Ms't wen ta'n getlams'tuatl Westaulgul na Gisiteget wel'telmatl aq ignmuatl iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q. Gatu Poligap tel'ta'sit negm na Lesui'paq mo apjiw menuege'tigul Westaulgl.

Toqo Poligap telimugsi'gw ta'n tl gegnu pmo'ltitesnu ugjit tetapua'lan Westaulg aq ta'n teli gsaltulti'gw muta teli gsalug Westaulg. Telteg apji gsaltulti'gw aq ms't goqwei tela'taqati'gw gsaltuaqanigtug aq apji ule'waqig igtigig.

Elt wesgutg ta'n telteg a'sutmewinu'g tlo'ltinew ta'n etl mawita'tij aq ugjit umutgig.

Ugtejgewei ewi'giget glusuaqan ugjit ta'nig maw lugutijig ugjit Nisgaml aq munso'tmuaji Lo'mewaq emtoqwalanew Nisgaml.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Wel'ta'sualaji Lo'mewaq aq telimaji ta'n weji wi'gmuaji na gelu'lg glusuaqan, Nisgam gelu'lg ugtagnutmaqanm (1.1-17)

Ms't wen gis pata'teget aq pemiet mn'tua'gig (1.18-3.20)

Ta'n Gjinisgam Gisiteget getu westawiaji mimajuinu'g aq getu apajo'laji mimajuinu'g negmeg (3.21-4.25)

Gisi ignmugsitesnu piltu mimajultinenu, ginu ta'n majulgwalu'g (5.1-8.39)

Lesui'paq mo menuege'tigul wijigatijig Westaulgl gatu na'gweg iga'qt'tal ta'n tujiw gawa'sgita'jig aq mnuege'tital (9.1-11.36)

Ta'n telteg a'sutme'winu gegnu pmiet aq gepmitelmatl Nisgaml (12.1-15.13)

Ugtejgewe'l ta'n getu tlimaji Lo'mewaq aq glusuaqan ugjit witapaq (15.14-16.27)

¹ Na ni'n Poligap epa'si aq ewi'gmuloq, Lo'meultioq. Gjinisgam Gisiteget mawi gsitelemugsioq aq wigumugsioqop ugjit sape'ultinew. Ni'n elugowg Se'suguli. Megning'p Gjinisgam aq wigumip ugjit apostale'witewin aq tepgisa'lip ugjit pestunmulinew gelu'lg agnutmaqan.

² Ula gelu'lg agnutmaqan gis sa'q Gjinisgam teplumugsi'gup aq ugtiganigjitegewin-ugi'g igan tlimapni aq negmow ewi'gmi'tij Gjinisgam ugglusuaqanml wi'gatignigtug. ³ Ula gelu'lg agnutmaqan wesgutg'p uggwisl na Gjisaqamawminu Se'sugulial. Se'suguli wetagutg'p elege'witoq Ta'pito'q. Na teli ugs'tqamuip aq na tel mimajuinualsip. ⁴ Negm elg Gjinisgam uggwisl aq wijei tel sape'wilitl aq wijei teli igna'lut 'st'ge' ujjl. Na Wejuli Nisgam na tel musga'tuaji mimajuinu'g ta'n tujiw Se'sugulial gisi npliteg, Gjinisgam minua'lapnn. Etna na ugjit Se'suguli weji iganpugutugsi'gw. ⁵ Se'suguli wel'te'lmit aq gisi mgnit. Ignmuit na ml'gigno'ti ugjit apostale'witewin glaman gisi ilgwenas mimajuinu'g ta'n telgi'g ugs'tqamu ugjit 'gtlams'tmu'tinew Se'suguliewigtug aq gaqaisg mil agnutmu'tijig mimajuinu'g jigs'tmu'tinew ugglusuaqanml. Wet tla'tega'p ugjit Se'suguli, na tujiw gepmitelmaten. ⁶ Aq maw nige' gilew ta'n eimu'tioq Lo'meg elt getu pestunmuloq. Gjinisgam mawa'lugsioq gilew ta'n wigumugsioqop ugjit tleiaultinew Se'sugulieg aq majulgwalanew maw igtigig ta'nig getlams'tasultijig.

⁷ Etamgig Gjinisgam gujju aq Gjisaqamaw Se'suguli ul'telmugsinew aq ignmugsinew uggelu'lgmuow aq wantaqo'ti 'ggamlamunuaq. Na tliaj.

Poligap miwatmuatl Gjinisgaml

⁸ Amujpa na tmg miwatmaq Gnismaminu wet sapu tl lugwet Se'suguli ugwisunmg ugjit 'ms't ta'n te'sioq. Pugwelg mimajuinu'g ta'n telgi'g ugs'tqamu nutma'tijig ta'n teli gtlams'tasultioq. ⁹ Gjinisgam Gisiteget ta'n 'ms't goqwei geitoq gisi musga'tugsitoqs'p ta'n goqwei teluei na teliaq. Etna na Gjinisgam ni'n elugowg ta'n tel we'gwisipgwatu muta na tel gwitg 'ngamlamun. Wet tla'tegei ta'n tel pestunm gelu'lg agnutmaqan ugjit uggwisl. Gjinisgam geitoq apji migwitelmuloq ta'n teli a'sutmai. ¹⁰ Pipaning Gjinisgam ta'n te's a'sutmai pipaning lien ugjit mittugwalulinew. Negm tli ul'te'tg. ¹¹ Sa'q getu mittugwaluloq glaman me' gisi ul gnua'tultoqs'p ta'n Gisiteget apoqonmugsi'gw wet sapu tl lugwet Wejuli Nisgamewigtug. Na tujiw gisi ml'gignewa'lugsitoqs'p ta'n teli gtlams'tasultioq ¹² glaman ulgwijintultitesnu. Gilew ta'n teli gtlams'tasultioq apgnua'lioq aq ni'n ta'n teli gtlams'tasi apgnua'luloq. Pa na wijei aq mawi apoqonmatulti'gw.

¹³ Nigmatut pualuloq 'gji'tunew ta'n tel gissumsi mittugwalulinew gilew ta'n eimu'tioq Lo'meg, apjiw nat goqwei naqa'lig mo gis lien. 'Gsatmug apoqonmuan mimajuinu'g ta'n eimu'tioq gis gawasgita'sultinew elue'utigtug aq majulgwalanew Se'sugulial pa wijei aq ta'n tela'l'g'pnig igtigig mimajuinu'g. ¹⁴ Tettaqig Gjinisgamewigtug gnua'tuan gelu'lg agnutmaqan ta'n te'sit mimajuinu weltesgaq. Telgitasi gnua'tuan aq tliman ugjit Se'susal ta'n tel gaqais milapegsit mimajuinu gina'masuti gugung gisna mu gugunmug. ¹⁵ Etna na ugjit tetaqite'tm aq weji melgugtm ta'n getu pestunmuloq gelu'lg agnutmaqan maw gilew ta'n wigultioq Lo'meg.

Ml'gigna'qal Gjinisgam ugglusuaqanml

¹⁶ Me'gite'tm na gelu'lg agnutmaqan. Ml'gigno'ti eteg Gjinisgam ugglusuaqanm ta'n tli ugs'tawiataq mimajuinu'g ta'nig getlams'tasultijig. Tmg etl pestunm'gig Lesui'paq na tujiw maw ta'nig mo Lesui'peulti'gw. ¹⁷ Na gelu'lg glusuaqan musga'tugsi'gw ta'n Gjinisgam teli apaja'laj mimajuinu'g negmeg. Telueg, "Gisa'laji tetapua'tinew aq gtlamia'tinew wet sapu tl lugwet ta'n teli gtlams'tasij negmeg." Weja'tegemgeg ta'n weji ppoji gtlams'tasiteg glapis ugtejgewei.

Mimajuinu'g pata'taqatijig

¹⁸ Gjinisgam musga'toq ta'n teli wegaiugt'g lue'uti. Musga'tugsi'gup ml'gigno'ti geggung ta'n tli ilsumataq mimajuinu'g ta'n teli opla'taqati'tij aq ta'n mo emtoqwala'tigul aq mo gepmitelma'tigul. Ta'n teli opla'taqati'tij gisa'la'tiji igtigig mimajuinu'g mo 'gji'jianew giasgiwewei Gjinisgaml. ¹⁹ Gis nenua'titl Gjinisgaml giasgiwewei aq ta'n tele'lij muta menaqqajewei musga'tuapni. Etna na ugjit ugtapulata ta'n teli

opla'taqatili. ²⁰ Weja'tegemgeg ta'n Gjinisgam Gisiteget gisitoqop ugs'tqamu mima-juinu'g menaqqajewei gisi ns'tmi'tij ugml'gigno'tim ta'n teli ms'gi'g aq iapjiwewe'tew. Mimajuinu'g mo gis nemiawgw gatu ta'n goqwei tela'teget musga'tugsi'gw ta'n tele'g negm. Gis nenua'titl ta'n tel Nisgamewilitl muta ta'n te's'g goqwei gisitoq gis nemitu'tij. Etna na ugjit ma nugu gis gugunmi'ti'gw goqwei ta'n gis tlua'tijig ta'n teli opla'taqati'tij. ²¹ Gejia'titl Gjinisgaml pas'g mo gepmitelma'tigul 'st'ge' ta'n tl gepmitelma'tis gisna je mu miwatmua'tigul. Gatu awna ewnasi angita'sultijig aq sigue'gul ugtangita'suaqanmual. Etna na ugjit mo nestasulti'gw aq pilse'gl. Oqonitpa'qigtug eimu'tijig. ²² Tel'ta'sultijig nestawo'ltijig gatu awna negmow elue'walsultijig. ²³ Emtoqwala'tiji 'nnooqta'wg ta'n teli angamgusultiji 'st'ge' sisipji'g gisna wi'sisji'g gisna taqtaloq gisna mimajuinu ta'n 'np'tew. Gatu mo emtoqwala'tigul Gjinisgaml ta'n iapjiw mimajilitl.

²⁴ Muta mimajuinu'g teli ewnaso'ltijig Gjinisgam eliamapni tla'taqatinew winjigl ta'n uggamlamunual telgwig aq 'lpa na ntaqo'qon ta'n negmow tela'taqati'tij ala wen ap igtig. ²⁵ Pun jigs'tua'titl Gjinisgaml aq mo piama gtlams'tua'tigul awna getlams'tmi'tij egsuo'qon. Na nige' emtoqwatmi'tij aq elugowa'tmi'tij ta'n goqwei Gjinisgam gisitoq je mu Gjinisgam Gisitegelitl. Etna na negm telteg emtoqwalugsin iapjiw. Na tliaj.

²⁶ Muta mimajuinu'g na tela'taqati'tij Gjinisgam eliamaji ntaqo'qonalsultinew. We'gaw e'pijig mila'taqatiji mo e'wa'tigwi ji'nmug ta'n tel winsulti'tij. Piltu lugutijig awna wiji e'pilitl elietl. ²⁷ Pa na wije'ji'nmug telo'ltijig. Ta'n tujiw getu winsij mo e'pilitl eliegul awna igtig ji'nmul elietl aq 'ntaqo'qon ta'n tel luguti'tij al wen ap igtig. Gjinisgam etli wetapulaji ta'n teli opla'taqati'tij. Ta'n tel luguti'tij 'msntaq ta'n tel te'pmi'tij.

²⁸ Ula mimajuinu'g mo getu angite'tmi'ti'gw ta'n goqwei Nisgamewei, mo tepawgtinug ugjit negmow. Gjinisgam eliamaji ta'n tel winjigl ugtangita'suaqanmual aq tela'taqatijig ta'n teli gsatmi'tij ta'n mu tla'taqatiwi'tis. ²⁹ Gaqi ugjua'lsultijig ta'n tel gaqais milamu'gl winjigl aq elue'ultijig aq metuito'ltijig. Qalipusita'jig, wisguoltijig, ne'pa'taqatijig, matnaqq'tijig, gi'glultultijig ewnasima'titl mimajuinu'l naqsi maqanimatl aq gesegetl mimajuinu'l. Nata' mawi nta'ta'qal ugtunual aq alo'tu'titl glusuaqann. ³⁰ Nata' win agnutmu'tijig, aq milimtultijig. Masgelma'titl Gjinisgaml, pepsitelma'titl, penoqitelma'tiji, me'go'ltijig, aq nata' ginite'lsultijig. Apji angite'tmi'tij ta'n winjig tla'taqatitaq. Elis-tua'tiji ungi'guaq aq mo jigs'tua'tigwi. ³¹ Ewnaso'ltijig aq mo tela'taqati'gw ta'n teli tplumugsioq aq mo welm'tu'ti'gw aq mo ewlitelma'tigwi igtig. ³² Geitua'tij Gjinisgaml ugt'plutaqanm telueg na mimajuinu ta'n tel mimajij te'p'g 'nmpn gatu me' siaw tla'taqatijig wije' aq me' naji mawmuna'taqatiji aq me' wel'te'tmua'tiji igtig ta'n wije' tla'taqatinew.

2

Gjinisgam ilsumaji wegla

¹ Nitap etug gi'l teluen, "E'e weget elue'ultijig mimajuinu'g gis tlimjig." Pe' gijga esgmali. Gi'l pa na wije' tetuji winjin. Ta'n tujiw teluen elue'ultijig aq negla ugtapulanes, gi'l na ula wesgumsin muta gi'l pa na wije' gis tla'tegen weget. ² Geitua'g Gjinisgam giasgiw ilsuteget ta'n pas'g wen. Gisi ugtapulataq weget ta'n goqwei tela'taqati'tij. ³ Gatu gi'l tl'ta'sin Gjinisgam weget ilsumataq aq ugtapulataq ta'n tela'taqati'tij aq ma gi'l ugtapulnug ta'n tujiw gi'l elt wije' tel lugwen. Amuj eta. 'Lpa gi'l wije' ilsumultew. ⁴ Etug jel mo angite'tmun ta'n tetuji ulm'toq Gjinisgam aq ta'n teli pgiji esgmal'sg, gisna mo tali el'telmawt. Pegiji esgmal'sg aq pa na mo tala'lulug gi'l. Ignmasg glapis gis gisgaje'in gawasgita'sin aq jigla'sin 'gtlue'utigtug. Negm ta'n tetuji ulm'toq getu elgwen'sg ta'n tli ugs'ta'ultew. ⁵ Gatu gi'l mo jigs'tmun aq te'sigis'g angua'tun ta'n teli ms'gi'gt'tew ugtapulaten muta gi'l mlg'sin aq mo tali 'gtu gawasga'siun 'gtlue'utigtug ta'n pegiji esgmal'sg. Gatu wejgu'aq na'gweg ta'n musga's'g ta'n Gjinisgam tli uggwaitew

giasgiwewei aq ilsumataq mimajuinu'g aq ugtapulataq. Mo tali el'telma'tigul Gjinisgaml. Ap maw aq 'msntes ta'n goqwei te'p'mn aq ma tali ewlitelmulug. ⁶ Gjinisgam 'ms't wen ignmuatew ta'n tel te'pmlj. ⁷ Iapjiwewei mimajuaqan ignmuatal weget ta'n giasgiwewei jigs'tmu'tiliji aq siaw tla'taqatiliji ta'n tel puatg Gjinisgam. Gwilmi'tij ta'n goqwei gelu'lg aq gepmite'lgaqan aq iapjiwewei mimajuaqan. Na telamu'g ignmuataq aq Gjinisgam gepmitelmataq. ⁸ Gatu awna ma'muni ulmaje'waten weget ta'n tegenig matnmi'tij aq getantu'tij Nisgam ugteliaqeweim aq el pmita'jig elue'utigtug pas'g ta'n negmow angite'lsultijig. Gjinisgam maw muni uggwaiugtuaji aq ilsumataq aq negmow 'ms't goqwei 'msntaq. ⁹ Na tujiw ugtapulataq aq ulmajo'ltitaq Lesui'paq aq maw igtigig ta'nig mo Lesui'peulti'gw, ta'n siaw pata'taqatijig, 'ms't ta'n te'sijig. ¹⁰ Gatu ta'n te'silitl jigs'tatl Gjinisgam, ma wen piltua'lagul Lesui'pal gisna mo Lesui'pal, Gjinisgam ignmuataq tlo'ltinew 'st'ge' uggwisl. Gepmitelmataq aq ignmuataq wantaqo'ti i'tt'tew. ¹¹ Gjinisgam na 'ms't ta'n te'silitl wije tle'watal. Ma igtigl piam piltua'lagul.

¹² Gjinisgam ugtapulataq ta'nig pata'taqatiliji. Ta'n pas'g wen ugtapulataq. Ta'nig mo Lesui'peulti'gw mo geggunmi'tigw 'tplutaqan Mowisewei. Ta'n tujiw pata'taqati'tij apji ugtapulataq. 'Lta'taq mn'tua'gig je tlia mo gugunmi'tigw Mowisewei 'tplutaqan. Lesui'paq geggunmi'tij 'tplutaqan. Ta'n tujiw wegla Lesui'paq pata'taqati'tij ilsumgwi'tij ugt'plutaqanm. ¹³ Gjinisgam gisa'latl mimajuinu'l tetapu'elin ta'n jigsitg 'tplutaqan aq gaqi majulgwatg ta'n telueg, mo na mimajuinu pas'g nutg 'tplutaqan. ¹⁴ Ta'nig mo Lesui'peulti'gw mo geggunmi'tigw Mowiso'q ugt'plutaqanm. Gatu ta'n pa tujiw tela'taqatijig ta'n 'tplutaqan telueg musga'tu'tij ta'n teli gji'tu'tij uggamlamunuaq. Ta'n tla'taqati'tij aq ta'n ma tla'taqati'gw musga'tu'tij je tlia mo geggunmi'tigw 'tplutaqan Mowisewei. ¹⁵ Ta'n telgamigsit mimajuinu musga's'g ta'n goqwei uggamlamung eteg we'gaw maw 'tplutaqan Nisgamewei. Ugtangita'suaqanm musga'toq na tlian muta ta'n tel'ta'sit pisuimsij aq jijuaqa igalsij. ¹⁶ Na gelu'lg agnutmaqan ta'n pestunmuloq telueg na tliatew. Na na'gweg iga'qt'tew ta'n Gjinisgam ugji sapu tl lugwetew Se'sugulieg. Ilsuttew 'ms't ta'n te'sit mimajuinu'l ta'n teli angita'silij aq ma goqwei mimgwa'tas'g.

*Ewi'gas'g Mowisewei 'tplutaqanigtug
ta'n Lesui'paq telteg tlo'ltinew*

¹⁷ Gatu gilew ta'n teluisultioq Lesui'paq aq elita'sultioq 'tplutaqanigtug aq me'gite'lsultioq ta'n Gjinisgam teli ul'telmugsioq, ¹⁸ Geituoq ta'n Gjinisgam tel pualugsioq tla'taqatinew aq wej gnu'tmasultioq 'tplutaqanigtug 'mgnmnew ta'n goqwei tetapu'aq. ¹⁹ Etli gtlams'tasultioq gisi iganawti'gmanew nepapigo'ltijig aq wasoqonmuanew 'ms't ta'nig eimu'tijig oqonitpa'qigtug. ²⁰ Tel'ta'sultioq nujigina'muoq ta'nig ewnasgamigsultijig aq na maljewe'jg. Geituoq gilew giasgiwewei 'tplutaqan aq wajui gji'tuoq gina'masuti teliaqewe. ²¹ Gilew gegina'muoq igtigig, awna gilew telteg gina'masultinew? Pestunmn ugjit mu gmutna'tinew awna gmutnen gi'l. ²² Gilew telueioq, “Mut sespo'taqatinew” to'q gatu gi'l sespo'tegen. Gilew telueioq “Mut pisgwita'new 'nnooqta'wg ughta'sutuo'guoml” to'q gatu elien ughta'sutuo'guomg ta'n 'nnooqta'wg epijig aq gemutnatmn ta'n goqwe'l a'sutuo'guome'l. ²³ Gilew me'gitelsultioq geggunmoqol Gjinisgam ugt'plutaqanml gatu awna gisa'loq mimajuinu'g mo gepmitelma'tigul Gjinisgaml ta'n gilew suisga'tuoqol ugt'plutaqanml. ²⁴ Gjinisgam ugtwi'gatign telueg, “Gilew Lesui'peultioq gisa'loq ta'nig mo Lesui'peultiwoq milutmua'tij Gjinisgaml ta'n tel sewisga'tun ugt'plutaqanml.” Na.

[Gilew Lesui'paq tel'ta'sultioq ta'n elugwatasultioq musga's'g gilew na 'gjitmei na Gjinisgam ugtmimajuinung.]

²⁵ Gaqi majulgwatmu's'p 'tplutaqan Gjinisgam ul'telmultew ta'n tel lugwatasin gatu pa na mo jigs'tmu's'p 'tplutaqan 'lpa mo tepawgtinug lugwatasin. ²⁶ Pa na ta'nig mo Lesui'peulti'gw jigs'tmi'tij Gjinisgam ugt'plutaqanm Gjinisgam tli ul'telmatal pa wije

aq ugtmimajuinumg. ²⁷ Gilew Lesui'peultioq ilsumugsitoqs'p muta sewisga'tuoq Gjinisgam ugt'tplutaqanm we'gaw geggunmuoq aq gis mesgan wi'gas'g aq elugwatasultioq. Gatu negmow ta'nig mo Lesui'peultigw jigs'tmi'tij 'tplutaqan aq pe'gw mo lugwatasultigw. Lesui'peultioq tepawgtig pa na jigs'tmu'tioqos Gjinisgam ugt'tplutaqanm. Pa na mo jigs'tmu'tiwoq mo gilew piam gelu'sultiwoq aq igtigig. ²⁸ Mu na gilew 'gjitm Gjinisgam ugtmimajuinumg muta pas'g wetaqanewasultioq Lesui'pewigtug aq elugwatasultioq. ²⁹ Ula ta'n 'gjitm Gjinisgam ugtmimajuinumg etna na negmow ta'n uggamlamunual tetapu'aqal Gjinisgamewigtug. Gjinisgam wel'telmaji ta'nig gawasgita'sultijig elue'utigtug aq gelu'lg uggamlamunual aq waqame'gl ugtangita'suaqanmual. Gepmitelmatal ta'n wen gawasga'tlij ugmimajuaqanm tlia mo gilew gepmitelmawoq.

3

¹ Nat wen gis pipanigesit, “Etug me' Lesui'paq welapesultijig je mu igtigig aq tepawgtig lugwalugins. ² Getletug na! Mawi ulapetmi'tij. Amgweseweieg Gjinisgam Lesui'paq ignmuapni nujo'tmlinew gelu'lg agnutmaqan. ³ Na teliaq eimu'tijig Lesui'paq ta'n mo getlams'tasulti'gw aq mo tela'taqati'gw ta'n teli tplumsultipnig. Gatu tal'ta'sin negmow gisa'laji Gjinisgaml mo tla'tegetew ta'n teli tplutg'p? ⁴ A' na moqwa'. Gjinisgam apjiw tetapu'et. Tla'tegetew ta'n teluet aq mo apsgwa'puguegw. Na. Gji'tutoqs'p Gjinisgam apjiw wesgutg teliaqewei muta negm na Gjinisgam, we'gaw ta'n te'sit mimajuinu egsuet. 'St'ge' ta'n telueg ugtwi'gatign, Ta'n tujiw gi'l Gjinisgam gelusin 'ms't wen nmu'ltew gi'l teliaq teluen. Apjiw igan lietes aq ma wen gistesgulug ta'n pisui ilsutmultew.”

⁵ We'gaw alt teluejig mimajuinu'g, “Gjinisgam opla'teget ta'n tujiw wetapulugsi'gw? Ta'n tujiw opla'taqati'gw mimajuinu'g na me' to'q ul nmitutaq ta'n Gjinisgam tel tetapua'teget? Etna na ugjit! Gatu negmow mo tetapua'ti'gw, oplite'tmi'tij. (Apjiw na glusuaqan eig ugjit negmow ta'n teluetij.)” ⁶ Wegla gi'gaja'suaqan mo tepawgtinugul muta Gjinisgam apjiw gigwaja'teget aq mo opla'tegegw aq 'lpa ilsumataq aq ugtapulataq mimajuinu'g ta'n opla'taqati'tij muta Gjinisgam getlamiet apjiw.

⁷ Alt teluejig mimajuinu'g, “Ta'n tujiw opla'taqati'gw gisa'lataq mimajuinu'g ul nmituataq Gjinisgaml uggepmite'lgaqanm aq me' ul nmituataq ta'n tetapu'elij. Na tujiw mo telgitasiw ni'n ilsutasin lue'winu ta'n teli opla'tegei?” ⁸ Pa na wije aq tlue, “Opla'taqatinej glaman nat goqwei gelu'lg ugjietew! Me' na gepmitelmatesnu Gjinisgam?” Negmow elue'ultijig aq mo tetapua'taqati'gw. Ta'sijig mimajuinu'g wije teluepnig na ni'n telueiap. Gatu mo telianug! Gjinisgam negmow ugtapulataq ta'n tel te'pmi'tij.

Mo eimug mimajuinu ta'n apjiw tetapua'toq

⁹ Nige' ninen Lesui'peultieg mo piam gelu'sultiweg je mu igtigig ta'n mo Lesui'peulti'gw. 'Lpa na moqwa'! Gis musga'tu na Lesui'paq aq maw igtigig 'ms't ta'n te'si'tij ilgwenmi'tij ta'n teli 'gtu opla'taqati'tij. ¹⁰ Gjinisgam ugtwi'gatign telueg, “Je mu newgte'jit mimajuinu ta'n tetapu'et ta'n Gjinisgam tel nmiatl.

¹¹ 'Lpa mo eimug newgte'jit ta'n nestasij aq mo getu 'gji'jia'tigul Gjinisgaml.

¹² Ta'n te'sijig mimajuinu'g ejiglita'jig Gjinisgamewigtug muta ta'n te'sijig mo tetapua'taqati'gw. Mo eimug wen ta'n gis tla'tegetew ta'n goqwei gelu'lg je mu newgte'jit.

¹³ Etlta'gal ugtunual aq anmimtultijig.
 Gaq suisga'tu'titl igtigig ta'n tli ulgwi'ulti'tisoq
 aq gugunmi'tis wantaqo'ti.
 Winnual e'wmi'titl ta'n mimajuinu asgaiwa'tij.
 Elue'wigl glusuaqan e'wmi'titl ta'n teli egsua'ti'tij.
 'Lpa glusuaqanigtug naqsi ne'po'ltaq mimajuinu'g
 ta'n tel wejgaqamij pa wijej
 aq nige' 'mtesgm naqsi ne'pa'n.
¹⁴ Apji alm'getmu'tijig
 aq ntaqo'qona'latiji mimajuinu'g.
 Mil wi'ta'tiji aq asgaiwa'tiji mimajuinu'g.
¹⁵ Tl jaqalsuissultaq mimajuinu'g aq ne'po'taq.
¹⁶ Gaq suisga'tua'tij igtigig ta'n telo'lti'tij
 aq siaw gisa'lataq ulmajo'ltitaq.
¹⁷ Pas'g lugowaqana'la'tiji igtigig
 aq gisa'lanew welmajo'ltiliji.
 Mo eigtnug apoqonmua'tigul igtigl.
¹⁸ Mo jipala'tigul Gjinisgaml
 aq mo gepmitelma'tigul." Na.

Na ta'n Gjinisgam gisa'laji mimajuinu'g tetapua'tiliji

¹⁹ Na nige' geitu'g 'ms't goqwei 'tplutaqanigtug ewi'gas'g ugjit ta'nig el mimajultijig
 aq ilsumujig 'tplutaqanigtug. Ewi'gas'g ugjit 'gji'tunew ta'n te'sijig mimajuinu'g ula
 ugs'tqamug ilsumujig Gjinisgamewigtug glaman ma wen gis taluegw ugjit igalsin muta
 mesaqan wi'gas'g. ²⁰ Mo eimug mimajuinu gis tetapu'en Gjinisgam ugsisgug ta'n
 tel majulgwatg 'tplutaqan muta ma gis gaqi majulgwatmug giasgiweweigtug. Ta'n
 'tplutaqan tela'tegeg na ula, "Ignmaj mimajuinu'l 'gji'tulin negm gis pata'tegelin."

²¹ Mimajuinu'g mo gis gaqi majulgwatmi'tij 'tplutaqan Nisgamewei na to'q Gjinisgam
 musga'tuaji mimajuinu'g ta'n teli apajo'laji negmeg aq ta'n gisa'laji tetapua'tiliji. Mo
 wejianugup ta'n gis gnnmi'tij 'tplutaqan. Na iganigjitegewinu'gi'g aq 'tplutaqann
 wesgutmi'tipnn. ²² Gjinisgam mimajuinu'g gisa'laji tetapua'tinew ugjit negm ta'n teli
 gtlams'tua'titl Se'sugulial. Gjinisgam na wet tla'tegeg ugjit ta'n te'sit wen getlams'tasij
 Se'suguliewigtug. Nige' mo istue'nug ugjit na 'Nnu'g teluisultijig Lesui'paq aq ta'n
 pas'g wen. ²³ Ta'n te'sit mimajuinu gis pata'tegeg aq mo gegnu pmiegw ta'n tel puatg
 Gjinisgam, Gjinisgam ta'n pas'g negm gisi ugs'tawiatag. ²⁴ Gjinisgam wel'telmaji
 mimajuinu'g aq ignmuaji uggelul'gm. Mo negmow te'pni'ti'gw aq ma gisi gtantu'ti'gw.
 Gjinisgam pisuiu ignmuaji. Gisa'laji tetapua'tinew ta'n teli gtlams'tua'titl Se'suguli ta'n
 teli np'g'p gujjieweigtug ugjit negmow. Gasa'tuapni ugtlue'utiwal ta'n tli ilsumgwi'tisoq
 aq nige' gtlamia'tilinel. ²⁵ Gjinisgam Gisiteget uggwisl petgimapnn ugs'tqamug
 ugjit ne'po'qsilin aq gaqigunielipnn. Etna na ugjit mimajuinu'g ugtlue'utiwal weji
 apigsigta's'gl wet sapu tl lugwet ta'n teli gtlams'tasulti'tij Se'suseg. Gjinisgam pet-
 gimapnn uggwisl ugjit musga'tuan mimajuinu'g ta'n tl tetapua'snitaq ugjit negm.
 Gisna nige' sa'q Gjinisgam pegiji esgmap aq a'sisaptmua'pni mimajuinu'g ugtlue'utiwal.
²⁶ Gatu nige' Gjinisgam mo eliaptmuagul ugtlue'utiwal awna musga'tuaji ta'n tli teta-
 pua'tilita ugjit negm. Na weji musga'toq negm ta'n tel tetapu'e'j aq 'ms't wen ta'n teli
 gtlams'tasilin Se'suseg gisa'latl tetapu'elin.

²⁷ Na toqo tujiw mo eigtnug ta'n mimajuinu ugji ginuetew Gjinisgamewigtug. Muta
 mimajuinu getlamiet Gjinisgamewigtug ta'n teli gtlams'tasij, mo ta'n tel majulgwatg
 'tplutaqan. Etna na ugjit! ²⁸ Gatu nige' na tel nemitun mimajuinu getlamiet Gjin-
 isgamewigtug ta'n teli gtlams'tasij Se'sugulial, mo ta'n tel majulgwatg 'tplutaqan.
²⁹ Gjinisgam na negm ta'n 'Nnu'g teluisultijig Lesui'paq emtoqwala'titl. Negm na

Gisitegelitl ta'n emtoqwala'titl igtigig mimajuinu'g. Negmow wije gis tli lta'taq Gjinisgamewigtug. ³⁰ Pas'g newgte'jit Gjinisgam Gisiteget aq negm wije tele'waji Lesui'paq aq ta'nig mo Lesui'peulti'gw. Gisa'laji tetapua'titaq ta'nig getlams'tasultiliji Se'suguliewigtug. ³¹ Tal'ta'sin jigla'tug 'tplutaqan muta getlamia'ti'gw aq tetapua'ti'gw Gjinisgamewigtug ta'n teli gtlams'tasulti'gw Se'sugulieg? A' na moqwa', mo teltenug! Amujpa siaw gugunmug 'tplutaqan. Nige' ginu ta'n getlams'tasulti'gw Se'sugulieg gis tla'taqatitesnu ta'n 'tplutaqan telueg muta Se'sus apoqonmugsi'gw. Melgipuguatu'g 'tplutaqan.

4

Aplamo'q ta'n teli gtlams'tasij

¹ A' na nige' wesgung Aplamo'q, nujjinenaq. Wetagutmu'tieg ninen Aplamo'q, Lesui'peultieg. Goqwei gis tlia'n ugjit negm? ² Pa na negm tetapu'es Gjinisgamewigtug ta'n tela'teges guguntew nat goqwei ta'n tl ginuetew. Gatu mo telianugup. Mo eignug wen gis ginnuegw Gjinisgam ugsisug. ³ Gjinisgam ugtwi'gatign telueg, "Aplamo'q getlams'tasipnn Gjinisgaml aq Gjinisgaml wel'telm't'pnn getlamien ta'n teli gtlams'tasipnn."

⁴ Mimajuinu elugwet aq apangituaten ta'n tel lugwej. Mo saliteiewigtug wejitug pa na negm ta'n tel ganie'wij. ⁵ Gatu na mimajuinu ta'n elita'sitl Gjinisgaml mu negm elita'sualsip ta'n tel lugwej gatu awna elita'sitl Gjinisgaml ta'n tela'tegelij. Gjinisgam ta'n gisi ul'telmatal pata'tegewinu'l aq gisa'latl tetapu'elin. Gisa'latl ula mimajuinu'l tetapu'elin ta'n teli gtlams'tasilij. ⁶ Etna na wegla Ta'pito'q wesgutg'pneq ta'n tujiw wesgumatl mimajuinu'l welgwijinnitl muta Gjinisgam teli ul'telmatl tetapu'en mo ugjit ta'n telamu'g ugtlgowaqanm. ⁷ Ta'pito'q teluet,

"Maw ulgwijing na mimajuinu ta'n Gjinisgam gisi apigsigtuatl ta'n teli opla'tegelitl.

Negla ugtlue'uti'l
'ms't gaqi gasa'tas'gl aq apigsigtas'gl.

⁸ Maw ulgwijing na mimajuinu ta'n Gjisaqamaw ma nugu apaji angite'tmu'gul ugtlue'utiwal. Na teluet Ta'pito'q."

⁹ Ula ul'ta'suaqan Ta'pito'q wesgutg'p ugjit ta'nig teli gtlams'tmu'ti'gw mo pas'g ugjit Lesui'paq ta'nig majulgwatmi'tij Nisgamewe'l ugt'tplutaqanm gatu maw ugjit igtigig ta'nig mo Lesui'peulti'gw. Negmow elt gisi ul'ta'sultitaq Gjinisgamewigtug. Ninen telueieg ta'n Gjinisgam ugtwi'gatign telueg, "Aplamo'q getlams'tasipnn Gjinisgaml aq ta'n teli gtlams'tasipnn Gjinisgaml wel'telm't'pnn tetapu'en." ¹⁰ Ula teliaqap gesg mnaq Aplamo'q elugwasigweg. ¹¹ Aplamo'q ta'n Lesui'paq wetagutmu'tijig getlams'tuapnn Gjinisgaml. Me' pegije'g'p elugwasit. Negm aq ta'n tel lugwasip pas'g gegnugwaqan musga'toqol ta'n gisi gtlams'tasituatl Gjinisgaml aq gis wel'telm't'pnn. Tetapu'en gesgmnaq elugwa'tasigweg. Etna na ugjit negm pa na wije aq ujuowal ta'nig getlams'tasultijig Se'susewigug aq wel'telm't'pnn Gjinisgaml tlia mo elugwasultigupnig. ¹² Aplamo'q nujjinenaq Lesui'peultieg mu na pas'g ugjit ta'n tel lugwatasultieg awna ta'n wije tel mimajultieg aq ta'n wije teli gtlams'tasultieg muta nujjinenaq Aplamo'q tel mimajipnaq ta'n teli gtlams'tasipnn Gjinisgaml ge's mo elugwatasigweg.

Aplam ta'n teli gtlams'tasij weji msg ta'n goqwei Gjinisgam teplumapnn

¹³ Gjinisgam teplumapnn Aplamal ula ugs'tqamu negmewe'tew aq maw ta'nig wetagutmu'titaq. Ta'n teli gtlams'tasij Nisgameg wel'telmut'p aq tetapuitelm't'pnn aq

getlamitelm't'pnn Gjinisgaml mu na ta'n tel majulgwatg 'tplutaqan. ¹⁴ Pa na Gjinisgam ta'n goqwei teli tplumt'g's ignmus'p ta'n wen jigsitg 'tplutaqan na tujiw mimajuinu ta'n teli gtlams'tg mo tal glu'lgtnug aq Gjinisgam ta'n teli tplumapnn mo tali ugtapsuninug. Pas'g na mo telianug muta Gjinisgam apji tela'teget ta'n teli tplumsip. Na teliaq na. ¹⁵ Gjinisgam ignmuaji mimajuinu'g ugt'pplutaqanm musga'tuaji ta'n tel pata'taqatijig. Pa na mo eigtnugus 'tplutaqan ma wen gisi suisga'tug. Ma wen gis gaqi majulgwatmugul ta'n te's'gl Gjinisgam ugt'pplutaqanm. Amujpa Gjinisgam ugtapulatal.

¹⁶ Ta'n goqwei Gjinisgam teplumapnn Aplamo'q ugjit un'jang getletug 'msntesnu. Gjinisgam ignmugsi'gw muta getlams'tmu'g, pisuiw msnmu'g. Amujpa 'msntesnu 'ms't ta'n te'si'gw tli gtlams'tmu'g st'ge' Aplamo'q, majulgwatmn 'tplutaqan gisna mo majulgwatmun, tli gtlams'tasulti'gw Gjinisgam st'ge' Aplamo'q. Negm na gujjuu aq ta'n te'si'gw Gjinisgam na teli ul'telmugsi'gw aq 'msntesnu ta'n teplumapnn Aplamal. ¹⁷ Ta'n telueg Gjinisgam ugtwi'gatign Gjinisgam telimatl Aplamal, "Ni'n gisa'lulap gaqais mil agnutmu'titaq gun'jang ta'n telgi'g ugs'tqamug." Ta'n Gjinisgam teli tplutg na tla'tegetew. Aplam getlams'tuatl Gjinisgaml. Gjinisgam ta'ni nepu'tipni gisi apaji minua'laji aq igani usgutg goqwei ta'n tliatew tlia mo goqwei i'gtnug. ¹⁸ Aplam siawi gtlams'tuatl Gjinisgaml ta'n tliatew me' enmiaq ta'n tujiw mo eigtnug ta'n lita'sitew. Etna na ugjit mil agnutmu'titaq ujjual. 'St'ge' ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign, "Mawi mgenates mil agnutmu'tijig ta'n wetagutmn. Na tl pugwelietoqs'p pa na wijei aq gloqowejg musigis'g'tug. Ma gis mawanga'tun." ¹⁹ Aplam maw melgi gtlams'tasip gigjiw gasgiptnnaqanipuna't. Tel gaqiaq wa'qi aq wijei Sala tel gisigui'sgwaq aq mo eigtnug gisi gugunan mijua'ji'tl. ²⁰ Gatu Aplam mo puna'tug ta'n teli gtlams'tasij aq mo megtuagupnn Gjinisgaml ta'n teli tplumj ugjit negm aq uggisigui'sgum guguna'titl mijua'ji'jl. Me' aji melgi gtlams'tasij aq gepmitelmapnn Gjinisgaml. Emtoqwalatl aq miwatmuatl. ²¹ Gji'tm geitoq ta'n Gjinisgaml teluelipnn na tla'tegelital. ²² Etna na ugjit Aplam ta'n teli gtlams'tasij wel'telm't'pnn Gjinisgaml aq tetapu'en. ²³ Na glusuaqann, "wel'telm't'pnn Gjinisgaml tetapu'en," na weju wi'gas'g'pnn mo ugjit pas'g negm. ²⁴ Wej wi'gas'g'pnn maw ugjit ginu ta'n elt getu tetapua'tinenu ta'n getlams'tasulti'gw negmeg ta'n apaj minua'lapnn Gjisaqamawminu Se'sugulial ta'n tujiw gisi np'geg. ²⁵ Negm ignmut'p ne'po'qsin ugjit 'gtlue'utinal aq weji minunsipnaq glaman ginu tetapua'tinenu Gjinisgamewigtug.

5

Mo goqwei eigtnug ta'n gis nigtua'lugsitesnu ginu aq Gjinisgam

¹ Nige' ginu tetapua'lugsi'gw Gjinisgamewigtug ta'n elita'sulti'gw negmeg. Etna na ugjit Nisgamewei wantaqo'ti geggunmu'g 'ggamlamuninaq. Westaulg na wet tla'teget ugjit ginu ta'n emtogwalug. Mestai assusit na negm. ² Etna na negm Se'suguli ta'n pegisulugsi'gup Gjinisgamewigtug aq negm Gjinisgam wel'telmugsi'gw ta'n teli gtlams'tasulti'gw Se'suguliewigtug. Nige' ta'n telpugulti'gw na wel'telmugsi'gw Gjinisgamewigtug. Wel'ta'sulti'gw aq elita'sulti'gw. Geitu'g me' enmiaq tlo'ltitesnu ta'n tel pualugsi'gw negm. Wijitgweiwatesnu Gjinisgam wa'so'q aq gepmitelmatesnu. ³ Wel'ta'sulti'gw je tlia weltesgmu'g metue'gl aq pugwelgl ta'n goqwe'l wet nu'gwalugsi'gul muta geitu'g apoqonmugsi'gw sangewo'ltinenu ta'n tel gisipugutmu'g. ⁴ Na tujiw ta'n tel gisipugutmu'g Gjinisgam wel'telmugsi'gw. Etna na Gjinisgam ta'n gisa'lugsi'gup gisipugutmnenu ta'n goqwe'l mo gisipugutmuggupnn. Gisi apoqonmugsi'gup aq me' siawi apoqonmugsitesnu. Etna na ugjit gisipugutmu'g aq siaw lita'sulti'gw negmeg. ⁵ Ta'n teli elita'sulti'gw ma 'ms'go'ltigw 'mgena'tigw Gjinisgamewigtug. Ignmugsigupnn Wejuli Nisgaml 'ggamlamuninaq. Negm musga'tugsi'gw ta'n teli gsalugsi'gw Gjinisgam.

Geitu'g muta Wejuli Nisgaml na ignmatimgewe'l ta'n Gjinisgam Gisiteget ignmugsi'gup 'ggamlamuninaq. Musga'tugsi'gw ta'n teli gsalugsi'gw. Etna na ugjit weji ulgwijulti'gw.

⁶ Ta'n tujiw mo gisi apoqonmasultiweg Se'suguli weji np'g'p ugjit ginu na elue'winu'g ta'n mo emtoqwawgup. Etna na tetaputesg na'gweg ta'n Gjinisgam gisi mgngeg. ⁷ Mawi mtue'g ugjit ta'n pas'g wen 'npmn ugjit igtig mimajuinu'l we'gaw tetapu'elitl. Etug jel nat wen tetujita'tew 'npmn ugjit tetapu'elitl mimajuinu'l. ⁸ Na tel musga'tugsi'gup Gjinisgam ta'n teli gsalugsi'gw. Se'suguli weji np'g'p ugjit ginu ta'n tel pata'taqati'gweg na me' lue'utigtug eimu'ti'gweg. ⁹ Ta'n teli np'g'p aq gaqiguniep na nige' ginu tetapua'ti'gw ta'n Gjinisgam tel nemugsi'gw. Gji'tm na tliaq. Getletug me' enmiaq Se'suguli weji ugs'taugsitesnu ta'n Gjinisgam tli ugtapulugsigupnn mn'tua'gig. ¹⁰ Je tlia Gjinisgam i' gtanuggeg ugjit 'gtlue'utinal ta'n teli nplipnn uggwisl na weji apaja'lugsi'gw negmeg aq gesitelmugsi'gw. Gjitm na tliaq aq me' nige' ginu ta'n apaja'lugsi'gup Gjinisgamewigtug 'gjitmi ugs'tawugsitesnu. Se'suguli gis minunsipnaq aq nige' iapji mimajitew. ¹¹ Gatu nige' mo pas'g na. Elt 'ggamlamunual welgwijingl aq wantaqo'ti etegl muta apigsigtmugsigupnn ta'n tel pata'taqati'gw aq mu nugu sigti jipasulti'gw. Se'suguli Gjsaqamawminu wet tla'tegep ugjit ginu aq apaja'lugsi'gw Gjinisgamewigtug aq Gjinisgam witapeugsitesnu.

Atao'q aq Se'suguli

¹² Na ji'nmul ta'n Gjinisgam gisiapnn Ataal pata'tegelip. Na weji i'g lue'uti ugs'tqamug aq Ata weji np'g'pnaq ugjit ugtlue'uti. Nige' ta'n te'sit mimajuinu amujpa nepg muta 'ms't wen elt pata'teget. ¹³ Gis lue'uti eteg'p ula ugs'tqamu gesgmnaq Nisgamewei 'tplutaqan tewaqqitas'gtugweg. Ta'n mo 'tplutaqan eigtnug mo Gjinisgam mesaqanwi'gmua'gupni ugtlue'utiwal. ¹⁴ Weja'tegemgeg Atao'q glapis Mowiso'q 'ms't mimajuinu'g nepu'tipnig muta pata'taqatipnig we'gaw ta'nig mo wije'i tel pata'taqatigupnig 'st'ge' Atao'q ta'n tela'tegepnaq. Elistua'pna Gjinisgaml ta'n telimt'pnn. Ta'n newgte'jit ji'nm Atao'q gis tla'teget nige' 'ms't wen elt pata'teget. Ta'n newgte'jit ji'nm Se'suguli gis tla'teget 'ms't wen gis tetapu'etew Gjinisgamewigtug.

¹⁵ Gatu wegla tapusijig mo wije'g. Ta'n tel pata'teget newgte'jit ji'nm Ata na ta'n te'sijig 'npu'titaq. Gatu ta'n wet tla'teget newgte'jit ji'nm Se'suguli pugwenniji pajiji ulapetmuaji. Gjinisgam pugwenniji mimajuinu'g ignmuaji ta'n tli ugs'tawiataq. Ula wet tla'teget ugjit newgte'jit ji'nm Se'suguli ta'n tetuji ul'telmaji. ¹⁶ Newgte'jit ji'nm Ata ta'n tel pata'teget gisa'laji mimajuinu'g ilsumujig aq ugtap'titaq mn'tua'gig. Gatu ula newgte'jit ji'nm Se'suguli ta'n gis tla'teget gisa'laji ta'n tel gaqais mil pata'taqatijig pisuiw apigsigtuanew aq tetapua'tinew Gjinisgamewigtug je tlia mo tel te'pmug. ¹⁷ Teliq ta'n tel pata'teget newgte'jit ji'nm 'ms't mimajuinu'g weji 'npu'tijig. Amujpa na 'ms't wen nepg ugjit na newgte'jit ji'nm. Pas'g na me' mawi ms'gi'g ta'n gis tela'teget newgte'jit ji'nm Se'suguli. Ma'muniw ulapetmuaji aq pisuiw ignmuaji tetapua'tinew Gjinisgamewigtug aq apaji mimajultitaq wa'so'q.

¹⁸ Ta'n tel pata'teget newgte'jit 'ms't gis ilsumujig aq 'lgimataq mn'tua'gig. Elt pa na wije'i ta'n tel getlamia'teget igtig newgte'jit gis smugt'tew ugtlue'utiwal aq 'ms't wen gis tetapuita'new Gjinisgamewigtug. ¹⁹ Newgte'jit ji'nm ta'n tel list'g na pugwenniji wet nigtuita'lipni Gjinisgamewigtug muta pata'tegewinu'g. Aq elt pa na wije'i newgte'jit ji'nm ta'n tel jigsitg na pugwenniji gtlamia'tinew Gjinisgamewigtug.

²⁰ 'Tplutaqan ignmugsi'gup ugjit gegnua'tugsinenu ta'n teli opla'taqati'gw aq ta'n tel gaqais mili pata'taqati'gw. Gatu ta'n tel piam lue'uti eimu'g na Gjinisgam uggelu'lgm ta'n teli ulapetmugsi'gw me' ap aji ma'mun musga's'g ugjit apoqonmugsi'gw. ²¹ Ta'n tujiw elue'uti ilgwenugsi'gup na tujiw etl pata'taqati'gup aq apugjig 'npmu'titesnu aq ilsumugsitesnu mn'tua'gig. Gatu nige' Gjinisgam teli ul'telmugsi'gw aq ignmugsi'gup uggelu'lgm glaman getlamia'tinenu. Gisa'lugsitesnu guguntesnu iapjiwewei mima'juaqan wa'so'q. Na wet tla'teget ta'n Westaulg gis tla'teg'p, Westaulg ta'n assumugsi'gw.

6

*Gjinisgamewigtug el mimajulti'gw
ta'n Se'suguli tel pualugsi'gw*

[Npuinu mo goqwei gis tla'tegegw. Ginu mawnugsi'gw Se'sus ta'n gisi np'g'pnaq gujjieweigtug. Nige' pa na wije' aq 'npuinu mu nugu elue'uti assumugsinenu gatu awna Gjinisgamewigtug el mimajulti'gw ta'n Se'suguli tel pualugsi'gw.]

¹ Gatu taluetesnu nige'? Etug telteg siaw pata'taqati'gw glaman Gjinisgam uggelu'lgm me' ap aji ma'mun musga's'g. ² A' na moqwa! Gjinisgam ejigla'lugsi'gup elue'utigtug aq pa na wije' aq nepmu'ti'gw maw Se'suguli gujjieweigtug. Glaman ma nugu gis tl siaw mimajulti'gw elue'utigtug. Nepu'ti'gup aq tepgisa'lugsi'gw lue'uti ta'n teli assumugsi'gup. Ma gis tl siaw mimajultigw wije'. ³ Amujpa na ula geituoq. Ta'n tujiw sign'tasulti'gweg na toqwa'lugsi'gup Se'sugulieg. Ginu ta'n tel sign'tasulti'gup pa na wije' aq teli npmu'ti'gw st'ge' negm ta'n teli np'g'pnaq. ⁴ Ta'n tel sign'tasulti'gup pa na wije' aq wit toqwa'lug ta'n teli np'g'p Se'suguli aq pa na wije' aq maw utqutalugsi'gup maw negm. Gis minunsiteg ujjl ugml'gigno'timg, ta'n maw gepme'litl. Pa na wije' ginu sign'tasulti'gw glaman gis tetapu mimajultitesnu, ujjl ugml'gigno'timg.

⁵ Aq ginu newgte'ji'gup maw Se'sugulieg aq newgte'ji'gup ta'n negm teli np'g'p pa na wije' ginu ngute'jitesnu maw negmeg aq wije' tli unaqa'lugsitesnu 'st'ge' negm ta'n tel minunsip. ⁶ Na nige' ula geitu'g ginu ta'n i' tlo'lti'gupneg pa na wije' aq gisi npmu'ti'gup maw Se'suguli gujjieweigtug glaman Gjinisgam gisi seioqwa'tutew ta'n i' tlo'lti'gupneg ta'n apji 'gtu pata'taqati'gup glaman ma tli gnamug ta'n tel pata'taqati'gup aq ma nugu elue'uti assumugsigw. ⁷ Ta'n tujiw mimajuinu nepg mo nugu elue'uti assumgwi'tij. Ta'n tujiw nepmn ma nugu gi'l piam pata'tegewn. ⁸ Pa na nepmu'ti'gus maw Se'suguli getlams'tmu'g aq geitu'g maw mimajultitesnu maw negm. ⁹ Muta geitu'g Se'suguli gis minunsipnaq aq ma nugu 'npmug. 'Npuaqan mo nugu geggunmug ml'gigno'ti assumgug. ¹⁰ Ta'n teli np'g'p Se'suguli iga'lugsi'gw ta'n amgwes elue'uti assumgwi'tip muta gaqi apangitg'pnigl ugjit 'gtlue'utinal. Ula teliaq iapjiwewe'tew. Pas'g newgt nepg'p ugjit gis tla'tegen aq nige' apaji minunsit aq iapjiw mimajitew aq ma nugu suisga'tm't ta'n tel toqwe'tij Gjinisgam. ¹¹ Pa na wije' tli angita'sulti'gw gilew gis nepu'tioq maw Se'suguli glaman ma nugu ignmuawoq lue'uti assumugsioq gatu awna nige' tel mimajultioq tetapua'lanew Gjinisgam. El mawa'lugsioq Se'suguli ta'n teli 'np'g'p. Na telteg tli angita'sultinew. Se'suguli ignmugsioq ml'gigno'ti piltu mimajultioq.

¹² Mut nugu ignmatmnew elue'uti assumugsinew 'gtinnewa aq mut jigs'tmnew ta'n teli gsatmoq gilew awna jigs'tug Gjinisgam. ¹³ Aq mut eliamsiw ta'n pas'g goqwe'l gi'leg pata'tegen gisna e'wugsin ugjit ta'n goqwe'l mo gelu'lgtnugl aq mut siaw pata'tegeiun. Gis eimu't'p elue'utigtug pa na wije' aq gisi npmu's'p gatu Gjinisgam apaja'l'sg'p negmeg aq ignmu piltu mimajin. Glaman liamsin negmeg ugjit tetapu e'wugsin gelu'lgigtug. ¹⁴ Mo teltenug ignmatmn elue'uti assumulin muta el mimajin Gjinisgamewigtug. Mo ta'n tel majulgwatmun 'tplutaqan gatu awna ta'n Gjinisgam teli ul'telm'sg.

Telteg tetapu mimajultinenu

¹⁵ Westawugsi'gw ta'n Gjinisgam teli ul'telmugsi'gw. Etug tel'ta'sulti'gw siaw pata'taqatinenu muta mo majulgwatmugg 'tplutaqan ugjit ugs'ta'titesnu. Gatu mo telianug. Ma gis siaw pata'taqati'gw. ¹⁶ Amuj ula geituoq. Ta'n tujiw eliamsultioq ta'n teli assumugsioq aq jigs'tuoq na gilew gisteju'ltioq ta'n nig iganpugutugsioq. Pa na ignmatmn elue'uti assumulin gisa'ultew mn'tua'gig lien. Gatu awna ignmu Gjinisgam assumulin negm gisa'lultew tetapu'en ta'n negm tel nmisg. ¹⁷ Newgtejgeg assumugsioqop lue'uti gatu miwatmuanej Gjinisgam nige' jigs'tmuoqol teliaqewe'l ta'n Se'suguli tel gina'muep aq nige' ta'n tl gina'mugsioqop. Nige' gilew ta'n jigs'tmoqol ula teliaqewe'l

wejiaq 'ggamlamunuaq. ¹⁸ Nige' Gjinisgam ejigla'lugsioq elue'utigtug ta'n teli assumugsioqop aq nige' gistejuultioq Gjinisgam ugjit. Etl lugutioq ugjit negm glaman gis tetapua'taqatitoqs'p. ¹⁹ (Ni'n etl wi'gm ta'n i' tlo'ltijig mimajuinu'g. Pata'taqatijig te'sigis'g.) Aq pa na wije' gilew i' gistejuultioqop ta'n tel gaqais milamu'g elue'uti aq winsuti. Gatu nige' amujpa gistejuultioq ta'n te's'g goqwei getlamiaq aq sape'wig aq gegnu pmita'ioq ta'n tel puatg Gjinisgam.

²⁰ Ta'n tujiw elue'uti assumugsioqop mo sespete'tmuoq ta'n tetapua'latoqs'p Gjinisgam aq ta'n goqwei tetapu'aq. ²¹ Goqwei nige' weja'tun ta'n tel pata'tege't'p ta'n goqwei nige' netaqoqtmn. A' na moqwa' gelu'lgtnug. Ta'n gi'l tla'tege't'p na mn'tua'gig pm lietes. ²² Gatu nige' mu nugu lue'uti assumugsiwoq awna nige' Gjinisgam elugoug aq assumugsioq. Nige' ta'n gis tliaq wajua'tuoq 'gmimajuaqanmual aq gisa'l'sg ta'n tel gigi majulgwaj negm aq tela'tegen ta'n tel puatg aq me' enmiaq guguntes iapjiwewei mimajuaqan. ²³ Na mimajuinu ta'n pata'teget 'msntew ta'n ganie'wij. Te'p'g lietew mn'tua'gig. Gatu mimajuinu ta'n getlams'tuatl Se'sugulial 'msntew iapjiwewei mimajuaqan ta'n Gjinisgam pisuiw ignmuatew.

7

Ta'n teliaq ugjit ta'nig tepqatgig

[Ta'n tujiw newgte'jit 'np'g igtig gisi il malie'win. Na musga'tugsi'gw ta'n iga'lugsi'gw ta'n tel majulgwatmu'g Mowisewei 'tplutaqan ugjit ugs'tan ta'n tujiw Se'sus nepgeg ugjit ginu.]

¹ Wijigatulti'gw amuj nestasultioq ta'n getu tlimuloq muta 'ms't ta'n te'sioq geituoq 'tplutaqan. Mimajuinu amujpa tla'tegen ta'n telteg 'tplutaqanigtug ta'n teli pgitawsij. ² Gatu ta'n tujiw 'np'g mo nugu jigsitg ula muta 'npuinu mo goqwei gis tla'tegetew. Pa na wije' aq nige' telteg 'tplutaqanigtug e'pit tepqatg toqwe'gig ugji'nmuml aq mo teltenug sespo'tegenew. Gatu awna ugji'nmuml neplisnn na tujiw gisi il malie'witew. 'Tplutaqanigtug menaqqajewei assumisit. ³ Gatu toqwama'tij igtig j'nmul toqo me' ugji'nmuml mimajilitl negm tlui'taten 'tqonasu. Gatu ugji'nmuml neplisnn na tujiw gisi malie'wi'tij igtig j'nmul aq mo tqonasu muta menaqqajewei assumisit. Na telteg 'tplutaqanigtug. ⁴ Wijigatulti'gw pa na wije' aq ginu ta'n tleiaulti'gw Se'sugulieg. Iga'lugsi'gup ta'n tel majulgwatmn 'tplutaqan ugjit ugs'tan. Ta'n Se'suguli weji np'geg aq minua'luteg, ginu ta'n getlams'tasulti'gw ap mawolugsi'gw negmeg. Pa na wije' aq maw nepmu's'p maw negm aq nige' ignmugsi'gw na ml'gigno'ti piltu mimajultitesnu. Ma nugu majulgwatmugg sa'qawe'l 'tplutaqan ugjit ugs'tan. Tleiaulti'gw Se'sugulieg aq piltu mimajulti'gw aq e'wugsi'gw elugoug Gjinisgam. ⁵ Ta'n tujiw el mimajultigup ginu ta'n tel puatmugup elue'uti assumugsi'gup gaqinal. 'Tplutaqan gegnua'tugsi'gw ta'n teli opla'taqati'gw aq ginu me' getu pata'taqati'gw aq siaw pata'taqatinenu. Apji eimu'ti'gup elue'utigtug. Gisa'lugsitesnu 'lta'nenu mn'tua'gig. ⁶ Na nige' ginu 'gjitm iga'lugsi'gw ta'n 'tplutaqan assumugsi'gup muta nepmu'ti'gup maw Se'sugulial. Amgwesewiegeg gennugsi'gup pa wije' aq pisulti'gweg laplusang. Gjinisgam elugoug mu nugu ta'n tel majulgwatmu'g Mowisewei 'tplutaqan ta'n me'saqan wi'gas'g ugjit ugs'tan gatu awna jigs'tu'g Wejuli Nisgam ta'n apoqonmugsi'gw aq ignmugsi'gw ml'gigno'ti na tl mimajultinenu.

'Tplutaqan aq elue'uti

⁷ Gatu taluetesnu nige'. Na 'tplutaqan mo gelu'lgtnug. A' na moqwa'. 'Tplutaqan gelu'lg. Gatu musga's'g ta'n tel pata'tegei. Muta mu ni'n 'gji'tugapnn pata'tegen ta'n tujiw puatm ta'n goqwei igtig mimajuinu'g assutg mo 'tplutaqan tluen, "Mut wisguow!" ⁸ Lue'uti gisa'lit tla'tegen ta'n tel gaqais milamu'gl wisguo'qonn. Ta'n tujiw 'tplutaqan telueg, "Mut wisguow!" Elue'uti gisa'lit tla'tegen. Mo 'gji'tugapnn pata'tegewinu mo 'tplutaqan i'gtnug. ⁹ Etna na ugjit tel ulo'tegeiapneg gesgmnaq gisi ns'tasiwaneg

'tplutaqan. Gatu ta'n tujiw 'tplutaqan geituaneg aq ta'n goqwei mo teltenug tla'tegew na tujiw getu tla'tegei. Na tujiw seiogwiewei ugjit 'ntlue'uti'l. Na tujiw melgignewa'sg elue'uti aq getu pata'tegei. ¹⁰ Ta'n tel menaqqajewei majulgwatm 'tplutaqan na tel piam seiogwiewei ugjit 'ntlue'uti'l. 'Tplutaqan ta'n Gjinisgam ignmatoq ugjit ilgwenugsi'gw Gjinisgamewigtug gegnuatuitl ta'n teli opla'tegei aq na weji pata'tegei aq pem liei mn'tua'gig. ¹¹ Gistesguigl elue'uti'l. 'Tplutaqan e'w'g ugjit gisa'lin me' ma'muni pata'tegen. Sewisga'tuap 'tplutaqan aq elsutasiap tli gta'pa's mn'tua'gig. Elue'uti na tela'tegeg.

¹² Na 'tplutaqann gelu'lg aq wejiaqal Gjinisgamewigtug aq telimugsi'gw ta'n Gjinisgam puatmugsi'gw tla'taqatinenu aq apoqonmugsitesnu. ¹³ Etug ta'n goqwei gelu'lg na 'tplutaqan pegisituit 'npuaqan. A' na moqwa'. Elue'uti na tela'tegeg. Ta'n teli e'w'g ta'n goqwei gelu'lg, elue'uti pegisituij 'npuaqan ugjit ni'n. 'Tplutaqan gis musga'tuaten ta'n goqwei gis tela'tegei elue'uti giasgiwewei. Ta'n 'tplutaqan telueg, "Mut pata'tegew!" na tujiw me' getu pata'tegei. Elue'uti me' naji ma'muni musgas'g aq me' ntaqo'qona'lugsi'gw.

Ta'pu nemi'gl ji'nm ta'n teli angita'sit

¹⁴ Geitu 'tplutaqan Gjinisgamewigtug wejiaq gatu ni'n pas'g mimajuinu. Elue'uti gistejue'galig aq assumig. ¹⁵ Mu nestasiw ta'n teleiawi muta mu gis tla'tegew ta'n goqwei getu tla'tegei gatu awna opla'tegei ta'n masgel'tm. ¹⁶ Getu' tetapua'tegei gatu me' siaw pata'tegei. Na ula musga's'g wel'te'tm na 'tplutaqan tetapu'aq gatu mo gisi nguti tla'tegew. ¹⁷ Mu na esma ni'n getu opla'tegei gatu awna na elue'uti ta'n 'ntinneg eteg gisa'lit tla'tegen. ¹⁸ Geitu ni'n 'ntangita'suaqanm aq 'ngamlamun mu gisa'linug ula'tegen muta pas'g ni'n mimajuinu. We'gaw tlia getu ula'tegei mo gis geggunmu ml'gigno'ti na gis tla'tegew. ¹⁹ Mo gisi wela'tegew ta'n ni'n getu tla'tegei gatu awna opla'tegei ta'n mo getu tla'tegew. ²⁰ Pa na opla'tegei ta'n mo 'gtu tla'tegew. Na ula telueg mu ni'n ta'n tla'tegew awna na lue'uti 'ntinneg eig na gisa'lit tela'tegei.

²¹ Etna na ula ta'n gis tliaq ugjit ni'n. Ta'n getu ula'tegei na ml'gigno'ti ugjit tla'tegen mo geggunmu. Ta'n goqwei winjig apjiw neia's'g. ²² Ta'n telgi'g 'ngamlamun getu ula'tegei aq getu majulgwatm Gjinisgam ugt'tplutaqanml. ²³ Gatu nige' piltua's'g ugjit ni'n. Nat goqwei eteg 'ntinneg ta'n gisa'lit listmuan Gjinisgam ugt'tplutaqanml ta'n 'ntangita'suaqanm aq 'ngamlamun wel'te'tg. Elue'uti ta'n elugweg 'ntinneg wissuigne-muit aq assumit pa wijei aq laplusang pisian. ²⁴ Na we'gwi ewle'juinui. Wen ta'n ugs'tawi'tew ni'n ta'n ilgwenj lue'uti muta ni'n pemplalsi mn'tua'gig? ²⁵ Miwatmaq Gjinisgam. Gjisaqamawminu na Se'suguli gisi ugs'tawi'tew. Negm gis jigla'litew ta'n teli assumig lue'uti. Geitu ni'n getu majulgwatm Gjinisgam ugt'tplutaqanm gatu awna mo gugunmu ml'gigno'ti ta'n ingutei tla'tega's. Na tetuji assumig lue'uti. Gatu Se'suguli gis jigla'lit.

8

Na Wejuli Nisgam gisi ignmugsi'gw na ml'gigno'ti ugjit gegnu pmien

¹ Ula teliaq ugjit ta'nig getlams'tasultijig Se'suguliewigtug aq nige' mawa'laji negmeg. Gjinisgam ma apji ilsumagul ta'n wen gisi gtlams'tuatl Se'sugulial aq mawa'latl negmeg. ² Wejuli Nisgam ta'n teli ilgwenij ejigla'lit lue'uti ta'n teli assumip aq mn'tua'gig ela'lit. Wejuli Nisgam ta'n tel lugwet ignmugsi'gw na ml'gigno'ti ugjit piltu mima-jultinenu aq ignmugsi'gw iapjiwewei mimajuaqan ginu ta'n mawo'lti'gw Se'sugulieg. ³ Ta'n 'tplutaqan ma gisi ugs'tawiagul muta mimajuinu mo gis gaqi majulgwatmug na Gjinisgam tela'tegep. Sewisga'toq ta'n elue'uti amgweseweieg assumugsi'gup ta'n tujiw petgimateg uggwisl. Mimajuinualsilipnn st'ge' ginu ta'n pata'taqati'gw gatu mo

pata'tegegw negm glaman wissuignettew elue'uti. Na wet tla'teget ta'n teli np'g'pnaq ugjit 'gtlue'utinal. ⁴ Gjinisgam petgimapnn uggwisl glaman ta'n Se'sus gaq majulgwatg Mowisewe'l 'tplutaqan ginu weji gtlamia'titesnu Gjinisgamewigtug. Nige' Gjinisgam tel nmugsi'gw 'st'ge' gaqi majulgwatmu'g ta'n telgi'g 'tplutaqan muta mawnugsi'gw Se'suseg. Ginu ta'n tla'taqati'gw ta'n tel puatg Wejuli Nisgam mo ginu ta'n tel puatmuggw. ⁵ Ta'nig el mimajultijig ta'n tel puatmi'tij, ugtangita'suaqanmual ilgwengwi'titl ta'n negmow tel puatmi'tij. Gatu ta'nig el mimajultijig ta'n Wejuli Nisgaml puatmlij ugtangita'suaqanmual ilgwengwi'titl Wejuli Nisgaml. ⁶ Pa na el mimajulti'gw ta'n tel puatm'ugsi'gw na nigtua'lugsitesnu Gjinisgamewigtug ugjit 'gtlue'utinal gatu ilgwenug-sioq Wejuli Nisgam gisa'lugsi'gw 'gji'jianenu Gjinisgam aq wijitgweiwanenu. Ugjiatew mimajuaqan aq wantaqo'ti. Gjinisgam gisa'lugsioq iapjiw wijitgweiwanew aq gugunmnew wantaqo'ti 'ggamlamuninaq. ⁷ Ta'n tujiw mimajuinu'g el mimajultijig pas'g ta'n negmow tel puatmi'tij na getana'titl Gjinisgaml muta mo jigs'tmua'tigul Gjinisgaml ugt'plutaqanml aq 'lpa mo geggunmu'ti'gw na ml'gigno'ti gis tla'taqatinew. ⁸ Wegla ta'nig jigs'tmi'tij pas'g negmow ta'n tel puatmi'tij ma gis tetapua'la'tigul Gjinisgaml.

⁹ Gatu mo tel mimajiwn ta'n tel puatmn. Tel mimajin ta'n Wejuli Nisgam ilgwen'sg muta Gjinisgam ugjijaqamitl na Wejuli Nisgam el mimajij 'gtinneg aq ignmasg na ml'gigno'ti tla'tegen. Ta'n wen mo geggunmuaqul Se'suguli ugjijaqamitl na Wejuli Nisgaml mo negmeg tleiawigw. ¹⁰ Gatu Se'suguli 'gtinneg eig aq Wejuli Nisgam gisa'lultew siaw mimajites wa'so'q ta'n tel tetapu'en Gjinisgamewigtug. Na ula tliatew ugjit gi'l tlia nige' ga'qi np'tew ugjit lue'uti. ¹¹ Pa na Wejuli Nisgam 'gtinneg eig na tujiw Gjinisgam ta'n wenaqa'lapnn Se'sugulial nepliteg elt gisa'tutal gaqiwal ta'n np'tew apaji mimajin. Na Wejuli Nisgam 'gtinneg eig aq Gjinisgam wet tla'tegetew ugjit gi'l.

¹² Toqo nige', wijigatulti'gw, amujpa na tel mimajulti'gw ta'n Wejuli Nisgam tel pualugsi'gw mo ta'n ginu tel puatmuggw. ¹³ Gatu tl mimajultioq gilew ta'n tel puatmoq na gilew mn'tua'gig 'lta'toqs'p. Apji niguita'toqs'p Gjinisgamewigtug. Gatu Wejuli Nisgam apoqonmultew ugjit pun pata'tegen gatu amujpa puatmn gi'l ilgwensin ugjit pun pata'tegen aq amujpa tla'tegen ta'n negm tel puatg. Na tujiw iapjiw wijitgweiwates Gjinisgam wa'so'q. ¹⁴ Ta'nig jigs'tua'titl Gjinisgam ugjijaqamitl na Wejuli Nisgam negmow na Gjinisgam un'jang. ¹⁵ Muta Wejuli Nisgam mo gisa'lugsiwoq ap we'gwata'sultinew ugjit 'gtlue'utinal pa wije' aq gisteju'g gatu awna Wejuli Nisgam gisa'lugsioq Gjinisgam un'janitoqs'p aq na Wejuli Nisgam ugml'gigno'timg telui'tug Gjinisgam, "A'pa, Nu." ¹⁶ Wejuli Nisgam gisa'lugsi'gw ta'n telgwigl 'ggamlamuninal 'gji'tunenu ginu na Gjinisgam un'jang. Na glaman gis tluetesnu, "Ginu na Gjinisgam un'jang." ¹⁷ Na nige' ginu negm un'jang. 'Msntesnu ta'n te's'g goqwei gelu'lg ignmuaji ugtmimajuinung. Guguntesnu maw Se'suguli ta'n goqwei Gjinisgam geggunmuap ugjit negm. Pa na ulmajo'lti'gw ta'n tel lugowug Se'suguli aq teli angite'tmu'g 'st'ge' Se'suguli ta'n negm teli ul'te'tg'p ta'n teli ulmaje'g, gepmitelmugsitesnu maw negm.

Me'enmiaq tel gepmitelmugsitesnu

¹⁸ Nige' geitu ta'n tujiw Gjinisgam musga'tugsitesnu uggepmitelgaqanm aq gepmitelmugsitesnu wa'so'q na tujiw ta'n teli ulmajo'lti'gw ula ugs'tqamug pa wije' aq mo goqwei. ¹⁹ Ta'n te's'g goqwei Gjinisgam gisitoqop esgmaq ugjit Gjinisgam un'jang neia'tasultilin. ²⁰ Ta'n goqwe'l Gjinisgam gisitoqopnn gelu'lg. Gatu Gjinisgam gisite'tg'p 'ms't goqwe'l seioqwiatal weja'tegemgeg ta'n lue'uti eteg ugs'tqamug. Gatu iga'qt'tew na'gweg ta'n mo nugu tliatew aq 'ms't goqwei esgmaq na na'gweg. ²¹ Na'gweg iga'qt'tal ta'n tujiw ta'n goqwei gisita's'g'p aq ta'n seioqwiatal ugjit lue'uti ma nugu seioqwianug aq 'ms't goqwei maw Gjinisgam un'jang gepmite'tasultitaq. ²² Muta ginu geitu'g glapis nige' ta'n te's'g goqwei gisita's'g'p epetoqsit ta'n tel gitnmat pa na wije' aq ta'n teli gsnugowaqan telgi'g e'pit ta'n tujiw poqjipnet. ²³ Gatu mo pas'g ta'n goqwei gisita's'g'p epetoqsit na ginu ta'n geggunug Wejuli Nisgam na amgwesewei ignmatimgewe'l ta'n

Gjinisgam ignmugsi'gup elt epetoqsulti'gw ge's esgmalug. Tetago'lti'gw ugjit Gjinisgam ignmugsitesnu ta'n goqwe'l geggunmuaj ugjit un'jann. Gjinisgam minua'lugsitesnu gaqinal. Menaqqajewei iga'lugsitesnu ta'n teli assumugsi'gup elue'utigug. ²⁴ Ta'n ginu elita'sulti'gup Gjinisgamewigtug etna na ugjit weji ugs'ta'ti'gup. Gatu nemitu'g ta'n goqwei esgma'tmu'g mo 'gjitm lita'suaqan muta gis eteg. Wen gis lita'sitew ta'n goqwei nemitu'g? A' na mo wen. ²⁵ Lita'sulti'gw ta'n goqwei mo nemitug na ginu sangew esgmattesnu. Geitu'g 'msntesnu ta'n Gjinisgam teplumugsi'gup. ²⁶ Wejuli Nisgam ta'n apoqonmugsi'gw muta menaqana'ti'gw Gjinisgamewigtug. Mu ginu geitug ta'n tli a'sutma'ti'gup giasgiwewei gatu Wejuli Nisgam etawaqtmuatl Gjinisgaml ugjit apoqonmugsinenu. Epetoqsit aq getmite'tg ta'n teli a'sutmesseugsi'gw. Na teli sespetelmugsi'gw. Mo eigtnugul glusuaqann ta'n gis tluetal. ²⁷ Gjinisgam ta'n nmitua's mimajuinu'g uggamlamunuaq aq ugtangita'suaqanmual saputaptmuaji. Geitua'j ta'n teli angita'silij Wejuli Nisgaml. Etawaqtmatl Gjinisgam ugjit ugtmimajuinumg aq negm ta'n teli ul'te'tg.

²⁸ Geitu'g ta'n pas'g goqwei tlia'n ta'n tela's'g ginueg Gjinisgam maw lugowugsitesnu ugjit ulapetmnenu. Na tla'tegetew ugjit ginu ta'n gesalu'g aq wigumugsi'gup ta'n negm tel'te'tg'p. ²⁹ Wegla ta'nig Gjinisgam gisi mgnaji ta'nig getlams'tasultijig na gis tepgisa'laji glaman tlo'ltitaq pa wije' aq negm uggwisl. Glaman na uggwisl nige' amgwesewa'juilin ta'n tel pugwelgig wijigatultijig negmow ta'n mawa'la'titl muta getlams'tua'titl. Ugsisual na negm. ³⁰ Ta'nig Gjinisgam gis tepgisa'laji na wigumaji. Ta'nig wigumapni elt tetapua'laji aq ta'nig tetapua'lapni elt gepmitelmaji aq me' gepmitelmataq wa'so'q.

Gjinisgam teli musga'tugsi'gw ta'n teli gsalugsi'gw ta'n Se'suguli gis tla'tegep ugjit ginu

³¹ Nige' teli gji'tu'g ula 'ms't ta'n Gjinisgam gis tla'tegep ugjit ginu goqwei gis taluetesnu? Gjinisgam wel'telmugsi'gw. Wen ta'n gis wissuignemugsitesnu Gjinisgamewigtug. 'Lpa mo wen eimug ta'n gis tla'tegetew. ³² Mo nenaqjijatuagupnn ta'n teli ulmaje'lipnn uggwisl gatu iga'lapnn ugjit ne'po'qsilipnn ugjit 'ms't ginu. Teli aq iga'lapnn uggwisl ta'n maw gepmitelmapnn. 'Lpa 'ms't goqwei ignmugsitesnu. ³³ Wen gisi pisuiw ilsutmuataq Gjinisgam gisi mgnaji mimajuinu'g? A' na mo wen gis tla'teget muta Gjinisgam teluep mo amsalteg goqwei eigtnug ugtinnewaq, tetapua'taqatinew ugjit negm. ³⁴ Wen eig ta'n gisi ilsumataq 'lta'new mn'tua'gig. Mo wen eimug ta'n gis tla'teget. Etna na Se'suguli ta'n weji 'np'g'p aq wesua'toqop ugt'punual aq minua'lut'p aq nige' ugtinaqanmg epilitl Gjinisgaml. Negm etawaqtmuatl Gjinisgaml ugjit ginu. ³⁵ Wen nige' ta'n gis nigtua'lugsitesnu ta'n teli gsalugsi'gw Se'suguli tlia ulmajeiugsi'gw, tlia gitnme'ugsi'gw, amasgipnnugsi'gw, guisulti'gw, gisna ewle'ju'lti'gw, gisna 'nsano'qon eimu'ti'gw, gisna tlia ne'po'qsi'gw? Mo eigtnug goqwei gisi nigtua'lugsitesnu ta'n teli gsalugsi'gw Se'suguli. ³⁶ Gatu ula ugs'tqamug gitnmo'qon weltesgmu'g ta'n Gjinisgam ugtwi'gatign telueg,
 “Ugjit nige' gi'l Gjinisgam
 apjiw i'mu'tieg nsano'gonigtug
 ta'n tel pita'q na'gweg.
 Pa wije' aq jijgluewji'g
 ta'n tl ne'pa'ten
 pa na wije' ginu teleiugsi'gw.”
 Na telueg Gjinisgam ugtwi'gatign.

³⁷ Gatu ta'n pas'g goqwei gis tliaq 'gtinnewaq tetuji wissuignetmu'g muta Se'suguli apoqonmugsi'gw, negm ta'n mawi gsalugsi'gw. ³⁸ Muta weli gji'tu'g mo eigtnug ta'n tl nigtua'lugsitesnu ta'n teli gsalugsi'gw Gjinisgam. Pa na nepu'ti'gus gisna mimajulti'gw. Tlia ansale'wijig ma gis tla'taqati'gw, tlia mn'tu'g ma gis tla'taqati'gw, tlia ta'n nige' teliaq gisna ta'n tliatew me' enmiaq. Ma gis nigtua'lugsi'gw ta'n teli gsalugsi'gw Gjinisgam.

³⁹ Mo eigtnug goqwei musigisg'tug, gisna ugs'tqamug epune'g ta'n goqwei gisita'sg ta'n gis nigtua'lugsitesnu ta'n Gjinisgam teli gsalugsi'gw. Gjinisgam ug'gsaltuaqanm musga'tugsi'gup ta'n Se'suguli Gjisaqamawminu teli np'g'p ugjit ginu.

9

Mesge'g'p Poligap ugjit Lesui'paq muta mo geitu'ti'gw ta'n tetapua'tinew Gjinisgamewigtug

¹ Ta'n goqwei teluei na teliaq. Gjinisgam geitoq. Ni'n tleiawi Se'sugulieg aq mo ni'n egsuow. Ni'n 'ntangita'suaqanm ilgwenit Wejuli Nisgamewigtug aq maw telimip ni'n etl tluei gigwajiaqewei. ² Mawi ms'gi'g ta'n teli ms'gei aq gaq suisga'sg 'ngamlamun ugjit ntmimajuinung na Lesui'paq. ³ 'Gsatmug gisi apoqonmaq ntmimajuinung ugjit negmow ugs'ta'tinew. We'gaw ugjit negmow wel'te'tm igalsin ugjit ilsutmn ne'pa'n. Pas'g na ma gis tlianug muta pas'g negm Se'sus ta'n weji np'g'p ugjit ugs'tawianew mimajuinu'g. ⁴ Negmow na 'Nnu'g teluisultijig Lesui'paq na Gjinisgam ugtmimajuinung ta'n gisi mg-napni. Negm gisitelmajug ugjit un'janitelmnaw aq wittoqwa'tmnew aq nemitu'tip uggepmitelgaqanm ta'n teli espe'litl. Teplumapni ta'n tli ula'lataq aq ignmuapni 'tplutaqann Nisgamewe'l. Musga'tuapni aq nige' geitu'tij ta'n tli emtoqwalataq Gjinisgam Gisiteget teliaqeweigtug aq iapjiwewei teplumtimgewei mesnmi'tij. ⁵ Wettaqia'tijig Aplameg Isaqeg aq Je'gopeg. Se'suguli ta'n mimajuinualsip tleiawit negmow. Negm Se'suguli mestai assusit aq Gjinisgam Gisiteget pua'laji 'ms't mimajuinu'g gepmitelma'tis iapjiw. Na tliaj.

Ta'nig maw gimaten maw Aplam ta'n teli gtlams'tuatl Gjinisgaml

⁶ Mo tluew ta'n Gjinisgam teli tplutg'p menaq telianugup. Ta'n Gjinisgam teli tplumapni Lesui'paq giasgiwewei teliaqap muta mimajuinu'g ta'n Gjinisgam gisi mg-napni aq mawa'lapni mu na pas'g Lesui'paq gatu elt me' pugweliejig igtigig ta'n angua'lapni. ⁷ Mu 'ms't ta'nig wetagutmu'tijig Aplamo'q Gjinisgam un'jang. Gjinisgam telimapnn Aplamal, "Pas'g ta'nig wettaqia'tijig Isaqeg tl maw gimaten maw gi'lewei." ⁸ Na telueg, "Mo 'ms't ta'n te'sijig mijua'ji'g ta'nig ugs'tqamultijig Aplameg Gjinisgam un'jang." Gatu awna na mijua'ji'g ugs'tqamuilitl ta'n Gjinisgam teli tplumaji Aplamal aq Salaal tl maw gimaten maw negmow. ⁹ Gjinisgam na teli tplumapnn Aplamal ula glusuaqann, "Tetaputesg na'gweg iga'q, apaja'sites aq Sala ugguwisl gugunatal." Na teluet Gjinisgam.

¹⁰ Aq mu pas'g na ula. Ta'n tujiw Isaq pemigweteg malie'wit. Ugte'piteml teluisilitl Lepegga. Tel gne'geg tele'g. ¹¹⁻¹² Ta'n tujiw assma getu gugunaji 'tqope'jg Gjinisgam na telimatl, "Amgwesewa'j lugowatal wijigumatl." Gjinisgam na telimatl gesgmnaq ugs'tqamui'tigweg, gesgmnaq ela'taqatigweg winjig gisna gelu'lg. Na tel'telmatl 'mgnan maljewe'tl 'tqope'jl. Musga'tugsi'gw Gjinisgam gis tla'tegep ta'n telsumsit, mu na ta'n mijua'ji'g gis tla'tegetij. ¹³ St'ge' ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign, "Je'gop gesalg'p gatu Isaqji'j mo tetuji gsalaaqap."

¹⁴ Eimu'tijig mimajuinu'g teluejig, "Gjinisgam mo tetapua'tegegw ta'n tela'tegej." Me'si we'jitua'tij amsalteg Gjinisgaml. Gatu mo telianug ta'n teluetij. 'Lpa pe'gaj mo amsalapuguegw. ¹⁵ Gjinisgam telimatl Mowisal, "Ewliatelmates ta'n pas'g wen getu ewliatelmg'g aq ule'wates ta'n wen ni'n getu uleiug." ¹⁶ Gjinisgam mimajuinu'g ewliatelmajug mo na ta'n mimajuinu tel puatg gisna ta'n tela'tegej gatu awna Gjinisgam ta'n teli ewliatelmatl. ¹⁷ Gelu'lg wi'gatign telueg ugjit Palo ta'n etli elege'witewit Ijiptg, "Gjinisgam teluet, 'Etna na weji iga'lul ugjit elege'witewin ugjit nige'. E'wul aq gisa'laji mimajuinu'g ta'n telgi'g ugs'tqamu 'gji'tunin ni'n aq ta'n telgi'g 'ntml'gigno'tim.'" ¹⁸ Gjinisgam

ewlitelmatl ta'n pas'g wen getu ewlitelmatl. aq igtigig ignmuaji metua'taqatiliƣ. Gjinisgam musga'tuaj ta'n teli wegaiugtuatl Paloal muta mo jigs'tagugul aq mo ewlitelmagul Gjinisgam ugtmimajuinumg.

Gjinisgam ewlitelmaji ta'nig jigs'ta'titl

[Gjinisgam musga'tuaj mimajuinu'g ta'n teli ilsumaji muta mo jigs'tagugul gatu elg ewlitelmaji ta'nig jigs'tatitl aq getlams'ta'titl.]

¹⁹ Newgte'jit gilew pipanimitew, “Pa na ula teliaqas goqwei ugjit Gjinisgam ilsutmuataq ugjit na? Ignmuaji negmow pa na tela'taqatiliƣi. Wen ta'n wissuignematl Gjinisgaml? 'Lpa mo wen.” ²⁰ Gatu wenin ta gi'l Gjinisgam asitem't. Gisitaqaneiwowji'j mo pipnimulug ta'n wen gisi'atl, “Goqwei wet tli'in na?” A' na moqwa'. Mo tla'tegegw. ²¹ Mimajuinu ta'n gisiaji gisita'qaneiwowji'j negm gis tli'atl ta'n tel puatg. Mego'tiliji eliaji aq anawgtiliji eliaji. Wijei sisgu e'w'g.

²² Etna na ula ta'n Gjinisgam tel lugwet. Getu' musga'toq ugml'gigno'tim aq ta'n wegaiugt'gl elue'uti'l aq ta'n ilsumataq mimajuinu'g. Gis sa'q ta'nig opla'taqatijig te'pmitij ugtapulaneiwowji'j Gjinisgam pegiji esgmalaji gawasgita'sultinew elue'utigtug. Gatu mo gawasgita'sultigw. Etna na ugjit ugtapulaji. Seioqwia'titaq ugtlue'utiwaq. ²³ Glaman 'gji'jiaten uggepmitelgaqanm ta'n teli ms'gi'g ugjit ginu ta'n ewlitelmugsi'gw. Ginu ta'nig Gjinisgam gis gisgajugtugsi'gw ta'n tli ugs'ta'titesnu aq negm witoqwa'lugsitesnu aq gepitelmugsitesnu. ²⁴ Ginu na mimajuinu'g ta'n Gjinisgam wigumugsi'gup. Eimu'tieg Lesui'peultieg aq maw gaqais milapegsultioq mimajuinu'g. ²⁵ Ta'n Gjinisgam teluep aq ta'n iganigjitegewinuo'q Oseiao'q tel wi'gig'p,

“Na Mimajuinu'g ta'n mo ni'newe'g na tlui'tan 'ntmimajuinumg.

Aq ta'nig gaqais milapegsultijig mimajuinu'g ta'n mo gesalaqig etna na negla gesalgig.

²⁶ Na'te'l na tliatew ta'n telimut'pnig,

‘Mu na ni'n 'ntmimajuinumg’ etna na negla na mimajuinu'g

tlui'taten: Gjinisgam un'jang.

‘Gjinisgam ta'n apji mimajit tlui'taq: Nn'jang.’ ”

²⁷ Aiseiao'q igan gnua'tut'p ugjit Lesui'paq. Teluep, “Je tlia Lesui'paq tel pugweli'tij st'ge' t'pgwan gigjiw sitmug pas'g tegle'ji'jg ta'n ugs'ta'titaq. ²⁸ Gjinisgam jaqali ilsumataq ta'n te'siliji mimajuinu'g ula ugs'tqamug aq ta'n teluep na tla'tegetew. Na.” ²⁹ Gis nige' sa'q Aiseiao'q teluepnaq, “Pa na Gjinisgam Gisiteget ta'n mestai assutg mo ewlitelmugsi'gus ginu Lesui'peulti'gw 'lpa na gaq ne'po'qsi'gup ta'n te'si'gw. Pa na wijei aq giasgiwewei ta'n tela'toqop gjigann teluisigl Satm aq Gamola. Pas'g ewlitelmugsi'gw aq tegle'ji'gw esgwieji'gw.”

Lesui'paq mo menuegeti'gw na

³⁰ Ula nige' ta'n teluei, “Ta'n tel gaqais milapegsultijig mimajuinu'g mo wejo'tmi'ti'gw gigwajia'tinew Gjinisgamewigtug gatu Gjinisgam gisa'laji gigwajia'tinew ta'n teli gtlams'tasulti'tij negmeg. ³¹ Gatu awna Lesui'paq ta'n gisi mgnapni wejo'tmi'tij gis gigwajia'tinew Gjinisgamewigtug ta'n tel majulgwatmi'tij 'tplutaqann gatu mo gissotmi'ti'gw.”

³² Nat wen pipanigesit, “Goqwei ugjit mu gis tla'taqati'gw?” Mo gis tla'taqati'gw muta melgotmi'tij negmow ta'n gis tla'taqatijig gatu mo Gjinisgaml elita'sulti'tigul. Pa na wijei aq etoqwatesultijig aq pejitaqama'tijig. Na telueg mo geitu'ti'gw ta'n tla'taqatitaq. ³³ Ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign,

“Iga'tu Sioneg

pejitaqanamgewei gun'tew

aq pejitaqama'titaq aq nisia'titaq.

Gatu ta'n wen Gjinisgaml jigs'tuatl
na negm ma 'pjitaqamagw
aq ma ewla'laq ta'n wen jigs'tuit.”
Na teluep Gjinisgam Gisiteget.

10

¹ Wijigatulti'gw etawaqtmaq Gjinisgam ta'n telgi'g 'ngamlamun ugjit ta'n te'sijig 'ntmimajuinumg ugs'ta'tinew. Na tujiw 'ngamlamun ulgwitt'tew. ² Etl tlimuloq ta'n goqwei geitu ugjit negmow. Getu' ma'mun tetapua'la'titl Gjinisgaml gatu mo teli ns'tasulti'gw ta'n tla'taqatitaq. ³ Mo negmow gisi 'ns'tmi'tigw ta'n Gjinisgam gisa'laji mimajuinu'g gigwajia'tinew negmewigtug. Wejo'tmi'tij gisa'tunew gigwajia'tinew negmow ta'n getu tla'taqati'tij. Mo getu jigs'tua'tigul Gjinisgaml ta'n getu tla'tegelij ugjit gisa'lanew mimajuinu'g tetapua'tinew aq gigwajia'tinew. ⁴ Gatu Se'suguli gis gaqi majulgwatmoqopneg 'tplutaqan ugjit ginu, glaman 'ms't wen ta'n getlams'tasilitl na tetapu'etew Gjinisgamewigtug.

Ta'n wen Gjinisgaml elita'sitl na negm ugs'tatew

⁵ Etna na ula ta'n Mowiso'q gis wi'gig'pnn ugjit ta'n tetapua'tinew Gjinisgamewigtug ta'n tel majulgwatmi'tij 'tplutaqan. Ewi'g'g'pnn, “Na mimajuinu ta'n wajui majulgwatg 'tplutaqan ta'n telueg ugjit tetapu'en Gjinisgamewigtug iapjiw mimajitew.” Na getloqo na! Gatu mo wen eimug ta'n gis tla'tegegw. ⁶ Etna na ula Gjinisgam ugtwi'gatign telueg ugjit mimajuinu'l tetapu'elitl Gjinisgamewigtug ta'n teli gtlams'tasilij. Telueg, “Mut tluew 'ggamlamung. Wen gis unagatew wa'so'q nmisguatal Westaulgl aq etamatl 'Jugu'a. Nisa'si.' aq gis nisa'latal ugjit ugs'taugsinenu.” ⁷ Aq mut tluew we'gaw ula, “Wen ta'n nige' gis nisa'sitew epune'g ta'nig nepu'tipnig eimu'tijig gisi gtaqqa'latal Westaulgl aq gis minua'latal.”

[Mo wen gis tla'tegegw muta Se'suguli gis pegising'p ula ugs'tqamug nepg'pnaq aq apaji minunsi'naq aq nige' ugjijaqamitl eimlitl ta'n eimu'ti'gw.]

⁸ Etna na ula ugjit Gjinisgam ugtwi'gatign telueg ugjit mimajuinu'l tetapu'elitl Gjinisgamewigtug ta'n teli gtlams'tasilij Se'suseg. Etl pestunmatmeg Gjinisgam ugtagnutmaqanm ugjit lita'sin Se'susewigtug. Gis nutmn ula agnutmaqan. Gis tlues teliaq aq gisi gtlams'tasites 'ggamlamung. Na wije' ta'n ninen pestunmatmeg ugjit 'gtlams'tasin Se'susewigtug. ⁹ Pa na etl glusin aq gigwaji tluen mimajuinuigtug, “Getlams'taq Se'sus na Westaulg ta'n mestai assusit.” aq 'gtlams'tasin 'ggamlamung Gjinisgam weji unaqa'lapnn ta'n teli np'g'p na gi'l weji ugs'tates. ¹⁰ 'Ggamlamung weji gtlams'tasin aq Gjinisgam gisa'lultew tetapu'en. Ta'n tujiw etl glusin mimajuinuigtug aq tlimjig ta'n teli gtlams'tasij Gjinisgamewigtug na weji ugs'tates. ¹¹ Ta'n Gjinisgam ugtwi'gatign telueg, “Ta'n wen getlams'tuatl Gjinisgaml ma 'ntage'ug. Gjinisgam mu amsalimgugul, ma ewla'lagul.” Na! ¹² Ta'n pas'g wen gisi ugs'tatew. Gjinisgaml ma wen piam piltua'lagul Lesui'p gisna mo Lesui'pewigw. Pas'g newgte'jit Gjinisgam Gisiteget ta'n mawi espe'g. Pajiji ule'watal ta'n tegan mimajuinu'l etawaqtmatl apoqonmagun. ¹³ Ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam Gisiteget ugtwi'gatigng, “Ta'n pas'g wen etawaqtmuatl Gjisaqamaw Se'susal Gjinisgam ugs'tawiatal.”

¹⁴ Gatu tal gis tawaqtmuatal Gjinisgaml ta'n tujiw mo 'gtlams'tasigul? Tal gisi gtlams'tasitew ta'n menaq nutmug na gelu'lg agnutmaqan? Tal gis nuttew gelu'lg agnutmaqan, menaq wen al pestunmatmug gelu'lg glusuaqan? ¹⁵ Tal gis pestunmuatatew ta'n tujiw menaq elgi'mam'gig nuji pestung? Ta'n tel wi'gas'g gelu'lg wi'gatigng, “Pegisitugsieg gelu'lg agnutmaqan aq nige' we'gaw ul'ta'sultieg. Welm'tu'tijig negmow aq elgimujig Gjinisgamewigtug.” ¹⁶ Gatu mo ms't wen jigs'tmug gelu'lg agnutmaqan. Aiseiao'q 'lpa na negm teluep, “Gjisaqamaw pas'g tegle'ji'g ta'n mesnmi'ti'gw gelu'lg agnutmaqan uggamlamunuaq.” ¹⁷ Amujpa nat wen elt pestunmatg aq wesgumatl

Se'sugulial aq na tujiw mimajuinu nutmi'tij gelu'lg agnutmaqan. Amujpa na tmg nutmi'tij gelu'lg agnutmaqan ge'sg menaq getlams'tmi'tigw.

¹⁸ Gatu ni'n Poligap pipanigesi, “Etug Lesui'paq mo gis nutmua'tij Gjinisgam ugglusuaqanml?” Getletug gis nutmi'tij ta'n Gjinisgam ugtwi'gatign telueg,

“Na gelu'lg glusuaqan
enmi usgutas'g 'ms't tami.

Se'sa's'gl Gjinisgam ugglusuaqanml
ta'n telgi'g ugs'tqamu.

Aq ta'n tel gaqais milapegsultijig
mimajuinu'g nutma'tijig.”

¹⁹ Ap pipanigesi, “Etug Lesui'paq mo gisi ns'tmu'tigw gelu'lg agnutmaqan?” Amuj nestmi'tij aq Mowis ewi'g'g'p ta'n Gjinisgam telimji Lesui'paq,

“Gisa'lultoqs'p gilew Lesui'pewioq
wisgua'latoqs'p aq uggwaialatoqs'p
ta'n ewnaso'ltijig mimajuinu'g.”

²⁰ Tel gne'geg Aiseiao'q melgita'sit aq telimaji ugtmimajuinumg na Lesui'paq, ta'n Gjinisgam telimji,

“Mimajuinu'g ta'nig mu gwilugupnig na we'ji'jig.

Ta'nig mu al pipanigesultigupnig
ugjit ni'n, neia'si ta'n eimu'tijig.”

²¹ Gatu ugjit Lesui'paq Gjinisgam wesgumapni teluet,

“Te'sigisg'g siaw pipanimigig
Lesui'paq jugwita'new ni'neg.

Gatu siaw melg'sultijig
aq mo getu 'lta'gwig.”

Na teluet Gjinisgam.

11

Gjinisgam ewlitelmaji Lesui'paq

¹ Pipanigesi, “Etug Gjinisgam mo menuege'gupnig ugtmimajuinumg?” A' na mo-qwa'. Na menuegeji. Pewalaji aq menuegeji. We'gaw ni'n na Isle'lewi. We-tagutm Aplameg aq wetagutm ta'nig pitu' uji'jl na Penjamina. ² Gjinisgam mo ejigla'lagusni ugtmimajuinumg ta'nig amgwesewei gisi mgnapni. Geitu'n ta'n Gjinisgam ugtwi'gatign telueg ta'n ewi'gas'g ugjit Ilaijao'q. Etawaqtmuatl Gjinisgam ugtapulan Lesui'paq. ³ Telimatl Gjinisgam, “Gjisaqamaw, ni'n pas'g newgte'ji ta'n esgwiei aq getu ne'pa'ijig. Ne'po'tipni'g iganigjitegewinugi'g aq gaq suiste'mi'titeg patgulmesigaqaneg aq gisa'lapni mimajuinu'g mo emtoqwalulin gi'l.” ⁴ Gatu Gjinisgam na teli asitematl, “Ni'n llaigneg pituipntnaqanijig mimajuinu'g geggungig ta'n mo eli a'sutma'ti'gw Pe'lal.” Na alt tel'ta'sultipnig Pe'lal nisgamewilitl gatu mu na. ⁵ Pa na wijej aq nige' me' ta'sieg eimu'tieg Lesui'peultieg ta'n Gjinisgam gisi mgnapni aq ewlitelmaji. ⁶ Gjinisgam mawi ewlitelmaji. Etna na ugjit negm gisi mgnaji. Mo te'p'mi'tij gatu Gjinisgam ewlitelmaji. Mu na ta'n goqwei gis tla'taqati'tis gisna ta'n gisi gtantun gatu awna ta'n Gjinisgam gisi mgnaji mimajuinu'g. Muta Gjinisgam ugtewlite'lgaqan mo wejianug lugowaqanigtug.

⁷ Ta'n goqwei gwilmi'tip Lesui'paq mo we'jitu'ti'gw. Getu' tetapua'tinew Gjinisgamewigtug gatu mo gis tla'taqati'gw. Etna na negmow tegle'ji'jg mimajuinu'g ta'n wigumgwi'titl Gjinisgam. Etna negmow we'jitu'tij. Esgwiejig poqji gepistaqana'tijig aq mo Gjinisgam nutua'tigul ta'n tujiw wigumgwi'titl. ⁸ Ta'n Gjinisgam wi'gatign telueg, “Gjinisgam ignmuaji tlo'ltinew ta'n tel puatmi'tij. Mo getu nutmu'ti'gw aq mo

getu nemitaqati'gw. Aq me' nige' gisgug mo gis tetapu angita'sulti'gw ta'n goqwe'l Nisgamewe'l.”⁹ Aq Ta'pito'q teluet,

“Eli a'sutmai

aq etamg Gjinisgam gise'wan

aq gis gejigiaqewtesgaq

ta'n tujiw pestie'ulti'tij.

Pewalgig nisiattaq aq ugtap'titaq.

¹⁰ Eli a'sutmai,

uljaqa ugpugugual 'pgoji 'n'tutaq

aq ma gis nemitaqati'gw

aq gis ulmajo'ltitaq

ta'n teli opla'taqati'tij.”

Na teli a'sutmap Ta'pito'q.

¹¹ Nin, Poligap telimuloq, Na Lesui'paq mo menuegeti'gw ta'n tel'te'tmlij Gjinisgaml gatu me' enmiaq menuege'titaq. Pata'taqatipnig ta'n mo menuege'tigul Se'susal pa na wije'i aq pejitaqama'tijig. Gatu nige' ta'n gis tliaq ta'n tel gaqais milapegsultijig mimajuinu'g westa'tijig. Na wej gisa'lataq Lesui'paq tl wisgua'tijig aq me' enmiaq pu-attaq. ¹² Na Lesui'paq ta'n mo menuege'tigul Se'susal igtigig mimajuinu'g gisi msnmi'tij ta'n goqwe'l gelu'lg. Ta'n tegle'ji'g Lesui'paq getlams'tasultijig pugwelgig ta'n gaqais milapegsultijig mimajuinu'g gisi gtlams'tasultijig Se'suseg. Me' gatu pajiji gelu'lg ta'n tujiw Lesui'paq gawasgita'sultitaq aq 'ms't mimajuinu'g 'gtlams'tasultitaq.

*Ta'nig mo Lesui'peulti'gw pa na wije'i aq 'psetgunji'tl
weja'toq segewigwet olipiemnaqsi
aq nasa'toq iga'taqasit olipiemnaqsi'g*

¹³ Nige' gelululoq gilew ta'n tel milapegsultioq mimajuinuultioq mo Lesui'peultiwoq. Apostale'witewi ugjit gilew. Miwatmaq Gjinisgam ta'n telamu'g lugowaqan gisi ignmuj etl lugwei aq maw me'gite'tm 'ntlugowaqanm. Me' espe'g ula 'lgowaqan il-gwengig igtigig Gjinisgamewigtug. ¹⁴ Etug 'ntmimajuinumg gisa'la's wisgua'titaq ta'n igtigig getlams'tmu'tijig gelu'lg agnutmaqan aq na weji ugs'tawianew. ¹⁵ Ta'n tujiw Lesui'paq ejiglapasuala'titeg ta'n Gjinisgam gisite'tg, igtigig mimajuinu'g Gjinisgam gisa'laji witapetultinew. Ta'n tujiw Lesui'paq apaji ugsua'laten tetuji ul'ta'sultitaq aq pa na wije'i aq apaji mimaju'atitaq Gjinisgamewigtug.

¹⁶ Ta'n tujiw gaq pigo'tas'gl gulumgl toqwa'q na mawi amgwesewei pipnaqan mima-juinu el'toq gulumgewe'l wapejgl. Ta'n tujiw gi'teg, amgwesewei pugwe'ji'g pipnaqan Gjinisgaml ignmuaj. Pa na wije'i aq gaqi ignmuaj aq esgwiaq mijipjewe'i wejitoq gulumgl gepme'gl. Aq pa na wije'i miti's ugjip'sgl Gjinisgam ignmug mawi ignmug ta'n goqwei wejigweg na ugjip'sgl. ¹⁷ Lesui'paq pa na wije'i aq 'psetgunji'tl iga'taqasit olipiemnaqsi aq gilew ta'n mo Lesui'peultiwoq pa na wije'i aq 'psetgunji'tl weja'toq segewigwet olipiemnaqsi. Pa na psetgunji'tl gnisgwastu temsajig iga'taqasit olipiemnaqsi toqosip na pilue'l segewigwet weja'toq 'psetgunji'j gnisgwastu nasa'toq iga'taqasit olipiemnaqsi smtug siawigwet aq weligwet. Gilew nige' ulapetmnew gelu'lg mimajuaqan ta'n Gjinisgam ignmuapnn Lesui'paq. Teli tplumapnn Aplamal aq maw un'jang. ¹⁸ Glaman mut penoqitelmug Lesui'paq muta nige' mo getlams'tua'tigul Se'susal aq tepgisita'jig Gjinisgamewigtug. Negmow pa na wije'i aq olipiemnaqsi 'psetgunji'tl temsa's'gl. Gatu mut me'ge'w gi'l. 'Psetgun mo apoqonmagul ugjip'sg gatu awna ugjip'sg apoqonmuatl 'psetgun aq ml'gignewa'latl. Aq gi'l pa na wije'i aq 'psetgunji'j.

¹⁹ Newgte'jit te'sioq etug tluetew, “Gatu Lesui'paq ejiglo'tujig glaman ni'n mawa'liten.” ²⁰ Getletug na. Lesui'paq ta'n mo teli gtlams'tasultigupnn nigtua'lujig Gjinisgamewigtug aq gilew ta'n teli gtlams'tmu'tioq iga'taigl. Gatu mut me'ge'w ta'n goqwei gis tliaq 'gtinneg. Amujpa siawi gtlams'tmu'tioq. Ango'tmug

aq uli angweiasultigw. ²¹ Mo Gjinisgam ewlitemagupni Lesui'paq ta'nig mo getlams'tua'tigupn aq tepgisita'jig Gjinisgamewigtug. Negmow tleiaultijig aq gilew mo tleiaultiwoq. Aq gi'l tel'ta'sin ewlitemulten mo siawi gtlams'tasiun? A' na moqwa! Mo gis tlianug! ²² Ge' angita'sin ta'n tetuji ulm'toq Gjinisgam aq ta'n mo ewlitemagul ta'n wen mo getlams'tua'tigul. Gjinisgam wetapulatl ta'n wen mo jigs'tug gelu'lg agnutmaqan gatu awna wele'w'sg gi'l ta'n jigs'tat. Gjinisgam siaw jigs'tat aq tla'tegetes ta'n tel puatg negm siaw uleiultew. Gatu mu tla'tegewn aq maw tma'lultew aq jigla'lultew. ²³ Lesui'paq ma siaw listua'tigul Gjinisgaml gatu awna 'gtlams'tasultitaq na tujiw Gjinisgam apajo'latan ta'n eimu'tilipnig. Gjinisgam tepiaq telignaj gisi apajo'lataq. ²⁴ Pa na wije i aq 'psetgunji'j gnisgwastu segewigwet olipiemnaqsi ta'n temasgittasit aq nige' siaw nassigweg. Gisi iga'taqasit olipiemnaqsi pa na wije i gilew ta'n mo Lesui'peultiwoq angua'tugsioq maw Se'sugulial. Gatu me' apaji naqamaje't'tew 'psetgunji'j ta'n wejiaq iga'tasit olipiemnaqsi apat naso'tmg na wije i miti'sigtug ta'n weji mn'jo'tigul. Pa na wije i aq Gjinisgam ugtmimajuinung na Lesui'paq gisi apajo'laji negmeg. Gjinisgam mawa'lugsioq gilew ta'n teli gtlams'tmu'tioq aq gisi apaji mawa'lataq ugtmimajuinung, 'gtlams'tmu'tinew.

Gjinisgam 'ms't ewlitemaji

²⁵ Wijigatulti'gw pewaluloq 'gji'tunew ula teliaqewei atejoqol geitas'g. Pa na nige' geitu'gus mo teli ugsualsultigw 'st'ge' natawo'ltigw. Ula teliaqewei telimuloq, "Na 'Nnu'g teluisultijig Lesui'paq melgatpa'tijig gatu ma listua'tigul Gjinisgaml iapjiw. Pas'g etli mtua'taqatiji glapis ula gaqais milapegsultijig mimajuinu'g ta'n 'gtlams'tasultitaq mawo'lanew. Nigtuita'jig aq ta'nig jigs'tua'titl Gjinisgaml el'ta'jig negmeg." ²⁶ Etna na ta'n teli ugs'ta'titaq Lesui'paq. Etna na ula ta'n teluep Gjinisgam ugtwi'gatignigtug, "Nujiugs'tawi'wet ugjietew na 'gjigan Saion.

'Ms't goqwei gaq jigla'tutew elue'uti ta'n wetapegsultijig Je'gopeg.

²⁷ Etna na ula ta'n goqwei teli tpluma's ta'n tujiw jiglo'tuaq ugtlue'utiwal."

²⁸ Na Lesui'paq mo jigs'tmu'ti'gw gelu'lg agnutmaqan. Etna na na'te'l weji pqotamgiaq elue'uti ta'n getana'titl Gjinisgaml. Etna na ula ulapetmugsioq ugjit pas'g gilew mo Lesui'peultiwoq. Gatu Gjinisgam gi's gisi mgnaji negmow Lesui'paq witapeultinew ugjit pitu' nmijgamijuagi'g. Na na'te'l wet nenuaji. ²⁹ Gjinisgam na mo apsgwite'tmugl. Mo getanagwi ta'n tegenig gisi mgnapni aq ta'n goqwei ignmaj mo apaji ugsua'tug. ³⁰ Amgweseweieg gilew ta'n mo Lesui'peultiwoq mo jigs'tawoqop Gjinisgam pa na wije i aq Lesui'paq tel listmu'tijig gatu nige' jigs'tmoq Gjinisgam aq ewlitemugsioq. ³¹ Nige' Lesui'paq mo jigs'tua'tigul Gjinisgaml. Pa na wije i aq Gjinisgam teli ewlitemugsioq na elt ewlitemuataq Lesui'paq ta'n jigs'tuanew. Nige' gisi ewlitemujig. ³² Gjinisgam ewlitemuataq 'ms't mimajuinu'g ta'n jigs'tuanew je tlia nige' ma gisi apoqonmalsulti'gw pun pata'taqatigw aq pa wije i aq laplusang pisultijig.

Miwatmuanej aq emtoqwalanej Gjinisgam

³³ Pajiji gelu'lg ta'n Nisgam ewlitemugsi'gw.

Tetuji ms'gi'g ugtangita'suaqanm.

Aq me' ne'tata'sit negm aq ginu.

Ma wen gisi gji'jiagul ta'n tel'te'tmlij Nisgaml.

Aq ma wen gis panwijgatmugul ugtawgti'l ta'n elielij.

'Lpa ma wen gisi ns'tuagul Nisgaml ta'n tel lugwelitl.

³⁴ Nisgam ugtwi'gatign telueg,

"Wen gejiatl

Gjisaqamawul ugtangita'suaqanml.
 Wen ta'n teli ns'tu'et
 tlimatal ta'n tla'tegelital?
³⁵ Wen ta'n gisi ignmuatl
 ta'n goqwei apat apangituaten?
³⁶ 'Ms't goqwei gisitoqop Gjinisgam.
 'Ms't goqwei mawn'g
 aq musga's'g ugml'gigno'tim.
 Aq mestai assutg ugs'tqamug aq wa'so'q.
 Iapjiw gepmitelmanej
 aq emtoqwalanej Nisgam.” Na tliaj.

12

Ta'n tla'tutes nige' ta'n elugoug Gjinisgam

¹ Wijigatulti'gw Gjinisgam Gisiteget tetuji gaqaisg ewlitelmugsi'gw. Etna na ugjit etawaqtmuloq la'sultinew Gjinisgamewigtug. Iga'tu 'gmimajuaqanm ugjit pas'g tla'tegen ta'n tel puatg negm mu gi'l ta'n tel puatmn. Lugowan pas'g Gjinisgam aq na tetapua'lan. Sape'wi ta'n tel majulgwaj. Ula na giwnaqajewei ta'n teli emtoqwaluj Gjinisgam Gisiteget 'ggamlamung. ² Mut siaw tl gamigsiw st'ge' wegla mimajuinu'g ta'n mo getlams'tmu'tijig gatu awna piltu gamigsin. Ignmu Gjinisgam 'ggamlamun gawasga'tultew ugjit glu'lgtn aq waqame'gtn ta'n teli angita'sin. Na tujiw gisi gji'tun negm ta'n tel pual'sg tla'tegen ta'n goqwei gelu'lg aq ta'n negm tetapua'l'j aq ta'n gigwajiaq.

³ Geituoq Gjinisgam ignmuij apostale'witewin ugjit gilew ta'nig mo Lesui'peulti'gw. Etna na ugjit 'ms't ta'n te'sioq wet tlimuloq ta'n telo'ltigoq. Mut ugsami espitel'isiw ta'n tele'n aq mut me'ge'wn. Gatu awna menaqajewei angita'sin ta'n teli gtlams'tasin aq ta'n Gjinisgam ignmasg'p. Amujpa ilsumsin ta'n Gjinisgam pual'sg tla'tegen aq e'wmn na ml'gigno'ti ignmasg. ⁴ Ta'n tel milig ga'qi 'ms't goqwei piltu lugweg. ⁵ Pa na wijej aq nige' te'sunemigsi'gw mimajuinu'g. 'Ms't tleiaulti'gw Se'suguliewigtug. Mawa'lugsi'gw pas'g newgte'ji'gw aq apoqonmatulti'gw ta'n tel luguti'gw. Pa na wijej aq ga'qi ta'n tel lugweg, ta'n tel mawa'lugsi'gw na mawnutulti'gw. ⁶ Gjinisgam ta'n teli ul'telmugsi'gw ignmugsi'gul piltuamu'gl ml'gigno'ti'l. 'Ms't wen piltu lugwet. Amujpa e'wmu'g na ml'gigno'ti ta'n Gjinisgam ignmugsi'gup. Pa na Gjinisgam ignmasg's ml'gigno'ti ta'n tel pestunmatmn Gjinisgam ugtagnutmaqanm amujpa pestunmn ta'n tel melgi gtlams'tasin. ⁷ Pa na Gjinisgam ignmasg's ml'gigno'ti ta'n teli apoqonmajig igtigig ta'n getlams'tasultijig amujpa na e'wmn na ml'gigno'ti aq apoqonmatmn ta'n telgi'g pegwatun. Pa na Gjinisgam ignmasgl ml'gigno'ti ta'n tel nata' gina'muen, amujpa na gigwaji gegina'muen igtigig. ⁸ Pa na Gjinisgam ignmasg's ml'gigno'ti ta'n teli ulimj aq ajipjulj igtigig amujpa e'wmn na ml'gigno'ti ugjit apoqonmuan igtigig aq ajipjuljig. Pa na Gjinisgam ignmasg's ml'gigno'ti gisi atgnewa'tmn, amujpa natawe'n ta'n teli atgnewa'tmn. Pa na Gjinisgam ignmasg's ml'gigno'ti igani assusin, amujpa sangew elugwatmn 'ms't goqweigtug. Pa na Gjinisgam ignmasg's ml'gigno'ti ugjit wele'waji igtigig, amujpa wel'te'tegen ta'n teli uleiaj.

⁹ Mut pas'g wesgiji angamgusultinew teli gsalan igtigig awna 'gsalug ta'n we'gwi sipgwatun. Masgel'tmu ta'n goqwei winjig gatu ml'gnmug ta'n goqwei gelu'lg. Gugune'n ta'n goqwei gelu'lg 'ggamlamung. ¹⁰ Mawi gsaltultigw ta'nig getlams'tasultijig muta wijigatultioq Se'suguliewigtug. Uleiatultigw aq apji gepmite'ltultigw. ¹¹ Te'sigisg'g nespi ulgwijine'n Gjinisgam lugowan ta'n telgi'g 'ggamlamun aq ta'n telgi'g pegwatun. Mut male'w gatu awna attigna'si. ¹² Ta'n teli lita'sin Se'susewigtug ulgwijine'n. Ta'n tujiw metue'gl welgmn sangewe'n aq gisipugute'n aq apji migwitelm Gjinisgam aq a'sutma.

¹³ Ta'n tujiw ta'nig getlams'tasultijig se'g tle'g peita'tij mawi apoqonmu aq ignmu i'mn giguag. Ta'n tujiw mimajuinu ta'n getlams'tasit goqwei nuta'maj atgnewa'tmn ta'n gelu'lg agnutmaqan tli usguttew.

¹⁴ Etam Gjinisgam ugjit ule'wan weget ta'n amasgipnn'sg aq smtug ule'ug. E'e etam Gjinisgam ugjit ule'wan aq mo pipanimawt iltutman ulmaje'n. Mut winapugua'tinew, smtug ulapugua'ti'gw, awna ulewistu'ti'gw. ¹⁵ Mawi ulgwijultigw maw igtig ta'n welgwijultijig. Mesgo'qtu weget ta'n mesgo'ltijig. Wit toqwa'ljig aq mawi atgitemultioq ta'n tehenig atgitemultijig. ¹⁶ Pa na 'ms't wen ule'w. Mut me'ge'w. Apji ulite'te'n lugwatmn ta'n pas'g tehen lugowaqan we'gaw igtig mo getu lugwatmi'tij. Mut me'ge'wn aq mut espote'lsiwn. Mut tl'ta'siw 'ms't goqwei geitu'n.

¹⁷ Nat wen opla'ls'g, mut asita'law, awna gelu'lg glusuaqan ignmug. Ta'n we'gwisipgwatun gisi ula'tun glaman 'ms't wen gisi gji'jultew ta'n tel gigwajien. ¹⁸ Wantaqien ta'n tel mimajin ta'n telgi'g pegwatun. ¹⁹ Nitaptut, mut asita'law ta'n wen tel pata'ls'g gatu awna ignmu 'ms't goqwei Gjinisgam ugpi'ng. Ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign, "Gjinisgam teluet, 'Ni'n 'ms't goqwei nujo'ltes aq 'ms't goqwei apat apangittes.'" ²⁰ Aq elt ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign, "Ta'n mimajuinu poqwaitenm'sg ta'n tujiw guising, sm, gisna 'gtu samqwj, ignmu samqwan. Ula na tla'tegen gisa'lates 'ntaqo'qona'lg ta'n getan'sg'p.'" ²¹ Mut ignmatmu elue'uti wissuignemulin awna lue'uti gi'l wissuignete'n ta'n teli ula'tegen.

13

G'pno'l geggung ml'gigno'ti wejiaq Gjinisgamewigtug

¹ 'Ms't wen amujpa jigsitgl g'pno'lewei 'tplutaqan aq iganpugultijig. Muta ma wen eimug ta'n gisi tplategetew mu Gjinisgam ignmaj. Na saputa'sgt'tew ula ugs'tqamu mimajuinu geggung ml'gigno'ti ta'n tli tplategetew. ² Ta'n wen gi'l gi'gattesguaj iganpugultijig pa wije' aq gi'gattesguaj ta'n Gjinisgam gisigo'laji. Ta'n pas'g wen na tla'teget negm pegwatasit ilsumugsin aq ta'n goqwei mesng te'p'g. ³ Ta'nig tetapua'taqatijig mo jipala'tigwi iganpugultiliji pas'g ula ta'n opla'taqatiji na jipala'tiji. Na ugjit majulgwate'n 'tplutaqan ta'n telueg aq na tujiw ma jipalawjig. Tetapua'tega aq ugji gepmitelmugsin. ⁴ Gjinisgam gisigo'laji assusultiliji lugowultinew ugjit gilew ggelu'lgmuow. Pa na opla'tege's'p jipalug negmow muta geggunmi'tij ml'gigno'ti 'gji'tmei aq gi'l te'p'tes ta'n teli ugtapulug. Gjinisgam gisigo'laji assusultiliji ugtapulan weget ta'n opla'taqatiji. Gisa'la'tiji mimajuinu'g welmajo'ltijig na te'pmi'tij ta'n tel ma'muna'taqati'tij. ⁵ Etna na ula ugjit amujpa majulgwatmn ta'n teluejig assusultijig muta mo puatmun ugtapulugsin aq geitu'n telteg tla'tegen ta'n telimulg. Gjinisgam na teli ul'te'tg. ⁶ Etna na ula ugjit g'pno'l apangitmn suliewei. Gjinisgam gisigo'laji iganpugultijig aq amujpa elugwatmi'tij ugtlugowaqanmuoq. ⁷ Apangite'n ta'n telgi'g tettuen. Apangitu ta'n telgi'g tettajig g'pno'lewaq ugjit 'gmaqamigeg gisna ta'n pas'g goqwei aq ta'n telgi'g tettuen apangite'n. Aq me' goqwei piamiaq na gi'lewei. Aq gepmitelm ta'n wen gepmitelmuggig.

Ta'n tle'waq ap igtig

⁸ Mut wen tettuew. Apangite'n te's'g ta'n tettuen aq elt amujpa 'gsalug igtig mimajuinu'g. Ta'n wen gesalaji igtig tela'teget ta'n telueg 'tplutaqan. ⁹ Gjinisgam ugt'plutaqanm telueg, "Mut sespo'tegew, mut ne'pa'tegew, mut gmutnew, mut wisgu'alan igtig mimajuinu, aq mut qalipusitew." Ula aq maw ta'n te's'gl 'tplutaqan na mawi 'lta'qal newgte' 'tplutaqan ta'n telueg, "Ingute'jioq amujpa na gesaljig igtig 'st'ge' nige' gi'l ta'n teli gsalsin." Na. ¹⁰ Ta'n wen gesalt ma opla'lawt. Etna na ugjit ta'n wen gesalaji igtig, tela'teget ta'n telueg 'tplutaqan.

¹¹ Amujpa na ula tela'tegen muta na na'gweg ta'n Gjinisgam ugs'taugsitesnu nige' me' aji tepawiaq je mu ta'n poqji gtlams'tuggeg Se'sus. ¹² Pa na wije i aq tepgig geget gaqiaq aq na'gweg tepaw iga'q. Amujpa tugwia'ti'gw! Ango'tmug! Pun tla'taqatinej lugowaqann ta'n tleiawigl etl oqonitpaqiaq aq winjigl ta'n mimajuinu'g i' tli opla'taqatijig tepgig. Ilajultigw ugjit gegnu mimajultinenu. ¹³ Ge' nige' gigwaji pmita'nej 'st'ge' nige' ta'nig etl waseteg wesgowita'tij. Jigla'tunej ta'n i' tli nqana'ma'ti'gup aq ta'n i' tli sespenoqsulti'gup. Winjigl mu tla'taqatinej, mu lue'ultinej, ta'n i' tl matntulti'gup, ta'n i' tl wisgualtulti'gup aq qalipusita'ti'gup mu tla'taqatinej. ¹⁴ Na wije i aq sma'gnis nasa'toq pugumaqan igalsin matnaqqemgeweigtug lita'si Se'suguliewigtug aq e'wmn na ml'gigno'ti ignmasg. Ignmu Gjinisgam ilgwenulin aq iga'lulin. Pun tleie'n ta'n i' tleiu't'p aq mut igani angite'tmu ta'n tl gise'tes winjigigtug.

14

Mut nisa'law igtig ta'n getlams'tg ta'n tel gamigsigw aq mut ewla'law

¹ Ul'ta'sual ta'n pas'g wen ta'n getlams'tasuatl Se'sugulial Gjisaqamaw aq getu' wittoqwa'lugsioq. We'gaw tlia negm pas'g gijga nestasit ta'n teli gtlams'tg. Mut gi'gaja'sualaw ta'n goqwei teliaq aq mu telianug muta piltu angita'sit je mu gi'l. ² Newgte'jit mimajuinu ta'n teli gtlams'tg malqottew ta'n pas'g goqwei, na telgwig ugglamun. Gatu igtig ta'n teli gtlams'tg pas'g malqottew ta'n goqwei saqaliaq maqamigew, muta na telgwig negm ugglamun. ³ Mimajuinu ta'n pas'g goqwei malqotg mo teltenug getgite'tmuan aq penoqitelman ta'n wen mo 'ms't goqwei malqotg. Ta'n wen pas'g malqotg mijipjeweij wejigweg maqamigeg, mo teltenug ilsuman igtig ta'n pas'g goqwei malqotg muta Gjinisgam gitg wel'ta'sualaji. ⁴ Mo teltenug gi'l ali elsutmuan nat wen piluei uglugowinuml. Ta'n wen nuje'watul ula lugowinu'l na Gjinisgam. Etna na negm gisi ilsumatal mimajuinu'l ta'n tla'tegelital mu gi'l. Tluetew ta'n tla'tegelital na glu'igt'ew muta negm Gjinisgam apoqonmuatal ugjit gelu'lg lugowaqan gisa'tun. Ginu na Gjinisgam uglugowinu'g. Etna na negm ta'n ilsumugsitesnu mo wen igtig.

⁵ Eimu'tijig mimajuinu'g emtoqwala'titl Gjinisgam gegnue'gl na'gwegl. Tel'ta'sultijig mawi espe'gl je mu esgwiaqal na'gwegl. Ap igtigig mimajuinu'g 'lpa tel'ta'sultijig ta'n te's'gl na'gwegl Nisgamewe'l. Te's mimajuinu amujpa geitoq ta'n goqwei ugjit wet tla'tegej na. ⁶ Ta'n wen mimajuinu emtoqwalatl Gjinisgam gegnue'gl na'gwegl tela'teget ugjit Gjinisgam. Mimajuinu ta'n pas'g goqwei malqottew tetapua'lan Gjinisgam muta miwatmuatl Gjinisgam ula mijipjeweij. Elt na mimajuinu ta'n mo wius malqotmug na tela'teget ugjit tetapua'lan Gjinisgam aq elt negm miwatmuatl Gjinisgam ula mijipjeweij. ⁷ Mo ginu gisite'tmug ta'n tujiw ugs'tqamulti'gup aq ma ginu assutmug ta'n tujiw 'npu'titesnu. Pas'g negm Gjinisgam geitoq aq miwatmug Gjinisgam gepmitelmatesnu. ⁸ Gjinisgam ignmugsi'gw siaw mimajultinenu. Gjinisgam siaw lugowatesnu. Ta'n tujiw 'npu'ti'gw me' siaw majulgwatesnu Gjinisgam. Ta'n tel'te'tg Gjinisgam siaw mimajultitesnu gisna 'npu'titesnu me' ginu na Gjinisgam un'jang. ⁹ Se'suguli weji np'g'pnaq aq apaji minunsipnaq ugjit iganpugutuataq aq ilgwenataq ta'n tege'ni gisi gtlams'tua'titl Gjinisgam. Weget nepu'tiliji gisna mimajultiliji. ¹⁰ Mo teltenug gilew ta'n te'sioq ilsumanew negm ta'n teli gtlams'tasij wijigmt aq mo teltenug igtigig penoqitelmanew ta'n wen teli gtlams'tasij. 'Lpa 'ms't ta'n te'si'gw gaqamultitesnu Gjinisgam ugsisgw aq ilsumugsitesnu. ¹¹ Muta tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'-gatigng,

“Gjisaqamaw teluet,
Ni'n ta'n apjiw mimaji
teli tplumuloq 'ms't ta'n te'sioq
jugu' nutgulpita'toqs'p ni'neg
aq 'ms't wen tluetew mimajuinuigtug,

'Gi'l na Gjinisgam.' ”

¹² Ginu ta'n te'si'gw amujpa 'l paqapugua'titesnu Gjinisgamewigtug.

Mut gisa'law igtig ta'n getlams'tg lue'utigtug 'lpaqien

¹³ Etna na ugjit naqamasultinej ta'n teli ilsumtulti'gw. Gatu awna gisita'sultinej mu wijig'tioq ali pjitaqamawis elue'utigtug el nisien. Ma goqwei tla'tegewn ta'n tli asgaiwa's wijig'tioq aq ta'n 'lpaqia'tinew lue'utigtug. ¹⁴ Gjitm geitu ni'n aq Gjisaqamaw Se'suguli apoqonmuit ula 'gji'tun. Gjinisgam gisite'tg 'ms't mijipjewe gis malqotmn. Teli aq na gis malqotmoq ta'n pas'g mijipjewe. Pa na mimajuinu tl'ta'sij nat goqwei mo teltenug malqotmn, ugjit negm, mo teltenug. ¹⁵ Pa na wijig'tioq gesi asgaija ta'n goqwei malqotmn piltuamu'g mijipjewe, pa na malqotmn musgalsin mo nugu piami gsalaw wijig'tioq. Mo tetapu'aqtnug Gjinisgamewigtug ta'n goqwei etltmn. Mut malqotmu na telamu'g mijipjewe pa na igtig mimajuinu gisi ma'mun suisga'l't ta'n teli gtlams'tg. Mo tepawgtinug. Se'suguli weji np'g'pnaq elt ugjit negm. ¹⁶ Mut goqwei tla'tu ta'n igtig tli asgaiwates. Awna ta'n goqwei gelu'lg tla'tega glaman ma wen gis wini agnimulug. ¹⁷ Ta'n goqwei gis malqottesnu gisna ta'n goqwei ma gis malqotmu'g tlia ta'n goqwei gis samqwoltitesnu gisna ta'n goqwei ma gis samqwolti'gw mu na ula wesgutmugg ta'n tujiw wesgumug Gjinisgam ilgwenmugsi'gul 'gmimajuaqanminal. Gatu wesgutmu'g tla'tegen ta'n Gjinisgam tel puatg, ta'n goqwei teliaqewe aq wantaqo'ti 'ggamlamuninal, ta'n Wejuli Nisgam ignmugsi'gw aq ul'ta'suaqan. ¹⁸ Ta'n wen Se'sugulial na tel lugowaj, Gjinisgaml tetapua'l'j aq mimajuinu'g wel'te'tmi'tij ta'n goqwei gis tla'tegej.

¹⁹ Amujpa sangewo'ltigw aq wejo'tmug el mimajultinenu wantaqo'ti'gtug. Apjiw wejo'tmug gisi mawi apoqonmatultinenu ta'n teli gtlams'tmu'ti'gw aq melgignewa'ltulti'gw. ²⁰ Mut gaq suisga'tuaw Gjinisgam ugtlugowaqan ugjit ta'n telamu'g mijipjewe getu malqotmn. Ta'n getu tlamu'g mijipjewe gis malqotmn. Pa na gisa'laj piluei mimajuinu opla'tegen mo tetapua'tegewn malqotmn na telamu'g mijipjewe. ²¹ Ula na ta'n goqwei tetapu'aq tela'tegen. Mut wius malqotmug gisna mut samqwaw moqopa'q aq mut goqwei piluei tla'tegew ta'n gisa'lates wijig'tioq el nisietew lue'utigtug aq pata'tegetew gisna gisa'lan mnaqanan ta'n teli gtlams'tg. ²² Siaw gugune'n ta'n teli gtlams'tmn ugjit malqotmn ta'n pas'g mijipjewe na 'nguti 'gji'tu pas'g gi'l aq Gjinisgam. Etug ta'n goqwei getu tla'tegen gelu'lg aq telteg gatu 'gji'jit igtig asgaiasg, mut tla'tegew muta na tela'tegen pata'tegen. Welgwijing na mimajuinu ta'n mo asgaiatl igtig. ²³ Gatu tel'ta'sij ula mijipjewe mo tetaputenug Gjinisgamewigtug gatu malqotg mu tetapua'tegegw aq Gjinisgam tlimatal pata'tegen muta tel'ta'sit mo teltenug tla'tegen na. Mut tla'tegew ta'n goqwei tel'ta'sin mo tetaputenug muta tla'tegen pata'tegen.

15

Tla'tega ta'n apoqonmuatesg igtigig

¹ Ginu ta'n ml'gi gtlams'tmu'ti'gw aq weli ns'tmu'ti'gw amujpa na apoqonmuggig weget ta'n menaqana'tijig siawi gtlams'tmu'tinew ta'n tujiw gitnm'ti'tij. Mut pas'g tla'taqatinenu ta'n ginu tetapualsultinenu. ² Ingute'jioq amujpa tetapua'lug igtig ta'n getlams'tasit. Tla'tega ta'n goqwei gelu'lg ugjit ulapetmnew Gjinisgamewigtug aq gisa'lates ulgwijintew glaman ml'gi gtlams'tasitew. ³ We'gaw Se'suguli mo wet tetapualsigup awna ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign, “Ta'n mimajuinu'g majiaqa'l'sg aq almim'sg etna na ni'n etl majiaqa'lit aq etli almimit.” Etna na ula Se'suguli telimapnn ujjual. ⁴ 'Ms't goqwei ta'n sa'q tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign ewi'gas'g ugjit gina'mugsinenu glaman 'gjitm gisi gji'tutesnu Gjinisgam ugs'ta'titesnu. Ta'n goqwei ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatignigtug gisa'lugsi'gw gisipugu'tmnenu ta'n tel gitnm'ti'gw glaman ajipjulugsi'gw aq gugunmnenu wantaqo'ti 'ggamlamuninal. ⁵ Etna na negm

Gjinisgam ta'n gisa'lugsi'gw gisipugutmnenu ta'n tel gitnm'ti'gw aq gugunmnenu wantaqo'ti 'ggamlamuninal. Etamg Gjinisgam gisa'lugsinew wije'i teli angita'sultinew ugjit tetapua'l'jig igtigig glaman ta'n te'sioq apoqonmujig ta'n teli gtlams'tmu'tioq. Na tel majulgwaloq Se'suguli ta'n gis tla'teget. ⁶ Na tujiw 'ms't ta'n te'sioq mawita'ioq aq mawi emtoqwaloq Wegwisit Nisgam Gjisaqamawminu Se'suguli ujjl.

Gelu'lg agnutmaqan ugjit ta'nig mo Lesui'peulti'gw

⁷ Etna na ugjit ul'ta'sualu'g igtigig pa wije'i aq nige' Se'suguli ta'n teli ul'ta'sualoq glaman mimajuinu'g emtoqwala'titl Gjinisgaml. ⁸ Telimuloq Se'suguli lugowinu'alsip ugjit Lesui'paq. Musga's'g na Gjinisgam tela'teget ta'n teli tplutg ugjit tlian ta'n teli tplumapni Lesui'paq umijgamijuaqi'g tlian. ⁹ Aq maw lugowinuwip glaman ta'n mo Lesui'peulti'gw elt negmow emtoqwalataq Gjinisgaml ta'n teli ewlitelmuaji. Ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign,

“Miwatmul gi'l Gjinisgam
aq tlima's ta'nig mo Lesui'peulti'gw,
'gi'l na Gjinisgam.’
Nespi 'gtapegia's aq nespi miwatmul
aq emtoqwala's ugjit gi'l.”
Na Se'sus telimapnn ujjl.

¹⁰ Na'tami ap telueg,

“Gilew te'sioq gaqais milapegsultioq mimajuinu'g
mawi ul'ta'sualug maw ugtmimajuinung
ta'n gisi mgnapni.”

¹¹ Na'tami ewi'gas'g,

“Gilew ta'n gaqais milapegsultioq
miwatmug Gjinisgam aq emtoqwalug.
Ta'n te'sioq mimajultioq
ml'gi emtoqwalug Gjinisgam.”

¹² Ap Aiseiao'q wesgumapnn Jessial na Ta'pito'q ujjual. Teluep,

“Pgisintew ta'n wetapegsit Jessio'q.
'Pgisintew aq ta'n tujiw gisigwet
assuman gaqais milapegsultiliji mimajuinu'g.
Negmow 'gtlams'tuataq aq lita'sualataq
ugjit ugs'ta'tinew aq 'gji'tu'titaq tla'tegelital.” Na!

¹³ Ni'n na Poligap, etamg Gjinisgam ugjit gilew. Na negm ta'n gisa'lugsioqop lita'sualanew negm. Etamg ugjit gisa'lugsinew 'ggamlamunual ulgwitt'tal aq wantaqo'ti i'tt'tew ta'n teli gtlams'tuoq glaman Wejuli Nisgam ugml'gigno'timg gisa'lugsitoqs'p ajipjulugsitoqs'p aq siaw lita'sualanew Gjinisgam. Na tliaj.

*Poligap gegnua'tuaji
ta'n goqwei ugjit wet tl ginigweg ugtwi'gatign*

¹⁴ Wijigatulti'gw geitu ni'n maw ulm'tu'tioq aq mawi uleiatultioq aq geituoq assma ta'n tla'taqatitoqs'p aq tepiaq gina'masuti geggunmu'tioq gis gegnuimanew ala wen ap igtig. Getloqo na! ¹⁵ Gatu ge's ula wi'gatign etl wi'gm migwimuloqol gegnue'gl glusuaqann. Gjinisgam ignmuit ugjit tlewistun aq ml'gita'sin aq mo goqwei etegigjenmu aq mo goqwei mingwa'tuluq. ¹⁶ Getu' migwimuloq ni'n na Se'suguli uglugowinuml. Pestunmaqig ta'nig mo Lesui'peulti'gw. Gjinisgam ugtlgowaqanm elugwei tel pestunm gelu'lg ugtagnutmaqanm] glaman ta'n gaqais milapegsultijig mimajuinu'g 'ns'tmu'titaq aq 'gtlams'tmu'titaq. Na tujiw tetapua'lataq Gjinisgam aq ugsua'lataq. Wejuli Nisgam tepgisa'laji ugjit Gjinisgam aq gisa'laji tel waqamo'ltilinew aq tla'taqatilinew ta'n tel puatg Gjinisgam. ¹⁷ Ni'n tleiwai Se'suguli ugtinneg. Me'gite'tmaqal ta'n goqwe'l

Gjinisgam gisa'toqol ta'n tel lugowg. Mo getu usgutmuan ta'n goqwei ni'n gis tla'tega'n. ¹⁸ Gatu nige' melgita'si aq wesgutman ta'n Se'suguli gis tla'teget. Gisa'lip ugjit ilgwenan ta'nig mo Lesui'peulti'gw 'gtlams'tuanew Gjinisgaml aq jigs'tuanew ta'n gis tla'tegei aq ta'n getu tluei. ¹⁹ Ignmuit ml'gigno'ti tla'tegen gnugwaqann aq paqalaiwaqan ta'n teli ms'gi'g. Wejuli Nisgam apoqonmuip ta'n tel gneg wejiei Selusalemg glapis Ililiame'gati. 'Ms't tami gis tli gaq pestunmatm gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'suguli. ²⁰ Apjiw getu al pestunmatm gelu'lg agnutmaqan ta'n mimajuinu'g menaq nutmi'ti'gw glaman aji ns'tuimaji mimajuinu'g ma gis tluegw, "Pas'g siawa'tun ta'n igtig we'gwa'sij." ²¹ Ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign, "Negmow ta'nig menaq telimam'gig. Negmow nmia'tital Gjisaqamawul. Ta'nig menaq nutmi'ti'gw, ns'tmu'titaq." Na.

Poligap angite'tg ugjit aji mittugwalan Lo'mewaq

²² Gesigawi angita'si ugjit pm lien mittugwaluloq pas'g nat goqwei etegigjennig mo gis liew. ²³ Gatu nige' gaqa'tuangl 'ntlugowaqanml ula maqamigal. Ge's te'sipunqeg getu jugu'a ugjit mittugwalulineu ²⁴ uliatew nige' tliaq ta'n getu tla'tegei. 'Gsatmug gis nemu'loq ta'n tujiw pm lian Espeine'gati. 'Gsatmug gis naqa'sian ta'n eimu'tioq. Tel gne'g gis apoqonmuitoqs'p ta'n tl lia'n Espeine'gati ta'n tujiw mittugwaluloq aq siawqatman te's tepgunsejig. ²⁵ Gatu nige' getu liei Seluselemg naji apoqonmaqig Nisgam ugmimajuinung na'te'l. ²⁶ Ta'nig getlams'tasultijig Masetoniaewaqaq aq Gli'gewaqaq pa na negmow gisita'sultijig ugjit apoqonmuanew ewle'jultijig ta'nig getlams'tasultijig na'te'l. Mawo'taqan pmian ugjit sitatug iga'tu'tij ugsulieweimuow. ²⁷ Etna na negmow gisita'sultijig ugjit apoqonmuanew ewle'jultijig. Mo wen piluei telimgwi'tigwi. Telteg ugjit weget ewle'juinu'g Seluselemg apaji msnmnew aq atgnewa'tujig ta'n goqwei igtigig ganie'ulti'tij muta weget Lesui'paq gisi atgnewa'tmi'tip Gjinisgam ugtagnutmaqanm ta'n gaqais milapegsultijig mimajuinu'g. Tal gigji'j apaji msnmnew mawo'taqan ta'n wejgu'aqamulti'tij? ²⁸ Ta'n tujiw gisi pgsitian ula apaja'tuan ta'n te's'g suliewei gis mawo'toq aq ignmaqig iganpugultijig, na tujiw naqtman Seluselemg pm lia'n Espeine'gati aq 'nqa'sites aq naji mittugwalultoqs'p ta'sijig tepgunsejig. ²⁹ Geitu ta'n tujiw pem liei aq naji mittugwaluloq pgsitulultoqs'p gelu'lg agnutmaqan ta'n Se'suguli ignmuitew ugjit ulapetmnew. ³⁰ Wijigatulti'gw ta'n teli gtlams'tuloq Gjisaqamaw Se'suguli, Wejuli Nisgam gisa'lugsi'gw mawi gsaltultinenu ugjit ml'gi lugutinenu. Etawaqtmuloq melgi a'sutmessewioq aq Gjinisgam tawaqtmug ugjit ni'n. ³¹ Glaman ula ta'n Jutiaewa'gig eimu'tijig ta'n mo getlams'tua'tigul Se'sugulial ma jile'wi'gw. Tawaqtmug ugjit Gjinisgam ugtmimajuinung eimu'tilijig Seluselemg ul'ta'sultlitaq ta'n jugwa'tuan mawo'taqan ugjit negmow. ³² Gjinisgam pa na tli ul'te'tg 'pgisintes. Pajiji ulgwitt'tew 'ngamlamun ta'n tujiw gis mittugwaluloq. A'sutmessewioq glaman iga'ian tli atlasmites aq tli ul'ta'sites. ³³ Etamg Gjinisgam ta'n ignmugsi'gw wantaqaq'ti 'ggamlamuninal ugjit wijitgweiugsinew. Na tliaj.

16

Poligap wel'ta'sualaji witapaq

Na e'pit teluisit Pi'pi jugwa'tutew ula wi'gatign

¹ Getu' tlimuloq 'ggwe'ji'jinu teluisit Pi'pi wije'i teli gtlams'tasit 'st'ge' ginu aq gisi lita'sualatesnu. Gaqais mil lugwet ugjit Gjinisgaml aq apoqonmuaji ta'nig getlams'tasultijig na 'gjigan teluisig Senjlia. ² Ul'ta'sualug ta'n teli ultesguoq muta tleiawit Gjinisgamewigtug aq uleiug. Na telteg tla'taqatinew. Apoqonmating puatg smtug apoqonmug muta pugwenniji gisi apoqonmuaji aq maw ni'n gisi apoqonmuit.

³ Me' na gatu wi'tites Plisilla aq Aguila ta'n Se'sugulial wije tel lugowa'titl 'st'ge' ni'n. Wit lugutieg Se'suguliewigtug. Ta'n telgi'g pegwatoqig apoqonmujig we'gaw ugmimajuaganmual 'nsano'qon na eteg! ⁴ 'Nsano'qon ugjit negmow ne'po'qsineu ugjit pas'g ni'n ta'n tel lugowi'tij. Me'gitelm'gig. Miwatmaqig mu pas'g ni'n gatu elt ta'n te'sijig ta'nig getlams'tasultijig ta'n gaqais milapegsultijig mimajuinu'g. ⁵ Me' wi'tites ta'nig i' tli ultesgatulti'tij wiguaq ta'nig getlams'tasultijig. Me' wi'tites nitap Epenetus ta'n gesalg. Mawi amgwesewa'j E'siaewa'gig ta'n getlams'tuatl Se'sugulial. ⁶ Wi'tites me' Malieg ta'n tetuji attigna'sit ugjit gilew. ⁷ Elt wi'tites Antlonigus aq Juniasteg. Ninen Lesui'peultieg aq maw pisultieg'p laplusang. Negmow geja'tipnn Gjinisgaml gesgmnaq ni'n. Apostale'wijig wel nenua'tiji.

⁸ Wi'tites elg Ampliatu maw gelu'si't nitap ta'n gesalg. Me'gitelm'g Gjisaqamawigtug. ⁹ Me' wi'tites Ulpanus ta'n Se'sugulial wije tel lugowatl 'st'ge' ginu aq maw wi'tites Stesi maw gelu'sit nitap. ¹⁰ Wi'tites na ji'nm Apelles. 'Lpa na tetuji ul musga's'g ta'n tel gepmitelmaj Se'sugulial. Pugwelgl ta'n goqwei gisipugutg ugjit Se'sugulial. Negla wi'tites ta'nig tleiaultijig na ji'nm Alistopulus wi'gma. ¹¹ Wi'tites Elotian. Ninen na Lesui'pewieg. Aq wi'tites weget ta'nig getlams'tasultijig na ji'nm Nalsisus wi'gma.

¹² Wi'tites na e'pijig Tlipena aq Tliposa. Gjisaqamawul elugowa'titl aq maw nitapesgw Plisis ta'n gesalg Gjinisgamewigtug. Pugwelg ta'n goqwei gisa'toq ugjit Gjinisgaml. ¹³ Wi'tites na ji'nm Megwatpat negm pegiji lugowatl Gjinisgaml maw wi'tites uggwitl ta'n teli apoqonmuit pa wije aq ni'n na uggwisl. ¹⁴ Wi'tites na ji'nmug Asinglitus, Pligan, Elman, Patlig aq Elmas aq maw ta'n te'sijig ta'nig getlams'tua'titl Gjinisgaml ta'n maw ultesgatultijig. ¹⁵ Wi'tites Piloloqos aq Julian maw na ji'nm Nilius aq uggwe'ji'tl aq Olympus aq maw 'ms't Gjinisgam ugtmimajuinumg maw ultesgatultijig.

¹⁶ Wesgaqaltultigw wijigmtultioq. Ta'n te'sijig getlams'tua'titl Se'sugulial, te's mawio'mi getu wi'tugsioq.

Ugtejgewei ta'n Poligap gegnuatuaji Lo'mewaq

¹⁷ Wijigatulti'gw, etawaqtmuloq ugjit uli angweiasultineu muta eimu'tijig ta'nig egsugina'mua'tijig. Gisa'lugsitoqs'p nigtua'lugsitoqs'p aq gisa'lataq mimajuinu'g pun ml'gi gtlams'tasultineu. Getana'titl ta'n tel gina'mu'g. Sitapugutug! Mut wijitgweiwaw aq mut majulgwaw. ¹⁸ Ta'nig na telo'tijig mo elugowa'tigul Gjisaqamawminu Se'sugulial. Pas'g negmow elugowsultijig aq getu tetapualsultijig. Gelu'lg glusuaqann ignmugsioqol aq welimugsioq gisa'la'tiji mimajuinu'g jigs'tmu'tiliji. Etna na na'te'l etl gise'wa'tiji aq naqsi lue'wa'lujig. ¹⁹ 'Ms't wen geji'sg ta'n tel ma'mun majulgwatmn gelu'lg agnutmaqan. Etna na ugjit weji ul'ta'sualul ta'n teli uli jigs'tmn. Pualul 'ntawe'n ta'n goqwei gelu'lg gatu mut ne'tate'tmnew ta'n goqwei mo gelu'lgtnug. ²⁰ Gjinisgam ta'n ignmugsig'w wantaqo'ti 'ggamlamuninaq apugjig seioqwa'tutew Gjinn'tu ugml'gigno'tim aq gisa'lugsitoqs'p gilew wissuignemuanew mn'tu'l.

Etamg Gjisaqamawminu Se'suguli me' siaw uleiugsineu.

²¹ Timoti ta'n maw lugutieg pewatg wi'tugsin aq maw na ji'nmug Lusius aq Jason aq Sosipatal. Wije tel Lesui'peultieg.

²² Ni'n Tlitius etl wi'gm ta'n Poligap telimit. Elt ni'n wel'ta'sualuloq muta wije teli gtlams'tmu'ti'gw.

²³ Geius ta'n wiguaq wesgowa'si puatg wi'tugsin, ta'nig getlams'tasultijig maw ultesgatultijig wiguaq. Elastas ta'n nujo'tg suliewei 'gjigang aq Goltan wijigmug Gjinisgamewigtug puatmi'tij wi'tugsineu. ²⁴ Etamg Gjisaqamawminu Se'suguli ul'telmugsineu aq ignmugsineu ta'n goqwe'l gelu'lg aq 'gtinnewaq i'mn.

Ugtejg Poligap a'sutmessewaji

²⁵ Ge' emtoqwalanej aq miwatmuanej Gjinisgam. Tepiaq telignaj ugjit gisa'lugsitoqs'p gisipugutmnew ta'n teli gtlams'tmu'tioq na gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'suguli. Etna na

ula teliaqewei gis nige' sa'q a'quteg gatu atejoqoq nige' musga's'g aq ni'n etl pestunm.
²⁶ Nige' toqosip ula teliaqewei waju musga's'g ta'n tel wi'gmi'tip iganigjitegewinugi'g.
Gisa'la'tiji pugwenniji mimajuinu'g 'gji'tunew teliaqewei. Gjinisgam ta'n ma gisi 'npmug
munsai tlimugsi'gw ugjit 'gji'tunenu ta'n tel milapegsultijig mimajuinu'g glaman ta'n
te'sit wen gisi gtlams'ttew Gjinisgaml aq jigsittew.

²⁷ Nige' aq apjiw emtoqwalagup aq miwatmuagup Gjinisgam newgte'jit ta'n 'ms't
goqwei geitoq. Etna na negm Se'suguli ignmugsi'gw ml'gigno'ti na tla'taqatinenu. Na
tliaj! Glapis nemu'lan, Poligap.

Amgwesewei wi'gatign ta'n Poligap ewi'gmuaji Golintewaq

Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Ula na amgwesewei wi'gatign ta'n Poligap ewi'gmuapni Golintewaq. Ewi'gmuaji ugjit tlimanew ta'n telteg tla'taqatijig, negmow ta'n teli gtlams'tasultijig Westaulgewigtug.

Nat goqwei gis tliaq Golintg ta'n mo gelu'lgtnug aq Poligap getu naqa'latl ta'n wen pata'tegelij.

Etna na Poligap ta'n poqji tl pestung'p na'te'l aq pugwelgig getlams'tua'titl Westaulgl ta'n tujiw nutmi'tij na Gelu'lg Glusuaqan. Etna na gtlams'tmewinn'g ta'n tleiwijig na a'sutuo'guomei mawio'mi na'te'l.

Na gjigan Golint na mawi ms'gi'g gutan Aggaiae'gati. Aggaia na newgte' Lo'me'gati. Nige' gisgug tleiwig na mawi ms'gi'g maqamigew teluisig Gli'ge'gati. Me' gatu pugwelgl lugowaqann elugwatmi'tij na'te'l. Na mimajuinu'g me'go'ltijig muta Gli'gewaq gatu wesamatijig ta'n sespo'taqatijig aq pugwenniji nisgamitelmatiji pugwelgl 'nnuoqta'wg.

Asgaiaji Poligap muta nigtua'la'tiji ta'n teli gtlams'tasultijig Se'susewigug. Nigtua'lut'pnig muta mo majulgwala'tigul na wije'i iganpuguilil. Getu' tlimaji ta'n telteg tla'taqatinew. Gis pipanima'titl ugjit gelu'lg gisna mo gelu'lgtnug malie'win. Tel'ta'sultijig etug telteg ngutugwa'lugwen ji'nmji'j gisna e'pite's.

Elt pipanima'titl gis tla'taqatijig ta'n goqwei Se'sus mo wesgutnug aq telimaji ta'n telteg tlo'ltinew Nisgam ugtmimajuinung ta'n tujiw mawita'jig ugjit emtoqwalanew Gisitegelitl.

Wesgutg na ml'gigno'ti'l ta'n Gistegelitl ignmaji mimajuinu'g ugjit tla'taqatinew ta'n tel puatmlij ugjit apoqnmuanew igtigi. Wesgumatl Westaulgl ta'n tel minunsit aq ta'n ginu elt minunsultitesnu. Musga'tugsi'gw ta'n gelu'lg agnutmaqan telueg ugjit weglaal.

Ta'n pemapegsig newgtisga'q jel si'st wesgutg na mawi espe'g te'sg ml'gigno'ti ta'n Gisiteget ignmugsi'gw na gsaltuaqan. Amujpa gesalgig igtigig aq wele'waji.

Ula na mawgi'g te'sg aq Gisiteget ignmugsi'gw ms't ta'n te'si'gw na ml'gigno'ti ugjit tla'taqatinew.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Poqtamgiaq wi'gatign ta'n Poligap etamatl Nisgaml ugjit Golintewaq (1.1-9)

A'sutme'winu'g gi'gaita'jig aq nigtuita'jig muta majulgwala'tiji pugwelg iganpugultiliji (1.10–4.21)

Poligap telimaji, “Mut sespo'taqatinew. Amujpa ji'nm siawqatmn ugte'piteml aq e'pit amujpa siawqatmn ugji'nmuml” (5.1–7.40)

Ta'n tlo'ltitaq na mimajuinu'g ta'n emtoqala'titl Gisitegelitl (8.1–11.1)

Ta'n telteg tlo'ltinew Nisgam ugtmimajuinung ta'n tujiw mawa'laji ugjit emtoqwalanew Nisgaml (11.2–14.40)

Se'sus ta'n tel minunsit aq ginu ta'n minua'lugsitesnu (15.1-58)

Penowo'tu'tij suliewei ugjit apoqonmuanew ta'nig getlams'tasultijig Selusalemg (16.1-4)

Ta'n gisite'tg'p Poligap tla'tegen (16.5-9)

Ugtejgewe'l glusuaqann (16.10-24)

1-2 Ni'n, Poligap, epa'si aq ewi'gmuloq Golinteultioq, ta'n getlams'tasultioq Gjnisgamewigtug. Ni'n aq Sostenis wel'ta'sualuleg.

Se'suguli wigumip muta Gjnisgam gisite'tg'p ugjit apostale'witewin. Gjnisgam Gisitegegt wigumugsioqop ugjit sape'ultinew ta'n tel mimajultioq, nige' tleiaultioq

Se'sugulieg. Na weji mgnugsioqop aq maw igtigig mimajuinu'g 'ms't tami ta'nig elita'suala'titl Gjisaqamawminu Se'sugulial aq emtoqwala'titl maw ginu.

³ Etawaqtmagig Gjinisgam gujjuinu aq Gjisaqamaw Se'suguli ta'n ilgwenugsioq, ul'telmugsinew aq ignmugsinew wantaqo'ti 'ggamlamunuaq.

*Ta'n goqwe'l gisi ignmugsi'gul
muta tleiaulti'gw Se'sugulieg*

⁴ Apji miwatmaq 'Ntnisgamum ugjit gilew, ta'n teli ul'telmugsioqop aq ignmugsioqop uggelu'lgm muta tleiaultioq Se'sugulieg. ⁵ Gisi angua'tugsioq uggelu'lgm ta'n telgi'g 'gmimajuaqanmual. Wet sapu tl lugwet Wejuli Nisgamewigtug gis gina'mugsioq ta'n tl lugowatoqs'p aq ta'n tl gegnu mimajultitoqs'p. Gisi apoqonmugsioq ta'n telewistu'tioq ugjit negm aq gis gisa'lugsioq 'ns'tmnew ugteliaqeweim. ⁶ Ta'n telimuloqop Se'suguli gis tla'tegetew ugjit gilew na nige' na gis tliaq. Gugunmoq 'ggamlamunual aq na tel mima-jultioq. ⁷ Gis gaqi msnmoqol ta'n tel milamu'gl Gjinisgam ugtignmatimge'we' ml, ta'n teli esgm'tioq ugjit Gjisaqamaw Se'suguli apaji pgisintew. Mo goqwei eigtnug ta'n menaq gisi msnmoqol. ⁸ Gjinisgam gugunugsitoqs'p ugpitng glapis ugtejgewei. Na na'gweg ta'n tujiw Gjisaqamawminu Se'suguli 'pgisintew. Na tujiw mo amsalteg we'jitugsiwoq. Geggunmugsioq muta tleiaultioq negmeg. ⁹ Gjinisgam gis lita'sualatoqs'p muta weji wigumugsioqop ugjit wigumatultinew uggwisl Se'sugulial. Negm na Gjisaqamawminu aq tela'taqati'gw ta'n tel puatg mo ginu ta'n tel puatmuggw.

Mo gelu'lgtnug ugjit nigtuita'new ta'nig getlams'tasultijig

¹⁰ Wijigatulti'gw, Gjisaqamaw Se'suguli ugwisunmg etawaqtmuloq, ul'te'tmug ta'n te'sioq ta'n telueioq glaman ma nigtuita'woq. Ul'te'tmug aq pas'g newgte' tlita'sultigw aq newgte' puatmug tla'taqatinew ta'n tel lugowoq Se'suguli. ¹¹ Wijigatulti'gw alt Glo'iewei wiguaq 'ms't goqwei telimipnig. Mo wel'te'ltultiwoq aq gi'gaita'ioq. ¹² Ge' na tel iga'tuap. Alt telueioqop alt piluei. Newgte'jit teluet, "Majulgwalg Poligap," igtig, "Majulgwalg Apollos," igtig, "Majulgwalg Pie'l," ap igtig, "Ni'n majulgwalg Se'suguli." 'Ms't gaq nigtuita'ioq. Mo weltenug na tela'taqatioq. ¹³ Elue'wia'tioq ta gilew. Ma gis nigtua'lawoq Se'suguli. Mo ni'n Poligap weji npmuap gujjieweigtug ugjit gilew. Mo weji sign'tasultiwoqop ni'n 'ntwisunmg. A' na moqwa'!

¹⁴ Etna na Se'suguli weji np'g'p ugjit ginu aq weji sign'tasulti'gw Se'sus ugwisunmg. Miwatmaq Gjinisgam pas'g tapusioq gilew te'sioq sign'taqapnig, na ji'nmug Glispus aq Geius. ¹⁵ Mo wen gis tluep, na gilew weji sign'tasultioq 'nwisunmg. (¹⁶ A' na nige' migwite'tm maw sign'taqapnig Stepanas aq wi'gma, pas'g mo migwite'tmug wen piluei sign'tuan.) ¹⁷ Se'suguli petgimip mo ugjit sign'tuan wen gatu petgimip ugjit tlimulinew na gelu'lg agnutmaqan. Mo espi'siwap glaman gisi ns'ttoqs'p ta'n Se'suguli teli np'g'p gujjieweigtug. Na tujiw tepawgtig ugjit gilew.

*Se'suguli geggunmuaj Gjinisgam ugml'gigno'tim
aq ugtns'tuo'tim*

¹⁸ Geitu ta'n tujiw telimuj ula agnutmaqan ugjit Se'sus ta'n weji np'g'p gujjieweigtug ugjit ginu, ta'nig mo getlams'tasulti'gw teli nsngoqs'tmi'tij. Gatu awna ginu ta'nig westa'ti'gw nestmu'g ta'n tel gina'muj na Gjinisgam ugml'gigno'tim. Weji musga's'g ula gelu'lg agnutmaqan na Gjinisgam ugml'gigno'tim ugjit ugs'tawianew mimajuinu'g.

¹⁹ Gis ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng,

"Musga'tua's mimajuinu'g

mo tali ugtapsuninug

ta'n goqwei wesgutmi'tij.

Negmow ta'n tel'ta'sulti'tij ugs'tautaq

ta'n getu tli ntawo'lti'tij.

Mo tali ugtapsuninug."

²⁰ Nige' eimu'tijig ula natawo'ltijig mimajuinu'g, aq nujiğina'mua'tijig, aq natawewistu'tiji ula ugs'tqamug. Gjinisgam musga'tuaji mimajuinu'g ula ugs'tqamugewei 'ns'tuo'ti ma gisi ugs'tawiagwi wenig.

²¹ Mimajuinu'g ma gis nenua'tigul Gjinisgaml ta'n negmow teli angita'sulti'tij. Na tel'te'tg'p Gjinisgam. Mo 'gji'jia'tigul ta'n negmow teli ns'tuo'lti'tij. Awna Gjinisgam gisite'tg'p ugs'tawian ta'nig getlams'tasultijig na gelu'lg agnutmağan ninen pestunmatmeg ta'n igtigig telui'tmi'tij 'gsnugo'qonei. ²² Na Lesui'pağ getu nemitu'tij paqalawağan aq mesgi'gl ta'n goqwe'l wejiaqal Gjinisgamewigtug, na tujiw 'gtlams'tasultitaq. Na Gli'gewağ gwilmi'tij 'ns'tuo'ti aq ta'n tujiw we'jitu'tij, na tujiw 'gtlams'tasultitaq. Pas'g mo telianug. ²³ Gatu ugjit ninen, ta'n tujiw pestunmatmeg Se'suguli weji np'g'p gujjieweigtug ugjit ugs'tawian negmow, na Lesui'pağ mo wel'te'tmi'ti'gw ula agnutmağan aq masgeltmi'tij aq na Gli'gewağ teluejig, "Teli nsngo'qonei." ²⁴ Gatu ta'nig Gjinisgam gis wigmapni, gitg Lesui'pağ aq Gli'gewağ na 'gtlams'tuanew ula agnutmağan ugjit Se'sugulial na Nujiugs'tawi'wet. Wegla geggumu'tijig Gjinisgam ugml'gigno'tim ugjit ugs'tağunew aq ugn's'tuo'tim. ²⁵ Ta'n goqwei Gjinisgam tela'tegep, na mimajuinu'g teli nsngowite'tmi'tij, na me' nestue'g je mu goqwei ta'n mimajuinu'g gis tla'taqatijig. Ta'n goqwei Gjinisgam tela'tegep, na mimajuinu'g tel'ta'sijig menağanağ, na me' melgignağ je mu ta'n pas'g goqwei mimajuinu'g gis tla'taqatijig.

²⁶ Nige', nigmatut, migwite'tmug ta'n wenultioqop ta'n tujiw Gjinisgam wigumug-sio'g. Mu pugweluoqop ta'n natawo'ltioqop gisna ta'n ml'gigno'ti geggunmoqop gisna sağamawultioqop, gisna ta'n mimajuinu'g tel nemitu'tij. ²⁷ Gjinisgam geitoq ta'n tela'teget ta'n tujiw meğng'p ta'n goqwei mimajuinu'g tel'ta'sultijig nsngo'qonei glaman ntaqo'qona'lataq natawo'ltijig, aq meğng'p ta'n goqwei mimajuinu'g tel'ta'sultijig menağanağ glaman ntaqo'qona'lataq melgigna'tiliji. ²⁸ Megnapni ta'n ula mimajuinu'g penoqite'tmi'tij aq masgeltmi'tij. Tel'ta'sultijig aq teli ugsua'la'tiji pa wije'i aq mo goqwei. Na wet tla'teget glaman gis seioqwa'tutew ta'n mimajuinu'g espite'tmi'tij. ²⁹ Na ula telueg, 'lpa ma newgte'jigw mimajuinu gisi ginite'lsigw Gjinisgamewigtug. ³⁰ Gatu Gjinisgam gis mawa'lugsi'gw Se'sugulieg aq Gjinisgam gisa'lugsi'gw 'ns'tmu'tinenu ta'n goqwe'l Nisgamewe'l wet sapu tl lugwet Se'sugulial. Negm na Se'sus ta'n teta-pua'lugsi'gw Gjinisgamewigtug. Gisa'lugsi'gw ugjit Gjinisgam ugmimajuinuinew, aq ejigla'lugsi'gup elue'utigtug. ³¹ Glaman ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng teliağ, "Ta'n wen getu ginuej, amujpa ginuet ta'n Gjisağamaw gis tla'tegep."

2

Ula na agnutmağan ugjit Se'suguli ta'n teli np'g'p gujjieweigtug

¹ Ta'n tujiw pegisinineg, nigmatut, pestunmuloqop Gjinisgam ugteliağeweim ta'n nige' sa'q mo geitas'gtugup gatu nige' musga'tugsi'gw. Mo e'wmuapnn metue'g glusuağann aq espe'g gina'masuti gatu ta'n teli ns'tmu'tioq. ² Gisita'siap pas'g usgut-mulinew Se'suguli ta'n teli np'g'p gujjieweigtug ta'n teli pgiji wijitgweiuloq. ³ Ta'n tujiw pegisinineg, menağanağiap, jipasiap, aq nespi neng'tesinap. ⁴ Mo espi'siwap ta'n tujiw pestunmulo'q gatu Wejuli Nisgam na Nujiapoqonmuet wet sapu tl lugwet ni'neg, aq maw ugml'gigno'tim. Musga'tuloqop ula agnutmağan wejiağ Gjinisgamewigtug. ⁵ Etna na ula ugjit iga'tuoq ta'n teli gtlams'tasultioq Gjinisgam ugml'gigno'timğ je mu mimajuinuwe'i ns'tuo'ti.

Gjinisgam ugn's'tuo'tim

⁶ Nestuewo'qwa'p ta'nig gis Gjinisgamewigtug gisigu'tijig. Mu na n's'tuo'ti ta'n tleiağig ula ugs'tqamug, gisna 'ns'tuo'ti ta'n tleiağig ta'nig iğanpugultijig ula ugs'tqamu ta'n pemi n'tu'tij ugml'gigno'timuow. ⁷ Wesgutmu'g Gjinisgam ugn's'tuo'tim ta'n

mimgwa'tas'g'p aq mo geitas'gtugup mimajuinuigtug. Gjinisgam gi's gisi mgng'p aq gisite'tg'p ugjit gepmitelmugsinenu gesgmnaq ugs'tqamu gisita's'gtugweg. ⁸ Na iganpugultijig ula ugs'tqamug mo geitua'tigup Gjinisgam ugtns'tuo'tim. Gji'tu'tisn, mo gujjiewtawi'tisoq Gjisaqamawul ta'n mestai assusit aq maw gepmite'tasilitl wa'so'q.

⁹ Gatu ta'n tel wi'gas'g,

“Ta'n goqwe'l Gjinisgam gisa'toqop

ugjit ta'nig gesala'titl,

menaq mimajuinu nemitu'ti'gw

gisna menaq nutmi'ti'gw

aq menaq uggamlamung iga'nug.”

¹⁰ Gatu nige' ginu geitu'g ta'n goqwei mimgwa'tas'g'p muta Gjinisgam petgimapnn Wejuli Nisgam na nmuelitl gnua'tugsinenu. Wejuli Nisgam panwijgatg'p 'ms't goqwe'l Nisgamewe'l ta'n mo geitas'gtugupnn aq elasa'toq, musga'tugsinenu aq gi's gisi musga'tugsi'gw. ¹¹ Mo wen gisi gji'tuaq ta'n wen pilue'l tel'ta'silij gisna ta'n tele'lij pas'g na mimajuinu. Aq mo wen gisi gji'tuaq Gjinisgam ta'n tel'ta'silij pas'g Gjinisgam ugji-jaqamijl na Wejuli Nisgam. ¹² 'Ms't wen gegguna'tl ugjiqamitl gatu mo negm nestmug ta'n goqwe'l Nisgamewe'l. Gatu awna ginu ta'nig getlams'tasulti'gw Se'suguliewigtug Gjinisgam ignmugsi'gw Wejuli Nisgam. Na tujiw 'gjitutesnu 'ms't goqwei ta'n Gjinisgam gisi ignmugsi'gup.

¹³ Glaman ninen wesgutmeğl ta'n Wejuli Nisgam wej gina'-masultieg, mo ta'n goqwe'l wej gina'masultiweg mimajuinuigtug. Wegla gegnua'taqatjig Gjinisgam ugteliaqeweim ta'nig gegguna'titl Wejuli Nisgam ugtinnewaq. ¹⁴ Gatu mimajuinu'g ta'nig mo gegguna'tigul Wejuli Nisgam ugtinnewaq, ma gisi msnmi'tigul ignmatimgewe'l ta'n wejiaqal Wejuli Nisgamewigtug aq ta'n goqwe'l Wejuli Nisgam egina'matl. 'Lpa ma gisi ns'tasigw, gesi ngowite'tgl aq mo wetapsuninug ugjit negm. Muta mo Wejuli Nisgam ugtinneğ eimligul ugjit gina'magul. ¹⁵ Na mimajuinu ta'n gegguna'tl Wejuli Nisgam ugtinneğ gisi ilsuttew 'ms't goqwe'l ta'n tel gelu'lgil aq ta'n teli ugtapsunigl. Gatu ta'n wen mo geggunağul Wejuli Nisgam ma gisi ns'tasigul ula mimajuinu'l. ¹⁶ Ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng,

“Lpa ma wen menaq geituagul

ugtangita'suaqanm Gjinisgam

ta'n mestai assusit.

Menaq wen gis tlimatal

ta'n tla'tegelital.”

Gatu awna ginu ta'nig getlams'tasulti'gw gegguna'g Wejuli Nisgam ta'n musga'tugsi'gw Se'suguli ugtangita'suaqanm.

3

Gjinisgam uglugowinumg

¹ Nigmatut, ma gis tl glululoq 'st'ge' ta'n tel glulieg ta'nig gigji majulgwala'titl Wejuli Nisgam. Amujpa na tel glululoq 'st'ge' mimajuinu'g ta'n menaq gawasga'lugwi'tigul lue'utigtug aq menaq mesna'tigul Wejuli Nisgam. Tel glululoq 'st'ge' mijua'ji'g muta tel pmita'ioq 'st'ge' atel poqji gtlams'tmu'tioq. ² Amujpa na trng gopisunji'g mlagejg ignmujig, gesgmnaq gisgajeiug mijipjewe'i smugsin. Pa na gilew wije'i, amujpa sangew gegina'muloq gesgmnaq gisgajo'l'tiwoq goqwei metue'g gisi ns'tmu'tinew. Aq we'gaw nige' menaq gisgajo'l'tiwoq. ³ Ta'n tujiw wisgualtultioq aq gi'gaita'ioq, wije'i telo'l'tioq pa wije'i aq ta'nig mo majulgwala'tigul Gjisaqamawl. Musgalsultioq na me' mijua'ji'juultioq aq me' mnaq ignmuawoq Wejuli Nisgam ilgwenugsinew. ⁴ Siaw wisgualtultioq ta'n telueioq, “Ni'n majulgwalg Poligap,” aq igtig, “Ni'n majulgwalg Apollos.”

Wijeŋi telo'ltioq pa na wijeŋi aq ta'nig mo majulgwala'tigul Gjinisgaml. Musgalsultioq teli apje'jg ta'n tel luƣutioq Gjinisgamewigtug.

⁵ 'Lpa na ninen Poligap aq Apollos mo wenig? Ninen pas'g Gjinisgam ugtlgowinumg, ta'n ilgwenuleg'p ugjit 'gtlams'tmu'tinew Gjinisgamewigtug. Ala wen ap igtig elugwatmeg 'ntlgoƣaƣaninen, ta'n Gjisaƣamaw ignmugsieg'p. ⁶ Apollos aq ni'n pestunmatmeg Gjinisgam ugglusuaƣanml aq gilew nutmoqol. Maw luƣutieƣ Gjinisgam. Na pa na wijeŋi aq nuji iga'taƣu'tijig. Newgte'jit iga'taƣug 'sginminn aq igtig samƣwana'teget gatu Gjinisgam gisa'toƣop nigwen. ⁷ Ta'n pas'g wen gis iga'taƣutew aq ta'n pas'g wen gis samƣwana'tegetew gatu pas'g Gjinisgam gisa'tutew nigwen. ⁸ 'Ms't wen geggung ta'n tl luƣwetew. Newgte'jit iga'taƣug aq igtig samƣwana'teget. Gjinisgam apangituatal ingute'jilitl ta'n telamu'g 'lgowaƣan gisa'toƣ. ⁹ Ninen pestunmatmeg Gjinisgam ugglusuaƣanml. Gjinisgam gisa'toƣ nigwen 'ggamlamunuaq. Gilew pa wijeŋi aq Gjinisgam ugtiga'taƣanml. Elt gilew pa wijeŋi aq Nisgamewei wen'ji'guom.

Ta'n wen getlams'tasit amujpa ango'tg ta'n teli iga'tg eƣganaƣataƣanigtug

¹⁰ 'Ntlgoƣaƣan elugwatmap e'wmap ta'n goƣwe'l Gjinisgam ignmuipnn. Pestunmatmuloƣop Se'suguli pa wijeŋi aq mujgajewei nuji'teget iga'toƣ gelu'lg eƣganaƣataƣan ugjit wen'ji'guom gatu ap igtig mimajuinu ewi'gatg. Ingute'jit amujpa na ango'tg ta'n teli iga'tg. ¹¹ Pas'g newgte' eƣganaƣataƣan eteg ugjit mimajuinu ewi'gatg Gjinisgamewigtug. Gjinisgam gi's gisa'lapnn Se'sugulial 'ngute'tilin ugjit eƣganaƣataƣan Gjinisgamewigtug. Ma piluei i'gtnug eƣganaƣataƣan pas'g Se'suguli. ¹²⁻¹³ 'Ms't wen ta'n getlams'tasit ewi'gatg ula eƣganaƣataƣan. Wegla ta'nig sangew tla'taƣatijig ta'n Gjinisgam tel puatg, gelu'lg 'lgowaƣan elugwatmi'tij. Maw gelu'lg aq tepawgtig pa wijeŋi aq wisaw suliewei aq muj gajewei'l gun'tal. Gatu igtigl mo piam gelu'lgtnugl ugtlgowaƣanmual pa wijeŋi aq gmu'j ta'n etl'gaq, 'msigu, gisna siguaqs'te'gn. Ta'n tel gelu'lg ugtlgowaƣan nmituaten na na'gweg Se'suguli 'pgising aq 'gtnu'gwatas'gt'tew pugtewigtug. Ta'n mimajuinu gis tl luƣwej, na pugtew musga'tutew ta'n tel gelu'lg ugtlgowaƣan. ¹⁴ 'Lpa na ta'n goƣwei mimajuinu gis tla'teget, gisipuguig pugtewigtug, na negm 'msntew ugtapangitueweim. ¹⁵ Gatu mimajuinu ta'n goƣwei gisi iga'tg gaƣamleg, na tujiw 'n'tutew ugtapangitueweim. Gatu negm ugs'tawiatew, pa wijeŋi aq gis smugt'g pugtew.

Gilew pa wijeŋi aq Gjinisgam ugta'sutuoguuml aq Wejuli Nisgam eig 'gtinnewaq

¹⁶ Gilew ta'nig getlams'tasultioq mawnutultioq pa wijeŋi aq 'gja'sutuo'guom ugjit Gjinisgam aq Wejuli Nisgam eig 'gtinnewaq aq ta'n eimu'tioq. ¹⁷ Ta'n pas'g wen seioƣwa'toƣ Gjinisgam 'gja'sutuo'guom Gjinisgam seioƣwa'lataq. Na tla'tegetew muta Gjinisgam 'gja'sutuo'guom sape'wig. Etna na gilew ta'n wesgumuloq.

¹⁸ Pun lue'walsultigw! Ta'n wen te'sioq tl'ta'sij nestue'g ula ta'n ugs'tƣamu tel pmiaq amujpa na gnu'tmasij glaman ugji gji'tutew ta'n teli apje'jg gisi gji'toƣ. Pa na wijeŋi aq mo goƣwei Gjinisgamewigtug. Na tujiw gisi pƣoji ns'tue'tew Gjinisgamewigtug. ¹⁹ Gatu ta'n goƣwei mimajuinu'g teli ugsua'tu'tij 'ns'tue'gtn, 'lpa 'nsngo'qonewei Gjinisgamewigtug. Ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign, "Ta'n tujiw tetaputesg iga'q, Gjinisgam naƣa'lataq natawo'ltiliji ta'n getu gistesgua'tiji mimajuinu'g ugjit 'msnmnew ta'n goƣwei puatmi'tij." Na tliatew. ²⁰ Ap igtig tel wi'gas'g, "Gjisaƣamaw geitoq ta'n teli angita'sultilij natawo'ltiliji aq mo tepawgtinug Gjinisgamewigtug." ²¹ Mut ginnualanew mimajuinu gisna ta'n mimajuinu gis tla'tegetew. 'Lpa Se'suguliewigtug 'ms't goƣwei gilewewei. ²² Gjinisgam ignmugsioƣopnig Poligap, Apollos, aq Pie'l ugjit apoƣonmugsinew. Ta'n goƣwe'l etegl ugs'tƣamug ignmugsioƣopnn e'wmanew ta'n goƣwei nige' aq ta'n goƣwei jugu'etew. Ula 'ms't gilewewei toƣo wije'tioq

Se'suguliewigtug aq ta'n tujiw 'npu'tioq 'lta'toqs'p negmeg. ²³ Etna na ugjit gilew tleiaultioq Se'suguliewigtug, aq Se'suguli tleiawit Gjinisgamewigtug.

4

Ta'n tel pmita'tij Se'suguli ugtapostale'witemg

¹ Tl'telmigeg ninen na Gjinisgam uglugowinumg. Iga'lugsieg'p gina'muanen ta'n goqwei mo geitas'gtnugup teliaqewei ugjit Gjinisgam aq ugteliaqeweim. ² Amujpa na lugowinu giasgiwewei tela'teget ta'n assusilitl telimj. ³ Mo tal sespete'tmu ta'n teli ilsumioq gisna ta'n mimajuinu'g tel'telmi'tij. Je mo ni'n ilsumsiw. ⁴ Ntangita'suaqanm mo asgaiwinug gatu ula ma musga'tuinug tetapua'tegen. Gjisaqamaw negm pas'g gisi ilsumitew tetapua'tegen gisna mu. ⁵ Glaman mut wen ilsumanew glapis tetaputesg iga'q. Amujpa esgm'tioq glapis Gjisaqamaw 'pgising. Musga'tuataq 'ms't wenig ta'n telgwigl uggamlamunual aq ugtwasetegm musga'tutew ta'n goqwei mimgwa'tas'g. Na tujiw Gjinisgam gepmitelmatal gisna ugtapulatal ingute'tilitl ta'n tel te'pmlj.

⁶ Nitaptut, wesgumsieg Apollos aq ni'n ta'n tel pma'tieg ugjit musga'tulinew mo tel-tenug ugjit ginlua'lan newgte'it aq igtig ugtapa'lan. Glaman ugji ginamasultitoqs'p ta'n telueg, "Majulgwatmug gigwajiaqewe'l 'tplutaqann." Mut piamitelmanew newgte'jit mimajuinu aq masgelmanew igtig. ⁷ Mo geju'luoq goqwei ta'n weji me'go'ltioq. Goqwei ta geggunmoq ta'n mo ignmugsioq? Goqwei weji ginnua'tioq pa wije aq ugjiaq gileweg? Gjinisgam ignmugsioq 'ms't goqwei ta'n geggunmoq.

Poligap maligitelmaji Golintewaq

⁸ Tel'telsultioq gis 'ms't goqwei geggunmu'tioq ta'n tel mimajultioq Gjinisgamewigtug aq mo nuta'ma'tiwoq! Gis milesultioq? Gis elege'witeultioq Gjinisgamewigtug gatu mo ninen. Pas'g mo telianug. 'Gsatmugeg 'gjitm elege'witeultioqos glaman mawi elege'witeulti'gup. ⁹ Teli angamgug Gjinisgam mawi ugtejg iga'lugsieg apostale'witeultieg. Pa wije aq mimajuinu'g gisi ilsumuj ne'po'qsinew mimajuinuigtug, ntaqo'qona'lugsieg aq ansale'witewigtug aq mimajuinuigtug. ¹⁰ Mimajuinu'g teli ugsua'lugsieg'pnig 'st'ge' elue'wia'tieg ta'n tel majulgwalg't Se'suguli gatu gilew nestuo'ltioq Se'suguliewigtug. Menaqana'tieg gatu gilew melgigna'tioq. Penoqitelmugsieg gatu gilew gepmitelmugsioq. ¹¹ Glapis nige', nuta'maieg'p mijipjewe, samqwan aq aligew. Mattoqsieg'p aq ewle'ugsieg'p aq mo wiguoultiweg'p. ¹² Melgi lugutieg'p getantue'g 'ntmimajuaqanminen. Ta'n tujiw anmimugsieg, na tujiw a'sutmessewg'tjig, ta'n tujiw gitnme'ugsieg, na tujiw gaqamutmeg. ¹³ Ta'n tujiw pisuimugsieg na tujiw weli usgumg'tjig. Penoqite'tasultieg glapis nige' gisgug. Teli ugsua'lugsieg pa wije aq mjegei.

¹⁴ Na tel wi'gmuloq mo ugjit ntaqo'qona'lulinew. Wet tla'tegei ugjit igan gnuatulinew pa wije aq nn'janultioq ta'n mawi gsaluloq. Amujpa ila'tug ta'n goqwei mo tetaputenug ugjit mo opli ns'tmu'tinew. ¹⁵ Je tlia gugunoq newgtisga'q pituipnnaqanijig nujigina'mua'tijig ta'n tel mimajultioq Se'suguliewigtug pas'g ni'n pa wije aq gujuoq, ta'n teli gtlams'tasultioq. Ta'n tel mimajultioq Se'suguliewigtug ni'n pa wije aq gujuoq muta tmg ni'n pegisituloqop gelu'lg agnutmaqan. ¹⁶ Etna na ugjit munsailuloq majulgwatmnew ta'n tela'tegei. ¹⁷ Etna na ugjit elgitmuloq Timoti. Negm na 'ngwis Gjisaqamawigtug. Mawi gsalg aq gis lita'suala's. Na negm migwimugsitoqs'p ta'n tele'i ta'n tel majulgwatman pilei mimajuaqan Se'suguliewigtug aq ta'n tel gina'm'gig ta'nig getlams'tasultijig 'ms't tami.

¹⁸ Alt te'sioq nige' me'go'ltioq aq ewsite'tmu'tioq. Tel'ta'sultioq ma gis liew aq mittugwaluluoq. ¹⁹ Gatu Gjinisgam tli ul'te'tg, lia's aq nat nmu'ltoqs'p. Na tujiw ni'n 'gjitutes ta ula ta'nig me'go'ltijig aq ewsite'tmu'tijig gis tla'taqatitaq, aq mo pas'g ta'n goqwei gis tlue'tij gatu ta'n tel ml'gi gtlams'tasulti'tij. Gjitutes Se'suguli ugml'gigno'tim wet sapu

tl lugwet ugtinnewaq teliaqeweigtug. ²⁰ Mo negmow tetapu mimajulti'gw. Mo tali ug-tapsuninug ta'n tel ewo'guti'gw. Gatu gegnu mimajulti'gw Gjinisgam ugml'gigno'timg. ²¹ Tal pualioq tala'tegen? Geju'loq mo pualiwoq jugu'en ta'n eimu'tioq, aq ugtapulinew gatu awna sangewe'ultoqs'p aq uleiultoqs'p.

5

Sespo'teget eig ta'nig getlams'tasultijig eimu'ti'tij

¹ 'Ms't wenig wesgutmi'tij ta'n goqwei gis tliaq. Sespo'teget eig ta'n eimu'tioq. Telimimg'p, "Ji'nm etli tqonasijig ujil ugte'piteml." Tetuji winjig, ta'nig mo getlams'tasulti'gw ma tla'taqati'gw. ² Goqwei weji me'go'ltioq? Gatu awna 'ntaqo'ltigoq aq ulmaita'sultigoq. Ta'n tujiw weltesgatultioq ugsua'лагоqpnn ula ji'nm ta'n gis tla'teget aq tua'laqoqpnn ta'n eimu'tioq. ³ Je tlia gneg i'man 'njijaqamij eig ta'n eimoq. Se'sus ugwisunmg, gi's gisi ilsumg ula ji'nm ta'n winjigl gis tla'teget. Pa wije aq wijitgweiuloqosn. ⁴ Ta'n teli ultesgatultioq, ni'n wijitgweiuloq 'njijaqamijuigtug. Gjisaqamawminu Se'suguli ugml'gigno'tim wijitgweiugsioq. ⁵ Jigla'lug ula ji'nm ta'n getlams'tasultioq eimu'tioq aq iga'tug Gjinn'tu ugjit ulmaje'wan aq gitnme'wan glaman nmitutew ta'n teli opla'tegej aq gawasgita'sin. Na tujiw ugijijaqamijl ugs'tawiatat na na'gweg ta'n Gjisaqamaw 'pgising.

⁶ Mo tetaputenug ugjit gilew me'go'ltinew. Geituoq ta'n i' tlua'ti'tij, "Ta's'gij' apita'taqan gisa'tutew pipnaqan apitan." Amujpa na ejigla'tuoq lue'uti 'gmimajuaqanmuowg. Pem pugweliaq pa wije aq apita'taqan ta'n gisa'toq pipnaqan apitaqtn. ⁷ Glaman nige' jigla'lug na ji'nm ta'n gis pata'teget ta'n i' tli ultesgatultioq glaman ma lue'uti gugunmuoq Gjinisgamewigtug.

[Siawa'timgewei pestie'uti Lesui'paq migwite'tmi'tij ta'n tujiw Ijiptg eimu'ti'titeg Gjinisgam ugtansale'witeml mo ne'pa'tmuagupni amgwesewei un'januaq muta jigs'tmi'tij ta'n Gjinisgam telimaji. Te's wiguaq ne'pa'latl jijgluewjl aq iga'tu'tij umal'tem g'p'taq na ga'qan aq weji westa'tijig. Elt e'wmi'tij na pipnaqan ta'n mo etenug apita'taqan. Nige' e'wmi'tij na wije telamu'g pipnaqan ta'n mo etenug apita'taqan ugjit migwitelmnew Gjinisgam tela'tegep ugjit negmow.]

'Lpa na wije aq jijgluewjig ne'po't'pnig ugjit Siawa'timgewei nige' Se'suguli ne'po't'pnaq ugjit ginu aq ma ne'pa'tmu'tigw awna ugs'taugsinenu. Gjinisgam ejigla'lugsi'gw 'gtlue'utiwal. ⁸ Migwite'tmnej Se'suguli ta'n ne'po't'pnaq ugjit ginu aq tel gegnu mimajulti'gw. Ejigla'tu'g elue'uti aq ta'n pas'g goqwei mo tetaputenug Gjinisgamewigtug. Gji'tmi'te'tmug ta'n tel majulgwalu'g Se'suguli. Mut pas'g tli angangusiw 'st'ge' majulgwalj gatu teliaqeweigtug majulgwal.

⁹ Ta'n tujiw ewi'gmulo'q, telimuloqop mut wijitgweiwanew mimajuinu'g ta'nig wineiatultijig. ¹⁰⁻¹¹ Ta'n teli pgije'g eimu'tioq ula ugs'tqamug mo gisi smugtuawjig na telamugsultijig mimajuinu'g ta'nig mo getlams'tasulti'gw. Gatu wesgungig ugjit mo wijitgweiwanew ta'nig teluisultijig wijigmuggig ta'nig getlams'tasultijig gatu me' nige' wesgo'taqatijig gisna mo gisapesulti'gw, gisna emtoqwala'tiji 'nnuoqta'wg, winewo'gutijig, egsu agnutmu'tijig, al mil agnutmu'tijig gisna 'gtigiewinug gisna nata' gmu'tna'tiji gisna nata' opla'taqatijig. Mut wijitgweiwanew na telamugsultijig mima-juinu'g ta'nig getlams'tasultijig. Je mu 'pmgopa'siw aq 'tgwatannew.

¹²⁻¹³ Mu na ni'n 'ntlgowaqan ilsuman ta'nig mo getlams'tasulti'gw. Gjinisgam na ilsumataq. Amujpa gilew ilsumoq ta'n mawgatmu'tioq gilew ta'n te'sioq. Ta'n telueg Gjinisgam ugtwi'gatign, "Jigla'lug na lue'winu gilew ta'n eimu'tioq."

6

*Gjinisgam ugtmimajuinumg
ta'n tla'taqati'tis ta'n tujiw opla'luj*

1 Ta'n tujiw nat wen ta'n getlams'tasit oppla'l'sg, ela'tun ilsumugsinew ta'nig mo getlams'tasulti'gw. Mo teltenug, awna la'tugoq Gjinisgam ugtmimajuinung ugjit ilsumugsinew. 2 Nigmatut, mo geituoqos Gjinisgam ugtmimajuinung ilsutaqatitaq 'ms't mimajuinu'g ta'nig mo getlams'tasulti'gw Gjinisgamewigtug we'gaw nuji ilsutaqatijig. Gatu 'gtu ilsumoq mimajuinu'g tal gis mo gisi ilsutmuoq goqwei teli apje'ji'jg 'st'ge' wen oppla'l'sg. 3 Mo geituoqos ginu ilsumatesnu ansale'wijig, ta'n mawi espo'ltijig? Tal gis mo ilsutmuoqol ta'n goqwe'l teliaqal ula ugs'tqamug? 4 Pa na gi'l tl'ta'sin igtig ta'n getlams'tg gisi oppla'l'sg, etug la'tuates negmow ta'nig mo getlams'tasulti'gw ugjit ilsutmugsin? Mo weltenug na tla'taqatinew. 5 Mu ta gilew mo geituoq 'ntaqo'qon? Mu ta je mu newgte'jit ta'n te'sioq nestue'g ta'n gisi ilsumataq ta'nig gi'gaja'tijig? Amuj eta! 6 Gatu awna newgte'jit ta'n getlams'tg ela'latl igtigl ta'n getlams'tasilitl ugjit ilsumugsin ta'nig mo getlams'tmu'ti'gw. 'Lpa 'ntaqo'qon pegisitu'tij ugjit ta'nig getlams'tasultilji.

7 Ta'n tel la'l'j igtig ta'n getlams'tg ilsumugsin, pegwatesgugsioq ta'n tel mimajultioq Gjinisgamewigtug. Goqwei ugjit ma wen ignmuawt oppla'lulin? Mo tepawgtinug 'lgo-waqana'lsin. Me' glu'lg'tew ugjit wen gemutmugsioq je mu pegwatesgugsioq. 8 Awna, gilew oppla'ltultioq aq gemutmtultioq, we'gaw igtigig ta'nig getlams'tasultijig. 'Lpa ntaqo'qon pegisitu'tij ugjit ta'nig getlams'tasultijig. 9 Amujpa gis geituoq elue'winu'g ma 'msnmi'tigw iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q. Mut lue'walsultinew. Na mimajuinu'g ta'nig wesgo'taqatijig gisna emtoqwala'tiji 'nnooqta'wg, sespo'taqatijig, gisna ji'nmug aq wiji ji'nmug sespeiatultijig aq pa na wije' wiji e'pijig, ma 'msnmi'ti'gw iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q. 10 Ta'nig nata' gmutna'tiji, gisna ta'nig mo gisapesulti'gw 'ms't goqwe'l, gisna 'gtigiewinu'jg, al mil agnutmu'tijig gisna 'tplutaqan sewisga'tu'titl, na negmow ma msnmi'ti'gw iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q. 11 Alt gilew wije' telo'ltioqop, gatu nige' gilew 'gtlue'utiwal apigsigtas'gl. Gmetug iga'lugsioqop ugjit Gjinisgam. Gjisaqamaw Se'suguli aq Wejuli Nisgam gi's gisa'lugsioqop gtlamia'tinew aq tetapua'tinew Gjinisgamewigtug.

E'wmug ga'qiwal ugjit emtoqwalanew Gjinisgam

12 Ta'n pas'g wen tluetew, "Ignmuimg'p gis tla'tegen ta'n pas'g goqwei muta mo Se'suguli telimip moqwa'." Teliaq gatu! Pas'g mo 'ms't goqwei gelu'lgtnug ugjit gi'l. Gis tlua's, ignmuimg'p gis tla'tegen ta'n pas'g goqwei, gatu ma ignmatmu ta'n pas'g goqwei assumin. 13 Ap nat wen piluei tluetew, "Mijipjewe' ugjit malqotmn aq 'gtlaminu ugjit ugsua'tun mijipjewe', pas'g na mo teltenug ugsamatalultinew." Amuj eta! Pas'g na Gjinisgam gitg jigla'tutal. Ta'nig tepqatmu'tijig amujpa na mo sespo'taqati'gw aq pa na wije' ta'nig newgtugwa'lugutij. Amujpa na mo tla'taqati'gw! Ga'qinal mo wejitas'gtugup ugjit na, gatu ugjit lugowanew Gjisaqamaw aq negm getu ango'tmugsi'gw ga'qinal. 14 Gjinisgam minua'lapnn Gjisaqamawl nepliteg aq maw negm minua'lugsitesnu ga'qinal ugml'gigno'tim e'wte'w.

15 Geituoq na ga'qiwal tleiawigl Se'suguli wa'qi. Etug ugsua'tun ga'qi ta'n tleiawig Se'suguliewigtug aq iga'tun na e'pit ta'n mo 'gte'pitemin. A' na moqwa', ma gis tla'tegewn! 16 Amuj geituoq ta'n wen toqwa'tu'titl wa'qiwal e'pilitl ta'n mo ugte'piteml, na negmow newgte' wa'qiwow je tlia mo ugte'pitem. Gjinisgam ugtwi'gatign telueg, "Na tapusijig ngute'tew wa'qiwow." 17 Gatu ta'n wen toqwalsi'tij Gjisaqamaw na newgte'jilitl ugjiqamijual.

18 Etna na ugjit wet tlimuloq smugtmu usgo'taqan. Ta'n pas'g tegen lue'uti na mimajuinu pata'toq, mo asgo'tmug wa'qi, gatu na mimajuinu ta'n sespo'tegej gisna maljewe'j ta'n wije' tla'tegej, asgo'tg negm wa'qi. 19 Mo geitugs'p na Wejuli Nisgam ta'n Gjinisgam ignmasg'pnn eig ga'qieg, pa wije' aq 'gjia'sutuo'guomg. Mo gi'l assumsiwun gatu awna Gjinisgam assumesg. 20 Mesgi'g apangitg'p ta'n teli pgwatelas. Nige' tleiawin negmeg. Glaman e'we'n ga'qi ugjit gepmitelman aq emtoqwalan Gjinisgam.

7

Pipanigesultijig ugjit malie'uti

¹ Gatu nige', ula ta'n goqwe'l ewi'gmugsioqop me' gelu'lg ugjit mimajuinu'g mo malie'wultinew. ² Gatu wesam pugwelgig sespo'-taqatijig aq newgtugwa'lugutijig wije'i tla'taqatijig etna na ugjit ta'n te'sit ji'nm gugunasnn ugte'piteml aq ta'n te'sit e'pit gugunasnn ugji'nmuml. ³ Amujpa na ji'nm tetapua'latl ugte'piteml aq amujpa na e'pit tetapua'latl ugji'nmuml. Gitg amujpa na wajua'tu'tij ta'n goqwei menuagetij. Amujpa na ji'nm aq e'pit weli tqonasijig. Amujpa na gitg tetapualtijig. ⁴ Na e'pit mo assutmug wa'qi gatu ugji'nmuml, aq pa na wije'i ji'nm mo assutmug wa'qi gatu ugte'piteml. ⁵ Mut gitg wetqo'lta'tinew glapis gitg ul'te'tmoq ugjit gijga'ji'j nigtua'tinew glaman me' gisi a'sutmatoqs'p. Na tujiw apaji tgwa'tigw glaman ma Gjinn'tu gisa'lugsiwoq pata'tegenew aq usgo'taqatinew. Na.

⁶ Mo na teluew, "Amujpa malie'ultioq," gatu telimuloq, "Gis malie'ultitoqs'p 'gsatmoq." ⁷ Tel'ta'si me' glu'lg'tew 'ms't wen mo malie'wigw, pa na wije'i aq ni'n. Gatu Gjinsgam ignmugsi'gup piltu angita'sultinenu, alt malie'ultinew, aq alt mo malie'ultinew.

⁸ Nige' telimgig ugjit ta'nig mo tepqatmu'ti'gw aq ugjit sigu'sgwaq aq siguap, "Me' gelu'lg'tew ugjit gilew siawi ngutugwa'lugutinew, pa wije'i aq ni'n." ⁹ Gatu mo giseiasiwana na malie'wit. Me' glu'lg'tew malie'win je mu tel nu'gwa'n.

¹⁰ Gatu gilew ta'nig tepqatmu'tioq, Gjisaqamaw telimugsioq, mu ni'n, mo teltenug tepqatg e'pit puna'lan ugji'nmuml, gisna ji'nm puna'lan ugte'piteml. ¹¹ Gatu 'nqalaj amujpa na siawi ngutugwa'lugwet aq mo il malie'wigw gisna amujpa apaji tgwa'tijig ugji'nmuml. Aq mo teltenug ugjit tepqatg ji'nm puna'lan ugte'piteml aq mo teltenug wi'gmn wi'gatignigtug ugjit nigtua'tinew ugte'piteml.

¹² Igtigig telimgig, mo Gjinsgam, "Pa na ji'nm getlams'tg, gugunaj ugte'piteml ta'n mo getlams'tmligul, aq ul'te'tmlij siawi tgwa'manew ugji'nmuml mo teltenug nigtua'tinew ugte'piteml gisna wi'gmn wi'gatignigtug ugjit nigtua'tinew. ¹³ E'pit ta'n getlams'tg tepqatmi'tij ugji'nmuml ta'n mo getlams'tasiligul, aq negm ul'te'tmlij siawi tgwa'manew, mo teltenug nigtua'tinew ugji'nmuml aq mo teltenug wi'gmn wi'gatignigtug ugjit nigtua'lan." ¹⁴ Na ji'nm ta'n mo getlams'tasigul Se'sugulial ugji ul'telmut Gjinsgamewigtug muta ugte'piteml getlams'tasilitl aq na e'pit ta'n mo getlams'tasigul Gjinsgam ugji ul'telmut muta ugji'nmuml getlams'tasilitl. Ta'n tujiw newgte'jit getlams'tuaj Gjinsgam, Gjinsgam gitg weltenmaji aq un'januaq ultematen Gjinsgam. Pa na ungi'gwaq gitg mo 'gtlams'tasiligusni, mo un'januaq 'gji'jiawi'tisoq Gjinsgam. ¹⁵ Gatu ta'n wen mo getlams'tasigul Gjinsgam gtu' nigtua'j, na nigtua'j. Mo teltenug munsaiwan siawqatmlin. Ma gi'l 'lsutum'g. Gjinsgam megnugsi'gw aq pualugsi'gw sangewo'ltinenu. ¹⁶ Gi'l e'pit sangewitgwa'magw 'gji'nmum ta'n mo getlams'tasigw. Etug jel gis la'lates Se'suguliewigtug. Wije'i gi'l ji'nm sangewitgwa'magw 'gte'pitem ta'n mo getlams'tasigw. Etug jel gis la'lates Se'suguliewigtug.

El mimaji ta'n Gjinsgam tel pual'sg

¹⁷ Gjinsgam gisi ignmugsi'gup 'gtlgowaqaninal, siaw tl lugwa ta'n tel lugwe't'p ta'n tujiw Gjinsgam wigum'sg'p. Etna na 'tplutaqan tel gina'muei 'ms't tami ta'nig getlams'tmu'tijig eimu'tijig. ¹⁸ Pa na ji'nm elugwa'tasit ta'n telteg Lesui'peweiei 'tplutaqan, na tujiw getlams'tasitl Gjinsgam mu ugjo'tmuj jigla'tun ta'n teli elugwa'tasiteg. Mu sespete'tmuj. Gatu ji'nm ta'n mo elugwasiug, gesgmnaq getlams'tasij Gjinsgam mo teltenug lugwatasin. ¹⁹ Pa na wen elugwa'tasit gisna mo elugwa'tasigw mo tali ugtapsuninug. Gatu tetapua'latoqs'p Gjinsgam ta'n tujiw majulgwatmoq Gjinsgam ugt'plutaqanml. Na mawi ugtapsunig. ²⁰ Suel 'ms't wen siaw tl lugwej na ta'n tel lugwet ta'n tujiw Gjinsgam wigum'teg. ²¹ Gistejuineg ta'n tujiw Gjinsgam wigum'sgeg? Mut sespete'tmu. Gatu ta'n tujiw ignmulg assumsin ugsua'tu. ²² Gistejul ta'n Gjisaqaw

wigumatl, wijeı tel gıstejuılıtl pas'g Gjinisgam negm iga'latl elue'utigtug aq nige' negm Gjinisgam ugmimajuınu ml ta'n assumsılıtl. 'Lpa wijeı assumsılıtl mimajuınu'l ta'n Se'suguli wigumatl. Wijeı teli assumsılıtl gatu amujpa jıgs'tatl Se'suguli pa wijeı aq tl gıstejuılın. ²³ Gjinisgam mesgi'g'p ta'n teli apangıtıg ta'n teli pıgwatelm'sg'p. Gmetug ıgalsı aq wej gnu pmıa ugjit Gjinisgam. İgnmu negm ilıgwenın aq tla'tega ta'n tel puatg mo ta'n mimajuınu tel pual'sg muta Gjinisgamewıgtug tleıawın. ²⁴ Wijıgatulti'gw, suel 'ms't wen sıaw tl lugwej na ta'n tl lugwep ta'n tujiw Gjinisgam wigumteg. Munsa ta'n tel wijıtgweıaj Gjinisgam.

Ugjit ta'nıg mo tepqatmu'ti'gw aq sıgu'sgwaq

²⁵ Nıge' ewı'gmıuıoqop ugjit ta'nıg mu tepqatmu'ti'gw. Mo 'tplutaqan geggunmug ta'n wejıaq Gjısaqamawıgtug. Gatu Gjinisgam teli ul'telmıp ugjit ignmuın 'ns'tuo'ti ta'n gıs lita'sultıtoqs'p. Nıge' telımuloq ta'n tel'ta'sı.

²⁶ Pugwelg nsano'qon weltesgmu'g. Etna na ugjit me' glu'ıgt'tew gınu ta'nıg getlams'tasulti'gw, sıaw tle'n ta'n telo'l'tı'gw. ²⁷ Gatu jı'nım gıgunaj ugte'pıtem gısna e'pıt gıgunaj ugji'nımu ml, mut nıgtua'law, gatu mu tepqatmun, na mut malıe'wıw. ²⁸ Pa na malıe'wın, mo pata'tegewn, aq pa na e'pıte's malıe'wıj mu pata'tegegw. Ta'nıg tepqatmu'tıjıg te'sıgısg'g ultesgatal gıtnmo'qonn, 'gsatmugapnn mu ultesgmuoqosnn wegla gıtnmo'qonn.

²⁹ Wijıgatulti'gw, ma 'pgıje'nug ta'n tel lugowug Gjısaqamaw. Je tlıa malıe'wın gısna mu, sıaw ml'gı lugowug Gjısaqamaw ta'n tel we'gwi gısi pıgwatun. ³⁰ Uıgwıjın, ulmaita'sın, gısna sulıeweı gıgunmn, mo tale'nug, gatu sıaw ml'glugoq Gjısaqamaw aq mut ignmatmnew ta'n goqwei ugs'tqamugeweı assumıgsınew. ³¹ Mut sespete'tmn ta'n goqwei ugs'tqamugeweı aq mut ignmatmn ta'n goqwei ugs'tqamugeweı assumıgsın. Nıge' ta'n tel pmıaq ugs'tqamu ma pgıjıpuıınuıg.

³² 'Gsatmug mo sespeta'sultınew. Jı'nım ta'n mo tepqatmug, gıs gaqı ıga'tutew ugıtl-gowaqan ta'n tel lugowaj Gjısaqamawul, muta pas'g wejo'tg tetapua'lan Gjısaqamaw. ³³ Gatu jı'nım ta'n tepqatg, sespete'tg ta'n goqwei ugs'tqamugeweı muta amujpa na wıguow ango'tg aq getu tetapua'latl ugte'pıteml aq maw Gjinisgamı. ³⁴ Etıw elıugtıt. E'pıt ta'n tepqatg mo gıs tleıug st'ge' e'pıte's. E'pıte's gıs gaqı ıga'tutew ugıtl-gowaqan ta'n tel lugowaj Gjısaqamawul, muta ıga'toqol wa'qı, ugtangıta'suaqanm, aq ugjıjaqamıtl ugjit lugowan Gjinisgamı. Gatu na e'pıt ta'n tepqatg pugwelg ta'n goqwei sespete'tg muta amujpa ango'tg wıguow aq getu tetapua'latl ugji'nımu ml aq tetapua'lajı un'jang maw Gjinisgamı.

³⁵ Ula telımuloq muta getu apoqonmuloq. Mo getu wetqo'luluoq. Awna pewaluloq tla'taqatınew ta'n goqwei tetaputeg aq gelu'ıg aq wajui ignmalsultınew ugjit lugowan 'Gısaqamaw aq mo goqwei etegıjıenıgsınew.

³⁶ Gatu jı'nımjı'j aq e'pıte's toqwıala'tı'tıj aq getu malıe'wıjıg, tl'ta'sı'tıj mo gısi nqama'sı'gw aq tepıaq tetuje'tıj, na tujiw malıe'wı'tıs. Na tetaputeg mo pata'tege'gw. ³⁷ Gatu ta'n tujiw mimajuınu gısitasıj mo malıe'wıwn, aq gısi nqama'sıj, aq gısitasıj ugtangıta'suaqanm mo malıe'wın. Na tujiw ul lugwetew mo malıe'wıgw. ³⁸ Na mimajuınu ta'n malıe'wıt wel lugwet gatu na mimajuınu ta'n mo malıe'wıgw me' ajı ul lugwet ugjit Gjinisgam.

Tepqatg mimajuınu

³⁹ E'pıt aq jı'nım ta'n tepqatgıg mo assımsı'gw ta'n teli pıgıtawı'sı'tıj. Gatu ta'n wen tıng nepg, na ıgtıg gısi il malıe'wıtew, puatg. Gatu amujpa na malıe'wı'tıtl ta'n wen getlams'tasılıtl Gjinisgamı. ⁴⁰ Tel'tası me' ulıgwıjıntew mo malıe'wıgw aq sıawı ngıtugwa'lugwej. Etna na ula tel'tası aq 'ntınneg eıg Gjinisgam ugjıjaqamıtl na Wejılı Nısgamı. Etlıte'tm gısi ignmuloq ta'n Gjinisgam tel puatg ta'n tujiw ula telımuloq.

8

*Etug gisi malqotmugeg wius
ta'n gisi ignmu'tpnig 'nnuoqta'wg*

¹ Nige' ta'n goqwe'l ewi'gmuiqop ta'n getu 'gji'tuoq tetaputen, “Gisi malqottesnu wius ta'n gi's gisi ignmut 'nnuoqta'wg?” 'Ms't wen tel'ta'sit pas'g teliaq geitoq. Migwite'tmnej ula! Ta'n goqwei geitu'n gisa'lultew mawi 'gtu ms'gin. Gatu awna 'gsaltuaqan gisa'lultew melgignewa'lan Gjinisgam ugtmimajuinung ta'n teli gtlams'tasultijig. ² Na mimajuinu ta'n tel'ta'sit 'ms't goqwei geitoq, gatu mu 'gsaltuaqan gugunmuaqw, mo 'ms't goqwei geitug ta'n goqwei 'gji'tus. ³ Lpa Gjinisgam gejiatl ta'n wen 'gjitmi 'gsalatl.

⁴ Gatu nige' getu 'gji'tuoq tetaputen gisi malqotmnew wius ta'n gis la'tuaj ugjit gi's gisi ignmut 'nnuoqta'wg. Geitu'g 'nnuoqta'w na mo Gjinisgam. Pas'g eig newgte'it Gjinisgam aq mo piluei eimug. ⁵ Je tlia alt mimajuinu'g tel'ta'sulti'tij me' pugwelgig nisgamaq wa'so'q aq ugs'tqamug eimu'tijig aq emtoqwala'tiji, wegla ta'n mo Nisgamaq. ⁶ Gatu geitu'g newgte'jit Gjinisgam Gisiteget. Negm na Wegwisit Nisgam, na gujjinu. 'Ms't goqwei gisitoqop aq gisugsi'gup negmewe'n. Newgte'jit ta'n mestai assuteget na Gjisaqamawminu Se'suguli. Ta'n te's'g goqwei gisitoqop aq ta'n ignmugsi'gw piltu mimajultinenu aq iapjiwewei mimajuaqan.

⁷ Pas'g mo 'ms't wen ta'n getlams'tg geitug ula teliaqewei. Alt mimajuinu'g i' tli emtoqwala'tipni 'nnuoqta'wg. We'gaw nige' gisgug ta'n tujiw malqotmi'tij mijipjewe'i ta'n gi's gisi la'tuaj 'nnuoqta'w, ta'n i' nisgamitelma'tipnn, me' wije'i tel'te'tmi'tij negmewe'n. Tel'ta'sultijig opla'taqatiji ta'n tujiw malqotmi'tij aq sespetelmi'tij. Telte'tmi'tij mo glu'lgtnug malqotmi'tij muta ta'n teli 'gtlams'tasulti'tij menaqana'tas'gt'tew. ⁸ Gatu je tlia malqotmu'g mijipjewe'i gisna mo malqotmug ma piam gigja'lugsigw Gjinisgamewigtug. Ma goqwei 'ntug Gjinisgamewigtug mo malqotmug aq ma goqwei ganie'wigw malqotmu'g.

⁹ Gatu ango'tmug ta'n teli assumstioq glaman ma gisa'lawaq ta'n menaqana'tijig ta'n teli gtlams'tasultijig opla'taqatinew. ¹⁰ Pa na mimajuinu ta'n menaqanaq ta'n teli gtlams'tasij, nemi'sg gi'l ta'n 'ns'tuo'ti geggunmn, etlatan 'nnuoqta'w ugta'sutuo'guom, na tujiw gisa'latesg malqottew mijipjewe'i ta'n gi's gisi la'tuaj 'nnuoqta'wg. Je tlia tl'ta'sij etli opla'teget. ¹¹ 'Gtns'tuo'tim gisa'latal wijig'tioq, na newte'jilitl Gjinisgam un'jann aq me' aji menaqanan ta'n teli getlams'tasij aq seioqwiatal awna gi'l apoqonmat. Se'suguli elt weji np'g'pnaq ugjit negm. ¹² Ula tla'tegen, etli opla'l't wijig'tioq, aq asgo'tmat ta'n menaqanaq ta'n teli gtlams'tasij, na tli opla'lates Se'suguli. ¹³ Gatu ni'n ta'n tel malqotm wius gisa'loq wijig'tieg pata'tegelin, ma malqotmu wius ap ta'n teli pgitawsi glaman ma gisa'laq wijig'tieg elpaqien lue'utigug.

9

Ta'n telteg ugjit apostale'wit tla'tegen aq 'msnmn

¹ Ni'n assumsi. Apostale'witewi. Gis nemi'g Gjisaqamawminu Se'sus. Ta'n tel pestunmatmap, elugwa'p ugjit Gjisaqamaw aq gilew getlams'tasultioqop. ² Je tlia mo igtigig tli ugsua'li'tigw, amuj gilew teli ugsua'lioq apostale'witewin, muta Gjisaqamawigtug ela'luloqop. Ta'n tel gegnu pmita'ioq Gjisaqamawigtug musga'tuoq ni'n apostale'witewi.

³ Ta'n tujiw mimajuinu'g mil pipanimi'tij, etna na ula tli asitema's. ⁴ Ni'n aq Pnnal telteg ugjit 'msnmnen mijipjewe'i aq ta'n goqwei esamqwaieg ugjit ta'n tel lugweieg. ⁵ Ninen telteg ugjit gis tla'tegenen 'st'ge' igtigig apostale'wijig, aq Gjisaqamawminu ugjignamg, maw Pie'l. Wije'wa'tiji ugte'pitemuaq aq gilew angweiwoqopnig. Pa na wije'i Pnnal aq ni'n geggung'tpnig 'nte'piteminaq gis wije'wa'tesnen aq gilew angweiwatoqs'p. ⁶ Gatu pas'g tapusieg ta'n mo angweiwinen, Pnnal aq ni'n. Amujpa elugweieg

'gtantunen 'ntmimajuaqanminen? A' na moqwa! Telteg angweiwieg. ⁷ Gis nutmaioq sma'gnis ta'n apangitg wilu aq utapsun, gisna nuji iga'taqug ta'n mo malqotmug ta'n goqwei gisigweng, gisna nuji angweiwaji te'pljig ta'n mo e'wagwi mlagejg ta'n wejiejig te'pljig? A' na moqwa!

⁸ Mo pas'g e'wmuan ta'n goqwe'l teliaqal te'sigisg'g, gatu elt Gjnisgam ugt'tplutaqan wije'i telueg. ⁹ Gis ewi'gas'g Mowisewe'l 'tplutaqan, "Mut gpinmuow wen'jitia'm ta'n tujiw etl nugtesg'g gulungl." Etug Gjnisgam pas'g sespetelmatl wen'jitia'mul? ¹⁰ Moqwa! Awna wet tlimugsi'gup ugjit ninen ulapetmnen. 'Lpa ula ewi'gas'g ugjit 'ms't ginu. Na ji'nm ta'n el gesewet aq na ji'nm ta'n mena'taqug, ugtlgowaqanmuow elugwatmi'tij ugjit 'msnmnew ta's'g ta'n goqwei gisigweng. ¹¹ Ignmuleg'p Gjnisgam ugglusuaqanml pa wije'i aq ji'nm iga'taqug sginminn. Pa wije'i aq negm 'msnmnew ta's'g ta'n goqwei gisigweng, mo wesamianug ugjit pipanimulinen mijipjewe'i aq aligew. Telteg ugjit ninen ignmulinen ta'n goqwei nuta'maieg. ¹² Ignmuoqopnig igtigig ta'n pestunmugsioqopnig aq na telteg. Gatu mu tel'ta'siwoq me' mesgi'g ninen te'pmeg?

Telteg, gatu mo pipanimulueg'p apoqonmuinen, awna 'ms't goqwei gisipugutmeg'p. Na tujiw ma' iga'tueg goqwei ta'n gisa'latal wen mo ugsua'tilin Se'suguli ugglusuaqanml, etna na ugjit. ¹³ Weli gji'tuoq Gjnisgam telimapni etli lugutiliji gjia'sutuo'guomg ugsua'tunew mijipjewe'i ta'n tel nuta'ma'tij ta'n pegisitas'g ugjit negm Gjnisgam. Aq ta'nig etl lugutijig patgulmesigaqan Nisgamewe'i na ta's'g 'msnmanew mijipjewe'i ta'n pegisitas'g aq ignmut Gjisaqamaw. ¹⁴ Pa na wije'i Gjisaqamaw telimugsi'gup ta'nig al pestunmatmi'tij gelu'lg agnutmaqan ginu ta'nig getlams'tasulti'gw amujpa angweiuig.

¹⁵ Menaq pipanimuluoq je tlia newgte' suliewei aq mo wejui ignmuluoq ugjit pqoji glutmulinew. Tmg pestmaq gesgmnaq pipanimuluoq ignmuiwoq goqwei ta'n tel pestunmuloq. Ma wen gis naqa'ligw ta'n teli ulgwig 'ngamlamun ta'n tel pisuiw pestunm. ¹⁶ Mo teltenug ugjit ni'n ginnuen ta'n tel pestunmuloq gelu'lg agnutmaqan muta amujpa na tela'tegei. Mo pestunmuan Gjnisgam ugtagnutmaqanm, Gjnisgam ugtapulitew muta petgimip na tla'tegen. ¹⁷ Pa na ula 'lgowaqan etl lugwei muta getu tla'tegei, apangitugsin. Pa na mo getu pestunm Gjnisgam gelu'lg agnutmaqan, me' wije'i amujpa tela'tegei. Gjnisgam petgimip na tla'tegen. ¹⁸ Gatu talamu'g ntapangitueweim? Etna na ula maw ulgwiing 'ngamlamung ta'n tujiw pisuiw pestunmatm gelu'lg agnutmaqan. Telteg ta'n tel lugwei pestunmatm gelu'lg agnutmaqan ugjit apangituin gatu mo goqwei gelutmuluoq.

¹⁹ Ni'n assumsi, mo wen assumigw, gatu gistejuinuwiap ugjit 'ms't wen glaman gis la'la's me' pugwelgig Gjnisgamewigtug. ²⁰ Ta'n tujiw wijitgweiaq Lesui'paq, tele'i pa wije'i aq negmow, glaman negmow gis la'la's Gjnisgamewigtug. Tlia ni'n mo jigs'tmu Mowis ugt'tplutaqanm, tel mimaji aq majulgwatman, ta'n tujiw wijitgweiaq ta'nig majulgwatmi'tij, glaman la'la's Gjnisgamewigtug. ²¹ Pa na wije'i, ta'n tujiw wijitgweiaq ta'nig mo Lesui'peulti'gw, tele'i pa wije'i aq negmow ta'nig mo majulgwatmi'ti'gw Lesui'peweiei 'tplutaqan glaman gis la'la's Gjnisgamewigtug. Gatu ni'n Gjnisgam jigs'taq. Amujpa apji tela'tegei ta'n telteg ta'n wen getlams'tuatl Se'sugulial tla'tegen. ²² Ta'n tujiw wijitgweiaq ta'nig menaqa'naq ta'n teli gtlams'tasultijig na tel pmia'p ugjit mo asgaiwan wen glaman gis la'la's Gjnisgamewigtug. Ta'n getu wen wijitgweiaq wejo'tmap tetapua'lan glaman gis la'la's Gjnisgamewigtug.

²³ Ula 'ms't goqwei tela'tegei, glaman igtigig majulgwattaq gelu'lg agnutmaqan aq ugs'ta'titaq glaman elt ni'n 'msntes ta'n goqwe'l wejiaqal Gjnisgamewigtug.

Ta'nig igatno'ltultiji aq ta'nig nuji matnaqq'tijig

²⁴ Weli gji'tuoq pugwelgig igatno'ltultiji, gatu pas'g newgte'jit ta'n igatne'wetew 'msntew na apangituewei. Na tl gegnu pmia aq ml'gi lugwa ugjit Gjnisgam glaman ignmultew ugtapangitueweim. ²⁵ Wet tla'teget ula ugjit 'msnmn apangituewei ta'n

ma 'pgijipuguinug, gatu ginu wet tla'taqati'gw ugjit 'msnmnenu ta'n iapjiwewei apangituewei. ²⁶ Na telgwig 'ngamlamun, Gjinisgam ta'n tel pualij, na tela'tegei. Etna na ugjit 'ms't goqwei iga'tu ta'n tel gisi pgwatun ugjit 'msnmn iapjiwewei apangituewei. Pa na wije aq wen ta'n tegpaqa'tugwig glaman gisi igan iga'tew. Etna na ugjit mo pisuo'tmu 'ntml'gigno'tim pa wije aq nuji matnaqget ta'n mo pisui elapegiegw. ²⁷ Melgignewalsi ta'n teli gtlams'tasi aq ilgwensi. Pa na wije aq wen melgignewa'toqop wa'qi ugjit ta'n tl igatne'wetew gisna tl matnaqgetew. Jipaqite'tm mo menuaqtasin aq mo puatasin. Pa na wije aq wen nuji igatne'wet ta'n mena'lut. Jipatm tliminew mo menuaqtasiw, gis gisa'l'g igtigig menuaqtasinew lugowanew Gjisaqamaw.

10

Angweiug mo goqwei piamite'tmnew je mu Gjinisgam

¹ Wijigatulti'gw, pualuloq migwite'tmnew ta'n teliaqap ugjit gujjinaqi'g ta'n majulgwala'tipnn Mowisal. Gjinisgam ilgwenapni, elgitmuapnig alugul igana'silin, aq negm pana'tuapni samqwan ugjit pmita'new na megwe'g 'gta'n. Na teli ugs'ta'tipni. ² Na gis tluetes, ta'n tela'taqatipnig, “Ms't etl sign'tasultipnig alugwigug aq 'gta'nigtug muta majulgwala'tipnn Mowisal.” ³ Malqotmi'tip na pipnaqan ta'n Gjinisgam nisgitmuapni wa'so'q. ⁴ Aq 'ms't samqwoltipnig na samqwan ta'n Se'suguli gisa'toq ugjian gun-tewigtug na mesgi'g gm'tnigtug. Se'suguli wijitgweiwapni aq melgignewa'lapni ta'n tujiw eimu'tiliteg paqtaqamigtug. Iga'laji ma' maja'lam't pa wije aq mesgi'g gun'tew. ⁵ Gatu je tlia ula teliaqap suel 'ms't mo tetapua'la'tigupnn Gjinisgam aq etli npu'tipnig paqtaqamigtug.

⁶ Ula 'ms't goqwe'l wet tliaqap igan gnua'tugsinenu mo 'gtu tla'taqatinenu ta'n goqwe'l winjigl ta'n negmow tela'taqatipnig. ⁷ Gisna me' goqwei piamite'tmnew je mu Gjinisgam gisna emtoqwalanew 'nnuoqta'wg pa wije aq negmow tela'taqatipnig. Ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign, “Na mimajuinu'g pestie'ultipnig aq amalgaltultipnig, aq naqana'ma'tipnig aq sespo'taqatipnig.” ⁸ Ango'tmug, aq mut usgo'taqatinew pa wije aq negmow tela'taqatipnig muta Gjinisgam wetapulapni. Newgt na'gweg tapuisga'q je sist pituipnanaqaniji nepu'tipni. ⁹ Ango'tmug aq mut ugtnu'gwalanew Gjisaqamaw ta'n alt tela'taqatipni aq paqa'lugwitipnig 'mtesgmug aq nepu'tipnig. ¹⁰ Ango'tmug aq mut al nunmagultinew Gjinisgam ta'n alt tela'taqatipnig, aq Gjinisgam elgimapnn ugtansale'witeml ugjit ne'pa'n.

¹¹ Ula 'ms't goqwe'l wet tliaqap igan gnua'tuan igtigig aq ewi'gas'g'pnn wi'gatignigtug, ugjit gnua'tugsinenu mo tla'taqatinenu. Ewi'gas'g'pnn ugjit ginu ta'n mimajulti'gw enmigaspiaqal na'gwegl.

¹² Ta'n wen tel'ta'sit gaqamit, ang'o'j mo nisien. Tl'ta'sultioq, “Ma ni'n tleiw st'ge' negmow.” Ango'tmug! Elt gilew gis nisia'titoqs'p lue'utigtug. ¹³ Ta'n te's wet nu'gwalugsioq ugjit opla'taqatinew na wije mimajuinu'g i' tl wet nu'gwalujig. Gatu Gjinisgam teli tplumugsi'gup mo ignmugsiwoq ugsam wet nu'gwalugsinew ta'n goqwei ma gisipugutmuoq aq na tela'teget. Ta'n te's wet nu'gwaluoq ignmultew ml'gigno'ti gisipugutmnew aq musga'tultew ta'n tl jigla'sites.

¹⁴ Nigmatut, mo goqwei me' piamite'tmnew je mu Gjinisgam. Mut gigjita'new ta'n etli emtoqwala'tij 'nnuoqta'wg. Na tujiw ma ugtnu'gwalulm'g ugjit wit toqwa'lanew aq emtoqwalan 'nnuoqta'wg. ¹⁵ Nestuo'ltioq, menaqa angite'tmug ta'n goqwei etl tlimuloq. ¹⁶ Ta'n tujiw gmnieulti'gw miwatmug Wegwisit Nisgam ta'n Se'suguli wa'qi iga'toqop gujjieweigtug aq umal'tem ta'n gaqiguniaqapneg. Tepi'sulti'gw ta'n tujiw wet samqwolti'gw na gupji'jigtug musga'tug 'ms't welapetmu'g ta'n Se'sus gaqiguniepnaq gujjieweigtug. Ta'n tujiw malqotmug pipnaqan musga's'g 'ms't welapetmu'g ta'n Se'suguli wa'qi iga'toqop gujjieweigtug. ¹⁷ Na pipnaqan temsa's'g pugwelgl pipnaqsignu'tl. Ginu

ta'n tel pugwelu'g malqotmu'g newgte' pipnaqan. Ula musga'tug tleiaulti'gw newgte' wa'qi Se'suguli.

¹⁸ Angitelmuğ Lesui'paq. 'Ms't malqotmi'tij mijipjeweï ta'n ela'tu'tij newgte' Gjinisgam ugpätgulmesigaqanm. Mawi emtoqwala'titl Gjinisgaml. Ula ta'n tela'taqatijig musga'tu'tij newgte'ji'jig mimajuinu'g. ¹⁹ Taluei nige'? Etl tluei ta'nig emtoqwala'tiji 'nnuoqta'wg aq ela'tu'tij mijipjeweï ugjit 'nnuoqta'wg pa wijeï aq mimajultilij aq nisgamewultilij, aq ta'n tela'tua'tij na 'nnuoqta'wg ul'telmuguta? A' na moqwa! ²⁰ Etl tlimuloq ta'n goqwei ela'tua'tij ugjit nu'gwa'tas'gtn 'nnuoqta'w ugpätgulmesigaqanm, etna na ula ignmujig mn'tu'g, mo Gjinisgam. Aq 'lpa mo pualuluoq mawo'ltinew mn'tu'g. ²¹ Ma gis wet samqwoltiwoq Gjinisgam uggupji'jm aq elg mn'tu'g uggupji'jmual. Ma gis mawatalultiwoq Gjinisgam ugpatautim aq maw mn'tu'g ugpatautimuaq. ²² Pua'lug Gjisaqamaw uggwaiugtugsinenu? Tel'ta'sultioq me' melgigna'ti'gw aq negm? A' na moqwa! Glaman ma 'lta'new 'nnuoqta'wg 'gta'sutuo'guoml.

Apjiw gepmitelmanej Gjinisgam

²³ Alt teluejig, "Ignmugsi'gw gis tla'taqatinenu ta'n pas'g goqwei, Se'suguli mo telimugsi'gw moqwa'." E'e, na teliaq, pas'g na mo 'ms't goqwei gelu'lgtnug ugjit gilew. 'Ms't goqwei gis tla'taqatitesnu gatu mo 'ms't goqwei apoqonmugsigw, aq mo melgignewa'lawgig igtigig. ²⁴ Mu pas'g angitelsultinew gatu ugjo'tmug angitelmanew eltigtigig aq ta'n goqwei gelu'lg ugjit negmow.

²⁵ Tetaputeg ugjit gi'l 'pgwatelman aq malqotmn wius ta'n tli ntuisgetas'g. Mo tepawgtinug pipanigesin ugjit wius gi's gisi la'tas'gtn 'nnuoqta'w. Mut tl'ta'siw etli opla'tegen. ²⁶ Gis ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng, "Ugs'tqamu aq ta'n te's'g goqwei Gjinisgam ugtaligam." Na.

²⁷ Pa na wen ta'n mo getlams'tasigw pipanim'sg mawatalultinew aq gisita'sin lien, malqote'n ta'n goqwei ignmulg. Mut pipanigesiw ugjit na mijipjeweï gi's gisi la'tas'gtn ugjit 'nnuoqta'w glaman ma tl'ta'siwn etli opla'tegen. ²⁸ Gatu awna nat wen tlim'sg, "Ula mijipjeweï gi's gisi la'tas'g 'nnuoqta'wg." Na tujiw mut malqotmu na mijipjeweï. Mo ugjit gi'l gatu awna ugjit negm ta'n tlim'sg glaman ma tl'ta'sigw etli opla'tegen. ²⁹ Mo na tla'tega ugjit gi'l ta'n teli angite'tmn gatu awna ugjit ala igtig mimajuinu ta'n teli angite'tg. Nat wen gis pipanigesit, "Assumsi, goqwei ugjit ma' gisi malqotmu wius ugjit negm pas'g ta'n tl'ta'sit etli opla'tegei? ³⁰ Miwatmaq Gjinisgam ugjit nilu. Goqwei ugjit tluetew etli opla'tegei muta gis malqotm na mijipjeweï ta'n gi's gisi miwatmaq Gjinisgam?"

³¹ Gatu ni'n Poligap teluei, "Ta'n getu tl mila'tegen, tla'tega ugjit gepmitelman Gjinisgam, je tlia ta'n goqwei malqotmn aq ta'n goqwei samqwan." ³² Ango'tmug ta'n tel mimajultioq glaman ma wen etegigjenawoq ta'n teli gtlams'tasij Se'susal, Lesui'paq, gisna ta'nig mo Lesui'peulti'gw je tlia ta'nig getlams'tasultijig Se'susal. Ma wen gisa'lawoq opla'tegen. ³³ Pas'g tla'tega ta'n ni'n tela'tegei. Wejo'tm tetapua'lan 'ms't wen ta'n tel mila'tegei. Mo angite'tmu 'ntgelu'lgm gatu awna uggelu'lgmuow glaman ugs'ta'titaq.

11

¹ Majulgwali ni'n ta'n tel majulgwalg Se'suguli.

Tepqatmu'tijig Lesui'pewisgwaq a'gusuno'ltipnig

[Na na'gwegl tepqatmu'tijig Lesui'pewisgwaq a'gusuno'ltipnig mimajuinuigtug, pas'g winsit e'pit mo a'gusuna'mug'p. Pa na wijeï aq nige' gisgug nasgmn nasoqwa'taqan ta'n tujiw malie'win.]

² Wel lugutioq muta apji migwitelmioq aq melgi majulgwatmoq ta'n tel gina'muloq.

³ Gatu pualuluoq 'ns'tmu'tinew Se'suguli iganpugutuatl ta'n te'siliji ji'nmul, na ji'nm iganpugutuatl ugte'piteml aq Gjinisgam iganpugutuatl Se'sugulial. ⁴ Na ji'nm ta'n

a'sutmaj gisna gegnua'tuaj Gjinisgam ugtagnutmaqanm mimajuinuigtug aq a'gusuna'g na 'ntaqo'qona'latl Se'sugulial. ⁵ Gatu na e'pit ta'n a'sutmaj gisna gegnua'tuaj Gjinisgam ugtagnutmaqanm mimajuinuigtug aq mo a'gusuna'mug na mo gepmitelmaqul ugji'nmuml. Amujpa e'pit nat goqwei ge'gwisipi un'ji mimajuinuigtug. Mu tla'tegegw ma gepmitelmaqul ugji'nmum. Mo piam piltue'nug negm aq na e'pit wetapep aq na tujiw un'ji pesgutua's'g. Na ta'n tujiw a'gusuna'q gegnualsit tepqatmn aq musga'toq ugji'nmuml gepmitelmanew. ⁶ Pa na e'pit mo a'gusuna'mug, na tmsa's'gt's usapun. Na 'ntaqo'qon ugjit e'pit pesgutue'mn un'ji gisna tmsmn usapun etna na ugjit a'gusuna's. ⁷ Mo teltenug ugjit ji'nm a'gusuna'mn ta'n tujiw a'sutmaj muta Gjinisgam tmg ji'nmul eliapnn aq ignmuapnn ugji'naqamitl pa wije aq negm aq na ji'nm gepmitelmatl Nisgamal. Gatu na e'pit elt gepmitelmatl ugji'nmuml. ⁸ Gjinisgam mo weji gisiagupnn amgwesewei ji'nmul e'pitewigtug gatu e'pit weji gisita'sip ji'nmuigtug. ⁹ Ata, amgwesewei ji'nm mo weji gisita'sigup ugjit l'pa gatu awna l'pa weji gisita'sip ugjit apoqonmuan Ataal. ¹⁰ Telteg e'pit a'gusuna'mn ugjit musga'tun gepmitelmatl ugji'nmuml. Na tujiw ansale'wijig ul'ta'sultitaq. ¹¹ Je tlia gis tlimuloq Gjinisgam gisite'tg'p e'pit aq ji'nm menuaqaltinew. ¹² Amgwesewei e'pit weji gisita'sip ji'nmuigtug, weja'tegemgeg na na'gweg 'ms't ji'nmug weji ugs'tqamultipnig e'pitewigtug. Gitg ji'nmug aq e'pijig weji gisitasultipnig Gjinisgamewigtug aq maw 'ms't goqwei.

¹³ Telteg gisna mo teltenug ugjit e'pit eli a'sutman Gjinisgaml mimajuinuigtug aq mu a'gusuna'mn. Gilew ilsutmug. ¹⁴ Pugwelgig mimajuinu'g tel'ta'sultijig, “Mo teltenug ji'nm pita'qtn usapun aq mo weli angamgugtnug.” ¹⁵ Gatu tel'ta'sultijig aq teluejig, “Weli angamgug e'pit pita'q usapun aq me'gite'tg. E'pit weji ignmutup pita'qtn usapun gisa'l'j weli angamgusit.” ¹⁶ Ta'n wen getu gi'gaita'jig ugjit na ula, pas'g gis thua's ninen aq igtigig ta'nig getlams'tasultijig Gjinisgaml, tel'ta'sultieg telteg na tlo'tinen.

Gjisaqamaw ugwela'gewe'm

(Matiw 26.26-29; Malg 14.22-25; Lu'g 22.14-20)

¹⁷ Ula igtig ewi'gmuloq ta'n mo tetapua'taqatiwoq. Ta'n tujiw weltesgatultioq a'sutuo'guomei mawio'mi, mo apoqonmatultiwoq gatu awna asgariatultioq. ¹⁸ Amgwesewei, gegnua'tuimgeg niguita'ioqop ta'n tujiw weltesgatultioq. Alt ta'n telimipnig, getlams'tasi. (¹⁹ Amuj na tel'ta'sultioq amujpa gi'gaita'ioq aq niguita'ioq glaman ta'nig gilew apji tetapua'tijig nenugsultitaq. Pas'g mo gelu'lgtug Gjinisgamewigtug.) ²⁰ Ta'n tujiw mawtesgatultioq ugjit malqotmnew Gjisaqamaw ugwela'gewe'm mo tela'taqatiwoq ta'n tla'taqatigoq. E'tli opla'taqatioq, ²¹ muta ta'n tujiw mijjultioq, 'ms't wen malqotg wilu aq mo tepiawo'g wen. Mo angitelmawoq ta'nig ewle'jultiji. Alt gewisultijig aq igtigig wesamatalultijig aq poqia'tijig. ²² Geggunmoqol giguowal ta'n tlatalultigoq aq tl p'teweiema'tigoq? Ma gepmitelmawoqig ta'nig getlams'tasultijig Gjinisgaml aq 'ntaqo'qona'lanew ewle'juinu'g. Goqwei pualioq ni'n tlimulinew ugjit ula? Pualioq ginitelmulinew? A' na moqwa! Mo ginitelmuloq!

²³ Weji msnmap Gjisaqamawigtug ta'n tel gegina'muloq. Etna na ula. Na Gjisaqamaw Se'sus na wela'gw ta'n netuisgo'teg, wesua'toq pipnaqan. ²⁴ Miwatmuatl Gjinisgaml aq sewisgina'toq na pipnaqan. Teluet, “Ula na na'qi, ta'n ignmuloq. Ugsua'tug aq malqotmug. Siaw tla'taqatigw ugjit migwitelminew.” ²⁵ Ta'n tujiw gaqi uloqotalulti'titeg wije tela'teget, wesua'latl gupji'tl aq teluet, “Ula na 'nqani'psmun ta'n Gjinisgam ignmugsioq. Pilei gis agnutmamgewei gisitua'ji ugtmimajuinumg, aq ni'n gisa'tutes tlian ta'n tujiw gaqigunian. Ta'n tujiw samqwoltioq tla'taqatigw ugjit migwitelminew.”

Nige' ni'n Poligap telimuloq

²⁶ Ta'n te's malqotmoq ula pipnaqan aq wet samqwoltioq ula 'nqani'psmun il musga'tuoq Gjisaqamaw ta'n teli np'g'pnaq ugjit gilew. Ula tla'taqatigw glapis apaja'sij.

²⁷ Pa na wen malqotg Gjisaqamawul ugwela'gewe'm ula pipnaqan aq ugt samqwaj ula 'nqani'psmun aq mo angitelmagul Se'sugulial ugjit gepmitelman ta'n nepg'pnaq aq gaqiguniepnaq, ilsumut ugjit tl pata'tegen. ²⁸ Amujpa na 'ms't wen panwijgatg ugtangita'suaqanm aq pipanimatl Gjinisgaml ugjit apigsigtugsin aq negm amujpa na apigsigtuatl witapal. Na tujiw gisi malqotg na pipnaqan aq ugt samqwaj na 'nqani'psmun. ²⁹ Gatu malqotg na pipnaqan aq wet samqwaj 'nqani'psmun Gjisaqamawewei aq mo tepawgtigw muta mo angite'tmuagw Se'sugulial wa'qi aq mo angite'lsigw ta'n tel pata'tegewinuit. Na tla'teget pegwatasin Gjinisgam ilsumulin. ³⁰ Etna na ugjit pugweloq gesnugu'tioq aq menaqana'tioq aq alt nepu'tipnig. ³¹ Pa na apji panwijgalsulti'gw tmg 'gtangita'suaqanminaq aq paqa-pugua'ti'gw gesgmnaq mawatalulti'gw Gjinisgam ugwela'gewe'm, na tujiw Gjinisgam ma ugtapulugsi'gw. ³² Nige' te'sigisg'g Gjisaqamaw ilsumugsi'gw aq ugtapulugsi'gw glaman ta'n tujiw ugs'tqamu gaqiaq ma mn'tua'gig wije'waqqwig elue'winu'g. ³³ Nigmatut, ta'n tujiw mawita'ioq ugjit malqotmnew Gjisaqamaw ugwela'gewe'm, esgmaltultigw ugjit 'ms't wenig peita'taq gesgmnaq 'pqoji mijjultinew. ³⁴ Aq wen guising, tlatalj wiguaq, glaman ma Gjinisgam ilsumulug ta'n tujiw ultesgatultioq. Aq ugjit ula igtigl, ilsuttes ta'n tujiw lia'n.

12

Ml'gigno'ti'l ta'n wejiaqal

Wejuli Nisgaml ugtignmatimgewe'ml

¹ Nige' 'njignamtut ta'n ewi'gmuioq ugjit ula ignmatimgewe'l Wejuli Nisgam ignmugsigupnn. Pualuloq wajui ns'tasultinew. ² Weli gji'tuoq gesgmnaq getlams'tmu'tiwoq oplapti'gmugsioqopni emtoqwalanew 'nnooqta'wg ta'n mo mima-julti'gw aq mo gis glusulti'gw. ³ Pualuloq gilew ta'n getlams'tmu'tioq 'gji'tunew, "Ta'n pas'g wen Wejuli Nisgaml ilgwentl tluetew, 'Se'sus na negm Gjisaqamaw.' Ta'n wen teluet, 'Se'sus mo Gjinisgam' mo negm ilgwengugul Wejuli Nisgaml."

⁴ Gjinisgam ignmugsi'gw ml'gigno'ti ugjit piltuamu'gl lugowaqan lugutinenu gatu 'ms't weita'qal newgte'jit Wejuli Nisgam. ⁵ Gaqais milamu'g ta'n tl gis lugowatesnu Gjisaqamaw gatu pas'g newgte'jit Gjinisgam Gjisaqamaw ta'n elugowug. ⁶ Geggunmu'gl gaqais milamu'gl ignmatimgewe'l e'wmanenu ugjit Gjinisgam. Pas'g na newgte'jit Gjinisgam ignmugsi'gul ula ignmatimgewe'l aq na ml'gigno'ti ugjit lugowatesnu. ⁷ Wejuli Nisgam eig ta'n te'si'gw 'gtinnaq. Gis nmituten ta'n etl lugwet 'gtinnaq ugjit ta'n te'sijig getlams'tmu'tijig ulapetmnew. ⁸ Wejuli Nisgam ignmuaj newgte'jilitl na ml'gigno'ti ugjit gnu'a'tegen ta'n goqwei me' gelu'lg tla'taqatinenu, aq igtig na ml'gigno'ti ugjit nata' gina'muet ta'n goqwe'l Nisgamewe'l. Piltuamu'gl ignmatimgewe'l wejiaqal na newgte'jit Wejuli Nisgam. ⁹ Wejuli Nisgam ignmuaj newgte'jilitl na ml'gigno'ti ugjit melgi gtlams'tasilin, ap igtig ignmuaj na ml'gigno'ti gugunmlin ugjit nuji npitegelin. ¹⁰ Na Wejuli Nisgam ignmuaj igtigl na ml'gigno'ti gis tla'tegelin paqalawaiwaan ta'n wejiaqal Gjinisgamewigtug. Ignmuaj igtigl na ml'gigno'ti gisi usgutmn Gjinisgam ugtagnutmaqanm. Ignmuaj ap igtigl na ml'gigno'ti ugjit 'gji'tilin na ignmatimgewe'l ugjian Gjinisgamewigtug gisna moqwa'. Ignmuaj igtigl na ml'gigno'ti ugjit tl piltui'silin. Ignmuatl ap igtigl na ml'gigno'ti ugjit gisi ns'tualin ta'n tel piltui'sij aq gisi gnu'a'tuataq igtigig. ¹¹ Etna na ula newgte'jit Wejuli Nisgam ta'n ula 'ms't goqwei tela'tegej. Ignmuaj pilue'l ignmatimgewe'l ta'n te'siliji ta'n negm teli ul'te'tg.

Pugwelgl pugwe'l etegl gaqinal, pas'g newgte' gaqinu

¹² Pugwe'gl pugwe'l na etegl ga'qinal pas'g newgte' ga'qinu. Pa na wijej, ginu Gjinisgam ugtmimajuinumg pugwelu'g, gatu tleiaulti'gw newgte'jit Se'suguli. ¹³ Pa na wijej 'ms't ta'n te'sulti'gw, Lesui'paq, gisna ta'nig mo Lesui'peulti'gw, gisteju'g, gisna

ta'nig assumsultijig, 'ms't sign'tugsi'gup na newgte'jit Wejuli Nisgam. 'Ms't tleiaulti'gw Se'suguli wa'qi. 'Ms't ignmugsi'gup na wije newgte'jit Wejuli Nisgam ta'n eig 'gtinnaaq aq gisa'lugsi'gw el mimajultinenu Gjinisgamewigtug. Pa wije aq ignmugsi'gw mijip-jewe aq samqwan ugjit 'gjijaqamijinaq.

¹⁴ Pugwelgl pugwe'l etegl ga'qinal, mo pas'g newgte'tnug. ¹⁵ Pa na nige' 'ggatnug gis tlueg, "Mo tleiawiw ga'qi nige' muta mo ni'n 'gpitn." Ma gisi 'nqa'tug mu tleiawin ga'qinal. ¹⁶ Pa na nige' 'gs'tuaqanug gis tlueg, "Mo tleiawiw ga'qi muta mo ni'n 'gpugug." Ma gisi 'nqa'tug mu tleiawin ga'qinal. ¹⁷ Pa na ga'qinal pas'g 'gpugugwig, tal gis nuttew? Aq pa na pas'g 'gs'tuaqanig tal gisi gsips'gt'tew goqwei? ¹⁸ Gatu mu Gjinisgam telimugsiggup na. Ta'n tujiw eliugsi'gweg, pugwelgl pugwe'l iga'tugsigupnn ga'qinal ta'n negm tel puatg'pnn. ¹⁹ Pa na ga'qinal pas'g 'ngute'j etna na wiguamugt's. Ma tetaputestnugul. ²⁰ Gatu nige' Gjinisgam eliugsi'gweg pugwelgl pugwe'l iga'tugsigupnn ga'qinal. Gatu pas'g newgte' ga'qinu.

²¹ Ma 'gpugugwinu gis tlimagul 'gpitninu, "Mo menuaqannu" aq gun'jinu ma gis tlimagul 'ggatinal, "Mo menuaqannu." ²² Gatu awna alt pugwe'l tli angamgugt'tal menaqanan pas'g ma gis siawawgsultigw mo gugunmug. ²³⁻²⁴ Alt pugwe'l weli angamgugt'tal aq gepmite'tmu'gul gatu Gjinisgam na tel gisitugsigupnn ga'qinal ugjit maw gepmite'tmnenu ula pugwe'l ta'n mo tetuji gepmite'tmuggl. Mo teltenug al mesqo'ltinenu. Etna na ugjit weji angune'mu'gl ga'qinal na tel gepmite'tmu'gl. ²⁵⁻²⁶ Glaman ma' gisi nigtua'tun ga'qi. Gatu alt pugwe'l piltu lugwegl gatu 'ms't maw lugutigl. Pa na newgtej asgiasg, 'ms't asgotg ga'qi. Pa na newgtej gepmite'tmg 'ms't gepmite'te'n.

²⁷ Pa na wije 'ms't ta'n te'sioq ta'nig getlams'tasultioq mawnutultioq newgte' wa'qi Se'suguli gatu 'ms't wen ignmut ml'gigno'ti ugjit piltuamu'g ugtlgowaqan ta'n elug-watg aq amujpa gepmiteltulti'gw. ²⁸ Gjinisgam amgwesewei iga'lapni apostale'wiliji. Tapuweei iga'lapni ta'nig ugtagnutmaqanm pestunmuatiji mimajuinu'g. Si'stewei iga'lapni ta'nig nujigina'mua'tiliji. Na tujiw iga'lapni ta'nig ml'gigno'ti geggunmi'tip gis tla'taqatinew paqalaiuti'l wejiaq Gjinisgamewigtug. Na tujiw ta'nig geggunmi'tij ignmatimgewei gisi npitaqatinew, ta'nig apoqonmua'tiji igtigig, aq ta'nig igtigig gisa'la'titaq maw lugutinew, aq ta'nig piltui'sultijig. ²⁹ Mo 'ms't ignmujig ml'gigno'ti ugjit apostale'witewultinew. Mo 'ms't ignmujig ml'gigno'ti ugjit pestunmnew Gjinisgam ugtagnutmaqanm, mo 'ms't ignmujig na ml'gigno'ti ugjit nujigina'mua'tinew. Mo 'ms't geggunmi'tigw ml'gigno'ti ugjit tla'taqatinew paqalaiwaqan ta'n wejiaqal Gjinisgamewigtug. ³⁰ Gisna mo 'ms't ignmujig ml'gigno'ti ugjit nuji npitaqatiji, gisna piltui'sultijig, gisna gegnua'taqatijig ta'n teli'sulti'tij. ³¹ Iga'tug 'ggamlamung ugjit 'msnmnew ignmatimgewe'l ta'n maw gelu'lg. Gatu nige' gegnua'tultoqs'p ta'n me' pajiji gelu'lg.

13

Gjinisgam ugsaltuaqanm

¹ Pa na 'nta piltui'sian, aq gis tli'sian ta'n ansale'wijig gis tli'sulti'tij, gatu mu 'gsalaq igtigig pas'g tli ugsua'litaq pa wije aq tl sespeian nige' tl toqsian. Gisna jijuej 'mtetaq, aq ma' jigs'tuigw. ² Pa na Gjinisgam ignmujig pestunmatmuan ugglusuaqanm, aq igani gji'tuan ta'n tliatew, aq gaqi gji'tuan 'ms't goqwei gatu mu 'gsalawg igtigig, tali ugtapsunitew? Pa na tetuji melgi gtlams'tasi je we'gaw gis gelu'lg gm'tn aq telimg maja'sin aq na teliaq, ma' tepawgtiw goqwei, mu 'gsaltuaqan gugunmuan. ³ Gatu ga'qi ignmuetuan ta'n te'sg goqwei geggunm ugjit ewle'juinu'g aq ignmalsian nu'gwa'lugin gatu mu 'gsalaq igtigig na ma tali ula'linug.

⁴ Na mimajuinu ta'n gesalaji igtigig, maw sangewe'g, aq welm'toq. Mo qalipusitagw, mo wisguegw, mo nata' ginnuegw aq mo me'ge'iug. ⁵ Na mimajuinu ta'n gesalaji igtigig mo emegwe'wagul wen. Mo ne'paqtmug, mo munsagw ugjit negm tliaq tluen. Mo naqsi

luawg, mo naqsi asgawam'g, aq mo enmite'tmug ta'n wen opla'l'j. ⁶ Mo wel'ta'sigw ta'n tujiw igtig mimajuinu opla'tegej gatu awna wel'ta'sit ta'n tujiw teliaqewei tela'tegetij ta'n telueg Nisgamewei wi'gatign. ⁷ Pa na 'gsalj wen, gisipuguttes ta'n pas'g goqwei. Apjiw 'gtlams'tasituates negmeg, apjiw lita'sualates ula'tegen, apji iga'lates.

⁸ 'Gsaltuaqan iapjiwewe'tew. Ta'n goqwe'l igan gnua'tugsigupnn, tliatal, ta'n mimajuinu'g piltui'sultijig 'ns'tuaten, ugs'tqamugewe'l 'ns'tuo'ti gaqiatew. ⁹ Gjinisgam ignmugsi'gup ns'tuo'ti aq pestunmatmuan ugglusuaqanml aq igani gji'tuan ta'n tliatew. Pas'g mo wajui ignmugsiggup negm 'ns'tuo'tim. ¹⁰ Ta'n tujiw Gjisaqamaw ta'n 'ms't goqwei geitoq apaja'sij, ta'n teli ns'tmu'ti'gw, na gaqiatew. Na tujiw wajui ignmugsitesnu negm ugtns'tuo'tim.

¹¹ Ta'n tujiw mijua'ji'juianeg telewistuap aq teli angita'siap, aq telgwijia'p 'st'ge' mijua'ji'j. Ta'n tujiw gisigweianeg, puna'tuap ta'n tel mijua'ji'jueiap. ¹² Na teli apje'ji'jgl ta'n teli gji'julg Gjinisgam ta'n ma' gis nmiakat. Gatu na'gweg iga'qt'tew ta'n tujiw nmialesnu aq nenuatesnu. Nige' na mawi apje'jg ta'n tel nenug, gatu na'gweg iga'qt'tew ta'n tujiw wajui nenuatesnu pa wije' aq Gjinisgam ta'n tel nenugsi'gw.

¹³ Ula nesisgl ta'n esgwiaqal, 'gtlams'tuaqan, lita'suaqan, aq 'gsaltuaqan. Gatu na mawi ms'gi'g te's'g, na 'gsaltuaqan.

14

Me' gegnua'tuloq ugjit na ignmatimgewe'l ta'n wejiaqal Wejuli Nisgamewigtug

¹ Munsugtmug 'gsalanew igtigig. Iga'tug 'ggamlamung ugjit 'msnmnew ignmatimgewe'l ta'n wejiaqal Wejuli Nisgamewigtug. Me' aq igtigl puatmug ignmuan na ml'gigno'ti ugjit gisi pestunmuan Gjinisgam ugtagnutmaqanm. ² Na mimajuinu ta'n piltui'sit, ma gis glulagwi mimajuinu'g. Pas'g gelulatl Gjinisgam muta ma wen 'ns'tuagul. Weja'toq Wejuli Nisgam ugml'gigno'tim gisi piltui'sin. Ta'n goqwei wesgutg na mingwa'tas'g. ³ Gatu na mimajuinu ta'n pestunmatmuaj Gjinisgaml ugtagnutmaqanm, gelulaji mimajuinu'g, apoqonmuaji aq welgwijimaji aq apgnua'laji. ⁴ Na mimajuinu ta'n piltui'sit pas'g melgignewalsit ta'n teli gtlams'tasit. Gatu na mimajuinu ta'n wesgutmuaj Gjinisgaml ugtagnutmaqanm melgignewa'laji 'ms't ta'ni getlams'tmu'tiji.

⁵ 'Gsatmug 'ms't gis piltui'sultioq gatu me' aji gsatmug gisi pestunmatmoq Gjinisgam ugtagnutmaqanm. Muta na mimajuinu ta'n wesgutmuaj Gjinisgaml ugtagnutmaqanm me' mesgi'g 'lgowaqan elugwet je mu ta'n wen piltui'sit, glapis nat wen i'g ta'n gis tlimaj mimajuinu'g ta'n gis tluet. Na tujiw 'ms't ta'nig getlams'tmu'tlijig gisi apoqonmua'ten. ⁶ Glaman, nigmatut, jijuaqa lia'n ta'n eimutioq aq piltui'sian ma 'ns'tuiwoq, tali apoqonmugsitoqs'p? 'Lpa ma tali apoqonmugsiwoq glapis 'pgisituloq ta'n goqwei Gjinisgam gis musga'tuip gisna ta'n goqwei geituan, gisna igan gnua'tuloq ta'n tliatew gisna gina'muloq Gjinisgam ugglusuaqanm.

⁷ Ta'n tujiw wen tapia'ji'jte'gej, aq mo tetapute'mug, tali gjitutes ta'n goqwei etlte'tg? Mo gisi gjitutes. ⁸ Ta'n tujiw matnaqqewaqaqan iga'q aq na ji'nm pipugwaqaqan putuatg aq mo tetapu putuatmug, ma wen gisgaje'iug ugjit lien matnaqqewaqaqanigtug. ⁹ Pa na wije' tal gisi ns'tultew wen ta'n goqwei wesgutmn ta'n tujiw piltui'sin pa mo wen gegnua'tuagw ta'n goqwei wesgutmn. Ma 'ns'tulug aq ma tali ugtapsuninug. ¹⁰ Gaqais mili'sultijig mimajuinu'g aq 'ms't wen nest'g ta'n teli'sij. ¹¹ Gatu mu 'ns'tmuan ta'n negm teli'sij. Ma tli ugsua'lawt pa wije' aq gigmaq aq negm wije' tli ugsua'litew. ¹² Getaqite'tmoq 'msnmnew ignmatimgewe'l wejiaqal Wejuli Nisgamewigtug. Me' glu'lg'tew glutmoq aq e'wmanew na ignmatimgewe'l ta'n apoqonmuataq igtigig ta'nig getlams'tmu'tijig.

¹³ Glaman na mimajuinu ta'n piltui'sit amujpa a'sutmat 'msnmn na ml'gigno'ti ugjit gis gnua'tuan ta'n gis tluet. ¹⁴ Ta'n tujiw piltui'sian ta'n teli a'sutmai, 'njijaqamij

a'sutmat, gatu mo e'wmug 'ntangita'suaqanm. ¹⁵ Tala'tega's nige'? Gitg tla'tega's. Piltui'sites ta'n tujiw a'sutmaian, aq elg a'sutmai e'wman glusuaqann ta'n 'ms't wen 'ns'ttal na tujiw 'ns'tuiten. Piltuintutes ta'n tujiw 'gtapegieian, aq elg 'gtapegieian ta'n 'ns'tuiten. ¹⁶ Ta'n tujiw mawita'ioq aq miwatmaj Gjinisgam aq piltui'sin, igtigig tal gis fluetaq, “Na tliatew?” Mu 'ns'tlug ta'n goqwei wesgutmn. ¹⁷ Wel miwatmaq Gjinisgam, gatu na ala igtigig ma' gisi apoqonmuam'gig.

¹⁸ Miwatmaq Gjinisgam me' piam piltui'sian je mu gilew. ¹⁹ Gatu ta'n tujiw eim ta'nig getlams'tmu'tijig ultesgatulti'tij ugjit emtoqwalanew Gjinisgaml, tmg na'ngl glusuaqann tua's ta'n 'ns'tuiten glaman gisi gina'mua's igtigig je mu newgtisga'q pituiptnaqanigl glusuaqann ta'n piltui'si.

²⁰ Wijigatulti'gw, mut mijua'ji'juitew, gatu ugjit ta'n goqwei winjig tleie'n pa wije aq gopisun, ta'n mo winjig geitug. Tli angita'si pa wije aq mimajuinu ta'n nestue'g. ²¹ Gis ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign na Gjinisgam teluet,

“Ugji glusites ula mimajuinu'g
igtigig ta'n piltui'sultijig
aq se'g weita'jig
gatu je we'gaw
'ntmimajuinumg ma' jigs'tuigw.”
Na teluet Gjinisgam.

²² Ta'n tujiw piltui'sin etl musga'tun Gjinisgam ugml'gigno'tim ta'nig mo getlams'tmu'ti'gw mo ugjit musga'tuan ta'nig getlams'tmu'tijig. Ta'n tujiw pestunmatmn Gjinisgam ugtagnutmaqanm etl musga'tajig ta'nig getlams'tmu'tijig Gjinisgam ugml'gigno'tim, mo ugjit ta'nig mo getlams'tmu'ti'gw.

²³ Ta'n tujiw a'sutmewinu'g mawita'tij 'ms't wenig poqji piltui'sultijig, aq mimajuinu'g ta'n mo nestasulti'gw ta'n tel piltui'sing gisna ta'nig mo getlams'tmu'ti'gw pisgwita'tij aq nutugsioq fluetaq, “Elue'wia'tioq.” ²⁴ Gatu 'ms't usgutmoq Gjinisgam ugtagnutmaqanm ta'n tujiw nat wen ta'n mo getlams'tasiug gisna mimajuinu ta'n mo nestasigw pisgwa'j na tujiw Gjinisgam ugtagnutmaqanm musga'tuatew ta'n tel lue'winuij aq ula glusuaqan asgaiagutal ugtangita'suaqanm. ²⁵ Na tujiw 'pqoji nmi'sitew ta'n menaqqajewei tele'g. Nutgul'pa'sitew aq emtoqwalatal Gjinisgaml. Tluetew, “Teliaq Gjinisgam eig ta'n eimoq.”

*Ta'n tujiw weltesgatultijig,
Gjinisgam mo pualagwi ewnasita'new*

²⁶ Glaman, nigmatut, tala'taqatitoqs'p ta'n tujiw ultesgatultioq ugjit emtoqwalanew Gjinisgam? 'Ms't wen geggung ml'gigno'ti ta'n tl gisi apoqonmuataq ta'nig getlams'tmu'tijig. Alt 'gtapegiattaq, igtig pestuntew, igtig tlimataq agnutmaqan ta'n Gjinisgaml ignmapnn, igtig piltui'sitew, aq ap igtig gegnua'tuataq mimajuinu ta'n goqwei wesgutg. Ta'n goqwei teliaq wet tliaq ugjit ml'gignewa'tuan ta'n teli gtlams'tasulti'tij Gjinisgam ugtmimajuinumg. ²⁷ Pa na mimajuinu'g eimu'tijig ta'n piltui'sultijig, pas'g tapusijig gisna nesisijig ignmua's tli'sultinew. Amujpa na ingute'jit etlewistoaq aq na tujiw nat wen amujpa gegnua'tuaji ta'n goqwei wesgutmi'tij. ²⁸ Gatu mo mimajuinu eimug ta'n gis gnu'a'tuaj, na ula mimajuinu ta'n piltui'sit mu tli'siwis ta'n etl mawita'tij gatu gisi ngutewistuta Gjinisgaml. ²⁹ Ignmuanej tli'sultinew tapusijig gisna nesisijig ta'n Gjinisgam ignmuapni ugglusuaqanml aq iganigji'tuanew ta'n tliatew, gatu igtigig amujpa menaqqajewei angite'tmi'tij ta'n tlian ta'n goqwei wesgutmi'tij. ³⁰ Gatu nat wen ta'n etli ultesgatultioq 'msng agnutmaqan wejiaq Gjinisgamewigtug ta'n wen etlewistoaq, 'nqa'sij, aq ignmua's ala igtigl tl ewistulin. ³¹ 'Ms't ta'n te'sioq gisi usguttoqsop Gjinisgam ugtagnutmaqanm, ingute'jit, glaman 'ms't gisi gnutmasultitoqs'p aq ulgwijim-tultitoqs'p. ³² Migwite'tmug, na mimajuinu ta'n geggung Gjinisgam ugtagnutmaqanm

geggung ml'gigno'ti gisi nqalsin aq esgman glapis ap negm gisi ewistun. ³³ Gjinisgam pualugsi'gw sangewo'ltinenu ta'n teli ultesgatulti'gw, mo pualugsigw ewnasita'nenu.

[Ala na'gwegl ji'nmug pemgopultijig igantug aq e'pijig aq un'jang maw pemgopultijig ugtejg. I' tla'taqatipnig agnutma'-tinew aq mo jigs'tmi'tij.]

³⁴ Na e'pijig wantaqo'lti'tis ta'n tujiw weltesgatulti'tij a'sutuo'guomg. Mo ignmuam'gig mawagnutma'tinew ta'n tujiw nat wen pestung. Amujpa jigs'tmi'tij. Na telueg Lesui'peweiei 'tplutaqan. ³⁵ Pa na 'gtu 'gji'tu'tij goqwei pipanima'tis ugji'nmumuaq wiguaq. Mo teltenug ugjit e'pijig mawagnutma'tiji ta'n tujiw mimajuinu'g etli emtoqwala'tij Gjinisgam. ³⁶ Mo wel'te'tmuoq. Tel'ta'sultioq pas'g gilew Golintewaq geituoq Gjinisgam ta'n tel puatg tlian. Gatu mo telianug. ³⁷ Pa na mimajuinu tli ugsualsij Gjinisgam ugtagnutmewinumal gisna gisi msnmaj ignmatimgewei wejiaq Wejuli Nisgamli uli gji'tus ta'n goqwei gis ewi'gmuloq na Gjinisgam ugt'tplutaqanm. ³⁸ Gatu mo jigs'tmug ula wi'gatign, mut jigs'tuanew.

³⁹ Glaman, nigmatut, iga'tug 'ggamlamung ugjit usgutmnew Gjinisgam ugtagnutmaqanm gatu mut wetqo'lanew wen piltui'sin. ⁴⁰ Amujpa 'ms't goqwei tetapua'tuoq aq gigwaji tla'taqatioq.

15

Se'sus ta'n tel minunsij

¹ Nigmatut, nige' getu migwimuloq ugjit na gelu'lg agnutmaqan ta'n tel pestunmuloqop. Wesua'tuoqop ta'n tel nutmoqop aq me' nige' melgi gtlams'tasultioq. ² Etna na ula gelu'lg agnutmaqan ta'n pestunmuloqop aq ta'n westaugasioqop. Siaw ml'gi gtlams'tasultioq aq gnn'moq 'ggamlamunuaq. Pa na mo genmuoq 'ggamlamunuaq, mo tali ugtapsuninu ta'n teli gtlams'tasultioqop.

³ Ignmuloqop ta'n goqwei maw gelu'lg mesnmap. Etna na ula agnutmaqan. Na Se'suguli nepg'pnaq ugjit 'gtlue'utinal ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng.

⁴ Utqotalut'p aq nesuguna'qeg wenagiep aq minunsip ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign. ⁵ Neialsip aq Pie'l nemiapnn aq na tujiw igtigig unaqapemg nemia'tipnn.

⁶ Na tujiw neialsip aq me' aq na'n gasgiptnnaqanijig unaqapemg newgtsiniw 'ms't nemia'tipnn. Suel 'ms't me' mimajultijig nige' gisgug, gatu alt nepu'tipnig. ⁷ Na tujiw musgalsip aq Ji'mej nemiapnn aq na tujiw 'ms't ta'n te'sijig apostale'wijig.

⁸ Ugtejgewei neialsip aq ni'n nemi'g'p. Mo wen tel'ta'sigup Se'suguli neialsitew aq ni'n nemi'g'p aq gawasga'siap aq getlams'tasiap. Ili ugs'tqamuip Gjinisgamewigtug. ⁹ Ni'n mawi ugtejgewa'jui ta'n te'sijig apostale'wijig je mu te'pmu tlu'i'tugsin apostale'wit muta amasgipnng'pnig Gjinisgam ugtmimajuinumg. ¹⁰ Gjinisgam teli ul'telmip, apoqonmuip tele'n ni'n ta'n tele'i. Tetuji ul'telmip, me' melgi lugwa'p je mu ta'n igtigig apostale'wijig. Mu ta'n ni'n gis tla'tegewap gatu Gjinisgam ta'n teli ul'telmip, aq ugml'gigno'tim wet sapu tl lugwet ni'neg. ¹¹ Glaman, na ula ta'n pestunmatmeg aq getlams'tmoq, ugjiaq ni'neg gisna ugjiaq igtigig, 'ms't na wijej tel pestunmatmeg. Na.

Ta'n tl minunsultitesnu

¹² Gatu ge' tlimigw. Getlams'tmu'tioq ta'n goqwei pestunmatmeg, Se'suguli gisi np'geg aq minunsit. Goqwei alt wet tlueioq ta'n nepu'tipni ma' apaji minunsulti'gw? ¹³ Gatu pa na tliaq ta'n goqwei telueioq, na mo Se'suguli minunsigup. ¹⁴ Pa na Se'suguli mo minunsigw ta'n tujiw gisi np'geg, na tujiw mo geggunmueg ta'n tl pestunmatmegeg aq gilew mo geggunmuoq ta'n goqwei 'gtlams'ttoqs'p. ¹⁵ Je me' aq na. Tel musgalugsieg'p ugjit tli egsu agnimanen Gjinisgam, muta wesgumg'tt'p ugjit negm unaqa'lan Se'sugulial gisi npliteg. Gatu pa na tliaq ta'nig nepu'tipnig ma' apaji minunsulti'tigw, na tujiw mo wenaqa'lagupnn Se'sugulial. ¹⁶ Pa na ta'nig nepu'tipnig mo apaji minunsulti'gw, mo Se'suguli minunsigw. ¹⁷ Pa na Se'suguli mo minunsigw, na tujiw ta'n teli

gtlams'tmu'tioq mo tali ula'lugsiwoq aq gilew me' elue'utigtug eimu'tioq. ¹⁸ Aq ta'nig getlams'tasultipni'g Se'sugulial ta'n nepu'tipnig mn'tua'gig el'ta'pnig. Na'te'l etl gaqiaq. Pas'g na mo telianug. ¹⁹ Pa na ta'n tel lita'sulti'gw Se'sugulieg pas'g gelu'lg ugjit ula mimajuaqan aq mo nugu, na tujiw te'pmug me' ewlite'lgaqan je mo ta'n pas'g wen piluei ula ugs'tqamug.

²⁰ Gatu Se'suguli gisi 'np'geg aq minunsip aq ula na teliaq. Etna na ugjit weji musga'tugsi'gw ta'n nepu'tipnig wije'i tli apaji minunsultitaq. ²¹ Mimajuinu'g nepu'tipni ugjit ta'n tela'tegep newgte'jip ji'nm Ata aq mimajuinu'g gisi apaji minunsultitaq ugjit ta'n tela'tegep igtig ji'nm Se'suguli. ²² Ta'n te'sijig mimajuinu'g 'npu'titaq muta wet agutmu'tijig Atao'q, pa na wije'i ta'n te'sijig mimajuinu'g apaji minunsultitaq tleiaultijig Se'sugulieg. ²³ Gatu ta'n te'sit wen minunsitew ta'n tujiw tetaputesg iga'q. Se'suguli amgwesewa'juip. Minunsit aq na tujiw ta'nig tleiaultijig negmeg minunsultitaq ta'n tujiw apaji pgsing. ²⁴ Na tujiw gaqietew ugs'tqamu. Se'suguli wissuignemataq mn'tu'g, igani assusultijig, aq ta'nig geggunmi'tij ml'gigno'ti. Gjinisgam ujil iga'tuatew ugpitng 'ms't goqwei. ²⁵ Amujpa Se'suguli igani assusit glapis Gjinisgam wissuignemaj 'ms't ta'n te'sijig ta'n getana'titl. ²⁶ Ugtejgewei ta'n goqwei getanugsigup ta'n Se'suguli jiglattew, na 'npuaqan. Na tujiw 'ms't goqwei wissuigno'tg. ²⁷ Ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng, "Gjinisgam wissuignatg'p 'ms't goqwei aq iga'tuap Se'sugulial ugpitng." Weli gji'tuoq, na glusuaqann "ms't goqwei" mo mawi igalsigup Gjinisgam ta'n iga'tuapnn 'ms't goqwei Se'sus ugpitng. ²⁸ Gatu ta'n tujiw 'ms't goqwei gaqi iga'tuteg Se'suguli ugpitng, aq negm igani assusit, na tujiw negm na Gjinisgam uggwisl, igalsilital Gjinisgam ugpitng ta'n 'ms't goqwei gaqi iga'tuap negm ugpitng. Na tujiw Gjinisgam mesta assusitew 'ms't tami.

²⁹ Gatu ta'nig nepu'tipnig mo apaji unagita'ti'gw, goqwei ugjit sign'tuaten ula mimajuinu'g ugjit ta'nig gis nepu'tipnig? Goqwei wet tla'taqatioq glapis 'gtlams'tmoq ta'nig nepu'tipnig apaji minunsultitaq? ³⁰ Aq ninen, goqwei ugjit iga'tutesnen 'ntmimajuaqanminen te'sigisg'g? ³¹ Wijigatulti'gw te'sigisg'g weltesgm 'npuaqan. Me'gitelmuloq ta'n tel gegnu pmita'ioq Se'suguliewigtug, na Gjsaqamawminu. Etna na ugjit wet tlimuloq. ³² Tali ugtapsunig gis matnijig Epesusewaq pa wije'i aq, elue'ultijig wi'sisg ugjit pas'g ta'n goqwei 'msntes ula ugs'tqamug? Mo teli ula'liug. Pa na mo nugu apaji minunsultigw na tujiw tla'taqatinej ta'n i' thuepnig, "Jugwita'gw, mijjultinej, aq samqwoltinej aq giso'ltinej muta sapo'nug 'npu'titesnu." Pas'g na mo telianug.

³³ Mut lue'wa'lugsultinew. Pa na gitapaq na negmow ta'nig opla'taqatijig na 'pqot tla'tegetes 'st'ge' negmow aq seioqwialsin. ³⁴ 'Ns'tua aq pun lue'wia aq pun pata'tega. Alt gilew mo nenuawoq Gjinisgam je tlia thui'tusultioq Gjinisgam ugtmimajuinumg.

Pilue'gt'tal gaqinal ta'n tujiw minunsulti'gw

³⁵ Nat wen pipanigesij, "Tal gis minunsultitaq ta'nig nepu'tipnig? Talamugt'tal wa'qiwal?" ³⁶ Elue'wien ta gi'! Pa na mo nestmun ta'n tel pipanigesin. Ta'n tujiw iga'taqun 'sginmin maqamigeg, ma 'sgalianug glapis sugul'gaq. ³⁷ Aq ta'n goqwei iga'taqutmn maqamigeg pas'g 'sginmin. Etug 'sginmin glungwei gisna ap igtig 'sginmin ta'n pugjige'l 'pqojigwetew. Mo iga'taqutmun ta'n goqwei gis gisigweg. Na 'sginmin ta'n iga'taqutmn, 'lpa piltui angamgug ta'n tujiw gisigweg. ³⁸ Gjinisgam ignmatg 'sginmin 'pqoji sgalian aq nigweg tlamugt'tew ta'n negm tel puatg. El'toq te's 'sginmin sgalian aq nigwen ta'n telamu'gl iga'taqut'pnn. Igataqutmn piesgmn, piesgmn nigwetew.

³⁹ Eimu'tijig mimajuinu'g, wi'sisg, jipji'jg, aq nme'ji'jg. Mimajuinu'g wa'qiwal mo wije'nugul aq wi'sisg, gisna ala igtigig.

⁴⁰ Negmow ta'nig tleiaultijig wa'so'q wa'qiwal me' pilue'l aq ginu. Negmow wa'so'q me' weli angamgusultijig je mu negmow ta'nig tleiaultijig ula ugs'tqamug. ⁴¹ Na na'gu'set welaset, aq tepgun'set piltuaset, aq gloqowe'j me' aji piltuasultijig aq alt gloqowe'j me' nutgasultijig je mu igtigig.

⁴² Etna na ula wije'tew ta'n tujiw nepu'tijig apaji minunsulti'tij me' pilue'l ga'qinal gugunmi'titaq. Ta'n tujiw 'npuinu utqutaluj sugul'gatew, gatu ta'n tujiw minunsij iapjiwewei mimajuaqan guguntew. ⁴³ Ta'n tujiw 'npuinu utqutaluj, ma nugu gepmitelmam'g gatu ta'n tujiw minunsij na tujiw apji gepmitelmaten. Gaqinal menaqaanaqal aq 'nputitesnu, gatu ta'n tujiw apaji minunsulti'gw ml'gignattesnu aq apjiw mimajultitesnu. ⁴⁴ Ta'n tujiw utqutaluj ugs'tqamugewei wa'qi gatu ta'n tujiw minunsij wa'so'qewe'tew wa'qi. Gjinisgam gisitoq ugs'tqamugewei ga'qinal aq maw wa'so'qewei ga'qinal gisitatal. ⁴⁵ Tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng, "Gjinisgam eliapnn Ataal, amgwesewei ji'nmul, aq ignmuapnn mimajilin," gatu ugtejgewei Ata, na Se'suguli. Negm ignmugsitesnu iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q. ⁴⁶ Amgwesewei, geggunmu'gl ugs'tqamugewe'l ga'qinal, gatu pugjige'l Gjinisgam ignmugsitesnu wa'so'qewe'l ga'qinal. ⁴⁷ Amgwesewei Ata wejitasip t'pgwan aq tleiawit ugs'tqamug, gatu tapuwei Ata na Se'suguli na wejiep wa'so'q, ⁴⁸ Ta'nig tleiaultijig ugs'tqamu wije'i telita'sultijig pa wije'i aq ta'n wen t'pgwanigtug wejiep. Ta'nig tleiaultijig wa'so'q wije'i telita'sultijig pa wije'i aq ta'n wen wejiep wa'so'q. ⁴⁹ 'Ms't ta'n te'si'gw wije'i telita'sulti'gw pa wije'i aq Ata, gatu newgte' na'gweg wije'i tlitasultitesnug pa wije'i aq Se'suguli.

⁵⁰ Ula telimuloq, nigmatut, na mimajuinu'g ula ugs'tqamug ma gisi pisgwita'gwig Gjinisgam ugtelege'wa'ging. Ta'nig geggunmi'titl ugs'tqamugewei wa'qiwal ma gisi msnmi'ti'gw ta'n goqwei iapjiwewei glapis 'msnmi'titaq wa'so'qewei wa'qiwal muta ugs'tqamugewei wa'qiwal 'np'tal aq ma iapjiw mimajulti'gw.

⁵¹ Getu' gnuatuloq ta'n goqwei a'guteg. Ma 'ms't gaqi 'npu'tigw, gatu awna jiniw ignmugsitesnu pile'l ga'qinal. ⁵² Tli nqa'si tliatew pa wije'i aq ta'n 'gpugug teli psigwates. Na tliatew ta'n tujiw Gjinisgam ugtejgewei ugpiwugwaqanm nutmoq. Na tujiw ta'nig nepu'tijig unagita'taq aq iapjiw mimajultitaq. Toqo ginu ignmugsitesnu pile'l ga'qinal ta'n iapjiw mimajultitesnu. ⁵³ Nige' geggunmu'gl ugs'tqamugewe'l ga'qinal, ta'n 'np'tal. Amujpa ignmugsitesnu wa'so'qewe'l ga'qinal glaman ma 'npu'tigw. Na tujiw iapjiw mimajultitesnu. ⁵⁴ Ta'n tujiw ula tliatew, ignmugsi'gw wa'so'qewe'l ga'qinal glaman ma 'npu'tigw gatu iapjiw mimajultitesnu. Na tujiw ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng na tliatew,

"Npuaqan wissuignulden.

'Npuaqan ma nugu i'gtnug.

⁵⁵ 'Npuaqan, ma nugu wissuignemiweg.

'Npuaqan, mo etenug 'gml'gigno'tim

ta'n tli asgaiwitesnen?"

⁵⁶ Lue'uti ta'n pegisitoq 'npuaqan gaqiatew aq na 'tplutaqan ta'n musga'tugsi'gw 'gtlue'utinal ma nugu ilsumugsigw. ⁵⁷ Ge' miwatmuanej Gjinisgam ta'n ignmugsi'gup wissuignemotmnenu 'npuaqan wet sapu tl lugwet Gjisaqamaw Se'suguli.

⁵⁸ Glaman wijigatulti'gw, ta'n mawi gsaluloq, ml'g'pugultigw. Mut goqwei ignmatmnew maja'lugsinew ta'n teli gtlams'tasultioq Se'suguliewigtug aq mut ignmuanew wen lue'wa'lugsinew. Iapjiw siaw lugwatmug Gjinisgam ugtlgowaqan muta geitu'g ta'n goqwei tela'tuoq Se'suguliewigtug apjiw tepawgtig.

16

*Pem mawo'tu'tij suliewei ugjit gitapenaq
ta'nig getlams'tasultijig*

¹ Pualuloq tla'taqatinew pa wije'i aq ta'n telimg'pnig igtigig ta'nig getlams'tasultijig Galetiaewa'gig. Pem mawo'tu'tij suliewei ugjit apoqonmuanew ta'nig getlams'tasultijig Seluselemg. ² Te's aqantie'umg 'ms't ta'n te'sioq ta'n telgi'g suliewei gis ne'pa'tuoq

aqantie'uti amujpa na ta's'g iga'tuoq gmetug. Na tla'taqatioq, glaman ta'n tujiw 'pgisinnan ma al mawa'tuoq suliewei. ³ Na tujiw apgotgimas ji'nmug ta'n gilew gisi mgnoqopnig ugjit la'tunew ula 'gtignmatimgewe'mual Seluselemg aq ignmua's wi'gatignn ugjit gnua'tugsinew ula ignmatimgewei. ⁴ Nemituan tepawgtig ugjit ni'n lien, na tujiw wije'witaq.

Ta'n goqwei Poligap gisite'tg

⁵ Pugjitew jugu'a's aq naji mittugwalultoqs'p gatu tmg amujpa wet saputa'sia's Masetoniaewa'gig aq na tujiw 'pgisintes ta'n eimu'tioq. ⁶ Etug jel siawqattes ta'n eimoq glapis gesig gaqiaq. Na tujiw gisi apoqonmuitoqs'p ta'n tl siawa'sites ta'n tet tami lia's. ⁷ Mo pas'g getu nemu'luoq gijga'ji'. Me' getu 'pgitgadm ta'n eimoq, Gjisaqamaw tli ul'te'tg.

⁸ Gatu siawqattes Epesuseg glapis pestie'uti teluisig Pentigast iga'q. ⁹ Assma nige' pugwelg lugowaqan ugjit Gjinisgam eteg ta'n maw tepawgtig ugjit lugwattes, je tlia i'mu'ti'tij pugwelgig ta'nig getantu'tij Gjinisgam ugtlgowaqan.

¹⁰ Ta'n tujiw Timoti 'pgising ta'n eimutioq, mut awan'ta'sultinew ugjit ul'ta'sualanew muta negm elugowatl Se'sugulial pa wije'i aq ni'n. ¹¹ Mut wen ignmuanew pepsitelman gatu apat gitmug welgwijing aq apoqonmug ta'n tl siawa'sitew glapis 'pgising ta'n eim. Esgmalg apaja'sin aq maw igtigig ta'nig wijig'tijig ta'nig getlams'tasultijig.

¹² Gatu nige' ugjit wijigmug Apollos. Munsaiaqap ugjit mittugwalugsinew aq maw igtigig ta'nig getlams'tasultijig gatu mo wel'te'tmug'p ugjit lien nige'. Gatu lietew ta'n gase'g gisi pgwatoq.

Ugtejgewe'l glusuaqan

¹³ Ango'tmug aq ml'g'pugultigw. Ml'gito'ltigw, aq ml'gi gtlams'tasultioq. ¹⁴ Ta'n pas'g goqwei tela'tuoq, tla'tug muta gesaloqig igtigig.

¹⁵ Gejioqig, Stipen (E'gian), aq wi'gma, amgwesewa'juultipnig ta'n getlams'tasultijig Gli'gewa'gig. Igalsultipnig ugjit lugowanew Gjinisgam ugtmimajuinung. Wijigatulti'gw, etawaqtmuloq ¹⁶ ugjit majulgwalanew na mimajuinu'g ta'n ilgwenugsioq pa wije'i aq negmow, Stipen aq wi'gma maw 'ms't wen ta'n maw lugutijig.

¹⁷ Welgwijin muta Stipan, Poltunatus aq Aqqaigs weita'pnig ta'n eimoq. Gilew mo eimu'tiwoq ta'n eim ta'n tli apoqonmuitoqs'p gatu negmow apoqonmui'pnig. ¹⁸ Aq welgwija'lipni pa wije'i aq ta'n tel welgwija'lugsioqopnig. Na mimajuinu'g ta'n telo'tijig 'st'ge' negmow te'pmi'tij gepmitelmugsinew.

¹⁹ 'Ms't ta'n te'sijig ta'n getlams'tasultijig E'siaewa'gig, me' wi'tugsioqopnig. Aguila aq Plisilla elgitmugsioqol ugt'gsaltuaqanmuow aq maw igtigig Gjinisgam ugtmimajuinung ta'nig mawi ultesgatultijig wiguowaq. ²⁰ 'Ms't ta'n te'sijig ta'nig getlams'tasultijig pipanimipnig ugjit wi'tan. Ultesgug 'ms't wen aq tla'tagatigw ugjit musga'tunew ta'n teli gsaltultioq.

²¹ Pa na npitnigtug ula ewi'gm, "Ni'n Poligap wel'ta'sualuloq."

²² Ta'n wen mo gesalagul Gjisaqamawul, Gjinisgam ugtapulatal. Etawaqtmul Gjisaqamawminu, Se'suguli apugjig apaji pgisinn.

²³ Etamg Gjisaqamaw Se'suguli ul'telmugsinew.

²⁴ Elgitmuloq ntg'saltuaqanm muta 'ms't tleiaultioq Se'suguliewigtug. Glapis ap nemu'loq, Poligap.

Tapuwei wi'gatign ta'n Poligap ewi'gmuaji Golintewaq Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Ula na ta'puwei wi'gatign ta'n Poligap ewi'gmuaji na mimajuinu'g Golintewaq. Telimaji goqwei ugjit me' mnaq emittugwalanew.

Teplutg na tla'tegen aq negmow getu gji'gtu'tij goqwei ugjit ma gis tla'tegegw ta'n teplumaji. Poligap migwimaji ta'n gegnu'tmuaji tla'taqatinew aq getu gji'toq jigs'tmuanew. Telimaji apigsigtuanew igtigig ta'nig gis jiglita'jig lue'utigtug aq apoqonmuanew mu nugu tla'taqatinew. Poligap migwimuaji ta'n Gjinisgam Gisiteget wele'waji aq telteg negmow welewa'tiji igtigig. Pjiliw ta'nig nutma'tijig Selusalemg aq maw Jutiaewa'gig ta'n Se'sus na Westaulg tleiawit.

Poligap etl lugowatl Gisitegelitl aq telimaji mimajuinu'g na pilei gisagnutmamgewe'l. Poligap je tlia gitnmat aq welmaje'g wejo'tg gisa'lan mimajuinu'g majulgwalanew Gisitegelitl.

Getu' tlimugsi'gw ta'n goqwei Gisiteget gis tla'teget ugjit ejigla'lugsi'gw ta'n lue'uti assumugsi'gup.

Ta'n qoqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Poligap miwatmuatl Gisitegelitl (1.1-11)

Ta'n goqwei Poligap elugwatg ugjit ulapetmnew na Golintewaq (1.12-7.16)

Amujpa gmetug iga'tug ta's'g suliewei ugjit apoqonmuanew Nisgam ugtmimajuinung ta'n ewle'jutiliji (8.1-9.15)

Nisgam megnatl Poligapal ugjit apostale'witewilitl (10.1-12.21)

Ugtejgewe'l glusuaqann ugjit witapaq (13.1-13)

¹ Nige' ni'n Poligap epa'si, aq ap ewi'gmuloq, ta'n getlams'tasultioq Gjinisgamewigtug, na 'gjigan Golint, aq maw 'ms't ta'n te'sijig Gjinisgam ugtmimajuinung, Gli'gewa'gig. Ni'n aq Timoti, 'gjignaminu Se'suguliewigtug, wel'ta'sualuleg. Ni'n na Se'suguli ugta-postale'witemul, muta Gjinisgam Gisiteget tel'te'tg'p.

² Etamgig, Gjinisgam gujjuinu aq Gjisaqamaw Se'suguli uleiugsinew aq ignmugsinew uggelu'lgmuow, aq wantaqo'ti 'ggamlamunuaq.

Poligap miwatmuatl Gjinisgaml

³ Ge' miwatmuanej Gjinisgam, ta'n Gjisaqamaw Se'suguli ujjl. Negm na gujjinu, aq mawi ewlitelmaji mimajuinu'g, apoqonmuaji aq apgnua'laji. ⁴ Apjiw apgnua'lugsi'gw aq melgignewa'lugsi'gw ta'n tujiw gitnm'ti'gw. Na tujiw wije' gis tli apgnua'latesnu igtigig, ta'nig mil gitnm'ti'tij. Apgnualgig pa wije' aq Gjinisgam ta'n teli apgnua'lugsi'gup, aq teli ewlitelmugsi'gup. ⁵ Ginu tel piam gitnm'ti'gw, ta'n Se'suguli tel gitnmap, gatu elt mawi apgnua'lugsitesnu, aq ulgwija'lugsitesnu. ⁶ Ninen maw gitnm'tieg'p ta'n tujiw pegisitulo'q gelu'lg agnutmaqan, ta'n gisi ugs'ta'titoqs'p, na gilew weji apoqonmugsioq. Ta'n tujiw Gjinisgam apgnua'lugsieg, na wije' gilew tli apgnua'lugsitoqs'p aq apoqonmugsitoqs'p. Ignmugsitoqs'p na ml'gigno'ti ugjit gisipugutmnew, na wije' gitnmo'qon ta'n ninen gisipugutmeg'p. Etna na ula ugjit Gjinisgam ignmugsi'gw gitnm'tinenu glaman apgnualatesnu igtigig. ⁷ Elita'sual'g't Gjinisgam apgnua'lugsinew aq apoqonmugsinew aq geitueg na tla'tegetew ugjit gilew. Geitueg ta'n tel gitnm'tioq ta'n ninen tel gitnm'tieg'p elt gilew tli apgnua'lugsitoqs'p ta'n ninen teli apgnua'lugsieg'p aq apoqonmugsieg'p.

⁸ Nigmatut ta'nig getlams'tasultioq getu migwimuloq ta'n tel gitnm'tieg'p E'siaewa'gig eimu'tie'g. Pajiji ma'mun gitnm'tieg'p aq amasgipnugsieg'p. Tel ta'sieg'p ma saputaw-sultiweg. ⁹ Tel'ta'sieg'p 'lpa 'npu'titesnen. Mo eigtnugup tami ta'n tli apoqonmasultitesnen. Na ula wet tliaq glaman ma' lita'sualsultiweg gatu awna lita'sualatesnen Gjinisgam, ta'n gisi unaqo'laji nepu'tilipni. ¹⁰ Enmi amasgipnugsieg'p, glapis suel ne'po'qsieg, gatu Gjinisgam westaugstieg'p. Wijei siaw tla'tegetew. Westaugstieg te'sigisg'g aq geitueg siawi ugs'taugsitesnen. ¹¹ Pipanimuleg siawi apoqonmuinen, ta'n teli a'sutmessewieg. Na tujiw pugwelgig mimajuinu'g miwatmua'tital Nisgamal ta'n teli asitemugsioqol ugta'sutmaqanmual ugjit saputa'lugsinen. Na wet tl miwatmua'tital Gjinisgaml.

Ta'n goqwei Poligap telsumsip, mo gis tla'tegegup

¹² Mawi ul'ta'sultieg gis tluenen, tetapua'taqatieg'p mimajuinuigtug aq me' piam ugjit gilew ta'n te'sioq. Gjinisgam gejugsieg mo wesgiji angamgusultiweg. Elita'sualg't ilgwenugsinen mu ninen ta'n teli angita'sultiweg. Negm Gjinisgam teli ul'telmugsieg'p ignmugsinen ml'gigno'ti ta'n tli tetapua'taqatinen aq ntangita'suaqanminen telimugsieg na tlian. ¹³ Ewi'gmuleg pas'g ta'n goqwei gis gittoqs'p, aq gisi ns'tasultitoqs'p aq mo goqwei mingwa'tulueg'p. Mo tetuji ul nenuiwoq pas'g pualuleg ugsua'tun ta'n tel wi'gmuloq. Elita'si ugjit wajui ns'tmu'tinew, ¹⁴ ta'n goqwei nige' pas'g gijga nestasultioq. Ta'n tujiw Gjisaqamaw Se'sus ugna'gwegm iga'qt'tew, gilew gisi ul'ta'sultitoqs'p ta'n ninen teli pgsitule'g gelu'lg agnutmaqan glaman ugs'ta'titoqs'p aq ninen ul'ta'sultitesnen ta'n teli gtlams'tasultioq.

¹⁵⁻¹⁶ Tetuji gji'tuap ula. Etna na ugjit gisita'siap 'nqa'sin aq nat nmu'linew gesgmnaq siawa'siw Masetoniaewa'gig. Gisita'siap mittugwalulinew ta'n tujiw pm lia'n na'te'l aq ap ta'n tujiw pmi apaja'sian. Na tujiw apoqonmating ugsua'tultoqs'p ta'n tl lia's Juti-aewa'gig. Na tujiw tgwangatetew ta'n tli ulapettoqs'p. ¹⁷ Gatu mo gis jugu'ewap. Etna na ugjit pipanimultioq ta'n goqwei weji sa'se'wita'siap? Etug jel tel'ta'sultioq menaq ta menaqqajewei gisita'siw? Gisna tele'i pa wijei aq ugs'tqamugewa'j ta'n nujinm'ji'muet. Ta'n pas'g goqwei wel'te'tg gatu ma tla'tegegw. ¹⁸ A' na moqwa'. Gjinisgam na teliaqewei aq ni'n na Gjinisgam ugtapostale'witemul. Teliaq teluei. Ma egs'pugua'luluoq. Teliaq ta'n gis tlimuloq. ¹⁹ Se'suguli, Gjinisgam uggwisl, wesgumg'tt'pnig Sailas, Timoti, aq ni'n. Ma negm ewnasimuluoq. Ta'n tujiw teluej e'e. Apjiw tla'tegetew menaqqajewei ta'n teluej. Negm na maw gi'gwajiet. ²⁰ Etna na negm Se'sus tela'teget 'ms't ta'n Gjinisgam teli tplumugsi'gup. Ta'n te's'g goqwei glutmug Gjinisgam, amujpa na wet sapu tl lugwet Se'suguli ugwisunmg. Amujpa gtlams'tmug Gjinisgam na tla'tegetew ugjit ginu. Na tujiw gis tluetesnu, "Na tliatew." Na tla'taqati'gw Gjinisgam gepmitel-matesnu. ²¹ Etna na negm Gjinisgam ta'n siaw gisa'lugsi'gup gisipugutmnenu ta'n teli gtlams'tasulti'gw Se'suguliewigtug. Etna na Gjinisgam ta'n gisi mgnugsi'gup ugjit lugowanenu. ²² Gegnugwalugsi'gup ugjit negmewe'n, ta'n tujiw ignmugsi'gweg Wejuli Nisgaml 'ggamlamuninaq glaman 'gjittesnu ginu na Gjinisgam un'jang aq 'msntesnug ta'n te's'g goqwei teplumugsi'gup. Ta'n tujiw Wejuli Nisgam mesnuj smtug 'ggamlamun sa'se'wigwija'tultew aq na tujiw Gjinisgam gtu' tetapua'lates, aq ignmugsinenu ml'gigno'ti gis tla'taqatinenu.

²³ Gjinisgam ugwisunmg etl tluai teliaq telimuloq. Geitog ta'n telgwig 'ngamlamun. Mo getu ewlgwija'luluoq ta'n tl majiaqa'lultoqs'p. Etna na ugjit gisita'siap mo pe' lien Golint. ²⁴ Mo wejo'tmueg assumulinen ta'n teli gtlams'tmu'tioq gatu awna maw luguti'gw glaman 'ms't ulgwijultitoqs'p. Melg'pugutmoq ta'n teli gtlams'tasultioq Se'suguliewigtug.

2

¹ Gisita'siap ugjit ula. Ma liew nugu aq gisa'luloq ewlgwijultinew. ² Muta gisa'luloq ewlgwijultinew, wen i'ttew ta'n ni'n welgwija'lit? Gilew pas'g gis tla'taqatitoqs'p aq ma gis tla'taqatiwoq ni'n ewlgwija'luloq. ³ Etna na ugjit weji wi'gmuloqop na wi'gatign. Mo getu liewa's ugjit ewlgwija'lulinew gilew na mimajuinu'g ta'n ulgwija'ligoq. Tel'ta'si ta'n tujiw ni'n ulgwijinan na gilew elt ulgwijultitoqs'p. ⁴ Metuite'tmap wi'gmulinew. Suel gaq suisga's'g 'ngamlamun aq pugwelg'pnn 'nsaqpigunn nisiaqal. Mo getu ewlgwija'luloqop gatu amujpa neia'tuloqop ta'n tetuji gsaluloq aq ta'n tetuji asgawig ta'n goqwei teliaq ugjit gilew.

Apigsigtug ta'n wen gis gawasga'sit aq ejigla'sit ta'n teli opla'tegej

⁵ Etna na ula ugjit weji wi'gmuloqop ugjit na mimajuinu ta'n tel pata'tegep. Gisa'toqop gitnmo'qon aq ewlgwija'lip, me' ma'muni ewlgwija'lugsioqop gilew je mu ni'n. ⁶ Mawi ultesgatultioq aq gis tla'taqatioq ta'n telimuloq aq negm gi's gisi ugtapet. Na nige' tepiaq. ⁷ Gis gawasga'sit aq ejigla'sit ta'n teli opla'tegej, aq na nige' 'ms't ta'n te'sioq apigsigtug aq ulgwija'lug. Mut ignmuanew siawi ewlgwijin glapis mo nugu gisipugutmug aq glapis mu nugu 'gtlams'tasigw. ⁸ Gatu nige' etawaqtmuloq apaja'lug mawi ultesgatultioq aq gnaa'tug ta'n tetuji gsalog. ⁹ Weji wi'gmuloqop na wi'gatign ugjit 'gji'tunew jigs'tuinew ta'n telimuloq. Na nige' telimuloq, "Apigsigtug!" ¹⁰ Ta'n tujiw wen apigsigtuoq elt ni'n apigsigtaq, aq ta'n tujiw ni'n apigsigtaqap, wet tla'tegei Se'sus ugwisunmg ugjit ggelu'lgmuow. ¹¹ Ta'n tujiw wen gis gawasga'sit aq ejigla'sit ta'n teli opla'tegej, apigsigtug, glaman ma Gjimm'tu gis lue'wa'lugsigw aq ma' gistesgugsigw. Weli gji'tu'g ta'n telsigej negm. Na.

Poligap sespetelmatl Taitusal

¹² A' na nige', ta'n tujiw elianeg na 'gjigan Tloas, ugjit naji pestunmn na gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'suguli, gisi ma'muni al pestunmugapnn muta Gjisaqamaw pana'tuapni uggamlamunual ugjit na mimajuinu'g jigs'tmu'tinew. ¹³ Gatu wesam ma'mun sespeta'siap muta mo gis wejiaqap na'te'l Taitus, 'njignam. Na tujiw telimg'pnig negmow ta'nig getlams'tasultijig, "Ap nmu'ltoqs'p," aq siawa'siap Masetoniaewa'gig.

E'wmug na ml'gigno'ti ta'n Westaulg ignmugsi'gw

[Gisi wissuigno'taqatitesnu lue'uti, e'wmug na ml'gigno'ti ta'n Westaulg ignmugsi'gw. Apjiw gis thuetag ta'n tujiw weljema'gewei nasgmn aq pa na wijej gis thuetag wen ta'n majulgwalatl Westaulgl.]

¹⁴ Majulgwalog Se'suguli ta'n teli apjiw ilgwenugsi'gw, gisi wissuigno'taqatitesnu lue'uti. Nige' gis nmitutew 'ms't wen ta'n tel gawasga'lugsi'gweg aq ta'n tel mima-julti'gw Gjnisgamewigtug te'sigis'g. E'wugsi'gw ugjit usgumanenu Se'suguli glaman na agnutmaqan ugjit se'sa's'gt'tew 'ms't tami pa wijej aq weljema'gewei. Miwatmaqat Gjnisgam ugjit ula. ¹⁵ Ta'n tujiw Se'suguli eig 'gtinnenaq tetapua'lug Gjnisgam pa wijej aq weljema'gewei muta Gjnisgam nemiatl Se'susal eimlij 'gtinnenaq. 'Ms't ta'nig westa'tijig aq ta'nig mo westa'ti'gw geitu'tij Se'suguli eig 'gtinnenaq muta pa wijej aq weljema'gewei nasgmn. ¹⁶ Ta'nig mo getlams'tasulti'gw mo wels'tmi'ti'gw ta'n tujiw wesgutmeg mn'tua'gig aq wa'so'q. Etna na pa wijej aq ta'n goqwei jijemaq ugjit negmow. Mo wesua'tu'tigw aq mn'tua'gig siawi 'lta'taq. Gatu awna ta'nig westaultijig, wels'tmi'tij ugjit negmow, pa wijej aq weljema'gewei. Ugsua'tu'tij aq 'lta'taq wa'so'q. Wen tepawgtit ta'n lugwattew ula 'lgowaqan? ¹⁷ Pas'g negmow ta'nig gigwajia'tijig Gjnisgamewigtug. Mo ninen telo'ltiweg pa wijej aq pugwelgig igtigig ta'n teli ugsua'tu'tij Gjnisgam ugglusuaqanml ta'n goqwei mawi anawgtig. Mo gesite'tmi'ti'gw. Pas'g teli ugsua'tu'tij pa wijej aq goqwei pas'g gisi ntuisgetunew ugjit suliewei. Gatu ninen gigwajia'gewei pestunmatmeg. Ninen na Se'suguli ugtlugowinumg aq ugml'gigno'tim

wet sapu tl lugweg nineneg. Gjinisgam petgimugsieg'p aq nemugsieg. Na teli usgutmeg gigwajiagewei aq gis lita'sualitesnen.

3

Nisgam pilei gis agnutmamgewei ta'n wet lugowug

¹ Mut tli ugsua'tunew 'st'ge' ap tl ginualsultinen. Mo ninen wijeï telo'ltiweg pa wijeï aq igtigig ta'nig nuji pestunmu'tijig. Pegisitu'tipnn wi'gatignn ugjit musga'tugsinew ta'n wenulti'tij, ap puattaq wi'gatignn wejiaqal gileweg musga'tuanew ta'n wel'te'tmoqol.

² Gatu ninen mo menuegewegl wi'gatignn ugjit musga'tugsinew ta'n wenultieg. Ta'n goqwei gis gina'muleg'p gis nmitas'gt'tew gilew ta'n tel pmita'ioq. Ta'n te'sijig gisi gji'tutaq aq gisi ns'tasultitaq ta'n tel pmita'ioq. Na pas'g telamu'g wi'gatign nuta'maieg. Apjiw migwitelmultesnen 'ngamlamuninaq aq ma awan'ta'sualulueg. ³ Ninen pestunmuleg'p na gelu'lg agnutmaqan aq getlams'tasultioqop Se'suguliewigtug. Musga'tuoqop ta'n tel mimajultioq na Se'suguli eig 'ggamlamunuaq. Gjinisgam ta'n apji mimajit iga'tugsioqop 'ggamlamunuaq wet sapu tl lugwet Wejuli Nisgamewigtug. Iga'tugsioqop gelu'lg agnutmaqan 'ggamlamunuaq glaman ma awan'ta'sultiwoq pa wijeï aq wi'gas'g wi'gatignigtug, gisna gun'tewigtug. Gnn'mug 'ggamlamunuaq aq ma awan'ta'sultiwoq.

⁴ Se'suguli 'ntinnaq eig, etna na ugjit wet tlueieg ula. Elita'sual'g't Gjinisgam aq geitueg na tla'tegetew, wet sapu tl lugwet Se'suguliewigtug. ⁵ Mo tel'ta'sultiweg ninen gisi nguti tla'taqatitesnen ula 'lgowaqan. 'Lpa mo goqwei tepawgtinug gis tla'taqatieg Gjinisgamewigtug. Etna negm na Gjinisgam ignmugsieg ml'gigno'ti gis tla'taqatinen aq siaw munso'ltinen. ⁶ Etna na negm, ta'n ignmugsieg'p na ml'gigno'ti, aq apoqonmugsieg'p ta'n tel tling'j igtigig ta'n goqwei gisite'tg'p, na pilei mawagnutmamgewei ugjit na gelu'lg agnutmaqan, ta'n gisi ugs'tawian mimajuinu'g. Mo telimaqatijig, "Amujpa jigs'tmoq ta'n te's'g goqwei 'tplutaqan Lesui'peweiei." Ma gis waju majulgwatmuoqol, na ugjit 'pgisulaten mn'tua'gig. Gatu awna telimg'tjig, "Gtlams'tmug na gelu'lg agnutmaqan aq ignmug Wejuli Nisgam ilgwenugsinew," muta ignmugsitoqs'p iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q, siaw munso'ltinen. Etna na negm, ta'n ignmugsieg'p na ml'gigno'ti, aq apoqonmugsieg'p. ⁷ Gjinisgam ugml'gigno'tim musga's'g aq paqtata's'g ta'n tujiw ignmuateg Mowisal na 'tplutaqan ewi'gas'g gun'tewigtug. We'gaw Mowis ugsisgw paqtata's'g. Na paqtateg pem jigla's'g'p gatu Isle'laq mo gis siawi angama'tigupnn. ⁸⁻⁹ Ta'n tujiw 'tplutaqan ignmuateg, Gjinisgam ugml'gigno'tim musga's'g aq paqtata's'g'p. Gatu ta'n tujiw mimajuinu'g ignmua'titl Wejuli Nisgam ilgwengunew aq jigs'tmi'tij gelu'lg agnutmaqan, na tujiw Gjinisgam ugml'gigno'tim me' ma'muni musga's'g ta'n tel gegnu pmita'tij pa wijeï aq paqtateg ugtmimajuaqanmual. ¹⁰⁻¹¹ Je tlia Gjinisgam ugml'gigno'tim musga's'g aq paqtata's'g ta'n tujiw 'tplutaqan ignmuateg, mo pegiji paqtatenugup. Mu nige' tel musga's'gtug, mo nemitas'gtug muta na gelu'lg agnutmaqan me' gepme'g aq me' paqtata's'g je mu 'tplutaqaneg aq iapjiwewe'tew me' aji paqtata's'g.

¹² Geitueg ula tlian. Etna na ugjit melgito'ltieg ta'n tel pestunmu'tieg aq mo goqwei mingwa'tueg. ¹³ Mo ninen wijeï telo'ltiweg pa wijeï aq Mowiso'q ta'n angune'g'p ugsis atla'wegnigtug ta'n tujiw gaq agnutmuateg mimajuinu'g Gjinisgam ugglusuaqanml, muta Isle'laq mo gis siawi angaptmua'tigup ugsis. Paqtateg uljaqa pem jigla's'g'p gatu wesam paqtateg'p. ¹⁴ Mo pas'g Mowis ugsis anguna'stugup gatu maw ugtmimajuinung ta'n teli ns'tmu'ti'tij. Aq je me' nige' gisgug, mo gisi ns'tasulti'gw ta'n tujiw egitmi'tij ta'n goqwei ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng. Pa wijeï aq mo nemitu'ti'gw ta'n goqwei anguna's'g glapis nat wen panega'toq. Mo gisi ns'tasulti'gw glapis ta'n tujiw lita'suala'tij Se'sugulial. Ignmugsitesnu 'ns'tasultinenu ta'n goqwei Nisgamewei. ¹⁵ Je me' nige' gisgug ta'n tujiw egitmi'tij Mowis ugt'tplutaqanml me' wijeï mo gisi ns'tasulti'gw. ¹⁶ Ta'n tujiw ta'n pas'g wen gawasga'sit aq elita'sualaj Gjisaqamawul na

tujiw gisi ns'tasitew. Pa wije aq ma nmitun ta'n goqwei anguna'sg glapis nat wen pana'toq. ¹⁷ Gjisaqamaw na Wejuli Nisgam ignmugsi'gw mimajuaqan. Ta'n tujiw eig 'gtinnenaq iga'lugsi'gw ta'n teli ugjo'tmug gisi ugs'tawi'sultinew ta'n tel gugunmug Lesui'peweiei 'tplutaqan muta ma gis waju gugunmuggl. Gesgutoqutigup lue'utigtug gatu Wejuli Nisgam ejigla'lugsi'gw ta'n tujiw getlams'tasulti'gweg Se'suguliewigtug. ¹⁸ Ginu ta'nig getlams'tasulti'gw Se'suguliewigtug, gis siaw nmitutesnu Gjnisgam uggepmite'lgaqanm aq ugml'gigno'tim. Ta'n tel mimajulti'gw, pem tlo'lti'gw st'ge' Se'sus aq igtigig nmitu'titew, ma gisiga'tun. Etna na ula Wejuli Nisgam etl lugwet 'gtinnenaq, gisa'lugsi'gw me' gis tlo'ltitesnu st'ge', aq ugml'gigno'tim aq uggepmite'lgaqanm me' musga'sgt'tew 'gmimajuaqanminaq.

4

Gjnisgam nat goqwei mawi mgo'tig ignugsi'gw

¹ Gjnisgam, ta'n teli ewlitemugsi'gw, ignmugsieg'p ula ugtlgowaqan, aq mo punia'tiweg'p gatu awna munso'ltieg'p. ² Mo winjigtug ta'n teli angita'sultieg aq ejigla'tueg'p 'ms't goqwei mo tetaputenug aq ta'n mo weli angamgugtnug tla'taqatinen. Mo wejo'tmug gistesguanen mimajuinu'g 'gtlams'tmu'tinew ta'n ninen teli gtlams'tmu'tieg Gjnisgamewigtug. Mo getu lue'wa'laqatjig. Mo gawasga'tueg Gjnisgam gelu'lg agnutmaqan. Menaqqajewei gegnua'taqatipnig teliaqewei. Ta'n tel mimajultieg aq ta'n tel tlueieg menaqqajewei teliaqewei. Nisgam geitoq aq ta'n pas'g wen gis luetew teliaq aq Gjnisgam apji nmugsieg. ³ Na gelu'lg agnutmaqan sangew menaqqajewei pestunmatmeg aq mo goqwei mingwa'tas'gtnug, gatu ta'nig mo getu 'gtlams'tasulti'gw, na mingwa'tas'g ugjit negmow, aq siawi lta'taq mn'tua'gig.

⁴ Mo getlams'tmi'ti'gw etna na ugjit na mn'tu gis gisa'lapni mo 'ns'tasultinew aq mo ugsua'tunew na gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'sugulial ta'n tel gepmitelmaj ta'n negm Nisgamewilitl. Negmow pa wije aq nepapigwo'ltijig. Mo goqwei gis nemitu'ti'gw muta oqonitpa'qigtug eimu'tijig. ⁵ Ta'n tel pestunmu'tieg mo wesgumsultiweg gatu awna wesgumg't Se'suguli. Negm na mawi espe'g iganpuguit. Amujpa na jigs'tug aq tela'taqati'gw ta'n negm tel puatg. Ninen elugowug't ugjit negm. ⁶ Etna na Gjnisgam ta'n teluep mujga amgwesewei, "Waseteg elateg oqonitpa'qigtug." Pa wije Gjnisgam gisa'lugsi'gup 'ns'tmu'tinenu gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'suguli 'ggamlamuninaq. Gisa'lugsi'gw 'gji'tuanenu negm uggepmite'lgaqanm aq ta'n teli ul'telmugsi'gw pa na wije aq waseteg wasoqweg oqonitpa'qigtug. Wegla nemituggul Se'suguliewigtug.

⁷ Gjnisgam ignmugsi'gup 'ns'tmuanenu wa'so'qewei gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'suguli je tlia mo wen tepawgtigw. Etna na ugjit Gjnisgam ugml'gigno'tim musga'sg ta'n tel gegnu pmita'igw. Aq 'ms't wen gis nmittew Gjnisgam negm tela'tugsi'gup wet sapu tl lugwet ginueg. Je we'gaw mo tepawgtulti'gw mo ginu tela'taqatigup. Ginu pana wije aq nat goqwei mawi mgo'tig wasuego'qigtug. ⁸ Gaqaisg gitnm'ti'gw, pas'g mo pegwatoqsi'gw. Jijuaqa goqwei teliaq, mo geitug ta'n tla'taqati'gup, gatu Gjnisgam apoqonmugsi'gw, ugjit 'gji'tunenu ta'n tla'taqatitesnu gatu mo punia'tigw. ⁹ Amasgipnugsi'gw, poqtatesgugsi'gw aq gwilugsi'gw gatu Gjnisgam mo eliamugsigw. Teli angamgug ta'nig getanugsi'gwig gisi wissuignemugsinenu, gatu Gjnisgam saputa'lugsitesnu. ¹⁰ Apjiw 'nsano'qonigtug eimu'tieg, mo geitueg etugjel ne'po'qsitesnen 'st'ge' Se'sus ta'n teli eig'p 'nsano'qonigtug. Glaman gis nmitta'q Se'suguli ta'n apji mimajit, 'ntinnenaq eig, aq ugml'gigno'tim wet sapu tl lugweg 'ntinnenaq, ta'n tel siawawgsultieg. ¹¹ Apjiw nsano'qonigtug mimajultieg muta elugowg't Se'suguli. Na tujiw gis nmitta'q Se'suguli, ta'n apji mimajit, 'ntinnenaq eig. Nmitutaq ugml'gigno'tim wet sapu tl lugweg 'ntinnenaq ta'n tel siawawgsultieg, ninen ta'n apugjig 'npu'titesnen. ¹² Ninen iga'tueg 'ntmimajuaqanminen. Etug jel ne'po'qsitesnen ta'n tel pestunmu'tieg.

Apjiw 'nsano'qonigtug eimu'tieg gatu gilew iapjiwewei mimajuaqan nige' geggunmoq. Ula wet tliaq ugjit gilew ulapetmnew.

¹³ Getlams'tasultieg pa wijeı aq ta'n Gjinisgam ugtwi'gatign tel wi'gas'g, "Getlams'tasiap etna na ugjit wesgutm." Na teliaq aq elt wesgutmeg wejiaq ta'n teli getlams'tasultieg. ¹⁴ Geitueg Gjinisgam ta'n apaji minua'lapnn Gjisaqamaw Se'sugulial, elt apaji minua'lugsitesnen maw Se'susal ninen ta'n tleiaultieg Se'suguli aq la'lugsitesnen negmeg maw gilew. ¹⁵ Gjinisgam na wet tla'teget glaman 'gtlams'tmu'tinew. Ta'n me' tel piam pugweloq getlams'tasultioq Se'suguliewigtug, na tl piam pugwel'toqs'p ta'n miwatmuatoqs'p Gjinisgam ugjit ta'n teli ule'ugsi'gw, aq na me' gepmitelmaten.

El mimajulti'gw ta'n teli gtlams'tasulti'gw

¹⁶ Mo punia'tigw je tlia gaqinal pem menaqana'tigl aq apugjig 'npu'titesnu. Gatu 'gtan-gita'suaqanminal melgignewa'luggig Gjinisgamewigtug te'sigisg'g aq maw 'gjijaqamijinaq. Etna na ugjit mo punia'tigw. ¹⁷ Nige', ta'n ma'mun gitnm'ti'gw, gisa'lugsitesnu me' gepmitelmugsitesnu wa'so'q, glaman ula gitnmo'qon tli angamgugt'tal pa wijeı aq mo goqwei. ¹⁸ Mo angite'tmug ta'n goqwei teliaq 'gtinnenaq ta'n tel gitnm'ti'gw, gatu awna angite'tmug ulo'ti ta'n goqwe'l wa'so'qewe'l ta'n menaq nemituggul. Ula gitnmo'qon, apugjig gaqiatew, gatu na ulo'ti ta'n wejgu'aq, iapjiwewe'tew.

5

¹ Geitu'g ta'n tujiw 'npu'ti'gw pa wijeı aq gignal seioqta's'g. Ga'qinal tli ngattesnu. Na tujiw 'msntesnu pile'l ga'qinal wa'so'q ta'n iapjiwewe'tal, ta'n Gjinisgam gisitugsigupnn, mo mimajuinu'g, pa wijeı aq gignal ta'n iapjiwewe'tal. ² Wesam tetaqaluma'ti'gw, ta'n tetuji puatmu'g, msntesnu ga'qinal wa'so'qewe'l je mu gisi esgma'tmug gisi msnmnenu. ³ Tl nasa'tutesnu pa wijeı aq pile'l aligal. Ma pas'g 'gjijaqamijultigw gatu guguntesnu wa'so'qewe'l ga'qinal. ⁴ Gitnm'ti'gw aq jijuaqa siwia'ti'gw ta'n tujiw ugs'tqamugewe'l ga'qinal geggunmu'g. Mo na tetuji 'gtu 'npu'tigw aq ma gugunmug ugs'tqamugewe'l ga'qinal gatu awna wesam tetaqaluma'ti'gw ta'n tel puatmu'gul wa'so'qewe'l ga'qinal. Na tujiw ugs'tqamugewei mimajuaqan gaqiatew aq iapjiwewei mimajuaqan 'pji pqo-tamgiatew. ⁵ Etna na Gjinisgam ta'n ilajulugsi'gup ugjit 'msnmnenu iapjiwewei mimajuaqan. Ignmugsigupnn Wejuli Nisgaml ugjit musga'tugsinenu ta'n teli tplumugsi'gup tliatew.

⁶ Etna na ugjit apji welgwiwulti'gw aq mo sespete'tmuggw. Geitu'g ta'n teli pgije'g, geggunmu'g ula ugs'tqamugewe'l gaqinal, ma gisi 'lta'gw Gjisaqamaw wiguaq aq ma gisi wijitgweiwawgw Se'sus. ⁷ Tel mimajulti'gw ta'n teli gtlams'tasulti'gw Se'suguliewigtug mo ta'n tel nemitu'g. ⁸ Etna na ugjit welgwiwulti'gw aq mo sespete'tmuggw. Getu' 'nqatmugul ga'qinal ugs'tqamugewe'l aq 'lta'tesnu ta'n Gjisaqamaw eig aq apji wijitgweiwatesnu. ⁹ Je tlia i'mu'ti'gw ula ugs'tqamu gisna na'te'l wa'so'q wejo'tmug tetapua'lanenu ta'n tel we'gwi gisi pgwatug. ¹⁰ Amujpa na 'ms't ta'n te'si'gw 'lta'tesnu Se'sugulieg ugjit ilsumugsinenu. 'Ms't wen ta'n goqwei gis tla'teget, gelu'lg gisna winjig ta'n teli pgitawsij ula ugs'tqamu, 'msntew ta'n goqwei te'p'g.

Gjinisgam teli ugsua'lugsi'gw witapaq muta Se'suguli eig 'gtinnenaq

¹¹ Gepmitelm'g't aq emtoqwalg't Gjisaqamaw. Etna na ugjit munso'ltieg gisa'lanan mimajuinu'g 'gtlams'tuanew Se'sugulial. Gjinisgam wajui gjijugsieg elt gilew wijeı tli gjijianew. ¹² Mo ginualsultiweg gatu awna ewi'gmuloq ugjit ignmulinen glusuaqann ugjit ta'nig ginlua'latijig mimajuinu'g ta'n tel musgalsulti'tij gatu mo ta'n telgwijia'ti'tij uggamlamunuaq. Na tujiw gisi assitematoqs'p ugjit ninen. ¹³ Mimajuinu'g tel'ta'sultijig elue'wia'tieg ta'n wet tla'taqatieg ugjit Gjinisgam. Etugjel na teliaq. Gatu geitueg'p 'ns'tuo'ltinen ta'n tujiw pestunmatmule'g Se'suguli, getmite'tmeg'p aq wet tla'taqatieg'p ugjit gilew. ¹⁴ Ta'n teli gsalugsi'gw Se'suguli na ninen gisa'lugsieg munso'ltinen ta'n tel

pestunmu'tieg. Geitueg Se'suguli weji np'g'p ugjit 'ms't mimajuinu'g. Negm gt'puninu wesua'tugsigupneg. Gaqapetg'pneg ugjit ginu ta'n teli ulmaje'g'p na wijej Gjinisgam tel nemugsi'gw pa wijej aq ginu 'ms't wijej mawi 'npu'tigusnn. ¹⁵ Weji np'g'pnaq ugjit 'ms't mimajuinu'g glaman ta'nig mimajultijig aq getlams'tasultijig ma nugu tla'taqati'gw ta'n goqwei tel puatmi'tij gatu awna tela'taqatitaq ta'n tel puatg, na negm ta'n nepg'p ugjit negmow aq apaji minua'lut'p.

¹⁶ Mu nugu wen ilsumawg ta'n tel nmu'g. Newgt tel'telmugg'p na Se'suguli pas'g mimajuinuit pa wijej aq ginu. Mu nugu wijej tel'ta'sulti'gw. ¹⁷ Ta'n tujiw wen getlams'tasij Se'sugulial Gjinisgam pilei angita'suaqanm ignmuaj. Puna'toq ta'n i' tle'g'p aq piltu mimajit. Se'susal toqo wije'tijig. ¹⁸ Ula 'ms't Gjinisgam gis tla'toq, getanug'p gatu nige' negmeg apaji tgwa'lugsi'gup. Gawasga'lugsi'gup witapeultinenu wet sapu tl lugwet Se'suguliewigtug. Ignmugsi'gup ugtlgowaqan ugjit gnua'tuanenu igtigig elt maw witapeultinew Gjinisgam. ¹⁹ Ula na 'gtagnutmaqanminu ugjit Gjinisgam, na negm apaji tgwa'la'pni ugtmimajuinumg ta'n getlams'tasultijig negmeg, wet sapu tl lugwet Se'suguliewigtug. Gjinisgam mo nugu migwite'tmuagupnig ugtlue'utiwal ugjit ugtapulan. Ignmugsi'gup ula agnutmaqan ugjit tlmanenu igtigig, "Gjinisgam pual'sg witapewinew."

²⁰ Etna na ugjit ninen na Se'suguli ugtagnutmewinumg. Gjinisgam e'wugsieg ugjit glulinen pa wijej aq Se'suguli tl tawaqtmugsioq. Pa wijej aq tl munsaiugsioq. Getanoqop gatu etawaqtmuleg, ignmug gawasga'lugsinew aq apaji tgwa'lugsinew negmeg. ²¹ Se'suguli mo pata'tegegup gatu Gjinisgam gaqi iga'tuapnn 'ms't 'gtlue'utinal glaman ginu ta'n 'gtlams'tasulti'gw aq eimu'ti'gw negmeg gisi iga'tugsitesnu Se'suguli uggetlamiaqewe'm. Na nige' getlamia'ti'gw Gjinisgamewigtug.

6

¹ Etawaqtmuleg ta'n goqwei weji msnmoq Gjinisgamewigtug, mut liaptas'gtn gatu ignmatmug lugwen ta'n telo'ltioq. Munsailuleg mut pisuo'tmnew gatu lugwej 'gmimajuaqanmuaj. ² Jigs'tmu'tigw ta'n Gjinisgam teluet, "Ta'n tujiw wel'telmuloqop mimajuinu'g aq nutu'l oqop, na tujiw apoqonmuloqop. Etna na na'gweg ugjit ugs'ta'tinew."

Na teluep Gjinisgam.

Na nige' nin Poligap telimuloq, jigs'tmu'tigw. Ula na ajiet ugjit ignmuanew Gjinisgam ul'telmugsinew. Gisgug na na'gweg ugjit ugs'ta'tinew.

³ Tel gegnu pmita'ieg glaman ma wen gisa'laqatt mo menuegen Gjinisgam gelu'lg ugtagnutmaqanm. Glaman ma wen we'jitugsiweg goqwei amsalteg ta'n tel lugutieg. ⁴ Gatu ta'n tel mil lugutieg, musga'tueg ninen na Gjinisgam ugtlugowinumg. Gisipugutmeg, ta'n tujiw gitnme'ugsieg. Ta'n teli amasgipnugsieg aq ta'n mo nemitueg'p ta'n tl jiglita'tesnen 'nsano'qonigtug, me' gisipugutmeg. ⁵ Mattoqsieg'p, aq laplusang pijo'lugsieg'p, maw ugt'gsieg'pnig, aq attignita'ieg'p ta'n tel lugowg't Se'suguli, 'lpa gaqia'tieg aq gaqaisg mo nep'tiweg, aq mo mijjultiweg. ⁶ Musgalsultieg ninen na Gjinisgam ugtlugowinumg ta'n tel gegnu pmita'ieg. Mo winjigtug ta'n teli angita'sultieg pas'g gelu'lg 'ntangita'suaqanminal aq waqame'gl. Ta'n teli ns'tmu'tieg Gjinisgam ugtagnutmaqanm na wejo'tmeg tla'taqatinen. Na tel sangewo'ltieg aq nemitueg'p ta'n teli ule'waqatjig igtigig. Wejuli Nisgam ilgwenmugsiegl ntangita'suaqanminal gesalg'tjig ta'nig getlams'tasultijig Se'sugulial. Gesalg't maw 'ms't wen Gjinisgamewigtug tlia we'gaw ta'nig mo gesalugsiweg. ⁷ Musgalsultieg ta'n tel gina'matmeg teliaqewe' aq Gjinisgam ugml'gigno'tim apoqonmugsieg ta'n tel mil lugutieg. Se'suguli tetapua'lugsieg Gjinisgamewigtug. Etna na ugjit Wejuli Nisgam ignmugsieg ta'n goqwe'l igalugsitesnen aq ta'n tl mn'tu wissuignematesnen. ⁸ Alt gepmitelmugsieg, aq alt 'ntaqo'qona'lugsieg,

mil agnimugsieg, aq alt ginualugsieg. Teli ugsua'lugsieg pa wije i aq nuji egsua'tijig, gatu awna ninen pas'g telueieg teliaqewei. ⁹ Alt mo nenugsiweg gatu alt wel nenugsieg. 'Nsano'qonigtug eimu'tieg'p, getu ne'po'qsieg'p gatu geituoq me' mimajultieg. Jile'ugsieg'p gatu mo ignmuam't'pni ne'po'qsinen. ¹⁰ Jijuaqa ewlgwijultieg'p 'ngamlamuninaq gatu wije i teli ulgwijultieg Gjinisgamewegtug. Ewle'jultieg gatu pugwelgig mimajuinu'g gisa'l'g'tjig ugs'ta'tinew, na ula pa wije i aq milesultinew Gjinisgamewigtug. Mo goqwei assutmueg gatu awna ms't goqwei geggunmeg Se'suguliewigtug.

¹¹ Nigmatut, Golintewaq, mo mimgwa'tulueg'p goqwei. Telimuloq ta'n telgwig'p 'ngamlamun. Na tetuji gsaluloq. ¹² Mo ninen puni gsalulueg'p gatu gilew puni gsalieg'p. Pa na goqwei i'g ta'n gissaneg wetme'ugsioq, getu gnua'tuleg mo goqwei eigtnug ta'n ninen wetme'ugsieg. ¹³ Tel gluloq pa wije i aq nn'janioq glaman mut gugunmnew goqwei 'ggamlamunuaq ugjit ninen. Muta ninen mu geggunmulueg goqwei 'ngamlamuninaq. Asite'tmueg ntg'saltuaqanminen!

Angweiug ta'nig mo getlams'tasulti'gw Nisgamal

¹⁴ Mut 'tgwatiwi'tij ta'nig mo getlams'tasulti'gw Nisgamal aq mut toqo lugwenew muta mo wije i teli gtlams'tasultiwoq. Jigs'tmug Gjinisgam ugt'tplutaqanm pas'g mo negmow jigs'tmi'tigup. Piltu angita'sultijig pa wije i aq tepgig aq na'gweg. ¹⁵ Wittoqwa'lug Se'suguli. Negm aq mn'tu ma gisi ul'te'tmi'ti'gw. Ta'n wen getlams'tasit ma gisi toqqwatmug ta'n wen mo getlams'tasigw. Ta'nig getlams'tasultijig geggunmi'tij ta'n goqwe'l Nisgamewe'l gatu ta'nig mo getlams'tasulti'gw mo geggunmi'ti'gw. Mo goqwei wije i geggunmi'ti'gw. ¹⁶ 'Nnuoqta'wg mo tleiaulti'gw Gjinisgam 'gjia'sutuo'guomg. Ginu pa na wije i aq Gjinisgam 'gjia'sutuo'guom muta Gjinisgam ta'n iapjiw mimajit eig 'gtinnenaq. Pa wije i aq Gjinisgam teluep,
“Maw mimajultitesnu aq mawi al'ta'tesnu.

Ni'n na Gnisgamuow
aq gilew na 'ntmimajuinuultitoqs'p.”

¹⁷ Aq Gjisaqamaw teluet,
“Amujpa na puna'loqig aq niguita'ioq
ta'nig mo getlams'tasulti'gw.

Mut tla'taqatinew ta'n goqwei ntaqo'qona'litew
aq ul'telmultoqs'p aq ugsua'lultoqs'p.

¹⁸ Aq ni'n gujuowitoqs'p aq gilew 'ngwisultitoqs'p
aq ntusultitoqs'p.”

Na ula teluet Gjisaqamaw ta'n iganpugutg 'ms't goqwei.

7

¹ Nigmatut ta'n mawi gsaluloq, Gjinisgam 'ms't wegla teplumugsigupnn. Jigla'tinej ta'n te's'g goqwei mo tetaputenug gaqinaq aq 'gjiaqamijinaq, ta'n mo weli angamgugt-nug Gjinisgamewigtug. Ge' musga'tuanej Gjinisgam ta'n tel gepmitelmug igalsultinej ugjit pas'g negm. Ugjo'tmnej te'sigisg'g me' pm sape'ultinenu.

Wegla tla'taqatioqol gisa'litesnen welgwijultieg

² Ap ulitelmieg, iga'lieg 'ggamlamunuaq. Ap angitelmieg. Menaq wen amsala'laqat. Menaq wen gisa'laqatt opla'tegen. Menaq wen pepsitelmaqat. ³ Mo wet thuew ula ugjit 'lsutmulinew muta gis thiaq ta'n gis thueiap. Gilew tetuji gsitelmuleg aq apjiw angitelmuleg je thia mimajultieg gisna 'npu'tieg mawqatmu'titesnu Se'suguliewigtug. ⁴ Muta ni'n weli gji'juloq etna na ugjit weji ginitelmuloq. Ta'n tel gitnmaiap gisa'lioqop ulgwijin ta'n tel nutmai ugjit gilew. Etna na ugjit pajiji ulgwijin.

⁵ Thia we'gaw ta'n tuiw iga'ie'g Masetoniaewa'gig, mo gisi atlasmultiweg'p aq mo gis pun sespetelmaqat'pnig. 'Ms't tami gitnme'ugsieg'p aq gi'gaita'pnig aq jipasultieg'p ugjit

ta'nig getlams'tasultijig. Mo wantaqo'ti geggunmueg'p 'ngamlamuninaq. ⁶ Gatu Gjinisgam ta'n apgnua'laji ta'nig ewlgwijultiliji, apgnua'lugsieg'p ta'n tujiw Taitus pegisingeg. ⁷ Mo pas'g negm ta'n teli pgising gatu ta'n goqwei telimugsieg'p ta'n teli apgnua'loqop. Telimugsieg'p ta'n tetuji 'gtu nmioq, ta'n teli ms'go'ltioq ta'n apji gisgajo'ltioq ugjit igalnew. Etna na ugjit nige' me' pajiji ulgwijin.

⁸ Je tlia na 'ntwi'gatign gisa'lugsioq ewlgwijultinew mo mesgeiw ta'n tel wi'gmap. Mesgeta'siap muta geituap ta'n tli asgaiugsitoqs'p gijga'ji'. ⁹ Gatu nige' welgwijin mo ta'n tel gisa'luloq ewlgwijultinew gatu awna ta'n teli ewlgwijultioq gisa'lugsinew gawasgita'sultinew. Ta'n teli ewlgwijultioq Gjinisgam e'w'g'p glaman ma ugji ug-tap'tiwoq. ¹⁰ Gjinisgam e'w'g ewlgwija'suaqan ugjit 'gtlue'utiwal 'gmimajuaqanminaq ugjit apoqonmugsinenu gawasgita'sultinenu, jiglita'nenue elue'utigug aq me' gigji majulgwalanenu Se'suguli. Etna na ugjit mo mesgita'sultigw ta'n tel tla'tegej. Gatu awna na mimajuinu ta'n mo getlams'tasigw ta'n teli ewlgwijing mo gisa'lagul gawasga'silin elue'utigug gatu gisa'latal siaw lielin mn'tua'gig. ¹¹ Gjinisgam e'w'g'p ta'n teli ewlgwijultioq ugjit 'gtlue'utiwal ta'n tli ulapettoqs'p ugjit ulapetmnew. Mo nugu tl'ta'sultiwoq ejela'tuoq. Gatu awna sespete'tmoqop aq getaqite'tmoqop ta'n tl jigla'tuoq ula lue'uti ta'n ewi'gmuloqop. Jipaqita'ioqop ta'n gis tliaq aq ma'mun pualioqop lien aq apoqonmulinew. Gatu gilew smtug elugwatmoqop ta'n goqwei mo weltenugup aq gisa'luoqop ugtapen na mimajuinu ta'n pata'tegep. Tela'taqatioqop 'ms't goqwei ugjit gis teta-pua'taqatinew.

¹² Tel wi'gmap glaman Gjinisgam musga'tugsitoqs'p ta'n tetuji sespetelmieg'p. Etna na ugjit wet tla'tega'p mu ugjit pas'g apoqonmuan na mimajuinu ta'n pata'tegep gisna ta'n wenn pata'tegelpnn. ¹³ Etna na ugjit welgwija'lugsieg'p me' aji ulgwijultieg'p ta'n nemi'gtteg Taitus welgwijing, muta gilew welgwija'loqop aq gisa'loqop mo nugu sespeta'sin. ¹⁴ Ginualuloqop negmeg ta'n teli gtlams'tasultioq aq mo 'ntaqoqona'liwoqop. Apjiw teliaqewei telimuleg'p aq pa na wije ta'n telimg'tt'p Taitus ugjit gilew musga'tuoqop tlian. ¹⁵ Ta'n tujiw migwite'tg ta'n gilew tel gisgajo'ltioqop jigs'tmu'tinew aq gis geta'gite'tmoqop gis tetapua'lanew aq jipasultioqop mo gis tla'taqatinew ta'n tel pualugsioqop. Na tujiw me' aji gsalugsioq. ¹⁶ Tetuji ulgwijin ap 'mjit newgt gisi wajui lita'sualultoqs'p!

8

Gilew ta'nig getlams'tmu'tioq tli apoqonmua'tigoq igtigig

¹ Wijigatulti'gw pewaluleg 'gji'tunew ta'n Gjinisgam teli ul'telmapni ta'ni getlams'tasultiliji Masetoniaewa'gig. Ignmuapni ta'n tli apoqonmuaten igtigig ta'nig getlams'tasultijig ta'n tel nuta'ma'tij. ² Wel'te'tmi'tip ma'muni apoqonmua'tinew aq tela'taqatipnig muta na tetuji ulgwijultipnig. Je tlia tel ma'mun gitnm'ti'tij aq we'gaw teli ewle'jultipnig. ³ Giasgiw gegnua'tuloq, ignmua'tipni ta'n tel gisi pgwatu'tij aq je me' muta negmow ma'mun getu apoqonmua'tipnig. Wejiaq'p uggamlamunaq ta'n teli apoqonmua'tij. ⁴ Negmow Masetoniaewa'gig etawaqtmugsieg'p aq munso'ltipnig ugjit gisi witoqutultinew aq mawi apoqonmatultinew Gjinisgam ugtmimajuinumg Jutiaewa'gig. ⁵ Me' ma'muna'taqatipnig je mu ta'n tel'ta'sultieg'p. Tmg igalsultipnig ugjit Gjinisgam aq na tujiw ignmugsieg'p suliewei ugjit ignmuanen Gjinisgam ugtmimajuinumg Jutiaewa'gig. ⁶ Na tujiw ninen munsaiqaq Taitus ta'n poqji tl lugwatg'p ula lugowaqan, siawa'tun aq apoqonmugsinew gaqa'tunew ula 'lgowaqan, ta'n apoqonmuoqopnig Gjinisgam ugtmimajuinumg Jutiaewa'gig. ⁷ Pugwe'gl ta'n goqwe'l Nisgamewe'l geggunmoqol. Melgi gtlams'tasultioq. Pugwelgig geggunmoqig nuji pestunmu'tijig, mesgi'g gina'masuti geggunmoq. Getaqite'tmoqop ta'n tli apoqonmua'tioq aq ninen ta'n tel me'gitelmuleg. Pualuleg elt uli apoqonmuanew Gjinisgam ugtmimajuinumg aq me' un'jig 'lta'new ta'n teli apoqonmuoq.

⁸ Mo getu ilsumuluoq. Gatu getu musga'tuloq ta'n igtigig tel getaqite'tmi'tij apoqonmua'tinew. Gilew gis musga'tutoqs'p ta'n teli gsaloq igtigig Gjinisgam ugtmimajuinung, aq mu pas'g glusuaqann. ⁹ Geituoq ta'n Gjisaqamaw Se'suguli teli ul'telmugsi'gw. Wet naqasip ta'n tel milesip wa'so'q aq ewle'jualsip ugjit ginu glaman gisa'lugsitesnu milesultinenu ta'n negm teli ewle'juip.

¹⁰ Na ni'n teli angite'tm me' glu'lgteu gaqa'tuoq ta'n goqwei poqji tl lugwatmoqop newgtipunqeg gis pmiaq. Gilew mawi amgwesewaju'ltioqop ta'n gisite'tmoq aq poqji tla'taqatioqop. ¹¹ Na tla'taqatigw aq gaqa'tug na 'lgowaqan. Getaqite'tmoq gis gaqa'tunew pa wije'i aq ta'n tel gisite'tmoqop gisi poqji tl lugwatmnew aq e'wmug ta'n goqwei geggunmoq. ¹² Getaqite'tmoq gisi apoqonmua'tinew aq ignmuanew suliewei. Ta'n goqwei geggunmoq, Gjinisgam ul'te'tmugsitoqs'p, 'gsulieweimuow ug-sua'tugsitoqs'p aq mu ta'n goqwei mu geggunmuoq.

¹³ Wejo'tm apoqonmuan igtigig glaman 'ms't tepiatew geggung, mo ugjit gilew gitnm'tinew, gisna ugjit negmow malo'ltinew, aq ma goqwei lugwatmi'tigw. ¹⁴ Gatu nige' gilew pugwenmoq je mu ta'n tel nuta'maioq. Telteg ugjit gilew apoqonmuanew ta'nig nuta'ma'tijig. Na tujiw ta'n tujiw nuta'maioq aq negmow pugwenmi'tij ap negmow wije'i gis tli apoqonmugsitoqs'p. Glaman 'ms't wen tepiatew geggung aq ma wen ma'mun gitnmawgw. ¹⁵ Na tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng, "Na mimajuinu ta'n pugwelg mawo'toqop mo geggunmugup wesam pugwelg aq na mimajuinu ta'n tegle'ji'j mawo'toqop mo geggunmugup wesami tgle'jg."

Taitus aq witapaq

¹⁶ Miwatmaqat Gjinisgam ugjit gisa'lan Taitusal getaqite'tmn gisi apoqonmugsinew pa wije'i aq ninen. ¹⁷ Mo pas'g wel'te'tmug'p ta'n goqwei pipanimg'tt'p, gatu tel getaqite'tg'p gisi apoqonmugsinew. Gisite'tg'p lien ta'n eimoq. Wejiaq negm uggam-lamung. ¹⁸ Maw negm, ap igtig elgimg't 'gjignaminu. Mawi gepmitelmut ta'nig getlams'tasultiliji 'ms't tami, ugjit ugtlgowaqan ta'n pestunmatg gelu'lg agnutmaqan. ¹⁹ Aq mo pas'g na weji mgnut'p aq iga'lut'p ta'nig getlams'tasultiliji ugjit wije'ugsinen ta'n tel mili al'ta'ieg aq ta'n tel la'tueg ula suliewei Jutiaewa'gig. Wet tla'taqatieg'p ugjit gepmitelmanen Gjinisgam aq musga'tunen getu apoqonmaqatjig ta'nig nuta'ma'tijig.

²⁰ Menaqqajewei ango'ttesnen na suliewei ta'n ignmuitesnen glaman ma wen am-salteg we'jitugsiweg. ²¹ Gjinisgam geitoq getu ula'taqatieg, gatu pualg't 'ms't wen 'gji'tun. Etna na ugjit ula wet tla'taqatieg.

²² Maw negmow elgimg't ap igtig 'gjignaminu, gaqaisg wet nu'gwalg't, apjiw getaqite'tg'p gisi apoqonmuen. Aq me' nige' ma'mun lita'sualugsioq me' aji getaqite'tg gisi apoqonmuen. ²³ Gatu ugjit Taitus, negm na nitap ta'n toqo lugweieg'p ugjit apoqonmulinen. Gatu ugjit na igtigig 'gjignaminaq ta'nig wije'wa'titl negmow weji mgnut'pnig ta'nig getlams'tasultiliji aq gepmitelma'titl Se'sugulial. ²⁴ Musga'tug ta'n teli gsaloq igtigig Gjinisgam ugtmimajuinung glaman ta'n te'sijig getlams'tmu'tijig 'gji'tutaq ta'n tel tetapua'tieg'p ta'n tel ginualuleg. Tle'w negmow ta'n ni'n tle'wigoq.

9

Apoqonmug ta'nig getlams'tasultijig

¹ Mu nugu wi'gmuligoq ugjit ula apoqonmatimg ta'n elgitmug ugjit Gjinisgam ugtmimajuinung Jutiaewa'gig. ² Geju'loq wel'te'tmoq ugjit apoqonmuanew aq el ginitelmu-loqop Masetoniaewa'gig. Telueiap, "Aqqaiaewa'gig ta'nig getlams'tasultijig, gisgajo'ltipnig apoqonmuanew gis tujiw newgtipunqeg." Pugwelgig gisa'lut'pni apoqonmua'tinew ta'n gilew tel getaqite'tmoqop gisi apoqonmua'tinew. ³ Nige' elgimgig 'gjignaminaq glaman menaqqajewei gisgajo'ltitoqs'p aq 'gsulieweimuow ta'n ignmuoqig gaqi mawo'tas'gt'tew pa wije'i aq ta'n telimg'pnig. Na tujiw ma 'ntaqo'qona'liwoq ta'n tel

ginualuloqop. ⁴ Pa na wije gilew ta'n tujiw Masetoniaewaq peji wije'wi'tij aq mo gilew gisgajo'ltiwoq aq gis tl ma'mun ginualuloqop 'ntaqo'qona'litesnen ma'muni ntaqoqon-alsultitoqs'p. ⁵ Glaman gisita'siap ugjit pipaniman ula 'gjignaminaq ugjit igani ilta'new ta'n eimu'tioq. Apoqonmugsitoqs'p ta'n tel gisgaja'tuoq 'gtignmatimgewe'muow ta'n teli tplumsultioqop. Na tujiw gisgatt'tew ta'n tujiw 'pgisinin. Musgattoqs'p getu apoqonmuoqopnig aq mo wen munsaiugsiwoqop.

⁶ Ula migwite'tmug! Na mimajuinu ta'n iga'taqug ta'sg sginminn, pas'g tegle'ji'jt'tew ta'n tel mena'taqug. Na mimajuinu ta'n pugweli iga'taqug, pugwelgt'tew ta'n tel mena'taqug. ⁷ 'Ms't wen gisita'sis ta'n telgi'g getu ignmuetog. Mut munsaiwanew wen ignmuetu'n me' aq ta'n tel puatg. Muta ta'nig wel'ta'sultijig gisi apoqonmua'tinew tetapua'la'titl Gjinisgaml. ⁸ Gjinisgam gisi ignmugsitoqs'p me' aq ta'n goqwei nuta'maioq. Glaman apjiw guguntoqs'p ta'n goqwei nuta'maioq aq me' esgwiaq ugjit wen piluei gisi ignmuanew aq gaqaisg ula'taqatinew. ⁹ Gjinisgam ugtwi'gatign gasgiptnaqan jel newgtisga'q je ta'pu siawapegs'g pesgunateg Gtapegiaqan (112.9) telueg,

“Se'si ignmuetogopnn

aq negm weli apoqonmuapni ewle'juinu'g

aq iapjiw migwite'tmuataq ta'n teli ule'wapni

aq apjiw gepmitelmaten Gjinisgamewigtug.”

¹⁰ Gjinisgam na negm gisitoqopnn 'sginminn aq gisa'toqopnn nigwen glapis gisigweg glaman mimajuinu'g gis mena'taqugtaq aq mijipjewe' guguntaq. Negm ignmugsitoqs'p ta'n te'sg goqwei tel nuta'ma'tioq. Angua'tugsitoqs'p glaman igtigig gis ma'muni apoqonmuatoqs'p. ¹¹ Apjiw Gjinisgam ignmugsitoqs'p tepiaq, glaman apjiw gisi ma'muni apoqonmuatoqs'p igtigig. Ta'n tujiw la'taqaj 'gtignmatimgewe'mual, negmow ta'nig nuta'ma'tijig miwatmua'tital aq emtoqwala'tital Gjinisgaml. ¹² Ta'n tujiw apoqonmuoqig igtigig na ula teliaq, ta'nig nuta'ma'tijig apoqonmujig aq maw gisa'tuoq pugwelgig pajiji miwatmuanew Gjinisgaml. ¹³ Ta'nig apoqonmuoqig ul'ta'sultitaq. Mu pas'g ta'n teli ignmuoqig negmow aq igtigig 'gtignmatimgewe'mual gatu miwatmua'tital Gjinisgaml ta'n teli apoqonmua'tioq Se'suguliewigtug, aq menaqqajewe' ta'n tel jigs'tmu'tioq. ¹⁴ Na tujiw a'sutmesseugsitoqs'p ta'n tel gesitelmugsioq muta Gjinisgam pajiji ul'telmugsioqop aq musga'tugsioqop ugjit na tla'taqatinew. ¹⁵ Ge' miwatmuanej Gjinisgam ugjit uggwisl iga'lapnn ugjit nplin aq ugs'taugsinenu! Pajiji ulapetmu'g! Mo eigtnugul glusuaqann ta'n tli usgutzen.

10

Poligap igatg ugtlgowaqan

¹ Ni'n, Poligap, etawaqtmuloq mut 'pgwatuinew mlg'sin ta'n tujiw 'pgisinin. Alt te'sioq teluejig, “Poligap melgesit ta'n tel wigmugsioq, ta'n tujiw gneg eig.” Gatu ta'n tujiw 'pgising ula tet waqqaj glulugsinew aq jipasitew tla'tegen ta'n tel wi'gigep. Se'suguli sangewe'g aq wele'waji 'ms't weni. Etna na ugjit pipanimuloq jigs'tuioq. ² Pa na wije aq negm tla'teges, tel tawaqtmuloq mut 'pgwatuinew mlg'sin ta'n tujiw 'pgisinin muta geitu gis mlg'sintes aq mu naqatgenmagwi ugjit ta'nig teluepnig pas'g telo'ltieg ta'n ugs'tqamugewa'j mimajuinu'g telo'lti'tij aq wejo'tmeg tetapua'lanan mimajuinu'g. ³ Na teliaq ninen pas'g mimajuinu'g gatu getantueg lue'uti, mn'tu'g aq ta'nig getana'titl Se'sugulial. Gatu mo ninen 'ntml'gigno'timinen elita'siweg. ⁴ Ta'n tujiw matnaqq'tieg mo e'wmueg tapi gisna espo'qwas'gl, gisna ta'n pas'g goqwei ta'n ugs'tqamugewe' gatu ta'n goqwei Nisgamewe'ei. Geggunmeg ugml'gigno'tim, ugjit wissuignemanen mn'tu aq ugml'gigno'tim. Ta'n tujiw mimajuinu'g gi'gaita'tij aq getana'tij Se'susal, gegnu'a'taqatjig teliaqewe' aq musga'taqajig ta'n teli oplia'ti'tij. Na tujiw seiogwa'taqatjig ta'n teli gi'gaita'tij. ⁵ Alt mimajuinu'g mo getu gj'i'jia'tigul Gjinisgaml gisna tel'ta'sultijig tepiaq tel glu'sulti'tij aq mo menuege'tigul Se'susal. Ninen musga'taqatjig ta'n teli oplia'ti'tij.

Egina'maqatjig mimajuinu'g amujpa na gaqi iga'tu'tij ugtangita'suaqanmual aq uggam-lamunual Se'suguliewigtug, aq tla'taqatinew negm ta'n tel puatg, mo negmow ta'n tel puatmi'tij aq ne'gaw melgimg'tjig. ⁶ Ta'n tujiw igaian na'te'l ugjigji'tes ta'nig jigs'tuijig. Gisgaje'tes ugtapulan ta'nig siawi opla'taqatijig.

⁷ Mut pas'g wesgiji angaptmnew goqwei. Eimu'tijig mimajuinu'g ta'n te'sioq aq teluisultijig apostale'wijig. Migwimtultigoq ta'n teli ugsualsultijig 'st'ge' apostale'wijig elt ninen Se'suguli ugtapostale'witemg. ⁸ Jijuaqa teli ugsua'lioq 'st'ge' me' tl ginnuan, ta'n tel wi'gmuloq ugjit ta'n tela'taqatioq ta'n teli iganpugutuleg. Wejiaq Gjinisgamewigtug ta'n teli iganpugutuleg. Ula telimuloq ugjit apoqonmulinew, aq gisa'linew me' melgi gtlams'tasultinew, mo ugjit asgaiulinew. Tla'tega's ta'n tel wi'gmuleg. ⁹ Gatu mo wejo'tmu jipaqa'lulinew ta'n tel wi'gigei'. ¹⁰ Alt gilew te'sioq tluetaq Poligap ugtwi'gatign gesite'wegl, pas'g na tel ginnuet. Gatu ta'n tujiw eig ta'n eimu'ti'gw nmiatoqs'p ta'n tel menaqanaj. Mu natawe'wistug, aq ugglusuaqanml mo tepawgtinugul ta'n pas'g goqwei. ¹¹ Gatu wegla mimajuinu'g 'gji'tu'tis, ta'n goqwei ewi'gm 'ntwi'gatigng, ta'n tujiw mo eimu ta'n tujiw lia'n, tla'tega's.

¹² Mo ni'n teli ugsualsiw 'st'ge' negmow aq mo wejo'tmu wije tli espitel'sin 'st'ge' negmow. Al ginualsultijig. Angamtultijig ta'n telo'lti'tij aq teli ugsualsultijig wije tlo'ltinew gisna me' gelu'sultinew je mu igtigig. Gatu mo nestuo'lti'gw. ¹³⁻¹⁴ Gjinisgam ignmugsieg'p ugtlgowaqan lugwatmnen ugjit mimajuinu'g gina'muanen, telimugsieg'p ta'n tl lugwattesnen. Elgimugsieg'p ugjit pestunmulinen. Mo elistuaqatt'p Gjinisgam ta'n tujiw peita'ie'g aq pestunmule'g na gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'suguli. Gatu ugjit ni'n, pas'g ginualtes ta'n tel lugwei lugowaqan ta'n Gjinisgam ignmuip. ¹⁵ Mo ginluatmueg na 'lgowaqan ta'n igtigig gisa'tu'tip gatu awna ta'n Gjinisgam ignmugsieg'p lugwatmnen. Elita'sultieg me' pm gign ta'n teli gtlams'tasultioq glaman gis siaw lugwattesnen Gjinisgam ugtlgowaqan ta'n iga'lugsieg'p aq se'sa's'gt'tew. Apjiw negm Gjinisgam ta'n tel puatg. ¹⁶ Na tujiw gisi lta'tesnen piluei se'g ugjit pestunmuanen mimajuinu'g na gelu'lg agnutmaqan ta'n menaq wen etl pestunmug glaman ma ginluatmueg na 'lgowaqan ta'n piluei mimajuinu'g gisa'tu'tij.

¹⁷ Gatu Gjinisgam na telueg ugtwi'gatigng, "Ta'n wen getu ginluet amujpa ginluatg ta'n Gjinisgaml Gjisaqamawl gis tla'tegelij." ¹⁸ Ta'n tujiw wen ginualsij aq ta'n teli ul lugwet mo tepawgtinug. Gatu ta'n tujiw Gjisaqamaw musga'tuaj mimajuinu'g ta'n tel gepmitelmaj na tujiw tepawgtig.

11

Poligap aq ta'nig nujiugsugina'mua'tijig

¹ Tali ulm'tu'tioq, me' gijga'ji', gisipugutuioq je tlia gijga ewnasewistuan. ² Sespetelmuloq pa wije aq Gjinisgam ta'n tel sespetelmugsioq. Sespetelmuloq ta'n teli gsalatoqs'p pas'g Se'suguli. Pa wije aq e'pite's, ta'n menaq ji'nmul nenuagul, aq esgmalatl pas'g na ji'nmul ta'n malie'witaq. ³ Sespetelmuloq. Na mn'tu tel lue'wa'lapnn I'paal ta'n teli ntawita'ij. Pa na wije getu lue'wa'lugsioq ta'n teli angitelmoq Se'suguli. Gisa'lugsitoqs'p jiglapasualan ta'n tel gigjo'ltioqop Se'suguli aq ta'n tel wajui gtlams'tasultioq ta'n telgi'g 'ggamlamunual. ⁴ Wegla nujiugsugina'mua'tijig naqsi gisgugsioqig aq 'gtlams'tuatoqs'p ta'n pas'g goqwei telimugsioqig. Je tlia piltu pestunmua'ti'tij ugjit Se'susal ta'n goqwei mo telianug. Getlams'tmoqop piluei agnutmaqan aq piluei mesnoqop mo na Wejuli Nisgam'tp. Musga'tugsioqopnig piluei ta'n tli ugs'ta'titoqs'p aq gis lue'wa'lugsioqopnig. Naqsi jigs'tuoqopnig.

⁵ Mu tel'telmaqig ula ta'n piamitelmij aq telui'toqig apostale'wijig, me' espo'ltinew je mu ni'n aq me' 'gji'tunew. ⁶ Tl ta'sioq mo natawe'wistu gatu geitu ta'n wesgutm. Menaqa gegnua'tuloq aq apjiw musga'tuloq ta'n tel mila'tegei.

⁷ Mo ta'limuloqop ta'n tujiw pestunmuluoq Gjinisgam gelu'lg ugtagnutmaqanm. Ejinalsiap ugjit ulapetmnew. Etug opla'tegeiap aq gisa'luloqop pepsitelminew ta'n tujiw mu ta'limuloqop ta'n tel pestunmuluoq Gjinisgam gelu'lg ugtagnutmaqanm? ⁸ Igtigig mimajuinu'g apangituiipnig ta'n tujiw etl lugweianeg gilew ta'n eimu'tioq. Gis tluetoqs'p etl gmutmgig igtigig ugjit ta'n teli apoqonmuluoq. ⁹ Ta'n teli pgiji wijitgweiuloqop mo wetme'nuluoqop ugjit apoqonmatimg ta'n tujiw nuta'maianeg suliewei. Ta'sijig ta'nig getlams'tasultijig, weita'pnig Masetoniaewa'gig? Pegisituap ta'n te's'g goqwei nuta'mai. Menaq weteme'nuluoq ugjit apoqonmatimg aq ma tla'tegew. ¹⁰ Ma wen ta'n telgi'g Gli'gewa'gig 'nqa'ligw tla'tegen ta'n goqwei ginlua'tmap. Ma ta'limu ta'n tel pestunmatm gelu'lg agnutmaqan. Se'suguli 'ntinneg eig. Negm na teliaqewei, glaman ni'n teliaqewei teluei. ¹¹ Goqwei na wet thuei? Etug jel tel'ta'sioq ta'n goqwei wet thuei mo gesaluluoq gatu geitoq Gjinisgam gesaluluoq.

¹² Siaw tla'tega's ta'n goqwei pem tla'tegeiap glaman ap igtigig ta'n telui'toqig apostale'wijig, ma gugunmi'tigw ta'n tl ginluattaq, aq ma tlua'ti'gw wijei tel lugutijig pa wijei aq ni'n. ¹³ Ula mimajuinu'g mo menaqqajewei apostale'witewulti'gw. Negmow nujiugsugina'mua'tijig. Getl ta Gjinisgam 'lpa mo petgimagupni. Gis lue'wa'lugsioq. Wesgiji angamgusultijig. ¹⁴ Getl ta na we'gaw Gjimm'tu gis sa'se'walsitew ugjit teli angamgusin 'st'ge' Gjinisgam ugtansale'witew. ¹⁵ Na tujiw mut paqalauitnew ta'n tujiw mn'tu uglugowinujmg sa'se'walsulti'tij ugjit tli angamgusultinew 'st'ge' Gjinisgam uglugowinumg ta'n tetapua'tilij. Ugtejgewei na'gweg tli ugtap'titaq ta'n tel te'pmi'tij.

Poligap ta'n teli ulmaje'g'p

¹⁶ Mjit newgt etawaqtmuluoq mut tli ugsua'linew 'st'ge' elue'wiei ta'n teli ewnasewistu gatu tli ugsua'lioq aq jigs'tuig na tujiw gijga gis ginite'lsites. ¹⁷ Ta'n goqwei nige' etl thuei, mo Gjisaqamaw telimigup ugjit tl ginnuen ugjit etlewistu pa wijei aq wen elue'wiet ta'n tel ginnuei. ¹⁸ Nujiugsugina'mua'tijig ginnua'tijig ta'n tel telsulti'tij aq ta'n goqwei gis tla'taqati'tij. Etna na ugjit elt ni'n ginua's. ¹⁹ Teli ugsualsultioq 'st'ge' 'ntawo'ltinew gatu naqsi jigs'tuoqig elue'wia'tijig. ²⁰ Mo tal'te'tmuoq ta'n tujiw nujiugsugina'mua'tijig ilsumugsioq, wesua'tugsioq 'gsulieweimuow, gistesgugsioq, penoqitelmugsioq, igal-sultipnig iganpugultinew. Pesigwetoqsioq ta'n tujiw mo ul'te'tmuawoq ta'n goqwei teluejig. Gisna gisa'la'tiji igtigig paqtne'toqsineu. ²¹ Wesam sangewo'ltieg'p ugjit tla'taqatinen. Pa na 'ntaqo'qon ta'n tel sangewo'ltieg'p. Gatu ta'n goqwei gis ginluatmi'tij ni'n elt gis ginualtes.

Nige' ap telewistu pa wijei aq elue'wiet. ²² Ginlua'tipnig Lesui'peultinew, ni'n na gatu Lesui'pewi. Teluejig Isle'leultinew, ni'n elt na gatu Isle'lewi. Aplameg wettaqia'tijig, ni'n elt wettaqiei. ²³ Ginlua'utipnig ta'n tel lugowa'tipnn Se'sugulial, gatu me' ni'n ma'mun lugo'gt je mu negmow. Elt tlewistu pa wijei aq elue'wiei. Me' gaqaisg laplusang pisi, me' gaqaisg matte'img. Tesipoqqmaqante'img, gaqaisg 'npuaqan welgm. ²⁴ Gis na'n Lesui'paq te'sipoqqmaqante'jig nesisga'q jel pesgunateg. ²⁵ Si'st Lo'mewaqq te'sipoqqmaqante'pnig aq newgt gun'tewte'img'p, si'st teppiap ta'n tujiw 'ntulnen seioqto'gweg, aq newgt tepgig aq na'gweg samqwanigtug egwijinap. ²⁶ Ta'n tel mili ala'si gaqaisg weltesgman 'nsano'gonn, sipu'l gesigawitgl, pugwel'pnig eimu'tijig gmutnesg, 'ntmimajuinumg getanipnig, aq maw ta'nig mo Lesui'peulti'gw. Weltesgmap 'nsano'qon 'gjigang, paqtaqamigtug, 'gta'nug aq 'nsano'qonig ugjit ni'n ta'nig teli angamgusultijig 'st'ge' getlams'tmi'tij gatu mo jigs'tmi'ti'gw awna negmow getanipnig. ²⁷ Gaqaisg wesam lugwei aq gitnmaiap aq mo nepaw tepgig ugjit ta'n tel sespetelmuloq ta'nig getlams'ta'sultioq. Gaqaisg gewisin aq getu samqwai aq gaqaisg mo mijjiw, glaman gis siaw lugwattes 'ntlugowaqan. Gaqaisg neng'tesinap muta teli tge'g'p aq mo tepianug aligal geggunm ugjit ta'n tli ul p'sites aq mo geggunmuap ta'n nigneniwap. ²⁸ Aq je me' ula te'sigis'g apjiw sespetelm'gig na mimajuinu'g ta'nig getlams'tasultijig, aq gitnme'wijig. ²⁹ Ta'n tujiw wen menaqqanaj ta'n teli gtlams'tasij, ni'n elt wijei telgwijin.

Ewlietelm'g aq apoqonmaq. Ta'n tujiw wen lue'utigtug 'lpaqiej. 'Ngamlamun suel gaq suisga's'g aq mesgata'sualg na mimajuinu.

³⁰ Pa na ta'n tujiw ginnueian 'gji ginua's ugjit ta'n goqwei musga'toq ta'n tel menaqanai ta'n teli amasgipnnpnig aq ta'n tel maligmimg'p. ³¹ Gjinisgam, na Gjisaqamaw Se'suguli ujjl. Emtoqwala'g't aq miwatmaqat iapijw. Na geitoq mo etli egsuew. ³² Ta'n tujiw eimaneg na 'gjigang Tamasgus. Na ji'nm ta'n g'pnno'lewit ugjit elege'wit Alitas, iga'lapni ugsma'gnismg ugjit esgmalinew ga'qana'tas'gigtug. Getu' ugsua'lipnig aq getu pija'lipnig laplusang. Elutas'gl na 'gjigan gun'teweiei gigoqosegenas'g. ³³ Gatu tuoputi eteg'p gigoqosegenas'g. Wet nispilipnig lippenignigtug aq wesmugwaiap.

12

Poligap ta'n telaplgigwa'p aq ta'n goqwei musga'tut'p

¹ Wegla wet tlimuloq ugjit ni'n muta ta'n goqwei igtigig tela'taqatiji, gisa'lijig tla'tegen. Mo gesatmu ginuatmn ta'n goqwei teliaqap ugjit ni'n, muta mo gilew apoqonmugsiwoq. Gatu nige' usgutmultoqs'p ta'n telaplgigwa'iap aq ta'n goqwe'l Gjinisgam musga'tuipnn. ² Geji'g newgte'jit ji'nm ta'n getlams'tasitl Gjinisgaml. Etna na ni'n. Metlasipunqeieg jel ne'w wenaqa'limg'p aq ela'limg'p wa'so'q. (Mo gis tluew menaqqajewei tlia'n gisna pas'g tli aplgigwa'sin, pas'g Gjinisgam geitoq.) ³ Ap teluei, geitu wa'so'q ela'limg'p (gatu mo gis tluew menaqqajewei tlia'n gisna pas'g tlaplgigwa'n, pas'g Gjinisgam geitoq.) ⁴ Aq na'te'l nutmapnn ta'n goqwe'l mo glusuaqann eigtnugul ta'n tli usguten, ta'n goqwe'l mo teltenug ugjit mimajuinu usgutmnnew. ⁵ Na ula me' tepawgtig ugjit gis ginnua'tmn gatu ma tla'tegew. Pas'g ginnua's ta'n tel gitnme'wimg'p ta'n teli amasgipnnpnig aq ta'n tel maligmimg'p, aq ta'n teli espe'g Gjinisgam aq e'wit ugjit uggepmite'lgaqanm, je tlia mo tepawgtiw. ⁶ Gatu 'lpa 'gtu ginueian, ma lue'wiew muta tl tlimultoqs'p teliaqewei. Gatu ma ginnuow ula muta mo wen pualaq me' espitelmin je mu ta'n goqwei nemi'j tela'tegei aq nutuij teluei.

⁷ Ignmuimg'p ta'n goqwei asgo'tmuig na'qi glaman ma me'gite'lsiw ugjit pugwelgl ta'n goqwe'l gelu'lgil Gjinisgam musga'tuipnn. Etna na Gjinisgam eliamapnn Gjimm'tu'l asgaiwin. Wegla elugwegl 'ntinneg aq apjiw asgaiwig glaman ma' gis ma'mun me'gite'lsiw. ⁸ Si'st a'sutmaiap aq etamg'p Gjisaqamaw ugjit jigla'tuin ta'n goqwei asgaiwig. ⁹ Na teli asitemip, "Moqwa! 'Ntgelu'lgm ignmultes ugjit gisipugutmn ta'n goqwei asgaiasg. Ta'n tel piam menaqana'ti'tij 'ntmimajuinumg na me' ma'mun musga's'g 'ntml'gigno'tim ugjit apoqonmuan." Na telueg Gjinisgam. Glaman ni'n Poligap tetuji ulgwig 'ngamlamun, ugjit ta'n tel menaqanai glaman Se'suguli ugml'gigno'tim ugji sapu tlugwetew ni'neg. ¹⁰ Welgwig 'ngamlamun ugjit ta'n goqwei asgaiwig na'qi, aq ta'n mimajuinu'g penoqitelmipnig. Amasgipnnpnig, gitnmaiap aq gaqaisg nuta'maiap ugjit Se'suguli. Ta'n tujiw menaqanaianeg aq ml'gigno'ti mo geggunmuaneg na tujiw melgigna'iap muta negm apoqonmuip.

Poligap sespetelmajig Golintewaq

¹¹ Tele'i pa wije'i aq elue'wiet ta'n tel ginite'lsi. Gatu gilew gisa'lioq tla'tegen. Telteg tl wi'gig'tigoq aq igaligoq ni'n aq mo gisa'ligoq usgumsin ta'n tel wi'gigei'. Ala mimaajuinu'g ta'n telu'toqig apostale'wijig mo goqwei geggunmi'tigup ta'n goqwei ni'n mo geggunmu je tlia mo tepawgtiwan goqwei. ¹² Ta'n tujiw eimaneg na'te'l menaqqajewei musga'tuloqop ta'n teli apostale'witewi aq Gjinisgam elgimip gilew ta'n eimu'tioq. Pugwelg'pnn sangew tela'tega'n aq mo siwiewap. Paqalaiwaqan aq ta'n goqwe'l wejiaqal Gjinisgamewigtug aq mesgi'gl 'lgowaqann elugwatmap. ¹³ Pas'g ta'n goqwei mo tela'tegewap ugjit gilew. Ta'n tujiw wijitgweiageg mo pipanimuluoqop ugjit ignmuinew mijipjewe'i aq ta'n i'ttes, ta'n igtigig ta'nig getlams'tasultijig tela'taqatipnig. Tetuji ulm'tu'tioq ge' apigsigtug ta'n teli opla'luloq, ta'n tel mo ignmuluoq apoqonmuinew?

¹⁴ Na gis nige' si'stewei ta'n gisgaje'i naji mittugwalulinew aq ma glutmuluoq goqwei. Mo getuapemuluoq gilew pas'g pualuloq ulapetminew. Muta mo puatmuluoq ta'n goqwei geggunmoq gatu awna gilew pualuloq. Mo teltenug mijua'ji'g 'pgwatelmuanew ungi'g'uaq wiluow gatu telteg ungi'g'uaq ugjit mijua'ji'g 'pgwatelmuanew. ¹⁵ Gaqoltes ta'n goqwei geggunm ugjit apoqonmulinew aq maw ignmalsites ugjit 'ggelu'lgmuow Gjinisgamewigtug. Je tlia ni'n ta'n tetuji gsaluloq gilew tlia mo piami gsaliwoq.

¹⁶ Alt teluejig, "Teliaq mo gesga'tuiweg'p goqwei. Gatu natawe'g'p aq gistesgugsieg'p ta'n teli egs'pugua'lugsieg. Amuj 'gja'tuigegepn na'tami suliewei." ¹⁷ Pipanimuloq, gatu tal gis? Gatu alt ji'n mug elgimipnig, wesua'tugsioqos 'gsulieweimuow? A' na moqwa! Mo telianug! ¹⁸ Etamg'p Taitus lien aq ni'n elgim'p igtig 'gjignaminu ta'n getlams'tasit maw negm. Getu' tlimioq Taitus wesua'tugsioqos 'gsulieweimuow? A' na moqwa! Geituoq, ni'n aq negm gitg wijei Wejuli Nisgam geggung't, aq apjiw wijei tel gegnu pma'tieg.

¹⁹ Etug jel tel'ta'sultioq ne'gaw wejo'tmeg igalsinen gilewewigtug. Moqwa', mo telianug! Nemugsieg Gjinisgam. Telewistueg ta'n Se'suguli tl pualugsigeg tlewistunen aq 'ms't goqwei ta'n tela'tegeieg, nigmatut, wet tla'tegeieg ugjit apoqonmulinew. ²⁰ Jipasi ta'n tujiw iga'ian na'te'l 'gji'jultoqs'p piltu gamigsultinew je mu ni'n ta'n teli gsatmu aq gilew 'gji'jitoqs'p piltu gamigsin je mu ni'n ta'n teli gsatmu'tigoq. Jipasi we'julinew alt te'sioq gi'gaita'ioq, qalipusita'tioq, naqsi luo'ltioq, ne'paqtmu'tioq, asgariatultioq ta'n teli usgumtultioq, pisui agnimtultioq, me'go'ltioq aq gisa'tuoq mesgi'g sespena'q wejiaq ta'n tel mawo'ltioq. ²¹ Jipasi ta'n tujiw lia'n Gjinisgam gisa'litew 'ntaqitelmulinew. Atgitemugtua's ugjit pugwelgig ta'n pata'taqatijig aq mo mesgo'ltigupni aq mu gawasgita'gupni ta'n tel pata'taqati'tij aq ta'n teli el'ta'jig ta'n naqana'maqan. Wesgowa's'g ta'n teli winsu angita'sultijig, aq ta'n tel sespo'taqatijig aq newgtugwa'lugutijig wijei tel lugutijig. Mo pualuluoq na wijei tlo'ltinew ta'n tujiw lia'n.

13

Ugtejgewe'l glusuaqann ta'n Poligap telimapni

¹ Ula na nige' si'stewe'tew ta'n eliei naji mittugwaluloq. Ta'n tujiw wen elsutmuaj igtigl, amujpa na tapu'sliji gisna nesisiliji geggunaji, ta'n nemia'tipnn opla'tegelij, pa wijei aq ta'n telteg Gjinisgam ugtwi'gatign. ² Ewlu'maqapnig ta'nig pata'taqatipnig aq maw igtigig ewlu'maqapnig ta'n tujiw tapueweieg elianeg aq ap ewlu'muloq gesgmnaq eliew. Ta'n tujiw ap lia'n wen ta'n gis pata'teget ma gisumugtmug ta'n tli ugtapula's. ³ Pualioq ni'n musga'tulinew ta'n tel lugwej Se'sus 'ntinneg aq ni'n menaqqajewei musga'tultoqs'p ta'n tel lugwej Se'suguli wet saputewistooq ni'neg. Mo negm menaqanagw ta'n tujiw wetapulugsioq gatu awna musga'tugsitoqs'p ugml'gigno'tim. ⁴ Mimajuinualsip glaman tepiaq tetuji menaqanap, we'gaw gis gujjiewto'qsin, na tujiw wenaqa'lapnn Gjinisgam ugml'gigno'timg aq nige' iapjiw mimajit. Ginu ta'n eimu'ti'gw ugtinneg sangewo'lti'gw aq gisipugutmu'g ta'n tujiw igtigig getanugsi'gw. Mimajuinu'g teli ugsua'lugsi'gw menaqana'tinenu. Gatu nige' maw mimajulti'gw Se'suguli aq melgigna'ti'gw pa wijei aq negm. Gugunmu'g Gjinisgam ugml'gigno'tim. Ninen e'wmnen ugjit gilew 'ggelu'lgmuow.

⁵ Angite'tmug ta'n telo'ltioq aq 'gji'tug 'gjitm majulgwalanew Se'suguli, gisna pas'g wej tla'taqatioq pas'g nmugsinew. Telgwitgl 'ggamlamunual. Se'suguli ta 'gtinnuaq eig aq me' ignmat ilgwenulin? Majulgwaloq gisna mo majulgwawoq? ⁶ Elita'sualuloq gisi ul'te'ttoqs'p majulgwalanen Se'suguli. Mo pas'g teli angangusultiweg Gjinisgam ugtmimajuinuminen, gatu ninen gisipugutmeg'p ta'n teli gtlams'tasieg aq menaqqajewei tleiwieg Gjisaqamawigtug. ⁷ Etamg't Gjinisgam ugjit gilew ma' opla'taqatiwoq glaman tla'taqatitoqs'p ap ta'n goqwei tetaputeg. Mo ugjit musga'tunen ta'n tel gegnu gegina'mua'tieg. Gatu awna pualuleg tetapua'taqatinew Gjinisgamewigtug glaman

gis musgalsultitoqs'p ta'n tel gegnu pmita'ioq je tlia ninen masgelmugsieg aq mo teli angamgusultiweg tepawgtultinen. ⁸ Ma goqwei gis tla'taqatiweg ugjit 'gtantunen teliaqewei gatu amujpa pas'g elugutieg ugjit teliaqewei. Ta'n tujiw tl mimajultioq teliaqeweigtug mo goqwei gis tla'taqatiweg gatu mo tl mimajultiwoq, amujpa na igattessen teliaqewei aq gnuatultoqs'p giasgiwewei ta'n tujiw opla'taqatioq. ⁹ Wel'ta'sultieg ta'n tujiw menaqana'tieg aq masgelmugsieg ta'n tujiw gilew menaqqajewei melgigna'tioq ta'n teli gtlams'tasultioq. Elita'sultieg aq a'sutma'tieg ugjit un'jig 'lta'new ta'n maw lugutnew Gjinisgamewigtug glaman te'sigisg'g me' gigji majulgwatoqs'p Se'suguli. ¹⁰ Etna na ugjit weju wi'gmuloq nige' glaman ma majiaqto'luoq aq ugtapuluoq ta'n tujiw lia'n. Getu' e'wm Gjinisgam ugml'gigno'tim ta'n ignmuip mo ugjit ugtapulinew gatu awna ugjit ml'gignewa'lulinew.

¹¹ Nige' wijigatulti'gw, atie'ultuloq. Ulgwijultigw. Ginitaugw ugjit tlo'ltinew pa wije aq Se'suguli. Jigs'tmug ta'n goqwei telimuloq, wantaqamigsultigw, aq uleiatultigw. Etamg Gjinisgam, ta'n ignmuetoq gtu' g'saltuaqanm aq wantaqo'ti 'ggamlamunuaq wijitgweiugsinew.

¹² Ul'ta'sualtultigw aq ulgwijimtultigw. 'Ms't ta'nig getlams'tmu'tijig ula tet, puatmi'tij wi'tugsinew.

¹³ Etamg Gjisaqamawminu Se'suguli ul'telmugsinew aq ignmugsinew uggelu'lgm 'ms't ta'n te'sioq. Etamg Gjinisgam ugjit gtu' g'saltuaqanm ignmugsinew aq Wejuli Nisgam mawa'lugsinew ta'n teli gtlams'tmu'tioq. Glapis ap nemu'loq. Poligap.

Na wi'gatign ta'n Poligap ewi'gmuaji Galetiaewaƣ Gegnugwataƣan ugjit ula wi'gatign

Ta'n goqwei Poligap getu tlimugsi'gw ula wi'gatignigtug ta'n ewi'gmuaji ugjit Galeti-
aewaƣ.

Poligap gis wi'gig'p ula wi'gatign ugjit a'sutmewinu'g Galetiae'gati. Ula maƣamigew
tleiawig na mawi ms'gi'g maƣamigew teluisig, E'siaji'j. (Nige' gisgug teluisig,
Aputapegiejit). Getu' tlimaji na mimajuinu'g na'te'l Gjinisgam Gisiteget gisi mgnapnn
ugjit apostalewitewin ta'nig mo Lesui'peulti'gw.

Na agnutmaƣan ta'n pestung'p na wije'i gelu'lg agnutmaƣan ta'n Westaulg maw
unagapemg pestunmi'tij. Mu igtig gelu'lg agnutmaƣan eigtug. Na wet tlimaji muta
alt mimajuinu'g telua'tijig Poligap mu gjitmei apostalewitewigw aƣ ta'n goqwei pestung
mo wejianug Nisgamewigtug. Gatu egsua'tijig.

Poligap wet tl mimajit ula glusuaƣann: Westaulg gis gujjiewto'teg aƣ pa na wije'i
aƣ ni'n maw gujjiewte'img'sn aƣ nige' wej mimaji ugjit Nisgam. Glaman ma nugu
tla'tegetew na nin ta'n tel puatm (nmitu 2.19b-20).

Ta'n tujiw na gelu'lg agnutmaƣan pem se'sa's'g ta'n telgi'g ugs'tƣamu na mimajuinu'g
ta'nig mo Lesui'peulti'gw getu gji'tu'tij amujpa na majulgwatmnew na Lesui'pewe'l
tplutaƣann ugjit ugs'tan gisna mu.

Na pipanima'titl Poligapal muta alt Lesui'paƣ getu gi'gaja'la'tiji jigs'tmnew na
Lesui'pewe'l tplutaƣann. Gatu ula mo teltenug.

Poligap telimaji, “Moqwa, muta pas'g gisi ugs'tawi'n ta'n teli gtlams'tasin Westaulgig-
tug.”

Telimaji, “Je we'gaw Aplam jigs'tuapnn Gjinisgaml aƣ getlams'tuapnn aƣ Gjinisgam
na weji tplumapnn pugwelgl goqwe'l.”

Ewi'gig'p ula wi'gatign ugjit gina'muan mimajuinu'g mo teltenug gi'gaja'lan ta'nig mo
Lesui'peulti'gw majulgwatmnew Lesui'peweie'l tplutaƣann muta pas'g ugs'tan ta'n teli
gtlams'tasin Westaulgigtug.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Gjinisgam Gisiteget megnapnn Poligapal ugjit apostale'witewin. Poligap telimaji
pas'g newgte' gelu'lg agnutmaƣan (1.1-10)

Na agnutmaƣan ta'n Poligap pestung mo wejianug mimajuinuigtug gatu awna Nis-
gamewigtug (1.11-24)

Poligap igalsit ugtagnutmaƣanm (2.1-21)

Pas'g ugs'tawi'n ta'n teli gtlams'tasin Westaulgigtug (3.1–4.31)

Ignmug Wejuli Nisgam ilgwenugsinew aƣ maw Gjinisgam ugt'gsaltuaƣanm (5.1–6.10)

Ango'tmug ta'n tel mimajultioƣ ula ugs'tƣamug (6.11-18)

¹ Ni'n Poligap epa'si aƣ ewi'gmuloƣ ula wi'gatign ugjit gilew Galetiaewaƣ ta'nig
getlams'tasultioƣ. Megnimg'p Se'suguli aƣ Wegwisit Nisgam na Gisiteget. Apaji un-
aƣa'lapnn Se'sugulial ta'n tujiw nepliteg. Na negmow gisi mgnipnig aƣ elgimipnig ugjit
apostale'witewin. Mo mimajuinu'g megnigupnig aƣ mo mimajuinu'g elgimigupnig.

² Ta'nig getlams'tasultijig eimu'tijig ula tet, puatmi'tij migwitelmanew.

³ Etamgig Gjinisgam gujjuinu aƣ Gjisaƣamaw Se'suguli ul'telmugsinew aƣ ign-
mugsinew ugge'lgmuow aƣ wantaƣo'ti 'ggamlamunuaƣ.

⁴ Se'suguli igalsipnaq ugjit 'gtlue'utinal ugjit jigla'lugsinenu ta'n goqwe'l mo glu'lgtnugl ula ugs'tqamug. Jigs'tuapnn Gjinisgaml gujjinu ta'n gisite'tmlıj aq wet tla'tegep na. ⁵ İapjiw emtoqwalanej Gjinisgam Gisiteget aq miwatmuanej! Na tliaj.

Getu' gnua'tuloq

pas'g newgte' Gjinisgam gelu'lg ugtagnutmaqanm

⁶ Sigti paqalaiwioq ta'n teli nqa'si jiglita'ioq Gjinisgamewigtug, Gjinisgam ta'n wigumugsioqop! Negm gis wigumugsioq wet sapu tl lugwet Se'sugulial, na Se'suguli ta'n teli gsalugsioq aq ewlitemugsioq. Gjinisgam wigumugsioqop aq megnugsioqop ugjit gugunmnew iapjiwewei mimajuagan, gatu gilew gisita'sultioqop piluei agnutmaqan majulgwatmnew. ⁷ Mo naji gtme't'p gelu'lg agnutmaqan aq na teliaq. Gatu telimuloq muta eimu'tijig alt mimajuinu'g ta'n asgaiugsioq ta'n teli gtlams'tasultioq wejo'tmi'tij gawasga'tunew gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'suguli. ⁸ Gatu je tlia ninen gisna ansale'wit ugjiej wa'so'q 'gtu pestunmuleg piluei gelu'lg agnutmaqan ta'n mo wijeı aq ninen pestunmuleg'p, Gjinisgam gelu'lg ugtagnutmaqanm, na Gjinisgam Gisiteget ugtapulaj. Mn'tua'gig lietew! Na! ⁹ Ninen gis telueieg'p aq ap nige' telueı pa na wen pestunmatmugsioq piluei gelu'lg agnutmaqan, je mu na Gjinisgam gelu'lg ugtagnutmaqanm ta'n gilew gisi gtlams'tmoq, na negm Gjinisgam ugtapulaj, mn'tua'gig lietew.

¹⁰ Mo ni'n wejo'tmu tetapua'lulinew aq uli usgumulinew. A' na moqwa'! Gatu wejo'tm tetapua'lan Gjinisgam Gisiteget aq apostale'witewi ugjit Westaulg. Gatu me' ugjo'tman tetapua'lan mimajuinu'g na mo gis lugowaq Se'suguli, na.

Nige' telimuloq ta'n teli apostale'witewi

¹¹ Nigmatut, ge' gnua'tuloq na gelu'lg agnutmaqan ta'n pestunmuloqop mo wejianugup mimajuinuigtug. ¹² Mo mimajuinu'g telimigupnig aq mo gegina'muigupnig. Gatu awna Se'suguli, na negm musgalsip aq na gegnua'tuip.

¹³ Nigmatut, gis nutmaioqop ta'n i' tle'iap ta'n tujiw gigji majulgwatmaneg Lesui'paq ta'n telo'ltijig. I' amasgipnnulg'pnig ta'nig getlams'tasultijig Se'suguli aq mo ewlitemaqapni. Wejo'tmap ta'n tel we'gusipgwatu seioqwa'la'n. ¹⁴ Me' gneg eimap ta'n tel majulgwatmap Lesui'paq ta'n teli gtlams'tasulti'tij je mo igtigig ta'n teppo'ltieg'pnig. Me' gigji majulgwatmap ta'n nujjinaqi'g gis telo'ltipnig aq majulgwatmap ugt'tplutaqanml ta'n tel we'gusipgwatu.

¹⁵ Gatu Gjinisgam ta'n teli ul'telmip, megenip gesgmnaq ugs'tqamuiwaneg ugjit lugowan. ¹⁶ Gisita'siteg musga'tuipnn uggwisl aq gisa'lip 'gji'jian Se'suguli glaman gelu'lg agnutmaqan gisi pestunmuan ta'nig mo Lesui'peulti'gw ugjit negm. Gatu mo eliewap mimajuinuigtug ugjit negmow gnua'tuınew na gelu'lg agnutmaqan. ¹⁷ Mo eliewap Selusalemg ugjit nat nmian ta'nig apostale'witeulti'pnig gesgmnaq ni'n. Gatu awna smtug siawa'siap na maqamigew teluisig Alapia, aq na tujiw apaja'siap Tamasgusg. ¹⁸ Nesipunqe'ieg gis pmiaq, elianeg Selusalemg nat nmi'g'p na Pie'l ugjit agnutmanen. Wijitgweiaqap ta'pu aqantie'uti. ¹⁹ Gatu mo nemiaqapni igtigig apostale'wijig pas'g na Ji'mej, na Gjisaqamaw Se'sus ugjignaml.

²⁰ Ta'n goqwei ewi'gm teliaq. Gjinisgam geitoq mo etli eggsuew.

²¹ Na tujiw elia'p na maqamigal teluisigl Silia aq Silisia. ²² Na mimajuinu'g Juti-
aewa'gig ta'nig getlams'tasultijig Se'suguliewigtug mo nenuigupnig na tujiw. ²³ Pas'g
geitu'tip ta'n goqwei igtigig telimgwi'tij, "Na ji'nm ta'n i' tli amasgipnnugsı'gup, nige'
pestunmatg gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'suguli, negm na ta'n wejo'tg'p seioqwa'tun."

²⁴ Na tujiw emtoqwala'tipnn Gjinisgaml aq miwatmua'tipnn ugjit ta'n tel gawasga'siap
Gjinisgamewigtug aq nige' wet sapu tl lugwet ni'neg.

2

Poligap weltesguaji igtigig apostale'wijig

¹ Metlasipungeƣ jel ne'w gis pmiaƣ, apaja'siap Selusalemg maw Pnnal aƣ Taitus wijeiusieg'p. ² Wej liap na'te'l muta Gjinisgam telimip lien. Na ta'n tujiw iga'ie'g, newgtugwa'lugutipnig weltesgaƣatteg iganpugultijig. Gegnua'taqapnig na gelu'lg agnutmaƣan ta'n pestunmaƣapnig ta'nig mo Lesui'peulti'gw, glaman 'gjittaƣ ta'n goƣwei pestunmatm. Mo puatmuap 'ntlgowaƣan ta'n gis lugwatmap aƣ ta'n elugwatm ma tali ugtapsuninug aƣ seioƣwiatew. ³ Nitap Taitus mo gi'gaja'lagup ugjit elugwa'tasin tlia Gli'gewa'juj, ⁴ je tlia alt ji'nmug ta'nig wijitgweiusieg'p puala'tipnn lugwatasilin. Mo geƣiaƣatjig egsua'tipnig ta'n tujiw teluejig wijej teli gtlams'tasulti'tij 'st'ge' ninen. Na wegla pisgwita'pnig ugjit 'gji'tunew ta'n tel lugutieg aƣ me' majulgwatmnen Lesui'peweiei 'tplutaƣan. Gatu Se'suguli weji np'g'p ugjit ginu aƣ nige' mo nugu elita'sua'tmug ta'n tel majulgwatmugg Lesui'peweiei 'tplutaƣan ugjit ugs'ta'ultinenu. Nutmapnig na ula aƣ getu gi'gaja'lugsieg'p ugjit majulgwatmnen. ⁵ Mo ignmuaƣatt'pnig assumugsinen je ta'n teli pgiji psigwate'n na. Wet tla'taƣatieg'p ugjit gilew muta mo puatmug'p na gelu'lg agnutmaƣan sa'se'wa'tas'gtn glaman giasgiwewei 'gji'tuoƣ teliaƣewei. Na tujiw gelu'lg agnutmaƣan menaƣƣajewei siaw pestunmugsitoƣs'p.

⁶ Gatu na ji'nmug Pie'l, Ji'mej, aƣ Sa'n, ta'nig mimajuinu'g teli ugsua'la'tipnig iganpugultinew, mo telimigupnig ugjit angua'tun goƣwei ta'n tel pestunm. Na teluei muta mo tale'nug ta'n wenoltipnig. Mo Gjinisgam ilsumagul mimajuinu'l ta'n ginu tel nmu'g. Etna na ugjit. ⁷ Gatu awna nemitu'tip ta'n Gjinisgam teli ignmuip 'ntlgowaƣan ugjit pestunman na gelu'lg agnutmaƣan ta'nig mo Lesui'peulti'gw pa wijej aƣ ta'n teli ignmuapnn Pie'lal ugtlgowaƣan ugjit pestunmn Lesui'pewigtug. ⁸ Gjinisgam ignmuapnn Pie'lal na ml'gigno'ti ugjit apostale'witewin aƣ pestunmuan Lesui'pewigtug aƣ pa na wijej ignmuip ml'gigno'ti ugjit apostale'witewin aƣ pestunmuan ta'nig mo Lesui'peulti'gw. ⁹ Ji'mej, Pie'l, aƣ Sa'n, ta'nig mimajuinu'g teli ugsua'la'tipnig iganpugultinew, nemitu'titeg ta'n Gjinisgam teli e'wip. Na tujiw geitu'tip Gjinisgam ignmugsieg'p 'ntlgowaƣaninen. Na tujiw 'ms't wel'te'tmeg maw lugutinen. Pnnal aƣ ni'n lugwenen ta'nig mo Lesui'peulti'gw aƣ negmow Lesui'pewigtug. ¹⁰ Pas'g pipanimugsieg'p ugjit apoƣonmuanen ta'nig nuta'ma'tijig. Na ula wijej attigna'siap ugjit tla'tegen.

*Me'enmiaƣ Pie'l emittugwalapni ta'nig getlams'tmu'tijig
na 'gjigan Antioƣ aƣ Poligap wetapulatl Pie'lal*

¹¹⁻¹² Ta'n tujiw Pie'l amgwesewei Antioƣ emittugwalapni ta'nig getlams'tasultijig, mawatalulti'tipnig Lesui'paƣ aƣ maw igtigig ta'nig mo majulgwatmi'ti'gw Lesui'peweiei 'tplutaƣan aƣ mo wel'te'tmi'ti'gw lugwatasultinew. 'Ms't mawatalultijig. Gatu ta'n tujiw alt ji'nmug, na Lesui'paƣ ta'n Ji'mej gis petgimapni, peita'titeg, na eseta'sip aƣ mo getu mawatalultigupni ta'nig mo Lesui'peulti'gw muta jipalapni ta'n tluetaƣ, wegla ta'nig Ji'mej petgimapni. ¹³ Na glapis igtigig Lesui'paƣ ta'nig getlams'tasultijig mena'toltijig aƣ wije'wa'titl Pie'lal aƣ nigtuita'tiji ta'nig mo Lesui'peulti'gw. We'gaw glapis gisa'la'titl Pnnalal wittoƣwa'lgwi'titl. ¹⁴ Ta'n tujiw nemituaneg mo telolti'gw pa wijej aƣ ta'n teli gtlams'tasultijig gelu'lg agnutmaƣan, aƣ mo majulgwatmi'ti'gw teliaƣeweigtug, ni'n wetapul'p Pie'l mimajuinuigtug muta etli opla'teget. Ta'n etl mawtesgatulti'tij ni'n telimg'p, "Gi'l na Lesui'pewin. Gatu gis sa'q mo majulgwatmun Lesui'peweiei 'tplutaƣan. Tal gis gtu' munsaiajig ta'nig mo Lesui'peulti'gw majulgwatmnew? Mo na teltenug. Gi'l na Lesui'pewin. Gatu gis sa'q tleiawin 'st'ge' igtigig ta'nig mo Lesui'peulti'gw. Tal gis gtu' munsaiajig tleiaultinew 'st'ge' Lesui'paƣ? Mo na teltenug."

*Na 'Nnu'g teluisultijig Lesui'paƣ
aƣ 'ms't mimajuinu'g mo Lesui'peulti'gw
weji ugs'ta'tijig ta'n teli gtlams'tmi'tij Se'suguliewigtug*

¹⁵ Na teliaq, weji ugs'tqamultiegup Lesui'pewigtug. Mo tleiawiweg ta'nig mo Lesui'peulti'gw aq ta'nig mo majulgwatmi'ti'gw Lesui'paq ugt'tplutaqanmuow. ¹⁶ Gatu geitueg mimajuinu pas'g gis tetapu'etew Gjinisgamewigtug, ta'n teli gtlams'tasij Se'suguliewigtug. Geitueg mo ta'n tel majulgwatg 'tplutaqan muta ma gis majulgwatmug giasgiwewei. Ninen Lesui'peultieg elt getlams'tasultieg Se'suguliewigtug glaman alt ninen tetapuita'tesnen Gjinisgamewigtug. Elsapu tl lugweg ta'n teli gtlams'tasultieg Se'suguliewigtug, aq mu ta'n tela'taqatieg ta'n telteg 'tplutaqan. Muta mimajuinu mo gis tetapu'egw Gjinisgamewigtug ta'n tel majulgwatg 'tplutaqan.

¹⁷ Ninen gisi gtlams'tasultieg Se'suguliewigtug aq lita'sultieg ugjit gtlamia'tinen Gjinisgamewigtug. Goqwei gis tliaq pa na pata'taqatieg ninen ta'n getlams'tasultieg Se'suguliewigtug. Etug Se'sus gisa'lugsieg tla'taqatinen? A' na moqwa'. Mo telianug. ¹⁸ Ta'n tujiw tlua'n 'tplutaqan ta'n majulgwatm mo tepawgtinug aq puna'tu gatu na tujiw il majulgwatm na musga'tu ta'n teli oplia'p ta'n tujiw puna'tuaneg. ¹⁹ Mo gis gugunmu giasgiwewei 'tplutaqan. Amujpa na Gjinisgam ugtapulitew nepm. Amuj pa na nepm. Gatu Se'suguli gis gujjiewto'teg aq ta'n tujiw getlams'tasiap pa wije aq ni'n maw gujjiewgte'img'sn aq nige' wej mimaji ugjit Gjinisgam. ²⁰ Glaman ma nugu tla'tegew ta'n ni'n tel puatm gatu awna ta'n Gjinisgam tel puatg, muta Se'suguli eig 'ntinneg. Aq nige' ta'n tel mimaji ula ugs'tqamu, pas'g elita'sualg Gjinisgam uggwisl ta'n gesalit. Negm ta'n iga'toqop ugmimajuaqanm ugjit ugs'tawi'n. ²¹ Mu ni'n menuege'iaq Gjinisgam aq ta'n teli ulitelmuut. Ma ni'n tleiw pa wije aq na ta'nig ugsua'tu'tij Gjinisgamml ta'n tla'tegelitl ulitelmugsinenu pa wije aq mo tali ugtapsuninug. Ma ni'n apaji lita'siw ta'n tel majulgwatm 'tplutaqan ugjit ugs'tan. Muta mimajuinu gisi ugji ugs'taj ta'n tel gu'gung Lesui'paq ugt'tplutaqanmuow na tujiw Se'suguli pisuiw ugji 'nputugunaq aq na mo telianug.

3

Majulgwatmn 'tplutaqan gisna 'gtlams'taj

[Gisi ugs'tates ta'n majulgwatmn 'tplutaqan gisna ta'n teli gtlams'taj? Amuj ta'n teli gtlams'tasin Se'suguliewigtug muta mo gis majulgwatmun Gjinisgam ugt'tplutaqanml giasgiwewei.]

¹ Gis lue'wa'lugsioq gilew Galetiaewaq. Wen puntalugsioqos? Eimu'tioqop aq nutmoqop ta'n tel pestunmaneg ta'n tel gujjiewgto'j Se'suguli na Westaulg. ² Ge' tlimig ula pas'g newgte' ta'n goqwei. Weji msnmoqos Wejuli Nisgam ta'n tel tla'taqatioq ta'n telteg 'tplutaqan? A' na moqwa'! Wejuli Nisgam pisgwap 'ggamlamunuaq gis nutmoq Se'suguli aq elita'sualoqop ugss'ta'ugsinew. ³ Etna na Wejuli Nisgam ta'n ignmugsioq na ml'gigno'ti piltu mimajultinew. Gatu me' tal'ta'sultioq tepi ml'gigna'tioq gaqa'tuanew ta'n Wejuli Nisgam poqji tl lugwet 'gmimajuaqanmuoaq, gis lue'wa'lugsioq ta gilew! Ma gis tla'taqatiwoq 'ngutugwa'lugutitoqs'p. ⁴ Gis maw muni amasgipnnugsioq ugjit ta'n teli gtlams'tasultioq gelu'lg agnutmaqan. Na nige' gaq jiglo'tutoqs'p na! 'Lpa mo gisi gtlams'taw! ⁵ Ta'n tujiw Gjinisgam ignmugsioq Wejuli Nisgamml aq tela'tegepnn paqalaiwaqan ta'n gilew eimu'tioq, wet tla'tegesnn wegla muta gilew wejo'tmoqop tla'taqatinew ta'n telteg Lesui'peweiei 'tplutaqan? A' na ijgi moqwa'! Wet tla'tegepnn muta gilew jigs'tmnew na gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'suguli aq elita'sualoqop ugjit ugs'taugsinew.

⁶ Pa na wije telueg Gjinisgam ugtwi'gatiqn ugjit Aplamal, "Getlams'ta'sipn ta'n Gjinisgam telimt'pnn. Etna na ugjit Gjinisgam weli ugsua'lapnn Aplamal tetapu'elin." ⁷ Ugji gina'masultigw! Na mimajuinu'g ta'n getlams'tasultijig Gjinisgamewigtug aq na tel pmita'jig 'lpa na negmow pa wije aq Aplameg je me' aq ta'nig wetagutmu'tijig. Gjinisgam na tel nmiaji ta'nig getlams'tasultiliji 'gji'tmei Aplam un'jang. ⁸ Gjinisgam

gisita'sip, “Ta'n tujiw tetaputesg iga'q ta'nig mo Lesui'peulti'gw ugs'tawiaḡaq aq tetapua'tijig Gjinisgamewigtug, 'gtlams'tasulti'tij Se'suguliewigtug.” Gis sa'q Gjinisgam ula telimapnn Aplamal aq gis wi'gas'g ugtwi'gatignigtug. Gjinisgam teluet, “Ugs'tawia's ta'n te'sit mimajuinu ta'n getlams'tasit 'st'ge' gi'l.” ⁹ Aplam getlams'tuapnn Gjinisgam aq teluelij Aplam tetapu'en aq na teliaq. 'Ms't ta'nig getlams'tasultijig Se'suguliewigtug na tetapua'tijig pa wijeḡ aq Aplamo'q ta'n getlams'tasip Gjinisgamewigtug.

¹⁰ Ta'nig elita'suatmi'tij majulgwatmnew Lesui'peweieḡi 'tplutaqan ugjit ugs'taultinew, nigtuḡita'jig Gjinisgamewigtug aq Gjinisgam ugtapulataq. Mn'tua'gig 'lta'taq muta mo wen gisi majulgwatmug giasgiweweḡi. Na tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatiq, “Ta'n wen mo apji majulgwatmug 'ms't goqwei ewi'gas'g Lesui'peweieḡi 'tplutaqanigtug Gjinisgam ugtapulataq.” ¹¹ Nige' weli gji'tuoq, ma Gjinisgam ugsua'lagul tetapu'elin ta'n majulgwatmlij 'tplutaqan, muta mo wen gisi majulgwatmug giasgiweweḡi. Tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatiq, “Ta'n wen Gjinisgam teluet tetapu'elin ta'n teli gtlams'tmlij, iapjiw mimajilital.” ¹² Ta'n tel majulgwatmn 'tplutaqan ugjit tetapu'en Gjinisgamewigtug, mo wejianug ta'n teli gtlams'tasin. Tel wi'gas'g 'tplutaqanigtug, “Mimajuinu ta'n mo elistmug Gjinisgam ugt'plutaqanml je mu newgte' negm tetapu'et Gjinisgamewigtug.”

¹³ Se'suguli iga'lugsi'gupn ta'n tli ugtapulugsi'gup muta ma gis wajui gugunmug Lesui'peweieḡi 'tplutaqan. Negm wetapulut'p ugjit ginu. Tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatignigtug, “Ta'n wen gujjiewgto'tg, na gisi ilsumut ulmaje'n.” ¹⁴ Se'suguli gisi np'g'pnaq glaman elt ta'nig mo Lesui'peulti'gw gisi ugs'taultitaq ta'n teli gtlams'tasulti'tij Se'suguliewigtug. Ninen Lesui'peultieg aq igtigig mimajuinu'g, 'ms't ginu ta'nig getlams'tasulti'gw, gisi msnatesnu Wejuli Nisgam. Na teli tplumugsi'gup Gjinisgam Gisiteget pa wijeḡ aq ta'n teli tplumapnn Aplamal.

Lita'sultioq 'tplutaqan ugs'tan gisna ta'n Gjinisgam Gisiteget teli tplumugsioqop

¹⁵ Wijigatulti'gw, na tel pmiaq te'sigis'g. Ta'n tujiw mimajuinu'g teplumulti'tij aq mesaqan wi'gas'g wi'gatignigtug aq ugwisunmual ewi'gmi'tij na tujiw newgte'jit ma gisi sa'se'wa'tug. ¹⁶ Gjinisgam pugwelgl goqwe'l teplumapnn Aplamal aq ta'n wetagutg. 'Lpa tla'tegetal. Mu teluenugup na teplumapni 'ms't un'jang ta'n wetagutmu'tijig Aplameg muta mo wesgumagupni 'ms't Lesui'paq. Gatu pas'g newgte'tlitl un'jann, ta'n wetagutmlitl na Se'sugulial. ¹⁷ Ula na getu thueḡi, Gjinisgam Gisiteget teplumapnn Aplamal ugjit ugs'tawian ta'n te'sijig teli gtlams'tmu'ti'tij. Na ta'n goqwei Gjinisgam gisi tputg ma gisi sa'se'wa'tas'gtug. Ne'w gasgiptnnaqanipunge'g jel nesisga'q Gjinisgam ignmuapni Isle'laq 'tplutaqan, gatu ula 'tplutaqan ma gis suisga'tug aq ma gis sa'se'wa'tug na gis agnutmamgeweḡi ta'n Gjinisgam gisi tplumapnn Aplamal. ¹⁸ Ma gisi msnmuoq ta'n goqwe'l Gjinisgam teplumugsioqop ta'n tel majulgwatmoq Lesui'peweieḡi 'tplutaqan. Wegla 'ms't wejiaqal ta'n Gjinisgam teli tplumugsioq. Mesnmoqol pa wijeḡ aq Aplamo'q ta'n teli msng'p ta'n Gjinisgam teli tplumapnn muta getlams'tuapnn Gjinisgam aq pa na wijeḡ ginu getlams'tasulti'gw aq mesmu'g.

¹⁹ Gatu goqwei Gjinisgam Lesui'paq weji ignmuasni 'tplutaqan? Weji ignmuapni ugjit neia'tuanew ta'n teli opla'taqati'tij mimajuinu'g. Na 'tplutaqan iga'tas'g'p ugjit e'was'gtg glapis Se'suguli newgte'jit ta'n Aplameg wetagutg pegisingeg. Etna na Aplamal ta'n Gjinisgam 'ms't goqwei teplumapnn. Gjinisgam ignmuapnn ugt'plutaqanm Mowisal e'wmuaj ansale'wiliji aq Mowis ignmuapnig mimajuinu'g. Negm nutagnutmewinu na. ²⁰ Gatu ta'n tujiw Gjinisgam teplumateg Aplamal ugsisgwa'lapnn aq mo e'wagupnig nutagnutmewinu'g, ansale'wiliji, gisna Mowisal, gisna ta'n pas'g wenn.

Goqwei weji ignmuasni 'tplutaqan

²¹ Etug Gjinisgam ugt'plutaqanm aq ta'n teli tplumapni getantigl? A' na ijgi moqwa'! Pa na gisi ugs'ta'tigusnn ta'n tel majulgwatmu'g 'tplutaqan na tujiw mimajuinu'g

tetapua'ti'tisoq ta'n tel majulgwatmi'tij na 'tplutaqan, pas'g mo telianug. ²² Pas'g tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng ta'n 'ms't mimajuinu'g eimu'tijig elue'utigtug aq ma gis jiglita'gwig. Gjinisgam teplumugsi'gup jigla'tugsinenu lue'utigtug ta'n tujiw getlams'tasulti'gw Se'suguliewigtug.

²³ Na 'tplutaqan angweiugsieg'p ninen na Lesui'peultieg aq assumugsieg'p glapis Nujiugs'tawi'wet pegising, glapis Gjinisgam musga'tugsi'gw ninen maw 'ms't wen gisi ugs'ta'titesnu ta'n teli gtlams'tasulti'gw. ²⁴ Lesui'peweiei 'tplutaqan assumugsieg'p aq gegina'mugsieg'p glapis Se'suguli pegisingeg. Na tujiw Se'suguli gisa'lugsieg tetapua'tinen Gjinisgamewigtug ta'n teli gtlams'tasultieg negmeg. ²⁵ Gatu nige' tetaputesg iga'q ta'n tujiw mimajuinu'g tetapua'tinew Gjinisgamewigtug ta'n teli gtlams'tasulti'tij Se'suguliewigtug aq 'tplutaqan mo nugu assumugsiweg.

²⁶ Na nige' 'ms't gilew ta'n teli gtlams'tasultioq Se'suguli, na gilew Gjinisgam un'jang. ²⁷ Ta'n tujiw 'gtlams'tmu'tioq Se'suguli, sign'tugsioq aq toqwa'lugsioq Se'suguliewigtug. Ignmugsioqop na ml'gigno'ti ugjit tlo'ltinew 'st'ge' Se'suguli. ²⁸ Nige' Gjinisgam mo piltu nemugsigw, Lesui'paq gisna ta'nig mo Lesui'peulti'gw, ta'nig gisteju'g gisna ta'nig assumultijig, ji'nmug gisna e'pijig. Ta'n teli gtlams'tasulti'gw Se'suguliewigtug gisa'lugsi'gw wije'i teli espo'ltinenu. ²⁹ Pa na gilew tleiaultioq Se'sugulieg, na gilew wetagutmu'tioq Aplameg aq 'msntoqs'p ta'n goqwei Gjinisgam teli tplumugsioqop.

4

¹ Gatu migwite'tmug, ta'n tujiw mimajuinu teplut'p ignmuanew mesgi'g milesuaqan unjanl, aq negm pas'g mijua'ji'j, 'ms't goqwei ta'n ungi'gul ignmualij ugtaligam pas'g mo assutmug glapis gisigwej. ² Amujpa na jigs'tuajig ta'nig angweiajig aq igtigig ango'tmua'tij ta'n goqwei ugtaligam glapis tepipuna'j ta'n ungi'gul teluelipnn. ³ Etna na ula wije'i teliaqap ugjit ginu gesgmnaq getlams'tasulti'gw Se'suguliewigtug. Ula ta'n goqwe'l ugs'tqamugewe'l assumugsi'gup pa wije'i aq gisteju ta'n assumuj. ⁴ Gatu ta'n tujiw tetaputesg iga'qeg Gjinisgam petgimapnn uggwisl. Weji ugs'tqamuilipnn e'pitewigtug aq Lesui'pewilipnn. Majulgwatmlig giasgiwewei Lesui'peweiei 'tplutaqan. ⁵ Na wet tla'tegep Se'sus, glaman ta'n tujiw nepgeg ugjit mimajuinu'g ugs'tan, iga'lataq ta'nig assumgwi'tigul 'tplutaqan, glaman Gjinisgam gisa'laji negmow un'jang.

⁶ Elt gilew na Gjinisgam un'jang. Etna na ugjit petgimapnn Wejuli Nisgaml 'ggamla-muninaq glaman nige' gisa'lugsi'gw tlu'i'tanenu Gjinisgam, "Tata't" gisna "Nu'." ⁷ Etna na ugjit nige' geituoq mo nugu gisteju'ultioq gatu awna Gjinisgam un'jang. Muta nige' un'janultioq, Gjinisgam ignmugsitoqs'p 'ms't goqwei ta'n geggunmuloq ugjit un'jang. Na tel'te'tg'p Gjinisgam.

Poligap sespetelmaji Galetiaewaƣ

⁸ Nigmatut, gilew ta'nig mo Lesui'peultiwoq, gesgmnaq nenuawoq Gjinisgam na gisteju'ltioqop ugjit ta'nig telui'toqopnig nisgamaq je mu mimajultigupnig aq mo nisgameultigupnig. ⁹ Gatu nige' el'ta'ioqop Gjinisgamewigtug, gisna ni'n tlueg Gjinisgam gisa'lugsioqop lta'new negmeg. Tal gis tliaq getu apajita'ioq aq apaji gisteju'ultioq ta'n goqe'l mo Gjinisgaml, menaqanaq aq mo tepawgtinug ugjit ugs'tawugsinew? ¹⁰ Wejo'tmoq tetapua'lanew Gjinisgam ta'n tela'taqatioq gisna ta'n mo tela'taqatiwoq, gegnue'gl na'gwegl aq pestie'umgl ta'n gisi mgnmoqol, tepgunsejig, gisna newgtipun-qegl. ¹¹ Sespetelmuloq aq jipasi muta etlite'tm etug ma goqwei ugja'tuoq ta'n tel melgi lugweiap ugjit gilew.

¹² Nigmatut ta'nig getlams'tasultioq, etawaqtmuloq tloltinew 'st'ge' ni'n muta wejo'tmap tle'n 'st'ge' gilew. Mo amsala'liwoqop ¹³ ta'n tujiw elianeg amgweseweieg. Pestunmuloqop gelu'lg agnutmaqan Nisgamewei je tlia we'gaw gesnugwaiap. ¹⁴ Mo

ejiḡlipnniwoqop gisna penoqitelmiwoqop we'gaw asgaiugsioq ta'n tel gesnugwa-
iap. Gatu awna wesua'lioqop aq angweiwioqop pa wijeḡ aq ni'n na Gjinisgam ug-
tansale'witemig. Wel'ta'sualioqop ni'n pa wijeḡ aq ta'n teli ul'ta'-sualagoq Se'suguli.
15 Tetuji ulḡwijulti'gup ta'n tujiw mawo'lti'gweg. Ula gis tlua's ugjit gilew, tel jigtu
apoqonmuioqop, ignmuigoqop ta'n pas'g goqwei je tlia inaqane'l 'gpu'gugugl. 16 Gatu
etug nige' teli ugsua'lioq pa wijeḡ aq ta'n wen getanugsioq, muta teliaqewei telimuloqop.

17 Ula egsugina'mua'tijig weleiugsioq, gatu mo wet tla'taqati'gw ugjit 'ggelu'lgmuow.
Pas'g wejo'tmi'tij nigtua'lugsinenu glaman me' enmiaq gilew lita'sualatoqs'p aq wit-
toqwa'latoqs'p. 18 Gelu'lg ta'n tujiw mimajuinu'g weleiugsioq 'lpa tla'taqati'tij ugjit
'ggelu'lgmuow aq ugjit Gjinisgaml. Tla'taqati'tis ta'n tujiw i'man ta'n eimoq aq ta'n
tujiw mo i'muan. 19 Nun'jantut, ta'n mawi gsaluloq, teli asgaiwioq pa wijeḡ aq e'pit
ta'n gesnugwaj getu un'jannij. Esgmaluloq ḡlapis na na'gweg iga'q ta'n tujiw ignmuoq
Se'suguli ilḡwennugsinew. 20 Etna na ugjit 'gsatmug i'man ta'n eimoq glaman gis
agnutma'ti'gup. Na tujiw 'gji'tu ta'n gis tlimuligoq, gatu mo geitu ta'n tlimuligoq ugjit
'ggelu'lgmuow aq ma'mun sespetelmuloq.

Eigal aq Sala

21 Gilew ta'nig getu majulḡwatmoq 'tplutaqan ugjit ugs'tan, amuj nestmoq ta'n Mow-
iso'q gis wi'gig'pneg. 22 Gis wi'gig'p, “Na Aplam toqona'pnig ugḡwisg. Gistejui'sḡw,
teluisit Eigal, newgte'jilitl geggunmuapnn ugḡwisl aq ugte'piteml teluisilitl Sala geggun-
muapnn igtigl.” 23 Gistejui'sḡw maljewe'juip ta'n tujiw ugḡwisl Ismial ugs'tqamuiliteḡ.
Teli ugs'tqamuilipnn pa wijeḡ aq esḡwia'tijig mijua'ji'jḡ. Gatu ugte'piteml Sala maw
gisigui'sguip aq mo gis gugunagupnig mijua'ji'jḡ, gatu Gjinisgam teplumt'pnn ugjit
gugunan 'lpa'tujl aq na tujiw ugḡwisl Isaqal ugs'tqamuilipnn. 24 Na ula ta'n teliaqap
ugjit weḡla tapusijig e'pijig aq un'januaq musḡa'tuḡsi'gul ta'pu nemi'ḡl ta'n Gjinisgam
tela'teget ugjit mimajuinu'g. Ignmuapni Lesui'paq na 'tplutaqann ta'n eimu'tipnig na
gm'tng ta'n teluisig Sainai. Teplumapni ta'n wen jigsitḡ 'ms't goqwei ewi'gas'g 'tplu-
taqanigtug tetapu'et Gjinisgam ugsisgug. 25 Gatu ugjit ta'nig wejo'tmi'tij tetapua'tinew
Gjinisgamewigtug ta'n tel majulḡwatmi'tij 'tplutaqan, wijeḡ tela'teget ta'n tela'tegep
ugjit Eigal aq ugḡwisl. Gjinisgam 'tplutaqan ignmuapni Lesui'paq na gm'tnigtug
teluisit Sainai ta'n epit Alapiae'gati. Negmow ta'nig majulḡwatmi'tij pa wijeḡ aq Eigal
aq ugḡwisl, gisteju'ultioq aq assumḡwi'tij ula Lesui'peweiei 'tplutaqan. We'gaw na
Lesui'paq ta'n emtoqwala'titl Gjinisgaml Selusalemg ta'n telteḡ 'tplutaqan, gisteju'ultijig
ta'n tel majulḡwatmi'tij ula 'tplutaqan. 26 Gatu ugjit ginu ta'nig getlams'tasulti'ḡw
Se'suguliewigtug, wijeḡ tela'teget ta'n tela'tegep ugjit Salaal aq ugḡwisl. Ginu tleiaulti'ḡw
na 'ḡjigan Selusalem ta'n Gjinisgam etli elege'witewit. Mo ginu gisteju'ultigw. Ginu Sala
un'jang. 27 Na ula wesḡutḡ'p Aiseiao'q ta'n tujiw iḡan ḡnua'tegeteg,
“E'pittut ta'n menaq un'janiwn
nige' ḡi'l gisi ul'ta'sites.

Gisi sigti ulḡwijintes

nige' ne'gaw mo un'janiwun.

Muta ignmultes me' pugwennan

ta'nig wetagutmu'tijig je mu e'pit

ta'n pugwenniji geggunaji nige'.” Eta na a.

28 Nigmatut ta'nig getlams'tasultioq, nige' gilew Gjinisgam un'jang ta'n teli tplumapnn
Aplamal, na tela'tegep, pa wijeḡ aq ta'n teli tplumapnn ugjit gugunan ugḡwisl aq na tujiw
Isaqal ugs'tqamuit. 29 Gatu nige' ginu, ta'n ugs'tqamulti'gup na Wejuli Nisgamewigtug,
ḡitnme'ugsi'ḡw ta'nig pualuḡsi'ḡw ḡu'ḡunmnenu Lesui'peweiei 'tplutaqan. Pa na wijeḡ
aq Isaqal ta'n Gjinisgam teli tplumapnn Aplamal ḡitnme'iut'p gistejui'sḡw ugḡwisl
Ismial. 30 Na telueḡ Gjinisgam uḡtwi'ḡatiqn,

“Gjinisgam telimapnn Aplamal ugjit 'pgotgiman uggistejui'sguml aq uggwisl. Muta gistejui'sgw uggwisl ma gisi msnmligw ta'n goqwe'l assutgl Aplamal, pas'g ugte'piteml uggwisl gisi assutmlital.”

³¹ Nigmatut ta'nig getlams'tasultioq, ggijinu mo gistejui'sgewigup. Na Lesui'peweiei 'tplutaqan mo assumugsigw. Etna na ginu ta'nig getlams'tasulti'gw aq 'msntesnu ta'n goqwe'l gelu'lgil ta'n Gjinisgam teplumapnn Aplamal. Negmow ta'nig wejo'tmi'tij majulgwatmnew 'tplutaqan ugjit tetapua'tinew Gjinisgaml ma 'msnmi'tigul.

5

Elugwa'tasin

¹ Assumsulti'gup. Se'suguli iga'lugsig'gup ugjit mo majulgwatmnenu Lesui'peweiei 'tplutaqan ugjit ugs'ta'tinenu. Gatu awna ml'g'pugultigw ta'n teli iga'lugsioqop Se'suguliewigtug. Mut apaji glpisultinew ta'n tel majulgwatmoqop Lesui'peweiei 'tplutaqan.

² Jigs'tuig, ta'n teluei, lita'sultioq ta'n tel lugwatasultioq aq ta'n tel majulgwatmoq Lesui'peweiei 'tplutaqan ugjit tetapua'tinew Gjinisgamewigtug, na tujiw Se'suguli ma tali ugtapsunig ugjit gilew. ³ Ap 'mjit newgt teluei, “Ta'n pas'g wen wejo'tg tetapua'lan Gjinisgaml ta'n tel lugwatasij amujpa na gaqi majulgwatg 'ms't goqwei ta'n telteg Lesui'peweiei 'tplutaqan.” ⁴ Se'suguli mo tali ugtapsunig ugjit gilew me' lita'sultioq ta'n tel majulgwatmoq Lesui'peweiei 'tplutaqan ugjit tetapua'tinew Gjinisgamewigtug. Ejiglita'ioq ta'n Gjinisgam teli ul'telmugsioq. ⁵ Gatu ninen, elita'sualg't Gjinisgam ugjit gisa'lugsinen tetapua'tinen. Giasgiwewei geitueg na tla'tegetew. Aq ula esgmalg't Wejuli Nisgam ugml'gigno'tim ugji sapu tl lugwen ta'n teli gtlams'tmeg. Tetaqite'tmeg na tliatew. ⁶ Ta'n ginu tleiaulti'gw Se'suguliewigtug mo tal sespete'tmugw lugwatasulti'gw gisna mu. Gatu ta'n goqwei tepawgtig na ta'n teli gtlams'tasulti'gw aq gis nmitas'gt'tew ta'n teli gsalug igtigig.

⁷ Tetuji ul lugutioqop! Pa wijeie aq wen ta'n nuji igatne'wet. Pas'g igtig igantes-gasg aq gisa'lg ge'gwa'sin. Aq nige' apatnugsioq ta'n tel majulgwatmoq teliaqewei. Sigi paqalaiwioq ta'n teli ignmuoq igtigig 'nqa'lugsinew ta'n teli gtlams'tasultioq. ⁸ Gjinisgam ta'n wigumugsioqop mo elgimagupni negla nujiugsugina'mua'tiliji. ⁹ Ta'n i' thue'tij, “Ta'n tujiw pipnaqan el'tun pas'g ta's'g apita'taqan wesua'toq ugjit gisitun pipnaqan apitaqtn.” Aq pa na wijeie i'g ta'n eimoq mimajuinu ta'n gaqi msiaq igtigig. ¹⁰ Gatu gilew mo pa na wijeie aq negmow. Gilew na Gjinisgam un'jang. Etna na ugjit elita'sualuloq tla'taqatinew ta'n telimuloqop aq mu ta'n igtigig telimugsioq. Geitu Gjinisgam ugtapulatal na mimajuinu ta'n getu wenig ta'n ewnasa'lugsioq aq gitnme'ugsioq.

¹¹ Wijigatulti'gw, alt mimajuinu'g teluejig ni'n Poligap al pestunmatm, “Amujpa na mimajuinu'g elugwalujig aq majulgwatmi'tij na Lesui'peweiei 'tplutaqan ugjit gisi tetapua'tinew Gjinisgamewigtug.” Gatu mo telianug. Pa na tliaq ma nugu gitnme'wimg aq ma ulmaita'siw muta ula agnutmaqan mo wen asgaiagug. Gatu awna me' gitnme'wimg aq welmaita'si aq ula musga's'g ta'n tel pestunm teliaqewei ugjit ugs'taultinew. Pas'g gisi ugs'ta'titoqs'p ta'n teli gtlams'tasultioq Se'suguliewigtug ta'n tel gujjiewgto't'pnaq ugjit ginu. ¹² 'Gsatmug wegla nujigina'mua'tijig ta'nig pualugsioq lugwasultinew aq wetme'ugsioq, niguita'new ta'n eimu'tioq aq punajeiugsinew.

¹³ Wijigatulti'gw, ignmugsioqop assumugsinew. Gatu mut e'wmanew ugjit tla'taqatinew ta'n getu goqwei puatmoq aq ignmatmnew gaqiwil ilgwenugsinew. Gatu awna tli gsaltultigw ta'n Gjinisgam teli gsalugsioq aq mawi apoqonmatultigw. ¹⁴ 'Ms't ta'n Lesui'peweiei 'tplutaqann gaqa wi'gas'gl na ula newgte' 'tplutaqan, “Gsal igtigig ta'n teli gsalsin.” ¹⁵ 'Gsaltultigoq na! Gatu awna apji ne'tamtultioq aq apji gi'gaita'ioq. Ango'tmug glaman ma gaq seiqowa'lsultiwoq ta'n teli gtlams'tasultioq.

*Gisi ignmuatesnu Wejuli Nisgam ilgwenugsig'gw
gisna gis tla'taqatitesnu ta'n tel puatmug*

¹⁶ Na ula telimuloḡ, “Ignmug Wejuli Nisgam ilgwenugsinew aq mut tla'taqatinew ta'n tel puatmoḡ ta'n goḡwe'l ma tetapua'lagul Gjinisgaml.” ¹⁷ Ulaal ta'n ginu getu tla'taqati'gw Wejuli Nisgam mo pualugsig'gw tla'taqatinenu. Ta'n Wejuli Nisgam pualugsig'gw tla'taqatinenu mo getu tla'taqati'gw. Ula tapusijig apji matntiji ugjit gisi ilgwenugsinenu. Etna na ula telueḡ, “Ma gisi assumsiwun.” ¹⁸ Ignmaj Wejuli Nisgam ilgwenulin na tujiw ma Lesui'peweiei 'tplutaḡan assumulug.

¹⁹ Gatu awna ta'n tujiw mimajuinu'g tli angite'tmi'tij winjig na neia'sgt'tew ugtinewaq. El musga'sg winsuaḡanigtug, aq wini angita'suaḡan. ²⁰ Emtoḡwala'tiji 'nnooqta'wg, aq puowinuti, aq wit toḡwa'la'titl ta'n mn'tu tel lugwej. Mimajuinu'g masgeltultijig, aq matntultijig, qalipusita'tijig, wegaiugtultijig, aq apji wejo'tmi'tij 'msnmnew 'ms't goḡwei. Nigtuita'jig aq piluei se'g mawalsultijig aq majulḡwatmi'tij ta'n goḡwei mo teliaḡewei. ²¹ Mimajuinu'g alt wisgualtultijig, getḡia'tijig, naḡana'ma'tijig, aq me' pilue'l tela'taqatijig. Ap nige' igan gnua'tuloḡ, ta'n wenig tela'taqatijig wegla ma piḡwita'ḡwig Gjinisgam ugteleḡewa'ḡimḡ wa'so'q.

²² Gatu awna ta'n tujiw Wejuli Nisgam ilgwenugsioḡ 'gmimajuḡaḡanmual, gisa'lugsitoḡs'p 'gsalanew igtigig, ulḡwijultitoḡs'p aq wantaḡo'ti gugunmnew 'ggamlamunuaḡ. Gisa'lugsitoḡs'p sangewo'ltinew aq wantaḡamigsultinew aq 'ms't wen ule'wanew aq mimajuinu'g gis lita'sualultaḡ. ²³ Gisa'lugsitoḡs'p sangewo'ltinew ta'n tele'ioḡ igtigig mimajuinu'g aq gisi ilḡwensultinew. Na tla'taqatioḡ mo suisḡa'tuoḡ 'tplutaḡan. ²⁴ Wegla ta'nig tleiaultijig Se'suguliewigtug iga'tu'tipnn winjiggl ta'n i' tlo'lti'titeḡ Se'sus ugḡujjiewe'mḡ. ²⁵ Na Wejuli Nisgam ignmugsig'gup iapjiwewei mimajuḡaḡan wa'so'q. Amujpa na ignmug ilḡwenmugsinenu 'gmimajuḡaḡanminal. ²⁶ Mut me'goltinew, mut gisa'lanew wen ugḡwain, aq mut qalipusitalanew wen.

6

Apoḡonmatultigw

¹ Wijigatulti'gw nmioḡ ta'n wen getlams'tasit opla'tegej, ḡilew ta'nig ignmuoḡ Wejuli Nisgam ilgwenugsinew ta'n tel mimajultiḡ, apoḡonmug. Amujpa sangew apoḡonmuoḡ ugjit tetapua'tegen. Gatu angitelsin aq migwite'te'n etug jel ap ḡi'l opla'tegetes. ² Apoḡonmatultigw ta'n tujiw ḡitnm'tioḡ aq na tujiw ḡjitm jigs'tmuatoḡs'p Se'suguli ugt'plutaḡanm. ³ Wen tl'ta'sij wesam ḡlu'sij aq ma gisi opla'tegeḡw. Na etl lue'walsit. ⁴ 'Ms't wen ilsuj ta'n tele'ḡ te'sigisḡ'g. Gisi ula'tegej, ul'ta'sitew aq ma sespete'tmug ta'n igtigl tela'tegeḡlij. Gjinisgam nmitultew ta'n tel mila'tegen aq geitoḡ ta'n wet tla'tegen aq ilsumultew. ⁵ Amujpa na 'ms't wen pema'toḡol ta's'ḡl ugḡitnmo'qonml.

⁶ Na mimajuinu'g ta'n ḡina'mujig Gjinisgam ugḡlusuaḡanml apoḡonmua'tis nuḡjig-ina'muelitl aq 'tpia'tis ta'n te's'ḡ goḡwei ḡelu'ḡ ḡeggunmi'tij.

⁷ Mut tl lue'walsiw, ma wen gis lue'wa'lagul Gjinisgaml. Negm geitoḡ ta'n tele'n aq ignmultew ta'n tel te'p'mn. Pa na wijei aq mimajuinu pas'ḡ mna'taqattew ta'n goḡwei gisi iga'taqug. ⁸ Tla'tegej wen ta'n tel puatḡ aq pas'ḡ newḡtitelsit na Gjinisgam uḡtapu-latal aq mn'tua'ḡig 'ḡimatal. Tla'tegej ta'n Wejuli Nisgam tel puatḡ na negm 'msntew iapjiwewei mimajuḡaḡan wa'so'q. ⁹ ḡlaman mut punia'tinew ta'n teli ula'taqatioḡ gatu awna munso'ltigw. Mo punia'tigw, na'ḡweg iga'qt'tew ta'n tujiw 'msntesnuḡ 'ḡtapan-ḡituewe'minu. ¹⁰ Etna na ugjit ta'n tel gisi pḡwatu'ti'ḡw ula'lanej 'ms't wen, 'pḡjiliw ta'nig getlams'tasultijig Se'suguliewigtug aq tleiaultijig Gjinisḡamewigtug.

Poligap telimaji, “Ango'tmug!”

¹¹ Nemituoq ta'n telgilgig gnugwatign e'w'gig ta'n ni'n tel wi'gmuloq. ¹² Wegla ta'nig puatmi'tij uli angamgusultinew mimajuinuigtug aq getu ginnua'tijig, na negmow wejo'tmi'tip gisi munsaiugsinew lugwatasultinew. Na wet tla'taqatijig glaman ma amasgipnam'jig ugjit Se'suguli ta'n teli np'g'p gujjieweigtug. ¹³ Je tlia ta'nig elugwatasultipnig mo majulgwatmi'tigupn Lesui'peweiei 'tplutaqan pualugsioq lugwatasultinew glaman gis ginnuattaq ta'n tel majulgwaloqopnig. ¹⁴ Gatu ni'n, pas'g ginnua's ta'n teli np'g'pnaq Gjisaqamawminu Se'suguli gujjieweigtug. Ta'n goqwe'l ula ugs'tqamug mo assuminugul aq nige' mo tel mimajiw ta'n i' tl mimajiap. Pa na wije aq 'npman gujjieweigtug maw Se'suguli. ¹⁵ Lugwatasin gisna moqwa' mo tali ugtapsuninug Gjinisgamewigtug. Gatu ta'n tel gawasgita'sin aq ta'n tel piltu mimajin na mawi ugtapsunig. ¹⁶ Etamg Gjinisgam ewlitelman aq ignmuan wantaqo'ti uggamlamunuaq ugjit ta'nig tel mimajulti'tij ta'n tel gina'muap ula wi'gatignigtug maw negmow 'ms't ta'n te'sijig Gjinisgam ugtmimajuinung.

¹⁷ Ugtejgewei, mut nugu wen ignmuiwij gitnme'wan muta gis nmittoqs'p na'qi ta'n tel matteimg'p ta'nig getana'titl Se'sugulial. Musga's'g ta'n tel gistejui ugjit negm.

¹⁸ Wijigatulti'gw etamg Gjisaqamawminu Se'suguli ul'telmugsinew aq ignmugsinew uggelu'lgm. Na tliaj! Glapis ap nmulltoqs'p, Poligap.

Na wi'gatign ta'n Poligap ewi'gmuaji Epesusewaq Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Epesus na mawgi'g 'gjigan na maqamigew teluisig, E'siaji'j. Epesus 'tg'snug E'siaji'j aq gi'gjiw eteg gta'nug. Nige' gisgug E'siaji'j teluisig, Aputapegiejit.

Pugwelg mimajuinu'g na'te'l emtoqwala'tijig ta'n goqwe'l Gjinisgam Gisiteget gisitoqopnn je mu negm. Eteg na'te'l na mawi ms'gi'g a'sutuo'guom ugjit Altemis (elt teluisit, Taiana) ta'n pugwelg mimajuinu'g nisgamitelma'titl.

Gatu Poligap getu tlimaji mimajuinu'g Epesuseg pas'g newgte'it Gjinisgam Gisiteget, newgte'it Nujiugs'tawi'wet na Westaulg aq newte'jit ta'n Nujiapoqonmuet na Wejuli Nisgam.

Telimaji, “Nige' gepmitelmanej aq emtogwalanej Gjinisgam Gisiteget. Negm na Wegwisit Nisgam. Newgte'jilitl un'jann na Westaulg ta'n ilgwenugsi'gw. Telui'tut Ewjit Nisgam. Gisiteget gis wel'telmugsi'gw aq petgitmugsi'gw na Wejuli Nisgam. Wejuli Nisgam ignmugsi'gup ml'gigno'ti ta'n wejiaq wa'so'q. Na teli ule'ugsi'gw muta Westaulg ugtinneg eimu'ti'gw. Etna na ugjit.”

Telimugsi'gw pas'g newgte'jilitl ta'n gisi ugs'tawianew mimajuinu'g. Negm na Westaulg ta'n gaqiguniepnaq gujjieweigtug ugjit jigla'tuanew mimajuinu'g ugtlue'utiwal, negmow ta'n teli gtlams'tua'titl. Nepg'pnaq gatu Gisiteget gis minua'lapnn aq nige' pemgopilitl ugtinaqanmg wa'so'q ta'n mesta assutegeleitl nige' aq maw iapjiw.

Westaulg nuji lugwatmoq wantaqo'ti ugjit na Lesui'paq aq ta'nig mo Lesui'peulti'gw. Ejigla'toqop na ta'n goqwei niguita'pnig, na tplutaqn. Nige' Westaulg wijei tel nemugsi'gw muta gis pegising aq gisi np'g'pnaq ugjit ms't ta'n te'silij ta'n elita'silitl negmeg. Negmow na Gjinisgam ugtmimajuinumg aq Wejuli Nisgam eig ugtinnewaq. Nisgam gisite'tg na tla'tegen mawi amgweseweieg.

Etna na newge'jit ta'n elugo'ug, na Westaulg ta'n mesta assusit. Westawugsi'gw ginu ta'n teli gtlams'tasulti'gw negmeg aq sign'tugsi'gw ugwisunmg.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Poligap wel'ta'sualaji Epesusewaq (1.1-2)

Westaulg gisa'lugsi'gw gisi ns'tmnenu ta'n goqwe'l Gjinisgamewe'l aq ignmugsi'gw Wejuli Nisgam (1.3–3.21)

Newgte' ta'n uli gtlams'tasulti'gw. Pilei mimajuaqan geggunmu'g ta'n mawnugsi'gw Westaulgeg (4.1–6.20)

Ugtejgewe'l gina'masuti'l (6.21-24)

¹ Nigmatut, ni'n Poligap epa'si aq ewi'gmuloq ta'n getlams'tasultioq Se'suguliewigtug aq tleiaultioq na 'gjigan Epesuseg. Ewi'gm ula wi'gatign ugjit gilew ta'n melgi gtlams'tasultioq aq gegnu mimajultioq te'sigisg'g. Ni'n na Se'suguli ugtapostale'witel, ta'n Gjinisgam Gisiteget gisi mgnit.

² Gjinisgam gujjuin aq Gjisaqamaw Se'suguli etamgig ul'telmugsinew aq ignmugsinew uggelu'lgmuow aq wantaqo'ti 'ggamlamunuaq. Na tliaj.

Ta'n goqwe'l gelu'lg Gjinisgam teli tplumugsi'gw

³ Nige' miwatmuanej aq emtoqwa'lanej Gjinisgam, na Gjisaqamawminu Se'suguli ujjl. Gjinisgam wel'telmugsi'gup aq ignmugsi'gup sape'uti'l wejiaqal wa'so'q. Na teli uleiugsi'gw muta Se'suguli ugtinneg eimu'ti'gw, etna na ugjit. ⁴ Gesgmnaq ugs'tqamu

el'tas'tnugweg Gjinisgam gisi igani mgnugsi'gup ugjit negmewe'n muta Se'suguli ugtinneg eimu'ti'gw. Megenugsi'gup aq tepgisa'lugsi'gup ugjit Negmewe'n aq ugjit gegnu pmita'nenu aq je ma goqwei amsalteg eigtnug ta'n tel nemugsi'gw.

Na teli gsalugsi'gup. ⁵ Gjinisgam igani mgnugsi'gup ugjit gisigwenugsinenu. 'Lpa nige' ginu na un'jang, aq pegisulugsi'gw negmeg, wet sapu tl lugwet ta'n Se'suguli gis tla'teget. Getloqo Gjinisgam megnugsi'gw aq nige' ginu na un'jang muta teli ul'te'tg aq na tel puatg. ⁶ Nige' miwatmuanej aq emtoqwa'lanej Gjinisgam! Mo tel te'pmug ta'n teli ul'telmugsi'gw pas'g Gjinisgam ta'n tetuji glu'sit aq mawi espe'g gis tla'teget. Wel'telmugsi'gw muta Se'suguli ugtinneg eimu'ti'gw. Se'susal ta'n Gjinisgam mawi gsalatl uggsisl. ⁷ Se'sus ugtinneg eimu'ti'gw aq ta'n teli np'g'p aq gaqiguniepnaq. Ejigla'lugsi'gw ta'n lue'uti assumugsi'gup aq 'gtlue'utinal apigsigtas'gl. Mo tel te'pmug ta'n teli ul'telmugsi'gw pas'g Gjinisgam gis tla'teget. Muta tetuji gelu'sit aq mawi ms'gi'g ta'n teli ulapetmugsi'gw. ⁸ Na teliaq Gjinisgam tetuji ul'telmugsi'gw, aq tetuji uleiugsi'gw mo gis gitmug. Negm ta'n mawi ntawe'g aq 'ms't goqwei gaqi gji'toq na gis tla'teget ugjit ginu. ⁹ Musga'tugsi'gup ta'n goqwei gisite'tg'p muta getu tla'tegep. Musga'tugsi'gw na ta'n goqwei mingwa'tas'g, ta'n negm gis gisite'tg'p ugjit gaq tla'tegen, wet sapu tl lugwet Se'sugulial. ¹⁰ Gjinisgam na tel'te'tg aq gaqa'tutew ta'n tujiw tetaputesg iga'q aq 'ms't goqwei Se'suguli iganpuguttew. 'Ms't goqwei wa'so'q aq ugs'tqamug mawa'tutew aq Se'sus iganpuguttew.

¹¹ Se'sus ugtinneg eimu'ti'gw, etna na ugjit Gjinisgam gisi mgnugsi'gup ugjit negmewe'n. Na negm Gjinisgam ta'n mestai assuteget igani mgnugsi'gup ugjit negmewe'n muta gisi iltut'p. 'Lpa gisi mgnugsi'gw muta gisite'tg'p na tla'tegen aq na tel puatg. Teliaq Gjinisgam gujjuinu igani mgnugsi'gup ¹² glaman emtoqwalatesnu aq miwatmuatesnu ta'n tel gegnu pmita'igw. Miwatmug Gjinisgam ta'n gepme'g aq gesasit aq ta'n wejiet wasoqweg muta na tetuji ul'telmugsi'gw. Ninen Lesui'peultieg na amgwe-sewa'juultieg'p ta'n elita'sultieg Se'sugulieg, aq emtoqwalg'tt'p.

¹³ Maw nige' gilew elita'sultioq Se'suseg aq emtoqwaloq. Ta'n tujiw amgwes nutmoqeg teliaqewei agnutmaqan getlams'tasultioq. E'e getlams'tasultioq na gelu'lg glusuaqan pegisitugsioqop gilew ta'n tli ugs'ta'titoqs'p. 'Gtlams'tasultioqeg Se'suguliewigtug Gjinisgam ignmugsioq na Wejuli Nisgaml i'mlin 'gtinnewa. Negm na Nuji apoqonmuelitl ta'n Gjinisgam ignmugsioq ugjit musga'tugsioq gilew na Gjinisgam un'jang. Na tel gnugwalugsioqop negmewe'n. Etna na ula Wejuli Nisgaml ta'n Gjinisgam teli tplumugsi'gup. ¹⁴ Nige' 'lpa geitu'g ignmugsitesnu wa'so'q ta'n teli tplumapni ugtmimajuinumg muta nige' gisi ignmugsi'gw Wejuli Nisgaml i'mlij 'gtinna. Wejuli Nisgam ta'n Nujiapoqonmuet ignmugsi'gw ml'gigno'ti. Etna na ugjit geitu'g Gjinisgam gisi apaji pawatelugsi'gw aq apaja'lugsitesnu negmeg wa'so'q. Nige' miwatmuanej aq emtoqwa'lanej Gjinisgam ta'n maw gepme'g. Na tliaj.

Poligap a'sutmessewaji

¹⁵ Weja'tegemgeg nutmaianeg gilew getlams'tasultioq Se'suguliewigtug aq ta'n teli gsaloq ta'n te'siliji Gjinisgam ugtmimajuinumg, ¹⁶ me' menaq pun miwatmuag Gjinisgam ugjit gilew. Migwitelmuloq ta'n te's a'sutmai. ¹⁷ Etamg Gjinisgam, Gjisaqamawminu Se'suguli ujil ta'n maw gepme'litl, ignmulinew na ml'gigno'ti ugjit 'ns'tmu'tinew ta'n goqwe'l negmewe'l. Etamg ignmulinew na Wejuli Nisgaml ta'n gisa'lultew 'ns'tmn aq musga'tultew Gjinisgaml ta'n tele'n, glaman ulnenuates. Na tliaj! ¹⁸ Etamg Gjinisgam ugjit gilew ugtangita'suaqanmual pana'tunew glaman me' na 'ns'tasultitoqs'p ta'n goqwei Nisgamewei aq nmitutoqs'p ugtwasetegm. Na tujiw ugji'tu'toqs'p ta'n goqwei weji wigumugsioq, aq ugji'tutoqs'p ta'n goqwe'l Gjinisgam ugtmimajuinumg 'msnmi'titaq. Na tetuji pugwelgl aq pajiji gelu'lg aq gepme'gl. ¹⁹ Na tujiw ugji'tutoqs'p ugml'gigno'tim ta'n pajiji ms'gi'g. Ignmugsi'gw ula ml'gigno'ti apoqonmugsinenu ginu ta'n getlams'tasulti'gw. Ula ml'gigno'ti ta'n ignmugsi'gw aq nige'

geggunmu'g na wije aq na mawignaq ml'gigno'ti ²⁰ e'w'g'p ta'n tujiw wenaqa'lateg Se'sugulial gisi npliteg. Wenaqa'lapnn aq pengopalapna ugtinaqanmg wa'so'q ta'n teli iganpuguiltil. ²¹ Se'suguli pajiji gneg espe'g aq ta'n pas'g tegegen elege'wilitl aq saqamawul, aq assusilitl aq ta'n pas'g wenn ml'gigno'ti geggunmilij. Me' ml'gigno'ti eteg ugwisunmg je mu ta'n pas'g wen ugwisunml, mu pas'g ula ugs'tqamu gatu maw ap igtig jugu'aq. ²² Gjinisgam 'ms't goqwei iga'tuap Se'suguli ugpitng aq ignmuapnn igani assumtilin ta'n te'sijig getlams'tasultiji na a'sutmewinu'g. ²³ Se'suguli ugtinnewa'g eig aq negmow pa wije aq wa'qi ula ugs'tqamug. E'waji wegla mimajuinu'g ta'n ms't tela'teget ugs'tqamug, Negm gaqa'toq 'ms't goqwei aq 'ms't tami eig. Na tliaj.

2

Gjinisgam gisa'lugsi'gw piltu mimajultinenu

¹ Na sa'q ta'n tel listuoqop Gjinisgam, nepu'tioqop elue'utigtug. Gis pemi lta'ioq mn'tua'gig pas'g mo geitu'tiwoqop. ² Etna na tujiw majulgwatmoqop ta'n goqwe'l mo glu'lgtnugul ugs'tqamugewe'l. Jigs'tuoqop ta'n wen iganpugutuaji mn'tu'g ta'n mo nemiam'gig na Gjimm'tu. Etna na negm ta'n ilgwennaji na mimajuinu'g ta'n elistua'titl Gjinisgam. Na! ³ Gesgmnaq getlams'tasulti'gup, 'lpa 'ms't ginu wije telo'lti'gup 'st'ge' negmow. Gis tetapualsulti'gup ta'n teli angita'sulti'gup. Tela'taqati'gup ta'n gaqianal aq 'gtangita'suaqanminal tel pualugsi'gup 'st'ge' ta'n pas'g wen ugs'tqamuip. Telteg ulmajo'ltitesnu ta'n tujiw Gjinisgam ilsumataq aq ugtapulataq mimajuinu'g ta'n tel pata'taqati'tij.

⁴⁻⁵ Gatu Gjinisgam tetuji ewlitemugsi'gw aq mawi gsalugsi'gw na piltu mimajua'lugsi'gw muta eimu'ti'gw Se'suguliewigtug. Na tela'tegep ge's nepu'tigweg 'gtlue'utinaq aq ta'n tel listmu'tigweg. Gatu negm ta'n tetuji ul'telmugsi'gweg na weji ugs'taugsi'gup aq piltu mimajua'lugsi'gw. Na tetuji ms'gi'g ugtewlitemugsi'gw mo nenga'tmug aq pajiji melgignaq ugsaltuaqanm ma gaqianug. ⁶ Gjinisgam wenaqa'lugsi'gup ta'n nepu'ti'gup elue'utigtug aq gisi ignmugsi'gup 'gt'punual wa'so'q maw Se'sugulial. Pa na wije aq nige' gis eimu'ti'gw na'te'l aq etli iganpugu'g maw negm. ⁷ Wet tla'teg'p ugjit apjiw musga'toq ta'n pajiji ul'telmugsi'gw ta'n mo tel te'pmug, gatu mawi ms'gi'g. Weji gsalugsi'gw aq weleiugsi'gw muta Se'sus ugtinneg eimu'ti'gw. ⁸ Gjinisgam teli ul'telmugsi'gup ta'n mo tel te'pmug. Ta'n tujiw getlams'tasulti'gweg weji ugs'ta'ti'gup. Mo na ginu ta'n tela'taqatig'g gatu na Gjinisgam ta'n tela'teg'p. Etna na negm ugtignmatimge'w'e'm ta'n pisuiw 'msnmi'ti'gw. ⁹ 'Lpa mo eigtnug goqwei ta'n ugji ginnua'titesnu. Muta ma gisi ugs'ta'wi'gw je tlia attignita'igw. ¹⁰ Etna na Gjinisgam ta'n westawugsi'gw. Muta Se'suguli ugtinneg eimu'ti'gw, etna na ugjit Gjinisgam piltu mimajuaqan ignmugsi'gw aq na ml'gigno'ti ugjit gelu'lg lugowaqan lugwatmnenu. Gis sa'q gisgajugt'g'p ugjit ginu tla'taqatinenu.

Mawa'lugsi'gw Se'suguliewigtug

¹¹ Na teliaq gatu migwite'tmug ta'n gi's sa'q tleiaultioqop. Lesui'paq telui'tugsioq gilew ta'n mo Lesui'peultiwoq, "Mo elugwatasultiwoq." Negmow Lesui'paq teluisultijig, "Elugwatasultieg" (telueg, ta'n tel lugwatmi'titl wa'qiwal). Migwite'tmug gis sa'q mo gilew Gjinisgam ugtmimajuinung. ¹² Etna na tujiw gilew nigtuita'ioqop Se'suguliewigtug. Sitatug eimu'tioqop Gjinisgamewigtug. Mo tleiaultiwoqop, Lesui'pewigtug, Lesui'paq ta'nig Gjinisgam gisi mgnapni. Mo tali gepmite'tmuoq goqwei ta'n Gjinisgam teli tplumapni ugtmimajuinung. Ula ugs'tqamug eimu'tioq, 'lpa mo eigtnug ta'n lita'sultiwoq aq mo gejiawoq Gjinisgam. ¹³ E'e 'lpa tetuji sitatug eimu'tioqop, gatu nige' gilew mawa'lugsioq Se'suguli. Ta'n gis ne'po't'pnaq aq gaqigunie'pnaq na tel gigja'lugsioq Gjinisgamewigtug. ¹⁴ Se'suguli na nuji lugwatmoq wantaqo'ti ugjit ninen Lesui'peultieg aq ugjit esgwia'tioq aq mu nugu getantultigw.

Ta'n teli np'g'pnaq gujjieweigtug nige' Gjinisgam wije' tel nemiaji 'ms't mimajuinu'g, gitg Lesui'paq aq maw igtigig. Gis sa'q niguita'pnig muta pas'g Lesui'paq geggunmi'tij Gjinisgam ugt'tplutaqanml aq mu igtigig. Gatu nige' Gjinisgam wije' tel nemugsi'gw aq ta'n pas'g wen ta'n jigs'tuatl Se'susal gis lietew Gjinisgamewigtug muta Se'sus gisi np'g'pnaq ugjit 'ms't wen ta'n elita'sit negmeg. ¹⁵ Se'sus iganapti'gmugsi'gup wa'so'q. Nige' mo ta'n tel gaqi majulgwatmi'ti'gw Lesui'peweie'l 'tplutaqann gatu awna ta'n elita'sulti'gw Se'suguliewigtug, ta'n wet tla'teget. Nige' Lesui'paq aq esgwia'tijig gisa'lujig gitg Gjinisgam un'jang. Mo ta'n wetapegsin Lesui'pewigtug gisna esgwia'tijig gatu ta'n majulgwalt Se'suguli ta'n Gjisaqamawewit. Na weji lugwatmoq wantaqo'ti aq nige' wijigatulti'gw. ¹⁶ Teli np'g'p gujjieweigtug glaman gis la'lugsitesnu 'ms't Gjinisgamewigtug aq ginu gitg Gjinisgam un'jang. Mu nugu masgeltultigw muta nige' wijigatulti'gw ta'n Se'sus gis tla'teget. ¹⁷ Etna na ugjit Se'suguli weji pgising'p aq pestunmuapni gelu'lg agnutmaqan. Teluep, "Pegisinnaneg ugjit ignmulgig wantaqo'ti 'ms't ta'n te'sijig." Ignmugsioq wantaqo'ti gilew ta'n mo Lesui'peultiwoq aq sitatug eimu'tioqop Gjinisgamewigtug, aq ignmulgig wantaqo'ti Lesui'peultijig ta'n gigjiw eimu'tipnig negmeg. ¹⁸ Wet sapu tl lugwet Se'suguli ta'n teli np'gs, iganapti'gmugsi'gup wa'so'q. Ta'n te'si'gw Lesui'paq aq ta'n mo Lesui'peulti'gw, nige' gitg gisi ilta'igw Gjinisgamewigtug negm ta'n gujjinaq. Gisi ilta'igw Gjinisgamewigtug, muta Wejuli Nisgam apoqonmugsi'gw.

¹⁹ Na nige' gilew, ta'n mo Lesui'peultiwoq, mo nugu se'g tleiaultiwoq. Mu nugu! Nige' tleiaultioq Gjinisgam ugtmimajuinung. Nige' Gjinisgam un'jang, pa wije' aq mesnmu'tioq 'gtwi'gatignn ta'n tleiaultioq. Na tliaq.

Gjinisgam etlitoq wi'g

²⁰ Gjinisgam etlitoq a'sutuo'guom ta'n siawqatg. Iganigjitegewinugi'g aq apostale'wijig ta'n igan gnuataqatipnig Se'sugulial pa wije' aq gelu'lg epganaqataqan gisiga'tutij. Negmow ta'n getlams'tasultijig pa na wije' aq ta'n goqwei wesgiji ilta'ig epganaqataqan. Se'suguli, pa wije' aq na mawi espe'g gun'tew ta'n 'ms't goqwei mawn'g. ²¹ Se'sus mawa'laji ta'n getlams'tasultijig muta eimu'tijig ugtinneg aq angua'laji. Pem pugweliejig ta'nig getlams'tasultijig aq Se'sus mawa'laji. Negmow tela'taqatijig ta'n tel puatg Gjinisgam mu negmow ta'n tel puatmi'ti'gw. ²² Ta'n tel mawa'lugsi'gw, na gilew elt angua'lugsioq aq maw 'ms't esgwia'tijig ta'nig getlams'tasultijig aq Gjinisgam 'gtinnaq eig wet sapu tl lugwet Wejuli Nisgamewigtug.

3

Poligap elugowaji ta'nig mo Lesui'peulti'gw

¹ Na nige' gis tliaq Lesui'paq aq igtigig mawnugsi'gw Se'suguliewigtug. Etna na ugjit ni'n Poligap a'sutmesseuloq ugjit gilew ta'nig mo Lesui'peultiwoq. Pija'limg'p laplusang, ta'n tel lugo'g Gjinisgam, ta'n tel pestunm na gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'suguli. Pestunmaianeg ugjit ulapetmnew ta'nig mo Lesui'peulti'gw. ² Amuj nutmaioq ta'n teli ul'telmugsi'gw Gjinisgam. Ignmuip na ml'gigno'ti ugjit lugwatmn ula lugowaqan aq telimuloq na gelu'lg agnutmaqan ta'n Gjinisgam wel'telmugsioq. ³ Gjinisgam musga'tuit ta'n goqwei sa'q a'guteg aq gissutas'g. (Ignmuit ni'n 'gji'tun aq gis wi'gmuloq ta's'gl glusuaqann ugjit na. ⁴ Pa na nige' gitmoq ta'n goqwei gis wi'gmuloq gisna nutmoq gisi gji'tutoqs'p ta'n ni'n teli ns'tasi, ta'n goqwei gis sa'q a'guteg ugjit Se'suguli.) ⁵ Gis nige' sa'q mimajuinu'g mo telimamugupnig ula ta'n a'guteg. Gatu nige' wet sapu tl lugwet Wejuli Nisgameg. Gjinisgam gis musga'tuaji sape'ultiliji apostale'wiliji aq iganigjitegewinu'g. ⁶ Etna na ula ta'n sa'q gis a'guteg, na gelu'lg glusuaqan ignmut'pnig elt ta'nig mu Lesui'peulti'gw ta'nig gaqaisg milapegsultijig mimajuinu'g. Na nige' negmow, maw Lesui'paq, 'msnmu'titaq ta'n goqwe'l gelu'lg Nisgamewe'l. Nige' wije' tleiaultijig na Gjinisgam un'jang aq Se'suguli elt ugs'tawiatag ta'n Gjinisgam teli tplumapni.

⁷ Gjinisgam na teli ul'telmip, ignmuip 'gji'tun ta'n goqwei sa'q a'guteg aq ignmuip na ml'gigno'ti ugjit al pestunman gelu'lg agnutmaqan. Gjinisgam na tel lugwatmoq ugml'gigno'timg. ⁸ Je tlia ni'n na mawi ejinei ta'n te'sijig Gjinisgam ugtmimajuinung, mesgi'g ignmuit. Gjinisgam wel'te'tmuit ugjit la'tuan ta'nig mo Lesui'peulti'gw ula gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'suguli aq tlimanew ta'n goqwe'l tela'teget ugjit ginu tetuji gelu'lg, ma gis wajui ns'tmug. 'Lpa ma gaqianug, mawi ms'gi'g aq maw pugwelg, mo eimug ta'n wen ugs'tqamug gisi ngattal gisna maw gittal. ⁹ Gjinisgam Gisiteget, na newgte'jit ta'n 'ms't goqwei gisite'tg'p, ignmuit ml'gigno'ti ugjit gisa'lanew mimajuinu'g 'gji'tunew ta'n goqwei sa'q a'guteg. Glapis nige' weja'tegemg mo telimamugupnig ula ta'n sa'q a'guteg Gjinisgamewigtug. ¹⁰ Glaman nige' nuji ilsutaqatijig aq iganpugua'tijig wa'so'q 'gji'tutaq Gjinisgam Gisiteget ugtns'tuo'tim ta'n pajiji ms'gi'g. Mawa'laji 'ms't ta'nig getlams'tasultijig. Lesui'paq aq maw ta'nig mo Lesui'peulti'gw mawnutulti'jig. ¹¹ Gjinisgam na wet tla'tegep ta'n iapjiw igan gisite'tg. Tela'teget wet sapu tl lugwet Se'suguli na Gjisaqamawminu. ¹² Ta'n teli gtlams'tasulti'gw Se'suguliewigtug mawita'igw maw Se'sus aq mu nugu netaqo'lti'gw. Ta'n pa tujiw gisi agnutma'titesnu Gjinisgam a'sutmaqanigtug aq geitu'g apoqonmugsitesnu. ¹³ Etna na ugjit etawaqtmuloq, mut punia'tinew muta ni'n welmaje'i ugjit gilew. Ula wet tliaq ugjit ulapettoqs'p muta me'enmiaq gepmitelmugsitoqs'p.

Ta'n tetuji gsalugsi'gw Se'suguli

¹⁴ Na tliaq nige' Se'sus gis mawa'lugsi'gw gitg Lesui'paq aq esgwia'tijig mimajuinu'g aq Gjinisgam eig 'gtinnenaq. Etna na ugjit nige' el nutgul'pa'si Gjinisgam gujjuu, aq a'sutmesseuloq Epesusewaq. ¹⁵ Etna na Gjinisgam ta'n gisiaji gaqais milapegsultijig mimajuinu'g aq negm ujuuwaq. ¹⁶ Ni'n etamg Gjinisgam, ta'n mawi gelu'sit aq ta'n tetuji mawignat, ignmugsinew ml'gigno'ti 'gtangita'suaqanmuaq, aq 'gtinnewaq glaman gis tla'taqatitoqs'p ta'n Gjinisgam tel puatg. Etna na Wejuli Nisgam ta'n apoqonmugsitoqs'p gegnu angita'sultinew aq ignmugsitoqs'p ml'gigno'ti tetapua'taqatinew. Na tliaj. ¹⁷ Etamg Gjinisgam ugjit Se'suguli apjiw i'ttew 'ggamlamunuaq aq siawqattew 'gtangita'suaqanmual muta teli gtlams'tasultioq. A'sutmai ugjit gilew 'gsalanew Gjinisgam aq igtigig mimajuinu'g. Na tujiw gisi ml'gipugutuatoqs'p pa wije'i aq weli ugjip'sgit melgnatl 'stoqon ma guisianug, gisna pa wije'i aq wen'ji'guom weli epganaqa'tas'g, ma majisgianug. ¹⁸ A'sutmesseuloq glaman gilew, maw 'ms't ta'n te'sijig Gjinisgam ugtmimajuinung, guguntoqs'p ml'gigno'ti ugjit gisi ns'tasultinew ta'n Se'suguli pajiji gsalugsioq, na tetuji sge'g aq tetuji pittaq. Teli ns'tasultitoqs'p ta'n teli gsalugsioq tetuji esp'teg aq tetuji temig. Na tliaj. ¹⁹ Getletug etamg 'ns'tasultinew ta'n Se'suguli tetuji gsalugsioq, tlia ma gis wajui ns'tasultiwoq. Amujpa na weli gji'tuoq Se'suguli ugsaltuaqanm. Ta'n tel piami gji'tuoq na me' tl piam lita'sultitoqs'p Gjinisgam glaman gis tla'taqatitoqs'p ta'n Gjinisgam tel pualugsi'gw.

²⁰ Nige' gepmitelmanej negm na Gjinisgam ta'n me' ma'muna'tegetew je mu ta'n goqwei ginu gis glutmug gisna gisi angite'tmug. Gjinisgam na wet lugwatmoq ugml'gigno'timg 'gtinnenaq. Na tliaj! ²¹ Se'suguli apji gepmitelmatl Gjinisgam aq maw nige' ginu ta'n getlams'tasulti'gw gepmitelmanej, nige' weja'tegemg aq iapjiw! Na tliaj!

4

Newgte' ta'n teli gtlams'tasulti'gw

¹ Ni'n nige' laplusang pisi muta elugo'g Gjisaqamaw. Nige' munsainuloq gegnu pmita'new, el mimajultinew ta'n telgitasultioq ugjit gepmitelmanew Gjinisgam. Tel'te'tg'p aq teli iga'tugsioqop na tl mimajultioq, ta'n tujiw wigumugsioqeg 'lta'new ugtelege'wa'gimg. Etna na ugjit munsainuloq tel mimajulti'gw 'st'ge' tleiaultioq ugtelege'wa'gimg. ² Mut mege'iwn, awna sangewe'ie'n. Mut tal'te'tmu ta'n getu

wen tla'lg, gisipuguttes. 'Gsiteltultigw Gjinisgamewigtug aq musga'tug ta'n teli gsaltultioq ta'n tujiw apoqonmatultioq. ³ Wejuli Nisgam mawnugsioq 'ngute'jineu wantaqo'tigtug aq ignmugsioq ml'gigno'ti ugjit wantaqamigsultineu. Winpasultigw 'gsaltultineu, aq wantaqamigsultineu glaman siaw mawnutultitoqs'p. ⁴ Gjinisgam mawa'lugsi'gw 'ngute'jinenu ta'n teli gtlams'tasulti'gw Se'suguliewigtug. Newgte' tl mawo'lti'gw newgte' Se'sus wa'qi, aq pas'g newgte'it Wejuli Nisgam. Pa na wije aq nige' newgte' elita'sultioq Se'suguli ta'n Gjinisgam wigumugsioqop tla'taqatinew. ⁵ Pas'g newgte'it Gjisaqamawminu, pas'g newgte'it ta'n teli gtlams'tasulti'gw na Se'suguli, aq pas'g newgte' sign'tatimgewe'm. ⁶ Pas'g newgte'it Gjinisgam. Negm na ujjual ugjit te'sijig mimajuinu'g. Mestai assusit. Ugtlgowaqan wet sapu tl lugwet 'ms't ta'n te'si'gw ta'n getlams'tasulti'gw, aq 'ms't ta'n te'si'gw 'gtinnenaq eig.

⁷ I' newgte'ji'gw gis gisi ignmugsi'gup mujgajewe'l ignmatimgewe'l. Na teli ul'telmugsi'gup Se'suguli! ⁸ Ta'n Gjinisgam ugtwi'gatiqn telueg,

“Ta'n tujiw wenagieteg wa'so'q,
pugwenniji ta'nig getanji wissuignemapni
aq pugwenniji iga'lapni
ta'nig nepu'titgi'g
aq pejo'lapni aq wije'wa'tipnn.
Na tujiw ignmuapni
ignmatimgewe'l mimajuinu'g.”

⁹ Na nige' talueg ula ta'n tujiw telueg, “wenagieteg”? Telueg, Mujga amgwes, wet nisa'siteg wa'so'q aq pegisingeg ugs'tqamug. We'gaw etli np'g'p aq utqatalut'p. ¹⁰ Ula negm ta'n wet nisa'sip, etna na negm ta'n soqwiepnaq, wet saputa'sit ta'n telgi'g musigisg glapis wa'so'q. Na tujiw 'ms't tami eig, ta'n telgi'g wa'so'q aq ugs'tqamug. ¹¹ Etna na negm gelu'lg ignmatimgewe'l ignmuapni mimajuinu'g. Na telueg ignmuapni piltuamu'gl ml'gigno'ti'l. Ta'siliji ignmuaji ml'gigno'ti ugjit apostale'witeultineu. Igtigig ignmuaji ml'gigno'ti ugjit al pestunmu'tineu. Igtigig ignmuaji ml'gigno'ti ugjit nuje'wanew ta'nig getlams'tmu'tijig. Igtigig ignmuaji ml'gigno'ti ugjit nujigina'mua'tineu. ¹² Na wet tla'tegep gisgajo'lan Gjinisgam ugtmimajuinung ugjit mawi apoqonmatultineu aq ugjit melgignewa'lanew ta'nig getlams'tasultijig aq jugo'lanew igtigig Se'suseg. ¹³ Na tujiw ginu 'ms't 'ngute'jitesnu ta'n teli gtlams'tasulti'gw aq ta'n teli gji'jul'g Gjinisgam uggwisl. Ginu gisipuguita'tesnu aq ignmuatesnu Se'suguli ilgwenugsinenu 'ms't goqweigtug glapis tlo'ltitesnu 'st'ge' negm. ¹⁴ Glaman ma nugu tlo'lti'gw 'st'ge' mijua'ji'g ta'nig apji gawasgita'sultijig. Ma nugu jigs'tuagw ta'n mimajuinu tel piltu gina'muej je tlia tetuji ntawi eggsuet, tl'ta'sulti'gw teliaq teluej. Ma jigs'tuagw glaman ma elue'wa'lugsi'gw. ¹⁵ Gatu awna amujpa eliguti'gw Gjinisgamewigtug te'sigis'g aq me' pm tlo'lti'gw 'st'ge' Se'suguli ta'n iganpugutugsi'gw glaman ginu 'gji'tmei tlo'ltitesnu 'st'ge' negm. Na gis wet tla'taqatitesnu ta'n teli gsaltulti'gw aq ta'n gegnu pmita'igw na telua'ti'gw teliaqeweigtug. ¹⁶ Wi'je aq ga'qi ta'n tel milig, 'ms't goqwei piltu lugweg aq 'lpa tle'. Te's angwisgan weli astu'teg aq ga'qi maw lugweg aq nigweg. 'Ms't goqwei wel wije'wij. 'Ms't goqwei weli astu'aq aq maw lugweg aq nigweg. Pa na wije ginu ta'n getlams'tasulti'gw na wije aq Se'suguli wa'qi ula ugs'tqamu. Negm iganpuguit aq mawnugsi'gw. Ilgwenugsi'gw tla'taqatinenu ta'n tel puatg. 'Ms't ta'n te'si'gw ta'n teli gsaltulti'gw aq maw luguti'gw me' pm ml'gigna'latesnu 'gjijaqamijinu aq pm pugwelietesnu. Na.

Piltu mimajulti'gw ta'n Se'suguli ignmugsi'gw

¹⁷ Etna na ugjit ni'n munsailuloq, Gjinisgam ugwisunmg, aq ml'gi tlimuloq, “Mut tl mimajultineu 'st'ge' ta'nig menaq westa'ti'gw. Mo tepawgtinugul negmow ugtan-gita'suaqanmual aq ma Gjinisgam wesimawgwi.” ¹⁸ Ugtangita'suaqanm etegl etli

oqonitpa'qigtug aq winjigl. Melgesultijig aq metua'taqatijig, mo tleiaulti'gw Gjinisgamewigtug. Negmow mo gegnu pmita'gwi'gw ta'n Gjinisgam tel puatg. ¹⁹ Mo tali el'te'tmi'ti'gw ta'n goqwei tetaputeg aq ta'n mo tetaputenug. Ignmasultijig negmow ta'n tel puatmi'tij. Mu naqita'gwi ta'n goqwe'l tela'taqati'tij winjigl, ewnasoltijig, maliamtultijig aq sespeiatultijig.

²⁰ Mut tlo'ltigw 'st'ge' negmow! Se'suguli gegina'muapni mimajuinu'g gegnu pmita'new. ²¹ Getletug nutmaioqop ugjit Se'sus. Ta'n tel majulgwaloq tel gnu'tmulg'p na teliaqewei ta'n Se'sus egina'muep. ²² Jigla'si ta'n i' tleiu't'p aq ta'n i' tl mimaji't'p. Ta'n gis sa'q i' tleiu't'p winjigt'pnn. Ta'n goqwei tela'teget'pn mo glu'lgtnug aq uljaqa pemalsin. ²³ Ignmu Gjinisgam pilue'gtn 'gtangita'suaqanm aq 'ggamlamun. Amujpa piltu angita'sin. ²⁴ Ignmu Gjinisgam piluei awigtij 'gtangita'suaqanml. Ignmasg pilei mimajuaqan 'st'ge' negmewei. Musga'sg ta'n tel gegnu pmien aq ta'n tel sape'win. Amujpa tetapua'l't Gjinisgam.

²⁵ Mut nugu egs'pugua'tultinew. Amujpa na 'ms't wen telimatl teliaqewei muta 'ms't wije tleiaulti'gw Se'suguli ugtinneg. ²⁶ Ta'n tujiw uggwain, mut ignmatmu uggwaiuti la'lulin elue'utigtug, gatu awna puni ggwain aq apigsigtatulti'gw gesgmnaq na'gu'set gis galqwasiegw. ²⁷ Mut ignmuaw mn'tu gisgulin. ²⁸ Na mimajuinu ta'n i' gmutnep, amujpa naqa'sij ta'n tel gmutnej aq poqji tl lugwej aq 'gtantuj giasgiwewei ugmimajuaqanm ugjit negm aq glaman gisi pgwatutew apoqonmuan ewle'jultiliji. ²⁹ Ta'n telewistun mut e'wmu glusuaqann asgaiwan piluei. E'we'n pas'g apoqonmatimgewe'l glusuaqann, na telamu'gl unaqqa'lan aq welgwija'l'jig aq ignmuan ta'n tel nuta'j. Na gi'l ta'n telewistun ula'lates negla ta'nig nutasgig. ³⁰ Aq mut gisa'law ewlgwijin wejuli Nisgam ta'n we'jiet Gjinisgameg ta'n tel mimajin muta negm na Gjinisgam nuji ilgwenewet ta'n ignmasg glaman 'gjitmi 'gji'tun gi'l na Gjinisgam un'jann aq wej gnugwasin. Na na'gweg iga'qt'tew ta'n Gjinisgam iga'lugsitesnu lue'uti aq wa'so'q i'mu'titesnu. ³¹ Jigla'tu 'ms't 'p'qo'qite'taqan aq taqalgwijaqan. Mut gtu' asgo'tegew, aq mut uggwaiw. Punialise-waq, mut ewlimaw mimajuinu aq mut gi'gatgamigsiw ta'n pa tujiw. ³² Gatu awna ulm'tu aq nuge'gtej 'ggamlamun ala wen ap igtig. Apigsigtatulti'gw, 'st'ge' Gjinisgam apigsigtugsioq muta tleiaultioq Se'suguliewigtug.

5

El mimajin ta'n Gjinisgam tel pua'l'sg etl waseteg

¹ Na nige' gilew Gjinisgam un'jang, amujpa na wejo'tmoq tlo'ltinew 'st'ge' negm. ² Gilew 'gmimajuaqanmual amujpa na ilgwenmoqol 'gsaltuaqanigtug, 'st'ge' nige' Se'suguli ta'n teli gsalugsi'gw aq weji np'g'pnaq ugjit ginu. Ujil tetapua'latl ta'n tujiw iga'toqeg ugmimajuaqanm ugjit ginu. Pa na wije aq na teli iga'toq mujgajewe'l ignmatimgewe'l patgulmesigaqanigtug.

³ Gilew na Gjinisgam ugtmimajuinumg. Mut winsultinew, mut penoqoltinew, aq mut 'ms't goqwei gaqi gtu tepo'tmnew. Aq maw mut tla'taqatinew ta'n pas'g goqwe'l gisa'laqoq igtigig tl'ta'sultinew gilew wegla tla'taqatigoq. Gatu awna gegnu pmita'igw ugjit Gjinisgam aq sape'ultigw ta'n telteg tla'taqatitoqs'p. ⁴ Mo weltenug gilew wintulgatultinew, ewnasewistu'tinew gisna winewistu'tinew. Awna telteg gilew migwimtultinew Gjinisgam uggelu'lgm aq miwatmuanew. ⁵ Amujpa gegna'tuloq na mo eimug mimajuinu tleiawigw Gjinisgam ugtelege'wa'gimg ta'n na tela'teget. Ta'n wen tel win mimajij, penoqweig, aq 'ms't goqwei getu gaq tepo'tg, emtoqwatg ta'n goqwei ugs'tqamugewei, je mu Gjinisgam. Ma tleiawigw Gjinisgam ugtelege'wa'gimg.

⁶ Mut ignmuaw wen lue'wa'lulin ta'n ewnasewistoq. Gjinisgam ugtapulataq ta'nig elistua'titl ta'n tela'taqati'tij. Ta'n teli ntawi egs'pugua'l'sg, mut 'gtlams'tuaw! ⁷ Lpa mut wit tlgowaqanasiw na telamugsultijig mimajuinu'g aq mut wit toqwa'law. ⁸ Na gilew pata'taqatioqop aq pa na wije aq eimu'tioqop oqonitpa'qigtug gatu nige' tleiaultioq

Gjinisgamewigtug aq eimu'tioq ugwasetegmg. Amujpa na tel mimajultioq 'st'ge' na mimajuinu'g tleiaultijig Gjinisgamewigtug aq eimu'tijig ugwasetegmg. ⁹ Gjinisgam ugwasetegm ugtinnenaq eteg. Ugwasetegm gisa'ls'g tla'tegen ta'n goqwe'l gelu'lg, tetapu'aq, aq gigwajiaq. Na tujiw igtigig mimajuinu'g n'multaq ta'n tel mimajin te'sigisg'g pa na wije'i aq waseteg wasoqweg oqonitpa'qigtug. ¹⁰ Ugjo'te'n gnu'tmasin ta'n tel tetapua'luj Gjisaqamaw. ¹¹ 'Lpa mut 'lgowaqanasiw ta'n goqwei mo tali ugtapsuninugul ta'n mimajuinu'g tela'taqatijig ta'n tleiawigl oqonitpa'qigtug. Mut wit toqwa'lanew awna musga'tug ta'n goqwe'l tela'taqatijig winjiggl na. (¹² 'Lpa na 'ntaqo'qon we'gaw wesgutmn ta'n goqwei gim tla'taqati'tij.) ¹³ Ta'n tujiw 'ms't goqwei gaq tua'tas'g wasetegigtug, na tujiw ta'n giasgiwewei telo'liti'tij neia'sgt'tew. ¹⁴ 'Ms't goqwei gaq neia'sgt'tew giasgiwewei Gjinisgam ugwasetegmg. Etna na ugjit wet thuejig, “Tugwia gi'l ta'n nepan, apaji mimaji gi'l ta'n nepmn, aq na tujiw Se'suguli ugwasetegm lasenmultew aq ignmultew pilei mimajuaqan.”

¹⁵ Na glaman gigjo'te'n ta'n tel mimajin. Mut tl mimajiw 'st'ge' ta'n wen mo nestue'iug awna tle'ie'n 'st'ge' mimajuinu ta'n nestue'g muta Gjinisgam geji't. ¹⁶ Apji ula'tega ta'n tel we'gusipgwatun glaman 'gji'jultaq ta'n teli gtlams'tasin muta tetuji elue'ultijig mimajuinu'g nige' na'gwegl. ¹⁷ Mut tl lue'walsiw, pas'g smtug ugjo'te'n gisi gji'tun ta'n Gjinisgam tel pual'sg tla'tegen.

¹⁸ Mut musguajueiw esamqwaw moqopa'q aq mut 'gtigiew, muta gaq suisga'tultew 'gmimajuaqanm, gatu awna ignmu Wejuli Nisgam ta'n 'gtinneg eig ilgwennulin. ¹⁹ Ta'n tujiw glultultioq usgutmug ta'n goqwei Nisgamewei. Apjiw miwatmug Gjinisgam 'ggamlamunuaq. 'Gtapegiatmug a'sutmaqane'l 'gtapegiaqan wejiaqal Gjinisgam ugtwi'gatigng. Emtoqwalug aq miwatmug Se'sus 'gtapegiaqanigtug. Aq tli'ntu'tigw ta'n Wejuli Nisgam ignmugsioq 'gjijaqamijuaq. ²⁰ Apjiw miwatmug Gjinisgam gujjinu ugjit ta'n te's'g goqwei Se'suguli ugwisunmg, muta negm ta'n iganpugutugsi'gw.

Ji'nmug aq ugte'pitemuaq

²¹ Gepmiteltultigw 'st'ge' ta'n tel gepmitelmoq Se'suguli.

²² E'pittut gepmitelmug ingute'jin amujpa na gepmitelm't 'gji'nmum 'st'ge' ta'n tel gepmitelm't Se'suguli. ²³ Muta ji'nm iganpugutuatl ugte'piteml pa na wije'i Se'suguli iganpugutuaji ugtmimajuinung. Se'suguli gisi ugs'tawiapni 'ms't ta'n te'siliji ta'ni getlams'tasultiliji. Negmow pa wije'i aq negm wa'qi ula ugs'tqamug. ²⁴ Ta'nig getlams'tasultijig gepmitelma'titl Se'sugulial pa na wije'i e'pite'ultioq ingute'jin amujpa gepmitelm't 'gji'nmum ta'n tel mila'tegen.

²⁵ Ji'nmutut ingute'jin amujpa 'gsalu 'gte'pitem aq ule'w pa na wije'i aq Se'suguli teli gsalaj aq ule'waj ugtmimajuinung aq weji np'g'pnaq ugjit negmow. ²⁶ Se'suguli wet tla'teget ugjit gisa'lanew ugtmimajuinung sape'ultinew. Ugglusuaqanml gisi waqama'tuaji uggamlamunuaq. Ejigla'toqol ugtlue'utiwal pa na wije'i aq gesispa'tuaji samqwanigtug. ²⁷ Na wet tla'teget ugjit iga'tuanew ugtmimajuinung ugjit negm. Gepmite'tasultijig aq mo goqwei we'jitugsinew amsalteg ugtinnewa'q glaman ugjit negm uli angamgusultinew, sape'ultinew aq mo goqwei we'jitugsinew amsalteg ugtinnewa'q. Na. ²⁸ Ji'nmutut, ingute'jin, amujpa na gesalt 'gte'pitem aq weleiat pa wije'i aq gi'l ta'n teli gsalsin ga'qi. Ji'nm ta'n weleiatl ugte'piteml weleiasit negm. (²⁹ 'Lpa mimajuinu mo eliaptmug wa'qi awna mimajuinu wel smsit, aq ango'tg. Elt pa na wije'i Se'suguli teli angweiwaj ugtmimajuinung. ³⁰ Na weli gji'tu'g muta ginu na ugtmimajuinung aq tleiaulti'gw wa'qi.) ³¹ Etna na ula telueg gelu'lg wi'gatign. “Ji'nm naqalaji ujil aq uggwitl aq toqwa'tijig ugte'piteml. Na tujiw ula tapusijig nige' newgte'jig.” ³² Na ula mesgi'g teliaqewei ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng. Gatu ni'n teluei ula glusuaqan

maw wesgumajig Se'suguli aq ta'nig getlams'tasultijig. ³³ Gatu getloqo wesgumugsioq ji'n mug aq e'pijig. Ji'nmutut ingute'jin amujpa na weleiat 'gte'pitem 'st'ge' gi'l ta'n tel weleiasin. Aq Epittut, ingute'jin, amujpa na gepmitelm't 'gji'nmuma.

6

Gegnua'tuaji mijua'ji'jg aq ungi'guaq

¹ Mijua'ji'jtut telteg gilew ul jigs'tug gn'gi'gug, muta getlams'tasultioq Se'suseg. Na telteg giasgiwewei tla'taqatinew. ² Gjinisgam ugt'tplutaqanm telueg, "Gepmitelm gujj aq 'ggij. ³ Glaman 'ms't goqwei ula's'gt'tew ta'n tele'n gi'l, aq me' 'pgitawsites ugs'tqamug." Etna na ula Gjinisgam teplum'sg.

⁴ Aq gilew gn'gi'gueultioq, mut ewnasimanew gn'januaq gisna gisa'lanew uggwainew. Awna tl neps'tgwal Nisgamewei gina'masuti'gtug glaman jigs'tuatl Gjinisgaml.

Gegnua'tuaji lugowinu'g igani assusit

⁵ Lugowinu'tut, nige' tl lugowoq Se'suguli aq gepmitelmoq. Na tujiw gepmitelmug ta'nig assumugsioq. Jigs'tug aq tla'taqatigw ta'n telimugsioq. ⁶ Mut pas'g tla'taqatinew ta'n tujiw assusit nmugsultinew. Mo na uli angamgusultitoqs'p na, gatu awna ul lugutigw ta'n Gjinisgam tel pualugsioq, muta gisteju'g ugjit Se'suguli. ⁷ Lugowinu'tut ul lugwatmug 'lgowaqan aq nespi ulgwigultigw, muta wet tl lugowoq Gjinisgam, mo pas'g ugjit 'gtassusitemuaq. ⁸ Migwite'tmug Gjisaqamaw apangituataq ta'n te'siliji mimajuinu'g tlia gisteju'ultioq, lugowinu'ju'ultioq, gisna assumultioq. Apangitugsitogs'p ta'n tel gelu'lg 'gtlgowaqanual gisa'tuoqop.

⁹ Igani assusultioq, puni ewle'iug uglugowinu'jmg awna ule'iug. Migwite'tmug gilew maw 'glugowinu'jmg aq 'ggistejumuaq tleiaultioq wije assusit wa'so'q. Negm 'ms't wen wije tele'watl. Ta'n te'silitl ilsumatal ta'n tel te'pmlj.

E'we'n na ml'gigno'ti ta'n Gjinisgam ignmasg ugjit liga'sites ta'n tujiw mn'tu matn'sg

¹⁰ Na nige' ugtejgewei ta'n weji wi'gmuloq. Etna na ula. 'Gml'gigno'timuoq amujpa na wejiaq Gjisaqamawigtug. Mawigna aq ugml'gigno'tim 'gtinnewaq eig, gilew ta'n getlams'tuoq, gatu amujpa ignmu ugml'gigno'tim wet sapu tl lugwet gi'leg. ¹¹ Ta'n tujiw sma'gnis ilajij matnaqqewaqaq amujpa nasa'toqol sma'gnisewe'l aligal, glaman ma wissuignemam't. Gjinisgam ignmasg ml'gigno'ti ta'n wissuignemates mn'tu. Amujpa apji gisgajugtuatal ta'n wen getantl. E'we'n ula ml'gigno'ti wissuignem't mn'tu ta'n tujiw wejo'tg gistesgulin aq gisa'lultew pata'tegen. ¹² Muta ma ginu matnalwig mimajuinu'g gatu awna matnug ta'n wen mo nemiawgw Gjimm'tu aq ugtansale'witeng, gaqaisg nemegiejig. Negmow geggunmi'tij ml'gigno'ti ula ugs'tqamu aq maw musigisg weji wissuignemugsi'gw. ¹³ Nige' smtug ugsua'tu Gjinisgam ugliga'sutim aq e'wm na ml'gigno'ti ignmasg'p. Ta'n tujiw metue'g na'gweg iga'q, na tujiw gisipugututes aq mo wissuignemugsin ta'n tujiw mn'tu ugtapsu'gwa'tugsin, aq wejo'tg gistesgulin. Ta'n tujiw matnaqqewaqaq gaqiaq ma wissuignemugsin.

¹⁴ Ta'n tujiw sma'gnis ilajit matnaqqen ta'n tli psugatew, seg'pisit ugtispisun. Gji'tu Gjinisgam ugteliaqeweim aq e'wmn ugjit apoqonmasg. Na sma'gnis elt nasa'toq gasawo'q ugpugunei. Elt gi'l gisi igsites ta'n pas'g goqwei mn'tu tli psu'gwa'tuates ta'n apji majulgwatmun Gjinisgam uggi'gwajiaqewe'm. ¹⁵ Sma'gnis nasguaq sma'gnisewe'i umugsng. Apji gisgaje'ien ugjit tlimanew igtigig na gelu'lg agnutmaqaq ugjit na wantaqo'ti ta'n Gjinisgam ignmugsi'gw 'ggamlamuninaq. Mo gis tla'tegewn na, pa na wije aq sma'gnisg ta'n mo umugsng nasguawgw. ¹⁶ Sma'gnis wesua'toq ugliga'sutim. Gi'l apji ml'gi gtlams'tasin aq mut megtmun glaman gisi gtuapsites ta'n tujiw mn'tu wet nu'gwal'sg. Pa na wije aq pemanglejig 'tqa'mug eltaqam'sgig, gatu ta'n siaw

ml'gi gtlams'tasin uli angweiultew. ¹⁷ Sma'gnis nasa'toq ugta'gusn gasawo'gwei napawgjiji'tewei ugjit un'ji. Amuj migwite'te'n te'sigisg'g, "Gjinisgam gisi ugs'taw'sg". Na teli igalsin 'gtangita'suaqanm. Sma'gnis wesua'toq espo'qas'g. Wejuli Nisgam ignmasg'p. Gjinisgam ugglusuaqanml. E'wm pa na wije aq espo'qas'g glaman gisi wissuignemates mn'tu. ¹⁸ Tla'tega 'ms't goqwei a'sutmaqanigtug. Pipanim Gjinisgam apoqonmulin. Ta'n getu tliaq a'sutma ta'n Wejuli Nisgam elgwen'sg. Etna na ugjit apji gisgaje'ien aq mut siwiew. Apji a'sutmesew 'ms't Gjinisgam ugtmimajuinung. ¹⁹ Elt a'sutmesewites ugjit ni'n glaman Gjinisgam ignmuitew gelu'lg glusuaqan ta'n tujiw gisgaje'ian glusin, aq ta'n tujiw glusia'n ml'gita'tes aq gnuatua's ta'n goqwei Gjinisgam agnutmaqan ta'n menaq geitas'gtug. ²⁰ Etna na ula ugjit Gjinisgam ugglusuaqanml ni'n i' algimimg'p, we'gaw nige' lapusang pisi. A'sutmesewigw glaman ml'gita'tes ta'n tel glusi 'st'ge' ta'n telgitasi.

Nige' pem gaqawi'g'g ugtwi'gatiq

²¹ Tigigus, ginu 'gjignaminu Gjinisgamewigtug, melgi lugowatl Gjisaqamawul. Agnutmugsitoqs'p ugjit ni'n glaman gilew 'gji'tutoqs'p ta'n ni'n telei. ²² Etna na ugjit elgim negm tlimulinew 'ms't ta'n te'sieg ta'n telo'ltieg glaman ulgwitt'tal 'ggamlamunual.

²³ Gjinisgam gujginu aq Gjisaqamaw Se'suguli etamgig ignmugsinew wantaqo'ti 'ggamlamunuaq. Etamgig ignmugsinew na ml'gigno'ti ugjit 'gsalanew ta'n te'sijig a'sutmewinu'g. Etamgig ignmugsinew ta'n teli lita'sualatoqs'p Gjinisgam aq Se'suguli. Na tliaj! ²⁴ Etamg Gjinisgam ul'telmugsinew 'ms't ta'n te'sijig ta'n 'gji'tmi 'gsala'titl Gjisaqamawminu Se'suguli. Negmow ta'n apji gsala'tital. Na tliaj! Glapis ap nemulloq Poligap.

Na wi'gatign ta'n Poligap ewi'gmuaji Pilippiewaq Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Na gjigan Pilippi eteg ogwatnug maqamigew teluisig Masetoniaewa'gig. (Nige' gisgug teluisig, Gli'gewa'gig. Eteg na mawi ms'gi'g maqamigew teluisig Iulop.)

Poligap gis pestunmuapni na mimajuinu'g na'te'l aq eimu'tijig ta'nig getlams'tasultijig Westaulgeg.

Nige' Poligap wet pija'lut laplusang ugjit ta'n tel pestunmn. Getu' miwa'laji a'sutme'winu'g apoqonmatimg ta'n teli a'sutmessewa'titl aq ta'n teli ignmua'titl suliewei. Elita'sit pugjig assumsin glaman siaw pestunmn na gelu'lg glusuaqan ta'n pas'g tami. Gatu weli gji'toq etug ne'pa'iten.

Telimaji a'sutme'winu'g, "Ml'gito'ltigw. Nisgam wel'telmugsioq aq ignmugsioq tli gtlams'tasultinenu Westaulgewigtug. Westaulg welmaje'g'p aq Poligap welmaje'g aq etug Pilippiewaq elg ulmajo'ltitaq gatu ulta'sultinej muta gelu'lg glusuaqan siawapegs'g."

Eteg metue'gl na mawio'mi Pilippieg muta ta'sijig teluejig, "Amujpa jigs'tmnew Mowis ugt'tplutaqnm aq lugwatasultijig ugjit ugs'ta'tinew." Gatu mo telianug. Westaulg gis gaqa'toq ms't goqwei ugjit ugs'ta'tinew.

Poligap wel'ta'sit ta'n Pilippiewaq gis tla'taqatijig ugjit negm. Teluet, "Wej gnu'tmasi ugjit tetapua'lugin ugjit ta'n goqwei geggunm. Mu weji glusiw ugjit ewle'juaqan muta gisi gnu'tmasiap ta'n tel milei 'lnuite'tmn."

Migwimaji, "Amujpa uli agnutma'tioq aq ul lugutioq aq sespeteltultioq."

Amujpa tlo'lti'gw st'ge' Westaulg.

Gesgmnaq ugs'tqamu gisita's'gtugweg Se'suguli na Westaulg gis eig'p aq wije'i Nisgamewit 'st'ge' ujl aq wije'i teli espe'gig. Gatu mo gennmug ta'n goqwe'l negmewe'l. Awna Westaulg teli ul'te'tg naqteg ugt'pung wa'so'q ta'n mawi espe'g aq ms't sitatug iga'toqopneg. Lugowinu'juip ugjit ujl aq mimajuinu'alsip. Tel neps'tgwa'sip aq j'i'nmuip ula ugs'tqamug.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Mawi ul'ta'sultijig Poligap aq Pilippiewaq (1.1-11)

Gepmitelm Nisgam ta'n tel mimajin (1.12-30)

Westaulg musga'tugsi'gw ta'n tlo'ltitesnu. Mut tla'sultigw me' gelu'sulti'gw aq igtigig (2.1-18)

Wesgumaji Timotial aq Epaplotaitusal. Etug elgimaji Pilippieg (2.19-30)

Mimajuinu'g gigwajia'titaq Gjinigamewigtug ta'n teli gtlams'tasultijig Westaulgewigtug (3.1-4.9)

Poligap miwa'laji Pilippiewaq ta'n goqwei petgitma'tipnn (4.10-20)

Ugtejgewe'l glusuaqann (4.21-23)

Poligap ugtwi'gatiqn ewi'gmuaj ta'nig getlams'tasultijig Pilippieg

¹ Nige' ni'n Poligap epa'si aq ewi'gmuloq Gjinisgam ugtmimajuinumg, ta'n wigul-tioq na 'gjigan Pilippi. Ewi'gm ula wi'gatign ugjit 'ms't gilew ta'n getlams'tasultioq Se'suguliewigtug maw 'gpatlia'smuoq aq ta'nig ilgwennugsioq aq ta'nig apoqonmua'tiji. Ni'n aq Timoti ta'n elugo'lg't Se'suguli wel'ta'sualneg aq elgitmuleg ula wi'gatign.

² Etamg't Gjinisgam Gujjuinu aq Gjisaqamaw Se'suguli ul'telmugsinew aq ignmugsinew ugge'lu'lgmuow aq wantaqo'ti 'ggamlamunuaq.

Ni'n Poligap a'sutmesseuloq gilew Pilippiewaq

³ Ta'n te's migwitelmuloq miwatmaq Gjinisgam Gisiteget ta'n elugo'ug ugjit 'ms't ta'n te'sioq. ⁴ Aq ta'n te's a'sutmesseuloq welgwig 'ngamlamun. ⁵ Miwatmaq Gjinisgam ta'n teli uli apoqonmuioqop 'ntlgowaqan, ta'n tel lugweiap pestunmn Gjinisgam gelu'lg ugtagnutmaqanm. Maw luguti'gup ula ugjit gelu'lg agnutmaqan, mujga amgwes poqji gtlams'tasultioq glapis nige'. Etna na ugjit welgwijin ta'n teli a'sutmesseuloq. ⁶ Gjitm geitu Gjinisgam ta'n pog tl lugwatg gelu'lg lugowaqan 'gtinnewaqaq siaw tla'teget glapis gaqa'tuoq. Gaqa'tutew ugtlgowaqan 'gtinnewaqaq ta'n tujiw Se'suguli apaja'sitew. Etna na ugjit welgwijin ta'n teli a'sutmesseuloq. ⁷ Na telteg ugjit ni'n na tl migwitelmulinew muta apji mawi gsiteilmuloq. Na telgwig 'ngamlamun ugjit gilew. Gjinisgam wel'telmit aq ignmuit na ml'gigno'ti ugjit musga'tuan Gjinisgam ugtagnutmaqanm teliaq aq telimgig igtigig mimajuinu'g ugjit Se'suguli. Na tela'tegei nige' ta'n tel pisi laplusang, aq elt tela'tegeiap ta'n tujiw assumisianeg, aq maw gilew maw ugtmu'gup, 'ms't ta'n te'si'gw. ⁸ Telimuloq teliaqewei, ta'n tel ma'muni gsaluloq, wejiaq Se'suguli uggamlamung. Gjinisgam geitoq na teliaq.

⁹ Ni'n teli a'sutmesseuloq me' pmi gsaltultinew. Etawaqtaimai ugjit me' ma'muni gji'jianew Gjinisgam ugtans'tuo'tim aq ne'tata'suaqanm glaman me' pmi gsaltultitoqs'p aq je me' gigwajiageweigtug. ¹⁰ A'sutmesseuloq apjiw uli ns'tmnew giasgiwewei ta'n goqwei tetaputeg aq ta'n goqwei mo weltenug. A'sutmesseuloq glaman gisi mgntoqs'p ta'n goqwei mujgajewei, aq ma opliapti'gmat igtig ta'n tel pmien. Na tujiw ma amsalteg we'jitugsiwoq ta'n tujiw Se'suguli 'pgising. ¹¹ A'sutmesseuloq ugjit apjiw ula'taqatinew aq gegnu pmita'new. Se'suguli na negm ta'n gisi ignmugsioq na ml'gigno'ti tla'taqatinenu. Na tujiw mimajuinu'g gepmitelmataq aq miwatmuataq Gjinisgam. Na tliaj.

Gepmitelm Gjinisgam ta'n tel mimajin

¹² Nigmatut, pualuloq 'gji'tunew ta'n goqwei teliaqap ugjit ni'n pegwatas'g ma'mun se'sa's'g na gelu'lg agnutmaqan. ¹³ Ta'n gis tliaq ta'n te'sit sma'gnis aq 'ms't etl lugutijig elege'witewo'guomg aq wen tepaw wigultijig geitu'tij ni'n laplusang pisi ta'n tel lugo'g Se'suguli. ¹⁴ Je tlia laplusang pisian, ni'n siaw pestunmatm aq me' siawa'tu gelu'lg agnutmaqan. Pegwataqig ta'nig pestunmu'tijig ma'muni lita'sultinew Gjisaqama'wul. Mu jipasulti'gw aq me' pem ml'gito'ltijig te'sigis'g ta'n tel pestunmatmi'tij gelu'lg agnutmaqan. Na.

¹⁵ Getletug eimu'tijig ta'nig pestunmatmi'tij gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'suguli muta wisgua'lijig ta'n Gjinisgam teli e'wij ni'n aq gelu'lg wisun getu l'ta'sulti'tij. Gatu igtigig eimu'tijig ta'nig wel'telmijig aq siaw pestunmatmi'tij, ¹⁶ ta'n teli gsala'tij Gjinisgam aq maw ni'n. Na tela'taqatiji muta geitu'tij na wej pisi laplusang muta Gjinisgam ignmuip ni'n na 'lgowaqan musga'tuan na gelu'lg agnutmaqan wejiaq Gjinisgamewigtug. Geitu'ti'tij na wet tl pestunmu'tijig. ¹⁷ Gatu negmow ta'nig wisgua'lijig aq gelu'lg wisun getu l'tasulti'tij, pestunmuatitl Se'suguli muta igan getu l'ta'jig. Weji pestunmu'tijig tel'ta'sultijig negmow ta'n teli ula'taqati'tij gisa'litaq me' gitnme'wi na ge's laplusang pisi.

¹⁸ Gatu mo na tale'nug. Ni'n siaw ulgwijin ugjit na, muta 'ms't tami Gjinisgam ugglusuaqanm ugjit Se'suguli siaw pestunmatmi'tij ta'n tel we'gusipgwatu'tij. Mo tale'nug ta'n goqwei ugjit pestunmatmi'tij, tetuji ulgwijin ugjit na. Aq siawi ulgwijintes ¹⁹ muta ni'n geitu 'gtaqqasites laplusang ta'n teli a'sutmessewioq aq ta'n teli apoqonmuj na Wejuli Nisgam. ²⁰ Gnin ta'n goqwei eteg 'ngamlamun aq na tel melgugtm aq melgi puatm. Etna na ula. Mo getu ntaqo'qonalsiw ta'n tel lugo'g Gjinisgam. Na telgwig 'ngamlamun. Apjiw gisgaje'tes ml'gita'n 'pjiliw nige', aq mo me'se glusin ugjit Se'suguli. Apjiw getu gepmitelmates Se'suguli ta'n 'ms't goqwei tela'tegei aq ta'n teli angita'si aq ta'n tel mimaji aq tlia pa ne'pa'img. ²¹ Ni'n ta'n tel mimaji na me' piam

lugowa's Se'suguli, gatu ne'pa'img me' naji wijitgweiwa's Se'suguli wa'so'q. ²² Pa na siaw mimajin me' pugwelgig mimajuinu'g gis la'la's Gjinisgamewigtug. Mo gisita'siw ta'n getu tla'tegei. ²³ 'Lpa etuiw wejiugnug. Mo geitu ta'n tami liei. Na we'gwi 'gtu jigla'si ugs'tqamug aq getu wijitgweiaq Se'suguli. Me' ma'mun glu'igt'tew ugjit ni'n. ²⁴ Gatu me' piam glu'igt'tew ugjit gilew siaw mimajian, me' gis siawi apoqonmultoqs'p. Na maw tliaq. ²⁵ Ni'n tel'te'tm na, aq geitu siawqattes ula ugs'tqamug. Wijitgweiultoqs'p ugjit ulapettoqs'p 'ms't ta'n te'sioq. Ajitmg apoqonmultoqs'p ta'n igan tli lta'toqs'p ta'n teli gtlams'tasultioq aq ta'n teli ulgwijultioq. ²⁶ Glaman ap ta'n tujiw wijitgweiuloq pajiji ulgwijultitoqs'p Gjinisgamewigtug muta negm westawip aq mo wet ne'pa'im'tt'p. Miwatmuatoqs'p aq gepmitelmatoqs'p Se'suguli na Westaulg.

²⁷ Ta'n getu tliaj gegnu pmita'gw ugjit gepmitelmug Se'suguli aq gelu'lg agnutmaqan. Na tla'taqati'gw glaman 'pgisinin ap nemulloq gisna mu 'pgisinin, nutma's ta'n tel melg'pugu'tmoq. Melgugtmug newgte' ta'n teli angita'sultioq aq gilew mawugtug ta'n tel matnoq mn'tu glaman mimajuinu'g ml'gi gtlams'tmu'titaq gelu'lg agnutmaqan. ²⁸ Mut jipalanew ta'n wen getanugsioq. Apji ml'gito'ltigw. Ula musga'tuoq negmow wissuignamaten aq gilew matta'toqs'p muta negm Gjinisgam apoqonmugsioq ta'n teli wissuignemoq. ²⁹ Gjinisgam wel'telmugsioq aq ignmugsioq tli gtlams'tasultinew Se'suguliewigtug aq elt ignmugsioq ulmajo'ltinew ugjit negm glaman gelu'lg agnutmaqan me' la'tutoqs'p un'jig aq glaman mimajuinu'g ml'gi gtlams'tasultitaq gelu'lg agnutmaqan. ³⁰ Gis nutmaioq siaw matnoq mn'tu 'st'ge' ta'n tel nemioqop gis i' matneg'p ta'n tujiw wijitgweiuloqop. Na teliaq gatu nige' elt gilew matnoq. Na toqo mawugtug na mn'tu.

2

Mut pas'g gi'l 'ngutitelsiw awna sespetelm igtigig

¹ Getloqop na gatu giwnaqajewei Se'suguli eig 'gtinnewaq aq pegwalugsioq mlgi-toltinew aq gegnu mimajultinew muta getlams'tasultioq negmeg. Apgnua'lugsioq ta'n teli gsalugsioq, ignmugsioqop Wejuli Nisgaml wijitgweiugsioq. Mawnutultioq muta negm eig 'gtinnewaq. Ewliteltultioq aq mawi gsiteltultioq. ² Etna na ugjit munsainnoq telo'ltioq pa wije aq Se'suguli. Ulaal newgti angita'sultigw na teli gsalug igtigig. Sespeteltultigw pa wije aq Se'suguli teli gsalugsioq. Ul'te'tmug aq mawi ul lugutigw muta getu tla'taqatioq ta'n Gjinisgam tel puatg. Na tujiw pajiji ulgwijintew 'ngamlamun aq gtapegietew 'njijaqamij. ³ Etna na ugjit munsainnoq tele'ioq pa wije aq Se'suguli aq mut pas'g gi'l lugoqsiw. Mut lugwatmu goqwei pas'g nmugsin glaman gisi ugji unaqqinuetesg. Mut espitelsiw ta'n tele'aj igtigig aq mut tl'ta'siw gi'l me' gelu'sin je mu esgwia'tijig. ⁴ Etna na ugjit munsainnoq mut pas'g gi'l 'ngutitelsiw aq angweiasiw gatu elt sespeteltultigw aq mawi apoqonmatultigw. ⁵ Na wije teli angita'sultigoq ta'n Se'suguli teli angita'sip. Tleie'n aq tla'tega ta'n Se'suguli gis tla'tegep. ⁶ Gesgmnaq ugs'tqamu gisita's'gtugweg:

Se'suguli gis eig'p

aq wije Nisgamewit 'st'ge' ujjl

aq wije teli espe'gig.

Gatu mo gennmug ta'n goqwe'l negmewe'l.

⁷ Gatu awna negm Se'sus

teli ul'te'tg'p naqt'g ugt'pung wa'so'q

ta'n mawi espe'g aq 'ms't sitatug iga'toqopneg

aq lugowinualsip ugjit ujjl

aq mimajuinualsip.

Tel neps'tgwa'sit aq ji'nmuut ula ugs'tqamug.

⁸ Naqt'g ugt'pung wa'so'q

ta'n mawi espe'g,
 aq gaq jigs'tuapnn ujjl
 we'gaw ta'n teli np'g'p
 aq ne'po'teg gujjieweigtug.

⁹ Etna na ugjit Gjinisgam weji unaqa'lapnn
 ta'n mawi espe'g wa'so'q
 aq ap ignmuaj ugt'pung ta'n mawi espe'g
 aq wisun ta'n maw gepme'g
 je mu ta'n pas'g wen ugwisunmg.

¹⁰ Etna na ugjit
 'ms't wen el nutgul'pa'sital
 aq emtoqwalatal Se'susal.
 'Ms't wen ta'n eimu'tijig
 wa'so'q aq ugs'tqamug,
 aq ta'nig gis nepu'tipnig
 aq ta'n mn'tu'l majulgwala'tipnn,
 'ms't wen amujpa gepmitelmatal
 Se'sugulial na Westaulg.

¹¹ Aq 'ms't wen tluetew mimajuinuiigtug,
 "Se'suguli, gi'l na Gjisaqamawin
 aq mestai assutegen."
 Ula gepmitelma'tital Gisitegelitl, Se'sus ujjl. Na.

*Amujpa gegnu pmita'ioq glaman alata'sultioq
 ta'n eimu'ti'tij pa wije aq gloqowejg
 wasoqoltijig musigisgetug*

¹² Nigmatut, ta'n mawi gsaluloq, apjiw jigs'tuioqop ni'n ta'n tujiw wijitgwe'no'q aq me' naji glu'lt'ew ma'mun jigs'tuioq ta'n tujiw mu wijitgweiuloq. Na teliaq aq amujpa na weli ango'tmoq ta'n i' tlimuloqop. Westaugasioqop Gjinisgam, toqo attignita'igw glaman ula musga'sg ta'n tel mimajultioq te'sigisgug. Mut awan'ta'sultinew menaqana'tioq, me' apji lita'sultigw Gjinisgamewigtug aq me' ul lugowug negm glaman gepmitel-mugsitoqs'p. ¹³ Gjinisgam etl lugwet 'gtinnewaq aq gisa'lugsioq ugjit jigs'tmnew aq ul'te'tmnew ta'n negm tel puatg aq gisa'lugsioq gis tla'taqatioq.

¹⁴ Ta'n tel gaqaisg mila'taqatioq mut musgu'ta'tinew gisna gi'gaita'new, ¹⁵ glaman waqame'gl'ggamlamunual, aq ma opla'taqatiwoq aq ma amsalteg we'jitugsiwoq. Gilew na Gjinisgam un'jang, ta'n gigwajia'tioq. Eimu'tioq ugs'tqamug ta'n mimajuinu'g mo gelu'sulti'gw aq i' opla'taqatijig aq mawi gtantaqatijig aq mawi waqjuigultijig. Gatugilew amujpa gegnu pmita'ioq glaman alata'sultioq ta'n eimu'ti'tij negmow pa wije aq gloqowejg wasoqoltijig musigisgetug tepgig. ¹⁶ Amujpa telimjig na gelu'lg agnutmaqan ta'n gisi ugs'tawi'gutaq. Pa na tela'taqatioqos na weji me'gitelmuloq ta'n tujiw Se'suguli 'pgising. Musga'sgt'ew ta'n tel we'gusipgwatu 'ntlgowaqan mo pisuiw attigna'siwap.

¹⁷ Apoqonmuloqop ta'n teli gtlams'tasultioq Gjinisgamewigtug aq nige' gilew iga'tuoq 'gmimajuqaqanmual elugowoq Gjinisgam. Ula ta'n tela'taqatioq pa na wije aq nat goqwei pegisituq aq iga'tuoq patgulmesigaqanigtug ugjit ignmanew Gjinisgam. Pa na nige' ne'pa'ings. Pa na wije aq angua'sg ta'n goqwei gelu'lg ugjit ta'n gi's gisi ignmoq Gjinisgam aq me' glu'lt'ew. Pa na tliatew wel'ta'si aq puatmuloq gilew ul'ta'sultinew. ¹⁸ Pa na wije amujpa na gilew wel'ta'sultioq aq pegwatuiwoq ul'ta'sin aq mawi ul'ta'sultitesnu. Na.

Timoti aq Epaplotaitus

¹⁹ Gjisaqamaw Se'sus tli ul'te'tg ma 'pgije'nug getu 'lgima's Timoti ta'n eimu'tioq. Na tujiw gisi ulgwijintes ta'n tujiw nutmaian ta'n gilew telo'ltioq. ²⁰ Negm na pas'g

newgte'jit ta'n wijei telgwijin 'st'ge' ni'n aq 'gjitm sespetelmugsioq gilew. ²¹ Ms't wen igtig pas'g newgtitelsit aq sespetelsit. Mo tali el'telmaqul ta'n gis tl lugowatal Se'sugulial. ²² Gilew geituoq Timoti ta'n i' tl lugwep aq ugtlugowaqan tepawgtig. 'St'ge' mijua'ji' tel wit tlugweti'tij ujjl na negm wit lugwe'ieg'p ni'n ugjit na gelu'lg agnutmaqan, glaman me' pugwelietaq ta'nig getlams'tasultijig aq je me'. ²³ Getu' 'lgimg ta'n eimu'tioq ta'n teli nqase'g gis tla'tegeian. Ta'n tujiw gisi gji'tuan ta'n goqwei tla'sgt'tew ugjit ni'n smtug 'lgima's. ²⁴ Aq elt ni'n getu liei ta'n eimu'tioq ta'n teli nqase'g gis lia's, Gjisaqamaw, negm tli ul'te'tg.

²⁵ Ta'n tujiw gisita'sianeg, na tujiw gisite'tm 'lgiman na ji'nm teluisit Epaplotaitus gilew ta'n eimu'tioq. Negm na 'gjignaminu Gjinisgamewigtug muta wijei teli gtlams'tg Se'suguliewigtug. Gis toqo lugweieg'p aq tapusieg'p matng'tt'p mn'tu ugjit Gjinisgam. Mo gis jugwita'woq glaman elgimoqop ugjit apoqonmuin, 'gt'punuow wesua'tugsioq. ²⁶ Na we'gwi 'gtu nemugsioq 'ms't ta'n te'sioq, ma'muni asgaiaj ta'n tujiw nutma'tioqop ta'n teli gsnugwap. ²⁷ Getletug tetuji ma'muni gsnugwaj aq maw suel nepg'p, pas'g Gjinisgam ewlitelmatl aq mo pas'g negm gatu elt ni'n ewlitelmip aq pe'gw ta'n telgi'g'p ulmaita'suaqan. ²⁸ Ap me' nige' aji munsai ta'n teli 'lgimg gilew ta'n eimu'tioq, glaman nige' ap ul'ta'sultitoqs'p ta'n tujiw ap nemioq negm, aq ni'n ta'n teli ulmaita'si gaq jigla's'g. ²⁹ Wel'ta'sualg't Epaplotaitus muta maw wijei teli gtlams'tasit Gjisaqamawigtug 'st'ge' ginu aq ul'ta'sultigw. Gepmitelmug na telamugsultijig mimajuinu'g. ³⁰ Muta iga'toqop ugmimajuqaqanm aq suel nepg'p ta'n tel lugowaj ugjit Se'suguli. Na 'ms't tela'tegep glaman negm apoqonmuitew ta'n tujiw gilew mo gis apoqonmuiwoq.

3

Mimajuinu'g gigwajia'titaq Gjinisgamewigtug ta'n teli gtlams'tasultijig Se'suguliewigtug

¹ Gesgmnaq gaqa wi'gigew, 'njignamtut, telimuloq, ul'ta'sultigw ta'n Gjisaqamaw gis tla'teget ugjit gilew. Mo 'lgowaqana'linug minu tluen ta'n goqwei gis wi'gmuloqop, muta na tujiw angua'tu ugjit gilew ta'n teli apoqonmuloq. ² Ango'tmug negla ta'nig winjiggl tela'taqati'titl. Angweiug wegla ta'nig telua'tiji aq gegina'mua'tijig amujpa na ji'nmug lugwatasultijig ugjit ugs'ta'tinew. Ango'tmug muta gawasga'tu'tij gelu'lg agnutmaqan Nisgamewei aq opl gina'mua'tijig. Munsaiwa'tiji majulgwatmnew 'tplutaqan Lesui'peweiei ugjit ugs'ta'tinew. Pas'g gisi ugs'ta'tinew ta'n tel jiglita'igw elue'utigtug. Lugwaluj wa'qi gatu mu uggamlamunual aq ugtangita'suaqanmual. ³ Mo na negmow gatu awna na ninen ta'n gis giasgiwewei mesnmeg ta'n wen tel lugwaluj. Wejuli Nisgam 'gtinneg eig aq apoqonmugsioq naqa'sin ta'n tel pata'taqatioq. Apoqonmugsi'gw ta'n tli emtoqwalug Gjinisgam aq wel'ta'sulti'gw muta tleiaulti'gw Se'susewigtug. Mo ginu elita'sultigw ta'n goqwe'l gis tla'taqatitesnu ugjit ugs'ta'tinenu. Mo elita'sultigw ta'n pestie'umi'ti'gw gisna ta'n tmsnmnenu gaqinal, ugjit ugs'ta'tinenu. Gatu elita'sulti'gw ta'n Se'suguli gis tla'teget ugjit ginu. ⁴ Pa na wen geggung's ml'gigno'ti ugjit gisi ugs'tawi'siten. Etna na ni'n. Gatu igtigig gisi ugs'ta'ti'tij ta'n telo'lti'tij. Etl an-gite'tm ni'n gis tla'tega's. ⁵ Ni'n na Lesui'pewa'jui. Poqtaqiei 'Nnui. Elugwatasiap ugumuljinewei na'gweg gisi ugs'tqamuianeg. Gn'gi'gug gitg Lesui'paq. Wettaqieie'g na 'Nnu'g wetapegsultijig giasgiwewe'gig Penjaminewaq sa'qawe'gig. Penjamin na newgte'jit na newgtisgegsijig je ta'pu uggwisg Isle'loq. We'gaw tleiaawiap Palasiaq ta'nig tel gina'mua'tiji mimajuinu'g ugjit gigji jigs'tmi'tij 'ms't Lesui'peweiei 'tplutaqan aq ta'n telo'lti'tij, aq na 'ms't tela'tega'p. ⁶ Tel ml'gite'tmap ma'munjew aq ma'muni amasgipnnig ta'nig getlams'tasultijig. Ta'n goqwei telteg Lesui'peweiei 'tplutaqan majulgwatma'p giasgiweweigtug aq glapis ugtejgewei. Mo amsalteg weji'tuwi'tigw ni'neg 'tplutaqanigtug. ⁷ Pas'g na ta'n te's'g goqwei wesgutm ta'n newgt tel'ta'siap tepawgtig'p, nige' gaq jiglo'tuangl 'ms't glaman gis lita'sites pas'g Se'suguli. ⁸ Na teliaq

aq 'ms't goqwei mo tepawgtinug ta'n teli angapmtu. Ta'n goqwei pajiji gelu'lg, etna na ula 'gji'jiaj Se'suguli aq toqwa'tun negm. Je tlia mo wen te'pmug ta'n teli gji'jiaj. Negm na Gjisaqamaw ta'n ilgwennit. Ni'n iga'tu sitatug 'ms't goqwei aq tel gitm pa na wije aq mo goqwei glaman ni'n tleiwites Se'suguli. Na me' tepawgtig. ⁹ Aq ni'n ngute'jitesnen negm na Se'sus toqwe'ieg. Mu nugu elita'siw ta'n tel getlamiei ni'n ta'n gis tepiaq tetuji gelu'si muta jigsitm Lesui'peweiei 'tplutaqan gatu awna nige' ta'n teli gtlams'tasi Se'suguli na nige' getlamiei ta'n Gjinisgam tel nemi'j. Negm gisa'lugsig'gw gtlamia'tinenu, ginu ta'n teli gtlams'tasulti'gw Se'suguli ugjit ugs'ta'tinenu. ¹⁰ Iga'tu sitatug 'ms't goqwei aq tel gitm mo tepawgtinug. Pas'g newgte' ni'n we'jitu ta'n tepawgtig. Etna na ula 'gjitmi 'gji'jian Se'suguli aq weji gji'tun ta'n tel mawigna q ugm'l'gigno'tim wet sapu tl lugweg ni'neg aq gawasga'tuit. Na ml'gigno'ti ta'n Se'suguli geggung ta'n apaji minunsip ta'n tujiw gisi np'geg. Te'sigis'g 'gtu iga'tutes ta'n ni'n tel puatm glaman lugo'g't ta'n Westaulg tel puatg ugjit apoqonmuan igtigig, pa na wije aq negm tela'tegep, je tlia tetuji gitnman aq tli npmn st'ge' negm. Sitatug iga'toq ugmimajuaqanm 'nmpmn ugjit ginu. ¹¹ Na elita'si Gjinisgam aq geitu ta'n tujiw 'np'tes minua'litew aq wije'witew.

Iganita'nej ugjit msnmnenu iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q

¹² Mu ni'n teli ugsualsiw gis ula gaqategeianeg aq gis sape'wi. Gatu awna wejo'tm siawi igana'si ugjit gisapsgnmn mimajuaqan wa'so'q, muta gis Se'suguli pegwalitaq aq eli gtuapsin negmeg. ¹³ Wijigatulti'gw, mo tel'ta'siw gis ula gaqategeianeg. Newgte' ta'n tela'tegei etna na ula. Awan'ta'si ta'n goqwei ugtejg ni'n neg eig aq munsai ta'n tel wejgu sipgwatun gisapsgnmn ta'n goqwei wejgu'aq, iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q. ¹⁴ Pa na wije aq nuji igatne'wet siawi angapteg ta'n eliej aq tegpaqa'sit glaman gisi ugtete'getew. Pa na wije ni'n siawi angamg Gjinisgam ta'n igana'si glaman 'msnmn iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q. Gjinisgam wigumip ugjit 'msnmn wet sapu tl lugwet Se'suguli ta'n gis tla'tegelitl.

¹⁵ Telteg 'ms't ta'n te'si'gw na wije tla'taqatinenu, 'ms't ta'n te'si'gw gigwaji majulgwalg Se'suguli. Gatu eimu'tijig ta'sioq ta'nig piltuita'sultijig. Gjinisgam na negm ta'n menaqa gnua'tuataq ta'n tla'taqatinew. ¹⁶ Ta'n getu tliaj siawi igani 'lta'nej Gjinisgamewigtug. Siaw majulgwatmnej ta'n telgitas'g, na wije gina'masuti ta'n tel majulgwatmu'g glapis nige'. Na.

¹⁷ Wijigatultioq, gilew ta'nig getlams'tasultioq, siaw majulgwali ni'n ta'n goqwei gis tla'tegei. Ta'n goqwei gis tla'taqatieg musga'tueg giwnaqajewei ta'n tla'taqatigoq, glaman tla'taqatigw. Jigs'tug negmow ta'nig majulgwalgusieg ta'n tel tetapua'taqatieg'p aq wije gegnu pmita'jig. ¹⁸ Gis gaqaisg telimuloq ap nige' minu tlu ei etl nesp'temi na pugwelgig eimu'tijig negla ta'n teli opl mimajultijig gisa'la'tipni igtigi masgelmnew Se'sugulial. Musga'tujig ta'n teli gtana'titl Se'sugulial aq we'gaw ta'n teli nplin gujjieweigtug. ¹⁹ Negmow enmigiaspiaq 'lta'taq mn'tua'gig, muta mu ignmua'tigul Gjinisgaml ilgwengwi'tigul gatu awna ilgwengwi'tij wa'qiwal aq ta'n goqwei puatmi'tij. Me'goltijig ta'n goqwe'l tela'taqati'tij. Gatu awna ntaqoqonalsultijig. Pas'g newgte' angite'tmi'tij ta'n goqwei tleiwig ula ugs'tqamug. ²⁰ Gatu ginu tleiaulti'gw wa'so'q aq tetaqo'lti'gus ta'n teli esgm'ti'gw ugjit nuji ugs'tawi'wet Gjisaqamaw Se'suguli ugjen wa'so'q. ²¹ Negm sa'se'wa'tutew ta'n el mnaqana'ti'gw ga'qinaq ta'n tli npmu'titaq aq negm gisa'total pa wije aq negm wa'qi ta'n tel gepme'g aq ma 'npug gatu awna apji mimajitew. Negm gis tla'tegetew muta pajiji melgignat aq e'w'g ugm'l'gigno'tim na tla'tegen. Gisi pgsitew 'ms't goqwei ta'n negm igani assusit. Na.

4

Nige' ugtejgewei gegina'muloq

¹ Wijigatulti'gw ta'nig getlams'tasultioq na tetuji gsannoq aq maw musuannoq. Gisa'liaoq ni'n welgwija'si aq maw me'gitelmuloq. Na nige' wijigatulti'gw, telteg na tlpuguetanew ta'n tel majulgwaloq Gjisaqamaw. Etna na ugjit ewi'gmuloq ula wi'gatign.

² Gilew e'pijig, Iuotia aq Sintia, etawaqtmuloq wel'te'tmoq ul agnutmanew. Na telteg ugjit ta'nig getlams'tasultijig tla'taqatinew. Tali ulm'tuoq ugjo'tmug na tla'tegeiug muta toqo lugwei'gw. ³ Aq elt gi'l ta'n apjiw elita'si pua'lul apoqonmuan wegla e'pijig. Attignita'ieg'p ta'n tel wit lugu'tieg aq ta'n tel se'sa'tu'tieg gelu'lg agnutmaqan, maw na ji'nm teluisit Glement, aq igtigig nitapaq ta'n maw lugutieg'pnig. Na mimajuinu'g ta'n ugwisunmual ewi'gas'gl ula wi'gatign iapjiw mimajultitaq wa'so'q.

⁴ Pa na puannoq gilew apjiw ulgwijultinew ta'n tel majulgwaloq Gjisaqamaw. Ap 'mjit newgt telimuloq, "Ul'ta'sultigw!"

⁵ Musga'tug ta'n tel sangewo'ltioq ugjit 'ms't ta'n te'sijig, muta ma 'pgije'nug Gjisaqamaw 'pgisintew. ⁶ Mut sespete'tmnew ta'n pas'g goqwei. Ta'n getu tliaj teli a'sutman Gjinisgam, tam ta'n tel nuta'man. Ta'n te's eltawaqtmaw apjiw miwatmat. ⁷ Na wantaqo'ti ta'n Gjinisgam ignmugsioq na tli angweiugsitoqs'p 'ggamlamunuaq aq maw 'gtangita'suaqanmuaq glaman ma sespeta'sultiwoq. Na teliaq muta gilew tel mawo'ltioq Se'suguliewigtug. Gjinisgam ignmugsi'gw wantaqo'ti 'ggamlamunuaq, gatu mo wen gisi ns'tasigw ta'n gis tliaq.

⁸ Wijigatulti'gw nige' pem giaspiaq. Ugjua'tug 'gtangita'suaqanmual weget ta'n ula'lugsitoqs'p aq tetapua'latoqs'p aq tepawgtigl ta'n goqwe'l mimajuinu'g gepmitelmatl. Angita'sultigw ta'n goqwe'l tetapuaqal, gepme'gl, getlamiaqal, sape'wigl aq Gjinisgam tetapua'l, weli angamugl aq weli agnutmasultioq. Ulaal tepawgtigl gnn'mug 'ggamlamunuaq. ⁹ Jigs'tmug ta'n goqwei gis gnu'tmuloq aq tla'taqatigw ta'n goqwei ni'n tela'tegei. Musga'tuloqop ta'n tlo'ltitoqs'p ta'n tel glusi aq ta'n teli ula'tegei. Aq Gjinisgam ta'n ignmugsi'gw wantaqo'ti, wijitgweiugsitoqs'p.

Wela'liaoq ta'n te'sioq ta'n te's'g goqwei gisi ignmuioq

¹⁰ Na mawi ms'gi'g 'ngamlamun ta'n weli apoqonmuioq 'mjit newgt. Na mawi ul'ta'si aq miwatmaq Gjinisgam Gisiteget. Geju'loq apjiw nat goqwei getu jugwa'gitmuioq. Pas'g mo gis tla'taqatiwoqop glapis nige'. Muta mo eimugup ta'n wen jugwa'tuitew.

¹¹ Mo na nige' wet tluew muta telgwijin 'st'ge' mu tali el'telmiwoq. Muta wej gnu'tmasi ugjit tetapua'lugin ugjit ta'n goqwei geggunm. Mu weji glusiw ugjit ewle'juaqan muta gis gnu'tmasiap ta'n tel milei 'lnuite'tmn. ¹² Geitu ni'n ta'n wen tele'g ta'n tujiw nuta'maj aq geitu ta'n tujiw tepiaq aq je me' ap piamiaq. Ula na gis gnu'tmasi ugjit tetapua'lugin ta'n goqwei geggunm. Ta'n pas'g tami aq ta'n pas'g tujiw 'ngamlamun welgwitg tlia pa na mo gewisinu gisna gewisin gisna wesami mgenm gisna wesami tgle'j. ¹³ Geggunm ml'gigno'ti ugjit as'gmn ta'n pas'g goqwei, muta Se'suguli ignmuip ni'n na ml'gigno'ti.

¹⁴ Pas'g maw ul'ta'siap ugjit gilew ta'n teli apoqonmuioqop ni'n ta'n tujiw metue'g eimaneg. ¹⁵ Gilew Pilippiewaq weli gji'tuoq amgweseweieg ta'n tujiw naqtmaweg Masetoniaewa'gig. Pas'g gilew apoqonmuioqop ni'n ta'n tujiw etl pestunmaqeg mimajuinu'g gelu'lg agnutmaqan. Gilew newgte'jioq ta'n apoqonmuioqop sulieweigtug.

¹⁶ Me' aq newgt apoqonmuioqop nuta'maianeg ta'n tujiw eimaneg na 'gjigan Tessalonia, wejgwa'gitmuioqop suliewei ni'n. ¹⁷ Mu na pas'g puatmuan apjiw ignmuinew goqwei gatu wel'ta'sualuloq muta geitu Gjinisgam apat apangitugsitoqs'p aq je me'. ¹⁸ Nige' Epaplotaitus pegisituipnn 'ms't goqwe'l ta'n ignmuioqop. 'Lpa 'ms't goqwei nige' geggunm ta'n tel nuta'maiap. Mesgi'g mesnm ap je me' piamiei. Mo na pas'g ni'n suliewei gisi ignmuiwoqop. Gjinisgam tel nemitoq pa na wije'i aq na 'ms't gaqi ignmuoqopneg ta'n te's'geg suliewe'geg. Maw tetapua'loq aq maw ul'ta'sit negm. ¹⁹ Wet sapu tl lugwet Se'sugulieg, 'Ntnisgamum ignmugsitoqs'p ta'n goqwe'l tel mil nuta'maioqol muta negm ta'n te's'gl goqwe'l gaqi assutgl. ²⁰ Nige' iapjiw gepmitelmanej Gnismaminu, Gujjinu, ta'n tel miwatmug aq ta'n teli emtoqwalug. Na maw tliaj iapjiw. Na tliaj.

Ugtejgewe'l glusuaqann

²¹ Pualuloq wi'tinew igtigig ta'nig tleiaultijig Se'suguliewigtug. Ta'nig getlams'tasultijig wijitgweiwijig puatmi'tij negmow wi'tugsinew. ²² Ta'n te'sijig Gjinisgam ugtmimajuinumg 'pjiliw ta'nig tleiaultijig elegewitewo'guomg puatmi'tij wi'tugsinew.

²³ Etamg Gjisaqamaw Se'suguli ul'telmugsinew aq ignmugsinew uggelu'lgm, 'ms't ta'n te'sioq. Glapis ap nemulloq, Poligap.

Na wi'gatign ta'n Poligap ewi'gmuaji Golosiewaq Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Na gjigan Golosi eteg na mesgi'g maqamigew teluisig E'siaji'j (Nige' gisgug teluisig, Aputapegiejit.) Me' ugjipenug eteg Golosi aq Epesus ta'n eteg gta'nug tg'snug na maqamigew.

Mu na Poligap ta'n amgwesewei gegina'muagupnig ugjit Gisiteget gatu getu apogonmuaji ta'n teli gtlams'tasultiliji Westaulgeg. Gis nutmat nuji egsugina'mua'tijig eigig Golosieg. Teluejig, "Amujpa emtogwaloq ansalewilijig aq amujpa majulgwatmoq igtigl tplutaqan ugjit ugs'tawi'n. Mo gis malqotmuoq gegnue'g mijipjewe' aq ma gisi ugtu'tmun aq ji'n mug amujpa elugwatasultijig." Gatu ta'n teluejig mo telianug aq Poligap getu tlimaji gigwajiaqewei ugjit Gjnisgam Gisitegelitl aq na gelu'lg agnutmaqan.

Pas'g negm na Westaulg ta'n gisi ugs'taugsinenu. Etna na negm ta'n teli np'gpnag gujjieweigtug aq minunsip. Nige' pemgopit Gjnisgam ugtinaqanmg wa'so'q aq mestai assuteget. Etna na negm ta'n gis gisa'lugsi'tesnu 'msnmnenu iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q.

Westaulg 'ms't goqwei gisitoqop. Ugml'gigno'ting ms't goqwei weji gisita's'g. 'Ms't goqwei wa'so'q aq maw ugs'tqamug ta'n ujl Gjnisgaml Gisitegelitl gisite'tmlij.

Mimajuinu'g niguita'jig Gjnisgamewigtug ugjit ugtlue'utiwal. Gatu Gisiteget wel'te'tg apajo'lan negmeg wet sapu tl lugwet ta'n uggwisl gis tla'tegelij. Amujpa siawi gtlams'tasulti'gw Westaulgigtug aq jigs'tug pas'g negm.

Na ji'nm teluisit Tigigus 'pgisite'w ula wi'gatign Golosiewaq maw na gisteju Onesimus ta'n Poligap ewi'gmuapnn Pilimanal ugjit ulapetmnew Onesimusal.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Poligap wel'ta'sualaji Golosiewaq (1.1-2)

Miwatmuatl Gisitegelitl aq a'sutmessewaji na Golosiewaq (1.3-8)

Westaulg ta'n wenit aq ta'n apaja'lugsi'gw Gjnisgamewigtug (1.9–2.19)

Westaulg ignmugsi'gw pilei mimajuaqan ta'n iapjiwewe'tew (2.20–4.6)

Ugtejgewe'l glusuaqann (4.7-18)

¹⁻² Ni'n Poligap epa'si aq ewi'gmuloq Golosieultioq. Gilew na Gjnisgam Gisiteget ugtmimajuinung ta'n melgi gtlams'tasultioq aq wettaqane'wasultioq Se'suguliewigtug. Etamg Gjnisgam gujjinu ul'telmugsinew aq ignmugsinew uggelu'lgm aq wantaqo'ti 'ggamlamunuaq. Ni'n apostale'witewi ugjit Se'suguli, na teli ulte'tg Gjnisgam. Elgitmulleg ula wi'gatign maw 'gjignaminu Timoti.

Miwatmaqat Gjnisgam

³ Apji miwatmaqat Gjnisgam Gisiteget, ta'n gaqais a'sutmesseuleg. Negm na Se'suguli Gjisaqamawminu ujl. ⁴ Miwatmaqat muta nutmaieg'p ta'n tel melgi gtlams'tasultioq Se'suguliewigtug aq ta'n teli gsaloq ta'n te'sijig Gjnisgam ugtmimajuinung. Na tliaj.

⁵ Na gelulg agnutmaqan pestunmugsi'o'q. Gis nutmaioqop ula teliaqewei agnutmaqan ta'n la'lugsitoqs'p wa'so'q. Teli gtlams'tasultioq aq teli gsaluloq muta elita'sultioq aq geituoq 'msntoqs'p ta'n goqwe'l Gjnisgam gegunmugsioqol wa'so'q. ⁶ Na gelu'lg agnutmaqan pem se'sa's'g ta'n telgi'g ugs'tqamu. Gisa'laji mimajuinu'g 'gtlams'tasultinew aq gawasgita'sultinew lue'utigtug aq gegnu mimajultinew 'st'ge' gilew ta'n tela'lugsioqop mujga amgwes ta'n nutmaio'q. Teliaqeweigtug gisi gji'jioqop Gjnisgam ta'n teli ul'telmugsioq. ⁷ Gis gina'mugsioq na ji'nm Epapalas ugjit Gjnisgaml. Epapalas maw

me'gitelm'gt nitapinen ta'n elugowatl Gjinisgaml maw ninen. Melgi lugowatl Gjinisgaml ugjit gilew 'ggelu'lgmuow aq gis lita'sua'latoqs'p. ⁸ Gis tlimugsieg ta'n Wejuli Nisgam gisa'lugsioqop tetuji gsaloq ta'nig getlams'tasultijig Gjinisgamewigtug.

⁹ Etna na ugjit gaqaisg a'sutmesseuleg mujga amgwes na na'gweg nutmaie'g. Gjinisgam etamg't gisa'lultew giasgiwewei 'gji'tutes ta'n negm pual'sg tla'tegen. Etamg't ugjit Wejuli Nisgam gisa'lultew mawi ntawe'tes aq gelu'lg angita'suaqan guguntes. Etna na ula gisa'lultew 'gji'tutes ta'n tel pualugsioq tla'taqatitoqs'p. ¹⁰ A'sutmesseuleg glaman gis tle'tes ta'n Gjinisgam tel pua'l'sg aq apji tla'tegetes ta'n tl tetapua'lates Gjinisgam. A'sutmesseuleg glaman mili ula'tegen ta'n tel mimajin. Glaman me' pmi gji'jates Gjinisgam aq me' ul nenuates. Na tliaj. ¹¹ Gjinisgam etamg't e'wtew ugml'gigno'tim ta'n tetuji ms'gi'g ugjit ggamlamun aq gtangita'suaqanm me' ml'gignewa'sgt'tew. Etamg't glaman apji ulgwijintes ta'n getu tliaq, ta'n pas'g goqwei menaqa gisipuguttesg aq ma musguajuewn. ¹² Miwatmuates Gjinisgam Gujjinu ta'n teli ulgwijin, gisgatlugwatmasg ugjit 'msnmnew ta'n goqwe'l ignmuataq ugtmimajuinung ta'n eimu'tilijig etl waseteg. ¹³ Gjinisgam ejigla'lugsi'gup etli oqonitpa'q ta'n mn'tu i' tli elgwenugsi'gup aq pegisulugsi'gup ta'n etl waseteg. Gjinisgam uggwisl nige' ilgwennugsi'gw. Uggwisl na mawi gsalatl. ¹⁴ Gjinisgam na apigsigtmugsi'gul 'gtlue'utinal ta'n Se'sus gaqiguniep gujjieweigtug ugjit ginu. Na teli iga'lugsi'gw ta'n teli ugtaputigupnn.

Ta'n wenit Se'sus aq ugtlgowaqan

¹⁵ Se'suguli ta'n tel mimajuinualsip musga'tugsi'gw ta'n tel lugwelij ujjl aq ta'n tele'lij Gjinisgaml ta'n menaq wen nemiagul. Se'sus na Gjinisgam newgtunatl uggwisl. Mestai assusit ula ugs'tqamu aq maw wa'so'q ta'n telgi'g muta 'ms't goqwei gisitoqop. ¹⁶ Ugml'gigno'timg 'ms't goqwei na weji gisita's'g, 'ms't goqwei wa'so'q aq ugs'tqamug ta'n Gjinisgam ujjl gis'tlip. 'Ms't goqwei ta'n nemitmgl aq 'ms't goqwei ta'n mo nemi't'm't, Gjinisgam ujjl 'ms't goqwei gisite'tg. Se'sus gisiaji gaqais nemigsultiliji ansale'wiliji, ta'nig iganpugultiliji aq maw igtigig. 'Ms't goqwei gisitoq Se'sus, tli e'wtew, ugjit gepmitelmugsin. ¹⁷ Se'suguli eig'p gesgmnaq ta'n pas'g goqwei gisita's'gtugweg. Ugml'gigno'timg 'ms't goqwei mawn'g, ta'n telgi'g wa'so'q aq maw ugs'tqamug. ¹⁸ Negm iganpuguit weget ta'nig getlams'tasultijig. Mawnugsi'gw Se'suseg. Gisa'laji ta'nig getlams'tasultijig siaw mimajultinew aq 'ms't goqwei nujo'tg. Negm na mawi amgwesewa'jt'p ta'n nepg aq apaji minunsip glaman 'ms't goqwei iganpugutg. ¹⁹ Se'sus musga'tugsi'gw ujjl ta'n tel lugwelij aq ta'n tele'lij, muta negm wijei Nisgamewitewit 'st'ge' ujjl. Na gisite'tg Gjinisgam tlian. ²⁰ Mimajuinu'g aq ta'n telgi'g ugs'tqamu niguita'jig Gjinisgamewigtug ugjit ugtlue'utiwal. Gjinisgam wel'te'tg'p ugjit apajo'lan mimajuinu'g negmeg. Wet sapu tl lugweg uggwisg ta'n teli nplipnn gujjieweigtug aq gaqiguniepnaq ugjit ginu. Nige' geggunmug wantaqo'ti 'ggamlamuninaq. Gjinisgam apajo'laji sapu tl lugweg Se'suseg, 'ms't goqwei ugs'tqamug aq maw wa'so'q. Iga'lugsi'gw ta'n teli gtapu'tigupnn.

²¹ Na gneg sitatug eimu'tioqop Gjinisgamewigtug aq getanoqop gesgmnaq poqji gtlams'tasultiwoq Gjinisgam. Winjiggl ta'n goqwe'l tela'taqatioqop aq winjig ta'n teli angita'sultioq gesgmnaq Gjinisgam geja'tigweg. ²² Gatu nige' Gjinisgam uggwisl mimajuinualsilipnn aq neplipnn ugjit ginu. Gjinisgam apajo'lugsioq aq nige' gisa'lugsioq witapeultinew. Na wet tla'teget glaman gis la'lugsitoqs'p ta'n eig. Gisa'lugsioq sape'ultitoqs'p aq waqamoltitoqs'p. Ma lue'uti gugunmuoq aq ma goqwei amsaltenug i'tt'tew 'gtinnewaq. ²³ Amujpa na siaw majulgwatmn ta'n teli gtlams'tasin. Ml'gipugui ta'n gaqamin aq ma gis maja'unmut. Mo eliamsiun gatu siawi gtlams'tmn gelu'lg agnutmaqan ta'n nutmu't'p. Geitun Gjinisgam ugs'taultew. Etna na ula gelu'lg agnutmaqan ta'n pem se'sa'gnutas'g ta'n telgi'g ugs'tqamu aq ni'n Poligap 'ntlgowaqan nut se'sa'tu gelu'lg agnutmaqan.

Poligap ugtlgowaqan

²⁴ Ta'nig getlams'tua'titl Se'sugulial, amujpa na wej gisi pugu'tmi'tij ta'n te'sg ulmajo'qon weltesgmi'tij. Pa na wije aq Se'suguli ta'n teli ulmaje'g'p. Wel'ta'siap ta'n teli ulmaje'i ugjit gilew. Siaw ulmaje'i ta'n Se'suguli gisi mgenip ugjit ta'nig majulgwalgwi'titl. Negmow na Se'suguli wa'qi ula ugs'tqamu. ²⁵ Gjinisgam ni'n iga'lip ugjit apoqonmuan ta'nig getlams'tasultijig. Wet tla'tegei ugjit 'ggelu'lgmuow. Gaq gnuatuloq ta'n te'sg goqwei geitu, Gjinisgam ugglusuaqanml, aq mo goqwei esgwa'tu. ²⁶ Ta'n goqwei sa'q a'guteg na ula gelu'lg agnutmaqan, nige' atejoqoq musga'sg ugjit Gjinisgam ugtmimajuinung. Ta'n goqwei gujjinaqi'g menaq geitas'gt nugup nige' musga'sg. ²⁷ Gjinisgam na tel'te'tg ugjit ugtmimajuinung 'gji'tunew ta'n goqwei sa'q mimgwatas'g. Etna na ula: Ta'nig mo Lesui'peulti'gw elt maw muni ul'telmaten Gjinisgamewigtug, Se'suguli 'gtinnewaq eig aq Gjinisgam gepmitelmultew ta'n negm gis gepmitelmugsit. Maw mesgi'g aq mujgajewei paqalawaiqaan. ²⁸ Na toqo tujiw 'ms't wen telimg't ugjit Se'sugulial. Gigwaji gegnua'taqat ta'n goqwei telteg 'gji'tunew, ta'n goqwei gelu'lg tla'tegen aq ta'n goqwei mo glu'lgtnug. 'Ms't wen gegina'maqat ugjit 'gji'jianew Gjinisgam. Na wet tla'taqatieg glaman gisa'latesnen 'gtlams'tasultinew Se'suguliewigtug. Na tujiw ugjo'tmi'titaq tla'taqatinew ta'n Gjinisgam tel puatg muta tleiaultijig Se'suguliewigtug. ²⁹ Etna na ugjit weji attigna'si ta'n telgi'g pegwatu. Se'suguli ugml'gigno'tim ta'n tetuji ms'gi'g eteg 'ntinnaq. Etna na ula ml'gigno'ti e'wman aq etna na ula ta'n elugweg ni'nneg. Ula ta'n Se'suguli ignmuip. Etna na ugjit na tel lugwei.

2

¹ Ge' gnuatulap ta'n tetuji attigna'si ugjit gilew aq ta'nig Leiotisiaewaq aq wenig ta'n menaq nemi'gwig. ² Wet tla'tegei glaman me' pmi gsaltultitoqs'p aq mawalsultitoqs'p. Na tujiw 'ggamlamunual welgwija'tas'gl aq me' melgi gtlams'tasultioq. Wet tla'tegei glaman menaqqajewei 'ns'tasultitoqs'p aq 'gjitmi gji'tutoqs'p ta'n goqwei gis a'guteg aq 'gji'jiatoqs'p Se'suguli ta'n mimgwa'tuapnig gujjuaqi'g gatu nige' musga'tugsi'gw. ³ Etna na Se'sus ta'n 'ms't goqwei geitoq ta'n te'sg goqwei Nisgamewei aq gaqi gji'toq 'ns'tuo'qon Nisgamewei aq gis gina'mugsitesnu aq gisa'lultew 'ns'tmn na maw gelu'lg agnutmaqan.

⁴ Na ula wet tlimuloq glaman ma wen gis lue'wannuoq gisna gistesguloq. Mut ignmuaw ewnasi gina'mulin ta'n getu tli ntawe'g wen aq mut jigs'tuawt. ⁵ Mo na'te'l eimu gatu apjiw angitelmuloq. Getletug na, aq elt we'gu ul'ta'si 'gji'tuloq ta'n tel maw ul lugutioq aq maw melgipugultioq ta'n teli gtlams'tasultioq Se'suguliewigtug.

Ignmu Se'suguli ilgwennulin ta'n tel mimajin

⁶ Getlams'tasi't'p Se'suguliewigtug glaman nige' ignmu ilgwennulin muta ugtinneg eimn. El mimaji ta'n negm tel tetapua'l'j. ⁷ Glaman nige' siaw melgi gtlams'tasi aq siaw mimajin ta'n tel gina'mulg'p ugjit Se'suguli amgweseweieg. Ta'n tel mimajin Gjinisgamewigtug, na ma'muniw lita'si Se'suguliewigtug aq siaw tla'tega ta'n telim'sg. Melgo'te'n ta'n teli gtlams'tmn aq apjiw miwatmu Gjinisgam na gujjuu.

⁸ Uli ango'te'n aq mut wen ignmuaw lue'wa'lulin aq gisa'lulin ugjit majulgwalan negm ta'n tel gina'masg. Egsu gina'mulin pas'g negm ta'n teli angita'sij gisna ta'n igtigig mimajuinu'g tel gina'mugupnig. Mo tepawgtinug jigs'tuj muta mo wejianug Se'suguliewigtug gatu awna wejiaq pas'g mimajuinuiqtug aq mn'tu ta'n tel gina'muaj. Getanatl Se'sugulial ta'n westaugsi'gup. ⁹ Uli angweiasultigw aq mut wen lue'wa'lulin muta Se'suguli ta'n tel mimajuinu'alsip musga'toq Gjinisgam ta'n tel lugwelij aq ta'n tele'lij muta Se'sus wije Nisgamewitewit 'st'ge' ujjl. ¹⁰ Aq mut wen lue'wa'lulin muta Se'suguli gis ignmasg giwnaqqajewei ta'n el mimajin Gjinisgamewigtug. Eimn Se'suguli

ugtinneq. Negm ta'n 'ms't goqwei mestai assuteget we'gaw iganpugutliji aq 'ms't a'sisguaji, nuji tplutaqatiliji wa'so'q, ugs'tqamug, aq maw mn'tua'gig.

¹¹ Gi'l elt mawn'sg Se'suguli aq gisa'l'sg pileiawin mimajuinuin aq nige' gi'l na Gjinisgam un'jan. Mut nugu tle'un ta'n i' tleiu't'p. Nige' pileiawin mimajuinuin. Etna na Se'suguli ejigla'l'sg ta'n i' tl pata'tege't'p, mu na mimajuinu. Winjigt'p ta'n i' tli angita'sit'p aq i' tli assumesg'p lue'uti, gatu Se'suguli gaq jigla'toq aq ignmasg pilei angita'suaqan aq pileiawin mimajuinuin Gjinisgamewigtug. ¹² Ta'n tujiw sign'tulgeg, ula pa na wije' aq Se'suguli ta'n teli np'g'p aq utqatalut'p utqutaqane'gati aq ta'n tel minunsip. Sign'tulgeg musga'tun gawasga'tui't'p ta'n goqwe'l winjiggl aq nige' pileiawin mimajuinuin. Na wet tliaq ta'n teli gtlams'tmn Gjinisgam ugml'gigno'tim aq getlams'tasin Gjinisgam ta'n apaji minua'lapnn Se'sugulial. ¹³ Mu Lesui'pewiwgt'p aq mu geggunmuawoqopn 'tplutaqan ta'n ignmuapnn Mowisal aq tele'iut'p ta'n teli gsatmn. Ta'n i' tl mimaji't'p elue'utiglug pa na wije' aq 'npmn. Gatu nige' gi'l apigsigtmasg'p 'gtlue'uti'l aq gisa'l'sg piltu mimajin Gjinisgamewigtug maw Se'sugulial. ¹⁴ Gatu nige', gaq jigla'toqol 'ms't goqwe'l ta'n mesaqan wi'gas'gl ugjit 'gtlue'utinal. Nasta's'gl gujjieweigtug ta'n Se'suguli weji np'g'pnaq aq 'ms't goqwe'l gasa'toqol. ¹⁵ Gjinisgam wissuignemapni mn'tu'l aq uglugowinu'jmg ta'n iganpugutua'tiji mimajuinu'g. Wissuignemapni ta'n Se'sus teli np'g'pnaq gujjieweigtug aq ta'n teli apaji minunsipnaq. Musga'tuapni mimajuinu'g ugml'gigno'timg aq mn'tu na'te'l etli gs'pu'tut.

¹⁶ Etna na ula ugjit mut ignmuaw wen ilsumulin ta'n goqwei malqottes, gisna wen tlimulin tegen na'gwegl me' sape'wigl aq amujpa na majulgwatmn, gisna pestie'umgl, gisna tepgunsejig, gisna atlasmutigisgugl. ¹⁷ Ula ta'n goqwe'l wesgutman pas'g maqatawe't'pn glapis Se'suguli pegisingeg. Gatu nige' pegising'p aq negm majulgwali na ugs'taultew. ¹⁸ Mut jigs'tuaw mimajuinu'g ta'n teluejig, "Tlaplgigwa'iap, gis nemi'gig ansale'wijig aq amujpa emtoqwaluggig." Na negmow tel'ta'sultijig penoqitelsultijig Gjinisgamewigtug muta emtoqwala'tiji ansale'wiliji gatu pas'g wesgiji angamgusultijig aq penoqitelmugsioq. Menaqqajewei ula mimajuinu'g me'goltijig aq mawi metuitoltijig ta'n teli angita'sulti'tij aq ta'n telaplgigolti'tij. Tlue'tij gi'l gesga'n muta mo emtoqwalawgjig ansale'wijig maw Gjinisgam. Mut jigs'tuaw aq mut ignmu lue'wannui'tij. ¹⁹ Pas'g mo teliaqeweigtug gegina'mua'tigwi ugjit Se'suguli. Etna na Se'suguli ta'n iganpugutua'ji ta'ni getlams'tmu'tiliji. Gisa'laji maw lugutnew aq Gjinisgam ta'n tel puatg tla'taqatiliji. Pa na wije' aq mimajuinu wa'qi ta'n tel lugweg. Ugt'p aq ugtangwita'suaqanm 'ms't maw lugwegl aq gisa'toq ugtangwisga's'g aq ugtnnuang maw lugwegl aq ta'n te's'g tel milig wa'qi 'ms't goqwei tetapu lugweg aq mawigweg. Pa na wije' Se'sus gisa'laji a'sutmewinu'g maw lugutnew aq mawigu'tinew.

Se'suguli ignmugsitesnu pilei mimajuaqan

²⁰ Pa na toqweioq Se'suguli ta'n teli np'g'p, mut majulgwatmu gina'masuti'l ugs'tqamugewe'l ta'n wejiaq mimajuinu'g ugtangita'suaqanmu aq mn'tu'g ta'n iganpugutmi'tij ula ugs'tqamug ugjit glu'lgtn Gjinisgamewigtug. Ma gisannugul ugs'tan. Ta'n tujiw mimajuinu gisi np'g' ma nugu gisi ilsumam'g ula ugs'tqamu. Pa na toqweioq Se'suguli ta'n teli np'g'p, goqwei weji siawi 'gtu majulgwatmn ula 'tplutaqann ta'n wegla gis wi'tmuloqol ugjit ugs'tan? ²¹ Etegl 'tplutaqann telim'sg ta'n goqwei gis malqottes piltuamu'g mijipjewe' aq ta'n goqwei mu gis malgo'tmun aq jijuaqa telim'sg mu sama'tun aq mu ugt'tmun. ²² Ula 'tplutaqann pas'g mimajuinuwe'l, muta Gjinisgam gisitoqop mijipjewe' ugjit malgo'tmnenu. ²³ Ula ugs'tqamugewe'l 'tplutaqann weli angamgugl aq wel glusigl. Pas'g mo glu'lgtnugul Gjinisgamewigtug emtoqwala'tiji ansale'wiliji aq eliaptmn wa'qiwal. Tel'ta'sultijig penoqitelsultijig Gjinisgamewigtug gatu pas'g wesgiji angamgusultijig ta'n tel nilaje'g. Na telamu'gl 'tplutaqann melgignaqaq ugjit ga'qianal, gatu ma tal piam ula'lugsi'gw Gjinisgamewigtug. Ma gis gawasgannug ta'n tel wini angita'sin awna gisa'lultew me'ge'tes.

3

Pilei mimajuaqan ta'n iapjiwewe'tew

¹ Gjinisgam gisa'lugsioq 'msnmnew pilei mimajuaqan ta'n iapjiwewe'tew pa na wije i aq Se'suguli ta'n tel minunsip. Glaman siaw ml'go'tmug ta'n goqwe'l tleiawigl wa'so'q ta'n Se'suguli eig. Pemgopit Gjinisgaml ugtinaqanmg. ² Teli angita'sultigw aq melgo'tmug ta'n goqwe'l tleiawigl wa'so'qewe'l aq mo ta'n goqwe'l ugs'tqamugewe'l. ³ Pa na wije i aq mimajuinu ta'n nepg, gis puna'tuoq ta'n i' tlo'ltioqop. Nige' eimu'tioq Se'suguli ugtinneg aq 'gmimajuaqanmuow eteg Gjinisgamewigtug. Ma mimajuinu'g gis nemitu'ti'gw ula 'gjitmei mimajuaqan ta'n iapjiwewe'tew muta ma gis nemitm'g mimajuinu'g ugpuguguaq. ⁴ Se'suguli gisa'lugsioq 'msnmnew iapjiwewe'i mimajuaqan. Ta'n tujiw ap neia'sij, na tujiw elt gilew ne'ita'toqs'p maw Se'suguli aq gepmitelmaten aq maw gilew gepmitelmugsitoqs'p.

Gjinisgam gisa'l'sg pileiawin mimajuinuin

[Mimajuinu ta'n gis nepg ma gisi opla'tegegw, puna'toq ta'n teli opla'tegej. Nige' Gjinisgam gisa'l'sg pileiawin mimajuinuin.]

⁵ Amujpa puna'tun ta'n goqwe'l i' tla'tege't'p winjigl. Amujpa na 'ggamlamun waqama'tun aq ta'n i' tli angita'si't'p. Etna na ula wesgutman: Ta'nig sespo'taqatijig, aq maw maljewe'jg ta'n wije i tel lugutijig, e'prijig sespeiatultijig aq wiji e'pilitl elietl aq wije i j'nmug tel lugutijig aq ta'n pas'g goqwei tela'taqatijig winjigl ta'n goqwe'l mu tla'tegeg. Apji 'gtu tla'taqatijig winsuaqan aq ta'n goqwe'l winjigl lue'uti'l. Me'ga'sultijig. (Ma'mun piamite'tmi'tij goqwei je mu Gjinisgam.) Amujpa na wegla 'ms't gaq jiglo'tun. ⁶ Muta mimajuinu'g ula tela'taqatiliji Gjinisgam uggwaiugtuataq. Ta'nig mo jigs'tagwi'tigul wetapulataq. ⁷ Elt gilew i' tlo'ltioqop ta'n tujiw Gjinisgam ma jigs'tawoq.

⁸ Nige' amujpa elt weget ejiglo'tun: uggwaiuti'l, taqalita'sutil, pisuiw ugsi'getmn aq almimtingewe'l. Pa na mo goqwei winjig ugji'tuanuis 'gtung. Mut ewlimaw mimajuinu aq mut wisgowa'tuew aq mut wintungew. ⁹ Mut mimajuinu egs'pugualaw muta gis ejigla'tui't'p ta'n i' tleiu't'p. ¹⁰ Muta gis nige' waqame'n, piltu gamigsin. Gjinisgam gisa'l'sg'p pileiawin mimajuinuin aq gisa'l'sg me' tl gamigsin 'st'ge' negm glaman pugjig 'gjitmi gji'jiates Gjinisgam. ¹¹ Ta'n tel nemugsi'gw negm, 'ms't wen wije i gaqamij. Etna na ugjit mo istue'nug Lesui'paq aq ta'nig mo Lesui'peulti'gw. Nige' 'ms't wije i ugjit Gjinisgam. 'Nnu'g aq igtigig ta'n se'g tle'g mimajuinu'g ta'n piltui'sultijig, gisteju'g gisna ta'nig assumstultijig. Mo tale'nug ugjit Se'suguli. Etna na negm ta'n mawi espe'g. 'Ms't tami eig aq ta'n te'siliji mimajuinu'g nuje'waji.

¹² Gilew na Gjinisgam ugtmimajuinumg. Gisi mgnugsioq aq sitatug iga'lugsioqop ugjit negm aq gesalugsioq. Etna na ugjit amujpa ewlilteltultioq, weleiatultioq, wel glultultioq, ejigla'tuoqol penoqitelsingewe'l, sangewoltioq aq weji gisi pugu'tmog. ¹³ Gamatatultigw aq apigsigtatultioq, ul mawo'ltigw aq uli apoqonmatultigw. Natuen opal'sg, lia aq apigsigtu. Pa na wije i aq Se'suguli ta'n teli apigsigtasg, na piluei mimajuinu tli apigsigtu gi'l. ¹⁴ Ula na mawi espe'g te's'g, "Gsaltultigw." Amujpa na 'ms't goqwei tla'taqatioq ta'n teli gsaltultioq 'ggamlamunuaq. ¹⁵ Siaw ignmu Se'suguli tli assusin 'ggamlamun aq 'gtangita'suaqanm. Na tujiw wantaqo'ti i'tt'tew 'ggamlamung. Gjinisgam gisi ignmugsioqop na ml'gigno'ti ugjit wantaqo'ti i'ttn ta'n tel mawoltioq. Aq apji miwa'lug Gjinisgam ta'n teli ula'lugsioq. ¹⁶ Siaw angite'tmug Se'suguli ug-tagnutmaqanm, glaman uli gji'tutoqs'p aq gnmug 'ggamlamunuaq. Gnuat'atultigw aq gegina'matultigw Gjinisgam ugglusuaqanml. 'Gtapegiatmug a'sutmaqane'l 'gtape-giaqan, wejiaqal Gjinisgam ugtwi'gatiqn. Emtoqwalug aq miwatmug Se'sus 'gtape-giaqanigtug aq tlintu'tigw ta'n Wejuli Nisgam ignmugsioq 'gjijaqamijuaq. ¹⁷ Ta'n pas goqwei tela'tegen gisna teluen tla'tega Gjsaqamaw Se'sus ugwisunmg aq apji miwatmu Gjinisgam gujjuinu ugjit ta'n goqwei Se'suguli gis tla'teget ugjit gi'l.

Ul mawo'ltigw muta pilei mimajuaqan geggunmoq

¹⁸ E'pittut ingute'jin gepmitelm 'gji'nmum. Ula telteg tla'tegen muta getlams'tasin Gjsaqamawigtug.

¹⁹ Ji'nmutut, ingute'jin 'gsal 'gte'pitem aq mut ewla'law.

²⁰ Mijua'ji'tut, ta'nig getlams'tasultioq Gjsaqamawigtug telgitasultioq siaw jigs'tuanew gn'gi'gug. Ula tetapua'l't Gjinisgam.

²¹ Gilew ta'n un'janultioq, mut taqalipnaw gun'januaq aq gisa'lanew uggwaiultinew glaman ma musguajualawog.

²² Gisteju'g, jigs'tug ta'nig assumugsioq. Mut pas'g ula'taqatinew pas'g ta'n tujiw angamugsioq glaman ul'telmulten, gatu apji tla'tega. 'Ggamlamung 'gjiaj muta ula tel gepmitelm't Gjinisgam. ²³ Ta'n pas'g goqwei tela'tegen, tla'tega ta'n telgi'g 'ggamlamun, pa na wije i aq tl lugo'j Gjsaqamaw aq mo mimajuinu. ²⁴ Migwite'te'n Gjsaqamaw apangitultew aq 'msntes ta'n goqwei gis sa'q geggunas'g ugjit ugtmimajuinung. Gjitm na assusit ta'n elugo't. ²⁵ Aq ta'nig siawi op'la'taqatiji ta'n getu wen, na negm elt apangituaten ta'n goqwei i' op'la'toq muta Gjinisgam 'ms't wen wije tela'latl. Isumatal ta'n tel te'pmlj.

4

¹ Gilew ta'nig assusultioq uleiug 'glugowinung. Na telteg tla'taqatinew. Migwite'te'n elt geggung assusit wa'so'q.

Ta'n telteg tla'tegen

² Apji munsu ta'n teli a'sutman. Ta'n tujiw mesnm ta'n teli a'sutmat'p miwatmu Gjinisgam. ³ Aq maw ninen a'sutmessewinen, glaman Gjinisgam pana'tugsitesnen ga'qan ta'n tli pestunmatesnen gelu'lg agnutmaqan. Na tujiw gis thueieg ta'n goqwei mo geitas'gtnugweg ugjit Se'suguli. Etna na ugjit ni'n wet pisi laplusang nige'. ⁴ A'sutmessewi glaman uli ns'tuiten na gelu'lg agnutmaqan ta'n pestunmatm. Amujpa tla'tegei glaman wel gnu'tmaqig mimajuinu'g na gelu'lg glusuaqan aq ns'tuitaq.

⁵ Ango'tmug tli pmita'gw ns'tuo'qonigtug glaman ta'nig mo getlams'tasulti'gw 'gji'jultaq ta'n teli gtlams'tasin ta'n tel piltu gamigsin aq gis tlimjig ugjit Se'suguli ta'n pa tujiw aq ta'n getu tami i'mn aq ma goqwei etegigjennug. ⁶ Apji wantaqamigsin. Mut gi'gaja'sualaw igtigig awna ule'w aq ul glul glaman ne'pa'te'n ta'n tel gisi asite'mates. Ta'n tujiw gigji jigs'te'n ta'n teluej weji gji'tun ta'n asitemates.

Ugtejgewei glusuaqann

⁷ Na ji'nm Tigigus gaqi agnutmugsitoqs'p ugjit ni'n. Negm na 'gjignaminu Gjinisgamewigtug ta'n gesalu'g. Siawi apoqonmuit aq maw lugweieg Gjsaqamaw ugtlgo-waqanm. ⁸ Etna na ugjit elgim ugjit gilew apgna'lugsinew aq tlimulinew 'ms't ta'n te'sieg ta'n telo'ltieg. ⁹ Aq maw elgim na ji'nm Onesimus, 'gjignaminu Gjinisgamewigtug aq ta'n gesalg. Gis lita'sualatoqs'p, 'gjignaminu, tleiawit ta'n tleiaultioq. Negmow tlimugsitoqs'p 'ms't goqwei ta'n teliaqap ula tet.

¹⁰ Na ji'nm Alistalgus, ta'n maw pisieg laplusang getu wi'tugsioq aq maw Malg ta'n woqomal Pnnalal, aq gis gilew gegna'uuloqop ugjit Malg ultesguatoqs'p ta'n tujiw liej ta'n eimoq. ¹¹ Elt Ja'sua telui'tut Justus, elt getu wi'tugsioq. Wegla nesisijig Lesui'paq getlams'tua'titl Se'susal. Maw lugutieg ugjit gisa'lan mimajuinu'g majulgwalataq Gjinisgam aq ignmua'titl ilgwengunew. Mo wen igtig Lesui'paq maw lugutiweg'p. Gatu negmow mesgi'g ta'n teli apoqonmuitij.

¹² Elt getu wi'tugsioq Epapalas, tleiawit ta'n eimu'tioq aq elugowatl Se'sugulial. Apji a'sutmesseugsioq ta'n tel we'gusipgwatoq. Etamatl Gjinisgam ugjit gisa'lugsinew ml'g'pugu'tinew aq melgignewa'lugsioq. Mo apji apsgwita'sultinew aq mu punia'tinew

ta'n teli gtlams'tasultioq aq siawi gtlams'tasultioq Gjinisgamewigtug ta'n telgi'g 'ggam-lamunuaq. Etamatl Gjinisgaml ugjit gilew giasgiwewei jigs'tuatoqs'p Gjinisgam. ¹³ Ni'n gis tlimultoqs'p ta'n teli attigna'sit. Tetuji sespetelmugsioq gilew aq maw ta'nig tleiaultijig na 'gjugann Leiotisia aq Ailapolis. ¹⁴ Lu'g, 'gmalpale'witeminu, ta'n maw gesitelm'g aq Temas getu wi'tugsioq.

¹⁵ Puatmuleg wi'titesnen ta'nig getlams'tasultijig Leiotisiaeg, aq maw na e'pit teluisit Nimpa getu wi'titesnen aq maw ta'nig getlams'tasultijig ta'n i' tli ultesgatultijig wiguaq.

¹⁶ Ta'n tujiw gis gitmoq ula wi'gatign amujpa na elgitmuoq Leiotisiaewa'jg ta'nig getlams'tasultijig aq pa na wijeit gitmuatoqs'p wi'gatign ta'n ni'n elgitmaqapnig. ¹⁷ Aq tlimug na ji'nm Algipus, "Siaw lugote'n na 'lgowaqan ta'n Gjisaqamaw ignmulg'p ta'n tel lugo't Gjinisgam glapis gaqa'tutes."

¹⁸ Pa na ni'n 'npitn gis wi'gm ula: "Ni'n, Poligap, wel'ta'sualuloq." Mut awan'ta'sualinew ta'n tel glpisi aq pisgataqanapigtug. Etamg Gjinisgam ul'telmugsinew. Glapis ap nemu'lan. Poligap.

Amgwesewei wi'gatign ta'n Poligap ewi'gmuaji Tessaloniaewaƣ

Gegnugwataƣan ugjit ula wi'gatign

Na gjigan Tessalonia eteg oƣwatnug Masetoniae'gati. Nige' gisgug Masetoniae'gati teluisig Gli'ge'gati. Na g'pnno'l ugt'pun eteg Tessaloniaeg.

Etna na negm Poligap ta'n amgwes pestunmuapni Tessaloniaewaƣ Nisgam gelu'lg ugtagnutmaƣanm. Pugwelgig getlams'tasultijig aƣ Poligap gegina'muaji. Na tujiw alt poƣji gtana'titl Poligapal aƣ getu ne'po'tg gatu Poligap wesmugwat glapis gjigan Atens. Tel'gne'g petgimatl Timotial weji gji'tuanew ta'n telo'ltijig a'sutme'winu'g. Ta'n tujiw apaja'silij telimtl Poligap maw gelu'lg glusuaƣan, na melg'pugutmu'tij ta'n teli gt-lams'tua'titl Westaulgl aƣ nige' gelu'lg glusuaƣan se'sa's'g ms't tami awiw Tessaloniaeg.

Alt mimajuinu'g na'te'l sespetelma'tiji wogomaƣ ta'n gisi npu'tipnig gesgmnaƣ Westaulg apaja'sigw. Igtig tel'ta'sultijig Westaulg apugjig apaja'sitew glaman puna'tu'tij ta'n teli gtana'tiji ugmimajuinumual.

Toƣo Poligap wejo'tg gnuat'uanew ta'n gjitmig tliatew ta'n tujiw Westaulg apaja'sij.

Elt telimaj ta'n gegnu pmita'new nige' aƣ glapis.

Me' gatu gelu'lg'tew migwite'te'n ugtejgewe'l ta'n telimaj.

5.16 Apji ulgwiultigw Nisgamewigtug.

5.17 Apji a'sutma'tigw.

5.18 Apji miwate'n Nisgam ta'n getu goƣwei tla's'g.

Etna na ula Gjinisgam Gisteget pewa'l'sg tla'tegen ta'n tel mimajin.

Ta'n goƣwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Poligap wel'ta'sualaji Tessaloniaewaƣ (1.1-3)

Ta'n teli gtlams'tua'titl Westaulgl igtigig gis nemitu'tilij ta'n tel mimajultijig na Tessaloniaewaƣ (1.4–3.13)

Ta'n tel mimajin ugjit tetapua'lan Gjinisgam gisiteget (4.1-12)

Ta'n goƣwei tliatew ugjit a'sutme'winu'g ta'n Westaulg apaja'sij (4.13–5.11)

Ugtejgewe'l ta'n gegnualaji aƣ a'sutmesewaji (5.12-28)

¹ Ni'n Poligap epa'si aƣ ewi'gmuloƣ Tessaloniaeultioƣ, ta'n getlams'tasultioƣ aƣ tleiaultioƣ Wegwisit Nisgam aƣ Gjisaƣamawminu Se'sugulieg. Ni'n maw Sailas aƣ Timoti wel'ta'sualuleg. Etamg't Gjinisgam Gisiteget ul'telmulinew aƣ ignmulinew wantaƣo'ti 'ggamlamunuaƣ.

Ta'n tel mimajultioƣ

aƣ ta'n teli gtlams'tasultioƣ Tessaloniaewaƣ

² Apji miwatmaƣat Gjinisgam Gisiteget ugjit ta'n te'sioƣ aƣ apji wi'tuleg nta'sutmaƣanminaq. ³ Ta'n tel melgi gtlams'tasultioƣ aƣ ta'n teli gsaloƣ gisa'lugsioƣ attignita'ioƣ aƣ ta'n tel lita'sultioƣ Gjisaƣamaw Se'suguli gisa'lugsioƣ munso'ltinew.

Migwite'tmeg etna na ugjit miwatmaƣat Gjinisgam Gujjuinu, ugjit ta'n te'sioƣ.

⁴ Nigmatut, ninen geitueg Gisiteget gesalugsioƣ aƣ gisi mgnugsioƣ ugjit negmewe'n.

⁵ Ta'n tujiw ninen pegisitule'g gelu'lg agnutmaƣan ugjit gilew mo pas'g pestunmulueg'p

gatu musga'tuleg'p mesgi'g ml'gigno'ti wejiaƣ Wejuli Nisgamewigtug. Gisa'lugsioƣ

'gtlams'tasultinew teliaƣewe'i. Geituoƣ ta'n tujiw wijitgweiule'g tel mimajultieg'p

ninen ugjit gilew ulapetmnew. ⁶ Ninen ta'n tel majulgwalg't Gjisaƣamaw, na wijei

gilew tl majulgwaloƣ. Wel'ta'suatmoƣop Gjinisgam ugglusuaƣanml je tlia tetuji

ulmaita'sultioƣ aƣ Wejuli Nisgam welgwija'lugsioƣ. ⁷ Gilew musga'tuoƣopnig ta'n

tel mimajultioq 'ms't ta'n te'sijig getlams'tasultijig, Masetoniaewaƙ aq Gli'gewaƙ.
⁸ Ula Gjsaqamaw ugtagnutmaƙanm tewatgitmoƙop mo ugjit pas'g Masetoniaewaƙ
 aq Gli'gewaƙ gatu 'ms't tami se'sa's'g ula gelu'lg agnutmaƙan aq nutmapnig ta'n
 gilew tel melgi gtlams'tasultioq Gjinisgamewigtug. Na nige' mo nugu eigtnug ta'n
 goqwei gis tluetesnen. ⁹ 'Ms't mimajuinu'g wesgutmi'tij ta'n teli ultesguieg ta'n tujiw
 emittugwaluloq aq ta'n tel jiglita'ioƙop ta'n tel nisgamitelmoƙopnig negla 'nnuoqta'wg
 aq nige' emtoqwalooq Gjinisgam. Elugowoq giasgiwewei Gjinisgam ta'n iapji mimajit.
¹⁰ Aq nige' esgmalooq uggwisl, Se'suguli, ugji nisa'silin wa'so'q. Ne'po'qsiliteg, apaji
 unaqal'apnn, aq westaugsi'gw ta'n Gjinisgam tli ugtapulugsi'gupnn.

2

Ta'n tel lugweiap Tessaloniaewa'gig

¹ Wijigatulti'gw, gilew geituoq, mo pisuita'weg'p naji nmittugwanne'g. ² Gis geituoq
 ta'n tel we'gwimugsieg'p aq ta'n teli ewlimugsieg'p na 'gjigan ta'n teluisig Pilippi, ges-
 gmaƙ peita'we'g g'mutgig Tessalonia, ta'n wigultioq. Gatu Gnisgaminu ignmugsieg'p
 ml'gito'ltinen aq tlimulinen gelu'lg agnutmaƙan wejiaq negmeg, muta ma'mun git-
 nme'iugsieg. ³ Telewistu'tieg ugjit gilew ginualulinen mo ugjit ewnasimulinen gisna mo
 wejo'tmueg'p gistesguanen ta'n pas'g wen, gisna mo ugjit suliewei ganie'ultinen. ⁴ Awna
 ninen apji gelusultieg ta'n Gjinisgam tel pualugsieg, muta wel'telmugsieg aq iga'tugsieg
 gelu'lg agnutmaƙan. Mo wejo'tmueg tetapua'lanan mimajuinu'g pas'g tetapua'lanan
 Gjinisgam. Negm geitugsiegl ta'n telgwitgl 'ngamlamuninal. ⁵ Aq gilew weli gji'tuoq mo
 wejo'tmueg'p gisa'lulinen 'gtlams'tmnew ta'n tel ginluaneg. Mo ta ginlualnueg'p ta'n
 tujiw pestunmule'g aq munsainne'g ugjit 'gtlams'tmu'tinew. Mo ginlualnueg'p aq mo
 weji mo pestunmu'tiweg'p ugjit sulieweiei galulinen. Gjinisgam geitooq ta'n telgwitgl
 'ngamlamuninaq. ⁶ Mo wejo'tmueg'p ta'n pas'g wen gepmitelmugsinen, mo gilew
 gisna igtigig. ⁷ Pa na tl puatmeg gisi ugjo'tmugeg'pnn ignmuinen muta ninen Se'suguli
 ugtapostale'witeng. Gatu ninen sangew wesua'luleg'p ta'n tujiw wijitgwe'ule'g gilew,
 Tessaloniaewaƙ. Tetuji sangewo'ltieg'p pa wije'i aq nige' e'pit ta'n teli angweiwaj
 apje'ji'jutiliji un'jang. ⁸ Muta tetuji gsanneg'p gilew, gisgajo'ltieg'p tlimulinen, mu na
 pas'g gelu'lg agnutmaƙan wejiaq Gjinisgamewigtug, gatu elg iga'tuegl 'ntmimajuaƙan-
 minal. Na tetuji me'gitelmuleg. ⁹ Nigmatut, amuj migwite'tmoq ta'n tel lugutieg'p aq
 nespi gitnma'tieg. Tepgig aq na'gweg elugutieg'p ugjit mo ajgna'lan wen gilew te'sioq
 ta'n tel pestunmatmeg Gjinisgam gelu'lg ugtagnutmaƙanm.

¹⁰ Gilew tel nemieg'p aq maw Gjinisgam ta'n tel pmalsultieg'p ugjit gilew ta'n
 getlams'tasultioq. Tetapua'l'g'tt'p Gjinisgam, mo amsalteg we'jituti'weg'p, aq gegnu
 pmita'ieg'p. ¹¹ Geituoq gilew sangew gelunne'g'p weleiuleg'p pa wije'i aq nige' ujil
 ta'n tel sangew glulaj un'jang. ¹² Welgwijimuleg'p, apgnua'luleg'p, munsainne'g'p,
 aq telimuleg'p, "Tetapua'lug Gjinisgam ta'n tel mimajultioq. Negm wigumugsioƙop
 wijitgweiwanew ugtelege'wa'gimg. Na tujiw gepmitelmugsitoqs'p."

¹³ Ta'n tujiw pegisitule'g Gjinisgam ugtagnutmaƙanm gilew nutmoƙop, aq nangami
 ugsua'tuoƙop. Geituoq mu pas'g ji'nm ugtagnutmaƙanm, awna Gjinisgam ugtagnut-
 maƙanm, aq na maw tliaq. Etna na ugjit miwatmaƙat ta'n tujiw Gjinisgam ugglu-
 suaƙanm wesua'tuo'q aq elugweg 'ggamlamunual aq 'gtinnewaƙ, gilew ta'n te'sioq
 ta'nig getlams'tasultioq. ¹⁴ Nigmatut, gitnm'tioƙop pa wije'i aq ta'nig getlams'tasultijig
 Se'suguli Jutiaewa'gig. 'Gtmimajuinung gitnmeiugsioƙopnig pa wije'i aq nige' Lesui'paq
 ta'n gitnme'wa'tipni negmow ta'nig getlams'tasultiliji. ¹⁵ Gi's na nige' sa'q Lesui'paq
 ne'pa'tipni iganigjitegewinu'gi'g. Igtigig Lesui'paq ne'pa'tipnn Gjsaqamaw Se'susal
 aq nige' ninen gitnmeiugsiegpni. Mo tetapua'la'tigul Gjinisgaml aq getana'tiji mi-
 majuinu'g. ¹⁶ We'gaw wejo'tmi'tij 'nqa'lugsinen ugjit mo pestunmuanen ta'nig mo
 Lesui'peulti'gw na gelu'lg agnutmaƙan pgsituaten ta'n tli ugs'ta'titaq. Mo pualugsiwoq

gilew ta'n mo Lesui'peultiwoq ugs'ta'tinew. Etna na ugjit wejo'tmi'tij 'nqa'lugsinen ta'n tel pestunmu'tieg. Pa na apjiw pata'taqatijig gatu nige' wesamita'jig aq Gjinisgam wegaiugtuaji aq ulmaji ilsumataq.

Wejo'tm 'mjit ap newgt mittugwalan

¹⁷ Nitaptut, mawi gsatmug gis lia'n ta'n eimu'tioq. Pe' gijga'ji'j nigtua'ti'gw, pas'g mu ta'n teli angitel'muleg. Mu na'te'l gisi eimueg aq maw musuanneq gilew. Wejo'tmeg ta'n telgi'g pegwatueg gis nmu'linen ap. ¹⁸ Ninen maw puatmeg'p apaita'neg gilew ta'n eimu'tioq. Gatu ni'n Poligap wejo'tmap apaja'sin me' ap newgt. Gatu Gjinn'tu gisa'lugsieg'p mo gisi lta'nen. ¹⁹ Pa na pas'g gilew, ta'n ginitelmuleg aq mo wen piluei, aq weji ul'ta'sultieg aq me'gitelmuleg Gjisaqamaw Se'suguli ta'n tujiw 'pgising. Gjinisgam elita'sualgt wijitgwe'ulinen wa'so'q ta'n tujiw Gjisaqamaw Se'suguli 'pgising. ²⁰ Getletug! Pa na pas'g gilew ginitelmuleg aq mo wen piluei ginitelmaq aq na gilew weji ul'ta'sultieg.

3

¹ Ta'n tujiw mo nugu gisgajia'tiweg, na gisita'sultieg newgtugwa'lugutieg Atenseq, ² aq elgimg't Timoti gilew ta'n eimu'tioq. Negm pa wije' aq 'njignaminen, ta'n maw lugutieg ugjit Gjinisgam. Pestung gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'suguli maw ninen. Elgimg't ugjit ml'gignewa'lugsinew gilew aq apoqonmulinew ta'n teli gtlams'tasultioq. ³ Glaman gilew te'sioq ma wen jigla'sigw Gjinisgamewigtug ugjit ta'n tel gitnmeiugsioq. Geituoq Gjinisgam telimugsi'gup gitnm'titesnu. ⁴ Muta ge's wijitgweiule'g igan gnua'tuleg'p ta'n tl gitnmeiugsitesnu aq nige' weli gji'tuoq gis tla'lugsig'w. ⁵ Mo nugu gisgajiew. Etna na ugjit elgimg Timoti naji gji'tuan gilew me' wije' tl gegnu pmita'new ta'n tli gtlams'tasultioq. Menaq ta etug mn'tu gistesgugsiwoq aq 'ms't ta'n te's'g 'ntlgowaqaninen pisuiwisoq aq mo tepawgtinuisoq.

⁶ Nige' Timoti apaji pgising. Wejiet gilew ta'n eimu'tioq aq pegisitoq gelu'lg agnutmaqan ugjit gilew ta'n teli gtlams'tasultioq. Telimugsieg gilew apji weli angitel'mieg aq getu nemieg pa wije' aq ninen ta'n teli 'gtu nemu'leg. ⁷ Glaman ta'n tel gitnm'tieg aq ta'n teli ulmajo'ltieg nige' maw welgwija'lieg, wijigatulti'gw, ta'n tel siawi gtlams'tasultioq. ⁸ Na nige' me' tepawgtig mimajultinen, melg'puguetaiog ta'n tel mimajultioq Gjisaqamawigtug. ⁹ Nige' miwatmaqat Gjinisgam ugjit gilew. Ta'n tujiw eli a'sutma'tieg Gnismaminu, wej miwatmaqat negm ta'n teli ulgwigl 'ngamlamuninal ugjit gilew. ¹⁰ Tepgig aq na'gweg melgi tawaqtmaqat ta'n telgi'g 'ngamlamuninal, ignmugsinen gis nmu'linen aq gisi apoqonmulinen ta'n teli gtlams'tasultioq.

¹¹ Etawaqtmaqat Gjinisgam gujju, aq Gjisaqamawminu Se'suguli apaja'lugsinen ta'n eimu'tioq. ¹² Etawaqtmaqat Gjisaqamaw gisa'lugsinew siawi gsaltultinew 'ms't ta'n te'sioq aq maw 'ms't mimajuinu'g. Tl ligutigw me' glapis tli gsaltultioq ta'n ninen tel ma'muni gsaluleg. ¹³ Na tla'taqatioq, Gjinisgam, gujju, ml'gignewa'lugsitoqs'p 'ggamlamunual, aq ma goqwei amsalteg eigtnug 'gtinnewaq. Sape'ultitoqs'p ta'n Gjinisgam nemugsioq ta'n tujiw Gjisaqamawminu Se'sus 'pgising maw 'ms't ta'n te'sijig tleiaultijig negmeg. Na tliatew.

4

Ta'n tel mimajin, tetapua'l't Gjnisgam Gisiteget

¹ Nigmatut, 'mjit ap nige' newgt, gilew wej gnu'tmasultioq ta'n ninen telo'ltieg ta'n telgitasultioq tl mimajultinew glaman tetapua'latoqs'p Gjinisgam. Na teliaq ta'n tel mimajultioq. Etawaqtmuleg aq munsainneg, Se'sus ugwisunmg, me' ma'mun tla'taqatinew. ² Ninen Se'suguli ugtapostale'witemg, geituoq ta'n tl gnu'tmuleg'p negm ugglusuaqant'pn. ³ Etna na ula telimuleg'p, "Gjinisgam tel pualugsioq sape'ultinew aq tl mimajultinew ta'n telgitasultioq." Gilew na Gjinisgam ugtmimajuinung. Amujpa

na mo winsuaƣan tela'taƣatioƣ. Pualugsioƣ tepƣatmu'tijig mo sespo'taƣatinew je mo angite'tmnew wen sespo'tegen, aƣ pa na wije'i newgtugwa'lugutiji. ⁴ Ta'n te'sioƣ ingute'jin gepmite'tm ga'qi aƣ ilgwensi. Mut sespo'tegew aƣ mut tƣonasiw. Pas'g newgte't gi'gma'j wijitgwe'iw. ⁵ Mut ignmatmu winsuaƣan assumulin, mut tleiw 'st'ge' ta'n wen mo gejiagul Gjinisgaml. ⁶ Mo teltenug wen opla'lan igtigl gisna sespo'tmuan ugte'piteml gisna ugji'nmuml. Gis telimuleg'p aƣ melgimuleg'p, Gjinisgam uƣtapulataƣ ta'nig tel lugutiliji. ⁷ Gjinisgam wigumugsi'gw ugjit sape'ultinenu mo ugjit winsuaƣan tla'taƣatinenu. ⁸ Pas'g na ta'n wen mo jigs'tmug ta'n tel gina'muleg mo ninen menuaƣaliweg'p pas'g Gjinisgam ta'n ignmasg'pnn Wejuli Nisgamal.

⁹ Gatu nige' mo teltenug migwimulinew muta gis geituoƣ ta'n tli gsalatoqs'p ta'nig wegla getlams'tmu'tijig. Gis Gjinisgam gegnu'tmugsioƣ ta'n teli gsaltultioƣ. ¹⁰ Muta gis nige' gesaloƣ ta'nig getlams'tasultijig eimutijig Masetoniaewa'gig. Melgi tawaƣtmuloƣ, nigmatut, ugjit me' gneg 'lta'new ta'n teli gsalo'q igtigig. ¹¹ Ml'go'tmug ta'n tl sangewo'ltitoqs'p ta'n tel mimajultioƣ. Lugwatmug gilew 'gtlgowaƣanmuow ta'n telgitasultioƣ aƣ 'gtantug gilew 'gmimajuaƣanmuaƣ 'st'ge' gis ta'n telimuloƣop. ¹² Glaman ma wen lita'siwn ta'n tel nuta'man. Glaman ta'nig mo getlams'tasulti'gw gepmitelmul-taƣ ta'n tele'n.

Ta'n tujiw Gjisaƣamaw jugu'ej

¹³ Nige' nigmatut, getu gnua'tuloƣ giasgiwewei ugjit wegla ta'nig getlams'tua'tipnn Se'susal gatu nige' nepu'titgi'g, glaman ma tli ulmaita'sultiwoƣ 'st'ge' ta'nig mo elita'sulti'tigul Se'susal. ¹⁴ Ginu getlams'tasulti'gw na Se'sus nepg'pnaƣ aƣ apaji minunsipnaƣ. Getlams'tasulti'gw Gjinisgam 'lpa apaji pgisulatal Se'susal aƣ maw ta'nig getlams'tmu'tipni'g gatu nige' nepu'titgi'g.

¹⁵ Etna na ula Gjisaƣamaw Se'sus tel gina'muep, na nige' ninen telimuloƣ, “Ginu ta'nig me' mimajulti'gw na na'gweg ta'n Se'sus 'pgising, 'lpa ma ginu igantesguagwig ta'n negla ne'pu'tipni'g.” ¹⁶ Na tliatew, Gjisaƣamaw Gjinisgam tuaƣƣittew na glusuaƣan aƣ 'gjiansale'wit ugsigawetew aƣ Gjinisgam ugpiƣugwaƣanm nutmuatoqs'p. Gjisaƣamaw Se'sus ugji nisa'sitew wa'so'q! Na tujiw wegla getlams'tasultipnig Se'susal gatu ne'pu'tipni'g, na negmow tmg apaji minunsultitaƣ. ¹⁷ Toƣo ginu, Se'sus ugtmimajuinung, me' mimajulti'gw na na'gweg, maw negmow unaƣa'lugsitesnu alugwigug, ugjit asuguanenu Se'sus musigisg'tug. Na iapjiw wijitgweiwatesnu Se'sus. Na tliatew. ¹⁸ Migwite'tmug ta'n goƣwei gis tlimuleg aƣ na tli ulgwijimtultigw.

5

Gisgajo'ltigw ta'n tujiw Gjisaƣamaw Se'sus jugu'ej

¹ Gis geituoƣ gatu ap migwimuloƣ ta'n tel wi'gmuloƣ na ta'n tli pgiji esgmalatesnu we'gaw Gjisaƣamaw jugu'ej aƣ etug taliatew wegaw 'pgising. Gatu ap migwimuloƣ taliatew we'gaw 'pgising. ² Na weli gji'tuoƣ na na'gweg Gjisaƣamaw 'pgising, na jiniw pgisintew, pa wije'i aƣ gmutnes wela'gw al gimiej. ³ Ta'n tujiw mimajuinu'g tleue'tij, “Tetuji jigteg aƣ mo nsano'ƣon eigtnug.” Pa na jiniw gitnmo'ƣon iga'qt'tew. Pesƣaƣamigtetew aƣ pata'tegewinu'g smtug tepgiso'laten. Ma wen eimug ta'n gis-sumugwatg, pa wije'i aƣ nige' poƣjipnet e'pit getu un'janij. ⁴ Gatu nige', nigmatut, mo etli oƣonitpa'q eimu'tiwoƣ, ma paƣalailiwoƣ na na'gweg ta'n tujiw Gjisaƣamaw 'pgising, 'st'ge' gmutnes ta'n tl wisgutesgultew aƣ paƣalailiugsitaoqs'p. ⁵ Gilew na Gjinisgam ugtmimajuinung aƣ geituoƣ ta'n tel pmiaƣ pa wije'i aƣ wasetegigtug i'mu'tioƣ aƣ mo oƣonitpa'qigtug. ⁶ Glaman angweiasultigw aƣ gisgajo'ltigw. Mut tlo'ltinew 'st'ge' igtigig ta'nig mo gisgajo'lti'gw ugjit Se'sus 'pgising aƣ 'st'ge' na mimajuinu'g ta'n apji nep'tijig aƣ mo gisgajo'lti'gw. ⁷ Etna na wela'gw mimajuinu'g nep'tijig, aƣ etna na tujiw mimajuinu'g poƣji nƣana'ma'tiji aƣ siawi nƣana'ma'tiji. ⁸ Ginu tleiaulti'gw

na'gweg aq telteg ilgwensultinenu aq pa'qo'ltinenu. Ginu ta'n teli gtlams'tmu'ti'gw aq teli gsaltulti'gw, angweiugsitesnu pa wije'i aq sma'gnis wesgit nasgmi'titl gasawo'qwe'l utapsunual. Ta'n teli elita'sulti'gw ta'n teli ugs'ta'titesnu angweiugsitesnu pa wije'i aq sma'gnis ugta'gusunual gasawo'qwe'l. Amujpa siawi gtlams'tmu'g aq gesaltulti'gw. Ula angweiugsitesnu ta'n tujiw mn'tu gitnmeiugsi'gw. ⁹ Gjinisgam weji mgnugsi'gup ugjit ugs'taugsinenu Se'suguliewigtug, mo ugjit mn'tua'gig 'lgimugsinenu. ¹⁰ Se'suguli nepg'pnaq ugjit ginu glaman wijitgweiwatesnu wa'so'q tlia me' mimajulti'gw gisna gisi 'npu'ti'gw ta'n tujiw enmiaq jugu'ej. ¹¹ Etna na ula ugjit ulgwijimultigw, aq mawi apoqonmatultigw te'sigisg'g aq ml'gimtultigw ta'n teli gtlams'tasultioq 'st'ge' nige' ta'n tel lugutioq.

Ugtejgewe'l ta'n telimuloq tla'taqatinew

¹² Ninen etawaqtmuleg, nigmatut, gepmitelmanew ta'nig elugowa'titl Se'sugulial ta'n eimu'tioq. Negm gisi mgnapni ugjit ilgwenugsinew, aq gnu'tmugsinew, aq tlimugsinew ta'n tujiw goqwei opla'tuoq aq ulgwijimugsinew ula'taqatioq. ¹³ Ma'mun uleiug aq 'gsalug, gepmitelmug ta'n telamu'g ugtlgowaqanuow elugwatmi'tij aq wantagamisultigw.

¹⁴ Wijigatulti'gw, ninen munsainnoq, gnu'a'tug negla ta'n mo tal luguti'gw, amujpa na elugutijig. Ulgwijimug ta'nig musguajualtijig, apoqonmug ta'nig menaqana'tijig ta'n teli gtlams'tasulti'tij. Sangeweiuq 'ms't wen. ¹⁵ Mut asgaiatultigw awna apji ula'ltultigw aq ugjo'tmug ula'lan ala wen ap igtig aq 'ms't ta'n te'sijig mimajuinu'g.

¹⁶ Apji ulgwijultigw Gjinisgamewigtug. ¹⁷ Apji a'sutma'tigw. ¹⁸ Aq apji miwate'n Gjinisgam ta'n getu tla's'g goqwei. Etna na ula Gjinisgam tel pual'sg tla'tegen ta'n tel mimajin Se'suguliewigtug.

¹⁹ Mut naqa'law Wejuli Nisgam ta'n tel lugwej 'gmimajuaqanm. Mut tali ugsua'tu. ²⁰ Jigs'tmug ta'n goqwei Wejuli Nisgam gegnua'tugsioq ugjit gilew gji'tunew ta'n tujiw wet saputewistoq ta'n pas'g wen. ²¹ 'Ms't goqwei ugjigji'tug glu'lgtn gisna mo glu'lgtnug, ta'n goqwei gelu'lg gugune'n 'ggamlamunuaq. ²² Aq jiglita'gw ta'n tel milamu'g elue'uti.

²³ Etamg Gjinisgam ta'n ignmugsi'gw wantaqo'ti gisa'lugsinenu sape'ultinenu. Etamg jigla'lugsinenu elue'utigtug glaman ma amsalteg i'gtnug 'gjijaqamijuaq aq 'gtangita'suaqanmuaq, aq maw 'gtinnewaq glapis 'pgising Gjisaqamaw Se'suguli. ²⁴ Gjinisgam etamg ta'n wigumugsioq aq megnugsioq, na tla'tegetew, muta negm gis lita'sualatoqs'p. Tla'tegen ta'n teli tplumugsioqop.

²⁵ Wijigatulti'gw, a'sutmessewin 'ngute' ninen.

²⁶ Me' na gatu wi'titesnen ta'nig getlams'tasultijig.

²⁷ Munsainnoq, Gjinisgam ugwisunmg gi'tmnew ula wi'gatign ta'n te'sioq getlams'tasultioq.

²⁸ Etamg Gjisaqamaw Se'suguli, ul'telmugsinew aq ignmugsinew uggelu'lgm aq wijitgweiugsinew. Glapis ap nemu'loq, Poligap.

Na ta'puewei wi'gatign ta'n Poligap ewi'gmuaji Tessaloniaewaq Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Ula wi'gatignigtug Poligap telimaji ta'nig getlams'tua'titl Westaulgl na gjigan Tessaloniaeg ta'n miwatmuatl Gjinisgam Gisitegelitl ugjit negmow. Miwa'latl Gisitegelitl muta ta'n teli gtlams'tasultijig me' siawi ms'gi'gt'tew aq maw ta'n teli gsalanew Gjinisgaml aq maw igtigig.

Me' gatu gitnma'tijig na Tessaloniaewaq gatu Poligap telimaji mu Nisgam ugtapulagwi pas'g weje'wapnn ta'n teli gtlams'tasultijig. Na tujiw gis nemugsi'gw tepawgtig muta je tlia gitnma'tipneg aq welmajoltipneg. Me' nige' munso'ltijig aq melgugtmu'tijig ta'n teli gtlams'tasultijig.

Na natuen te'sijig a'sutmewinu'g teluep, “Geggunm wi'gatign ta'n Poligap ewi'gig'p. Teluep Westaulg gis apaja'sit.” Gatu ula ji'nm egsuet.

Poligap gegnua'tuaji, “Ula mo tlianug aq amujpa ango'tmug na telamugsultijig mima-juinu'g ta'n getu ewnas gina'mua'tiji, Mut ewnas gina'muluij wen.”

Westaulg Gjisaqamaw ma apaja'sigw glapis na newgte'jit ta'n maw elue'wiet ji'nm ta'n nuji opla'teget musga'sitew aq nenuaten.

Elt Poligap telimaji, ‘Mut wijitgweiwanew a'sutmewinu'g na ta'n maloltinew aq mo getu gtantu'ti'gw ugmimajuqaqanmuow. Mut wetmitelmanew ta'n wen ma jigs'tmug ula agnutmaqan elgitmuleg wi'gatignigtug.

Ugtejgewe'l ewi'gas'g ta'n Poligap a'sutmessewaji, ‘Etamg't Gjisaqamaw ta'n ignmugsig'gw wantaqo'ti ggamlamuninaq, apjiw ignmulinew wantaqoti ta'n pa tujiw aq ta'n getu tet tami i'mu'tioq. Etamg't Gjisaqamaw apjiw wijitgweiugsitogs'p ms't ta'n te'sioq’ (3.16).

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Poligap wel'ta'sualaji Tessaloniaewaq (1.1-2)

Westaulg ta'n tujiw apaja'sitew tetapu ilsumataq ta'nig welmajeiugsioq (1.3-12)

Gatu me' mnaq Gjisaqamaw apaja'sigw (2.1-12)

Amujpa siawi gtlams'tasultigw Westaulgigtug (2.13-17)

Siawi a'sutmessewin aq siaw lugowa Gjinisgam Gisteget (3.1-15)

Poligap a'sutmessewaji Tessaloniaewaq (3.16-18)

¹ Nige' ni'n Poligap epa'si aq ap ewi'gmuloq ta'nig getlams'tasultioq na gjigan teluisig Tessalonia. Tleiaultioq Gjinisgam gujjuueg aq Gjisaqamaw Se'suguli. Wel'ta'sualuleg maw Sailas aq Timoti.

² Etamg't Gjinisgam, gujjuu aq Gjisaqamaw Se'suguli ul'telmugsinew aq ignmugsinew uggelul'gmuoow aq wantaqo'ti 'ggamlamunuaq.

Se'suguli jugu'ej ilsumataq ta'nig welmajeiugsioq

³ Nigmatut, ta'nig getlams'tasultioq, apji miwatmaqat Gjinisgam ugjit gilew. Telteg ugjit ninen na tla'taqatinen, muta gilew me' pem melgi gtlams'tasultioq, aq me' pem ma'mun se'sa's'g ta'n teli gsaloqig igtigig. ⁴ Etna na ugjit ninen ginlualuleg 'ms't tami ta'nig getlams'tasultijig Gjinisgamewigtug eimu'tijig. Teling'tjig ta'n tel gitm'tioq ta'n mo getlams'tasulti'gw, aq ta'n teli welmajoltioq, munso'ltioq aq melgotmoq ta'n teli gtlams'tasultioq. Na wej ginitelmuleg.

⁵ Wet siaw munso'ltioq je tlia nige' welmajo'ltioq, aq Gjinisgam Gisiteget ta'n tetapu'et ta'n teli ilsutegej, tluetew gilew tepawgtultinew ugjit pisgwita'new ugtelege'wa'ging.

⁶ Gatu negmow ta'nig welmajeuŋsioq, Gjinisgam gisa'lataq ulmajoltinew. Na Gjinisgam tetapu'et ta'n teli ilsutegej aq ignmuataq ta'n goqwei te'pmi'tij aq ugtapulataq. ⁷ Gatu ugjit gilew ta'n nige' welmajo'ltioq pa wijej aq ninen, ignmugsitoqs'p atlasmultinew maw ninen ta'n nige' tel gitn'mtioq. Na tla'tegetew ta'n tujiw Se'suguli ugji neia'sitew wa'so'q maw ugml'gigno'tim aq ugtansale'witemg. ⁸ Ugtapulataq negla ta'nig mo getu gji'jia'tigul Gjinisgam aq ta'nig mo getu jigs'tmi'ti'gw gelu'lg agnutmaqan ugjit Gjisaqamaw Se'suguli. 'Lgimataq mn'tua'gig. ⁹ Na tujiw msntaq ta'n teli opla'taqati'tij. Iapjiw ugtapulataq, iapjiw niguita'taq Gjinisgamewigtug, aq ma apoqonmuagwig. ¹⁰ Ta'n tujiw Se'sus 'pgising, na na'gweg ta'n te'sijig ugtmimajuinumg gepmitelmaqutaq aq emtoqwalgutaq. 'Ms't ta'n te'sijig getlams'tasultijig aq gilew maw wit toqwa'latoqs'p muta getlams'tmoqop gelu'lg agnutmaqan telimule'g.

¹¹ Etna na ugjit apjiw a'sutmesseuleg. Etamg't Gnisgaminu gisa'lugsinew tepawg-tultinew na mimajuqaan ta'n gis wigumugsioq tl mimajultinew. Etamg't wajui ignmugsinew ta'n tel puatmoq ugjit ula'taqatinew aq menaqa gisa'tunew 'gtlgowaqanuow ta'n teli gtlams'tasultioq. ¹² Na tela'taqatioq, na Se'suguli gepmitelmatoqs'p aq negm gepmitelmugsitoqs'p. Wet tla'taqatioq ta'n Gnigaminu aq Gjisaqamawminu Se'suguli teli ul'telmugsioq.

2

Elue'winu newgte't nujiyata'teget

¹⁻² Nigmatut etawaqtmuloq, mut jipaƣita'new aq mut sespeta'sultinew ugjit ta'n tli apaja'sitew Gjisaqamawminu Se'suguli aq ta'n tujiw mawa'lugsi'gw negmeg. Mut alimgana'tinew muta mimajuinu'g teluejig na'gweg gis iga'q aq Se'sus apaji pgising'p. Etug teluejig Wejuli Nisgam gis tlimjig gisna natuen igtigl gisna etug jel tel'ta'sultijig ninen telueieg ta'n tujiw igan gnu'a'taqatieg gisna gis pestunmatmn gisna tel'ta'sultijig gis wi'gmeg wi'gatignigtug. Pas na mo telianug.

³⁻¹² Mut ignmuaw ta'n pas wen tl lue'wa'lulij ta'n teli angita'sultioq. Na na'gweg ta'n Se'sus apaja'sitew ma iga'qtnug glapis pugwelgig mimajuinu'g pƣoji jiglita'tij Gjinisgamewigtug. Na tujiw mawi elue'wiet ji'nm ta'n nuji opla'teget, musga'sitew aq nenuaten. Na ula mawi elue'wit ji'nm 'gtantutew 'ms't goqwei ta'n mimajuinu'g emtoqwatmi'tij aq ta'n te's'g goqwei teli ugsua'tu'tij Nisgamewei. Igalsitew iganpuguin. We'gaw pisgwa'tew Gjinisgam ugtasutuo'guomg aq pa'sitew Gjinisgam ugt'pung aq tluetew, "Gjinisgamewi." Migwitelmuloq ta'n i' tlimulo'q ge's wijitgweiuloq. Geituoq ula elue'wiet ji'nm ma gisi musga'sigw muta Wejuli Nisgam mo ignmuaqul musgal-silin. 'Lpa gis nige' mn'tu'l ugtinnewaq eimlitl aq sapu tl lugwelitl ta'nig mo getlams'tasulti'gw, gatu awna Wejuli Nisgam gis eig ta'n eimu'ti'gw aq ma ignmuaqul wissuignemugsinenu ta'nig getlams'tasulti'gw. Geituoq, gatu na'gweg iga'qt'tew ta'n tujiw Wejuli Nisgam jigla'laten ugs'tqamug. Na tujiw na elue'wiet ji'nm ta'n nuji opla'teget, musga'sitew aq nenuaten. Gatu Se'sus ta'n mestai assusit neia'sitew aq ta'n tel jugu'ej jigla'tuatew ula ji'nmul ugml'gigno'tim aq 'nqa'si ne'pa'tal. Ta'n tujiw ula ji'nm 'pgisintew, gugunmuatew Gjinn'tu'l ugml'gigno'tim. Tla'tegetal paqalaiwaqann aq lue'wa'lataq mimajuinu'g ta'n tel mila'tegej aq ta'n teli npilaj. Negm mawi elue'wit ji'nm mil lue'wa'lataq ta'nig mo getlams'tasulti'gw Se'suguliewigtug. Mn'tua'gig 'lta'taq muta mo wel'te'tmi'ti'gw na teliaqewei ugjit Westaulg ta'n ugs'tawiasoq. Etna na ugjit Gjinisgam ignmuatal mn'tu'l ugjit elue'wa'lugwi'tijig mimajuinu'g aq sapu tl lugwelin negmowigtug. Glaman getlams'tmi'tij ta'n goqwei mo telianug. 'Lgimatal mn'tua'gig ta'n tel te'pmlij, maw ta'nig mo getlams'tmi'ti'gw na teliaqewei aq pata'taqati'tij muta getu siaw tla'taqatipnig. Geituoq aq migwimuloq. Na tujiw Westaulg ta'n mestai assusit Gjisaqamaw neia'sitew aq ta'n tel jugu'ej jigla'tuatew ula ji'nmul ugml'gigno'tim aq nqa'si ne'pa'tal.

Siawi gtlams'tasulti'gw Se'suguliewigtug

¹³ Nigmatut, ta'sioq getlams'tasultioq, apjiw miwatmaqat Gjinisgam ugjit gilew muta Gjinisgam ta'n ilgwenugsi'gw mawi gsalugsioq. Megenugsioq ugjit amgwe-sewa'ju'ultinew ugjit ugs'ta'tinew ta'n teli gtlams'tasultioq teliaqewei. Wejuli Nisgam ugml'gigno'timg gisa'lugsioq Gjinisgam ugtmimajuinu'ultinew. ¹⁴ Gjinisgam wigumugsioq gilew wet saputita'ioq gelu'lg agnutmaqan ta'n pestunmuleg'p. Wigumugsioq ugjit msnmnew ta'n goqwei ugtaligamug wa'so'qewei gepmitelgaqan ta'n tleiawig Gjisaqamawminu Se'suguli. ¹⁵ Glaman nige' nigmatut, ml'go'tmug aq siaw majulgwatmug na teliaqewei ta'n ninen gis gnu'tmuleg'p ta'n tujiw pestunmule'g aq ta'n gis ewi'gmuleg'p.

¹⁶⁻¹⁷ Etamgig Gjisaqamawminu Se'suguli aq Gjinisgam gujjuinu ta'n gesalugsi'gw apgnua'lugsinew, ulgwija'lugsinew, apoqonmugsinew, aq ml'gignewa'lugsinew ugjit tla'taqatinew aq tlua'tinew ta'n te'sg goqwei gelu'lg. Gjinisgam gesalugsi'gw aq wel'telmugsi'gw. Apgnua'lugsig'gw aq ignmugsi'gw ulita'sualanenu ta'n teli ul'telmugsi'gw.

3

A'sutmessewin

¹ Nigmatut, ta'sioq getlams'tasultioq, siawi a'sutmessewin glaman Gjisaqamaw ugtagnutmaqanm siawa'sgt'tew aq jaqal se'sa'sgt'tew aq gepmite'tmaten 'st'ge' ta'n teliaqap gilew ta'n te'sioq. ² A'sutma'tigw glaman Gjinisgam angweiugsitesnen aq ugs'tawugsitesnen ta'n elue'ultijig mimajuinu'g aq ta'nig geggunmi'tij winjiggl uggamlamunual, na negmow ta'n getu amasgipnugsi'gw. Muta mu te'sigw wen getlams'tasulti'gw na gelu'lg agnutmaqan.

³ Gatu Gjisaqamaw getlams'tasulti'gw aq gis lita'sultitesnu. Geitu'g negm melgignewa'lugsitoqs'p aq apjiw angweiugsitoqs'p glaman ma mn'tu wissuignemugsiwoq. ⁴ Gis lita'sualultesnen Gjisaqamawigtug ugjit gilew tla'taqatinew aq siaw tla'taqatitoqs'p ta'n telimuleg. 'Ms't ginu getlams'tasulti'gw Gjisaqamawigtug. Etna na ugjit elita'suanneg aq geitueg tela'taqatioqop aq siaw tla'taqatitoqs'p ta'n telimule'g.

⁵ Ninen etamg't Gjisaqamaw siaw ilgwenmugsinew ta'n telgwitgl 'ggamlamunual glaman me' 'gji'tuatoqs'p Gjinisgam ugsaltuaqanm aq wijeitelamu'g 'gsaltuaqan guguntoqs'p ugjit igtigimimajuinu'g. Etamg me' 'gji'tuatoqs'p ta'n Se'suguli gisipugutg'p aq wijeigelu'g gisipuguttoqs'p.

Amujpa 'ms't wen elugwet

⁶ Nigmatut, ta'sioq getlams'tasultioq, na Se'suguli ta'n assumugsi'gw telimip ugjit tlimulinew, "Mut wijitgweiwanew ta'nig getlams'tasultijig gat maloltijig ta'n tel mimajulti'tij, aq mo majulgwatmi'ti'gw ta'n telimg't'pnig aq mo getu 'gtantu'ti'gw ugmimajuaqanmuow." ⁷ Gilew weli gji'tuoq ugjit tla'taqatinew 'st'ge' ninen ta'n tela'taqatieg'p. Mo ninen maloltiweg'p ta'n tujiw wijitgweiule'g. ⁸ Mo ignmuaqatt'p wen angweiugsitesnen glapis apangitaqaj, awna ninen getantueg'p 'ntmimajuaqanminen. El lugutieg'p aq attignita'ieg'p tepgig aq na'gweg glaman mo wen gesga'tuaqat gilew te'sioq. ⁹ Na telteg ugjit gilew angweiwinen, gatu na wet tla'taqatieg'p ninen ugjit musga'tulinew majulgwalinew ta'n tla'taqatitoqs'p. ¹⁰ Ta'n tujiw wijitgweiule'g i' tlimuleg'p, "Ta'n wen mo getu lugwegw, mo telgitasigw mijjin."

¹¹ Wet thueieg ula muta gis nutmaieg eimu'tijig mimajuinu'g gilew te'sioq ta'n maloltijig ta'n tel mimajulti'tij. Mo tal luguti'gw, apji nasgowita'jig igtigimimajuinu'g ta'n tel lugutilij. ¹² Gjisaqamaw Se'suguli ugwisunmg telimugsieg'p ugjit ula tlimulinew. Etna na ugjit melgimg'tjig wegla mimajuinu'g aq gegnua'taqatjig, "Amujpa na gegnu mimajultioq aq getantuog'gmimajuaqanmuow."

¹³ Gatu gilew, nigmatut, ta'sioq getlams'tasultioq, mut siwia'tinew ta'n teli ula'taqatioq. ¹⁴ Etug jel natuen gilew te'sioq ma jigs'tmug ula agnutmaqan ta'n

elgitmuleg ula wi'gatignigtug. Ta'n tujiw weltesgatultioq, gnua'tug ta'n goqwei etli opla'toq aq mut wetmitelmanew glaman 'gji'tutew gisi opla'teğej. ¹⁵ Mut tle'waw 'st'ge' ta'n wen getan'sg aq masğelm'sg awna tl gnua'tu gsaltuaqanigtug 'st'ge' gitap.

Uğteğewe'l glusuaqann telimuloqol ula wi'gatignigtug

¹⁶ Etamğ't Gjsaqamaw ta'n ignmugsi'gw wantaqo'ti ggamlamuninaq apjiw ignmulinew wantaqo'ti ta'n pa tujiw aq ta'n getu tet tami i'mu'tioq. Etamğ't Gjsaqamaw apjiw wijitğweiugsitoqs'p, ms't ta'n te'sioq.

¹⁷ 'Lpa na ni'n npignigtug ewi'gm ula, “Wel'ta'suannoq ni'n Poligap.” Etna na apjiw tel gnugwatm ta'n te's'g 'ntwi'gatign, aq na tel wi'gm.

¹⁸ Etamğ't Gjsaqamawminu Se'suguli ul'telmugsinew aq ignmugsinew ugğelu'lgm. Glapis ap nemulloq, Poligap.

Amgwesewei wi'gatign ta'n Poligap ewi'gmuatl Timotial Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Ula na amgwesewei wi'gatign ta'n Poligap ewi'gmuatl Timotial. Timoti na maljewe'j ji'nm ta'n tleiawit E'siaji'je'gati. (Nige' gisgug teluisig Aputapegiejit.) Uggwitl na Lesui'pewi'sgwal aq ujil Gli'gewa'jl.

Maw lugwejig Poligap aq apoqonmuatl ta'n tel lugowatl Gisitegelitl ta'n se'sa'tun gelu'lg glusuaqan.

Poligap ewi'tatl Timotial na'ngl wi'gatignn ta'n ewi'gig'pnn.

Etl wi'gmuatl Timotial gatu goqwei wesgutg tel gelu'lg ugjit ms't a'sutme'winu'g. Ewi'gas'g ula wi'gatignigtug ta'n telteg mgnanew iganpugultijig ta'n igtigig a'sutme'winu'g. Elt ta'n telteg mgnanew ta'nig getu apoqonmua'tiji Gjinisgam ugtmimajuinung aq maw ewi'gas'g ta'n tli uli apangituaten.

Timoti amujpa gegnua'tuaji a'sutmessewanew igtigig aq migwite'tmi'tij pas'g newgte'jit Gjinisgam Gisiteget aq pas'g newgte'jit ta'n toqwa'laji Gisitegelitl aq mimajuinu'g. Na ji'nm Se'suguli ta'n teluisit 'Nnuigtug Westaulg gisi tgwa'laji (2.5).

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Poligap wel'ta'suatl Timotial (1.1-2)

Ta'n goqwe'l Timoti amujpa gegina'muaji a'sutme'winu'g (1.3–3.13)

Ta'n goqwei sa'q a'guteg gatu nige' Gisiteget musga'tuaji ugtmimajuinung (3.14–4.5)

Poligap telimatl Timotial, 'Ta'n goqwe'l ewi'gmul se'sa'tu aq gegnua'tu ta'n tli ul lugowates.' (4.6–6.21)

¹ Ni'n, Poligap, epa'si aq ewi'gmul Timoti. Ni'n apostale'witewi ugjit Se'suguli muta Gjinisgam ta'n westawugsi'gw, aq Se'suguli ta'n elita'sulti'gw megenipnig aq elgimipnig.

² Teli gsalul pa wije'i aq 'ngwis Gjinisgamewigtug muta ta'n tel gina'muei na gi'l getlams'tasin. Etamgig Gjinisgam gujjinu aq Se'suguli, Gjisaqamawminu, ul'telmulinew, ewlitelmulinew, aq ignmulinew uggelu'lgmuow, aq wantaqo'ti 'ggamlamung.

Poligap telimatl Timotial,

“Angweiug nujiagsugina'mua'tijig”

³ Gesgmnaq eliewaneg Masetoniaewa'gig pipanimulap siawqatmn na 'gjigan Epesus. Alt mimajuinu'g na'te'l al piltu gina'mua'tijig, je mu Nisgamewei glusuaqan, aq gi'l amujpa na telimjig, “Naqita'gw.” ⁴ Tlim, “Mut piamite'tmnew ugjit gina'masin a'tugwaaqan aq sa'qawe'gi'g gujjinaqi'g ugwisunmual.” Etna na ula weji gi'gaita'jig, mimajuinu'g. Mo apoqonmaqwi'tigw ugjit 'gtlams'tasultinew Gjinisgamewigtug. ⁵ Pualgig uggamlamunual glu'lgtn ta'n teli gsaltultinew aq ugtangita'suaqanmual waqame'gtn, aq ta'n teli gtlams'tasultijig Gjinisgamewigtug ml'gi'gna'tn, mo pas'g wesgiji angamgusultinew. Etna na ugjit wet gnua'tl. ⁶ Na telteg ula giasgiwewei tl gina'mua'tinew pas'g alt mo tela'taqati'gw. Mo tali ugtapsuninug ta'n goqwei wesgutmi'tij. ⁷ Getu' gina'matmi'tij Nisgamewei 'tplutaqan gatu we'gaw mo nestasulti'gw ta'n telue'tij aq ta'n goqwei etlewistu'tijig pa wije'i aq 'gji'tu'tij ta'n goqwei wesgutmi'tij.

⁸ Geitu'g na 'tplutaqan gelu'lg, 'lpa tli e'wa's'g ta'n Gjinisgam tel puatg. ⁹ Amujpa migwite'tmoq na 'tplutaqann wejitas'g'pnn, mu ugjit welm'tu'tijig mimajuinu'g, gatu ugjit ta'nig sewisga'tu'titl 'tplutaqan aq elistmu'tijig, ta'nig mo jigs'tua'tigul gisna mo emtoqwala'tigul Gjinisgam, nuji pata'taqatijig, ta'nig ne'pa'tegewinu'g. ¹⁰ 'Tplutaqann wejitas'gl ugjit ta'nig al sespo'taqatijig aq ta'nig newgtugwa'lugutiji wije'i tela'taqatijig,

ji'nmug aq wiji ji'nmug sespeiatultijig aq pa na wije wiji e'pilitl. Wejitas'g ugjit ta'nig nuji gmutnala'tiji mimajuinu'g, ta'nig nujiogsua'tijig, pisului'tmasultijig, gisna tela'taqatijig ta'n mo teltenug teliaqewei gina'masuti. 'Tplutaqann wejitas'g'pnn ugjit negmow. ¹¹ Na giasgiwewei gina'masuti wejitas'g ula gelu'lg agnutmaqan. Ignmuimg'p ugjit tliman mimajuinu'g. Na ula gelu'lg agnutmaqan wejiaq Gjinisgamewigtug ta'n gepme'g aq sape'wit.

Poligap miwatmuatl Westaulgl ta'n weleiatl

¹² Miwatmaq Se'suguli Gjisaqamawminu, ilsumiteg tepawgti aq iga'lip ni'n lugowan negm. Miwatmaq ta'n gisi ignmuip ml'gigno'ti ugjit 'ntlgowaqan. ¹³ Je tlia wini usgumgeg, amasgipnnulgeg milimgeg aq Gjinisgam ugtmimajuinung amasgipnn'g'pnig. Mo geituap ta'n tela'tegei muta me' menaq getlams'tmuap. Etna na ugjit Gjinisgam ewlitemip. ¹⁴ Aq Gjisaqamawminu pajiji ul'te'tmuip, ignmuip ta'n teli gtlams'tm aq 'gsalan ugtmimajuinung muta nige' tleiawi Se'suguli. Getloqoq na. ¹⁵ "Se'suguli pegising'p ugs'tqamu ugjit ugs'tawian lue'winu'g." Na teliaq na! Aq 'ms't wen 'gtlams'tmuati'tisoq aq ul'ta'sulti'tis. Ni'n na mawi mtuinuiap lue'winui. ¹⁶ Gat Gjinisgam ewlitemip glaman Se'suguli gisue'witew aq musga'tua's 'ms't wen ta'n teli pgiji esmalip ni'n na mawi mtuinuiap lue'winui aq westawip. Me' na igtigig ta'n enmiaq 'gtlams'tasulti'tij 'gjitta'q elt negmow gisi msntaq iapjiwewei mimajuqaan. ¹⁷ Apji miwatmuanej, emtoqwa'lanej, aq gepmitelmanej Gjinisgam. Negm iapjiwewei elege'wit ta'n ma gis nemiam'g aq ma 'npug. Pas negm na Gjinisgam. Na tliaj.

¹⁸ Gwi's Timoti, iganigjitegewinu'g igani usgum'sg'pnig ugjit gi'l. Nige' ula ewi'gmul ta'n tla'tegetes. Migwite'te'n aq e'we'n ula glusuaqann ta'n teli igalsin ta'n tel matnj mn'tu. ¹⁹ Apji waqame'gt'j 'gtangita'suaqanm. Apji ml'gita'ien ta'n teli gtlams'tasin. Gat geitu'n goqwei mo tetaputenug, mut tla'tegeiw. Alt mimajuinu'g geitu'tipnig goqwei mo tetaputenug gat me' siaw tela'taqatijig, aq na tujiw entu'tipnig ta'n teli gtlams'tasultijig. ²⁰ Aimnius aq Alegsantel na tela'tegepnig. Negmow elsumg'pnig Gjimm'tu ugml'gigno'tim ugjit aniapsu'tlugsinew, glaman gnuatmasitaq puni usgumanew Gjinisgam winjigtug.

2

Ta'nig getlams'tasultijig tli emtoqwala'tis Gjinisgaml ta'n tujiw mawita'tij

¹ Mawi amgwesewei, tlim 'ms't ta'nig getlams'tasultijig, "Munsainnloq apjiw a'sutmesseulg 'ms't ta'n te'sijig. Tamug Gjinisgam ewliteman, miwatmug ta'n goqwei gis tla'tegej aq me' pem tla'teget. ² A'sutma'tigw ugjit elege'wijig aq igtigig ta'nig iganpugultijig glaman wantaqtetew ta'n tel mimajulti'gw, aq ma i'gtug sespena'q, el mimajultitesnu ta'n Gjinisgam tel puatg aq gepmitelmanenu." ³ Ula gelu'lg aq tetapua'lug Gjinisgam, nujiugs'tawi'wet. ⁴ Pualaji 'ms't mimajuinu'g ugs'ta'tinew aq 'ns'tasultinew ugteliaqeweim. ⁵ Pas'g newgte'jit Gjinisgam aq pas newgte'jit ta'n toqwa'laji Gjinisgaml aq mimajuinu'g, na ji'nm Se'suguli. ⁶ Negm igalsit glaman mimajuinu'g gisi iga'lataq ta'n tli ugtaputi'tisoq ugjit ugtlue'utiwal. Ta'n tujiw tetaputesg iga'q Se'suguli nepgeg, Gjinisgam na tel musga'tuapni mimajuinu'g getu ugs'tawiaji 'ms't ta'n te'sijig. ⁷ Etna na ula ugjit ni'n elgimimg'p ugjit gina'muan aq apostale'witewin ta'nig mo Lesui'peulti'gw, ugjit tliman ula agnutmaqan ta'n tli gtlams'tasultitaq na teliaqewei. Mo egsuo'qon eigtnug. Teliaq teluei.

Amujpa mimajuinu'g ta'nig getlams'tasultijig gegnu pmita'jig

⁸ Mo teltenug ji'nmug uggwaiultinew gisna gi'gaita'new. Pualgig 'ms't tami waqame'gt'j uggamlamunual. Pualgig a'sutma'tinew, unaqanmnew ugpignual Gjinisgamewigtug. Ji'nmug ta'n Gjinisgaml tetapua'la'titl. ⁹ Pualgig e'pijig wije a'sutma'tinew. Amujpa welm'tu'tijig aq amujpa ilpilsultijig. Mo wesgutmu ta'n tel lugwatmi'tij usa-punual, gisna ta'n tel nasgmi'tij waiopsgul, gisna mego'tig ta'n tel pilsulti'tij, ¹⁰ gatu awna ta'n tel lugwatmi'tij gelu'lg l'lugowaqann. Na telteg e'pijig ta'n getlams'tasultijig na tla'taqatinew.

Ta'n telteg e'pijig tlo'ltinew ta'n tujiw tego'tmu'ti'tij

[Na na'gwegl ta'n tujiw Lesui'paq mawalaji ji'nmug igan pemgopultijig gatu e'pijig maw un'jang ugtejg pemgopultijig.]

¹¹ Ta'n tujiw a'sutuo'guomei mawio'mi eimu'ti'tij, telteg e'pijig jigs'tmu'tinew aq mo gimewo'guti'gw ta'n tel gina'masij. ¹² Mo wel'te'tmuaqig e'pijig gina'mua'tinew aq iganpugutuanew ji'nmug. Amujpa i'mu'tijig wantaqo'ti'gtug. ¹³ Muta tmg na ji'nm Ata elu't'p aq na tujiw na e'pit I'pa. ¹⁴ Mo ji'nm Ata getlams'tua'gupnn mn'tu'l, awna e'pit I'pa getlams'tuapnn aq sewisga'tuap Gjinisgaml ugt'tplutaqann. ¹⁵ Glaman e'pit 'gsnugwaj aq gitnme'waj ta'n tujiw un'janij gatu saputa'ugsitew. Gitg ji'nmug aq e'pijig ugs'tawiaataq ta'n tujiw getlams'tasulti'tij Gjinisgamewigtug aq gegnu pmita'tij 'gsaltuaqanigtug aq wantaqo'ti'gtug.

3

Ta'n telteg iganpugultijig

Gjinisgam ugtmimajuinumg tlo'lti'tis

¹ Na ta'n pas'g wen getu iganpuguij ta'nig getlams'tasultijig, getu patlia'suij, gelu'lg 'lgowaqan getu ugsua'toq. Na teliaq na! ² Amujpa negm ta'n iganpuguij ta'nig getlams'tasultijig, mo we'jituam'g amsalteg ta'n tel mimajij. Amujpa pas'g newgtunatl e'pilitl, pa'qe'g, nata'we'asit, gepmitelmut, wele'watl ta'n wen wiguaq pegisinnij aq nata' gina'muet. ³ Mo teltenug 'gtigiewinu'juigw. Mo teltenug lugwewaqaana'tegegw gisna nata' matnaqqegw gatu awna amujpa na sangewe'g aq welm'toq. Mo weltenug suliewei assumgug. ⁴ Amujpa gissotg wiguow aq un'jang. Amujpa jigs'tua'titl aq gepmitelma'titl. ⁵ Gatu mimajuinu mu gis geitug ta'n tlofts wiguow, ma gisi angweiwagwi Gjinisgam ugtmimajuinumg. ⁶ Atel poqji gtlams'tasij, ma gisi angweiwagwi Gjinisgam ugtmimajuinumg muta 'pqoji me'ge'tew aq ilsumaten 'st'ge' mn'tu tela'lut'p. ⁷ Amujpa gepmitelmut ta'nig mo getlams'tasulti'gw glaman ma gisi ntaqo'qona'la'tigul aq ma mn'tu gistesguagul ugjit 'lpaqielin lue'utigtug.

Ta'n telteg patlia'sg unaqapemg na apoqonmua'tijig

Gjinisgam ugtmimajuinumg tlo'lti'tis

⁸ Na negmow ta'nig getu apoqonmua'tijig Gjinisgam ugtmimajuinumg amujpa wije gegnu pmita'jig, gepmitelmujig aq gis lita'sualujig. Mo teltenug 'gtigiewinu'ju'ulti'gw aq mo suliewei assumgwi'ti'gw. ⁹ Amujpa gaq lita'sultijig Gjinisgam ugtagnutmaqann, aq na tel mimajultijig aq na tel gina'mua'tijig. Ta'n goqwei mo tetaputenug mo tela'taqati'gw. ¹⁰ Amujpa na tmg wet lugwalujig aq ta'n tujiw gigwajite'tmugsulti'tij aq saputita'tij na tujiw gisi apoqonmua'ti'tis. ¹¹ E'pijig ta'nig getu apoqonmua'tijig Gjinisgam ugtmimajuinumg amujpa na wije gegnu pmita'jig aq mu natataqtnugul ugtunual. Amujpa pa'qo'ltijig aq gis lita'sualujig 'ms't goqweigtug. ¹² Na ji'nm ta'n getu apoqonmuaji ugtmimajuinumg amujpa pas'g newgtunatl e'pilitl. Aq e'pit getu apoqonmuaji ugtmimajuinumg amujpa pas'g newgtunatl ugji'nmuml. Ingute'jit amujpa na natawe'wajig un'jang aq wiguow. ¹³ Ta'nig wel lugutijig ne'pa'tu'tij negmow gelu'lg ta'n telpugulti'tij mawi gepmitelmujig aq mo netaqo'lti'gw ta'n telewistu'tij ta'n teli gtlams'tasulti'tij Se'suguliewigtug. Na.

Gis tla'taqatitesnu ta'n Gjinisgam tel puatg

¹⁴ Na ta'n tel wi'gm ula wi'gatign ugjit gi'l, angite'tm lien nat nmulin ma 'pgije'nug.
¹⁵ Gatu mo smtug liewan ula wi'gatign gnua'tultew ta'n Gjinisgam ugtmimajuinung telteg tlo'ltinew. Ingute'ji'gw ginu Gjinisgam un'jang aq na telteg gegnu pmita'neni muta Gjinisgam ta'n apji mimajit wijitgweiugsi'gw aq 'gtinnenaq eig pa na wijei aq ugta'sutuo'guom. Ilgwenngusi'gw ugteliaqeweim aq ginu melgugtmug aq se'sa'tu'tigw.
¹⁶ Maw tliaq ta'n goqwei getlams'tasulti'gw maw gelu'lg aq ta'nig mo getlams'tasulti'gw mo gisi ns'tmi'tigw,
 “Se'suguli mimajuinualsip aq ugs'tqamu pegisingeg.
 Wejuli Nisgam musga'tuapni mimajuinu'g,
 mo we'jituamugup goqwei amsalteg.
 Ansale'wijig nemia'tipnn.
 Ta'n tujiw nepgeg, Gjinisgam wenaqa'lapnn wa'so'q
 aq musga'tuapni na Se'susal uggwisl ta'n telue'lipn.
 Wesgutg'p ta'n telgi'g ugs'tqamu
 ta'n tel milapegsultijig mimajuinu'g.
 'Ms't tami getlams'tua'titl aq gepmitelma'titl.”
 Na maw tliaq.

4

Nujiugsugina'mua'tijig

¹ Na Wejuli Nisgam giasgiwewei teluet alt mimajuinu'g jiglita'taq ta'n teli gtlams'tasulti'tij enmiaqal na'gwegl. Jigs'tua'titaq ta'nig mn'tu e'waji ugjit nuji egsgina'mua'tinew aq majulgwatmua'titew ta'n tel piltu gina'mua'ti'tij. ² Na wet tliaq ula nujiugsugina'mua'tijig, negmow wesgiji angamgusultijig. Tetuji gaqaisg pata'taqatijig, mo nugu 'lpa tal s'tmi'ti'gw. ³ Ula nujiugsugina'mua'tijig teluejig, “Mo gis malie'wiwn, aq mo teltenug malqotmn alt mijipjewe.” Gatu Gjinisgam gisitoqopnn ula mijipjewe ugjit malqota's'gtn ta'nig getlams'tasultijig aq geitu'tij teliaqewe, gisi a'sutma'ti'tij aq miwatmua'tij Gjinisgam. ⁴ Ta'n te's'g mijipjewe gisitoq gelu'lg aq mo teltenug tluenenu mo glu'lgtnug. Gisi malqottesnu ta'n tujiw Gjinisgam miwatmug. ⁵ Muta Gjinisgam ugglusuaqanm aq a'sutmaqan gisa'toq na glu'lgtn.

Ta'n goqwei ewi'gmul se'sa'tu aq gegnua'tu ta'n tli ul lugowates Se'suguli

⁶ Ta'n tujiw 'ms't wegla tlimj ta'nig getlams'tmu'tijig, ta'n goqwe'l ewi'gmul, na ul lugowates Se'suguli. Melgignewalsites ta'n teli gtlams'tasin aq ta'n tel majulgwatmat Gjinisgam ugglusuaqanm. Musga'taji mimajuinu'g ta'n teli gtlams'tasin ta'n tel gegnu pmien. ⁷ Se'g i'ie'n ta'n goqwe'l winjiggl aq 'gsnugo'qonewe'l a'tugwaqan muta mo tepawgtinugul agnutmn. Melgignewalsi aq siaw gnu'tmasi Nisgamewei mima'juaqan. ⁸ Gelu'lg ewe'gisgalsin aq melgignewa'tun gaqi, gatu melgignewalsin ta'n teli gtlams'tasin Gjinisgamewigtug me' ap aji gelu'lg muta tla'tegen, Gjinisgam ignmugsi'gw mimajuqan gitg nige' aq iapjiw. ⁹ Na teliaq na aq tepawgtig 'ms't wen 'gtlams'tmn. ¹⁰ Etna na ugjit attignita'igw aq gitnm'ti'gw muta elita'sulti'gw Gjinisgam ta'n iapjiw mimajit. Nuji ugs'tawiaji 'ms't mimajuinu'g, 'pjiliw negmow ta'nig getlams'tasultijig.

¹¹ Ula al gnua'tu aq gnu'tmu. ¹² Mut wen nutgitelmuuij muta maljewe'juin. Gatu nemuli'tij ta'nig getlams'tmu'tijig ta'n telewistun, tel gegnu pmien, teli gsalj, teli gtlams'tmn, aq ta'n tel gelu'lg 'gtangita'suaqanm glaman wijei tla'taqattaq. ¹³ Glapis 'pgisinin, gite'n aq gnua'tu Gjinisgam ugtwi'gatiqn mimajuinuigtug. Pestune'n aq gina'mua Gjinisgam ugglusuaqanm. ¹⁴ Mut tliaptmu na ml'gigno'ti ta'n Gjinisgam ignmasg'p, ugtignmatimge'we'm ta'n geggunmn 'gtinneg. Gjinisgam ignmasg'p ta'n tujiw telimapni iganigjitegewinu'g na negm gisi mgn'sg'p aq iganpugultijig iga'tu'titeg

ugpitnual gun'jig. ¹⁵ Ula al siaw tla'tega te'sigisg'g, aq ignmate'n ilgwennulnin, glaman 'ms't wen nmitultew ta'n tel piam ul lugwen te'sigisg'g. ¹⁶ Ango'te'n ta'n tel mimajin aq ta'n tel gina'muen. Ulaal siaw tla'tega, muta tla'tegen na westawi'sites aq ta'nig nutasgig.

5

Uleiug igtigig ta'nig getlams'tasultijig

¹ Mut majiaqtaw gisigu gatu gepmitelm ta'n tel glul'j pa wije aq gujj. Ul glul ji'nmug ta'n tetpo'ltioq pa wije aq 'gjignamg. ² Gisigui'sgw tleiw pa wije aq 'ggij aq e'pijig ta'n tetpo'ltioq aq maljewe'jg pa wije aq 'ggwe'ji'jg. Gepmitelm e'pijig aq e'pite'sg. Mut winitelmaw. Jigla'si ta'n goqwe'l mo weli angamgugtnugul.

³ Ta'nig getlams'tasultijig amujpa angweiwa'tiji na sigu'sgwaq ta'n mo gegguna'tigul wen apoqonmaqutaq. ⁴ Gatu sigu'sgw ta'n geggunaji un'januaq gisna uji'jg, amujpa na negmow angweiwanew aq ule'wanew ungi'guaq gisna umijgamitl, aq ugumitl. Amujpa na angweiwa'tij pa na wije aq nige' ta'n teli angweiwatipnig aq apat apangitmu'ti'tij. Na tla'taqati'tij, tetapua'latal Nisgamal. ⁵ Gatu ula sigu'sgw ta'n mo wen geggunagul angweiagun, elita'sitl Gjinsigaml aq siawi a'sutmat aq etamatl ugjit apoqonmaqun tepgig aq na'gweg. ⁶ Gatu igtig ta'n tela'teget al sespo'teget, ala'sit alta'q ugtun, algwilg ta'n tl gise'tew. Tela'teget ta'n teli gsatg. Gis nepg pas'g menaq gewiegw. ⁷ Tlim ala ta'nig getlams'tasultijig amujpa angweiwa'tiji sigu'sgwaq na wo'qomaq glaman 'gji'tutaq aq tla'taqattaq ta'n goqwei tetaputeg. ⁸ Ta'n pas'g wen mo angweiwawg wo'qomaq aq pjiliw ta'nig wi'g tle' musga'tugsi'gw ejigla'sit ta'n teli gtlams'tasij. Ma'muniw opla'teget je mu ta'nig mo getlams'tmu'ti'gw. Na.

⁹ Pa na sigu'sgw getu wit toqwalaj gisigu sigu'sgw aq ta'n tel luguti'tij ugjit apjiw ango'tasin ta'nig getlams'tasultiliji amujpa na asugom te'sisgegipuna't aq je me'. Amujpa newgt tepqatg aq mo toqona'si'gw piluei ji'nmul. ¹⁰ Geju't ta'n teli nta' ula'tegej aq wel gisigwenapni un'jang. Amujpa wele'waji ta'n weni wiguaq peita'liji. Wel'te'tg apoqonmuen aq ta'n pas'g goqwei lugwatmn. Apoqonmuaji ta'nig gitnm'tijig. Gaqais wela'tegep.

¹¹ Gatu mut amwa'lanew maljewe'jg sigu'sgwaq muta etug jel jiglapasuattaq ta'n teli tplumsultipnig Se'suguli ugjit tleiaultijig pas'g negm aq na tujiw il malie'ultitaq. ¹² Etna na tujiw oplattaq muta sewisga'tutaq amgwesewei ta'n teli tplumsultipnig. ¹³ Maljewe'jg sigu'sgwaq pm malo'ltitaq aq we'gaw ugtunual alta'qal aq ugsisqonual nasa'tu'titl ta'n mu tleiawinug. Wesgutmi'tij ta'n goqwei mo teltenug usgutmnnew. ¹⁴ Tel'te'tm me' glu'lg'tew ugjit maljewe'jg sigu'sgwaq il malie'ultinew un'janultinew, aq ango'tmnew wiguowal. Glaman ma wen gis talueg ugjit sigu'sgwaq aq maw ginu. ¹⁵ Eimu'tijig alt sigu'sgwaq pem jiglita'pnig ta'n teli gtlams'tasulti'tij aq majulgwala'titl Gjimm'tu'l. ¹⁶ Gatu na mimajuinu ta'n getlams'tasit i'mlij sigu'sgwaq ta'n wo'gumaq amujpa na angweiwaji aq mo ignmagwi igtigi angweiwanew. Glaman negmow gisi angweiwatitaq na sigu'sgwaq ta'n newgtugwa'lugutijig.

Iganpugultijig a'sutuo'guomg ¹⁷ Na iganpugultijig ta'nig getlams'tasultiliji ta'n ul lugutijig, 'pjiliw na negmow ta'nig melgi lugutijig, gitg pestunmu'tijig aq egina'mua'tijig, tngwagatej ta'n teli apangitua'tij. ¹⁸ Gjinsigam ugtwi'gatiqn gis wi'gas'g, "Mut glpinmuow ugtun wen'jitia'm ta'n tujiw iltesg'g gulungl glapis gaqa mnitaq. Gatu awna ignmu malqotmn ta'n getutg," aq ap se'g ewi'gas'g. "Ta'nig etl lugutijig te'pmi'tij ugtapangitueweimuow." Na. ¹⁹ Pa na wen 'lsutmuaj iganpuguiltil, mut jigs'tuanew glapis 'pgisulaj tapusiliji gisna nesisiliji ta'ni nemia'tipnn. ²⁰ Ta'n wen gis pata'teget majiaqa'lut mimajuinuigtug glaman igtigig ma opla'taqati'gw.

²¹ Telimul, jigs'te'n ta'n telimul aq na gegnu'tmu. Gjinsigam, Se'suguli, aq sape'wijig ansale'wijig nemisgig. Jigs'te'n ta'n gis telimul aq mut piamitelmau wen newgte'jit aq mut 'gtanaw igtig ta'n tel mila'tegen. ²² Mut getage'n wen 'mgnan aq iga'tun 'gpitnn un'jig

ugjit iganpugua'sin Gjinisgam ugtmimajuinung. Mut wijitgweiwaw ta'n wen opla'teget glaman ma 'lsutmulm'gl ugtlue'uti'l. Jigla'si ta'n goqwe'l mo weli angamgugtnug.

²³ Muta apji gsnugwasg 'gtlaminu mut pas'g samqwan samqwaw gatu ugsua'tu ta's'ji'j moqopa'q ugjit apoqonmulin.

²⁴ Alt mimajuinu'g nmiates opla'taqatijig aq geitu'n Gjinisgam ilsumataq gatu igtigig mingwa'tu'titl ugtlue'utiwal aq glapis we'jituaten. Na tujiw ilsumaten. ²⁵ Pa na wije'i ta'n goqwei gelu'lg mimajuinu'g tela'taqati'tij nmiaten aq ta'n goqwei gelu'lg mo nemitas'gtnug na we'jitas'gt'tew glapis.

6

¹ Ta'nig gisteju'g amujpa gepmitelma'tiji ta'nig assumgwi'tijig. Amujpa tela'taqatiji glaman ma wen miluma'tigul Gjinisgam aq ta'n tel gina'mua'tieg. ² Ta'nig gisteju'g amujpa na mo pepsitelma'tigwi ta'nig assumgwi'tijig muta wijigatulti'tijig Gjinisgamewigtug. Gatu awna me' ml'gi lugowa'tij muta ta'nig welapetmi'tij ugtlgowaqanmuow, getlams'tasultijig aq gesala'tijig.

Egsugina'muaqan aq teliaqewei milesuaqan

³ Amujpa ula al gegina'matmn aq pestunmatmn. Eimu'tijig mimajuinu'g al piltu gina'mua'tijig aq mo wel'te'tmu'ti'gw teliaqewei. Gjisaqamawminu Se'suguli tel gina'mugsi'gup ta'n tel gegnu pmita'igw Gjinisgamewigtug, aq ta'n tel gina'mua'ti'gw.

⁴ Na me'gitelsultijig aq mo goqwei geitu'ti'gw. 'Ms't goqwei mil pipanigesultijig aq apji gtu' gi'gaita'jig aq gisa'tu'tij sespena'q. Na wejiaq wisguo'qon, qalipusitaqan, gi'gaja'suaqan, miluitutultijig gisa'la'tiji tel'ta'sultniji 'ms't wen wini usgumgwi'tijig aq getangwi'tijig, ⁵ aq siaw gi'gaita'jig. Ugtangita'suaqanmual winjiggl, aq mu nugu teliaqewei majulgwatmi'ti'gw. Ugjit negmow na gelu'lg agnutmaqan al pestunmatmi'tij ugjit 'ltunew suliewei aq ugji milesultinew.

⁶ Pa na emtoqwaloqos Gjinisgam aq ulo'ltitoqs'p ta'n telo'ltioq, na tujiw tetuji ula's'gt'tew, ta'n telo'ltioq. Gjitm milesultioq Gjinisgamewigtug. ⁷ Mo goqwei pegisitu't'p ugs'tqamu pegisinneg, aq mo goqwei enma'tun. ⁸ Na tujiw gugunmug mijipjewe'i aq aligew, na tepiatew ugjit ginu. ⁹ Ta'nig mimajuinu'g getu milesultijig, pugjig 'pqoji opla'taqattaq ugjit 'msnmnew suliewei. Etepenolsultitaq ta'n teli ewnaso'lti'tis aq ta'n tel lue'wia'ti'tij. Asgaiasultitaq aq 'pgwatasultitaq mn'tua'gig 'lta'new. ¹⁰ Pa na wen piamite'tg's suliewei gisa'lugutew ta'n tel milamu'g lue'uti el nisien. Alt mimajuinu'g Gjinisgam ejiglita'pnig muta wesami gsatmi'tip suliewei. Sewisga'tu'titl uggamla-munual aq pegisitasultijig ta'n tel mesgata'sulti'tij.

Siaw lugwa ta'n tel we'gusipgwatun ta'n teli gtlams'tasin ugjit Gisitegetewigtug

¹¹ Gi'l Timoti iga'lul'p ugjit lugowan Gjinisgam. Jigla'si ulaal ta'n goqwe'l mo glu'lgtnugl. Gatu lugwa ugjit ta'n goqwei tetapu'aq aq gelu'lg. Gegnu'tmasi lita'sin negmeg, 'gsal igtigig, aq sangewe'ie'n, aq mut siwiew. ¹² Siaw lugwa ta'n tel we'gusipgwatun ugjit ta'n teli gtlams'tasin Gjinisgamewigtug. Etna na Gjinisgam ta'n weji wigum'sg'p ugjit gugune'n na iapjiwewe'i mimajuaqan. Etna na ula teli tplumsi't'p ta'n telueineg ta'n teli gtlams'tasin mimajuinuigtug. ¹³ Ula telimul Gjinisgamewigtug aq amujpa tla'tegen. Getmite'te'n! aq migwite'te'n Gjinisgam ta'n mimajuaqan 'ms't goqwei ignmuetog, etli angam'sg aq maw Se'suguli. Etna na Se'sus ta'n Pons Pilot ugsisgug teliaq teluep. ¹⁴ Amujpa na tela'tegen 'ms't goqwei ta'n Gjinisgam telim'sg'p glaman ma wen goqwei we'jitulug amsalteg. Na tla'tega glapis na na'gweg Gjisaqamawminu Se'suguli 'pgising. ¹⁵ Ta'n tujiw tetaputesg iga'q Gjinisgam petgimaj Se'sugulial aq musga'silital. Gjinisgam ta'n petgimatal sape'wit aq pas'g negm mestai ilsuteget. Gisa'lugsi'gw ulgwijultinenu.

Negm elege'wit ta'n iganpugutuaji elege'wiliji aq igani assusit ta'n iganpugutuaji as-susultijig. ¹⁶ Pas'g negm iapjiwewei mimajuaqan gisi ignmugsi'gw. Pajiji waseteg ta'n paqtata's'g aq ta'n mo wen gis liegw. Menaq wen nemiagul aq ma wen nemiagul. Gepmitelmanej Gjinisgam ta'n geggung iapjiwewei ml'gigno'ti. Na tliaj!

¹⁷ Tlim ta'nig milesultijig, “Mut me'go'ltinew aq mut lita'sultinew ugsulieweimuow ta'n gaqiatew, gatu awna lita'sultigw Gjinisgam. Etna na negm Gjinisgam ta'n weleiugsi'gw aq 'ms't goqwe'l ignmugsi'gw ulapetmneni.” ¹⁸ Tlim milesuinu'g, “Amujpa na siaw, ula'taqatioq, aq mut npaqtmu'tinew. Na tla'taqatioq piluei apoqon-mua'ti'tis, na tujiw giwnaqajewei milesultitoqs'p.” ¹⁹ Gnuatu, “Siaw gitmug Gjinisgam ugtwi'gatiqn, majulgwatmug, aq tla'taqatigw Gjinisgam ta'n tel puatg. Na tujiw gugun-toqs'p ta'n goqwe'l gelu'lgil wa'so'q.”

²⁰ Timoti ango'te'n 'gtlgowaqan ta'n Gjinisgam ignmasg'p. Se'g i'ie'n mimajuinu'g ta'n getu gi'gaita'jig ugjit ta'n pas goqwei. Jigla'si gesingowe'gl gi'gaja'suaqan ta'n wenig ginnua'tijig ta'n teli ns'tuo'liti'tij. Ta'n tela'taqati'tij, musga'sultijig mo goqwei geitu'ti'gw. ²¹ Eimu'tijig ta'n tela'taqatijig ula aq ejiglita'pnig ta'n teli gtlams'tmi'tip. Ugtns'tuo'timuow gisa'lugwi'tij mo nenuanew Gjinisgaml.

Timoti, etamg Gjinisgam ugjit ul'telmulin. Glapis ap nemu'lan. Poligap.

Ta'puewei wi'gatign ta'n Poligap ewi'gmuatl Timotial Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Geitoq pugjig np'tew aq getu migwimatl Timotial ta'n teli gsalatl aq ta'n teli a'sutmessewatl. Getu' ajipjulatl ge's me' eig ula ugs'tqamug glaman siaw ml'gi lugowatal Gjinisgaml Gisitegelitl. Getu' gisa'latl Timotial ml'gi gtlams'tasin aq gisipugu'tmn ta'n goqwei tliatew.

Ewi'taji Timoti uggitl aq ugumitl ta'n elt melgi gtlams'tasiliji aq melgipugu'tmliji.

Migwimatl Timotial siaw e'wmn na ml'gigno'ti ta'n Gisiteget ignmuapnn ta'n tujiw Poligap iga'toqopn ugpitnn Timoti un'jig.

Alt telua'tijig majulgwala'titl Westaulgl gatu mn'tu gis gisa'laji jigs'tuanew ta'n tel puatg. Pa na wije aq loqte'gnigtug nasto'guti'tij.

Poligap telimatl Timotial, “Jigla'si ta'n te's'gl goqwe'l ignmasgl winjiggl angita'suaqann ta'n maljewe'jg geggunmi'titl.”

Pewatg Timoti gina'muaji na gelu'lg agnutmaqan je tlia mimajuinu'g mo getu jigs'tmi'tij aq telimatl, “Amujpa ango'tmn ta'nig egisu gina'mua'tijig.”

Poligap geitoq pugjig np'tew gatu msntew ugtapangitueweim ugjit ugtlgowaqan ta'n gaqa'toq aq ta'n tel mimajit ta'n teli gtlams'tuatl Gjinisgaml aq ta'n telgita'sin.

Migwimatl Timotial, ‘Mo tela'taqatigw ginu ta'n tel puatmug gatu tla'taqati'gw ta'n Gjinisgam Gisiteget tel pualugsi'gw. Na tujiw iapjiw mimajultitesnu wa'so'q maw negm.

Gis siawpugu'tmug je tlia gitnm'ti'gw mawi ilsutaqatitesnu maw negm.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Poligap wel'ta'sualatl Timotial (1.1-2)

Mut ntaqite'tmu ta'n tel tlimj igtigig ta'n teli gtlams'tasin Gjisaqamaw Gisiteget (1.3-18)

Ul'te'te'n gitnman ugjit Westaulg pa wije aq nige' wel gina'muj sma'gnis (2.1-26)

Ugtejgewe'l na'gwegl ta'n tloltjig mimajuinu'g (3.1-9)

Siawi gtlams'tm ta'n goqwei gis gina'masin (3.10–4.8)

Ta'n goqwe'l Poligap pewalatl Timotial tla'tegen (4.9-18)

Ugtejgewe'l glusuaqann (4.19-22)

¹⁻² Ni'n Poligap pemgopa'si aq ap ewi'gmul Timoti. Mawi gsalul pa wije aq 'ng-wisuin. Gjinisgam Gisiteget megenip apostale'witewin ugjit Se'suguli. Elgimip ugjit mimajuinu'g tliman, “Iapjiwewei mimajuaqan geggunmu'g ta'n teli gtlams'tasulti'gw Se'suguli.” Na teli tplumugsi'gup Gjinisgam gujjinu aq Se'suguli Gjisaqamawminu. Etamgig tli ul'telmulinew, ewlitelmulinew, aq ignmulinew ugge'lgmuow aq wantaqo'ti 'ggamlamung.

Ni'n Poligap miwatmaq Gjinisgam ugjit Timoti

³ Miwatmaq Gjinisgam ta'n tel lugo'g aq teli emtoqwalg pa wije aq nujjinaqi'g aq pas'g getu tetapua'l'g ta'n tel mimaji. Miwatmaq ta'n teli angitelmul ta'n te's a'sutmai, tepgig aq na'gweg. ⁴ Na we'gwi 'gtu nmu'l, etna na ugjit ulgwijintes nemulnan. Migwite'tm ta'n teli ewlgwijinu't'p ta'n tujiw maja'sianeg. ⁵ Migwite'tm ta'n teli gtlams'tasin pa wije aq gugumij Lois aq ggij Iunis. Geitu me' wije teli gtlams'tasin 'st'ge' negmow. ⁶ Etna na ugjit migwimul siawegetu na ignmatimgewei ta'n Gjinisgam ignmasg'p ta'n tujiw iga'tuaneg npitnn gun'jig. ⁷ Gjinisgam weji ignmugsigupnn Wejuli Nisgaml, glaman ma jipasulti'gw

mimajuinu'g. Awna Wejuli Nisgam ignmugsi'gw ml'gigno'ti aq gisa'lugsi'gw 'gsalanenu igtigig aq gisa'lugsi'gw ilgwensultinenu glaman gegnu pmita'nenu.

⁸ Mut ntaqite'tmu ta'n tel tlimj igtigig ta'n teli gtlams'tasin Gjisaqamawminu, aq mut 'ntaqite'tmu tliman igtigig ni'n gitap je tlia nige' pisian laplusang. Nige' pisi ugjit ta'n teli gtlams'tasi Se'suguli. Gisgaje'ie'n tli ulmaje'n 'st'ge' ni'n ugjit Gjisaqamawminu. Ml'gignewa'lultew ta'n teli ulmaje'n. ⁹ Negm megenugsi'gup ugjit assumugsinenu aq ugs'tawugsinenu. Megnugsi'gup mu na ta'n goqwei gis tla'taqati'gup gatu awna ta'n teli ul'telmugsi'gup. Wet sapu tl lugwet Se'suguli ta'n weji np'g'pnaq ugjit gilew. Gisita'sip na tla'tegen gesgmnaq ugs'tqamu el'tas'gtugweg. ¹⁰ Gatu nige' gis musga'tugsi'gup ta'n gisite'tg'p. Petgimateg Se'suguli, Nujiugs'tawi'welitl, ugjit 'nplin. Gatu ta'n tujiw Se'suguli nepg'p na tujiw minunsip, musga'tugsi'gw mo na'te'l etl gaqianug. Na pegisi-tugsi'gup gelu'lg agnutmaqan. Musga'tugsi'gw gisi msntesnu iapjiwewei mimajuaqan wa'so'q ta'n mo eigtnug wen gisi npmn. Gelu'lg glusuaqan na.

¹¹ Gjinisgam gisi iga'lip ugjit apostale'witewin aq nujigina'muen, ugjit tliman igtigig gelu'lg agnutmaqan. ¹² Etna na ugjit me' etli gitnmai ula laplusang. Mu 'ntaqite'tmu muta geji'g Se'suguli ta'n elita'siap. Geitu 'lpa ango'ttew ta'n goqwei ignmaqap aq na 'lgowaqan ta'n ignmuip glapis na na'gweg ta'n tujiw apaja'sij. ¹³ Gugune'n 'gtangita'suaqanmg teliaqewei ta'n gegina'mulap aq majulgwate'n aq 'gtlams'tasi Se'suguliewigtug aq siawi gsal Gjinisgam aq ugtmimajuinumg. ¹⁴ Gjinisgam ignmasg'p ugteliaqewei ugjit tliman igtigig. Ango'te'n ugjit mo wen gawasga'tun. Wejuli Nisgam ta'n 'gtinneg eig, apoqonmultew ta'n teli ango'tmn.

¹⁵ Geitu'n 'ms't ta'nig getlams'tmu'tijig weita'pnig E'siaewa'gig naqalipnig, maw ji'n mug teluisijig Paijelus aq Elmongen. ¹⁶ Gjisaqamaw etamg ewlitelman na ji'nm Onesipolus aq wiguow. Gaqaisg welgwija'lip aq mo netaqitelmi'gw tlia laplusang pisi. ¹⁷ Ta'n gase'g pegisingeg Lo'mg na menaqajewei poqji gwiluip glapis we'ji'teg. ¹⁸ Weli gji'tun ta'n teli uli apoqonmuip ta'n tujiw eimaneg na 'gjigan Epesus. Gjisaqamaw etamg pajiji ewlitelman na na'gweg ta'n Se'suguli apaja'sij.

2

Glu'si sma'gnisuin ugjit Se'suguli

¹ Gwi's Timoti, ignmu Gjinisgam ta'n teli ul'telmulin, ml'gignewa'lunin muta tleiwain Se'sugulieg. ² Ta'n nutmu't'p wesgutman mimajuinuigtug. Amujpa egina'majig igtigig. Ula teliaqewe'l gina'mu mimajuinu'g ta'n gis lita'sua'lijig aq negmow gis siaw gina'muattew.

³ Ul'te'te'n gitnman ugjit Se'suguli pa wije' aq nige' wel gina'muj sma'gnis. ⁴ Ji'nm ta'n sma'gnisewit getu ula'latl iganpuguilitl aq mo igtig lugowaqan elugwatmug. Pa wije' telteg gi'l gegnu pmien aq Gjinisgam tetapua'lan. ⁵ Na mimajuinu getu igatne'wet ma gisi ne'pa'tug ta'n pas'g goqwei glapis majulgwatg 'tplutaqann. Pa na wije' gi'l amujpa majulgwatmn Gjinisgam ugt'plutaqanm, pualj Gjinisgam apangitulin. ⁶ Nuji iga'taqug ta'n attigna'sit ta'n tel lugwej, na tmg wesua'toq ta'n goqwei gisigweng. Pa wije' gi'l attigna'sin ta'n tel lugwen ugjit Gjinisgam aq ul apangitultew. ⁷ Angite'te'n ta'n goqwei gis wi'gmap. Gjisaqamaw gisa'lultew ns'tasin 'ms't goqwei.

⁸ Apji migwite'te'n Se'suguli. Etna na negm wesgumg ta'n tujiw al pestunm. Ta'pitem wetagutg. Ta'n tujiw nepgeg Gjinisgam wenaqa'lapnn. ⁹ Al pestunmatmap gelu'lg agnutmaqan, etna na weji pisi laplusang. Pisgataqanapigtug gelpiling'p pa wije' aq ta'n wen sewisga'toq 'tplutaqan. Gatu Gjinisgam ugglusuaqanml ma gisi gpinmuam'g pisgataqanapigtug. ¹⁰ Wet gisi pugu'tmap 'ms't goqwei ugjit Gjinisgam ugtmimajuinumg ta'nig gisi mgnapni glaman elt 'gtlams'tasultitaq Se'suguli. Se'sus ugs'ta'titaq aq ignmuataq iapjiwewei uggepmitelgaqanm maw Negm. ¹¹ Migwite'te'n ula, "Se'suguli gisi np'g'p aq apaji minunsip.

Tli 'npu'ti'gw 'st'ge' negm,
na telueg mo tla'taqatigw ginu ta'n tel puatmu'g
gatu tela'taqati'gw
ta'n Gjinisgam tel pualugsi'gw.
Na tujiw iapjiw mimajultitesnu maw negm.
Na teliaq na!

¹² Gis siawpugu'tmu'g je tlia gitnm'ti'gw,
mawi ilsutaqatitesnu maw negm.
Ta'n tujiw tluen, 'Mo tali ugtmitelmawg Se'suguli.'
Negm elt wijej tluetew, 'Mo tali ugtmitelmulu.'
¹³ Ta'n tujiw tl'ta'sin Westaulg mo sespetelmugsigw,
siawi gsalugsitesnu muta ma gis tluog mu tlianug
aq mu negmeg tleiaultigw. Na teliaq na!
Je tlia gi'l ma tla'tegewn ta'n teplu't'p
me' negm ne'gaw getlamiet.
Tla'tegetew ta'n goqwei gisi tplumugsi'gw
aq ignmugsitesnu ta'n tel'te'tg."

Lugowinu ta'n Gjinisgam wel'te'tg

¹⁴ Wegla migwim 'gtmimajuinung aq melgim Gjinisgam ugwisunmg ugjit
ango'tmnew aq mut gi'gaita'new ta'n goqwei mo tepawgtinug. Na telamu'gl
gi'gaja'suaqann mo glu'lgtnugul pas'g sewisga'tuajig ta'n teli gtlams'tasulti'tij, ula
mimajuinu'g ta'n jigs'tua'tiji. ¹⁵ Tla'tega 'gtlgowaqanm ta'n tel we'gu gisi pgwatun
glaman Gjinisgam ul'telmultew, pa wijej aq lugowinuj ta'n mo netaqite'tmug
ugtlgowaqan. Al tetapu gina'mu Gjinisgam ugteliaqeweim. ¹⁶ Mut gina'matmu ta'n
goqwei mo Nisgamewei ta'n mo tali ugtapsuninu aq mut ewnas agnutmu, muta
pas'g me' gneg ejigla'l'jig mimajuinu'g Gjinisgamewigtug ¹⁷ aq gis nigtuo'lataq ta'nig
getlams'tasultijig. Asgawataq pugwenniji mimajuinu'g. Se'sa's'gt'tew pa wijej aq nige'
goqwei mesitegeg. Ula tapusijig ji'n mug Aimnius aq Pailitus na tel gina'muepnig.
¹⁸ Negmow puna'tu'tij ta'n teli getlams'ta'sipnig aq pestunma'tmi'tip ula egsuo'qon.
Teluepnig, "Gis Se'suguli apaja'sip aq enmo'lapni ugtmimajuinung wa'so'q, aq ma
nugu tet 'pgisinug." Mo telianug gatu menaqana'la'tiji alt ta'n teli gtlams'tmu'tiliji.
¹⁹ Gatu Gjinisgam teliaqeweim uggulusuaqanml na pa wijej aq mesgi'g gun'tew ta'n ma gis
maja'tas'gt'nug, me' eteg. Etna na ula ugglusuaqanml teluegl, "Gjinisgam gejjaji ta'nig
wenig negmewe'g" aq "Na mimajuinu ta'n teluet, ni'n tleiawi Gjinisgam wi'gmaq, mu
tla'tegewis ta'n goqwei mo tetaputenug."

²⁰ Ta'nig welo'ltijig gegguna'tiji gaqais milamugsijig eptaqann. Ta'nig mego'tijig
eptaqann pas'g e'wa'tiji ta'n tujiw wen peji mittugwelij aq igtigig ta'nig anawgtijig
te'sigis'g. ²¹ Ta'n wen ejigla'sit winjigigtug pa wijej aq mego'tijig eptaqann, Gjinisgam
iga'lapnn ugjit mujgajewei ugtlgowaqan lugwatmugsin. Gmetug igalsip ugjit Gjisaja-
maw. Apji gisgaje'g e'wugsin ugjit gaqais milamu'g gelu'lg lugowaqan. ²² Jigla'si ta'n
te's'gl goqwe'l ignmasgl winjiggl angita'suaqan ta'n maljewe'jg geggunmi'titl. Gatu
awna gigo'te'n ta'n goqwe'l gisa'lultew getu ula'tegen, siawi gtlams'tasi, siawi gsalug
igtigig, aq siaw sangewe'ie'n aq mut gi'gaja'sualaw. Tla'tega wegla maw igtigig
ta'nig getlams'tasultijig aq melgugtmi'tij ta'n teli a'sutma'titl Gjinisgam aq waqame'gl
uggamlamunual. ²³ Mut iga'tu 'gsisgon ta'n mo tleiawinug aq mut mgwasalsiw
ewnase'gl gi'gaja'suaqan muta ugguaiugtataultitaq. ²⁴ Na mimajuinu ta'n elugowatl
Gjinisgam mo teltenug gi'gaja'sin. Amujpa na 'ms't wen wele'watl aq nata' gina'muet aq
sangewe'g. ²⁵ Tlia mimajuinu 'gtanj, amujpa na sangew e'gina'mu aq sangewe'n. Etug jel
Gjinisgam ignmuataq ugjit gawasgita'sultinew aq jiglita'new elue'utigtug aq 'gji'tutaq
ugtaliaqeweim. Na tujiw apigsigtuataq. ²⁶ Na tujiw apaji ns'tuattaq aq gis smugtuataq

mn'tu'l ta'n mesn'pni aq gisa'l'pni jigs'tuanew ta'n tel puatmlj, pa wije i aq loqte'gnigtug nasto'gu'ti'tij.

3

Ugtejgewe'l na'gwegl

¹ Migwite'te'n ula! Enmigaspiaqal na'gwegl tetuji mtue'gt'tew ugjit ta'nig getlams'tmu'tijig. ² Mimajuinu'g na na'gwegl angitelsultitaq, 'gsalsultitaq, aq ugsulieweimuow me' me'gite'ttaq. Me'go'ltitaq, aq 'nta ginnuattaq, anmima'tital Gjinisgaml, maligitelmultaq muta getlams'tasin Gjinisgam, listua'titaq ungi'guaq, aq ma miwatmi'tigw ta'n pas goqwei, aq 'lpa ma gelu'sulti'gw aq ma tali ugtapsunulti'gw. ³ Melgatpa'titaq, metua'taqatitaq, nta egsua'titaq, sespena'q apjiw gisa'tutaq, winsuaqan tla'taqatitaq, maw ugtuatitaq ta'n pas wen, maligitenma'titaq ta'ni getu ula'taqatili'g. ⁴ Netuisgala'titaq witapewa'q, naqsi luo'ltitaq, me'go'ltitaq, aq tla'taqatitaq ta'n goqwei gesatmi'tij gesgmnaq emtoqwala'tigw Gjinisgaml. ⁵ Tego'tmu'titaq ugjit pas'g nmugsultinew gatu ma jigs'tmi'ti'gw ta'n goqwei nutmi'tij. Mu puala'tigul Gjinisgaml gawasga'lugsinew. Mut wijitgweiwanew na telamugsultijig mimajuinu'g. ⁶ Alt nujiugsugina'mua'tijig wit toqwa'la'titl natuen wen'ji'guomg glaman gisi pisgwita'taq, glapis gisa'lata ala mimajuinu'g 'gtlams'tuanew 'pjiliw e'piliji ta'n mena'qanaq ta'n teli gtlams'tasultili'tij. Ugtlue'utiwal asgaiagwi'titl glaman wejo'tmi'tij ta'n pas'g goqwei. Pas'g mo goqwei tetapua'lugwi'ti'gw. ⁷ Ula e'pijig apji 'gtu gina'masultijig gatu mo gisi gji'tua'tigw Gjinisgaml ugteliaqeweim. ⁸ Gi's na nige' sa'q Jannes aq Jamples getana'tipnn Mowisal aq pa na wije i ula egsu gina'mua'tijig getantu'tij teliaqeweim. Winjiggl ugtangita'suaqanmual. Ejjiglapasuatmi'tip ta'n teli gtlams'tasultipnig. ⁹ Gatu ma gneg 'lta'gwig, muta 'ms't wen nmiataq mo nestuolti'gw pa wije i aq ta'n teliaqap ugjit Jannes aq Jamples. Mo gneg ela'tigupni.

Ula ta'n ugtejgewei gegnuatulan wegla

¹⁰ Gatu gi'l majulgwatmu't'p ta'n tel gina'mueiap, aq ta'n teleiap. Weli gji'tun ta'n teli ul mimajiap ugjit Gjinisgam te'sigisg'g, nemitui't'p ta'n teli gtlams'tmap, ta'n tel sangeweiap, ta'n teli gsalg igtigig aq Gjinisgam, aq ta'n tel gisipugu'tmap. ¹¹ Ta'n tel gitnmaiap aq ta'n teli amasgipnnimg'p. 'Ms't goqwe'l geitu'n ta'n teliaqap ni'neg ta'n eimap na gutann teluisigl Antioq, Igoniumg, aq Listlaeg. Maw gitnme'wipnig mima-juinu'g gatu gisipugu'tmap. Gjisaqamaw apoqonmuip aq westawi'p ula 'ms't goqwe'l. ¹² 'Lpa 'ms't ta'nig getu gegnu mimajultijig Se'suguliewigtug gitnme'waten. ¹³ Gatu opla'taqatijig mimajuinu'g aq nujiugsugina'mua'tijig pem ma'muniw opla'taqatijig. Pem me'gita'tijig, elue'wa'la'tiji igtigig aq negmow maw lue'walsultijig. ¹⁴ Gatu gi'l amujpa siawi gtlams'tmn ta'n goqwei gis gnu'tmasin. Geitu'nn teliaqal muta gis lita'sua'latesg ta'nig gnu'tmasg'pni. ¹⁵ Migwite'te'n, mujga amgwes mijua'ji'juineg egina'mulg'p Gjinisgam ugtwi'gatiqn. Etna na ula egina'masg Gjinisgam ugs'ta'ultew ta'n teli gtlams'tasin Se'suguliewigtug. ¹⁶ Wejuli Nisgam ilgwenapni mimajuinu'g ta'n ewi'gmi'tip Gjinisgam ugtwi'gatiqn aq pualugsi'gup e'wmanew ta'n tel gina'matmu'g teliaqeweim. Na tujiw gis neia'tuatesnu mimajuinu'g ta'n teli opla'taqati'tij glaman gis tetapua'taqatitaq aq gis gnuatuatesnu ta'n tl gegnu mimajultitaq. ¹⁷ Glaman mimajuinu ta'n elugowatl Gjinisgaml 'ntawoltinew, apji gisgaje'tew tla'tegen ta'n tel milamu'g gelu'lg 'lgowaqan.

4

¹ Pestunmate'n gelu'lg agnutmaqan. Telimul Gjinisgamewigtug aq Se'suguliewigtug. Migwite'te'n ta'n tujiw 'pgising ilsumataq mimajuinu'g mimajultiliji aq nepu'tiliji, aq iganpuguitew. Na tujiw 'ms't wen 'gji'jialat elege'witewilitl. ² Winpajugte'n ta'n tel tlimj gtu' nutmi'tij gisna mo gtu' nutmi'ti'gw. Ta'n tujiw opla'taqati'tij gisna opl gina'matmi'tij

telimjig ta'n teli opla'taqati'tij aq ulgwijim ugjit tetapua'taqatinew. Sangeweie'n ta'n tel gina'muen Gjinisgam ugglusuaqanml. ³ Na'gweg iga'qt'tew ta'n tujiw mimajuinu'g ma jigs'tmi'ti'gw teliaqewei ta'n tujiw egina'muj, gatu awna majulgwattaq ta'n goqwei tetapua'lugwi'tij aq 'mgnataq nujigina'mua'tiliji ta'n telimgwi'tij ta'n goqwei getu nutmi'tij. ⁴ Jiglita'taq ta'n tel jigs'tmi'tip Gjinisgam ugglusuaqanm aq ugteliaqeweim aq piam tmg ji'nmug ugglusuaqanml jigs'tmuataq, ta'n goqwei mo telianug Gjinisgamewigtug. ⁵ Gatu gi'l amujpa ilgwensin ta'n goqwei getu tliaq. Gisipugutm ta'n tel gitnman. Lugwate'n 'lgowaqan ta'n telteg nuji pestunmuet gelu'lg agnutmaqan. La'l igtigig Se'suguliewigtug, aq apoqonmu ta'nig getlams'tmu'tijig. Waju lugwate'n Gjinisgam ugglusuaqanml.

⁶ Gatu ajiet iga'q aq pem tepawiaq ugjit ni'n ne'po'qsin, aq 'nqatmn ula mimajuaqan ugs'tqamu. ⁷ Giwnaqa tela'tega'p ta'n tel we'gu gisi pgwatu ta'n Gjinisgam tel pua'lip aq giasgiwewei tela'tega'p 'ntlgowaqan aq gaqa'tuapneg. Tel mimaji ta'n teli gtlams'tasi aq ta'n telgitasi Gjinisgamewigtug. ⁸ Gjisaqamaw gmetug masgwa'tuip 'ntapangitueweim. Ta'n tujiw wa'so'q 'pgisinin elegewitewatgw ('Inuatpatgw) ignmuitew Gjisaqamaw nuji tetapu ilsuteget muta tela'tegei ta'n Gjinisgam tel puatg. Mu pas ni'n 'msna's gatu ta'n te'sijig ta'nig esgm'tijig aq tetaqi lui'tma'tiji apaja'silin 'msna'titaq. Na.

Ta'n goqwei pualut tla'tegelin

⁹ Gi'l Timoti, pualul jugu'etes ta'n teli nqase'g gis jugu'en. ¹⁰ Temas jipatg'p ne'po'qsin aq naqalipnaq aq eliepnaq na 'gjigang Tessalonia. Glesens eliepnaq Galetiaewa'gig aq Taitus eliepnaq Talmetiaewa'gig. ¹¹ Pas'g Lug nige' wijitgweiwit. Nmisgu Malg aq jugwa'lates ta'n tujiw jugu'en, glaman gisi apoqonmuitew ta'n tel lugwei 'ntlgowaqan. ¹² Tigigus elgimg'pnaq na 'gjigan Epesus. ¹³ Ta'n tujiw jugu'en jugwa'tuites 'ngotm ta'n naqalg'pnaq Galsus wiguaq, na gutan teluisig Tloas aq jugwa'tutes wi'gatignn. Mut awan'ta'siw wegla wejitas'gl ta'n maw gelu'lg aq mujgajewei m'gegn.

¹⁴ Alegantel, apawgji'jitewei nujo'tg glaptane'wiet, ma'muniw opla'lip. Gjisaqamaw ugtapulatal ta'n tel te'pmlij. ¹⁵ Aq gi'l angweiw negm. Ma'muni gtantoqop ta'n te's'g goqwei telueiap.

¹⁶ Mo wen apoqonmuigup amgwesewe'ieg igalsianeg ta'n i' tli ilsutaqati'tij. 'Ms't naqalipnig. Etamg Gjinisgam apigsigtuan. ¹⁷ Gatu Gjisaqamaw wijitgweiwit aq ignmuip ml'gigno'ti glaman gisipugu'tmap aq waju'aq agnutmaqapni 'ms't ta'n te'sijig mo Lesui'peulti'gw. Westawimg'p aq mo pijiaqaling'p ta'n pittalu'g eimu'ti'tij. ¹⁸ Aq Gjisaqamaw ugs'tawi'tew, jigla'litew ta'n getuaniji aq la'litew wa'so'q ugtelege'-wa'gimg. Negm emtoqwa'lanej iapjiwewei. Na tliaj.

Pem gaqawi'g'g 'ntwi'gatign

¹⁹ Me' na gatu wi'tites Plisilla aq A'quila aq maw Onesipolusewijig. ²⁰ Na ji'nm Elastas eig'p na 'gjigan teluisig Golint aq naqalg'p na ji'nm Tlopimus na gutan Mailit's muta gesnugwap. ²¹ Jugu'etes gisi pgwatun gesgmnaq pejipugtnug. Na mimajuinu'g Iupulus, Putens, Lainus, aq Gla'tia telimipnig, "Me' tale'n?" aq elt igtigig ta'nig getlams'tasultijig puatmi'tij wi'tugsinew.

²² Gjinisgam etamg wijitgweiulin aq ul'telmulin. Glapis ap nemu'lan, Poligap.

Poligap ewi'gmuatl Taitusal Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Ula wi'gatign Poligap ewi'gmuatl Taitusal. Negm mo Lesui'p gatu mawi gtlams'tg Se'suseg. Maw lugutijig Poligap aq apoqonmuatl ta'n tel lugowatl Nisgaml. Poligap etli nqalatl na mnigu teluisig Gelit ugjit ilgwenaji ta'nig getlams'tua'titl Westaulgl aq apoqonmuaji gegnu pmita'new Nisgamewigtug.

Amgwesewei Poligap getu tlimatl Taitusal ugjit Nisgam ugmimajuinumg na'te'l. Amujpa megenug ta'nig iganpugua'tijig a'sutme'winu'g. Amujpa gegnu pmita'jig aq mo malolti'gw gisna opla'taqati'gw.

Ta'puewei telimatl Taitusal ta'n telteg gina'muanew gisigu'g, aq gisigui'sgwaq (gisigui'sgwaq amujpa siaw gina'mua'tijig me' maljewe'jg e'pijig aq e'pite'sg). Telimatl ta'n telteg gina'muanew na maljewe'jg ji'n mug aq maw gisteju'g. Ugtejgewei tlimatl ta'n telteg Nisgam ugtmimajuinumg tlo'ltinew. Amujpa wantaqamigsultinew aq wele'wanew igtigig. Mut gi'gaita'new, mut masgelmuanew aq mut gisa'lanew Nisgam ugmimajuinumg nigtuita'new.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Poligap wel'ta'suatl Taitusal (1.1-4)

Amujpa megengig mimajuinu'g ugjit iganpugultinew a'sutme'winu'g. Ula iganpugultijig amujpa gegnu pmita'jig (1.5-16)

Ta'n teloltijig Nisgam uga'sutme'winu'g (2.1-15)

Nisgam ugtmimajuinumg amujpa gegnu pmita'jig (3.1-11)

Ugtejgewe'l glusuaqann (3.12-14)

¹ Nige' ni'n Poligap epa'si aq ewi'gmul ula wi'gatign ugjit gi'l Taitus. Ni'n na Gjinisgam uglugowinuml aq Se'suguli ugtapostale'witentl. Megning'p aq wejgwigimim'p apoqonmuan Gjinisgam ugtmimajuinumg ta'n gisi mgnaji glaman me' teli gtlams'tasulti'tij. Megning'p ilgwenan aq giasgiw gegina'muan waju'aq Gjinisgam ugteliaqeweim, aq sape'ultinew ta'n tel mimajulti'tij. ² Ta'n goqwei getlams'tasulti'gw wettaqane'was'g ta'n goqwei Gjinisgam teplumugsi'gup ignmuin, ula iapjiwewei mimajuaqan. Gjinisgam ta'n mo egsuegw teplumugsi'gup ula mimajuaqan gesgmnaq ugs'tqamu el'tas'tnugweg. Geitu'g tla'tegetew ta'n teli tplumugsi'gup. ³ Ta'n tujiw tetaputesg na'gweg gisi iga'qeg ula giasgiwewei musga'tuaji mimajuinu'g gelu'lg ugtagnutmaqanmg ta'n gis pestunmaqapnig. Ni'n iga'tuim'p ugjit pestunmatmn muta Gjinisgam ta'n westaugsi'gw wet tlimip na tla'tegen.

⁴ Taitus gi'l na maw gigwaji 'ngwis Gjinisgamewigtug muta wije'i teli gtlams'tasi'gw. Etamgig Gjinisgam gujjinu, aq Se'suguli, na Nujiugs'tawi'wet ul'telmulin aq ignmulin uggelu'lgmuow aq wantaqo'ti 'ggamlamung.

Poligap telimatl Taitusal tl lugwelin mnigug Gelit

⁵ Ni'n naqalul'p mnigug teluisig Gelit, 'ms't goqwei iljogwa'tutes ta'n te's'g goqwei tel nut'ag aq 'mgnates ta'nig iganpugultitaq a'sutme'winu'g te's gutanji'j. Migwite'te'n ta'n tel gnu'tmulap. ⁶ Ta'n wen getu iganpuguit ta'nig getlams'tasultiliji amujpa na mo we'jituam't amsalteg. Amujpa na newgte'jilitl ugte'piteml. Un'jang amujpa getlams'tasultiliji Se'susewigtug aq mo winjig wisun geggunmi'ti'gw ugjit ewnasoltinew aq listmu'tinew. ⁷ Ta'n wen iganpugutua'ji ta'nig getlams'tasultiliji nujo'tg Gjinisgam ugtlugowaqan. Etna na ugjit amujpa na mo we'jituam'g amsalteg negmeg. Amujpa na mo metua'tegegw aq mo jaqaliqqwaig gisna mo getgiegw gisna mo jaqali matnaqqegw, aq mo pisoqqewe'egsigw. ⁸ Amujpa na wele'waji ta'nig getlams'tasultiliji ta'n pa tujiw

aq ignmuaj getgunimgewei aq wel smaji. Apji ula'teget aq welm'toq ta'n tele'g. 'Ms't wen wele'watl apjiliw ta'nig getlams'tasultiliji. Amujpa na nestue'g, getlam pmiet, aq sape'wit. Mo winjigtug ugtangita'suaqanm awna menaqa angita'sit. Amujpa na mo ignmatmun ta'n pas'g goqwei ugs'tqamu assumulin aq ilgwennin. ⁹ Amujpa na melgotg na giasgiwewei glusuaqan ta'n gis lita'sites aq ta'n wije tel gina'mua'ti'gw. Na tla'tegej na gisi ulgwijimataq igtigig aq giasgiw gina'muataq ta'nig getantu'tij. Gisi musga'tuataq ta'n goqwei opla'tu'tij glaman 'pqoji ns'tmu'titaq.

¹⁰ Muta pugwelgig eimu'tijig Gelitewa, apjiliw Lesui'paq ta'nig getlams'tasultijig gatu elistmu'tijig aq pews'tmu'tijig. Na matamie'tij, 'ptigisei ta'n goqwei wesgutmi'tij aq gisgua'tiji igtigi ta'n goqwei mo tali ugtapsuninug Gjinisgamewigtug. ¹¹ Amujpa na naqa'laji ta'n telewistu'ti'tij, muta ajgna'la'tiji alt mimajuinu'g aq maw wigumaq ta'n teli opl gina'mua'ti'tij. Mo teltenug na tl gina'mua'tinew. 'Lpa na ntaqo'qon muta pas negmow getu suliewei e'gatmi'tij. ¹² Gelitewa'j 'lpa negm iganjitegewinu'gig newgte'jit, teluet, "Mawi nta egsua'tijig Gelitewa, aq 'nsano'qonultijig pa wije aq wi'sisg. Malo'ltijig aq pas'g getu ugjua'tu'titl umustiwal." ¹³ Na teliaq. Etna na ugjit smtug naqto'jig aq mo wesimam'tjig glaman sa'sewgwijultitaq aq apaita'taq teliaqewegtug aq siaw gnnultitaq. Na tujiw me' melgi gtlams'tasultitaq, ¹⁴ aq ma piam majulgwatmi'tigul Lesui'peweie'l atugwaqann aq 'tplutaqan. Gisitu'tipn mimajuinu'g ta'n mo puatmitigup teliaqewei. Na tujiw ml'gi gtlamsitasultitaq. ¹⁵ Na mimajuinu, ta'n gelu'lg ugtangita'suaqanm, 'ms't goqwei nmituaten gelu'lg. Gatu mimajuinu, winjig ugtangita'suaqanm, 'ms't goqwei nmituaten winjig aq nuttew winjig muta mo getlams'tasiug aq ilgwensit winjigigtug. ¹⁶ Negmow ta'n winjig ugtangita'suaqanmual teluejig, "Nenaqat Gjinisgam," pas'g musga's'g ta'n telo'lti'tis egsua'tijig. Gi'gatgamigsultijig aq mo jigs'tmu'ti'gw aq mo tepawgtulti'gw goqwei gelu'lg gisa'tunew.

2

Giasgiw gina'muata

¹ Gatu awna gi'l amujpa na gegina'muen ta'n telgitas'g Gjinisgam gelu'lg ugtagnutmaqanm, ugjit ta'nig getlams'tasultijig. Amujpa na gegnu pmita'jig aq amujpa na tel gina'muen. ² Tlimug gisigu ji'nmug pa'qo'ltinew aq mut ignmatmnew ta'n pas'g goqwei assumgunew aq ilgwensultinew. Tlim ns'tuo'ltinew aq 'gji'tmite'tmnew, ml'go'tmnew ta'n teli gtlams'tasulti'tij aq ta'n teli gsalanew igtigi aq maw gisipugutmnew. ³ Pa na wije tlim gisigui'sgwaq sangewo'ltinew ta'n tel mimajulti'tis aq sape'ultinew ta'n telgitasulti'tis. Mo teltenug alagnimanew wenn, gisna 'nqana'ma'tinew. Amujpa na gegina'mua'tijig ta'n goqwei gelu'lg. ⁴ Na tujiw gis gina'mua'titaq maljewe'jg epilijig 'gsalanew ugji'nmumuaq aq un'januaq. ⁵ Gis gina'mua'titaq 'ns'tuo'ltinew aq mo ignmatmnew ta'n pas'g goqwei assumgunew gatu awna ilgwensultinew aq na tl sape'ultitaq. Gis gina'mua'titaq pegatnma'tnitaq, welm'tu'titaq aq gepmitelmataq ugji'nmumuaq. Na tujiw ma wen milutmug Gjinisgam ugtagnutmaqanm. Amujpa na nemulg aq musgalsin ugjit gelu'lg lugowaqan gisa'tun.

⁶ Pa na wije ulimug maljewe'jg ji'nmug mo ignmatmnew ta'n pas'g goqwei assumgunew aq ilgwensultinew aq tla'taqatinew ta'n telteg Gjinisgam ugtagnutmaqanm. ⁷ Amujpa na gi'l gelu'lg 'gtlgowaqanm elugwatmn ta'n tl majulgwalultaq. Getmite'te'n ta'n tel gina'muen aq ml'go'te'n ta'n tel gegnu pmalsin. Na tel glusi aq na tel gina'mu.

⁸ E'we'n giasgiwewei glusuaqann glaman ma wen we'jitulug amsalteg aq ta'nig getan'sgig 'ntaqo'ltitaq. Ma gugunmi'ti'gw goqwei winjig tluenew ugjit gi'l.

⁹ Ulimug gisteju'g jigs'tuanew ta'nig assumgwi'tiji aq tetapua'lanew 'ms't ta'n te's'g goqwei. Mo teltenug apaji usguma'tinew ¹⁰ gisna gmutmanew. Awna telteg musga'tuanew apji ulm'tu'tinew aq gis lita'sualaten. Na tla'taqati'tij gisa'tutaq

Gjinisgam ugglusuaqanm gepmite'tmuaten ta'n tel mila'taqati'tij, na Gjinisgam ta'n westa'ugsi'gw.

¹¹ Gjinisgam neia'tuaji ta'n teli ul'telmapni mimajuinu'g, ta'n tujiw Se'suguli nepgeg aq apaji minunsiteg glaman mimajuinu'g gisi ugs'ta'titaq. ¹² Gjinisgam pualugsi'gw ignmug ilgwennugsinenu aq amujpa puna'tu'g 'ms't goqwei ta'n ejigla'lugsi'gw Gjinisgamewigtug. Mo puannug piमितelsin ula ugs'tqamu. Pualugsi'gw menaqqajewei sangewo'ltinenu, tetapua'tinenu aq sape'ultinenu ta'n tel mimajulti'gw ula ugs'tqamug ¹³ ge's esgma'tmu'g Gjinisgam mujgajewe'g uguna'gwegm. Na gelu'lg na'gweg Gjinisgam ta'n emtoqwalu'g neia'sitew maw uggepmitelgaqanm aq maw Se'suguli ta'n westa'ugsi'gw. ¹⁴ Se'suguli igalsip, ugjit jigla'lugsinenu ta'n te's'gl goqwe'l winjiggl. Igalsip ugjit waqamo'ltinenu aq gisa'lugsi'gw gepmo'ltinenu ugtmimajuinumg, ta'n tleiaultijig pas'g negmeg, aq apji 'gtu ula'taqatinenu.

¹⁵ Gnu'tmu wegla aq e'we'n 'gtassusutim ta'n telgi'g geggunmn nespi ulgwijimjig ta'nig wen nutasgig. Amujpa na wegla gegnu'tmajig 'gtmimajuinumg aq munsaiw ugjit tla'taqatinew. Ta'n tujiw wen opla'tezej amujpa na gegnua'tat ta'n tla'tegetew. Telteg gis tla'tegen muta Gjinisgam ugtassusutim geggunmaj. Mut ignmuaw wen pepsitelmulin.

3

Ta'n telteg tlo'ltinew ta'nig getlams'tasultijig

¹ Migwim 'gmimajuinumg jigs'tuanew ta'n 'tplutaqan telueg aq jigs'tuanew ta'nig iganpugultiliji aq igani assusultiliji. Apji gisgajo'ltinew lugwatmnew gigwajiaq 'lgo-waqan. ² Tlimug, “Mut ta'n pas wen milimanew, gatu awna sangewo'ltigw aq ul mawo'ltigw aq apji uleiug 'ms't mimajuinu'g.” ³ Ginu na elg amgwes wije telo'lti'gup. Na pesoqopti'gma'ti'gup, ewnaso'lti'gup, elistmu'ti'gup, aq oplita'ti'gup. Papuaqan, pugte wij aq winsuaqan assumugsi'gup. Wini angita'sulti'gup ta'n tel pmalsulti'gup wisguo'qonigtug. Masgelmugsi'gw aq ginu masgelmugupnig. ⁴ Gjinisgam ta'n westawugsi'gw musga'tugsi'gup ta'n teli ulm'toq aq ta'n teli gsalugsi'gw. ⁵ Mo na ugjit ta'n tel gelu'lg lugowaqan ginu gisa'tu'g gatu pas'g negm Gjinisgam ta'n teli ewlitemugsi'gw, etna na ugjit weji ugs'ta'ugsi'gup. Ejigla'toqol 'gtlue'utinal ta'n tel waqama'lugsi'gw aq minui ugs'tqamua'lugsi'gw. Wejuli Nisgam pilei mimajuaqan ignmugsi'gw. ⁶ Gjinisgam ignmugsi'gw na Wejuli Nisgaml 'gtinnal i'mlij iapjiw. Se'suguli Nujiugs'tawi'wet gis tla'teget ugjit ginu. ⁷ Gjinisgam wel'telmugsi'gw glaman ginu gisi tetapuita'tesnu negmeg aq weji msnmu'g iapjiwewei mimajuaqan ta'n elita'sulti'gw, je thia nige' maw mimajulti'gw ula ugs'tqamug. ⁸ Ula ta'n goqwe'l i' tlimuloqopnn na 'ms't teliaqal, ula al apji munsaiug negmow ta'n getlams'tasultijig, glaman ango'ttaq aq apji ula'taqatitaq aq gegnu pmita'taq. Na tujiw 'ms't wen ulapettew. ⁹ Mut wit toqwa'law mimajuinu'g ta'nig getu gigajoltijig, wesgutmi'tij ta'n goqwei ma gisi asitemgwi'tigul aq ta'n tel gneg wetagutmu'ti'tij ujjuaqi'g gi'gaja'suaqan aq weji ntultijig ugjit Mowiso'q ugt'plutaqanm. Muta mo glu'lgtnug aq mo tali ugtapsuninug. Ma ugji gisgma'tiwoq ugjit ta'n teli gtlams'tmu'tioq. ¹⁰ Pas'g ta'pu gnu'a'tu na mimajuinu ta'n gisa'laji niguita'new ta'nig getlams'tmu'tlijig. Na tujiw mut nugu 'lgowaqana'lanew. ¹¹ Gilew geituoq na telamugsit mimajuinu ejigla'sit ta'n etl tetapu'aq aq eliet ta'n etl winjig. Ugtlue'uti'l wissuignemtl aq ilsumtl lue'winuin.

Ugtejgewe'l ta'n getu tlimul

¹² Ta'n tujiw 'lgimng na ji'nm Altemas gisna Tigigus gi'leg, na ta'n tel gisi pgwatun jugu'a ta'n eim 'gjigan teluisig Nigopolis muta gisita'si i'mn na'te'l newgtipug. ¹³ Ml'gi ugjo'te'n ta'n tli apoqomuatesg Si'nas na nutagnutmewinu aq maw Apollos. Gitg gisgajugtug ta'n tl maja'titaq aq amuj angapte'n 'ms't goqwei gugunmnew ta'n tli pqotanga'titaq.

¹⁴ Amujpa na ginu 'gmimajuinuminuq getantu'tij ugmimajuaqanmuow glaman gisi ugtuapsultitaq aq angweiwa'titaq wigumaq aq gisi apoqonmatultitaq ta'n tel nuta'ma'tis. Mo teltenug maloltinew, gatu awna amujpa na tepawgtig ta'n tel mimajulti'tij.

¹⁵ Ta'n te'sijig wijitgweiwijig ni'n, wel'ta'sualugsioq. Wi'titesnen ta'n te'sijig nitapenaq ta'nig getlams'tasultijig Gjinisgamewigtug. Etamg Gjinisgam ul'telmugsinew 'ms't ta'n te'sioq. Glapis ap nemu'lan, Poligap.

Poligap ewi'gmuatl Pilimanal Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Piliman na milesit ji'nm ta'n geggunaji gisteju'g. Mesgi'g na wiguaq aq a'sutme'winu'g na'te'l mawa'laji.

Poligap wesgumatl Pilimanal, uggistejuml Onesimus maw Algipus ta'n tujiw ewi'gmuaji Golasiewaq. Toqo tel'ta'sultieg Piliman wigit na gjigan Golasieg

Nige' ta'n tel wi'giget ula wi'gatign Poligap wet pisit laplusang ta'n tel lugowapnn Westaulgl. Getu' iga'latl Onesimus, Piliman uggistejuml ta'n wesumugwa'litl. Nige' Onesimus getlams'tuatl Westaulgl aq mawi apoqonmuatl Poligapal. Poligap munsotmuatl Pilimanal ugsua'lan Onesimus pa wije'i aq witapal aq wijig'tijig Nisgamewigtug. Mo na pas'g gisteju ta'n wesumugwap.

Poligap aq Piliman witapewijig etna na ugjit Poligap etamatl weli ugsua'latl Onesimus.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Poligap poqji tl wi'gmuatl Pilimanal aq wel'ta'suatl (1-3)

Telimatl Piliman mawi ms'gi'g ta'n Onesimus apoqonmuatl (4-7)

Etawaqtmuatl Pilimanal uli ugsua'latl Onesimus (8-22)

Ugtejgewe'l glusuaqann aq a'sutmaqan (23-25)

¹ Nige' ni'n Poligap epa'si aq ewi'gmul gi'l Piliman. Laplusang nige' weji pisi ugjit Se'suguli ta'n tel lugo'g. Ni'n maw Timoti, 'gjignaminu Se'suguliewigtug, wel'ta'sualneg. Mawi gsitelmuleg ta'n maw luguti'gw Gjinisgamewigtug. ² Aq mawi ul'ta'sualg'tjig maw ta'nig getlams'tasultijig weltesgatultieg giguaq, aq ggwe'ji'jinu Se'suguliewigtug Appia, aq gitapenu Algipus ta'n nuji pestunmuet.

³ Etamgig Gjinisgam gujjinu aq Gjisaqamaw Se'suguli ul'telmugsinew aq ignmugsinew uggelu'lgmuow aq wantaqo'ti 'ggamlamunuaq.

Piliman ta'n teli gtlams'tasin aq ta'n teli gsalj ta'nig getlams'tasultiji

⁴ Nitaptut, Piliman tetuji gsalul. Ta'n te's a'sutmai, ewi'tul aq miwatmaq Gjinisgam ugjit gi'l, ⁵ muta nutmaiap ta'n teli gsalj Gjinisgam ugtmimajuinung aq ta'n teli gtlams'tasin Gjisaqamaw Se'sus aq ta'n teli gsalj. ⁶ Etamg Gjinisgam ignmugsinenu ta'n tel mawagnutma'ti'gw me' pmi ns'tasultinenu 'ms't goqwe'l ta'n Se'suguli gis tla'teget ugjit ugtmimajuinung. Etamg Gjinisgam na tla'tegen ugjit ginu ta'n teli getlams'tasulti'gw Se'suguliewigtug. Na tliaj. ⁷ Nitaptut, mawi gsitelmul. Ta'n teli gsaljig igtigig ma'muni ulgwija'lit. Elt maw ulgwija'laji uggamlamunual ta'n te'sijig Gjinisgam ugtmimajuinung.

Poligap agnutmatl Piliman ugjit Onesimus

⁸ Se'suguli ignmuit na ml'gigno'ti ugjit tetujita'sin aq tlimulin ta'n giasgiwewei tla'tegetes. ⁹ Pas na ta'n teli gsalul wet naqamasi ta'n tl ml'gimulin aq awna pipanimul ugjit tla'tegen. Tali ulm'tun tla'tega ugjit ni'n ta'n gisigui aq nige' laplusang pisi ugjit Se'suguli. ¹⁰ Toqo nige' ni'n etamul ugjit Onesimus, "Apigsigtu aq ule'w", muta negm 'ngwisip Se'suguliewigtug. Ge's eim laplusang telimg'p ugjit Se'sugulial aq Onesimus gis gawasgita'sit aq getlams'tasit Se'suguliewigtug. Nige' pa wije'i aq 'ngwis. ¹¹ Negm ggisteju'm mujga amgweseweieg mo tali ugtapsunigup ugjit gi'l, gatu nige' mawi ugtapsunit ugjit gi'l aq ni'n.

¹² Ni'n nige' apatgimg. Tetuji me'gitelm'g. Na tetuji musuala's. ¹³ 'Gsatmug siaw gu'gung ni'neg gis nige' laplusang pisi ta'n tel pestunmatmap gelu'lg agnutmaqan glaman gis tli apoqonmuitew st'ge' ta'n gi'l tli apoqonmuites, pa na i'mn tet. ¹⁴ Gatu awna mo getu gi'gaja'lulu apoqonmuin ni'n, gatu me' 'gsatmug gi'l tla'tegen ta'n teli ul'te'tmn muta gi'l ggisteju'um, glaman ma goqwei tla'tegew glapis gi'l tli ul'te'tmn.

¹⁵ Etug jel Onesimus ejigla'sip ijga'ji', glaman nige' gisi wijitgweiultew ta'n teli pgitawsij. ¹⁶ Gatu nige' mo pas'g gistejuip me' naji ma'mun tepawgtit. Nige' ginu 'gjignaminu Se'suguliewigtug. Maw me'gitelm'g ni'n. Naji me'gitelmates aq me' gi'l ulapetmates ta'n tel gistejuij aq 'gjignaminu Se'suguliewigtug.

¹⁷ Geitu teli ugsua'lin 'st'ge' gitap. Tli ule'w negm pa wije' aq ni'n ta'n teli ule'wi't'p. ¹⁸ Tl'ta'sin opla'lg gisna tett'sg goqwei, iga'tui ni'n tettuo'qon. ¹⁹ Nige' ewi'gm npitnigtug, "Ni'n Poligap apat apangitultes." (Gatu getu migwimul etna ni'n elannap Gjinisgamewigtug aq jigs'tuig.) ²⁰ Na glaman nitap tali ulm'tun na tla'tega ugjit Gjinisgam ugwisunmg, ulgwija'tui 'ngamlamun muta wijigati'gw Se'suguliewigtug.

²¹ Weli gji'tu maw ulite'tm ta'n goqwei ewi'gmul ula wi'gatignigtug. Geitu gi'l tla'tegetes aq je me'. ²² Elita'si Gjinisgam asite'tmugsinew 'gta'sutmaqanml 'ms't ta'n te'sioq aq ignmuitew ni'n apaja'sin gilew ta'n eimoq. Glaman gisgaja'tuites ta'n tli gtugunites.

Enmigiaspiaqewe'l

²³ Epapalas, ta'n pisit laplusang maw ni'n, muta majulgwalatl Se'sugulial, wel'ta'sual'sg aq puatg wi'tugsin. ²⁴ Aq elt nigmena'q ta'n maw lugutieg Malg, Alistalgus, Temas aq Lug puatmi'tij wi'tugsinew.

²⁵ Etamg Gjisaqamaw Se'suguli ul'telmugsinew 'ms't ta'n te'sioq aq ignmugsinew uggelu'lgm. Glapis ap nemu'lan, Poligap.

Na wi'gatign elgi'tmut Gisiteget Gisi Mgnaji Mimajuinu'g Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Na wi'gatign ugjit na gisi mgnujig mimajuinu'g ewi'gas'g ugjit apgua'lanew ula a'sutmewinu'g. Na tetuji gitnm'tijig getu iga'tu'tij ta'n teli gtlams'tasultijig. Ula wi'gatign ewi'gas'g ugjit apgna'lanew aq munso'ltinew ta'n tel siawi gtlams'tasultijig. Ta'n wen ewi'giget musga'tugsi'gw Westaulg na wije nisgamewit 'st'ge' Gjinisgam. Telui'tatl Westaulgl, "Gwi's." Na tel musga'tugsi'gw me' espe'lin Westaulgl je mu ta'n pas'g wenn ansale'wiliji, iganigjitegewinu'g gisna we'gaw Mowisal.

Pegisinneg gisa'tun pilei gis agnutmamgewei ugjit mimajuinu'g aq iganapti'gmugsi'gup wa'so'q. Ta'n teli np'g'pnaq gujjieweigtug gis jigla'toqol gtlue'utinal. Jigs'tmug ignmugsitesnu atlasmuti ggamlamuninal.

Ta'n wen ewi'giget migwimugsi'gw negmow ta'n sa'q getlams'tmu'tipnig. Gegnu pmita'pnig ta'n pas'g goqwei getu tliaq. Telimugsi'gw, 'Mut legetmnenu ta'n teli gtlams'tasulti'gw awna punajo'tmnej ms't goqwei ta'n etegigjennugsi'gw aq igani ltaigw majulgwalanenu Westaulg. Ula Gisiteget tel puatg. Ge' siaw lapultinej Westaulgeg. Mo puniegup ugjit ta'n teli amasgipnnut'p aq gujjiewto't'p.

Gatu awna gisipugutg ms't goqwei aq nige' pengopit ugt'pung ugtinaqanmg Gjinisgam Gisitegelitl mutputing.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Gjinisgam wet saputi glulugsi'gw uggwisg (1.1-3)

Westaulg me' espe'g aq ta'n pas'g tegen ansale'wijig (1.4-2.18)

Westaulg me' espe'g aq Mowiso'q aq Ja'suao'q (3.1-4.13)

Negm na mawi espe'g patlia's (4.14-7.28)

Mawagnutmamgewei ta'n gisitoq maw gelu'lg (8.1-9.28)

Pas'g newgt ta'n teli np'g'p aq na tepiaq (10.1-31)

Amujpa siawi majulgwalg Westaulg, nige' aq iapjiw (10.32-13.25)

¹ Gi's na nige' sa'q, Gjinisgam Gisiteget i' glulapni gujjina'gi'g. Gaqais nemi'gl ta'n teli agnutmaji. Wet saputi glulasni iganigjitegewinu'gi'g. ² Gatu nige', ula na'gwegl, wet saputi glulugsi'gw uggwisg. Negm na Gisiteget newgtunatl uggwisl teluisilitl, Westaulg. Etna na negm ta'n wet sapu tl lugwet, ta'n teli'toqop ugs'tqamu. Negm na newgte'jilitl ta'n Gisiteget megenapnn ugjit ugtaligamlin 'ms't goqwei enmi giaspiaq. Se'sus na. ³ Weji paqtasit Gisiteget uggepmitelgaqanm aq wije tel Nisgamewit 'st'ge' Ujil. Nujo'tg ugs'tqamu aq 'ms't goqwei mawn'g ta'n negm teluej. Na tel mawi'gna'qal ugglusuaqanml. Gisa'laji mimajuinu'g gis waqama'tuan ugtlue'utiwal, aq nige' epit wa'so'q ugtina'qanmg Gisitegelitl, ta'n mawi espe'litl aq ta'n pajiji melgi'gna'litl.

Gjinisgam uggwisl mawi espe'litl je mu ansale'wijig

⁴ Gjinisgam na uggwisl gisa'lapnn me' mawi espe'litl je mu na ansale'wijig. Pa na wije Gjinisgam ignmuatl wisun me' aji espe'g je mu ta'n te'sijig ansale'wijig. ⁵ Gjinisgam telimatl uggwisl,

"Gi'l nige' 'ngwis. Gisgug nige' ni'n na gujj."

Gatu menaq ula telimagul ansale'wilitl. Wesgumatl uggwisl teluej,

"Ni'n ujjitew aq negm 'ngwisitew."

Gatu menaq ula telimagul ta'n pas'g tegen ansale'wilitl. ⁶ Ta'n tujiw Gjinisgam Gisiteget getu petgimateg newgtunatl uggwisl ula ugs'tqamug ap na teluet,

“Ni'n Gjinisgam teluei,
‘Ta'n te'sijig ntansale'witemg
amujpa na, emtoqwala'titl.’ ”

⁷ Etna na ula ta'n Gjinisgam teluet ugjit ugtansale'witemg,
“Ni'n, Gjinisgam, gisi'gig ntansale'witemg
pa wije aq ugju'sn.
Smtug tela'taqatiji ta'n ni'n tel puatm
aq 'ntlugowinu'jmg gisi'gig na tel melgi'gna'tij
pa wije aq sisue'ugtlin.”

⁸ Gatu ugjit uggwisl Gjinisgam teluet,
“Gi'l Nisgamewin 'st'ge' ni'n
aq 'gtelege'wa'gim iapjiwewe'tew.
Iganpugu'tajig 'gtmimajuinumg giasgiwewe.

⁹ Gesaljig ta'n goqwei mimajuinu'g
tela'taqatiji ta'n tetapu'aq
aq masgelm'jig ta'n tela'taqatijig
aq ta'n mu tetapuaqtnug.
Etna na ugjit ni'n Gjinisgam
ta'n emtoqwalin gisi mgnmul
aq gisa'lul ul'ta'sin

aq maw gepmitelmulin je mu gitapaq.”
Na ula Gjinisgam telimatl uggwisl. ¹⁰ Elt Gjinisgam Gisiteget teluet,
“Gi'l, Gjisaqamaw, amgweseweieg gisitu't'p ugs'tqamu
aq 'gpitng el'tu't'p musigisg.

¹¹ 'Ms't goqwei gaqi gs'ga'sgt'tew
gat gi'l siaw i'ttes, apji mimajites.
'Ms't ugs'tqamu aq musigisg sa'gu'atal 'st'ge' aligal.

¹² Mawanga'tun 'st'ge' pitu'gun
aq tl gawasga'tutew pa wije aq aligew.
Gatu gi'l apji wije'tes aq mo eigtnug gisigu'en.”

Na ula Gjinisgam Gisiteget telimatl uggwisl. ¹³ Elt Gjinisgam telimatl uggwisla,
“Tet pa'si 'ntinaqanmg glapis wissuignemg
ta'nig getanijig aq iganpugu'tuatesq.”

Gatu mo eigtnug ula telimagwi ugtansale'witemg.

¹⁴ Wenig ta ansale'wijig nige'? Etna na negmow ta'n elugowa'titl Gjinisgaml. Aq
elgimujig apoqonmuan ta'nig Gjinisgam ugs'tawiataq.

2

Mawgi'g ta'n teli ugs'tan

¹ Amujpa melgugtmug ula teliaqewe'l ta'n nutmu'gup ugjit Westaulg aq ta'n
tli ugs'taten. Amujpa gnnmug 'ggamlamunuaq glaman ma jiglitagw Gjinisgam
ugteliqeweimg. ² Na ansale'wijig telima'tipni nujjina'qi'g Gjinisgam ugglusuaqanml,
aq Gjinisgam musga'tuapni na teliaq. Ta'n wen mo majulgwatmug aq mo jigs'tmug, gisi
ugtapetew ta'n tel te'p'g. ³ 'Lpa ma gis smugtmug pa na liaptmug aq mu jigs'tmug na
glusuaqann telgi'g ta'n tli ugs'ta'titesnu. Gjisaqamaw na Westaulg amgweseweie gis wi't'g
ta'n tli ugs'taten aq weget ta'n nutmua'tij giasgiweweie gegnua'tugsi'gup ula teliaqewe'l
aq getlams'tasulti'gup. ⁴ Gjinisgam elt musga'tugsi'gup teliaq ta'n goqwei negmo
wesgumapni ta'n gaqais milamu'gl paqalaiwaqann aq mesgi'gl 'lgowaqann elugwatg'p.
Igmugsi'gup ml'gigno'ti ugjit lugowaqan lugwatmu'g aq mesgi'gl paqalaiwaqann. Na
wet tla'tegep ta'n tujiw elgitmugsi'gw na nujiapoqonmuelitl na Wejuli Nisgaml.

Westaulg ilgwennugsi'gw ta'n tli ugs'ta'titesnu

⁵ Geitu'g Gjinisgam mu iga'lagupni ansale'wiliji iganpugutmnew pilei ugs'tqamu ta'n jugu'etew. ⁶ Gatu awna na'tami ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng,

“Gjinisgam, paqalaiwin gi'l

ta'n tel sespetelm't mimajuinu aq ta'n tel me'gitelm'j.

Negm pas'g mimajuinu pas'g ugsitqamugewaj.

⁷ Eli't'p negm me' ijga ejinpilitl

je mu ansale'wijig ugjit ijga'ji'j.

Gisa'lat'p gepmitelm'ut aq saqamawin.

'Ms't goqwei nujo'tg ta'n weji gisita's'gl ugpitng.

⁸ Ignma't'p iganpugutm'n 'ms't goqwei.”

Na telueg Gjinisgam ugtwi'gatiqn.

Na ula glusuaqan “iganpugutm'n,” telueg Gjinisgam eliapnn mimajuinu'l assutmlin

'ms't ta'n te's'g goqwei, aq mo goqwei naqtmugup. Pas'g na me' menaq nemituggw

ilsutmug 'ms't goqwei gatu glapis. ⁹ Gatu geji'g Se'sus. Gjinisgam gisa'latl mu tetuji

espe'nigul je mu ansale'wijig ugjit ijga'ji'j. Gjinisgam na wet tla'teges glaman Se'sus

gisi np'tew ugjit 'ms't wen. Na teli ul'telmugsi'gw. Geji'g nige' gis pajiji gepmite'tasit aq

Gjielege'witewit aq 'ms't goqwei nujo'tg ta'n weji gisita's'gl ugpitng. Na gis wet tliaq ta'n

teli ulmaje'g'p glapis npmn. ¹⁰ Na tetaputeg ugjit Gjinisgam, ta'n 'ms't goqwei gisitoq

aq nujo'tg, gisa'latl Westaulgl gugunmlin ugt'pun ta'n tetaputeg negmewe'l, ugjit ta'n

teli ulmaje'lig'p. Gjinisgam Gisiteget na wet tla'teget. Gisa'laji pugwenniji mimajuinu'g

ugtlams'tagun aq gisa'laji negmow unjannin. Pualaji gepmitelmugsultinew 'st'ge' ta'n

tel gepmitelmuj uggwisl. Etna na negm Westaulg ta'n iganapti'gmuaji mimajuinu'g ta'n

tli ugs'ta'titaq. Na.

¹¹ Gisa'laji mimajuinu'g ugtlue'utiwal gasa'tuaji. Negm aq ta'nig gisa'laji

waqamo'ltinew, 'ms't newgte'litl ujjuwal. Etna na ugjit Se'sus mu netaqitelmagw tlui'tan,

“njignamg aq 'ngwe'ji'jg.” ¹² Telimatl Gistegelitl,

“Gjinisgam agnutmua's ugjit gilew, wijigmig.

Ta'n tujiw mawita'ieg, miwatmultes aq emtoqwalultes.”

¹³ Aq elt teluet,

“Gjinisgam 'gpitng igalsi.”

Aq ap teluet,

“Ula eim aq nn'jang na mimajuinu'g

ta'n Gjinisgam ignmuipni.”

Na teluet Se'sus.

¹⁴ Telui'taji ugtmimajuinumg, “Nn'jang.” Negmow na mimajuinu'ultijig, etna na ugjit

Westaulg negm maw mimajuinu'alsip 'st'ge' negmow. Ula wet tla'tegep glaman ta'n teli

np'g'p gisannatal newgte'tlitl ta'n geggung ml'gigno'ti 'npuaqanei, na mn'tu'l. ¹⁵ Ne'gaw

jipatmu'gup 'npuaqan, ta'n teli pgitawsulti'gw, gatu gisa'lugsi'gw mu nugu jipatmnenu.

¹⁶ Nige' weli 'gji'tun mu na ansale'wiliji ta'n apoqonmuagwi gatu awna ewi'gas'g'p,

“Apoqonmuaji ta'nig wettaqia'tiliji Aplameg.”

Na telueg Gjinisgam ugtwi'gatiqn. ¹⁷ Etna na ugjit weji mimajuinu'alsip 'st'ge' igtig mi-

majuinu'g aq tele'g 'st'ge' negmow glaman ewlitelmuaji. Gatu mu pata'tegegup glaman

mawi espe'g patlia'suit ugjit negmow ta'n tel lugowaj Gjinisgaml. Getlamiet aq igalsit

glaman mimajuinu'g ugtlue'utiwal gisi apigsigtas'gt'tal. ¹⁸ Aq nige' gisi apoqonmuataq

negmow ta'n mn'tu weje'waji pata'taqatinew muta Westaulgl wijei mn'tu weje'watl

pata'tegenin aq welmaje'lig'p gatu mu na pata'tegeligup Westaulgl, na.

3

Se'sus me' espe'g je mu Mowiso'q

¹ Nigmatut, ta'n getlams'tasultioq Se'suseg, gis wigumugsioq Gjinisgam Gisiteget ugjit sape'ultinew. Angitelmug Se'sus. Gisiteget petgimapnn ugjit mawi espe'n patlia'suin. Apoqonmugsi'gw ta'n te's'g goqweieg ta'n tlei ta'n teli gtlams'tasulti'gw aq agnutmugsi'gw Gjinisgam. ² Westaulg tela'teget 'ms't goqwei Gjinisgam telimt'pnn, Gjinisgam ta'n megnapnn ugjit lugwatmn ula lgowaqan. Pa na wije aq Mowis tela'tegep 'ms't goqwei ta'n Gjinisgam telimt'pnn ta'n teli ilgwenaj Gjinisgam ugtmimajuinumg. ³ Gatu Westaulg me' espe'g aq Mowiso'q aq tepawgtig me' gepmitelmugin. Pa na wije aq ta'n wen etlitoq wen'ji'guom me' gepmite'tasit je mu wen'ji'guom ta'n etlitoq. ⁴ Te's wenji'guom na eig newgte'jit ta'n 'ms't goqwei iganpugutg. Gjinisgam na negm ta'n 'ms't iganpugutg. ⁵ Mowis, na Gjinisgam uglugowinu'jml, gigwajielitl. Tela'tegep ta'n Gjinisgam telimj. Ilgwenaji Gjinisgam ugtmimajuinumg Isle'laq, aq wesgutg'p ta'n goqwei Gjinisgam tlimugsitesnu me' enmiaq. ⁶ Gatu awna Se'suguli na Gjinisgam uggwisl. Na gi'gwajiet aq tela'teget ta'n Gjinisgam telimj. Mu negm pas'g lugowinu, gatu awna negm na Gjinisgam uggwisl, Se'sus ta'n 'ms't goqwei mawn'g aq iganpugutg. We'gaw iganpugu'tuaji 'ms't Gjinisgam un'jang. Ginu na Gjinisgam un'jang. Amujpa na siaw melgo'tmug, ta'n tl majulgwatesnu glapis ugtejgewei. Siaw lita'sua'latesnu Se'sus aq tlimatesnu igtigig ugjit negm. Mu jiglapasualawg Gjinisgam aq ma liamulug.

Gjinisgam ugtmimajuinumg atlasmultitaq

⁷ Na glaman ma liaptmug muta Wejuli Nisgam teluet,
“Ta'n tujiw nutat ta'n goqwei

Gjinisgam telimugsioq nige' gisgug,

⁸ jigs'tmug. Mut ml'gatpa'tinew, pa wije aq gujjua'qi'g,

ta'n elistua'titeg Gjinisgam

na na'gwegl ta'n eimu'ti'titeg paqtaqamigtug.

Melgatpa'tipnig uggamlamunuaq

aq wet nu'gwala'tipnn Gjinisgaml.”

⁹ Gjinisgam teluet,

“Gilew gujjuaqi'g wet nu'gwalipnig aq elistuipnig.

We'gaw gisi apoqonmaqig aq gegnuimgig ne'wisgegipunqeg.

¹⁰ Etna na ugjit wegaiugtaqapnig mimajuinu'g aq telueiap,

‘Mo tetapua'taqati'gw ta'n teli angita'sulti'tij

aq mo getu jigs'tmui'tigul nt'tplutaqanml.’

¹¹ Wegaiap aq ml'g'pugueiap aq ni'n teplung'pnig,

‘Mo eigtnug gisi pisgwita'new na maqamigew

ta'n tli atlasumultinew maw ni'n.’ ”

Na teluet Gjinisgam.

¹² Nigmatut, ango'tmug, mo wen te'sioq 'ggamlamung tel winjigtn, na puni gtlams'tmn aq jigla'sin Gjinisgamewigtug. Gjinisgam ta'n apji mimajit gisa'laji mimajuinu'g mimajultinew. ¹³ Gatu awna apoqonmatulti'gw ala wen ap igtig te'sigis'g,

glaman ma wen te'sioq gisgugsin pata'tegen aq gisa'lugsin mlg'sin. Na tla'taqati'gw ta'n

teli pgije'g Gjinisgam me' siaw wigumugsioq ugjit ugsita'tinew. ¹⁴ Pa na musga'tuoq ta'n

tel gegnu mimajultioq na wije siaw melgi gtlams'tasultioq 'st'ge' ta'n amgweseweieg, aq glapis enmigiaspiaq. Na tujiw maw mimajultitoqs'p wa'so'q maw Se'sugulial.

¹⁵ Na ula Gjinisgam ugtwi'gatiqn telueg,

“Ta'n tujiw nutuoq ta'n goqwei Gjinisgam telimugsioq

nige' gisgug na jigs'tmug.

Mut ml'gatpa'tinew 'st'ge'

ta'n gujjuaqi'g tel listua'tipnn Gjinisgaml,

na na'gwegl ta'n eimu'ti'titeg paqtaqamigtug.

Melgatpa'tipnig uggamlamunuaq

aq wet nu'gwala'tipnn Gjinisgaml.”

¹⁶ Wen ta'nig nutua'tipnn Gjinisgaml ugglusuaqanml aq mo jigs'tua'tigupnn? 'Ms't ta'n te'sijig mimajuinu'g ta'n Mowis tewa'la'tipni Ijiptg. ¹⁷ Wen negla ta'n Gjinisgam wegaiugtuapni ne'wisgegipunqeg? Na wije mimajuinu'g ta'nig pata'taqatipnig aq etli 'npu'tipnig paqtaqamigtug. ¹⁸ Wenig wesguma'sni ta'n tujiw Gjinisgam teplumsiteg, “Mo eigtnug pisgweta'new na maqamigew ta'n tli atlasmultinew maw ni'n”? Etna na negmow ta'n mo jigs'tmu'tigupnig. Ta'nig mo getu majulgwala'tigupnn. ¹⁹ Na nige' gisi ns'tasulti'gw, mo gisi lta'gupnig muta elistmu'tijig aq megtua'titl Gjinisgaml aq mo getlams'tasultigupnig.

4

Gjinisgam ugtmimajuinumg atlasmultitaq

¹ Me' nige' gisgug Gjinisgam teplumugsi'gw ugjit gisi lta'new ta'n tli atlasmultitesnu maw negm. Gatu ango'tmug, glaman gisi lta'toqs'p ta'n tli atlasmultitoqs'p, glaman ma wen esgwa'lam't. ²⁻³ Ginu nutmu'gup gelu'lg agnutmaqan ugjit Gjinisgam ugtatlasmutim. Ginu ta'nig getlams'tasulti'gw 'lta'tesnu aq mawi atlasmultitesnu maw Gjinisgam 'st'ge' ta'n teli tplumugsi'gup. Gatu igtig ta'n Mowis tewa'la'tipni Ijipteg mo getlams'tasultiligupni. Elt nutmi'tip na agnutmaqan, gatu mo teli ula'lugwi'tigup. Muta nutmi'titeg, mo wesua'tu'tigup, aq mo getlams'tasultigupnig. Na teliaq ta'n Gjinisgam telimapni,

“Wegaiap aq ml'g'pugueiap. Telueiap,
‘Mo eigtnug jugwita'new na maqamigew
aq na tli atlasmultinew maw ni'n.’ ”

Gjinisgam na teluet, we'gaw gisite'tg'p ugjit mimajuinu'g maw atlasmultitaq maw negm weja'tegemg ta'n gis gaqa'toq ugtlgowaqan ta'n tujiw gisito'q ugs'tqamu. ⁴ Muta na'tami Gjinisgam ugtwi'gatigng telueg ugjit na lluignegewei na'gweg,

“Gjinisgam atlas mip lluignegewei na'gweg
ta'n tujiw gis gaqa'toqeg 'ms't ta'n te's'g ugtlgowaqan.”

⁵ Gjinisgam ap wesgutg'p na'tami sape'wig ugtwi'gatigng,
“Mo eigtnug gisi pisgweta'new na maqamigew
aq mawi atlasmultinew maw ni'n.”

⁶ Na ta'nig amgwes nutmi'tip gelu'lg agnutmaqan ugjit 'lta'new aq atlasmultinew maw Gjinisgaml mo gisi lta'gwi muta elistua'tipni. Gatu igtig eimu'tijig wel'te'tmi'tip 'lta'new ta'n mawi atlasmultitaq maw Gjinisgaml. Gjinisgam ignmuaji pisgweta'new aq atlasmultinew maw negm. ⁷ Ula na musga'tugsi'gw teliaq Gjinisgam iga'toqop tetaputesg ugjit 'lta'new aq ugs'ta'tinew aq atlasmultinew maw negm. Gjinisgam amgwesewei wesgumapni Isle'laq ta'nig weja'tipnig Ijipteg. Me' enmiaq ap wi't'g'p aq Ta'pito'q ewi'gig'p wi'gatignigtug,

“Nige' ta'n tujiw Gjinisgam wigumugsioq
ugjit aji atlasmultinew maw negm,
jigs'tmug aq mut ml'gatpa'tinew
aq 'ggamlamunual mlg'sultinew.”

⁸ Ja'sua mo ignmuasni atlasmultinew ta'n teli tplumsip Gjinisgam muta mo getlams'tasultigupnig. Etna na ugjit me' enmiaq Gjinisgam wesgutg'p igtig na'gweg.

⁹ Na ugjit me' esgwiaq ugjit Gjinisgam ugtmimajuinumg atlasmultilitaq ta'n Gjinisgam atlasmitew lluignegewei na'gweg. ¹⁰ Gjinisgam teplumugsi'gw iga'qt'tew na'gweg ta'n tujiw mimajuinu mawi atlasmitew maw Gjinisgam. Mo nugu elita'sigw ugtlgowaqan ta'n ellugwatg ugjit ugs'tan gatu awna elita'sit ta'n Gjinisgam gis tla'teget. Na tli atlasmitew pa wije aq Gjinisgam ta'n teli atlas mip lluignegewei na'gweg. ¹¹ Ginu nige' winpasultinej lita'sua'lanenu Gjinisgam aq jigs'tuanenu glaman mawi atlasmultitesnu

maw Gjinisgam. Glaman ma wen ginu te'si'gw listmug aq ma gis pisgwa'gw 'st'ge' negmow ta'n nisia'tipnig elue'utigug aq mo gisi pisgweta'gupnig.

¹² Gjinisgam ugglusuaqanm na mimajig aq elugweg. Me' gi'g aq espo'qwas'g ta'n etu'gwi'g aq saputi tmsewe'g. Pa na wije'i Gjinisgam ugglusuaqanm panwijgatmas'gl 'gmimajuaqanm aq 'gtangita'suaqanm aq 'gjijaqamij glapis ugtejgewei. Mo eigtnug ta'n pas'g goqwei gis mimugwa'tas'gt'tew. Isum'sgl 'gtangita'suaqanml 'ggamlamung ta'n teli angita'sin aq ta'n goqwei tel puatmn aq ta'n telgwijing. ¹³ Mo eigtnug goqwei gis mimugwa'tuan Gjinisgam. 'Ms't goqwe'l ta'n gisita's'gl gis neia'total Gjinisgam ugpugugug. Gjinisgam na newgte'jit el paqapugwatmn ta'n goqwei gisi opla'tun aq wini angita'sin.

Se'sus na mawi espe'g patlia's

¹⁴ Ginu gis geggunug mawi espe'g patlia's, ta'n gis elietaq Gjinisgamewigtug. Etna na negm Se'sus, Gjinisgam Gisiteget uggwisl. Amujpa siaw melgi gtlams'tasulti'gw Se'susewigtug aq igtigig tlimug ta'n teli agnutmu'ti'gw. ¹⁵ Ta'n tel sespeta'sulti'gw Se'sus na mawi espe'g patlia's na wije'i tel sespetelmugsi'gw. Negm elt wet nu'gwalut'p pata'tegen 'st'ge' pa gilew pas'g mu pata'tegegup. ¹⁶ Muta Se'sus patlia'suit ugjit ginu, ml'gita'sultinej nige' aq igani lta'nej Gjinisgamewigtug a'sutmaqanigtug. Gjinisgam ta'n ewlitelmugsi'gw aq nutmugsi'gw ta'n teli a'sutma'ti'gw. Uleiugsitesnu aq apoqon-mugsitesnu ta'n tel nuta'ma'ti'gw.

5

¹ Ta'n te'sit espe'g patlia's weji mgnut ugtmimajuinung aq telgitasit lugowan Gjinisgaml ugjit negmow. Na glaman gisi ignmuataq Gjinisgaml ugtignmatimgewe'l aq wi'sisg nu'gwa'lanew patgulmesigaqanigtug ugjit ugtlue'utiwal jigla'tas'gtn. Na tela'teget ugjit ta'nig pata'taqatijig gatu mo geitu'ti'gw opla'taqatinew. ² Negm na espe'g patlia's. Gis sangewe'g ugjit ta'nig pata'taqatijig gatu mo geitu'ti'gw opla'taqatinew muta elt negm mimajuinu'it aq pata'teget. ³ Muta elt opla'tegej negm, amujpa na elugwatmuatl ignmatimgewe'l aq nu'gwa'lanew wi'sisg patgulmesigaqanigtug ugjit ignmugsin Gjinisgam. Mu tela'teget ugjit pas'g igtigig mimajuinu'g ugtlue'utiwal gatu maw ugjit negm ugtlue'uti'l apigsigtuaten. ⁴ Mo wen megensigw ugjit gepmitelmugsin ta'n teli espe'g patlia'suin. Gjinisgam megnatl na ji'nmul aq gisa'latl espe'g patlia'suin pa wije'i aq A'lano'q ta'n tel megnmut'p.

⁵ Pa na wije'i, Se'suguli na mo wesua'tugup negm espitelmugsin, ta'n teli espe'g patlia'suij, awna Gjinisgaml telimt'pnn,

“Gi'l na 'ngwis. Gisgug nige' ni'n gujj.”

⁶ Aq ap teluet Gjinisgam na'tami se'g ugtwi'gatignigtug,

“Gi'l patlia'suites iapjiw

'st'ge' na patlia'saq Meljisateg.” Na.

⁷ Ugs'tqamu eigeg, Se'sus a'sutmap aq etawaqtmuatl Gjinisgaml aq gesigawtemit aq ugsaqpigun guta'tigl. Etawaqtmuatl Gjinisgaml ta'n gisi ugs'tawital 'npuaqanigtug. Ta'n teli ul'te'tg ugjit apji jigs'tuan Gjinisgaml, na tujiw Gjinisgam nutmuatl aq apaji minua'latl utqutaqane'gati. ⁸ Je tlia negm na Gjinisgam Uggwisl, Se'sus gegnutmasit jigs'tuan Gjinisgaml. Gegnutmasit apji tla'tegen ta'n Gjinisgaml tel puatmlij we'gaw ta'n teli ulmaje'g'p. ⁹ Ta'n tujiw gisi np'geg aq gaqa'toqeg ula ugtlgowaqan, na Se'sus wej gisa'tasit newgte'jit ta'n gi's gisa'laji mimajuinu'g tan'ig jigs'tagwi'titl iapjiw ugs'tawinew. ¹⁰ Gjinisgam wel'telmatl aq tel lugwalatl mawi espe'litl patlia'suilin pa na wije'i aq Meljisatega.

Ango'tmug aq mut puna'tunew ta'n teli gtlams'tasultioq

¹¹ Pugwelg ta'n goqwei gis telueieg ugjit ta'n teliaq pas'g na metue'g ta'n tl gnu'a'tultoqs'p muta tetuji waqqaj 'ns'tmu'tioq. ¹² Gis tepiaq ta'n goqwei gis tlimuleg na nige' gilew nat wen gina'mua'titoqs'p. Gatu awna me' pualuloq gina'mugsinew ta'n goqwei na amgwes gegina'mugsioqop ugjit Gjinisgam ugtagnutmaqanm. Telteg gis mijipjewe malgotmn gatu awna amujpa siawi samqwatioq mllagejg pa wije aq gopisun. ¹³ Ta'n wen pas'g me' esamqwaj mllagejg na negm me' mijua'ji'jg, aq mo goqwei 'gji'tug ta'n goqwei tetapu'aq aq ta'n goqwei mo tetapuannug, muta gopisun na. ¹⁴ Melgignaq mijipjewe ugjit wel gisiguultijig, na ta'nig apji e'wmi'tij ugtangita'suaqanmual aq gisi gji'tutaq ta'n goqwei gelu'lg aq ta'n goqwei mo glu'gtng. Gi's gisigu'ltioq, gatu me' telo'ltioq pa wije aq gopisunji'jg.

6

Pun tlo'ltigw pa wije aq mijua'ji'jg aq igani 'lta'nej ta'n gnu'tmasulti'gup ugjit Se'suguli

¹ Me' na igani 'lta'nej ta'n goqwei amgwes gis gnu'tmasulti'gup. Unjig 'lta'nej ta'n goqwe'l melgi gtlams'tasultinej aq me' goqwei 'gji'tunenu ugjit Se'suguli aq ta'n goqwei puatmugsi'gw tla'taqatinenu. Amgwesewe'ig ta'n tujiw poqji gtlams'tasulti'gweg Gjinisgamewigtug gegina'masulti'gup jiglita'nenu elue'utigtug ta'n la'lugsitoqs'p mn'tua'gig. Gegina'masulti'gup 'gtlams'tasultinenu Se'suguliewigtug ugjit ugs'taultinenu. ² Gis gegnu'tmugsioq ugjit sign'tasuti'l, aq iga'toqol 'gpitnn un'jiwal ta'nig getlams'tasultijig, aq gis gegnu'tmugsioq ugjit apaji minunsultitaq ta'nig nepu'tipnig, aq ta'n Gjinisgam ilsumataq ta'n tel te'pmi'tij. Gis geituoqol wegla. ³ Nige' igani 'lta'nej ta'n tel gina'mua'ti'gw. Etna na ula tla'taqatitesnu, Gjinisgam na teli ul'te'tg. Na.

⁴ Pa na mimajuinu'g ejiglita'tij ta'n teli gtlams'tua'tipnn Gisitegelitl ma gisi apaja'lamgig apaji gawasgita'sultinew Gisitegeteg. Eig'pnig newgt Gisiteget ugtwasetegm. Geitu'tip ugtignmatimge'w m aq mesna'tipnn Wejuli Nisgaml maw igtigig. ⁵ Gis geitu'tip Gisitegelitl ugglusuaqanm gelu'lg. Aq gis geitu'tip Gisitegelitl ugml'gigno'tim elugweg ugtinnewaq. Na wije ml'gigno'ti ta'n Gisiteget musga'tugsioq ta'n teli elege'witewit. ⁶ Pa na puna'tu'tij ta'n teli gtlams'tasulti'tij 'lpa ma wenn gisi apaja'lagwi ap gawasgita'sultinew 'mjit ap newgt muta apaji minu gujjiewgta'titl Gjinisgam Uggwisl, gujjiewegtug 'mjit ap newgt. Ma'muni neia'tu'tij mimajuinuigtug ta'n teli ntaqo'qona'la'tij.

⁷ Na maqamigew ta'n gispatoq wet samqwaq ta'n tujiw gigpesan nisfaq. Aq weligwengl iga'taqan ta'n gisi e'wmegl ugjit negla weli epgenmi'titl. Weligwegl mijipjewe. Wela'ltimge'w'e' wejiaqal Gisitegetewigtug. ⁸ Gatu pas'g nigweg'sn goqominaqsi'g aq ginigweji'jg, mo tali ugtapsuninug ula maqamigew. Ta'n wen assutg tluetew, "Ula iga'taqan waju'aq mjegei. Amujpa nu'gwa'tutesnu." Na.

⁹ Nigmatut, je tlia tluewistueg, ninen wel'telmuleg aq mo telita'sultiweg ejiglita'ioq ta'n teli gtlams'tasultioq. Ta'n tel pmita'ioq musga'tuoq ta'n teli ugs'ta'ti. ¹⁰ Mo Gisiteget istuitelmaqul, gigwajite'teget. Ma awan'ta'suatmulugul 'gtlugowaqanml gis tla'tege'tpn gisna 'gsaltuaqan ta'n tel musga'tu't'p. Apoqonma'tpnig ta'nig getlams'tasultijig aq wije me' siaw teli apoqonmajig. ¹¹ Ninen mesgi'g wetmite'tmuloq ta'n teli ul'te'tmuloq ingute'jit ta'n te'sioq. Siaw winpasultigw ta'n tel munso'tmoq glapis ugtejgewei glaman ta'n teli angita'sultioq aq elita'sultioq na tliatew. ¹² Mu pualulueg malo'ltinew gatu awna wije tlo'ltinew 'st'ge' igtigig ta'nig getlams'tasultijig. Mo negmow siwia'ti'gw gatu munso'ltijig enmi gtlams'tasultinew glapis ugtejgewei. Aq msntaq ta'n goqwei Gjinisgam teli tplumapni.

Ta'n goqwei Gisiteget teplumugsi'gw na tla'tegetew

¹³ Ta'n tujiw Gisiteget el'toq ugteplumtingewe'l ugjit Aplamal elui'tmasip tla'tegen ta'n goqwei teli tplumsip. Mo wen eimug je mu newgte'jit ta'n naji espeug aq negm. We'gaw e'w'g ugwisunm ta'n tujiw teli lui'tmasip. ¹⁴ Negm teluet, "Ni'n teplumul gi'l, wel'telmul ignmulin pugwelgig ta'n ugtapegsites." ¹⁵ Aplam pegiji esgmap glapis mesng'p ta'n goqwei Gjinisgam teplumapnn. ¹⁶ Ta'n tujiw mimajuinu elui'tmasit, e'w'g wisun nat wenn mawi espeinitl je mu negm. Aq na elui'tmasuaqan ml'gita'n aq nenga'toqol 'ms't gi'gaja'suaqan. ¹⁷ Na Gjinisgam puatg'p gnua'tuan ugtmimajuinung menaqqajewei msntaq ta'n goqwei teplumapni aq mo eigtnug gawasgapuguen ta'n teluet, toqo ap angua'toq ta'n telui'tmasit na teplumtingewei. ¹⁸ Na tela'teget glaman 'gjitmi gji'tu'g Gisiteget tla'tegetew ta'n goqwe'l teplumugsi'gw. Etna na wegla tapu'gl mo eigtnug gis sa'se'wa's'gtn ugjit Gisiteget. Mo eigtnug egsuen. Aq ta'n goqwei teplumsip ma gawasga's'gtn glaman sangewitelmug Gisiteget. Geitu'g ignmugsitesnu ta'n goqwe'l teplumugsi'gup aq msnmneni, ta'n eligasulti'gw Gisitegetewigtug. ¹⁹ Ula ta'n elita'sulti'gw ugjit msnmneni pa wije'i aq gl'pisun ugjit 'gjijaqamijinaq ta'n tel gnn'g. Ma maja's'gtnug. Teli mlg'teg ugjit 'gjijaqamijinaq pa wije'i aq gl'pisun 'gtulg. Aq wet saputa's'g laqpilaqanigtug wa'so'qewei a'sutuo'guom ta'n lame'g pitu' piteg. Ta'n ginu elita'sulti'gw na Se'sus muta wet saputa'sit wa'so'q aq neia'sit ta'n Gjinisgaml eimlij. ²⁰ Se'sus iganapti'gmugsi'gw ugjit apoqonmugsinew. Nige' gis lieteg na'te'l ge's mu ginu aq pisgwa't ta'n Gisiteget eimlij. Negm pa na wije'i aq Meljisateg ta'n tel patlia'suip. Nige' Westaulg mawi espe'g patlia'suit iapjiw.

7

Na Patlia's ta'n teluisit Meljisateg

¹ Ula Meljisateg etli elege'witewip na 'gjigang teluisig Seilem aq a'sutmessewaji mimajuinu'g Gisitegetewigtug, Gisiteget na mawi espe'g. Na ge's Aplam wejgwi apaja'siteg na api matnaqqet ne'pa'sni' elege'wiliji. Meljisateg a'suguapnn aq a'sutmessewapnn Gisitegetewigtug. ² Aplam newgtisga'qal i' te'sunemi'gl i' tepgisa'toqol ta'n te's'gl goqwe'l gisi ugsua'toqol ta'n etl matnaqqep. Na newgtejgl newgtisga'qal ignmuatl Meljisategal. (Meljisateg toqongl wisunn, amgwesewei wisun na "Elege'wit ta'n maw getlamiet." Negm etli elege'witewit 'gjigang teluisig Seilem. Na glusuaqan Seilem telueg "Wantaqo'ti." Etna na ugjit telui'tut "Elege'wit ta'n gisa'toq wantaqo'ti.") ³ Mo mesaqan wi'gas'gtnug Gisiteget wi'gatignigtug ugjit Meljisateg ujil aq uggwitl gisna ta'n elagutg. Mu tami ewi'gas'gtnug ugs'tqamuin gisna npmn. Pa na wije'i aq siaw patlia'suit iapjiw pa na wije'i aq Gisiteget uggwisl.

⁴ Nemituoq nige' Meljisateg ta'n tetuji espe'g aq Aplamo'q. Gujjinaq, Aplamo'q, ignmuapnn ta's'g ta'n goqwei weja'toq etli nting. ⁵ 'Tplutaqan telueg, 'Ms't wen Isle'lewa'j amujpa ignmuaji patlia'sg na newgtejgl newgtisga'qal ta'n te's'gl goqwe'l gisi msnmi'tij. Na negmow patlia'sg wettaqia'tijig Li'paieg. Telgitas'g ugsua'tunew ta's'gl negmow ta'n ugtmimajuinung. We'gaw negmow elt wettaqiejig Aplameg. ⁶ Gatu awna Meljisateg mo wettaqiegupnn Li'paieg, gatu weji mgng'pnn Aplameg newgtejgl newgtisga'qal aq a'sutmessewapnn Aplamal negm. Aplam ta'n teli tplumu't'p Gisitegelitl ugjit 'msnmnew ta'n goqwe'l gelu'lg. ⁷ 'Ms't wen geitoq ta'n wen a'sutmessewaji igtigig mimajuinu'g, me' espe'g je mu ala igtigi. Na mimajuinu ta'n me' espe'g gisi apoqonmuaji ta'nig ewle'jultiliji. ⁸ Patlia'sg ta'n 'npu'titaq, negmow megenmi'titl newgtejgl newgtisga'qal wejiaqal ugtmimajuinung aq me' enmiaq 'npu'titaq. Gatu awna Meljisateg ta'n megeng'pnn newgt newgtisga'qal wejiaqal Aplameg, mo ewi'gas'gtnug ta'n tli np'tew. ⁹ Aq nige' wesgutmeg ta'n tujiw Aplam apangitgeg na newgt newgtisga'qal Meljisategal. Etna pa na wije'i aq Li'pai ta'n wettaqietew Aplameg apangitg'p. We'gaw Li'pai'o'q wet apangitmi'tipnn Meljisategal muta wetapegsip Aplamo'q. (Li'pai ta'n patlia'suip aq maw ta'n wetapegsultijig me' patlia'su'ultijig nige' gisgug.) Mesnmi'titl newgt

newgtisga'gal, weji ignmutl ugmimajuinumg. ¹⁰ Je tlia Li'pai me' menaq angite'tasigup ta'n tujiw unijgamijgi Aplamal, weltesguateg Meljisategal aq na newgt newgtisga'qal ignmuapnn.

¹¹ Ta'n tujiw mimajuinu'g na Isle'laq ignmutpnig 'tplutaqan na tujiw patlia'sg ta'n wetapegsultijig Li'paieg iganpugultijig. Pa na patlia'sg gis gaqi gisa'tu'tisn ugtlgowaqan-uow na mo puatasiwisoq ap igtig piluei patlia's neia'sin. Ula newgte'jit patlia'suitew pa na wije aq Meljisateg. Mo tle'gw 'st'ge' ta'nig wettaqiejig Li'pai aq uggwisl A'lan. ¹² Nige' Gisiteget megnatl ap igtigl patlia'sl pa na wije aq Meljisateg. Ula patlia's mo wettaqiegw Li'paieg glaman amujpa sa'se'wa'tmg 'tplutaqan. 'Tplutaqan telueg patlia'sg amujpa wettaqiejig Li'paieg, etna na ugjit. ¹³ Na newgte'jit ta'n teli agnimuj, na Westaulg, tleiawig na 'Nnu'g ta'nig wetapegsultijig Jutaeg. Wegla mimajuinu'g menaq patlia'suulti'gw patgulmesigaqanigtug. ¹⁴ 'Lpa weli gji'tas'g weji ugs'tqamuip ta'nig wetapegsultijig na 'Nnu'g 'Jutaewa'jg, aq Mowis mo ewi'taqupni ta'nig wetapegsultijig Jutaeg ta'n wesgumateg patlia'sg.

Westaulg patlia'suit pa wije aq Meljisateg

¹⁵ Gatu nige' Westaulg neia'sit. Pa na wije aq Meljisateg me' espe'g aq Li'pai aq ta'nig wettaqiejig pa na wije Westaulg na me' espe'g. ¹⁶ Mo mimajuinu'g patlia'sualagupnn ta'n telgitas'g 'tplutaqan, gisna ta'n wettaqiej, gatu Gjinisgam megnapnn ugjit patlia'suilin muta ml'gigno'ti geggunmlij ugjit iapjiw siaw mimajilin. ¹⁷ Muta Gjinisgam ugtwi'gatiqn telueg, "Gi'l patlia'suites iapjiw pa na wije aq Meljisateg ta'n tel patlia'suit." ¹⁸ Na 'tplutaqan Mowisewe'l mo gisa'tugup ta'n goqwei telteg lugwatmn. Pas'g musga'tugsi'gw ta'n teli opla'taqati'gup. Mo gis gisa'lugsigw mo pata'taqatinenu. Etna na ugjit mo gisa'lugsig'gup gigjita'nenu Gjinisgamewigtug. Na tujiw sitatug iga'tas'gl. ¹⁹ Gatu nige' me' gelu'lg ta'n lita'sultitesnu, na negm Se'sus ta'n gisa'lugsig'gw gigjita'nenu Gjinisgamewigtug.

²⁰ Gjinisgam mo elui'tmasiwg ta'n tujiw igtigig patlia'sua'luteg. ²¹ Gatu nige' Gjinisgam elui'tmasip ta'n tujiw Se'sus patlia'suiteg aq telimatl,

"Ni'n na Gjisaqamaw

aq gis lui'tmasiap aq ma gawasga'tu,

'Gi'l patlia'suites iapjiw.' "

²² Na telueg, piltuteg ugjit negm Se'sus. Negm gisa'toq na tetuji aji gelu'lg mawag-nutmamgewei ta'n gi's gisi ugja'toq. Gjinisgam megenatl Se'sugulial ugjit apjiw patlia'suilitew. Etna na ugjit geitu'g ta'n goqwei Se'sus teplumugsi'gw amuj tliatew.

²³ Ap piltuteg, muta ala igtigig patlia'sg pugwelg'pnig aq nepu'tipni'g aq mu gis siaw lugutigupnig. ²⁴ Gatu awna Se'sus siaw mimajit iapjiw aq ugtlgowaqan ta'n patlia'suit, mo siawa'sgt nug ugjit natuenig pilue'g. ²⁵ Ap nige' aq iapjiw gisi ugs'tawiaji 'ms't ta'nig el'ta'liji Gjinisgamewigtug, wet sapu tl lugutilijig negmeg, muta negm iapjiw mimajit aq eltawaqtmuatl Gjinisgaml ugjit negmow.

²⁶ Se'sus nige' na mawi espe'g patlia's. Apoqonmugsi'gw ta'n tel nuta'maigw. Sape'wit, aq mo amsalteg eigtnug ugtinneg aq mo lue'uti. Tepgisa'tasit ginu elue'winu'g aq Gjinisgaml weji unaqa'lut wa'so'q ta'n mawi gepmitelmut. ²⁷ Me' tetuji espe'g aq igtigig espo'ltijig patlia'sg. Te'sigisg'g amujpa na negmow tmg nu'gwa'lanew wi'sis patgulmesigaqanigtug ugjit ugtlue'utiwal. Aq na tujiw ugjit igtig mimajuinu'g. Gatu mo Se'sus tela'tegegup. Igalsip newgt aq ma nugu ta'n tujiw ignmalsiteg gujjiewgto'ten.

²⁸ Ta'n tel wi'gas'g 'tplutaqan Mowisewe'i, te's newgtipunqeg, newgte'jit ta'n te'sijig patlia'sg megenut ugjit espe'g patlia'suin, negm na ji'nm ta'n pata'teget aq 'np'tew. Gatu me' enmiaq Gjinisgam teplumsip aq elui'tmasip ugjit 'lgiman uggwisl mawi espe'tew patlia's. Mo eigtnug Se'sus pata'tegegw. Iapjiw mawi espe'tew patlia's.

8

Nige' Se'sus mawi espe'g patlia's ugjit ginu

¹ Ula na giasgiwewei ta'n goqwei wesgutm. Ginu geggunug mawi espe'g patlia's ta'n pemgopit ugtinaqanmg Gisitegelitl, Gisiteget ta'n maw gepmitelmut wa'so'q. ² Se'sus, na mawi espe'g patlia's, etl lugwatg ugtlgowaqan na'te'l. Patlia'suit wa'so'qewei a'sutuo'guomg ta'n maw gepme'g. Etl lugwet na'te'l wiguow ta'n Gjinisgam Gisiteget gisito'q, ta'n ji'nm mu gisitug.

³ Ta'n te'sit espe'g patlia's telgitasit iga'tun ignmatimgewei gisna wi'sisg ta'n ne'potg patgulmesigaqanigtug aq nugwa'lut ugjit Gjinisgam. Etna na ugjit megenut. Aq nige' Se'sus ginuwei mawi espe'g patlia's amujpa na geggung nat goqwei ta'n ignmuan Gjinisgaml. ⁴ Lpa na ugs'tqamug eig's, mu eigtnug gis patlia'suin. Muta patlia'sg eigig ta'n ignmuetu'tij ignmatimgewei ta'n telgitas'g Lesui'peweiei 'tplutaqan. ⁵ Gatu na 'lgowaqan ta'n ala patlia'sg tela'tu'titl pas'g napgeta's'gl aq 'st'ge' gji'jaqamiju'aqal ta'n goqwei teliaq wa'so'q. Pa na wije't'p ugjit Mowiso'q. Ta'n tujiw, Gjinisgam telimapnn Mowisal 'ltu'tinew sape'wig wi'g teplumtingeweiei teluet, "Ango'te'n ta'n teli'tun 'ms't goqwei menaqqajewei st'ge' ta'n tel gnu'tmulap aq musga'tulap gm'tnigtug." ⁶ Glapis gatu nige' Se'sus ignmut 'lgowaqan ta'n mawi espe'g je mu ala igtigig patlia'sg. Negm na nuji glutmelsewet ugjit me' aji gelu'lg gis agnutmamngewei ugjit Gjinisgaml aq maw mimajuinu'g aq tetpaqa'toq. Me' aji gelu'lg muta Gjinisgam teplumaji mimajuinu'g me' ma'muni ulapetmnew.

⁷ Pa na mo goqwei amsaltenugusn amgwesewei gisagnutmamngewe'l, mu nugu 'l'ta's'gtnuisoq tapuwei. Gatu mimajuinu'g mu gis gugunmi'tigup amgwesewei gisagnutmamngewe'l. Etna na ugjit Gjinisgam weji el'toqop igtig gisagnutmamngewe'l. ⁸ IIsutg na amgwesewei gisagnutmamngewe'l mo elugwenug. Gjinisgam teluet,

"Tetaputesg iga'q

ta'n tujiw 'ltutes pilei gisagnutmamngewei

ugjit na 'Nnu'g telui'tmi'tij Lesui'paq

ta'n wigultijig Isle'lewa'gig aq Jutiaewa'gig.

⁹ Ma wije'nug aq na mawagnutmamngewei

ta'n ni'n eltaqapnig gujjuaqi'g.

Na na'gweg ta'n wesua'tugupnig ugpitnuaq

aq tewa'lg'pni na maqamigew, teluisig Ijipteg.

Mo siaw gugunmi'tigup teplumtingewe'l

ta'n gis agnutma'tieg'p, etna na ugjit eliamgupni.

¹⁰ Gatu nige' na ula pilei mawagnutmamngewei

ltua's 'ntmimajuinumg Isle'laq.

Tliatew me' enmiaq. Teplumgig,

'Ni'n 'nt'tplutaqanml iga'tua's

ugtangita'suaqanmuaq

aq guguntaq uggamlamunuaq.

Emtoqwalitaq ni'n Gjinisgam

aq negmow na 'ntmimajuinuitaq.'

¹¹ Ma nugu wen gina'muagwi aq tlima'qwi,

'Gji'jiatoqs'p ta'n wen Gjinisgam.'

Muta 'ms't 'gji'jitaq ni'n,

ms't ta'n maw maljewe'jg aq ta'n maw gisigu'tijig.

¹² Ewritelma's ta'nig opla'taqati'tij

aq apigsigtua's ta'n teli pata'taqati'tij

aq ma nugu migwite'tmuaqul ugtlue'utiwaq."

Na teluet Gjinisgam.

¹³ Ta'n tujiw wesgutg'pneg pilei teplumtingewei ta'n 'ltutew Gjinisgam musga'toq na amgwesewei mu elugwenug. Mo gi's gisa'lagwi mimajuinu'g gigjita'new Gjinisgamewigtug muta mimajuinu'g mo gi's gaqi majulgwalagwi. Na glaman apugjig ma e'wa's't'nug.

9

Gjinisgam ta'n teli emtoqwalut ugs'tqamu aq ta'n teli emtoqwalut wa'so'q

¹ Ewi'gas'g amgwesewei gis mawagnutmamgewei ta'n telteg ugjit mimajuinu'g teli emtoqwala'titl Gjinisgam aq ta'n telteg tla'taqati'tij. Aq eteg'p a'sutuo'guom wi'g ta'n mimajuinu'g gisi 'ltu'tij. ² Anapjeteg wi'g gisgaja'tu'tij aq mawgtaqane'wa's'gl. Amgwesewei telui'tmi'tij gepme'g. Wasoqweg na'te'l newgte' menjepuguig aq patauti ta'n ignmatingewei pipnaqann Nisgamewei tepteg. ³ Ta'puewei ase'g laqpilaqan na eteg telui'tas'g ta'n maw gepme'g mawgtaqane'wa's'gl, Gjinisgam ugt'pung. ⁴ Na'te'l pitegl patgulmesigaqan wisaw sulieweigtug oqonisgwa'tas'g ugjit ta'n etl nu'gwa'tas'gl weljema'gewe'l. Elt lisqli'gn aq pituega'tas'g wisaw sulieweigtug oqonisgwa'tas'g. Lisqli'gnigtug pitegl wisaw sulieweie'i wo'g ta'n pipnaqan teluisig manna eteg, aq A'lan ugtaptu'nm ta'n nigweg'pnig nipi'g, aq tapu'gl sasqle'gl gun'teweie'l, ta'n glusuaqann ewi'gas'gl Gjinisgam ugt'tplutaqanml. ⁵ Nasega'tas'gl usgittug lisqli'gnigtug ta'n teli angamgusijig 'st'ge' ansale'wiji'g. Musga'tu'tij Gjinisgam i'mn na'te'l. Unisqiwaq siplaqpiliji toqo amgwagwi'titl. Gegupijig lisqli'gnigtug ta'n i' tli apigsigtas'g elue'uti'l. Gatu nige' mo gis gnua'tuluow 'ms't goqwei.

⁶ Gatu ta'n tujiw wegla goqwe'l tel gisgaja'ta's'gegl na patlia'sg te'sigisg'g pisgweta'jig amgwesewei ta'n teluisig gepme'g aq tela'taqatijig ta'n telgitasulti'tij. ⁷ Gatu awna pas'g na mawi espe'g patlia's, pija'sit lame'g tapuewei ta'n teluisig maw gepme'g aq pas'g newgti gisgug te's newgtipunqeg na tla'tegetew. Nespnatl wi'sisl umal'tem ugjit negm ugtlue'uti'l aq ugtlue'utiwal ta'n mimajuinu'g gis tla'taqati'tij gatu mo geitu'ti'gw etl pata'taqatijig. ⁸ Wejuli Nisgam weji gnu'tmugsi'gw ta'n maw gepme'g na me' menaq pana'tas'gtnug glapis Gjinisgam pile'g teplumtingewei iga'toq. ⁹ Etna na napgaqan ugjit nige', me' enmiaq. Aq nige' gis tliaq. Ignmatingewei aq wi'sisg nu'gwa'lut'pnig patgulmesigaqanigtug ugjit ignmutpnig Gjinisgam. Gatu mo eigtnug gisa'tun mimajuinu'g mujgajewe'gtn uggamlamunual. ¹⁰ Muta sa'qawei gisagnutmamgewe'l wegla pas'g tle'l ta'n mimajuinu'g tla'tutaq mijipjewe'i, samqwan aq ta'n tel mili waqamalsulti'tij. Maqatawe'l 'tplutaqan ta'n tli e'wa's'gt'tal glapis Gjinisgam neia'toq pilue'l.

¹¹ Gatu nige' Se'suguli gis pegising'pnaq. Negm na mawi espe'g patlia's aq ta'n goqwe'l gelu'lgil gisgattegl. Na wiguow ta'n elugwatg me' espe'g aq maw mujgajeweieg je newgte' ugs'tqamug. Mu ji'nm gisitug aq mu ula ugs'tqamug tle'. ¹² Tepiaq ugjit Se'sus newgtejgeg pisgwa't ta'n maw gepme'g aq gisi iga'lugsi'gw lue'uti ta'n teli assumugsi'gup. Na wet tla'tegep ta'n gaqiguniepnaq gujjieweigtug. Etna na umal'tem ta'n guta'tas'g mo wi'sisg umal'temuow. ¹³ Ta'n telteg amgwesewei gisagnutmamgewei teplumtingewei na ta'n tujiw mimajuinu'g pata'taqati'tij mo gisi pisgweta'new 'gja'sutuo'guomg muta mo waqamo'lti'gw Gjinisgamewigtug. Amujpa na patlia's ne'pa'ji wi'sisg aq se'sapaqtestas'gl na te'pljig umal'temuow aq latto'laq aq piwoqteq goqwei ta'n tel nu'gwa'luj wen'jitia'mujg. Na tela'teget gisa'la'titl waqamo'ltinew ugjit 'gja'sutuo'guomg pisgweta'new. ¹⁴ Na nige' ula teliaq me' gatu ma'muni pgwatunew Se'suguli umal'tem ta'n tujiw nepgaq aq gaqiguniepnaq. Mo goqwei amsaltenug negmeg. Wet sapu tl lugwet Wejuli Nisgam ta'n apji mimajit Se'sus iga'toqop ugmimajuqaqanm gujjieweigtug. Na menaqqajewe'i ignmatingewei ugjit 'gtlue'utiwal. Ignmatingewei ta'n iapjiwewe'tew aq Gjinisgam wel'te'tg. Na tela'tegep, gis waqama'lugsitesnu 'ggamlamuninal ta'n teli pata'taqati'gw. Aq mo

nugu wejo'tmnenu waqamalsulti'gw ta'n ginu gis tla'taqati'gw gatu awna Se'suguli gisi iga'toqop ugmimajuaqanm ugjit ginu. Glaman nige' gis lugowatesnu Gjinisgam ta'n apji mimajit.

¹⁵ Etna na ugjit Se'suguli gi's gisi gisgaja'toq pilei gisagnutmamgewei glaman negla ta'n Gjinisgam wigumaji 'msntaq iapjiwewei ul'telmugsinew ta'n Gjinisgam teli tplum-sip. Ula gis tliatew muta Se'suguli weji np'g'pnaq ugjit apigsigtuan mimajuinu'g ta'n teli opla'taqa'tipnig ge's eimu'tili'titeg amgwesewei gisagnutmamgewei.

¹⁶ Pa na mimajuinu mesaqan wi'gas'g ugjit wen'ji'guom ignmuaj uggwisl ta'n tujiw np'g, ma uggwisl gisi msnmligw glapis gisi np'g ungi'gw ¹⁷ Muta mo teli ugtap-suninug ge's mimajuinu ta'n gisitoqop me' mimajit. Pas'g igani lietew ta'n tujiw gisi np'g. ¹⁸ Etna na ugjit amgwesewei gisagnutmamgewei gelu'lg'p ugjit ta'n tujiw wi'sisg ne'pa'tij aq e'wmi'tij mal'tew. ¹⁹ Amgwesewei Mowis telimapni mimajuinu'g ta'n te's'g 'tplutaqann. Na tujiw wesua'toq mal'tew wen'jitia'mu'tl aq te'pljig wiaqpega'toq samqwan aq se's'paqte'gl 'tplutaqanewe'l wi'gatign aq 'ms't mimajuinu'g. E'w'g isop nipispaqanjij aq megwe'g jijgluewjuapi. [Isop iga'taqanigtug etligwet.] ²⁰ Na teluet, "Ula na mal'tew ta'n gepsaqa'toq gisagnutmamgewei ta'n Gjinisgam telimugsioq, ugt'plutaqanml ugjit gilew majulgwatmnew." ²¹ Pa na wije Mowiso'q elt se's'paqtestoqopneg na mal'tew sape'wig wi'g aq ta'n te's'g goqwei e'wmi'tip ta'n teli emtoqwala'tij Gjinisgaml. ²² Getletug telgitas'g 'tplutaqanigtug. 'Lpa 'ms't goqwei gisi waqama'tas'g mal'tewigtug aq pas'g gis tli apigsigtuaten elue'uti'l ta'n tujiw mal'tew guto'tas'g.

Se'suguli igalsit ne'po'qsin ugjit jigla'tun elue'uti'l

²³ Wegla ta'n goqwe'l ugs'tqamug napgeta's'g ta'n goqwe'l wa'so'qewe'l aq amujpa na tel waqama'tas'gl wi'sis umal'temuow. Pas'g na me' ap naji puatas'g ta'n maw gelu'lg' ugjit waqama'tasin Gjinisgamewigtug. Ta'n wen getu lien na'te'l wa'so'q amujpa na gasa'tas'gl ugtlue'uti'l. ²⁴ Se'suguli mo eliegup ta'n maw gepme'g ta'n ji'nm gisitoq na ta'n napgeta's'g newgte' gjitmei. Pas'g na negm Se'sus pisgwa't wa'so'q. Nige' na'te'l nuji glutmelsewet ugjit ginu Gjinisgaml ugsisgug aq a'sutmesseugsi'gw. ²⁵ Na Lesui'pewei espe'g patlia's eliet ta'n maw gepme'g 'gjia'sutuo'guomg na sape'wig patgulmesigaqan newgti gisgug te's newgtipunqeg aq mal'tew wi'sisuewei ela'toq. Gatu Se'suguli pas'g newgt eliep Gjinisgameg ta'n tujiw gisi np'geg aq gaqiguniepnaq. ²⁶ Mo gaqaisg ulmaje'soq weja'tegemgeg ugs'tqamu gisita'sigeg. Gatu awna nige' pem giaspiaq pas'g newgt neia'sit ugjit nige' jigla'tun elue'uti. Wet sapu tl lugwet ta'n negm igalsiteg ne'po'qsin. ²⁷ Amujpa na 'ms't wen newgt nepg aq na tujiw ilsumatal Gjinisgam. ²⁸ Pa na wije Se'suguli newgt igalsip jigla'tun pugwelgl elue'uti'l. Neia'sitew 'mjit ap newgt mu ugjit lugwatmn elue'uti gatu ugs'tawian ta'nig etli esgmalji.

10

¹ Na Lesui'pewei 'tplutaqan pas'g ugjijaqamijuaq ta'n 'gjitm tela's'g wa'so'q, pas'g nunmamu'g ta'n goqwei gelu'lg' jugu'etew. Wi'sisg nu'gwa'lujig patgulmesigaqanigtug ugjit Gjinisgam. 'Lpa mo naqa's'gtnugul te'sigisg'g aq te's newgtipunqeg aq glapis. Gatu ma gis gisa'lagwi na mimajuinu'g gegnu pmita'new aq mujgajewei'gn uggamlamunual ta'n tel majulgwatmi'tij. ² Pa na wegla mimajuinu'g ta'n teli emtoqwala'til Gjinisgaml 'gjitm gis gasa'toqol ugtlue'utiwal, ma nugu gesgugtnugul uggamlamunual ugjit ugtlue'utiwal aq ma asgaiagwi'tigul. Aq mu nugu wi'sisg ne'po't'pnig ugjit na. ³ Gatu nige' ta'n wi'sisg ne'po't'pnig aq nu'gwa'lujig patgulmesigaqanigtug miguima'tiji mimajuinu'g na ugtlue'utiwal te's newgtipunqeg. ⁴ Muta latto'laq umal'temuow aq te'pljig umal'temuow mo eigtnug jigla'tun lue'uti'l.

⁵ Etna na ugjit ta'n Se'suguli getu pgisingeg ugs'tqamug telimatl Gjinisgaml ujjl, "Mo nugu puatmun wi'sis ne'po'qsineu

aq nu'gwa'lujig patgulmesigaqanigtug
aq mo puatmun ignmatimge'we'l
gatu gi'l gisgaja'tui't'p na'qi ugjit ni'n.

⁶ Mo nugu wel'te'tmun ne'po'j wi'sis
aq etl nu'gwa'luj patgulmesigaqanigtug
ugjit jiglo'tun elue'uti'l.

⁷ Na tujiw teluei,
'Gjinisgam ni'n pegisin tla'tegen ta'n tel pualin
muta gis ewi'gas'g ugjit ni'n
na 'tplutaqane'l wi'gatignigtug.' ”

⁸ Ta'n tujiw amgwe'we'i, Se'suguli teluet, “Mu nugu wel'te'tmun aq mo wela'lulug
ta'n tujiw nu'gwa'luj wi'sis patgulmesigaqanigtug ugjit jigla'tun lue'uti gisna mo
wel'te'tmun ta'n tujiw ignmatimge'we'l pegisitulgl.” Na ula teluet we'gaw telgitas'g
'tplutaqanigtug nu'gwa'lujig wi'sis patgulmesigaqanigtug. ⁹ Gatu Gjinisgam ejigla'toqop
amgwe'we'l gis agnutmamge'we'l glaman gisi 'ltutal tapue'we'l. Na tujiw Se'sus
teluet, “Gjinisgam Gisiteget, ni'n ulatet gis pegisin tla'tegen ta'n tel pualin.” ¹⁰ Muta
Se'suguli tela'tegep ta'n Gjinisgam tel pualapnn na nige' ginu waqama'lugsi'gw ta'n tel
pata'taqati'gup aq apaja'lugsi'gw ta'n Gjinisgam tli ul'telmugsi'gw. Se'suguli teli igalsip
ugmimajuaqanml gujjieweigtug. Pas'g newgt igalsip aq na tepiaq.

¹¹ Ta'n te'sit Lesui'peweie'i patlia's a'sutuo'guomg, ugtlgowaqan elugwatg te'sigis'g.
Elugwala'tij wi'sis aq nu'gwa'laji patgulme'sigaqanigtug ugjit Gjinisgam. Gatu mo
eigtug gis jigla'tun elue'uti'l. ¹² Gatu awna Se'suguli newgt igalsip ugjit elue'uti'l
ejigla'toqol. Negm na mujgajewei ignmatimge'we'i, siaw gelu'lg ugjit iapjiwewei. Na
tujiw epa'sit ugtinaqanmg Gjinisgam ujjl. ¹³ Na na'te'l esgmat glapis Gjinisgam gisi
wissuignemaj ms't wen getant'pn. ¹⁴ Ta'n tel newgt igalsip ne'po'qsinew gisa'laji mi-
majuinu'g tepgisa'laji ugjit negmewe'n na ms't negmow ta'nig gis waqama'lujig ta'n tel
pata'taqatitijig. Ta'n tel nemugsi'gw Gjinisgam “sape'ulti'gw” muta tleiaulti'gw Se'suseg.

¹⁵ Na Wejuli Nisgam wesgumugsi'gw weglaal. Telimugsi'gw ta'n Gjinisgam teluelitl,

¹⁶ “Ula na gisagnutmamge'we'i ni'n 'ltutes
ugjit negmow, wegla na'gwegl wejgwita'qal.
Ni'n iga'tua's 'nt'plutaqanml uggamlamunuaq
aq wi'gmua's ugtangita'suaqanmuaq.
Gisa'la's apji migwite'tmnew aq angite'tmnew.”

¹⁷ Na tujiw teluet, “Ma nugu migwite'tmuaq ugtlue'utiwal aq ta'n goqwe'l winjigl gis
tla'taqati'tij.” ¹⁸ Na ta'n tujiw Gjinisgam gisi apigsigtujaj mimajuinu'g ugtlue'utiwal, ma
nugu pewatas'gnug patlia'sg ne'pa'ji wi'sis ugjit jigla'tun lue'uti.

Ge' nige' gigjita'nej Gjinisgamewigtug

¹⁹ Nigmatut, nige' ml'go'tmnej aq gigjita'nej Gjinisgamewigtug. 'Ms't wen gisi agnut-
maji Gjinisgam. Na wej gis tliaq ta'n tel ne'po't'p Se'sus aq gaqigunie'pnaq. ²⁰ Se'suguli
pilei awgti pana'tugsi'gupneg ta'n tl gigjita'tesnu Gjinisgamewigtug. Ta'n tujiw igalsiteg
ne'po'qsin, ejigla'toqopn laqpilaqan ta'n nigtua'lugsi'gup Gjinisgamewigtug. Ne'po'teg
gatu nige' iapjiw mimajit. ²¹ Nige' geggunnug na mawi espe'g patlia's ta'n gepme'g.
Negm etli assusit Gjinisgam wi'g wa'so'q. Patlia'suit ugjit ginu. ²² Ge' nige' gigjita'nej
Gjinisgamewigtug gepmitelmanej 'ggamlamuninaq aq giasgiw 'gtlams'tasultinej. Gis
waqama'tas'g 'ggamlamuninaq aq 'gtangita'suaqanmuaq ejigla'tas'gl 'gtlue'utinal. Ta'n
Gjinisgam tel nemugsi'gw pa wije'i aq gisi gsispa'tas'gl ga'qinal waqame'g samqwan.
²³ Nige' ginu munso'tmnej ta'n elita'sulti'gw ta'n teli gtlams'tasulti'gw aq gi's gisi
musga'tu'gupnig mimajuinu'g aq mut apsgwita'w muta gis lita'sualatesnu Gjinisgam.
Geitu'g msntesnu ta'n teli tplumugsi'gw. ²⁴ Nige' ml'ge'atultinej glaman ala wen ap
igtig mawi apoqonmatultitesnu. Musga'tuanej ta'n teli gsaltulti'gw aq ula'taqatitesnu

giasgiw. ²⁵ Mut siwia'tinew ta'n tel mawita'igw 'st'ge' ta'n igtigig tela'taqati'tij gatu awna ulgwijimulti'gw ala wen ap igtig pjiliw pem nmitutoqs'p na na'gweg ta'n Gjisaqamaw apaja'sitew, nige' pem tepawiaq.

²⁶ Ta'n tujiw gi's gisi gji'tu'gweg teliaqewei, pa na gisita'sulti'gw siaw pata'taqatinenu, mu nugu eigtnug ta'n tl gasa'tas'gt'tew 'gtlue'utinal. Pa na wije' aq mo taluega'qw Se'suguli ta'n teli np'geg. ²⁷ Awna nige' ta'n goqwei esgwiaq ugjit ta'nig na wet tla'taqatijig, jipasultitaq ta'n ilsutasultitaq Gjinisgamewigtug aq mn'tua'gig 'lgimaten ta'n pugtew ma 'nqa'suenug iapjiw. Gjinisgam tli ulmaji ilsutmuataq wegla ta'nig getana'titl. ²⁸ Ta'n pas'g wen mo jigs'tmug Mowisewe'l 'tplutaqan smtug ne'po't'p. Mo ewlitemam't ta'n tujiw gissumuj. We'jituj ta'n gis tla'tegej tapusiliji gisna nesisiliji gis tl nemia'tipnn aq nuji elui'tmasultiniji. ²⁹ Gatu me' aji winjig ta'n mimajuinu masgelmatl Gjinisgam uggwisl aq gesingowite'tmuaj Se'suguli umal'tem ta'n ejigla'toqol ugtlue'uti'l aq gisa'lut waqame'n. Aq winjig penoqitelmatl Wejuli Nisgaml ta'n teli ul'telmlij. Ge' pas'g angite'te'n ta'n tli mtue'tew ugjit negm. Ma'muni ugtapetew ta'n tel te'p'g. ³⁰ Muta geitu'g ta'n Gjinisgam teluep, “Ni'n asita'las, ni'n gisa'la's apat apangitmnew.” Ap teluep, “Na Gjisaqamaw ilsumataq ugtmimajuinumg.” ³¹ Paqsiqgi jipaqita'tisoq ta'nig getana'titl Gjinisgaml, ta'n apjiw mimajilitl, muta Gjinisgam mawignat aq apugjig ugtapulataq.

³² Migwite'tmoq ta'n gis tliaqap. Wegla na'gwegl ta'n Gjinisgam ugtwasetegm elasa'tugsioqop aq getlams'tasultioq. Pugwelgl ta'n goqwe'l welmajoqtmooqopnn, gatu mo wissuignemugsiwoqop ta'n tel gitnm'tioqop. ³³ Gilew na tujiw gaqaisg ewlutasultioqop mimajuinuigtug. Ewlutasultioqop aq we'gaw gilew gisgajo'ltioqop wittoqwa'lanew ta'nig emegweiujig 'st'ge' gilew. ³⁴ Ewlielmoqopnig gigmaq ta'nig getlams'tasultijig aq etli ulmajo'ltijig laplusang. Ta'n tujiw wesua'tugsioqop ta'n gilew assutmoq, gisipugu'tmoqop ta'n teli ntuq aq welgwijultioqop muta geituoq me' gilew geggunmoq nat goqwei ta'n iapjiwewe'tew. ³⁵ Mut punia'tinew ta'n tujiw getangusultioq muta mawi ms'gi'gt'tew ugtapangitueweimuow wa'so'q. ³⁶ Amujpa na gilew sangewo'ltioq ta'n teli gtlams'tasultioq muta gisipugutmoq ta'n tla'tutoqs'p ta'n Gjinisgam tel'te'tg glaman 'msntoqs'p ta'n teli tplumsip. ³⁷ Muta Gjinisgam ugtwi'gatiqn telueg, “Pe' pugjig aq ta'n wen wejgu'et, pgisintew, aq ma 'pgiji esgmawoq.

³⁸ Ta'nig getlamia'tijig 'ntmimajuinumg ta'n teli gtlams'tasultijig iapjiw mimajultitaq. Gatu natuen te'sijig apaji gawasga'sij ma ni'n tetapua'ligw.”

³⁹ Gatu mu na ginu ta'nig gawasgita'sultigw aq 'gs'go'ltinenu awna ginu getlams'tasulti'gw aq ugs'ta'titesnu.

11

Gisiteget ugtmimajuinumg ta'n teli gtlams'tasultijig

¹ Ta'n goqwe'l mo gis nemituggul aq me' menaq mesnmuggl, geitu'g 'msntesnu muta elita'sulti'gw Gisitegetewigtug. Geitu'g ignmugsitesnu ta'n goqwe'l elita'sulti'gw ta'n Gisiteget teplumugsi'gup. ² Gujjinaqi'g ta'n wije' teli gtlams'tasultipnig, na weltenma'pni Gisiteget.

³ Ta'n teli gtlams'tasulti'gw na weji ns'tmu'g ta'n tel gelusip Gisiteget na ugs'tqamu wejgisitoqop. Na nige' ta'n goqwei nemitu'g wejitas'g ta'n goqwei mo nemitug.

⁴ Ta'n teli gtlams'tasip gisa'lut'p E'pelal ignmuan Gisitegelitl me' gelu'lg ignmatimgewe nu'gwa'tas'gtn patgulmesigaqanigtug je mu Ge'nal. Gatu E'pel ta'n teli gtlams'tasip Gisitegelitl wel'telm't'pnn. Getlamiet ji'nm aq Gisiteget wel'te'tmuap ugtignmatimgewe'm. E'pel ta'n teli gtlams'tasij, me' etlewistog we'gaw gis nige' sa'q nepgaq.

⁵ Ta'n teli gtlams'tasij gisa'lut'p Inaqo'q mo nepu'gupnaq. Awna Gisiteget wa'so'q ela'la'pna aq mo nugu wen gisi we'jia'gupna muta Gisiteget wesua'la'pna. Na Gisiteget ugtwi'gatign telueg, “Gesgmnaq wesua'lagweg, tetapua'lapnn Gisitegelitl.” ⁶ Mo wen eimug ta'n gis newgtamsi tetapua'lan Gisitegelitl. Amujpa na getlams'tasit. 'Gtu tetapua'l't Gisiteget amujpa na getlams'tasin. Mo 'gtlams'tasiwn mo eigtnug gis tetapua'lan Gisitegelitl muta ta'n wen elietl Gisitegelitl amujpa getlams'tuatl Gisitegelitl eimlij aq apangituataq ta'nig gwilua'tij.

⁷ Ta'n teli gtlams'tasij na gisa'lut'p Noa nutuan Gisitegelitl. Igan gnua'tuateg ta'n tliatew. Jigs'tuapnn Gisitegelitl aq el'toqop mesgi'g lapuguan aq na negm aq un'jang aq ugte'piteml westa'tipnig. Ta'n tela'teget Noa'o'q na musga'toq ta'n teli opla'taqatili'tij mimajuinu'g aq getmenepnig ta'n Gisiteget oqonitpaqa'toqop ugs'tqamug mespo'qeg'p aq wetap'tipnig. Gisiteget gejiapnn aq maw teluep Noa'al getlamielitl muta Noa jigs'tuapnn.

⁸ Ta'n teli gtlams'tasij gisa'lut'p Aplam jigs'tmn ta'n tujiw Gisiteget wigumateg aq elgimateg igtig maqamigew. Gisiteget teplumapnn ignmuan ugjit negmewe'n. Na tujiw Aplamo'q naqt'g umutgi je tlia mo geitugup ta'n eliet. ⁹ Ta'n teli gtlams'tasij gisa'lut'p wigip na maqamigew ta'n Gisitegelitl teplumtpn pa na wije aq se'g tleiawij. Wigip wi'gij'j aq maw Isaqal aq Je'gopal wije wigijig wiguom. Negmow mesnmi'tip wije teplumtingewei wejiaq Gisitegetewigtug. ¹⁰ Aplam etli esgmat ugjit na 'gjigan ta'n Gisiteget etli'toqop na iapjiwewe'tew 'gjigan.

¹¹ Ta'n teli gtlams'tasij gisa'lut'p Sala, tlia mo gisi un'janigw, gugunan mijua'ji'jl aq pe'gw tel gisguipnig Sala aq Aplam. Gatu elita'sipnn Gisitegelitl gnn'm'nin teplumtingewei. ¹² Wesam gisiguip Aplam gugunan newgte'litl mijua'ji'tl. Gatu ta'nig wetapegsultijig tel piam pugwelg'snig gaqais pitu' pituipntnaqanijig, pa wije aq gloqowejg musigisg'tug aq na t'pgwan 'gta'nug. Mo eigtnug gis gitmnew.

¹³ Getlamsitasultipni'g wegla 'ms't mimajuinu'g gatu nepu'titgi'g. Mo mesnmu'tigupneg ta'n goqwei Gisiteget teplumapni. Me' gneg elapultisni'g nemitu'tis aq wel'ta'sualut'pnig. Aq mo me'si tluegusnig negmow se'g tle'g aq mo tleiaulti'gw ula maqamigew. ¹⁴ Ta'n wenig ula giasgiw teluejig weglaal, esgmatmi'tij umutgiwoq ta'n negmewe'tew. ¹⁵ Mo apaji angite'tmi'tigup umutgiweg gisi nqatmi'titeg, gatu pa na apajite'tmi'tisn, gisi apajita'new. ¹⁶ Awna me' aji gelu'lg umutgiwow ta'n esgmatmi'tip, na wa'so'qewei. Mo Gisiteget netaqitelmaqwi tlu'itugunew Ugnisgamemual muta gis gisgaja'tuaj 'gjigan ugjit negmow.

¹⁷⁻¹⁸ Ta'n teli gtlams'tasij gisa'lut Aplam jigs'tuatl Gisitegelitl aq iga'lan uggwisl Isaqal patgulmesigaqanigtug ugjit ne'po'qsin ta'n tujiw Gisiteget wet nu'gwa'lapnn Aplamal. Aplam mo getu ne'pa'gupnn uggwisl gatu Gisitegelitl elita'sualapnn ta'n teplumtpnn, “Ggwis ta'n teluisit Isaq ugtapegsultitaq gujji'juaq.” Gatu nige' gisgaje'g's uggwisl ne'pa'n. ¹⁹ Aplam na gisita'sis muta geitoq na Gisiteget gisi apaji minua'latal Isaqal tlia gisi nplij. Pa na wije aq nige' tluegw Aplam apaji msnapnn Isaqo'q ta'n aji np'g.

²⁰ Ta'n teli gtlams'tasij gisa'lut'p Isaq tepluman ul'te'taqan me' enmiaq ugjit uggwisg ta'n telui'tatl Je'gop aq Isaqji'j. Isaq teplumaji Je'gopal aq Isaqji'jal, “Gisiteget ula'lataq.”

²¹ Ta'n teli gtlams'tasij gisa'lut'p Je'gop ta'n pemi np'geg teplumapni gitg So'sep un'jang, “Gisiteget ula'lataq.” Aptoqonusis ugtaptu'n aq emtoqwalasnn Gisitegelitl.

²² Ta'n teli gtlams'tasij gisa'lut'p So'sep getu npliteg wesgutg's ta'n Gisiteget Isle'laq tl jiglo'laten Ijpteg aq igan gnua'tuaji ta'n tla'taqatilitaq ugjit waqan'temal nespnmnew.

²³ Ta'n teli gtlams'tasijig gisa'laji Mowiso'q ungi'gug mingwa'lanew nesisiliji tepgun-selijig gisi ugs'tqamuiteg. Nemias'tisna ta'n tetuji glu'sinij mijua'ji'tl aq mo jipasigupnig listuanew elege'wilitl ta'n gis tluelij.

²⁴ Ta'n teli gtlams'tasij gisa'lut Mowis, ta'n tujiw gisigweteg, mo wel'te'tmug'p tlui'tugsin na elege'wit Palo uji'jl. ²⁵ Ajitmg wit toqwa'laji Gisiteget ugtmimajuinumg aq mawi ulmaje'tew je mu ule'tew aq elistuatl Gisitegelitl. ²⁶ Gisita'sis na maligitelmugsin, aq penoqitelmugsin ugjit Nujiugs'tawi'wet me' ma'mun tepawgtig's aq ta'n telgi'g milesuaqan Ijptewa'q geggunmi'tij, muta gneg elapit aq tli angita'sit me' enmiaq tl apangituaten.

²⁷ Ta'n teli gtlams'tasij gisa'lut Mowis naqt'gs Ijptg, mu tel jipasigus uggwainin elege'wilitl. Aq mo eigtnug apaja'sin pa wije' aq nemias Gisitegelitl ta'n mo gis nemiam't. ²⁸ Ta'n teli gtlams'tasij gisa'lut Mowis Siawa'timgewe' Pestie'umg igan lugwat'p. Telimapni Isle'laq, "Te's wi'gmaq na iganpuguit amujpa ne'pa'tl jijgluewji'tl aq mal'tew elapaqtestoq ga'qanigtug glaman ansale'wit ma ne'pa'gwi ugtangwe-seweimuaq Isle'lewaq 'st'ge' ta'n getu tla'laji Ijptewa'q."

²⁹ Ta'n teli gtlams'tasultijig, gisa'lapni Isle'laq asoqomita'new megwe'g 'gta'n. Gisiteget nigtua'toq 'gta'n aq mimajuinu'g asoqomita'new welipiateg maqamigew, gatu ta'n tujiw Ijptewa'q wejo'tmi'tij tla'taqatinew na samqwan mesa'lugwi'titeg.

³⁰ Ta'n teli gtlams'tasultijig gisa'lapni Isle'laq gigto'qita'new na 'gjigan Jeligo lluigneg te'suguna'q, na tujiw elsegenas'g llutaqan nisaaqal. ³¹ Ta'n teli gtlams'tasij gisa'lut'p na e'pit Leia'p, ta'n nuji sespo'teget mo ne'po'qsin ta'n tujiw igtigig Jeligoewa'q ne'pa'tipnig. Muta e'pit Leia'p wel'ta'suapni aq wele'wapni tapusiliji Isle'laq nujiugtantegeleji ta'n nata' gimia'tiliji. Etna na ugjit mo ne'po'qsin.

³² Siawa'si nige'. Mo gis gaqais usgumaqig, Gitiono'q, Palaqo'q, Samsono'q, Je'pego'q, Ta'pito'q, Samuelo'q aq na iganigjitegewinu'gi'g. ³³ Ta'n teli gtlams'tasultijig, gisa'laji matnanew se'g tle'g aq gisi wissuignema'tipni. Tetapua'taqatisni aq mesnmi'tij ta'n go-qwei Gisiteget teplumapni. Gepsoqwa'tu'tipnn ugtunual pittalu'g. ³⁴ Mu nu'gwa'gupnig ta'n tujiw pugtewigtug pisi'titeg. Gi's sumugtmi'tip ta'n tl ne'pa'nesoq espo'qwas'gigtug. Menaqana'tipnig gatu melgignewa'utipnig. Mawigna'tipnig ta'n tujiw matnting aq wissuignema'tipni sma'gnisg se'g tle'g ta'nig getangwi'tipni. ³⁵ Ta'nig nepu'tipnig na apaji minua'lutpni, muta e'pijig teli gtlams'tua'titl Gisitegelitl. Igtigig mo wejo'tmi'ti'gw ugsumultinew muta gwilmi'tij me' gelu'lg mimajuaqan wa'so'q. Na tujiw ma'muni ulmajeiusnig ta'n teli 'npu'ti'titeg. Etna na ugjit me' iapjiw mimaju'ultinew wa'so'q. ³⁶ Ta'sijig malignusnig aq igtigig matto'snig, gatu igtigig gelpilusnig aq pijo'lujig laplusing. ³⁷ Gun'tewgto'snig glapis nepu'jig aq igtigig temaipulusnig aq igtigig ne'po'qsnig espo'qas'gigtug. Al'ta'snig pas'g utapsunual m'gegne'l aligal wejita's'gl jijgluewju'e'l aq te'pljue'l. Ewle'jultisnig, gitnme'iusnig, aq ewlo'tasultisnig. ³⁸ Mo tepianugus ugs'tqamu glu'lgtn ugjit negmow. Al se'si al'ta'sni'g 'st'ge' wenig se'g tle'g paqtaqamigtug aq soqoqamigegl maqamigal. Wigultisnig gun'tal sapaq'e'g aq elmalge'gl maqamigeg.

³⁹ Tetapua'la'titl Gisitegelitl ta'n tel melgi gtlams'tmi'tij gatu mo mesnmi'tigw ta'n go-qwei Gisiteget teplumapni. ⁴⁰ Muta Gisiteget gis tepgisa'toqop me' ap aji gelu'lg goqwei mu pas'g ugjit negmow gatu maw ugjit ginu. Tel'te'tg na negmow mujgajewe'new maw ginu. Mu na pas'g negmow msnmi'tinew gatu awna negmow maw ginu wije' maw ugs'ta'titesnu.

12

Gjinisgam Gisiteget gisigwenugsi'gw

¹ Lpa negmow pugwelgig ta'n getlams'tmu'tipnig aq na tel gegnu pmita'pnig ta'n pas'g goqwei getu tliaq maw pugwelgsnig igtigig. Musga'tugsi'gw ta'n tel melgi gtlams'tasultijig aq na apgnua'lugsi'gw wije' tla'taqatinenu. Na nige' punajo'tmnej 'ms't

goqwei ta'n etegigjenugsi'gw aq punajo'tmnej elue'uti ta'n gennugsi'gw. Glaman ma mun munsoltinej ta'n teli igani ilita'igw majulgwalanenu Se'sus st'ge' ta'n Gisiteget tel pualugsi'gw. ² Ge' siaw lapultinej Se'suseg. Na'te'l wejiaq ta'n teli gtlams'tasulti'gw. Lita'sultinej amgwesewei glapis enmigiaspiaq. Mo negm puniegup ugjit ta'n teli gujjiewgto't'p. Gatu awna wel'ta'sip ta'n goqwei esgmalj ugjit negm. Teli angite'tg'p gisipugutmn ta'n teli ntaqo'qona'lut'p aq amasgipnnu't'p nepo'teg gujjieweigtug. Muta nige' pemgopit ugt'pung ugtinaqanmg na Gjinisgam Gisitegelitl mutputimg.

³ Ge' angite'tmug ta'n goqwei wet saputa'sij, aq ta'n tel gisipugutg te'sg masgeltuaqan wejiaq pata'tegewinuigtug! Glaman mut gilew musguajua'tinew aq mut siwia'tinew.

⁴ Ta'n tel gitnm'tioq aq matnugsioq elue'winu'g, me' menaq tetuji ma'mun matnugsioq we'gaw ne'po'qsultinew. ⁵ Migwite'tmoqol ulgwijuaqanal glusuaqann Gisiteget wesgumugsioq 'st'ge' un'jang. Teluet,

“Nun'jan, jigs'te'n

ta'n tujiw ni'n na Gjisaqamaw wetapulul

aq mut ewlgwija'siw ta'n tujiw gegnuimul.

⁶ Muta ni'n na Gjisaqamaw gegnuimg ta'n te'sit gesalg,

aq wetapulg 'ms't ta'n teli ugsua'l'g

'st'ge' nn'jan aq petgimg.” Na.

⁷ Gisipugute'n ta'n goqwei welmajoqtmn ta'n gujj teli gtapul'sg. Nige' gi'l ta'n teli ulmaje'n musga'toq Gisiteget teli ugsua'l'sg gi'l 'st'ge' un'jann. Menaq ta eimoq wen un'jann ta'n menaq wetapenigul ujjeg. ⁸ Ta'n te'siliji un'jang, ugtapulaji 'st'ge' na telgitas'g muta mo ugtapeiwn mo gi'l giasgiwewei un'jann, awna pgotnanjuin. ⁹ Ginu gujjinaqi'g wetapulugsi'gupni aq gepmitelmuggupnig. Me' ap aji ma'muniw telteg jigs'tuanenu gujjinu wa'so'q aq na ugji mimajultitesnu. ¹⁰ Gujjinaqi'g wetapulugsi'gup ge's apje'ji'julti'gweg, st'ge' ta'n teli ul'te'tmi'tij gatu Gisiteget wetapulugsi'gw ugjit ginu ggelu'lgminu glaman me' enmiaq ta'n tel pmita'igw, el ligutitesnu 'st'ge' negm aq pem sape'ultinenu. ¹¹ Ta'n tujiw wetap'ti'gw, gisa'lugsinenu ewlgwijultinenu, mu welgwijultigw. Gatu awna me' enmiaq ginu ta'nig gis gnuimugsi'gw ta'n tel wetapulugsi'gup gtlamia'titesnu aq gegnu mimajultitesnu ta'n Gisiteget tel pualugsi'gw. Wantaqamigsultitesnu aq ma nugu ugtapulugsi'gw.

Ango'tmug ta'n tela'taqatioq

¹²⁻¹³ Etna na ugjit mut siwiew aq mut puniew awna siaw ml'gignewa'lsi. Gegnu pmalsi glaman ma oplapti'gmuawjig ta'nig menaqana'tijig, gatu awna ul mimajin aq apoqonmajig igtigig.

¹⁴ Wantaqamigsulti'gw aq mut gi'gaita'new ta'n pas'g wen. Ugjo'te'n sape'win ta'n tel gegnu pmien muta mo eigtnug wen nmian Gjisaqamawul mu na tla'tegegw na.

¹⁵ Menaqa ango'te'n mo wen ejigla'sigw Gisitegetewigtug. Gisiteget ta'n wele'iugsi'gw. Ango'tmug mo wen te'sioq ewnasita'siw aq getgaqamigsit aq ajgna'lagul pugwelgig aq gisa'laji ejiglipnnujig ta'n teli gtlams'tasulti'tij Gisitegetewigtug. ¹⁶ Ango'tmug, mut ewnasoltinew, aq mut sespo'taqatinew, aq mut pepsite'tmnew ta'n goqwei sape'wig 'st'ge' Isaqji'j tela'tegep. Isaqji'j sa'se'wi'pneg newgte' mijjuaqan ugjit ta'n goqwei telteg negmewei wejgwaqamip ugjignaml. ¹⁷ Gatu geituoqop ta'n Isaqji'j puatg'p 'msnmlin ujil wela'ltimgewei mo gis gugunmug muta mo we'jitugup ta'n tli apaja'tutew ta'n gis tla'tegej. We'gaw maw mun gwilg'p aq nesp'temip. Gatu mo we'jitugupneg.

¹⁸ Getloqo na me' menaq wejgwita'woq 'st'ge' Isle'laq. Me' menaq teliaq ugjit gilew 'st'ge' teliaqap ugjit na mimajuinu'g Isle'laq. Peita'titeg ta'n goqwei jipatmi'tij aq gesi pegnotmi'tij. Nemiatipnn na gm'tng Sainai ta'n sisueia'siteg aq ta'n maqtamugwa's'geg mtunoqt aq ewlamsn aq paqsipgi jipaqita'pnig. ¹⁹ Negmow nutmi'titeg pipugwaqan aq nutua'titeg Gisitegelitl gelusilitl na etawaqtmua'tipnn Mowisal mu ap nutuanew je newgte' glusuaqan. Na tel jipaqita'pnig ²⁰ muta mo gisipugutmi'tigup ta'n goqwei

nutmi'tij. “Je tlia wi'sis eliet gm'tnigtug amujpa na paqsipge'to'tg.” ²¹ Na tetuji paqsipgi jipasultijig ta'n goqwei nemitu'tij, Mowiso'q teluet, “Je me' nige' etl n'ngnp'tga'lugwei na etl nngetesinap aq sigteta'siap.”

²² Gatu awna nige' gilew peita'ioq gm'tng ta'n teluisit Saion aq wa'so'qewei Selusalemg na 'gjigan Gisitegetewei, Gisiteget ta'n iapjiw mimajit eig na'te'l. Peita'ioq ta'n maw gaqaisg pitu' pituipnnaqanijig ansale'wijig eimu'tijig. ²³ Gis peita'ioq ul'ta'suaqanei mawio'mi ta'n mawalsultijig negmow ta'nig getlams'tasultijig Gisitegetewigtug. Gisiteget un'jang ta'n Gisiteget tel nemiaji pa wije'i aq un'jang. Negmow ta'nig ugwisunmual ewi'gas'gl wa'so'q. Peita'ioq Gisitegetewigtug, negm ta'n nuji ilsumaji 'ms't mimajuinu'g. Peita'ioq maw wegla tetapua'tijig mimajuinu'g ta'n gi's sa'q nepu'tipnig. Gisiteget gi's gisa'laji sape'ultinew.

²⁴ Wejgwita'ioq Se'suseg ta'n gisgaja'toqol pilei gisagnutmamngewei ta'n gaqiguniep-naq ugjit ginu. 'Gtlue'utinal apigsigtmugsi'gw aq waqama'lugsig'gw ta'n se'sapaqtestoq umal'tem. Me' aji gelu'lg weglaal je mo E'pelo'q ugtignmatingewe'm.

²⁵ Ango'tmug nige'. Ta'n tujiw Westaulg gelusij amujpa na jigs'tuoq. Muta Isle'laq ta'nig mo getu nutua'tigupnn ta'n ignmut'pnig wa'so'qewei agnutmaqan ugs'tqamug, mu gisi ugsumugtmi'tigup ta'n Gisiteget wetapulaj. Pa na jiglapasualug ta'n metewistoq wa'so'q mo eigtnug gisi ugsumugtmnenu ta'n tli ugtapulugsitesnu. ²⁶ Amgwesewei ta'n tujiw gelusij ugsitun pepuetestog ugs'tqamug na tujiw. Gatu nige' teplumsit, “Mjit ap newgt pepuetestutes ugs'tqamu aq maw wa'so'q.” ²⁷ Na glusuaqann “mjit ap newgt pepuetestutoq 'ms't goqwei” giasgiwewei musga'toq ta'n goqwe'l gisitoqol pepuetestas'gl aq jigla'tas'gt'tal, toqo negla ta'n goqwe'l mo gisi pepuetestas'gtnugul esgwiatal.

²⁸ Telteg ginu miwatmuanenu Gisiteget muta mesnmu'g ta'n ma gisi maja'tasinug ugtelege'wa'gim ta'n mo eigtnug wen pepuetestun. Telteg apjiw gepmitelmanej aq emtoqwa'lanej aq jipalanej Gisiteget. Na tla'taqati'gw na tetapua'latesnu. ²⁹ Gnnmuanej Gisiteget ugteplumtimgewe'm, muta Gisiteget ta'n emtoqwalug pa wije'i aq nujiseioqwa'tegei pugtew. Na wije'i gis tla'lugsitesnu, mo tetapua'lagw Gjinisgam Gisiteget.

13

Ta'n tl tetapua'latesnu Gisiteget

¹ Siawi gsaltultigw ala wen ap igtig ta'n telteg ugjit wijigatultioq Westaulgewigtug. ² Migwite'tmug ul'ta'sualanew ta'nig mo nenuawoq giguag tlia we'gaw ta'nig se'g tle'g. Ta'sijig tela'taqatipni'g aq wel'ta'suala'tipni ansale'wijig je mu geja'tigupni negla na ansale'wiliji. ³ Siawi apoqonmuanew ta'nig laplusang pisultijig ugjit ta'n teli gtlams'tasultijig aq siaw sespete'lm pa wije'i aq gi'l pisin na'te'l. Sespete'lm aq apoqonmuanew ta'nig welmajoltijig pa wije'i aq gi'l teli ulmaje'n 'st'ge' negmow amas-gipnnulg'p.

⁴ Malie'waqan telteg gepmite'tas'gtn aq ji'nm aq e'pit. Mo teltenug tepqatg ji'nm gwiluan e'pilitl ta'n tl wi'petitaq gisna tepgatg e'pit gwiluan igtigl ji'nmul. Gisiteget ilsumataq aq ugtapulataq ta'ni sespo'taqatijig aq newgtugwa'lugutijig ta'ni wije'i tela'taqatijig.

⁵ Ta'n tel mimajultioq mut piamite'tmnew suliewei je mu Gisiteget. Tepias pas ta'n goqwei geggunmoq. Muta Gisiteget teluet, “Ma ni'n 'ngannu aq ma ni'n puna'ulu.”

⁶ Glaman ginu ml'gito'ltinej na tujiw aq tluenej, “Gjisaqamaw wejiaq ntapoqonmating. Ma jipasiw ta'n mimajuinu'g gis tla'litaq.”

⁷ Migwitelmug iganpugultipnig ta'n wesgutmi'tip Gisiteget ugglusuaqanm ugjit gilew. Apsgwita'si ta'n tel mimajultipni'g aq nige' nepu'titgi'g. Napgetug negmow ta'n teli gtlams'tasultipnig. ⁸ Se'suguli newgte' tle'g. Wije'i tle'g ulagu, gisgug

aq iapjiw. ⁹ Mut wen ignmuaw istu gina'mugsinew se'g tle'g gina'ma'suti'l gisna wigu gina'mugsinew ta'n jigla'lugsinew giasgiweweightug. Gelu'lg ugjit gilew ignmuan Gisiteget ml'gignewa'lugsinew 'gtangita'suaqanmual aq 'gjijaqamijuaq. Na teli ul'telmugsi'gw Gisiteget. Gisiteget negm gisa'lugsi'gw melgignewa'lan 'gjijaqamijinaq mu mijipjewe. Ta'nig jigs'tmi'titl 'tplutaqan ugjit mijipjewe me' menaq apoqonmaqwi'tigul negla.

¹⁰ Na gujjieweightug ta'n Westaulg ne'po't'p pa na wije aq ginuwe wei patgulme'sigaqan. Ta'nig getu siaw gwilmi'tij ta'n tli ugs'ta'titaq na jigs'tmi'tij Lesui'peweie i 'tplutaqan, mo eigtnug gisi apoqonmugsultinew. ¹¹ Na Lesui'p espe'g patlia's newgt te's newgtipunqeg pegisitoq wi'sis umal'tem ta'n maw gepme'g Gisiteget wi'g. Iga'toq patgulme'sigaqanigtug ugjit jigla'tun elue'uti'l gatu wi'sis wa'qiwal nu'gwa'tu'titl sitatug utang. ¹² Pa na wije Se'sus weji np'g'pnaq sitatug na 'gjigan. Na telgitas'g ugjit apigsigta'sgtm mimajuinu'g ugtlue'utiwal, e'w'g'p umal'temg. Etna na ugjit amujpa nepg'p sitatug na 'gjigan. ¹³ Na to'q ginu 'lta'nej negmeg sitatug ggutanminu aq maw masgelmugsi'gw maw negm. ¹⁴ Mo eigtnug iapjiwewe i 'gjigan ugjit ginu ula ugs'tqamu. Ginu elapulti'gw ugjit na 'gjigan ta'n jugu'etew aq iapjiw i'mu'titesnu.

¹⁵ Westaulg ugwisunmg siawi emtoqwa'lanej aq miwatmuanej Gisiteget. Ula na menaqajewe i ignmatimgewe i ugjit Gisiteget ta'n telteg ignmu'g ginu ta'n lita'sualu'g Se'sus. ¹⁶ Mut awan'ta'sultinew ula'taqatinew aq apoqonmatultinenu. Ula na ignmatimgewe i tetapua'l't Gisiteget.

¹⁷ Jigs'tug ta'nig iganpugutugsioq aq majulgwatmoq ta'n telimugsioq. Apji sespetelmugsioq 'gjijaqamijuaq aq mo atlasmulti'gw muta amujpa na Gisitegelitl tlima'tital ta'n tel lugowa'tij. Pa na jigs'tmoq ta'n tel gina'mugsioq, nespi ul'ta'sultitaq ta'n tel lugoti'tij. Gatu awna mawi ewlgwujultitaq ta'n tujiw mo jigs'tuoq, tl'ta'sulti'tij mo gisi apoqonmugsiwoq.

¹⁸ Siawi a'sutmessewin. Geitueg waqame'gl ntangita'suaqanminal aq geitueg getu apji tetapua'taqatieg. ¹⁹ Aq nige' etawaqtmuloq ap me' aji maw muni a'sutmessewin glaman Gjnisgam naqsi apatgimin ta'n eimu'tioq.

Nige' gepsoqwa'tu a'sutmaqanigtug

²⁰ Gisiteget gis unaqa'lapnn nepniteg Gjisaqamaw na Se'susal. Se'sus mawi espe'g. Gigji angweiugsi'gw 'st'ge' ji'nm ta'n teli angweiwaj jijgluewjig muta weji np'g'pnaq ugjit ginu aq gaqiguniepnaq. Etna na ugjit iapjiwewe i teplumtimgewe i gepsoqwatoqopneg.

²¹ Etamg Gisiteget ta'n ignmuetoq wantaqo'ti ignmugsinew 'ms't goqwei gelu'lg ta'n tel nuta'maioq glaman gis tla'taqatitoqs'p ta'n negm teli ul'te'tg. Etamg Se'suguli apoqonmugsinew na wije i tla'taqatinew glaman na gis tl tetapua'lioq Gjnisgam Gisiteget. Gepmitelmanej Se'suguli iapjiw! Na tliaj!

Ugtejgewe'l glusuaqann

²² 'Njignamtut, nige' etawaqtmuloq jigs'tuigw sangew ula agnutmaqan ta'n ula'lugsitoqs'p muta ula wi'gatign gis wi'gmuloq mo piam pittaqtug. ²³ Pualuloq 'gji'tunew 'gjignaminu Timoti gis tua'lutaq laplusang. 'Lpa nqa'si 'pgising, la'titesnen nat nmuleg.

²⁴ Me' wi'titesnen ta'n te'sijig iganpugultijig aq ta'n te'sijig na Gisiteget ugtmimajuinung. Ta'nig getlams'tasultijig Italiewa'gig pewalijig me' wi'titesnen.

²⁵ Etamg Gisiteget ul'telmugsinew. Na tliaj. Glapis ap nemu'leg.

Na wi'gatign ta'n Ji'mej ewi'gig'p Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Ji'mej ewi'gmuapni ula wi'gatign ta'ni getlams'ta'sultiliji aq wigultiliji ms't tami ugs'tqamug. Telimapni ta'n tllugowatal Nisgamal jel tlia milesultiliji gisna ewle'jutiliji.

Gegnu'tmapni ta'n tla'taqatilita ta'n tujiw wet nu'gwaluji gisna ta'n tujiw metue'gl goqwe'l gitnma'tita. Telimapni ta'n tla'taqatilita ta'n goqwei tetapu'aq. Pa na mo gji'tu'ti'gw, telimapni pipaniman Nisgaml aq Nisgam musga'tuata ta'n tla'taqatilita muta Nisgam welm'toq aq getu' apoqonmuaji. Ji'mej telimapni, “Mutt megtmnew ta'n Nisgam telimugsioq.”

Ji'mej pewalaji ilgwenanew st'ge' ta'n teli gtlams'tasultiliji. Wesgutgl telimaji pugwelgl goqwe'l ula wi'gatignigtug. Ta's'gl na gtlams'tuaqan, ns'tuo'qon, milesuaqan aq a'sutmaqan. Telimaji ta'n tla'taqatita mimajuinu' ta'n milesultiliji aq negla ta'n ewle'juinu'g. Telimaji ta'n tla'taqatita ta'n tujiw thuetilij goqwe'l gelu'lg' aq goqwe'l mo gelu'lgtnugl. Telimaji ta'n tla'taqatita ta'n tujiw newtite'lsultiliji aq ta'n tujiw ginite'lsultiliji.

Pa na gitmn ula wi'gatign na apoqonmulin tla'tegetes ta'n goqwe'l giasgiwewe'l.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Amgwesewei glusuaqann (1.1)

Gtlams'tuaqan aq ns'tuo'qon (1.2-8)

Ewle'juaqan aq milesuaqan (1.9-11)

Ta'n tujiw wet nu'gwalugsin (1.12-18)

Tla'tega ta'n Nisgam teluet (1.19-27)

Mutt me' gsigaw angite'lm milesuinu je mu ewle'juinu (2.1-13)

Pas'g gis thuetes ta'n goqwei getlams'tasin ta'n tujiw tla'tegetes ta'n Nisgam ugtwi'gatign telueg (2.14-26)

Ta'n teluen na tli ilsutasitesg (3.1-12)

Gtlamia st'ge' ta'n Nisgam telim'sg (3.13-18)

Mutt ngutite'lsiw, mutt ilsumaw igtigig, mutt ginitiesiw aq mutt ewla'law ta'nig ewle'jultijig (4.1-5.6)

Sangeweie'n aq a'sutma ugjit ta'n goqwei nuta'man (5.7-20)

¹ Ni'n na Ji'mej. Pempopa'si aq ewi'gmuloq gilew ta'n wetapegsultioq na newtisgegsijig je ta'pu piltu nemigsijig mimajuinu'g. Gisa'lugsioqopnig maita'new gm'tgiwow aq lta'new na'tami se'g. Ni'n elugowgig Gjinsigam aq Gjisaqamaw teluisit Se'sus Westaulg. Me' talo'ltioq?

*Ta'n tujiw nat goqwei metue'g wejeiugsioq
na ul'ta'sultigw*

² Nitaptut ta'n tujiw pugwelgl goqwe'l gitnme'ugsioq lpa ulgwijultigw. ³ Pa na tetapuita'sultioq aq tetapu tla'taqatioq ta'n tujiw pugwelgl amsala's'gl, na geituoq gtlams'tuewei na tepigna aq gisipugutmu'titoqs'p ms't goqwe'l metue'gl. ⁴ Amujpa gisipugutmoq aq siaw ml'gito'ltioq ta'n tujiw ms't goqwei mawi mtue'g. Na tujiw geggunmoq tepiaq ml'gigno'ti ugjit ms't goqwei ta'n tliatew aq mo nuta'ma'tiwoq goqwei ugjit gisipugutmnew.

⁵ Gatu ta'n tujiw nat wen te'sioq mo geitug tetapu tla'tegen nat goqwei na pipanimaj Gjinsigaml aq ignmugutal ns'tuo'qon, muta Gjinsigam welm'toq aq wel'ta'sit ignmulin ta'n goqwei nuta'man. ⁶ Ta'n tujiw a'sutman, amuj gtlams'tmn na Gjinsigam ignmultew

ta'n goqwei pipanimt. Mut megtuaw Gjinisgam ta'n tujiw a'sutman. Ta'n wen megtaq na piltue'gl goqwe'l tel'ta'sit aq ala'sit ms't tami st'ge' gmu'j ala'lugweg samqwanigtug. ⁷ Ula mimajuinu ta'n megtuatl Gisitegelitl na ma' goqwei ignmua'gugul, ⁸ muta apjiw sa'se'wita'sit aq mnaq gisite'tmug ta'n goqwei tla'tegetew.

Ewle'juaqan aq milesuaqan

⁹ Ta'n wen getlams'tuatl Gjinisgaml ge's ewle'jit na ul'ta'sij muta Gjinisgaml gis gepmite'lm'tl. ¹⁰ Ta'n wen getlams'tuatl Gjinisgaml ge's milesit na ul'ta'sij ta'n tujiw Gjinisgaml pun gepmite'lm'tl, muta milesuinu'g tl gaqia'titaq pa na wije'i aq wasuegl ta'n jaqal gaqiaql. ¹¹ Na na'gu'set segewa't aq ge's maw p'sij na alt goqwe'l nigwegl ewlistaqatigl aq wasuegl ta'n nastegl gis nisiaqt'tal je tlia welamu'gl. Na wije'i jaqal gaqiatl na milesuinu ugmilesuaqanml, ge's al nujo'tg ugflugowaqan.

Wejeiatimgewei aq gitnme'wa'timgewei

¹² Na mimajuinu ta'n melgi gtlams'tasit na siaw ulgwijintew ta'n tujiw wejeiut. Ta'n tujiw saputa'sij, msntew iapjiwewei mimajuaqan ta'n Gjinisgam teplumapni ta'ni gesalgwi'titl. ¹³ Pa na nat wen suel gisgut tla'tegen pata'taqan, mu tluewiss, "Gjinisgam gisguit ni'n." Muta Gjinisgam mo gisguam'g aq mo wenn getu' gisguagul. ¹⁴ Gatu na mimajuinu gisgasit ta'n tujiw winjigl siawi angita'sit glapis tla'tegetew ta'n goqwei tel'te'tg. ¹⁵ Ta'n goqwei winjig angite'tg gisa'lsit pata'tegen. Ta'n tujiw siaw pata'tegej, na tujiw nigtualsit Nisgameg.

¹⁶ Nitaptut, mut ignmugusinew mimajuinu'g lue'wa'lulnew. ¹⁷ Ta'n te's'g gelu'lg aq mujgajewei na wejiaq wa'so'q. Wet nisa's'g Gjinisgameg, ta'n gisiapni glo-qowe'g, na'gu'selitl aq tepgun'selitl. Gjinisgam mo sa'se'wa'sigw, aq mo eliamugsiggw. ¹⁸ Gjinisgam e'w'g'p na teliaqewei agnutmaqan aq gisa'lugsi'gup unaqapemultinenu glaman nige' ginu me' gepmo'lti'gw je mu esgwia'tijig ta'n gisiapni.

Amuj jigs'tmuti'gw Nisgamewei agnutmaqan

¹⁹ Nitaptut, migwite'tmug ula. Ms't wen amuj gisgaje'g jigs'tuan wenn wesgutmlitl Nisgamewei agnutmaqan, gatu amuj mu jaqal asita'puguegw aq mu jaqali uggwaiug. ²⁰ Uggwaiuti mo teli apoqonmugsiggw gis tla'tunew Nisgamewei lgowaqan. ²¹ Na to'q punajo'tmug ta'n te's'gl winjigl aq na pugwelgl ta'n pata'taqann. Mut me'go'ltigw gatu apjiw ulgwijultigw lita'suatmnew na gelu'lg agnutmaqan ta'n Gjinisgam gis telimugsioq muta ula agnutmaqan ugs'tawugsinew.

Amuj tla'taqatigw ta'n goqwei ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatgng

²² Tla'taqatigw ta'n goqwei ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng. Lue'wa'lsultitoqs'p ta'n tujiw pas'g jigs'tmoq gatu mo tela'taqatiwoq ta'n goqwei gis ewi'gas'g na'te'l. ²³ Ta'n wen jigs'tg Gjinisgam ugtwi'gatign na geitoq ta'n goqwei amujpa tla'tegetew. Ta'n tujiw awan'ta'sit tla'tegetew lpa na wije'i aq na mimajuinu ta'n angamsit plu'jaqamatigtug aq giasgiw nemi'sij. ²⁴ Angamsit gatu smtug awan'ta'sit ta'n teli angamgusij ge's se'g eliet. ²⁵ Gatu ta'n tujiw mimajuinu apjiw getu' tla'teget ula mujgajewei 'tplutaqan ta'n westawiaji mimajuinu'g na ulgwijintew aq Gjinisgaml uli apoqonmuagutal ta'n te's'g goqwei getu' tla'tegen.

Na gelu'sit a'sutme'winu

²⁶ Na mimajuinu ta'n tel'te'lsit na mu elistagul Gjinisgaml gatu mu gisi nqa'tug ugtun aq teluet ta'n goqwei mo gelu'lgtnug, na elue'wa'lsit aq mo tali ugtapsuninug ta'n goqwei getlams'tg. ²⁷ Ta'n goqwei Gjinisgam na gujginu gis gina'muep na mawi glu'lg aq mujgajewei ugjit mimajuinu'l tla'tegen. Ula na mawi glu'lg aq mujgajewei ta'n tujiw mimajuinu angweiwaji segewo'ltiliji aq sigu'sgwa ta'n ewle'jultiliji. Ula na mawi

glu'lg aq mujgajewei ta'n tujiw mimajuinu angweiasit ugjit mo lue'wien ta'n tujiw emittugwalaji lue'winu'.

2

Mut gsite'lmanew alt mimajuinu'g je mu igtigig

¹ Nitaptut, geitu elita'sualoq aq gepmite'lmoq Gjisaqamaw teluisit Se'sus Westaulg. Mut gsite'lmanew mimajuinu ta'n teli milesij je mu igtig ta'n teli ewle'juui. ² Etug na milesuinu ta'n welpisit aq al nasg'g wisaw sulieweiei nasoqwa'taqan pisgwa'tew gta'sutuo'guomuaq aq elg ewle'juinu ta'n ewle'pisit. ³ Na gesite'lmoq milesuinu ta'n tujiw telimoq, "Tet jugu'a, pa'si ula gelu'lg mutputi." Gatu mo gesite'lmuoq ewle'juinu ta'n tujiw telimoq, "Ala tet qama'si gisna pa'si msaqtaqtug." ⁴ Na pata'taqatioq muta tel'ta'sultioq na milesuinu'g me' espo'ltijig je mu igtigig. Ta'n tujiw tel'ta'sultioq na pata'taqatioq muta ula mo tetaputenug.

⁵ Nitaptut, menaqa jigs'tuigw. Gjinisgam megnapni ewle'juinu' ugs'tqamug aq ign-muapni ml'gi gtlams'tmnew aq pisgwita'new ugtelege'wa'gim muta ula teplumapni ms't ta'n gesalgwi'titl. ⁶ Mo gepmite'lmawoq ta'n wen ewle'jit gatu gepmite'lmoq ta'n wen milesit. Tal gi's tela'taqatioq? Gejioqig na milesuinu'g ewle'ugsioqig aq ela'lugsioq ugjit ilsumugsinew 'tplutaqanigtug. ⁷ Na gesapugua'tijig aq almima'titl Gisu'lg ta'n westawugsioqop.

⁸ Na tetapua'taqatitoqs'p ta'n tujiw tela'taqatioq wa'so'qewei 'tplutaqan ta'n ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign. Ula 'tplutaqan telueg, "Tli gsal igtig pa wije aq ta'n teli gsalsin." ⁹ Pa na me' gepmite'lmugsioqos mimajuinu ta'n welpisit je mu igtig ta'n ewlipisit na pata'taqatioq. Gjinisgam ugt'tplutaqanm telueg gilew na pata'tegewinu'g muta elistmu'tioq Gjinisgam ugt'tplutaqanm. ¹⁰ Ta'n wen teli gsatgl Gjinisgam ugt'tplutaqanml gatu sewisga'toq newte' 'tplutaqan negm pa wije aq ta'n tujiw suisga'toq ms't 'tplutaqanm. ¹¹ Ta'n tujiw Gjinisgam teluep, "Mut sespo'tegew!" Na elg teluep, "Mut ne'pa'tegew!" Jel tlia mu sespo'tegewn gatu ne'pa'tegen, na suisga'toq Gjinisgam ugt'tplutaqanm. ¹² Na tl glusultigw aq tetapu tla'taqatigw muta geituoq Gjinisgam ilsumugsinew st'ge' ta'n telteg ugt'tplutaqanm. Gjinisgam ugt'tplutaqanm musga'tugs'gw ugs'tawugsinenu. ¹³ Ta'n tujiw Gjinisgam ilsumata mimajuinu' na ma' ewlite'lmaqul na mimajuinu'l ta'n mo ewlite'lmaqupni igtigi mimajuinu'. Gatu Gjinisgam me' ewlite'lmaji mimajuinu' je mu ilsumagwi wegla mimajuinu'.

Amujpa tla'tega st'ge' ta'n teli gtlams'taq Gjinisgam

¹⁴ Nitaptut, mo gelu'lgtnug ugjit mimajuinu thuej getlams'tuatl Gjinisgaml, gatu mo tela'tegegw st'ge' ta'n teluet gtlams'tuatl Gjinisgaml, Ta'n teluet na teli gtlams'tasij ma' ugs'tawiam'g. ¹⁵ Etug gitap gisna gitapesgw ewlipisit aq menueget mijipjewe. ¹⁶ Ta'n tujiw mo apoqonmawt na mo gelu'lgtnug ugjit gi'l tliman, "Nmultes. Gjinisgam apoqonmultew. Ul gnesi aq ulatalen." ¹⁷ Pa na thue's'p getlams'tat Gjinisgam, gatu mu tla'tegewn ta'n Gjinisgam tel puatg, lpa mo getlams'tuawt Gjinisgam aq ta'n teli gtlms'tmn mo gis apoqonmulug.

¹⁸ Pa na nat wen thuess, "Gi'l getlams'tat Gjinisgam gatu ni'n elugowg Gjinisgam. Ta'sijig getlams'tua'titl Gjinisgam gatu alt elugowa'titl Gjinisgaml." Gatu ni'n tlima's, "Gi'l ma' gis musga'tun ta'n teli gtlams'tat Gjinisgam ge's mo elugowawt, gatu ta'n tel lugowg Gjinisgam na musga'toq ta'n teli gtlams'taq Gjinisgam." ¹⁹ Getlams'tasin pas'g newte'jit Gjinisgam eig. Na gelu'lg gatu elg mn'tu'g getlams'tasultijig pas'g newte'jit Gjinisgam eig aq ula ta'n geitu'tij gisa'lanew jipala'titl Gjinisgaml. ²⁰ Pa na thue's'p getlams'tat Gjinisgam, gatu mo tla'tegewn ta'n Gjinisgam thuej, na elue'wa'lsin. Gtlams'tmuaqan mo gelu'lgtnug. ²¹ Migwite'lm't Aplamo'q ta'n wetapegsulti'gw. Na tetapua'tegep ta'n tujiw getu' mesaqana'lateg uggwisl ta'n teluisilitl Isaq ugjit nu'gwa'lan

gun'tewewei patgulmesigaqanigtug. Na tujiw Gjinisgam tel'te'lmapnn Aplamal na sape'wilitl. ²² Nestmn ula? Ugtlams'tuaqan gisa'toq Aplamo'q tl lugowan Gjinisgaml aq ta'n goqwei gis tla'tegep musga'toq melgi gtlams'tuapnn Gjinisgaml. ²³ Gjinisgam tel'te'lmapnn Aplamal sape'wilitl muta Aplamo'q getlams'tuapnn Gjinisgaml. Na tujiw Gjinisgam tel wi'tapnn, "Nitap." Ula gis ewi'g'g Gjinisgam ugtwi'gating aq teliaqap ta'n tujiw Aplamo'q tela'tegep ta'n goqwei Gjinisgam pipanimg'pnn. ²⁴ Geitu'n nige' Gjinisgam tel'te'lmatl na mimajuinu'l gigwajielitl ta'n tujiw giasgiw tela'tegelitl st'ge' teli gtlams'tasilitl. Gatu Gjinisgam mu tel'te'lmagul na mimajuinu'l gigwajielitl ta'n tujiw wesgutmlitl ugtlams'tuaqan gatu mo goqwei tla'tegeligul ugjit Gjinisgam.

²⁵ Newtsiniw na e'pitaq ta'n teluisipnaq Leia'p wel'ta'sualapni Ja'sua'o'q ugsma'gnisgi' wiguaq aq apoqonmuapni gis smultinew piltue'g awti. Na wije' Gjinisgam tel'te'lmapnn Leia'pal gigwajielitl ta'n tujiw ula tela'tegep jel tlia ula e'pit na netuisgalsip muta Gjinisgam apigsigtuapnn ugthue'uti'l.

²⁶ Na mimajuinu ta'n teluet getlams'tuatl Gjinisgaml gatu mo tela'tegegw st'ge' ta'n teli gtlams'tg, na negm pa wije' aq ta'n wen teli np'g. Ta'n wen mu mimajigw na mu gamlamigw aq ta'n wen mo elugowagul Gjinisgaml, lpa mo getlams'tuaqul Gjinisgaml.

3

Ango'tmug ta'n goqwei telueioq

¹ Nitaptut, geituoq Gjinisgam me' ilsumaji gina'muinu' je mu igtigi glaman gilew mu pugweluq gtu' gina'mua'titoqs'p. ² Ms't ta'n te'si'gw gaqaisg oplia'taqati'gw. Na mimajuinu ta'n mo goqwei oplewo'gwegw, na gis tetapua'teget ms't goqwei aq natawe'g. ³ Te'sipow ugtune'l pija'tun ugtunigtug ugjit gisa'lan lien ta'n tel pualt aq mo elistulug. ⁴ Geituoq ta'sijig mimajuinu'g geggunmi'titl mesgi'gl lapuguann. Na gisi ilgwenmi'titl jel tlia ugju'sn ma'muni ml'gigna's'g. E'wmi'titl apje'jgl ilgwitaqann samqwanigtug, aq teli ilgwenmi'tij mesgi'g lapuguan. ⁵ Mimajuinu winnu na apje'jg gatu gis ginuet mesgi'gl goqwe'l. Geituoq apje'ji'g pugtew gaqamgletew ta'n telgi'g nipugt. ⁶ Mimajuinu winnu pa na wije' aq pugtew. Nat goqwei nat wen winewistoq na gisi pgwatatal pugwelgl winjigl ugs'tqamug. Ta'n tujiw winewo'gwen gisna nat goqwei pilsimn na gisa'tutew gaq seioqwan gmimajuaqanm aq gtwisunm muta na winjigl glusuaqann ta'n teluen wejiaqal Mn'tua'gig. ⁷ Mimajuinu'g gis nuje'wa'tiji aq assumatiji ta'n tel milamugsultiliji wi'sisg, sisipg, juji'jg aq nme'jig. ⁸ Gatu mo wen eimug ta'n nujo'tg ms't goqwei ta'n teluet. Mo wen eimug ta'n assutg winnu muta jijuaqa tluetew nat goqwei pata'tegeg gisna winjig. Winjigl glusuaqann nat wen tluetew na gisa'tutew igtigl ulmaje'n st'ge' ta'n tujiw mtesgm paqa'latl mimajuinu'l. ⁹ E'wmuggul ginnunal ta'n tujiw gepmite'lmugg Gisiteget na gujjuinu gisna anmimugg mimajuinu'g ta'n Gisiteget gisiapni st'ge' negm. ¹⁰ Na mimajuinu me'gite'lmatl igtigl mimajuinu'l aq tel'gne'g anmimatl igtigl. Nitaptut, ma' gis glusultigw st'ge' na. ¹¹ Gitg wigapu'g aq winimaq samqwan ma' gisi ugjianugl wije' tg'poq. ¹² Na wen'ju'su'naqsi ma' gisigwenmugul pgumann gisna goqominaqsi ma' gisigwenmugul wen'ju'su'nn. Na wije' teliaq na samqwan ta'n wigapu'g gisna winimaq ma' wejianug wije' tg'poq.

E'wmug ns'tuo'qon ta'n wejiaq Nisgameg

¹³ Pa na nat wen te'sioq getu' neia'toq gugunmn ns'tuo'qon aq natawe'n, na amujpa tetapua'teget ms't goqwei aq tela'teget ms't goqwe'l gelu'lg. Amujpa e'w'g ns'tuo'qon ta'n tujiw nat goqwei tela'teget aq amujpa mo ginuegw. ¹⁴ Pa na getu' gi'gaja'si's'p muta wisguen aq apjiw newtite'lsin, mut al ginuewn. Mut egsuew muta getu' sa'se'wa'tun ta'n goqwei teliaq. ¹⁵ Ula ns'tuo'qon st'ge' ginuaqan aq egsuaqan mo wejianug Nisgameg. Na mimajuinu ula tela'tegej na pas'g tela'teget ta'n tel puatg gisna ta'n lue'winu tel puatg. Ula mimajuinu getu' tla'teget ta'n mn'tu'l tel pualj. ¹⁶ Ta'n tujiw mimajuinu

wisguej aq newtite'lsij, na gisi pgwatoq pata'taqan, gi'gaitamg aq ms't goqwe'l winjigl. ¹⁷ Ta'n tujiw mimajuinu geggung ns'tuo'qon ta'n wejiaq Nisgameg, mo pata'tegegw aq mo gi'gaja'sigw. Awna welm'toq, nilaje'g, aq ewlite'lmaji ta'n nuta'ma'tiliji. Mu na wesgijiangamgusigw gatu pugwelgl ta'n goqwe'l gelu'lggl tela'tegej. Mo wesamite'lmagul newte'jilitl ta'n wen welpisilitl je mu igtigl ta'n ewlipisilitl. ¹⁸ Ta'n tujiw mimajuinu tetapu mimajij, mu gi'gaja'sigw awna gisa'laji igtigi punintultinew aq tetapu mima-jultinew.

4

Mut tla'taqatigw st'ge' mimajuinu'g ta'n mu getlams'tua'tigul Gjinisgaml

¹ Geituoq na ta'n tujiw tetuji ngutite'lsultioq aq apjiw pewatmoqol ta'n goqwe'l gesatmoqol na weji gi'gaita'ioq aq matntultioq. ² Pewatmoq nat goqwei, gatu mo gisapsgnmuoq, na tujiw gisgajo'ltioq ugjit ne'pa'n nat wen ta'n geggung. Gi'gaita'ioq aq gisi pgwatoq matntultioqs'p gatu mo gisapsgnmuoq ta'n goqwei tel puatmoq. Ula mo mesnmuoq muta mo pipanimawoq Gjinisgam ignmugsinew. ³ Ta'n tujiw pipanimoq Gjinisgam ugjit nat goqwei, mo mesnmuoq muta wesami ngutite'lsultioq aq getu' tli e'wmuoq ugjit ta'n goqwei mo gelu'lgtnug. ⁴ Mo elita'sualuoq Gjinisgam aq getu' majulgwaloqig igtigisei nisgamg. Geituoq mu nugu Gjinisgam witapa ta'n tujiw getu' tlo'ltioq st'ge' mimajuinu'g ta'n mu getlams'tua'tigul Gjinisgaml aq gesatmoq tla'taqatinew st'ge' negmow. Ta'n getu wen gisite'tg tle'n aq tla'tegen st'ge' mimajuinu'g ta'n mu getlams'tua'tigul Gjinisgaml na tujiw getanatl Gjinisgaml. ⁵ Geituoq Gjinisgam ugtwi'gatign na teliaq ta'n ewi'gas'g, "Gjinisgam mesgata'sit ta'n tujiw mo jigs'tuawoq Wejuli Nisgam ta'n gisi ignmugsioq." ⁶ Gatu Gjinisgam melgi gsalugsi'gw je tlia mo te'pmugg. Gjinisgam ugtwi'gatign telueg, "Gjinisgam mo gaqama'tagwi mimajuinu' ta'n me'gite'lsutiliji gatu apoqonmuaji mimajuinu' ta'n mo me'go'ltiligwi."

⁷ Mut tl listuanew Gjinisgam, awna ignmug assumugsinew. Na qama'sualug Gjinn'tu aq na tujiw ugsmugtugsitoqs'p. ⁸ Gigjita'gw Gjinisgam aq apjiw wijitgweiugsinew. Ta'sioq ta'n siaw pata'taqatioq, pun pata'taqatigw. Ta'sioq ta'n tel'ta'sultioq gesaloq Gjinisgam gatu tetpi gsatmoq ta'n goqwei lue'uti na wesgijiangamgusultioq. Nige' tl'ta'sultigw pas'g ta'n goqwei tetaputeg aq gelu'lg. ⁹ Ms'go'ltigw muta gis pata'taqatioq. Ulmajita'sultigw aq atgitemultigw. Mut ul'ta'sultinew gatu awna ms'go'ltigw ugjit ta'n goqwe'l gis pata'taqatioq. ¹⁰ Mut me'go'ltinew aq Gisiteget gepmite'lmugsitoqs'p.

Mut ilsumanew igtigig

¹¹ Nitaptut, mut pisuite'lmanew igtigig. Etug ta'n wen pisuite'lmatl igtigl aq teluet ta'n goqwei mo telianug ta'n tujiw wesgumatl. Na ula pa na wijei st'ge' teluet nat goqwei mo gelu'lgtnug ugjit Gjinisgam ugt'tplutaqanm. Na mo tela'tegegw Gjinisgam ugt'tplutaqanm gatu awna ilsutg. ¹² Gjinisgam na newte'jit ta'n nujitoq 'tplutaqan. Pas'g Gjinisgam ugs'tawiata mimajuinu' gisna ilsumata mimajuinu' lta'new Mn'tua'gig. Na glaman oplita'sultioq ta'n tujiw ilsumoq igtigig mimajuinu'g.

Mut ginuatnew ta'n goqwei getu tla'taqatioq

¹³ Jigs'tuigw. Nat goqwei getu tlimuloq muta telueioqop, "Gisgug gisna sapo'nug lta'tesnen na'tami se'g aq usgowita'tesnen na'te'l newtipunqeg. Ugjattesnen aq ntuis- gettesnen ta'n goqwe'l glaman ganie'wultitesnen pugwelg suliewei." ¹⁴ Lpa mo geituoq ta'n tliatew sapo'nug. Gtmimajuqaqanminal pa wijei aq u'n ta'n neia's'g aq tel'gne'g gesga's'geg. ¹⁵ Awna ula thuegw, "Pa na Gisiteget ignmugsieg tla'taqatinen, na tujiw siaw mimajultitesnen aq gisa'tutesnen ula gisna ala." ¹⁶ Gatu ginuatnoq ta'n teli ntawo'ltioq. Ta'n getu wen tel ginuej na pata'teget.

¹⁷ Na mimajuinu ta'n geitoq nat goqwei tetapu'aq gatu mo tela'tegegw na tujiw pata'teget.

5

Etugjel gtmilesuaqanmual gisa'lutew lien Mn'tua'gig

¹ Jigs'tuigw te'sioq ta'n milesuinu'g, atgitemultigw aq gaqiemtmultigw ugjit ulmajo'ti ta'n jugu'atew gileweg. Na tujiw ma'muni mtue'tew ugjit gilew aq wesami ulmajo'ltitoqs'p. ² Gtmilesuaqanmual pem sugul'gaqal aq gaplanji'g malqotas'gt'tal gutapsunual. ³ Gsulieweimual aq wisaw sulieweimual pem jijua'qiaqal. Ta'n tujiw na na'gweg iga'qt'tew ta'n Gjinisgam ilsumata ms't mimajuinu' gtmilesuaqanmual mo tepawtinugl aq na tujiw musga'tugsitoqs'p na newtite'lsultioqop. Ma'muniw ulmajo'ltitoqs'p st'ge' ta'n pugtew nu'gwa'tas'gt'tew ms't goqwei. Gatu me' siaw mawo'tuoq milesuaqan. ⁴ Migwite'tmug, mo gis apangituawoqopnig na lugowinu'g ta'n elugowgopnig gtiga'taqanmual. Gesigawwa'tiji, "Gilew na gmutna'tioq." Gisiteget ta'n mestai assusit gis nutuapni wegla lugowinu'. ⁵ Te'sigisg'g ugs'tqamug, ewnaso'tmoq gsulieweimual ugjit giso'qon aq ms't goqwei pewatmoq. Gisa'lsultioq milesultinew. Na gisgajo'lsultoq ugjit na na'gwegl ta'n tujiw Gjinisgam ilsumata ms't milesuinu'. ⁶ Na mimajuinu'g ta'n mo opla'taqatigupnig goqwei ilsumoqopnig aq gisa'loqopnig ne'po'qsinew je tlia mo naqa'lugsiwoqopnig.

Siawi esgmalug glapis Se'sus apaja'sitew

⁷ Nitaptut siawi esgmalug glapis Wa'so'qewei Gjisaqamaw pgisintew. Angite'lmug nuji iga'taqug, na esgmatg glapis gigpesaq aq na tujiw iga'taqugl sginminn. Na tujiw siawi esgmatg glapis ap gigpesaq aq glapis ta'n goqwe'l iga'taqug'pnn gaqigwegl. ⁸ Elg gilew amujpa esgmalog aq siaw elita'sualog Gjisaqamaw tleiwit wa'so'q muta na na'gweg ta'n pgisintew geget iga'q.

⁹ Nitaptut, ta'n tujiw gitnma'tioq, mut ilsumtultinew glaman Gjinisgam ma' ilsumugswoq. Jigs'tuigw, Gjinisgam na giasgiwewei ilsuteget aq me' gisgaje'g jugu'en aq ilsumanew ms't mimajuinu'. ¹⁰ Nitaptut, tla'taqatigw st'ge' na niganigjitegewinugi'g gis tla'taqatipnig. Teluepnig ta'n goqwei Gisitegelitl gis telimt'pni aq siaw esgmala'tipnn ugjit Gistegelitl apoqonmugunew ta'n tujiw emegweiutiteg. ¹¹ Teliag ta'n telueigw na niganigjitegewinugi'g wel'ta'sultipnig muta siawi lita'suala'tipnn Gisitegelitl ta'n tujiw emegweiutiteg. Gejioq Jo'p siaw lita'sualapnn Gisitegelitl ta'n tujiw welmaje'geg. Gejioq Gisiteget apjiliw wele'wapnn Jo'pal, muta Gisiteget na welm'toq aq ewlite'lmaji mimajuinu'.

Mut lui'tmasultigw

¹² Nitaptut, ta'n tujiw nat goqwei teplumoq nat wen mut lui'tmasultigw. Mut e'wmnew wa'so'q gisna ugs'tqamu ml'gita'n gt'tplumtingewaqaanual. Ta'n tujiw teplumoq nat goqwei pas'g tluegw, "E'e tela'taqatieg" gisna "Moqwa' mo tela'taqatiweg." Ta'n tujiw elui'tmasultioq na tujiw pata'taqatioq aq Gjinisgam ilsumugsitoqs'p.

Gjinisgam jigs'tugsitoqs'p ta'n tujiw a'sutma'tioq

¹³ Pa na ta'n wen te'sioq welmaje'g, na etamaj Gjinisgam apoqonmuan. Ta'n wen welgwijing na gtapegiej. ¹⁴ Pa na ta'n wen te'sioq gsnugwaj, na pipanimaj gisigu' mawagnutmewinu' a'sutuo'guomg mittugwalanew a'sutmessewanew aq mima'lanew. Na tujiw mawagnutmewinu'g etawaqtmua'titl Gisitegelitl ugjit npilan na mimajuinu'l ta'n gesnugwalitl. ¹⁵ Ta'n tujiw a'sutma'ti'tij aq getlams'tasulti'tij Gisitegelitl, na tujiw ta'n wen gesnugwat npilaten, Gisiteget apigsigtuatal ugtlue'uti'l. ¹⁶ Glaman paqa-pugualtultigw aq a'sutmessewultultigw muta Gjinisgam getu' npilugsitoqs'p. Na mimajuinu' ta'n apjiw tela'teget ta'n goqwei Gjinisgam tel puatmlitl a'sutmaj, na tujiw msntew ta'n goqwei etamaj. ¹⁷ Ilaijao'q na mimajuinu pa na wije't'pnaq aq ginu. Melgi

a'sutmap ugjit mu gigpesan aq mo gigpesanugup nesipunqeg jel aqataig. ¹⁸ Na tujiw a'sutmap ugjit gigpesan aq to'q gigpesaq'p aq ms't goqwe'l weligweg'pnn.

¹⁹ Nitaptut, etug nat wen te'sioq pata'teget muta mu majulgwatmug na teliaqewei agnutmaqan. Ta'n tujiw nat wen ta'n getlams'tasit gisa'latl tetapua'tegelin, ²⁰ geituoq na ta'n wen gisa'latl pata'tegewinu'l puni pata'tegelin, na gis naqa'latal mo lielin Mn'tua'gig aq na tujiw Gjinisgam apigsigtmuatal pata'tegewinu'l ugtlue'uti'l.

**Amgwesewei wi'gatign
ta'n Pie'l ewi'gmuaji
ta'nig getlams'tasutiliji
Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign**

Ula wi'gatignigtug Pie'l amgwesewei ewi'gmuaji ta'nig getlams'tasutiliji Westaulgigtug. Telui'tujig Gjinisgam gisi mgnaji mimajuinu'g. Se'sa'gnutmu'tijig ogwatnug E'siaji'je'gati.

Ta'nig mo getlams'tasulti'gw gisa'la'tiji a'sutme'winu'g ulmajo'ltlineu aq gitnme'walanew.

Etna na ugjit Pie'l ewi'gmuaji ugjit ajipjulanew. Na migwimaji, “Gsisinu na Westaulg gis welmaje'g'p aq weji np'g'pnaq ugjit ginu glaman piltu mimajultitesnu aq pugjiteu pilei mimajuaqan guguntesnu wa'so'q aq maw gepmitelmugsitesnu.”

Li angita'sultigw aq ignmug Westaulg ilgwenugsinenu. Gegnu pmita'nej aq tla'taqatinej ta'n Gisiteget tel puatg je tlia ulmajoltinen. Na tujiw me' ml'gi getlams'tasultitesnu aq Gjinisgam Gisiteget gepmite'lmugsitesnu ta'n tujiw Westaulg apaja'sij.

Pie'l migwimugsi'gw (nmitu 3.18) Westaulg nepg'pnaq. Na tepiaq ugjit gtlue'utinal apigsigtas'gtn. Gegnu pmiet ji'nm ugjit mo gegnu pmita'gw mimajuinu'g. Me' na apaja'lugsitoqs'p Nisgamewigtug. Wa'qieg nepmut'p gatu ugjijaqamij me' siawawsilitl.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Pie'l poq tl wi'giget wi'gatign aq etamatl Gisitegelitl ugjit ula mimajuinu'g (1.1,2)

Elita'sit Gjinisgam Gisiteget ugs'taugsinenu aq ignmugsinenu gt'pung wa'so'q (1.3-12)

Telteg gegnu pmita'gw ula ugs'tqamug (1.13-2.17)

Westaulg teli ulmaje'g'p glaman ginu telteg wijei ulmajo'ltitesnu (2.18-25)

Ta'n tlo'ltitaq a'sutme'winu'g je tlia ulmajo'ltineu (3.1-4.19)

Glusuaqan ugjit ta'nig iganpugultijig a'sutme'winu'g (5.1-11)

Ugtejgewe'l glusuaqann (5.12-14)

¹ Ni'n, Pie'l epa'si aq ewi'gmuloq wi'gatign ugjit gilew ta'n Gjinisgam Gisiteget megenugsioqop. Ewi'gmuloq ta'nig wigultioq maqamigal teluisultigl Pontusewa'gig, Galetiaewa'gig, Gappatosiaewa'gig, E'siaewa'gig, aq Pitiniaewa'gig, pas'g mo tleiaultiwoq muta nige' gilew Gisiteget ugtmimajuinumg. Ni'n Pie'l na Westaulg ugtapostale'witml aq wel'ta'sualuloq. ² Gjinisgam gujju ginu gisite'tg'p aq megenugsioqop. Wet sapu tl lugwet Wejuli Nisgam tepgisa'lugsioq ugjit negmewe'n, aq tla'taqatineu ta'n negm tel puatg aq sape'ultineu. Gisa'lugsioq jigs'tuanew Se'suguli na Westaulg. Apigsigtalugsioq 'gtlue'utiwal ta'n Se'suguli weji np'g'p aq gaqiguniepnaq. Waqamo'lti'gw umal'temg. Etamg Gjinisgam Gisiteget apji ul'telmulineu aq ignmulineu ugge'lu'lgm aq wantaqo'ti 'ggamlamunuaq.

*Geitu'g Gisiteget tla'tegetew
ta'n goqwei gelu'lg ugjit ginu*

³ Ge' miwatmuanej Gjinisgam Gisiteget aq emtoqwa'lanej. Negm na Se'suguli ujjl. Se'suguli ta'n Gjisaqamawminu aq assumugsi'gw. Gjinisgam na tetuji ewlitemugsi'gup na weji ignmugsi'gup pilei mimajuaqan. Se'sugulial gisi npliteg ugjit 'gtlue'utinal na tujiw Gjinisgam apaji minua'lapnn. Etna na ugjit elita'sulti'gw Gjinisgamewigtug aq geitu'g wijei tla'tegetew ugjit ginu. ⁴ Etlisigma'ti'gw aq geitu'g 'msntesnu ta'n te's'gl goqwe'l gelu'lg wa'so'q ta'n ma gaqianugl, ma suguluganugul aq ma gesgamugwa'gtnugl. Gjinisgam na geggungl wa'so'q ugjit ugtmimajuinumg aq geitu'g 'msntesnu. ⁵ Na

tela'tegep ugjit gilew ta'nig getlams'tasultioq Gjinisgamewigtug. Ugml'gigno'ting angweiultew ingute'jin glapis 'pgisin wa'so'q aq 'msntes iapjiwewei mimajuaqan. Na tujiw msntoqs'p ta'n goqwe'l gelu'lg wa'so'q gatu amujpa na esgmoq glapis ugtejgewei na'gweg ta'n tujiw 'ms't wen 'gji'tutew na teli ugs'taugtioq aq gisi msnmnew ta'n goqwe'l Gjinisgam teplumugsioqop.

⁶ Na weji ul'ta'sultigw ugjit ulaal. Tlia nige' gijga'ji'j ewlgwijultioq aq sespeta'sultioq muta gaqais gitnm'titoqs'p. ⁷ Amujpa na teliaq glaman 'ms't wen 'gji'tuj tel mimajultioq ta'n teli 'gjitmi gtlams'tasultioq. Ta'n teli gtlams'tasultioq me' tepawgtig je mu wisaw suliewei ta'n wet nu'gwa'tas'g aq waqama'tas'g pugtewigtug gatu gaqiatew. Amujpa na ta'n teli gtlams'tasultioq wet nu'gwatas'g ta'n tel gitnm'tioq glaman gisipuguttoqs'p. Gatu na'gweg ta'n tujiw Se'suguli 'pgising, thuetew wela'tegen, gepmitelmultew aq iapjiw espitelmultew. ⁸ Nige' gilew gesaloq tlia menaq nemiawoq. Getlams'tasultioq negmeg tlia nige' mu nemiawoq. Welgwijultioq na tetuji ms'gi'g ul'ta'suaqan 'ggamla-munuaq je mu ta'n glusuaqann gis thuen. ⁹ Ta'n teli gtlams'tasultioqop Se'suguliewigtug Gjinisgam westaugtioqop. Na teliaqap. Etna na weji ulgwijultioq.

¹⁰ Na iganigjitegewinu'gi'g gigji gwiluasultipnig aq pipanigesultipnig ta'n Gjinisgam ugs'tawiataq mimajuinu'g. Negmow igani usgutmi'tipnig ta'n goqwe'l gelu'lg Gjinisgam ignmugsitoqs'p ta'n teli ulapetmoq mo tel te'pmuoq. ¹¹ Wejo'tmi'tipnig 'gji'tunew ta'n tliatew aq tli iga'qt'tew. Westaulg ugjijaqamitl ta'n ugtinnewaq eimlitl igan musga'tuaji ta'n Westaulg tli ulmaje'tew aq tli ewlgwija'sitew, gatu na tujiw me' gepmitelmaten. ¹² Gisiteget musga'tuapni iganigjitegewinu'gi'g igan thua'tijig ugjit me' enmiaq mu ugjit negmow uguna'gwegml. Wesgutmi'tipnig ta'n goqwe'l teliaqal nige'. Wegla goqwe'l ta'n nige' gis nutmoqol ta'n wenig gis pestunmugsio'q gelu'lg agnutmaqan. Wejuli Nisgam ta'n wetgitmut'p wa'so'q ignmuaji na ml'gigno'ti ugjit pestunmugsinew. Telimugsioqop wegla teliaqewe'l, we'gaw ansale'wijig 'gsatmi'tis gisi ns'tasultinew.

Gisiteget wigumugsi'gw ugjit tla'taqatinenu ta'n tel puatg

¹³ Geitu'g Gisiteget na ula 'ms't tla'tegetew ugjit ginu. Etna na ugjit apjiw siawita'sultigw 'gtangita'suaqanmual tla'taqatinew ta'n Gisiteget tel puatg aq ignmug ilgwennin. Pa'qoltigw aq siaw lita'sultigw ta'n goqwe'l gelu'lg ignmugsitoqs'p ta'n Se'suguli apaja'sij. Geituoq na tla'tegetew ugjit gilew tlia mo tel te'pmuoq. ¹⁴ Jigs'tug Gisiteget aq tla'taqatigw ta'n tel puatg. Mut siaw tl mimajultinew ta'n teli gsatmoq 'st'ge' ta'n i' tlo'ltioqop gesgmnaq gejiawogweg Gisiteget. ¹⁵ Gjinisgam Gisiteget ta'n wigumugsioqop tel sape'wit, mo goqwei amsalteg eigtnug ta'n eig. Puatmugsioq tl sape'ultinew muta negm sape'wit. Glaman na tl sape'ultigw aq gegnu mimajultigw ta'n tel gaqais mila'taqatioq. ¹⁶ Muta Gisiteget teluep ugtwi'gatignigtug, "Amujpa na sape'win, muta ni'n sape'wi." Na teluep Gjinisgam Gisiteget.

¹⁷ Na telui'toq Gjinisgam Gisiteget "Nujjinen" ta'n tujiw a'sutma'tioq. Gjinisgam ta'n ilsumaji 'ms't mimajuinu'g aq mo wen piamitelmagul. Isumaji 'ms't wen ta'n tela'tegej aq ta'n tel te'pmlj. Etna na ugjit siaw gegnu pmita'igw. Jipaqite'lmug aq gepmitelmug Gisiteget Gjinisgam ta'n teli pgitawsultioq ula ugs'tqamug. ¹⁸ Geituoq ta'n Gjinisgam apaji pgwatelugsioqop ugjit jigla'lugsinew ta'n mo tepawgtinug mimajuaqan weja'tuoqop gujuowaq. Mo e'wmug suliewei gisna wisaw suliewei ta'n gaqiatew. ¹⁹ Gatu Gjinisgam apaji pgwatelugsioq ta'n Westaulg gaqiguniepnaq gujjieweigtug ugjit 'gtlue'utiwal apigsigtas'gtn. Me' tepawgtig Gjinisgamewigtug je mu wisaw suliewei gisna ta'n pas'g goqwei. Mo amsalteg eigtnug Westaulgeg. Negm pa wijei aq jigluewji'jg gelu'sit ta'n tel pegisutasit aq ne'po't ugjit ignmugsin Gjinisgam. ²⁰ Gesgmnaq gisita's'gtnugweg ugs'tqamu, Westaulg gis gisi mgnut ugjit ugs'taugsinew gatu nige' giaspiaqal na'gwegl, ta'n tujiw tetaputesg iga'q, nisgimut'p ugjit gilew ulapetmnew.

²¹ Ta'n goqwei tela'tegep na weji gtlams'tasultioq Gjinisgamewigtug. Ta'n Se'sus gisi np'geg, Gjinisgam apaji unaqa'lapnn. Apaji ignmuapnn uggepmite'lgaqanm aq es-pitelmapnn. Getlams'tasultioq, Gjinisgam elita'sultioq aq geituoq negm tla'tegetew ta'n teli tplumugsioqop.

²² Nige' 'gtlue'utinal apigsigtmugsioq aq waqamo'l'tioq Gjinisgamewigtug ta'n Gjinisgam ugteliaqeweim jigs'tmoqop. Nige' gis waqamoltioq aq gesaltultioq teliaqeweigtug ta'nig getlams'tmu'tijig Gjinisgamewigtug. Ta'n telgi'g 'ggamlamunual tli gsalug 'ms't wen. ²³ Na wet tla'taqatigw muta piluei mimajuaqan geggunmoq, muta getlams'tmoq Gjinisgam ugglusuaqanml ta'n ma 'gs'ga'nug gatu awna iapjiwewe'tew. Mo weji msnmuoqop ula piluei mimajuaqan gn'gi'guigtug muta mimajuaqan ignmugsioq gaqiatew. Weji msnmoq ula piluei mimajuaqan Gjinisgamewigtug, Gjinisgam gujjuinu. Ula mimajuaqan iapjiwewe'tew muta wejiaq Gjinisgamewigtug aq ma gaqianug. ²⁴ Ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatiqn,

“Mo pita'qtnug ta'n mimajuinu tel mimajit ula ugs'tqamug.

Pa wije aq 'msigu gisigweg aq 'np'tew.

Mimajuinu uggepmite'lgaqanm gesga's'g

pa wije aq wasueg gisigweg aq mn'jaqt'tew.

²⁵ “Gatu Gjisaqamaw ugglusuaqanm iapjiwewe'tew.”

Ula na glusuaqan ta'n pegisitugsioqop aq pestunmugsio'q, na gelu'lg agnutmaqan ta'n Gjinisgam gis tluet.

2

Negm ta'n Gisiteget gisi mgnatl ugjit iganpugutuan Gjinisgam ugtmimajuinung

¹ Jigla'tug ta'n te's'g lue'uti'l, mut nugu egsua'tinew, mut qalipusita'tinew, aq mut mil agnimanew mimajuinu'g aq mut pas'g wesgiji angamgusultinew, awna ulm'tu'tigw. ² Pa wije aq gopisun gewising pas'g mlagejg pualaji, pa na wije gilew pas'g puatmug ta'n goqwei Nisgamewei aq ugglusuaqanm ta'n iapjiwewe'tew. Gegnu'tmasultigw glaman me' na ligutitoqs'p Gjinisgamewigtug aq ugs'ta'titoqs'p. ³ Ta'n tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatigng, “Gi's gisi gji'tuoq ta'n teli ulm'toq Gjisaqamaw.”

⁴ 'Lta'gw negmeg na Gjisaqamaw ta'n gisi ignmugsitoqs'p iapjiweweim mimajuaqan. Gjinisgam megnapnn muta tetuji gs'gelmapnn gatu mimajuinu'g mo menuaqa'la'tigupn. Pa wije aq nujitaqatijig menuaqtmi'tig'p gun'tew teluejig, “Mo tali ugtapsunigw gatu maw gelu'lg.” ⁵ Gigje'ug Gjinisgam Gjisaqamaw ta'n ignmugsioq iapjiweweim mimajuaqan. Ignmug e'wugsinew ugtlgowaqan pa wije aq gun'tal e'wmi'tij, el'tu'tij wen'ji'guom. Gjinisgam etlitoq ugta'sutuo'guom aq Wejuli Nisgam wigitew na'te'l. 'Gtinnewaq i'ttew aq tepgisa'lugsioq ugjit Gjinisgam. Gatu gilew sape'ultitoqs'p patlia'sg, ta'n elugutitoqs'p. Patlia'su'ultitoqs'p ta'n tel gegnu pmita'ioq ta'n tla'taqatitoqs'p aq tluetitoqs'p ta'n negm tel pualugsioq. Emtoqwalatoqs'p aq miwatmuatoqs'p Gjinisgam aq a'sutmessewgjig igtigig. Wegla wel'te'tmugsioq muta gilew Se'suguli ugtmimajuinung. ⁶ Muta Gjinisgam ugtwi'gatiqn telueg,

“Megmap tetuji gelu'lg gun'tew

ta'n iga'tu 'gjigan Sioneg

aq 'ms't goqwei mawn'g.

Elging Westaulg. Negm pa na wije

aq ula maw gelu'lg gun'tew.

Ta'n wen getlams'tuatl ma mil agnutmutinew

aq ma ntaqo'qona'lam'g, awna gepmitelmaten.”

⁷ Na Gjinisgam megenmapnn Westaulgl. Westaulg pa na wije i aq ula gun'tew tetuji gelu'lg ugjit gilew ta'nig getlams'tmu'tioq, gatu mo gelu'lgtnug ugjit ta'nig mo getlams'tasulti'gw. Na tel wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatignigtug,

“Na gun'tew, ta'nig nujitaqatijig
mo menuaqtm'i'tigw, teluejig,
'Mo tepianug tel gelu'lg gun'tew,'
etna na ula gun'tew

ta'n Gjinisgam gisa'toq 'ms't goqwei mawn'g.”

⁸ Ap igtig telueg Gjinisgam ugtwi'gatiqn,

“Ula na gun'tew ta'n mimajuinu'g pejitaqama'titaq aq nisiattaq.”

Nisia'tijig muta mo getu ns'tmi'tigw na gelu'lg glusuaqan. Etna na ugjit Gjinisgam gisite'tg'p pejitaqama'tinew muta mo getu gtlams'tasulti'gw.

⁹ Gatu gilew gisi mgnugsioq Gjinisgam Gisiteget, aq patlia'su'ultioq ugjit Gjinisgam Gjielege'witewit. Gilew na Gjinisgam ugtmimajuinung ta'n tepgisa'lugsioqop ugjit lugowanew. Gisi mgnugsioqop tluenew ta'n goqwe'l Gjinisgam gis tla'tegetl, pajiji gelu'lg. Etna na negm ta'n gis wigmugsioqop oqonitpa'qigtug, aq nige' eimu'tioq ugwasetegm ta'n mawi gseteg. ¹⁰ Mujga amgwes gilew mo na Gjinisgam ugtmimajuinumpnig, gatu nige' gilew na ugtmimajuinung. Gis tliaq mo gejiawoq Gjinisgam ta'n getu ewlitemugsioq gatu nige' gji'jioq aq ewlite'lmugsioq.

Mut ignmatmnew elue'uti assumugsinew

¹¹ Nigmatut, ta'nig getlams'tasultioq, gilew wigultioq ula ugs'tqamug, gatu mo tleiaultiwoq. Etawaqtmuloq mut tla'taqatinew ta'n goqwe'l winjigl muta mo glu'lgtnug ugjit ignmatmnew ga'qinal aq 'gtangita'suaqanm assumulinew. Getu' wissuignemaji aq gisa'lugsinew pata'taqatinew. Mo gisa'lugsioqop gigjita'new Gjinisgamewigtug awna gisa'lugsitoqs'p mn'tua'gig 'lta'new. ¹² Tl mimajultigw glaman musgalsultioq ta'nig mo getlams'tasulti'gw ta'n tetuji gegnu pmita'ioq. Ta'n tujiw pisui egsutmugsioq aq tlua'tijig gilew tla'taqatinew winjigl, na gigji angaptmi'tij aq nmitutaq ta'n goqwe'l gis tla'taqatioq gelu'lg. Etug 'gtlams'tasultitaq Se'suseg na na'gweg jugu'elij aq miwatmu-ataq aq emtoqwalataq Nisgamal.

Jigs'tug ta'nig iganpugutugsioq

¹³ Jigs'tmug 'gt'tplutaqanmuow gmt'giwaq muta Gjisaqamaw tel puatg. Aq jigs'tug g'pnno'lewaq aq ta'n mawi espe'g iganpuguit, ¹⁴ aq jigs'tug ta'nig iganpugutugsioq muta g'pnno'l petgimajig ugjit ugtapulanew ta'nig oppla'taqatijig aq weli usgumanew ta'nig wela'taqatijig. ¹⁵ Ta'n tujiw wela'taqatioqop musga'tuatoqs'p mo telianug ta'n mima-juinu'g pisui ilsutmugsioq. Nmitutaq mo telianug aq gisa'latoqs'p punajeiugsinew. Etna na ula Gjinisgam tel pualugsioq tla'taqatinew.

Mut ignmatmnew elue'uti assumugsinew

¹⁶ Gjinisgam gis jigla'lugsioq ta'n lue'uti assumugsioqop. Assumsultioq gatu mut tl'ta'sultinew gis tla'taqatitoqs'p ta'n goqwei pewatmoq gisna gisi oppla'taqatinew. Gilew na Gjinisgam uggistejung. Glaman jigs'tug ta'nig iganpugultijig aq tl mimajultigw ta'n Gjinisgam tel puatg. ¹⁷ Gepmitelmug 'ms't mimajuinu'g, 'gsalug gitapewa aq ta'nig getlams'tmu'tijig. Jipalug aq gepmite'lmug Gjinisgam aq gepmitelmug g'pnno'lewaq.

Se'suguli welmaje'g'p ugjit neia'tugsinenu ta'n tl pmita'tesnu

¹⁸ Gilew gisteju'g amujpa jigs'tuoq ta'nig elugowoq aq gepmite'lmug mu pas'g ta'nig welm'tu'tijig aq angitemugsioq, gatu elg ta'nig emegweiugsioq. ¹⁹ Pa na gisipugu'tmoq ta'n teli amasgipnugsioq gatu tla'taqatioq ta'n goqwei Gjinisgam tetapua'latoqs'p aq ule'watogs'p, mo tel te'pmuoq. ²⁰ Ma wen gepmitelmug ta'n tel gisipugutmoq

ta'n tujiw mattoqsioq muta te'pmoq. Gatu je tlia gisi ula'taqatioq ta'n tujiw amasgipnugsioq aq gisipugutmoq, na tujiw Gjinisgam tetapua'latoqs'p aq ule'watoqs'p. ²¹ Etna na ula ugjit Gjinisgam wigumugsioqop, muta Se'suguli amasgipnnut'p ugjit gilew aq neia'tugsinew ta'n tl pmita'toqs'p. Nemituoq ta'n negm tela'teget, na gilew wije tla'taqatitoqs'p. ²² Ta'n telueg Gjinisgam ugtwi'gatiqn, "Mo negm pata'tegegup, mo egsuegup. ²³ Ta'n tujiw anmimuteg mo apaji anmimagupnig. Ta'n tujiw amasgipnnuteg, mo ewlumuagupnig, gatu elita'sipnn Gjinisgam ta'n tel tetapu ilsutegelij. ²⁴ Se'suguli amasgipnnut'p ugjit 'gtlue'utinal aq ne'po't'p gujjieweigtug glaman ejigla'lugsi'gw lue'utigtug. Na tujiw gegnu mimajultitesnu ta'n Gjinisgam tel puatg, aq ma nugu pata'taqatigw. Wesua'tugsi'gup 'gt'punual aq 'gtlue'utinal ta'n tujiw matto'teg. Nige' negm ugla'qanml, ginu weji npisulti'gw aq gelu'sulti'gw Gjinisgamewigtug. ²⁵ Gilew pa wije aq gesgoltijig jijgluewji'jg ta'n we'jujig aq apaja'lujig ugjit majulgwalanew nujiangweiwaji jijgluewji'jg. Pa na wije aq nige' gilew apaji we'jugsioq aq apaja'lugsioq Se'suguliewigtug. Negm ta'n nuji angweiajig ugtmimajuinung, angweiuqsioq." Na.

3

Ji'nmug aq ugte'pitemuaq

¹ E'pittut, gilew ingute'jin gepmite'lmu 'gji'nmum. Ta'n tujiw 'gji'nmum mo getlams'tasiwg Gjinisgam ugtwi'gatiqn na gisa'lates 'gtlams'tmultew. Ta'n tel gegnu pmien musgalsin je ma newgte' glusuaqan tluen, ² gatu nemi'sg ta'n teli ulm'tun aq ta'n tel gepmite'lm't Gjinisgam. ³ E'pittut, mut pas'g ilape ewnusultinew ugjit neialsultinew uli angangusultinew, ta'n tel lugwatmoq usapunual, waiopsgul nasgmoqol aq ta'n tel mil pilsultioq. ⁴ Gatu gelu'lg 'gtangita'suaqanmual gugunmug aq wanta'qo'ti 'ggamlamunuaq. Sangewo'ltigw aq wantaqamigsultigw, glaman ma wen gisa'lanew uggwain. Etna na ula gelu'lg aq tepawgtig sangeweie'n aq wantaqamigsin. Ma gisigu'anug Gjinisgamewigtug awna iapjiwewe'tew. ⁵ Gis sa'q na getlamia'tijig e'pijig ta'nig getlams'tua'tipnn aq elita'sitipnn Gjinisgam tel pmalsultipnig. Gepmite'lma'tipnig ugji'nmumuaq. Na weli angangug Gjinisgamewigtug. ⁶ Sala wije tele'g'p, gepmite'lmapnn Aplamal aq telui'tapnn, "Saqamaw." Gilew pa na wije aq Sala, siaw tla'taqatioq gelu'lg aq ma goqwei jipatmu'tiwoq, awna Gjinisgam sangewite'lmug.

⁷ Ji'nmulut, uli tgwa'manew 'gte'pitemuaq. Ingute'jin, amujpa ule'w 'gte'pitem muta negm me' menaqanat aq gi'l. Amujpa na gepmite'lm't muta gte'pitem maw gi'l Gjinisgam ignmugsitoqs'p iapjiwewe' mimajuaqan. Na wet tla'tegen me' na ma goqwei etoqwastnug 'gta'sutmaqanmg. Mu tla'tegewn Gjinisgam ma nutmulugul 'gta'sutmaqanml.

Welmajo'ltioq ta'n teli ula'taqatioq

⁸ Aq nige' amujpa gilew wije tli angita'sultigw aq ewlilteltultioq. 'Gsalug ta'nig getlams'tasultijig aq uleiatultigw ta'n te'sit wen. Mut me'go'ltigw. ⁹ Mut apaji asita'law winjigigtug. Ta'n tujiw wen opla'l'sg, mut opla'law aq wen anmim'sg, mut apaji anmimaw, gatu awna apaji ula'l. Etna na ula telgitasin tla'tegen glaman mestapettes ta'n te's'g goqwei Nisgamewei. Muta Gjinisgam teplum'sg ugjit ignmulin ta'n goqwe'l gelu'lg ta'n tujiw gis wigum'sg. ¹⁰ Ta'n telueg Gjinisgam ugtwi'gatiqn,

"Ta'n wen getu wel mimajij aq gtu' ulgwijn, mo teltenug wini usguman igtigig aq amujpa na puni egsuet.

¹¹ Amujpa na winjigl pun tla'tegetl aq wela'teget.

Amujpa na siaw sangewe'g aq wantaqamigsit ta'n we'gusipgwatoq aq ule'waji igtigig.

¹² Gjisaqamaw apji angweiwaji ta'nig tetapua'taqatiliij aq iapji jigs'tuaji ta'n tujiw a'sutma'tilij.

Gatu ejiglapasualaji ta'nig opla'taqatiliji.”

Na telueg Gelu'lg Wi'gatign. ¹³ Wen tala'lultew ta'n tujiw wela'tegen? 'Lpa mo wen! ¹⁴ Gatu tlia gitnman ta'n tujiw teli ula'tegen me' tli ulgwijintes muta Gjinisgam Gisiteget ulapemultew, glaman mut jipalaw mimajuinu'g aq mut sespeta'siw. ¹⁵ Gatu gepmitelmug Se'suguli 'ggamlamunuaq aq ignmug assumugsinew. Iapji gisgajo'ltigw ugjit gegnua'tuan ta'n getu wen pipanimasg ta'n teli gtlams'tasin Se'suguli aq ta'n elita'sin Gjinisgamewigtug. ¹⁶ Gatu gepmitelmug aq ul gelulug ta'n tujiw pipanimug-sioq. Pas'g te'sioq tetapua'tega. Me' na ta'n tujiw pisui aqanimulg aq miluitulg, me' na ntaqo'qonalsultitaq muta gisi musga'sg ta'n pisui ilsutmasgig ta'n tujiw pas'g gisi ula'tegen aq ul gelusin muta majulgwalt Se'suguli. Etna na ugjit. ¹⁷ Pa na Gjinisgam pua'ls'g gitnman, na me' gelu'lg gitnman ugjit ta'n teli ula'tegen je mu opla'tegen. ¹⁸ Se'suguli nepg'pnaq aq na tepiaqap ugjit 'gtlue'utinal apigsigtasetn. Gegnu pmiet ji'nm ugjit mo gegnu pmita'gwigw mimajuinu'g. Me' na apaja'lugsitoqs'p Gjinisgamewigtug. Gujjieweigtug gis ne'po'tg'p gatu minua'lut'p Wejuli Nisgamewigtug aq apjiw mimajitew. ¹⁹ Ugjijaqamijuigtug eliep aq nat pestunmuapnig ta'nig mo getlams'tasulti'gupnig aq nige' nepu'titgi'g. Nige' pa na wije' aq laplusang pisultijig aq glapis Gjinisgam ilsumataq. ²⁰ Negmow na mimajuinu'g ta'nig eimu'tipnig ta'n Noao'q mimajiteg, mo jigs'tua'tigupnn Gjinisgam. Pegiji esgmalapni, na na'gwegl Noa etlitoq mesgi'g ugtuluow. Pas'g ta'sijig mimajuinu'g mo paqasia'tigupnig. Negmow na ugu-muljin te'sijig, ta'n weji ugs'ta'tipnig. ²¹ Elt ginu westaugsi'gup ta'n teli gtlams'tasulti'gw Se'suguliewigtug. Se'sus ta'n weji np'g'p ugjit ginu aq apaji minunsit. Jigs'tug Gjinisgam ta'n ignmugsi'gup piltu mimajultinenu 'st'ge' ta'n napgetmu't'p sign'ta'suti. Mo ta'n gaqinal waqama'tugul samqwanigtug gatu awna ta'n waqamo'lti'gw Gjinisgamewigtug. Na tel napgetmu't'p sign'ta'suti. ²² Se'suguli eliepnaq wa'so'q aq inaqaneg epit Gjinisgam. Igani assumajig ta'n te'siliji ansale'wiliji wa'so'q, 'ms't ta'n te'siliji etli iganpugua'tiliji aq ta'n telgi'g ml'gigno'ti geggung.

4

Gawasgita'sultijig ta'n tel mimajulti'tij

¹ Se'suguli ta'n mimajuinu'alsip welmaje'g'p aq amasgipnnut'p. Elt gilew wije' t'la'tasultigw 'st'ge' negm aq ul'te'tmug ulmajo'ltinew je mu opla'taqatinew. Ta'n wen etlpugutg ulmajo'qon je mu opla'tegegw, igalugsit ta'n lue'uti assumapnn. ² Na nige' weja'tegemg, te'sioq amujpa na ignmat Gjinisgam ilgwenmulin 'gmimajuqaqanm aq mo nugu tela'tegewn winjiggl ta'n i' tleiu't'p 'st'ge' ta'n mimajuinu'g i' tla'taqati'tij. ³ Gis tepiaqapnn ta'n goqwe'l gis tla'tegen pa wije' aq ta'nig mo getlams'tmu'ti'gw. Ta'n itl mimaji't'p winsuaqanigtug aq na pas'g teli angita'sitp. Ta'nig tepqatmu'tijig sespo'taqatijig aq ta'nig mo tepqatmu'ti'gw wije' tela'taqatijig, na gemutmtotultijig, aq naqana'ma'tijig ta'n etl mawita'jig, aq emtoqwala'tij mn'tu'g. Winjiggl tela'taqatijig aq Gjinisgam masgelmot ta'n tel luguti'tij. ⁴ Aq nige' ta'nig mo getlams'tmu'tigw paqalaiultijig ta'n tujiw mo wijitgweiwawj aq mo tela'tegewn na winjiggl ta'n negmow tela'taqati'tij. Na tujiw ugs'gewo'ltitaq aq maligimultaq. ⁵ Gatu amujpa na ula musgalsultitaq Gjinisgamewigtug ta'n teli ilsumaten ta'nig me' mimajultijig aq ta'nig gis nepu'tipnig. ⁶ Etna na ula ugjit gelu'lg glusuaqan pestunmu'tpnig ugjit ta'nig nige' nepu'tipnig. Ta'n tel pata'taqatipnig gisi ilsumaji npmu'tinew 'st'ge' 'ms't mimajuinu'g gatu awna ta'n teli gtlams'tasultipnig Se'susewigtug gis tl mimajultitaq 'st'ge' Gjinisgam.

E'wmoq na ml'gigno'ti ta'n Gjinisgam gisi ignmugsioq

⁷ Gespaqami'g pugjig iga'qt'tew. Amujpa na ilgwensin. Ango'te'n aq apji paqe'ien glaman gis tli a'sutmessewitesnen. ⁸ Ula na mawi espe'g, 'gjitmi 'gsaltultioq. Etna na ugjit mut wan'ta'suatmnew 'gsalug 'ms't wen ta'n telgi'g 'ggamlamunual muta ta'n tujiw

gesalt igtig, pa na opal'sg, ta'n teli gsalt, na gisa'lultew apigsigtuates. ⁹ Ta'n tujiw wen getlams'tg giguaq pegising, u'leiug, smug aq ignmug ugtugunin. Uleiatultigw ala wen ap igtig aq mut amsalewistug. ¹⁰ Gjinisgam ignmugsioqop 'ms't wen ml'gigno'ti ugjit tla'tegen lugowaqan ugjit negm aq apoqonmuanew igtigig. Amujpa e'wmu'tioq ula ml'gigino'ti aq na teli ulapetmnew igtigig. Na tujiw 'ms't wen mawi ulapetmi'tij. ¹¹ Ta'n wenig gisi msnmi'tij ml'gigno'ti ugjit pestunmuanew, amujpa na pestunmatmi'tij Nisgamewei glusuaqan. Ta'nig gisi msnmi'tij ml'gigno'ti ugjit apoqonmuanew igtigig amujpa na tela'taqatijig e'wmi'tij na ml'gigno'ti ta'n Gjinisgam teli ignmuapni. Na tujiw 'ms't goqweigtug mimajuinu'g miwatmua'tital Gjinisgaml aq emtoqwala'tital muta Se'suguli gisi ignmugsi'gw na ml'gigno'ti. Ge' miwatmuanej aq emtoqwa'lanej Gjinisgam, Se'suguli ugwisunmg. Negm mestai assusit iapjiw. Na tliaj!

Gitnm'tioq muta getlams'tmu'tioq

¹² Nigmatut, mut paqalaiultinew ta'n tujiw gitnm'tioq aq ugtnu'gwalugsioq aq gisa'lugsioq amasgipnnugsinew. Mut paqalaiultigw muta ula tliatew. ¹³ Gatu ul'ta'sultigw muta gilew welmajo'ltioq pa wijej aq Se'suguli gisi welmaje'g'p. Me' na gilew ul'ta'sultitoqs'p ta'n tujiw Se'sus 'pgising aq uggepmite'lgaqanm musga's'gt'tew. ¹⁴ Ulgwijultigw ta'n tujiw anmimugsioq aq pisui agnimugsioq muta gilew majul-gwaloq Se'suguli. Getletug Wejuli Nisgam aq uggepmitelgaqanm eig 'gtinnewaq. ¹⁵ Mut 'ntaqite'tmun ulmaje'n ta'n teli ula'tegen ugjit Se'sus gatu 'ntaqo'qonalsin pa na opal'tegen. Mo teltenug ne'pa'tegen gisna gmutnen aq al matnalgen, gisna ali mgwasa'tun 'gsisgon mimajuinu'g ta'n telo'lti'tij. Mo teltenug ta'n wen getlams'tuatl Se'susal opal'tegen. ¹⁶ Gatu ulmajo'ltioq muta getlams'tasultioq Se'suguliewigtug. Mut 'ntaqite'tmnew gatu miwatmug Gjinisgam muta gilew na Se'suguli unaqapemg.

¹⁷ Tetaputesg iga'q ugjit mimajuinu'g ilsumugsinew aq ginu, Gjinisgam ugtmimajuinung, amgwesewa'ju'ultitesnu. Ginu ilsumugsitesnu gatu tali ilsumaten ta'nig mo getlams'tasulti'gw Gjinisgaml gelu'lg ugtagnutmaqanm? Mawi mtue'tew ta'n teli ilsumuj. ¹⁸ Ta'n Gjinisgam ugtwi'gatiqn telueg,

“Tli mtue'tew ugjit mimajuinu'g ta'nig getlamia'tijig ugs'ta'tinew.

Talo'ltitaq ta'nig mo getlams'tmu'ti'gw

aq siawi opal'taqatijig? Mawi mtue'tew.” Na.

¹⁹ Gatu gilew ulmajo'ltioq muta Gjinisgam tel'te'tg, gaqa lita'sualug Gisiteget ta'n iapjiw tela'teget ta'n teli tplumugsioq aq siawi ula'taqatigw.

5

Ta'n goqwei telteg ugjit iganpugultijig tla'taqatinew

¹ Gilew ta'n iganpugultioq ta'nig getlams'tmu'tijig getu welgwija'luloq. Ni'n elg iganpugui. 'Npugugwigug nemi'g'pnaq Se'suguli ta'n tel ne'po't'pnaq gujjieweigtug aq ni'n geitu ignmuitew uggepmite'lgaqanm ta'n tujiw apaja'sij. ² Etamuloq, gilew ta'n iganpugultioq na gigji angweiug Gjinisgam ugtmimajuinu'g, pa wijej aq nujiangweiwaji jijgluewji'jg. Tla'taqatigw muta Gjinisgam tel pualugsioq. Mut pas'g wet tla'taqatinew muta amujpa na tela'taqatioq gatu awna tla'taqati'gw muta wel'te'tmoq tla'taqatinew. 'Gtlgowaqanuow lugwatmug muta getu apoqonmuoq igtigig mo ugjit pas'g suliewei gatu awna 'lpa ta'n teli ul'te'tmoq ta'n tel lugutioq. ³ Mut 'gtu assumanew ta'nig gisi ignmugsioqopnig ugjit angweiwanej, gatu awna musga'tug ta'n tel pmita'ioq ta'n negmow tl pmita'taq pa wijej aq jijgluewji'jg ta'n tel majulgwala'tij ta'n wenn angweiagwi'titl. ⁴ Ta'n tujiw pgisintew nuji assumajig ta'nig nuji angweiwatlijig jijgluewji'jg, na tujiw ignmugsitoqs'p wa'so'qewei elege'witewatgw ta'n ma gasa'gwianug aq iapjiw gepmitelmugsitoqs'p ta'nig wel lugutioq.

⁵ Pa na wijeï etamuloq gilew maljewe'jg jigs'tug gisigu'g. Getletug na aq 'ms't ta'n te'sioq, gisigu'g aq maljewe'jg gepmitelmatultigw, apoqonmatultigw aq mut penoqitelga'tinew. Tl'te'lm 'ms't wen pa wijeï aq gi'l, muta Gjiniſgam ugtwi'gatiqn telueg, “Gjiniſgam getanatl ta'n wen emteſgilitl aq eſpitelsilitl gatu ul'telmatal ta'n wen mo me'ge'ligul.” ⁶ Jigs'tug Gjiniſgam aq tla'taqati'gw ta'n tel pualuſſioq muta mawignat. Me' na negm eſpitelmugſitoqs'p aq gepmite'lmugſitoqs'p ta'n tujiw tetaputeſg na'gweg iga'q. ⁷ Iga'tug Gjiniſgam ta'n te's'g goqwei ſeſpete'tmoqol muta iapji angitelmuſſioq aq ſeſpete'tmuſſioq muta geſaluſſioq.

⁸ Anſo'tmuſg aq apji giſgajo'ltigw muta mn'tu ta'n getanuſſioq, apji 'gtu giſapſgnuſſioq pa wijeï aq pittalu ta'n apji algimiet aq algwilg ta'n goqwei malqottew. ⁹ Ml'gito'ltigw ta'n teli gtlams'taſultioq, muta mu geituoq ta'n tujiw mn'tu giſteſgugſitoqs'p. Siaw lita'sultigw Gjiniſgam aq mut jigs'tuanew mn'tu. Uſgiſgwa'lug. Na tujiw giſipugutuatoqs'p. Geituoq igtigig, ta'nig getlams'taſultijig ula uſg'tqamug wijeï tel gitnm'tijig 'ſt'ge' gilew. Glaman ml'gito'ltigw. ¹⁰ Na Gjiniſgam apji gſaluſſioq aq wigumuſſioqop mimajuſultitoqs'p wa'so'q muta majulgwaloq Se'suguli. Gjiniſgam teli ul'telmuſſioq aq gepmitelmuſſitoqs'p iapjiwewei muta mawgatmu'tioq Se'suguli. Gitnm'tioq nige' gatu Gjiniſgam 'lpa jugu'etew aq amgnultew. Iljoqwa'lugſitoqs'p aq ml'gipugualuſſitoqs'p ta'n teli gtlams'taſultioq aq me' aji ml'gignewa'lugſitoqs'p aq giſa'lugſitoqs'p apji giſipugutmnew. ¹¹ Negm iapjiw gaq gugung ml'gigno'ti aq meſtai aſſuſit. Na giſ tliaq. Gepmite'Imanej Gjiniſgam iapjiw. Na tliaj!

Pem gaqawi'g'g ugtwi'gatiqn

¹² Ewi'gmuloq ula wi'gatiſniji', ta'n nitap, Sailaſ, meſaqan wi'gig'p ugjit ni'n. Wijeï teli gtlams'tuatl Se'sugulial pa wijeï aq ni'n aq elita'sualg. Getu' ulgwijimuloq aq giſ tlimuloq ta'n goqwei geitu ta'n Gjiniſgam teli ul'te'lmaj ugtmimajuinung. Ta'n goqwei giſ tlimuloq ugjit Gjiniſgam apoqonmuſſitoqs'p ml'g'pugultinew glaman ml'g'pugultigw. Apjiw lita'sultigw ta'n Gjiniſgam geſaluſſioq.

¹³ Ta'nig getlams'taſultijig, ula tet na 'gjigan ta'n telui'tm Papilan puatmi'tij wi'tuſſinew gilew ta'n Gjiniſgam mawi mgnuſſioq. Maw Malg pipanimuſſitoqs'p, “Me'talo'ltioq?” Negm pa wijeï aq 'ngwiſ Gjiniſgamewigtug. ¹⁴ Tlatatultigw aq uſſaqa-multultigw muta geſaltultioq Gjiniſgamewigtug. Etamg Gjiniſgam ugjit wantaqo'ti gugunmnew 'ggamlamunuaq gilew ta'n tleiauwultioq Se'suguli. Glapiſ ap nemu'lan Pie'l.

Tapuwei wi'gatign ta'n Pie'l ewi'gmuaji ta'nig getlams'tasultiliji Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Pie'l getu gnuatuaji Gisiteget ugmimajuinung, “Amujpa tel mimajulti'gw ugjit tetapua'lanew Gjnisgam Gisiteget aq amujpa genn'g ggamlamunuaq teliaqewe'l ta'n gina'mugsitoqs'p.”

Telimaji, ‘Gis eimu'tijig nujiugsugina'mua'tijig gilew te'sioq aq elt ta'nig telui'tusultijig Gjnisgamewei iganigjitegewinu'g, gatu mo telianug. Wejo'tmi'tij gisa'lugsioq gt-lams'tuanew ta'n egsugina'mua'tijig. Getana'titl Westaulgl ta'n weji nplipnn ugjit ugs'ta'utitesnu. Getu' me'ga'sultijig gsulieweim aq getu sespo'taqatijig e'pijig aq gisa'lugsioq mo menaqa majulgwaloq Westaulg. Gisiteget ugtapulataq. Amujpa a'sutmewinu'g gigji majulgwala'titl Westaulgl aq gegnu pmo'ltijig glaman igtig ta'n mo getlams'tasulti'gw mo wini usguma'titl Westaulgl aq ugteliaqeweim.

Nisgam ml'gigno'ti ignmugsi'gw gigwaji tla'taqati'gw ta'n tel puatg. Amujpa wantaqamigsulti'gw aq wele'iugig igtig aq wantaqo'ti gugunmu'g ggamlamunuaq. Amujpa gesalu'g Gisiteget aq maw igtig. Gjisaqamaw apaja'sitew aq mo wen gi's gisi nqa'lagul.

Pie'l teluet, “Nigmatut, mut awan'ta'sultinew ta'n goqwei telimuloq. Nisgamewigtug newgte' na'gweg pa wije aq pituipnnaqanipunqeg aq pituipnnaqanipunqeg pa wije aq newgte' na'gweg.”

Mo Gjisaqamaw sipgeiug tla'tegetew ta'n teli tplumsip st'ge' ta'sijig mimajuinu'g tel'ta'sultijig, gatu awna ewlitelm'sg aq esgmal'sg aq maw ugjit ms't wen ta'n te'silitl. Pewalatl ms't wenn gawasgita'lin aq jiglita'lin elue'utigtug aq jugwita'lin negmeg muta mo wen pualagul lielin mn'tua'gig.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Pie'l poqji ewi'gmuaji a'sutme'winu'g aq etamatl Gjnisgam ugjit ule'wanew (1.1-2)

Gjnisgam Gisiteget wigumugsi'gw gegnu pmita'nenu (1.3-15)

Pie'l gis nemiatl Westaulgl uggepmite'taqanm ge'guteg gm'tnigtug (1.16-21)

Egsugina'mua'tijig aq ta'nig teluitusultijig iganigjitegewinu'g ugjit Gjnisgam gatu mo telianug (2.1-22)

Gjisaqamaw pugjig apaja'sitew (3.1-18)

¹ Ni'n, Simon Pie'l, epa'si aq ap ewi'gmuloq wi'gatign, ugjit gilew ta'n teli gt-lams'tasultioq Se'suguliewigtug pa wije aq ninen. Gjnisgam Gisiteget ta'n emtoqwaloq aq Se'suguli, na nujiugs'tawi'wet, ta'n tel getlamie'tij gisa'lugsioq tli gtlams'tasultinew. 'Gtlams'tuaqanmuow wije tetuji gelu'lg aq ninen ta'n gis nemi'g'tt Se'sus 'npugugwinaq. Ni'n na Se'suguli ugtlugowinuml aq ugtapostale'witelml. Wel'ta'sualuloq.

² Etamgig Gjnisgam aq Se'suguli na Gjisaqamawminu ul'te'lmugsinew aq ignmugsinew ugge'lu'lgmuow aq wantaqo'ti 'ggamlamunuaq. Aq me' pmi ignmugsitoqs'p ta'n tel nenuoqig gigwajiageweigtug.

Gjnisgam wigumugsi'gw gegnu pmita'nenu

³ Gjnisgam e'w'g ugml'gigno'tim ignmugsinenu na ml'gigno'ti ugjit gegnu pmita'nenu ta'n tel puatg negm aq tetapua'lug. Na wet tla'teget ta'n tel piam nenug Se'suguli ta'n wigumugsi'gup ugjit gepmitelmugsitesnu wa'so'q maw negm. Na'te'l etli elege'witewit aq me' tetuji gesasit st'ge' na'gu'set. ⁴ Nige' gisi ignmugsi'gw ta'n goqwe'l maw gelu'lg aq tepawgtigl glaman me' na gis tlo'ltitoqs'p 'st'ge' negm aq jiglita'toqs'p ta'n te's'gl

goqwe'l winjiggl ula ugs'tqamug. ⁵ Gjinisgam na tela'tegep, aq gisi ignmugsi'gup ta'n teli gtlams'tasultioq. Gatu me' mesgi'g puatmoq, me' aq ta'n teli gtlams'tasultioq. Amujpa melgugtmoq aq e'wmoq na ml'gigno'ti ta'n Gjinisgam ignmugsioq ugjit gegnu pmita'new. Ta'n tel gegnu pmita'ioq amujpa attignita'ioq ugjit angu gegnu'tmasultinew Gjinisgam aq we'jitunew ta'n tel pualugsioq tla'taqatinew.

⁶ Ta'n tel nenuoq Gjinisgam elt attignita'gw ugjit angu gina'masultinew ilgwen-sultinew aq pa'qo'ltinew ta'n teli angita'sultinew aq ta'n telgwijultioq. Ta'n teli ilgwen-sultioq aq pa'qo'ltioq, amujpa attignita'ioq ugjit angu gina'masultinew gisipugutm-new. Ta'n tel gisipugutmoq, amujpa attignita'ioq ugjit angu gina'masultinew ul'ta'suaqanigtug ignmuoq Gjinisgam ilgwenugsinew. ⁷ Ta'n teli ignmuoq Gjinisgam ilgwenugsinew, attignita'gw ugjit angu gina'masultinew menaqqajewei teli uleiat-ultinew ta'nig getlams'tasultijig. Ta'n teli weleiujig ta'nig getlams'tasultijig amujpa attignita'ioq ugjit angu gina'masultinew menaqqajewei 'gsalanew 'ms't ta'n te'sijig.

⁸ Ta'n tujiw ula tela'taqatioq aq maw pm siawa'tutoqs'p, na me' ml'gignattoqs'p aq ml'gi gtlams'tasultitoqs'p aq me' pm nenuatoqs'p Se'suguli Gjisaqamawminu aq me' pm tlo'ltitoqs'p ta'n tel puatg aq gisueiugsitoqs'p. ⁹ Ta'nig ula mo tela'taqati'gw pa na wijei aq ta'nig ma'muni wejooapultijig 'st'ge' nepapigwo'lti'tij. Mo migwite'tmi'ti'gw ta'n tel gawasgita'sultipnig elue'utigtug aq Gjinisgam ta'n teli apigsigtmuapnig ugtlue'utiwal. Telteg'p mo nugu pata'taqatinew gatu awna telteg gegnu pmalsultinew.

¹⁰ Wijigatulti'gw, etna na ugjit attignita'gw aq wegla tla'taqatigw ugjit musga'tuanew igtigig tleiaultioq Gjinisgamewigtug ta'n gisi mgnugsioq aq wigumugsioqop. Wegla siaw tla'taqatigw glaman ma nugu liamsultiwoq ugjit nisiatinew elue'utigtug. ¹¹ Ta'n tujiw siaw tla'taqatioq, ignmugsitoqs'p ta'n pisgwita'new Gjisaqamaw iapjiwewei ugtelege'wa'ging. Gjisaqamaw ta'n assumugsi'gw, na Se'suguli nujiugs'tawi'wet. 'Ms't goqwe'l gelu'lg' msntoqs'p. Mo goqwei etegigjennug.

¹² Etna na ugjit siawi migwimultoqs'p ula ta'n gisi usgutmuluq na teliaqewei ta'n gina'mugsioqop, tlia nige' gis geituoq aq siaw gnnmoq 'ggamlamunuaq. ¹³ Gisita'siap telteg ge's me' mimaji weglaal siaw migwimulinew glaman tla'taqatitoqs'p, ¹⁴ muta geitu apugjig 'np'tes. Gjisaqamaw telimip na tliatew. Gjisaqamaw ta'n assumugsi'gw, negm na Westaulg. ¹⁵ Etna na ugjit tla'tega's ta'n tel we'gusipgwatu ugjit gisa'lulinew apji migwite'tmnew ula teliaqewe'l ta'n gina'mugsioqop glaman gnnmoq 'ggamlamunuaq ta'n tujiw gisi npman.

Ugpugugwigwug nemia'tipnn sa'se'wamugwa'siliteg Se'sugulial

¹⁶ Mo elita'siweg a'tugwaqann ta'n tel gnua'tuleg ugjit Se'suguli. Wegsumg'tteg aq telimule'g Gjisaqamawminu Se'suguli aq ugml'gigno'ting 'pgisintew. Geitueg ta'n wesgutmeg muta mo pas'g ta'n igtigig agnutmugsieg gatu 'npugugwinaq nemi'g'tt'p aq uggepmitelgaqanm. ¹⁷ Eimu'tieg'p gm'tnigtug ta'n tujiw Wegwisit Nisgam gepmitel-mateg Se'susal, sa'se'wamugwa'siliteg aq paqtata'siliteg. Gjinisgam nutaqap teluet, "Ula na 'ngwis ta'n mawi gsal aq ta'n maw tetapua'lit." ¹⁸ Ninen nutaqatt'p metewistog wa'so'q, ta'n tujiw eimu'tie'g maw Se'sus gepme'g gm'tn.

¹⁹ Etna na ugjit ml'gi gtlams'tasulti'gw na agnutmaqan ta'n iganigjitegewinu'gi'g teluepnig. Me' glu'lg'tew jigs'tmoq. Ugglusuaqanml apoqonmugsitoqs'p 'ns'tasultinew ta'n goqwei Nisgamewei. Pa wijei aq elita'sin wasoqonmaqan etlategl ta'n tujiw oqonitpaqiaq pemien glapis na na'gweg wejgwapniaq. Na wijei Se'sus ta'n telui'tut na egsitpu'gewei gloqowej paqtata'sij 'ggamlamunuaq glaman 'ns'tasultitoqs'p ta'n goqwei Nisgamewei. ²⁰ Migwite'tmug ula, "Mo wen gis gnua'tugsiwoq Gjinisgam ugglusuaqanml glapis Wejuli Nisgam eig ugtinneg. Na tujiw Wejuli Nisgam gisi apoqonmuatal aq gnua'tuatal ta'n Gjinisgam tel puatg." ²¹ Etna na Wejuli Nisgam

ilgwenaji iganigjitegewinu'gi'g ta'n tujiw wesgutmi'titeg agnutmaqan wejiaq Gjinis-gamewigtug. Mo pas'g mimajuinu'g gisite'tmi'tigup ta'n tluetaq, gatu awna mimajuinu'g ilgwegwi'tijig Wejuli Nisgaml wesguma'tipnn Gjinisgam ugtagnutmaqanm.

2

Nujiegsugina'mua'tijig

¹ Gi's na nige' sa'q eimu'tipnig nujeigsugina'mua'tijig Isle'lewigtug. Teluitusultijig iganigjitegewinu'gi'g ugjit Gjinisgam gatu mo telianug. Pa na wije'i ula na'gwegl ta'nig wije'i egsugina'mua'tijig ne'ita'jig. Negmow tli ntawo'ltitaq ta'n tel gimia'ti'tij aq ta'n egs'pugua'lugsioq. Gatu mu Gjinisgam elgimagupni. We'gaw getana'tital Gjisaqamawul ta'n weji nplipnn ugjit ugs'taugsinenu. Gatu mo menuege'tigupnn aq 'nqas gaqiat-taq ta'n te'pmi'tij. ² Pugwelgig ta'nig getu gtlams'tasultijig Se'susewigtug majulgwat-mua'titaq ta'n winjigl telo'lti'tij. Na ula ta'n tela'taqati'tij gisa'lataq igtigig ta'nig mo getlams'tasulti'gw wini usguma'tital Se'susal aq ugteliaqeweim. ³ Ula elue'wa'lugwi'tij suliewei. Telimugsioq ta'n pas'g goqwei pas'g me'ga'suatmi'tij gsulieweim. Gi's sa'q Gjinisgam ilsumapnig, aq apugjig seioqwia'titaq. Mo Gjinisgam ne'pa'gw, gis nemiaji 'ms't goqwei ta'n tela'taqatijig.

⁴ Gjinisgam wetapulapni ansale'wiliji ta'n pata'taqatilipni aq elgimapni Mn'tua'gig, aq na'te'l oqonitpa'qigtug geggunutpnig glapis na na'gweg ta'n Gjinisgam ilsutegetew.

⁵ Gjinisgam wetapulapni mimajuinu'g ta'nig mo emtoqwalagupni. Sa'qawei ugs'tqamueg. Getapatoqopneg ta'n tujiw gigpesaqeg ne'wisgegiguna'qeg aq mespo'qeg ta'n telgi'g ugs'tqamu. Na tujiw pas'g westawiapni Noaal maw llaigneg te'sijig mimajuinu'g. Noa gis pestung'p teliaqewei aq gisi usgutg'p ta'n Gjinisgam pualaji mimajuinu'g tla'taqatinew. ⁶ Gjinisgam ilsumapni na mimajuinu'g ta'nig wigultijig 'gjigann Satm aq Gamola ta'n seioqwa'toqopnn pugtewigtug. Na tel musga'tuapni mimajuinu'g ta'n tla'lataq elue'ultiliji. ⁷ Gatu Lo'tal westawiapnn, na tetapu pmalsit ji'nm, ta'n wigit Satmeg. Gesigaw asgaijig ta'nig winsultijig aq tela'taqatijig winjigl.

⁸ Ula tetapu pmalsit ji'nm wigip ta'n eimu'tilij. Te'sigisg'g nemiapni aq nutuapni winjiggl ta'n tela'taqatipni aq uggamlamun pajiji asgo'tmua'tip. ⁹ Gatu Gjisaqamaw geitoq ta'n tli ugs'tawiataq mimajuinu'g ta'n majulgwajli ta'n tujiw gitnm'ti'tij aq geitoq ta'n tli ugtapulataq elue'winu'g ta'n tujiw na na'gweg iga'q ilsuman. ¹⁰ 'Pjiliw geitoq ta'n tli ugtapulataq ta'n wenig majulgwatmi'tij winjigl ugtangita'suaqanmual aq winsultijig, masgeltmua'tij Gjinisgaml ugtassusutim. Wegla nujeigsugina'mua'tijig mo gepmitelma'tigul Gjinisgaml awna melgatpa'tijig aq gi'gatgamigsultijig. Mo gepmitelma'tigul ta'nig eimu'tiliji wa'so'q assusultiliji awna anmimatijig. ¹¹ We'gaw na ansale'wijig wa'so'q ta'n gaqamultijig Gjinisgam ugsisgw, me' melgigna'tijig aq me' espo'ltijig je mu ula nujeigsugina'mua'tijig, gatu mo almima'tigwi ta'n tujiw wesguma'tij Gjinisgamewigtug. ¹² Gatu ula mimajuinu'g aq unaqapemg telo'ltijig pa wije'i aq wi'sis. Wi'sis na mo geitu'ti'gw ta'n goqwei tetaputeg aq ta'n goqwei mu tetaputenug. Wi'sisg ta'n gisapsgnujig loqte'gnigtug aq ne'po'qsin, na pa na wije'i ula mimajuinu'g mo geitu'ti'gw ta'n goqwei tetaputeg aq mu tetaputenug. Maligite'tmi'tij aq anmitmi'tij ta'n goqwei mo nestmi'ti'gw. Me' enmiaq ilsumujig ta'n teli opla'taqati'tij aq mn'tua'gig 'lta'taq ta'n tel te'pmi'tij. ¹³ Gisi opla'taqatijig aq apatapangittaq. Wel'ta'sultijig ta'n tujiw goqwei gis tela'taqati'tij winsuaqan je tlia miaw na'gweg. Ta'n tujiw pisgwa'j giguaq mawatalultioq, na tujiw tele'g pa wije'i aq sangew mimajuinu, gatu ta'n tujiw mo nemugsi'gw na tel mimajit pa wije'i aq 'gjimn'tu. 'Ntaqo'qona'lugsioq ta'n winjigigtug el mimajit. ¹⁴ Ula mimajuinu'g pas'g getu gwilmi'tij usgo'taqan aq siawi angite'tmi'tij e'pilitl ta'n tela'tegelitl. Ilgwenatiji igtigig ta'nig menaqana'tijig ta'n teli gtlams'tasulti'tij wije'i tla'taqatinew. Amujpa weji msnmi'tij ta'n goqwei puatmi'tij tliaj ta'n getu tliaq. 'Lpa Gjinisgam ugtapulataq aq mn'tua'gig 'lgimataq. ¹⁵ Puna'la'titl

Gjinisgam ugtawgti aq gesgo'ltijig aq majulgwatmi'tij 'st'ge' ta'n teli ilgwensulti'tij ta'n tela'tegelipnn Peilmal, Po'sol uggwisl. Wesgumut'p Gjinisgam ugtwi'gatignigtug. Gesatg'p suliewei ta'n apangituaten ugjit ta'n teli opla'tegej. ¹⁶ Aq wetapulut'p ta'n teli opla'tegej. Ugtue'ml gelultl aq majiaqa'ltl iganigjitegewinu ta'n tel lue'wiej muta getu opla'teget.

¹⁷ Wegla mimajuinu'g mo tepawgtulti'gw pa wijej aq gaqipietegl sipuji'tl aq alug wejgwa'lugwiejig ugjit gigpesan gatu mo gigpesanug. Gjinisgam gi's gisi iga'tuajig ugt'punual ta'n mujga oqonitpa'qigtug mn'tua'gig. ¹⁸ Me'go'ltijig ta'n tel ginnuatmi'tij ta'n goqwei mo tepawgtinug usgutmnnew. Sespo'taqan aq winsuaqan mesia'tiji igtigig aq apajo'latijig lue'utigtug ta'nig pas'g atel ejiglita'jig ta'n winjig tel mimajulti'tij. ¹⁹ Teluejig, “Tla'taqatigw ta'n teli gsatmoq aq assumstigtw.” Gatu ula nujiugsugina'mua'tijig ta'n tel gina'mua'ti'tij mo assumstulti'gw. Negmow uggisteju'ultijig ugjit lue'uti, aq gaqia'titaq. Gistejuin ta'n goqwei wissuignem'sg. ²⁰ Ta'n tujiw mimajuinu tel gina'masij Gjisaqamawminu Se'suguli, na Nujiugs'tawi'wet, mimajuinu ejigla'sip aq gissumugt'g ula lue'uti ugs'tqamug. Pa na apaji pa'qiet amjlapitga'lij lue'utigtug aq apaji gistejuj ap. Na me' metue'g nige' ta'n eliej je mu amgweseweieg. ²¹ Me' glu'lgtesoq mo ugji'jiawg Se'sugulial aq ta'n tel puatg tla'tegen je nenaj aq na tujiw gawasga'sij Nisgam gelu'lg ugtagnutmaqanm ta'n ignmutpnn. ²² Ta'n goqwei gis tliaq ugjit negmow musga'tugsi'gw ta'n i' thuepnig gisigu mimajuinu'g, “Nmu'j apaja'sitew ugso'qotemunmg aq gulgwi's gisapa'luj, apaja'sitew sisguigtug.” Na wijej tela'taqatijig ta'nig apaita'jig elue'utigtug.

3

Gjisaqamaw teli tplumsip apaja'sitew

¹ Nigmatut, ula nige' gis tapuewei wi'gatign ta'n ewi'gmuloq. Gitg 'ntwi'gatignn, wejo'tmap migwimulinew ta'n goqwei gis geituoq ugjit Gjinisgam glaman gegnuj angita'sinew aq glu'lt'j 'gtangita'suaqanm. ² Pualuloq migwite'tmnew na glusuaqan ta'n Nisgamewei iganigjitegewinu'gi'g wesgutmi'tipnigl. Ta'n goqwe'l telua'tipnig tliatew. Migwite'tmug gina'masuti wejiaq Gjisaqamaw, na Nujiugs'tawi'wet ta'n ugtapostale'witemuaq ignmugsioqop. Na amujpa tla'taqatioq. ³ Amujpa migwimuloq aq nestmoq. Mimajuinu'g ne'ita'taq enmigiapiasig ta'nig ugmimajuaqanmual ilgwenas'gl aq tla'taqatitaq ta'n teli gsatmi'tij, ta'nig ugtlue'utiwal ilgwenmaqwi'tij ugmimajuaqanmual. Negmow maligitelmultaq. ⁴ Thuetaq, “Se'sus teplumsip jugu'en, gatu tami eig? Nujjinaqi'g gis nepu'tipnig gatu 'ms't goqwei me' wijej tel pmiaq aq pa wijej mujga amgwes ta'n ugs'tqamu gisita's'geg. Mo ninen tel'ta'sultiweg apaja'sitew.” ⁵ Ula mimajuinu'g ulite'tmi'tij mu 'gji'jitunew gis sa'q Gjinisgam glusiteg, wa'so'q aq ugs'tqamu gisitoqop, nigtua'toqopnn samqwan, ula musigisg gisitoqop ge'gwe'g aq ugtan epune'g. Na tujiw ugs'tqamu wet neia's'g'p samqwanigtug. ⁶ Aq samqwanigtug etli gtapa'toqopneg ta'n te's'g goqwei eig'p ula ugs'tqamueg ta'n tujiw gigpesan ne'wisgegiguna'qeg aq mespo'qeg'p ta'n telgi'g ugs'tqamu. ⁷ Na toqo tujiw Gjinisgam teplumapni mimajuinu'g, “Ula musigisg aq ugs'tqamu ango'tm glapis ta'n tujiw gaqa nu'gwa'qal pugtewigtug. Ula al geggunas'gl ugjit na na'gweg ta'n tujiw elue'ultijig mimajuinu'g ilsumuj aq 'lgimuj mn'tua'gig.”

⁸ Nigmatut, mut awan'ta'sultinew ta'n goqwei telimuloq. Gjinisgamewigtug newgte' na'gweg pa wijej aq pituiptnaqaanipunqeg aq pituiptnaqaanipunqeg pa wijej aq newgte' na'gweg. ⁹ Mo Gjisaqamaw sipge'iug tla'tegetew ta'n teli tplumsip 'st'ge' ta'n ta'sijig mimajuinu'g tel'ta'sulti'tij gatu awna ewlitem'sg aq esgmalultew aq maw ugjit 'ms't wen ta'n te'silitl. Pewalatl 'ms't wen gawasgita'sultilin aq jiglita'lin elue'utigtug aq jugwita'lin negmeg. Muta mo wen pualagul lielin mn'tua'gig.

¹⁰ Gjisaqamaw uguna'gwegm tli iga'qt'tew. Gatu mo wen geitug ta'n tliatew, gatu iga'qt'tew pa wije'i aq gmutnes. Na na'gweg, nutas'gt'tew mesgi'g sespena'q aq musigisg 'gs'ga'sgt'tew. Ta'n telgi'g musigisg nu'gwa'qt'tew, maw ula ugs'tqamu aq ta'n te's'g goqwei. ¹¹ 'Lpa 'ms't goqwei gaq nu'gwa'qt'tew. Glapis na tujiw, tal pmita'toqs'p. Amujpa na gegnu pmita'ioq aq tepgisa'lsultioq ugjit Gjinisgam lugowanew. Na telteg tla'taqatinew. ¹² Ta'n teli pgiji esgmatmoq Gjinisgam uguna'gwegm, tla'tega ta'n Gjinisgam tel puatg ta'n we'gisipgwatun, me' na iga'qt'tew apugjig. Etna na na'gweg ta'n tujiw musigisg nu'gwa'g aq ta'n te's'g goqwei eteg. ¹³ Gatu esgm'ti'gw ugjit tlian ta'n goqwei Gjinisgam teplumsip, na pilei musigisg aq ugs'tqamu. Ta'n pas'g goqwei gelu'lg i'tt'tew aq 'ms't wen jigs'tuatl Gjinisgaml.

¹⁴ Aq nige', nigmatut, gilew ta'n teli esgmatmoq ula na'gweg, tla'taqatigw ta'n tel gisi pgwatu'tioq, munso'tmug ta'n tel lugowoq Gjinisgam. Mut goqwei amsalteg tla'taqatinew muta Gjinisgam tel nmugsioq. Wantaqamigsultigw, na ule'ug gigmewa, na wantaqo'ti gugunmug 'ggamlamunuaq. ¹⁵ Migwite'tmug Gjinisgam etli esgmat ugjit ginu tlimanenu igtigig na gelu'lg agnutmaqan ugjit Se'sus na tujiw gisi ugs'ta'titaq. Pa wije'i aq gitapenu Poligap ta'n tel ewi'gmugsioqop e'w'g'p ugtns'tuo'tim Gjinisgaml ta'n ignmat'p. ¹⁶ Etna na ulaal ta'n ewi'gmugsioqop ugtwi'gatigng alt ta'n metue'gl teli ns'tmu'tioq. Elue'wia'tijig aq melgatpa'tijig mimajuinu'g ta'nig egsugina'mua'tmi'tij aq igtigig ta'nig menaqana'tijig ta'n teli gtlams'tua'titl Se'susal ewnasa'tu'tij gaqi gtoqotu'tij ta'n telueg. Pa wije'i aq tela'tu'titl igtigl Gjinisgam ugglusuaqanml aq elsumsultijig mn'tua'gig.

¹⁷ Gatu gilew, nigmatut, nige' igan tlimuloq aq gis geituoq. Angweiasultigw, glaman me' na gisipuguttoqs'p. Na tujiw ma jiglgwenugsiwoq ta'n teli opla'taqati'tij elue'winu'g, aq ma nisia'tiwoq ta'n tl ml'gipugultioq ta'n teli gtlams'tasultioq. ¹⁸ Siaw ligutigw Gjinisgamewigtug. Me' pm ml'gi gtlams'tasultigw aq me' ul nenatultigw Gjisaqamawminu Se'suguli. Negm na Nujiugs'tawi'wet ta'n tetuji wel'telmugsioq. Gepmitelmanej nige' aq iapjiw. Na tliaj. Glapis ap nemu'loq. Pie'l.

Amgwesewei agnutmaqan ta'n Sa'n ewi'g'g'p Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Sa'n getu' tlimaji mimajuinu'g tapu'gl ta'n goqwe'l. Pewalaji wigumatultinew maw Nisgam aq maw Se'sus aq mo pewalagwi mimajuinu'g majulgwalanew ta'ni egsugina'mua'tiliji. Wegla egsugina'mua'tijig getu' tlimaji egsuo'qonn. Teluejig “Se'sus aq Nisgam mu gigjita'gwi lue'winu'g.” Tel gnu'tmuaji mimajuinu' Se'sus na Nisgam ugguwisl mu mimajuinu'gw. Telimaji mo sespete'tmnew muta gisi ugs'tawiata jel tlia me' winsultijig, mo gesala'tigwi igtigi aq newtite'lsultijig.

Sa'n ewi'g'g'p ula wi'gatign ugjit tlimanew igtigi na Se'sus mimajuinu'alsip aq ta'ni getlams'tasultiliji gigji wigumatutilita Se'suseg. Elt ewi'g'g'p ta'nig getlams'tasultijig Se'suseg na gsalata Nisgam aq igtigi mimajuinu'. Ta'nig getlams'tasultijig tla'taqatita ta'n Nisgam tel puatg aq ma' emtogwala'tigwi igtigi nisgama.

Ta'n goqwei ewi'gas'g'g'p ula wi'gatignigtug

Negm ta'n tel wi'tit Gjiglusuaqan gisa'laji mimajuinu' mimajultinew iapjiw (1.1-4)

Nisgam sape'wit aq na mimajuinu ta'n majulgwalat na getlamietew. Na Wejuli Nisgam gina'muatal ta'n tla'tegelital (1.5–2.27)

Ta'n wen getlams'tasit mo pewatmug ntaqo'qonalsit ta'n tujiw Se'susal apaja'silitew na amujpa tel mimajit st'ge' ta'n Nisgam tel puatg. Amujpa getlams'tasit Se'suseg aq amujpa ango'tg mo majulgwalan egsugina'mua'tiliji (2.28–4.6)

Ta'n wen getlams'tasit tl mimajit ta'n Nisgam tel pualaj aq amujpa gesalaji igtigi (4.7–5.12)

Ta'n wen getlams'tasit na tl wigumaji Nisgam aq Nisgam ugguwisl. Na mimajitew iapjiw aq mo teltenug emtogwalan igtigl nisgam (5.13-21)

Negm ta'n tel wi'tut Gjiglusuaqan gisa'laji mimajuinu' mimajultinew iapjiw

¹ Ewi'gmuloq muta getu' tlimuloq na iapjiwewei mimajuaqan gis eteg'p ge's mu ugs'tqamu gisita'sgtugweg aq me' eteg. Nutmaieg'p ula mimajuaqan aq nemi'g'tt'p negm ta'n geggung ula mimajuaqan. Ignmugsieg'p aq mesnmu'tieg nige'. Na agnutmaqan ewi'gm ula wi'gatignigtug apoqonmuata mimajuinu'g iapjiw mimajultinew.

² Negm ta'n wejgwa'tugsieg ula mimajuaqan neia'tugsieg'p ugs'tqamug. Nestmu'tieg'p aq geitueg ula na teliaqewei mimajuaqan. Nige' getu' usgutmuloq ula iapjiwewei mimajuaqan. Na wejiaq gujjiu ta'n eig wa'so'q. Musga'tugsieg'p aq gis ignmugsieg'p.

³ Ta'n goqwei gis nmitueg aq gis nutmaieg na nige' ewi'gmuloq muta pewaluloq 'gtlams'tasultinew st'ge' ta'n tli gtlams'tasultieg aq wigumatultinenu. Na wigumatultieg maw gujjiu ta'n eig wa'so'q aq ugguwisl ta'n teluisilitl Se'sus Westaulg. ⁴ Nige' ewi'gmuloq glaman ma'muni ul'ta'sultitesnen. Ta'n tujiw elita'sultioq ula agnutmaqan na tujiw ma'muni ul'ta'sultitoqs'p.

Gjinisgam sape'wit

⁵ Nige' telimuloq na agnutmaqan ta'n Se'sus telimugsieg'pnn. Ula na telueg, “Gjinisgam nemitoq ms't goqwei aq mo goqwei mimugwas'gtug muta ms't goqwei nemitoq.”

⁶ Pa na telueigis na wigumalg'tt Se'sus aq teli gtlams'tasulti'gw ta'n Gjinisgam gis tluep gatu pem pata'taqati'gw na tujiw egsua'ti'gw aq pem tla'taqati'gw ta'n goqwei mo telianug. ⁷ Pa na tla'taqati'gw ta'n tetaputeg st'ge' ta'n Gjinisgam musga'tugsi'gw tetapua'taqatinenu na wigumatulti'gw. Apjiw tetapua'teget aq ms't gpata'taqanminal apjiw apigsigtugsitesnu muta Se'sus na ugguwisl mal'tewiep aq nepg'p gujjieweigtug.

⁸ Pa na telueigus mu pata'taqatiggw, na elue'wa'lsulti'gw aq mo getlams'tmugg na teliaqewei ta'n Gjinisgam teluep. ⁹ Pa na paqapuguatmug 'gtlue'utiminal, Gjinisgam na apigsigtugsitesnu aq ignmugsitesnu ms't gpata'taqanminal apigsigta's'gl. Na gisa'lugsitesnu gtlamia'tinenu. Na ula tla'tegetew muta tetapu'et aq iapjiw tela'teget ta'n teplumasit. ¹⁰ Pa na wen ginu te'si'gw thuej mnaq pata'tegegw, na elsutmuatl egsuelin Gjinisgaml muta teluelitl, "Ms't wen na pata'teget."

2

Se'sus getu' apoqonmugsi'gw

¹ Nn'jantut, ewi'gmuloq muta getu' apoqonmuloq mo pata'taqatinew. Gatu na mima-juinu ta'n elita'sitl Se'susal aq pata'tegej na gisi apigsigtuaten muta Se'sus Westaulg apji tetapu'et. Negm na nutagnutmewinu aq glulatal gujjinal ugjit apigsigtugsinenu. ² Na gisa'toqol 'gtlue'utiminal apigsigta's'gl muta ujil weli gsua'tulitl ta'n goqwei Se'sus gis tela'tegep gujjieweigtug ugjit ginu. Na tepiaq tela'tegep aq ujil wel'temilitl apigsigtugsinenu 'gtlue'utiminal aq elg ms't mimajuinu'g ugtlue'utimual.

³ Ta'n tujiw tela'taqati'gw Gjinisgam ugt'tplutaqanml, na giasgiw geitu'gw wel nenu'gw. ⁴ Pa na wen thuej, "Ni'n Gjinisgam nenaq," gatu elistoqol Gjinisgam ugt'tplutaqanml, na egsuet muta mo getlams'tmug na teliaqewei ta'n Gjinisgaml teluelitl. ⁵ Ta'n wen tela'teget ta'n goqwei gis wi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatign na musga'toq tetapui gsalatl Gjinisgaml aq igtigi st'ge' ta'n Gjinisgaml tel musga'tugutal. Na ula tela'taqati'gw, na geitu'gw elita'sualugg Gjinisgam. ⁶ Ta'n wen teluet elita'sualatl Gjinisgaml, amujpa tela'sit st'ge' ta'n Se'sus tela'sip.

Na pilei 'tplutaqan

⁷ Nn'jantut, mo ewi'gmuloq pilei 'tplutaqan. Na wesgutmuloq na sa'qawei 'tplutaqan ta'n gis ul nenmoq weja'tegemg elita'sualoq Se'sus glapis nige'. ⁸ Gatu ula 'tplutaqan pa na wijei aq na pileiawig. Ta'n goqwei Se'sus gis tela'tegep na wijei aq waseteg aq musga'toqop ula na teliaqewei 'tplutaqan ta'n tujiw tetapu mimajip. Gilew wijei musga'tuoq ta'n tujiw tetapu mimajultioq st'ge' negm. Na nige' geituoq ta'n goqwei pewalugsioq giasgiw tla'taqatinew.

⁹ Pa na wen thuej tetapua'teget aq me' masgelmajji Gjinisgam un'jang na ne'gaw pata'teget. Mo geitug ta'n goqwei tetapu'aq. ¹⁰ Gatu ta'n wen gesalaji Gjinisgam un'jang na majulgwatg ta'n tetaputeg aq ma' gisa'lagul igtigl pata'tegelin. ¹¹ Ta'n getu wen masgelmajji Gjinisgam un'jang na siaw pata'teget aq mo geitug ula pata'taqan gisa'latal me' naji pata'tegen. Na siaw tle'tew muta na lue'uti gisa'laj mu nenmug ta'n goqwei tetapu'aq.

¹² Nn'jantut, ewi'gmuloq muta Gjinisgam gisi apigsigtugsioqol 'gtlue'utimual. Ta'n goqwei Se'sus gis tela'tegep gisa'toq tlian. ¹³ Ewi'gmuloq ta'n gisi gtlams'tmoq sa'q muta geituoq Se'sus eig'p gesgmnaq ugs'tqamu gisita's'gtnugweg. Ewi'gmuloq ta'n siaw lita'sultioq Se'suseg muta gisi wissuignemoq Gjimm'tu. Ewi'gmuloq ta'n poqji gtlams'tasultioq muta gis geituoq gujjinu ta'n eig wa'so'q.

¹⁴ Ewi'gmuloq ta'n gisi gtlams'tmu'tioq sa'q muta nenuoq Se'sus ta'n eig'p gesgmnaq ugs'tqamu gisita's'gtnugweg. Ewi'gmuloq ta'n siaw lita'sultioq Se'suseg, muta melgi gtlams'tmu'tioq Gjinisgam ugtwi'gatign aq gis wissuignemoq Gjimm'tu.

¹⁵ Mut puatmnew ta'n goqwe'l Gjinisgam mo wel'te'tmugl ugs'tqamug gisna ta'n getu goqwei gisa'lugsitoqs'p pata'taqatinew. Ta'n getu wen pewatgl ta'n goqwe'l Nisgam mo wel'te'tmugl ugs'tqamug, na mo me'gite'lmagul Gjinisgaml na gujjinul ta'n eimlitl wa'so'q. ¹⁶ Ta'n te's'gl goqwe'l Gjinisgam mo wel'te'tmugl ugs'tqamug mo wejianugl Gjinisgam na gujjinu ta'n eig wa'so'q. Wejiaqal na ms't goqwe'l mo gelu'lgtnugl ta'n mimajuinu'g pajijite'tmi'titl. Wejiaqal ms't goqwe'l nemitu'titl aq pajiji puatmi'titl gisna

ta'n goqwe'l ginite'tmi'titl. Wegla goqwe'l wejiaqal ugs'tqamug. ¹⁷ Ta'n goqwe'l Gjinisgam mo wel'te'tmugl aq ta'n goqwe'l mimajuinu'g pajiji puatmi'titl na ugs'ga'tas'gt'tal gatu ta'n wen siaw tla'tegej ta'n Gjinisgaml tel puatmlitl na mimajitew iapjiw.

Ta'sijig getana'titl Se'susal

¹⁸ Nn'jantut, wegla na ugtejgewe'l na'gwegl. Gis nutmoqop na newte'jit ta'n getanatl Westaulgl pgisintew aq gis nige' pugwelgig ta'n getana'titl Westaulgl gis peita'jig. Etna tujiw ta'n tel geitu'g wegla na ugtejgewe'l na'gwegl. ¹⁹ Na getantaqatijig mo wijei teli gtlams'tasulti'gw st'ge' ginu. Etna na ugjit weji puna'lugsigupnig. Pa na wijei teli gtlams'tasulti'tij st'ge' ginu na me' mawi tgo'tmu'tijig maw ginu. Nige' igtigig mimajuinu'g gejia'tiji mo wijei aq teli gtlams'tasulti'gw st'ge' ginu.

²⁰ Gatu Se'sus ignmugsioqopn Wejuli Nisgaml apoqonmugsinew. Na glaman ms't gilew geituoq ta'n goqwei teliaq. ²¹ Mo ewi'gmuloq ugjit tlimulinew ta'n goqwei teliaqewei muta gis geituoq. Elg geituoq na egsuo'qon mo gis tlianug.

²² Na nenuoq ta'n wen nujeigsuet. Negm na mimajuinu ta'n teluet Se'sus mu na Westawulg. Ula mimajuinu getanatl Se'susal aq alua'lagwi Gjinisgaml aq uggwisl. ²³ Ta'n wen alua'tuatl Gjinisgam uggwisl na maw elg alua'latl Gjinisgaml. Gatu ta'n getu wen getlams'tasitl Gjinisgam uggwisl na elg getlams'tasitl Gjinisgaml.

²⁴ Siawi gtlams'tasultigw ta'n nutmoqop amgweseweieg. Pa na siawi gtlams'tmu'titoqs'p na gelu'lg agnutmaqan na siawi gtlams'tuatoqs'p Se'sus aq ujl. ²⁵ Se'sus teplumugsi'gw ignmugsinenu iapjiwewei mimajuaqan.

²⁶ Weji wi'gmuloq ula muta getu' gnuatuloqig na mimajuinu'g ta'n egs'pugua'lugsitogs'p. ²⁷ Gatu na Wejuli Nisgam ta'n Se'sus ignmugsioqopn me' apoqonmugsioq. Na nige' mo taluegetuoq nat wen gina'mugsinew muta Wejuli Nisgam gegina'mugsioq ms't goqwe'l Nisgamewe'l. Mnaq teluegw egsuo'qon. Siawi gtlams'tuoq Se'sus st'ge' ta'n Wejuli Nisgam tel gina'mugsioq.

²⁸ Nn'jantut, siawi gtlams'tuoq Se'sus glaman ta'n tujiw apaja'sitew na ul'ta'sultitesnu ultesguanenu. Ma' ntaqo'ltiwoq aq pajiji ul'ta'sultitogs'p nmianew. ²⁹ Weli gji'jioq Se'sus getlamiet. Na elg geituoq na ta'n wen tela'tegej ta'n tetapu'aq negm na Gjinisgam un'jann.

3

Mimajuinu'g ta'n Gjinisgam gesalji, na Gjinisgam un'jang

¹ Angite'tmug na Gujjinu ta'n eig wa'so'q tel ma'muni gsalugsi'gw je we'gaw tel wi'tugsi'gw "nn'jang." Teliaq ginu na un'jang gatu pugwelgig mimajuinu'g mo nenua'tigul Gujjinal glaman mo nestasulti'gw ginu na Gjinisgam un'jang. ² Nn'jantut, ginu na Gjinisgam un'jang nige', gatu me' mnaq musga'tug giasgiwewe'g ta'n tlgamigsultitesnu. Gatu ta'n tujiw Se'sus apaja'sitew, geitu'gw wijei tlo'ltitesnu st'ge' negm. Na tujiw ul nenuatesnu muta nmiatesnu giasgiw ta'n Se'sus tele'g. ³ Ta'n wen etli esgmalatl Se'susal apaja'silin na pun pata'teget aq tl mimajitew st'ge' Se'susal tl mimajilipnn.

Gjinisgam un'jang 'lpa mo siaw pata'taqati'gw

⁴ Ta'n tujiw nat wen pata'tegej na elist'g Nisgamewe'i 'tplutaqan. Ta'n wen pata'teget mo majulgwatmug 'tplutaqan. ⁵ Gatu Se'sus pegising'p ugs'tqamug ugjit apigsigtmugsinenu 'gtlue'utiminal. Na ne'gaw mo pata'tegegup. ⁶ Ta'n wen apjiw majulgwatal Se'susal mu siaw tla'tegegul lue'uti'l gatu ta'n wen siaw tla'tegetl lue'uti'l, mo nenuagul Se'susal aq mo nestuagul.

⁷ Nn'jantut, mut ignmuawoq mimajuinu'g lue'wa'lugsinew. Ta'n wen siaw tetapua'teget na getlamiet st'ge' ta'n Se'sus tel getlamiej. ⁸ Gjimm'tu siaw pata'teget weja'tegemg ugs'tqamu gisita's'geg. Ta'n wen siaw pata'teget majulgwalan Gjimm'tu'l.

Gjinisgam uggwisl pegisinnipnn ugs'tqamug suisga'tutal ta'n te's'gl lue'uti'l aq Gjimm'tu ugtlgowaqanml.

⁹ Ta'n wen na Gjinisgam un'jann na pun pata'teget, muta Wejuli Nisgaml wijeiatl aq apoqonmatl. Ma' gis siaw pata'tegegw muta negm na Gjinisgam un'jann. ¹⁰ Gis nenuatesnu ta'nig Gjinisgam un'jang aq ta'nig Gjimm'tu un'jang. Negm na mo Gjinisgam un'jann ta'n tujiw mo tetapua'tegegw gisna mo gesalaqul ta'n elita'silitl Se'suseg.

Gjinisgam un'jang gesaltultiji

¹¹ Ne'gaw gegina'mugsioqop amujpa gesaltultinew. Ula na wije agnutmaqan gis nutmoqop ta'n tujiw poqji gtlams'tasultioqop. ¹² Amuj mu tela'taqatiggw st'ge' Ge'no'q. Mn'tu pitu'gwitl aq Ge'no'q ne'pa'pnn ugjignama. Goqwei ugjit tel ne'pa'pnn. Na wet ne'pa'pnn muta siaw pata'tegep gatu ugjignama tetapua'tegelipna.

¹³ Nn'jantut, mut paqalaituligw ta'n tujiw mimajuinu'g ta'n mu majulgwala'tigul Se'susal masgelmugsioq. ¹⁴ Geitu'gw Gjinisgam gisi ignmugsi'gup pilei mimajuaqan muta siawi gsalugig ta'nig elita'sultiliji Se'suseg. Pa na wen mo gesalaqul ta'n wenn elita'silitl Se'suseg, na mo geggunmug iapjiwewei mimajuaqan. ¹⁵ Pa na ta'n getu wen masgelmaji Gjinisgam un'jang, na pa wije aq gis ne'pa'tegej. Geitu'gw ta'n wen gis ne'pa'tegej ma' msnmug iapjiwewei mimajuaqan. ¹⁶ Ta'n tujiw Se'sus nepg'p gujjieweigtug ugjit apoqonmugsinew ginu na gisa'lugsi'gw gji'tunenu teli gsalugsi'gw. Na elg gisgajo'lti'gw 'npu'tinenu ugjit apoqonmuanew igtigig ta'nig elita'sultijig Se'suseg. ¹⁷ Ta'n tujiw Gjinisgam un'jann nat goqwei nuta'maj, aq gaq tepiaq geggunmu'tioq. Pa na nenuoqos gatu mo apoqonmuawoq, 'lpa musga'tuoq mo tli gsalanew Gjinisgam. ¹⁸ Nn'jantut, mut pas'g tluenew gesaloq mimajuinu'g gatu mo apoqonmuawoq. Awna musga'tunew ta'n teli gsalog mimajuinu'g aq apoqonmuoq.

Gjinisgam un'jang uggamlamunual welgwitt'tal ta'n tujiw qamulti'tis Gjinisgamewigtug

¹⁹ Pa na ula tla'taqati'gw geitu'gw majulgwatmu'g teliaqewei ta'n Gjinisgam gis musga'tugsi'gup. Elg geitu'gw Gjinisgam ma' ilsumugsi'gw ta'n tujiw ilsumata igtigi ²⁰ je tlia nige' tel'ta'sulti'gw mo tepawtultiggw tlu'itasultinenu Gjinisgam un'jang. Na me' geitugsi'gw je mu ta'n teli gjasultiggw muta gis geitoq ms't goqwei. ²¹ Nn'jantut, pa na mo ilsumsultigus na tujiw ml'gita'sultitesnu ta'n tujiw qamultitesnu Nisgameg. ²² Ta'n goqwei Gjinisgam pipanimugg, ignmugsitesnu muta tela'taqati'gw ugt'tplutaqanml aq tetapua'lugg. ²³ Ugt'tplutaqanml na ta'n goqwei pipanimugsi'gw tla'taqatinenu. Amuj gtlams'tug Se'sus Westawulg. Negm na Gjinisgam uggwisl. Amuj gsaltulti'gw st'ge' ta'n Gjinisgam pipanimugsi'gup. ²⁴ Ta'n wen tela'tegej ugt'tplutaqanml, apji majulgwalatl Gjinisgaml aq Gjinisgaml wijitgweiatl. Geitu'gw ula na teliaq aq Gjinisgam wijitgweiugsi'gw muta gisi ignmugsi'gup Wejuli Nisgam.

4

Gis nenuatoqs'p mimajuinu'g ta'n gegguna'titl Wejuli Nisgaml

¹ Nn'jantut, mut 'gtlams'tmnew ta'n te's'g goqwei mimajuinu'g teluejig. Awna tmg ugt nu'gwatmug ta'n goqwei teluepnig aq na 'gji'tutoqs'p pa na tluetis ta'n Gjinisgam tel puatg. Ula amujpa tela'taqatioq muta nujiagsua'tijig niganigjitegewinu'g eimu'tijig ta'n telgi'g ugs'tqamug. ² Telimuloq ta'n nenuatoqs'p mimajuinu'g ta'n gegguna'titl Wejuli Nisgaml. Ta'n tujiw mimajuinu'g gis tlimugsioq Se'sus Westawulg gis mimajuinu'g sip ula ugs'tqamug, na tujiw geitutoqs'p wegla mimajuinu'g gisi msnma'tipnn na Wejuli Nisgaml. ³ Ta'n wen teluet Se'susal mo mimajuinu'g siligupnn na negm mo geggunagul Wejuli Nisgaml. Awna getanatl Westawulg. Gis telimuloqop negm ta'n getanatl Westawulg na gisi pgising'p ugs'tqamug.

⁴ Nn'jantut, gilew na Gjinisgam un'jang, aq wissuignemoq negmow ta'n getana'titl Se'susal. Ula na gis teliaq muta negm ta'n wijitgweiugsioq na me' melgignat je mu Gjinn'tu ta'n eig ugs'tqamug. ⁵ Egsu gina'mua'tijig pewatmi'titl ta'n goqwe'l Gjinisgam mo pewatmugul ugs'tqamug aq wije'l wesgutmi'titl. Ta'sijig mimajuinu'g ta'n mo getlams'tua'tigul Se'susal gesatmi'tij jigs'tuanew. ⁶ Gjinisgam assumugsi'gw aq ta'n wen nenuatl Gjinisgaml gesatmi'tij jigs'tugsinew. Ta'n wen mo nenuagul Gjinisgaml mo gesatmi'ti'gw jigs'tugsinew. Na glaman gisi gji'jiatesnu ta'n wen majulgwatg teliaqewei aq ta'n wen majulgwatg egsuo'qon.

Siawi gsaltultinej muta Gjinisgam apjiw gesalugsi'gw

⁷ Nn'jantut, siawi gsaltultinej muta Gjinisgam apjiw gesalaji mimajuinu'. Ta'n wen gesalaji mimajuinu', negm na Gjinisgam un'jann aq nenuatl Gjinisgaml. ⁸ Pa na nat wen mo gesalaqwi igtigi, na elg mo nenuagul Gjinisgaml muta Gjinisgam apjiw gesalaji mimajuinu'. ⁹ Gjinisgam neia'tugsi'gup ta'n teli gsalaj mimajuinu' ta'n tujiw petgimateg wipsgunatl uggwisl ugs'tqamug glaman ml'gigno'ti gis ignmugsi'gw mimajultinenu iapjiw muta ula Se'sus pegwatoqop ugjit ginu. ¹⁰ Ula na giasgiwewei 'gsaltuaqan. Mo etenug ta'n tujiw gesalugg Gjinisgam gatu eteg na ta'n tujiw Gjinisgam gesalugsi'gw aq petgimateg uggwisl ugjit nplin gujjieweigtug. Glaman Gjinisgam wel'te'tg ta'n uggwisl gis tla'teglipnn aq gisi apigsigtugsitesnu gtlue'utinal.

¹¹ Nn'jantut, na wije'i teli gsaltultigw st'ge' ta'n Gjinisgam teli gsalugsi'gw. ¹² Mo eimug wen ta'n gis nemiatl Gjinisgaml gatu pa na 'gsaltulti'gw, na Gjinisgam wije'iugsieg aq gisa'lugsitesnu 'gsalanenu mimajuinu'g pa na wije'i aq teli gsalugsi'gw.

¹³ Ta'n tujiw ula tela'taqati'gw na tujiw geitu'gw siaw majulgwalu'g Gjinisgam aq siaw wijitgweiugsi'gw, muta gisi ignmugsi'gupnn Wejuli Nisgaml. ¹⁴ Gis nmugg Nuji-ugs'tawi'wet aq telimugig igtigig na gujjuinu ta'n eig wa'so'q petgimapnn uggwisl ugjit ugs'tawian mimajuinu ugs'tqamug. ¹⁵ Ta'n wen teluet Se'sus na Gjinisgam uggwisl, na Gjinisgaml iapjiw wijitgweiatl aq negm iapjiw majulgwatal Gjinisgaml. ¹⁶ Gis geitu'gw Gjinisgam gesalugsi'gw aq ne'gaw getlams'tmu'g. Gjinisgam apjiw gesalaji mimajuinu' na glaman ta'n wen apjiw gesalaji igtigi na siaw majulgwatal Gjinisgaml aq Gjinisgaml siaw wijitgweiatl. ¹⁷ Getu' gsalugg Gjinisgam st'ge' tetuji gsalugsi'gw. Ma' jipasultiggw ta'n tujiw na na'gweg iga'q ta'n Gjinisgam ilsumata mimajuinu'. Na ml'gito'ltitesnu muta na piltuei mimajuaqan gis mesnmu'gup ugs'tqamug na wije'i aq na iapjiwewei mimajuaqan Se'sus geggung. ¹⁸ Ta'n tujiw Gjinisgam gesal'sg na ma' jipalaq. Lpa mo nugu jipalaq Gjinisgam muta geitu'n tetuji gsal'sg. Na mimajuinu ta'n jipatal Gjinisgaml na tel'te'tg Gjinisgaml mu gesalgugul aq ugtapulgatal.

¹⁹ Gjinisgam na gesalugg muta tmg gesalugsi'gup ge's mu gesalagweg. ²⁰ Pa na wen thuej gesalatl Gjinisgaml gatu masgelmaji Gjinisgam un'jang, na nujiagsuet muta mu gsalagul igtigl ta'n nemiatl, ma' gisi gsalagul Gjinisgaml ta'n mnaq nemiagul. ²¹ 'Tplutaqan ta'n Gjinisgam telimugsi'gup tla'taqatinenu telueg na ta'n wen gesalatl Gjinisgaml amuj elg gsalatal Nisgam un'jann.

5

Na mimajuinu ta'n getlams'tasit gis wissuignet ta'n te's'g goqwei Gjinisgam mo wel'te'tmug

¹ Ta'n getu wen getlams'tasit Se'susal Westawulgul, negm na Gjinisgam un'jann. Na mimajuinu ta'n gesalatl ujjl mawi gsalata wijig'tiliji. ² Geitu'gw tetapui gsalug-gwig Gjinisgam un'jang ta'n tujiw gesalugg Gjinisgam aq majulgwatmu'gul Gjinis-gam ugt'tplutaqanml. ³ Musga'tu'g gesalugg Gjinisgam ta'n tujiw tela'taqati'gw ta'n telimugsi'gw. Ugt'tplutaqanml mo metue'gtnuql ugjit tla'taqatinenu. ⁴ Ta'n wen na Gjinisgam un'jann, na wissuignettew ta'n te's'g goqwei Gjinisgam mo wel'te'tmug. Na

ugs'tqamug wissuignettesnu ta'n goqwe'l Gjinisgam mo wel'te'tmugl muta getlams'tugg Se'sus. ⁵ Na mimajuinu ta'n getlams'tuatl Se'susal na Gjinisgam uggwisl na gis wis-suignet ta'n te's'g goqwei Gjinisgam mu wel'te'tmug.

Wen geggung iapjiwewei mimajuaqan

⁶ Se'sus Westawulg pegising'p ugs'tqamug. Sign'tut'p samqwanigtug aq umal'tem etl gaqiguniep gujjieweigtug. Weji pgising'p mu pas'g sign'tugsin gatu elg mal'tewiep gujjieweigtug. ⁷ Na Wejuli Nisgam telimugsi'gw ula na teliaq. Ms't goqwei ta'n teluet na teliaqewei. ⁸ Nesisgl ta'n gegnua'tugsi'gul Se'sus na Gjinisgam uggwisl. Wegla na ta'n tujiw Se'sus sign'tut'p, aq ta'n tujiw nepg'pnaq gujjieweigtug aq maw elg ta'n goqwei Wejuli Nisgam telimugsi'gw. Wegla nesisgl wel'te'tmi'tij Se'sus na Gjinisgam uggwisl. ⁹ Getlams'tmu'g ta'n mimajuinu'g telimugsi'gwig. Na amujpa 'gtlams'tmug ta'n Gjinisgam telimugsi'gw muta telimugsi'gup Se'sus na uggwisl. Ta'n goqwei Gjinisgam teluet me' getlamiaq je mu ta'n goqwei mimajuinu'g teluejig. ¹⁰ Ta'n getu wen getlams'tasij Se'sus na Gjinisgam uggwisl giasgiw geitoq ta'n Gjinisgam teluep na teliaq. Gatu ta'n getu wen mo getlams'tuagul Gjinisgaml na telui'tatl Gjinisgaml na nujiagsuet muta mo getlams'tmug ta'n goqwei Gjinisgaml teluelipnn. ¹¹ Gjinisgam teluep gisi ignmugsi'gup iapjiwewei mimajuaqan aq ta'n getu wen getlams'tuatl Gjinisgam uggwisl na gisi msng ula mimajuaqan. ¹² Ta'n getu wen getlams'tuatl Gjinisgam uggwisl na geggung iapjiwewei mimajuaqan. Gatu ta'n wen mo getlams'tuaqul Gjinisgam uggwisl mo geggunmug ula mimajuaqan.

Gisi gji'tutesg gugunmn iapjiwewei mimajuaqan

¹³ Ms't ula weji wi'gmuloq gilew ta'n getlams'tasultioq Se'sus na Gjinisgam uggwisl glaman gisi gji'tutoqs'p nige' geggunmoq iapjiwewei mimajuaqan. ¹⁴ Melgita'sulti'gw Gjinisgameg aq geitu'g jigs'tugsi'gw ta'n goqwei etamugg. Wegla goqwe'l wel'te'tgl na ignmugsitesnu ta'n tujiw pipanimugg. ¹⁵ Pa na gji'tugg na Gjinisgam nutmugsi'gw ta'n goqwei pipanimugg, maw elg geitu'gw ignmugsitesnu ta'n goqwei etamugg.

¹⁶ Ta'n tujiw nemioq gitapuow tela'teget na pata'taqan ta'n ma' nigtua'lagul Gjinisgaml na a'sutmessewatoqs'p muta Gjinisgam gisi apigsigtuatal aq gisi ignmuatal iapjiwewei mimajuaqan. Ula na teliaq gatu ma' pipanimuloq a'sutmessewanew na mimajuinu'g ta'n ugtpata'taqanmual gisa'la'tiji nigtua'lanew Gjinisgameg. ¹⁷ Ta'n wen tela'teget ta'n goqwei Gjinisgam mo wel'te'tmug na pata'teget gatu eigl na pata'taqann ta'n mo nigtua'lagul mimajuinu'g Gjinisgameg.

¹⁸ Geitu'gw na ta'n wen Gjinisgam un'jann mo siaw pata'tegegw muta Gjinisgam uggwisl angweiatl aq Mn'tu ma' gis emegweiwagul.

¹⁹ Geitu'gw ginu na Gjinisgam un'jang je tlia pugwelgig mimajuinu'g ta'n mo getlams'tasultigul Gjinisgaml na ilgwenji Mn'tu'l.

²⁰ Geitu'gw na Gjinisgam uggwisl gisi pgisinnipnn ugs'tqamug aq gis nestuimugsi'gup ugjit nenuanew Gjinisgam ta'n getlamiet. Na elita'sualugg Gjinisgam aq elg uggwisl, Se'susal Westawulgul. Negm na giwnaqajewei Gjinisgam aq na mimajuaqan gis telimugsioqop na iapjiwewei mimajuaqan.

²¹ Nijantut, mut emtoqwalanew 'nnuoqta'wg gisna igtigi ta'n mu nisgamaq.

Ta'puewei wi'gatign ta'n Sa'n ewi'g'g'p Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Na mimajuinu ta'n gis wi'g'g'p ula wi'gatign tel wi'tusit gisigu mawagnutmewinu. Ewi'gmuaaji e'pilitl aq e'pit un'jang. Espite'lmatl na e'pilitl.

Nige' gisgug ta'sijig mimajuinu'g tel'te'lmi'tij e'pit na a'sutuo'guom aq un'jang na mimajuinu'g ta'n tego'tmu'tijig.

Ta'n wen ewi'g'g'p ula wi'gatign pipanimaji mimajuinu' gsaltultinew. Telimaji mu ultesgatultinew egsugina'mua'tiliji aq mu jigs'tuanew.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Telimaji ta'n wenit aq a'sutmessewaji (1-3)

Nisgam ugt'tplutaqanm telueg gsaltultinenu (4-6)

Mo teltenug jigs'tuanenu ta'n goqwei egsugina'mua'tijig gegina'mua'tijig (7-11)

Na ugtejgewei ta'n ewi'gas'g ula wi'gatignigtug (12-13)

Gelu'lg Agnutmaqan

¹ Ni'n na gisigu mawagnutmewinu. Me' tale'n e'pit. Ewi'gmuloq gi'l aq gn'jang muta geitu na Gjnisgam gisi mgn'sg'p. Teli gsaluloq st'ge' Gjnisgam telimugsi'gup gsaltultinenu. Ms't ta'n nenmi'tij Gjnisgam ugteliaqeweim elg gesalugsioq. ² Gesaluleg muta geitueg teliaqewei ta'n wejiaq Nisgameg aq ula teliaqewei iapjiw gtlams'tmu'titesnen.

³ Gjnisgam ta'n gujjuu aq uggwisl ta'n teluisilitl Se'sus Westawulg etamgig ul'te'lmugsinenu jel tlia mo te'pmu'tiggw. Etamgig ewlite'lmugsinenu aq ignmugsinenu wantaqo'ti 'ggamlamuninaq. Ta'n tujiw tla'tegetaq na apoqonmugsitesnu gsaltultinenu aq gtlams'tmnenu teliaqewei ta'n wejiaq negmoweg.

Amujpa gsalatesnu igtigig mimajuinu'g

⁴ Wel'ta'si muta nutmaiap gn'jang me' majulgwatmi'tij na teliaqewei agnutmaqan st'ge' gujjuu ta'n eig wa'so'q telimugsi'gup tla'taqatinenu. ⁵ Tu's, mo pipanimulu majulgwatmn pilei 'tplutaqan gatu pipanimul tla'tegen na 'tplutaqan gi's gegnu'tmasulti'gup ta'n tujiw poqji gtlams'tmu'g'p na gelu'lg agnutmaqan. Ula 'tplutaqan telueg, "Gsaltultinej." ⁶ Na tela'taqati'gw teliaqewei ta'n tujiw gesaltulti'gw aq gesalugg Gjnisgam, na tujiw majulgwatmu'gul Gjnisgam ugt'tplutaqanml. Ula nutmoqop ta'n tujiw poqji gtlams'tmoqop 'tplutaqan.

Mut sa'se'wa'tunew ta'n goqwei Se'sus gis gegina'muep

⁷ Pugwelgig mimajuinu'g al'ta'jig ms't tami ugs'tqamug muta getu' lue'wa'la'tiji igtigi. Mo getlams'tmi'ti'gw Se'sus Westawulg pegisinnipnn ugs'tqamug aq we'gaw mima'juilin st'ge' ta'n pas'g mimajuinu. Na egsua'tijig aq getana'titl Se'susal. ⁸ Ango'tmug glaman apjiw msntoqs'p ta'n te's'g Gjnisgam teplumugsioq. Pa na mo tla'taqatiwoq ta'n Gjnisgam teluep na ma' msnmuoq ta'n goqwei Gjnisgam teplumugsioq. ⁹ Ta'n getu wen sa'se'wa'toq ta'n goqwei Nujiugs'tawi'wet gis gina'muep na Gjnisgam mo wijitgweiwagul. Gatu ta'n getu wen siawi gtlams'tg, na Gjnisgam aq Gjnisgam uggwisl wijitgweiwa'titl.

¹⁰ Pa na nat wen getu' mittugwalugsioq ugjit gina'mugsinew nat goqwei ta'n Se'sus mo gegina'muep, mut ul'ta'sualaw giguaq aq mut tlimaw, "Etawei Gjnisgam ula'lulin." ¹¹ Ta'n getu wen wel'ta'sualatl ala mimajuinu'l na apoqonmuatal gina'munen egsuo'qon. Na pata'teget st'ge' ala mimajuinu'l pata'tegelitl.

Ugtejgewei agnutmaqan ula wi'gatignigtug

¹² Pugwelgl ta'n goqwe'l getu' tlimuloq gatu mo piami usgutmu ula wi'gatignigtug. Awna getu' mittugwaluloq aq agnutmaioq. Na tujiw me' aji ulo'taqatitesnu.

¹³ Geitu Gjinisgam gisi mgnapni ggwe'ji'j aq un'jang ta'n eimu'tiliji tet. Pewalijig wi'tugsinew.

Si'stewei wi'gatign ta'n Sa'n ewi'g'g'p Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Negm ta'n tel wi'tut Gisigu Mawagnutmewinu gis wi'g'g'p ula wi'gatign. Ewi'gmuatl niganpuguiltil a'sutuo'guomg ta'n teluisilitl Geius. Gepmite'lmatl Geiusal muta apaji apoqonmuaji igtigi ta'n getlams'tasutiliji. Pewalatl sawi apoqonmuan igtigi ta'n tujiw el'ta'lij na'tami se'g ugjit tlimanew mimajuinu' na gelu'lg agnutmaqan. Wesgumatl na ji'nmul teluisilitl Taiotlpe's ta'n teli ajgna'tutitl Nisgam ugtlgowaqan. Weli usgumatl na igtigl ji'nmul ta'n teluisilitl Temetlius.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Telimatl Geiusal wel'ta'sit ta'n tel nutmaj (1-4)

Gepmite'lmatl Geiusal ta'n tel gelu'lg ugtlgowaqan (5-8)

Wesgumatl ta'n Taiotlpesal gisi opla'tegelij (9-11)

Temetius tela'teget gelu'lg lgoawaqan ugjit Nisgaml (12)

Ugtejgewei ta'n goqwei ewi'g'g'p ula wi'gatignigtug (13-15)

¹ Me' tale'n Geius. Ni'n na gisigu mawagnutmewinu. Mawi gsalul st'ge' Se'sus gis tlimugsi'gup gsaltultinenu.

² Nitap, etawei gi'l tajige'n aq ms't goqwei ula's'gtn ugjit gi'l. Geju'l wel'ta'sin ge's elugowt Se'sus.

Geius gepmite'lmut

³ Mawi ul'ta'si muta ta'sijig gtlams'tmewinu'g peita'jig ni'neg aq telimijig, gi'l me' tetapu tla'tegen st'ge' Gjinisgam tel puatg. Ne'gaw teli gtlams'tasin aq jigs'tmn na teliaqewei ta'n wejiaq Nisgameg. ⁴ Mo goqwei gisa'linug tli ul'ta'sin st'ge' ta'n tujiw nutmai mimajuinu'g ta'n pa wije'i aq nn'jang na me' tetapu tla'taqatijig st'ge' ta'n Gjinisgam tel puatg.

Apoqonmug ta'n wen jugwa'lugsioq Nisgamewei agnutmaqan

⁵ Nitap, ta'n tujiw apoqonmaj gtlams'tmewinu'g aq wegla ta'n mu nenuawj, na tela'tegen ta'n goqwei Gjinisgam tel puatg. ⁶ Wegla gtlams'tmewinu'g telimugsieg'p a'sutuo'guomg na ta'n teli gsaljig. Siawi apoqonmug ta'n tujiw mittugwalultaq st'ge' Gjinisgam pewal'sg tla'tegen. ⁷ Ta'n tujiw maita'pnig tet ugjit mittugwalanew igtigi aq tlimanew na gelu'lg agnutmaqan, na mo pipanima'tigupni mimajuinu' ta'n mo getlams'tmli'ti'gw ugjit ignmuanew ta'n pas'g goqwei. ⁸ Ginu ta'n getlams'tmewinu'g amuj apoqonmuggwig, glaman maw lugutitesnu ugjit ta'n goqwei Gjinisgam tel puatg.

Taiotlpes getu' assumaji a'sutme'winu'

⁹ Ewi'gmaqapnig na mimajuinu'g ta'n tego'tmu'tijig na'te'l gatu na ji'nm teluisit Taiotlpes mo jigs'tmuigw. Na'te'l getu' niganpugua'sit. ¹⁰ Pa na mittugwalultes usguttet ta'n tel lugwej aq egisu agnimit. Ta'n tujiw nitapaq tleiaultijig na'te'l getu' pisgwa'lanew wegla agnutmewinu' aq igtigi emittugwe'winu' a'sutuo'guomg na tujiw Taiotlpes naqa'laji pisgwa'lanew aq tewa'laji nitapa a'sutuo'guomg.

Tla'tega ta'n goqwei gelu'lg

¹¹ Nitap, mut tla'tegew ta'n goqwei pata'tegewinu'g tela'taqatijig. Awna tla'tega ta'n goqwei gelu'lg. Ta'n wen siaw tla'teget ta'n goqwei gelu'lg negm na Gjinisgam un'jann. Ta'n wen na siaw pata'teget lpa mo nenuagul Gjinisgaml.

¹² Ms't wen weli usgumatl Temetliusal. Ta'n te's'g gelu'lg tela'tegej aq ta'n goqwei egina'muej musgalsit na glu'sin ji'nm. Ni'n elg weli usgung. Geituoq ta'n goqwei telueieg na teliaqewei.

Sa'n getu' mittugwalaji witapa

¹³ Me' pugwelgl ta'n getu' tlimul gatu mo piامي tlimulu ula wi'gatignigtug. ¹⁴ Awna pewatm mittugwalulin aq agnuttesnu.

¹⁵ Etawei Gjinisgam ignmasg wantaqo'ti 'ggamlamung. Gitapaq ta'n eimu'tijig tet pipanimijig tlimulinew me' gesite'lm'sgig. Tlim ms't te'sijig nitapg me' gesite'lmijig.

Na wi'gatign ta'n Ju't ewi'g'g'p Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Ju't ewi'g'g'p ula wi'gatign aq telimugsi'gw alua'lanew egsugina'mua'tijig. Teluejig to'q getlams'tasultijig Se'suseg. Mo tetapua'taqati'gw aq Nisgam ugtapulata. Telimugsi'gw mo majulgwalanew aq mo telo'tiggw st'ge' negmow. Awna pewalugsi'gw atigneta'nenu ugjit Nisgam.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Ju't teluet ewi'g'g'p ula wi'gatign ugjit Nisgam ugmimajuinung (1-2)

Egsugina'mua'tijig (3-16)

Ju't telimaji ta'ni getlams'tasultiliji migwite'tmnew ta'n te's'g goqwei gis gina'masultiliji aq siaw lugowtl Nisgam (17-23)

A'sutmaqan getlams'tasultijig gis e'wmi'tita (24-25)

¹ Ni'n na Ju't. Pemgopa'si aq ewi'gmuloq gilew ta'n Gjinisgam ugmimajuinung. Gjinisgam na gujju iapji gsalugsioq aq Se'sus iapji angweiugsioq. Elugwewg Se'sus Westawulg. Ji'mej aq ni'n wijig'tieg.

² Etang Gjinisgam ma'muni ewlite'lmulinew aq ignmulinew wantaqo'ti 'ggamla-munuaq aq ma'muni gsalugsinew.

Mimajuinu'g ta'n teli egsugina'mua'tijig

³ Nitaptut, getu' wi'gmuloq ugjit tlimulinew ta'n Gjinisgam teli ugs'tawugsi'gup aq ta'n teli gtlams'tmug. Gatu tmg munsaiuloq ml'gi lugowanew Gjinisgam aq na teliaqewei agnutmaqan. Iгатmug ula gelu'lg agnutmaqan aq apji uli usgutmug. Gjinisgam gisi ignmuapni ms't ugmimajuinung. ⁴ Ula amuj tla'taqatigw muta ta'sijig mimajuinu'g ta'n mu getlams'tmi'ti'gw st'ge' ginu tego'tmu'tijig ta'n mawi tgo'tmu'ti'gw. Mo wen gejiagwi wegla na nuji egsugina'mua'tijig. Tel'te'lma'titl Gjinisgam ul'te'lmanew aq apigsigtmanew muta welm'tulitl. Na siaw winsultijig aq siaw sespo'taqatijig. Mo menuega'tigul Gjiassusilitl na Gjisaqamawl teluisilitl Se'sus Westawulg aq mo getlams'tmi'tij negm na Gjisaqamaw ugjit ms't ginu. Gi's sa'q Gjinisgam teluep, mimajuinu'g ta'n tel tla'taqatijig st'ge' negmow ugtap'titaq. Ula ewi'gas'g Gjinisgam ugtwi'gatignigtug.

⁵ Geitu gi's gina'mugsioq ta'n Gjinisgam tela'lapni Lesui'pa ge's eimu'tipnig paqtaqamigtug. Gatu migwite'lmuloq ta'n wet tua'lapni Ijpte'gatig, na tel'gne'g ge's eimu'titeg paqtaqamigtug Gjinisgam gisa'lapni 'npu'tinew negla ta'n mo getlams'tasultiligupni. ⁶ Elg migwite'lmoq ta'n Gjinisgam tela'lapni ansale'witgi' ta'n puna'tu'tili'tipn ugt'punual wa'so'q. Na mo welgwijultigupnig e'wmu'tinew ml'gigno'ti ta'n Gjinisgam gis ignmaji aq pun lugowa'tipn. Na tujiw Gjinisgam gelpilapni pisqa'taqanapi'gtug aq pija'lapni laplusang ta'n etl oqonitpa'q. Ma' apgwa'lugwig glapis na gepme'g na'gwegl iga'qt'tal ta'n tujiw Gjinisgam ilsumata. ⁷ Migwite'lmuloq ta'n telalsultipnig na mimajuinugi'g tleiawultipnig Satm aq Gamola aq igtigl gjigann gmetug. Na pata'taqatipnig aq sespo'taqatipnig. E'pjiig sespe'wa'tipni igtigi e'piliji aq ji'nmug sespe'wa'tipni igtigi ji'nmu. Ta'n goqwei Gjinisgam tela'lapni na musga'toq ta'n tla'latal ta'n getu wenn wijei goqwe'l tela'tegelitl. Ms't wen ta'n tela'teget st'ge' negla mimajuinugi'g ilsumut pija'lan ta'n mo naqa'suenug pugteu.

⁸ Na nujiugsugina'mua'tijig tela'taqatijig st'ge' ta'n pewituti'tij. Sespo'taqatijig aq mo ignmua'tigul Gjinisgam assumgunew. Pisuite'lma'tiji na mimajuinu' ta'n Gjinisgam gisite'lm'ji. ⁹ Ta'n tujiw Mowiso'q nepgaq na tujiw gjiansale'wit ta'n teluisit Mise'l

mo elsutmuagupnn na Gjinn'tu'l ge's etl gi'gaja'ti'titeg ta'n wen msnatal Mowisal. Mo tepite'tmugup ilsuman Mn'tu'l gatu awna telimapnn, "Gisiteget ilsumultew." ¹⁰ Gatu na nujiugsugina'mua'tijig pisuite'tmi'tij ta'n getu goqwei mo nestasulti'gw. Na telita'sultijig st'ge' wi'sisg muta tela'taqatijig ms't st'ge' ta'n tel puatmi'tij. Ge's telo'lti'tij na tujiw ma'muni pata'taqatijig. Na me' enmiaq gaq seioqwia'titaq aq nepmu'titaq. ¹¹ Ma'muni mtue'tew ugjit negmow. Wijei gis pata'taqatijig st'ge' ta'n Ge'no'q pata'tegep aq ma'muni puatmi'tij suliewei st'ge' Pe'lamo'q tel puatg'p. Na pata'taqatijig ugjit apangituewei st'ge' Pe'lamo'q tela'tegep. Mo pewala'tigul Gjinnisgaml ilgwenmanew st'ge' Golao'q teli alua'lapnn Gjinnisgaml. Na tel'gne'g'p Gjinnisgam gisa'lapnn Golaal npmn. Na wijei tla'laten ugjit wegla egsugina'mua'tijig. ¹² Ta'n tujiw mawatalultioq a'sutuo'guomg, na egsugina'mua'tijig peita'jig aq mo goqwei gelu'lg tela'taqati'gw gatu awna gisa'tu'tij amsala'sn aq gisa'lugsioq ntaqo'ltinew. Wesam mijjultijig aq pas'g apoqonmatultijig. Mo apoqonmua'tigul wenn muta negmow pa wijei aq alug ta'n mo wejianug gigpesan. Mo goqwei ignmua'tigul wenn muta na pa wijei aq miti's ta'n mo minigw toqwa'q. Mo geggunmi'ti'gw iapjiwewei mimajuagan muta negmow pa wijei aq miti'sg ta'n gewta'sijig muta mo minijgul. ¹³ Pegisitu'tij winsuaqan ta'n getu tami el'ta'tij. Ta'n goqwei tela'taqatijig pa wijei aq tgu'g ta'n tel na'taqamto'gu'titl pisew aq mjegei sitmug. Mo gis elita'sualuoq na egisu gina'mua'tijig ugjit me' goqwei st'ge' mo elita'sualuoq gloqowej ta'n elsing. Pija'lutaq laplusang aq iapjiw i'mu'titaq oqonitpa'qigtug. Ma' iga'lam't glapis na na'gweg iga'q ta'n tujiw Gjinnisgam ilsumata.

¹⁴ Migwite'lmug na ji'nmaq ta'n teluisipnaq Inaq. Na wetapegsipnaq Ataal gatu Atao'q gi's sa'q wigipnaq ge's mu Inaqo'q ugs'tqamuigweg. Inaqo'q gi's sa'q wigipnaq ge's mu wigulti'gw aq wesgumapni na egsugina'mua'tijig. Teluepnaq, "Gisiteget pgisintew maw pugwenniji ugtansale'witemg. ¹⁵ Na tujiw ilsumatal ms't wenn. Gisa'lata lue'winu' ul-majo'ltinew. Ilsumata ugjit ta'n teli pata'taqatipnig aq ta'n tel winsmu'tipnig. Ilsumata ugjit te's'gl winjigl goqwe'l teluepnaq ta'n tujiw wesguma'titeg igtigi aq Gjinnisgaml."

¹⁶ Wegla nujiugsugina'mua'tijig wininultijig aq pilsima'tiji igtigi. Newtite'lsultijig aq gesigaw ginuatmi'tij ta'n goqwei gis tela'taqatijig. Ginuala'tiji igtigi muta pewala'tiji tla'taqatinew ta'n pewatmi'tij.

Migwite'tmug ta'n Se'sus unaqapemg tel gegina'mugsigupnig

¹⁷ Nitaptut, Gjisaqamaw teluisit Se'sus Westawulg telimapni ugapostale'witemg ta'n goqwei tliatew. Amuj migwite'tmoq ta'n Se'sus unaqapemg telimugsioqopnig. ¹⁸ Telimugsioqop, "Wejgu'aqal na'gwegl ta'n tujiw mimajuinu'g maligma'tital Gjinnisgaml aq maligma'tiji igtigi. Pas'g 'gtu tla'taqatitaq ta'n goqwe'l pata'taqann aq winjigl." ¹⁹ Na egsugina'mua'tijig gisa'la'tiji mimajuinu' amsalimanew aq nigtua'lanew a'sutuo'guomg. Na pas'g tela'taqatijig ta'n goqwei tel puatmi'tij muta na Wejuli Nisgaml mo wijitgweiagwi.

Apoqonmu igtig lien na gelu'lg awti

²⁰ Nitaptut, iapjiw apoqonmatultigw majulgwalanew Gjinnisgam aq siawi gtlams'tmug. Ignmug Wejuli Nisgam ilgwenmugsinew ta'n tujiw a'sutma'tioq. ²¹ Ta'n tujiw tam pas'g goqwei tela'taqatioq apjiw migwite'tmug ta'n Gjinnisgam teli gsalugsioq. Apji lita'sualug Gjisaqamaw teluisit Se'sus Westawulg muta ewlite'lmugsi'gw aq ignmugsi'gw iapjiwewei mimajuagan.

²² Ewlite'lmug aq ula'lug mimajuinu'g ta'n megtua'titl Gjinnisgaml. ²³ Naqa'lug igtigig ta'n pemita'jig Mn'tua'gig. Apoqonmug majulgwatmnew na gelu'lg agnutmaqan. Ewlite'lmug igtigig ta'n wini angita'sultijig aq getu' winsultijig. Apoqonmug pun pata'taqatinew, gatu ango'tmug mu tela'taqatiwoq st'ge' negmow. Awna masgeltmug ms't pata'taqan.

Emtoqwalanej Gjinnisgam

²⁴ Me'gite'lmanej Gjinisgam muta pas'g negm gisa'lugsi'gw iapjiw majulgwalanenu aq gis naqa'lugsi'gw pata'taqatinenu iapjiw. Pas'g gis la'lugsi'gw wa'so'q ta'n ms't te'si'gw ma'muni ulgwiultitesnu. ²⁵ Nige' emtoqwalanej Gjinisgam muta negm na Nujiugs'tawi'wet. Emtoqwalanej muta 'Gjisaqamaw Se'sus gisi ugs'tawugsi'gw. Emtoqwalanej muta pajiji gepme'g, pajiji mawignat, geggung ms't ml'gigno'ti aq gisi assumaji ms't mimajuinu'. Na gis tele'g'p ge's mu ugs'tqamu gisitoqop, wije'i tele'g nige' aq iapjiw siaw tle'tew. Na tliaj.

Ugtejgewe'l ta'n goqwe'l me' enmiaq tliatal Gegnugwataqan ugjit ula wi'gatign

Sa'n eig'p na mnigu teluisig Patmos ta'n tujiw Se'susal telimt'pnn pugwelgl goqwe'l aq musga'tapnn pugwelgl goqwe'l. Sa'n ewi'g'g'p ta'n goqwe'l nutg'pnn aq ta'n goqwe'l nemitoqopnn. Ta'n goqwei Se'sus teluet na tliatew st'ge' ta'n ewi'gas'g ula wi'gatignigtug.

Sa'n ewi'g'g'p ta'n tujiw wegla getlams'tasutilipni gitnme'uteg muta getlams'tasutilipnn Se'suseg. Ta'sijig we'gaw ne'po'tipnig muta majulgwalapnn Se'susal.

Sa'n telimapni ta'n te's'g goqwei winjig gaq seioqwa'sgt'tew aq ta'n te's'g goqwei ulmajo'qon naqas'gt'tew. Na pile'tew wa'so'q aq pile'tew ugs'tqamu. Ma' wen npmug na'te'l gisna ma' gsnugwagw. Getlams'tmewinu'g gis lita'sultijig wegla glusuaqann aq gisipugutmnew ta'n tujiw gitnme'uteg.

Mimajuinu'g mo wel'te'tmi'ti'gw ugjit ta'n teluegl wegla goqwe'l Sa'n nemitoqopnn aq nutg'pnn gatu wel'te'tmi'tij na Nisgam pemgopit ugtelege'wa'gim wa'so'q aq wisuignemata ta'ni getantaqatilipni we'gaw Gjimm'tu. Nisgam ignmuata ugmimajuinung pisgwita'new pilei wa'so'q aq pilei ugs'tqamu ta'n tujiw gaq wissuignemaj na getant'pni.

Mutt jipasiw ta'n tujiw gitmn wegla metue'gl goqwe'l ta'n tliatal ugs'tqamug. Awna lita'sual Se'sus aq lita'suate'n ta'n goqwei ujil teplumsip ignmuan ta'n getlams'tasilitl negmeg.

Ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

Sa'n telimugsi'gw ta'n weji wi'g'g'p ula wi'gatign (1.1-3)

Ewi'g'g ta'n Nisgam aq uggwisl Se'susal na maw mujgajewe'gig (1.4-8)

Sa'n nemiatl Se'susal ge's gaqamilil gigjiw llaigneg te's'gl wasoqonmaqanatul (1.9-20)

Sa'n ewi'g'g toqwaqji'j agnutmaqan ugjit te's newte' a'sutuo'guom ta'n eteg E'siaewa'gig (2.1-3.22)

Nisgam ta'n teli emtoqwaluj wa'so'q (4.1-11)

Na wi'gatign aq Nisgam ugji'gluewji'jml (5.1-6.17)

Nisgam ugmimajuinung gegnugwatasutiliji ugtugwejanuaq (7.1-8)

Ta'nig emtoqwala'titl Nisgaml wa'so'q (7.9-17)

Llaigneg te's'gl pipugwaqann (8.1-11.19)

Na e'pit ta'n getu' un'janitew aq jipijgam (12.1-18)

Na tapusijig wi'sisg (13.1-18)

Nisgam ugji'gluewji'jml aq ta'ni majulgwalgwi'titl (14.1-5)

Nesisijig ansale'wijig gelusultijig (14.6-13)

Ta'n Nisgam tla'lata lue'winu' (14.14-20)

Sa'n nemiaji llaigneg te'siliji ansale'wiliji aq nemitoq qospem teliangamgug tlamglen (15.1-8)

Llaigneg te'sijig wowg (16.1-21)

Na mesgi'g gjigan teluisig Papilan gaq seioqwa'tas'g (17.1-19.4)

Nisgam ugji'gluewji'jml malie'wilitl (19.5-10)

Negm ta'n teluisit Nisgam Ugglusuaqanml pemi'puluelitl wape'litl te'sipowl (19.11-21)

Sa'n wesgutg pituipnnaqnipunqeg (20.1-6)

Gjimm'tu wissuignemut (20.7-11)

Ta'n tujiw Nisgam ilsumaj mimajuinu' ugs'tqamug (20.12-15)

Na pilei wa'so'q aq pilei ugs'tqamu (21.1-8)

Na pilei gjigan ta'n teluisig Selusalem (21.9-22.5)

Ta'n tujiw Se'sus pgisintew (22.6-21)

Ta'n goqwei Se'sus teluet tliatew ewi'gas'g ula wi'gatignigtug

¹ Se'sus Westawulg teluep aq musga'toqopnn ta'n goqwe'l me' tel'gne'g tliatal aq Sa'n ewi'g'gl ula wi'gatignigtug. Gjinisgam pewalaji mimajuinu' ta'n elugowgwi'titl gji'tu'tinew wegla goqwe'l glaman ms't musga'tuapnn Se'susal. Na tujiw Se'sus wej petgimatl ugtansale'witeml ugjit tliman Sa'nal aq musga'tuan wegla goqwe'l. ² Sa'n ewi'g'g'p ms't goqwei nemitopopn aq ta'n goqwe'l telimut'p. Ula na Gjinisgam ugtwi'gatign aq ta'n goqwe'l Se'sus Westawulg musga'tuapnn. ³ Ta'n wen egitg aq tela'teget ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug na ulgwija'sitew aq ulapettew. Ta'n wen jigs'tg aq majulgwatg ta'n goqwei ewi'gas'g ula wi'gatignigtug ulgwija'sitew aq ulapettew muta na na'gwegl pem tepawa's'gl ta'n tujiw wegla ta'n goqwe'l ewi'gas'gl tliatal.

Sa'n pewalaji witapa emtoqwalanew Gjinisgaml aq Gjinisgam uggwisl

⁴ Ni'n na Sa'n. Ula wi'gatign ewi'gmuloq gilew ta'n tego'tmu'tioqol na llaigneg te's'gl a'sutuo'guoml ta'n etegl E'siaewa'gi.

Etamg Gjinisgam ul'te'lmugsinew jel tlia mo te'pmu'tiwoq aq ignmugsinew wantaqo'ti ggamlamunuaq. Gjinisgam na ta'n iapji mimajit wa'so'q, gis mimajip ge's mu ugs'tqamu gisita's'gtugweg aq apaja'sitew ugs'tqamug. Elg etamgig na llaigneg te'sisgegsijig wa'so'qewei mjijaqamijg ta'n eimu'tijig ta'n Gjinisgaml pemgopilij, na wije'i ignmugsinew. ⁵ Elg etamg Se'sus Westawulg wije'i ignmugsinew. Na iapjiw teluet aq tela'teget ta'n goqwei teliaqewei. Amgwesewa'j ta'n Gjinisgam minua'lapnn mimajin iapjiw. Mestai assuteget ta'n te'siliji niganpugultiliji ugs'tqamug. Gesalugsi'gw aq ta'n tujiw etli np'geg gujjieweigtug, gisa'toqop gtlue'utiminal apigsigta's'gtn. ⁶ Ignmugsi'gw assusultinenu st'ge' elege'wijig aq lugowanenu st'ge' patlia'sg ugjit Gjinisgam na ujjl. Nige' emtoqwalanej Se'sus muta pajiji gepme'g aq iapjiw ignmuanej assumugsinenu. Na tliaj.

⁷ Jigs'tuigw, pgisintew alugwigtug aq ms't wen ugs'tqamug nmiatal. We'gaw ta'nig gisa'la'tipnn ulmaje'n gujjieweigtug na nmiata. Mimajuinu'g ta'n piltuapegsultijig ugs'tqamug ms'go'ltitaq aq atgitemultitaq. Na ula tliatew ta'n tujiw apaja'sitew. Na tliaj.

⁸ Gisiteget na Gjinisgam aq teluet, "Amgwesewa'juiap aq ugtejgewa'juites. Iapji mimaji, eimap ge's mu goqwei eigtnugweg aq ap apaja'sia's ugs'tqamug. Ni'n na Gjinisgam ta'n mawignai."

Sa'n nemiatl Se'susal

⁹ Ni'n na Sa'n. Getlams'tasi st'ge' gilew. Na mimajuinu'g emegweiugsi'gw muta ignmugg Gjinisgam ilgwenugsinenu aq ugs'tawugsinenu gatu me' majulgwalg Gjinisgam aq siaw lugowug jel tlia alt mimajuinu'g emegweiugsi'gw. Gatu Se'sus ignmugsi'gw gisipugutmnenu. Ni'n eim na mnigu ta'n teluisig Patmos. Na'te'l iga'limg'p muta agnutmap Gjinisgam ugtwi'gatign aq wesgumg'p Se'sus. ¹⁰ Newt aqantie'umg, na Wejuli Nisgam gisa'lit nutuan nat wen ta'n gelusit ugtejg ta'n ni'n gaqami. Teltoqsit st'ge' mesgi'g pipugwaqan. ¹¹ Ula teluet, "Ta'n te's'g goqwei nemitun wi'ge'n wi'gatignigtug aq ula wi'gatign lgitmu na llaigneg te's'gl a'sutuo'guoml ta'n etegl na gjigann teluisultigl Epesus, Smalna, Pelgamum, Taiataila, Sal'tis, Pilatelpia aq Leiotisia."

¹² Ta'n tujiw apsgulapa'si ugjit gji'jian ta'n wen gelulit na nemituan llaigneg te's'gl wasoqonmaqann ta'n wasoqwegl g'p'taq llaigneg te's'gl wasoqonmaqanatgul. Wasoqonmaqanatgul wejitas'gl wisaw suliewei. ¹³ Nemi'g nat wen teliangamgusit st'ge' Mimajuinualsip. Gigjiw gaqamit na wasoqonmaqanatgul. Nasguatl pitu'gunn ta'n we'gwalatl uggwatg. Nasguatl maqisqanqa'silitl ugtispisunml ta'n wejitasilitl wisaw suliewe'l. ¹⁴ Usapun teli wape'g st'ge' wastew gisna jijgluewjuapi. Ugpugugul telategl st'ge' sisuei. ¹⁵ Uggwatl telategl st'ge' gelu'lg wisawo'q ta'n gisi wasoqota's'g. Ta'n tujiw

gelusij teltoqsit st'ge' mesgi'g gapsgw. ¹⁶ Lluigneg te'siliji gloqowe'g gennaji ugpitn inaqanei aq ugtung tewasgmi'litl espo'qwasilitl etuiw gi'g. Ugsisgw teli gsateg st'ge' na'gu'set ta'n mawi gsaset. ¹⁷ Ta'n tujiw nemi'geg mesqanatesin maqamigeg pa wije' aq wen nepg. Toqo e'w'g ugpitn inaqanei aq sama'lit 'ntlmaqaneg. Teluet, “Mut jipaqa'siw. Ni'n na eimap ge's mu goqwei eigtnugweg aq me' i'ttes ta'n tujiw ms't goqwei gaqiaq. ¹⁸ Ni'n na nepmap gatu nige' ap mimaji aq mimajia's iapjiw. Ml'gigno'ti geggunm aq gis gisa'la's 'npuinu'g ap mimajultinew gisna siaw i'mu'tinew ta'n 'npuinu'g eimu'tijig. ¹⁹ Wi'ge'n ta'n goqwe'l nemitunn, ta'n goqwe'l eigl aq ta'n goqwe'l tliatal. ²⁰ Angam na llaigneg te'sijig gloqowe'g ta'n eimu'tijig npitn inaqanei aq maw na llaigneg te's'gl wasoqonmaqanatgul. Na gloqowe'g telgita'sijig st'ge' na llaigneg te's'gl ansale'wijig ta'n angweiwa'tiji ms't mimajuinu' tego'tmu'tilij llaigneg te's'gl a'sutuo'guoml. Na wasoqonmaqanatgul telgita's'gl st'ge' llaigneg te's'gl a'sutuo'guoml.”

2

Agnutmaqan ugjit mimajuinu'g tego'tmu'tijig Epesuseg

¹ Na tujiw telimit, “Wi'gmu ansale'wit ta'n angweiwaji mimajuinu' tego'tmu'tiliji na a'sutuo'guom ta'n eteg Epesuseg. Tlim tlimanew mimajuinu' ta'n angweiwaji ula agnutmaqan,

“ ‘Ni'n na ta'n genn'gig llaigneg te'siji gloqowe'g inaqanei npitn. Gaqami ta'n llaigneg te's'gl wasoqonmaqanatgul etegl. ² Geju'loq ms't goqwei gis tla'taqatioqop. Geju'loq ta'n teli attignita'ioq aq ta'n tel siaw lugowioq jel tlia emegweiugsioq. Geitu mo gesatmuoq ta'n goqwe'l elue'ultijig tela'taqati'titl aq ta'n goqwei telua'ti'tij. Ta'n tujiw alt mimajuinu'g tel'te'tmi'tij na Se'sus ugapostale'witemg, gejiogig egsua'tijig muta wesgijiangamusultijig. Gis angamoqig aq geituoq ta'n goqwei gis tliejig mo wije' aq ta'n goqwei gis tla'taqatijig. ³ Siaw majulgwaloq Gjinisgam je tlia gitnma'tioq aq mimajuinu'g emegweiugsioq ta'n tujiw elugowioq ni'n. ⁴ Gatu mo wel'te'tmuluoq ta'n teli gsaliog nige' muta mo teli gsaliwoq nige' st'ge' ta'n tujiw angweseweieg nenuioq. ⁵ Na migwite'tmug ta'n teli gsaliogop amgweseweieg. Amujpa gawasgita'sultioq, jiglita'ioq lue'utigtug aq tela'taqatioq st'ge' ta'n tujiw pogji gtlams'tmu'tioq. Pa na mo tela'taqatiwoq na pgisintes ta'n eimu'tioq aq apaji ugsua'tultoqs'p na wasoqonmaqanatgw ta'n geggunmoq. ⁶ Gatu wel'te'lmuloq ta'n tujiw masgeltmoq pata'taqann ta'n Niggole'tanewa'g tela'taqati'tij muta ni'n alt masgeltman.

⁷ “Ango'tmug aq jigs'tmug ta'n goqwei Wejuli Nisgam telimaji na mimajuinu' ta'n tego'tmu'tilij. Ta'n te'sit wen wissuigno'teget lue'utigtug na ignmua's mgnmn aq malqotmn na wa'so'qewe'l minijgl. Ula minijgl nastegl na miti'sg ta'n nigwe'jig wa'so'q. Ta'n getu wen gis malqottal na apjiw mimajitew.’ ”

Agnutmaqan ugjit mimajuinu'g tego'tmu'tijig Smalnaeg

⁸ Na tujiw telimit, “Wi'gmu ansale'wit ta'n angweiwaji mimajuinu' tego'tmu'tilij na a'sutuo'guom ta'n eteg Smalnaeg. Tlim tlimanew ula agnutmaqan na mimajuinu' ta'n angweiwaji,

“ ‘Ni'n eimap ge's mu goqwei eigtnugweg aq me' i'ttes ta'n tujiw ms't goqwei gaqiaq. Nepmap gatu nige' apajipei. ⁹ Geju'loq gitnma'tioq aq ewlitutioq, gatu milesultioq muta ta'n goqwe'l ignmuloqop wejiaqal Nisgameg. Geitu ta'sijig mimajuinu'g ewlimugsioqig. Epi glusuaqanmi'tij Lesui'peweiei. Tel'te'tmi'tij majulgwalanew Gjinisgaml gatu awna majulgwala'titl Gjimm'tu'l. ¹⁰ Mut jipaqita'new je tlia apugjig welmajeiugsitoqs'p. Na Gjimm'tu gisa'lultew ta'sioq laplusang pija'lugsitoqs'p. Wejeiugsitoqs'p glaman gisi gji'tutew gilew giasgiw majulgwalinew. Amasgipnnugsitogs'p metlasuguna'q. Mut punia'tinew ta'n teli gtlams'tasultioq ni'neg aq ne'gaw majulgwalinew je tlia ne'po'qsioq muta ignmultoqs'p pilei mimajuaqan.

11 “Ango'tmug aq jigs'tmug ta'n goqwei Wejuli Nisgam telimaji na mimajuinu' ta'n tego'tmu'tilij. Ta'n te'sit wen wissuigno'teget lue'utigtug ma'minui npmug muta ma' liegw Mn'tua'gig.’ ”

Agnutmaqan ugjit mimajuinu'g tego'tmu'tijig Pelgamumeg

12 Na tujiw telimit, “Wi'gmu ansale'wit ta'n angweiwaji mimajuinu' tego'tmu'tilij Pelgamumeg. Tlim tlimanew ula agnutmaqan na mimajuinu' ta'n angweiwaji,

“ ‘Ni'n na negm ta'n geggung espo'qwasit ta'n etuiw gi'g. 13 Geju'loq wigultioq ta'n Gjimm'tu etli assusij. Me' melgi gtlams'tasultioq ni'neg aq me' elita'sualioq jel tlia na ji'nmaq teluisitaq Antipas etl ne'po'teg ta'n Gjimm'tu etli assusij muta mu mimugwa'tugup ta'n teli gtlams'tg. 14 Gatu nat goqwe'l mu wel'te'tmuluoq muta na'te'l alt mimajuinu'g tela'taqatijig ta'n Pe'lamo'q gegina'muep. Gi's sa'q Pe'lamo'q telimapnn Pe'laqal ta'n goqwei tl gisa'lapni Lesui'pewaqi' pata'taqatinew. Telimapnn Pe'laqal gina'muanew Lesui'pewaqi' sespo'taqatiliji aq malqotmli'tij na wius ta'n igtigig mimajuinu'g gis ignmua'tiji 'nnuoqta'wg. 15 Ta'sioq mawo'ltioq maw na mimajuinu'g ta'n majulgwatmi'tij ta'n goqwe'l Niggole'tanewa'jg gegina'mua'ti'tij. 16 Amujpa apa-jite'lmug. Pa na ma' gawasgita'woq aq ma' jiglita'woq lue'utigtug, apugjig jugu'a's aq wissuignema's ta'sijig ta'n siaw pata'taqatijig. E'wates na espo'qwasit ta'n tewasga'sit ntung.

17 “Ango'tmug aq jigs'tmug ta'n goqwei Wejuli Nisgam telimaji na mimajuinu' ta'n tego'tmu'tilij. Ta'n te'sit wen wissuigno'tg lue'utigtug na sma's wa'so'qewei mijip-jewei. Ula mijipjewei teluisig manna aq mimgwa'tas'g. Ta'n te'sit wen wissuigno'teget lue'utigtug elg ignmua's wape'g gun'tew ta'n ewi'gas'g pilei wisun. Mo wen geitug ula wisun pas'g negm ta'n geggung na gun'tew.’ ”

Agnutmaqan ugjit mimajuinu'g tego'tmu'tijig Taiatailaeg

18 Na tujiw telimit, “Wi'gmu ansale'wit ta'n angweiwaji mimajuinu' tego'tmu'tilij Taiatailaeg. Tlim tlimanew ula agnutmaqan na mimajuinu'g ta'n angweiwaji,

“ ‘Ni'n na Gjinisgam uggwisl. 'Npugugul telategl st'ge' sisuei aq 'ngatl telategl st'ge' poqtaqiaq wisawo'q ta'n gisi wasoqwetas'g. 19 Geju'loq ta'n tel lugutioq. Na gesalioq aq gesalioqig igtigig. Elita'sultioq ni'neg, apoqonmatultioq aq siaw majulgwatmoq Gjnisgam je tlia gitnma'tioq. Me' pugwelgl ta'n goqwe'l gisa'tuoqol ugjit ni'n nige' je mu ta'n tujiw pojji gtlams'tmoq. 20 Gatu mu wel'te'tmuluoq ta's'gl goqwe'l tel lugutioqol. Ignmuoq Jesepel siaw gina'muen ta'n goqwei getlams'tasij. Ula e'pit telui'tusit na niganigjitegewinu'sgw gatu elue'wa'laji mimajuinu'. Gina'muaji mima-juinu' pata'taqatinew. Gisa'laji sespo'taqatinew aq malqotmnew na wius ta'n mima-juinu'g e'wmi'tip ta'n tujiw emtoqwala'tiji 'nnuoqta'wg. 21 Weli pgiji ignmaq ugjit gawasgita'sin aq jigla'sin lue'utigtug gatu lpa mo getu' pun sespo'tegegw. 22 Na e'pit gisa'la's gsnugwan. Pa na ta'n wen siaw sespo'tegess ta'n na e'pilitl eginamuelitl, na gisa'la's ma'muniw ulmaje'nin. Ula tla'tega's muta mu gawasgita'sulti'gw aq mu ejiglita'gw lue'utigtug maw na e'pilitl. 23 Ta'nig majulgwala'titl na e'pilitl 'npu'tita. Ta'nig tego'tmu'tijig gjittaq na ni'n geitaqig mimajuinu'g ugtangita'suaqanmual aq ta'n telgwitgl uggamlamunual. Te's wen tli ugtapetew st'ge' ta'n tel pata'tegep.

24 “Gatu na esgwia'tioq tleiauwultioq Taiataila mo majulgwatmuoq ta'n goqwei Jesepel gegina'muej. Mo igtig goqwei pipanimuluoq tla'taqatinew muta mo jigs'tmuoq ta'n alt mimajuinu'g telui'tmi'titl Gjimm'tu lue'uti'l. 25 Siaw ml'gi majulgwatmug na gina'masuti ta'n gi's gina'mugsioq, glapis 'pgisinin. 26 Ta'n te'sit wen wissuigno'teget lue'utigtug aq siaw lugowi'tij ni'n glapis 'npu'ti'tij, na iga'la's niganpugutuanew gaqaisg mimajuinu' tleiauwultiliji pilue'l umutgiwal. 27 Tel ignmuates assumanew igtigi mimajuinu' st'ge' ta'n nujj teli ignmuip assumanew mimajuinu'g. Lpa tli wissuignemata igtigi wijei aq ji'nm

ta'n geggung gasawo'qewei pugumaqan aq pastesguaji t'pgwane'g wowg. ²⁸ Ignmua's gloqowejl ta'n nemu't ge's na'gu'set segewa'j.

²⁹ “Ango'tmug aq jigs'tmug ta'n goqwei Wejuli Nisgam telimaji na mimajuinu' ta'n tego'tmu'tilij.’ ”

3

Agnutmaqan ugjit mimajuinu'g ta'n tego'tmu'tijig Sal'tiseg

¹ Ap telimit, “Wi'gmu ansale'wit ta'n angweiwaji mimajuinu' tego'tmu'tilij na gjigan teluisig Sal'tis. Tlim tlimanew ula agnutmaqan na mimajuinu'g ta'n angweiwaji,

“ ‘Ni'n na negm ta'n assumaji na llaigneg te'siliji wa'so'qewei sg'te'gmujg aq gen-naji llaigneg te'siliji gloqowe'g npitng. Geju'loq ta'n tel lugutioq. Mimajuinu'g tel'te'lmugsioq wel majulgwaloq Gjnisgam gatu geitu mo majulgwalawoq muta mo gejiawoq. ² Amujpa ango'tmug ta'n goqwei tla'taqatioq aq melgigna'tuoqol gijga'ji'j goqwei ta'n tel lugo'woq Gjnisgam. Pa na ma' tela'taqatiwoq na apugjig ma' goqwei tela'taqatiwoq ugjit Gjnisgam. Geitu ta'n tel lugo'woq Gjnisgam na mo tela'taqatiwoq st'ge' ta'n tel puatg. ³ Migwite'tmug ta'n gegina'mugsioqop aq ta'n goqwei nutmoqop aq tetapu majulgwatmug. Gawasgita'sultigw aq jiglita'gw lue'utigtug. Pa na mu ango'tmuoq ta'n goqwei tla'taqatioq, na tl jaqali pgisintes ta'n eimu'tioq. Lpa ma' gji'tuoq ta'n tujiw pgisintes pa wije' aq mo geituoq ta'n tujiw gmutnes pgisintew giguag.

⁴ Tegle'jioq ta'n eimu'tioq Sal'tis tetapua'taqatioq ta'n goqwei Gjnisgam tel puatg. Gilew ta'n tela'taqatioq st'ge' ta'n tel pualuloq, ignmultoqs'p wije'winew aq wape'gno'ltnew muta gtlue'utiwal gis apigsigta's'gl. ⁵ Na mimajuinu'g ta'n Gjnisgam westawiata ug-wisunmual tel wi'gasultijig wi'gatignigtug ta'n Gjnisgam geggung wa'so'q. Ta'n te'sit wen wissuigno'teget lue'utigtug wapigno'tlaten aq ugwisunmual ma' gasa'tuagul na wi'gatignigtug. Nujj aq ansale'wijig tlima's wegla mimajuinu'g na nnaqapemg.

⁶ “Ango'tmug aq jigs'tmug ta'n Wejuli Nisgam telimaji na mimajuinu'g ta'n tego'tmu'tiliji.’ ”

Agnutmaqan ugjit mimajuinu'g ta'n tego'tmu'tijig Pilatelpiaeg

⁷ Ap telimit, “Wi'gmu ansale'wit ta'n angweiwaji mimajuinu' tego'tmu'tilij Pilatelpiaeg aq tlim tlimanew ula agnutmaqan.

“ ‘Ni'n na negm ta'n sape'wit aq iapjiw tela'tegei ta'n teli tplumsi. Mestai assusi ta'n te's'g goqwei teplumut'pnaq na elege'witaq Ta'pito'q. Ta'n tujiw ga'qan pana'toq, ma' wen gisi ilta'tugw, aq ta'n tujiw ga'qan ilta'toq, ma' wen gisi pana'tugw. ⁸ Geitu ms't goqwei gis tla'taqatioq. Jigs'tuigw. Gisi ignmuloq lugwewinew aq mo wen eimug ta'n tepignat ugjit naqa'lugsinew. Geitu menaqana'tioq gatu apjiw tela'taqatioq ta'n goqwei gis gina'muei aq mu petqwasultiwoq gilew na nnaqapemg. ⁹ Jigs'tuigw! Negla mimajuinu'g epi glusuaqanmi'tij Lesui'peweiei gatu majulgwala'titl Gjinn'tu'l. Na gisa'la's nutgul'pa'sultinew ta'n tami emtoqwalioq. Na tujiw gji'jitutaq ta'n teli gsaluloq. ¹⁰ Siawi gtlams'tmoq ta'n gis gina'muloq jel tlia gitnma'tioq. Ta'n tujiw pajiji mtue'tew iga'qt'tew ugjit ugje'wan ms't wen ugs'tqamug na tujiw angweiuoltoqs'p.

¹¹ Me' tel'gne'g pgisintes. Siawi ml'gigtams'tuigw aq siaw tla'taqatigw ta'n ne'gaw tel lugutioq glaman ma' wen gisi ugsua'tugsiwoq ta'n Gjnisgam gisi tplumugsioq. ¹² Ta'n te'sit wen wissuigno'teget lue'utigtug na gisa'la's gepme'n aq qamin gjia'sutuo'guom wa'so'q. Iapjiw wijitgweiwatal Gjnisgam st'ge' na gun'tewewei geligaqan ta'n apjiw etegl gjia'sutuo'guom wa'so'q. Wi'gates ugtugwejang Gjnisgam ugwisunm aq na wisun ta'n teluisig Nisgamewei gjigan wa'so'q. Ula gjigan na pile'g Selusalem ta'n Gjnisgam nisa'tutew ugs'tqamug. Elg wi'gates pile'g 'ntwisunm ugtugwejang.

13 “Ango'tmug aq jigs'tmug ta'n Wejuli Nisgam telimaji na mimajuinu' ta'n tego'tmu'tiliji.’ ”

Agnutmaqan ugjit mimajuinu'g ta'n tego'tmi'tij Leiotosiaeg

14 Ap telimit, “Wi'gmu ansale'wit ta'n angweiwaji mimajuinu' tego'tmi'tilij Leiotosiaeg, aq tlim tlimanew ula agnutmaqan,

“ Ni'n na negm ta'n teluisit, Tliaj. Iapjiw tela'tegei ta'n goqwei teli tplumsi aq iapjiw teluei ta'n goqwei teliaqewei. Ms't goqwei ta'n Gjinisgam assutg na gisituap. 15 Geitu ms't goqwei gis tla'taqatioq. Mo piami gsatmuoq tla'taqatinew ta'n Gjinisgam tel puatg gatu elg mo getu' awan'ta'suatmuoq. Gesatm menaqa tla'taqatinew ta'n Gjinisgam tel puatg ge'sgmnaq awan'ta'suatmuoq. 16 Puna'lultoqs'p muta tel malite'tmoq ta'n Gjinisgam tel puatg. Alua'lultoqs'p pa wije aq nat wen tewlusgatg nunmip'teg p'tewei. 17 Telueioq, “Milesultieg, pugwelgl ta'n goqwe'l assutmeg, mo goqwei nuta'ma'tiweg.” Meluijoqo mo geituoq ta'n teli ewle'jultioq aq mu milesultiwoq. Gilew pa na wije aq na mimajuinu ta'n nepapigwa't aq emisqe'g. 18 Na tujiw nestuimuloq. Pipanimi aq ignmultoqs'p wisaw suliewei ta'n mujgajewei glaman milesultitoqs'p. Pipanimi aq ignmultoqs'p wape'gl aligal glaman ul gnesultitoqs'p aq na tujiw mo ewpisultiwoq. Pipanimi aq ignmultoqs'p ta's'g 'mpisun ugjit gpugugual glaman uli nmitaqatitoqs'p. 19 Mimajuinu'g ta'n gesalgig tlima's ta'n tujiw pata'taqati'tij aq ugtapula's muta pe-walgig ms't goqwei tetapua'taqatinew. Gisite'tmug apjiw tetapua'taqatinew aq pun pata'taqatigw. 20 Jigs'tuigw, apugjig apaja'sia's. Ga'qanigtug qamites aq metete'ga's. Pa na wen nutuij aq pana'tuij na ga'qan na pisgwa'tes. Na tujiw tqoqpa'titesnen aq toqwataltesnen. 21 Ta'n te'sit wen wissuigno'teget lue'utigtug na ignmua's witpituin ta'n pengopi. Ni'n gis wissuignemg'p Gjinn'tu aq nige' toqpieg nujj ta'n pengopit elege'witewei mutputi.

22 “Ango'tmug aq jigs'tmug ta'n goqwei Wejuli Nisgam telimaji na mimajuinu' ta'n etli tgo'tmu'tiliji.’ ”

4

Gjinisgam emtoqwalut wa'so'q

1 Na tujiw toqjuapa'si aq nemitu ga'qan panteteg wa'so'q. Nutmaq nat wen ta'n ugsitun pa wije aq mesgi'g pipugwaqan. Teluet, “So'qwia aq musga'tultes ta'n goqwei tliatew.” 2 Na smtug Wejuli Nisgam ilgwenit aq ela'lit wa'so'q. Na'te'l gisa'lit nmitun elege'wit ugt'pun aq nat wen pengopit na'te'l. 3 Tel wasoqwamugsit pa wije aq mego'tigl gun'tal ta'n teluisigl jaspl aq ganilian. Walqwan ta'n gesi paqtateg st'ge' na gun'tew ta'n teluisig emelalt gigo'qotaqteg na elege'wit ugt'pung. 4 Gigo'qopugultigl na elege'witewei ugt'pung na tapuisga'qal je ne'w igtigl elege'witewei ugt'punn. Tapuis-gegsijig jel ne'w gisigu mawagnutmewinu'g pengopultijig na mutputi'l. Wape'gno'ltijig aq elege'witewei a'gusnn nasgmi'tij. Wegla a'gusnn wejitas'gl na wisaw sulieweiei. 5 Wasoqotesg paqtatetesg ta'n elege'wit ugt'pun eteg. Nutaqig gaqtugwaq aq nat wen gesigawwet ta'n elege'wit epij. Nemituan llaigneg te's'gl saqsigwemgewe'l nigantug ta'n elege'witewei ugt'pung eteg. Na wegla saqsigwemgewe'l na llaigneg te's'ijig wa'so'qewei mjijaqamijg. 6 Nigantug na elege'wit ugt'pun nemitu nat goqwei teliangamgug st'ge' qospem ta'n weli ewipg. Teli gsateg pa na wije aq plu'jaqamati.

Na ne'wijig mimajultijig ta'n teli angamgusultijig st'ge' wi'sisg gigo'qopugultijig elege'witewei ugt'pung. Ugtinnewal gitg nigantug aq ugpaqamuaq lpa waju'aqal ugpuqugual. 7 Na amgwesewa'j teliangamgusit st'ge' pittalu. Ta'puewa'j teliangamgusit st'ge' latto'law. Si'stewa'j ugsisgw pa wije aq mimajuinu. Ne'wewa'j teliangamgusit st'ge' gitpu ta'n pemaqsing. 8 Na ne'wijig te's'ijig gegguna'tiji asugom te'siliji unisqiwa.

Te'sijig unisqi'g waju'aqal pugwelgl ugpugugul, gitg g'p'taq aq epune'g etegl te'sijig unisqi'g. Na te's newtigisg'g aq te's newtitpa'q na ne'wijig getapegia'tijig. Etlintutmi'tij,

“Gisiteget na Gjinisgam ta'n sape'wit, gis ne'gaw sape'wit, aq iapjiw sape'witew. Gisu'lg aq mawignat. Gis ne'gaw mimajit, iapjiw me' mimajit, aq apaja'sitew ugs'tqamug.”

⁹ Te's na ne'wijig mimajultijig getapegia'ti'tij, na emtoqwala'titl aq gepmite'lma'titl Gjinisgam ta'n epilij na elege'witewei mutputi. Ta'n tujiw miwatmua'titl Gjinisgam ta'n iapjiw mimajilitl, ¹⁰ na tujiw tapuisgegsijig je ta'pu gisigu mawagnutmewinu'g nutgul'pa'sultijig nigantug ta'n pempopilitl na elege'wilitl ta'n iapjiw mimajilitl aq emtoqwala'titl. Wisaw sulieweiei ugta'gusnmual iga'tu'titl nigantug elege'witewei mutputi. Telima'titl,

¹¹ “Gisiteget, gi'l na Gjinisgam ta'n emtoqwaluleg. Tetaputeg ugjit ginu aq ms't wen ne'gaw emtoqwaluleg, gepmite'lmuleg aq me'gite'lmuleg. Telimuleg telignan, muta gisi't'p ms't wen aq gisitu't'p ms't goqwei. Ta'n tujiw wegla tel'te'tmu'tpnn na tujiw gisite'tmu'tpnn.”

5

Na wi'gatign aq Gjinisgam ugji'gluewji'jml

¹ Na nemi'g elege'wit ta'n pemgopit elege'witewei mutputi aq genn'g inaqanei ugpitng na wi'gatign. Etu wi'gas'g. Te't'pja'tas'g aq llaigneg te's'gl p'gua's'gl nastegl. Gjinisgam ugwisunm gis ewi'gas'g te's p'gua'tas'g. ² Na nemi'g melgignat ansale'wit aq gesigaw pipanigesit, “Eig wen ta'n ignmut ml'gigno'ti ugjit mna'tun te's p'gua'tas'g aq pana'tun na wi'gatign?” ³ Mo wen eimug wa'so'q, gisna ugs'tqamug ta'n gis ignmut ml'gigno'ti ugjit pana'tun na wi'gatign aq gitmn. ⁴ Mawi gsimtm muta mo wen eimug ta'n tetuji gepme'g ugjit pana'tun na wi'gatign aq gitmn. ⁵ Na gisigu mawagnutmewinu ta'n gaqamit gigjiw Nisgameg telimit, “Mut gaiemtmu. Ala angam na ta'n tel wi'tut 'pittalu ta'n wetapegsit Jutao'q' gisna tel wi'tut 'tepignat niganpuguit ta'n wetapegsit na elege'witaq Ta'pito'q.' Gi's gis wissuigno'teget aq mna'tutew na llaigneg te's'gl p'gua'tas'gl ta'n nastegl na wi'gatign.”

⁶ Na tujiw nemi'g nat wen ta'n gaqamit gigjiw elege'witewei mutputi. Na tel wi'tut “jijgluewji'j.” Teliangamgusit pa wije aq gis ne'po'j. Geggunaji llaigneg te'siliji ugsmu' aq geggungl llaigneg te's'gl ugpugugul. Wegla ugpugugul na llaigneg te'sijig wa'so'qewei mjijaqamijg ta'n Gjinisgam elgimaji ta'n telgi'g ugs'tqamu. Na ne'wijig mimajultijig ta'n teliangamgusultijig wi'sisg aq na tapuisgegsijig je ne'w gisigu mawagnutmewinu'g gigo'topugutua'titl. ⁷ Jijgluewji'j eliet elege'witewei mutputi. Na elege'wit ignmuatl na wi'gatign ta'n genn'g inaqanei ugpitn. ⁸ Ta'n tujiw jijgluewji'j mesng na wi'gatign, na ne'wijig mimajultijig aq na tapuisgegsijig jel ne'w gisigu mawagnutmewinu'g nutgul'pa'sultijig nigantug jijgluewji'jl. Te's wen geggunatl nat goqwe'l st'ge' tapia'ji'jg aq te'sijig geggunmi'tij wisaw suliewei wowl. Wegla wowg waju'pejig weljema'gewei. Na weljema'gewei na a'sutmaqann ta'n Gjinisgam ugmimajuinung teluejig. ⁹ Na wegla ne'wijig mimajultijig aq na tapuisgegsijig jel ne'w gisigu mawagnutmewinu'g etlintu'tij,

“Telteg aq ma'muniw gepme'g ugjit gi'l ugsua'tun na wi'gatign aq mena'tun na p'gua'tas'gl muta ne'po'lg'p gatu nige' ap mimajin. Ta'n tujiw etli npmu't'p gujjiweigtug na tujiw gmal'tem e'wmu't'p ugs'tawianew gaqaisg mimajuinu'g tleiwultijig pilue'l umutgiwa'l ta'n telgi'g ugs'tqamu aq nige' ugtlue'utiwal gisi apigsigta's'g'pnn. West-awit'pnig pugwelgig mimajuinu'g aq jugwa'lates Nisgameg. ¹⁰ Nige' ignmuaji mimajultinew Gjinisgam ugtelege'wa'gim aq lugowanew Gjinisgam ta'n st'ge' patlia'g. Na niganpuguatmi'titew ugs'tqamu.”

¹¹ Na nemi'gig aq nutaqig pitu' pituipnnaqan te'sisgegsijig ansale'wijig aq je me'. Gigto'qopugultijig ta'n pemgopilitl elege'wilitl aq ta'n eimu'tilij gisigu mawagnut-mewinu'g aq ta'n gaqamultiliji ne'wiliji mimajultiliji ta'n teli angamgusultiliji st'ge' wi'sisg. ¹² Ansale'wijig gesigwwejig,

“Na newte'jit ta'n tel wi'tut 'Gjinisgam ugijgluewji'jml,' ne'po't'p gatu nige' mimajit. Telteg gugunmn ms't milesuaqan aq ms't ml'gigno'ti. Telteg gugunmn ms't ns'tuo'qon ugjit tla'tegen ms't goqwei aq gugunmn ms't ml'gigno'ti ugjit assuman ms't mimajuinu'g. Telteg ms't mimajuinu'g gepmite'lman, emtoqwalan aq miwatmuan ugjit ta'n goqwei gi's tla'tegelipnn!”

¹³ Na tujiw nutaqig ms't ta'n mimajultijig wa'so'q aq ugs'tqamug teluejig,

“Na elege'wit ta'n pemgopit elege'witewei mutputi aq na negm ta'n tel wi'tut 'Gjinisgam ugijgluewji'jml' me'gite'lماغ'tjig, gepmite'lg'tjig aq emtoqwalg'tjig. Telteg gegunmi'tij ms't ml'gigno'ti ugjit iapjiw assumugsinenu ginu aq ms't wen!”

¹⁴ Na ne'wijig ta'n teli angamgusultijig pa wije aq wi'sis teluejig, Tliaj.

Na tujiw na tapuisgegsijig je ne'wijig gisigu mawagnutmewinu'g nutgul'pa'sultijig aq emtoqwala'tiji Gjinisgam aq Gjinisgam ugijgluewji'jml.

6

Asugom te's'gl p'gua'tas'gl mena'tas'gl na wi'gatign

¹ Ap angam negm ta'n teluisit Gjinisgam ugijgluewji'jml aq me' geggung na wi'gatign ta'n gepsoqwa's'g. Na llaigneg te's'gl p'gua's'gl me' nastegl na wi'gatignigtug. Mena'toq na amgwesewei p'gua's'g. Na tujiw nutaq newte'jit ta'n teliangamgusit pa wije aq wi'sis. Na telisawet st'ge' gaqtugwaw. Teluet, “Ula tet jugu'a!” ² Na nemi'g wape'g te'sipow eliet na'te'l. Na negm ta'n ali'pulualatl te'sipowl geggung tapi'l ugpitng. Na ignmut elege'witewatp. Na tujiw eli'pulet ugs'tqamug aq wissuignemuaji igtigi.

³ Na tujiw Gjinisgam ugijgluewji'jml mena'tulitl ta'puewei p'gua's'g ta'n nasteg wi'gatignigtug. Nutaq na ta'puewa'j ta'n teliangamgusit pa wije aq wi'sis. Teluet, “Ula tet jugu'a!” ⁴ Na megwe'g te'sipow eliet na'te'l. Na negm ta'n ali'pulualatl elgimut ugs'tqamug ugjit ejigla'tun ta'n tel sangewo'ltipnig aq gisa'lan mimajuinu'g matnultinew aq ne'pa'tultitaq. Na negm ta'n ali'pulet ignmut mesginnitl espo'qwasilitl.

⁵ Na Gjinisgam ugijgluewji'jml mena'tulitl si'stewei p'gua's'g ta'n nasteg wi'gatignigtug. Na si'stewa'j ta'n teliangamgusit pa wije aq wi'sis. Teluet, “Ula tet jugu'a!” Na maqtawe'g te'sipow eliet na'te'l. Na negm ta'n ali'pulualatl geggung mesgi'g tetpaqign ugpitng. ⁶ Nutaq nat wen etlewo'gwet gigjiw na ne'wijig mimajultijig ta'n teliangamgusultijig pa wije aq wi'sisg. Telimatl na ali'puluelitl, “Ntuisgetu tapusijig supping waju'pejig glumgl ugjit ta'n telawtij ji'nm newtigis'g elugwej. Ntuisgetu asugom te'sijig supping waju'pejig te'sipowmann ugjit ta'n telawtij ji'nm newtigis'g elugwej. Mut mnaqana'tun mimei gisna moqopa'q.”

⁷ Na Gjinisgam ugijgluewji'jml mena'toq ne'wewei p'gua's'g ta'n nasteg wi'gatignigtug aq nutaq ne'wewa'j ta'n teliangamgusit pa wije aq wi'sis. Teluet, “Ula tet jugu'a.”

⁸ Na tujiw nemi'g wisawamugsit te'sipow eliet na'te'l. Na tapusijig ali'pulualatitl te'sipowl. Amgwesewei teluisit “Npuaqan” aq igtig teluisit “Npuinue'gati.” Na ignmujig assuman gal maqamigew ugs'tqamug. Assuma'titl te'silitl ne'wewa'jl mimajuinu'l ugs'tqamug. E'wmi'tij matnting, pestmo'qon, gsnugowaqan aq nipugtugewe'g wi'sisg ugjit ne'pa'new mimajuinu'g.

⁹ Na tujiw Gjinisgam ugijgluewji'jml mna'tulitl na'newei p'gua's'g ta'n nasteg wi'gatignigtug. Nemi'gig mjijaqamijig gmetug na patgulmesigaqan wa'so'q. Na ne'po't'pnig muta pestunmi'tipnn Gjinisgam ugtwi'gatign aq telimapni igtigi na gelu'lg agnutmaqan. ¹⁰ Gesigawwa'tijig, “Gisiteget, gi'l na mawignan, sape'win aq iapjiw tla'tegen ta'n teli tplumsin. Tali pgije'tew ilsumj aq ugtapulj mimajuinu'g ta'nig

ne'po'qsieg'pnig ugs'tqamug?" ¹¹ Na te'sijig ignmujig wape'gl aligal aq telimujig, "Me' gijga esgma'tigw glapis esgwia'tijig ta'n elugowa'titl Gjinisgaml ne'po'qsitaq st'ge' ta'n tel ne'po'qsioqop."

¹² Ta'n tujiw Gjinisgam ugijgluewji'jml mena'tulitl asugomewei pguas'g ta'n nasteg wi'gatignigtug, na maqamigew ma'muni maja's'g. Na na'gu'set punaset lpa wijei aq oqonaqpiluj maqtawe'g laqpilaqan. Tepgun'set telingwa'sit st'ge' mal'tew. ¹³ Na gloqowe'g el nitjo'ltijig ugs'tqamug lpa wijei aq ta'n wen'ju'su'nn tel nisiaqal maqamigeg ta'n tujiw ma'muniw ugju's'g. ¹⁴ Musigisg pojji gesga's'g lpa wijei aq wi'gatign gepsoqwa's'g. Te'sit gm'tn maja'lut ta'n eig'p aq ta'n te's'g mnigu maja'tas'g ta'n eteg'p. ¹⁵ Na tujiw ms't wen mimugwasit gm'tnigtug. Negmow na elege'wijig, assusijig, g'pnno'lewijig, niganpugultijig sma'gnisg, milesuinu'g, aq melgigna'tijig, assusultijig aq assumujig. Eligasultijig elmalqeigtug aq gun'tewigtug. ¹⁶ Etawaqtmua'tiji gm'tng aq gun'tal, "Nisita'tigw glaman mimugwalitesnen muta na newte'jit ta'n pemgopit elege'witewei mutputi aq maw negm ta'n teluisig Gjinisgam ugijgluewji'jml ma'muni uggwaiugtugsieg. Mo pewalaqatijig we'jugsinen. ¹⁷ Tetaputesg's na'gweg nige' iga'q aq getu' ugtapulugsieg. Me' gatu ma'muni uggwaiugtugsieg aq ma' saputawsultiweg."

7

Na gasgiptnnaqan jel ne'wisga'q jel ne'w pituiptnnaqan te'sisgegsijig mimajuinu'g ta'n gegnugwatasultijig

¹ Na nemi'gig ne'wijig ansale'wijig gaqamultijig ugs'tqamug. Newte'jit gaqamit ugjipenug, newte'jit gaqamit tp'te'snug, newte'jit gaqamit tg'snug aq newte'jit gaqamit oqwatnug. Na etl naqanmi'titl na ugju'snn ta'n wejgu'aqal ugjipenug, tp'te'snug, tg'snug aq oqwatnug. Ugju'sn mu putuatmug maqamigew gisna apaqtug aq mu putuala'tigwi miti'sg. ² Gjinisgam gisi ignmuaji ansale'wiliji ml'gigno'ti ugjit assutman ugju'sn aq gisa'lan melgi ugju's'g ugs'tqamug aq maqatgwig putuatg. Ma' tela'taqatigw glapis Gjinisgam telimaji tla'taqatinew. Na nemi'g igtig ansale'wit ta'n wejiet ugjipenug. Geggung ta'n goqwei Gjinisgam getu' e'w'g ugjit gegnugwalanew uglugowinumg. Ula ansale'wit gesigaw glulaji na igtigi ne'wiliji ansale'wiliji. ³ Telimaji, "Mut ignmatmnew ugju'sn putuatmnew ugs'tqamug gisna apaqtug aq mut ignmatmnew guaqsultinew miti'sg glapis gis gnugwa'lugg Gjinisgam uglugowinumg ugtugwejanuaq." ⁴ Ni'n telimimng na gasgiptnnaqan jel ne'wisga'q jel ne'w pituiptnnaqan te'sisgegsijig mimajuinu'g gegnugwalujig ugtugwejanuaq. Wegla mimajuinu'g tleiawultijig ta'n te's nemigsulti'tij Lesui'paq wetapegsultijig. ⁵ Gegnugwalujig newtisga'q jel ta'pu pituiptnnaqan te'sisgegsijig wetapegsultijig na ji'nmaq ta'n teluisipnaq Juta. Gegnugwalujig newtisga'q jel ta'pu pituiptnnaqan te'sisgegsijig wetapegsultijig na ji'nmaq ta'n teluisipnaq Lupn. Gegnugwalujig newtisga'q jel ta'pu pituiptnnaqan te'sisgegsijig wetapegsultijig na ji'nmaq ta'n teluisipnaq Gat. ⁶ Gegnugwalujig newtisga'q jel ta'pu pituiptnnaqan te'sisgegsijig wetapegsultijig na ji'nmaq ta'n teluisipnaq A'sl. Gegnugwalujig newtisga'q jel ta'pu pituiptnnaqan te'sisgegsijig wetapegsultijig na ji'nmaq ta'n teluisipnaq Naptali. Gegnugwalujig newtisga'q jel ta'pu pituiptnnaqan te'sisgegsijig wetapegsultijig na ji'nmaq ta'n teluisipnaq Mnasses. ⁷ Gegnugwalujig newtisga'q jel ta'pu pituiptnnaqan te'sisgegsijig wetapegsultijig na ji'nmaq ta'n teluisipnaq Simion. Gegnugwalujig newtisga'q jel ta'pu pituiptnnaqan te'sisgegsijig wetapegsultijig na ji'nmaq ta'n teluisipnaq Li'pai. Gegnugwalujig newtisga'q jel ta'pu pituiptnnaqan te'sisgegsijig wetapegsultijig na ji'nmaq ta'n teluisipnaq Issaqal. ⁸ Gegnugwalujig newtisga'q jel ta'pu pituiptnnaqan te'sisgegsijig wetapegsultijig na ji'nmaq ta'n teluisipnaq Sepuluan. Gegnugwalujig newtisga'q jel ta'pu pituiptnnaqan te'sisgegsijig wetapegsultijig na ji'nmaq ta'n teluisipnaq So'sep. Gegnugwalujig newtisga'q jel ta'pu pituiptnnaqan te'sisgegsijig wetapegsultijig na ji'nmaq ta'n teluisipnaq Penjamin.

*Tel pugwelgig mimajuinu'g wa'so'q
ta'n mo eimug wen gis gimanew*

⁹ Na tujiw nemi'gig gaqaisg mimajuinu'g weita'jig pilue'l umutgiwal ta'n telgi'g ugs'tqamu aq mo eimligul wenn gis gimanew. Wape'gno'ltijig aq gaqamultijig nigantug ta'n elege'wiltil eimlitl aq ta'n Gjinisgam ugjiigluewji'jml gaqamlij. Na mimajuinu'g gennmi'titl nipispaqann. ¹⁰ Gesigawwa'tijig, "Gisi ugs'tawugsigupnig Gnisgaminu ta'n pemgopit elege'witewei mutputi aq Gjinisgam ugjiigluewji'jml." ¹¹ Na ms't ansale'wijig gigo'qopugutua'titl ta'n elege'wiltil pemgopilij. Me' eimu'tijig nigantug Gjinisgam ugt'pung na tapuisgegsijig jel ne'w gisigu mawagnutmewinu'g aq na ne'wijig mima-jultijig ta'n teliangamgusultijig pa wijei aq wi'sisg. Na ansale'wijig nutgulpita'jig aq emtoqwala'titl Gjinisgam. ¹² Teluejig,

"Teliaq ta'n teluejig na mimajuinu'g. Ms't wen iapjiw ginite'lm, espite'lm, gepmite'lm aq miwatmu Gisiteget ta'n emtoqwalg'tt. Amuj iapjiw tla'taqatitaq muta geitoq ms't goqwei. Mawignat aq assusit ms't goqwei. Na tliaj."

¹³ Na tujiw newte'jit gisigu mawagnutmewinu pipanimit, "Nenajig wegla mima-juinu'g ta'n wape'gno'ltijig? Tami tleiwultijig?"

¹⁴ Telimg, "Saqamaw, mo gejiaqig, gatu geji'jig." Telimit, "Wegla na mimajuinu'g ta'n gis saputita'jig ma'muni mtue'g amasgipnnaqan. Wape'gno'ltijig muta Gjinisgam gi's apigsigtmuapni aq gi's westawiapni. Tela'lapni ta'n tujiw getlams'tmli'tij Gjinisgam ugjiigluewji'jml gis ne'po'qsilitl gujjieweigtug, aq umal'tem e'wa's'g'p ugjit Gjinisgam apigsigtmuanew ugtlue'utiwal. ¹⁵ Etna ugjit ignmujig pisgwita'new ta'n Gjinisgam pemgopilij. aq lugowan tepgig aq na'gweg gjia'sutuo'guom wa'so'q. Na elege'wit ta'n pemgopit elege'witewei mutputi wijitgweiwaji aq angweiwaji. ¹⁶ Ma' nugu guisulti'gw gisna ma' nugu gtu' samuqwo'lti'gw. Na'gu'set ma' nugu gis gaqsaqwi gisna pugtew ma' nugu gis nu'gwa'lagwi. Mo goqwei lgowaqanagwalugwi'tigwi nugu. ¹⁷ Na newte'jit ta'n tel wi'tut Gjinisgam ugjiigluewji'jml nige' pemgopit elege'witewei mutputi. Na iapji angweiwaji pa wijei aq ji'nm teli angweiwaj ugjiigluewji. La'lata tg'poqigtug ta'n samqwan ignmagwi'titew iapjiwewei mimajuqaan. Gjinisgam gasa'tuatal ugsaqpi-gunual aq ma' nugu atgitemulti'gw."

8

*Ta'n tujiw mena'tasit ugtejgewei pgua's'g
ta'n nasteg wi'gatignigtug*

¹ Ta'n tujiw Gjinisgam ugjiigluewji'jml mena'toq llaignegewei pgua's'g ta'n nasteg wi'gatignigtug, lpa wantaqa's'g wa'so'q ugjit aqataig ajiej. ² Na nemi'gig llaigneg te'sijig ansale'wijig ta'n gaqamultijig nigantug Nisgameg. Ignmujig llaigneg te's'gl pipugwaqann.

³ Na igtig ansale'wit neia'sit. Geggung wisaw sulieweie'l wowl aq ignmut pugwelgl weljema'gewe'l. Eliet aq gaqamit gigjiw na patgulmesigaqan ta'n wejitas'g wisaw suliewei. Ge's Gjinisgam ugmimajuinung etli a'sutma'tiliji ansale'wit pijo'toqol weljema'gewe'l wowigtug aq gegupa'latl na wowl wisaw patgulmesigaqanigtug ta'n eteg nigantug Gjinisgam ugt'pun. ⁴ Ge's Gjinisgam ugmimajuinung siaw a'sutma'tiliji na ansale'wit gaqamit nigantug Nisgameg aq nu'gwa'toqol pugwelgl weljema'gewe'l. Ge's na weljema'gewe'l nu'gwa'qal na mltutew wenaqa's'g. ⁵ Na tujiw ula ansale'wit we-sua'toqol glamuejuapsgul ta'n etegl patgulmesigaqanigtug aq pijo'toqol wowigtug ta'n weljema'geweiaq etl nu'gwa'q'p glapis wajua'latl. Na eljiegetl ugs'tqamug. Ula gisa'toq pugwelg wasoqotesg aq gaqtugwawig. Sespe'pnaq ugs'tqamug aq na maqamigew maja's'g.

Ansale'wijig putuatmi'titl pipugwaqann

⁶ Na tujiw na lluigneg te'sijig ansale'wijing ta'n gennmi'titl lluigneg te's'gl pipugwaqann, gisgajo'ltijig pipugutinew.

⁷ Na amgwesewei ansale'wit pipugwet. Ula gisa'toq msi'gug, pugtew aq mal'tew nis'gl ugs'tqamug. Na suel aqataig ugs'tqamu nu'gwa'q. Suel aqataig miti'sg gaqamglijig aq ms't msigu'l gaqamglegl.

⁸ Na ta'puewa'j ansale'wit pipugwet. Nat goqwei ta'n teliangamgug st'ge' mesgilg gm'tn ta'n etlamglet. Apugjig paqasiaq apaqtug. Suel aqataig na samqwan ta'n eteg ugs'tqamug megwa'sg pa wije'i aq mal'tew. ⁹ Ms't ta'n eimu'tijig na megwe'g samqwanigtug nepu'titgi'g aq ms't lapuguann ta'n etegl na'te'l getapa'qal.

¹⁰ Na si'stewa'j ansale'wit pipugwet. Ula gisa'toq na mesgilg gloqowej etlamglet musigisg'tug st'ge' nu'gwa'luejgewei. Wet nisiet aq paqasiet suel aqataigl sipu'l aq tg'poqol ugs'tqamug. ¹¹ (Ula gloqowej teluisit, "Wisqe'g.") Gisa'toq suel aqataig samqwan ta'n etegl ugs'tqamu wisqe'n. Pugwelgig mimajuinu'g nepmu'tijig ta'n tujiw esamuqwoltijig ula samqwan.

¹² Na ne'wewa'j ansale'wit pipugwet. Ula gisa'laji na'gu'set, tepgun'set aq gloqowej sa'se'wa'sultinew. Nat goqwei oqonisgwa'latl na'gu'selitl aq na'gu'set mo saputasegw suel aqataig na'gweg. Tepgun'set aq gloqowej mo saputasa'ti'gw suel aqataig wela'gw.

¹³ Na tujiw nemi'g gitpu gnegg musigisg'tug alaqsing aq gesigawtoqsit. Teluet, "Mawi mtue'tew, mawi mtue'tew, mawi mtue'tew ugjit ms't wen ta'n wigit ugs'tqamug ta'n tujiw esgwiejig ansale'wijing pipugwati'tij."

9

Na psoqongewjig weita'jig mawi temig elmalqei

¹ Na na'newa'j ansale'wit pipugwet. Nemi'g gloqowej maqamigeg muta wet nisiep musigisg'tug. Ula gloqowej mimajit aq ignmut apt'sqi'gn ugjit pansaqamn na mawi tmig elmalqei. ² Na pana'toq na ga'qan aq mltutew tewoqwamig na'te'l pa wije'i aq na mltutew ta'n so'qwiaq mesgi'g pugtew. Tel pasi mltutewig jel mu na'gu'set saputasegw.

³ Na psoqongewjig wet ne'ita'jig na mltutewigtug aq nisaqsultijig ugs'tqamug. Na ignmujig wi'siggesultinew mimajuinu' st'ge' alt juji'g ta'n teluisultijig sqolpiang gis apga'laji mimajuinu'. ⁴ Telimujig mu malqotmnew msigu'l, miti'sg gisna igtigl ta'n goqwei nigwegl. Telimujig pas'g asgaiwanew na mimajuinu' ta'n mo geggunmli'ti'gw Nisgamewei gnugwaqan ugtugwejanuaq aq mu wen igtig. ⁵ Na mo ignmugwig ne'pa'new na mimajuinu' gatu ignmujig wi'siggesultinew aq tli amasgipnnew ugjit na'nijig tepgun'sejig. Mimajuinu'g ta'n ula teli pga'lujig mawi ulmajeiultijig st'ge' ta'n tujiw sqolpian paqa'laj. ⁶ Ge's na na'nijig tepgun'setjig pemita'jig, na mimajuinu'g tl gitnme'waten lpa puatmu'titaq gisi npu'tinew. Gatu siaw mimajultitaq aq ma' npu'ti'gw.

⁷ Na psoqongewjig teli angamusultijig st'ge' te'sipowg ta'n gnesultijig ugjit matnting aq nasgmi'titl wisaw sulieweiatpaqal st'ge' elege'wijing nasgmi'titl. Na telapewultijig st'ge' mimajuinu'g. ⁸ Usapunual pita'qal st'ge' e'pijig usapunual. Wipitua' gnisgwegl st'ge' pittalu'g wipitua'. ⁹ Gasawo'qewei aligal nasgmi'titl ugpusgunuaq. Ta'n tujiw pemaqsulti'tij, unisqiwa teltoqsultiliji st'ge' pugwelgig te'sipowg pem'tugu'ltijig aq nu-jatejo'tu'tij pugwelgl tepaqann. ¹⁰ Na ugsuguniultijig st'ge' sqolpiang ugsuguniwal. E'wmi'titl ugsuguniwal ugjit wi'siggesultinew mimajuinu' ugjit na'nijig tepgun'sejig. ¹¹ Elege'wit ta'n assumaji apsoqongewjig na ansale'wit ta'n etli assusit na etl temig elmalqei. Tel wisungewut Apaton. Ula wisun na Lesui'pewei wisun ta'n teluet getmete'gniget. Na ansale'wit elg tel wi'tut Apolion na Gli'gewei ugtli'sutiuow. (Ula wisun elt teluet wije'i na Gli'gewei tli'suti.)

¹² Na amgwesewei ta'n mawi mtue'geg gis pmiaq gatu me' tapusijig ansale'wijing pipugwetaq aq me' pugwelgl ta'n mawi mtue'tew wejgwa'tigl.

Na asugomewa'j ansale'wit pipugwet

¹³ Na asugomewa'j ansale'wit pipugwet. Nemitu na wisaw sulieweiei patgulme-sigaqan eteg nigantug Gjinisgam ugt'pung. Ne'wijig ugsmu' ta'n gnisgwejjig st'ge' wen'jitia'm ugsumu'g gaqamultijig g'p'taq ula p'ta'uti. Newte'jit ugsmu gaqamig te's gejjig. Nutaq nat wen etlewo'gwet. Na glusuaqann wet tuiaq negla ne'wijig ugsmu'g. ¹⁴ Asugomewa'j ansale'wit telimut, "Apgwa'l na ne'wijig ansale'wijig ta'n eimu'tijig na mesgi'g sipu ta'n teluisig Iwple'tis." ¹⁵ Na ne'wijig ansale'wijig apgwa'lujig. Gelpisultipnig glapis nige' muta gisgajo'ltijig ugjit ula giasgiw ajiej na ula na'gweg, ula tepgun'setewe'g aq ula newtipunqeg. El'ta'taq ta'n telgi'g ugs'tqamug ugjit ne'pa'new suel aqataig mimajuinu'. ¹⁶ Nemi'gig ugsmu'gnismuaq. Eimu'tijig ta'pu gasgiptnnaqan pitu' pituipnnaqan te'sijig sma'gnisg. Ali'puluala'tiji te'sipowg. ¹⁷ Nemi'gig sma'gnisg nasgmi'titl sma'gnisue'l ugpugunual telamu'gl gesi mgwe'gl st'ge' sisuei, ewne'gl st'ge' na gun'tew ta'n teluisig sappail, aq wisawe'gl st'ge' na gun'tew ta'n teluisig supliei. Na te'sipowg un'jiwal teliangamugl st'ge' pittalu'g un'jiwal. Na ugtunuaq tewoqomigl pugtew, mtlutew aq nat goqwei teluisig supliei. ¹⁸ Na pugtew, mtlutew aq supliei ta'n tewa'tas'gl te'sipowg ugtunual ne'pa'tiji suel aqataig mimajuinu'g ugs'tqamug. ¹⁹ Na te'sipowg ugtunual melgignaqaq aq ugsuguniwal elg melgignaqaq. Na ugsuguniwal teliggl st'ge' mtesgmug aq na gnisgutug teliggl st'ge' mtesgmug un'jiwal. Te'sipowg e'wmi'tij ugsuguniwal paqa'lanew mimajuinu'.

²⁰ Na esgwia'tijig mimajuinu'g ta'n mnaq ne'pa'gwi'ti'gw mu gawasgita'sulti'gw aq mu ejiglita'gw lue'utigtug. Mo pun emtoqwala'tigwi mn'tu'g aq 'nnuoqta'wg ta'n wejitasijig wisaw suliewei, suliewei, wisawo'qewei, gun'tewei gisna gmu'juei. Siawi emtoqwala'tiji wegla je tlia mo mimajultiligwi. Wegla 'nnuoqta'wg mo nemitaqati'gw, mo nutmi'ti'gw aq mo gisi al'ta'gwi'gw. ²¹ Na mimajuinu'g mu gawasgita'sulti'gw aq mu ejiglita'gw lue'utigtug. Awna siaw ne'pa'tiji igtigi, siaw maligo'tmi'titl puowinue'l, siaw sespo'taqatijig aq siaw gmutna'tijig nat goqwe'l.

10

Melgignat ansale'wit geggung apje'jg wi'gatign

¹ Na nemi'g igtig ansale'wit ta'n melgignat wejgwi nisa'sit wa'so'q. Nasguatl alugul aq g'p'taq un'jig walqwan eteg. Ugsisgw telateg st'ge' na'gu'selitl aq ulugunn teliggl st'ge' geligaqann ta'n tela'tegl. ² Na geggung apje'jg wi'gatign ta'n panteteg ugpitng. Inaqanei uggwat elpugua'toq gta'nug aq patatujei elpugua'toq maqamigeg. ³ Gesigawwet. Teltoqsit st'ge' pittalu ta'n jigmi. Ge's sesgwej na nutaqig llaigneg te'sijig gaqtugwaq. Nat goqwei gaqtugwaq teluejig. ⁴ Na getu' wi'gm ta'n teluep gatu wa'so'q nat wen telimit, "Mut tlimaw wen ta'n goqwei gaqtugwaq teluejig aq mut wi'gmu." Na glaman mo ewi'gmu.

⁵ Na ansale'wit ta'n gaqamit gitg gta'nug aq maqamigeg nepsa'toq ugpitn inaqanei. ⁶ Na wesgutg ta'n goqwei Gjinisgam getu' tlimaji ms't mimajuinu'. Ansale'wit elui'tmasit Gjinisgam muta iapijw mimajit aq gisitoqop wa'so'q, ugs'tqamu, aq ms't goqwei. Teluet, "Gjinisgam ma' nugu esmagw. Na apugjig tla'tegetew ta'n goqwei teplumsit. ⁷ Ta'n goqwei mo geitas'gtug na Gjinisgam gis telimapni niganigjitegewinugi'g ta'n elugoagwi'tipnn gi's sa'q. Ula na gaqa'tutew ta'n tujiw llaignegewa'j ansale'wit pipugwetew." ⁸ Na ap gelulit nat wen wa'so'q aq telimit, "Lia na ansale'wit ta'n gaqamij gitg gta'nug aq maqamigeg aq ignmultew apje'jg wi'gatign ta'n panteteg."

⁹ Eliei ansale'witeg aq pipanimg ignmuin na wi'gatign. Na telimit, "Ula pewalul malqotmn. Tl seggut'tew st'ge' amuapu gatu gtlaminug asgo'tmultew."

¹⁰ Wesua'tu apje'jg wi'gatign aq malqotm. Wigapu'g st'ge' amuapu gatu ta'n tujiw gisi msa'tuaneg 'ntlaminug wisqe'g. ¹¹ Na tujiw teliming, "Siaw tlim igtigig Gjinisgam

agnutmaqan aq ta'n goqwei tla'lata gaqaisg mimajuinu' tleiwultiliji pilue'l umutgiwal aq elege'wiliji ta'n telgi'g ugs'tqamu.”

11

Tapusijig nujo'tegejig

¹ Ignmuimg nqaqanei ta'n wejitas'g gmu'j aq telimimg, “Lia aq nqate'n gjia'sutuo'guom wa'so'q aq na patgulmesigaqan ta'n eteg na'te'l. Mawgim ta'n te'sit mimajuinu ta'n emtoqwalatl Nisgaml na'te'l. ² Mut nqatmu llutaqan ta'n gigto'qoteg gjia'sutuo'guomg muta na'te'l na maqamigew ignmujig mimajuinu'g ta'nig mu Lesui'peulti'gw. Wegla mimajuinu'g pisgwita'taq aq assutmi'titaq sape'wig gjigan ugjit ne'wisgegsijig jel ta'pu tepgun'sejig. ³ Lgima's na'te'l na tapusijig nujo'tegejig ta'n elugowijig. Mun'tiewe'gne'l aligal nasgmi'titl. Tlima'tita mimajuinu' Gjinisgam agnutmaqan ugjit newt pituipntnaqan jel ta'pu gasgiptnaqan jel asugom te'suguna'qal.”

⁴ Wegla tapusijig nujo'tegejig na tapusijig miti'sg ta'n mimei wejiaq. Na miti's teluisijig olipiemnaqsi. Elg na nujo'tegejig na tapu'gl wasoqonmaqanatgul ta'n gaqamigl gmetug ta'n Gisiteget assutg ugs'tqamu. ⁵ Pa na nat wen gtu' gisa'laj tapusiliji nujo'tegeliji ulmaje'new, na pugtew wet tuoqomig ugtunuaq ugjit nu'gwa'lanew aq ne'po'qsineu. Ta'n getu wen gtu' matnaj na gtmetata. ⁶ Ignmujig ml'gigno'ti ugjit gisa'tunew mo gigpe-sanug ge's telimaji igtigi mimajuinu' Gjinisgam agnutmaqan. Ignmujig ml'gigno'ti ugjit gisi mal'tewa'tun samqwan. Ignmujig ml'gigno'ti ugjit lgitman tel gaqaisg milamu'gl gsnugowaqann aq nat goqwe'l ma'muniw mtue'tal ta'n telgi'g ugs'tqamug.

⁷ Ta'n tujiw gaqi usgutmi'tij Nisgamewei agnutmaqan, na mesgilg wi'sis tualqa'sit mawi temig elmalqei ta'n mo enganateg eigtnug aq matnaji nujo'tegeliji. Na wis-suignemuji aq ne'pa'lujig. ⁸ Na tapusijig npuinu'g elsma'lujig awtigtug. Ula awti eteg na mesgi'g gjigan ta'n Wa'soqewei Gjisaqamaw etl gujjiewto't'p. Ta'sijig mimajuinu'g telui'tmi'tij ula gjigan Satm aq alt telui'tmi'tij Ijpt. ⁹ Gaqaisg mimajuinu'g tleiwultijig ta'n telgi'g ugs'tqamu peita'jig gjigan aq angama'tiji na tapusliji npuinu'g ugjit nesug-una'q jel aqataig. Ma' ignmua'tigwi nutqutalanew. ¹⁰ Mimajuinu'g tleiwultijig ta'n telgi'g ugs'tqamu wel'ta'sultijig muta na tapusitgi'g ne'po'tgi'g. Giso'qon wenaqiaq aq ignmualtultijig ignmatimgewe'l muta nige' ne'po'tgi'g tapusitgi'g ta'n welmaje'wa'tipnn pugwenniji. ¹¹ Ta'n tujiw gisi nsuguna'qeg jel aqataig, Gjinisgam minua'laji na tapusiliji. Gaqama'sijig aq ms't wen ta'n nemiaji tetuji jipaqita'jig. ¹² Na tapusijig nutua'titl nat wenn. Gelu'lgwi'titl wa'so'q aq telimujig, “Sqowa'tigw.” Ge's ta'n masgelmugwi'tiji elapultiliji, wenaqa'lujig wa'so'q alugwigug. ¹³ Ge's pem unaqa'ti'tij, maqamigew ma'muniw maja's'g. Pugwelgl wen'ji'guoml seioqwiagl na gjigan. Lpa newte' wen'ji'guom ta'n eteg te's'gl newtisa'qal seioqwiaq. Lluigneg pituipntnaqan te'sisgegsijig mimajuinu'g ne'po'tipnig. Na esgwia'tijig mimajuinu'g mawi jipaqita'jig aq emtoqwala'titl Gjinisgaml ta'n eimlitl wa'so'q.

¹⁴ Nige' ta'puewei ma'muniw mtue'geg gis tliaqap. Ango'tmug muta si'stewei iga'qt'tew apugjig.

Na lluignegewei ansale'wit pipugwet

¹⁵ Na lluignegewei ansale'wit pipugwet aq nutaqig mimajuinu'g gesigawwa'tijig wa'so'q. Teluejig, “Gisiteget aq Nujiugs'tawi'wet me' geggunmi'tij ml'gigno'ti ugjit niganpugua'lanew ms't mimajuinu' ta'n telgi'g ugs'tqamu. Na Gisiteget iapjiw assutg ugs'tqamu!” ¹⁶ Na tapuisgegsijig je ne'w gisigu mawagnutmewinu'g ta'n pemgopultijig niganug Gjinisgaml el nutgulpta'jig aq emtoqwala'titl. ¹⁷ Teluejig,

“Gisiteget, gi'l na Gjinisgam. Mestai assutegen. Iapjiw eimu't'p aq iapjiw i'ttes. Miwatmuleg muta ms't ml'gigno'ti geggunmn aq teli e'wmn niganpuguassutmn ta'n

telgi'g ugs'tqamu. ¹⁸ Gaqaisg mimajuinu'g tleiwultijig ta'n telgi'g ugs'tqamu mawi uggwaiugtasgig. Nige' gi'l elg wegain aq na na'gwegl gis iga'qal ta'n ilsuman ms't ta'n nepu'tipnig. Uli ignmuates gelu'gl ignmatimgewe'l na ms't ta'n elugowasgig. Negmow na niganigjitegewinu'g aq ms't gmimajuinumg ta'n gepmite'lm'sgig, je tlia etug milesultijig gisna etug mo milesuli'gw. Nige' iga'q ta'n getmeta'tes ms't mimajuinu'g ta'n getmete'tmi'tij ugs'tqamu.”

¹⁹ Na ga'qan ta'n eteg Nisgamewei gjia'sutuo'guom wa'so'q pana'tas'g. Nemitu na wisaw sulieweiei lisqli'gn. Etegl na tapu'gl sasqle'gl gun'tal ta'n ewi'gas'gl newtisga'qal Nisgamewe'l 'tplutaqann. Na tujiw poqji wasoqotesg ugs'tqamug aq gaqtugwawig. Me' gatu sespnaq ugs'tqamug. Na maqamigew maja's'g aq msi'gug nisita'jig ugs'tqamug.

12

Na e'pit ta'n getu' un'janitew aq jipijgam

¹ Na pajiji paqalaiwit muta nemi'g e'pit musigisg'tug. A'su'na'q na'gu'selitr aq gaqamit tepgun'setigtug. A'gusn nasg'g ta'n eimu'tijig newtisgegsijig jel ta'pu gloqowe'g. ² Tele'g aq apugjig un'janitew. Metuipnet aq atgitemit.

³ Na ittig ta'n sigti paqalaiwit nemi'g musigisg'tug. Negm na mesgilg jipijgam. Megwe'g aq llaigneg te'satpa't. Te's un'ji nasg'g elege'witewatp. Geggunaji newtisgegsiliji ugsmu'. ⁴ Na ugsuguni e'w'g mawa'lan suel aqataig gloqowe'g aq nitjio'laji ugs'tqamug. Na tujiw eliet aq gaqamit nigantug na e'pilitl ta'n gisgaje'litr un'janilitl. Getu' malqomatl gopisunn ta'n teli nqase'g ugs'tqamuilij. ⁵ Na e'pit ugs'tqamua'latl lpa'tujl. Ula lpa'tuj gaqigwetew, e'wtew gasawo'qewei pugumaqan aq assuttew ta'n telgi'g ugs'tqamu. Na jipijgam mo gis malqomagul na mijua'ji'jl muta smtug ela'lut Nisgameg aq na elege'witewei mutputi ta'n pemgopilitl Nisgaml. ⁶ Na e'pit wesmugwat paqtaqamigtug aq wesgowa'sit ta'n Gjinisgam gisgaja'toqop. Na'te'l tli angweiwatal pituipntnaqan jel ta'pu gasgiptnaqann jel asugom te'sisgegiguna'qal.

⁷ Na tujiw matnting poqjiaq wa'so'q. Na ansale'wit ta'n teluisit Mise'l aq unaqapemg ta'n ansale'witewiliji matna'titr jipijgaml aq unaqapemg. ⁸ Jipijgaml aq unaqapemg wissuignema'titr. Jipijgaml aq unaqapemg mo nugu wesgowita'gwig wa'so'q. ⁹ Tewaqtetesgugij wa'so'q. El nistesgugij ugs'tqamug. Ula mesgilg jipijgam, lpa negm na mtesgm ta'n gi's sa'q elue'wa'laji pugwenniji mimajuinu' ugs'tqamug. Teluisit Gjinn'tu gisna Nujilue'wa'teget.

¹⁰ Na tujiw nutaq nat wen gesigawwet wa'so'q. Teluet, “Nige' Gjinisgam ugs'tawiata ugmimajuinumg. Gaqi wissuigno'teget aq iapjiw elege'witewitew. Nujiugs'tawi'wet ne'gaw geggung ml'gigno'ti aq ne'gaw ilgwenaji mimajuinu' ms't tami ugs'tqamug. Ms't ula teliaq muta Gjinn'tu gis ejigltesgut wa'so'q. Te'sigisg'geg eliepnn Nisgameg aq pisui ilsutmuapni nitapina ta'n getlams'tua'titr Gjinisgaml st'ge' ginu gatu ma' nugu Gjinn'tu tla'tegegw. ¹¹ Nitapinaq wissuignema'titr Gjinn'tu'l muta na negm ta'n teluisit Gjinisgam ugijgluewji'jml gis wissuignemapnn ta'n tujiw etl gunieteg gujjieweigtug. Nitapinaq elg wissuignema'titr Gjinn'tu ta'n tujiw teluejig na gis tepiaq ta'n Se'sus gis tela'tegep ugjit ugs'tawianew. We'gaw wel'te'tmi'tij npu'tinew ugjit teliaqewei. ¹² Ul'ta'sultigw ta'n te'sioq eimu'tioq wa'so'q. Me' gatu mawi mtue'tew ugjit gilew tleiwultijig ta'n telgi'g ugs'tqamu muta Gjinn'tu eig ta'n eimu'tioq. Ma'muni uggwaig muta geitoq mo 'pgije'nug tla'tegen ta'n goqwei tel puatg.”

¹³ Ta'n tujiw jipijgam geitoq jigltesgut ugs'tqamug, na poqt'tesguatl na e'pilitl ta'n gisi gugunapnn lpa'tujl. ¹⁴ Na e'pit ignmut mesginniji unisqi'g st'ge' mesgilg gitpu. Wet jigl sumugwat ta'n jipijgam eig aq elaqsing ta'n usgowa'sitew paqtaqamigtug. Na'te'l tli angweiwaten newtipunqeg, jel tapuipunqeg jel aqatipunqeg. ¹⁵ Ge's na e'pit wesmugwat, na jipijgam elusgatg samqwan pa wije' aq sipu. Ula sipu pemitg ta'n e'pit pemiet. Na jipijgam pewalatl tli npmin e'pilitl samqwanigtug. ¹⁶ Na maqamigew

pans'g aq apoqonmuatl na e'pilitl. Ms't samqwan ta'n jipijgam elusgatg pijijuitg na elmalqeigtug. ¹⁷ Lpa jipijgam ma'muni uggwaiugtuatl na e'pilitl aq naji matnaji e'pilitl un'jang. Jipijgam wegaiugtuaji ms't ta'n majulgwatmi'titl Gjinisgam ugt'tplutaqanml aq ta'n getlams'tua'titl Se'susal. ¹⁸ Na jipijgam pe'l naqa'sit aq gaqama'sit jajigtug samqwan.

13

Na wi'sis ta'n wet natqa'spega'sit apaqtug

¹ Na nemi'g wi'sis wejgwi neia'sit apaqtug. Geggunaji newtisgegsiliji ugsmu' aq geggungl llaigneg te's'gl un'ji'l. Elege'witewatp nasg'g te's ugsmu'l aq nat goqwei almi-matl Gjinisgaml ewi'gas'g te's un'jig. ² Ula wi'sis teliangamgusit st'ge' na nipugtugewei gajuwej gatu uggwatl teliggl st'ge' mui'n aq ugtun teligg st'ge' pittalu. Na jipijgam ignmuatl wi'sisl wije telgi'g ml'gigno'ti st'ge' negmewei. Toqpijig maw jipijgaml na elege'witewei ugt'pung. Na wi'sis wije tl niganpuguitew st'ge' jipijgaml. ³ Newte' na wi'sis un'ji tetuji jile'g, suel npuaqan wejiaq, gatu nige' gisi npisitaq. Pugwelgig mimajuinu'g paqalaiultijig ta'n tujiw gis nemitu'tij ula aq majulgwala'titl na wi'sisl. ⁴ Pugwelgig mimajuinu'g emtoqwala'titl jipijgaml muta gisi ml'gigna'latl. ula wi'sisl. Na ignmut ml'gigno'ti. Na mimajuinu'g emtoqwala'titl wi'sisl aq teluejig, "Mo wen telignagw st'ge' ula wi'sis. Mo wen eimug ta'n wissuignemagul na wi'sisl."

⁵ Na nipugtugewei wi'sis eliamut al ginuen ta'n teli ntawe'g. Ta'n goqwei teluet am-saliman Gjinisgaml gatu Gjinisgam eliamatl assuman mimajuinu ugjit ne'wisgegsijig je ta'pu tepgun'sejig. ⁶ Na wi'sis siaw almimatl Gjinisgaml. Anmitg Gjinisgaml ugwisunm aq ta'n Gjinisgaml wigilij. Anmimaji ms't wenn wigutiliji wa'so'q. ⁷ Na wi'sis eliamut matnaneu Gjinisgam ugmimajuinumg aq wissuignemanew. Na eliamut assumanew gaqaisg mimajuinu' tleiwultiliji ta'n telgi'g ugs'tqamu. ⁸ Na mimajuinu'g tleiwultijig ta'n telgi'g ugs'tqamu emtoqwala'titl na wi'sisl aq ugwisunmual mo ewi'gas'gtugul na wi'gatign ta'n Gjinisgam ugijgluewji'jml geggunmilij. Na jijgluewji'j ne'po'qsip gatu gis minunsit. Na mimajuinu'g ta'n emtoqwala'titl Gjinisgaml ugwisunmual gis wi'gas'gl na wi'gatignigtug aq mimajultilita iapjiw. Ugwisunmual gis ewi'gas'g'pnn ula wi'gatign ge's mu Gjinisgam gisitoqop ugs'tqamu.

⁹ "Ango'tmug aq jigs'tmug ta'n goqwei telimuloq. ¹⁰ Ta'n wen Gjinisgam eliamatl ne'po'qsilin espo'qwasitigtug na tel ne'pa'ten. Ta'n wen Gjinisgam eliamatl pija'lugsilin laplusang na tel pija'laten. Gjinisgam ugtmimajuinumg amujpa gisipugutmi'tij aq siaw gtlams'tmi'tij Gjinisgam agnutmaqan jel tlia alt pija'lujig laplusang gisna alt ne'po't'pnig."

Igtig wi'sis ta'n tel wi'tut nujiesugina'muet wet neia'sit maqamigeg

¹¹ Na igtig wi'sis nemi'g. Wet neia'sit maqamigeg. Ugsmuit st'ge' jijgluewj gatu telewistoq st'ge' jipijgam. ¹² Ula wi'sis gisa'laji mimajuinu' tla'taqatinew ta'n goqwei na amgwesewei wi'sis tel pualaj. Gisa'laji mimajuinu' emtoqwalanew na amgwesewe'l wi'sisl ta'n tetuji ma'muni jile'lip gatu gisi npisilitl. ¹³ Ula ta'puewei wi'sis gisa'toq pug-welgl paqalaiwaqann. Gisa'toq sisuei ugji nisa's'gtn musigis'g'tug glaman ms't wen gis nmitutew. ¹⁴ E'w'gl paqalaiwaqann ugjit lue'wa'lanew mimajuinu'. Ula tela'teget ge's na amgwesewe'l wi'sisl angamtl. Na ta'puewei wi'sis gisa'laji mimajuinu' lianew 'nnuoqta'wl teligilitl st'ge' amgwesewe'l wi'sisl aq gisa'laji wije mimajuinu' gepmite'lmanew na wi'sisl ta'n jile'lipnn un'jigtug gatu nige' me' mimajilitl. ¹⁵ Ta'puewe'l wi'sisl eliamut mimajua'lugsilin na 'nnuoqta'wl. Na ta'puewei wi'sis elg gisa'latl na 'nnuoqta'wl tlewistulin aq ne'pa'new mimajuinu'g ta'n mo emtoqwalugugwi. ¹⁶ Ta'puewei wi'sis gisa'laji pugwenniji mimajuinu' gnugwa'tasultinew mawgiljemgewei gnugwaqan in-aqane'l ugpitnual gisna ugtugwejanual. Ula tela'laji mimajuinu' ta'n menaqana'tiliji,

melgigna'tiliji, milesultiliji, elue'utiliji, assumstuliji aq assumujig. ¹⁷ Ta'n wen mu gegnugwasigw, mo goqwei gisi pgwatelmug gisna mo goqwei gisi ntuisgetug. Na gnugwaqan ta'n mimajuinu'g gegnugwatasultijig na wije aq amgwesewei wi'sis ugwisunm gisna mawgiljemgewei gnugwatign ta'n wije aq wi'sis ugwisunm.

¹⁸ Amujpa natawo'ltioq ugjit ns'tmnew ula. Ta'n wen geggung ns'tuo'qon na nest'g na wi'sisuei gnugwatign telueg na amgwesewei wi'sis ugwisunm. Na gisi gji'tutew mimajuinueiei mawgiljemgewei gnugwatign na asugom gasgiptnnaqan jel asugom te'sisga'q jel asugom.

14

Gjinisgam ugjiigluewji'jml aq ugmimajuinung

¹ Na elapa'si aq nemi'g Gjinisgam ugjiigluewji'jml ge's gaqamit g'p'taq na gm'tn teluisit Saion. Wijitgweiwaji newt gasgiptnnaqan jel ne'wisga'q jel ne'w pituiptnnaqan te'sisgegsiliji mimajuinu'g. Gitg Se'sus aq ujil ugwisunmual ewi'gas'gl wegla mima-juinu'g ugtugwejanuaq. ² Nutaqig wegla mimajuinu'g etlewo'gwa'tijig wa'so'q. Tel gisituna'tijig st'ge' mesgi'g gapsgw gisna gaqtugwaq. Tel'te'tmi'tij pugwelgl goqwe'l ta'n tels'ta's'gl st'ge' pugwelgl tapia'ji'jgl. ³ Na gaqamultijig nigantug Gjinisgam elege'witewei ugt'pun aq na ne'wijig ta'n teliangamgusultijig pa wije aq wi'sisg aq na tapuisgegsijig jel ne'w gisigu mawagnutmewinu'g. Westawiapnig ta'n tujiw eimu'tipnig ugs'tqamug aq nige' etlintutmi'tij pilei 'gtapegiaqan. Mo wen gis gnu'tmasigw na 'gtapegiaqan pas'g na newgt gasgiptnnaqan jel ne'wisga'q jel ne'w pituiptnnaqan te'sisgegsijig. ⁴ Na mnaq malie'ulti'gw aq mnaq sama'la'tigwi e'piliji. Majulgwala'titl Gjinisgam ugjiigluewji'jml ta'n getu tami elielij. Negmow na amgwesewe'g mimajuinu'g ta'n Gjinisgam ugjiigluewji'jml westawigwi'tipnn aq Se'sus ela'laji ujjeg muta getu' ignmuaji ujil. ⁵ Mnaq egsua'ti'gw aq mnaq goqwei pata'taqati'gw.

Nesisijig ansale'wijig ne'ita'jig

⁶ Na nemi'g ansale'wit elaqsing gnegg musigisg'tug. Geggung gelu'lg agnutmaqan ta'n iapjiw wije'tew aq ma' gisi piltue'nug. Pegisitoq ugs'tqamug ugjit tlimanew gaqaisg mimajuinu' tleiauwultiliji pilue'l umutgiwal ta'n telgi'g ugs'tqamug. ⁷ Gesigawwet, “Gepmite'lmug Gjinisgam aq me'gite'lmug muta na na'gweg iga'q ugjit ilsuman ms't mimajuinu'g. Emtoqwalug muta gisitoqop wa'so'q, ugs'tqamu, gta'n aq ms't goqwei.”

⁸ Na igtig ansale'wit majulgwalatl amgwesewe'l ansale'wilitl aq teluet, “Na mesgi'geg gjiganeg teluisig'pneg Papilan getmeta's'g'pneg. Papilanewa'jgi'g gisa'la'tipni gaqaisg mimajuinu' tleiauwultilij ta'n telgi'g ugs'tqamug pata'taqatinew winsultinew. Ta'n goqwei gis tla'taqatipnig pa na wije ta'n goqwei Mn'tu pewalaji mimajuinu' tla'taqatinew.”

⁹ Na si'stewei ansale'wit majulgwalaji tapusiliji ansale'wiliji aq gesigawwet, “Na amasgipnnutew ta'n getu wen emtoqwalatl na wi'sisl ta'n wet neia'silipnn samqwanigtug. Na amasgipnnutew ta'n getu wen emtoqwalatl 'nnuoqta'wl ta'n wije teligilitl st'ge' na wi'sis. Amasgipnnutew ta'n getu wen ugtugwejang aq ugpitng gegnugwasit na wi'sisuei gnugwatign. ¹⁰ Na mawi amasgipnnutaq muta Gjinisgam ma' nugu ewlite'lmagwi. Gi's sa'q Gjinisgam wegaiugtuaji muta siaw pata'taqati'tij. Mawi amasgipnnutaq muta ta'n goqwei Gjinisgam tla'lata pa na wije aq ta'n goqwei Gjinisgam tla'latal Mn'tu'l. Amasgipnnataq muta pijo'lata ta'n pugtew ma' nugu nqa'suenug. Gjinisgam ugtansale'witemg aq Gjinisgam ugjiigluewji'jml nmitu'tita ta'n tujiw ula tliatew. ¹¹ Na mtlutew unaqiatew ta'n mimajuinu'g amasgipnnutaq pugtewigtug. 'Lpa ma' iapjiw punianug. Te'sijig emtoqwala'titl na wi'sisl ta'n wet neia'silipnn samqwanigtug aq na 'nnuoqta'wl ta'n gis tligilitl st'ge' na wi'sisl amasgipnnataq iapjiw. Te'sijig gegnugwasultijig wi'sis ugwisunm ma' puni ulmaje'wam'gig.”

¹² Gjinisgam ugmimajuinumg amuj weji gisipugutmlitij aq tla'taqatiliji ms't goqwei ewi'gas'g Gjinisgam ugt'tplutaqanml. Na amuj siawi majulgwa'la'titl Se'susal.

¹³ Na nutaq nat wen etlewo'gwet wa'so'q. Teluet, "Ula wi'ge'n, 'Nige' weja'tegemg ulgwijultitaq mimajuinu'g ta'n tujiw nepu'titaq ge's etl lugowa'tij Gisiteget ta'n eig wa'so'q.' "

Na tujiw Wejui Nisgam teluet, "E'e, atlasmultitaq aq ma' nugu gitnma'ti'ti'gw. Gjinisgam geitoq ta'n goqwe'l gis tla'taqatilipni aq ignmuata ta'n te's'g goqwei gelu'lg muta elugowgwi'tipnn."

*Ta'n tujiw ugtejgewe'l na'gwegl iga'qal
na tujiw Gjinisgam tela'lata pata'tegewinu'
st'ge' tela'tas'gl aloqomann*

¹⁴ Ge's alapi nemitu wape'g alug. Nat wen teliangamgusit st'ge' Mimajuinuualsip aq pemgopit na alugwigug. Nasg'g elege'witewatp ta'n wejitas'g wisaw sulieweiei aq gegung psgweso'qon ta'n welgi'g. ¹⁵ Na igtig ansale'wit wet tu'et gjia'sutuo'guom wa'so'q aq gesigaw glulat ta'n wenn pemgopilitl alugwigug. Telimatl, "E'we'n na psgweso'qon aq tmsewa ta'n goqwe'l gis gaqigwegl muta ms't goqwei gis lastegl ugs'tqamug. Na tetaputesg iga'q ugjit mna'tagug." ¹⁶ Na tujiw na newte'jit ta'n pemgopit alugwigug tms'gl ms't goqwe'l gis lastegl ugs'tqamug glapis ta'n te's'g goqwei gaqi psgwete'gl.

¹⁷ Igtig ansale'wit wet tu'et gjia'sutuo'guom wa'so'q. Geggung psgweso'qon ta'n welgi'g.

¹⁸ Na ansale'wit ta'n nujo'tg pugtew wejiet na patgulmesigaqan wejitas'g wisaw suliewei ta'n pugtew tepteg. Sesgwalatl na ansale'wilitl ta'n geggunmilitl psgweso'qon aq telimatl, "E'we'n na psgweso'qon aq tmse'n ta'n te's'gl aloqomann ugs'tqamug muta ms't wel nigwegl." ¹⁹ Na ansale'wit tems'gl ms't aloqomann ugs'tqamug aq pijjio'toqol mesgilg malige'w ta'n etl pepgije'tesgas'gl. Ta'n tela'tas'gl aloqomann na Gjinisgam tela'lata pata'tegewinu' muta mawi uggwaiugtuaji. ²⁰ Na mimajuinu'g pepgije'tesgmi'titl aloqomann. Ula wesgowa's'g gujmug gjigang. Ge's ula wesgowa's'g, na mal'tew wejigt na'te'l. Ula mal'tew elitg si'st gasgiptnnaqan te's'gl gilam'tl aq newgt mittl jel aqataig tel tmig.

15

*Lluigneg te'sijig ansale'wijig
ta'n gegguna'tiji lluigneg te'siliji wowg*

¹ Na nemitu musigisg'tug nat goqwei gepme'g. Ula na paqalawit. Nemi'gig lluigneg te'sijig ansale'wijig ta'n geggunmi'tij lluigneg te's'gl mawi mtue'gl tliatal ugs'tqamug. Wegla goqwe'l na ugtejgewe'l ta'n Gjinisgam e'w'gl ugjit ugtapulanew mimajuinu'g ugs'tqamug muta wegaiugtuaji.

² Nemitu nat goqwei teliangamgug st'ge' mesgi'g qospem ta'n teli gsaseg pa wijej aq plu'jaqamati. Paqtateg st'ge' pugtew. Jajigtug gaqamultijig na mimajuinu'g ta'n wissuignema'tipnn na wi'sisl ta'n wet natgaspega'silipnn apaqtug aq na 'nnuoqta'wl ta'n teligilitl st'ge' na wi'sisl. Wegla mo emtoqwala'tigupnn na 'nnuoqta'wl aq mo gegnugwasulti'gw na wi'sisuewei mawgiljemgewei gnugwatign ugtugwejanuaq gisna ugpitnuaq. Geggunmi'titl tapia'ji'jgl ta'n Gjinisgam uglugowinuml, Mowisal etli ntulipnn. Gjinisgam ugjiijgluewji'jml etli ntoq na wijej 'gtapegiaqan. Ula 'gtapegiaqan telueg,

"Gisiteget gi'l na Gjinisgam ta'n mawignan. Ta'n te's'g goqwei gis gisa'tun na muj-gajewei aq mawi glu'lg. Ms't goqwei tela'tegen na teliaqewei aq tetaputeg. Assumjig ms't mimajuinu'g iapjiw. ⁴ Gisiteget, ms't wen gepmite'lmultew aq emtoqwalutew muta gi'l 'ngute' sape'win. Mimajuinu'g tleiawultijig ta'n telgi'g ugs'tqamu peita'taq gi'leg aq emtoqwalultaq muta gis nemitu'tij ta'n tel tetapua'tun ms't goqwei."

⁵ Na tujiw nemitu ga'qan panteteg gjia'sutuo'guom wa'so'q. Ula na Gjinisgam sape'wig wi'g. ⁶ Na llaigneg te'sijig ansale'wijig weji tuita'jig na gjia'sutuo'guomg. Geggunmi'tij llaigneg te's'gl ta'n mawi mtue'gl tliatal ugs'tqamug. El nasgmi'titl gesi wape'gl atla'wegnn aq ugpugunuaq aq ugpaqamuaq gigtoqi nasgmi'titl nat goqwe'l wejitas'gl wisaw suliewei. ⁷ Na newte'jit ta'n teliangamgusit st'ge' wi'sis eliet ta'n 'lluigneg te'siliji ansale'wiliji eimu'tiliji. Te's newte'jilitl ignmuatl wowal ta'n wejitasilitl wisaw sulieweiei. Te's wow waju'pet ta'n goqwei Gjinisgam e'wtew ugtapulanew mimajuinu'g ugs'tqamug. Gjinisgam ta'n iapji mimajit gisa'lata mimajuinu' ulmajo'ltinew muta wegaiugtuaji. ⁸ Na gjia'sutuo'guom wa'so'q waju'aq mtlutew muta Gjinisgam ta'n maw gepme'g aq mawignat eig na'te'l. Mo wen gis pisgwa'gw na gjia'sutuo'guom glapis na 'lluigneg te'sijig ansale'wijig gaqi ugtapula'tij mimajuinu' ugs'tqamug.

16

Asugom te'sijig ansale'wijig el guta'tu'tij ta'n goqwe'l etegl na asugom te'siliji wowg

¹ Na nutaq nat wen gesigawwet gjia'sutuo'guom wa'so'q. Telimaji ansale'wiliji, "Lta'gw ugs'tqamug aq tuguto'tug ta'n goqwei eteg na llaigneg te'sijig wowg. Ta'n goqwe'l etegl na llaigneg te'sijig wowg na ulmajo'qon ta'n apugjig iga'q ugs'tqamug muta Gjinisgam mawi uggwaiugtuaji mimajuinu'."

² Na amgwesewei ansale'wit eliet ugs'tqamug aq el guta'toq ta'n goqwei eteg na wowigtug. Smtug mimajuinu'g ma'muni ulmajo'ltijig muta mesnmi'titl ugjigi'l. Wegla mimajuinu'g gis emtoqwala'titl 'nnuoqta'wl teligilitl st'ge' na wi'sisl aq geggunmi'titl wi'sisuewei ugwisunm ugtugwejanuaq.

³ Na ta'puewei ansale'wit el guta'latl ta'puewe'l wowl apaqtug. Smtug na samqwan teliangamgug st'ge' mimajuinu umal'tem. Ms't ta'n eig apaqtug nepg.

⁴ Na tujiw si'stewei ansale'wit el guta'latl si'stewe'l wowl ta'n te's'gl sipu'l aq tg'poqol. Smtug na samqwan mal'tewa'tig. ⁵ Na nutaq ansale'wit ta'n ango'tg ms't samqwan ugs'tqamug telimatl Gjinisgaml, "Ta'n goqwei gisita'sin tla'tegen getlamien aq tetapu'en. Mawi sape'win. Iapjiw eimu't'p aq iapjiw i'ttes. ⁶ Na ula tela'laji mimajuinu'g muta ne'po't'pni gtmimajuinung aq niganigjitegewinugi'g. Na nige' ignmujig mal'tew samuqwo'ltinew. Ta'n goqwei pegwatu'tij na nige' wije'i mesnmi'tij."

⁷ Na nutaq nat wen metewistoaq patgulmesigaqanigtug aq teluet, "Gisiteget, gi'l na Gjinisgam ta'n mawignan. Ta'n goqwei gisita'sin tla'tegen na getlamien aq tetapu'en."

⁸ Na ne'wewei ansale'wit guta'latl ne'wewe'l wowl na'gu'setigtug. Smtug na'gu'set me'aji mawi p'sit aq ula gisa'laji pugwenniji mimajuinu' gaqsultiliji. ⁹ Na mimajuinu'g ta'n gisi gaqsultijig, na anmima'titl Gjinisgaml muta petgitgl wegla ulmajo'qonn, gatu mu gawasgita'sulti'gw, mu ejiglita'gw lue'utigtug aq mo gepmite'lma'tigul Gjinisgaml.

¹⁰ Na na'newei ansale'wit el guta'latl na'newe'l wowl ta'n amgwesewe'l wi'sisl pemgopilij. Apugjig wi'sis umutgi oqonitpaqa'tas'g. Na mimajuinu'g ta'n eimu'tijig na'te'l lpa paqa'tu'titl winnual muta mawi ulmajo'ltijig. ¹¹ Anmima'titl Gjinisgaml ta'n eimlitl wa'so'q ugjit ta'n tel gitnma'ti'tij aq ugjit na mesgi'gl ugjigi'l gatu mo gawasgita'sulti'gw aq ejiglita'gw lue'utigtug.

¹² Na asugomewei ansale'wit el guta'latl asugomewe'l wowl na mesgi'g sipug ta'n teluisig Iwple'tis. Smtug sipu gaq niwas'g glaman nige' na elege'wijig fleiawultijig ugjipenug nangami asoqomita'jig. ¹³ Na nemi'g mawi mtuanqamgusit st'ge' mjijaqamij wejgwi tualqa'sit jipijgaml ugtung. Ap igtig wije'i wejgwi tualqa'sit ugtung na wi'sis ta'n weji neia'sip samqwanigtug aq ap igtig wejgwi tualqa'sit ugtung na igtig wi'sis tel wi'tut nujiagsuet niganigjitegewinu. Na nesisijig mjijaqamij teli angamgusultijig st'ge' sqoljig. ¹⁴ Nesisijig mjijaqamij na mn'tu'g. Tela'taqatijig pugwelgl paqalawaqann.

El'ta'jig ms't tami ugs'tqamug aq mawa'la'tiji elege'wiliji aq ugsma'gnismua ugjit matnan Gjinisgaml. Ula tliatew ta'n tujiw na na'gwegl iga'qt'tal ta'n Gjinisgam ilsumata aq ugtapulata pata'tegewinu' ugs'tqamug. Ula tla'tegetew muta mawignat.

¹⁵ Se'sus teluet, "Jigs'tui. Pgisintes ta'n tujiw mo etlite'lmiwoq st'ge' gmutnes pgisintew giguaq ta'n tujiw mo etlite'lmuoq. Ta'n getu wen etlite'lmatl gmutnesl na ulgwijintew muta ta'n tujiw gmutnesl pegisinnitl na ma' ntage'ug muta gegnesit ta'n tujiw mimajuinu'g tel esgmala'tiji jigltsguan gmutnesl miawitpa'q." ¹⁶ Na tujiw na nesisijig mn'tu'g mawo'la'tiji elege'wiliji aq elege'witewe'g sma'gnisg na Lesui'pe'gatig ta'n teluisig Almageton.

¹⁷ Na llaignegewei ansale'wit el guta'latl ugtejgewe'l wowl gju'snigtug. Na smtug nat wen gesigawewistoq Gjinisgam ugt'pung ta'n eteg na gjia'sutuo'guom wa'so'q. Teluet, "Nige' gespaqami'g." ¹⁸ Na tujiw wasoqotesg aq gaqtugwawig. Me' gatu sespena'q ugs'tqamug. Me' ma'muni maja's'g ugs'tqamu jel gesgmnaq mimajuinu'g eimu'ti'tigweg ugs'tqamu. ¹⁹ Na mesgi'g gjigan si'st nigtua's'g muta maqamigew pana's'g. Ta'n te's'gl gjigann ugs'tqamug getmeta's'gl. Gjinisgam ma'muni ugawaig ta'n tujiw migwite'tg na ula gjigan ta'n teluisig Papilan aq wetapulaji ms't mimajuinu' na'te'l st'ge' ugtapulatal Mn'tu'l. ²⁰ Ms't mnigu'l getapa'qal lampo'q aq ta'n te'sijig gm'tng nisa'lugwia'tijig maqamigeg. ²¹ Gesgulig msi'gug wet nisia'tijig musigisg'tug aq mimajuinu'g pasto'gutijig. Alt msi'gug gesgulultijig ne'wisga'qal gilogaml. Mimajuinu'g anmima'titl Gjinisgaml muta gitnme'gwi'tiji na msi'gug.

17

Na netuisgalsit e'pit ta'n ali'pulualitl megwe'litl wi'sisl

¹ Newte'jit na llaigneg te'sijig ansale'wijig ta'n guta'la'tipnn wowa, pegising ni'neg aq telimit, "Wije'wi aq neia'tultes ta'n Gjinisgam tli ugtapulatal na wel nenasilitl e'pilitl ta'n netuisgalsitl. Negm na mesgi'g gjigan ta'n eig gigjiw pugwelgl sipu'l. ² Pugwelgig elege'wijig ugs'tqamug wipema'tipna ula e'pilitl aq pugwelg'pnig ji'nmug ta'n wipema'tipnn telita'jig st'ge' gtigiewinu'g."

³ Na ansale'wit ela'lit paqtaqamigtug. Na'te'l na Wejuli Nisgam gisa'lit nmian e'pit teppitl wi'sisl ta'n gesi mgwe'litl. Ula wi'sis ugtinneg ewi'gas'gl ta'n goqwei emegwi anmimatl Gjinisgaml aq pisuimatl. Na wi'sis geggungl llaigneg te's'gl un'ji'l aq geggunaji newtisgegsiliji ugsmu'. ⁴ Na e'pit nasg'g aligew ta'n gesi mgwe'g aq gesi nisqananamu'g. Nasg'gl wisaw suliewei, mego'tigl gun'tal aq tm'tmue'l waiopsgul. Geggunatl ugpitng wisaw sulieweie'l wowl. Ula waju'pet na ta'n te's'gl winsuaqann gis tla'tegepnn. ⁵ Ewi'gas'g ugtugwejang ta'n goqwei mo wen gisi ns'tmug. Ewi'gas'g ula, "Ntwisunm na Papilan. Ni'n na mesgi'g gjigan. Ni'n na nujigina'muet ta'n gegina'muapni pugwenniji e'piliji ntuisgalsultinew. Ni'n na gji winsmuit aq gisa'l'gig pugwelgig winsultijig." ⁶ Na e'pit esamqwap Gjinisgam ugmimajuinumg umal'temuowal aq na mimajuinu'g ta'n ne'po't'pnig muta majulgwala'tipnn Se'susal. Weji poqiet. Mawi paqalai' ta'n tujiw nemi'g ula e'pit.

⁷ Ansale'wit pipanimit, "Tal gi's tel paqalain? Usgumates na e'pit ta'n ali'pulualitl wi'sisl aq ula wi'sis ta'n geggungl llaigneg te'satpa'litl aq geggunaji newtisgegsiliji ugsmu'. Tlimultes ta'n goqwei mo wen nestasulti'gw. ⁸ Ula wi'sis mimajip gatu nige' nepgaq. Me' enmiaq ugji neia'sitew na mawi temig elmalqe'g aq smtug la'laten ta'n gmeta'ten. Ge's mu Gjinisgam gisitoqop ugs'tqamu, ewi'g'g'pnn mimajuinu'g ugwisunmual na wi'gatignigtug aq wegla mimajuinu'g geggunmi'tij iapjiwewei mimajuagan. Na mimajuinu'g ta'n ugwisunmual mo ewi'gas'gtugul ula wi'gatignigtug paqalaiultitaq ta'n tujiw nmia'tij na wi'sisl, muta gis nepg'pnaq gatu apaji mimajitew aq ap neia'sitew ugs'tqamug.

⁹ “Na ta'n wen gtu' ns'tasitew ula, amujpa ns'tue'tew aq uli gji'tegetew. Lluigneg te's'gl un'ji'l ta'n wi'sis geggungl na llaigneg te's'gl wenaqqamigegl ta'n e'pit pemgopit. Na elg llaigneg te'sijig elege'wijing. ¹⁰ Na'nipnig elege'witgi'g gis nepu'tipnig. Newte'jit nige' elege'witewit gatu ugtejgewa'j mnaq neia'sigw. Ta'n tujiw neia'sitew, pas'g elege'witewitew gijga. ¹¹ Na wi'sis ta'n mimajip gatu nige' nepg'pnaq negm na ugumuljinewei elege'wit. Ula elege'wit wije' tleia'wit st'ge' na llaigneg te'sisgegsiliji elege'wiliji. Na apaji mimajitew aq niganpugutuata mimajuinu' gatu na na'gweg iga'qt'tew ta'n tujiw ugsua'laten ta'n gtmata'ten.

¹² “Na newtisgegsijig ugsmu' nemi'g'pnig lpa na newtisgegsijig ji'n mug ta'n elege'witewultitaq. Nat wen ignmuaten ml'gigno'ti ugjit elege'witewultinew newt ajiej ge's na wi'sis elege'witewij. ¹³ Wel'te'tmi'tij wije' tla'taqatinew aq ignmua'tital wi'sisl assumgunew. ¹⁴ Na newtisgegsijig elege'wijing aq wi'sis matna'tital Gjinisgam ugji'gluewji'jml gatu jiji'gluewji'j na wissuignemata muta negm na nigan' elege'wit ms't elege'wiliji aq nigan' assusit ms't assusiliji. Unaqapemg megnapni, wigumapni aq apjiw tla'taqatilita ta'n goqwei tel puatg.”

¹⁵ Na wije' ansale'wit telimit, “Gis nemitu't'pnn na pugwelgl sipu'l ta'n na e'pit pemgopij. Lpa negmow na gaqaisg mimajuinu'g tleia'wultijig ta'n telgi'g ugs'tqamu. ¹⁶ Me' enmiaqal na'gwegl ta'n tujiw na wi'sis ta'n gesi mgwe'g aq na newtisgegsijig ugsmu' masgelma'tita na e'pilitl. Ugsua'tua'titaq ms't goqwei gegunmilij aq enmisgo'tla'tital. Na tujiw malqotmua'tital wa'qi aq nu'gwa'la'tital pugtewigtug. ¹⁷ Gjinisgam gisa'lata tla'taqatinew ta'n goqwei tel puatg. Na ul'te'tmi'titaq aq ignmua'tital wi'sisl assumanew glapis ta'n goqwei Gjinisgam telu'ep gis tliatew aq gis tliaq.

¹⁸ “Na e'pit ta'n gis nemi't negm na mesgi'g gjigan. Na niganpugutuaji tleia'wultijig na gjigan na assumaji ms't elege'wiliji ugs'tqamug.”

18

Na mesgi'g gjigan ta'n teluisig Papilan getmeta's'g

¹ Na tujiw nemi'g igtig ansale'wit wejgwi nisa'sit wa'so'q. Gisi ignmut'p mesgi'g ml'gigno'ti. Na teli gsasit aq lpa pitiata'toq ta'n telgi'g ugs'tqamu. ² Gesigawwet,

“Papilan gaqiaq. Mesgi'g gjigan getmeta's'g. Nige' pugwelgig mn'tu'g aq winji'jig mjijaqamijig eimu'tijig na'te'l. Tel gaqaisg winsultijig aq elue'ultijig sisipg wigulti'jig na'te'l. ³ Na Papilanewa'jg gisa'la'tiji gaqaisg mimajuinu' tleia'wultilij ta'n telgi'g ugs'tqamu winsultinew. Ta'n goqwei gis tla'taqatipnig pa na wije' ta'n goqwei Gjimm'tu tel pualaji. Elege'wijing tleia'wultijig ta'n telgi'g ugs'tqamu el'ta'jig na'te'l aq wipema'tipni igtigi. Ntuisgewinu'g tleia'wultijig ta'n telgi'g ugs'tqamug weji milesultijig ta'n tujiw tla'taqatipnig winsuaqan elege'wi'sgw tel puatg.”

⁴ Na nutaq igtig wen wa'so'q. Telu'et,

“Ntmimajuinung pewalgig tuaqqita'new na gjigan glaman ma' tl pata'taqatiwoq st'ge' na pata'tegewinu'g na'te'l. Amuj ejiglita'ioq na gjigan glaman ma' tli ugtap'tiwoq st'ge' ta'n ugtapulaten na pata'tegewinu'g na'te'l. ⁵ Negla mimajuinu'g ugtlu'ewitiwal na mawi ms'gi'gl. Mawjio'tas'g'snn lpa elamgo'tas'gl gnegg musigis'g'tug. Gjinisgam mo awan'ta'sigul negla mimajuinu'g ugpata'taqanmual. ⁶ Tleiug wegla mimajuinu'g giasgiw wije' ta'n tele'wa'tipni igtigi. St'ge' wegla mimajuinu'g tele'wa'tipni igtigi na t'gwangatew ta'n teli ugtapuluj aq je me'. ⁷ Ma'muni ginite'lsultipnig aq ta'n tel mimajul'tipnig st'ge' elege'wilitl. Na wije' telgi'g gisa'lug ma'muni ulmajo'tinew aq ma'muni ugtapulane'w muta telimsultijig, 'Ninen na elege'wi'sgwaq. Ninen mo na sigu'sgwaq aq mo eigtnug gisi ulmajo'tieg'. ⁸ Negla mimajuinu'g na msnmi'titaq pugwelgl mawi mtue'gl newtsiniw na'gweg. Msnmi'titaq milamu'gl gsnugowaqann, pugwelgl ulmajo'qon aq ma'muni pestma'titaq. Na gjigan nu'gwa'tas'gt'tew muta Gisiteget na Gjinisgam ta'n mawignat ilsumaji negla mimajuinu'.”

⁹ Elege'wijig tleiwultijig ta'n telgi'g ugs'tqamug el'ta'pnig na gjigan. Na winsul-tipnig aq pisoqqewiegsultipnig st'ge' na mimajuinu'g ta'n tleiwultiliji na gjigan. Na ewlita'sultitaq aq gaqiemtmu'titaq ta'n tujiw na gjigan gaqamleg. ¹⁰ Wel gnegge'l na gjigang ugsmugwa'titaq aq qamultitaq muta jipasultitaq na wije' tla'lugsinew st'ge' na mimajuinu'g gjigang. Tluetaq, "Me' gatu ansue'g na mimajuinugi'g ta'n tleiwultipnig Papilang. Getmenetgig pas'g newte' ajiej."

¹¹ Na ntuisgewinu'g ulmajita'sultitaq aq gaqiemtmu'titaq ugjit na ta'n tela'tas'g na gjigan. Mo wen nugu pgwatelmuagw ta'n goqwei netuisgetu'tij. ¹² Mo nugu wen peg-watelmug na suliewei, wisaw suliewei, mego'tigl gun'tal aq tm'tmue'l waiopsgul. Mo nugu wen pegwatelmug na mego'tigl aligal, mego'tigl lapli'sign ta'n gesi nisqananamu'g gisna ta'n gesi mgwe'g, gmu'jl ta'n welima'qal, gmu'jl ta'n mego'tigl, mego'tigl gun'tal ta'n teluisig malpl gisna nat goqwe'l wejitas'gl wisawo'q gisna gasawo'q. ¹³ Mo wen nugu pgwatelmugl sinamin, weljema'gewe'l aq amjaqto'suti'l. Ma' nugu wen pgwatelmug na moqopa'q, mimei gisna glumgl aq wapejgl. Mo nugu wen pgwateluagwi na wen'jitia'mu, jijgluewji, te'sipowg aq tepaqann. Mo wen nugu pgwateluagwi gisteju. ¹⁴ Nat wen telimaji negla mimajuinu' tleiwultijig gjigang, "Ta'n te's'geg goqweieg me'gite'tmoqopneg na wesua'tugsioqop. Gmilesuaqanmuoweg gisi ntuoqopneg aq maw ta'n te's'geg goqweieg ginite'tmoqopneg getmeta's'g'pnn. Ma' nugu ap nemituoqol." ¹⁵ Na ntuisgewinu'g ta'n weji milesultipnig na gjiganeg, ugsmugwa'titaq muta wesam jipasultitaq. Ulmajita'sultitaq aq gaqiemtmu'titaq. ¹⁶ Tluetaq, "Me' gatu ansue'g ta'n gis tliaq na gjigang. Mimajuinugi'g na'te'l teli ulpisultipnig aq teli milesultipnig. Nasgmi'tipnig mego'tigl gun'tal aq tm'tmue'l waiopsgul aq lapli'signe'l aligal ta'n gesi mgwe'gl aq gesi nisqananamu'gl. ¹⁷ Newtsiniw ta'n te's'geg ugmilesuaqanmuoweg getmenetgig."

Ta'n te's'ijig alaqaqatijig apaqtug ugjit eli ntuisga'tipnig wesmugtmi'tij gjigan. Wel gnegge'l alpugultijig. ¹⁸ Sesgu'tijig ta'n tujiw nmitu'tij mtlutew wejiaq na gjigan aq tluejig, "Mnaq ne'gaw etenug igtig gjigan st'ge' ula." ¹⁹ Mjegei iga'tu'tij un'jiwaq muta me' ulmajita'sultijig aq atgitemultijig. Teluejig, "Ansue'g ugjit na mesgi'g gjigan. Mawi mtue'g ugjit na gjigan. Ta'n getu wen assutg'pnn lapuguann weji milesip na gjigan. Newtsiniw ms't goqweieg getmeta's'geg gjigang."

²⁰ Nat wen teluet, "Ulgwijultigw ta'n te'sioq eimu'tioq wa'so'q muta na gjiganeg getmeta's'geg. Ulgwijultigw Gjinisgam ugmimajuinumg, te'sioq apostale'wultioq aq te'sioq niganigjitegewinultioq muta Gjinisgam gisi ilsumaji na mimajuinu' tleiwultilipni gjigang ugjit ta'n teli emegweiugsioqopnig."

²¹ Na tujiw melgignat ansale'wit wenaqa'toq mesgi'g gun'tew ta'n e'wa's'g mulinigtug aq elapega'toq apaqtug. Teluet, "St'ge' elapega'tuap na mesgi'g gun'tew ta'n ma' wen ap nmitutew, na wije' gjigan ta'n teluisig Papilan getmeta's'geg aq ma' nugu nmitas'gtug. ²² Ma' nugu nutuam'gig mimajuinu'g etl'te'mi'titl tapia'ji'g gisna putu-atmi'tigul pipugwaqann gjigang. Ma' wen nugu tli amal lugwegw na'te'l aq ma' wen nugu tl nugjaqatugl glumgl na'te'l. ²³ Ma' wen nugu nmitug wasoqwegl na gjigang. Ma' wen nugu tl malie'wigw na'te'l. Na'te'l na ntuisgewinu'gi'g me' melgigna'tipnig je mu igtigi mimajuinu'g tleiwultijig ta'n telgi'g ugs'tqamug. Na ne'gaw elue'wa'la'tipnig pugwenniji milapegsultiliji mimajuinu' ugs'tqamug."

²⁴ Mimajuinugi'g tleiwultipnig na gjigan gisa'lapni niganigjitegewinu', Gjinisgam ugmimajuinumg aq igtigi ne'po'tuipnig ta'n telgi'g ugs'tqamu.

19

¹ Ta'n tujiw ula gis pmiaq'p, na tujiw nutaqig pugwelgig mimajuinu'g gesigawwa'tijig wa'so'q. Teluejig, "Me'gite'lmanej Gisiteget muta negm na westawugsi'gup. Emtowwalanej aq ignmuanej assumugsinenu. Mawi gepme'g aq mawignat. ² Iapji tetapua'teget aq tetapu ilsumaj mimajuinu'. Na ilsumatl na netuisgalsilitl ta'n teluisilitl Papilan. Na mimajuinugi'g tleiwawultipnig na gjigan winsultipnig aq winsua'la'tipni mimajuinu' ta'n telgi'g ugs'tqamu. Gjnisgam wetapulaji muta ne'pa'tipni uglugowinumg." ³ Gesigawwa'tijig, "Me'gite'lmanej Gjnisgam. Na mtlutew ta'n wejiaq na gjigan ge's etl nu'gwa'tas'g unaqipeta'tew iapjiw." ⁴ Na tapuisgegsijig je ne'w gisigu mawagnutmewinu'g aq ne'wijig mimajultijig ta'n teliangamgusultijig st'ge' wi'sisg nutgul'pa'sultijig aq emtoqwala'titl Gjnisgaml ta'n pengopilitl elege'witewei ugt'pun. Teluejig, "Me'gite'lmanej Gjnisgam. Na tliaj."

Gjnisgam ugjiigluewji'jml malie'wilil

⁵ Na nat wen pengopij elege'witewei ugt'pun teluet, "Ms't te'sioq ta'n elugowoq Gjnisgam amujpa me'gite'lmug nige'. Ms't te'sioq ta'n gepmite'lmugsiog gisna te'sioq ta'n mo gepmite'lmugsiwoq amujpa emtoqwalug nige'." ⁶ Na nutaqig pugwelgig mimajuinu'g etlewistu'tijig. Teltoqsultijig st'ge' mesgi'g gapsgw gisna gaqtugwaq. Teluejig, "Emtoqwalanej Gisiteget muta negm na Gjnisgam. Mawignat aq nige' elege'witewit. ⁷ Ge' ulgwija'sultinej aq ul'ta'sultinej. Emtowwalanej Gjnisgam muta no'q mawi gepme'g. Nige' iga'q tetaputeg ugjit Gjnisgam ugjiigluewji'jml malie'wilin. Na e'pite's ta'n malie'witew na gisgaje'g. ⁸ E'pite's ignmut pilei ugtoqon ta'n gesi wape'g." (Ula gesi wape'g lapli'signei na ta'n te's'g gelu'lg Gjnisgam ugmimajuinumg gis tela'taqatilipni.)

⁹ Ansale'wit telimit, "Ula wi'ge'n, wel'ta'sultijig na mimajuinu'g ta'n wigumujig ta'n tami Gjnisgam ugjiigluewji'jml malie'wilin." Elg telimit, "Ula teliaqewei agnutmaqan ta'n wejiaq Nisgameg."

¹⁰ Nutgul'pa'si nigantug ansale'wit ugjit emtoqwalan gatu telimit, "Mut tla'tegew. Ni'n na pas'g lugowinu st'ge' gi'l maw gitapaq ta'n majulgwatmoq ta'n Se'sus tel gina'muep. Pas'g Gjnisgam emtoqwal."

Ta'n Se'sus teluep aq tla'tegep na wije' aq niganigjitegewinu'g wesgutmi'tip aq ewi'gmi'tip.

Nat wen ali'pulualatl wape'litl te'sipowl

¹¹ Nemitu na ga'qan ta'n gis panta's'g wa'so'q aq na'te'l wet neia'sit wape'g te'sipow. Negm ta'n teluisit, "Getlamiet" ali'pulualatl te'sipowl. Elg teluisit, "Gi'gwajiet." Na tetapu ilsumaji mimajuinu' aq gespu't'gl ta'n goqwe'l mo telianugl aq gelu'lgtnugl.

¹² Ugpugugul telategl st'ge' sisuei aq nasg'gl pugwelgl elege'witewatpl. Na ugwisunm ewi'gas'g negmeg gatu mo wen geitug ta'n telueg, pas'g negm. ¹³ Nasguatl mal'tewilitl pitu'gunn. Tel wi'tut, "Gjnisgam ugtwi'gatign." ¹⁴ Ta'n te'sijig sma'gnisg wa'so'q majulgwala'titl. Nasgmi'tij pile'l gesi wape'gl aligal. Na ali'puluala'tiji te'sipowg ta'n wapo'ltiliji. ¹⁵ Negm ta'n teluisit, "Getlamiet" geggunatl gi'gl espo'qwasilitl ta'n tewasgmi'litl ugtung. Na e'watal wissuignemanew gaqaisg mimajuinu' tleiwawultiliji pilue'l umutgiwal ta'n getangwi'titl aq assumata. E'wtew gasawo'qewei pugumaqan aq tla'lata wegla mimajuinu' st'ge' tla'latal Gjinn'tu muta Gjnisgam ta'n mawignat wegaiugtuaji wegla mimajuinu'. ¹⁶ Wisunn ewi'gas'gl ugpitu'gunmg aq ugpita'qawe'mg. Wegla wisunn teluegl, "Nigani elege'wit ugjit ms't elege'wiliji aq Nigani assusit ugjit ms't niganpugultiliji."

¹⁷ Nemi'g igtig ansale'wit wesgitpuguit na'gu'selitl. Sesgwalaji ms't sisipa ta'n alaq-sultiliji. Telimaji, "Jugwita'gw aq mawita'gw ta'n Nisgamewei pestie'umg etl gisgaja'tas'g. ¹⁸ Gjnisgam gis wissuignemata elege'wiliji, ugsma'gnismg niganpugultilij, maw ugtue'mua. Malqomatoqs'p assusultijig aq assumujig, mimajuinu'g ta'n espo'ltijig aq mimajuinu'g ta'n mu espo'lti'gw muta ms't 'npu'tita."

¹⁹ Na nemi'gig na wi'sis ta'n wet neia'sip samqwanigtug, elege'wijing tleiauwulti-
jig ta'n telgi'g ugs'tqamug aq ugsma'gnismua etl mawita'jig. Na etl gisgajo'ltijig
ugjit matnanew na newte'jilitl ta'n ali'puluatl wape'litl te'sipowl aq ugsma'gnismg.
²⁰ Na ula wi'sis goqqwa'lut aq maw nujiugsuet niganigjitegewinu ta'n i' tla'tegepnn
mesgi'gl paqalaiwaqann ge's na wi'sisl angampnn. Geitu mgite'tmnew nujiugsuet ni-
ganigjitegewinu. Negm na ta'puewei wi'sis aq elue'wa'lapni mimajuinu' ta'n gegnugwa-
sultiliji wi'sisuewei gnugwaqan ugtugwejanuaq. Wegla mimajuinu'g emtoqwala'titl na
'nnooqta'wl ta'n teligilatl st'ge' na wi'sisl. Gitg na wi'sisg goqqwa'lujig aq egwijegemgig
na pugtew ta'n etlamgleg iapjiw. Ula pugtew telgi'g st'ge' gta'n ta'n etlamgleg supliwei.
²¹ Na newte'jit ta'n ali'puluatl wape'litl te'sipowl e'watl gi'gl espo'qwasilitl ta'n ugtung
tewasgmi'litl ugjit ne'po't'pnig ms't sma'gnisg aq ms't ta'n wije'waqqwi'tiji na tapusijig
wi'sisg. Na sisipg ta'n wigumujig na'te'l malqoma'tiji ms't wen ta'n ne'po'tipnig glapis
g'satalultijig.

20

Gjimm'tu apt'pilut aq pija'lut mawi tmig elmalqe'g ta'n mo eigtnug enganateg

¹ Na nemi'g ansale'wit wejgwi nisa'sit wa'so'q. Geggung apt'sqi'gn ugjit na mawi tmig
elmalqe'g aq gegguna'tl melgigna'al pisqa'taqanapi'l. ² Na goqqwa'latl jipijgaml ta'n tel
wi'tut Gjimm'tu aq tel wi'tut Nujilue'wa'teget. Negm na mtesgm ta'n teli pgij mimajit.
Ansale'wit apt'pilatl na jipijgaml pisqa'taqanapigtug. Jipijgam siaw apt'pilasitew glapis
pituipntnaqanipunqeg. ³ Na ansale'wit pija'latl na ma'muni tmig elmalqe'g aq apt'sgaq
na ga'qan. Ga'qanigtug gaqapija'toq nat goqwei ta'n ewi'gas'g ma' wen pana'tu na ga'qan
glapis na tujiw pituipntnaqanipunqeg gis pmiaq. Gjimm'tu ma' gis lue'wa'lagwi gaqaisg
mimajuinu' tleiauwultiliji ta'n telgi'g ugs'tqamu glapis na tujiw pituipntnaqanipunqeg
gis pmiatew. Na tujiw apqwa'laten pe'l gijga.

⁴ Na nemi'gig pugwelgig mimajuinu'g pemgopultijig elege'witewe'l ugt'punual. Gjin-
isgam ignmuaji ml'gigno'ti ugjit ilsumanew igtigi. Na elg nemi'gig pugwelgig mima-
juinu'g ta'n ne'po't'pnig muta igtigi mimajuinu' agnutmua'tipni ta'n goqwei Se'sus gis
tel gina'muep aq Gjinisgam ugtwi'gatign. Na mo emtoqwala'tigul na wi'sisl gisna 'nnoo-
qta'wl ta'n teligilatl st'ge' na wi'sisl. Mo gegnugwasultigupnig na wi'sisuei gnugwaqan
ugtugwejanuaq gisna ugpitnuaq. Wegla mimajuinu'g apajipa'tijig. Niganpugultijig
maw Se'susal ugjit pituipntnaqanipunqeg gis pmiaq. ⁵ Ula na amgwesewei minua'ltim.
Na esgwia'tijig mimajuinu'g ta'n nepu'tipnig ma' minua'lam'gig glapis na pituipntnaqa-
nipunqeg gis pmiaq. ⁶ Wegla mimajuinu'g ta'n minua'lujig amgwesewei minua'ltim
welgwijultijig aq sape'ultijig. Ma' nugu ap npu'ti'gw. Na patlia'su'ltitaq ugjit apoqon-
muanew Gjinisgaml aq Nujiugs'tawi'welitl. Niganpugultitaq maw Nujiugs'tawi'welitl
glapis pituipntnaqanipunqeg gis pmiaq.

Gjimm'tu wissuignemut aq pija'lut pugtewigtug

⁷ Ta'n tujiw ula pituipntnaqanipunqeg gis pmiaq, Gjimm'tu apgwa'laten aq tu'etew
na ma'muni temig elmalqe'g. ⁸ Na ala'sitew ta'n telgi'g ugs'tqamu aq lue'wa'lata
pugwenniji mimajuinu'. Mawa'lata pugwenniji mimajuinu' tleiauwultiliji Ga'ge'gati aq
Me'ga'ge'gati aq lue'wa'lata. Gisa'lata mawita'new aq matnanew Gjinisgaml. Wegla
mimajuinu'g ta'n mawo'ltitaq ma'muni pugwelgig. Negmow na pa na wije' aq te's'gl
atuomgl ta'n etegl apaqtugewei sitm. ⁹ Wegla sma'gnisg ugjita'taq ta'n telgi'g ugs'tqamug
glapis i'mu'titaq ta'n Gjinisgam ugmimajuinumg gis mawita'tiliji. Na gigo'qopugua'tita
Gjinisgam ugmimajuinumg aq na gjigan ta'n Gjinisgam gesite'tg. Na pugtew ugjiatwew
musigisg'tug aq ms't sma'gnisg gaqamglateq pugtewigtug. ¹⁰ Na Gjimm'tu ta'n gis
lue'wa'lapni mimajuinu' ugsua'laten aq egwijegeten ta'n pugtew iapjiw etlamgleg. Ula
pugtew telgi'g st'ge' gta'n ta'n etlamgleg. Na wi'sis ta'n wet neia'sip samqwanigtug

aq na nujiagsuet niganigjitegewinu gis eljiaqalupnig na'te'l. Na nesisijig iapjiw tli ulmaje'waten na'te'l.

Ugtejgewei ilsutaqan

¹¹ Na nemitu mesgi'g wape'g elege'witewei ugt'pun. Gjinisgam pemgopit na'te'l. Na ugs'tqamu aq ms't goqwei musigis'g tug gesga'tigl aq mo nugu nemituaneg. ¹² Na nemi'gig ms't ta'n nepu'tipnig minua'lujig aq gaqamultijig nigantug ta'n Gjinisgam pemgopij. Ms't mimajuinu'g weja'tegemg ta'n mawi espo'ltijig glapis wegla ta'n mu espo'lti'gw eimu'tijig na'te'l. Toqo wi'gatignn pana'tas'gl aq pana'tas'g igtig wi'gatign ta'n ewi'gas'gl ms't mimajuinu'g ugwisunmual ta'n msnmi'titaq iapjiwewei mimajuaqan. Gjinisgam ilsumaji ms't ta'n eimu'tiliji na'te'l. Isumujig st'ge' ta'n telo'ltipnig aq ta'n goqwe'l tela'taqatipnig ugs'tqamug muta ms't wegla gis ewi'gas'gl wegla wi'gatignigtug. ¹³ Ms't wen ta'n etli npu'tipnig apaqtug, ms't ta'n gis etlisultipnig utqutaqane'gati'l aq ms't ta'n eimu'tipnig npuinue'gati gis minua'lujig aq Gjinisgam ilsumaji. Ms't wen tli ilsumaten giasgiw st'ge' ta'n telo'ltipnig aq ta'n goqwe'l tela'taqatipnig ugs'tqamug. ¹⁴ Na npuaqan aq 'npuinue'gati eljiegeten ta'n pugtew iapjiw etlamgleg. Na pugtew telgi'g st'ge' gta'n ta'n etlamgleg. (Ala tet mimajuinu'g iapjiw minui npu'titaq.) ¹⁵ Ta'n getu wen ugwisunm mo ewi'gas'gtug na wi'gatign ta'n Gjinisgam gis ewi'g'g'pnn ugmimajuinumg ugwisunmual na elg gwijegeten na pugtew ta'n iapjiw etlamgleg.

21

Ms't goqwei pile'g

¹ Na nemitu pilei ugs'tqamu aq ms't goqwe'l ta'n etegl musigis'g tug pile'gl muta sa'qawe'gi'gl musigis'g tug aq sa'qawe'gi'g ugs'tqamug gesga's'g'pnn. Gta'n gesga's'g'p. ² Na nemitu sape'wig gjigan ta'n teluisig Pilei Selusalem. Na wet neia's'g wa'so'q muta Gjinisgam petgimg. Tel'gna'tas'g aq gisgaje'g st'ge' na e'pite's wel'gnesij aq tel'gna'sij ge's esmalaj ugjit malie'winew ugji'nnuml. ³ Nat wen gesigawwet Gjinisgam ugt'pung. Teluet, "Nige' weja'tegemg Gjinisgam wijitgweiwata ugmimajuinumg. Nige' weja'tegemg wigitew ta'n mimajuinu'g wigultijig. Nige' mimajuinu'g na ugmi-majuinumg. E'e, nige' Gjinisgam eig na'te'l. ⁴ Gjinisgam gasa'tuatal ugsaqpigunual aq ma' nugu atgitemulti'gw muta na'te'l ma' nugu wen npmug aq ma' nugu i'gtug welmajita'suaqan, atgitemuaqan gisna gsnugowaqan. Nige' weja'tegemg mo nugu goqwei sa'qawei eigtnug. Ms't goqwe'l na pile'l ugs'tqamug."

⁵ Ge's Gjinisgam pemgopij elege'witewei ugt'pung teluet, "Nige' gisituan ms't goqwei pilei." Na telimit, "Wi'ge'n ta'n goqwei teluei muta teliaq. Ms't wen gisi gtlamite'tmi'titl wegla glusuaqann." ⁶ Elg telimit, "Gisa'tuaneg. Ni'n eimap ge's mu goqwei eigtnugweg aq we'gaw iapjiw i'ttes. Ta'n getu wen getu' samqwat, na ignmua's tg'poqewei samqwan. Ula samqwan gisa'latal ta'n getu wenn esamqwalitl mimajilin iapjiw. Ma' amuj apangituigw ugjit na. ⁷ Ta'n wen wissuignematl Gjimm'tu'l, na ignmua's e'wmn ta'n goqwei ni'newei. Ni'n na Nisgamewia's ugjit negm aq negm nn'janitew. ⁸ Gatu ta'n getu wen ne'gaw jipasit majulgwalin ni'n na ilsumaten aq pijegeten ta'n pugtew etlamgleg iapjiw. Na wijei tliatew ugjit ta'n getu wen teluet mo getlams'tuigw aq ta'n getu wen tel mimajit st'ge' mo getlams'tmug. Na wijei tliatew ugjit ta'n getu wen winsmuit aq mo pun pata'tegegw, ta'n getu wen ne'pa'teget, ta'n getu wen sespo'tegewinu, ta'n getu wen na nujiapuntaji igtigi, ta'n getu wen emtoqwalatl 'nnuoqta'wl, ta'n getu wen getu' majulgwalatl ptigise'l nisgaml aq ta'n getu wen pusgi egsuet. Ula tliatew ta'n tami iapjiw ulmajo'ltitaq. Ala tet mimajuinu'g iapjiw mini npu'titaq."

Pile'g Selusalem

⁹ Pegising newte'jit na llaigneg te'sijig ansale'wijig ta'n gegguna'tipni wowg waju'pelitl na ta'n goqwei Gjinisgam e'w'g'p wetapulanew mimajuinu' aq telimit,

“Wije'wi aq musga'tultes na negm ta'n malie'wi'tital Gjinisgam ugijgluewji'jml.” ¹⁰ Na Wejuli Nisgam gisa'lit ns'tasin wegla ta'n goqwe'l aq na ansale'wit ela'lit g'p'taq esp'pit gm'tn. Na'te'l musga'tuit na pilei Selusalem, Ula na sape'wig gjigan aq wejgwi nisa's'g wa'so'q muta Gjinisgam petgitg. ¹¹ Ula gjigan teligsateg st'ge' ta'n Gjinisgam teligsasij. Telateg pa wije'i mawi mgo'tig gun'tew ta'n teluisig jaspl gisna plu'jaqamati iga'tun na'gu'setigtug. ¹² Ula gjigan gigo'topugutas'g na esp'teg aq melgita's'g llutaqan. Newtisga'qal je ta'pu ga'qana'tas'gl etegl na llutaqanigtug. Nemi'gig newtisgegsijig je ta'pu ansale'wijig. Te's ansale'wit nujo'tg newte' ga'qana'tas'g. Ewi'gas'g te's ga'qana'tas'g newte' wisun. Wegla wisunn na newtisgegsijig jel ta'pu ji'n mug ugwisunmual ta'n wetapegsultijig ms't Lesui'paq. ¹³ Na nesisgl ga'qana'tas'gl etegl te's anapowl na llutaqanigtug. Nesisgl el pana'tigl ugjipenug, nesisgl el pana'tigl tp'te'snug, nesisgl el pana'tigl tg'snug aq nesisgl el pana'tigl oqwatnug. ¹⁴ Ula gjigane'i llutaqan gaqamig g'p'taq newtisga'qal je ta'pu mesgi'gl gun'tal. Na te's newte' gun'tewigtug ewi'gas'g newte' wisun. Wegla wisunn na newtisgegsiliji jel ta'pu apostale'wiliji ugwisunmual. Na apostale'wijig elugowa'tipnn Gjinisgam ugijgluewji'jml ugs'tqamug. ¹⁵ Na ansale'wit ta'n gelulit geggung wisaw sulieweie'i engaqane'i ugjit tli ngattew na gjigan, ga'qana'tas'gl aq na llutaqan. ¹⁶ Na ansale'wit engatg na gjigan. Na wije'i tel pitta'q st'ge' ta'n telisge'g. Na tapuisga'q je ne'w gasgiptnnaqann gilam'tl tel pitta'q. Na gjigan wije'i tel pitoqsig st'ge' ta'n tel pitta'q aq ta'n telisge'g. ¹⁷ Na ansale'wit engatg na llutaqan. Na asugom te'sisga'qal jel na'n mittl tel pitoqsig. Na engaqane'i wije'i tel pitta'q st'ge' ta'n tel pitta'q ji'nm ugpitno'guom. ¹⁸ Na gjigane'i llutaqan wejitas'g gun'tew teluisig jaspl gatu na gjigan weji gisita's'g poqtaqiaq wisaw suliewe'i aq wel saputiamug st'ge' tuoputi. ¹⁹ Na newtisga'qal je ta'pu mesgi'gl gun'tal ta'n eteg na llutaqan aq na gjigan wesgijitas'g mego'tigl gun'tal. Amgwesewe'i gun'tew teluisig jaspl, ta'puewei teluisig sappail, si'stewe'i teluisig agat, ne'wewe'i teluisig emlalt. ²⁰ Na'newe'i teluisig a'nigs, asugomewe'i teluisig ganilian, llaignegewe'i teluisig glisolait, ugumuljinewe'i teluisig pelel, pesgunategewe'i teluisig toppas, newtisga'qewe'i teluisig galsitoni, newtisga'qewe'i jel newt teluisig jasint aq ugtejgewe'i teluisig amatest. ²¹ Na newtisga'qal je ta'pu ga'qana'tas'gl wejitas'gl tm'tmue'l waiopsgul. Te's ga'qana'tas'g wejitas'g newte' tm'tmue'i waiopsgw. Na awti'l ta'n etegl gjigang wejitas'gl poqtaqiaq wisaw suliewe'i ta'n tel uli saputiamug st'ge' tuoputi.

Nat goqwe'l mo etenugl na pile'g Selusalemg

²² Lpa mo nemitu gjia'sutuo'guom tami na gjigang, Gisiteget ta'n mawignat aq Gjinisgam ugijgluewji'jml iapjiw eigig na gjigan glaman mo a'sutuo'guom menuagetmi'ti'gw mimajuinu'g tli emtoqwalata. ²³ Na gjigan mo pewatas'gtug wasoqweg, mu na na'gu'set gisna tepgun'set ugjit waseten muta na gesateg wejiaq Nisgameg ugjit piti-ata'toq na gjigan. Gjinisgam ugijgluewji'jml na pa na wije'i aq wasoqweg ugjit na gjigan. ²⁴ Na tepiaq waseteg ugjit gaqaisg mimajuinu'g pilei ugs'tqamug tla'taqatitaq ms't goqwei gesatmi'tij. Ta'n te'sijig elege'wijig pilei ugs'tqamug jugwa'tu'tij ms't ugmilesuaqanmual na gjigan. ²⁵ ga'qana'tas'gl na gjigang iapjiw pantetetal. Ma' oqonitpa'qtnug na gjigan. ²⁶ Ta'n getu goqwei gepme'g aq ta'n te's'g milesuaqan ugs'tqamug na gaqaisg mimajuinu'g pejo'tutaq na gjigang. ²⁷ Mo goqwei winjig gisna mo goqwei lue'uti gis pisgwa'nug na gjigan. Ta'n te'sit wen winsit gisna pusgi eggsuet mo ignmuam'g pisgwa'n na gjigan. Gjinisgam ugijgluewji'jml geggunmilitl wi'gatign ta'n gis wi'gas'gl ms't mimajuinu' ugwisunmual. Wegla mimajuinu'g iapji mimajultital maw Gjinisgam wa'so'q. Pas'g negmow gisi pisgwita'taq na gjigan.

¹ Na ansale'wit musga'tuit na sipu ta'n wet tuitg ta'n Gjinisgam aq ugijgluewji'jml pemgopij. Ta'n getu wen wet samqwan na sipu, ma' gisi npug. Na samqwan etlatetesg pa wije' aq gloqowe'g. ² Na sipu pemitg ne'gaw miawe'g na awti ta'n eteg gjigan. Miti'sg nigwe'jig etuiw na sipu. Te's tepgun'set na miti'sg gis lastegl piltue'gl minijgl. Ta'n getu wen malqotgl na minijgl na msntew iapjiwewei mimajuaqan. Nipi'g e'wujig ugjit npilanew gaqaisg mimajuinu'g ta'n mesnmi'tij gaqaisg gsnugowaqann. ³ Ms't goqwei ta'n Gjinisgam alua'toq aq ms't wen ta'n Gjinisgam alua'latl ma' ignmuam'g pisgwa'n na gjigan.

Gjinisgam aq Gjinisgam ugijgluewji'jml ugt'punual etegl na gjigang. Ms't ta'n elugowa'tiji emtoqwala'tiji. ⁴ Nmia'tital Gjinisgam aq Gjinisgam ugwisunm wi'gas'gt'tew te's mimajuinu ugtugwe'jang. ⁵ Na'te'l ma' nugu wela'gw i'gtnug. Na'te'l mo wen we'gaw puatmug wasoqweg gisna na'gu'selital muta Gisiteget ta'n teluisit Gjinisgam, wasoqontew ta'n telgi'g gjigan. Na mimajuinu'g ta'n eimu'tijig na'te'l iapjiw niganpugultitaq st'ge' elege'wijig.

Se'sus me' tel'gne'g apaja'sitew ugs'tqamug

⁶ Na tujiw ansale'wit telimit, “Wegla glusuaqann ta'n gi's wi'gmnn na teliaqewe'1 aq ms't wen gisi gtlamite'tmi'tiaq. Gisiteget na Gjinisgam aq elgimapni Wejuli Nisgam ugjit ilgwenanew niganigjitegewinu' ugs'tqamug. Na petgimatl ugtansale'witeml ugjit gnuatuan uglugowinumg ta'n goqwei me' tel'gne'g tliatew.”

⁷ Na Se'sus teluet, “Jigs'tuigw. Apugjig apaja'si ugs'tqamug. Ta'n getu wen tela'teget ta'n goqwei gis wi'gmnn ula wi'gatignigtug ul'ta'sitew.”

⁸ Ni'n na Sa'n. Nutmapnn aq nemituapnn ms't wegla ta'n gis wi'gmnn ula wi'gatignigtug. Ta'n tujiw nutaq aq nemi'g na tujiw nutgul'pa'si nigantug na ansale'wit ta'n gis musga'tuip ms't goqwei. Getu' emtoqwalt. ⁹ Gatu telimit, “Mut tla'tega. Ni'n elugowg Gjinisgam st'ge' gi'l aq st'ge' gitapg na niganigjitegewinu'g. Ni'n elugowg Gjinisgam pa wije' aq ta'n wen tela'teget ta'n goqwei gis wi'gmnn ula wi'gatignigtug. Emtoqwal pas'g Gjinisgam.”

¹⁰ Telimit, “Gjinisgam gi's musga'tuasg ms't goqwei gis wi'gmnn ula wi'gatignigtug. Mut mimugwa'tuaw mimajuinu'g ula ta'n gi's ewi'gmnn muta ms't wegla apugjig tliatew. ¹¹ Ta'n wen me' pata'teget na ignmuaj siawi pata'tegen aq ta'n wen me' winsit na ignmuaj siaw winsin. Ta'n wen tetapua'tegej ta'n goqwei tetaputeg ignmuaj siawi tl lugwen aq ta'n wen we'gaw getu' ignmuatl Gjinisgam assuman na ignmuaj siaw tla'tegen.”

¹² Se'sus teluet, “Jigs'tuigw. Apugjig apaja'sia's ugjit ignmuan ms't wen nat goqwei st'ge' ta'n te'p'g. ¹³ Ni'n eimap ge's mu goqwei eigtnugweg aq me' i'ttes iapjiw. Ni'n eimap gesgmnaq ms't goqwei gisita's'gtnug aq me' i'ttes ta'n tujiw ms't goqwei gaqiaq.

¹⁴ “Ms't mimajuinu'g ta'n ugtlue'utiwal gisi apigsigta's'gl wel'ta'sultijig muta gis pisgwita'taq na pilei gjigan. Na'te'l gisi msnt'tal aq malqottal na minijgl ta'n ignmagwi'tiji iapjiwewei mimajuaqan. ¹⁵ Na ma' nugu ignmuam'gig pisgwita'new na gjigan na mimajuinu'g ta'n mo getu' nenua'tigul Gjinisgam maw ta'nig winsultijig, ta'nig nuji punta'tiji igtigi, sespo'tegewinu'g, ne'pa'tegewinu'g, ta'nig elita'suala'titl ptigise'l Gjinisgam aq nuji egs'pugutaqatijig.

¹⁶ “Ni'n na Se'sus. Elgimg'p ntansale'witm ugjit ula agnutmaqan gnuatulinew gilew ta'n getlams'tmu'tioq na gelu'lg agnutmaqan aq gilew ta'n tego'tmu'tioq ms't a'sutuo'guoml. Ni'n wetapegsi Ta'pito'q. Ni'n tel wi'timg na mawi gsaset gloqowe'j na newte'jit ta'n neia'sit te's wapg.”

¹⁷ Wejuli Nisgam aq na e'pite's ta'n malie'wilipnn Gjinisgam ugijgluewji'jml telue'jig, “Jugu'a.”

Ms't wen ta'n gis nutg ula tlimaj, “Jugu'a.”

Ta'n te'sit wen getu' samqwat na jugu'ej aq samqwaj na samqwan ta'n ignmuaten iapjiwewei mimajuaqan. Mo wen amujpa apangitmug ula samqwan.

Ugtejgewei ta'n Sa'n ewi'g'g'p

¹⁸ Gi's ewi'gman ta'n goqwe'l Gjinisgam neia'tuip aq ta'n goqwei gis telimip. Telimuloq, mut aja'tunew gisna piltua'tunew ta'n goqwei gis wi'gas'g ula wi'gatignigtug. Pa na nat wen aja'toq gisna piltua'toq na Gjinisgam tli ugtapulatal st'ge' ta'n telueg ula wi'gatign. ¹⁹ Pa na nat wen sa'se'wa'toqos nat goqwei gisna egso agnutmoqos na agnutmaqan ta'n ewi'gas'g'p ula wi'gatignigtug, na Gjinisgam ma' ignmuagul malqotmn na minijgl wejiaqal na miti'sg ta'n geggunmi'tij ml'gigno'ti ugjit ignmuanew mimajuinu'g iapjiwewei mimajuaqan. Gjinisgam elg ma' ignmuagul pisgwa'n na sape'wig gjigan. Migwite'tmug, Gjinisgam teplumugsioq tla'tegen ms't goqwei gi's ewi'gas'g ula wi'gatignigtug.

²⁰ Negm ta'n gis tluet ula ms't na teliaq, nige' teluet, “E'e. Ma' 'pgije'nug apaja'sia's.”

Ni'n teluei, “Gjisaqamaw Se'sus jugu'a st'ge' ta'n gis tlue. Na tliaj!”

²¹ Etang Gjisaqamaw ta'n teluisit Se'sus ul'te'lmanew ms't Gjinisgam ugmimajuinumg jel tlia mo te'pmu'ti'gw. Na tliaj!